EXPO PSIC XVIII BTI·

IN MACVLATI

M·D·X X X·V

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]

fol 159

[illegible]

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]
4 [illegible]
5 [illegible]
6 [illegible]
7 [illegible]
8 [illegible]
9 [illegible]
10 [illegible]
11 [illegible]
12 [illegible]
13 [illegible]

[illegible]

Expositio Psalmi 118 Beati immaculati in via

Anno domini 1 4 3 4 [illegible]

[illegible]

Beatitudo hominis viatoris est aliquem ascendere in hac vita penali miseria [illegible]

[illegible] miserie et [illegible]

[illegible] Beatitudo hominis [illegible] ascendere in hac vita [illegible]

Beatitudo hominis viatoris [illegible] in vita ista penali miseria [illegible]

[illegible] Job [illegible]

[illegible]

In vita ista [illegible] miseria [illegible]

[illegible]

[illegible] Beatitudo hominis viatoris est aliquem [illegible] ascendere in hac vita penali miseria [illegible]

[illegible]

[illegible]

Beati immaculati in via qui ambulant in lege domini [illegible]

Immaculati viatores (lege domini) [illegible] ... Quicumque ambulant in lege domini ambulant [illegible]
per [illegible] [illegible] et [illegible] [illegible]

Viatores immaculati [illegible] quicumque ambulant in lege domini [illegible]

[illegible] viatores immaculati cum ambulant in lege domini (donec [illegible] in via [illegible]) [illegible]
[illegible] viatores immaculati [illegible] [illegible]
[illegible] viator [illegible]
immaculati [illegible] in lege domini
[illegible] immaculati [illegible] ambulant [illegible] in lege domini
[illegible]

Item [illegible] [illegible]

[illegible]

[illegible]

Omnes viatores [illegible] cum ambulant in lege domini [illegible] immaculati [illegible]
[illegible] testimonia eius [illegible] immaculati [illegible]
[illegible]

[illegible]

[illegible] ambulant in lege domini [illegible]

[illegible] viatores [illegible] qui ambulant in lege domini [illegible]
[illegible] ambulant in lege domini [illegible] immaculati [illegible]

[illegible]

pro [illegible]

Adolescentes [illegible] (corrupte) [illegible] custodiens [illegible]
[illegible] adolescentes [illegible]
[illegible]

[illegible]

Custodia [illegible]
[illegible] adolescentes [illegible]

Adolescentes [illegible] custodiens [illegible]
[illegible]
[illegible] adolescentes [illegible]
[illegible]
[illegible]
Custodia [illegible]
[illegible]

pro articulo 3o contra [illegible]

[illegible]

[illegible]

pro 3o [illegible]

[illegible]

Conclusio [illegible]

[illegible]

pro articulo 2o [illegible]

[illegible]

Conclusio [illegible]

[illegible]

Conclusio [illegible]

[illegible]

3a [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

3o [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Sume tibi librum grande ysa
viii. v. p. et ceter dm hono
randi sedm hugone pte tcia pmi
libri sacramtorum qm nichil humana
ad sublimia in vestiganda intellige
da qz sit creata actu omnio in veritate cog
nosce tam sublime fuisset insuffs
nisi dina revelatio et veritatis cognos
cende firmamentum sibi fuisset data i
adiutorium tot enim dicit hugo sunt
in mundo hoc hominum estimaciones sup
hys in quibus salus consistit ut si
dina revelacio et spu sco suggerente
id non essent in omnibus hys incerta
fluctuas forsitan veritate abiecta falsita
tem sequeretur hec hugo Cum ergo de
us qui est magister veritatis et sciarum dns
sciam fidei sibi incertam ulterius et prophaz
cuilz offerat dicens in verbis thematis
Sume tibi librum grandem ipsa sciencia di
vina prout dicit lincus Buh in libro de dis
pensatione et precepto ca° v° Sumenda z
trip^a notite que verbis thematis exprimi
Prima est ex dnte sapientis cum dicit
Sume Est enim hoc verbum imperantis
unde Exo. xxx dicitur Sume tibi aro
mata mirre prime et electe Et infra Su
me tibi aromata boni odoris Secunda
ex voluntate obligati cum dicit Sume
tibi Ac si enim diceretur tibi precipitur
ut accipias qui ut accipes obligatus
es unde in figura dicitur Gen primo Cum
abraham qui interpretatur pater multarum
gentium videlz deus fodit puteum scz
sacre scripture initia pegnacionis sapi
ente et Abimelech qui interpretatur pris
mei regum Significatus quilibz fidelez
qui regnum dei est In iit fedus cum
illo de puteo vult enim Aug quod homines
ideo quod ad dei ymaginem facti sunt
dinas tenent recipere revelaciones Ter
cia est ex indigencia illius qui recipi

precipitur cum dr librum grandem tante
enim est indigencie ut scia recipiat ut
eius doctrina sedm Buh ubi super omni
persone et omni tempore contempta mortem
custodita non operatur salute et hugo in
libro Sacramentorum dicit ut fide salus sepa
ridlz ut eam scia convertet dina qui
ipe ibi vacat cognicionem et ideo ponit
quia cognitio fidem precedentem diligit
vnde si eam que credunt nulla est scia
aut cognitio non haberet fides que se per
intencionem diriget in bono ut ad quid
bene operando spem suam excitaret h ille
Et quis pat suo impio que Obligacio
no indigencia demonstrat dignitatem Et
ergo librum grandem et etiam grandem dina
enim scia est enim ut dicit Buh sermone
x° sr Cant pacto salutaris vehemens et
fortis scintilans corda et renes unde aplus
dicit sermone efficacior et omni penne
trante usque ad divisionem anime et spiritus
Sz que ipius que capi precipit indige
ncia certe magna est quia ubi non
est dina scia ibi est vanitas ibi est er
ror non est bonum Non est siquidem
bonum virtutis Unde Buh dicit in libro
de instructione morum adolescentum Nul
lu in virtutibus profecisse nisi qui ab inicio
prime etatis usque ad virilem perfectum celesti
bus disciplinis excitatus scienciam dei
fortit tuerit Ubi est veritas vanitas quia
non est cognicio veritatis et pignus et error
Unde ubi non est dinorum cognicio nec
veritas est nec honor et sic nec sciencia
neque virtus quia hoc complectitur virtutem et
sciam quia utrumque est primum sine qua scia
dinorum nullum bonum haberi potest mecum at
testatum Sapiens dicit omnia bona prouenire
ex sapiencia dina dicens Venerunt michi omnia
bona pariter cum illa Sap vii et dicit
omnia bona glo eiusdem doctoris quod bonum
virtutis bonum cognitionis veritatis et bonum

honoris. Hec tria omnia bona in homine efficiunt quia honor decorat uirtus stabile uirtus format voluntate utilitatis cognitio perficit rationem. Et hec sunt ipsius sapientie gradationes per quas ad implecionem ad eam venientes ut dicit Bernardus in libro de duodecim gradibus humilitatis exponens illud Et agnacionibus meis adimplemini capitulo quod si quis in divina scientia comoratur dicat eum esse positum in medio paradisi eius repletum deliciis Sed non in vanum sed ut custodiret et operaretur id est ad inveniendum quod nec acquiritur nec possidetur nec custoditur sine difficultate laboris. Si ergo appetet eminenciam eius assequi quia tibi dicitur sine dicit Bernardus modum excogita si eam possides quod est preceptum per hec verba sine tibi id est acquire ut habeas dicit Bernardus pensa sine si iam acquisita quam possides custodis ne perdas quia labor grandis est et thesaurus in mensis dicit Bernardus Viros mentire renova exemplo principum ut accipes et acciperes tum dicit sine modum excogita quo accipias quia unde labor opus est dicit enim Bernardus sermone v super Cantica labor est inter corporalia fructum spirituales [illegible] et sententias illas quod sunt in libris nite intelligit sine difficultate [illegible] enim tu studore vultus grana de paleis excutere de uinis vina et oleum de [illegible] per domos alienas meditare qui in ipsa [illegible] non humidat oportet puteum fode et venas aquarum vivarum que fluunt impetu deliberanio in interioribus terre invenire cum labore. Sancti enim sunt laborem sallutare aquo spiritus angelici potu sunt quibus aquas limpidas ultro emanahat fons vivus liberissime subeverunt ymo dicit Bernardus nec eo carere voluerunt. Non solum id est de modo cogitaverunt Sed etiam sine pensat et previos laborum utilitates

attendunt unde quod tamen labore acquirunt tu maiori conatu possident quia eius autem possessio contitatio est que secundum Augustinum in prohemio libri de doctrina christiana non solum est in operatione seu elucidatione occultorum quia sit etiam et iam elucidata legendo et lecta aliis manifestando proferrimus. Unde ergo perspectis utilitatibus ad metiventur uires [illegible] adistius excellentissime sine custodiam nam in custodiendis utilitatibus sunt retributio multa fructus enim sine custodie sunt flores honoris gratie agnitionis sancte spei et dilectionis pulcerrime. Contra in sub uno affectu concludit unde Augustinus contra Faustum in prima ratione dicit gratia sacra per tamen per ipso in unum collegit Et si unus aliud et alius aliud et si unus aliter et alius aliter nam tamen omnes dicunt nec plus ipsis contraria Si plures eorum arcedat Si nimis audiat Si non heretico vim inperetur sed fideli animo vim edifice requirat hec est id est tamen uires contitatione et in quam pretione debent subiunxit. Et subdit hec est que eodem prodyt et addendum deducit que dei familiaris obsequio et subiunxit impio et omni saluti obsequitur. Ecce ad quid hec sua debeat custodiri quia in deum in divinum obsequium in salute [illegible] omnis et subdit Augustinus [illegible] custodie affectu dicens preceptis que ipsa continet [illegible] contulit istam pietatem ut eis credes et obediens fiet filius dei hec Augustinus et ergo ut dicit beatus Bernardus in libro de institutione morum adolescentium multi ad studia plausibiliora se conuertunt quia puncta futuri proferunt Nos autem qui per puncta futuris militamus quia tamen habemus prestantiore cura attentiorem [illegible] sine impendam Nam manus validior in hac studio adest quia favor divinus ut dicit Bernardus super librum de consideratione Studio enim assiduo et strato meditatione scripturarum

[illegible] illarum

[illegible]

fides [illegible]
[illegible]

a. Est enim labor in eius acquisitione ut ibi eadem est et unitas et pax in comparatione et quies in adeptione

Ex quibus patet quod divina scientia vel quidam glosator dicit super Daniele in hec est mire dispensationis quia et si ipsa unit corda et animas est tamen in ea difficultas // licet ipsa per omnia sit divine voluntati conformis ut iustitia patebit tamen in se resistentiam includit / et licet sit in se pacifica non tamen caret contrarietate contradictoria. Sic est multum laboriosa et in unit enim Boethius finali libro de consolatione per principium eius contrarietatibus vegetari videlicet fidei et opinione / fides cum sit auctoritatis contra opinionem / opinio visibile veritati / fides lux clausa veritatem intellectus nuda. Sed opinio non habens certam veritatem vero per verisimilia potius quam quod apprehendit / et quam difficile est in ista confusione cavere ne fides perde figat in metu opinionis / quia cum opinio habet assertionem temeritas aut quod est fides et fixum ne opinio in quorum renovet / quia si fides sub dubitatione infirma est. Sic a multis que sunt subpugnacionis fidei reporta sua reputatione voluit irrumpere opprimet a gloria quia est perscrutator maiestatis / multi enim suam opinionem fidei putantes et multi ceciderunt a fide hec unde Boethius quanto quero contrarietatem sacre scripture difficultatis putamus in quo dicit Hugo in libro Sacra(mentorum) multe sunt hominum estimationes in qua tam diversa fide de ipsa fide disputantur / quo enim de hiis que credenda sunt certe de quibus certum sentiunt sunt qui de ipsa fide male sentiunt / quanti laboris est veram fidem astruere et pure fidei in nobis obviare / quante est difficultatis ex pietate fidei impium non esse / multi enim ulterius veritate sentientes sub quadam specie pietatis in veritate offenderet. / Et multa que quasi corrupte in causa dei amore vel odio putabat indicantes vel ex eo quod eis placuit vel ex eo quod eis displicuit / vel ex eo quod ex

parte scribebat de vera fide mala in dicta pro vulgabat et dicit Hugo id quantos errores iste afflictiones et ignorantie pariunt / cum tanto studio de acquirendi periculo fine contendi vincto in eius custodia unes ponende sunt ad regula. Licet omnis ille qui propria acquisitione laborat vel etiam se ipsos in suis profunditatibus contrariant sepe et in multis sunt contrarii / omnes tamen suo uno affectu concludit unde Augustinus contra // fides erudit / erudita ultima illuminata augetur aucta perficitur perfecta stabilit stabilita ut nulla trime errores vel persecuto nunquam moveat de loco suo ymo eius assidua doctrina quasi passionum egritudines potest mitigare hec Boethius nam ut dicit Augustinus contra Faustum xxiiii in visione quasi lacte nutrit parvulos et qui pane confirmat solidatos que in grandevis quos quasi vino inebrians letificat securiores et fortes et mites eius genitos per sui semine simplicitas quasi fratri de fructo proprio modulo generat hos amos. Est enim una comes unica filii dei sub magistro que non superba opibus non fracta laboribus ex fide et caritate sine dolo perfectus hoc ibi. Et in responsione libri eiusdem ipsius excellentia ex usu multiplici declarat. d. Divina scientia divinas facit ut appellat inopiam. Difficultat cum iudicio ut congregaret dispersos et cum conspirata materia omnia perierit ut se iunctos uniri posset. Cum in ea natura salubris consonantia radicalis et sana societas quia ibi est sedes glorie vite ubi sanctificatio vera ymo ex ea et in ea est spiritualia parvulorum qui nobiles sunt est stabilimentum ne ab hominibus seducerentur. Ipsa est claritas ecclesiastica in qua sola religio quia extra quam sola sacrilegium est. Ita et si quis in causa mictur et carnalis que precepta sunt obstinet cum multis sacra

b. enim sit pax et unitas in eius contrarietate quia tamen sub multa impedimenta et obstacula ideo

vide rationem contra scripturam que sit scientia fides enim

inscriptum

ptipiat cu pauas scdm estimatoz
mte sitatem teneat / mte q̄ sic
naculi glietur insigmo t̃mio tame
no est fonedus ec̃ie. Exquo dyredit
anitate sacre doctrine abhic fonente
peculiari et ipso ad omnes meliora no
sunt accessus aliena. Que sit licet
mē primas ita hec pululat et flagit
mē heres et alias sciencias et sic
tritu mē zizania crescit cu paleis
Sic h toto orbe diffundit usque ad
tpus dnice ventilacois. Et sedit h
est sola que reduat ad ymeoriūtoz
fidei. ad ɔsolatom spei et ad l ɔhoz
tatom caritatis. quasi tuba celestis a
corpore mortal' mte excitas et ad pal
ma supne vocacionis extendes h
Aug. et ut dicit sc̃s Origenes ydez
loquebat argumentis de spu scō quibus
ipe de virtutibus utebat nomine idez
simo pot dici de sacra scia que dicit
de deo et voce scia quia q̄ deus auc
toritate hoc ipa ministeriali facit et
dispositione. Est ergo ut dicit Bith. in
tinio li° ad eunge de vo^te dina sacra
scia p ɔparatom huiie etim vilao in
desiciens mentes vetreas ad bitu
dinis pticipm h induat ad senciend
afficit ad appetend dilatat ad capiend
iustificat ad pmiendu attedit ad zelu
fecudat ad fructu dirigit ad eqitatem
format ad similitudinem moderat ad
sapiam roborat ad virtute instat
ad ɔsolatom illumat ad cogitom h
est q̄ et ad ppetuitate ad i mortali
tate ad felicitate et ad securitate de
ducit hec e glia bonim pena sc̃borz
pugnoz diretto inguitibilis eqiitas
venabilis usque attinges oem pirum
tute ɔtibas oīne triumd impugnas
oīne distortu ɔquassas h e rectitu
do rede nesta oīne sibi obuim de

struens et amichitas. Ex igit quo dt
Bith in li° de instruccōe mozz in a
dolescentiby. Studium gloriosius esse pot
inspi dnie scie que docens de deo de
angelis et de glia i maz cepabili et ne
btitudinis / de uniuersis dya' de pctis
et de hora mortis. de pena infnali
et de die tremedi iudicij. de ppfundi^te
scriptaz de natura virtutu de ordine
viciaz. et de ɔposicione mozz hec oia
crede pietatis est dubitare erroz intel
ligē lux et nosse agna excelis in ita e
scdm Bith in li° ad eunge. ppe sine spe
q̄ beatus qui scriptis diuas legit btis
qui audit utiq̄ btus si intelligit et
btus qui eius vba intelligedo ɔuertit i
opa qma mens illius nullis p̄z noticiis
moribus et intam moribus polle cony
bat h Bith. Cu igit dina scia talis
sit condicois tanta effectus et ubtat
q̄ mis ipa sit ortus totiusq̄ fons sic
nati lib clausus et compluciis bona
ne mdupte et magistoni tame debz
queri q̄ apta e et patens dine reue
latoni. Et q̄ ipius dispensacio dine
sub est revelacio libalitati agi° capi
enda e cu gratiaz actione na male
dicit dis q̄ facit opus dni neglige
et ut reuerendu q̄ cu gratiaz actione
suscipit ne igit torpens sis ne in
pctu fugias dine illustracois. Ne
nota obmittas ingratitudis fugendo
ta vere sume tibi libz grande que
sunt vba in principio loco thematis ppo
sita singulis vbis sic introducat
p dine scie eminencia ipius triplex
innuit excellencia sue grandevitatis
ul magnitudo prima eius eminencia
sue magnitudo veluti ex dispone
ad ipaz respicta cu dicat. Sume tibi
Ac si eni diceret Te ipm dispone sic dinaz
sciam me recipe. Ram dignos se ipa

ctinet quieres et in vijs se illis osten
dit hilarit Sap. vj. Secundam maifestat
ex figuratis eam ostendeat multiplicite
est enim enim sapientia pabole et enigmata int
pretacio et vadit p sapientem vba et cor
rigit Sap. viij. Sap. xviij. In hoc
enim addit liber omnis creatura ad suum ge
nus abinicio p figurabatur deseruiens diuinis
preceptis multo magis scientia diuina ex qua
secundum Ieronimum in plogo secundi libri desciuit
Scientia eciam sumunt modum viuendi viri et
apostolus dicat legem habere vmbram futurorum bo
norum. Multum enim homine maxima inuenit
ardinitas ad ipsum explicanda dicat b. Thomas
miraro prmittitur figure Tercia apparet ex
eius diffusiua aucte quod attingit a fine
usque ad finem fortit et disponit omnia sua
uiter Sapie viij. Sed in concludi quidem
quam diffusionem ita magna notat apostolus
dicens dei iusticiam testificata a lege et pro
phetis et in omnes peruenisse p fide Ihesu Christi
Ro. iij. et eundem auctorem ostendit. ...
diuinam veritate i humano mediacione habundasse
ingeniam dei quoniam primo est diuine scripture
magnitudo veluti ex dispositione a deo requi
siti tu dicitur sume tibi Non enim quolibet
generat dicit Bonaventura in plogo super Cantica auctoritas
ne disciplinis edomita an abiecta se
cuti pompa indigne a nobis loco p sunt
quo .n. lux frustra est cui fudit cecis ocu
los sicut animalis homo non percipit que sunt spiritus
que est enim pars diuine Sapie tu mundi
vanitate ex quo illa est sua veritatis q
societas illi que depuriti est sapie et
Sapie mundi que stulticia est apud deum
et sapie carnis que inimica est deo. Vnde
ut dicit in sermone in super Canticum anima passionibus
distracta memorum ignara sentiet sua
veritatu prius quo ipsius confusa facies
celestia aspiciet quo aspecta tenebris
p fundetur dei splendoribus et quod ania
denpois caliginis cecitat est suscitata

irradiacionibus diuinis aspiciet hec Bonaventura ideo
primo sermone super Canticum dicit quod ad scripturarum
intelligenciam non mittuntur nisi mentes pu
ritate que se se iam animorum vendicauerit
perturbacionibus et curarum tumultibus
prualent. Oportet ergo ut dicit Bonaventura libro 1 sta
tu deg p dacione ut aia se tota recolli
gat ut se cunctis locis ab affectibus
quibus captiua tenetur educat ut libero
huius sinum posset contendere in diuina quod
nichil tam i impii scienciis et flagitiosis me
tibus sit diuine scientie lux magis enim veritas
qui male agit odit lucem quia mentes i
pure quere ea quod scientia inflat caritas que
edificat. Sunt aut dispositiones triplices
ipsius diuine scientie quedam sunt scientiam
studentium eam quedam sunt ipsam possidentium
et quedam eius possessione priorum. Possi
dentes aut noto qui diuinis illustracionibus
regulantur. P stos aut qui eisdem illus
tracionibus viuunt studentes non qui p
acquisicione diuine scientie insistunt laboribus
et quia inicium sapientie timor domini idcirco dis
ce volunt primo timor est necessarius qui omnia in
pedimenta amonet ipsius doctrinacionis
diuina enim sua dicit Augustinus secundo libro de doct
na christiana In timore dei cum humilitate est
discenda dicente apostolo in mansuetudine
suscipiens verbum diuinum quia solum tales hoi
nes sunt docibiles dei verum dicit b. Bonaventura
Secundum superbia et presumpcio seu curiositas
mentis oculos obstruat veritate obum
brant. et Daniel vocari quare seraphim
velant alis faciem sedentes in throno
quare cherubin hominum preceptum prohibebat
introitum paradisi dicit quia superbis
presumptuosis et curiosis mox inponitur quia
nec celi archana p amplius vivent
imprudenter nec iusticia etiam cognos
cat veritas Contentum cordibus illorum qui
nec veritas volunt esse ut homines
neque ut angeli modicum aptendere sunt

Marginalia: studium; Sap. xxviij; creatuus; A pe cauls; scilicet illi sapie que; tres dispositiones; superbia; presumpcio; in libro de pr[e]sidibus humilitatis; cherubim

tria dona

1

et quia modicum doctrinacionis insiste
n appetit vocinacio idest in timore et hu
militate discretis ut vocinacio impedimen
ta non habeat opus est donis tribus et primo
pietatis quod secundum Aug. li. ii. de doctrina xpia
na ca. viii. Talis facit mitescere hominem
ne in aliquo contradicat divine scripture et
ne aliam credat aut credat im quod autem
scriptorum librorum cogitaverit faciendus melius vero
quod esse illud quod scriptum est. Etiam si una minime
privat, etiam si non intelligam et lateat
quia nos prius aut sapere possemus. Secundo

2

opus est scientia preterquam ut illud dicit Anshelmus
[illegible] timidus et humilis scrutatur et querit quo
modo salvari possit nec frustra laboribus
quia spiritus scientiam elargitur. unde ut dicit
Aug. illud [illegible] homo invenit in quo
deus diligatur quo tota dilectio sui et pro
ximi in deum referatur in hiis enim tota
lex pendet et prophete hec est scientia fidei
hec est scientia bone spei hec est scientia militans
divine voluntati. Ex salutifera consideratione
natione vocinacio per quam homo invenit
quod sit bonum et quod ab homine velit deus
ac tu adhuc vocinacio impedit idest tertio

3

opus est spiritus sancti fortitudine qua secundum
Aug. ho. abortum pestifera vero tu sen
tiri iocunditate cohibit z . . et convincitur
se addilationem et novorum Et secundum Anshelmum
convertit se ad opera divina ad omnia que dicit
et quibus se salvari confidit. Per hec
iii. tria dona spiritus sancti videlicet scientiam pietate
et fortitudinem hominis vocinacio re
formatur ne immiteret prudencie sue. Gratia
pietatis alligat addumat scia. Gratia non
ingenium sciorum ad salutiferam vestigit et
fortitudo cum sit inscie in operum operationem
conservat ~~donum complicatum intellectus et sapie~~
Gratia autem non solum acquiritur doctrinacione
et vocinacione sed etiam per compunctionem ut dicit
Anshelmus in li. de similitudinibus ut ergo ex
punctis impedita abigantur reliqua dona

// donum complicatum intellectus et sapie
ntia sunt videlicet. Anima ut dicit Aug. ii. li
ho. in suplicio unus purgat animam sibi de
appetitu inferiorum obstrepente et cum inde
ascendit ad intellectum in quo purgata oculus
ad videndum deum quantum videri potest ab hiis
qui huic seculo moriuntur. Sic enim dispo
situs dicit Aug. nec se ipsum prefert veritati
nec proximi quod ut se diligit ad veritatem
confert. Sed sit ho. status. ita mundatur cor
dis ut neque studio placendi hominibus ne
que appetitu devitande incomoda detorque
atur a veritate prima esse intellectus bonum
omnibus facientibus eum quod adeptus dono dei quo
intellectum dat perinde confirma paratus in tranquil
litate perfruitur. dicit enim Hugo in li. de
sacramentis dicit sic ho. mundatur et purificatur
ut corde mundo iam quodammodo pregustare
incipiat id ad quod fide et devotione cog
noscendum festinat. Sic enim mundata co
scientia doctrinis in insensibilibus et secreta
ac familiari inspiratione de deo suo cotti
die eruditur et certificatur intus ut iam quo
dammodo eum per contemplationem presentem habere
incipiat et nulla iam bone alienus fide
et dilectione etiam si totus mundus videretur

// in maculas firmas confirmatur et sua corpo
ralis purificatur. Et huic ordine etiam
Ambrosius innuit super beati maculati d.
Cum offenso correctionis expetit gratia puri
tatis tunc suo ordine pervenit ad studia
sapiende cogitationis. Et ad id dicit Io.
addescendum Gratia scripta vexillum tenens
humilitatis et per ima gradiens ad summa
ascendit. dicit enim Hugo in li. de sacramentis
sicut ho. primus in sue conditionis exordio
simul et semel unica ac simplicia divine as
pirationis illuminatione recepit sacramenta
sic nos studio ac disciplina adea proficis
cimur per intervalla. Et quia divina scientia non
solum acquiritur hiis tribus modis ut alie
sed etiam datur divina illustratione seu inspi
ratione merum illuminatione sunt homines

// Anselli dicit hec Hugo et in hoc

villa

quoz deus metes illumat et solus
eis u[er]itate ondit Nam ut dicit Aug[ustinus]
li° p[ri]° de doct[rina] x[pisti]ana Captas fras sine
duce homine accepisse se gl[ori]ant[ur] Que
admodu dicit ap[osto]lus Ga[lat] neq[ue] ab hoie
accepisse se neq[ue] didicisse s[ed] p[er] revela
tom ihu x[pist]i / et hii sunt quasi d[omi]naz
sciam possidetes que sut i[n] dispones
adhuc modu sciendi / deducetes Sicut e
ani[m]i in ap[osto]los in q[ui]bus nullus est amor
p[ri]uat[us] / nullus t[em]p[or]alis p[ro]p[r]ietatis affectus
n[ec] eoz q[ui] sut mundi a[n]g[e]l[i] appetit[us] · n[ec]
phariseiti f[er]menti q[uod] est ypocris[is] lo[quen]t[ur]
hys et talibus datu est nosse misteria
regni dei Ta[m]lib[us] igi[tur] expediti dicit
Aug[ustinus] 2° li° de doct[rina] x[pisti]ana Tali ta[men] debet
in x[pist]o b[e]n[e] opari ei q[ui] p[er]ueniat ad
here celestia spare et ingn[itu] a qua
ieph[ra]imas sacra / et subdit p[er] has acces
p[ur]gari valet homes cognosce s[u]p[er]
emine[n]tez sciam ihu xpi impleri q[ue]
in omni s[cienti]a et intellcu sp[irit]uali i[n] omnem
plenitudine dei h[oc] ille attendite a q[ui]bus
homo solutus d[ebe]t ee qualia in eo debe
rent reluce[re] Si d[i]u[in]is illustracomb[us] de
beat regulari quoz eciam dispones po
nit ap[osto]lus 1° Cor[inthios] p[ri]° c[apitulo] · in omnib[us] diui
tes facti estis in i° · in omni v[er]bo et i[n] omn
s[cienti]a Sicut testimoni[um] xpi [con]firmatu est
in nobis ita ut vobis n[ihi]l de est in g[rati]a
Et se[cundu]m [com]p[re]hensionib[us] revelacom[is] d[omi]ni nri
ihu x[pist]i Et te p[re]sito habe[re] h[abu]undant oia
que sunt no digna xpi q[uod] testim[onium] ee
here in se confirmat su[m] defectu g[rati]e
et cu totalit[er] s[cienti]e que [grati]e est pancoz et
non omni[um] sunt revelacones diuinoz
Sz si aliq[ui]bus sunt ita ut eciam eis u[e]l
quo ad se u[e]l quo ad alios v[e]n[i]unt sit
tunc dispoes talim et quo deus t[ra]ctat
cu talib[us] docet Rich[ardus] in li[bro] de xii · pa
tribus h[um]ilitat / qui priuat eis temp
tacoes et i[n]mittit tribulacoes quib[us]

villa

conturi gaudiu illustronis d[ic]it illuc
tium et donu revelacois p[er]cutet illu
pom[i]n[u]m sit ut vai[ri]t[e]r caveant et uitas
revelacois no p[er]cat / et ponit exe[mplum]
de ap[osto]lo paulo et zacharia p[at]re Joh[ann]is
bap[tis]te d[ici]t · Unde paul[us] ne attolleret expte
bris revelacomb[us] carnis stimulo atte
rit[ur] Et zacharias p[ro]p[ter] angelica impoz
lingwe multacoe t[ri]bula[tus] q[ui]a ty muta
ta est angelica revelacoe i[n]mutable
remete h[oc] Rich[ardus] Expelle[n]s go d[omi]nal
tus ex subiecti dispocone Et ex 1a
q[u]a[m] in subiecto effiat opacone et
[com]municacone qua d[ic]t[us] talis habitu
acces p[er]ueniunt singlaris uim quib[us]
agnosceres ut eam sumat ad acci
piendu se extendat et tm de p[ri]mo
¶ Dixi sc[un]do q[uod] magnitudo d[iui]ne
sciencie argui[tur] ex figuris q[ue] i[n]ueni[un]
tur i[n] themate adiungit[ur] libru signe
nempe queda manuductoes Secundu[m]
b[eatum] Thom[am] sicd sit h[abe]t locu in rebus
medys Sic in illis quas t[ra]ctans corpe
no pot comp[re]hende intellcus sc[ri]ptu[ra]
cu sacra quo ad uetus testamentu h[abe]t
faciem moysi velata et quo ad no
vum eius misteria data sunt quo
ad multos in parabolis ut dicit sola
nitas hec nempe s[cienti]a sc[un]d[u]m Joh[ann]e[m]
e pelagus scripturaz est volumina
plena sapia e firmitu electoz vivum
[con]tinuans v[ir]gines templu di s[an]c[t]i s[an]c[t]oz
et s[cienti]a semp in ope iph[a]li p[er]ueniras
Sz Aug[ustinus] vocat simonie scien[tia]m et Rich[ardus]
citu anim intuitu et no dubia app
hensionem veritatis megna votes an
dire s[an]ct[u]s su[n]t hec s[cienti]a est vox mul
tudinis populoz multaz est vox aqaz
multaz quia sic vox notificativa
et dulcis e et summi p[ro]uocat sic scrip
tura sacra in d[i]uinoz amore accendit
et sui i[n]uotescencia adquensedu i[n] d[e]o

animas deducat dicit enim Bith in
simone sup Cant Opus sapie artez
qz mun9 offert et deuotionis lucē
et deuotionis pinguedine ducte
pcut apis et mel gerit cera hus
quo attendat lumine sue et vnde
infundat gratie sapore ecce op9
tribile q nuqm visum est mira
Exo xxxiiii Scripta enim e illud tanda
labro ductile qma codino ad nos
educat ipu est illa lamina aurea scp
ta ope germanio Exo 39 qma co
deo prodiens psulgz hoc dono disp
sit q uidem ultimo ca in ea cho in
stat dina maiestas hmg figura pres
sit in illo pomerio ingr susanna cu
duab puellis duob senib cam ibi
obsuantib ingressa e ad lauandu
que cu ancillas misisset ut afferret
smigmata et olen senes irruerut
in eaz uolentes cotaminare prius casti
tate s deus suscitato spu pphetico
liberauit eaz a morte qm pp hanat
a corruptoe hystoria hec Dan xiii
quod susanna ii etiaz sigt pomeriu
no sacra sciptura ingna murra me
tis cu aromatib qz in ea odor diffun
dit expassionib sco ibi poma qual
bu i fructus theologicaz virtutu
q no sunt nisi fructu ubi mala pinica
virtutu cardinalia et malogranata i co
gereies om virtutu qz sit Ambros9 cari
tate ita himp in h° sacraz sacraz scaz
vocat matre virtutu et Bith vocat
scpturam sacra padysu qz in ea sut vi
renaa prata scptaz et arbores crete
tissime ubitatu fructu gaudetes Ingra
na pomoru i qredit ut se lauaret
qz ethic et mebris mundicia pgredit
comtellina diuaz scptaz due ancille
cu susanna i pomerio deambulantes
duo sut pgressus sacre scpte alb etia
vtitur in edificatione pro filioz
vnus est scdm ronez dine nre Scd9
scdus ronez dine iustitie iux illud agi
sericordia et iudiciu cantabo tibi due
Smigina q qpoint exordio et paleis
sigt inistiam ueteris testamenti q co
tinet paleas figuraz et enimomaz Et
orden moraliu sentenciaz Cuma iste
admodu ordei hut asspitate rigoris et
comminationis in supsicie cortici Sz bo
nitate suauitatis intellectu maiori co
leum aut gram noui sigt testamenti
Etia ergo cum his duob sacre scp
ture pressibus tenens vetisqz testa
menti iustiam et noui gram qsidans
ut cohort sibi pueniet pmitus sz ob in
os senes iz sismaticos et hereticos in
sacra sacmad lantates Sacra em scia
figurat in puteo aque viue que Jacob
applauit calupnias et inimicia lati
tudine et habundanciaz Gen xxvi
Cuma scdm Aug Bith et b Thom pmg
scriptum scptis fundamenta recepint errores
et calupnie et inimicie Et inde et
katholica ceperunt fundacia et latitu
cognitionis dine Quia isti sunt ethic pi
culosi licz enim oues sunt hi in astutis
sunt leones sollicitudine pardi et
varietate et crudeli tc lupi iniustitie di
cz maloz ut dicit Bith uulpes ad frau
dem canes ad pressionem a uertentes ab uni
one pubitentes in fide qm inquam uni
tate steterunt et semp vineas ethic de
mollire intunt Sz Apok vi dr Tres
bilibres ordei denario vno vinum et o
leum ne lesens Tres bilibres olei
scia est ueteris testamenti Intra gra
uoluntas diuina ut ptebat expsequentib
vinu q letificat et olen q sanat no
vus sigt testamentu hec go ne lesens
dicit Sedenti sup equu nigz qm sigt
statu hereticoz amulitphare em hereti

detrahebat scripturis utrumque testa[ta]
Unde legitur Danielis vi. in fine. Quomodo
daniel conclusus erat in lacu cum leoni
bus et absque ira mansit intactus ab
quo etiam non fuit impeditus. Quia lacus
lapide erat conclusus et anulo regis
sigillatus. Leones cum lacu in lacu cum dani
ele signant hereticos cum doctoribus catholi
cis in divina scriptura latitantes ipsius veritate
mordentes et ecclesiastico ordini detrahentes
dicente propheta dentes eorum arma et lingu
a eorum gladius acutus. Sed quid tamen
pravitatis possunt inferre tacetur cum
scriptura dicat quod deus misisse cum leonibus
et ursis et cumque misisse pedem de faucibus
eorum dicit enim Eccli. xlvii. David cum leoni
bus lusit quasi cum agnis in ursis si
fecit sicut agnis ovium. Primo divina scriptura
pedem domini lapide i. firmitate sue certitudinis
et stabilitatis et anulo regis i. fidei sig
naculo ita munita est quod nec expertiores
pravitates abeunt sinceritate mistos possunt
avellere. Quia ibi sollicite quievit delu
ditur ut habetur Eccli. xxxi. Ex quibus
patet quod de sinceritatibus magis quam per rationes
naturales in caritatibus qui per libra et sermo
nes et caldeis. Cum per naturales motus ce
lestes veritate inquirunt. Et aruspicibus
qui per qualitatem hominum que est circa mu
tat suas conducunt statutorum remanet
divinorum scientia. Quomodo enim ut dicit
Wilhelmus in libro de universo ancilla
admittitur ut introducatur sponsa mu
tile. Sed ab amplexibus sponsi repelle
bit eam sicut sunt eam hugo dicit capitulo
vi. prologus primi libri sacramentorum. Famulan
dine vere enim sapientia inferior ordinata
ad superiore conducit. Sed delectatio finalis
et requies non est nisi in scriptura divinorum
quia ut dicit Bernhardus in libro secundo de consideratione
et religionis professioni et cuilibet dignitati et
statui saluti expediens est. Sed tamen non est de

alys queda enim sunt certis religionibus
prohibentur. Quia non sunt dignitates ut dicit Bernhardus
libro 2o de consideratione in quibus homines actis
arcentur scriptis non quod eis dignum non esset
sed quia non indigentes talibus insistere
quia indignum est circa perfectum agere illos
qui sunt assumpti ad tantam perfectionem
et ruboris est velle velle sicut magnum
in minimis qui sunt primi in magnis in
veniri. Hec Bernhardus et multe sunt scientie
que carent fundamento salutis in con
siderationibus suis non faciunt mentem
de salutifera. Sed divina scriptura salutis habet
initium et solum est in principali consideratione
divinorum. Quia a fide incipit et graditur
per divina nam sicut deus sunt ubi sunt e
mittit et retinet sic hec summum processum
et si quis a fide progreditur non tamen egre
ditur et si quis exeat numquam tamen
deserit quoniam cum evagatur semper ad fide
divinorum revocat cum salutis perfectu no
vire quia in divinorum notitia sunt scientia
et disciplina quo ad veritate intelligentiam
Intelligentia absconditorum et per sim
dorum revelatio quo ad anagogiam
Tenebrosa noscit quo ad allegoriam
et lux tamen ea est quo ad moralem
sententiam. De quibus satire scripture sen
sibus loquitur Daniel. figurate describ
ens statuam mirabiliter confictum dicit
enim capitulo 2o. Cuius erat valde sublimis
capud eius ex auro optimo pectus et
brachia de argento venter et femora
ex ere tibie ferree. pedum quedam pars
erat fictilis et quedam ferrea. Et po
nit quo lapis precisus de monte sine
manibus et cecidit super pedes statue
et comminuit eos. Sacra scriptura nomine
statue confuse describitur quia ut dicit
Dyonisius in primo celestis poeticis atque tropicis
figurationibus mirum artificiose tradi
ta est. Non enim possibile erat nimium malum

ancilla (margin)

sensus (margin)

e dignum eos (margin)

intellectum ad celestorum contemplacionem
ascendere nisi in alium similitudinem ma-
ducatione. Et sublimus dicitur quia tractat
de rebus altissimis. Unde capud aureum
scilicet quo ad intellectum anagogicum qui est
supremus. Et quia aurum lucidius et incorrup-
tibilius omnia est dediuus et ceteris pectus
et brachia de argento quo ad intellectum
allegoricum qui ostendit opera creationis re-
creationis et retribucionis extreme. Hec
enim sicut argentum sunt sine macula
et in auribus fidelium sonora. Et in brachiis
et pectore significantur quia sunt valde extensa
scilicet a principio usque ad finem et maxime
cognoscibilia. Psalmus: id mirabilia opera tua
domine et anima mea cognoscet nimis.
Venter vero et femora erea fuerunt quo
ad moralem intellectum. Sicut enim es est in-
corruptibile et ductibile, ita moralis intel-
lectus incorruptibilis est quo ad mali decli-
nacionem et ductibilis quo ad boni opera-
cionem. Et notatur hic venter qui est pars in-
sima et femora erea esse quia anime car-
nales et infime debent vacare mora-
li intelligentie. Unde predicator Ambrosius super beati
in maculatis plena est suavitate et pudi-
citia fidei et integritate. Tibie vero ferree
dicuntur propter intellectum litteralem quia sicut ferrum
informare sic veritas literalis difficulter
descendit in meditacione. Et quedam pars
pedum dicitur fictilis quedam ferrea quia litera sa-
cre scripture quo ad hystoriam scilicet soliditate
veritatis ut ferrum. Et quo ad ceri-
monialia ut testa fragilitate instituto
nis. Ecce quam mirabilis est ista una dimen-
sio scilicet intelligencias. Quarum quedam sunt
prime et quasi ancillantes illi que depu-
tatur contemplacioni et quieti. Unde Hugo
in prologo secundi libri de sacramentis dicit Simone
sacre scripture pulchra varietate contexen et
apta quia varietas sapiencia non gravat et
dimensitas ad adversitate non parit. Ibi enim

magna modica non despiciunt et sine ma-
gnis digne sociant. Invicem enim se in una
adornant veritate quia non abhorret se si-
mul que in una veritate unum sunt. Hec Hugo.
Et dicitur in hac scripta quod pedes a lapide sunt
comminuti. Lapis de monte precisus sine mani-
bus Christus est qui scripturarum omnia figura-
rum evacuabit enigmata ipsius remanente
veritate inviolata. Omnia dicit apostolus et prophe-
tias evacuari linguas cessare et scienciam
destrui et cum venerit quod perfectum est evacuari
quod ex parte est. Cum pax sicut dicit Boethius scientia
et anima quod continuis pagina. Erit enim volu-
tatis sciendi impacienti ipse deus plena
tudo pacis memorie continuacione etern-
itatis affluencia ad lucem ita tunc racio
non fallet in iudiciis memoria non con-
fundet oblivione multiplici et voluntas sine
iactura perturbacionis remanebit. Boethius
sermone 2 super Canticum. Ecce quod veritas sacre
divine cum sint sensibus cunctis insignis
abscondita. Quid ergo ut dicit Honorius
super psalmos capitulo in penitencie xviii. Sacratius esse potest
in dei prudencia cognoscere scilicet explicita. Et
quid rotundius sicut in rote in circuitu eius
sensusque creatoris inspicere. Sermones dei
plenos scripta et sapiencia intelligere scilicet examina
cogitacione meditari que in lege nocte ac die
scilicet commorali sentencia et pulsare ad ia-
nuam non patentem. Accipe quod panes tri-
nitatis conculcando fructus seculi domino
pertinere quo ad residuam intelligenciam.
Hec ille. Ex quibus patet scientiam hanc esse prima
nentissimam perfectissimam plenissime quam suorum
sensuum multiplicitate delectabili reficiente
propter quod ad prophete exhortacionem ubius thema
tis aquorum amplectenda est et tantum
de secundo.

Dixi tercio quod divine sacre excellencia patet
ex eius diffusiva auctoritate que tangitur
cum thema continetur librum grande est
enim grandis ex diffusione grandis ex

auctori^te grandis auctori^te exdiffusioe
quo sua dina est grandis exdiffusione
cu omes sue uitates eedem sut. d^r hug^o
eade est uitas om^m s^z no om^m ^eas c^ogito
Dicit em Greg^o scdm incrementa t^pm cre
uisse scdam sp^ualm patr^z Cu dns loqu^r
ad moysen ego eg^o d^s abraham ysaac
et iacob et nome meu adonai no in
dicam eos hugo glozat sc^d t^r ondens
ip^m moysen de dei notitia plus aliquid
precedentib^s patribus accepisse. Dauid et^a
d^r S^up omes docetes me intellexi et da
niel p^r transibunt plurim et multiplex erit
scia ampliore notitia p^rmittens posteri^s
x^po u^r dicit Greg^o intimidees aduen
tu^m saluator^s extiterunt tanto iuste
viri salutis plenius perceperunt quoniam
q^z deuentu est adillos q^i viderunt et
audierunt ea q^e multi reges et p^phete
uolebat et audiuisse et uidisse quia
p^ut dicit hugo quia et largius et cla
rius perceperunt illa que mo tenuit ~~et~~
obscure pores p^sepetat^r no em p^dicato
ul' locio illos omes s^z ip^a unctio de oib^s
edocuit. Et si namq^z ut dicit hugo u^l
sup^s omes p^phete non abhomine acceperunt
aut didicerunt s^z p^reuelacom^e ip^m posterio
res spali quada p^rogatiua h^ruint quia
p^reuelacom^e ~~ihu xpi~~ p^rius sci ut pores
et tu hoc p^reuelacoe ihu xpi istorum
em sepe erat t^rimos dispensatiuis excede
unt lux om^ia tp^ra c^opiaceres dni lucidiat
in domis suis tenue q^ndam^q d^r hug^o
illa q^e p^ut tp^e g^re reservata quo d^s
secula ditauit inlitu^{re} p^fector^z qui
bus tot et tante diuitie sp^us afflue
bant. Ecce optata diffusio q^m Cant^r p^r
sponsa optauit. d. osculet me osculo o
ris sui. q. u. d. m^o qp^pcom^e Bern^h s^o
smone sup Cant^r iam no audio moyse
impeditioris lingwe factu^r labia ysaie
in munda sunt. p^rnuas nescit loqui q^z

quia puer est et omes p^phete quasi elingu
es sunt et scam verbi sunt. no loquat^r
g^o michi in p^rc^es ^eos quia tenebrosa aqua
in nubibus aeris descendat de illo mo
te umbroso et condenso et ponat i sole
tabernaculum suum no respdeat in alto in
dicamus p^plos s^z descendat despdate cunct^s
gentib^s no g^o loquit^r michi moyses sicut
despdabat i^e p^plus s^z loquebat^r logat^r i me
domin^s cuius gratia plena in eius labiis
diffusa est gratia cuius admiranda s^cie
ta doctrine fiat in me fons aque salient^s
in uitam eternam omib^s n^r ihus longe supat
quia uberiori g^ra uinctus ampliori sa
piencia donatus qui est p^reclans p^ro
gatiue p^omnibus et sup^r hoc dicit Aug^o
in li^o c^r faustu^m iam obscure iam mani
feste et in sublimo contextu ita in x^o cunctis
tator^z attollunt vates suas ~~et sup^r hoc~~
~~iam p enigmata et allegorias iam p~~
~~mpones in sollitudinib^s~~ ^et p^rbiect^s cunctam
~~et figuris~~ ut cuius uis obtusi sciditas
exuberat hec ille Collige^t secund^o hec om
nia p^rmodu corelanor^z Primo q^o scia
dina diuidit^r in duo testam^{ta} Scdo q^o lib^i
noui testamenti c^odiuidu^t libris vete
ris testamenti Tercio licz uno eadē c^ōtine
at uitates in modis uarie q^o relinq^u
Et diuidit^r scia h^e primo in duo testamenta
u^z in uetus et nouum hec sunt duo
ubera sponse sicut duo hynnuli gemelle
capree Cant^r uiij. quia sitencio ueteri^s
testam^{ti} ut dicit Aug^o in li^o de doctrina
xpiana est nouum figuris et enigmati
bus c^opertum ^et intencionis nouum est ueteris
horum adg^rtiam latitudinis eterne attolle
etc quasi g^rmina fecunditas. Et quia
ratione contra faustu^m dicit. Ca sacra
scia in ueti testamento sunt exactiuo rer^z
significatiuu Sz i nouo c testis signifi
catuor^z in ueti sunabat^r ad p^rsignificacom nunc
ueritat^r ad c^ōfirmacom Vetus em testa

^ omes p^phe
ta p enig
mata et
allegorias
ta p^rmpioes
^et plitudib^s
^et p^rbiect^s ac
cunct^s et figuris
ta obscure

pac^rfigura

nitu fidem novo cancellat et vetus
novum confirmat. Et hec hymulina promp
titudo seu agilitas innabilis cum ve
tus novum respiciat et novum vetus re
a veteri non discedit. propter quod dicit Aug. a
pli patriarcharum et prophetarum vita sua eu
uangelio laudabiliter predicaverunt sicut
illi per prophetiam apostolos predixerunt ut
clamet alter ad alterum duo testamenta sicut
duo seraphim sanctus sanctus sanctus dicens altera
ret ille. Et ordo debitus ut vetus novum
precedat vetus tamquam cibus infancium
novum sicut perfectorum. unde dicit Aug. super Genesim
x. li. quod sanctum humani intellectus numquam
recipisset preeminentem claritatem sinceri
tatis si non descendisset in ordinem ple
nitudinis spiritualium sensuum. Si doctri
na simplex testamenti veteris non p
cessisset. Et subdit ante dispensationem
humanitatis qua humanus natus et pas
sus est legis et prophetarum pronunciatio
precessit. Karma i illa scilicet q sapiencie
est omnibus hominibus omnis thesauri sa
piencie et sciencie dei sunt absconditi intel
libili insciencie fastidientibus apperiendi.
Vetus autem testamentum quorum librorum
temporale liber particularium secundum Jdeum. Quidam
enim sunt legales, quidam prophetales et
quidam apocriphi. Quibus libri novi tes
tamenti correspondent sicut veritas figure.
Quia libri ewangeliorum correspondet libris
legalibus. Dicit enim veritas. Si crederetis
moysi crederetis et mihi de me enim ille scrip
sit liber vero apostolorum correspondet libris prophe
talibus in quo revelationes non ita
in volutae continentur. Epistole vero et Canonice
apocriphis libris correspondet. In quibus
etiam omnia hystoriata sunt quodam commo
prehenduntur. Ex quibus patet quod divina scriptura i
omnibus suis voluminibus de eadem e veritate
videlicet de prima persona divina et humana contine
te quod de se ipsa dicit ego sum veritas sed no

Duo testa[menta] (margin)

uno eodem, quia in libris testamenti
veteris est de illa veritate figurate si
in libris novi manifeste. Dicit enim
Aug. in li. quod ph. visione x. In testamento
veteri cuncta Christi misteria figuris pro no
tata sunt que nunc rebus expressa cog
noscimus. Et que olim per prophetas per misteria
scribebant hec per apostolos predicata pre
sentata sunt. Et subdit. Ita omnia
in hiis testamentis concordat ut tamquam
uno ore dicta verissima ac prissima
prudentissima pietate credantur. Nul
lum enim deum ipsius ab alterutro dissonat
Sed omnia in eadem fidei veritate concordat
que sue pro intellectu quivis perscrutata
dilucescunt. Unde liber Genesis Cum creacione
eius exlate ade quod nisi Christi miste
rium predicat. Exodus cum x. plagis et de
cem preceptis quid nisi x. ostendit qui le
gem adimplere venit. Quod leviticus
cum sacrificiis penis et vestibus aaron
ut dicit Jeronimus nisi celestia resonat sa
cramenta. Et quid liber Numeri cum prophecia
bala et xl. duabus mansionibus continet
nisi misteria Christi. Et Deuteronomio dicit
Jeronimus in prologo nomine legis ewangelice
prefiguratio est. Ihus naue nomine typum
Christum dominum non solum in gestis sed etiam
in nomine prefert. liber Judicum quot
judices tot figuras continet. Et liber
ruth illud implet ysa. vaticinium Emitte
agnum dominatore terre et liber autem
regum in Sadach et david novi sacer
dotii sacramenta testatur. Et liber xii. prophetarum
aliquid quod sonat intelligencia qua determinat
liber. Et quid quod ysaias cum concepcione vir
ginis Jeremias cum virga vigilia Ezechias
cum porta clausa. Et daniel cum lapide
preciso de monte sine manibus nisi Christum
predicant. Et david nomine psalterio decem
cordo Christum ab inferis exsultat resur
gentem Salomon pacificus nomine Christum

copulat tamen etiam. Et hester in dicta
iniquitate infecta diem celebrem
transmittit in posteros. Et in omnibus
aliis libris nomine eorum explicantur
questiones. Non ergo frustra Daniel xii.
dicit Daniel vidi ipse duos angelos ad
litus maris unum hinc et alium illinc
et in medio maris alium angelum loquentem
sibi. In mari enim divine scripture cuius in-
petus letificat civitatem dei quos duos hic
angelos testamentorum dicemus medius an-
gelus magni consilii loquitur quia ipse in
utroque testamento invenitur. Inde illud a-
baruch iii. In medio duum animalium cog-
nosceris. Unde Exo. xxv duo cheru-
bim qui plenitudinem scientie signat se respicia-
unt se mutuo versis vultibus in locum
propitiatorium quod Christum significat qui est
propitiatio pro peccatis nostris quia utriusque testamenti
intellectus a Christo est et de ipso, ita etiam
et refertur in ipsum. Et exultat diffusione
ipsius sacre divine scripture auctoritas. Ex quo
enim a fide recipit originem cum filii sub-
esse non potest, et a talibus auctoritati-
bus procedit de quibus secundum Iohannem dici non po-
test ut estimationis possimus ...
... stabilitate quibus dubitare potest de auc-
toritate ipsius scripture. Si vero traditore ...
viam ipse de scripture divine auctoritate ex
eius diffusione. Audi quid dicat Bernardus
... super ... dicit enim propheta
ex quo unum cum patre ex quo sicut pro-
prima completur, dicens enim pater dici filio de
thesaurorum sue divinitatis eructavit sanctam
... constrictionis preter spiritum sanctum
qui est utriusque amor mutuus non est
accessus omnibus enim cognovit sensum
domini aut quis consiliarius eius fuit cum
eo quod oculus non vidit nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit, deus reve-
lavit et unigenitus qui est in sinu pa-
tris ipse enarravit, et pro aucto scriptor-

ri deinde dilecto suo qui in suo pectore
recumbens hausit de sinu unigeniti quod ipse
hauserat de paterno. Hec solum illis sed omni-
bus aliis quibus tamquam amicis revela-
vit omnia que cumque a patre audivit, Pauli
quoque evangelium non est ab homine neque enim ipse per
hominem accepit sed per revelationem Ihesu Christi. Et
omnibus aliis prout fecerat ita revelavit
dicere prout unigenitus qui autem in sinu
patris ipse enarravit nobis. Vere ergo scriptura
plenitudo omnium aut eius plenitudinis
est participatio. Apostolus de celo vocavit
et cum apostolis locutus est quorum auctoritas
commendata et firmata transivit in posteros
diffusa sit ita concordit et convenit omnibus
ipsius auctoritate declarabit. Dicit enim
Bernardus in libro de dispensatione et precepto. Ex quo divina scriptura
a patribus tradita est firmitate stabiliter
perseveret quod nulli quomodo modo va-
riare vel mutare licet. Ex quo sibi tan-
ta auctoritas data est, sicut enim veritates
divina etiam que ratione fundate sunt in-
concussa ita ut ab ipso deo sunt aquatenus
in mutari hoc ille et perpetue. Ex quo ipsa
divina scriptura fidem rebus probat quod per temporum
successiones effici ostendit que ante
quam fierent prenuntiavit que est tam certa
ta et tam in mota ... declarata veritate
et licet nulla in sui attestationem auctoritate
nullaque miraculi aliorum virtutis indu-
ctione requirit dictam et auctoritate anti-
quitatis scripturarum et pietate miraculorum
et perseverantia morum et veritate rerum
et certificata publicatione refulget. Hec
Augustinus. Ipsa est ergo veritatis regula quam nulla
contradictio ... auctoritas. Et ratio quia
ipsa in sui fiendo non mutat sententias.
Cum ergo nullius falsitate corrupta nullius
mutatur errore tempore firmat omnis fidei
et prius ... nulla enim sunt que
presseret fine que nunc sunt opuscula
que in libris immutabili continent fine

regla vit[u]s

excellentie coequantur superbus et si ea
dem inveniat veritas tibi impar est. Auc
toritas Augustinus libro xx. visione. Unde
quicquid tu eam non convenit, quicquid ab ea discor
dat, quicquid ei obviat aut est contrarium vana
fabula est, ludibrium puerorum, aniles deli
ramenta et joculatorum mulierum [illegible] hus
[illegible] medicamentum putridum et finis virginio
[illegible] libro xvi. visione. Unde adversus
scripturam [illegible] auctoritatem non solum debilem et ener
vem sed et sacrilegam dicit esse omnem argu
mentationem. Et ideo [illegible] ipsius scriptura habens
[illegible] veritas viii. x. visione libri
[illegible] Si sit quod desideras [illegible] Si de veritate
[illegible] Si de codicibus unde ipsa doctrina
[illegible] vel si codices variantur ut si plures
[illegible] aut si [illegible] [illegible] vetus
tioribus. Et quod si [illegible] potest [illegible]
[illegible] [illegible] velociter et fir
mata auctoritate inveniri volunt [illegible]
sancti [illegible] omnia [illegible] et [illegible]
et roborentur. Primo ut dicitur illud in visione
xvi. Nec dixi aliquid credendum nisi quod scriptura
divina testatur. Si enim [illegible] doctrina in tanto
[illegible] culmine et potestate auctoritate
collocata non esset, nisi aliqua alia [illegible]
[illegible] que auctoritas [illegible] posset
[illegible] [illegible] facere libri [illegible] documen
tum libri scripture ad convincendos errores
posset [illegible] Primo [illegible] potius [illegible] scriptu
re qui non [illegible] credere dicet esse confictum.
Si tanta nostri veniet in dubium. Ergo
credis [illegible] ac si expresse dominum audire te
dicas. Ergo si quis neget evangelium [illegible]
dices, quo ibis aut quid facies? Nonne
veritatem evangelicam [illegible] poteris pre
dicabis [illegible] veritatis [illegible]
[illegible] figale [illegible] Primo [illegible]
iota neque apex auferetur, nisi tunc veritas
facie ad faciem videatur. Cuius visionis nos
participes faciet deus per secula benedictus. Amen

Ratione [illegible] introductionis [illegible] isti

[illegible] Primo ponam recommendationem breve
[illegible] Secundo ponam [illegible] [illegible]
dando [illegible] se in [illegible] isto. Tertio ti
tulum istius [illegible] declarabo. Quarto ponam
[illegible] continuationem ad precedentia. Quinto
ponam ipsius [illegible] divisionem. Primo
tibi librorum [illegible] [illegible] iuxta
[illegible] thematis dictiones divinam
scripturam [illegible] recommendare. Primo in [illegible]
Secundo quo ad [illegible] Tertio quo
ad revelationem [illegible] Quarto quo
ad notitiam [illegible] [illegible] in macula
[illegible] intendimus [illegible] divina
[illegible] [illegible] quia
data est affluenter data est [illegible]
[illegible] data est [illegible] veritate [illegible]
[illegible] ista plenitudine ut impleantur
[illegible] sapientie et intellectus spiritu [illegible] et [illegible]
[illegible] dicat enim Augustinus [illegible] in defectivo
[illegible] plenitudine libro [illegible] de doctrina christiana. Omnes
veritates utriusque sunt sive in libris gen
tilium sive in aliis sive sunt. Et omnia
quecumque alibi [illegible] in ea [illegible]
inveniuntur, [illegible] multa [illegible]
in [illegible] divinarum scripturarum [illegible]
te [illegible] hec Augustinus. Ecce plenitudo in
omnibus diffusa [illegible] plenitudine [illegible]
[illegible] descendit [illegible] Primo [illegible]
[illegible] altitudine refulget sicut
[illegible] exaltati sunt celi [illegible] et sicut
[illegible] dei exaltate sunt a filiis hominum [illegible]
[illegible] divina [illegible] [illegible]
[illegible] [illegible] celo egressio eius
et [illegible] eius usque ad summum eius. [illegible]
[illegible] altitudine [illegible] descenderet [illegible] in
alta [illegible] et [illegible] ad cor altum
[illegible] ut videas [illegible] decorum [illegible]
videri non potest in more zachei in altitudinem
[illegible] descendat. Primo [illegible] est
et ideo [illegible] hugonem [illegible]
[illegible] homo creatus est et [illegible] qua
[illegible] homo salvatus [illegible] salvari potest. [illegible]

qua de magnis loquitur ut a prodit in
tatem meditatur detestatur impium nichil e
nequam sum atque presumptuosum accipe ea plus quam
pecuniam quia melior est cunctis opibus
et omne desiderabile non valet ei comparari Prov.
viii c[apitulo]. Accipe ea plus quam alias scientias quia
et ubi dicitur nec splio [illegible] et ut est cum
ditis cogitationibus specialiter [illegible] omnes alias
scientias excedit non solum in affluentia plen
itudine altitudine et veritate ut iam dictum est
sed etiam in numero conditionibus que [illegible] the
matis exprimuntur. Primo in conditione sui ipsius
Omnia exemplo virtutis genetricis virginis Et
exemplo salvatoris virtutis redemptoris pro
cedit. Dicit enim Bernh. ix. li. de consideratione

Bern. ix li. de consideratione

Ut sicut in persona hominis vili limo col
ligatum est spiraculum vite Et sicut in persona
hominis vivi limine divinitatis contemperavit
se nemo timeri ita divina scriptura alta coniungit
humilibus Et in alto sedens humilia sentit
humilibus consentit humiliaque docet et altis
sima intuetur [illegible] ut dicit hugo in
prologo secundi libri de sacramentis Magna mo
dica non despiciunt et parva magnis dig
ne sociantur [illegible] ut se in una adoriat
utilitate, quia non abhorrent se simul que
in una utilitate unum sunt h hugo. Omne
ergo eam quia datum est optimum et donum
perfectum descendens a patre luminum quod ipsa al
tissima supra humilia innotescunt Et parva hu
milia exaltantur Secundo doctrina scientias excedit
a parte effectuum primo quod stabilitat hominem
in se ipso Et propter hoc in thematice simile [illegible]
Et si cum dicitur Sedia istius primi ipsius
stabilitate confessa est. dicit enim Bernh. in fine
ii. libri de consideratione Sedia h tenet hominem
ne a se ipso avolet. Ne in magnis aut
mirabilibus supra se ambulet, ne supra se at
tollatur ne infra se deiciatur ne se exten
dat in latius, ne evadat in longius Sed
ut medium teneat et modum aspiciet Sic
quod virtute non perdet Omnia medium est se

hugo in prologo secundi libri de sacramentis

tres excedit alias scientias

Bern.

des modi Et modus virtutis Capius enim
extra modum omnem mansionem putat quo illa
[illegible] longitudo prope nec in qua superat in
vita hac sola hic expressimus dilatatio s
in viris spelius [illegible] altitudo videlicet
presumptionis deset virtutis et profundum in
[illegible] pusillanimitatis absorbitione despera
tionis Cum enim homo longa sibi meti
tur tempora pronne [illegible] solicitu
dine turpis tenuos huius vite Erce tum
[illegible] quia qui spacia sola respicit fracta
non accipit Similiter qui se in latia diste
dit multis laceratur curis et extensiores
minima sequitur extenuatio Extenuatio
autem rupturam et scissionem facit Et
quando alta presumptio est in ruinosa precipitatio
scriptum est enim ante ruinam exaltabi
tur Ruina ante humiliatio seu pusilla
nimitas Pronne ad desperationem deducit
h Bernh. Cogitavis ergo selectis que de se
de magnitudinis tibi evenisse sint ut te
tui essent et tecum laboraret quatinus
securius quam esset acceptum coram deo omni tempore
suscipias Omnia non dicere desperatione
quia ipsa docet fortitudinem Spe vite longi
oris non abducens interitum quia docet
prudentiam Curis vite erupimore contem
palus quia docet temperantiam Primo doc
tus [illegible] in iustitia altiora se non pre
sumes scriptum est enim Si iustus fuero non
levabo caput meum. In secundo effectu ex

2o

cedit alias scientias quia et quis sit homo
prodit et qualis se ad proximum habeat hic
debeat innotescit Dicit enim Bernh. ubi

Bern.

supra Omnia sua ondit homini zelum et
prodit sic clementia est in eo ondit quod si
quod discretionem que est moderatrix virtutum

Et sunt

Docet quod confiendo posteriora prioribus
cognoscere si homo proficit in virtute
si in sapientia si intellectu si in puritate
morum Si iam patientior vel impatientior
Si solito iracundior insolentior aut lenior

Qui tpulior affabilior ꝗ austior. Qui ex
orabilior. an pusillanimior ꝗ magni
mior. Qui magis dissolutus magis ti
moratus plus fidens quam oportz. Bo
ne dina sua ostendit quid donand'
proximo iniuriis. Quid ulcisendu i cul
pis. Primo in utroque ostendit prudenciaz
modi loci temporis et psone. Ecce liber
scriptus intus et foris quia declarat
qualis sit homo aliunta et ostendit quo
se hre debeat ad proxi et ad xo. Et cuiso
dicat thema nostr. Summe tibi libru
In tercio effectu excedit alias scias qz gerit
curam universale de omnibus / docet
eni generalit universi statu ecclie ostedes
quomo plebes clericis / quid clici sacerdo
tibus / quo sacdotes suis superioribus
Et quomo superiores tam omnibz aliis
in ea humilitate quia decz eciit subiecti
deo omnipoteti. Iuxta illud humiliami
sub potenti manu dei. Posuit eni deus
ut dicat ps'ta homines sup capita nra
et valde regulate quia dicit aplus Oe
omis anima ptatibus sublimioribz
subdita est ut ingredet' et ingrediet
ad imperiu sermonis. Deus aut solus
altissimus nulli subiectus tn magis
oz obedire qz hominibz qz ipse e qui apt
in omnibz unde eni docte ordo in religi
osibz unde honestas et simonia in
sacdotibus. Quare sua deducit fideles
ipsos efficacius ad obsuatoz madatoz
dei Et applicatoz instituconu ius sua
dina q ut dicat Buh. Pro iit' relinquo
aliquid in agro domco in cultu ie vult
systime aliquid fraude surrectu. Est
scia sua hec ut d' Buh 2o sinoy s'
cay. Carmie nuptiale qz docet et co
iunit nuptiales qplexus amoz. co
cordia moz et consentanea adalcutz
affectum caritate / ppt q noie libri gri
dis expimit' cu dicit sume tibi libru
gndem et venia grandis quia est sua
pietatis et caritatis quia docet sobrie
uiue iut' siret sine quela comisari et
auiditate animi stoliditate mentis et
hebetudine cordis despoliis sublimia
penetra'e spus dulcedine sentire spu
sapie et intellectus inhyare et qz intellectus
apphendit degustare hec Buh. Sie
cupue tame dina sua altiore excellit
alias quo ad suam ppheticiam / que i nunc
in hoc pnonme tibi tu dici. Summe tibi h'
est ad tua utilitate. Summe si tua adh'
cooperacone na cognio pphetica ut sic
dica sine humana cooperacone tribuebat
hominibz ex dina benigntate ecce dina benig
tas fuit et no humana dignitas revelaco
pphetica expmo eni humani excedit in
tellectu quomo adea digne se homo pos
sit ppare ppt qd' dicat petrus i sua Cay'a
no humana voluntate allata est aliqn
pphecia sz spu sco inflamati locuti sunt
sci dei / na spus scus homines dispo
nebat attollebat qz eos ut possent
cape tantas excellencias et h' modis
diversis qz ia i mittendo in eos sopore
iam deducedo in stupore iam in extasi
iam metore iam in admiratom / et
quituitz ipi accedebat ad cor altu mo
dis istis adhuc ty ut in ps' di' exalta
ba' deus / mirabilis eni d'maz sapiaz
sz non potuit comphende eam mys
illud mirabilis facta est sciencia tua ex me
co fortata e et no potero adeam ppt
qd' pphe sepe dicut se levatos i mo
tem excelsu et positos sups pedes su
os / et qsilia qz no solu intellr' sciri
esse ppt altioris revelacionis sz etiam
ppter multiplicitate intellnie ipsoz reue
latoz dt n. Jom' qz pphetice reue
lacionis a' pferunt in cortice et aliud
retinet in medulla et pene qz hut
vba tot retinet sacramenta. Un Ricco

laus Gloria Exponens super Ezech primo
Similitudo vultuum erat quasi visio ma
ris dicit per vultus significatur perfecta in
telligentia prophetarum que vulte dicuntur plene
oculis quia in prophetis est intelligentia
multiformis / hii sunt qui receperunt im
nia sapie dei qui prima dona receperunt
multitudine spiritus sancti qui post labore inceperunt
in vinea dei quod apostoli consummaverunt iuxta
illud alii laboraverunt et vos in labores
eorum introistis ego dedi vobis metere
quod non seminastis Sicut enim ut dicit Augustinus ad
istos dicere non premisissent illuminationes
magnam nos aliquam devotionem divinorum accipere
potuissemus Sed ipsi prius illuminati sunt et exceperunt
proveniunt illuminatio usque ad nos Inter autem
omnes propheticas revelationes ipsius da
vid prophetia attollitur quod innuitur cum dicitur
sume tibi librum qui .n. dicitur desursum
descendit ideo sume ad tue salutis
profectum et ego tibi et eminentie arduitatis
ideo sume tibi librum David enim propheta dicitur
eximius prophetarum Et hoc accognitione
maiori inquo id est Super omnes docentes me
intellexi Et etiam a revelatione nobiliori
quia non in signis et enigmatibus et sub
iectis creaturis solum sicut sunt secundum ruel
ut aliis prophetis Sed dominus sicut apostolus
Os salvator innuit dicens Quomodo david
in spiritu loquens sibi de christo dicit Dixit dominus
domino meo etc Et principue quia de pluri re
velatus sit Abraham ysaac et Iacob di
vinas recepit repromissiones iuxta illud
De fructu ventris tui ponam super sedem
tuam Quia repromissionem angelus in
salutatione virginis replicavit dicens Dabit illi
dominus sedem david patris eius Spa
lissime tum prophetia david attollitur propter ma
teriam de qua pertractat quia secundum Iohannem in
prologo dominus ihesus est materia libri huius
Quem sepius laudat / attollit laudicat
et gradus agit Extollendo iam ipsius

pietate iam iustitiam iam sublimitate
iam potestatem / ostendens suum regnum inestima
bile suum dominium in superabile / sua gub
ernatione omnia contingente declarans regim
dominium et gubernationis multiplice uti
litate iam in revocatione peccatorum ad pe
nitentiam / iam in directione iustorum iam
in ierrone peccatorum addenationem in principalibus
principiis et specialibus tantum / Vnde Gloria
in prohemio super psalterium dicit Hic inveniuntur
varietates sacramentorum Hic revolvuntur pagine
scripturarum Hic inspiciantur capitula librorum hy
mni et clausule capitulorum nusquam inveniuntur
ubi nomen domini frequentius quam in hoc opere
nominavit Raro vero est psalmus in quo vel christum
non nominaret vel aliquod dictorum de eo non
tractaret Et eius sunt dicit Ambrosius
super beati immaculati Ipse david ut tuba
inspirata resonet sacramenta et ut mag
nus magister in multis locis psalmorum mo
ralium sententias tamquam stellarum lumina diffun
dat / que eluceant et emineant et sentencie
pia animas demulceant / omnibus enim mo
ralis doctrina sententiis est Tamen celebrior
XX decimum et vincesimus psalmus Videlicet Beati immacu
lati quod tamquam preambuli velud solem
lunius solem meridianum fervente calore
constituit / cuius notitia propter themata inuu
innuitur cum dicitur Grande vero hoc psalmus supra per
ceteris refulget Sicut enim david opus suum
ab initio incepit dicens Beatus vir / sic et hunc
psalmum ab initio inchoavit dicens Beati sed
hic multo perfectionibus intendit id est .n. declarat
beatitudinem circa declinationem mali dicens qui
non abiit in consilio etc hic non deduxit eam
cooperatione boni dicens immaculati in via
qui ambulant in lege domini et quod sequitur Vnde
hic psalmus secundum Augustinum non tamen magnus
est numero librorum quantus est pondere sententiarum
Dicit enim ipsius ex longitudine utiam et
altitudine paucas cognosco sublimiter / quanto
enim videtur apertior tanto profundior videtur ac si

auditor seu lector expositore non indiget
tanto est profundior dicit Aug' in indi pol
Ce de ps' alys non est invenire quia et
si alii difficulter intelligunt Et si in ceteris
obscuritate sensus latet tamen ipsa obscuri
tas apparet hec Aug' propter quod potest credi in
stituta esse huius psalmi legendi frequentiam
ut quod vera lectione concipi non valet continua
ruminatione penetretur Et merito tripliciter e
vrbeat Sicut pre ceteris non est ipsum
psalmus totius legem et ordo sequi non plus
intelligere quam turbatio Est autem ut glosa
dicit iste psalmus institutor fidelium Ubi
nondum Ce ps iste tamen usurpatur circa istas
octo dictiones scilicet lex mandatum iustificatio
testimonium iudicium viam sermo eloquium
Paucissimi enim versus sunt in quibus aliquid
eorum non continetur Et ponit hic lex in principio
quia alia septem videntur esse partes legis
Nam ut dicit Willhelmus in libro de fide et legibus
Intentio enim prophete est legem ponere ad plenitudinem
et in ps hoc nunc commendat legis
latorem nunc ipsam legem nunc partes legis
nunc eos qui obediunt legi nunc narrat
quomodo ipse vel alii boni vel mali ad ipsam
legem se habeant nunc ostendit et optat
quid boni vel mali eveniat servantibus
vel non servantibus eam nunc optat aut
petit dirigi disponi doceri inmari vel
ad eam intelligendum vel implendum aut
impedimenta removeri et ad hec opportuna
quedam allegat merita bonorum quemque malorum
quemque malicia persecutorum ondens se bona
dei diligere et mala odire nunc gratulatur et
gratias agit quod aliquid illorum est consecutus
et sic de aliis ideoque cum expositio contextum istius
psalmi non appareat salvo iudicio me
lius intelligentium quid aliud hic principaliter
propheta voluit intendere nisi ostendere quomodo
se quilibet vere debeat circa legem dei habere
et hoc ipsum a domino orationibus et aliis
debitis mediis obtinere Intentio etiam est

psalmi istius monere ad laudem dei potentissimi
huic magni enim beneficium est quod deus dare
voluit legem dirigentem nos in eterna beati
tudine Unde titulus istius psalmi est alla Ex
uno modo exponitur i. laudate invisibilem Et secundum
Aug' non exponitur i. cantate laudes glo
rias et gratiarum actiones deo incorruptibili
attente in cordibus vestris vel i. satisfacite
satisfactione laudis quod facit quis faciendo
confessionem in laudibus divinis Et cum et ei
ut Bernhardus dicit gratiarum actio et vox laudis
divinis mentibus vocibusque debet personari
re ut deus laudetur in domo sua Inquit
enim ps iste Cantabiles mihi erant iustifi
cationes tue in loco peregrinationis mee et
in Ecclesiastico sic habetur benedicite dominum
et super omnia opera eius date nomini ipsius
magnificentiam in laude ipsius in canticis
labiorum et in cytharis et sic dicite con
fessione quam omnia opera domini bona nimis
Ob honorem huius psalmi non proponit titulum
sed loco tituli dicit esse isti ps propositum hebra
icum alphabetum nam ps iste partitur in va
rios octonarios versuum et cuilibet octo
nario proponitur una littera alphabeti ex quo
patet quod tot sunt octonarii versuum in hoc
ps quot sunt littere alphabeti in hebraico
et primo versui proponitur alleph quod interpretatur
est doctrina quia intentio est prophete in eodem
octonario docere legem dei et hortari ad eius
observantiam ut pertingamus ad beatitudinem
eternam Et continuatur iste ps ad precedentem
nam sic in ps precedenti qui est confitemini
propheta instruxit nos de fide quia ps ille
est de incarnatione hic instruit nos de
moribus virtutibus et operationibus virtutum
et ordo debitus exposcit fides est omnium
bonorum initium que etiam vana est et mor
tua sine operibus virtutum Ut sic in ps
precedenti docuit nos laudare dominum et hoc
pro motatione fidelium pro unione vocatorum
et pro caritate unitorum in eo quod dicit de

lapide angulari. Et quia non est speciosa laus in ore peccatoris ideo hic instruunt nos de virtutibus et de diuersitate virtutorum illorum qui sunt in vocatione vnici et colligati in vinculo caritatis propterea Ambrosius psalmum istum vocat paradisum pomorum et appotecam spiritus sancti. paradisum propter redolenciam virtutum que in eo sunt. Sed appotecam quia sicut in appoteca reponuntur omnes species aromatice, sic in hoc psalmo continentur omnes virtutes quibus beati efficiuntur in hac vita

Beati inmaculati in via qui ambulant in lege domini. Habita istius psalmi laude et declarato eius titulo pertractis prius ad precedencia continuacione iam de ipsius diuisione est videndum. Et prima sui diuisione diuiditur in tres partes videlicet in partem prohemialem que premittit originem et principium ad recte se habendum circa legem domini. Secundo in partem executiuam que ponit exercicium et studium illius originis que incipit in secundo octonario ibi In quo corrigit. Tercio in partem conclusiuam que inponit istorum premissorum finem principaliter intentum que incipit in vltimo octonario ibi Appropinquet. Pars prohemialis diuiditur in partes tres quia primo ponit originem recte se habendi circa legem dei inducens motiuum. Secundo ponit mentis inducte desiderium ibi Vtinam dirigantur. Tercio bone inicionis profectum ibi Confitebor tibi. Prima pars continet motiuum delectabiliter alliciens. Secundo motiuum aliqualiter impellens ibi Tu mandasti. Allicit autem duobus modis primo ostendens quod beati se habentes circa legem sunt felices et beati.

Secundo quod absque hoc male agentes sunt exclusi ibi Non enim qui operantur. Volens autem propheta ostendere illos beatos et felices esse qui habent se bene circa legem primo excludit indisposicionem defectiuam beatitudini repugnantem, dicens beati inmaculati. Secundo exprimit perfeccionem accionis necessariam et ad beatitudinem pertinentem. Et quia tales tres sunt primus est profeccionis in affectu. Secundus inquisicionis in intellectu. Tercius integritatis et summarie consolacionis in affectu. ideo de primo dicit qui ambulant. de secundo dicit beati qui scrutantur, de tercio dicit in toto corde et mone. Questio hec pro declaracione huius. Vtrum beatitudo vie quia non omnis sortiuntur ambulacionem requirat in via sine in lege diuina. Argumenta pro vtraque parte questionis obmitto et procedo ad literam explanandam qui dicit beati. propheta in duplicibus cogitacionibus occupatus incipit in hec verba. Cogitabat enim primo illorum qui sine lege dei sunt vel ei non obediunt statum miserabilem et periculosissimum quomodo ipsi immundi et sordidi sunt. Et vt apostolus dicit eorum mentes et consciencia inquinata sunt. Et quomodo multiplicatur iniciatur quia contra leges dei agere impune impune non credit. Et quomodo tales noxiis et inutilibus rebus ita in vanitate sunt in afflictione sunt occupati vanum enim sunt omnes homines in quibus non est sciencia dei Sapientie tercdecimo Et econverso recogitans quantum bonum sit puritas consciencie profectus in virtutibus et studium in diuinis. Et quasi dolens de errore hominum qui quamuis omnes beatitudinem cupiunt tamen errant ex toto varia querunt quibus fiunt beati. vnde volens eos adducere viam beatitudinis

reducere dicit beati aristoteles dicit quod facimus
quod beatitudine ubi non est querimus et
ubi est non querimus volumus quidem
beati esse sed in nundinis vivere lege dei
deserere et vana sectari cum tamen non
alii sunt beati in via nisi qui in ea sunt
immaculati beati ergo in spe non in re
beati in via non in patria Et in hoc in
nuitur quod alia est beatitudo vie et alia
patrie Convenit quidem in hoc quod
utraque excludit maculam origina
lem et actualem mortalem Sed
differt in hoc quia beatitudo patrie nul
lam maculam compatitur sed beatitudo
vie stat cum veniali peccato hic ergo de
beatitudine vie est intelligendum qui
enim ex hac sunt in illam beatitudinem
intraturi opportet quod sint sine macula
et ergo hic dicitur beati immaculati id est illi
qui sunt sine macula aut nota
peccati Peccatum namque ut dicit beatus Thomas
macula dicitur non quod aliquid ponat in
anima sed quia propter ipsum tollitur gratia
in qua consistit anime pulcritudo Et
de hoc ponitur duplex exemplum quia de
bilitatio corporis debilitatio membri de
format corpus et tamen nichil ponit in
corpore sed privat Et Augustinus dicit Absti
nencia nulla est sana et tamen corpus
ex ea languescit ita et ex peccato anima
corrumpitur et propter illud anima luce
gracie privatur Cum ergo sunt immaculati
in via scilicet huius vite que polluta est
et ideo difficile est in ipsa immacu
latum manere dicitur enim primum regum
in via hec polluta est et ideo diffi
cile est in ea innocenciam retinere
vel sic in via id est in fide fides enim via
est ad beatitudinem et non solum ondit
ipsi intellectum sed etiam ipsi volun
tati et unum operatur ea que sunt
ad salutem necessaria vel sic in via id est in
christo qui est via veritas et vita Illi
ergo sunt beati qui in via hac fidem
habentes non scandalisantur in christo Iohannes
id Beatus qui non fuerit scandalizatus
in homine revera Simeon ille iustus
predixit christum positum esse in ruinam et
in resurrectionem multorum beati ergo sunt qui
bus christus nec est in scandalum neque
in stultitiam sed quibus est odor
in vitam eternam Et hinc persequitur
Ambrosius post pascha in quo propheta pas
sionis degustavit graciam et induit
dominice resurrectionis leticiam in quo
populorum redemptorem conspexit congre
gationes perditorum salutes mortuorum
resurrectiones et sanctorum felicitates
Subiungit beati immaculati in via id est
in christo in quo homo perditus et ma
ledictus incepit consequi beatitudinem
Cum ergo tu fidem ihesu christi beatus est
iuxta illud beata que credidisti Et im
maculatus est quia fide hac deus corda
purificat Et in via est absque errore
sequendo christi vestigia qui enim dicit se in
christo manere quemadmodum christus ambu
lavit debet et ipse ambulare Vel
in via scilicet legis et discipline quia divina
lex via est ducens ad beatitudinem Istis
sic deductis ponitur tercia conclusio
Divinarum habundancia non est beatitu
dini huius vie contraria Ex prioribus
quia potest haberi sine macula peccati quia potest
cum ea huius vite innocencia servari
cum in ea stat fides vera ihesu christi
sequela et dei lex inconcussa propter
quod scriptura dicit beatum esse divitem
qui inventus est sine macula unde

Abraham habundat auro argen-
to familia et pecoribus. Et Iacob
in Mezopotamia serviens ditatus est
et regressus gratias egit et notum est
quod utrique istorum habuit beatitudinem
vie. Unde Augustinus exponens illud Cen-
tuplum accipietis et vitam etiam
possidebitis dicit: Filii huius qui per se vi-
vunt in Christo promissionem huius vite ge-
mine est et future. Ex qua conclusione se-
quitur primo quod ponenda est beatitudo vie inci-
pientium. Unde Bernardus in finali libro de
consideratione dicit: Beati sunt qui beneficia
illa sine quibus vita ista transiri non potest
convertunt in obsequium Christi non illa pe-
tentes non querentes non ad illa sup-
plices sed quasi necessitati et quasi exacti non
illis fruentes sed pro usu se eis quodammodo
innitentes. Unde beatitudo vie primo
sic diffinitur: est sensibus et rebus sen-
sibilibus uti ordinate ad promerendum
deum. Et hec est beatitudo incipientium
qui secundum Augustinum proprius et omnia que
sunt vite presentis quasi quasdam opes
satagunt expendere dispensando
ea in laudem dei et suam ac alio-
rum salutem. Nam hic inter dispensato-
res queritur ut fidelis quis inveniatur.
Ex quibus secundo elicitur quod ultra hanc
est superiorem in via hac beatitudinem
invenire. Magis enim beati sunt qui
despecta sensibilia non iam sicut parvi-
nuula sed quasi per quosdam gradus phi-
losophando ad invisibilia pertingunt
iuxta quod dicit Apostolus: Invisibilia dei
per ea que facta sunt et conspecta
intelligi. Hii enim illorum sunt qui licet
hic sint corpore tamen in celo sunt mente
quorum conversacio in celis est. Et hec

est beatitudo proficientium que sic diffinitur:
est considerare ac prudenter scru-
tari diligenterque ponderare omnia
ad investigandum cognicionem ipsius dei.
Isti proficientes neque in divitiis non in
potencia neque in gloria sed solum
gloriantur in hoc scire et
nosse deum. Ex hiis elicitur ultimus
quod ultra has est excellenciorem in via
beatitudinem invenire. Maxime enim
beati sunt qui spreto usu rerum et
sensuum quantum humane fragilitati
possibile est non iam ascensoriis gradi-
bus sed inopinatis quibusdam excessi-
bus interdum contemplando ad ce-
lestia advolare consueverunt. Et hec est
beatitudo perfectorum quos vocant viri
heroici seu divini et perfecti sunt.
Et describitur sic: est se ipsum sic colligere
et divino auxilio iuxta possibilita-
tem humanam se eximere ad con-
templandum ea que dei sunt. Gene-
raliter tamen beatitudo sic describitur: est dis-
posicio hominis in qua si decederet ad
vitam eternam veniret. Quia ut dicit
Apostolus xxi non intrat aliquid coinqui-
natum. Unde propter hoc dicitur in littera: Beati im-
maculati in via, id est qui ita sunt pu-
rificati quod si morerentur absque retarda-
cione in patriam evolarent. Unde Augustinus
in psalmo dicit: Domine quis habitabit in taber-
naculo tuo. Et sequitur: Qui ingreditur
sine macula. Hiis deductis ponitur
hec conclusio secunda. Licet omnes homines
beati esse appetunt non tamen omnes vie beati-
tudinem sortiuntur. Istam conclusionem Au-
gustinus deducit exponendo istam litteram
sic enim prosequitur: Beati immaculati in
via. Ac si diceret: Scio quid velis. Si

mus esse beatus sis immaculatus Et
subdit illud omnes hoc aut pauci vo
lunt / Ex hac conclusione sequitur primo
non ubicumque beatitudo queritur ibi in
venitur declarat Augustinus primo de
luxuriosis qui dediti libidinibus
et stupris in talibus querunt esse beati
et se putant esse miseros cum ad vo
luntatem concupiscencie et ad leticiam
cum qua intendunt non perveniunt /
Secundo declarat hoc de avaris qui
facibus avaricie in ardescunt et
ad hec congregant modis quibuscumque
ut essent beati. Alii sanguinem ini
micorum querunt fundere et alienis
clamibus suam crudelitatem volunt
de pascere et dicit quod in omnibus sce
leribus beatitudo queritur sed non in
venitur unde dicit beati immaculati
q. d. quid frangimus beatitudinem que
rimus quare in querendo erramus.
querimus eam ubi non est et querimus ubi
est. velimus n. esse beati et in im
dicas venie legem dei deserere vana
sectari. quia solum immaculati
sunt beati Secundo sequitur quod tam
magnum bonum querere in malis non
est securum. hii n. eunt et pereunt et
nesciunt quod pereunt Nam ista in quibus
querunt beatitudinem ad summam de
ducunt miseriam. Tercio sequitur quod nullus
veniet ad vere beatitudinem nisi rectam
querit per viam. Nam dicit Augustinus
non beati inquinati in errore. qui
ambulant in perversitate sed beati
immaculati in via qui ambulant
in lege domini Igitur relinquite mali
gnitatem qui non potest relinquere bea
titudinis voluntatem frustra ten
dendo fatigamini qui premendo
iniquitatem hec Augustinus Et ex hiis
patet primo quod miseria opponitur bea
titudini Secundo quod beatitudo vie
et immaculatum esse in via vel idem
sunt vel nexio se consequuntur Unde se
quitur qui ambulant in lege domini
non sicut onosi quos reprehendit dominus

Math xx Sed ambulat secundum Am
brosium nec declinando in dexteram
nec in sinistram. qui ambulat et
non qui titubant qui ambulat non
qui resultant prout manicheus
resultat legem dei Quia ut dicit Am
brosius vera fides et legem suscipit
et legis plenitudinem agnoscit Item
ambulat i. qui legi non resistunt
quod fit vel transgrediendo eam
vel eius limites excedendo seu exce
dendo. contra illud non transgredi
aris terminos quos posuerunt patres
tui / Item quia bonum inicium beatitudinis
quia fides. progressus quia spes
que innuitur in hoc quod dicitur ambu
lant / Sicut n. qui arat in spe arat
sic qui ambulat in spe ambulat
Consummacio vero innuitur in lege
domini que aliud non est nisi lex ca
ritatis et amor eternorum et hec est
bona de ambulacio que incipit a
fide / ex qua timor oritur et in pro
gressu timor minuitur et eternorum
amor que fides ostendit augetur quo
usque caritas perficiatur et omnem timo
rem expellat / hec de ambulacione a
fide incipiens quamquam ductu racionis
provestigando ad ea que sunt legis
progreditur. sed a fide non egreditur
quamquam exit ad ea que preter legem sunt
sed numquam ad ea que contraria sunt
quia per affectum et amorem ad nul
la se dividit nisi ad ea que per legem
concessa sunt vel indulta vel con
sulta. unde si gerit curam carnis
quod est concessum non tamen in deside
rijs. quia hoc legi contrarium ut
si diligat uxorem aut filios quod
est indultum citra tamen et non plus
quam deum. quia hoc esset divine
legi contrarium ut si diligit patrem
aut matrem quod est consultum tamen
preponit eis deum tamquam amorem
illorum principium Voluit enim deus
nobis omnem de ambulacionem pro
hibere. voluit tamen a noxijs et periculosis

nos restrictos et cohibitos esse. Et
p(er) declaratione(m) pleniori(m) istius l(itte)re
pono hec tria conclusio(n)e(s). Ad b(ea)titudi
nem vie requiritur legis impletio
et coniunctus xp(ist)i exemplo. p(ri)ma p(atet) q(uia)
impletione legis naturale ingeni
um p(ro)ficit ad faciendum scrutinium
iustitie. Nam p(re)ter ea que lex p(re)cip(i)t
iusticia esse non p(otes)t. Secunda pars
p(atet) ex p(ri)ma. quia si secundu(m) legem
tenem(ur) vivere. tunc et op(er)a xp(ist)i imi
tari tenem(ur) q(uia) no(n) solvit ipse legem
s(ed) ad implevit iuxta illud. Sicut
mandatum dedit michi p(ate)r sic facio.
Ex qua co(n)clu(si)one sequit(ur). hec primo
q(uod) no(n) est vie b(ea)titudo sine impletio
ne p(re)ceptorum. Secundo et si quis
omnia que legis sunt impleret b(ea)t(us)
tamen non esset nisi xp(ist)i exemplo
viveret. Tertio q(uod) legis et xp(ist)i ing(re)ssu(m)
necc(ess)aria sunt ad beatitudine(m). hec o(mn)ia
patent ex conclusione. beati qui scruta(n)
tur testimonia eius (et)c(etera).

Beati qui scrutant(ur) testi
monia eius in toto corde
exquirunt eam. Sp(iritus) glo.
ordo debitus q(uod) ante mandatoru(m)
dei scrutinium poni(tur) in maculata
vita quia ut d(icit) Ambros(ius). Ante vi
ta querenda est q(uam) doctrina. Nam et
si vita bona sine doctrina h(ab)eat gra(tia)m
doctrina t(ame)n sine bona vita integrita
tem no(n) habet quia in malivolam
animam non cadit sapiencia. Et
racionem ponit Ambros(ius). q(uia) in pro
bitate oculus mentis cecatur et
caligate sibi iniquitate p(ro)funda
mysteria invenire no(n) p(otes)t. Cum ergo
fuit correctio offensionis habita.
gra(tia) puritatis suo ordine ad studi
a p(er)cipiende cognitionis venienq(ue)
ut s(cilicet) scrutemur testimo(ni)a eius. Et
ad hoc etia(m) facit quia p(ri)mus v(er)sus
moralis est. Secundo misticus in mo
rali vita et (con)mistico cognicio. q(uia) p(ri)or(um)

Et si p(er)fectio querit(ur). nec vita sine
cognicione nec cognicio sine vita e(st)
et ideo unius v(er)sus alteri (con)iungitur
ut p(er)fectio ostendatur esse in cogni(ci)
one et voluntate vite. Item ordo debi
tus. primo n(am) p(ro)ph(et)a monuit ad op(er)a
fidei dicens. beati in maculati in via
Secundo ad promotione(m) cor(um) dicens
Qui ambulant in lege domi(ni). Postea
sequi(tur) meditacio eorum que in scrip
turis s(an)ctis sunt unde subd(it). beati
qui scrutant(ur). et ex hiis sequi(tur) p(er)fectio
caritatis unde sequit(ur) ex toto corde
exquirunt eum. Et dimidi(us) versiculus
hic. quia p(ri)mo tangit intellectus dilige(n)
ciam qui est secundus actus p(er)tine(n)s
ad b(ea)titudine(m). qui scrutan(tur). Ordo scru
tandi maniam quia testimonia e(ius)
Et p(er) declaracione(m) l(itte)re istius v(er)sus et
duor(um) sequen(tium) h(ab)eatur questio hec. utru(m)
ad beatitudine(m) vie legis divine scru
tacio iniquitatis vitacio et mivia ma(n)
datoru(m) custodicio requirant(ur). Dic(itu)r ergo
b(ea)ti no(n) re s(ed) spe. beati no(n) felicitatis
tencio(n)e sed expectacione. Qui scru
tant(ur). i(d est) diligent(er) investigant. testimo(ni)a
eius. i(d est) scripturas eius. Scripture n(am)
de deo testificant(ur) iuxta illud Joh(ann)is
v. Scrutamini scripturas ip(s)e e(ni)m sunt
que p(ro) hibent testimonium de me.
vel sic qui scrutant(ur). i(d est) ruminant et
conferunt in cordibus suis. et incorpo
rant. quicu(m)q(ue) n(am) scripturas sacras
no(n) ruminant inmundus e(st). Et qui eas
no(n) incorporat imp(er)fectus v(idetur) utru(m)q(ue)
de Maria d(icitu)r quia omnia v(er)ba confer
vabat conferens ea i(n) corde suo. Ideo
Glossa exponit sic. beati qui scruta(n)
tur diligent(er) custodiendo. testimo(ni)a eius
i(d est) scripturar(um) que de eo testificantur
no(n) peritiarum no(n) philozophor(um) non
poetaru(m). sed divinorum eloquioru(m)
iuxta illud Baruch. iiii. b(ea)ti sumus quo
niam que deo placita sunt manifesta
sunt nobis. Et b(ea)tus Ambrosius.

testimonia nõ tm̃ dt scripturas
esse · sed angelos · nec dum bonos ꝫ
etiã malos et etiam homines cum
quibꝰ pctã committunt. et demum
qui iudex est et testis · cui nichil
absconditum est · sed omnia nuda et
aperta sunt oculis eius / Talia ergo
testimonia speculari facit hominẽ be
atum · quia confert maxime ad
vitationem pctõrum · hõ n̄ attensus
ad perpetrandum malũ et opportunitatẽ
hũs si neminẽ videre cognoverit i
faciens venit / Si autem agnoscit spe
culatorem sepe ex verecundia intẽ
perancie resistit · frequenter enĩ eru
bescit testimonium erroris etiã qui
errorẽ nõ erubescit / Si ergo quis mẽ
tis oculos attollat et scrute͛ quã
multi sunt testes peccati quandolibet
occulti commissi / quõ potit peccare
hõ · et dt · Ambros͛ / Admisso qͥ ihũs
te peccatem videre nolũt / qui nõ
vult dampnare · neqꝫ anglis bonꝰ qui
nõ vult accusare · videt tamẽ dyabolus
qui peccatorẽ introivit · qui ad pec
catũ redduit · videt eius ministri qui
impellunt ne pctõr mutet propositum
ne teneat deo promissum noli pu
tare quod solitudinum tibi prestent silen
tium · qui vult tecum habẽ consortium sup
plicij · hec Ambros͛ / Sed quid va
lent scrutinia si nõ processerint ex
integra voluntate / propterea quod subdit
In toto corde / In quo notatur integritas
seu perfectio affectionis / vñ dt glo ·
In toto corde nõ diviso ut heretici
et animi hypocritarum seculi et carnalium
desideriorum sectatores quibus dr̃ non
potestis duobus dominis servirẽ / Atqꝫ
nõ potestis deo servire et mammõe

vñ Osee · x · / divisum ẽ cor eorum nunc
interibunt · Exquirunt enim i · perfecte
querunt ut cognoscant qualis sit deus
in natura · quam misericors in sanctis · quam po
tens in iustis ut dt honorius / quam a
mabilis in angelis et quam mirabilis
in operibus suis / etiam in quibus perpetua
beatitudine / dt consistere etc in illis
que hominem totaliter intra existentẽ
faciunt mente in celestibus habitare
quia conversacio nostra in celis est / Pro
huiꝰ elucidatione ponit͛ conclusio prima
ad nostram questionem / Ad assequendam
vere beatitudinẽ · necessaria est perscrutacio
legis et sacre scripture / patet ex littera · et
ex illo quod dr in Canonica Jacobi · qui
perspexerit in lege perfecte libertatis
nõ oblivio sus auditor factus · sed factor
operis · hic beatus in facto suo erit · vñ ·
Cris͛ sup illo Johannis v · Scrutamini
scripturas dt nõ mittebat eos ad
simplicẽ · sed ad exquisitam scriptu
rarum scrutationem · reddit racioñ quia ea
que de eo dicebantur in scripturis de
super obumbrabantur · neqꝫ in superficie
exponebantur · sed velut quidam thezau
rus recondebantur · et · B · gg9 xpm
de precepto sacre scripture dt invenimus de
bere qui panis inditum figurarum vñ
Prov · ij · Si quesieris eam quasi pecuniam
et sicut thezauros effoderis illam tunc
intelliges timorẽ domini et sciam dei
invenies / Corr · in Exhac conclusiõe
primũ Conveniet ponitur diversi
ssimus sacre scripture vo · corr · ij patet ex
conclusione et conclusionis probatione · quia si tunc
esset profundius diversitas · quid tunc littera ob
umbraret et quid in ea esset abscõ
ditum quomodo nec sic scripturam differret
a narracionibus historiarum vñ Augꝰ

Et in libro de doctrina xpiana vtiliter
adeo dispositum est ut vitas et sac
scriptura cum aliqua difficultate
manifeste qz ex hoc tollitur occasio
superbiendi dum homo difficulter capit
pt scire scripture veritatem. Tollitur
etiam fastidium et veritas fidei ab irrisio
ne infidelium defenditur Oz quo psalmus
illi accipiunt quo distinguntur et quo
in aliis sanctis non habentur non est prius
speculationis Lectio iiij. Et si mali
cognoscant testimonia dei non tamen scrutantur
testimonia dei. vō, [illegible]
sacre scripture suas vivunt ad diligentiam
et diuersitate [illegible] eius exquirunt et
memorie incorporant non tamen scrutantur
quia secundum Aug. scrutari est scripturas
exquirere propter hoc q sunt instituta non
scripture instituta sunt ut recte viuamus
ut iusti simus. isti autem mali ut docti esse
et iusti ad hoc student non ut recte vivi
ant. sz ut sciant quo homines vivere de
beant. qd dominus de scribis et phariseis
innuit ostendens quod sedebant super ca
thedram moysi presentantes et inter
tantes testimonia legis sz iuxta legem
minime facientes propter qd dicit de eis dicunt
enim et non faciunt. Ex quo pz primo q
scrutinio testimoniorum dei opponitur in ip
sis testimoniis aliud querere quam id propter
qd ipa sunt instituta testimonia vz ut
ab hominibus glorificaretur vel ditaretur
propter hec enim diuina exquirere vanitas est et
turpis questus Secundo si quis diui
norum querit scientiam non ad hoc ut deus cog
noscatur et honorificaretur ille caret scrutinio
testimoniorum vō quia ad diuinam h honorem
[illegible] scripture revelate sunt unde
dicit Aug. non est scrutari testimonia
dei non diligere q continent et nolle per
venire quo ducunt vz ad ipam sapientiam
que est deus. unde consequitur dominus de eis
dicens querunt me et non inuenient quia
oderunt enim sapientiam et me. Etc. sapientiam
que est deus odiunt qui querunt esse sa
pientes non in dei gloriam sz volunt videri
sapientes propter hominum gloriam Sz Aug.
Ex quibus pz q una pars istius versus aliam
cum restringit vz tertia primam ut sit psalmus
illi sunt beati qui scrutantur testimonia et
alium q testimonia continent ex toto cor
de querunt. vō qz tales q testimonia in
ueniunt diligunt non contempnunt et adu
nit Aug. in declaratione adolescentes
illud qui scrutabatur testimonia dei magi
strum quid faciendo consequar vitam eter
nam. non tamen exinde erat beatus qz non que
siuit in toto corde ex quo suas diuici
as pretulit suis consiliis qz tristis ab
cessit Et hic Aug. infert ex primo q
scrutinium testimoniorum [illegible] ex
cludit omnes malicias [illegible] huius qui
querunt deum et non inueniunt de quibus
quia impius vias suas et vir in
quus cogitaciones suas [illegible] q iste versi
culus exprimit sententiam [illegible] qz id est
scrutari deum ex testimoniis et querere
in toto corde qd immaculatum e in via
et ambulare in lege domini. et sepe
contingit hoc in ista prophetia q id refertur
pluries sub aliis verbis Tercio q non
ideo beati sunt qz scrutantur et queruntur
sz qz inuentum sit qd querunt et ita beati
in spe et certa expectatione. post expo
Aug. sunt non ideo beati sunt illi qz per
secutionem patiuntur propter iusticiam. sed propter
hoc quia aderit eis regnum celorum. Nec
ideo beati qz sunt et esuriunt iustitiam sz
propter illud qd sequitur quoniam saturabuntur
et sic consequenter de aliis.

**Non enim qui operantur iniqui
tatem in viis eius ambulauerunt**

Post quam propheta descripsit statum fide
lium ostendens felices et beatos esse qui

bu se hnt tota diuinam legem. hic iam
ptincipat statum contrarium ostendens q
a tali felicitate male agentes sunt ex
clusi et pmo statum istum describit a
commissione mali dicens/ Qui operantur
iniquitatem Scdo ex omissione boni cum
subdit non ambulauerunt in vijs eius/ et
tanguntur quatuor conversu hic que concur
runt cum peto, pmo actio voluntaria cum
dr qui operantur sc voluntarie, peccatu
n ut dt Aug a deo voluntarium est
ut si non esset voluntarium non esset per
catum Multa aut sunt que tota petim ad
imunt aliquid de voluntario sic ignora
tia sic grauis temptatio que aliquo mo
alleuiat omnis peccati Illi aut qui ex
deliberacione male agunt hic bsu pn
cipalr sugilat Scdo tangit de ferio ac
tionis cum dr iniquitatem Iniquitas eni
nomine est priuatum et nichil ponit Sed
honoris ipsum tenuit sic exponit/ vie
domini non solum sunt legis mandata s
etiam sunt pphe et apli qui ducunt ad
xpm qui est vera via ducens ad celeste
regnum Illi go ambulant in vijs domini qui
mandata eius scdm doctrinam apllorum
et pphetarum sine exceptione aliqua obe
diunt Cum aut operantur iniquitatem non
ambulant in vijs illis vie eni ille du
cunt ad patriam iuxta illud Sapie
x. iustum deduxit dominus p vias rectas
et ostendit illi regnum dei. vie aut ini
quitatis ducunt ad pdicionem et ad interitum
ppterea illi dicunt Sapie v lassati
sumus in via iniquitatis et pdicionis
et nonum q non dr illa. qui operati se
s qui operantur iniquitatem ad innuend
q iniqui se hnt voluntarie male fa
ciendi Ecy n hoc equitatem omittit sua
voluntatem rectificare non pt neque seip
sum reducere, sed dequanto diutius in peto
manet tanto se magis ad bonum in
habilitat et in malo se promptio
rem reddit, et in profundum deveniet
sic nisi ad esset diuina facultas Et
licet multi modo operantur iniquitatem
qui prius ambulauerunt in via domini
sic econtro. mod multi ambulant in via
domini qui prius iniquitatem operabantur
Eciam sic caritas una et innocencia bita
pt amitti et amissa iterum pt recupa
ri, actum ubi non reputantur ambulasse
qui sue ambulacionis fructum non sunt
assecuti licet n. coram hominibus videba
tur in via dei ambulasse. coram tamen deo
non ambulant nisi qui usque in fine p
seuerat Pro clariori elucidacione istius
lre ponitur ista conclusio secunda quod
rudis ad nostrum ppositum beatitudo vie
non compatitur culpam secum maculam
mortalis culpe, cum conclusionis quod culpa
mortalis infert maculam in animam et
frangit legem diuinam et ipsam extra viam
eff et ipsa iniquitas est priuans beatitudi
nem et miseriam oppositam inducens. quia
scdm scripturam. miseros facit pplos per
catum. Cor et si eum beatitudine vie
stat aliquod peccatum. mortale tamen stare
cum ea non pt Secunda ps corr. y est con
clusio de forma Ex quo et conclusione sequitur
quod fictas ipsorum admirere Scda ps corr
relam pz ex illo qd dt Aug Ercede
illos qui ambulant in vijs domini nullum
petum hre falsum e et admit id Iohannis
in Canonica Si dixerimus quia petum non
hemus nosmetipos seducimus et veritas
in nobis non est. hec n. vox est omnium sctorum
hec e exclamacio sce famulie xpi fructi
ficantis et crescentis in vniuerso mundo hec
Aug/ et subdit reprehendens pellagianos
q Johannes hic non dixit ppter arro
ganciam seu supbiam vitandam, alias
n non dixisset et veritas in nobis non e
s dixisset et humilitas in nobis non est

Sed dixit hic propter veritatem fatendam
propter culpam confitendam remissionem
mundandam quia merendam. Sed nunquid peccata con-
fitentur qui non habent quid mundari
ad impetrarent quorum esset flagitium confes-
sio. Unde statim addit Johannes de scep-
tibus: Si confessi fuerimus delicta nostra fi-
delis est et iustus qui dimittet nobis
peccata nostra et mundet nos ab omni in-
iquitate. Sed quomodo stat ista simul sanctos
ambulare in viis dei et peccata habe-
re, dicat psalmus: Non enim qui operantur
iniquitatem in viis eius ambulave-
runt. Propterea quomodo ista videantur
esse contraria admixta ponitur pro istius
declaratione hic sententia correlarium: Ce
si sancti ambulantes in viis dei peccata
habeant non tamen iniquitates operantur
quia ps. cor. y patet ex correlario primo et
Augustinus deducit eam cum ista sunt ipsum
de apostolo paulo qui de se dicit: Quamdiu
sumus in corpore per fidem a domino am-
bulamus non per speciem. Cum etiam diceret
se ea que retro sunt oblivisci et ad
anteriora se extendi. Cum etiam dicit bonum
certamen certavi cursum consummavi. Et
tamen dicit de se habuisse peccatum. Ex quo sequitur
hic correlarium: aliud est habere peccatum et
aliud operari peccatum. Ideo stat in
homine peccatum habitare et ipsum sine peccato
esse. Pro cuius correlarii declaratione notandum
quod quamquam de scriptura peccati nomine intelli-
gitur languor iste seu fomes peccati sive
concupiscentia que omnia nos peccatum originale
designantur, que et si sacramento baptismatis
quo ad reatum soluta sint ita quod non ob-
essent, non tamen soluta sunt ne inessent.
Inest ergo ut dicit apostolus in nostro corpore mor-
tali peccatum hic, hoc est languor iste et
infirmitas ista que nos non operamur
quia hec non sunt culpa sed sunt peccati

pena. Sed ergo peccatum et tamen illud non
operamur nec operati sumus sed contraximus
et post sacramentum remansit non de prin-
cipio sed de [illegible] sumus aut peccatum hic
est languor iste de nobis operatur illi-
cita desideria et motus et affectiones
multifarias quibus si non obedimus
voluntate nec adhibemus neque con-
sensum prebemus quamvis habemus quia ista de-
sideria illicita et tamen peccatores
non sumus quia illis que sic habemus
nullum consensum adhibemus. Et ad
hoc monet apostolus dicens: Non regnet peccatum
in vestro mortali corpore ad obediendum
desideriis eius nec exhibeatis membra
vestra arma iniquitatis peccato. Ex quo
patet quod stat hominem peccatum agere et non
agere illud nec est contradictio. Agit
enim hoc quia illa desideria admittit
et nolens iuxta quod dicit apostolus: Non enim
quod volo bonum hoc facio sed quod nolo
malum hoc ago. Tamen non agit ex quo
talibus non consentit. Exponit ergo hunc
versum sic Augustinus: Non enim qui operantur
iniquitatem id est obediunt desideriis peccati
in viis eius ambulaverunt. Et ideo quia
talibus obedire est secundum carnem
vivere quod est mors anime iuxta illud a-
postoli: Si secundum carnem vixeritis mo-
riemini. Ro. viii. Et si sanctis non de-
sit omnia desideriis peccati nichilominus
tamen in viis dei ambulant et nec iniqui-
tates operantur, dicit enim Augustinus. Et si sancti
a criminibus longe sunt non tamen vi-
tare possunt quin desideriis peccati vel
facto vel dicto vel cogitatu quandoque
obediant. Et rationem dat, quia vigila-
cius contra maiora quedam minima
subrepunt que et si singula suis
motibus non conterunt colligata tamen
ad invicem simul omnia eos tamen quo-
dam acervo obruunt. Ex quo sequitur

quod nemo potest vivere sine peccato ad minus
veniali, beatus tamen Thomas restringit
hoc dicens: Nemo potest vivere sine peccato veni-
ali diu nisi esset a deo privilegiatus et
gratia speciali. Secundo sequitur et si
quis posset cuilibet peccato veniali
resistere seorsum omnibus tamen resistere
non potest et intelligitur secundum restrictionem
priorem. Et racio quia interim quod uni re-
sistit aliud surrepit, hec tamen non ha-
bentur propterea quia non imputatur be-
atis et sanctis iuxta illud: beati quorum
remisse sunt iniquitates et quorum
tecta sunt peccata. beatus vir cui non im-
putavit peccatum dominus. Sed quare non
imputatur, hec Augustinus dicit. facit hec via
fidei. quicumque enim in fide pura am-
bulat aut peccatum non operatur aut si
que ademantibus committitur propter il-
lam viam non imputatur et acsi facta
non fuerint accipiuntur. iusti enim ex fide
vivunt et ab ista via ut dicit Augustinus
aliena iniquitas que dicitur infideli-
tas. unde Augustinus exponit versum Beati
sic Qui operantur iniquitatem non quidem
liberi sunt quia aut fide recedunt aut
ad fidem non accedunt non ambula-
verunt in viis eius. Qui enim fidem non
habet et in Christum non credit. quo potest am-
bulare in viis eius ex quo dei vie
Christus est et fides ut patet ex iam dictis.

**Tu mandasti mandata tua
custodiri nimis.** Superius propheta
egit de motivo delectabiliter allicie͏nte
quod a malo removebat intuitu pre-
mii felicitatis seu blandiciis. Hic po-
nit motivum quodammodo impellens quod est precep-
tum divinum et adiungitur propheta consi-
derans divine missionis districtionem quia
mandatur custodire nimis et non habens
ex se quo id impleat petit missionis
adimpletionem dicens: utinam dirigantur
vie mee etc. quo habito petit in illorum
impletione consummacionem dicens: non me de-
relinquas usquequaque. Et quatuor per
ordinem in hoc versu tanguntur scilicet aucto-
ritatis preceptio, tu mandasti. decla-
rativa expressio. mandata tua.
subiectiva impletio, custodiri. exces-
siva requisicio nimis. Primum ad pro-
positum dicit tu scilicet qui singulariter es. tu
qui omnimodam auctoritatem et potestatem
habes, tu summe sapiens et omnem
bonitatem complectens divinaque potestate potestas
es et imperium, mandasti ut dux et le-
gislator legittimus auctoritate et iu-
risdictionem exercens. In mandatis divinis
non est aliquis timendus error quia au-
ctor eorum sapientissimus est, non alicuius
boni defectus quia optimus est, non su-
spicandum eorum periculum quia levissimus est pe-
culiaris est propius. nec est expectanda
eorum de obligatione vel immutatione quia
apud deum non est commutacionis nec vicis-
situdo. unde et eius mandata eternam
stabilitatem possidere non est deus
ut homo. ut mentiatur. Sed vide quod non de-
beat mandare quia ut dicitur ad Romanos vii
peccatum per mandatum operatum est in me
omnem concupiscentiam sine lege enim peccatum
mortuum erat insuper mandatum videtur
obligare et cogere coactio nimirum mi-
nuere, quia opera tanto graciora sunt
quanto magis voluntaria. Respondetur
quod sicut dicit beatus Ambrosius lex data est ad
intorium nec. nam quia cognicio boni
et mali que in statu nature instituta erat
sufficiens. quantum ad racionalem est per peccatum
obscurata dilectio boni quantum ad con-
cupiscibilem est diminuta. detestacio
mali quantum ad irascibilem est corru-
pta. Ideo precepta et prohibiciones date
sunt ad illuminacionem racionalis cognicionis

boni et mali / permissiones priorum
ad inflammacionem concupiscibilis respe
ctu boni · continuacionem suppliciorum ex
citacionem irascibilis ad detestacionem
mali Insuper quia homo ex sola institu-
cione obligatus erat ad serviendum deo ·
grates agendo · diligendo et huiusmodi ra
cionale erat sibi dari mandata ne se
crederet non esse debitorem et ut sic pec-
caret si non serviret unde ambrosius super
illo Ro. vij. peccatum non cognovi nisi per le
gem dicit peccatum lateret si lex non esset Ad
obiecta dicitur quod mandatum solum occasi
onaliter operatur peccatum · sicut ibidem dicit apo-
stolus · sicut eciam sciencia inflat · Cum enim
mandatur aliquid vel prohibetur tunc
homo cogitat de eo · Cogitacio autem de re
nisi caute agatur est occasio videndi
eam considerandi et in ea delectandi
sic in eva contigit Ad aliud dicitur quod ob
ligacio ad bonum non repugnat libertati
ymmo nec impossibilitas peccandi sicut patet de
deo vel de angelis · sed bene repugnat li
bertati peccandi · posse autem peccare
secundum anselmum nec est libertas nec pars liber-
tatis et ideo negatur quod mandatum cogit
Secundo tangitur declaracio expressio cum dicitur
mandata tua · non mandata hominum nisi
de quanto conformia sunt divinis vel auctoritate
dei per eius vicarios sicud et eciam tunc ma
gis dei sunt quam hominum quia dei quam hominum
unde math. xv. Sine causa colunt me docentes
doctrinas et mandata hominum et ibidem ar
guuntur qui transgrediuntur mandata dei
propter tradiciones hominum quas tradiciones
dicit non mandata · Convenienter autem deus
mandat mandata sua primo quia sunt pla
na ad intelligendum unde secundum hugonem omnia
precepta moralia sunt que de dictamine
iuris naturalis et secundum hoc quodammodo scri
pta sunt in cordibus hominum Ro. ij.
Gentes ipsi sibi sunt lex habentes
opus legis scriptum in cordibus suis
De utrono · xxx · Mandatum hoc quod ego
precipio tibi non supra te est neque procul
positum sed iuxta est sermo valde in
ore tuo et in corde tuo unde mandatum
hoc dicitur quod in manu tua datum Secundo
sunt dulcia ad meditandum psalmo cxviij o
vel dulcius quam exercebar in mandatis
domini Tercio sunt salubria ad narrandum
unde in psalmo quanta mandavit
patribus nostris nota facere ea filiis suis
Et subditur ut ponant in deum spem
suam et non obliviscantur operum dei et man
data eius exquirant · ne fiant sicut
... Salubritas ut confidant in deo
et declinent a malo Quarto sunt levia ad
implendum prima Joh. v. hec est caritas
dei ut mandata eius custodiamus
et mandata eius gravia non sunt Quinto sunt
meritoria ad vitam eternam unde math
xix. Si vis ad vitam ingredi serva man
data Tercio tangitur subiectiva imple
cio cum dicitur custodivi · passive et non active
custodire · quia deus principaliter agit
ad phil. ii o, deus est qui operatur in no
bis velle et perficere et nos agimur
unde apostolus Ro. viij. Qui spiritu dei aguntur
hij filii dei sunt · Et Johannis primo dicitur
dedit eis potestatem filios dei fieri Man
davit autem singulariter mandata custodiri
non solum fieri vel perfici debent · Et man
data dei custodiri · primo in intellectu
ut recte et non male intelligantur · unde 3o
regum 2o observa ut custodias manda
domini dei tui et subditur · intelligas
omnia que facis · Huic de malo dicitur noluit
intelligere ut bene faceret · Secundo in memoria ut
non oblivioni tradantur · proverbiorum 3o fili mi
ne obliviscaris legis mee et precepta
mea custodiat cor tuum · Tercio in af
fectu ut non contempnantur · mat xix Via

1 [illegible]
2 [illegible]
3 [illegible]

que p superbiam aliquid commisit sive
civis sit ille sive peregrinus qui ad
usus domini rebellis fuit peribit de populo
suo verbum n. domini contempsit et precep-
tum illius fecit irritum / Ideo necesse
factum ut non negligant de petro vin-
cam ne qui obliviscaris domini dei tui
et negligas mandata eius / 3o sine
defectu ut scilicet permaneat et perseveret
in omnibus usque ad finem qui n. unum non
custodit tunc perdit omnia quo admittit
Ezechielis 18 qui offendit multa bona
perdet. sed qui perseveraverit usque in fi-
nem hic salvus erit / Quartam patet
expressiva requisitio tangit cum dicit ni-
mis quia vel nimis mandavit eo quod ni-
mis frequenter in veteri testamento / glo(sa)
per apostolos et prophetas et per eosdem sepe et
de novo. vel nimis mandavit quia
servantibus vult dare ultra a condignum
nimis magna premia. et non servantibus
eterna supplicia. quibus non ultra modum
viget talibus vel premiis vel suppliciis
vel nimis. secundum glo(sam) quia sic vult ma-
data custodiri ut nec unum iota pretere-
at. quia qui offendit in uno factus est
omnium reus. vel nimis quia super quam pa-
titur natura carnis. quibus n. potest toto corde
diligere cum propheta loquatur de velamine
me carnis meum et ipsum non est meum. non
capitur aut secundum glo(sam) nimis plus quam
oportet sed pro valde unde b. augustinus dicit
quod in greco et in aliquibus latinis codici-
bus non habetur nimis sed valde. et illud
est planum quia valde debet custodiri quia
sine dubio plus oportet saltem secundum
intendere deo et observationem mandatorum
eius. quam cuiusque rei vel artium et nulli
plus vel eque. ergo nimio dicitur in superlativo
nimis et valde quia plus quam aliquid
aliud debent custodiri et ideo repperitur
omnium aliorum excellentius vel nimis quia
omnes homines ad ea sine exceptione ob-
ligantur vel nimis quia indispensabilia

eo quod nullo n. licet de eis dispensare
Pro declaratione ulteriori hec ponitur
hec 9o ultima ad salutem consequendam
non sufficit mandata implere secundum
literalem sententiam / unde quia hic non esset ea
implere nimis sed parum. et hic salvator
dicit. Nisi iusticia vestra scilicet in legis
impletione plus habundaverit quam scribarum
et phariseorum non intrabitis in regnum
celorum, unde iam non sufficit non occidere sed
requiritur non irasci. non sufficit iam non
mechari et non concupiscere uxorem pro-
ximi. sed requiritur ut nec ipsa faciunt ex-
tra eam ea intencione ut concupiscetur /
hec n. spiritualis in illa lege prohibentur
Sequitur patet primo quod non mandata obser-
vari plus sunt precepta quam prius fue-
runt. patet ex hoc quod dicit nimis. et ex decla-
ratione questionis unde dicit ambrosius non solum
mandat custodiri. sed custodiri nimis.
qui hec mandat, in paradiso mandat.
Ade sua mandata custodiri. sed forte non
mandavit nimis et ideo vere miseris
flexus lapsus est. a serpente deceptus.
putans quod si in aliqua parte recederet a ma-
dato non penitus erraret. sed quia scilicet
a semita recessit mandatorum totam viam
deseruit. Quia ergo existens in paradiso
lapsus erat. dominus postea prophetas. per legem
parat. per apostolos et predicatores ut nimium
custodies mandata domini dei tui. hec ille
et ergo Secunda dicit nimis non dicitur superflui-
tate. sed magnam obligationem Sequitur patet
quod nec verbo adimus mandatis et discedendo
unde quia omne verbum quod locuti fuerint
homines reddent de eo rationem. patet secundo cita.
mandata dei nulla dissimulatio admit-
tenda Sed n. non vis errare noli dissi-
mulare. patet 3o quod nullo modo a via manda-
torum est recedendum. quia nec ore. nec
cordis dilatione. nec aliquo opere. Ex-
quo nec unum iota preter unius aper

pteribunt de lege donec omnia fiant
propter quod dicit ambrosius Si in via man
datorum ambulas vix tutus es quid
facies si te extra viam vagantem
dyabulus invenerit Ex quibus patet quod imp
lecio mandatorum in nova lege diffu
sior est quam in antiqua quia lex
nova multa superaddidit Secundo se
quitur quod obligatio ad preceptorum imp
lecionem districtior est nunc quam erat
tunc et racionem dat Alexander propter maiorem
elucidacionem et propter affluenciam gracie
uberiorem Ex quibus patet quod nova lex
non ideo dicitur omnis levis quod preceptorum
eius levior esset obligatio vel imple
cio non ita diffusa sed quia eorum
implecio est facilior ex gracia data

Utinam dirigantur vie mee ad custodiendas iustificaciones

Positis motivis inducentibus mentem
ad bene se agendum circa legem dei hic
ponit desideria mentis inducte Primo quod
desiderat ad bonum dirigi in agendorum
execucione Secundo desiderat excludi
obprobrium in mandatorum perscrutacione
ibi Tunc non confundar Prima pars in
duas partes dividitur Primo enim desiderat
prevencionem dei ad bonam hominis actionem
dicens Utinam Secundo desiderat donum
dei adiuvativum hominis requisitum quod
ad Custodiendas dicit ergo Utinam ac si dicat
Ex quo magna mihi est quod immaculate
ambulare in lege ideo opto et desi
dero ut ad hoc dirigantur vie mee unde
glosa dicit hic Iste mandate legem accepi
sed eam perficere non valeo sine gracia adiu
vante et ergo Utinam dicit Augustinus Ubi audis
Utinam vocem optantis agnosce et su
perbiam presumpcionis depone Omnis enim
optat quod sic habet in potestate ut sine adiu
vamento illud posset efficere Ex quo elu
citur primo quod divinorum mandatorum

notificacio non sufficit pro homine stabilimen
to Licet enim deus mandavit mandata
sua custodiri nimis tamen ex hoc quod
illorum implecio est instabilis iuxta illud
Nunquam in eodem statu permanet Tamen
non obstante obligacione precepti homo
propter arbitrii libertatem deviat iuxta
quod de illis dicitur Ambulaverunt in invio et non
in via Secundo sequitur quod ultra preceptorum
notificacionem ad iusticiam faciendam requiritur
adiutorium dei Unde Augustinus contra Pelagium re
probat illos qui dicunt quod dei precepta co
gnita solis viribus implentur ita
quod deus non aliter nos adiuvat ad faci
endam iusticiam nisi quia sua precepta no
tificat unde propheta Tu mandasti man
data tua custodiri nimis subiungit Uti
nam Ita quod non prius optavit dirigi per
auxilium ad faciendas iusticias nisi ac
ceptis mandatis et apostolus manifeste
dicit quod concupiscencia per mandatum mortem
operatur si non assit divinum adiu
torium et hoc innuit littera unde Utinam id est
opto et desidero ut dirigantur scilicet a te du
ce recto et circumspecto vie mee id est desideria
locuciones et opera que tortuosa sunt esse
nisi tunc rectificarentur ab illo a quo de
datum optimum et omne donum perfectum descendit
Ex quibus tercio habetur quod non est in potestate ho
minis diligere gressus suos dirigere in di
vinis mandatis hoc est Ieremie x capitulo ubi
dicitur non est hominis via eius nec viri ut am
bulet et dirigat gressus suos Sed ut
proverbiorum dicitur xvi domini est dirigere gressus
hiis deductis sic ponitur hec prima conclusio
et si in statu nature corrupte homo potest agere
aliquod bonum particulare non tamen potest agere
totum bonum sic quod illi bono nichil deficiat
sine gracia adiutrice Conclusio est de inten
cione littere directe et est in forma beati Tho
me prima secunde questio cix Racio huius prima pars
ipsius est hec quia licet natura per peccatum

Et movetur questio hec pro declaracione pre
missorum Utrum sine gracia implecio dei mandatorum ... sufficiat ad evasionem eterne confu
sionis et derelictionis divine

sit corrupta non tamen sic ut toto bono esset
privata. Potest ergo homo facere multa
bona de genere. Sed quod actum nichil defi-
ciat hoc homo ex natura habere non potest quia
totalitas bonitatis non est connaturalis homini.
Et deducitur sic. Nam si homo debet actum
sine defectu facere oportet ut eum faci-
at secundum rectam racionem modo rectitudo
racionis intricata est per culpam. Item eciam
fortitudo debilitata est et tamen temperancie
que ponit modum corrupti sunt per culpam. Et
quando homo faciet iuste opus ex natura ex quo
iusticia non est alicunde nisi per fidem Ihesu
Christi. Et dato quod omnia hec homo habere posset
ex natura tamen actus non potest deo acceptus
esse et approbatus nisi mediante gratia quia
et in statu innocencie homo indigebat divina
gratia ad hoc ut opera eius essent deo ac-
cepta. Ex qua conclusione ita deducta se-
quitur. Hec primo quod directio actuum in fi-
nem debitum per rectam intencionem soli deo
principaliter attribuitur. Hec est beati Thome ubi
supra q. xii. articulo 1. Ubi dicit intencio sit ten-
dere in aliquid. In aliquid autem tendit et
actio moventis et motus mobilis. Sed hoc
quod motus mobilis in aliquid tendat ab
actione moventis procedit. Et propter hoc inten-
cio primo et principaliter pertinet ad illud
quod movet scilicet ad ipsum deum. Hec ille. Unde
licet intencio sit voluntatis vel ipsius volun-
tatis actus hoc tamen non est nisi ut directa
vel directus in finem. Unde et dirigi dicitur cum
ab uno mittitur ad aliud. Dicere ergo dirigan-
tur vie mee, nichil aliud est nisi petere ut opera fiant bo-
na et recta intencione. Licet ergo in beatitudinem
tendere homini sit naturale tamen se solo homo non potest
ad illud attingere nisi tamen adiungetur
aliquo quo homo supra se levaretur quia ultimus
finis metas excedit humane condicionis.
Licet in hoc per medium sit homini posset enim
sic autem quelibet creatura iuxta possibi-
litatem suam tendit in suum finem et homo non
ergo sit in hoc homini per medium et tamen non quia
non est hoc ex defectu hominis sed est ex excel-
lencia finis. Secundo sequitur et si homo ex
arbitrii libertate faciet que precipiuntur vitat
penam non tamen meretur gloriam. Nullus enim est
actus sub preceptis conclusus quem homo suis
naturalibus facere non posset in evasionem pene
quia lex solum punit transgressores et
patet hoc examinando per singula precepta. Sed
nullis operibus homo gloriam meretur nisi
illis que ipsi glorie aliquo modo essent
proporcionata. Certum est quod proporcionem habere
non possunt nisi ex dono dei. Ex quibus
consequenter habetur quod hii qui salvi fiunt non
solum actus sunt de precepto sed eciam a-
gendi modus. Quia ille modus proporcionem
facit inter meritum et premium non sufficit
ergo ad salutem agere hoc quod precipitur nisi a-
gitur modo hoc quo deus vult ut agatur.
Hoc est ex gratia seu ex caritate. Et hoc propheta
intelligens petit vias suas dirigi id est actus
suos petit primo eius adaptari quia singu-
lorum actus et si non sint de se viciosi quia
sunt de genere boni tamen non habent rectitudinem
in finem tendendi sine directione dei. Se-
quitur. Ad custodiendas iustificaciones tuas. Ubi
exprimit ad quid petit dirigi vias suas
quia ad custodiendas iustificaciones tuas non
illas quibus ipse deus iustus est. Quia non est
opus ut tales custodiantur a nobis se ipso
enim deus iustus est et iusticia sua est essencia
sua. Sed iustificaciones vocat illa dona
aut virtutes aut gracias quibus deus nos
iustos efficit vel ad iusticiam disponit seu
ad sinceram preceptorum impletionem inducit.
Tunc enim iusti efficimur cum dei precepta ad-
implemus. Unde advertendum quod divina precep-
ta istis implentur donis et virtutibus.
Primum impletur dono spei. Secundum dono fidei.
Tercium dono caritatis. Quartum virtute pie-
tatis. Quintum dono mansuetudinis. Sex-
tum virtute continencie. Septimum virtute liberalitatis.

Octauum virtute vitatis Romam et deum c(on)
pletur excellencia sanctitatis. Petit ergo
psalmista vt hec dona quibus precepta imple-
tur custodire posset. et racio. quia dona
ista sunt quidam thezaurus quo nichil precio
sius potest haberi. Sunt autem custodienda pro
a rubigine torpentis inercie. Vnde et hilarius
in primo de consideratione. Nichil tam fixum
est contra animum quod neglectu et tempore non abolescat.
Quando namque virtutes per exercicium et v-
sum acquiruntur. sic per negligenciam amit-
tuntur. Propterea hylarius sic in dono fidei exerce
quo veniet ad donum sciencie. per fidem et sciencia
exercere quo veniet ad donum intelligencie et
sic de aliis. Et quia homo operando secundum
dona dei potest incidere in abyssum superbie
Ideo custodienda hec dona sunt a tinea
vane complacencie seu glorie. Quando enim
tinea ex veste oritur. sic viciosa gloriacio
ex bono opere consurgit. Tercio custodienda
sunt a furibus vt nullus motus nullus
affectus nulla occupacio intrare que nos
ab exercicio illorum donorum abstrahere poss-
sunt. est quod proverbiorum quarto dicitur. Omni cu-
stodia serua cor tuum. Super quo dicit bernardus
Ex omni parte muniendum est. in sursum supe-
rius ante retro. ad dextris a sinistris.
Sursum namque impugnat concupiscencia carnis que con
cupiscit aduersus spiritum. Superius acceterea
pietates retro mortifera delectacio ex re
cordacione preteritorum peccatorum. Ante insta
cia temptacionum. Ad dextris prospera. a
sinistris aduersa. Hos namque fures addit quon-
iam potest princeps demoniorum de quo Iohannis
x. dicitur. fur non venit nisi vt furetur et ma
ctet et perdat. et luce viii de ipso dicitur. Venit
dyabolus et tollit verbum de ore eorum ne
credentes salui fiant etc.

Tunc non confundar cum per
spexero in omnibus manda
tis tuis. Et continuacio sic. Superius petit
dirigi ad bonum in agendorum exerci-

cione. Hic ponit illius peticionis motiuum
petens a se excludi obprobrium in man
datorum prostitucione. Et tamen implicat
Primo mandatorum implecionem dicens
cum perspexero. Secundo ad implecionis
vniuersitatem cum dicit in omnibus mandatis tuis.
Tercio implecionis vtilitatem quia tunc non
confundar. Acsi ergo dicat. non frustra peti
ui ad custodiendas iustificaciones tuas di
rigi quia tunc non per perspexero. id est non solum
aspexero legendo. audiendo et intelligendo.
sed quod perfecte inspexero scilicet adimplendo
iuxta illud Iacobi ii. Qui autem perspexerit
in lege perfecte libertatis non auditor obli
uiosus factus. sed factor operis hic beatus in
facto suo erit. Et subdit in omnibus man
datis tuis non in aliquibus solum quia Iohannis
ii. dicit. Si quis totam legem seruauerit offen
dat autem in vno. factus est omnium reus. Tunc
non confundar nec deprimi scilicet erubescencia
vel rubore confusionis. Quia vt Gregorius dicit
Lex dei est sicut speculum in quo si quis
omnia membra videt pulcra gaudet
si autem videt vnum membrum aliis non con
forme vt nasum simium vel nigrum ocu
lum confunditur et tristatur. Sic eciam cum homo
considerat se impleuisse totam legem
nullam habet erubescenciam de deformitate
vite sue quia implecio legis totalis inci
piua est beatitudinis presentis. Iuxta illud. Hoc
fac et viues. Si autem alio considerat sibi
deesse aliquid perfeccionis sine tristicia
non est. sicut ille adolescens qui audiens
a Christo. Si vis perfectus esse contristatus
est. Et ex hoc sequitur hec primo quod non
est sine confusione qui non debet imple-
dei precepta primo ea vult discere. Vnde
numquam vt Gregorius dicit in pastorali. Qui subditi
aliquid a pastore volunt inquirere ig-
nominiosum est. si tunc querat discere. quia
dum querit enodare. sic non est absque con
fusione cum homo primo vult addiscere. quia

iam debuit implevisse. Secundo elicitur confusio ex eo quod elatio cordis hominem deducit sepe ad notam confusionis et hoc contingit duobus modis. Primo quia homo putat se implevisse divinam voluntatem et tamen non implevit eam, et de hoc dicitur Ieremie l. ii. Confusus est omnis conflator in omni sculptili, quia mendax est omnis conflatio eius. Quia conflans et fingens se mendaciter talem esse qualis non est per flationem superbie necessarium est eum confundi, quia ut nullus dicitur sciens qui sibi arrogat scientiam, sic etiam nullus dicitur iustus qui putat se iustum et non facit iustitiam. De talibus dicitur ii. Thimo. iii. Semper discentes et numquam ad scientiam veritatis pervenientes, unde ut Ysidorus dicit li. iii. de summo bono, quamvis huiusmodi videantur sapientes in superficie, archana tamen veritatis medullitus non tangunt, quia nube superbie impeditur. Secundo contingit quod quis scit se non implere legem et tamen vult reputari ab aliis tamquam implens legem, confunditur enim quis quando videt se debuisse aliquid facere et talis reputatur et tamen videt se non fecisse, talis enim quilibet quasi ydolum quod pro deo colitur et tamen non est deus. Unde Bernardus in epistola contra talem quemlibet loquitur dicens. Venerari me venerari non quod sum sed quod putor, et subdit: nequaquam tunc veneror, sed nescio quid in me pro me quod non sum ego, immo certissime scio quod in me veneraris quod nichil est, quia procul dubio nichil est quod putatur et non est, non sic quod ego qui ad nichil sum, sed quod in me creditur nichil est, et subdit et hoc vanum est quod quemquam mendacia tacere quod est et predicare quod non est. Quid ad ista dicemus nisi quod vani filii hominum mendaces in stateris ut decipiant ipsi de vanitate. Tercio sequitur ex hiis quod non est aliquis a confusione qui non facit quod videt se facere debuisse manifeste. Unde

confundi quis qui ex sacra scriptura clare videt deo se subtraxisse famam et gloriam quam se reddebat de occulto conscientie occultare et per hoc evadere, unde dicit hic Augustinus: Confundi hic si mandata inspiciat que non facit, et Ysidorus li. iii. de summo bono tractans huius capitulum dicit: graviter unusquisque confunditur qui mandata dei vel legendo vel audiendo conspicit que vivendo contempsit. Corde enim reprehenditur cum mandatorum meditatione docetur quod non implevit opere quod divina didicit instructione. Sed quisque corde suo reprehensus confunditur quia id quod non agit et agere debuit memoratur, et teste conscientia reatus accusatur. Propterea quia sentenciose in petitione petit non confundi intuendo mandata dei. Hiis sic deductis ponitur hic sua conclusio ad evasionem confusionis eterne necessaria est impletio omnium mandatorum dei, patet ex illo Eccli. xxiiii. ubi dicitur: qui me audiunt non confundentur, et qui in me operantur non peccabunt, ubi interliniaris dicit: cum maneant in deo eterna mercede coronabunt. Et vero istius conclusionis est quod omnia mandata dei reducuntur ad duo iuxta illud: In hiis duobus mandatis tota lex pendet et prophete, et notat mandata illa que sunt de dilectione dei et proximi, et hec duo reducuntur ad unum iuxta illud apostoli: Qui proximum diligit legem implebit. Modo certum est quod numquam non potest fieri ab homine quin ut unum mandatum impleverit. Et ita etiam declaratur eo modo quod illud mandatum unicum in quo omnia consistunt resolvitur in duo, quia proximus non potest diligi debite nisi diligatur deus. Unde ergo sicut Augustinus dilectio proximi ex dilectione dei originatur. Et hec duo secundum declarationem Gregorii in decem diffunduntur, quia preceptum de dilectione dei efficitur in tria precepta prime tabule, et preceptum de dilectione proximi in septem secunde tabule.

37

Ex qua connexione sequuntur hec. Primo ex
hoc quod omnia mandata divina unum
sunt et plura ad invicem sunt connexa,
unum sunt quia sunt in radice caritatis,
sed plura per exhibitionem operis. Sicut enim ex
uno stipite multi rami procedunt, sic
ex una caritate multe virtutes generan-
tur, per quas habent impleri mandata dei.
Et secunda patet de omnibus. Sicut enim omnes
virtutes morales connexe in prudentia, sic omnes
virtutes gratuite seu christiane sive meri-
torie concurrunt in caritate. Propter quod Am-
brosius caritatem vocat matrem virtutum. Et
exinde trahitur quod qui implet caritatis
preceptum formaliter implet omnia habi-
tualiter, et qui illud non implet nullum
aliud implet, quia sicut dicit vera questio
qui habet unam virtutem habet omnes. Et qui
unam caret nullam habet. Secundo sequitur. Et
si precepta habeant connexionem, non tamen
oportet quod habens unum preceptum implendo
omnia alia impleat actualiter pro tempore illo,
sed sufficit quod alia non prevaricetur. Sicut
enim non oportet quod qui habet unam virtutem
actum et exercet se in ea quod etiam exerceat
se in actionibus aliarum virtutum, sufficit
enim quod alias habeat secundum habitum,
scilicet quod possit exire in earum actus cum oportet
opus, quia homo simul et semel pluribus
intentus esse non potest, ut communiter ponitur. Sic qui
exercet se in activa vita non oportet quod a-
ctualiter sit in contemplativa, immo simul
et semel exercitia istarum habere non potest
quia exercitium unius vite impedit exercitium
alterius, sed sufficit quod careat obice seu
impedimento quo existente ad illam perve-
nire non posset. Tertio sequitur. Et si unius
precepti transgressio incurrit confusionem etiam
omnium, transgressor plurium patitur maiorem
penam. Prima patet de Ambrosio super illud
qui dicit: Custodiamus mandata domini
et custodiam omnia, nam si quis unum custo-
dierit et aliud prevaricetur nichil ei prodest.
Ponit exemplum de seculari iustitia, quia de-
prehensus de uno crimine punitur, etiam si eum
de alio non invenerit. Sicut enim quis custodit
se a sanguine et non custodivit se ab
adulterio, si de uno fuit convictus utique
punitur etiam si de altero non fuit depre-
hensus. Secunda patet, consequentia est de
pena sensus, quia qui prevaricatur unum pre-
ceptum et qui prevaricatur plura utrique
dampnum patitur quia uterque divina vi-
sione privatur, attamen prevaricator plurium
preceptorum maiorem penam sensus patietur,
quia secundum exigentiam delictorum erit pla-
garum modus. Et sic exponitur illud: Offen-
dens in uno fit omnium reus, id est pro uno di-
vina visione privatur sicut pro omnibus. Se-
cundum perspexero, ubi servanda tanta dili-
gentia. Actus 8. Certum est quod perspiciendo
perfecte videbo omnia quoniam in precepta
sunt. Summa si hic non perspexero volun-
tarie et delectabiliter, tunc in iudicio
finali invite necessario et penaliter. Dicitur enim
Apocalypsis xx: Libri aperti sunt et alius li-
ber qui est vite apertus est. Super quo dicit
Augustinus: Iste liber vite quedam vis est intel-
ligenda divina, qua fiet ut cuique quod
opera sua bona vel mala in memoriam
revocentur, ut accuset vel excuset con-
scientia sua, atque ita simul omnes et singuli
iudicentur. Hec ille. Nunc libri accepit
exinde, quia in ea quod modo non legitur et ca-
[illegible] recoluntur. Hec ille. Et Gregorius xxx-
iii Moralium: Libri aperti referuntur
quia illorum vita tunc conspicitur in quibus
mandata celestia opere impressa cernuntur.
Ut ergo propheta timuit non confundar cum
perspexero in omnibus mandatis tuis, quasi dicat:
si necesse est confundi, melius tamen est
confundi nunc quam tunc, quia Ecclesiastici iiii dicitur:
Est confusio adducens gratiam et gloriam.
Nam qui perspexerit in lege perfecte libertatis

Hic beatus ꝯ facto suo erit Jaco. i. vel
non confundar cum pspexero sz hic
ꝯ via pfecte inspexero multi n(on) cofun
dunt(ur), quia solum supficialiter diuina
mandata intuent(ur) et non pfecte oīa
in eis prospiciunt Et ideo Jaco. i. dr au
ditor v(er)bi et non factor comparabit(ur)
viro ꝯsideranti vultum natiuitatis sue
ꝯ speculo et postquam abijt oblitus ē
qualis fuit Non sic est de illo qui oīa
pfecte respicit quia talis nequaquam
sine cofusione manet Vnde daniel iii
dr Azarias consideratis peccatis su
is et aliorum dixit Confusio et obpro
brium facti sumus seruis tuis et hijs q
colunt te et premium herede vp Confu
dor et erubescor leuare faciem meam
quoniam iniquitates nostre multiplicate sunt
Aliter expon(itu)r littera hec non optatiue
sed indicatiue v. d. Exquo beati sunt
qui scrutant(ur) testimonia tua tunc
vz non per pspexero + inspiciendo ꝯ man
datis tuis non transgrediendo ea ante
quam veniat iudicium Respice ii. dr a
procul respicio q(uasi) a remotis aspicio
sic procul video et prope video Tunc n(on)
faciet me cofusionem non habebit q(ui)a iusti
viuentes diuinum non confundent(ur) Confun
dent(ur) aut(em) oīs iniqua agentes su
peruacue vel sic Cum pspexero ꝯ man
datis i. diligenter ea inspexero tunc non
ꝯfundar tunc n(on) sciam quid agere de
beam scite male non agam q(ui)a oīs
malus ignorans quid et qualia oporte
at opari Est etiam v(er)sus hic contra illos
qui postquam modicum viderunt inmodi
cum ꝯ aliqua sua statum volunt esse
doctores ꝯ illa contra hos dr hic tunc
non ꝯfundar s. docere alios cum pspexero
non ꝯparte, sz ꝯ omnibus mandatis q(ui)a
ad docendum sine cofusione requi
rit(ur) diligens inspectio totius scripture

[illegible]

Confitebor tibi in directione cordis ideo q(uod) didi
ci iudicia iusticie tue et cetera. Sic
Postquam psalmista descripsit motiua ad
debite se habendum circa legem dei et de
scripsit mentis p legem inducte hic
iam ponit desiderantis animi votum
ꝯpositum, et primo ad emendandum
mala, 2o ad faciendum bona ibi iu
stificationes tuas custodiam. Supra pte
tangunt(ur) circa primo salubris boni co
gnitio cum dr Cofitebor tibi. Secundo illius
conceptionis mentalis radicatio q(ui)a ꝯ di
lectione cordis. Tercio vtriusque realis co
(nsummatio) cum dr in eo q(uod) didici etc. Et secundum vtrumque
v(er)sus iste expon(itu)r de cofessione laudis
de qua illud Eccli. hoc dicetis ꝯfessione
opa dni vniuersa bona valde et est sensus
suorum Confitebor tibi ac si diceret
laudabo te quia direxisti cor meum ad
bona opa et quia fecisti me intelligere
tua mandata. Hec n(on) q(uod) dr hic in eo quod
didici iudicia iusticie tue cum esset ac si
diceretur quia docuisti me cognoscere oīa
illa que iudicas fieri iusta esse. Po
test exponi cum de cofessione criminis de q(uo)
illud in psalmo dixi cofitebor aduersum
me iniusticiam meam domino, quoniam de cofes
sione laudis de qua Math. xi. Confi
teor tibi pater celi et terre quia abscondisti
hec a sapientibus etc. Exqua expositione
sequit(ur) q(uod) vtraque cofessio non est parue
vtilitatis. Non q(ui)a ꝯfessio criminis valet vz
ad expiacionem totius iniquitatis, sed
ꝯfessio laudis valet ad cautionem pecca(torum)
futur(orum), dr ergo cofitebor ac si diceretur Ex
quo qui opantur iniquitatem non ambu
lant in viis dni ideo ad expianda pecca
preterita volo ea cofiteri et ad cautionem
futurorum volo insistere tue laudi. Et ex
hic patet oritur q(uod) cofessio criminum non
repugnat cofessioni laudis diuinarum

Sequitur utrumque confessionis et ita bo-
num consonat alteri. Et ratio est istius
quia confessio criminum cedit in laudem di-
vinam quia cum confitemur reatum nostrum et
veniam petimus ipsum deum clementem offen-
sum et per consequens misericordiam recepturum nobis
et misericordem designamus. Unde Richardus
de maiori contemplatione dicit multum
commendat bonitatem dei non solum largi-
tas sua sed etiam iniquitas nostra. Et id
magnum est nil pro meritis gratis im-
pendere bona, quale quantum est etiam tri-
buere bona pro meritis mala. Confite-
amur ergo illi mala nostra, confiteamur et
illi bona nostra, confiteamur a nobis esse
mala nostra ut pie ignoscat, confitea-
mur illi bona nostra ut misericorditer auge-
at ea et conservet. Et ex inde statim sub-
oritur secunda confessio criminum quare utilis
est possit actu non fieri. Supra tamen dicitur suppo-
sito secundo quod sit utilis patet quia secundum Ri-
chardum ubi supra quod confitens peccata
sua rotunde effatur ne de venia indul-
ta vel ne de gratia concessa ingratus appa-
reat. Magna enim gratia dei est et con-
fessionis utilitas quod cum pro culpa pro qua
mittetur homo in iudicio divino coram to-
to mundo confundi deleatur condemnari
per confusionem tolleratam in confessione
factam vel deo soli vel homini loco dei.
Unde dicit Confitebor tibi, quia si homo con-
fitetur homini non tamen homini sed ut vica-
rio dei. Et hinc est quod confessor debet au-
dire in confessione peccata dicere sed ea ne-
scire quia non testem adducitur vel ad per-
hibendum testimonium non vocatur ut confes-
sor sed ut homo. Et non dicit hic con-
fiteor, sed dicit confitebor in futuro
quia licet homo qui peccavit mortaliter
possit sine confessione salvari, non tamen
sine voluntate confitendi actuali
vel habituali. Et quidam doctor ponit
duarum inter voluntatem confitendi ha-
bitualem et virtualem. Habitualem dicit
absolutam inclinationem et ista non sufficit pro
salute. Unde posito quod aliquis acquisivit
habitum confitendi omni septimana vel co-
tidie et hodie cadat in peccatum mortale
certum est quod per hoc tempus non perdit illud ha-
bitum, tamen non sufficeret sibi ad salu-
tem nisi tamen haberet voluntatem confitendi
saltem in tempore competenti ut intenderet facere
omnia que cumque deberet pro illius peccati
evasione. Et hec tamen dicitur voluntas vir-
tualis, que non actualis est secunda. Habet
quidem actualem sed virtualis dicitur ratione illius
quantitatis que multa spacia includit.
Sequitur in directione cordis id est rectitudi-
ne intentionis vel dilectionis, sed quare
de hiis duobus exponitur quia sine istis
neque confessio criminis neque confessio laudis
vera potest esse. Unde dicit Gregorius de intenci-
one, si perversa est intentio, pravum
est omne opus quod sequitur, quamquam rectum
videatur. Et de dilectione dicit apostolus
i Cor. xiii. Si caritatem non habuero
nichil mihi prodest. Glosa tamen exponit hic
de confessione laudis predicta directione
ipsius intentionis in operibus bonis.
Exponit autem propositum confitendi
cordis directioni, quia Proverbiorum xxviii dicitur
Qui abscondit scelera sua non diri-
getur, qui autem ea confessus fuerit et re-
liquerit misericordiam consequetur. Ubi ita
deductio ponitur. Hec tria. Concludit per
quodlibet opus bonum homo evadit confusionem
etiam et meretur gloriam, nisi tamen fuerit per
inter relationem in illam. Sit autem relatio
quatuormodis. Primo per rectam intentionem. Se-
cundo animo sic spiritus movet corpus
de non hiis habetur in psalmo dicit Beneve-
rans pura est que non direxerit cor
suum et non est creditus cum deo spiritus
eius. Secundo per affectionem puram.

vel dilectionis 2ª Thimo iii Dominus dirigat
corda vestra in caritate dei Tercio actua
li cogitacione ps Meditacio cordis mei
in conspectu tuo semper Et Sap v Cogitacio
illorum apud altissimum Quarto deside
rio et oracione unde id ps Dirigatur oracio
mea sicut incensum in conspectu tuo Pri
mis duobus modis sufficit directio ha
bitualis vel virtualis Plenius duobus
fit actualis Et patet veritas huius conclusionis
ex dicto Ambrosii dicentis Intencio impo
nit nomen actui et etiam quia actus a fine
recipit suam denominacionem Non est enim
possibile quod homo illud mereatur quod nol
let et quod ex suis operibus ad illud veniret
quod non intenderet Sic enim gloria eterna
veniret homini sine fide que intencionem
dirigit et sine spe que ad eam erigit
quod non est dicendum Et advertendum pro
declaracione istius materie quod relacio est duplex
quia quedam est operis et quedam operis
facientis Ex debito operis omnia opera
saltem spiritualia in deum debent referri
Iuxta illud Attendite ne iusticiam vestram
faciatis coram hominibus ne videamini ab eis
Ex debito vero facientis ibi erit distinctio
quia multa opera sunt quorum liberum arbitrium
non est principium et quorum nos domini non
sumus ut sunt actus potencie nutritive
et augmentative et respirative Isti quia
non subiciuntur arbitrio racionis non tenemur
eos referre in deum Sed acciones illarum
virium que racioni subiciuntur et obediunt ar
bitrio racionis ut sunt actus apprehensive sen
sibilis et motive et manducative cogita
tive elective et interpretative tenemur in
deum referre primo racione ipsorum operum qui sunt
sub racionis imperio que referre et habet referre
et etiam consideracione finis qui est deus
Omnium enim finis est ultimus et principaliter
intentus Tercio racione obligacionis nam
racionalis creatura omnia sua opera in deum
tenetur offerre Unde ad Coloss iii Omnia
quecumque facitis in verbo aut in opere omnia in
nomine domini facite Ubi glossa id est ad gloriam dei
non vestram Et non solum que facitis verbo
aut opere sed omnia ut sunt cogitaciones
affecciones desideria et si aliqui motus
sunt in anima Ex hac notabili sequitur huius
sensus conclusionis quod omnia opera nostra que
subsunt arbitrio racionis et quorum nos
domini sumus si per ea mereri debemus oportet
quod ea recta intencione faciamus Si enim
actus noster corporis id est omne quod facimus
~~tenebrosum~~ [nequam] fuerit id est ex intencione per
versa totum corpus id est congeries operum te
nebrosum erit Si autem bonus totum cor
pus lucidum erit et sicut fulgur illu
minabit te Cassiodorus super psalmum Confessionem
et laudem debemus precedere ex directa inten
cione Ex conclusione sequitur hec propositio quod
nullo modo opera spiritualia debent in finem
temporalem referri Et racio quia sic quod me
lius est ordinaretur in id quod vilius
est quod est vituperabile Ex quo patet et
si quis predicacione sustentacionem corpora
lem mereatur ipsa tamen non debet esse in inten
cione predicantis Prima pars patet ex illo
Dignus est operarius mercede sua Luce
x Secunda est Augustini in sermone domini in mon
te qui dicit Non debemus evangelizare ut man
ducemus sed manducare ut evangelizemus
Nam si quis facit oppositum non evangelium
diligit sed precium Ex quo patet quod licet
predicacio bonum opus sit detur peccatum tamen
intencione perversa predicantis Secundo et si
aliquis corporale opus in finem corporalem
ordinatur finaliter tamen ordinandum est in deum
Prima pars patet ut si quis fodit in vinea et
acquirat pecuniam Secunda patet ut si quis
ordinet istum finem in deum scilicet acquirere
pecuniam qua in divino servicio se sustentet
prout etiam docet apostolus operetur manibus
suis quod iustum est ut habeat unde

tribuat necessitatem pacienti Nec ibi
sunt fines duo sed unus quia unus in ali-
um ordinatur Ex quo sequitur primo quod nun-
quam actus ponendus est in cre-
atura excludendo creatorem Secundo patet quod
idem actus potest esse pietatis et caritatis
ex hoc quod pietas in caritatem ordinatur
ut si quis vellet ire ad ecclesiam huius
actus finis potest esse ut videat fratrem et
hoc est pietatis Alius ut impleat vo-
tum et hoc est caritatis Tercio quod idem
actus potest esse ex natura et gratia ut si quis
subveniet isti quia homo quia conformis
in natura et quia est ad ymaginem dei
non tamen duo sunt fines eque primi quia
finis nature ordinandus est ad finem
gratie Corollarium tertium et si actualis inten-
tio non requiritur ad evadendum confusionem
requiritur tamen ad promerendum premium eternum
Primum patet quia habitus caritatis a dam-
natione liberat Secundus est multorum
doctorum et precipue petri de Tar
et bone venture licet beatus Thomas dicat
quod non requiritur actualis intentio ad pro-
merendum premium actualis sed virtualis dicit
tamen Alex. in scripto tertio et sic tenemur
actus nostros referre in deum quantumcumque
quantum super tallacionem actus ad finem
ad quem debet vis rationalis actum
ordinare Iste ergo deum laudat per direc-
tam intencionem insinuans quod directionem
habeat ex oratione et per instructionem Nam
secundum Augustinum intencio opus facit sed inten-
tionem finis dirigit et fidem scia Sua
non esse dicit Ambrosius quia fides non haberet quo
se ad opera dirigeret et quo se ad spem sub-
levaret etc. Advertendum tamen quod potius
actus referendi ut dicit Alex. de hal in
scripto tertio est duplex Unus est eos referre
ut in finem remotum et est in potestate rationa-
lis creature possimus nam ex potestate nature
actiones ad deum referre quod licet ad dicat

circumstancias tamen remote Alia referre
actus ut in finem proximum et hec solius
fidei et gratie prout iam deductum est

**Iustificationes tuas custo-
diam non me derelinquas**
usquequaque Postquam propheta descripsit de-
siderantis animi rectum propositum quo
ad evitanda mala hic facit idem quo
ad facienda bona Et quia secundum Augustinum
Nemo potest ad aliquod bonum pervenire ni-
si qui sponte conatur primo nunc adeo sub-
sidia recipit ideo consequenter hic habet du-
as partes primo enim propheta exhibet suam
diligentiam Secundo petit divinam assistenci-
am ibi Non me derelinquas Circa ad
primum primo tangit dani granditatem quod
iustificationes secundo dantis presentes quod
tuas tertio exhibet bonam voluntatem
quia custodiam et quarto subinfert pe-
ticionem dicens non me etc. Augustinus circa litteram
vult quod iste versus duo originatur
ex precedentibus petivit enim ut diri-
gerentur vie sue dicens Utinam diri-
gantur vie mee et confessus est
quod tunc non confunderetur tunc in direc-
tione cordis confiteretur et in con-
fessione indaretur Sed quid sunt hec
si non custodiuntur nisi sicut canis
reversus ad vomitum quia tunc fit impru-
dencior et sicut sus in volutabro lu-
ti lota quia tunc fit fetidior ideo dicit
custodiam hoc est conabor custodire
aut custodiam id est faciam ad custodiam
quod debeo facere custodiam ergo quantum
in me est Sed quid iustificationes tuas
secundum Crisostomum id est mandata quorum imple-
tio iustificat Primum in precepti implet
humiliatione vel que expellit superbiam
Secundum reverentiali timore qui expellit
audaciam Tertium pacificatione men-
tali qua omnis dissolucio ab animo remo-
vetur et in hoc hominis consummatur iustifi-

tacio vel sic iustificaciones tuas custodi
am .i. opera iusticie tue faciam misericordie iusti
ficaciones tuas requiram domine Et dicit
plurali propter multitudinem circumstanciarum que re
quiruntur ad opus bonum consumandum quarum
si una obmittitur fraus fit in opere bo
no unde maledicitur omnibus qui faciunt opus
domini fraudulenter Vel dicit plurali propter plu
ralitatem faciendorum quia numquam a bonis
est cessandum et continue proficiendum quia
ut Bernardus In via dei non procedere
est retrocedere non proficere est deficere
Vel iustificaciones tuas custodiam
illa per que fit iustificacio peccatoris
Et quatuor sunt quando hec sunt custo
dienda requiritur enim infusio gracie
unde dicit apostolus ad Romanos iii iustificati gratis
per graciam ipsius 2º requiritur motus
liberi arbitrii unde dicit apostolus dei ad
iutores sumus prime Corinthios iii et sic
operantes cum gracia dei unde prime ad Corinthios
xv gracia dei mecum hinc beatus Augustinus qui
te creavit sine te non te iustificabit
sine te et hic motus liberi arbitrii
est duplex unus quo per desiderium
tendat in deum et iusticiam alius quo
detestetur peccatum 3º requiritur motus
fidei unde apostolus iustificati ex fide
pacem habeamus ad deum ad Romanos vº
prima enim conversio ad deum fit per fidem
dicente apostolo ad Hebreos xi oportet
accedentem ad deum credere quia
est et remunerator sit 4to requiritur
remissio peccati ysaie 27a dimittetur
iniquitas domui Jacob et iste
omnis fructus ut auferat peccatum eius
licet enim illa omnia requiruntur non est tamen
intelligendum quod successive secundum tempus
fiant quia possunt simul fieri et illa
coniunctim fiunt unde beatus Thomas prima secunde questione
113 articulo v declarat hoc sic quia in
stificacio est quidam motus quo anima

movetur a statu culpe ad statum iusti
cie In quolibet autem motu requiritur primo
motio ipsius moventis motus mo
bilis et pervenire quod est motus con
summacio ex parte igitur dei moventis acci
pitur infusio gracie per quam movetur
liberum arbitrium ex parte vero liberi ar
bitrii recipitur motus ex recessu a termino
a quo per detestationem peccati et per ac
cessum ad terminum ad quem per fidem que
per dileccionem operatur sed non potest perve
nire ad deum nisi tollatur omne im
pedimentum medians scilicet peccatum medias
iniquitates enim vestre diviserunt inter
nos et deum dicit ysaie quia ergo omnia
hec custodienda sunt diligenter quod non
perdantur gracia per ingratitudinem et gra
rum accionem motus liberi arbitrii per
stabilitatem et non mutacionem motus fidei
per fiducie firmitatem et considera
cionem fluctuantis in alius dimissionem peccati
per occasionum peccandi vitacionem ideo dicit
iustificaciones tuas custodiam vel
iuxta intencionem Ambrosii .i. sacramenta que
efficaciam tenemur habere ex hiis que
gesta sunt in vero Christi corpore ecclesie
custodienda sunt ut sine omni fictione
cum preparacione qua decet suscipiantur
Unde circa susceptionem baptismi Christus
dixit Johanni Sine modo sic enim decet
nos implere omnem iusticiam Sequitur
Non me derelinquas ubi petit tria
derelictionis metum ibi non derelinquas
nisi enim timeret peccator non indigeret 2º
derelictionis periculum me quasi dicat si tu dere
linquis me nec manebo ego ibi salus
luce xv Reliquit me solam ministrare
3º derelictionis modum plenum usque
quaque Dicit ergo Non me derelinquas
quasi dicat Ego custodiam quantum in me est
sed quia sine te nichil possum Johannis
xv Sine me nichil potestis facere

ideo non me derelinquas. Vel sic ego ex
hibeo me ut custodiam non ex mea
presumptione sed ea condicione quod non
derelinquas me. illam siquidem bo
nam voluntatem qua custodire propo
no · usque · et non a me habeo sed a te quod tu
in hoc meum es. sed statim non habeo
si derelinquis me. unde peto non me de
linquas. Sed potest queri cum Christus fuit
derelictus sicut dicitur in psalmo 21 et in cruce
quomodo petat ipse non derelinqui sed hoc sol
vitur per hoc quod dicitur usquequaque quia si de
linquis ad horam ut probes sicut Iob
vel presumptionem redarguas et confundas
ut petro luce xxii saltem non usque
quaque sicut iudam vel pharaonem. Unde Am
brosius derelinquit iudam penitus quem
sceleris sui permisit auctorem. Item Am
brosius nemo debet inflari quod nunquam de
relinquatur vel dolere quod aliquando dere
linquitur cum ipse filius dei se derelictum
dicat. et ille quidem minus derelictus
est qui dicit non reliquit me solum sed
secundum corpus derelictus erat cum esset
passioni traditus sed non est usquequaque
derelictus qui dicit non derelinquas animam
meam in inferno nec dabis sanctum tuum etc.
Usquequaque hoc dupliciter exponitur. Uno modo
sic quasi esset aliquo modo relinque velis
non tamen omnino. Unde Augustinus aliqui codi
ces habent usque nimis id est valde. et sub
dit Augustinus videtur hoc dicere quod velit dominum
se reliquisse sed absit. Quia vero
relinqueret deus mundum multo peccatorum
valde enim reliquisset si ei nec tanta
medicina profuisset scilicet gratia dei per
Ihesum Christum. Nunc autem secundum istam
orationem corporis Christi non eum reliquit usque
valde quia deus erat in Christo mundum re
concilians sibi. vel potest esse illa vox
eius que de virtute sua confidens dixit
in habundantia mea non movebor in eternum.

et postquam avertit deus faciem suam factus
est conturbatus et ideo iam non pre
sumens de se clamat non me derelinquas
usquequaque valde quia si me dereliquisti ut si
ne adiutorio tuo infirmus appa
ream noli usquequaque valde ne peream. Et
si dereliquisti me ne querere a me
noli usquequaque valde et instabilitatus abs te
conturbabor in te. Hec omnia Augustinus. Simi
li modo orat propheta alibi ne avertas
faciem tuam a me ne declines in
ira a servo tuo quod tollabile est sed
amicabiliter et ex caritate declines
ut scilicet tu velis cito reverti et michi
sit ista declinatio ad maiorem tutelam
directionem consolationem aut fructum
sed si in ira declinas quis poterit pre
timore iram tuam non dico diminuare
sed etiam tollerare. Sed quia forte
talis dicta declinatio non proprie meretur
dici derelictio licet aliud esse videatur cum sit
magis approximatio. Ideo potest aliter expo
ni ut petat nec in minimo relinqui
quia etiam valde modica derelictio est
status mei turbatio. Psalmus avertisti
faciem tuam a me et factus sum con
turbatus. Sed potest dubitari quomodo
petat non derelinqui cum deus neminem
deserat nisi deseratur. si autem dese
ritur necesse est ut de tanto deserat
quanto deseritur. quomodo enim potest esse quod
maneat mecum si ego non maneo
secum. videtur ergo convenientius peccans
sit non permittas me derelinquere
te. cum non sit erga nos alia dei de
relictio nisi derelictionis qua deserimus
ipsum permissio. potest dici secundum litteram quod
propheta minus dixit et non plus intendit
dicit enim non derelinquas me quod velit
dicere tene me quia nisi hoc facias
derelinquam te. Vel potest dici quod velit
dicere ego sum instabilis ut non contineo

manebis apud te / tu autem non sic facis sed licet
ego ex mutabilitate mea delinquam tibi / tu
tamen non delinquas mihi / nec velis mihi
facere sicut ego tibi et secundum peccata retribu-
ere / Unde Augustinus / Confessus meum eras
sed ego tecum non eram / Quod enim deus
aliquem etiam delinquentem se non derelinquat
patet per exemplum in vitis patrum / ubi legitur
quod quidam frater / temptatus de fornicatione
venit in egiptum / rogans quemdam sacer-
dotem paganorum / ut daret ei filiam suam
in uxorem / qui accepto consilio dei
sui / promisit se daturum filiam sibi si
negaret deum / fidem / baptismum et
propositum monachale / qui libenter con-
sensit / et statim vidit columbam de o-
re suo exeuntem / et in celum volantem /
et cum renunciasset hoc paganus deo
suo / dixit ei / noli dare ei / quia ad-
huc non recessit deus suus ab eo / Hoc
audiens frater / dixit / in corde suo / Hec
est maxima bonitas dei / negavi eum
et adhuc non recessit a me / et reversus
ad heremum / retulit hec cuidam seni /
qui oravit pro ipso frequenter dicens
in oratione / domine da mihi hanc animam /
sic fecit per tres ebdomadas / finita
prima / vidit columbam super caput
suum alte volantem / finita 2a vidit
eam descendentem iuxta caput suum /
finita etiam vidit eam directe super
caput / et statim intravit per os / et
cum nunciasset hoc seni / dixit senex
Suscepit deus animam tuam / intende
tibi de cetero / et esto sollicitus / Non
pro lucidiori intellectu pono hec / quarta
conclusio / Numquam deserit deus hominem qui
illud quod est in eo facit / patet ex littera et venis
ad me / quia iste non plus petit / ne de-
seratur / nisi prius proposuisset divinam iusti-
ficacionem custodire / quod est facere illud
quod homo debet facere / Unde dicit divina

bonitas / convertimini ad me et ego convertar
ad vos / Pro cuius declaracione nondum est
quod de facere quod in se est / aliter est loquendum
in infideli / aliter vero in fideli / Nam quilibet
homo scit se non semper esse / videt enim communiter
alium mori / Scit etiam se non semper fuisse /
quia videt unum ab alio generari / successive
sione in individuorum generacione durante /
speciebus / Scit ergo homo quod habet principium / et
scit quod ab illo principio habet quicquid habet / et
non a se / et scit quod ab illo debet repetere / ut
suum defectum repleat / Si ergo homo secundum
istam racionem / et suam suo arbitrio operatur /
revertendo ad illud quod scit suum principium /
et quem scit orando / et petat ab eo lumine
cognicionis / et aliquid boni operatur
quod in se est / et adeo recipiet donum pe-
titum / Dicit enim Augustinus super illo iustificati ex
fide pacem habemus / Deus recipit effu-
gientes ad se / aliter in eo esset iniquitas /
Unde et apostolus in dicit / Si quis mihi ap-
paruerit intrabo et cenabo cum illo /
ille autem qui facit quod in se est confu-
git ad deum / et apperit ergo quo ad illum
concludo / Sed hec in homine fideli non
sufficeret / qui est in peccato mortali / et fidem
informem habet / Certo / quia ex quo qua
fides est in eo / illa radiat ad iusticiam /
dampnantem reprobos / et ad misericordiam
salvantem electos / hec enim cognoscit per
fidem suam / Unde si audit voluntatem
suam ab actu peccati / et dirigat fidem suam
in divinam iusticiam dampnantem reprobos /
et in divinam misericordiam salvantem iustos / ex
primo oritur in eo timor / ex secundo spes /
et hoc est facere quod in eo est / Correlarium
semper dat deus graciam / et sic assistit
facientibus quod in se est / Racio quia divina
bonitas / se habet immutabiliter ad dandum
donum gracie cuilibet volenti recipere /
aliter enim si huic daret / et illi non et in
utroque par disposicio non esset equitas /

Nunquam deus hominem deserit facientem illud quod in eo est

in eo. Ex quo patet quod dei bonitas seipsam
volenti negare non potest, nec est hoc
ex aliqua coactione. Sed quia immutabilis
immutabiliter, nec ex hoc decrescat ali
quid, nec laudis quia dicit Augustinus sicut
est vituperium humane voluntatis quod
non vult corrigere, ita laus est divine bo
nitatis quod seipsam negare non potest. Corinthiorum
deus nunquam deserit hominem nisi tunc
prius deserat. Vide igitur istos corinthios [illegible]
et secundo Ex quo patet quod hic quod deus homini
facienti quod in se est dat gratiam ex so
la sua liberalitate procedit, patet quia non
ex debito nec ex merito ex quo tunc [illegible] fa
ciens ante gratie susceptionem non est dignus
talibus donis. Corinthiorum [illegible] nullus homo potest se
sufficienter solus disponere ad gratiam dei
quia ut dicit precedens corinthiorum ante eius
susceptionem indignus est. deus non solus
sufficienter disponit. tamen faciendo quod
in se est consequitur dispositionem divini
auxilii. ex quo semper facit quod in
se est. Secundo homo etiam faciat quod in se est.
Nam sicut non est in potestate hominis a
domo tenebras removere nec tunc reti
neat prohibens scilicet fenestram, re
mota enim fenestra lux intrat et re
movet tenebras. Ita etiam non est
in potestate hominis ut removeat peccatum
quod est tenebra anime. Sed si removeat
actum eius est duo scilicet dissensum ad bo
num et consensum ad malum. sic enim re
movet prohibens et tunc gratia intrat.
Ex quo patet quod gratie divine cooperatur divinum
adiutorium. Et est dictum Pauli [illegible] capitulo
qui dicit quod cooperatores dei sumus.

In quo corrigit adolescen
tior viam suam in custodiendo.
Expedito primo octonario sub tytulo
illius littere Aleph. hic incipit secundus octo
narius sub tytulo illius littere Beth. Aleph
enim interpretatur doctrina. quia in illo
octonario ut est iam visum docuit propheta
conversos ad deum quod a peccato cessarent
quod mandata dei intelligerent. quod dei
mandata implerent. et in eorum impletione
perseverarent. et hec sunt initia inci
pientium quo ad cessationem a malo. Beth
aut interpretatur domus seu confusio. Do
cetur enim in hoc octonario quod hii qui
sunt obnoxii confusionis et pene eterne
possunt illa evadere ut essent domus
et habitacio dei. Postquam ergo propheta [illegible] inma
culati ambulantes in lege dei sunt beati.
Hic iam ostendit quid est faciendum ma
culatis et peccatoribus ut etiam essent beati.
Unde propheta querit a se et sibi respondit unde
et hec est prima divisio secundum Hugonem
et Augustinum. Vel sic potest continuari in
primo octonario doctus est homo
et positus in luce fidei. hic iam homo
ex illa luce suam agnoscens turpitu
dinem confunditur et erubescit et penitet
iuxta illud Jeremie xxxi. Postquam ostendisti
me mihi percussi femur meum. Unde ad
corrigiendas vias suas progreditur.
Sed correctionem antecedit primo confusio.
dicit enim Ambrosius. licet finaliter qui corrigit
viam suam. attamen qui etiam corrigit
prius in merore fuit homo in illa
ipsa positus et luxu adolescentie
illecebrisque lascivie etatis raptus
tunc iam ad iuventutis firma provehitur
tanquam animo confusus et iam mente
sobria resipuit intendens quod [illegible]
destruenda deponeret et virtutes probitatis
assumeret. Ideo correctionem antecedit
delibatio. quia et in omni sacrificio
legis sal iubebatur apponi. Ideo delibans
ait. In quo corrigit etc. Unde Ambrosius
dicit homo de peccatis confusus diu secum
voluit et diversis fluctuans cogitationibus
librat atque examinat. obliviscens posteri
ora et appetens priora quemadmodum [illegible]

lectio

[illegible]

suam corrigat. Unde quod delibeat quia
salubriora consilia credimus si ppensi
ori meditatione examinata videantur
propheta tamen diuersarum cogitationum concursus
amouens dicit In quo corrigit ado y
quia ille est finis delibantis quod vi
am suam corrigat. Hec Ambrosius. Et
uidetur in textu quia primo ponit studiosa
inceptio, 2o virtuosa processio, 3o fructu
osa perfectio. 2a ibi memor esto ubi
3a ibi mirabilia testimonia. Sed obi
ceret aliquis in dicens quia supra
probatum videtur quod propheta agat hic de
incipientibus, proficientibus et perfectis.
Responsio dictum est quod videtur quod propheta specialiter
intendit loqui generaliter de incipientibus,
proficientibus et perfectis. Sed per hoc
non est negatum quin velit de incipientibus
hic loqui, ex quo enim videtur ut predictum est
quod propheta velit loqui de modo habendi se
circa legem domini, et nullo presumendo
quod propheta sine ordine sit locutus. Thaz
aut videtur quod intendit ab inferioribus
ad altiora conscendere, quare ergo
Thaxemme tamen hic iam inchoet a cor
rectione vite vel vie quod utique est
incipientium. Unde beatus Ambrosius super
octauo psalmo dicit Isto psalmo diximus signi
ficari statum hominis qui doctrina mo
ralis magisterii eruditus deponet
omnes in extate mentis infantiam
assumet aut petitam consilii sapientiam
et prudentie senilis etatem. Et in hoc
quasi omnes glozatores concordant, qui to
tum istum psalmum ita continuant quod nullam
spiritualem viam concernam alias a lege expri
mit. Circa ergo hanc partem in qua
agitur de studiosa inceptione aduer
tendum quod ad hoc quod quis debite incipiat
ambulare in lege domini et in via duo re
quiruntur. Primo ut faciat illud quod
in se est per dona et virtutes naturales,

vel etiam alias si quas habet. Secundo quod co
gnoscens suum defectum querat quod
sibi deest scilicet dona spiritualia et gratias
supernaturales. Et tamen hoc dicitur pro prima
quia Secundo in hoc octonario exhibet posse
suum naturale. 2o contra multos defectum
petit donum superne gratie ubi Retribue
seruo. In prima parte tria facit, primo mo
uet questionem, 2o ponit responsionem ibi in custo
diendo, 3o responsionis declarationem ibi in to
to corde sequenti. Circa primum tria
innuuntur ad emendationem pertinentia. Primo
enim innuitur modi qualitas In quo,
2o subiecti abilitas siue capacitas
adolescentior, 3o emendandi necessitas
viam suam. Via non bona esse non
potest nisi sit dei. Et mouetur questio
pro declaratione trium versiculorum se imme
diate sequentium utrum puisitas
correctio adolescenti possibilis requi
rat totalem dei questionem, et ex elo
quiorum absconsione peccatorum euitationem.
Titulo 1o quia gemet in hiis tribus
versiculis. Circa primum punctum quod et iu
primum versiculum aduertendum Ambrosius istum
versiculum sic continuat dictum est beatos esse
qui se tenuerunt immaculate et sic am
bulabant in via domini. Et licet tales sta
tum optarim habere, sed non habui quia non sic
vixi, ergo ut corrigar et emendem
me, sed quia modo scire non possum nisi tu
edoceas, ideo quero In quo. Ambrosius dicit
quia non corrigitur nisi quod ante deflexum
fuit adeo, ergo igitur quod ille qui corrigitur fuit
ante hac in errore, fuit in lapsu, fuit
lasciuie etatis captus illecebris, diu
ergo cogitabat et in se revoluebat et ex
aminabat. Finis aut delibantis est
ut vitam suam corrigat. Ne ergo
diu dubitaret ne diu in variarum co
gitationum reuolutione cessaret commisit
se ad consiliarium magnum consilii

anglm / et quid In quo s[e]c[un]d[u]m Horram / per quid / et s[e]c[un]d[u]m Honorm / in quare q[ua]d[rup]l[e]x Verum sicut s[un]t multi modi defor madi / et maculandi vitam / Et multi modi eundi per devia et abrupta / Vel etiam sint multi modi viam corrigiendi / et vitam / Et no[n] d[icitu]r In quib[us] lic[et] multa sint in q[ui]b[us] debet emedari / et hoc ideo / quia cognovit q[uod] no[n] posset sil multa aggredi / Quid g[ener]o quid e[st] illud et q[uod] sit 1a res / in qua hui[us]modi correctio consistit Certe lux in tenebris luc[et] / quando homi per devia ambulanti dat[ur] desideriu[m] sciendi viam / per quam posset exinde exire / et reverti / quia n[isi] desideriu[m] hui[us] p[ri]me n[on] consto est ab homine / ut p[ro]bato habet[ur] ex eo q[uod] magi accepto r[esp]o[n]so ab angelo ne redirent ad Herodem / per aliam viam reversi s[un]t i[n] r[e]gio[n]em suam / Et confirmat h[oc] Ambros[ius] contra tram dicens / p[ro]pha inquisitionem quam fecit ad d[omi]n[u]m co[m]missus vidit / ut si p[er] p[ro]ce et orone / hoc consiliu[m] dei inspiratione inveniret / ut no[n] p[re]sumpcionis hu mane / sed dignacionis d[i]vine remediu[m] crederetur Vel sic videtur in mirabile / q[uod] homo umq[uam] posset a sua iniquitate resilire / et vitam corrige[re] / et p[ro]pue ado lescens / q[ui] qui iuxta cor suu[m] graditur Sed ex quo no[n] vult deus morte[m] p[ecca]toris sed ut co[n]vertat[ur] / et correcta via sua vi vat / et ergo quod In quo corrigit dicat de p[rese]nti / non intendens i[n] futuru[m] differ re / Ecc[lesiastic]i a co Non tardes c[on]verti ad d[omi]n[u]m et ne differas de die in diem / Et li[cet] corrige[re] h[abe]t duplicem interpretatione[m] dicit[ur] en[im] corrige[re] a contra / q[uas]i q[uod] p[ri]ores vitam rege[re] vel a con / q[uas]i per se male rexit / et iam vult rege[re] cu[m] deo sine quo f[ac]t[u]m est nichil Sequit[ur] adolescentior / i[d est] fa tu[us] et stultus s[e]c[un]d[u]m Honoriu[m] / i[d est] multu[m] ma culatus Viam suam lubricam et di

storta[m] i[d est] consuetudinem suam Co[m]munit[er] n[am] adolescens p[ro] p[ec]c[a]tore po[nitur] / q[ui]a etas illa solet co[m]mitte[re] multa mala / Unde ille adolescens d[icitu]r luc[e] 15 qui tota[m] suam substa[n]tiam dissipavit cu[m] meretricib[us] vivendo luxuriose / Unus sic exposit[io] pro lucidio ri explanatione materie isti[us] versus po[tes]t h[abe]re p[ri]ma c[on]clu[sio] / lic[et] in qualibet etate vite correctio est possibilis / tame[n] in adolescentia est magis facilis / p[ri]ma p[ar]s c[on]clu[sio]nis p[ate]z ex parabula illa / que d[omi]n[u]s d[ici]t no[n] solu[m] hora p[ri]ma / sed etiam sexta / nona et un decima conducere operarios in vineam suam Ubi etia[m] d[icitu]r Erunt p[ri]mi novis simi et novissimi p[ri]mi Correctio multi[us] hominis co[m]missio quam diu vita h[ic] durat est possibilis p[ate]z ex c[on]clu[sio]ne Si n[on] eccl[es]ia nulli claudit redire volenti g[re]mium p[ie]tatis / multo est hoc credibili[us] de deo / qui etia[m] potens est / et de lapidib[us] filios Abrahe suscitare Ex quo p[ate]z q[uod] sepe ex illo quod est impossibile / videbatur adolescenti viam suam corrige[re] / hoc tame[n] sit possibile / si custodiat sermones dei / si aut[em] no[n] custodiat impossibile est Et adducat illud evangelium / facilius e[st] camelu[m] transire per foramen acus / quam divitem intrare regnu[m] celorum Et d[ici]t hic impossibile intelligim[us] q[ui]a divi tes no[n] custodiu[n]t ma[n]data dei Si aut[em] custodiant fit possibile / quod impossibile videbat[ur] Ex quo infert Ambros[ius] duo P[ri]mo q[uod] angusta via que no[n] p[ote]st cape[re] concupiscentem / capit ma[n]data dei custo dientem S[ecund]o q[uod] qui custodit mandata dei / custoditur ab eis Et iuxta hoc Aug[ustinus] ex ponit s[e]c[un]do ista[m] versu[m] / de adolescente illo evangelico et prodigo / qui p[ro]vectu[s] i[n] mali tiis fit / homo in qua po[r]cos pavit egestatem / famem q[uas]i [com]passus est / reversus ad seipsum dixit Surgam et ibo ad patrem meum In quo enim correxit suam

Correctio p[ossibilis]

viam nisi in custodiendo verba dei qui
tamquam paterni esuriens concupivit. Cor
rexit ergo viam suam, idest verba dei
quia spreverat et dampnata se fuisse
confessus est dicens Pater non sum dignus vo
cari filius tuus. Sic autem frater eius non
correxit, quia verba patris non custodiens
in elacionem prorupit dicens Tot annis ser
vivi tibi et numquam preteriui mandatum tuum.
Correctum hoc quod aliqui numquam convertuntur non
est ex defectu gratie, sed ex habundancia ma
licie. Unde Ambrosius Omnes qui iugum domini
dum recusant suscipere dicit eos dignos
deploratione Jeremie, qui flens perpetu
am mortem iudeorum qui a iugo suis
declinare noluerunt dicit Bonum est viro
cum sustulerit iugum a iuventute sua.
Contra quos Jeronimus dicit quod facilior est gressio
in adalescentia. Hec Jeronimus super Augustinum
qui dicit confessionum Fuit admonicio esse
qua etate potissime debeat fieri cor
rectio dicit in scolio: Cur non dicit in quo corrigit
homo vel in quo corrigit vir quia in
minor numquam desperandus est senior a
forte in alio corrigit viam suam quam
in custodiendo verba dei. Et subdit ad
monitio est qua etate potissimum fieri
debeat correctio. Unde illud quod alibi
scriptum est Fili a iuventute tua accipe
doctrinam et usque ad canos invenies
sapientiam. Correctum salubrior est correctio
vie in tempore adolescentie. Sicut est Ambrosius
qui dicit In hac etate omni nescia po
tissimum est viam corrigere, melius est
in pueritia iuventutem corrigere quam
post lapsum recordatione deflere. Hec non est
infirmitatis remedium illud salutis robur
illi res est in bono sicut res est in peri
culo, quia gravique consueta delinquere
et facilius est ab ingressu quam ab arce
pro terrene prave consuetudinis revo
care. Stimulant enim eum peccata sua.

exagitat conscientia, consuetudo peccandi et
usus erroris instabilem facit luctandi
est dum [deleted] sicut vino, ut abolescaat
inveterata atque diuturna. Ex quo infert
quod corrigentes in adolescentia vias suas
aliis preferuntur in inmula (?) progativa (?) de
clarat exponendo illud sedebit solitarius et ta
cebit, quia levavit se super se. Sedebit sin
gulariter qui habens qui non facile inveniat equa
lem, singularibus donatus premiis et sile
bit quietatis ab omni inquietacione mundi
solicitudinibus et voluptatibus quia levavit se super
se, quia divina oracula talibus sedentibus solent
revelari et revelaciones divine refulgere.
Et adducit David in exemplum, qui licet professus
propheta sit, quod in secreto sedebat, quia tam
hac gratia preminebat dicit quoniam tu domine
singulariter in spe constituisti me. Correctum
Et si quod scriptum videtur sonare quod ado
lescens viam suam corrigere non possit
vane est accipienda que non ab uno spiritu
processerunt contraria esse non possunt. Unde dicit
sapiens Tria sunt mihi impossibilia et
quartum penitus non cognosco, vestigia
aquile volantis, viam serpentis super petram
et semitas navis navigantis, et vias
viri in iuventute. Ex quo ergo Salomon vi
as iuvenis non cognoscat, quomodo ipse iu
venis potest eas agnoscere, quomodo potest eas cor
rigere. Dicit Ambrosius quod ille vie viri in iu
ventute non agnoscuntur quia sunt idest vi
as serpentis in petra, idest vias aquile
volantis et idest vestigia navis navi
gantis. Serpens astutus et prudens ve
tustam pellem in petre foramine exuens
quemlibet fidelem (?) quia petra est Christus ad
herentem, idest illud Estote prudentes sicut
serpentes. Navis in mari ecclesia in flucti
bus anima in tribulacionibus, aquila in
aere verbum in celestibus fixum mente si
quentis ergo sunt idest vias has penitus
ignorantur, idest nescio vos. Monuit tamen

qui sunt eius et vult ut unusquisque
sciat se esse de populo dei. Et sic Aug.
hunc versum prosequitur in tertio sensu dicens
Senior dicitur vetus homo qui portat yma
ginem terreni hominis. Iunior vero dicitur novus
homo qui portat ymaginem. nam quantum
cumque quis annosus vel decrepitus
fuit apud deum precepta gratie novus est.
Et hoc adhuc dupliciter potest intelligi. vel
sic quod in novitate vite ambulans non ten
dit ad initium quod enim antiquior et
senescit prope interitum est. ad hebr. viii.
Vel sic quod quilibet quantumcumque diu fuit in
servitio dei debet se reputare novicium et
quasi primo incepisse. Unde eccl. xviii. Cum
consummaverit homo tunc incipiet. et omnes
alium estimabunt magis provectum. luc.
xxii. Qui maior est in vobis fiat
sicut iunior. in cuius figuram in sacra
scriptura iuniores prelecti sunt senioribus.
Unde hic Aug. dicit. Iste iunior populus
gratie filius. homo novus. cantor can
tici novi et heres novi testamenti.
Iste iunior non Caym sed Abel. non
ysmahel sed ysaac. non Esau sed isrl.
non manasse sed effraym. non eli
sed Samuel. non Saul sed david. non
senes iudices sed puer daniel. Ex
quibus sequitur primo quod est adolescentia
gratie et culpe. patet ex declaratis in utraque
parte divisionis. Secundo sequitur et si aliquis sit in
iuvenili etate non tamen moribus et sensu
quia ut dicit Ambrosius. hic senilem intel
lectum. Et Ieremie primo. Noli dicere quia
puer sum. quia licet tali etate fuit
tamen mature prudentie. Et daniel acce
pit spiritum sanctum ut presbyteros senectutis
dignius argueret. Unde redarguebat se
nes maturior in gratia existens. Sequitur
Viam suam. Et suam quia si in via dei
ambulasset non indigeret correctione. Eze
chielis xviii. Numquid via mea non

est equa. et non magis vie vestre prave
sunt. Per viam autem intelligitur vitam secundum
Aug. qui dicit. Nullo discedat a via
correcta quam diu perversa est vita. Sequitur
In custodiendo sermones tuos. glossa dicit
Non loquitur in legendo vel memora
do sermones. nec etiam dicit in faciendo ut
implendo. sed in custodiendo. Custo
dia enim omnia talia includit scilicet legere
intelligere implere et germinare. sicut ta
ctum est supra. Super illo mandasti
mandata tua custodiri. Unde luc. xi.
Beati qui audiunt verbum dei et custodiunt
illud etc. Et licet secundum beatum Aug. custo
dia verborum intelligatur operatio preceptorum
frustra enim custoditur memoria si non
custodiantur et vita. Nam quidam verbum
dei tenendo agunt ne obliviscantur. illi
agunt operando ut corrigantur. Ambrosius
aut exponit versiculum hunc de iudeis et gen
tibus. iunior ex congregatione gentium
populus qui antequam in christum crederet tortu
oso incedebat anfractu. In eo corrigit
viam suam. quia verba dei custodivit. que
custodire noluit populus iudeorum. et ideo
viam salutis non potuit invenire. Vel
exponit Ambrosius de iuvene secundum
etatem. Cui non vult ne rudis etatis
facilitate labatur. custodiat et inten
dat preceptis seniorum. oraculis prophetarum
apostolorum magisteriis. Sic enim sepe corri
gitur. nec homo sit discens antequam
loquitur. in multiloquio labatur. Sic
enim legimus ysaias licet sibi iussisset preceptum
Clama. non prius clamavit. sed interro
gavit dicens. quid clamabo. et iussum
est sibi. Omnis caro fenum. verbum autem
domini manet in eternum.

In toto corde meo exqui
sivi te ne repellas me

Superius propheta posuit questionem
et questionis solutionem. faciam illius solutionis

Ex toto corde querendus sit deus ab hiis qui volunt non repelli et custodire sermones et mandata eius

ponit declaracionem, ondens in septem versibus sequentibus septem esse que pertinent ad hoc ut custodiantur sermones dei ut patebit in processu per ordinem illorum tangit in hoc versu esse deum querere cordialiter, seu ex toto corde Et dividitur in duas partes primo tangit cordialem exquisitionem secundo repulse timorem ibi ne repellas me Exponitur autem versiculus iste duobus modis primo ut sit quedam petitio Ac si enim diceret Ex quo correctio vie consistit in custodia sermonum dei ideo domine exquisivi, in tua diligencia quesivi hoc est rogavi te, et quomodo tu diligencia quia in toto corde meo ut nichil sit in me quod aliud velit / iuxta quod Josephat contulit se totum ad rogandum deum ij paralipomenon xx dicit enim deus Iohelis ij Convertimini ad me in toto corde vestro Sed pro quo petit ne repellas me a mandatis tuis quorum impletio est necessaria quia omnes maledicti qui declinant a mandatis tuis Alio modo exponitur ut prima particula ondat suam spiritus habitudinem ad deum quasi enim dicat Custodio sermones tuos pro directione cordis Et racio quia in toto corde meo id est in corde perfecto et optimo exquisivi te sed remuneratorem et non aliquid aliud ideo peto ne repellas me id est fac me perseverare in eis ne ad vomitum revertar ut canis Solum enim tales perseverantes merentur in mandatis expletione qui omnia sua opera ordinant in executionem voluntatis divine Quatuor autem in hoc versu tangit per ordinem primo operis radicem quia corde secundo integritatem in toto tertio studiositatem exquisivi quarto finem te dicit ergo in toto quasi diceret quia correctio consistit in custodia sermonum dei qui docent et suadent deum querere et mandata servare ideo exquisivi te etc. et peto ne repellas me a mandatis etc. Vel secundum glossam quasi dicat quia in hiis correctio est, et ideo exquisivi quia in omnibus principaliter quesivi te vel usque ad extremum quesivi te Nondum autem quia cor est principium vite origo cogitationum radix affectionum Ille dicitur in toto corde deum exquirere qui ad hoc totam vitam suam cogitationes omnes et affectiones voluntatis principaliter dirigit ut invenire deum possit sicut enim minus deum amat qui aliquid amat quod non propter deum amat ut dicit beatus Augustinus 10 confessionum Sic ille non dicitur toto corde querere deum qui ex corde aliquid querit in quo vel per quod non desiderat eum invenire / de quanto enim aliquid querit in quo deum non querit de tanto cor in querendo divisit Unde propheta paralipomenon secundo preparate corda vestra et animas vestras ut queratis dominum deum vestrum Secundo cum repulse timorem tangit ibi ne repellas me etc. quasi dicat Et si in omnibus quero te tamen timeo in hoc negligenter agere negligens autem secundum glossam repellitur ideo peto ne repellas me Sed hic potest queri quod dicitur tamen non repellit dominus plebem suam Unde apostolus ad Romanos 11 Numquid repulit deus hereditatem suam vel populum suum absit et tamen pietas dei tanta sit quod venientem ad se repellere non possit, quod sic suadetur si enim aliquis venit ad deum ipse facit eum venire, si ergo repelleret ipsum esset sibi ipsi contrarius eum venire faciendo et per repulsionem faciendo eum non venire hoc autem est inconveniens dicendum Item beatus Augustinus super illo Romanorum 4 iustificati ex fide dicit deus recipit confugientes ad se alias esset iniquitas, sed iniquitas non potest esse in deo igitur etc. Unde beatus Ambrosius Si deus repellit unumquemque quem repellendum putat videamus ne excusationem ei tribuat qui cum sed deum velit repulsus sit hec ille

Ex hiis potest sic argui. Si deus aliquem
repellit ergo uel renitentem uel non reni
tentem. Si primo modo ergo non est renitens. Si secundo
modo hoc etiam stare non potest quia frustra
repellitur qui sine repulsione non re
niteret non renitens uel renitere non ...
tum manuemens dicitur repelli. quare ergo
petit propheta ne repellas me etc. Respondetur
quod deus proprie loquendo neminem repellit
sed secundum Augustinum repellere dicitur quem adeo non
trahit et adiuuat. quid enim est repelli
a deo nisi non adiuuari. Sicut modo dicitur in
durare cor quod non emollit. Ad Ro. ix.
Quem vult indurat glosa non impertiendo
maliciam sed non apponendo graciam. Con
Augustinus. Sicut sol in elongatione sui a
terra indurat glaciem non impertiendo fri
giditatem sed in elongando calorem. Sed
contra. Ex quo proprie loquendo nec deus re
pellit nec indurat quare utitur scriptura
tali modo loquendi vti qui sic sonat ac si
affectiue conuertat ad illa aspectum cum ex
isto modo loquendi multi sepe temptantur.
Respondetur quod hoc fit propter quinque rationes. Primo
ut homines habeant materiam exercitii labo
randi et sciendi. Secundo ut qui non intelli
gunt recognoscant ignoranciam suam
et humiliores sint. Tertio ut postquam conti
gerit intelligere gracias agant et recogno
scant non a se habere suam. Quarto ad ostendendum
quam miseri sumus ex nobis et quantum
dependeamus adeo ut eo humiliores simus
et totum bonum nostrum attonamus. ex eo
enim sola dei gracia non iuuante et trahen
te sic recedimus et induramur. quid tunc
esset si ad hoc ageret affectiue. Quinto ut ex hoc
intelligamus quam sobrium et pium requi
rat scriptura lectorem per quam impii
amplius exercetantur. Debet enim de deo
in bonitate sic sentire quod etiam si scriptura
mirabiliter sonat magis credamus nos
non intelligere quam uelimus minus

pie sentire sicut dicit beatus Augustinus super i° psalmo.
Pax multa diligentibus legem tuam et
non est illis scandalum. Potest etiam deus dici
repellere quem peccatis suis exigentibus
iusto dei iudicio mali perturbationes uel
mundus per delectationes nos adeo retra
hunt et repellunt. Illi enim et intendunt
repellere et cum effectu repellunt. Hec autem
est repulsio nisi quod in hac magis proprie dicatur
repulsio quia non est simpliciter uiolancia
nisi enim quis voluntarie consentiret re
pelli non posset. Congrue tamen dicitur dicitur re
pulsio dei quem in penam prioris peccati sit eius
iudicio. omnis enim pena a deo est de quo
est iusta. Subdit autem a mandatis tuis
quia exquisiui te et non possum inuenire te
nisi seruando mandata ideo peto te ne
repellas me a mandatis tuis. Cassiodorus
id est intelligendis uel ab intelligentia
legum tuarum uel secundum Augustinum a mandatis im
plendis. Unde dicit mandatis dei ...
atque credimus humana non compatitur infir
mitas nisi fuerimus eius adiuuet ca
ritas. Vel secundum Ambrosium a mandatis doce
dis et ministrandis id est ecclesia a quibus ne
gligens repellitur ne tollat locum me
liori ne contrahat plus offensionis.
Unde dicit Ambrosius Consideremus quemadmodum ho
mines deus repellat sequentem ut mereatur
repelli et post multa subdit. Merito repellitur
qui maledicto dignus est. Maledictus autem
omnis qui facit opus dei negligenter quia
polluit magis et impedit opus quod ne
gligenter putauit exsequendum. Considere
ergo an bonitas sit repelli ab opere negli
gentem. Nonne clementior est qui repellit
medicum nichil proficientem cuius neglige
tia et desidia corpus ... egro
ut meliori committatur medico quam qui
negligentem retinet ad discrimine egroti.
Talis ergo negligens repellitur propter duo
ne scilicet locum eripiat alteri qui posset

egrū bene tueri / et etiā consulit ne plꝰ
offensionis contrahat / qui g° suat
muneris suscepti officio ut gr̄a non
rapit̄ de manu dei / de qua nemo pt
quemq̄ rape / sed reiciatur sicut dr̄ in
ps° / sicut wlnati dormientes i sepul
cris quorꝫ nō es memor amplꝰ / et ipi
de manu tua repulsi sūt / sic etiam
tepidi euomunt̄ ex ore dei / vt dr̄ apk
iii° ¶ Sed ex hoc posset dubitari / quia
ad hoc magis esset petenda r̄pulsio /
ut nō plus peccaret / ul salutē alioꝝ
impediret ¶ Rndet̄ qꝫ intelligendū est
ne repellas me hꝫ ē ne pmittas me
fieri dignū repulsione / Iniustū em̄
esset et iusticie dei repugnās / qd qui
ministraret indigne coram deo i officio
gratus esset / non gratus aut̄ ē satis
a facie dei repulsus / et ideo ab amist
tione nō repelle quempiam / est ipm
in ea gratum habe / et hoc petit hic
sic ꝑpositus ponit̄ hec glꝰ sc̄da ¶ Nullus
viam suam corrige pt nisi deū et eꝰ
mandata querat ex toto corde / id at
est deū querē et mandata eius / g°
1ª pꝫ ex illo quod dt Ambº / q̄ non
hꝫ ut in toto corde querat deū et legē
eius / licꝫ faciat opus dei maledicto tn̄
subiacet / quia opus dei facit neglige
ter / repellit̄ g° a mandatꝭ diuīs / ꝛ
a correctione vie sue / quia polluit ma
gis opus / et impedit quod negliget̄
putauit exequendū / vn̄ in noua le
ge omes vires aīe diuīs precepꝭ
regulant̄ ¶ Concupiscibilis cū dr̄ / oīs
qui viderit mulierē ad ɔcupiscendū ꝛc / Itꝫ
Irascibilis / vn̄ dico vobis omio nō
irasci / Ronalis cū dr̄ Non iurabis
omīo ¶ Sit aut̄ sermo vr̄ est est / nono
ubi etiā dant̄ precepta pacie / et r̄spōu
iniuriaꝝ que i corpibꝫ inferunt̄ / et q̄
in rebus / et que i angaria opm

obiectioꝝ / et in rectio regulat̄ / ad hoc ut
homo ab omnibꝫ expeditꝰ totalr̄ i deū
dirigatur ¶ Corꝰ in et si totalr̄ cor i deū
conuertat̄ non sit hoīs ptate / requirit̄ tn̄
ad correctionē vie / requirit̄ / inq̄ ut fa
ciat quod pt ¶ Et ꝫm Ambrosiū ut qd
deest nature id dei opatione exquirat
et gr̄a xp̄i / i / qui habꝫ dabit̄ ei / ꝯ
habundabit / vn̄ salon / quia fecit qd debuit
sꝫ postulando nō opes / i gr̄as / ꝫ nimiꝫ
diue gr̄e meruit accipe sapiaꝫ / ut oīa
diuīa mandata cognosceret ¶ Et sic Augꝰ
exponit hunc v̄sum ne repellas me a
mandatꝭ tuis / i / ab illoꝝ impletione
¶ Et subdit / quid ē em̄ repelli nisi nō
adiuuari / mandatꝭ quippe eius rectis
et arduis / humana nō compat̄ infir
mitas / nisi ꝑuenies eius adiuuet cari
tas / quos at nō adiuuat hos r̄pellit /
ut tamē flama et framea ꝓhibeant̄ /
ne extendant manū in arborē vite
hec Augꝰ ¶ Ex quo pꝫ 1 qꝫ ex deo suffici
encia nr̄a / 2° qꝫ omes ex se indigni
sut eius questione / 3° qꝫ nullꝰ deū ex to
to corde exquirit / nisi quē deus regit
ꝯ patent hec / ¶ Ex quo em̄ ut dt Augꝰ
per vnū hominē mors ꝑtransiuit in
omes / omes conclusi erant sub pcto /
omēs repulsi a deo / et quis aūsꝰ ad eū
posset conuerti / nisi ipe ad seipm ɔuertet
iūr / i / ꝑꝭ deus tu conuersus viuificā
bis nos / ꝛ cuius reduceret nisi ipe erratē
reuocaret / dt em̄ per ꝓphām quod pe
rierat requiram / et quod errauerat re
uocabo / quis queret nisi ipe hꝫ efficit
ꝓpt̄ quod ita optauit supius dicens / vti
nam dirigant̄ vie mee ad cu / iusti / tu
hec Augꝰ ¶ Corꝰ in maxie culpandꝰ
est / qui negligit deū querē ex toto
corde / pꝫ ex q° etiā cū ut deus querat
deus opetur diligenter / quantū em̄ est
in medico curare venit ¶ Ex g° ipm

inclinit qui precepta medici sanare contempnit / Et ambros. Ex quo patet primo torpentes seu tepidos ab amandatis dei repulsos. Racio quia non in toto corde querunt deum. Secundo quod plus ignorat negligencia quam imprudencia. Unde dicit deus in apocalipsi quia nec es frigidus nec calidus / incipiam te evomere ex ore meo. Exponit ambrosius frigidus est qui fidem nesciat / calidus qui igne spiritus sancti succensus est. Cui ergo calorem fidei non habet, tollerabilius illi fuerat fidem non accepisse quam neglexisse. Ex quo patet quod in deus peyor est gentili, et utrumque malus ab ambobus / ille enim non est frigidus qui fidem [illegible] habet / nec eciam est calidus quia divino amore caret sed est tepidus / nullatenus excusatur, sed plus peccat quam negat quod legeat ut iudeus qui prophetas et legem legit, quod non profitetur, et plus quam ope non facit quod faciendum cognovit et voluit. Item ambrosius. Et sic Cassiodorus exponit versum hunc ne repellas me amandatis tuis scilicet concupiscendis et intelligendis, a quibus iudei repulsi sunt quia et adhuc velamen legis esse in cordibus eorum. Et Ieronimus repulsi, quos excecat malicia adeo ut eciam noluit intelligere ut bene faceret. Et ambrosius dicit talem esse de mandatis dei eiectum vulneratum in sepulcro dormientem / nec est amplius in memoria dei viventis id est Psalmus. Sicut vulnerati dormientes in sepulcris quorum non est memoria amplius et ipsi de manu tua repulsi sunt. Et Ieronimus quis enim potest rapere aliquid de manu dei quam diu in ea continetur. Sed si quis ex ea eiectus fuerit quasi spoliatus omnibus opibus, comminatur enim deus vinee sue quam fecit cum omni diligencia, quod quia pro uvis fecit labruscas / auferre ab ea sepem, destruere maceriam, non pluere super eam imbrem, ut sic esset omni transeunti in direpcionem. Unde ambrosius versum hunc

exponit de repulsione amandatis dei cupiendis et administrandis in eternam omnibus nisi qui non in toto corde querunt deum, sed querunt que sua sunt et ita eciam ea que in commissis receperunt negligenter agunt aut presumptuose repellendi sunt ut omnis locum munus quibus strenue non fungitur aliis relinquat qui eis commodosius uti possent. Unde dicit ambrosius quod ex divina bonitate repellitur. Clemencior enim est qui repellit inutilem prosilacto quam qui retinet medicum addiscrimine egroti, quia desidia medici vix salus reperitur. Hii enim corpus commissum profectu ullum faciunt. Bonitatis ergo est ut ad illum transferat qui aliis possit sua diligencia subvenire.

In corde meo abscondi eloquia tua ut non peccem tibi

Propheta monet hanc questionem iuvenis corrigit adolescentior viam suam. Et unde. In custodiendo sermones tuos / que custodia ut ibidem dictum est includit legere, ut audire, intelligere, memorari, diligere, implere et continuare. Ergo ad hoc ut divini sermones custodiantur requirit [illegible] est illorum ex toto corde perfecta questio / de quo iam est expeditum circa illius versiculi exposicionem. In toto corde meo exquisivi te. De secundo quod est absconsio divinorum sermonum seu eloquiorum fidelium et tamen veritudine intendentibus agitur in hoc versu. Et dividitur quia primo tangit celandi modum cum dicit in corde meo abscondi. Secundo bonum celandum scilicet eloquia. Tercio celantis propositum dicens ut non peccem. Celandi modus consistit in tribus scilicet ut res teneatur secrete quod nequeat inveniri, ideo dicit in corde secure ut non possit accessus haberi. Ideo dicit meo / celate ut non possit videri. Unde abscondi dicit ergo in corde secundum glossam quod dicat exquisivi te et mandata tua et memorie commendavi. Sed quia ut dicit beatus gregorius depredari desiderat

Custodire [illegible]

[illegible]

qui thezaurum in via publice portat io
abscondi. Communiter quoniam ut divina
eloquia abscondam primum honorum a
contemptoribus ut sunt heretici et ab invi
dentibus ut sunt nequam gentes et pa
gani / Precipit non vitas non proicere mar
garitas divinas similiter ante porcos /
videlicet infideles paganos qui in voluta
bro viciorum se volunt et revolunt quasi
etiam ut iumenta putrescunt in suis fe
ditatibus viciorum. Et sanctum panem divinorum
verborum non dare canibus / videlicet hereticis per
dis qui ut canes immundi et rabidi la
terant corpus divinorum veritates, de quibus
in psalmo: Circumdederunt me canes multi
ecce heretici / et concilium malignantium
obsedit me / ecce gentiles et pagani /
Sed quare tanta eis veritas est celanda
est quia indigni sunt / pagani non cre
dent eas veritates / et blasphemant /
et pro fatuis reputant vitam sanctam /
heretici autem illas depravant et impu
gnant et contra sanctam congregationem ubi
possunt odia suscitant et insidias pro
curant. Et in hoc est tota vita eorum. Non
est non alia occupatio paganis nisi hec
que sunt in mundo inquirere / videlicet delecta
tiones in cibis potibus et vestibus. Unde
illud: Omnia gentes inquirunt / que
rere mundi potentatus regna et domina
Unde illud: Reges gentium dominantur
clades et bella certe et sanguinem effu
dere. Ieremiam propter quod vocat eos deus
per prophetam virgam furoris sui. Et sa
nos habere qui talia non querunt in publicis
et parabola modo talis cita unde culpa
biles et maliciosa. Heretici hec eadem
inquirunt et totus labor eorum est fidei
sui veritates mactare / fideles ista pe
re seducere / omnem etiam disrumpe
et sectas suas seu conventicula stabilire /
pro hiis non desudant die ac nocte /

et servat sibi sermones neque. Et ut dicit glossa
prava veris commisceat ut incautos
decipiant / et alia quam plura modo ita occu
patio pessima est. Vel tertio fiat quia hec sunt
puritatis huius prosedi ut eo melius possent
se agnici precaveri modo quoniam hec votis
tota vita infidelium sit peccatum pendens
in spinositatem

In toto corde meo abscondi etc.

Iste versiculus ad precedentia continuatur /
dupliciter primo sic. Prius propheta posuit
quod ad custodiam sermonum dei requiritur
primo exquisitio dei cordialis cum timore
repulsionis. Hic ponit quod ad idem
secundo requiritur absconsio divinorum eloquiorum
cum rectitudine intentionis / cum enim
dixisset / in toto corde meo exquisivi
te, ne repellas me a mandatis tuis
subiunxit: In corde meo abscondi eloquia
tua ut non peccem tibi / Et ordo debitus
quia qui timet inquirendo / vitat peccata
omnia quoniam dei sunt occultando seu absco
dendo fidelius depravari non desiderat ut dicit
gregorius qui thezaurum in via publice
portat. Secundo continuatur sic / supra propheta
declaravit orationis frequentiam, ne nomine
derelinquas usque quaque / et iterum ne re
pellas me a mandatis tuis. Hic iam ponit
exauditionis confidentiam, ex hoc quia
divina eloquia in corde commendat. Secundo
quia hoc ~~bona~~ bona intentione fecit
quod non relinquas me ~~a mandatis~~
usque neque a mandatis repellas quia
et eloquia custodivi et hoc ideo ne in
aliquo peccassem tibi. Et movetur questio
2o hec pro declaratione istius versiculi. Utrum
omnium divinorum eloquiorum absconsio in corde requiritur
ad non peccandum deo. Et quoniam veritatem
videtur unde versiculus propositus / cuius sensus
talis esse videtur. Abscondi in corde
meo eloquia tua id est omnia divina de
quibus pertractat sacra eloquia. Respondeo

Utrum divinorum eloquiorum vel misteriorum absconsio
requiritur ad non peccandum deo

ex evāl' c. xvij. de decem leprosis, decimus
unus rediit et glorificavit et mi
raculū curacōnis publicavit et lau
datus est a dno/ novem aut qui hoc
non fecerunt correpti sunt hys verbis
Nonne decem mūdati sunt/ et novem ubi
Sapiens innuit quod dīna opa sit valde
honorificum/ Sequitur quam determinabo
circa istius versiculi exposicōm Et circa
hoc movet iste versus primo celandi mo
dū cū dicit In corde meo abscondi
2° bonum celandū s. eloquia 3° cela
tis proposītū dicens ut nō peccem Ce
landi modus consistit in tribus scilicet
ut res teneatur secrete quod nequeat
inveniri/ ideo dicit in corde/ secure ut
nō possit accessus haberi ideo dicit meo ve
late ut nō possit videri unde dicit absco
ndi/ dicat ergo in corde suo glo. q. dicat
exquisivi te, et mandata tua memorie
commendavi/ sed quia ut dicit b. gg. de
predari desiderat qui thesauros in via
publice portat/ ideo abscondi Notandum
insuper/ antequam veniamus ad licte exposi
cōm/ quod dīna seu ea que dei sunt inve
niuntur in multis dīra/ dicitur enim dīna illa
que soli deo conveniunt et nō communicantur
alicui creature/ ut est creacōo justificacōo
beatificacōo erigere/ destruere et hoc prīa
et auctoritative/ et hoc referre utile est
ad evidendū ex hys quod nō est alius deus
preter deū unum et unum incommutabilem/
et eternum/ ut habetur ex xxxii. deut.° ubi
dicitur/ videte quod ego sum solus et ibi multa
dīna narrantur in probacōm illius/ et
de hys habetur conclusio posita sed tamen quoniam hujus
dei opa de quibus pertractat dīna elo
quia nō sint penitus abscondenda nō
tamen ab omnibus invenitur sunt manifestanda
veritas pro parte patet ex i°/ narrantes lau
des dni et virtutes quas fecit Et item qua
ta mandavit dns patribus nostris nota facere

filiis suis/ et multa talia inveniuntur in scri
ptura/ talia enim referre vos ad manifestacōm
dīne potencie sapie bonitatis et clemencie
1 Corollarium necessaria est manifestacō illorum operum
que soli deo conveniunt/ patet ex quo hec nobis
scriptura et ex hoc est dīna voluntas/ volens
deus agnosci et laudari ex suis operibus
unde illud Videte quod ego sum solus et nō
est alius preter me/ ego occidam et ego
vivificabo faciam etc. 2 Corollarium. Talium operum
publicacō fidei adminiculatur/ quia opa
talia sunt nostre fidei materia de talibus enim
formantur articuli/ modo talia publicare
est fidem elucidare/ et eius secreta dete
gere/ quod cedit in augmentum vel firmitatem
ipsius fidei/ vel devocōnis/ et ratio quia
de quanto ea que sunt fidei lucidius co
gnoscuntur de tanto firmius tenentur et de
vocius exercentur/ propter quod apostolus dicit infir
mos in fide suscipite scilicet per elucidacōm
illorum que sunt fidei ut roborentur in ea
3 Corollarium Sicut digni sunt pena occultantes
dīna opa/ sic puniuntur qui nō credunt
manifestantibus ea unde apostolus ye in suo
evangelio Si enim corripiuntur illi qui celant
mala opa hominum et reprehenduntur ut ca
nes muti/ et nō valentes latrare quanto
nō punirentur qui opa dei nō manifestant
Illi enim qui sua peccata ignorant ideo er
rant nec gustant nec penitent unde i° sapientie
Erravimus a via veritatis et justicie lumen nō
illuxit nobis/ et sol intelligencie nō est
ortus nobis Isti quia dei nesciunt opa
ideo nō laudant ea/ neque in eis dele
ctantur/ Secunda pars conclusionis patet quia soli illis
convenit talium operum publicacō qui ad hoc
preordinati sunt a deo/ sic enim deus elegit
prophetas/ sic christus elegit apostolos/ Sic in
ecclesia modo eliguntur aliqui ad publicacōm
magnorum/ aliqui ad predicacōm communium
operum dei/ prout hoc notat apostolus dicens
Elegit quosdam apostolos/ alios prophetas

alios uero cuitates, alios aut pastores
et doctores etc. Cor. m Non sp deus tra
salute hominibus inotescat seipm ro q eis
se manifestat per predicatorem aliorum ut dt
glus. Cor. m Non sp deus tra salutem
hominis facit omne illud quod pt. pz ex
tertio precedenti, alias n tolleret liberu
arbitrium homini Sed unde e hic tre ex
hominis imbecillitate et ex dei bonitate
deus n ex sua pietate agit cu hoibus
no illo modo quo posset sed illo quo hoies
pape et intelligere possent, quo n illu
minat angelos per alios angelos et ali
quos per seipm, ita etiam circa homines
opatur. Ex quibus pz error illorum qui
dicunt q licet omnibus indifferenter predicare
verbu dei, contra quos dt apostolus, quo audi
ent sine predicante et quo predicabunt
nisi mittantur. Et sm hac glosam lra
exponitur sic, eloquia tua i opa tibi
soli ppha que ppt facilitatem dicuntur eloqa
sicut n ho facile loquitur sic deus suma
opa sine difficultate opatur. vn i ps dr
ipse dixit et facta sut, ipse madat et cra
ta sut vniuersa. Vel dei opa dut eloqa
quia ut verbis et eloquiis manifestarentur
sut digna, iuxta id luc. p Non erit impossibile
apud deu omne verbu i opus vo dignum
Vel ideo dut q no alibi de eis mencio
fit nisi in sacra sciptura quia ipa sola et
no alia sciencia de talibus pertractat et do
cet Et dr eloquium dei q ex ore altissimi
prodiit et per ea deus loqr hominibus iuxta
illud multiphariam multisque modis olim
deus loquens patribus i pphetis i i reuelatio
nibus et sciptuis ppheticis Vel dei opa
eloquia sua dicuntur quia ut vera de hoie
loqr de deo enunciat et testificatur dt n apostolus
q inuisibilia dei per ea q facta sut intel
lecta conspiciuntur sempiterna q virtus eius et diuinitas
illa ergo i corde meo abscondi i per fi
dem i corde suscepi et reposui, quod n

in cor recipitur hoc absconditur quia cor hominis
occultu est et inpscrutabile Et hoc ut no
pccem tibi i ut coram te iustus et immunis
essem a pcco quia sine fide talium opum iu
sticia in homine a pcco no hz locu ideo dt
apostolus q corde creditur ad iusticiam i fides de
diuinis in cor recipitur ppt iusticiam seu iusti
ficacionem ipa n est que purificat ipa e
q iustificat ipa est q vnificat. Ex quo
pz q vbi fides deest sine pcco no est. Con
glo. sr illo dicguet mdm de pcco sz insi
delitatis quo stante alia pcca manent
3o pz q vbi fides no est nichil ad salu
tem pficit pt i n e hic sue salute imi
tu sm augm ppt quod dt apostolus omne qd
no est ex fide pccm est i vtile ad salute
Ex quibus duo sequuntur verborum i isto versu or
dinato no pccat n deo sicut abscondere
eloquia dei in corde, bn go dixit ppha
ps In corde meo abscondi eloquia tua
et intulit ut no pc t quia nullus pccm
vitare pt nisi qui fidem suscipit de diuinis
Et tn de i ca expositione Alio dicuntur
diuina illa que deus hominibus comittat pro
augenda et delectanda fide sua de quorum
numero est sacra sciptura q i plurali vocatur hic
eloquia quia per ea deus de multis loquitur
et de multis nos informat immo fere de
omnibus iuxta illud docebit vos oem veritatem
Et iterum docebit vos oia et suggeret quecumq
dixero vobis Secundum ancp vemes p glosam
ad expositionem scdam q eloquia no sut q
cumq vba uel sermones uel sacre sciptura
determinaciones cum et n sacra sciptura la
mentaciones ve inlapsus et carmen Sed elo
quia sut i a ps diuine sciptura que e placabilis
et delectabilis vn illud loquere nobis placita
et audiemus te, ualde cum sut multi qui
mordencia ex sciptura audire refugiunt
iuxta id apostoli coaceruabunt sibi magistros pru
rientes auribus ergo ad hoc ut vba diuine
sciptura sint eloquia delectabilia et placabilia

octo requirunt videlicet quod sint probata et non
ficta, iocunda non tristia, suavia non dura, ar-
dentia non tepida, prompta non lenta, orna-
ta non rudia, rorida non arida, fecunda non
torpida vel sompnolenta. Hec octo sunt
eloquia dei, sunt enim probata veritate ad
credendum ut fidem confirment. Unde psalmus cen-
tesimo xviii: Eloquium domini igne examinatum.
2o sunt et iocunda ad audiendum ut tristiciam
amoveant. Unde psalmus: Letabor ego super
eloquia tua etc. 3o sunt dulcia ad gustandum
ut amaritudinem excludant. Psalmus eodem:
Quam dulcia faucibus meis eloquia tua.
4o sunt ignita vel inflamativa ad dili-
gendum ut tepiditatem expellant. Ieremie:
Nonne verba mea quasi ignis? Et psalmus: Ignitum elo-
quium domini inflammavit eum. 5o sunt prom-
pta et veloces ad expediendum ut moram non
protrahant. Psalmus 147: Qui emittit elo-
quium suum terre, velociter currit sermo eius.
6o sunt ornata et pulchra ad contem-
plandum ut intellectum clarificent. Genesis
49: Neptalim cervus emissus dans
eloquia pulchritudinis. 7o sunt rorida
et humida ad fecundandum ut ariditatem
extinguant. Unde Deuteronomii 32o: Concrescat
in pluvia doctrina mea, fluat ut ros
eloquium meum. 8o sunt fecunda ad expan-
dendum, ut ne dum a torpore sed etiam a mor-
te resuscitent. Iohannis v: Venit hora et
nunc est quando mortui audient vocem
filii dei et qui audierint vivent. Hec
igitur eloquia abscondenda sunt non quo ad
verba vel doctrinam quam continent, sed quo ad
dulcedines consolationes ardores devo-
tionis, modum inspirationis illustrationis
intellectus fructum fecunditatis et huiusmodi spiritualia
sacramenta privata. Unde beatus Bernardus in epistola ad
fratres de monte dei: Cogitantis de deo est
bona sua non ponere in ore hominum sed
celare in cella et recondere in conscientia, ut
semper qui titulum in fronte conscientie et in fronte

celle semper habeat: Secretum meum mihi, secretum
meum mihi. Hec etiam videtur innuere beatus Ambrosius
in hoc loco dicens: Cave ne divitias tuas per-
fidis prodas, et si amiciciam simulant,
non illis aperias interiora domus tue, non
referes thesauros tuos regios quos
Babilonii scire non debent, ne veniat ut
dicitur [illegible] propheta et accipiat de semine
tuo et faciat spadones in domo regis, id est
ne seminarium virtutum abscidant. Hec ille.

Contra

Tribus sic perditus post hec [illegible]. Et si
verba sacre scripture in corde abscondere sit
salutiferum, tamen in eorum absconsione potest in-
cidere peccatum dupliciter, ut patet. Dicit enim Augustinus:
In scripturis divinis sunt profunda misteria
que queruntur ut exerceant, aperiuntur ut pascant,
et tamen absconduntur ne vilescant, quia va-
riis modis possunt contingere manifestanda
eloquia dei. Dicit enim Cassiodorus in glossa:
Genus peccati est indignis prodere, ideo ab-
scondi ut non prodatur, et quia dicitur: Nolite sanctum
dare canibus, et margaritas proicere ante
porcos. Item genus peccati est ante tempus proferre
sermones. Unde [illegible] maledictus. Item
dicit Augustinus: non omnia verba possunt dici aut
debent. De quo patet quod locutiones parabolice,
similitudinarie et methaforice, quales sunt
fidei orthodoxe, ideo quia in talibus dignis
secreta panduntur et ab indignis absconduntur,
iuxta illud: Vobis datum est nosse misterium
regni dei, ceteris autem in parabolis, ut audien-
tes non intelligant et videntes ceci fiant.
Primo etiam dignis quedam veli[illegible] absconduntur;
magna enim pietate agitur, dicit Augustinus, quando
audit dictum et non intelligens credit sic et
non aliter dici debuisse, et per hoc querit quomodo
quod credit possit intelligere. Contra: indignis
indignis secreta pandere non caret scrupulo
culpe. Hec est Ambrosii: Hec est facere thesauros
domus dei Babiloniis tradere in rapinam.
Unde idem: Non est bonum sumere panem filio-
rum et mittere canibus ad manducandum.

Manifestare aut secreta culpa[r] q[ua]t[uor]
primo adulatone ut vz[t] placet ei cui
divulgat / uel auaritia ut aliq[ui]s exinde
lucretur / ut iactantia ut plura scire vi
deatur / ut loquacitate incauta velut
dt honorius p[ro]p[ter] incuriositatez negli
gent[er] p[ro]ferendo Et ideo d[omi]n[u]s i eu[angeli]o comparat
regnu[m] celo[rum] thesauro abscondito i agro
hic e thesaurus scie et cognitionis de quo
p[ro]uerbio[rum] xiii Sapientes abscondunt scieci
am et maria conseruabat oi[m]a v[er]ba d[omi]ni co
ferens ea in corde suo luc[e] ii Si n[on] bo
nu[m] e viro s[er]mones suos abscondere q[uan]to
mag[is] dei Ex quo pz q[uod] no solu[m] p[ro]hibitu[m] e
dice[re] f[als]a / sed eciaz v[er]a / et h[ec] si quis ea
in[] Et dt amb[rosius] quibus quid et q[ua]n[do] no oz[t]
un app[ostolus] corinthijs dabat potu no e
sca[m] quia no du[m] poterant i gentib[us] aut
nota fecit misteria xpi h[oc] est ille Ex quib[us]
seq[ui]t[ur] q[uod] diuina misteria et indignis digno et
dignis indigne p[rese]nt manifestari p[ate]t
n[on] quis coram scitis loqui de diuinis ex ia
ctancia sic[ut] scribe faciebat sedentes sup[er]
cathedram moysi / et eciam quis coram pecco
rib[us] q[u]i coram rabidis canib[us] loqui sin
teret ut pz de moyse coram pharaone / et
de app[osto]lis qui i pacia cor[am] tyrannis nu
ciabant fidei secreta / Et ex hijs sequit[ur]
h[oc] p[ri]mo q[uod] illud d[omi]ni p[re]ceptu[m] nolite
s[an]c[tu]m dare canib[us] / obs[er]uandu[m] f[uer]it cu[m] e malo
ru[m] abomi[n]is segregato / uel discretio
aliqui[s] no n[on] f[ac]im animi p[ro]pacionis / q[ua]n[do] n[on]
homo scit h[ab]ut ce porcu[m] / et no i q[ue]m
alio[rum] no p[ro]uiat marg[ari]tas n[on] cui sp[irit]us
suggeret p[ro]uidenciis q[uod] scit q[uo]d sit i corde
homi[ni]s / debz t[ame]n p[ro]mptu[m] ani[mu]m habe[re] ad
abscondendu[m] / ubi diuinis eloquiis secreta
detinetur Scd[o] q[uod] t[ame]n diuina eloquia seu
v[er]ba maxia e adu[er]tencia et reu[er]encia
h[ab]enda / pz ex iaz dictis T[er]cio diuino[rum] se
creto[rum] reuelatoni h[ab]et inecto rigula[re]
quia illa e f[m] Ambro[siu]m que recto opi

nomine et pondus imponit Scda p[ar]s co
clus[io]nis pz p[er] h[oc] q[uod] q[ui] ex inuidia abscondunt
Abscondunt n[on] diuina eloquia quaz ex ti
miditate uel pigricia / co[n]tra quod dr[] luc[e]
viii Nemo accendit lucerna et abscondito
ponit neq[ue] sub modio Aliqu[i] ex auari
cia ul diffidencia de quo h[ab]et[ur] sr[] c[on]tra ta
s[er]mone xlv[] Scio homi[n]em qui cu[m] loqui
debuit aliqua que suggerebat sp[irit]us et si
no infideli / min[us] t[ame]n fidenti ani[m]o r[e]s[er]uaret
ut h[ab]ret quod diceret deinde tractur[us] et
ecce vox facta e ad eu[m] dic[en]s hec tenu[ist]is
aliud no recipies Aliqui ex inuidia q[uam]
quod dr[] sapie[ntie] vi[o] Non abscondam a vo
bis sacra[men]ta dei / sed ponam i lucem sciam
illius / neq[ue] cu[m] i[n]uidia tabescente iter ha
bebo / Vult ergo p[ro]pha dice[re] q[uod] licet ex va
rijs causis diuina abscondant[ur] eloquia /
ego t[ame]n id ex nulla illa[rum] facio / sed solu[m]
ideo ut no peccem t[ibi] Et f[m] hoc co[n]clus[io]nez
co[m]ponit[ur] l[itte]ra sic / eloquia tua i[d est] v[er]ba sua-
uia et delectab[i]lia abscondi in corde meo /
defendo et studendo quod disc[it]ur hec sepe
cogitat[ur] hec i mente revolui[tur] hec me
morie retinet[ur] / et h[oc] ut no peccem tibi
i[d est] ut peccato[rum] sordes euitem i[uxta] i[llu]d Aug[ustini] /
Ama scia[m] s[cri]pt[ur]arum et vicia no amabis
Jheronimus eni[m] no diuina scia p[ro]hibet pecca[re]
Job v Ecce sanus factus es iam noli peccare
ne tibi deterius contingat / et ideo sui sim
ilis d[ixit] p[ri]mi[] purissimi [] co[n]cupi[]
[] puri Hec e n[on] diuine scie vtilitas /
quia no solu[m] mentez illuiat / sed eciam pu
rificat et mundificat i[uxta] i[llu]d d[omi]ni Jam vos
mundi estis p[ro]p[ter] s[er]monem quez locutus su[m]
vobis Et ex h[oc] pz q[uod] reuelato secundi
uulgato diuine scie stat b[e]n[e] cu[m] eius abscon
sione / cu[m] n[on] discat[ur] abscondi[tur] Ez q[ui] scit[ur]
et i ob recipie[n]d[um] tunc no abscondi[tur] sed do
cet[ur] quia et p[ro]p[ter] hec discat[ur] ut doceat[ur]
Ex quo ar[guitur] q[uod] absconsio hic manifestacioz
non excludit / sed ordine debito p[re]cedit

sicut iam dictu est / tom quas multi faciunt
qui volunt dare dina sed dedignant stude
volunt effunde et nolunt imple sic btus bnds
in uno smone super cantica hmoi repre
hendit Alicomo dina dicunt no solu illa
que solu deo queniunt Sed eciam ea p que
deu promenemur et salutes operamur quia
sicut dina sua ia ptractat sic ysta prapit
et comedat vn illud hec locutus su vobis
apud vos manens i loquendo pcepi Et
btus grg dt dina eloquia plena ee dinis
pceptis Eloquia go dei magr notat do
dei spualia quorz subsidio adiuti i ple
possimus ea que in sacris scripturis pcepit deus Et
ita dt hr aug xp be stati pq hac dini pe
tit auxiliu ne i corde eius dei eloquia
sine fructu abscondent que vtiqz i fru
ctuose abscondent si opa iusticie sequen
tur vn statim subdit Benedictus es dne
etc Ex quo pz qp bona nra spualia qbs
beni et spuales efficiunt qdaz sunt eloqa
dei quia sicut vba ex corde procedunt ut
ap pficiat Sic hmoi a deo i nos pfluunt
ut sua volus impleatur Cuius pnotat
ponit hec conclus Et si bona spualia a deo
nobis concessa ad peti euitacoem sunt absco
denda tn ppt dei glam et salutez aliorum
et meritu ppriu sunt aliis gmicada ia ps
pz quia sic Rachel abscondit ydola pris
subtus stramenta cameli Gen xxxi Sic
bona nra debemus abscondere ut possimt
conseruari in renunciacoem Et ita dus illos
qui omnia opa faciunt ut videant ab ho
minibus pnat mercede futura dus Receperunt
mercedem suaz / et ibi dat doctrinaz de absco
sione et tua orom et tua ieiunia et tua
elemosina et ponit gelo va Tercium in
culpa no euitat nisi bona talia ab ho
minibus abscondat vn quida exponendo
id ps Abscondes eos in abscondito fa
ciei tue a gtbacone hoim dt erunt e
in abscondito faciei ab hominibus absco

di nisi sic bona sua celaret ut nulli sint
nota nisi deo soli aut cui ipe voluit re
uelare per hac n gsruat ho a gtbacoe
hoim et sic a culpa quia cuius opa hoibus
innotescunt vix euadit turbacom uel
vane oplacetie uel hmane displicetie
sive bn sive male ea que fecerit sunt acce
ptata Si n bn accepant orit opla
centia Si male displicentia et i vtroqz
culpa et no sp mortalis tn venalis
Tercium in culpaz vix euitamus n bona nra
etia nobisinetipis abscondamus quod sit
per cosideracoem morum defectum et miseri
cam / quo em opa prime tegunt peta ne
ea deus videat ad iudicandu iuxta illud
ps Bti quorum remisse sunt iniquitates
et quorum tecta sunt peta / et quo multi
tudinez petorum opit caritas ne ad pitu
dinez imputent Sic cosideraco defectuu
et miseriarum opit et tegit nobis bona
nra ut no videamus ea ad vane gliand
Et ita dt Bnds in quod smoe quid tota
die insipieti cogitacone vsaris cura ht
qp videris here magis pro salute ut sci
as quid desit tibi / et magis attende que
ht alius tu uero no hes et dat rom tri
pticam dicens quia hec cogitacio te i hu
militate custodiet a descensu tepiditatis
elongabit et ad desiderium pficiendi acce
det Tercium no em dina eloquia i vbis
celanda sunt quantu in domus inclusis sunt
abscondenda pxima ps pz ex gcluse p
cedenti tu sub cordibus pa ps e amb
in hac loco dicentis Caue ne diuicias
tuas pfidis prodas et si amicicia si
mulant no illis interiora domus apias
no reserues thesauros tuos i gtos quos
babilonii scire no debent / notat dulce
dines gsolaciones ardores deuotoem
modos inspiracoem diuisitates illustra
coem et fecunditates fructuum / et alia qp
plurima spalia qp spualia q i sacris eloquiis

sunt inclusa et totum subdit ne ut d'
ore yphetico veniat et accipiat de se
mine tuo et faciat spadones i domo r' gl'
i ne vtilitu absidiant seminaria hec ille
Beda ps gelu^s de paulo q' se extollebit
de mult^s donis sibi adeo collatis in laudes
dei p hoc ut q'da ut quedam glo dt valeo
alios pmoue ad credendum ea que do
cebat Et ezechia r' ge q' audita vlatom
a ypha dispone domui tue morieris tu
et no viues cepit loqui quo bonum facie
bat quo coram deo i corde perfecto ambula
bat et i quadam consolatoim ne estima
maior frangeret et ita etiam Job dicebat pes
fui claudo oculus ceco pr pauperum et alia
multa Job 29 vnum bud dt in quod similiter
no magno ope cogites ea q tibi videris
hre n forte intendu ut possis gras age
et ut te noueris debitorem ei q' dedit seu
gra consolatois tu id necesse sunt me q'
libet ex causa estior fias Ex quibus pz
q no sp bonorum divulgatio vanitas
committit pz ex ybacone ysti^s ptis gelu^s
2o pz q sepe homo sua bona divulgando
maiora inctur adeo pz de ezechia cui
deus p9 illam excellenciam addit quindecim
annos vite ysa xxxviii vn dd quita
deus fecit aie mee clamat ore et exul
tant de his in lingwa sua Et hec q'd
va de manifestatone bonorum spualium per
divulgatoim quid tñ e dam de publicate
per quitatem vnicuique n dat mani
festato spus ad vtilitatem qbi bud^s pot
dicam int^a ia bona q ut heremus accepim^s
et ia que donata sut ut ea erogarem^s
et dt Caueam sane in hiis aut dare qd
nobis accepimus aut qd erogandu acce
pimus retine bona g^o spualia q dando
no minuut et sine dampno ypē salu
tis qmitat dari pnt alis sine pcto qm
tari no pnt nemo n alius cu dapno
salutis ypē tenet qsitos qn bud de q'da

dt deus advenit per gram ipē aut scip
pdidit ut prodesset Et sic expo^s lra hec
tua expositone eloquia tua i dona sb
eloquiis qtenta mieis donata abscodi
in corde ul a qspectu hoim ul a ypa cosi
deratone ad vane gliandum uel a qmca
cone proximorum et hr ut no peccem
qm aut sine pcto uel cu ypo merito pt ali
quid horum fieri no e abscondendum sic de
clauerunt hac qclones

Benedictus es domine doce me iustificaciones tuas

Supius dictu est q ad custodiendum ser
mones dei requit prudencia abscon
dendi hic iam determinat de peticone
huius opus intelligencie cu gratitudine
recognitois Non n ypha facit sic sicut
illi ampulosi de quibus in ps dr labia
nra anobis sut quis nr dus e Et
apl's phos reprehendit de hr quia
cu cognovissent dnm no sic dnm glifica
uerunt sed euanuerunt i cogitatoibus
suis Sed dnm bndicit et laudat agit
gras et postulat ut flumina vnde exeunt
ad locu suum revertant Cu n dixit se
no esse repulsum amandatis dei et dei elo
quia i suo corde cofessus e abscodisse
ideo ne ingratitudinis vicio notar recogno
scit ia se dono dei hinisse dt n bndictus
es dne q d q no su repulsus et q ab
scondi tua eloquia hoc hac ex bndictoe
tua Et ne quis credet q dei eloquia ab
scondisset sic in corde q ypē eorum ocul
tatom debet cessare ab exteriori ope
ideo assistenciam petit ut ope implere
possit d doce me iustificatoes tuas ita
q de bonis susceptis gras agit et poca
maiora petit quia si ingratus esset ampli
ora minime meret Et mone qo hec
tca ista lram Totu ex dna bndictoe
nobis doctrina iustificatonu largiatur
et dono eius cum dispositoibus nobis docta

iustificationum largiaris. Et tamen est querendum

utrum deus ex sua benedictione dispositus

doctrinam iustificationum largiatur. Et quoniam

bonitas ex sua appropriatione non videtur propheta hic ex dei

benedictione petere si exinde non effluit

Sed in oppositum sic arguitur benedictio est divine bo

nitatis diffusio ut notat glosa super illud Adim

ples omne animal benedictione modo doctrina appropri

atur non ex bonitate sed ex sapientia dei procedit

datur non opus est sapientis ut sit. Et dividitur

iste versiculus primo in duas partes. Primo enim ex

hibetur gratitudinem quam captando benivolentiam

2o petit eruditionem seu doctrinam ibi do

ce me. Commendat ergo propheta deum ut bonum

benedictus es. 2o ut largum dicens domine. Et

ex hiis quod bonus est desiderat apud ipsum

quia dicit doce me et quia largus petit satim

magnum rerum iustificationes. Primo ergo

ergo commendat dominum quia bonum non enim est

benedictus nisi de quo bonum quia si de malo

ut tamen bonum diceretur modo tamen diceretur nec quo

ad dicentem nec quo ad eum de quo dicitur quia

falsitas non potest esse benedictio. Dicit ergo benedictus

glosa quasi dicat quia hoc eloquia gratias ago

dicens benedictus es id est laudatus qui gratis das

Deum ergo benedicere est eum de eo quod bonus est lau

dare honorare magnificare glorificare. Unde

dicit Augustinus lauda ex totis viribus ut non so

lum lingwa et vox laudet sed etiam con

scientia vita et facta. Et cum igitur propheta dicendo

benedictus es domine benedicere seu laudare

optat vel deum benedictum ac laudatum iocun

dum denunciat aut eum hortatur benedicendum

Plenam non est hic optantis sed vel denunciantis

vel exhortantis vel benedicentis et lau

dantis. Unde Augustinus dicit Aviae cum sic bene

dicis dicit benedicite cum laudas dicit lauda

te. Et videtur quia delectatus est in eo quod

laudabat et placuit ei adiunge exhor

tationem sua. Et post exemplum dicens quando si

venias ad homines operantes cum gaudio

sive in vinea sive in messe sive in

agricultura placet tibi quod faciunt et dicis faci

te agite non tamen incipiat facere quando dicas

sed placet tibi quod facientes invenis et ad

iunges congratulationem apponis exhortationem

quod faciunt approbas quod faciunt amas et ita

congratulando amando et exhortando age

et facias exhortando non facientes voto

quam facis cum illis. Sic et hic propheta denuncias

deum esse benedictum laudatum et exaltatum

voto et denunciatione laudat et benedicat

dicens benedictus es domine scilicet ab omnibus creaturis

dicit non Augustinus nunquam celestia laudes dei ta

cuerunt nunquam terrestria deum laudare cessa

verunt. Ex quo patet quod divine benedictionis seu

laudis origo est amor fidelis dicit non Augustinus

quare laudas quare bonum dicis de illo

quem laudas nisi quia amas nemo non

laudat quod non amat et nemo amat

nisi prius quia amandum cognoscat. Ex quo

ultimo sequitur divina laudatio seu benedictio leti

ciam includit et non quia amor propter delectationem

annexam quedam spiritualis leticia est. Ex quo

ulterius sequitur quod primus dei benedictio seu lau

datio quedam est primitiatio beatitudinis future

que erit in leticia propter visionem in delectatione

propter adeptionem et in amore propter visi et adepti

fruitionem. Ideo Augustinus dicit tractando verbum illud

psalmi laudate dominum de celis conditionis presentis

opere in laude dei se debent esse quia sempiterna exul

tatio future vite laus dei erit. Et subdit

Nemo potest ydoneus fieri vite future qui se

modo ad illam non exercuit quasi dicat qui se hic in

dei benedictionibus non exercuit ibi ad benedictionem

non admittetur. Hinc est dicit veritas qui me con

fessus fuerit coram hominibus confitebor et ego

eum coram patre meo qui in celis est. Ex istis

verbis sic declaratis hanc pono conclusionem

Divina benedictio seu laudatio cum hymnis que

includit est medium per quod deus nobis

sua dona largitur quia fides amor

et delectatio in divinis laudibus sunt illa sine

dei dona gratuita non donatur ut notum est

Benedictio: laudatio

Modo dicit corpa composita q illa bndic
tio uel psupponit uel includit uel se
cu trahit Vn dam in dr Cbndicite
religiosi dno q in omnia secula mia eius
Corsm Sicut ingratitudo dina aufert
homini ita laus seu graz actio e cau
sa donoz sicut n ingratitudo exsiccat
et pcludit fontez pyetatis ita gratitudo
apit et pbet aditu dequo bn illud
intelligi omni hnti dabit et q no ht
et id qd ht auferet ab eo Itacq de
blasphemus et bndicibus e intelligend
Sz quid e hc q pp pha ps bndictioz petitioz
subiungit d doce me iustif tu dt n aug
laus mra leticia ht sed oro gemitu
bn quid et laudas deu et oras sed non
vider concordant Et ita ecce Symeon
postq bndixit deu orom subiunxit d
Nunc dimittis dne suum tuum scdm vbu t
in pace dicit q idea e q in bndictione
laudis captat dina beniuolentia pro
exauditione oronis Et ghe e hoc
sic pz in orone Judith et hester vbi
ante orom ponit laus dine maiestatis
multiplex ho n deu bndicendo deu ex
altat et seipm humiliat recognoscit
dina habundantia et exponit defectu ppu
et inopiaz ita et seipm ad recipiendu
disponit et deu ad largiendu inclinat
dt n aug deus quo adhuc e inmutabilis
q bonitate humilibus denegare no pt q
sic supbis resistit humilibus at dat graz
Deus tn aug i tr o ps qo sup dt alia
ro quexionis tom d quilta nobis a
deo promissa sut ideo bndicas laudas
et gaudes in spe assecucionis illoz deus
n plenus est sicut gra ita et veritate Sed
quia nodu ea hemus io et gemim et i illoz
desidio suspiram Dequo pz q necia e
laudis seu bndictionis pseuerantia ad ex
auditiom oronis q et ord laudatio dei
est cu petitione Vn et i aug r sup

dt bonu est nobis perseuare in desidio donec
veniat quod promissu e donec transeat gemitus
et sola laudatio succedat ppt hc q x dt
vitas Qui pseuauit usq in finez hic sal
uus erit Est tn nondu circa ista dictoz bn
dictus es q deus multiplr dr bndictus primo in se
ipo in sui natura et essencia sua n essencia
sua laus et bndictio e Vn ps q dictu est
daniel iii q est bndictus et laudabilis et
superexaltatus gnaliter bndictus ore corde lau
dabilis ore superexaltatus ope bndictus qo ad
bnficia accepta et ia pstita laudabilis qo
ad psentia superexaltatus quo ad futura statu
subditur Et bndictu nom glie tue qd est
scm vbi inuit q e bndictus i nra sui et
essencia Vnde sic dr de aliis qui fecit oculu
no considat qui corripit no arguet q
dat hominibus scientiaz ignorat Et alibi Nunquid
ego dns qui aliis ptu tribuo sterilis ero
Sic ergo qui implet omne al bndictione q
dat bndicentibus in sui na carebit bndictione
nullo et ergo bndictus es in te et no solu
in te sed bndictus es in templo sco glie
tue i in angelis et aialibus btis Vn id bndi
cite angeli dni dno bndicite spus et aie iusto
rum dno Secz supna in gla primo bndictus
in throno regni tui i in ecclia scorum spi
tualiter Ecclia enim regnu suu dr unde illud
math xiii Tollent de regno eius oia scan
dala Et quod plus est bndictus es qui
intueris abyssos q et de iusticia q i damn
natos exercet mito bndicendus e Vn id Iu
stus es dne et rectu iudiciu tuu licz
n deus blasp blasphemare adapnatos
qntu e in eis vnde id ps Supbia eorum
qui te oderunt ascendit semp Et apocalipsis
xvi estuauunt homines estu magno et
blasphemauit nom dni hentis potestatem
sup has plagas tn hec blasphemia ce
dit in laudez dei q n iniusti sut diffor
mes et contrarii dine voluntati hac e cam
q deus iustus et pyus et no e in eo iniquitas

De quo appar3 q quia beatitudis quicquid
boni ptinet quicquid est mali aut retri
butionis sive in bono sive i malo totu pro
cedit ex bndictione dei in sua na / qr ab eo
ome datu optimu et ome donu pfectu
descendit / quid est in creatur boni quod
ab ipo non processit Gen illud vidit deus
cuncta que fecerat et erat valde bona et
bndixit eis Sco p3 hic q alr bndicit i btis
alr in viatoribz / et alr ex iusta pena
malo3 no e ex mutabilitate dei ut dt apls
apud eu no e transmutaco nec vicissitudis
obumbraco / s magis ex infinitate sua
et ex diusitate capacitatu / ex hc deus e
incomphensibilis / et creature sunt diuse
vel quo ad statu vel quo ad gradu ideo
qda eius bonitate pticipat et qda alr et
ita dt b bnds i lo de laude dei alr deus
est in anglis / alr i aiabz btis i scis alr
i omibz creatur Ex omibz hus seqr lz
deus sit bndictus et laudatus ab omibz no
tn eadem bndictoe Sm aug i tr ps
quo sup dt aliqua sunt que hnt spm
laudandi eo affectu quo eis placz deus
alia hnt nec spm vite aut intus hnt ad
laudandu hec ergo per se et voce sua
et corde suo no laudat S3 tn ab intellige
tibus considerant per ipa lauda deus / tu
aut per ipa deus lauda et ipa quodamo
laudant deu hec ille Et tm de ista bn
dictione. Sequit bndictus es dne qtcq
pphia posita captacione benivolencie in
benedictione in hac dictione dns / qmedat
eu triplr pmo ex affluencia sue lar
gitatis / 2o ex excellencia sue maiestatis
3o ex immensitate sue largitatis potestatis / 2m
q hoc nom dns importat triplr pmo n
dr qsi dans munus / et ita valde largus
dt n omibz effluens et nemini impperat
Sed no estimat q aliquid accipiat i fide
hesitans / ec vir dux aio qui inconstans
i omibz viis suis De quo p3 lz inna
dom plena e terra no tn omes ea pticipat
quia aliqui ppt duritiaz et ipenitens cor
thezaurizant s' iraz in die ire Sco p3 q o3
dispositu ee quicu3 de dei habundantia vult
ptcipe / quia aug dt / no in quolz vase dei
reponit thezauros diuitiaz glie sue
Sdo dr dns qsi dans minas / excelsus
n dns et alta a longe cognoscit / et terri
bilis apud omes reges tre / et go valde
timendus iux id qmus no timebit te o rex
Et malach pmo si go dns vbi e timor
meus Ex quo p3 dme excellentie o3
colla subde / quia de quanto qs sublimior
de tanto a deo remocior / de quanto humilior
de tanta deo ppinquior / humilia n respicit
et alta a longe cognoscit Tcio dr dns qsi
dominans
deminas aut conterens / sive compescens impor
tunitates diuitias et pras voluntates ma
loru homi tamqm omnipotens / et qs est
qui possit resiste voluntati sue / et io
obediendu e ei ppt qd paulus a sentencia
sua adhuc dixit / dne quid me vis facere
Act ix co Ex quo p3 dme voluntati q est
omipt no obedire includit scelus psidie
Et in lo Reg qsi pctm ariolandi Et
hus sit declarato pomi hec gdus Ex pcede
tibz colligit hetur pfecta disposico ad ob
tinendu q ista oratione petitur / mo cta grla
sit declaratur hic n pcti adeo doctrina
ego qui ut adiscere / o3 diuitiaz amone
per omnimoda diligencia / qr ut bocc dt
diligencia cuiuslz opis ab tuscitas pmol
litur Sce o3 hesitacoez remone / o3 n pt
ut dt phus ad discentes crede Et i alus
mltis o3 dispositu ee / ut instabilites femo
ne aim et corpis diuagaciones / et alia
que hugo didasc dt Et tria phiaz studentibz valde
tibus ee neccia 2o petitur hic iustificaco q
dt iustificacoes doce / mo ctiu est q valenti
iustificacoez supbia elaco psumpco depo
nenda sunt / deus n elatibz resistit o3 humilia
ri et esse tremulu / humilibz n deus dat

gnum sine timore est non potest iustificari
3o petit non qualescumque iustificationes sed dei quia dicit iustificationes tuas que ut patebit
consistunt in operosa executione eorum que sunt divine
voluntatis quo ad tria scilicet cum volente execucione que sunt
de voluntate dei contra obedientes et prompte
et omnem torporem et negligentiam et ad perfectam
sermonem unde quia adam non obedivit totalem
iustificationem amisit et maledictionem meruit
unde illud quia plus obedisti voci uxoris tue
quam mee maledicta terra in opere tuo Et non
dum quod hiis triplici commendatione proportionaliter
petitiones correspondent commendando namque divinam
sophiam de affluentia largitatis petit scientiam dicens
doce me quia scientia ex habundantia thezauri
sapientie et scientie dei procedit unde ut illud Emitte sa
pientiam de sede magnitudinis tue Commendando autem
eius excellentiam optat iustificari quia iusti
ficatio eius opus divine excellentie et est opus
precipuum et inter divina opera quasi maximum unde
namque augustinus dicit magis est de impio pium facere
quam celum et terram creare et si verum est quod illus
ponitur illud quod est maius minus de hoc tamen circa
expositionem istius littere fiet mencio specialis Sed
commendando eius potentiam petit iustificationes
suas quasi diceret ex affluentia potes edocere scientiam
omnia et non est opus ut quis te instruat ex ex
cellentia maiestatis potes iustificare iustus namque
es et iustitias dilexisti et equitates intuetur
vultus tuus Sed tuas iustificationes edocere me
est potentie unde namque opera voluntatis in quibus iusti
ficatio consistit ut probabitur potest implere nisi habeat
assistentias divine potentie unde ut illud sicut palmes
non potest fructum ferre nisi manserit in vite sic nec
vos nisi in me manseritis Benedictus secundus hec post
Nullus adeo edoceri meretur quamquam non est
capax sapientie sue ut sunt carnales homines munda
ni et carnales distracti et exteriorbus qui tene
bre sunt assueti quo namque dicit bernardus cum carne
disciplinis edomita cum abiecta seculi pom
pa indigne a nobis obsinuit lectio scriptura
alias namque homo non percipit que dei sunt et que

concernunt scientie veritatis cum vanitate mundi scientia que
sursum est cum illa sapientia que stultitia est apud
deum et cum prudentia carnis que est mors Ad romanos
Et si iustificatio ex excellentia dei procedat
nullus tamen consequitur sine cooperatione nostra ut namque
augustinus qui creavit te sine te non iustificabit
te sine te divine ergo excellentie non est obex
ponendus non est resistentia ponenda scientia
da dissidendum est ab illo quod sue maiestati
displicet et volendum est quod sibi placet Et propter hoc
augustinus in dicit iustificationem maius opus esse creatione
quia in creatione non fit resistentia unde ut illud dixit
et facta sunt omnia Sed in iustificatione mala ad
versatur et iniqua voluntas Ad corinthios ad finales
iustificationem consequendam hec omnia non sufficiunt
non sufficit benedicere laudare agere gratias canere
dare et petere seu orare Sed requiritur opera facere
voluntatis divine unde ut illud Non omnis qui dicit michi domine
domine intrabit in regnum celorum quia tamen nullus
ingreditur nisi prius sunt iustificati Sed qui
facit voluntatem patris mei qui in celis est Secundum
in littera doce me iustificationes tuas hec littera
dupliciter exponitur Uno modo sicut dicit glossa quia bene
dicto tua redundat et effluit in alios propter quod sim
ul iustificatio sit agentium unde ut erit dictum doce me
non solum scire sed etiam intelligere iustificationes
tuas scilicet secreta iustificationum tuarum quia
possent instigationem hominis multa namque deus
revelavit prophetis que non revelavit aliis et
multa revelavit ecclesie que non ostendit manens
cum apostolis unde ut illud multa vobis habeo dicere sed
non potestis portare modo cum autem venerit spiritus
quem mittet vobis pater in nomine meo ille vos
docebit omnia unde dicit hieronymus ambrosius de causa hec
adnon quia nec discere que homines docere non pote
rant nisi deus eum docuisset et allegat illud
Introduxit me rex in cubiculum suum id est in secre
tum illud in quo sunt thezauri scientie et cognitionis
absconditi Alio modo exponit sic doce me
non tamen scire sed etiam implere et facere iustifi
cationes tuas glossa id est opera secundum quod imperas
quia sine te nichil possum facere dicit ad philippenses
Et unde ambrosius desiderat deum doctorem hic cupiens scientiam legis ...

maius ē opus iustificatio peccatoris quam celi et terre creatio — Aug. super Ioh. xiiii

An iustificatio sit opus dei maius creatione celi et terre quod videtur dicere Aug. super Joh. tractatu xiiii

n° quod deus est qui operatur in nobis et velle et perficere et ita exponit Aug. dicens doce dixit quo eas discit qui faciunt non quo qui ut he ant quod loquantur tantummodo meminerunt Jam n iustificationes abscondeat in corde quod uti quod non fecisset nisi didicisset non aliter ergo dicit doce me iusti. t. nisi eas vt faciendo discere non loquendo uel memoria retinendo quod n d legem dedisti quia in corde meo abscondi eloquia tua ideo da benedictionem gracie ut faciendo discam quod mandando iussisti hec Aug. Et eadem verba in glo ponuntur ordinaria Nondum ideo quod adeo quod bonus est propheta petit scientiam dicens doce me quia non potens et excelsus petit iustificationem quod est magnum inter opera dei Ex quo patet quod sacram doctrinam nullus viribus suis dicitur ascribere quia opus est spiritussancti dicit n gregorius nisi spiritus sanctus cordi assit docentis vanus est sermo doctoris Et pro lucidiori intellectu eorum que iam dicta sunt circa istam litteram ponuntur hec gelo litteram ad discendum sciendum aliquid de iustificationibus homo aliquis possit iuvari per creaturas creatiorem uel alias res cooperationem verum tamen et experimentali noticia seu impletione actuali adisci non potest nisi per donationem dei Sepe n docet per creature rationalis cooperationem ut per hominem aut per angelum moyses n docebatur per angelum et ananias docuit paulum Et etiam per creaturas res cooperationem ut Job xii Interroga iumenta et docebunt te volucres celi et indicabunt tibi Ergo quod aliquid medullitus adiscere dei iustificationes sine deo non stat hac ideo patet Jo n dicitur Non habetis necesse ut aliquis doceat vos quia unctio ipsius docet vos de omnibus Ex quo patet quod deus se solo docere sufficit alii non sine eo non sufficiunt docere possunt Ideo themistius dicit Vox ut littera docet sed est unus doctor illuminat et ueritatem ondit Et hec Aug. probat in libro de magistro signo epistula primo per hoc quod sine omni doctore uel doctrina exteriore deus trahit homines ad scientiam pervenire oportet

igitur ponere aliquem alium doctorem Secundo per hoc quia quamvis homo discit doctore legente quod ipse legens non intelligit hec autem esse posset non si doctor scientiam causaret in ipsum nichil n dat quod non habet Tercium signum est quia doctore faciente quicquid potest scolaris tamen non statim sciens efficitur sed postea cogitando et consulendo lumen rationis in eo scientia generatur

Sit etiam discere experimentaliter prout a christo ex hiis que passus est didicit obedientiam ad hebr. v a quo potest nisi a solo deo Ex quo patet primo quod nullus potest experiri in se quomodo deus iustificat nisi ipso donante Secundo nullus potest scire modum dei iustificationes facere nisi ipso docente Tercio et si quis iustorum opera ex se quo ad substantiam operis possit facere non tamen ea potest actualiter efficere et meritorie sine adiutorio divine gracie et sua cooperatione speciali Alias n quis possit viribus propriis et ex donis bonis et malis omnibus vitam promereri eternam quod dicere erroneum est De hoc autem quod motum est an iustificatio sit maius opus creatione uel beatificatione et aliis operibus unde beatus Aug. super illo Johannis xiiii maiora horum faciet dicit quod maius opus est quod ex impio fiat iustus quam creare celum et terram Et in collecta dicitur deus qui omnipotenciam tuam parcendo maxime et miserando manifestas Sed posset dubitari ex quo n iustificatio impii est particulare bonum unius hominis videtur esse minus bonum creatione celi et terre que est bonum universi Item maius opus videtur ex nichilo aliquid facere quod fit in creatione quam ex aliquo aliquale quale autem non fuit quod fit in iustificatione Item glorificatio hominis videtur esse maior iustificatione quia minimus in regno celorum maior est maximo hic ut dicitur Mat. xi Ad istud unde beatus Thomas prima secunde questione centesima xiii intendens quod ex parte modi agendi opus creationis sit maximum in quo ex nichilo fit aliquid aliquid sed si opus dicitur magnum

Aug. super Joh. xiiii tractatu

Tho. 1 2e

pter magnitudinem eius quod sit tunc
iustificatio impii que tendit ad bonum eter
num dive participationis maius opus est
quam creatio celi et terre que terminatur ad
bonum nature mutabilis Et hoc confirmat
per augustinum subiungentem in loco allegato
celum et terra transibunt / salus autem predestina
torum et iustificatorum permanebit hoc idem
confirmat beatus thomas super iiii distinctione
xvii questione i articulo prima quia in creatione fit
res secundum esse nature quod est minus quam esse gratie
quod datur in iustificatione ad argumentum
de glorificatione dicit b. thomas quod secundum quantitatem
absolutam glorificatio maius opus est quam iusti
ficatio Sed loquendo de magno secundum quantitatem
proportionis secundum quam alio modo dicitur parvus et
miliarium maximum hoc modo iustificatio est
maius opus quam glorificatio quia in iustifica
tione plus de dignitate datur impio quam
in glorificatione addatur iusto Et confirmat
hoc per beatum augustinum ibidem dicentem Iudi
cet qui potest utrum sit maius iustos creare
angelos quam impios iustificare certe si equa
lis est utrumque potentie id est maioris misericordie
Si ita hec sententia doctorum dicta multa du
bia occurrunt primo ex hoc quia in iustificatione
etiam est creatio rei ex nihilo scilicet gratie Secundo
ex hoc quia ex prima probatione augustini et tho
me non est probatum quod iustificatio impii
iterum casuri vel dampnandi propterea esset
maior creatione quia non terminatur ad bonum
eternum ut patet Tertium ex hoc quia celum et terra
secundum essentiam eternaliter permanebunt licet transi
bunt secundum aliquam dispositionem accidentalem Quarto
dubitatur de probatione beati thome super iiii Quinto ex
hoc enim videtur sequi quod esse accidentale
quale est esse gratie sit maius esse substantiali quod
est esse nature Sed si dicatur quartum huius iterum
magnum occurrit quia sequeretur quod minus bonum
esset nobis factum in redemptione quam in
creatione Sexto ex hoc quia in glorificatione
magis videtur elevari tam intellectus quam

voluntas hominis super statum viatorum iusti
quam in iustificatione iustus elevetur super
statum peccatoris Septimo ex hoc specialiter de
dicto beati augustini quia in creatione iustorum
angelorum creatur tam natura quam gratia
In iustificatione vero sola gratia Ad exclu
ergo ista dubia videtur posse dici in materia
proposita quod iustificatio impii sit maximum
opus et maius quam creatio celi et terre et
maxime appreciandum non solum peccatori
sed etiam cuilibet creature rationali ergo non
magis debeo velle iustificari quam mille ce
los creari vel iustos glorificari Si non peccatum
est ita quod malum quod magis debeo velle
totum mundum destrui quam minimum peccatum co
mittere sequitur ut videtur quod etiam magis
debeam nichil quam peccatum cotinuare quod
sit pro suaderi quia quelibet rationalis crea
tura magis debet velle honorem dei
quam omnia bona creata et per consequens vitationem
et exclusionem divine inhonorationis quam
quorumcumque bonorum creationem conservationem
perfectionem vel consummationem Isto modo omnia
argumenta mota solvi possunt preter illud quod mo
tum est de oratione vel collecta Ad quod vi
detur posse dici quod quia in iustificatione
impii misericordia magis apparet bonitas dei
quam in quacumque rerum creatione Ideo
in miserendo impio dicitur maxime mani
festare omnipotentiam quia omnibus creatis
non apparuit illa bonitas quod deus pos
set malo benefacere Vel sic dicit beatus thomas
secunda secunde questione xxx articulo ultimo ad misericordiam pertinet
quod defectus aliorum sublevet et hoc est ma
xime superioris quia ergo deus omnem defe
ctus solus revelare potest et consuevit per
misericordiam defectus contractos amovere
et eos quos quis incurrit abstrahere et red
dere rem que de se defectibilis est indefectibi
lem et indefectibilem quod nulla alia potest ideo per hoc manifestat

In labiis meis pronunciavi omnia iudicia oris tui

Postquam propheta diuina eloquia in corde
abscondisset ne peccasset et iustificaciones
dei didicit ex sua pietate / vnde et gracias
egit et benedixit / Sic iam omnia illa que
abscondit et per experienciam didicit dicit
se in salutem pronunciasse et alios docu
isse quia ex iudice dilectorum salus alio
rum semper debet esse in intencione / ex quo homo pro
ximum suum debet diligere sicut seipsum Et
hoc est quartum quod requiritur ad custodiam
sermonis dei scilicet pronunciare omnia dei iu
dicia sine excepcione Sicut enim ut Gregorius
dicit in quadam epistola omne triticum frumen
tum seruatur cum non custoditur sed perdit / sed
si seminatur cum custoditur quia renouatur
et multiplicatur / iuxta illud Iohannis de grano
frumenti dicentis / si non fuerit mortuum
ipsum solum manet / cum autem mortuum
fuerit multum fructum affert Sic est de se
mine verbi dei / Sic prophete seminauerunt
et apostoli in labores eorum sunt introdu
cti / Et mouetur quo hec pro declaracione
littere Quantum ad verbi diuini dispensacionem
requiritur fidelitas euidencia et vti
litas / Et veritas quidem omnis est ex intellectu
istius versiculi quia ut dicit glossa expo
nens hoc quod dicit In labiis meis innuitur
fidelitas / in pronunciacione euidencia / et
in pronunciacione omnium iudiciorum oris sui
vtilitas / ut patebit circa littere deduccionem
Et per quos quesiuit obicit ad oppositum sic / quo
presuppositum contra impossibile quo caret veri
tate / quia non est ens / quia presupponit pro
nunciacionem omnium iudiciorum dei / modo hoc est
impossibile / ex quo enim iudicia sua sunt
incomprehensibilia / et inuestigabiles sunt
vie eius ut dicit Apostolus / quomodo ergo pronunciaui
potuit ex quo cognosci non potuit / iudicia
enim dei abyssus multa et hoc tangitur
in forma Augustini circa istum versum / Et dicitur
in peccatis minor primo enim tangitur predicatoris
aptum instrumentum In labiis meis / secundo
instrumenti congruum exercitium / quia pro
nunciaui / tercio exercitii debitum obiectum
quia omnia iudicia / quarto obiecti verum fu
ndamentum vel principium / quia oris tui

Nondum Augustinus exponens illud psalmi Vt annunciet
in Syon nomen domini et laudem eius in Ierusalem
dicit Syon speculacio dicitur et etiam est speculacio
que dicit labor est ante me / donec intrem
in sanctuarium dei id est intellectum diuinorum secretorum
que continentur in scripturis / labor enim magnus ad
illorum deuenire intelligenciam / nam qui addit
scienciam addit et laborem Vnde dicit Bernardus non
est sine labore / exentibus in vmbra mortis
potencias intelligere / que sunt in libro vite
labor eciam ex hoc / quia omnis qui horum acquirit
intellectum / obligatur ad actus dicit enim Bernardus / diuine scientie
possessio est operacio eius / et excitacio / Sic per quam
propheta doctus est in diuinis / ut ex superiori versu pa
tuit Statim intulit de actibus scilicet de doctrina
cione dicens In labiis meis / et de declaracione / et de ex
citacione / ut patet in sequentibus versiculis Ex quibus patet
quod diuine scientie dispensacio non solum consistit in doctrina
quod sit in pronunciacione et elucidacione diuinorum dicit
enim Augustinus in proemio libri de doctrina christiana et iam
elucidata legendo / et lecta aliis insinuando
profecerunt / Et etiam quia excitacio in sacra scri
ptura ad dispensacionem pertinet / dispensacio enim
sine excitacione non potest Et ergo dispensacio non
solum est in elucidacione / sed ergo consistit in occulta
cione secretorum ab indignis / de qua supra / quia et
ad dispensacionem temporalium / requiritur quomodo expo
nere / et quomodo conseruare Sicut dicitur Quis putas seruus
fidelis / et prudens / quem constituit dominus super
familiam suam / ut det illi in tempore tritici mensu
ram / dicit in tempore quia non semper est tempus spargendi
Pro declaracione littere post ista quesito In dispensacione
diuine scientie requiritur maxima fidelitas / dicit enim Apostolus
quod diuinorum dispensacio credita est ergo fidelitatem
requirit / quia omnia que sub fide cuius actus
credulitas est reponuntur fidelia sunt / etiam ante
dispensacionem est intelligencia / quia nullus debet
dispensare / nisi qui intelligit / ut patet ex illo quod
iam allegatum est Quis putas seruus fidelis et prudens
et ideo intelligencia fidelitatem requirit / oportet enim ad
discentem credere Etiam diuina que nobis creduntur
maxima sunt / et ideo maxima circa ea requiritur
fidelitas / hinc est quod Apostolus dicit hic iam inter di
spensatores queritur ut fidelis quis inueniatur
Et ad probandum hanc conclusionem dicit littera In labiis

q d docuisti me. Unde cu spus/ vidi no absco
di illud quod didici s in labiis pnunciam
Ex quo sequit q obsuato tpis requirit ad fidelitez
dispensatois. Un z aplus obsuabat tpus si
quo iter psperu haberet remedii ut aliquid
impertire gre spualis illis quibus annuncia
bat vbu dei et no mirs q dispesatores si
debent ee fideles tenent ad tpis oportunitez
ex quo deus in dispensatoe suorz tpa ob
suabat quia tpus teimuit quo pphas co
stituit/ tpe quo legem te dedit et nouissie
i tpe vltio locutus e nobis i filio suo vete
ribus noua supaddendo/ Et dt glo i la
biis vz cordi coiunus hc e no a corde se
pat aut disiunct/ Ex quo pz q etia dmorz
dispensatoni ypocrisis locu no ht/ simit
n debent doceri ut ex cordis habundantia
os loquet/ Un dns dt suorz talentorz di
spensatoribz attendite a fmeto phicorz
Ite dt in labiis no dt ore no dt lingua
nc dt palato/ nc aliquod aliud noiat locu
tonis instrumetu/ s labia que sut extrmu
locutois instrumetu/ sic ipe iputat se
si extremu z extrinsecu ac vltimu in ope
pdicatois/ Ex quo q ad fidelitatez dispe
satois requirit hulitas reputatois. Un p
mis dispensatoribus quibz erat tedita elo
quia dei dt dns/ quicuqz int vos voluit
ee maior sit sic minor/ et q pcessor sicut
minister Et aplus paulus qui no ab homie
accepit aut didicit/ sed accepat p reue
latoem ihu xpi dt se minimu aplorz et
aplatu indignu/ et hoc ppt pcedentes
pualtacones/ Et nondu est hic ordo d
sq dt ppha docte me Et pgea subdit in
labiis meis q d no pius doctus ut alia
n' pius didici/ et que didici Ex quo p
seq q ad fidelitez ptinet ut no doceat ab
nisi doctus Un eccl nc antequ loquaris
disce et pquitur Jero in plogo biblie quo
sola est ars sciptuarz qm hanc passim omes
vendicat/ hanc garrula anus/ hanc deli
rus senex/ hanc sophista verbosus/ hanc vniu
si psumunt lacerat docet anteq discat
et quida facilite verbo imo audacia aliis
edisserunt qd ipi no intelligut Hec ille
2o q ad idem ptinet ut no doceat nisi id
quod tu pectoribus illorz q sic sut edocti

concordat ita q ex gragaphilaco sui
pectoris in quod omes doctores sua ige
nia reposuit exponat/ et ita Jero
in plogo dt de paulo quo lustrata da
masco et arabia ivit ihrlimaz et ma
sit cu petro xv diebz quia futurus gen
tiu pdicator sic erat instruendus Et quo
pus annos xiiii asumpto barnaba et
tyto exposuit cu aplis euangelium ne forte
i vacuu curreret aut cucurrisset/ valebat co
cordi dce cu aliis q eundez spm acce
pant quia spus spiritus no pt e ee 9rius
Tercio di q tria sut nobilia opa labiorum
per labia n datur signu amoris et pa
cis quia osculu in quo os ori giungit
et spus spui copulat Ex quo arguit
q ad fidelitez dispesatoris requirit amor
et caritas spe z vincula pacis. itaqz
i vnitate eccia detz fi z ex amore
caritatiuo Et ita gg omelia xvi
dt qui caritatez erga altm no ht pdica
tonis officiu nullatenus suscipe dz Et hinc
e qd Judith ix dr pcucies eu ex labiis
caritatis mee Caritas n et amor vin
cula sut vnitatis Scdo per labia fit clau
sura et aptio oris pdicato eciam n opus dme
sapie/ Un qui dispensat videat custo
diat claustra oris sui Un ille maximus
dmorz dispesator dicit pone dne cu
stodia ori meo et hostiu circustancie
labiis meis Hostiu n circustancie no ad
est nisi apto vel clausura cu debitis circu
stanciis fiat tz ex radice caritatis Ex isto
arg q ad fidelem dispesatorem requirit di
screcio/ quia sine illa quelz virtus vitiu
dr ppt quod canticorum n dr labia sacdotis
custodiut sciaz/ et ppt hoc q custodiut le
gem requirut ex ore eius Et canticorum
iiii dr sponse sic vitta coccinea labia
tua per vitta intelligitur debita restrictio
p colorez no coccineu caritatiua dilectio
designatur 3o per labia fit formatio
vocis dua vel leuis alta vel bassa cum
cuius diuersitatez melodia musice variatur
quia i expositione varietas dmorz Ex quo
arg q ad dispensatoz huiusmodi req et in
eluciodando et in pdicando diuersitas dt
n gg in libro sui pastoralis Sepe nocet

aliis quia aliis profuit quia no una
tuctis exhortatio congruit q n̄ob par
mors qualitas stringit et medicamentu
qd unu morbu minuit alti vires
adiungit et ideo p qualitate audientiu
dz formari sermo doctoris Et dt luc in
labiis meis ipse no altemis i quo
innuit q ad dispensatois fidelitez requi
doctrine veritas qui n' veritatez loquit
ipso ore loqs ob n' predicat ad veritas
de iniciatoz est consecratus q aut
mediatum loqs alieno ore loqs vz ipig
qui mediare e et p' eius vn et forti
tudo cpati i medicabil cosistit vn in
Job dr ossa eius per que designat for
titudo sic fistule eris que rauce et tri
bli ymo et horribili sonat Et valde
appz illos qui veritate dei cmmutant i
mediacione vn illi qui sedes appellabat
os suu ad dactrina dictu qrz sed
quia verax es et viam dei i veritatem
doces Sequit pronunciaui ubi tangit
mater ministri creatum q d locucionis
instrumenta q m dedisti no ociose recepi
ut illi qui facti sut ut canes muti no
valentes latrare ut fraudolose ut illi qui
dme iustie nolentes subdi suas iusti
cias ponunt et eas tenat statuere q ps
exclamat ppha dicens ve qui condut
leges iniquas statuentes iniustas nec
q dm ut illi de quibz dr in ps° Sepulc
patens e guttur eorum linguis suis do
lose agebat Et alibi Sicut novacula
acuta fecisti dolu no sic ego sed vsu
sine quo ad finez debitu quia pronuncia
ui oia iudicia oris tui et dr pnunciaui
i ipse nunciaui no q te dt ideo in labiis
Et nondu q pronunciacio dz fieri primo in
telligibilr sine obscuratione Job 31 per
singulos gradus meos pnunciabo illu
quasi distincte et sine involucione Scdo
dz fieri audacter sine formidacione leuiti
13 Si novit hominem sanatu cofidenter
eu mundu pnunciet 3o dz fieri constanter
sine mutacione ps vsqz nunc pnunciabo
mirabilia tua et vsqz in senectu et se
nium Scdm ad 2m tangit exercey pnu

ciandi debitu obiectu cu dt omnia iudicia Et
videt nobis q abscondit eloquia que delectant
et pnunciat iudicia que terrent per hoc aut
designari videtur q etiam si idem verbu sit delecta
bile quo ad aliquid et terribile quo ad aliud sic
bene contingit adhuc tucius est timorez
conceptu qm consolationem exprime ut narra
re movet aut hic btus Augs dubiu cu
in eloquiis dei omnia contineant tam
iustificaciones qm iudicia Cur quit ppha
iustificaciones dixerit qui eloquia dei abscon
dit in corde et omnia iudicia se dt pro
nunciasse et quid est mirabilius quo ea
ea nesciebat que deus precepit hominibus
facienda ut sut iustificaciones q sut fcte
iustie vel opa iustorum et sciebat ea in
dicia que sut abyssus multa et inscruta
bilia sic dt apls O altitudo diviciarum
sapie et scie dei qm incomprehensibilia
sut iudicia eius Et rndz Augs q eloqo
ru absconsio et iudicioru pnunciacio no
sut contraria corde n' creditur ad iusticiam ore
aut fit confessio ad salutem maxime
si quodlz eoru fit in tempore suo Scz quo
cu illis conveniat q adhuc velit discere
iustificaciones dt btus Augs quod no
invenit nisi ut velit eas discere faciendo
no retinendo in memoria vel loquendo
Dixit etiam btus Augs quo quis possit
omnia iudicia pnunciare cum hac vi
ta nulli concedatur omnia iudicia scire
lz n' deus aliqua iudicia sua vbibus
mis inscrutabilia de gra nonnullis re
velet aiunt nulli tn omnia Ambros
dt q versus iste intelligitur in psona xpi
qui oia iudicia dei pris novit Et
dt Augs rndz dupli q etiam et fideles
sciut omnia iudicia in summa i illam
vltimam conclusionez et summam omnium iudi
cioru de bonis et malis de quibz ait
rex v dr venite benedicti Et ite ma
ledicti etc Aliter rndz faciendo vim p
hac q ppha no dicat pnunciaui oia
iudicia simplr sed omnia iudicia oris
tui i que in dixisti per os tuu hec
aut os intelligit verbu incarnatum

quod dr̃ ꝯ̃ p̃rib Cant̃ i. Psaltetur me o
sculo oris sui i. det m̃ signu amoris ꝯ̃ unioe
Ubi vel ꝯ̃ corle xpi agit ꝯ̃ applicans os suu
docebat eos. vel ꝯ̃ dei dr̃ os cuiuscumqꝫ pphe
uel alteri per quem loquit̃ luce p̃o. sicut lo
cutus est per os scõrum qui a seculo sunt pphaꝝ
p̃ꝯ̃ a ubi. qꝫ os meu eris dr̃ go pro
nunciaui omnia iudicia oris tui i. multu
eorum obtinui que m̃ quoticumqꝫ mõ intellige
dedisti uel reuelasti. pro lucidiori in
tellectu ponit̃ ista ꝯ̃clũo ad dispensacõz
eorum ĩ necia est euidencia pdicatoris dr̃ n
applis quõ credent sine pdicante ꝯ̃ h̃ de pu
blicatoribus pmus eorum idem dr̃ in omnem
terram exiuit sonus eorum et in fines terrarum
uba eorum. Et dus saluat dr̃ Ego palam lo
cutus sum mõ in templo et synagoga quo
omnes iudei conueniant et in occulto locutus
sum nichil. Et illis quos per se docebat
precipiebat d. quod in aure auditis pdica
te sup tecta. Iste gõ dr̃ pnunciaui scꝫ que
me docuisti quia iniuncte precepisti Et hac
ꝯ̃clũo est scãus hec. sine pdicatore publica
nõ stat omnis salus humana Et dr̃ de omni
salute quia scãus est de spirituali et de
humana Scãus n̄ est de angelica. isti n̄
tñ sit spus nõ hnt instrumenta loquendi
licꝫ inter se heant locuciones spiales mõ
hac ꝯ̃ eorum applus qui dr̃ nisi dus reli
quisset nobis semen hoc ꝯ̃ sodoma fuis
simus et gomorre silles essemus. in hac
quod dr̃ semen uñt eorum seminatorum et ma
nifeste appꝫ ueritas ex hac quod applus dr̃ fi
des ex auditu. auditus autem per ubu
dei. Et dus qui ex deo est audit uba
dei. ppterea uos non auditis quia ex deo
nõ estis. per pdicacõem namqꝫ publica
xpi hndat benediccõ. per eã sit grã
spualis pticipacõ. fidei ꝯ̃firmacõ
et sollicitudinalia in hiis qui fideles
sunt. ꝯ̃solacõ sine quibus ut notu
nõ hetur salus uera om̃. Et hec
omnia uñt applus dr̃ n̄ roma xv In
habundancia xpi benediccõnu ueniam
ad uos Et ibidem p̃o sic dr̃ desidero
uidere uos ut aliquid impartiar uobis
grã spualis scꝫ per pdicacõnez ad

confirmandos uos i. simul ꝯ̃solari in
uobis per eam que inuicem est fidem
meam et uram dr̃ go iste in labiis me
is pnunciaui i. publice pdicaui ppter
ꝯ̃nem salutem hominum pmouendam ꝯ̃
appl̃s roma x tractans illud ppe est ũbum
in ore tuo et in corde tuo dr̃ hoc est
ũbum fidei quod pdicamus quia si ꝯ̃fitea
ris ore dnm ihm xpm. et in corde
tuo credideris quod deus illu suscitauit
a mortuis saluus eris. corde n̄ credit̃
n̄ creditur ad iusticiam. ore autem ꝯ̃fessio
fit ad salutem hec ibi. Cor. in
Si pdicacõ continuata nõ fuisset
recidisset ubu dei. Et est applus ad roma
x circa Et hoc notabat dus dicens applis
Alii laborauerunt et uos in labores
eorum introistis per successionem n̄ pdi
catorum doctrina dei ut dr̃ gn̄ l̃ ĩcepit
incrementu Et ppha pro patribus tuis
nati sunt ꝯ̃ filii Et augus tractans illud
Extendens celu sicut pellem dr̃ quod per
extensionem pdicatorum qui sunt celestes
ꝯ̃ mandato celi natura ppetuacõem accepit dr̃
iste In labiis meis pnunciaui i. que
instruxisti alios ꝯ̃ obaudiens instruxi
et hac ne in me defecisset ũbum dei Et
go appl̃s dr̃ xpi tpa pducenda bono adoc
usqꝫ ad ꝯ̃summacõez seculi. Cor. xv scꝫ
xpus mori non debuit añ sui eorum
pdicacõem ita nec iudicabitur est nisi pp
sua diuulgacõem illud tñ dr̃ licꝫ nõ
directe ꝯ̃clũoez respiciat. tñ est de ma ꝯ̃clũoe
pxima eius ppt patꝫ ex hac. quia xpo ad hoc
natus erat et ad hoc uenit ut testimoniu
phiberet ueritati. Et ppha in psalma sua
dr̃. ad euangelizandum pauperibus misit
me Et augus tractans illud adhuc modicu
modicum uobiscum sum sic dr̃ adhuc pdicatu
rus sum adhuc miracula facturus sum añ
passionem ꝯ̃t impleta legacõem. et moriendo
dus dicit ꝯ̃summatu est scꝫ in quadã glosa
i. omnia quecumqꝫ scripta sunt de me finem
hnt Scda ppt eorum uii patꝫ quia omnes pphe
simul dentrorsum aduentu xpi locuti et racio
nez et ad iudiciu. et hoc ideo quod non prius

iudicare aperiret nisi prius impleantur
ea que sunt primi adventus, immo natum
est, quod publicatio evangelii in gentibus est primi
adventus, quia est initium passionis et mor-
tis Christi. Iuxta illud Luce: Oportet Christum pati
et resurgere a mortuis tercia die, et predica-
ri in nomine eius penitentiam et remissionem pecca-
torum in omnes gentes. Predicatio enim evangelii
a prima cepit exordium, ut patet Actuum iiii.
Et non est dubium, quin iste predicator et Christi
nativitatem et passionem et eius evangelii dispen-
sationem et iudicium pronunciabat in labiis
suis, ex quo dicta sunt de fide simplicium.
Unde comprehendendo nativitatem et ascensionem
in celum videt ea que tempore medio facta sunt,
dicens: A summo celo egressio eius, et occursus
eius usque ad summum eius; nec est qui se
abscondat a calore eius. Et dicit hoc
tetigit ideo quia publicatio evangelii pertinet ad
exaltationem Christi. Unde glosa super illo: Exal-
tabor in gentibus et exaltabor in terra,
dicit: per predicationem apostolorum. Et verum et dominus
dicebat eis: Eritis michi testes in Ierusalem
et Samaria et usque ad ultimum terre. Et
apostolus ad Philippenses ii: Humiliavit se factus
obediens patri usque ad mortem, mortem autem crucis, propter
quod et deus exaltavit illum et donavit
illi nomen quod est super omne nomen; quod
factum in publicatione evangelii per apostolicam
predicationem et gentium impletum; finaliter complebitur
quia quando plenitudo gentium intraverit tunc
et Israel salvus fiet, et erit unum ovile et
unus pastor. Unde Ieronimus dicit: In labiis
meis pronunciavi, id est non abscondi ut Iudei
fideles omnia quecumque voluisti pronunciari.
Numquam enim ea Christus locutus fuisset nisi prius
pronunciata essent. Sequitur: omnia iudicia
oris tui. Notat Augustinus excellentiam, quia dei iu-
dicia immensa sunt et quasi infinita, quia et in
hiis que mala sunt et in hiis que sunt bona
ordinavit, et illa que sunt corporalia et spiritua-
lia respiciunt. Dicit enim Augustinus: Nemo enim iudi-
tio est tardus in animo aut claudus in
corpore. Ex quo patet quod dei iudicia inscru-
tabilia sunt et a nullo possunt comprehendi. Ro.
quia sunt immensa propter infinitatem eorum.

Dicit tamen Augustinus: in sancta biblia sunt huiusmodi, que temporibus
suis non potuit ea perscrutari. Et quare non
possit dono spiritus sancti cuicumque dominus conferre di-
gnabitur. Sic enim etiam illud dicitur: Deus inhabitat
lucem inaccessibilem. Secundum Augustinum dicitur: acce-
dite ad eum et illuminamini. Inaccessibilis enim est
viribus nostris, tamen accedit ad eum muneribus suis.
Et Ambrosius circa hunc locum ponit differentiam inter
iudicia dei et inter iudicia oris dei. Iudicia enim
dei inscrutabilia sunt, iuxta illud: Cogitatio-
nibus tuis non est quis similis sit. Ex quo patet
quod nullus potest omnia iudicia dei scire preter
Christum, quia illi soli collata est plenitudo sciencie.
Et ita Ambrosius istum versum exponit de Christo
dicens: Ex quo nos ex parte cognoscimus et ex parte
prophetamus, unus enim Christus dicit hoc qui potest dicere
et illud: ego et pater unum sumus. Et ne vi-
deatur velud contrarius scripture, scripturam impugnare
contrarium, Ieronimus libro x dicit quod iudicia dei ea sunt
que non manifestantur et que occultantur. Sed iudi-
cia oris eius sunt ea que dono suo mani-
festantur; et de talibus propheta hic dicit: Iudicia
enim oris eius sunt que per os prophetarum locutus
est; os namque dei propheta intelligitur. Et ita
exponit Ambrosius et Augustinus: pronunciavi omnia
iudicia oris tui, id est nichil tuorum iudiciorum
tacui que michi per eloquia tua innotescere vo-
luisti. Nonum secundo potest trahi ex dictis
Augustini, quod pronunciatio omnium iudiciorum que
deus per ora sanctorum manifesta fieri voluit
est duplex: quedam est singularis et illius
et istius specialis, et cuiuslibet aliquis; secundum hoc non videtur
propheta fecisse hic, ex quo multa iudicia
dei alii prophete dixerunt que iste non dixit,
nec eciam deus revelat omni omnia ad dicendum.
Alia est in summa, et ita Augustinus hunc versum
exponit de cetera dicens: Sicut ceteras
summas iudex vivorum ac mortuorum pro-
laturus est: Venite benedicti patris mei
percipite regnum. Sicut etiam quod dicturus
est: Ite maledicti in ignem eternum. Et
cum hec sic exposuit, pronunciavi omnia iudi-
cia oris tui, id est summas et conclusiones omnium
iudiciorum tuorum. Unde et apostolus in summa de-
dimo quodam iudicio: neque fornicatores
neque ydolis servientes neque illos atque illos

Iudicia oris [illegible]

quos ibi emat regnu dei possessuros Ite
dt iram et indignacom tribulacom et an
gustias in omne aiam hois operantis ma
lu iudeo pmu et greco Gliam vo pacez
et honorem operanti bonu iudeo pmu et gro
De quo pz q no equalr omes qui sut i ceca
stuit et expimut dma iudicia hoc circa
est augu ca istam liram qui dt qbusda
excellentibz membris illius hois nost cm
queda que oculta sut et i naturagibilia
alys sut mata De isto ultiq hetur qra
huius qstuli no e omi sed illorz quos deus
deputauit ad maifestatom iudicioz suo
ru et hoc iaz supius e suffict declatu
Ad maiorez elucidatom istius qticule po
hec qclus dmioz eloquioz abscoso stat
cu pnuciacoe iudicioz suoz stat n q
homo spus discendo abscondat et pecca
tu dicat pnuciaco stat hz i corde absco
de et labys ex quo ecia corde credit ad
iusticias ore aut fit confessio ad salutem
De qua qclusoe sequit hec pma abscoso
dmioz cu pnuciacoe no sut qria vo q
simul stant ut dt qclus 2o qseqt sc quia
ns loquit n spus i corde abscondat ex hu
da n cordis os loquit 3o tucius e pnucia
re iudicia q eloquia dei 4 lz quez
idz vbu sit dei eloquiu et ecia dei iudiciu
quia idz vbu quo ad aliquid delectat et q
ad aliquid terret et mouet formidinez Secu
rius tn dt quo ad illud quod terret q ad id
quod delectat quia edicendo illud quod est
suaue ho sepe pdit ititutu seminarui et
incidit in temptacom elacois et sepe in
laqueu ut ibi dctm est Sz qnnatura di
cendo deduc quis ad ticem ad iustifica
humilitatez et ita ad iustificatom Concl
valde vtile est pnuciare iudicia dei q
vzt ut dr Rom iii ad hoc ut deus iusti
ficetur in sermonibz tuis ad hc ut obstru
at os loquenciu iniqua ad hc ut subdi
tus fiet deo totus mudus vz ad peticoz re
tagmacom vzt ad ondsiom dme iusticie
vz ad pbatom illius q quecuqz deus pro
misit potes illud imple vz ad obedie
du deo ex corde et quis possz illius vti
litates suffict edicere Et ideo pha dt
q dus iusticias diligit Con in psalmo

dme est dei iudicia inuicai pn daniel
a spusco edoctz et in Nabuchodonosor
et in baltasar ex inspiratom occultoz
dei iudicia inuiciabat et complebant
dan iiij et vj capitulis vt n deus notam
facere iram suaz volt notam facere po
tenciaz suaz volt onde diuicias glie
sue in vasa mie que pparauit in glaz
ut hetur Rom ix ca Et p tanto iste
dicit se ad hoc q in labys suis pro
nunciabat oia iudicia oris sui Dma
ut Grom exponit no in singulari
sed in gnali tam illa quibz iudicabit
in psenti tam ecia illa quibz iudicaturus
est in futuro Unde illud Justicia tuaz
no abscondi in corde meo veritatez
tua et salutare tuu dixi Et itm Iu
sticiam tuaz pnunciam i ecclia magna
ecce labia mea no phibui dne tu sci
sti

In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in

Supius pha dixit quod dei eloquia
que delectant in corde abscondit quo
ea per expimentu dicit et quod in
alioz edificatom sua oris iudicia pro
nunciauit Hic iam ondit q hec oia
fecit no tepide sed feruet no remisse
sed delectabilr Et hc e qntu quod ptinet
ad custodicom sermonu dei vz adhere
dmus testiomys delectabilr sine excepto
comparatus Aliqui n homines petma
ces et inobedientes ut sapiens dt vitat
correptom et querunt pro suaz ma
liciaz qtinuacoe comparacones secud
voluntatez dt q multi legut delectat illud
facta est contencio int apostolos quis eoz
videt esse maior suas per hoc necitas
obtecturi aut iniuste defensu et tena
cius icolunt quod facta e dissensio int
barnabam et paulu ut discederent ab
inuicem q q illud cu sit zelus et conte
co int vos nonne adhuc carnales estis
Sic viri sci et pfecti ad bonoz dilatoz
exemplaria no qrunt pt illud qm q
eis i monte inratu est sed put deus in
spirauit et monuit moruit sic ptendit Iste
ergo in via testiomoz dei delectatus non

quendo exiens, sed sicut in omnibus divitiis
in plus quam possunt homines in omnibus divitiis
delectari. Et per declaracione littere movetur
questio ista. Verum varietas gaudii in via te
stimoniorum dei eorundem suavitas et gran
deritas promoveat hominem in via sa
lutis, quod quod sit verum apparet ex isto versu
in quo propheta gloriatur de hoc quod habuit va
ria gaudia in via testimoniorum, et quod delecta
tus sit in eis, et valde quia sicut aliis in
omnibus divitiis. Respondeo dicendum quod gaudium
de uno testimonio sufficiat ad salutem, et
ergo varietas gaudii non requiritur. Unde est
apostoli qui dicit gloria nostra que est testimonium
conscientie nostre. Ubi videtur innuere quod gaudium
in testimonio proprie conscientie quando scilicet conscientia testi
ficatur quod sumus filii dei, et quando non est inca
rceratus sub peccato, debeat sufficere, gloria n[on]
est clara leticia. Dimisso isto questio consimili
accipit iste titulum quem primo non ta
git varietatem gaudiorum in via testimonio
rum dicens In via testimoniorum tuorum non unius sed plu
rium. Secundo tangit suavitatem dicens delectatus
sum quia non sum gavisus gaudio simplici
sed cum delectacione et dulcedine. Tercio
ostendit ipsius magnitudinem dicens sicut in omnibus
divitiis, ac si diceret non modice sum delecta
tus sed valde sicut homo solet in omnibus
divitiis delectari et gaudere. Et ergo tra
in via testimoniorum tuorum dictum est in pronuncia
vi omnia iudicia oris tui iustificaciones
tuas exquisivi eloquia tua in corde
meo abscondi, modo delector in via tuorum
testimoniorum. Hec omnia feci ex animo non
ex necessitate aut amaritudine sed magis
cum hilaritate et suavitate, hilarem
enim datorem diligit deus. Quasi dicat quod eloquia
tua studui et sic in corde abscondi quod
ea opere complevi, et ita iustificationes
complevi quod iudicia tua aliis pronunciavi
non feci hoc causa inanis glorie quia hec est
vanitas, non causa lucri quia hic est turpis
questus. Sed propter pulchritudinem et delectabilitatem quia
sicut manna ita eloquia divina et iudicia
in se habent delectamentum et omnis saporis sua
vitatem. Et ordinem attendite quod primo
reformatur propheta memoriam suam dicens in corde
meo abscondi eloquia tua, in ea tenui
memoriter. Secundo reformavit intelligentiam
dicens doce me iustificaciones. Tercio reformavit
interpretativam seu eloquentiam dicens pronunciavi
omnia iudicia oris tui. Quarto reformat affectum
et concupiscenciam quia dicit delectatus sum, quia omnia
hec saluti non cedunt perfecta si ex bona non
procedent voluntate, quia illa est radix meritorum.
Non tamen sufficit ubi opus bonum fieri potest ideo
statim subdit de mandatorum exercicio in quo
operativa reformatur dicens in mandatis tuis
exercebor, et hec est continuacio prima. Alio modo
continuatur sic dixit pronunciavi omnia iudicia
oris tui. Sed quia in iudiciis solent produci te
stimonia. Unde qui bonos testes habet securus
et gaudens expectat gaudium iudicii, propter
hoc bene sequitur In via testimoniorum. Ubi notandum

testimonium

quod testimonium dicitur rei que de se non sentitur per
alia possibilibus et sensibus certificatio et sic a[…]
dere multum desiderata et amabilis tunc
quanto certitudo maior habetur tanto delectacio
et gaudium magis est. Tunc non omnes ho
mines sic desiderant. Certum est quod sicut dubitacio
de re est pena et maxime quod desideratur sa
ne iuxta illud Iacobi primo Qui dubitat
similis est fluctui maris, sic certitudo que est du
bitacionis exclusio est hominis magna con
solacio. Planum autem est quod de hiis que sub
fide sunt non habemus certitudinem sciencie, nam licet
aliqui pauci homines de aliquibus credibilibus
fidei et aliis credendis aliquales scientias ha
beant, maior pars tamen non habet et soli fidei
innititur et etiam quanti quantumque intelligentes
de multis non habent, ideo pro certitudine et con
firmacione hominum dedit deus miracula et
signa. Unde Marci ultimo predicaverunt ubique domino
cooperante et sermonem confirmante se
quentibus signis. Sed adhuc maior incerti
tudo est in singularibus, supposita namque certitudine
que scita ... certa tenet et quod omnes fide
les in caritate existentes salvabuntur et alii
dampnabuntur. Adhuc est tamen magnum du
bium de se iam et in posterum utrum sit
in caritate vel erit. Et quia quilibet sapiens
est suam beatitudinem pre omnibus debet ap
petere, patet quod sit desperare de illa est summa
et extrema miseria sive hic in peccato
ribus capiatur sive in dampnatis sic

de fide et miraculis

quanto quis secundum rationem magis dubitat
tanto huic miserie vicinior est, quanto
autem plus de certitudine habet tanto beatitudi-
ni propinquior est et ex quanti multo tanto am-
plius consolatur. Pro declaratione huius
textus huius littere que est de via testimoniorum
ponitur hec questio. In quolibet iusto homine
tendenti ad salutem secundum veritatem divinorum
testimoniorum ponenda est varietas gaudiorum.
Ratio quia divinum testimonium est quedam
certificatio de re vel de rebus magis quas
nescimus vel ignoramus, vel de quibus dubi-
tamus modo notum est quod huiusmodi certificatio
portat secum gaudium, quanto enim maior habe-
tur certitudo et de re maiori tanto etiam
maior est consolatio. Sicut dubitatio de
re necessaria magis est pena. Quod innuit Ia-
cobus in primo capitulo in sua canonica dicens qui dubi-
tat similis est fluctui maris, sed eius
habere certitudinem non caret consolatione.
In certificatione enim rerum completur naturale
desiderium. Unde omnes homines natura
scire desiderant, modo illud non est sine
gaudio et consolatione. Corollarium.
In fide tangibilium articuli fidei spirituale
gaudium recipitur, ratio quia fides habet
attestatio seu certificatio quod adeo donatur
nobis de illis sine quibus salus esse non
potest dicit enim apostolus quod fides est argumentum rerum
non apparentium in ostenso corpore seu manife-
statio. Et Iohannes in canonica fidem vocat
divinum testimonium dicens qui credit in filium
dei habet testimonium dei in se. Corollarium et si
in sensibus humanis delectatio includatur na-
tura maior hac que est fidei fieri potest
prima pars patet scientia enim delectabilis. Si enim est
de numero bonorum honorabilium, primo de anima
unde et omnes homines natura scire desiderant ut
primo methaphisice, multum est enim delectabile
causas rerum cognoscere, et omnium illorum scien-
tia, delectabile est notitia contingentium
discernere singularia contingentibus, et scire quan-
dam mensuram et statum rerum tangibilium et
rimari secreta nature. Sed hac enim illud
quod est homini proprium dicitur. Secunda pars
patet quia certificatio fidei altior est scientia

quia fides ostendit illa que nulla scientia
humana potest persuadere. Et ideo beatus Thomas dicit
Corollarium de quibus est fides non est scientia quia
ratione naturali probari non potest. Et quo-
modo potest fieri esse sine delectatione cognoscere illa
que nec oculus vidit, nec auris audivit
nec in cor hominis ascendit, et que talia
deus preparavit diligentibus se. Corollarium et
si in cognitione fidei gaudium habeatur, tamen
miraculorum operatio fidei superaddit novum
gaudium, opera enim miraculosa fundant
certitudinem articulis fidei, et ideo concessa
sunt quia multi in initio sali fidei et multi
scie in initio. Unde de primitiva ecclesia tempore
quo fiebant miracula dicitur et consolatione
spiritus sancti replebatur ambulans in timore
dei et fiducia. Et Marci ultimo dicitur quod apostoli
predicabant ubique domino cooperante et sermonem
confirmante sequentibus signis, et non sine
consolatione audiebant sicut iam allegatum est
Corollarium eloquia divinorum scripturarum sine spiri-
tuali consolatione suscipi non possunt. Si enim fides et
miracula delectant, cur divina scriptura non de-
lectat ex quo et fidem continet et miracula
utraque probet fidem et administratiam intelli-
gentiam et declarationem. Et ideo in Machabeorum
dicitur habentes pro consolatione libros sanctos
Et secundum hec possum sic exponere litteram hec in
via testimoniorum tuorum id est in istis testimoniis per
fide miraculis scripturis sanctis hec enim sunt vie
quia ducunt nos ad salutem, delectatus sum
id est spiritualem habui consolationem, possunt tamen vie
scripturarum dici prophete apostoli et doctores quia
per illos adeo profluit in nos doctrina.
Notandum est autem quod supposita certitudine
omnium que scita sunt etiam tenet adhuc
tamen in singularibus magna est incertitudo
et dubitatio, ita bene in presenti sicut in futuro.
Et ratio est quod licet certum sit quod omnes fideles
in caritate existentes salventur, ac tamen cuilibet
magnum est dubium, utrum ipse iam est in
caritate aut an est in caritate, et quis
certus potest esse de suo statu finali, et quo
ista vita miseriam finiet. Ex quo patet
quod in quocumque homine est maior dubitatio
de salute, ille est in maiori miseria, in quocumque
maior est certitudo ille etiam et maiorem

ht consolacom / tio est quia desspare de
finali btitudine / sũma et extrema tri
sticia est et miseria ẽ sute ĩ viatoribꝫ
sue cꝰ in dampnatꝭ / appetẽ n̄ sũmã
btitudinẽ tuigꝫ nẽ insitũ ẽ et quilꝫ
sapiens utꝫ pomibꝫ desidare debet / et
ideo q̃nto plus de illa dubitat / tanto
magꝭ illi miserie appinquat / et ita
tristior fit et magꝭ tribulaꝫ / et q̃nto plꝫ
ht ctãme de btitudine / tanto ẽ btitudĩ
ppinquior / et pq̃ñs sequitur multo tanto
est magꝭ consolatꝫ / Aduertendũ ẽ tñ qꝫ
varia sũt testĩoĩa quibꝫ de huĩoi dubita
tone ctificamur / ꝫ dt n̄ Cassiodorꝫ qꝫ ẽ
in quo sũt omẽs thezauri sapie et sẽe dei
absconditi in via testĩoꝝ est / est n̄ 2m
hũanitatẽ via inno et hostiũ / et 2m
diuinitatẽ est ṽitas testificans / tres n̄
sũt in celo ut Johẽs dt in sua Canõa q
testĩm dant pr̃ ṽbũ et spũs / et quilꝫ eorꝫ
est ṽitas dt gꝰ pphã / In via testĩoꝝ
tuorꝫ / i in xp̄i hũanitate delectatꝫ sum
nolẽs aliũde ascendẽ dt gꝰ pphã / sed p
hostiũ qui n̄ aliũde intrat / ĩe fur est
et latro / Et ita augꝭ exponit istã litꝫ
dt n̄ sic viam testĩoꝝ dei inchil tenuĩt
iuciuus int grandiꝫ intelligiꝫ ẽẽ qꝫ xp̄m /
Testimonia aũt dei quibꝫ q̃ntũ nos nos
diligit pbare dignatꝫ est / sũt dignacõ
incarnacõis / hũilitas natiuitatꝫ / acbitas
passiõis et ṽilitas morꝫ / hec sũt n̄ eui
dencia signa dine dilcõis erga nos / Co
medat n̄ deus sua caritatẽ in nobis / quia
cũ adhuc peccatores essemꝫ pro nobis mor
tuus est / pp ista testĩoia qꝫ ĩ nobis eo pri
demꝫ impleta / futurã pmissa spam / et
expectamꝫ implenda / Cum n̄ pprĩo filio suo
nõ pepcit / sed pro nobꝫ omnibꝫ tradidit
illũ / quo cꝰ cũ illo nõ oĩa nobis donauit
hec augꝭ / Ex hoc argꝭ qꝫ hec sint magꝭ
testimoĩa / tñ in g̃ue nõ sufficiunt saluti /
nisi tuo specificent / i ad pncipiꝫ appli
centꝫ pꝫ sic qꝫ nullũ saluabt ht qꝫ xp̄t
est incarnatꝫ natus passus mortuꝫ n̄
tm hec fiunt applicata nt corꝫ pticeps
efficiat / Sequo n̄ hec sũt euidentissĩa testi
moĩa diuĩ amorꝭ ad nos in g̃nũ / oꝫ qꝫ ĩ spa
li magꝭ est diuĩ amorꝭ ad hominẽ

et hominis ad deũ / qn̄ quis illa opa memo
rando et meditando adea afficitꝫ / et xp̄o ĩ
omnibꝫ conformatꝫ / hinc est qꝫ dt appls xp̄o
in carne passꝫ / et vos eadẽ cogitacõne ar-
mamĩ / Alia aũt sũt testĩoĩa spaliora / et
ponũtꝫ in dña tripliciꝫ / pmũ est cogregacõ
in qua quis est et opoꝫ / hoc hẽc ĩ thĩp
ĩm / Etiaꝫ si inchil boni faciat tñ ut ma
lũ ṽitet / hinc ĩ thĩp ĩmo opoꝫ epm bo
nũ hrẽ testĩoĩm / etiaꝫ ab hiis q̃ foris sũt
2m testĩom plati uel prĩs spũalis / sub qꝰ
quis est quod licꝫ nõ sufficiat / tñ aliquo
pficit / quodcũqꝫ eñ ligaũit claue nõ er
rante ligatũ est / ꝫ in celis / et quod sal
uit solutũ est aꝫt / 3m est testĩom gsãe
ppe / que in homine est / et q eadẽ cronica
ligat aliquo mã at glãm et magnam
fiduciaꝫ pstat / 2e corũꝭ pꝰ / gla mea hec
est q testĩom gsãe ṽre / et pc Johꝭ ĩmo cor
nõ rephendit nos cor / in ñrm fiducia homĩs
ad dñm qꝫ quicqꝫ pecierimꝫ accipiemꝫ ab
eo / Ex quibꝫ appꝫ qꝫ licꝫ quodlꝫ istorꝫ te
stĩoꝝ aliquid arguat / nullũ corꝫ ctitu
dinẽ pbet / Nullũ illorꝫ testĩoꝝ ctitu
dinẽ pbet sic dt appls ĩ Corꝫ ĩm / michi
pro minimo est ut a vobis iudicer quo ad
pmũ testĩom congregacõis / ĩ ab hũano
die quo ad 2m / sed neqꝫ gsãe / q at iudi
cat dñs est / Corꝫ ĩm licꝫ nullum illorꝫ est
sufficiẽs / qꝫ tñ oĩa queniunt magna ho
mĩ ingerunt consolacõꝫ de salute / qn
n̄ ad testĩom homĩ et plati accedit ppe
gsãe testĩom ccrte / qꝫ est in via salutꝭ /
nõ ẽ tñ ctitudo / quia q̃ncꝫ gsãa erro
nea est / et ita concludẽ g̃nalꝫ nõ pt /
quid gꝰ mirꝫ qꝫ testĩom homĩ ut plati
errare pt / ex quo testĩom gsãe ppe q̃ncꝫ
nõ ht ṽitatem / et qñ aliuꝫ pt dare
de aliquo ctitudiẽꝫ / ex quo ho de seipo
ctus ẽẽ nõ pt / iux illud appli / Nichil mĩ
conscius sũ / ĩ hoc tñ iustificatꝫ nõ sum
et ideo pphã nõ dt se delectari ĩ illis te
stimoniis / sic ĩ omnibꝫ diuiciꝭ / q dꝫ licꝫ
aliquid consolacõꝭ pbeant / nõ tñ ccrta
taꝫ et taleꝫ / Sꝫ ĩ via testĩoꝝ tuorꝫ / ht
itaqꝫ testĩom dꝫ dei quia deus ṽitas e
Johẽs ĩmo / Et testĩom eius ṽum est / Johẽs
ṽm / Ea ergo testimoĩm pbibeo d' incipio

testimonium meum quoniam est omne dubium ex
cludit et plenam certitudinem tribuit, testio
nia n eius credibilia facta sunt nimis.
Nondum aut est ultimus circa hoc quod non loquimur
hic de illis iustificationibus notificationibus quibus
deus certificat hominem de sua salute ut sua
morte vel quacumque alio contingenti manifeste
revelando, et hoc ut intellectuali visione
vel humana ihesu christi allocutione quo certificatus
fuit petrus quod velox esset depositio sui
tabernaculi, quia christus ihesus significavit
sibi hoc 2a petri primo. Et paulus quod dicit
Scio cui credidi et certus sum, hec n notificatio
non ipse dicitur testificatio sed magis revelatio ma
xime cum est visio intellectualis, qualem
scimus in propria habent, illi vero dicuntur tunc testimonia
quia veritatem in se vident. Sic et sunt etiam
videre cum videt aliquem in effectu non quidem
de occasione, quia iam apparet de se et de eo
tempore qui latet vel de modo accidendi et circum
stantiis que nondum sunt manifesta et loquimur
de illis quibus deus aliquid aliquid notificat
non in se ostendendo veritatem sed per alia indicia
que sunt quedam testimonia non ita confusa seu
generalia sed magis determinata. Sunt autem cir
talia duplicia, quedam n deus certificat ho
minem dando sibi scripture intellectum vel in
oratione vel in studio, ut per homines, vel per
revelationem alicuius sancti qui suum dictum con
firmat miraculo sicut legitur de multis sanctis.
Hec n certitudo dei dicitur testimonium quia ab ipso pro
cedit, licet etiam ibi aliquid creatum recipiatur
Et non tanta consolatio est in talibus quia se
pe per talia fiunt delusiones, et ideo timorem
annexum habent. Nam et dyabolus quandoque trans
figurat se in angelum lucis ut possit per sua
dicta homini ad quod intendit seducere. Et ce
homines perversi dicta sua quandoque confirmat mi
raculis ut patet de magis pharaonis, ac tamen
corpore miracula non sunt stabilia unde et in
tertio signo idem magi defecerunt. Aliter deus
certificat per signum aliquod solo datum sine aliquo
medio ut cum miro modo elevat intellectum
per contemplationem, vel affectum accendit
per amorem, vel cum quietat animam vel affectu
nat consolationes, et ita de multis aliis sub
dolis et muneribus notificat hominem et certi
ficatur. Et ita dicit bernardus in sermone de vii pa
nibus, vel de vii misericordiis. Quandoque deus
sic corroborat et confirmat cor meum

ut nulla penuria mutetur, nulla consi
deratio ipse vallis non abyssus meditationum
dei, nulla celsitudo celestis beatitudinis, et ab
altitudine spei deiecit animum meum possit.
Et licet forsitan primis de primis testimoniis
possit intelligi eo quod etiam dei sunt potest tamen
non incongrue dici quod spiritualiter de secundis lo
quatur dum dicit tuorum, id est que sunt immediate
ex te a te solo, illa n delectabiliora videntur
ut potus de fonte non de rivo manantia dul
cius n a matre est nutriri filium quam nutri
ce. Unde iohannes cancellarius parisiensis Gracti sacius
est de fonte quam de rivo sitis ardorem ex
tinguere. vinum etiam de primo dolio supra na
tivum saporem ostendunt melius quam in aliud
sepe transfusa. Et de talibus propheta locu
tus est secundum hanc literam ex persona sui. In vocatione
sanctimonialium tuorum, id est in adventu eorum ad eos
et a celo, delectatus sum ubi n non est abomi
natio ubi non potest esse timor annexus, quia
in talibus que a solo deo procedunt fallacia
aut delusio esse non potest. Ex quo sequitur quod di
versitas talium ingerit mentibus leticiam
spiritualium gaudiorum, ista n delectabiliora sunt
que procedunt de fonte non de rivo. Unde iacobus
in canonica. Omne datum optimum et omne
donum perfectum desursum est descendens a patre
luminum, licet n pueros nutriri sit a genti
trice delectabile, tamen delectabilius est a matre
pro ut testatur quidam naturalis ita testimonia que
a solo deo procedunt, plus delectant quam
ea que cum cooperatione creaturarum conceduntur.
Et ex hiis clarum evidenter quod divina beneficia
gratuita testimonia sunt et sine delectatione
non excipiunt. Unde dicit glossa testimonia dei di
lectionis beneficia eius sunt in quorum exhi
bitione valde est gaudendum. Unde id psalmi
Memor fui dei et delectatus sum, et alibi
delectasti me domine in factura tua et in operibus
manuum tuarum exultabo. Vel posset hec
etiam in persona littere minime exponi. Et
ita delectatus sum, ubi aut de suavitate
gaudiorum in huiusmodi testimoniis, ita quod non
solum habuit gaudium in illorum adventu, sed
etiam gaudii dulcedinem et suavitatem
seu iocunditatem. Pro cuius declaratione ad
vertendum quod delectatio provenit ex coniunctione
convenientis cum convenienti cognita vel percepta

Et quia nichil est ita conueniens nature intellectuali ut deus, quia nichil eam ita consumat ut deus, nichil ita a defectu remouet ut deus, nichil ita ad perfectum inducat ut deus, nichil ita promouet ad efficiendum actualiter ut deus, ymo nichil est ita eius satiatiuum et impletiuum ut deus. Ex quo sequitur primo, nullum corporale quietum hominem delectat sicut intellectum ut deus. Ratio quia nulla est ei ita conueniens ut deus corporalia non difformia et improportionabilia sunt animabus quantum est de se, nichil autem eis ita conforme et coniungibile ut deus. Secundo sequitur ex eodem et si in quietione angelorum cum hominibus sit delectatio maior tamen in quietione cum deo, ratio quia et si angeli cum animabus conueniant in aliquibus perfectionibus, anima tamen similior est deo quam angelo, quia ad ymaginem eius ymaginem condita est, exemplatum uero nullum est ita conforme sicut exemplari suo. Tercio sequitur quod nichil est ita delectatiuum spiritus sicut deus. Ratio quia creatura est delectabilis propter illud bonum quod habet a deo, ergo deus est magis delectabilis. Ex quo quod deus per creaturas ~~deducit~~ deducat intellectum ad delectationem suam, et hoc tunc quando per creaturam dat sciam ad intelligendum vel tunc quando potentiam apprehensiuam quod creatura delectat in seipso iuxta illud delectasti me domine in factura tua. Ratio sicut quod creatura apprehensiua facit delectabilem, quod hoc esset sine ordine, ergo quando delectatio creature in deum refertur, tunc deus seipsum coniungit intellectui rationali, quia sic intellectus non delectatur in creatura, in creatura non ex apprehensione alicuius quod est dei in ea, unde dicit bernardus in sermone, miratur in sole splendorem, in flore pulcritudinem, in pane saporem, sed adeo hec omnia data sunt, non dubium quin amplius sibi suauia quam creaturis dedit, unde sapientie xvi o quam suauis est domine spiritus tuus, qui ut dulcedinem tuam in filios demonstrares, pane suauissimo prestito de celo sic ergo quod deus aliquando coniungitur spiritui creature rationali, quia nobis spiritus est, quando tamen spiritus actualiter hec non percipit, et ideo hec habet delectationem actualem, sicut patet in infantibus baptizatis, ideo propheta sic dicit in via testimoniorum delectatum, quia per testimonia cognouit tandem uenientes bonum, scilicet dei presentiam et quietem et sic habuit ex presentia delectationem. Ex istis sic deducitur pro lucidiori intellectu ponitur hec secunda conclusio. Et si non semper in conuictione dei cum anima rationali sit delectatio ipsius anime, quandocumque tamen eius presentiam percipit per aliquod testimonium non potest esse sine suauem solatio. Prima pars patet ex toto hiis ante positis deus non est delectatio, et parata actus purus et bonitas immensa animam non solum sua superhabundantia inebrians, sed quasi eam absorbens, quo posset percipi eius presentia sine delectatione, unde sua imitatio est, quasi plantatio rose in iericho ecclesiastici xxiiii que est odorifera et aspectui delectabilis et iocunda. Secunda pars patet, quia sepe deus anime coniungitur et ipsa hoc actualiter non percipit, et per quibus etiam de sua presentia non excepit sua uirtute actualem, unde spiritus ubi uult spirat et nescis unde ueniat aut quo uadat. Corollarium testificatio de presentia dei non solum confert delectationem ex dei conuictione, sed etiam ex eius quod est suo uiri iustum eorum abiectione ut in peccati fedidate ut aliud sit deum anime uniri et peccatum remitti tamen unum sine alio fieri non potest, nec deus dat testimonia de sua presentia nisi prius homo abiciat peccata mortalia, alias nisi testimonia essent falsa quia deum testificarentur esse presentem per gratiam cum tamen non esset quia sua gratia cum culpa mortali stare non potest. Sequitur appositum quod testimonia dei tollunt testimonia peccati, secundo quod testimonia dei testificantur de remissione peccati, per hoc non quod cognoscimus deum presentem, iam presentiam euasimus peccatorum et tamen scimus quod dimissa sunt nobis quo ad culpam, et per consequens dimittentur quo ad penam. Tercio quod non pura est delectatio in testimoniis dei, homo non in tota uita sua tot habet

su sue spuicatis testioia / qd cu posset in
desperatom deducere / qua ergo no e magis
homin delectato qn iam deus dat testiom
sue pectatis ee sicut clarus apparuit i
filio prodigo / qui ex pctorum multitudie
ad tm fuit deiectus / qd vix potuit spare
de statu mercenarii / et quata testioia
deus dedit sibi de statu filiali / et tunc
pr mentit epulari et gaudere oporte
bat ec. Et papne ex quo tm hmoi
testioia no solu delectant ex hoc qd cer
ficat de gra pnti / sz ecia certitudinem
auget spei de futura gsequeda Be.
lra Sicut in omnibus diuiciis Hic agit
de quatitate gaudii seu delectatois
valens de se asserere qd i dnus te
stimoniis no solu hnit gaudium
n solu in gaudio consolatonem
seu suauitatem Et qd utrumqz i eis
hnerit magnu q d magnum gau
dium hui et magnam delectaco / ad
uentu testioiorum dei / no mirum quia
sut hmoi consuetr magne domus
i q oia bona homi puenirunt iuxta
illud Venerut michi oia bona pit
cu illa / pro cuius mollem po hec
gclus Nulla delectaco i corpalibus
hmoi delectacom gpatur / quo n
spualia trascendut corpalia sic delecta
co delectacom excedit / et sic verba dei
exaltant a vijs homi et cogitaco
nes a cogitacoibus / sic dne delecta
cones ab alijs omibus quia delectaco
nes spuales pure sut et permixti
ones pegnas non suscepiut iuxta
illud / delectata est consolaco dna
que no datur admittentibus alie
nam Ex quo appz qd nra e copaco
delectatois corpalis ad spualem / vo
quia no sut eiusdem gnis / et qi in
infinitu ab inuicem distat et vna
eorum aliam fugat Cor in lica corpa
libus est suauitas tn obmittenda

est ut spualis papi possit / vo quia spu
alis est pacor et vtraqz simul hri no
pt Cor in l / sicut i lra no d notam
sllime / sed est expssum vitat / ut sit
sensus lre tue delectaco in dnis testio
nijs sicut in omis diuicie Vn glo dicit
delectatus sum i omibus diuicijs / no qd ipe
delectetur in terrenis diuicijs / quas sor
des reputat Sz accipe spuales diuicias
Vn ambros dt circa lram / singuli hent
delectatoes singulas ille i argento alius
i auro hic i vestibus ille in possessionibus
&c Sz spualis ego i gra testioiorum cele
stium delectatur / tamqm ome possidens pri
monium i omibus diues Ex quo ultius
appz qd aliqm sit comparaco per sicut
vbi est maioritas / sicut ibi / sic leta
tus sum nmrm est extrato est in te / mi
n dco pphs plus i mult / ita eciam e et hic
ut sit sensus Sic in omibus diuicijs i plus
et magis ergo i omibus diuicijs Vn am
bros dt lica suauis corpalis voluptas
/ no tn pro qualitate gre cu spualibus
compatur Vnde dt augus charitas diligit
caritas deu / qd cupiditas pt diligere aurum
Ex hijs hetur / qd bona spualia sut vere
diuicie / Ideo augus / si diuites esse vultis
veras diuicias amate Et sapie vii
dt Si diuicie appetuntur / qd locupletius
sapia que dt opetu sut sapie et glia
Et ysa xxxiij diuicie salutis sapia
et scia / et timor dni thesaurus eius Et
appls dt corinthijs / diuites facti estis
in omi verbo et in omi sapia / ita ut
nichil desit vobis in ulla gra Sup quo
Ambros dt tantu corinthij ex doctri
na appli pfecerut / ut q no poterant n
proli lac bibere / postea omibus diuicijs
habundarent cogicois et verbi Et ambos
summam diuiciarum ipius sapie adiungere
ptes induat d bonus est qui dne verbs
papit cogicom / pulcrior q i virtutibus
cogimus pambulat tonc / maior q
h sit dispensans vtitur pphetica sce

latione. Sed maximus qui cum in alti
tudinem in consilijs et operibus atti
gerit et applicari sermonis ad litterit
moralitatem, quia iste sicut in omnibus
diuitijs uberiorem capiet voluptatem.
Potest tamen hoc exponi etiam de diuitijs tempora
libus, sed cum supplemento ut sit sensus
In via testimoniorum tuorum delectatus sum
sicut supple homines delectantur in omnibus
diuitijs. Et glosa addit quod hee diuitie
non comparantur spiritualibus in gratia, sed
quia sunt suaues, ideo ad testimoniorum suaui
tatem adnotatur. Et dicitur: non comparantur
spiritualibus, sed ad testimoniorum suauitatem accedunt
ut propheta notificat ignotum per notum
spirituale per corporales, quibus ex hijs ut glosa dicit
que cuiuis nouit surgat ad incognita
que non nouit, quibus ex visibilium se
ad inuisibilia rapiat, quia et apostolus
dicit quod hic allegat: Inuisibilia dei
per ea que facta sunt intellecta con
spiciuntur. Et secundum hunc sensum maxime com
mendantur hic delectationes in testimonijs
dei, super omnes delectationes temporales, quia
enim mille diuicie temporales sunt omnes diuicie
temporales eo quod quibuscumque datis adhuc ma
iores sunt dabiles qui se diuit delectari,
sicut in omnibus diuitijs. Manifeste innuit
quod quecumque delectatio detur in diuitijs
adhuc sunt comparatione maiorem se habere
in testimonijs, si enim hoc non esset sed posset
dari aliqua delectatio in diuitijs tunc pa
rem vel quam maiorem non haberet in te
stimonijs, cum quibuscumque diuitijs possint
dari maiores. Sequitur aliquas posse de
diuicias in quibus esset maior delectatio
quam in dei testimonijs, et sic non contradicit
verbum prophete. Sed absit quod delectationes
asini quantumlibet multiplicate equipollent de
lectationi vnius humane, cum mille mi
lia asinorum in perfectioni vnius homi
nis non possunt equari.

In mandatis
tuis exercebor et considerabo vias tuas

Positis gaudio et delectatione in via diuinorum
testimoniorum, hic ulterius prosequitur de fide
li exercitio diuinorum preceptorum cum quadam prude
ncia seu discretione. Hoc est in sextum quod requi
ritur ad custodiam sermonum dei, exercere se fide
liter in diuinis preceptis cum discretione considerationis.
Et ordo valde conueniens, quia postquam hic deus testimo
nium dat de sua pietate et assistencia ut
ex eis conciperet gaudium et delectationem,
que cum consuetudine posset in exercitio suorum
mandatorum, valde in delectatione consuetudinat
operantem in opere. Ex quo ergo gravissimus est
in testimonijs ita exercet se in mandatis, et eius
in gaudium non est vacuum sed plenum. Iuxta
id: Ut gaudium vestrum plenum sit, et gaudium
vestrum impleatur, sit plenum in corde et im
pleatur in opere. Ex quo delectatio contingit
in omnibus diuinis diuitijs, id est illorum diuitia
rum vias considerat, vie enim illorum vie pul
chre et semite valde pacifice. Ita quod propheta
ad dona dei iungit sua opera et suarum diui
tiarum habundantiam non vult preterire, quod valde di
gna est iugi consideratione. Et mouetur questio
hic pro declaratione littere: Utrum exercitatio
operosa et operosa cum consideratione verbi dei sit
optima ratione fidei. Veritas istius questionis
apparet ex hoc versu, quia glosa ordinaria duplex
ponit exercitium, scilicet actionis et disputationis
diuinorum mandatorum, et utrumque dicit esse sua tempe
rancia, et penes idem questio. In opposito est apostolus
qui dicit: Noli verbis contendere, quia ad nichil
vtile est nisi ad audiencium subuersionem.
Et propterea quo ad hoc questio fla(?) de alio aut
applicat. Omnis lex in vno sermone impletur
ex quo videtur quod vnius precepti impletio, scilicet
dilige proximum sicut te ipsum, sufficiat ad sa
lutem, qui enim proximum diligit legem implet,
plenitudo enim legis dilectio est. Et prin
cipali diuisione diuiditur in duas partes, quarum
primo proponit boni usus continuationem
dicens: In mandatis tuis exercebor. Iuxta illud:
Beatus uir cuius exercitatio in hijs insistit(?)
secundo ibi: Et considerabo, proponit fructum boni et
optimi propensionem. Et considerabo vias tuas,
quia in illorum consideratione fructus

optimi repositi sunt. Iuxta illud: Consideravit agrum et emit, et sequitur: de fructu manuum suarum plantavit vineam. In prima parte duo notantur: primo bonum debitum cum dicitur In mandatis tuis, quasi non dei mandatum ut dicit apostolus iustum bonum et sanctum est, et est debitum quia quilibet obligatur ad illud implendum et ergo dicit tuis non in mandatis hominum et ad inventionibus mandata non hominum statuuntur et deponuntur, et in tempora statuta et traditiones hominum ut dicit Bernardus, sed dei mandata immutabiliter perseverant, quia indispensabilia sunt. Hoc non quia inferior in mandato superioris dispensationem habet, et deus non dispensat quia apud illum non est transmutatio, et ratio quia mandatorum opera sunt opera caritatis quae sic saluantur quod numquam exsolvuntur. Iuxta illud: Nemini quicquam debeatis nisi ut invicem diligatis, et etiam quia caritas numquam excidit, aliqui tamen volunt quod praecepta secundae tabulae sunt dispensabilia, sed primae non de quo nunc nobis ad praesens sermo. Secundo innuitur in illo debito bono et sancto spiritualis operatio et continua in hoc quod dicitur exercebor, exercitium enim notat in operibus continuum, ipsum usque numquam cessare ab opere illorum mandatorum quae praecepisti sed in eis operabor continue. Maledicti enim omnes qui faciunt opera domini fraudulenter. Alia littera habet negligenter, id est qui aliquo tempore in aliis exponunt et interrumpunt aut non cum tanta diligentia exequuntur. Dicit ergo sic In mandatis tuis exercebor. Notandum hic Thomas de quo deus dedit homini cor et animam, homo animam et cor et omne quod est ad voluntatem dei tenetur extendere. Unde id datum est homini generale praeceptum: Diliges dominum ex toto corde tuo, ex tota anima tua, ex tota mente tua, et ex omnibus viribus tuis. Sed quia quantumcumque homo operetur suis operibus non posset dominum placere, ex hauriendo quod omnipotens est causa omnium et plena rationibus, ymmo semper esset dubius an faceret quod facere debuit. Ideo dedit deus homini suae voluntatis decem mandata ut homo esset certus quod in illa expleret quod voluntatem dei voluntatem fecisset et quod hoc sibi sufficeret ad salutem. Si autem ultra haec aliud vellet supererogare eo maius praemium reciperet. Sic non posita est meta quod latius de licitus humane fragilitate. Ipsis non statis ad alia homini licet convolare, quae tamen contra non erunt, licet etiam ipsa sint sicut dicit Augustinus multa talia esse ut in causis terris vel in necessitatibus terris, ut etiam in cotidianis conversationibus terris. Hinc ita quod praenotatum ponitur hic zelo ad fidem christianam necessarium est exercitium divinorum mandatorum. Unde Romanorum iiii dicit apostolus: legem destruimus per fidem? Absit, ymmo legem statuimus per fidem, sicut non ex fide decem mandatorum oriuntur sic per opera decem mandatorum articuli fidei adimplentur, sine quorum impletione ipsa fides inanis est et vacua, et apostolus dicit: fides sine operibus mortua est. Et glossa dicit: Exercebor in mandatis, id est ipsum operis mo[...]abar in eis, ita quod exercitium dicit ipsum operum et continuationem eorum. Secundo, non sufficit semel divina mandata implere, ita quod etiam secundum glossam quia ipsius in eorum adimpletione requiritur. Tertio, non sufficiat continuatio in operibus mandatorum praeceptorum superficialiter, ratio quia in talium adimpletione requiruntur aliorum operum ad adimplendum quaesitio dicitur non exercitatio ipsius ad aliorum adinventionum provocationis dilatationem, ut hic Thomas dicit in scripto tertio. Decem praeceptorum assignatio est secundum viam ad virtutem quae est talis quod ex hiis quae sunt in promptu ad difficiliora tendatur, quae etiam sic est in disciplinis quod a magis notis ad minus nota proceditur. Ex quo sequitur tamen primo decem mandata sunt prima initia legis, ratio quia eis illa praecipiuntur quae primo facienda occurrunt et illa prohibentur quae primo dimittenda sunt cuilibet ad salutem. Secundo decem mandata sunt decem regulae generales euntibus ad salutem, dicit non hic Thomas quod in eis intelliguntur omnia alia, et includuntur sicut in suis causis et principiis, et in eis omnia alia specialiora vel complentur vel permittuntur. Tertio non solum

pua in magnis / sed etiam magna
in paruis suo modo includunt / quo in
rationibus seminalibus naturalibus que posuit
et quasi imperceptibiles magna tenentur
tur / seu natura a seminibus paruis producit
ad magnas segetes / et quasi post fiat
ad magnas arbores. Sic etiam faciunt
legislatores. Unde in adoratione cultus
honorem intelligi qui debetur diuine maie
stati. In non assumptione diuini nominis omnem re
uerentiam que debetur diuine sapientie et ueritati.
In sabbatizatione omne gaudium delectationem
et suauitatem que debetur diuine bonitati. In
honoratione parentum honorificentiam eciam
proximi / siue in hiis que sunt iusticie siue in
hiis que sunt pietatis. In non occidendo
prohibet omnem uiolentiam et iniuriam proximo
inferre in suam personam. In non mecha
do omnem immundiciam etiam et illam que est contra
naturam. In non furando omne lucrum turpe
et omnem circumuentionem fraudem et dolum
in rebus proximorum. In non falsum testi
ficando omne mendacium. In non concupiscendo
rem omnem concupiscentiam oculorum. In non concu
piscendo uxorem omnem concupiscentiam carnis.
Ex quibus patet quod in exercitio diuinorum manda
torum non est artitudo / sed maxima latitu
do iuxta illud. Statuisti in loco spatioso
pedes meos. Et nondum quod licet plura
dantur mandata negatiua quam affirmatiua
tamen ratio est / quia facilius est mala omittere
quam facere bona / et bona non admissione omnis
circumstantie que tendit in malum / malum
contingit euitare. Licet non sit bonum in se omnibus
circumstantiis suis. Tamen istorum negationum multiplex
ratio quadruplex pertinet ad exercitium. Primo ex hoc
quia malorum obmissio disponit ad boni
operationem. Secundo quia in quolibet mandato negatiuo
affirmatiuum includitur / et in prohibitione mali et
quod bonum imperatur. Sicut facile posset hoc
apparere in practica / quod tamen obmitto. Ex
quo sequitur hec. Omnes uires exercende
sunt in mandatis dei. Unde non dicit homo exercebo
manum uel pedes / sed exercebor quod totus
satis innuit omnes uires exercendas in man
datis dei. Hinc est quod in illo uno mandato

dilectionis diuine quod dicit dominus diliges deum ex to
to corde etc. ut dicit beatus Augustinus primo de doctri
na christiana / nullam partem uite nostre reliquit qua
debeat homo uacare et quasi locum dare ut
alia re uelit frui / sed omnem cogitationem
et omnem uitam in illud conferat / a quo habet
ea que confert. Dicitur autem homo exerceri
propter multa. Primo quia omnia data sunt sibi
ad usum non otium / nam etiam ad paradisum
homo positus est / ut operaretur et custodi
ret. Unde ad Titum iiiº. Discant bonis operibus
preesse ad usus necessarios / ut non sint infru
ctuosi. Et Tullius ait in libro de paradoxis quod
totum publicum est quam quisque nouit ar
tem diligenter exerceat. Secundo quia omnis
res ad usum data / tacitum perit sine usu
sicut cum debito usu uel amplius. Unde
Agellius dicit istam fathomis esse similem
uita humana propter uti ferrum est si exerceas
conteritur / si non exerceas rubigo consumit
huius exemplum hemus / equo enim plus
nocet statio continua / quam equitatio cotti
die operata / et ita in multis aliis. Tertio
quia in rebus que non exercentur mala
crescunt. Unde dicit sapiens proverbiorum 23º diligen
ter exerce agrum tuum / et cito post subdit quia
uidi per agrum hominis pigri transiui
et ecce totum repleuerunt urtice. Sic in
omnibus multa in mala docuit ociosi
tas. Ecclesiastici 33º. Nec solum pro non usum
ut exercitium mala crescunt / sed etiam
bona consueta dedisciuntur. Unde beatus Bernardus
in epistola ad fratres de monte dei. Rusticus
duros habet neruos fortes lacertos exercitatio
hoc facit / sine cum torpore molestat uo
luntas aut facit usum / usus exercitium / ex
ercitium uires in omni labore subministrat.
Hinc Gamfredus in poetria sua. Dat ceteras
usus ymperitas imitatio reddit doctas
aptas tria concurrentia summos. Sic autem
exerceri debemus in quo magis digne exer
ceri debemus quam in hiis que mandata sunt no
bis / et precipue in mandatis et operibus pie
tatis. Et thymotheum iiiº. Exerce temetipsum ad pie
tatem / nam in quibuscumque aliis exercemur
sine istis transgressores sumus / et male
nobis. Psalmus 118. Excusare transgredientes
mandata domini. Istis non seruatis sine

Debet homo exercitari in mandatis dei propter multa

1

2

3

omnibus mandatis aliis saluabimini et cetera
Si vis vitam ingredi serua mandata et cetera
per hoc redarguuntur multi qui alii magna faciunt que non tenentur sicut ieiunia castigationes et afflictiones et non reddunt iniuste acquisita vel non ministrant eis quod debent ministrare ut parentibus vel aliis in miseria constitutis sicut aliqui dimittunt propria et meditantur aliena de exercitatione aut verbosa dicit augustinus contra hanc litteram verbi latini interpretes habent exercebor ibi alii habent garriam et bene exercitatio adiungitur garrulitati quia garrulitas non est aliena ab huiusmodi exercitatione Solet enim scientia ad usus omnes inimicos fidei et romane atque catholice copiosis doctorum disputationibus invehere et eadem verba ponuntur in glossa etiam hoc exponentes sicut ista littera in mandatis tuis id est in divinis scripturis que sunt plena mandatis dicitur enim quod divina eloquia plena esse preceptis divinis exercebor id est copiosis verbis disputationibus Nota secundum bonaventuram libro finali ad eugenium quod circa scripture exercitatio tribus vigetur primo fide secundo intellectu tertio opinione fide innititur auctoritati quia primam veritatem sit pro obiecto intellectus innititur rationi quia procedit ab uno ad aliud et vocatur rationi inquit ex alio Sed opinio verisimili veritati opinio enim non habens certam veritatem sed persimilia potius inquit quod apprehendit hiis prenotatis posset hic generalis exercitatio in scripturis necessaria est fidei catholice ut patet ex dictis augustini et glossa contra illam litteram iam lectis et patet sicut quia si illa non esset quomodo fieret eluadatio scripturarum reprehensio viciorum et superatio hereticorum Scribitur enim in actibus apostolorum quod quidam de synagoga libertinorum disputabat cum stephano et non poterant resistere spiritui qui loquebatur in eo vnde factum est quod superati sunt et fecit in ecclesia tanta historia quod aurenes atque alii contra quoslibet p laudabiles disputationes hereticas confutabat et in eis contra eos deducit bonaventura vbi supra sicut exercitatio necessaria est primo propter ne fides pedes ponetur certitudinis in loco opinionis quia cum opinio assertionis sit temeritas est secundo propter hoc ne illud quod est certum

et fide firmum opinio reuocet in questionem quia si fides sit dubitationis in se ipsa est nec fides dici meretur tertio propter hoc ne in intellectu illa que sunt posita sub signaculo fidei velit irrumpere sua estimatione dicitur enim perscrutator maiestatis reprimitur a gloria Vnde multi suarum opinionum fidem putantes et intellectum non custodientes in exercitatione diuine scientie exciderunt a fide secundum bonaventuram Glossa eorundem et si disputationis quandoque confusio sequitur non est tamen obmittenda vero quia sepe confusio est occasio conuersionis est enim confusio adducens gloriam Vnde et apostolus confundebat iudeos qui erant damasci affirmans quia hic est christus et propheta dicit in proverbiis imple facies eorum ignominia et querent nomen tuum domine Nam et christus seductores in exercitatione confundebat et alios ut patet ex decursu euangeliorum Glossa eorundem dato quod nec confusio proficit propter obstinaciam adhuc huiusmodi exercitatio obmittenda non esset sepe enim fit quod heretici qui convincuntur et confunduntur indurantur et potius mori eligunt quam conuerti modo dicit eorundem quod hoc est vtile quia et si isti quod est contra necessitas non proficit tamen ecclesie proficit ut dicat bonaventura in primo super cantica tenendo illud Capite nobis vulpeculas que demoliuntur vineas sic capite et si non eis tamen capite vobis valde enim in hereticorum supra consolatione gaudet ecclesia quia exinde roboratur et probatur fides nostra et confidentie fidelium exhylarantur Glossa eorundem et si talis exercitatio sit ita vtilis non tamen omnibus est concessa quia ut bonaventura tenet sancta sede canonica layciis et in publico de hiis que fidei sunt disputationes facere non licet et hoc ne scandala oriantur Solent enim heretici probabilia congerere et attractiua que in fide infirmos de facili possent scandalizare et quia etiam actibus qui habent depressos intellectus secreta fidei sunt abscondenda prout hoc sunt ita supius declarata Glossa eorundem licet ex disputationibus multa bona oriantur tamen salubriter vtiles sunt qui in eis ad normas diuini sit respectus et ad hoc innedi tamen discessit

pphã executor in madat' tuis, subiüget
et cosidabo vias tuas, et rō est quia
actus hmoi disputatõis debita intetõ
regulatur, alias n̄ bene bonus esse nõ
posset. vn̄ glõ sup̄ ca. lt̄ran̄ dt tūc disputa
tones vtiles sūt si in eis nõ gsiderent
nisi vie dm̄ que sūt via et vitas q̄o
plenitudo in xp̄o inuenit. ex quo pz q
vtrumq; debet pvectis r'ligiõis r'mitti
uel vitas fidei temerai adisputatõe
est cessandū, hoc mai' ex glõ alle
gata agno ad q' g° cū modis hõtes
valent disputatõnes ex quo nõ scãt
vom, sed vtũt violencia. ex quo vita
tem dme sĩe auttt et fisifiat, nec
ea sit utũt put efflagitat spūssct
et etiã q̄r fere tota est in eis pvectas
xane r'ligiõis extincta, in vbis qd
ptendũt eã, sed eo' facta nõ stat cū
ea, ⁊c in vestibus ouiũ incedut et nõ
tm̄ intrinsecus sz fere ad omes vltimos
sũt lupi rapaces. a fructibg eni eo'
cognosceť eos. Sequitr̃ lr̃a et consi
derabo vias tuas. hic iam incipit agi
de studio discussõis. vñi in ptibs apu
vt exerci in lege dei, ez ut diligentez
heat gsidatõm quo ambulet de vno
ope in aliud, et nõ ẽe viam sed inuia
p ut dr̃ de illis in ps° ambulauerut in
vio et nõ i via erraũt in solitudie via
spitacõis nõ inuenerut. et duo hic tangu
tur pro rõnis investigant' studiositas
cū dr̃ considabo, considato n̄ ẽ actg ipig
rõnis quia ut dt bñdg in lĩo ad eugeni
Consideato est intenta aiim adinue
stigand; cogitato. S°o tangit rei inuesti
gabilis multiplicitas cū dr̃ vias tuas
lz n̄ vnica sit tm̄g quia vna btitudo
oim diũso tñ calle ad eã inbut' homines
puenire. dt g° sit considabo vias tu.
Sz anq; ad cosidatõm venõ executor
i madat' tuis. rō q' n̄g pt gsidare nisi
prius deū heat in mete, imo ctiã ẽ q ad
nullū venit deus nisi ad illū q' se exe
cet i madat' suis. iuxª illud Johis xiiij
Si quis diligit me sermoz meū suabit
et ad eū veniẽg et mãsioz apud eum

faciem9 ac si gto d' quia salū executibz se
i mandat' deus venire gsueuit. io exec
bor in eis ut dco pando iter remedi posse;
here considatõm de eis. Ex quo pz p̄mo
q pphã suat debitū ordinē, 2° q executi
tit audacia et psumptõm q tñ nõ exclu
dẽt si pter ordinē aliquid attemptare
vellet. 3° q in hc theo' singulai' ẽ ad
alias sciās, in oim n̄ scia speculatõ pra
ctica pcedit, ez in aliis scĩs prius scire et
gsidare et pga ãm gsidatõm scie uel
acte face. h' ẽ om' ez n̄ prius crede anq
intelligat. iuxª id ps. nisi credideritis non
intelligetis, ymo ad intellctm theo' non
devenitur, nisi ex opibg bonis et meritis
dt n̄ sap. fili gcupistis sapiaz cosua
iustiaz et deus pbebit eam t'. Vn̄ et illi duo
cristi discipuli pq̃m eū in hospiciū cõege
rũt, mensam locauerut et panes apposuerut
in quibg apa pvectat' ondũt cognouerut
eū luce vlt'. ipis sit pnotat' ponitur
hec gclu° liz vie dei sint investigabiles
tñ nequaq̃ sũt gsidande. p̄ma ps ẽ apph
dicent' incomphensibilia sũt iudicia
eius ⁊ investigabiles vie ipig rõ' rei
et posset sic deduci btitudo que ẽ ultaz
viaz tmg et finis est investigabilis q'
est sup omes vires homis iuxª illud nc
oculg vidit, nc auris audiuit, nc i cor
homis ascendit, que pparauit deus time
tibus se. vbi ondi' q nc ex visu nc ex
auditu, nc rõnatõe q'cũz ho pt ad illaz
notiã puenire, et g° eo et ille vie sũt
investigabiles tñ gñia, q' sp media ppõco
nat' fini et via timo que duct ad eū
Et hinc est q thõs dixit saluº xpm dne
nescim9 quo vadis, et quo possum9 via
scire. vn' ex insciã btĩmis arguit viaz ad
eã ignorantia. Sc'da ps q sũt gsi
derande. et hc ad ut saltem aliq notitie
heret de eis. Considerato n̄ solet fieri
qn res est ex se ignota et nõ directe
nc facili neqz prompte cognoscat'. vn̄
Job xx donc putabam vias & aliq dice co
sidabam. ex quo pz q vie dm q ex se
clause sũt quenabg appuit'. vn̄ qui que
rit inuenit. ppt' qd dt bñdg ad eugeni

licet que super nos sunt non verbo doceantur sed spiritu reuelentur, tamen que sermo non explicat consideratio querat, oratio expetat, vita mereatur et puritas assequatur. Correlarium. Circa res altissimas consideratio non est inanis et vacua. Ratio est quia licet ex se ipsis non apprehenduntur neque cognoscuntur, quia propter hoc dicuntur altissime quia sunt a nostra cognitione elongata, tamen ex hiis que circumstant cognoscuntur aliqualiter, quomodo non cor hominis alteri homini incognitum est et tamen ex hiis que sunt ad extra coniecturaliter cognoscitur, sicut quando homo alium hominem sepe aspicit et considerat ex intuitu faciem eius amare eum coniicitur, sicut Judith x dicitur quod servi Olofernis considerabant faciem Judith viii. Et Gregorius Nazanzenus dicit Deus cum sit esse quoddam sine fine substantie pelagus, solo intellectu vix potest agnosci et hoc subtili admodum et parui congrua inspectione non ex hiis que in ipso sunt sed ex hiis que circa ipsum sunt ut ipsa imitatione speculum non tam ex se ipsa quam ex hiis que sibi proxima sunt contempletur. Corollarium. Et si vie dei ex integro circa eas consideratione alicui note sunt, adhuc tamen digne sunt diligenti consideratione. Ratio quia multa considerantur ideo ut perfecta melius sciantur. Sic non considerantur vie. Jeremie vi [illegible] Considerate semitas Theman, et primo Regum xxiii dicitur Considerate et videte omnia latibula eius quibus absconditur et revertimini ad me ad rem certam ut nobiscum sit. Directe vie domini licet note considerande sunt ut eo diligentius domino deo appareant. Ysaie xl Dirigite viam domini, rectas facite semitas eius. Ex quibus omnibus etiam quanta esset diligentia habenda circa omnia quibus deus vult operari salutem nostram. Bernardus dicit in libro de amore dei Non numquam mittis in in os cordis quod non licet michi scire quid sit. Saporem quidem sentio dulcedinem adeo confortantem ut si perficeretur in me nichil ultra quererem, et cum acceperim tenere et ruminare volo et diiudicare eius saporem, sed statim transit. Et cum de visitatione eius uel acceptione uel usu formata quedam lineamenta in corde gestio committere uel etiam memorie labilem scripto innitare, quorum quando reductum cum voluero illud me recolligam, at propter hoc subesse in velim posse quantumque voluero, audiens a domino Spiritus ubi vult spirat. Sentio etiam in me quia non quando ego volo sed quando ipse vult spirat. Ex quibus omnibus quod nullus ad intima viarum domini peruenit et ad penetralia nisi ubi plus bona vita profecerit. Secundo quod huiusmodi dei viarum cognitio non consistit in subtili investigatione sed in sapore dulcedinis, alias multi plus nossent dominum quam boni qui quandoque adiscunt subtiliora. Tertio huiusmodi cognitio magis est sapiencialis quam scientialis et non est nisi paucorum quia pauci ad scientiam sic sapidam peruenerunt quia dispositiones que ad eam pertinet abmittunt. Sequitur textus vias tuas. Hic iam ponit de multiplicitate viarum dei in quibus homo et exercere debet opere et eas considerare mente. Multe autem sunt huiusmodi vie. Prime sunt scripture preceptive et applicite quia iste deducunt ad deum, hec valde considerande sunt. Dicitur in vita beati ... Nescientes scripturas. Alie sunt sanctorum exempla. Unde que quicumque vivunt placent deo, ad hec debet haberi respectus, quia secundum Gregorium in libro de premisso sanctorum exempla plus legerunt. Alie sunt mandata decem que impleta deducunt ad vitam eternam. Unde illud: Mathei xix Si vis ad vitam ingredi serva mandata. Et de hiis verbis exponit Honorius secundum quod debet intelligi Exercebor in mandatis tuis id est assidue ea faciam, secundum ea formabo vitam meam, et considerabo vias tuas id est eadem mandata ut nullum eorum preteream. Sic non sufficit dum est et bonum faciendum assidue ut nullum premittatur ab impletione, quia si quis offendit in uno factus est omnium reus. Et posset ponere textum hic et conclusio, licet sint vie domini valde multe omnes tamen comprehenduntur sub misericordia et veritate. Psalmo xxiiii Universe vie domini misericordia et veritas. Et addit ibidem Misericordia et veritas obviauerunt sibi iustitia et pax osculate sunt. Et ita exponitur contra considerabo id est attendam diligenter et devote vias tuas scilicet misericordiam qua parcis et veritatem qua retribuis. Esto

em mite ime in r'mittedo et verax
in retribuendo / Corl'm ad hec duo ma
xime dz hr respcus quia sut est fu
damenta ex quo in eis tota lex et eius
omia madata gnectut / Corl'm sine
istis duobg legs impleto ee no pt quo
n' sine pudencia nulla uty pt fieri / sic
nullus sine iusticia quia i qb3 illaz oms
uirtutes gnectut / sic eciā est de ist' duo
bus / Corl'm alia via deus no adue
nit homi nisi vna istaz / rō est
quia sic ho ad deu no vadit nisi vna
istaz viaz ut dt glo' cu corr' ita
n' deus ad homie3 vadit nisi aliqua
ex ist' vn pt dr' abmaz iusse filio suo
luc' xv et ctu est q no obmaret ob
mutuo nisi eadē via irent / potius
n' cpareret se alius tn mag deo venim
endi et alius homi ut aug9 dt et
gg / deus n' venit illuiando docendo
homi suscipiendo / deus monedo in
citando sollicitando homi exequendo
deus arguedo corrigedo increpando
qu'e illud Cu venit sp'us arguet mu
du de pcto iusticia et iudicio / sed homo
ea de quibg arg' obmittedo ul faciedo
maxime go ille vie gsidande sint
Si quis n' no pt distincte [illegible] no pt
vias dei cognosce distincte n' dr' Io'hs
iiio Nescis unde veniat et quo vadat
Sp'us n' e deus et sp'us ubi vult spirat
at tn istas duas quib3 adulat Cui
ius aut vale sint vie dni / omes tn
in his duobg gnibg cophendut dt
de quibg dt ps Vniuse vie dni mia
et veritas / Et si quis no pt distinctas
cognoste vias dni adming dilig't stu
deat istas vias considerare ut quanq3
venit adulat an per viā mie ul iusti
cie veniat sibi deus / an dulcis et rectus
utruq3 n' dr' sdulcis et rectus dns / na3
quacu3 haz viaz venit periclm e hoi
si se no prouide Vn dni adventu timuit
si em misericordie venit dz ee gtg et ualde
humilis ut no psumat / si p viā iustic
venit dz ee tidrity et ualde spirans ut no
/ diffidat

In iustificationibus tuis
meditabor: no obli: ser-
mones tuos. Hic iam exequit' de iusti
et cotinua meditacone dinaz iustifi
cacoui promittens no intrupce aut
oblivioni trade sermones dei / hoc e
n' septimu et ultimu in quo cosistit
custodia smonu dei / vz in meditado
incessant' et sine intrupcoe oblivois
Et ordo est valde debitus istoz psimi
in quo homo ht magna3 delectacone3 /
et gtinue exercet illud in ope et dispu
tat ore / et auscultat et considat / neces
sariu est q de illo meditetur q illud
in corde vertet et revoluat / et nullo o
oblivioni tradat / Sciend aut sut iusti
ficacones nisi qda testimoia dei / et
quid sut madata nisi iustificacones
dei / et quid sut smones dei nisi vie
dei / quas quiq3 deus iustificat tut
dat nobis testiom de scipso q est pyg
et iustors et preabilis sup malicia
Sciendo aut in madat' exercem' tut
iustificam / sine n' legs impletoe no
contingit iustificari / et quez illam
implet / mo illo quo est implenda tc
iustificamur / Sic eciā dni smones
vie sue sut / eadē go sut i re nisi q
rones hent spales in quibg diuid' di
cut' n' testimoia quia cu advenint
testificant' nobis de bonitate dina di
cut' madata quia obligant ad adim
plendu Dicut' iustificacones q' i corz
impletone iustificant / quadz n' opg
cuiuscu3 madati virtuosu est q' pomet
ad aliqua virtutem mo notu est q
virtus vicium expellit et p expulsione3
vicioz fit iustificato Sermones aut
dicut' quia informaciom pcos / mo lic3
ista idem sut i re tn alias et alias
denominacones gpha appoint ad illa
dt n' in via testioz delectari se dt
in madat' exerce dt vias dei considare

dicit iustificationes meditari, et diuinorum sermonum non oblivisci. ut notatur in talibus gradibus seu ascensionibus ad perfectionem de quibus iusto in psalmo ascensiones in corde suo disponit in valle lacrimarum in loco quem constituit. Et modo quia ista pro ista versiculi determinatione. Vero ad perfectionem vite iustificationis iustificationum investigatio et dei sermonum memoria requiritur. Veritas quibus autem ex isto versu magis ut patebit ex expositione gradus contemplationis distribuitur. Unde de magdalena que vitam perfectam sit dicitur quod sedens secus pedes domini verbi illius iustificationis quia secus pedes remissionem peccatorum accepit, audiebat verbum illius verbi inuitur investigatio quia audiens multas rerum diuinarum cognitiones, licet visus cedat plures. Et de memoria sermonum dei dicitur quod maria conservabat omnia verba hec conferens ea in corde suo. In apparatu iustificationis est extrema secunda perfectionem quia ea est solum incipientium investigatio autem est laboriosa et perfectionem impedit que est de perfectione, memoria autem solum est peccatorum, que videtur perfectionem detrahere, quamuis non sint perfecti non solum tamen habent in proposito peccata, sed etiam in peccatis delectantur, et ad futura se extendunt et pergunt videtur quod quo ad omnes partes quatuor sit ista. Et dividitur ista littera sic: primo non tangit diligentiam intellectus inquirentem dicit meditabor, meditatio non ut apparebit diligentiam exprimit intellectus rationalis. 2o tangit diligentiam memorie retinentem dicit non obliviscar. Et utrisque potest preponi obiectum quia meditationes alium dicit ex iustificationibus dicit in iustificationibus tuis meditabor. Et non obliviscar diuinos sermones dicit non obliviscar sermones tuos. Et in hac littera sunt quatuor partes dicitur ergo sic in iustificationibus tuis meditabor quasi dicit non sufficit primo modicum est considerare et statim abire sicut dicitur Jacobi primo Consideravit se et abiit et statim oblitus est qualis fuit. Sed ea considerata iterare mente

quia hoc videtur sonare hoc nomen meditatio. Meditatio non est mentis iteratio sicut ex consideratione ymaginis in speculi inspectione nulla relinquit impressio in animo considerantis, et ideo quam cito avertit se a speculo et vadit ad aliquod negotium statim obliviscitur qualis fuit. Sic siquis audiens diuinos sermones et conspiciens ibi sordes sui animi et pulcritudinem ut in speculo non recipit aliquam exinde in animo impressionem, ut recordatur que audiunt et se cognoscunt recordatione hoc facit et se meliorat quod debet a domino deo sperare mercedem nullam, quia ex quo est auditor obliviosus nullo modo potest esse operator beatus. Iste ergo propheta dicit Considerabo vias tuas in eulit in iustificationibus tuis meditabor, ea enim ea que considerantur memorie commendare debet ut hic possit melius intelligi et deduci ad eorum propositum. Post hec eius meditationum in actiua vita necessitas requirit patet per eius causas patet ex augustino libro de meditatione dicit et meditatio scientiam parit, scientia ignorantiam fugat et compunctionem ingerit compunctio ingesta desidiam fugat et devotionem generat devotio uero orationem perficit, meditatio non est quia homo perpendit unde cecidit et ubi iacet, quid perdidit et quod invenit ex quo intelligit quantum in hoc seculo lugendum sit. Ex quo patet quod huiusmodi meditatio principiis scientiam parit dicit non augustinus Scientia est quia homo ad sui ipsius cognitionem illuminatur. Scire enim non est dicimus dicit augustinus quam aliquis ratione percipis, quam non quibus fidem habens cogitat de hiis que fidei sunt et de hiis que ex fide sunt facienda et ad se considerandum recurrit, ratione percipit quid egerit aut in quo deficiat, et ita seipsum recognoscit. Hec est salubris scientia quia ad compunctionem reducit. Sicut Salomon dicit qui addit scientiam addit et laborem alia littera habet dolorem, quanto non homo mala sua amplius intelligit tanto plus suspirat et gemit. Nunc autem est compunctio que ex consideratione malorum cum magno dolore

afficiat. Hic dolor salubris est quia statim ex eo deuotio generatur que secundum Augustinum est idem prompte et humilis affectus, quando non homo suo rum malorum magnitudine terretur, diffidens de propriis viribus se addendum qui certit et eo ardencius quo nichil remedium esse deum videt in quo confidere confidere possit vnum dei protectioni exposcat. Et deuocio ipsa cordium perficit que est principium contemplationis et principium actionis. Ex quo apparet quod actiua vita in actibus meritorius habet ordinationem. Patet hoc ex declaratione istius textus. Secundo quod actiua vita ad perfectionem durat quia prima est et precedit, nemo non fit summus repente. Sed ut Gregorius dicit oportet ut quilibet se prius exerceat in actionibus antequam ad perfectionem conscendat, oportet ut prius Lya copulatur antequam ad Rachel amplexus perueniat. Et iste ordo etiam ponitur in versibus istis. Reparata in memoria dicitur ibi. In corde meo abscondi eloquia tua. Reparatur et intelligentia, et reparata memoria de qua ibi Benedictus es tu domine doce me iustificationes tuas. Reparatur affectiua que reparata dicitur ibi In via testimoniorum tuorum delectatus sum sicut in omnibus diuiciis. Reparatur exercitatiua in operationibus bonis. Reparata autem exercitatiua dicitur ibi In mandatis tuis exercebor. Sequitur contemplatio de qua propheta ait in principio versus, et ita dicit Augustinus qui arcem contemplationis ascendere desiderat necesse est ut se prius in campo bone operationis exerceat. Nondum est tamen quod meditatio communis est ad vitam vtramque tamen non meditatio fit in hiis que sunt vite actiue ad actiuam pertinet, prout ita declaratum est in prima parte glosarum. Sed quando fit in hiis que sunt contemplationis tunc ad perfectionem reducitur. Circa ergo istam meditationem attendendum quod beatus Richardus primo libro de contemplatione distinguit meditationem a cogitatione et contemplatione dicens vnam eandem materiam aliter intuemur per cogitationem aliter per meditationem rimamur et aliter miramur per contemplationem. Cogitatio per deuia queque lento pede sine respectu peruentionis passim huc illucque vagatur. Ex quo apparet quod in cogitatione non

est stabilitas. Secundo quod cogitatio mala et bona indifferenter respicit. Tertio quod non habet finem in intentione. Hec omnia patent ex eius descriptione. Sed meditatio est studiosa mentis intentio circa aliquid inuestigandum diligenter insistens. Vel aliter meditatio est prouidus animi obtutus in veritatis inquisitione occupatus vehementer. Ex quo patet quod meditatio includit diligentiam et stabilitatem. Secundo meditatio proprie loquendo ad mala non refertur. Tertio meditatio habet in intentione finem. Et ut dicit Richardus, meditatio est frequenter circa ardua et aspera et cum hoc magna industria animi ad finem nititur peruenire. Sed contemplatio altius ascendit de qua suo loco est tractandum. Ex omnibus patet quod dicendo meditabor diligentiam in inuestigando ondit et non est minus quia obiecti difficultas requirit magnam diligentiam de qua subditur In iustificationibus tuis. Iustificatio non inter opera dei maximum opus est, maius non est quod tanto modo maius quam beatificatio et hic in isto sensu, est maxime appetendum non solum peccatoribus sed etiam iustis. Creature rationali. Et ratio est, ego non magis debeo velle iustificari quam mille celos creari vel iustus beatificari. Et non peccatum est ita malum quod magis debeo velle totum mundum destrui quam vnum peccatum committere. Sed quod etiam magis debeo velle mundum creari quam vnum peccatum committere, quia creatura rationalis magis debet velle honorem dei quam omnia bona creata, et ergo vitationem et exclusionem omnis inhonorationis quam quorumcumque bonorum creationem conseruationem perfectionem vel consummationem. Circa ergo huiusmodi iustificationes maxima est habenda diligentia et cautela pro liuidatione autem huius verbum iustificatio adduendum quod multiplices sunt iustificationes. Prima iustificationes dicuntur illa quibus deus iustificat homines, id est de impiis iustos facit, dicit Augustinus. Sed homo iustificatur ut sit iustus et ne se liceat peccare arbitretur et huiusmodi iustificatio est exclusiua peccatorum, ut dicit totum in epistola. Non sic quod ille.

qui est pfectus nō sit iustificatus, sed
quia iam statū huiōi exiuit et ulterius
progressus est Scdo dei iustificacones
dicunt' ia opa per que meretur homo
illa dona p que deus iustificat eum
sic e pcta delicta et abhoiata dt n
augus nllus adeo iustificat' et eligitur
nisi distet ab illo quod rem' et alia h'
que ptinet ad statū incipientiū seu pe
nitenciū 3o iustificacones dei dicunt'
ia quib homo cofirmat' ne a iustifica
cone decadet decadet dt eīn augus d'nā
et grā diuina uina nos pueniens ut sa
nemur et subsequit' ut sanati vege
tem, pvenit ut pie vocamur subsequit'
ut sp vivamus, et horum meditaco ptinet
ad pficientes 4o iustificacones sūt quib
gminado ad supiora deducimur dt n
augus sr epla ad gala ex iustif'is hō ī pet
quod ad iustificatō ptinet grās agat
ei qui dedit et grās agēdo petat ut qd
nodu dedit tribuat nō n desiciat ī dando
si tu pfitus in accipiēdo quātūcumqz habeas
capaces fauces quātūcumqz ventrē affe
ras esurientē, sp fons vincit siciētē
et hec iustificacones huiq ptinet ad pfecto
et ille valde metuēde q̄ibq finaliter ꝯsūma
bit' iustificaco dt n augus quātūcumqz homo
vivat hic iuste, ve ei si cū deo intrauit
in iudiciū inquit n ps Ne intres ī iudi
ciū cū seruo tuo quia nō iustificabit' in
ꝯspcu tuo omnis vivens Quibus pnota
tis ponit' ista qlō Ut' sedmatur iustifica
cionū meditaco ad vitā requirat actiuā
metholos tn tenet pfectionis statū pma
ps qclois tz ex iā h' posito sufficit'
et etiā scda nota ē aliqualiter Notandū
tn put gloza innuit ꝙ iustificacones
hic capiunt' p iustificacionibq cerimo
nialibus vete q̄ fuerūt qdā figure iustifi
cationū spūaliū Sic n accipit' lucas po
vbi esse ta dt de parentibq Iohis bapte
erant ambo iusti incedentes ī omnibq
mādatis et ex iustificacionibq ī mādatis
quo ad moralia In iustificacionibus

quo ad cerimonialia dt qo glō ꝙ h
meditari statū tenet cotemplatiois seu
pfectionis quo n in lege veteri illi dicebā
tur viri erudīti seu ptinentes ad clerū in
qui in figuris considerabant seu intelli
gebant veritatem, sic ī clero dicūt' pfecti
qui habentes ea q̄ sūt pfectionis retro
spiciunt ad figuras siue pfectionis et diuin
dicunt lucē a tenebris veritatē a figura
considerantes statq ad statū excellēciā
in hr magistratus dispēsacōm diuinā Alius
eciam lz ia cerimonialia tūc ex se nō
iustificabant tn eorū meditac'e mō pficit
ia n cerimonialia nō hēbant virtutē iusti
ficandi in se dt n aug. appl' ad gallatas
Si per legem iusticia ergo xpūs gratis
mortuus est Scd dr iustificacones
quia ut alex de hal ponit ī scpto tñ
ex aliis rebus iustificabat q̄o q' corp
ab ꝯuato ab iusticia ꝯsuabat, ex qo n
erant indecora pcepta q̄ nō ꝯsuabat ea
ī iusticia fiebat, sic ergo dr purificata per
obꝯuaciā vel dicet quia a scandalo et ī
puritate fame sunt ꝯsuata Ex quo
lz cogitare de ꝯsuatis ab iusticia anti
quis pfectionis ē, tn maioris pfectionis ē
hominis que mō ī cīnt ꝯsuatis uti vn illud
dni Si oculus tuus scandalizat te erue
eū et pice abs te ibi n pcipiens pecta
venialia quorū uitaco ꝯsuat a mor
talibq vn et illud appli ab omni spē
mala abstinete vos Cano n ab ulde
multa ꝯpapiobat ut occupacōe corpe gra
uati nō haberent tempus copia faciendi
et sic euitaret omnē iniusticiā Sic mō
dr omnia pbate quod bonū ē tenete
ab omni spē mala abstinete vos q.d
si oīa pbauitis et bona egitis ab omni
mali occasione fugietis Ex quo az ꝙ
ex meditacōne talium deuenit' ad cog
nicōm diuine sapie, qui n meditatur ꝙ deq
hec pcepit ut abduceret a talibq nō aliud
nisi sapiā suā cognoscit eius uti ps
dr nō est inius Scdo h iustificac' dicebā
tur quia tollebant irregularitatē q̄ quis
erat irregularis, ad scribendū excludrem

pa 5o

Iustificaciones ceremoniales … figure … perfectionis

diuinum cultum et quod pro quadam immundicia
arcebatur. Unde dicitur Levitici 15: Si quis ad menstrua
tam accessisset quando debuit purificari. Si
quis mortuum tetigisset quando debuit emun
dari quando a lepra in domo aliquis vel veste
a lepra in crinibus debebant esse purifi
cationes. Ex quo patet quod in horum medita
tione cognoscimus mansuetudinem et beni
gnitatem dei, quia non ex iusticia prohibuerat
hec et ea et quia immunda, ex pietate si quis
in aliquo peccasset reliquit medicamenta.
Unde Romanos 2: Ignoras quod dei benignitas te ad pe
nitenciam adducit. Hec non horum quae modo circa
primam agunt figure sunt. Tercio hec
iustificationes dicebantur quia in vetere lege
erant quedam signa seu protestationes
fidei quae modo de Christo domino habemus quia
quidem fide in Christum credentes et tunc iu
stificabantur sicut modo iustificantur. Non
quidem iustificantur ex opere operato ex tunc
sed ex opere operante interius ut est fides et ca
ritas. Licet autem hec cerimonialia
quo ad observantiam transierunt tamen a medi
tatione amoveri non debent. Racio quia
observancia eorum non prodest unde Galatas 5: Si
circumcisionem observas, Christus tibi nichil
prodest. Sed magna est in talibus materia medi
tandi dicitur non propter causam eorum sed causam continge
bant illis in figura. Scripta autem sunt propter
nos in quos fines seculorum devenerunt.
Unde Gilbertus dat causam quare in iustifi
cationibus legis antique est meditandum
ut sciatur quod non casu sed certa ratione
in illis pulcris deus voluit multum pulcri
ora designare et ne ista que modo aguntur
sed in tempore credentur ex quo in antiquis
prefigurata fuerunt. Unde dicit sic: Non posset
antiqua deleta novis desinere sacramenta
nisi divina prudentia intus operante
quadam occulta racione. Modo enim illa
antiqua casu quodam indifferenter ita prope
inirent quibus nova per quemdam modum a pru
denti dispensatore et observatore
diligenti adaptarentur iusticia. Magis
autem illa in horum sunt significationem non
homine id intendente sed deo disponente
preparata quoniam hec illis aptata. Et postmodum multa
subdit: Sub tam pulcro velamine pul
criora sunt que latent salvatoris nostre
sacramenta et multiplicia spiritualium
dona gratiarum. Ex quibus secundo patet quod huiusmodi
meditatione divine gubernationis dispensationem
agnoscit que mores aptatos temporibus certa
leges observabat. Secundo in hac medita
tione ordo legis ad legem perpendi[tur] certa
quae sunt veteris legis in hiis quae sunt altius
includebantur suo tempore manifestanda. Tercio
veteres scripturas meditari prodest et contemplationis
patet quia iste scripture fere omnes sunt fi
gurative. Unde Psalmus: Tenebrosa aqua in
nubibus aeris, exponitur in glossa i. obscura
sciencia in lege et prophetis. Nam et ordeum
de quo facti sunt ordeacei panes quinque
quos Moyses significat secundum Augustinum tenacis
sima quidem palea tegitur sed vix ex
ea tribulorum diligentia trituratur granum excu
titur, quia sensus veritatis circa testamento
veteri non nisi studio attentiori percipitur.
Ex quo arguitur quod repositio seu ocium contemplationis
non excludit laborem investigationis
prout dicit circa arcam principium et appositum. Immo con
templationis labor et certitudo est lux labo
rem actuorum excludat. Propheta generalis non
presumens de se quod statim et propter corpus
antique legis iustificationes et eas literales et
morales figurales seu morales ac alle
goricas intelligeret. Non dixit inspi
ciam vel videbo vel breviter perstringam simul
et vaga cogitatione transcurram, sed di
cit: Meditabor in iustificationibus tuis
i. cum summa diligentia eorum investiga
cioni insistam. Dicit non Augustinus quod licet diffi
cultas cruciat que non est ex natura hominis insti
tuti sed ex pena dampnati tamen in omnibus
nobis quanto difficilius tanto attencius
operam. Sed quia premissa haec omnia que iam
dicta sunt facere videlicet deum cordialiter exqui
rere, eloquia dei in corde abscondere, iu
stificare disce, iudicia pronunciare, delecta
ri in testimoniis, exerceri in mandatis et
in iustificationibus meditari. Sed oblivio hoc
aufert et delet omnium bonorum noticia

Contemplatio non excludit laborem investigationis

oblivio et [illegible] oblivione attendere non esset custodito sermonum per quam adolescens corrigit viam suam sed magis perdito. Non tamen est quod multum curet quam iam premissa sunt faciat si dum sermones tradet oblivioni dicit enim Augustinus super psalmum lxviii Oblivisci est vita privari et occidi spiritualiter quia oblivisci est mori quia est in profundum venire peccati. Ideo propheta pro finali et indefectibili custodia sermonum dei concludit dicens Non obliviscaris sermones tuos. Ubi tangitur diligentia memorie retinendi. Quando enim non obliviscar promittit diligentiam retinendi in memoria. Sicut enim ut dicit Augustinus oblivio est privatio memorie. Sic repulsio oblivionis memoria est. Et duo in diligentia retinendi memoriter includuntur. Primum est impressio indelebilis in corde. Tamen dicit non obliviscar quod impressa sunt memorie ac si scriberentur stilo ferreo in lapide adamantino quod notat indelebilitatem. Secundum est occupatio pertinens. Tamen addit sermones tuos. Utile enim valde memoriam divinis sermonibus occupare. Attendendum est ut Augustinus dicit libro xiiii de civitate dei Non solum est memoria preteritorum sed et presentium. Et allegat Virgilium de Ulixe qui sui oblitus non erat sic dicentem Nec talia passus Ulixes oblitus est sui ut alius discrimine tanto. Et subdit nisi sibi ipsi presens esset animus sui meminisset quod non esset nisi ad res presentes memoria pertineret. Sed quod raro in apertum adducitur solum est de ipsa parte memorie que preterita respicit. Immo memoria etiam est futurorum adminus collative aliter enim ex preteritis et presentibus non argueret de futuris. Ex quibus propositis patet hec conclusio. Sine memoria divinorum sermonum non habetur vita perfecta. Ratio est quia sine cognitione divinorum sermonum nulla est perfectio dicit enim sapiens. Ubi non est scientia scilicet divinarum et humanarum rerum quasi ubi non est bonum. Et alibi Vani sunt omnes filii hominum in quibus non est scientia dei. Item ubi non

beneficium recogitatio ibi nulla est perfectio quia ingratitudo maximum est vitium quod etiam gelu claudit fluxum divinorum donorum. Item ubi non est operativa recogitatio quo pertinet ad perfectionem. Unde ipsa recogitatione eum qui adversus semetipsum sustinuit contradictionem quod dicit venire recogitamus in bono minime proficit. Quod sequitur bonum sine istis tribus non est perfectio. Ergo sine memoria divinorum sermonum non est perfectio gratie. Quia memoria divinorum sermonum hec tria importat et includit quod sic deducitur. Dicit enim Non obliviscar scilicet illorum que dedici et cognovi. Zophiste enim frustra se non oblivisci diceret quod in mente non misisset. Unde Augustinus dicit non oblivisci legem que de perfectione est et que de premio servitutis et non tam sollicitudo de supplicio. Ex quo sequitur quod cogitatio sermonum divinorum conservationem et custodiam includit. Si quis enim debet non oblivisci ea que cognoscat oportet quod ipsa custodiat ne a memoria labentur et quod ea conservet ne diripiantur labuntur enim per occupatorum pregnantiam diripiuntur per temptatorum dyabolum de quo ipse abiit et oblitus est de secundo venit dyabolus et capitulo viii de corde ne credentes salvi fiant. Quo enim Augustinus dicit Cognoscere dei est conservare et custodire. Omnis enim qui approbat cognoscat et approbat. Et non noscere est dampnare. Quia quos dicit se non noscere dampnat. Sic dicitur est de nobis quia si quid cognoscimus et recipimus et non custodimus reprobamus. Et quia quelibet notitia de divinis donum est. Iuxta illud psalmi Beatus quem tu erudieris et de lege tua docueris eum ideo excludendam ingratitudinem in summa gradum gratitudinis exhibet ut beneficium memoretur dicens Non obliviscar sermones alias iniquam speravit de retributione de qua in sequenti versu subdit Retribue servo tuo. Si beneficium mihi recordaretur. Ex quo sequitur quod ope impleto illorum qui divini sermones pertendunt ad gloriam memoriam requirunt. Dicit enim Augustinus super psalmum lxviii Cum legem dei implet vita non potest non tenere memoria. Vivendo enim ostendit apud quod apud eum est scriptum in corde et faciendo

quodammodo magis imprimunt quia ne a corde
deleantur agit quod philosophi etiam dicunt hiis
venenosos generari et radicari in animabus
Ex quo avertitur quod memoria efficax est magnum
adiutorium in vita huius negociosissimis
actibus quia gratitudinem attestatur ideo dicit
Gregorius recolite que audistis memorie com-
mendate que didicistis Cum non prettus
cibum iam sumptum ad os revocat et rumi-
nat et ruminando in cibi dulcedine
conquiescat quia sic tu cibum domini verbi in
ventrem memorie trahatur si non cogitatur
de eo quod susceptum est ut fiet in ope-
re et factum iterum ad os non reducitur et reco-
gitatur tota domini verbi dulcedo transit
xxi Sap dicit thezaurus desiderabilis re-
quiescit in ore sapientis stultus autem
glutit illud hec Augustinus libro omeliarum
omelia xxxvi Nec sufficiat ad tempus
habere memoriam divinorum sermonum et
postea dimittere ideo non dicit propheta ita lo-
go tempore recordabar sed ut eternum dicit semper recor-
dabor quia non est possibile semper eorum habere
memoriam actualem et etiam intensa me-
moria non valet nisi tempore oportuno
advenire et ideo dicit non obliviscar id est re-
cordabor cum fuit oportunitas vel
quo ad salutem propriam vel quo ad promo-
vendam alienam Ex quo avertitur quod illi in
delebiliter domini sermones sunt impressi quo-
tiens eis opus est sibi vel aliis redu-
cit eos promptissime ad cor et ore profert et
implet opere quia si ex istis casibus
non actualiter cogitaret de eis propter hoc
non diceretur eorum oblivisci et intelligitur
hic de illis qui sunt necessarii ad salutem
Sequitur sermones tuos Ubi tangitur
meta utilis et delectabilis delectabilis
id est sermo dei et propter multa retinen-
dus in memoria Infirmos etenim sanat
Sap xvi neque herba neque malagma
sanavit eos sed sermo tuus immundos
mundat Jo xv Iam vos mundi estis propter
sermonem quem locutus sum vobis In

bono conservat Sap xvi Sermo tuus
eos qui in te credunt conservat In fide
roborat et eam dilatat Joh iiii
Multo plures crediderunt propter sermonem
eius In spe erigit et sublevat ad Thim
primo fidelis sermo et omni acceptione dignus
quia ut ignis venit etc Caritate in-
flammat Proverbiorum xxx omnis sermo dei
ignitus clipeus est omnibus sperantibus
obstinatos illuminat per declaracio sermonum
tuorum illuminat etc Petri primo Habemus firmiorem
propheticum sermonem inmunis ordinata ordi-
nat Ecclesiastici etc In sermone eius composita
sunt omnia et pacientia roborat Ecclesiastici
vii Sermo illius potestate plenus est Sap
xviii Omnipotens sermo tuus domine a regali-
bus etc Justiciam fovet et servat Proverbiorum
viii Justi sunt omnes sermones mei non
est in eis pravum quid neque perversum recte
intelligentibus

quia retribuit sermo et custodit

Retribue servo tuo vi-
vifica me et custodiam

sermones tuos Expedito illo octo-
nario secundum sub illa littera beth que
interpretatur doctrina Hic incipit
tercius octonarius cum pro tytulo preponitur
illa littera gimel que interpretatur ple-
nitudo sive retributio Postquam enim propheta
deliberavit in quo correxisset viam
suam et doctus est de dei iustificationibus
exercebatur delectabatur meditabatur et non
obliviscebatur que omnia pertinet ad doctrinam
ut est supra expeditum Hic iam videns
multa impedimenta sibi occurrere adiu-
toria petit quasi in primum retributionis ne
pressus defectibus vel terminis resiliret
ab illis que didicit retribue id est prima
et custo quasi diceret nisi dederis in bonis que didi-
ci nec vitam habebo nec custodire potero
Nec credendum quod propheta admisisset facere
quod erat in eo aliás querendo domini au-
xilium et non faciendo quod est in eo tem-
tasset deum ideo propheta quem exhibuit sum
posse naturale ad bene se habendum etc

Sermones dei sunt custodiendi propter plures causas
primo quia Infirmos sanat Sap xvi
2o In mundos mundat Joh xv Iam vos mundi estis
3o In bono conservat Sap xvi
4o In fide roborat et eam dilatat Joh iiii
5o In spe erigit et sublevat 1 ad Thim 1
6o Caritate inflammat
7o Obstinatos illuminat propter ipsorum declaracionem

legem dei. hic iam quia multipliciter defe
ctum petit supernale auxilium gratie dei me
um dicit glo. hic suam indigentiam ondit
et gratiam dei que eam exposcat. Et ordo co
ueniens, cognita enim miseria indigentia
et agnita dei habundantia et liberalitate
quid restat nisi ut petat eius supabun
dantia proprios restaurari defectus. Et
nota quod hec pro declaratione huius lec
tionis ad petitionem sumus dei auxilia que
defectus supplicat et sermonum dei custodia
tribuant. Et ueritas continens eam ex hoc
usu in quo ut probabiliter racione similiter pe
tit sibi dari adeo auxilia et alibi dicit
auxilium meum a domino et uitam, aliqui
enim si esset mortuus custodire non poss
sermones dei. unde id non mortui lauda
bunt te domine. Item apertum petitio huiusmodi
uidetur procedere ex gratia bonorum operum
seu meritorum ut dicit ambrosius sed hoc facere
et sic petere uidetur esse magis presumptionis
quam confidentie, confidentia enim includit
timorem et humilitatem ex quibus homo
estimat se indignum adeo aliquid postu
lare, et propter hoc hec petitio licita non fit
est etiam tamen sufficit insinuare de
fectus ut dicit glo. super illo domine ecce
quem amas infirmatur et ergo non licet
hec aut illa in petendo exprimere sicut hic
in sermo exprimit auxilia et uitam sic
et propter hoc petitio hec inepta. Et diui
ditur hec sermo in duas partes principales
quia primo innuit defectus suos et petit in
fusionem superne gratie qua defectus ipsi tol
lantur. 2o petit cooperationem diuine assiste
ntie qua bona perficiantur ibi legem pone
mihi domine. Prima diuiditur in duas quia primo petit
gratiam contra multitudinem defectuum. 2o ondit
ex hac consequentes bonos effectus ibi
uiam ueritatis elegi. Prima adhuc diuiditur
in tres. primo enim petit quod defectus sur
gentes abiciat. 2o prouenientes ab ex
tra contra quos ambulat ibi aufer
a me obprobrium. 3 ibi dormitauit

anima mea pre tedio. Adhuc prima in duas.
primo enim a defectibus interioribus liberari
supplicat. 2o exaudiendi racionem assignat
ibi concupiuit. Prima diuiditur in tres, enim
tres defectus maiores quibus sunt affectus mor
tificatio intellectus obnubilatio et pena ag
grauatio et hiis defectibus in primis tribus
uersibus. In quorum primo petit uiuificationem
quantum affectus affectus mortificationem innuit
quamuis scilicet dantis liberaliter ibi retribue. 2o
suscipientis cogitationem ibi seruo tuo. 3o
inde quantitatem uiuifica me. 4o seque
tis operis fructuositatem et custodiam dicit ergo
sic seruo tuo, id est quia tuis mandatis seruio per
omnimodam obedientiam ideo peto retribue
hoc est da assistentiam uel sic ut glossa
exponit iam peccati mala mea cogno
ui ideo ut ultra assurgam ad bona retribue,
et non audeo dicere filio tuo quia
non sum dignus uocari filius tuus sed seruo
tuo. unde ad luce 15 fac me sicut ex merce
nariis tuis. Ex quo arguitur quod licet a ma
lo caueri nec ad bonum tendere quis potest
sine gratia adiutrice quo ad primum dicit
augustinus in libro de spiritu et anima uictum quia natura
est quod utique sanat gratia unde per gratiam eius
preueniet me. De 2o dicit augustinus in libro de
baptismo paruulorum homines laborant
inuenire quod bonum est in nostra potestate
quod nobis non sit ex deo sed quo possit
inueniri ignoro excepto illo quod dicit
apostolus quid habes quod non accepisti. Et
ex illo statim sequitur quod oratio est necessaria
unde illud, oportet semper orare et numquam deficere
dicit enim augustinus de perfectione iustitie, fidei
sinceritas facit nos orare ut detur
ut inueniamus petere ut accipiamus cum
premisses pro litere intellectu post hec glo
ad orationem facta per christum adiutoria
gratie adeo liberaliter condonantur dicit enim augustinus
super ps. contra unum oratio que non fit per christum
non solum non delet peccatum sed etiam ipsa uertitur
in peccatum. unde et ambrosius contra hanc litteram
dicit non habet quid sperare in retributione

Retribue .i. Restitue
vel presta ...

si xpus non venisset mundu salvare Secundo
ad deductoz istius pclus Nonch quos
vires homins mortue sut pcto pmorz
pntu corrupte et debilitate adtm qq
tutisz homo conet no suffitit ex nali
bus viribus ad vitaz redire / oppoitu
n dice error est Et go dt iste Retribue
q. d. ex eadz pmetate qua an tbueras
iaz retribue .i. a pdita et r nota advi
tam / Ex quo pz pmach corr pgtasu
posse ad vitam redire ecra deu / Sedo
dt hut glo retbue no pmits tbue / sed
itm et itero tbue / Vn hic pm retribue pt
accipi tpl pmo ut legat in pso petoris
et tuc lri re sit gmetatez ut sit sensus
retbue .i. gra illus que merui tbue
... quod ee ut dt ambs david
sup pete... bat dicens no sm pcta
nra facias nobis / neqz sm iniqtates
nras retribuas nobis q. d. Sz potius
da nobis illus gra / Ex qua pz qp deus
sepe dat bona malis Vn dt li glo
retribuit deus p indebita griz p ma
lis bona quod si no facet nullos cent
quibus retribuet bona pro bonis Et
hut sensu pbat Augus per hic qd sub
dit Et custodiaz vba tua q. d. si bona
p bonis retbui postulass / iaz vba sua
custodiss / et tm bona mercedez p bono
obedie flagitaret dicens retbue quasi cu
stodivi Sz quia dixit vivia et custo
diaz, quid e aliud dice / nisi eos mor
tuos custodire posse et infideles Vn
Augus hut ponit quatuor retributiones /
aut n bona pro bonis retribuit sic
deus dat regnum celoz iustis / aut mala p
malis ut infernus impiis / aut bona
pro malis / ut cu per graz iustificat
impius / aut mala p bonis sic iudei
psequedo xpm / due pme retbuciones
ptinet ad iustiaz / tria ad miaz / Sz qrta
deus prorsus ignorat / nulli n malu
pro bono retbuit / Secundu hanc retbu
tio est hint vie nectia et gmis, qp sit
nectia pz ex glo supius allegata / quibus

... ...

n retribuet bona p bonis / quod e iustic
si malis no pbet suaz pietatez Sz qp
sit gmis Augus in lra deducit hic de aplo
paulo pmo sic Vide illu saulu pgca
paulu q. d. cu malo deus griz fecit ut
bonus fiet 2o dt in psona appli / prius
fui blasphemus et psecutor et iniuriosus /
sed miaz cosecutus sum quia ignorans feci
i incredulitate mea 3o sit paulus sua
mortez consitet q. d. adueniente pt mada
to pctm i me revixit ego aut mortuus
sum et iuetu e madatu quod erat in vita
hic ee i morte / retribuit / ergo illi deus
talez retbucoem qualis hic deposcat
hic e vita pmorte hec Augus Vn et illud
p omnibus gmit dr / no sm opa iustie q
fecimus nos / sz sm miaz suaz salvos
nos fecit per lavacrum regnacois / Secundo
accipit hic pm retbue ut legat i psona
incipientis et tuc lri re notat iteratoz ut
sit ibe sensus retribue .i. itm et itm
tribue / et ro quia deus dona sua reno
vando influet / nullus homo incipiens
germinare posset / bo n ut adeo aliquid
accipet accipit sepe pdit et resumit
et itm resumedo amittit / ideo petit
hic qp deus no solu dona sua dar et
sed itero et itm et totiens quotiens ops
esset / aut si magis griz acceptaz pdet
cumularet / Secundo
qp griam ad griz cumulact / Secundo
n bis dona gra dat alia / unde ... ea
ab eo qui hic donaz unam accipite
et date illi qui hic duas / heriti n da
bit nam et excrus plenitudie accipiens
griz p gra / Tercio aut hic pm retri
bue in psona pfecti et tuc lri re notat
redditionem ut sit sensus retbue .i. pro
mis redde sic iustus iudex qp iuste po
derabs oia / Ex hins sequitur pmo hic qp hoi
gcedit ire ab una retbucoem ad aliaz
quo n licet homini a statu uno deveni
re ad statu aliu ex pietate dei sicut
a statu pctoris ad statu penitentis seu
incipientis et abinde ad statu pficientis
aut pfecti ut ex ista declaratione sic etiam
concedit ab una retributione devenire

ad aliaz, ex quo in quolz statu fuit co
ueniētes retributiones. Et qᵃd dt
hic aug⁹ de paulo petiuit pal paul⁹
ut deus retribuet suo dicēs, p̄mia et
custodiaz retributū ē sibi qꝛ fuuit p̄i
xit et custodiuit eius v̄ba et recept pez
tīne ad aliaz retribucōm qua ad victo
riaz in temptacōmb⁹ de q̄ dt grās ago
deo qui dat nobis victoriaz p ihm x̄m
dnm nrm Et exinde ad aliaz deuenit
ut oīa ipo inhitante posset face de q̄
dt gra eius ī me vacua nō fuit q̄ plꝰ
omib⁹ laboraui et oīa possū in eo q̄
me cōfortat, et abinde ad illaz ut ī oib⁹
commissis sibi fidelis eēt, de q̄ dt mīam
gsecutꝰ sū ut eēm fidelis, et abinde ad
illam finalem de q̄ dt Cursū gsuaui
fidem fuaui, ideo reposita ē m̄ cōna
iustie q̄ reddet michi in illa die iust⁹
iudex, Ex quo p̄z q̄ via est eūdi a
retribucōe p̄ue īme ad r̄tributūz ī me p
mīaz ut gr̄e p grāz Et abinde ad re
tributūz p iustiaz hac p̄z ex ia declās
dt tn̄ aug⁹ nichꝰ se extollat huāna
suꝑbia quia deus in donis retribuit
bona p̄mia, et li tro de libero arbitrio
ca° xxxiiij deus omīa dat gratuite nulli
aliquid debz, et si aliquis sibi dicat de
beri p̄mīu aliquid addeū gnātt, ab
eo n̄ hēs q̄ melior es a quo et hēs
q̄ es Secūdo sequit̄ q̄ hec petico nō
est p̄sumptuis sed p̄cedit ex p̄rogta
tiua fidei iustie Unde amb⁹ dt h̄ do
tem in cīuo fidem hēe et nō hesitare de
hiis que sup̄ hoīez sūt gēnda. ma
gna n̄ cōfidentia ē mercedez pete pro
laboribus egregiis ex dīno fauore
Et ideo dt amb⁹ q̄ petrus plus rep
hensus ē ad hoc q̄ ambulās sup̄ flu
ctus maris huāno dubitauit affectu
q̄m q̄ aūcte aplica p̄sumpsit Tcio
sequit̄ q̄ hec petico nō est arrogātie
sed humilitatꝰ et innocētie dt n̄ amb⁹
nō insolentꝰ arrogātie s̄ gstie ē inno
centꝰ ab eo cui fuiciꝰ mercedez pete

quia sic desꝑare de mercede ma ē segniaci
sic pete et sꝑare ī nocentium ē laboris.
Et ponit exemplū de milite q̄ nūq̄m
descendet in stadiū ad pugnaz si desꝑa
ret de cōna Om aut nō desicit quis
ex hoc offendi si petat cōnaz Et ex h'
amb⁹ infert duo p̄mo q̄n multa suffra
gant̄ multo dona dei petenda sūt, roz
dat quia sic petēdo homo fit studiosior
ad elaborandu quo est dignior ad pe
tendū Scdo infert q̄ huiōi oroē dus de
lectā, rō quia in ea homo ꝑpriūtate co
stie uti aūcte Et ne petico videā ar
rogans statim addit suo tuo in q̄ tāgi
sedm̄ s̄z sui sapientꝰ ydoneitas dt n̄ am
bros⁹ in hoc gra humilꝰ et p̄miū exp̄
mitur fuitutꝰ qui n̄ motus ē fuus ī
dnō libertꝰ ē dm̄ quare ego nō p̄sumet
fauorez dnī tam p̄cioso empta sanguie
Et glo addit hic dicēs, siquidz fuitꝰ qua
p nobis fuiuit et xp̄us, et zm ista fuiaz
merē ꝑpha hic pete retributūz et alia p
mita xp̄i q̄i ego dicēt Exquo sū fuus ī
dnō xp̄o ihū, i pez eū libatus, ideo suo
tuo retribue, i xp̄o qui formā fui assupsit
et meruit vita sua vitaz spūalez, nō s'
quia nō indiguit, sed michi qui hēt meri
nō potui, s̄z ipe m̄ meruit paciēdo vn̄ am
bros⁹ dt Gtiosa fuitus qua pro nobis se
ruiuit xp̄us, si tn̄ nichil potit aduūsar⁹
de tuo fuiuo vsurpare et multa amb⁹
cīa hoc ponit de xp̄i passione Scdo am
bros⁹ exponit hoc de illo fuo q̄ nichil fa
cit quāi fuus pcī, decius fuuo nichil
s' pt aduūsarius vendicare qui pt dicē qd
debui face feci, ō inutilis fuus sū
Unde liā dicit Retribue grāz tua de q̄ e°
suo tuo fm̄ sue nature facultatez ad bo
nū conacē et tibi in h' fuiēti Ex quo
p̄z p° q̄ fuiens p̄cedit retribucōz, oz enim
q̄ homo faciat qd in eo est si a dnō ali
quid vult recipe Scdo sequit̄ q̄ sine fide
nō est adeo spanda retribucōe, rō quia
fides est mitiū orōe Et aug⁹ dt hic ite
si esset penitus mortu⁹ non oraret

sed iam attepeat initiu bone gcupie
i. fidei et petit vitā obediē Et si in
homine ē incredulitas dūmō aliquid
habeat fidei, et ad dūm se cōuertit a petitō
ne nō repellitur Vn augᵘˢ adducit illū
pro exemplo qui suā incredulitatē cōfi
tebatur tū petitōe Nam tū esset incrē
gatus a dnō ꝯ ꝑ ꝑs credē[re] dixit credo
dnē adiuua incredulitatē meam
Et adducit eciā aplos q̄ sibi petebat
fidem adaugeri, isti n. in veritate iā
inicīū vite habebant et ulteriorē vitā
vitā postulabant vn subdit hic viui
fica me ubi tangit tertiū videlz pfcō
tas iniiciō videlz viuificatō q̄ fit per
fidem quia iustus ex fide viuit et per
grām sine q̄ fides ad initiū nō sufficit
dr ergo viuifica me i. in iā incepti vitā
multiplica propter cuius declaratōe pʒ hec
gclusio cuiuscūqʒ homo habeat vitē spua
lis ꝯ ꝑ tn̄ est ut viuificatō petat a
dnō, pʒ hec gclusio dupl. pᵒ qz ꝑ est
ut petat vite huius qm̄ hʒ gseruatōz
et custodiēz viuificatō n. ē vite cō
seruatō vn in ps dr nisi dūs custodi
erit ciuitatē frustra vigilat q̄ custo
dit eā Vbi augᵘˢ vanus ē labor in
nisi ille conseruet et custodiat q̄ intus
cogitationes videt Scdo pʒ qz ꝑ est
ut petat huius vite pmotōis seu au
gmetatōis, et rō quia sm̄ bndᵐ homo
ex se i. vita spuali nō pt pfice, et i
ca nō pcedē est retrocedē, nō pfice
defice est Tercio pʒ quia quātūcūqʒ
homo conseruet et multiplicet aliqualē
is tn̄ peccatis liber esse nō pt Sed in
dicimus q̄ peccatū nō habemus nosmet
ipos seducimus Vn oīm peccatorum petitō ē
dimitte nobis debita nrā Et ne nos
inducas in temptatōem ubi petit a
peccatis mundari et a maculis pmunir
Quartum licet vita pns spualis homī
viuificet, tamen plus hʒ mortis q̄ vite

respectu vite future Illud quartum notū
est de se ex quo vita hec ē q̄si illius
vmbra, gparata n. cognoscimus et ex
parte pphetamus sed tū venit qd pfectum
est euacuabit qd ex parte est Et sm̄
hoc exposit. sic ista lrā viuifica me
q. in hac vita spuali de illa futurā
cgtifica sic aplo fcm̄ est q̄ dixit scio
cui credidi et certus sum Quartum licet
viuificatō de btitudine maxime de
in est tn̄ huius petitōis intentō est
gtinue purificari a peccato dr. n. dnīb
omnia hic plena sunt morte nā nisi
dūs ponat custodiā ad hostiū mors
intrat per fenestras eciā ex mlti
loquio peccatum nascitur et si forte ī ne
mat quis qui nec ī vbo delinquit
ut dr de Job q̄ nō peccauit labiis suis
tn̄ d. malᵃ iniciat se in cor hoīs quis
ergo gloriabitur castū se hēre cor et dato
q̄ hō in cor in̄ sup sit custodia
puigili tn̄ ex quo int peccatores ussa
nete hʒ purificari quia et ysaias
qui habitabat in medio ppli immunda
labia habentis purgatus est ignito car
bone q̄ pmu angelus de seraphin et
dato q̄ iam dereliquisset mortuos q̄
liber essent a mortuis opibus et a pctī
collusione quo mundus et q̄ i corpe
mortuus es qui int sepulcra mortuorum
viuis ita et petrus loquebatur mortuis
ut pcederent de suis sepulcris hec dnī
buos est ergo sensus viuifica me i.
ut vitam habeam imaculatā purifica
Et dnīb. tercium ista multa iq nametā
ponit baptismata primū ē ecclie quo
purificantur oīa Scdm pnie quo mundantur
mala facta Tertiū passiōis de quo
xpus iam a Johne baptisatus dixit
baptisari habeo baptismo quo coartor
stat. cruciatū ē tribulacōis de quo illud
transiuimus per ignem et aquam tribulatōe
n. accedente fluunt lacrime et puri
ficant gscie Quartū est in speciali

spus sci missione seu filiul patris
in quacumque dono gratuito de quo d
effundam sup vos aquam mundam i. gra
dantem gratiam et mundabimini et dabo
vobis spm novum et ita exponit
augus dicens vivifica me augmentu
petit vite vita quippe crescente
vivificatur de die in diem qui renova
tur de die in diem Secundum baptisma
est martirium quia unusquisque mundat
in sanguine suo Ultimum erit per ignem
iudicii Ex quibus apparet prout dicit ambrosius
quod ignem illum non solum consumit
peccata voluntaria sed etiam fortuita hiis
non consentiens parum sunt sub ut ab omnibus
temptationibus et provocationibus emundent
et patet hoc quia prima diluit voluntaria
peccata sed passio et angustia illa tol
lit que ex surreptione venit Est
tamen advertendum prout Wilhelmus notat hic
de universo si quis considerat statum
primi hominis ante peccatum in quali erat
nobilitate in quali naturali perfectione
in quali vite puritate in quali do
norum dei gratuitorum altitudine ille co
gnoscit quod homo in statu vite puritatis
est quasi mortuus ab illa vita sublimi
unde illud dom quacumque die comederitis
morte moriemini Ex quo scitur quod ex
casu primum in peccatum in spiritualem mortem
devenitur est Nam spirituales sensus
sic extincti sunt quod nascimur quasi brutales
et tales permanemus si non eruditione
propria aut aliorum hominum adiutoriis
erigemur ad aliquid bonum Et pos
set ad hoc ista clausula inferri ut
dicatur in persona xpi ad premissa per
tinere secundum hoc vivifica me i. post mee
passionis initium membra mea erige
ad aliquid bonum non est enim dubium
quin hec sit ex xpi initio quia hoc erudi
mentum in hiis que sunt fidei
et xpiane religionis vel posset
intelligi in persona dicti qui ita est eruditus

non per modum civilis sed per modum gratias acto
ris quibus non gratus debet esse et in orationibus
deo gratias agere quod est deductus ad ea que sunt
bonis aut fidei aut xpiane religionis
quia deducti a brutalibus et secundum rationem
vivere est fundamentum omnium bonorum Ultimo
advertendum quod quantumcumque eruditi adhuc
tamen sumus quasi insensibiles et imperceptibiles
spiritualium malorum non enim videmus
quod corporales pulcritudines sunt quasi ignes
et corporales voluptates sunt quidam gladii
et quod omnia delectabilia corporalia sunt
quedam venena et fere omnes creature
sunt laquei et muscipule ad capiendas
animas ad convertendas ad cum subvertendas
ad intoxicandas Unde sap xiiii dicitur Creatura
ture dei in odio hominum facte sunt i. verse
et in laqueum et muscipulam insipientium
et ideo omnes mortui dicuntur sicut enim mortuus
dicitur quoad animam qui non sentit nec potest
aliquid operari sic mortui dicuntur quo
ad spiritualia qui de eis nichil percipiunt
Et hec mors pessima est quia peior
est quam mors corporis dicit bernardus in quadam
meditatione peius moritur qui perdit vitam
iustitie quam qui perdit vitam carnalem
quia per illam perdit vitam beatam et subdit
itaque misera vita vivo et absque beata
vita mortuus sum et quia in eo vivo quod
de me pulvis est et in eo mortuus sum
quod melius est et ergo plus mortuus
sum quam vivus et citius sum iam mortuus
quam sum in carne moriturus hec ille ex
quo patet quod malorum spiritualium imperceptibili
tas aufert spiritualem vitam Tertium
a fortiori bonorum spiritualium insensibilitas
mortem spiritualem inducit et quia utrumque
non potest repelli nisi gratia veniente per quam
dicimur vivificari ideo psalmista hic petit
sibi gratiam dari per quam et mala spiritualia
posset recipere et bona sentire et sic subsequitur
vivifica me i. in hac mortali vita po
sito da percipere que mala sunt et bona sentire
quod non sit nisi per adventum tue gratie

Corꝛᵐ licet quis homo in hac exau
diatur petitione / numquam tamen ad illam perfec
tionem deveniet a qua peccato penitus
recedit nisi post hanc vitam. et ratio quia
semper habet obscuritatem / sicut veritatem videt
in enigmate / et raro est sine peccato / sicut
in miseria / et numquam sine peccati pena. Ex
quo patet quod huius orationis exauditio comple
ta nobis non datur / quamdiu vita ista du
rat / et ratio quia semper habet homo petere puri
ficationem quamdiu vivit in illis. Secundo patet quod
hec oratio vadit generaliter contra omnes defectus
predictos iam dictos / vadit contra infirmitatem
vadit contra ignoranciam / vadit contra oculi
et cupiditatem. Sequitur et custodiam sermones
tuos. Ubi tangitur quartum predictorum sequentium
operis fructuositas / custodiam inquit ser
mones tuos dicitur Prov. xxix. qui custo
dit legem beatus est / pro cuius declaratione
ponitur ista conclusio divini sermones interiores
et veritatis custodiri non possunt sine purificatio
ne gratie. Ad quod designandum prius dicit vi
sita me et postea subdit custodiam s[ermones] in
intelligentia per cognitionem in memoria per
retentionem in voluntate per dilectionem et de
lectationem in manu per operationem et impletionem
more per defensionem et defensionem et pro
tanto dicitur Iosue xxiii confortamini et esto
te solliciti ut custodiatis que scripta sunt
in lege. Et Augustinus dicit de fide ad Petrum fir
missime tene hominem quem nulla igno
rantia nulla imbecillitas nulla adversitas
prohibet verba eius audire ut legere / sed
divinis mandatis obedire neminem posse
nisi quem deus preveniet dono gratie sue.
Corꝛᵐ divini sermones seu verba non
possunt impleri nisi virtute ubi carnalitas [illegible]
ut dicit hic Ambrosius ubi hoc dicta operatur
in omnibus et omnis virtus tamen prius infundit
se in plenam quia et ex eius plenitudine
omnes accepimus / ex quo patet quod multo dat
cibum operationem et auxilium ubi in carnali
ad operandum patet hoc quia sicut aliquibus
datum est cibum prophetandum, i. spiritus ad prophetan
dum aliis evangelium ad eum conscribendum
aliis apostolum ad eum divulgandum
ita etiam datur virtus ad implendum praecepta
et ita allegat Ambrosius hic de illis duo
bus artificibus Beseleel et Ooliab quos
implevit deus spiritu sapientie et omnes artes
ut facerent cunctum tabernaculum et altare
de quibus dicitur fecerunt que non didicerant
nec viderant circa ea que scripsisset de
mirabatur. Ex isto patet quod etiam divinos sermo
nes impletum non sunt vires humane
attendere. Secundo quod non diffidendum de dei
virtute omnia [illegible] sapientia divina que ex
tenta est usque huc et non est eius ma
nus abreviata.

Revela oculos meos et considerabo mira

bilia de lege tua. Postquam propheta petivit
purificationem contra mortificationem affectionum
dicens vivifica me. Hic iam petit a se
amoveri intellectus obumbrationem dicens
Revela oculos meos. Utrumque [illegible] ex dono
dei est et nullus potest in suo intellectu illu
minari nisi prius affectiones imperfecte
mortificentur. quia ut patet ibi iste vela
men facit interiorum oculorum. Unde glosa
super illo adhuc carnales estis prima cor. iii°
dicit valde arguit eos quod querebant audi
re spiritualia / cum tamen adhuc non esset digna
quia adhuc carnales erant / quoniam n
ille qui carnalis est quantum patet ad carna
lia et ad ea que huiusmodi sunt affectus
[illegible] proficere in intellectu divinorum mandatorum
Ex quo ut dicit glosa Sr. 1° peccatum occasione
accepta per mandatum operatum est in me mor
tem. Rom. vii ubi carnalitas est et cari
tas deficit desiderium mali crescit quo au
tem dulcius fit quod prohibetur et amarius
quod precipitur. Ex quo manifeste habetur quod quod
diu carnalitas vivit in homine tenebras est
hominis intellectus quia non potest intelligere
quanta utilitas est in mandatorum impletione

et quanta sunt pericula in corporis transgressione
ordo ergo hic est debitus ut primo que carnis sunt
mortificentur ut sic vivat spiritus et per consequens
ut oculi aperiantur ad videndum ut prius a
moveatur malum et per consequens bonum conferatur
quia ista duo simul stare non possunt ut prius
purgetur terra et per consequens inserantur semina
quia etiam nichil potest videre nisi quod oculatum
habet. Et modo questio haec pro declaratione
huius capituli. Utrum homines sub vela
minibus positi legis mirabilia non possunt videre
nisi adeo illuminati quod questio sit vera apparet ex
visu isto in quo propheta petit oculos suos
revelari a deo ad hoc ut posset considerare mira
bilia de lege dei quia illos illuminat et intelle
ctum dat parvulis unde ipse deus dicitur ecclesia
lux que illuminat omnem hominem venientem
in hunc mundum ad intelligendum quod non habet visum
maiorem nisi sit prius adeo illuminatus. Sed
in oppositum arguitur sic tempus nove legis
est et clare lucis iuxta id dominum dum lucem habetis
credite in lucem ut filii lucis sitis quod apostoli
cognoscentes dixerunt ecce nunc palam
loqueris et proverbium nullum dicis et per consequens
nulla sunt huiusmodi velamina legis et sic questio
suppositum falsum unde lex moderna nova dicitur veritas
vel spiritus legis veteris que dicitur figura ad cuius
confirmationem adducitur illud dominum ad apostolos
iam non dicam vos servos sed ut illos patres
antiquos qui serviebant in lege littera sed a
micos et dat rationem quia omnia que audivi a
patre meo nota feci vobis. Et dividitur littera
hec quia primo petit defectus ab in
tellectu amotionem secundo exhibet suis bo
nam operationem ibi et considerabo vel
potest sic dividi quod primo innuit defectum
amovendum ibi revela secundo obiectum illu
strandum oculos meos tertio actum exercen
dum et considerabo quarto affectus excita
tivum mirabilia quinto obiectum inveniendum
de lege tua dicit ergo sic revela oculos
meos quasi dicat oculi velati sunt et habent
velamen ii Cor. iii velamen posi

tum est super corda eorum unde dicit glossa homo
velo tegitur ignorantie quo sic iste
conversari intelligens dicit revela o
culos meos nondum Ambrosius super ps.
tre dedicat quod quamdiu sumus in corpore
vivimus sub in umbra in umbra
vivimus in umbra cognoscit in um
bra dei verba custodiunt unde videmus
hic per speculum videmus in enig
mate ex parte cognoscimus et ex parte
prophetamus. Ex quo in verbum dei veniens
in hunc mundum non sic verbum dei ad
venit quale erat in principio quale erat
apud deum sed venit in nube seipsum
exinanivit formam servi accepit et
exivit virtus altissimi obumbravit ma
rie mutavit formam quid mirum quod ser
mones sui cum leguntur nobis transfigurari
videntur quia tota eorum veritas hic non
potest comprehendi unde nathanael sub
arbore fici videtur zacheus in arbo
rem sicomorum ascendit ut videret ihesum
dicitur se spem habere in umbra calam
uisque nobis quod ihesus pendens in cruce manus
expandit ut totum mundum obumbraret
quo ergo non sumus in umbra que a mali
gnitate seculi et ab ardore corporis
crucifixo defendimur qui crucis eius velamen
to protegimur ex umbris positis sic habet gelo
prima que facit pro solucione argumentorum
licet nova lex sit lex pallate veritatis
non tamen est omnino viduata absconditatibus
et figuris ista conclusio patet ex dictis ambrosii
iam positis veritas prime conclusionis patet
circa apostoli ii Cor. iii ubi dicitur nos autem
revelata facie gloriam dei speculantes
transformamur a claritate in claritatem
veritas secunde partis patet dicitur in Dan. xii claude
sermones signa librum usque ad tempus statu
tum ad quod dictum respiciens dominus Math.
xiii dicit in parabolis loquor eis ut impleatur
prophetia meis auditu audietis et non
intelligetis. Et quo elicitur quod status nove
legis et veteris in aliquo conveniunt et
tamen differunt conveniunt quia ut gregorius dicit tra
ctando Ezechielis primo aspectus rotarum et

si sit tota in medio rote / q̄ lex p
dicat hoc ꝓphe annunciat et hoc
ewn̄ m̄ ꝛ appl̄s pdicat q̄ vetꝫ te
stamentū in novo fuat̄ spūa
liaꝫ vetus est ut figura novū vo
s͡d figuratū / Circa q̄ nondū ꝓ
ut dt̄ Allexand' dehal' in sc̄ptoꝛ
ry q̄ lex n̄alis ht̄ se ut seme lex
moys s͡d herba crescens ewn̄ m̄ vo
sicud fructus / dt̄ in gloza sr̄ io
lex subintrat̄ roꝝ v data est lex i
adiutoriū ne ꝑt legꝭ addicōe et m̄i
sterio ea que animo erat inserta ꝑ
semiū ad fructū ꝑficerent insc̄e
faciendum / et po' ex̄ū dices Se
men ē illud nō facias aly q̄ tibi
vis mine fieri Sup quo ve hba
crescat illud q̄ lex dt̄ nō occidas
non mechaberis nō furtū facias
sed fructꝰ ꝑfectus cum addit nō
irasci non vide mulieꝫ ad cōcupiscē
dū / et ex̄ⁱᵗᵒ pꝫ eaꝝ dīa / q̄ lex no
ua ꝑfcōr ē ꝑclarior ē in suis tradi
cionibus et clarior q̄ꝫ vetus et in
opibus multum ꝑfcōr q̄ ht̄ ꝑfeccōm
corem lꝫ instūam in sua imple
cione quam vetus ħuit in sua
lux i d' sup̄ inicia vera ħndauit et
et tam̄e ht̄ suas involucōnes et
difficultates / s͡d pꝫ in sacꝭ q̄ s͡i
i lege subl'a latebat spūali intelli
gencia / sic non sub rebꝫ visibilibꝫ
latent invisibiles grē q̄ sc̄m est
ut migr dt̄ p'a dꝯoe & ꝑpt mag
ni humiliacōnē et claritatē / Sic et
in doctrīs lex noua multas ht̄
obscuritates et parabolas et simili
tudines ut pꝫ in ewn̄ ys ibi em̄ s͡b
sensu l'rali latitat aly sensꝫ diffi
ciles ad investigand' / q̄ sc̄m ē ꝓ
ꝑpt diūsitatem ingenioꝝ ut qꝫ
dt̄ ut q' rudes sunt pascent l'ra
/ q̄ ꝟo sunt alcioris ingenij spūali
intelligentia / vel movilitat' dul
cedine Tue ꝑpt ꝯdicōneꝫ hui͡g
status in q° ueitas nō pt̄ videri
s͡d ē / s͡d oꝫ ut nob' manifestet̄
ħmo nob' po' vꝫ sub similitudibꝫ
ꝓporcionat' nō instm̄ ad cognoscē
dum / vt dt̄ Dyonisiꝰ 3° ꝑpt inspē
lex q̄ int' nob' cōmixta sunt et ꝑpt
mā͡ꝫ vanitatem / sc̄ ii s͡ca abscondit

ariumbꝫ et margarite nō ꝓiciūt an̄ porcos
/ vt dr̄ Math' vy ca° Sic etiam res absc͡on
dita auidius querit̄ celata venerabiliꝰ
conspicit̄ et inventa carius tenet̄ / Ex
quibus pꝫ q̄ lex noua tenet mediū
int' statū legꝭ vetꝭ et future btitudi
nis / eo q̄ est clarioris ꝯgn̄cōꝭ q̄ꝫ lex ve
tus / sed r' ꝯgn̄cōnis future p'rie ht̄
velamen / dt̄ ii app̄ cum venit q̄d ꝑfcm̄ e
ꝑfcm̄ e evacuabit̄ q̄ ex p'te ē / est ergo in
lege noua veritas occultata et revelata / oc
cultata in dignis / revelata dignis / ꝑpt
q̄ deus / Math' xiii loq̄ns parabolice turbꝫ s͡ꝫ pa
rabolas exponit discipulis / est in noua lege
significacio clausa / sed nō sic vt in veteri Sup
teri n lege erat clausa significacio redemp
cionis / In noua lege illa est apta / s͡ꝫ est
clausa r' rōnū seu misterioꝝ redemp
cionis / vt ipa veritas rōnum celaret̄ indi
gnis Vn̄ 2ᵃ Cor iiii dt̄ app̄ in manife
stacione veritatis comendantes vosm̄ ipos
/ q̄ s͡i optum ē ewn̄ m̄ in hys qui pereūt
optum est / in quibus deꝰ huiꝰ seculi ex
cecavit mentes infideliū ut nō fulge
at illuminacio ewn̄ glorie x' / ꝛ ꝛ m̄ hoc
/ ite petebat oclos suos illuminari i noua
lege dari in q̄ manifestata sicut oculꝭ
legis vetis d' revela oclos meos / i ia
ponas in apto et in manifesto / que ocli
mentis desiderant intueri Exma s͡i re
spice volumus ad noticiam credendoꝝ
/ i a ē in veti lege valde velata Sz i
noua revelata / q̄ꝫ nullꝰ erit diffic͡ile
apire significancia credendoꝝ / n agꝰ
qui occisus est / Si vero aspice volu͡g
ad graciam inīoꝝ / Sic in lege ve erat ꝓ
missio s͡ꝫ in noua exhibicio ꝑpt q̄ ro ꝓ
dr̄ lex p moysen data / sed ꝑ xp̄m dicit̄
fc̄a ee veritas / et roꝝ iii lex moys dicit̄
lex factoꝝ sed ewn̄ dicit̄ lex fidei / v glo
haymonis dt̄ ewn̄ m̄ dr̄ lex fidei quia opa
mandat et credendo impetrat ut fiant
/ q̄ lex nō faciebat / mandabat bn̄ s͡ꝫ graꝫ
promittebat et non dabat Si aut' inspi
cimus ad p'mia Sic lex ht̄ qi umbram
p'mioꝝ sed ewn̄ m̄ quasi ymaginē que
est similitudo expressa vnde dt̄ augꝰ
q̄ nobis ꝑmittit' vita etna ē exirte a
mortuis hoc aut' iam cōpletum ē in illa
carne dequa dr̄ vbum caro factum ē vn
illud q̄ promittit fidelibus in inicio ht̄
completum est in exemplo vꝫ in xp̄o

in ueti aut lege prima fuerunt in re
tissimo vestigio quasi in vmbra et i
confuso pmittebant magis ergo hec e
peticio vnde oculi eorum tenebantur ne eum
agnoscerent Sed qn cepit pane frange
hoc e quando cepit vnum qd ex opibus ad q
articuli respiciut imple apti sunt eorum
oculi Luce vlt et de app dr q no prius
nisi resurrectione finita ex appertuit
eis sensus ut intelligent scripturas ergo
recapitur q no est facta reuelacio illorum
que latebant in lege nisi redempcione co
pleta ad q lex cum suis involucionibus
respiciebat vnde ambrosius d dd pecyt
oculos reuelari ut remoueretur vmbra
que i tegmine oculorum impediebat obtutum
i subdit ulli gra refulsisset eorum y
si xpc velamen no sustulisset Sed iam
redempcione habita et i ta manifestacione
nunc iam omes sciunt et noscunt omnia
que ptinent ad salutem certe no omes
qr stultorum infinitus est nus et io dt
honores exponendo hunc passum reuela
oclos meos i appi per lume intellige
cie oculos cordis mei reuela legis secreta
que non intelligo qr et mic sublata lux
intelligencia Pcius intelligencia pon
h 9o scda nullus pt venire ad intelli
genciam legis pfectam u impedimentum
ad intelligendum pdignum amor dt
u hic ambrosius quis de tenebris ad ecle
siam quis de exemplari ad petrusalia ui
tatis quis de vmbra ad claritatem huius
sedu sine ducto diuo pt ascende q d
uis i te u d reuela oclos meos appert
d oclos petit et sanari intelligit
neque u rogaret medicum si no posset
sue egritudinis remedium hec ambrosius
exquia aucte ad 9os in sexto hc cor in
ad sanacione nre intelligencie req
tur coopacio diligencie in po enim e
ppria voluntas est et secura potestati
auctoritas velle mundare in xo 9nit
ad omis est Sed mundari non e n cre
dentis in xpm Vnde cum erat vtus ad
Sanandum infirmos turbe pmebant
ihm et xus fertur dixisse quis me teti
git nam sencio de me vtute exysse
vbi ambrosius xus fide tangit et subdit
hes opacom in maculata cordis hes et

remissiom dinitatis ita q no inue
sanitatem u qm laborat psam te
vnde dos quos Sanare decreuit
misit ad sacerdotes ut offerent mu9
vn ambrosius int no falsos sacerdotes
s verum apperit de quo dcm e tues
sacerdos metnum apperit oculos
eius et vidit et intellerit quale
munus ppria emundacone debet
offerre qr ad genua pcidit gras
retulit et gloriam dedit Ecce i te
primo het confidenciam ¶ ergo cu
fidencia petit mandatum q e 8r m
nictum facit et sanatus gras ag
in quibus omibus exprimit dilge
cia Nondum s in hic ambrosius Sicut
in oculis corporalibus quando ocls soli
pturbat tunc omis dolor faciliter
curatur collirio Sed si acies oclorum
suffusione humorum pterit maiora
remedia cresaunt Sic ecia e in
oculis anime qui sunt intus et ro
Si passio ingrauescat nccce e ut
bonus medicus velamine auferat
et nebulam contracti humoribus
mentis obtutum impedit abstra
hat qr in sanis non e opus me
dicus sed male habentibus Est
autem multi x velamine ocli intus
ius p m est originalis infeccionis
de qo h ambrosius dt irrepsit egritu
do veti fermento et leros dt q h
manu genus tecat in pthoplasto
hec siquidem infeccio licet in gra
baptismi tollatur quo ad culpam Sz
semp obligacio remanet ad mul
tiplicem penam et miseriam inter
quas vna pena e ignorancia siue
nescia que h ab homine tanto mag
amouetur quanto s maior gra confer
tur qr sola gra et caritas illius
infeccionis inhabilitacom minuit
Ex quo pmo infertur q hc impe
dimentum nunquam in hac vita to
taliter aufertur pt q dt hic ambrosius
quat medicum diutinum velamine
no pt quisque i d auferre u xpus
¶o licet in toto no aufertur tn
demitur magis ac magis scdm
maiorem ac maiorem fecuditatem

caritatis / Insignum cuius spus sic
me illuminavit vmi cecum qui
pa facie vidit homines stantes
quasi arbores et p9a magis ac
magis ad cognicionem dei asa appro
quauit quousque perfecte vidit
3o multa sunt qui scientes / de
diuina lege modica sentiunt / et hoc
quia caritate carent que amo
ueret ab eis debite intelligencie
defectum / De quibus psalmista dicit tene
tes legem nescierunt legem /
leg n diuine intus est desina pre
tatis / Alia sunt velamina multa
quia multiplicantur 2m genera pec
catorum mortalium / Quid n intus
q homines non illuminantur q clau
dunt omnes meatus quibus iam
lux ingreditur diuina / ex quo ad
diuinum lumen non accedunt iuxta id
accedite ad eum et illuminamini ex
quo diuino lumini ut dicit Job contrarie
rebelles sunt / Nonne ut sapiens
dicit Amor et odium peruertunt iudi
cium / nonne munera excecant
oculos sapientum / et apostolus ma
nifeste dicit q animalis homo non
percipit que sunt spus / et magister
in prologo primi sententiarum dicit disse
ntientibus voluntatum motibus
dissenciens quoque fit animorum
sensus / et ergo oportet quicumque humiliter
se submittere veritati ipsius fidei
quia paulo obediente xo et anima
me ab eius oculis ceciderunt
squame et visum accepit / Act
ix / Unde 4d id audi taceus et pre
veniencia accedet tibi bona gratia / oportet
quicumque corpus macerare / quia sepe ho
peccato dat intum ad multa / cuius
signum dominus danieli et socijs eius
qui affligebant se ieiunio dedit
intelligenciam / oportet quicumque reg cognoscere
propriam insufficienciam quia qui temere
rarie prsumit diuina prscrutari opprim
itur a gloria diuine maiestatis
Prov xxv / Cuius signum paulus

tamen fulsit de celo lux et ideo dicitur apertis ocu
lis nichil vidit / ideo xpus dominus eciam illuminans ceci illu
minacionem lutum facit ex sputo et liniu
uit oculos ceci / Joh ix / Ex omnibus hijs
habetur q solus deus dat intelligenciam
illis presertim qui ad hoc adhibent suam
omnimodam diligenciam / Vnde ille propheta a diuino
vitam gratie impetrauit et suos sermones
ope custodiuit tamquam blue multi seu
ex consideracione mirorum petit sibi oculos m
tis reuelari et Nondum q gloza super
deus n eis reuelauit corum / sicut dicit diuina
reuelacio fit tribus modis / primo / propria quo
modo deus reuelauit multa occulta et
alta atque profunda ipsis philosophis / ipsi enim
considerantes ea que fecit deus / hoc
est creaturas ad multorum noticiam deue
nerunt et multas artes et sciencias
adinvenerunt / de qua dicit apostolus quod in
visibilia dei per ea que facta sunt conspecta
sunt sempiterna quoque virtus eius et diuinitas
Sed hec non erant sufficientes vnde philosophi
postquam deuenerunt ex hijs que facta
ad cognicionem / non sicut deum glorifi
cauerunt / Ideo est / alia reuelacio per
scripturas / vnde diuite petente ut laza
rus ex mortuis mittetur ad fratres eius
ut annunciaret eis que agerent in pe
nis / dictum est sibi / habent moysen et prophetas
audiant illos / quod dicitur scripture sacre ipsi
reuelauerunt de tormentis reproborum
et de premijs bonorum / ad quod facit et id
est omnia que audiui a patre meo nota
feci vobis / vnde gregorius que audiunt a patre
et volunt nota fieri discipulis n gaudia
superne ciuitatis et Tercia est p
diuinam inspiracionem quia sepe ea que
sunt in scripturis non intelliguntur nisi
tunc assit inspiracio dei omnipotentis
/ cuius enim vnccio docet de omnibus / et hanc
dauid se in hac peticione refert / licet
n super senes et super omnes docentes
se intellexerit / petit tamen preuelacionis
secretis legis a deo inspiracionem q hita
posset considerare mirabilia de lege sua
/ et sic exponit quidam doctor reuela
oculos meos id est reple eos tuis iradia
cionibus splendoribus et inspiracionibus
quia sic adiutus non aliter considerabo

Omnia que respiciunt legem ... [illegible]

i considerare potero mirabilia de lege
tua sz antiqua et noua, primo est
aduertendum quod omnia que respi
ciunt legem sunt quodammodo mirabilia
que et antecedentia et sequentia et
concomitantia. Antecedentia legem sunt
articuli fidei que precepta sunt legis. quod
articulus fidei sit ex principiis oritur
quod certum est quod fides quo ad suos ar
ticulos est mirabilis quia in comprehen
sibilis que super conditur omnem intellectum
creatum et ideo hinc est quod dicit Gregorius
fides si ratione capitur non est amica.
Legem sequentia sunt consilia et
altissima super erogationibus opera
que testificantur in hominibus vite al
titudinem et excellentie sanctitatem
de quibus in psalmo mira mirabilia te
stimonia tua domine, ideo scrutata est
ea anima mea. Sed concomitantia legem
sunt ipsius legis opera, hoc est in actu
virtuosa, quibus ipsa diuina lex imple
tur, et quamvis dicendum sit minore est mirabile
ideo quia procedit ex fide et caritate
que nos immaculatos a solo deo misit
dimittit. Unde ita bene de operibus p
receptorum affirmatiuorum quam negatiuorum
dicitur in ecclesiastico, beatus qui post aurum
non abiit, mandatum primum preceptum furtum non
facias, nec sperauit in thesauris
pecunie, mandatum ideo dominum tuum adorabis et
illi soli seruies, auaricia non est ydo
lorum seruitus qui potuit transgredi
et precepta affirmatiua et non est
transgressus facere mala prohibita
secundo precepta negatiua et non est transgressus
et sibi de ymis est hoc et laudabimus
eum ideo sibi fecit enim mirabilia
in vita sua. Et augustinus dicit, nihil enim
mirabilius in preceptis dei sicut diligere
inimicos nostros hoc reddere bona pro
malis sed ergo hoc est mirabilius tunc
alia sunt mirabilia quamvis recte com
patiuntur quia semper in locutionibus
propriis presupponit positiuum suum dicta de
utroque extremorum sed in quem comparatiua
circa hec ponitur hoc ergo tria utrimque

3a conclusio
Utrimque legis mirabilia considerare pertinet
ad perfectionem vite ... [illegible]
... [illegible] et pertinet ad perfectionem vite

... [illegible]

legis mirabilia considerare ergo quia
est et pertinet ad perfectionem vite ideo
primo patet est quod ut dicit Honorius
multa videntur in lege superflua
que sunt mysteriis plena, papir
enim lex capud passeris subasselles
in sacrificio retroqueri. Sed que reue
lata facie legem considerat in eius
adiutorium quare considerat passere
in alto xpm sanctorum in cruce exaltatum
eius caput retorquebat subasselles
quia in inclinato emisit spiritum. Et
sic ex post quod dicunt oculos caput
ignorantia velatos reuela et illu
minatus considerabo mirabilia de le
ge tua antiqua quo in agno mani
figurabatur spiritualis. Exo xii. in ma
na refectio doctrine et excellencia
eukaristie. Exodo xvi. In virga aaron
virgo maria numeri xvii. Ideo in noua
sed virginem parere dei filium pati et
mori. Et ipsi hec in non potuit ab eis
velatis agnosci, hoc est ex qua parte
primo in sero quod considerationem istorum
magnum opus. Sed enim considerationem
horum que transcendit hominem et que
subsistit homini, magis bonum est
ut deducat. Bernardus in libro quinto quod tractat
de consideratione dominorum et precipue
mirabilium et stupendorum, hoc non
animum extollit dilatat et delectat
mandatum ideo psalmus in operibus manuum
tuarum exultabo. 2o consideratio
hoc non sistit in superficie ideo quia
ergo est opus dominum quare deducat
usque ad intima dicit non bernardus considerationem
considerationis secreta intima investigat
vera et consilia eruat. 3o con
sideratio eorum que sunt intima
legis non est sine delectatione si
cut patet quod dicebat ideo quod ut esset
sicut animus mihi assiduum esse in ma
datis dei. 4o talis occupatio
sine magna utilitate esse non
potest, patet hic ex preceditibus quod

erquo e opus gratie et spuale et delectabile super mia commemera quia de lege dei q'o possent ee no mitoria erquo gloiosa labor delectam esse gloriosus fructus. Et hec sunt tria que requirunt² circa er aracom si debet esse mitoria vz q fiat subtilr delectabilr et vtilr vide respondit ibi. Et ersyb az vitas fe ptib gelomis vz q con siderare utiusz legis mirabilia ptinet ad pfectom vite, io q est ipius contemplatoris. Nam ut ambg dt considerat quo lex hebebat vmbra futurorum bonorum quo illi qui sub lege erant u itebatur figuris legis, quo h nebant vmbris celestium misteriorum, que et qualia deg tal eis faciebat, mo tacet altitudine contemplacionis, pcipue si ieorz consideratione ad vitate et ad sigla heatur respectu. Vn exm ope quo moyses vgam piciat in terram et facta e serpens fugit moyses et apphendit caudā serpentis et versus e in vgam et aptum est os eius. Cognoscite q filius dei qui e vga directio visa regni dei pictus e in terra vteri virginalis et factus est serpens quia ex ea natg est mortalis, quo mortuo omnes fugierunt, pg^a th caudā hoc vltimum illius serpentis q eg passionem morte crucis et ascensionem apphenderunt fide recisi est spens i vga. Xg vz i regiam ptate, q dedit eis deg pr nome q e sup ome nomine ut omis lingua confiteatur eius excellentia et magestate et ut in nomine eg pstaret ² remissio petorum in omnes gentes. Etc e q t figurare ad rutatem collacio contemplacionis

et pfectius e, et non e sine admiratione quando ho talia cognoscat in talibus fuisse figurata. Cens non miret² in i^o mali tep^o significari xpi corpus deg i^d soluite templum hoc et in tbus diebus excitabo i^d, io qua magm tep^a quia de spo cribat vitiis et sanabat omes. Sic in i^o altari te ti exprimit tre xpi in q vnig agni sacrificii tulit peta mundi. Sic in i^o levitici i^m pstantissi^m designari misterii qui venit no ut ministerium exigeret sed ut exhiberet. Sic in i^o ordine ministrorum vz pontificum sacerdotum levitarum aduitg non carnis offertam spus scti ornates grãs q deg dedit in ecclia applos pphas ecuitãs pastores et doctores ad consumatom scorum in opus ministery et modificatom corpis x ad q videndu aspirabat dd dicens vnam petii adomino hanc requira ut inhitem in domo dni et visitem templu eius et videam voluntate domini omnibg diebg vite mee. Sic in illis remissionibg petorum que fiebat te legis cognoscite i^d ecci dimissa sunt ei peta multa qui dilexit multu, non iam dr ut in lege qui obtulit arietem et hyrcum, q iam no fit remissio p sanguinem hyrcorum a vitulorum, sed pefusione sanguinis agni inmaculati qui introivit in sancta semel etna redemptione inveta. Sic i i^o hebreo qui sex anis servivit et ano septimo iugum servitutis exiisset, ondi i^d quo petrus iacobg Iohnes qui cari erant subiugo legis solivisse iugu grat in dapte, erquo iam tpus quietis ab illis honeribg advenerat. Etc de multis alys q in muneris. Erquo ar q oia legis cerimonialia, et mo no sunt ima quia et si cessaverunt quo ad eorum esse tamen remanserunt ppt consolationem nram et amiracionem. 2° q cerimonialia hoc mo efficiunt q tunc efficere non valuerunt ii^o n deducebat ad pfectum ut dt app. 2m illam pfectom vite attestat. 3° io mora mirabilia sunt nove legis q antiq contemplanda

cerimonie
Qua legis cerimonialia ... modo ...
Cerimonialia hoc ² modo efficiunt q ... non valuerunt
... ³ ... legis ...

maiora n xpus fecit redimendo hoies quam moyses fecit educendo homines de egypto / maior n e bap9 qz mare rubrum / maior pma qz desertum / maior x^c qua petra / maiora spualia pocula quam ista aquea / maioris mira culi est x^i corpus quam mana / xpt in cruce quia serpens in palo / tra viuentium multo mirabilior qz terra pmissionis / Et vult contemplari ea q sunt legis noue inueniet magna mirabilia / lex n noua pcipit inimi diligere et prem odire / pcipit pri diligere seipsum abnegare / de tribulacone consolari / et de pspitate tristari / In egestate ppria esse et alios lo cupletare / nichil hendo oia possidere / Mone ad maculum ptinet trina se re in omnibz opposita querunt i oppositis / sed quies in labore / consolaco in merore / saturitas in esurie / impaciencia pessione tribulacoui possessio pe anime reqs Ad hoc go et alio rum cogicionem / dd hic petebat oculos reuelari

Incola ego sum in terra non abscondas a me

mandata tua / dicta vita qz pecit obtenta oculorum reuelacone pquam erat dnm deptatus / et magna sunt hec dona dei / vz non sibi viue sed deo mr i^d app viuo ego iam no ego viuit autem in me xp^c / et habere claros oclos mentis ad intelligendum que sit vo^{tas} dei bona bene placens et pfecta / iam pphia pcedit ad petendum amplius / vz dmorum mandatorum reuelacon / q tercium defectum qui est incolatus putis vite / Nam auulsis omnibz que visum spualem possent impedire adhuc deus pt a tali sua mandata abscondere quia in illo ino bno necitate ad aliq faciendum libertiq n e ex tulli alligat sue benignitatis virtute / hoc go pphia tmens podulis no presumens de pteritis donis / nec ponens finem iam datis et huius ad alia se extendit allegans illorum que petit magnam necitatem here et d / non abscondas a me mandata tua qz incola ego sum i tra / aliam quoqz hmg addit rom d concupiuit aia mea desiderare iustificaciones tuas in omni tpe / vt patebit / et monetur ad hec p declaracone lre / vtrum ad reuelandas hmg incolatus miserias optima sit reuelaco mandatorum / et m^2 q sit qz no si esset hoc optimu non peteret pphia hoc mt i^a que sunt necessaria ad salutem / et con firmatur dina mandata vie sunt quibz itur a peregnacone ad patriam mr i^d Si vis ad vitam ingredi serua mandata erat tur / Sed tertiu q cognicio viatu est necia / alias n error contingere posset sicud contingit ille qui dixerunt errantes aiia uitatis et iusticie / et tom posuit dicentes sol intelligencie non est ortus nobis / Sed oppositum q go sit fla sic arguitur dina mandata sunt iam reuelata et sunt notissima go non est opus ut ite^r fieret eorum reuelaco nisi forte ut dt Bnardg deus aliqua a nobis vellet fieri que non dum nec scriptura nec lege sunt nobis nota et pons go falsa a^{ur} pz quia nichil e ita no tum sed dilige deum et dilige primum ut dt Augg9 m in hys duobus mandatis tota lex pendet et pphe / ut dt vitas / et diuiditur hec lra qz primo pphia ppomit suam miseriam que est grauis aie crisy d in co i sum in tra / 2o petit remediu ge illam vz amplius no cruai

et p familiaritatem da que advet in revelatione i c 4 que ignora tur xpt q dt non abscondas a me mandata tua Dt go sic incola ego sum in tra ubi tangunt m dr p o miseria in hoc cum dicat incola 2o miserie subiti cum dicat ego 3o sibi m miseriam in merito cum dr sum, & condicio miserie ex loco qr in tra q go dicat licet sum rex et ppha corpali et spua eminencia refulgens tamen corpore q sum in tra q sum in limo psu cdi, miseris diversis in mersus sic homo n natus de muliere brevi vivens sz in hac tra tempe reple multis miseriis Job xiiii est enim miseria feditatis et fomitis pcti passibilitatis et mortalitatis et solium in hac tra sunt hec est miseria ignorancia pmitat adma lum et difficultatis ad resistendu est miseria pene multiplicis iam assumpte iam illate iam pter inten cionem et mitum puenies ut in casibus revfortuitis Et quia posset enarrare miserias huius vite exquo dr in ecclesiaste q omia sunt vanitas et vanitatu vanitas et in omnibus dolor et afflictio spus pt 1a que nos de ducunt ad agnicionem dei et ad amorem dei et ex hiis ad imple cionem voluntatis sue De quorum pmo est pegrinatio seu incolatus vel ut alia lra dt inquilinatus est aut pegrinacio dupliciter seu incolatus pma quidem e corporalis alia spiritualis Corporaliter dr pegrinus q iter agit ex patriam sua pu t erat abraham qui ad mandatu dei exivit de tra sua et de cog nacione sua et pegrinus fuit in tra Hit et Jacob dt de seipso dies pegrinacionis mee pauci et mali Sed incola dr esse in habitator do

aliene qui alio nomine dr inquilinus et sepe in scripturis ponit unu pro reliquo Incolatus pegrinacione et ego De quo ponit hec 9o Corporalis pegrinacio multis hominibus e salubris quia sepe mutacio loci inducit mu tacionem affectus homo n exiens extra ppriam patriam terit laboribus lascivi am carnis, non est ita tutus vii cu am carnis non est ita provisus in nauges spicit se Non e ita provisus in nauges unde spat se Non hz cum quo confere cu secreta committe unde sper et dols suspirat et nesciens quid domi agi aut quid in via possit evenire sp est tediosus semp timorosus semp trepidans et sepe trepidat timore ubi non est timor Unde non e ita invidiosus sed si esset inter ppos ppriu est n ut dt Jeronimus aues a iubus in vide non est iracundus quia non hz q q vindictam exaggerare acidiam fugit qr tsaacam mitione corpus valde consuit et vires debili tat spus n tristis exsiccat ossa Et nctiu est quando homo sic a seipso dis cedit q appropinquet deo unde conti gít q pegrinus sepe ad dnm deum hz recursum in omnibus et exaudivit eum 1o ps Ad dnm cum tribularer clamavi et exaudivit me Exquo manifestum e q hic mlt agitur de malis pegrinis qui vadunt de loco ad locum de domo ad domu de tra ad terram ad renovandam insaniam ad concitandam delectacionem malam ad inveniendam pctò viam ad adim plendam in mali et saciandam volu ptatem pravam De quibus 1o dr non sit pratum q non ptranseat luxuria nra ubique relinquamus signa leticie coronemus nos rosis impleamus nos unguentis hec ps ura quibus comina dmia Sapia d visitabo omnes qui induti sunt veste pegrina Sop p Dat n dns unicuique in tra opus

An pegnac° corporalis sit bona [illegible]
[illegible]

ſuor et 2m intellctm pegnaconis ſiue
hys n' incolis abſcondimtur mandata
dei qma vie quibus incedunt videt'
eis recte cum tame eaz nouiſſima
ducant ad mortem ppt' q diceb nos i
senſati ambulamq vias difficiles ſo
lum ergo h' de bonis agendu est. ſr
hat goe et certo inſtro q corpalis
pegnacio aut est pmiſſionis aut
dine diſponis. qr ſi e in malo ut di
m coro pcedenti pmiſſionis est nec
attendum ex quo deus pmittit q
ergo id face eſſet licitum. dr n' per
miſſio a precepto nam ut dt Augq
9 Adamanciu q pmittit ad nmo
face non licet. q aut iubet mp
fiat petm est. Si aut est in bono di
ſpoiconis e dine cui ſemp est aſſe
ntiendum. unde dt Augq in libro
de vita xana q pplus iudaycus de
illa patria quam ſemp in hitare
optabant et nuqua volebat reli
qmſſe in egyptum devenerunt no
ſue cauſa nec ſine dina diſpoicone
factum fuiſſe credor. ibi n' grauati
ſeruicys oppreſſi laboribus laceſſi
ti in Iniurys contempti ab ebreys ad
dominum cum tribularet clamauerut
et dns exaudiebat eos. ergo pz
q pegnacio corpoalis deo diſpone
te obtinet a deo conſolacoim et q
in ea ſit agendum uel paciendu
informaconem vnde dns Abraha
et Jacob dum pegnabant corpoar
conſolabat et q age deberent per
angelos instruebat. et Iuuenem
thobiam quando ad pris manda
tum pegnabat angelus durit
doaut et reduxit. et pcpiſſum
homus quo deq pplo exuuli in tra
aliena miſit aaron et moyſen
que eos docuerunt. pmo corpal
pegnacio cum iam homo dinam
doctrinam ſequitur et conſolacionem
non abicit. obtinet inde reduco
et ab aduerſitatibq liberaconem q°
deus laban gpeſant erga Jacob

in ſompno. et illum regem qui rece
perat Abraham ſarram erga A
braham. et quo in obſtetrices egiptias
deus in miſit timore ne necaret
natos hebreoz. et quo thobie
exuuli in captiu te deus dedit g
ciam in conſpectu regis q eciaz
eum remuneabat. et q plus e
pegnacio corpalis que homo
het omnia refert in deum et g
cias agit meretur conſolacionez
mandatz. ut pz in plagis et mi
rabilibus quas deus miſit sup
inimicos ppli ſui in conſolacionez
eorum. et de illis que fiebat
cum eis euntibq p deſertum
Ierominibus hys in ſexto q deq
pegnantes corpoar non ſolu
non ſolum viſionibus no ſolu
angelicas allocucionibus no ſolum
imit opibq ſed eciā docet pre
ceptis et prohibicionibq expſſis
que ondunt voluntatem eq
vnde Abrahe pcepit filiu ymo
lare. Jacob altare face et offe
. Helye comede bibe et ambu
lare. et pplo ſuo pegnanti p
deſertum. dedit legem et pcep
torum. Exo xx. et 2m hoc ex
ponit hec lra sic incola ego
ſum in tra i' nimis gnuor iſta
pegnacione trena. io ne plq
grauaer. non abſcondas a me
mandata tua ſed da ea reue
la in eis voluntate tuam ut
ſtare poſſem q acceptum ſit
coram te omi te. quia ut au
gq dt in epla ad enodiu q aiq
neſciunt dei volutatem que
est regla iuſticie que est ars
oim opabiliu pnos. declinat
ab ea non congruunt ei diſtor
quentur indirectum et ſic ma
dunt in reptacoim adeo ecp
gnus in iudicium et penam. dicit
eni Augq ars dei neſcit viaia

et indicat inopiam nesciat ea faciendo
sed indicat patiendo. Nondum
quod peregrinatio corporalis propter [illegible]
iam dicta sunt valde disposuit
homines ad opera misericordie et pietatis
que secundum beatum augustinum et thomam
cadunt sub precepto et non
solum disposuit sed etiam do-
cent exercere opera pietatis. Dicit
beatus augustinus in libro de vita
sana deus populum illum quem
elegit misericordie pietatis
iustitie et aliorum bonorum operum exer-
cere voluit propterea in terris
extraneis peregrinum esse et cap-
tivum. ut captivitatis et pere-
grinationis miserias didicisset.
Nemo enim tam libenter pere-
grino miseretur et advene sicud
is qui peregrinationis expertus no-
vit. Nemo sic hospite inopia
domum ita libentius introducet
sicud is qui aliquando alieno
hospicio indiguit. Nemo
esurientem cibat sitiente po-
tat nisi qui esuriem sitimque
perpessus est. Nemo tam facil-
le nudum suis vestimentis
operit nisi qui nuditatis et
frigoris novit iniuriam. Ne-
mo sic tribulato et misero
et laboranti succurrit nisi qui
horum omnium eventus et casus ex-
pertus. deduxit ergo deus populum
suum ad talem sustinenciam
ut per facilius posset talia pa-
cientibus misereri et suis ob-
temperare mandatis. et tamen
hoc propter litera sit expositum incola
ego sum in terra i. miserias ex-
pertus sum huius peregrinationis
ex ordinatione tua. ideo non abscon-
das a me mandata tua sed da
ut ex me ipso possem secundum tua
mandata misereri et primo

que primo misereri debet et manum
non impendit. Vel non abscondas
a me mandata tua sed revela et ostende
de mandata et precepta. Dicit ii augustinus
vel supra sed agricola prius terram
aratris et rastris purgat ne prius
mandaturus est semen perdat. Ita deus
populum suum prius maceravit
purgavit domavit antequam eis semen
mandatorum contulisset quod quo dicit ergo
ex hiis que passus sum ideo dispo-
sitiones ad susceptionem mandatorum
tuorum ideo illa noli a me abscondere
congruum non est ut deus hominem faciat
quod in se est ebuat sapientie sue doctrina
Ex quibus omnibus ar. quod corporalis
peregrinatio valde est salubris et uti-
lis ad multa propter quod dominus quamquam
eribat dextram qua erat natus
invitus quassatus. et apostoli in dea
relinquentibus quantum fecerunt fre-
tum in nationibus. et Johannes
evangelista quantas deus ostendit revela-
tiones in exilio exulti. et origenes
ut scribit Eusebius in ecclesiastica hy-
storia quantos fecit profectus quando
omnibus bonis privatus pellebat
de civitate in civitatem. et nunc pro
magnis criminibus peregrinationes corpo-
rales iniunguntur quia propter multitu-
dinem miseriarum eis advenientium
magna sit peccatis compensatio. et hoc
peregrinando cito mutat in virum
alterum quia venito dat ut [illegible]
autem est peregrinatio spiritualis et talis
quo hic inquit an hic usus debet
referri ad corpus vel ad animam. vel
ad compositum ex hiis hoc est ad ipsum
hominem. et ii incola sive advena
inhabitator domus aliene vel adve-
ntitius. ergo vir sequitur quod quia anima
sit peregrina vel inquilina quia corpus
quod inhabitat est alienum et est quod velit

aliunde dt n' augg absit ut aīa
putetur ex terra ortum habē et
q nullum corq ē inquilinum quia corp
intra originem ducit intra viuit
et vnde sumitur inde restituitur et go
potiq hoc ad hominem referendum et
2m hoc duplicem hz intm primus
est ut hic versus dicat in psona
primi homis qui aliqn fuit ciuis pa
disi et deipso expulsus dr esse exul
in tra uel aduena siue pegrinus et
sic intelligendo nulli posset opete
vsalis hic alti nisi ade et xpo
quem etiam psa nominat colonu
in tra quia ipse reliq domum paz
dimisit hereditatem ppam et post hc
in tris visus est et cum hominibus
conuisatus est et go dt augg li
berius ab omni controuersia hic ver
salus ad omem hominem ptiferri
Sed non omis homo pt dice hoc
incola ego sum intra nisi cui patria
eterna est pmissa in celis hic go
est inquilinus uel pegrinus cuius vi
ta hec ē temptacio cuius vita ē mi
licia q iugum sup filios adam
impositum grauat et qui h exus
supernam patriam aqua pegrinus
accepit et aqz semel puemens
nunqz recedit in qrit hic n' alibi
psa dt incola ego sum apud te et
pegrinus sicud omes pres mei non
dt sicud omes homines sed sicud
pres mei Ex quo augg infert q h
pegrinacio solum iustos qcernit ro
quia isti soli gemitu pro patria
futura suspirant isti soli confitentes
et quia hospites et aduene sunt
sup terram isti soli hentes in media
patriam aqua discesserint sub hoc
tempe cum appetunt et moribus
querunt 2o infert q hec pegrinacio
solum fideles includit et allegat
ad appli dicentis qdiu sumq in corpe

pegrinamur a domino et adiungit
p fidem quidē ambulamq n' p
speciem Ex quo infertur q non
om hom est pegrinacio q n'o
omn est fides que iustificat
3o infert augg q illorum qui
non sunt predestinati ad vi
tam futuram n'o ē pegrinacio
ro quia illi ibi sunt vbi in
ternem nati sunt et alibi n'o
hnt ciuitatem manentem hy
in tra non sunt aligenigene
sed terrigene De quibus dt scriptura
posuit apud morte domu suaz
et apud inferos cum terrigenis
arces suas Ex quibus concludit
q mali lz ro hmq tre n'o
sunt pegrini tamē dei pplo sunt
pegrini ro ē augg quia ab
eo sunt alieni ipsis enim dr
non estis hospites et adue
ne sed estis ciues scorum scorum
et domestici dei et i tab pot
augg duas gnales reglas
Prima quicunqz sunt ciues t
rem sicut dei pplo pegrini
Ita quicunqz sunt ciues in
pplo dei sunt in tra pegrini
Ex hiis recipitur notificacio
pegrini pegrinus est homo fi
delis et iustus patriam ad quia
est pdestinatus inqrens et h
manentem ciuitatē n'o hns
Ex quibus premissis ponit hg 9o
sa spualis miccabilis siue
pegrinacio multorum apud dm
est meritoria 1a go pz augg
in libro omeliarum scdo ome
lia quia decima dt pegrinos
domus m' nos fecit et iussit
vt paritatis viam tenentes ad
celestem ciuitatem veniamq
Ios qui pvia caritatis cē
multa metitur q caritas v
cumqz ē operatur magna

et pz hec qo ex precedentibus q peregrinatio est fidei et iusticie dei predestinationi opposita que non est aliud nisi divine gratie appositio et quia iusticia ex fide est omnis vitus, sequitur quod peregrinatio multa iuncta concludat et que sunt virtutum gratia apposita initium est quia sicut fides est initium ita gratia est forma virtutum. Unde diversitas virtutum in peregrinatione spirituali recipitur ex hiis que fiunt et que correcta sunt fieri in peregrinatione corporali. Nam qui vult peregrinari primo emendat omnia forefacta que ondiunt multa prime que sunt multa. Unde aug super ps. xxxv dicit quilibet eruditus in ecclesia dei sancte dicitur in re peregrinationis tamen esse primum reversionemque remissione peccatorum et iustificationem gratie dicto peregrinus. Secundo peregrinus de cibariis providet ne deficiat in via que conducit exprimunt bonorum operum et in latorum provisionem. Iter primo dicitur tempus habemus operemur bonum ad gal. Sap. dicit nimium primago placeat et imperium peregrinationis non audias. Sepe in inopibus que videntur exigua proveniunt magna multa. Tertio peregrinus recipit benedictionem que fit infusione gratie. Unde dictum est Jacob ne descenderet in egyptum sed quiesceret in loco peregrinationis sue et sequitur promissio crescam et dabo tibi benedictionem. Dicit aug in libro de correctione et gratia sine gratia nec cogitando nec volendo nec amando nec agendo aliquid boni fit quia gratia ut non solum quod faciendum est fiat sed ut quod fit cum dilectione perficiatur

et primo duo sunt que disponunt ad gratie infusionem quia de lege qui nulli infunditur nisi penitenti et bona non tantum coram deo sed etiam coram hominibus providenti. Peregrini viles sunt inter viles. Age confortetur cor tuum et sustine dominum. Continuas dietas faciunt et longas et mortificationem membrorum et prudenter incedunt quod uno die grossius incedunt quod alio non deficerent et ita continuo sunt in medio. Propter dicit peregrinus nobilite peregrinari in fervore quod qui sit vobis ad temptationem. Peregrini orant nisi et audiuntur. Notat quod deus exaudit vota talium. Dicit in paralip vii si quis ad venia oraverit in templo domini exaudiet et quod pecierit impetrabit. Peregrini sanctorum reliquias osculantur quod ostendit eorum quam cum quibus quod oste dicit dilecto. Osculum in signum est dilectionis reconciliationis et unionis et ofsonis regaliationibus et unionibus et offerunt in signum reverencie et honoris. Ex quo pz primo quod peregrinatio corporalis ... est spiritualis peregrinationis quod fit ex visibilibus invisibilibus invisibiles gratias. Secundo peregrinatio spiritualis concludit omnes status pz quia incipientium proficientium et perfectorum et declaratur hoc ex dictis augustini circa istam litteram et alicubi iam dictum est. Dicit in sic augustinus non omnium est vox ista incola ego sum in terra sed eius qui tantum terrenis renunciat voluptatibus et mundane cupiditatis exuit affectum qui exiens de egypto intelligibili in eremi remotione non deserit, hoc est incipientium et subditur: peregrinus est qui thezauros sibi condit in celo qui horrea non struit messibus condiendis iam alienus vitiis actibus sed virtutum uberi fecundus et dives in solum congregat que nec mors possit auferre, hoc est proficientium et subdit peregrinus est qui mortem non pavescit contraria qui post dolorem quod diutius vivat in terris

qui vite longeuitate lassat[ur] cu[m] plurimis
h[abi]t[ati]o[n]is h[ab]itacionis fastidio e[st] qui dissolui
non timet et se dissolui[t] p[re]sumit[ur]
p[ro] se regnaturu[m] et hoc e[st] p[er]fectorum
3[o] ex o[mn]ibus infero q[uo]d peregrinu[m] esse
paucoru[m] e[st], hoc e[st] aug[ustinus] in li[bro] de in
nocencia qui e[st] d[icit] Omnis qui ad sup
nam p[er]tinet ciuitate[m] peregrinus e[st] in hoc
et o[mn]i t[em]p[or]ali vti[tur] vita[m] venit in p[at]ria
aliena s[ed] in[ter] multa illecebrosa et mul
ta fallencia decenu[m] nosse et agere
paucoru[m] e[st] quib[us] p[re]ceptum domini
lucidum illu[m]i[n]ans oculos ut nec
in p[ro]ximoru[m] dileccione fallat[ur], et 2[m]
hoc hec l[ite]ra expon[itur] e[st] Incola ego
sum in terra i[d est] manentem ciuitate[m]
hic non habeo sed futuram inq[ui]ro io
no[n] abscondas a me mandata i[d est] om
de in mi[n]oru[m] vias p[er]gnas semper
possem meri et mercedo p[er]ficere in
initis, q[uia] 2[m] b[ernardu]m in via dei
non p[ro]ficere est retrocedere Sequit[ur]
Non abscondas a me mandata tua
hic iam petit remediu[m] ac si d[icat] et
si sum ex p[at]riam et patior miserias
tu no[n] abscondas a me mandata
tua que in celis fecisti manifesta
p[er] que cu[m] honore libear ab hoc
incolatu et cum angelis in celis
collocer, Et aduertendu[m] q[uod] deus
illis qui sunt su[b] s[er]uicia mandata
patefecit ad sciendum q[ui]a ab hoc
exilio q[uod] esset de p[ar]te dei petit s[ibi]
ista mandata manifestari m[ihi] i[d est]
fac mecu[m] signu[m] in bono Ex quo
elicit[ur] p[ri]mo q[uod] hoc dictu[m] no[n] solum
est miserie quela, sed eciam allegaco
meriti, ac si n[on] d[icat] lic[et] sum in t[er]ra no[n]
tu sum de t[er]ra, s[ed] eciam de xpi rege
dicitur q[uod] e[st] in hoc mundo non tu
est ex hoc mundo Sicut eciam de
ap[osto]lis d[icit] Jo xvii in mundo sunt
et non sunt de hoc mundo, q[uasi] ergo
d[icat] ex quo sum hic sola ne[cessi]t[a]te no[n]
delectacione sum incola meo a[n]i[m]us no[n]

abscondas a me mandata tua
Ex quo p[atet] s[ecund]o q[uod] esse incola e[st] m[er]i
tum 2 exaudita no[n] abscondi[tur]
e[st] m[er]iti dom[in]i Ecclesia so[lum] in deus
illis non abscondit quos sciu[it]
ut fruaturos p[ro]p[ter] q[uo]d d[omi]n[u]s pri[us]
confite[tu]r q[uo]d abscondit a sapie[n]
tibus et prudentibus et re
uelauit ea p[ar]uulis, Tercio se[quitur]
q[uod] d[omi]ni mandata a[n]i[m]ab[us] q[ue]ti
in[cola] sunt abscondita q[uia] et
si ut d[icit] aug[ustinus] sunt eis clara
non tu sunt cara Cum et si
mandata audiunt p[re]dicari
non tame[n] eis sapiunt s[ed] ma
gis despiciunt q[ui]a illis que s[un]t
in t[er]ra sunt delectant[ur] Pro ma
iori deduccione ponit[ur] h[ic]
q[uasi] o[mn]ia, Ad ex[c]ludendu[m] vel q[uia]
q[uia] incolatus miserias necessaria e[st]
d[omi]noru[m] reuelacio mandatorum
quo[modo] n[on] mandata sciri possunt
n[isi] q[ui]s docuerit ea p[er]cipue
ex quo 2[m] sensu[m] q[uod] es[t] flagitat
ea s[ecundu]m s[ecundu]m ea h[ab]et na[tura] vnde d[icit]
aug[ustinus] in li[bro] de singulari te cleri
coru[m] ambulantes in tenebris sibi
metip[s]is lume[n] non possunt
vnde n[isi] vltroneu[m] sc[ri]ptum vi
dentib[us] offerat lume[n] sed c[ar]ita
tem tuus ad deu[m] no[n] dirigit n[isi]
ipse lucernam legis ostendat et
deuea[t] innoce[n]cia d[icit] q[uod] d[omi]ni ma[n]
data scrutari non p[otes]t n[isi] m[en]s
religiosa Ex h[oc] i[n]t[e]lligit[ur] q[uod] de in s[e]c[un]do
p[ri]mo q[uod] p[ro]ph[et]a modicu[m] petendo
multa intelligit q[uia] dicendo
non abscondas intelligit ostendas
et mag[nu]m e[st] q[uando] deus ostendit
suam voluntate[m] que e[st] plena
racionibus, Sepe enim dominus
p[ro]hibet voce q[uod] vult fieri op[er]e s[ed]
p[atet] de illis quibus p[re]cepit ne
cui dicerent q[uod] ipse p[ro]pha p[er]cipiebat

tanto plus clamabat et quicquid
dominus precepit voce quod nullo modo volt
fieri in opere ut patet in primo precepto
de mandato abrahe dicto de im
molatione filij et quicquid dat deus
mandatum et volt ut impleatur
et quicquid implet prius confitetur
secundo quod filij israel contra rescis
sunt volentes vindicare sibi
primogenitum vocavis levites qui subie
runt ter deum precepit eis et
semper coram inimicis cecidertunt
quia hoc quod deus precepat facere
de opere peccabat in intentione
volt quod ut deus sit ostendet ultima
in festum sibi facere quod in pre
ceptis pertinet ad humiliacionem
et ad probacionem et quod ad intel
lectus et voluntatis rectificacionem
tionem 2o infero quod amotis
velaminibus et tenebris omnibus
necessarium est deus veritatem ostendit
quod ipse est qui abscondit lucem
in manibus et hoc cor. 1m scriptura
iam sufficit declaratum quia non est
veritatem quod deus aufert ve
lamen abolitur quod statim osten
dat lucem quia non agit necessario nec
ex obligatione nulli enim tenetur
nec ex alligatione quia nulli
rei suam alligavit voluntatem
sed est liberrima et potest quod volt
quia volt enim ut et quantum volt
impertiri 3o infero quod nullum
mandatum est ita notum quod non
indiget ostensione clariori
ratio quia mandata christo sunt
generaliora de tanto magis pla
oculta faciendi et auget hec
cor. 3 declarat de illis duobus
generalissimis mandatis in qui
bus tota lex pendet et prophete videlicet
diliges dominum deum tuum hoc
mandatum tante est difficulta

tis quante difficultatis est cognicio
dei secundo quod non potest deum ad tam
cognitionem quod deus non posset magis
innotescere sit etiam nullus potest eum
tantum diligere quod non posset plus
diligere In actibus non virtutum theolo
gicarum ut dicit b. et non potest excessus
contingere nota 1a absolucio sed oportet
et si ostendisti iam aliquid ad huc
magis et magis oportet Dilectio n
dei ipsius cognitione mensuratur quia
tum homo deum diligit quantum deum
cognoscit Dic etiam de illo mandato
diliges proximum tuum sicut teipsum
de aliquibus non quia 2m hoc mandatum
primum diligere nisi 1e qui diligere
de deum diligit et seipsum nullus
autem seipsum diligit nisi qui seipsum
cognoscit Et quis est qui se ad
tam cognoscet qui sui ipsius amplio
ri cognitione non indiget valde
non homo est incognitus sibi ipsi licet
ergo hec mandata ut arguunt tenores
sint notissima quo ad eorum propal
lacionem sunt tamen diffusissima quo
ad eorum implecionem quia multis
gradibus sunt in eorum implecione
ex omnibus hiis concludo quod nullus
peregrinus est ita alte elevatus
quin aliquo tempore adhereat michi 1o
quin aliquo tempore adhereat mihi ad
hesit pavimento anima mea et
tam aliquo et si non tota dei man
data absconderet non offenderet ideo
ut magis et magis scilicet sciat non in mundo
sciencia possimus pro que alibi meo
latu libertentur etc.

Concupivit anima mea
desiderare iustifica
tiones tuas in omni tempore Post
quam propheta amotionem defectivam meliorum
petivit ut a carnalium affectionibus
dicens vivifica me, nunc obnubilatio

Cap. i
Altum mandatum est [illegible]
[illegible]
2m cap
Altum deum [illegible]
[illegible]
3m cap
Dilectio dei [illegible] mensuratur [illegible]
[illegible]

Aug

d' reuela oclos et reuelaconem iusti
cium pitas iniolatus d' no abscon
das aure mandata tua Hic iam pot
exaudiendi rom psuadens quare
deus eum in istas peticonibz deat
exaudire q d non e absqz discre
peticio mea fundata
cpetenciam ad exaudiendu motiua
cuare enim dz deus viuificare
mortificando carnalitates dat rom d
qz hic gcupiuit aia mea ad hoc
se ista affecone dilatat et extendit
nam dt Augg aia pgredit cum
appetit et dilatat cum in 1o qd appetit
delectat Sed quare dzt reuelacone
oculos mentalibz dare ppellendo ebe
tudine mtq dat roz quia aia sua
desiderauit suas iustificaciones no pt
iustificacio sine mentis illuiacone ad
uenire cum ipa sit q illuiatio aie
paunocomi tenebraz ppt q dz alibi
simil petit suam lucerna illuiari
et tenebras suas amoueri d illu
mina lucerna mea dmie amoue aie
3o tenebras meas quare aut dzt suas
miserias reuelare notificando sibi ma
data sua dat ad hc rom qz ad hoc
tendebat omi tpe desiderabat n dei
mandata sup auz et topasyon et
pdeclacone lre mouet qo ista vez
bom gcupia et indiciorz dei desi
derio cum psenencia ad regulacoz
iuriorz requirunt vult qo inqre
vez ad hoc q homo sit regulatz ul
reformatus in suis iuriorubz requir
q hcat voluntate bonam ad bona et de
sideret iudicia dei et hc gtie et in
cessant qz dz lra q gcupiuit et de
siderauit in omi tempore q qd sit
vera pz ex lra que ut patebit tra
expositonem hoc ptendit et pz e vi
tas dom qz omis arbor bona fr
tus bonos facit et no pt arbor
bona fructus malos face v 2m glo

in init q bona voluntas est om
bonoz origo et ad rectitudinem bo
ne gstice ptinet dei iudicia
desiderare qz in illis ponit co
sidenciam crm aut psenerauerit
usqz ad finem hic saluus erit
et pguis qo quo ad omes ptes
est verum Ino m e 1a peticio
dauid qui dz et no intres
in iudiciu cu suo tuo do e
quia no iustificabitur in cospectu
tuo omis viues v no iudi
cia dei desiderat sed petit ad
iio non iudicari et pgns
tota qstio fa Item sicut hoie
conformari deo in vo te sm
hanc mala voluntate go q
falz qa quia sic erit homo
regulatus conformado se
dine voluntate 2m hic seo
puenict ex bona voluntate
art qz cum homo e in mortali
pecto si vult q deus subtra
hat sibi graciam conformat se
dine voluntati sed n q vult
deus peccanti mortali graciam
subtrahe 2m 1a vo te e ma
la et puersa Etiam n ho
etiam exns in pecto velle
ut deus sui misereat ut d
pctm remittat et pgns tene
velle ut sibi graciam det quia
sine gracia petorz remissio
non pt Et diuidit lra p
in d ptes quia pmo ut exau
diatur allegat se tende ad
bonum d gcupiuit et q
dz vo tas mea semp ad bo m
diuit igi debeo exaudiri
quia illi exaudiunt qui suas
voluntates dine conformat
voluntati q faciunt illi q
hue semp gcupiam i bono
2o ad dicit impulsiue 1 9e
q tendit in bonum d Inc

pasti sup bos et residuu dam
pnonis inde ibi dt go gcupiuit
q d vinifica reuela no abscon
mandatu quia aia mea gcu
piuit i qr habeo voluntatem
ad bonum et gcupisco hoc q
bonu est q i d exquo dedisti
bonam voluntate exaudi et
da ut exinde omis refora
in intioribq consequitur no en
homis via eq sed dm dei est
dirigere gressus pmitroductoe
prime oronis et lre hmq de
clacone est nondum q te ne
bene in statute regimine infero
rum virium ab ipius homis
voluntate dependebat quia
ex eo q vo tas i q homis gmt
dme voluntati vnita s d adim
te in voluntatem sic a vo te in
rom et arone in sensualitate
regula ptedebat et qdm vo
tum deo concordabat tamdiu
armonia erat int vies et pax
omioda sic q nuq sensualitas
rennuit nuabat rom nec ro
voluntati sed semp inferius
suo supiori obediebat et hoc
tunc dicebatur iustia origina
lis qr in ea et cum ea homo ori
gine supsit modo hec ipetuum
amissa est qr ut ap o dt et q
ti e hoc exprimit in nob caro
concupiscit adiusus spm et spc
aduersus carne hec n sibi i
vicem cotinue aduesantur
exquo het q iusticia istam no
est inpeme in facultate dele
re qui et dr delere qm quia
ex puilegio spali posset aliqui
concedi erat enim ixo et se
tiendum hoc ide dr maia virgi
pq eq ut aliqui dicunt sctifica
tonem in vtero et dq pq xpi

conceptom quia ex tunc nulla inea
erat pmitas ad ma m nec ad bonu
difficultas vt wlt ied omnglyn in pria
ex x mito restituetur quando reforma
bitur corq humilitatis nre exqfigura
tone ad corq claitatib sue qr ut
dt augq tunc incor e erit subtil as
et velocitas tanta q vbicuq volue
rit illuc gti e erit et corq sic q aia
in toto possidebit illud et posset de
hc lra hec expom ut ppha dicat se
exaudiendum qma optat omibq die
bus uite sue iustificationes dei i ad
illam iustiam deduci quam nob ipe
meruit suo te restituendum qr ero
te go h amissa e et desideria carnalia
que mortificant aiam et velamen
oculor mentaliu vq ignorantia seu
cecitas uel ebetudo mentis et miserie
exulatus siue incolatus impendiuit
nos nimis dic n ap pq q dixit
sentio legem aliam in membris meis q
rcio lege ciaz in membris meis q
riam legi mentis mee ceat sibi
bellum intestinu valde grau vnde
dixit qius me libeabit de corpoe
mort hmq et rndit gra dei p ihm
xpm et si ppha int sic petiuisse
tunc aut peti it hc x mito pq hanc
vitam sibi restitui aut in hac vita
qtum est pone ad virui suaz mitti
secaz et extransiecaz regaliaoz ad
mitti qr psumpcionis esset hoc velle
habe hic q bonu reseruat in futuro
hys sic pnotatis ponit h qq pma
ordinata homis dispoio incipit are
gulacoe voluntatis dt n augq dua
in noticia diuersitas huane affeccionis
est ex diuersitate voluntatis que si p
ua e puersi erit moibq inquieta si
aut recta e non solum affeccio homis
erit non culpa b sed et laudabilis
erit vn manifeste hetur q homo zm
q e in voluntate dispositus zm hc etia

procedunt sui affectus Et nondum se
tunc augustinum in or sunt volun
affectiones vt gaudium dolor desideri
um spes et timor Dolet n de malis
commiss timet de supplitiis desiderat
hic premissa seu sperat et gaudet de
premys quibus affectib excitet ad
virtutes Item de eo q amamus iam
gaudemus vel gaudendo speramus et
de eo q odimus vel dolemus vel dole
do metuimus Ergo ar q maior h sit
pu a et omnes in aia cum virtutibus Ergo
cum virtus est habitus bone mentis
io isti affectus animi sic sunt ordina
di et componendi ut in virtutes possit
perficere Eas n de speciali dicendum
vicia Unde dicit augustinus in li de spu
et aia Cum amor et odium pru
ter modeste iuste et fortit institu
untur et ordinantur statim in virtutes
consurgunt et fingunt pruden
ciam et temperanciam fortitudinem et iu
sticiam que sunt origines et cardi
nes omnium virtutum Et subdit hec
omnia cum affectuose in aia insti
tuuntur p odium mundi et sui pro
ficiunt in amore dei et proximi et
p contemptum temporalium et inferiorum ac
sciunt in desiderium superiorum et eternorum
Ex quibus recipitur q magna pars
bonitatis e voluntas in affectibus
ordinata Unde i te petit vim sicut
s mentis oclos revelari s inaudi
ta no abscondi allegando q aia
mea concupivit dicit n hugo magna
bonitas est velle esse bonum Et au
gustinus dicit v omeliarum omne a vir
totum h qui ht bonam voluntatem
ipsa est que pt sufficere si cetera
non sunt Si aut sola non fuit nil
prodest q qui habitum fuit Ergo ulterius
elicitur q defectus non e u adest
bona voluntas dicit n augustinus super
xxxvi sermone fo Si qs pauper

sicut respicias ad archam vacuam
et no respicias ad conscienciam deo
plenam Et si n no ht extri
secus facultatem h tn intrinsecus
cari te de qua dat si fine q cari
tas fine caret Et subdit si no
ht q for det offert benivolenciam
dat consilium si pt prestat et au
xilium Et si hys iuvare no pt
vel iuvat voto vel orat p tribula
to Et subdit sp h vn det qui
plenus e caritate q dr bo vo tas
Ergo hic q sola nuda vo as
non sufficit ad iuste vivendum
q scdm augustinus s d sola caritas
ad recte vivendum no suffi t nisi
adsit nre voluntatis consensus
sit n c vo b nra sit nisi gra
dei adiuvet ppt q dr app q
deus in nob operatur velle et opa
ri p bonam voluntatem et in li
de gracia ex multis augustinus concludit
q bona voluntas sine adiutorio
spus sancti esse no pt Et nonum
q licz aliqui habeant bonam vo te
q conforme vo ti q x
ondit tn quique impediuntur q fa
cere non possunt ad q habent deside
rium et hoc vel quia no h li
berum arbitrium in eligendo vel q
ht resistenciam carnis consuetudi
nis infarciendo que ut dicit augustinus
p successionem tanta abti it vio
lencia ex mortalitate nra q quisque
homo videt q e faciendum et facere
velit i m non pt Et dt q hc est
iustissima peti pena q no e ht
de natura hominis instituti Sed
de peti dampnati Sed quid est
voluntas scdm m ousa dicit augustinus
in li de doctrina domini vo
quam xpus fecit et docuit
est humilitas in conversacione
stabilitas in fide ... ...

cor m
2 m
hugo
aug

iustitia in factis, munditia in operibus
in moribus disciplina. In iniuriis
facere non posse, et si facta pos-
se tollerare, cum fratribus pacem
tenere, deum in eo quod pater est ex toto
corde amare, et in eo quod deus est
efficaciter timere, Christo nichil preponere, eius
caritati inseparabiliter adherere, cruci eius
fortiter assistere, pro eius nomine et ho-
nore certare, in sermone pro constantiam
qua firmamur, in tormentis pro
fiduciam qua confidimus, in morte pro
ciam qua coronamur, et quia hec
ad hec habetur per vos tunc volun-
tate omnes affectiones ordinant
anima omnium qui in nobis fuerit
foratio ex Christo ducit originem qui
multo plura in suis initiis resti-
tuit quam erant amissa initiis de
initiis, et tamen hoc hec clausula
posset ita exponi anima mea
voluntas mea dei gratia vivifi-
cata et ita vivificans inde sep
cia opera gaudeiunt scilicet omnes affec-
tiones suas et operibus reglare, quia
alias non posset hoc propheta al-
legare pro sue orationis exauditione
quia et Christus volens in suis orationibus
exaudiri suam voluntatem sub-
iecit voluntati patrie. Ex omnibus
hiis possumus recipere rationem quare
aliqui homines sunt bone vo-
et aliqui male, quia quidem secundum
gratiam sentiunt in sua vita qua-
speculum respiciunt aliqui vero non
talia recipit tamen hominem
interiorem et exteriorem. Christus quia
boni in seipsis hominem interiorem
existimant quod principale et tamen
illum existimat se esse quod sunt sunt
quia debito seipsos cognoscunt et
debite seipsos diligunt et hominem
interiorem volunt iustitia integri-
tate conservari et constant ei eius

bona que sunt bona spiritualia et ad eorum
affectionem operam impedunt et delecta-
redeunt ad cor proprium quia ibi inveniunt
bonas cogitationes de preteriti inveniunt
bona meliorum preteritorum et spem de futu-
ris ex quibus oritur delectatio et gaudium in
Nec patiunt dissensione in seipsis
quia habent timore cautele, et etiam
quia omnia eorum anima tendit in unum
et de discordia dolent et tristantur. Mali
vero existimant in seipsis principaliorem
esse nam sensitivam et corpulentiam
unde quia non recte cognoscunt seipsos
etiam non habent verum dilectorum ad
seipsos unde nec curat conservare in-
tegritatem interioris hominis nec appetit
eius bona spiritualia nec pro eorum affe-
ctione operantur nec est eis delectabile
redire ad cor quia inveniunt ibi ma-
la preterita, preterita nondum deleta et futura
in operatione peiora nec concordat cum
seipsis propter conscientiam arguentem propter
sinderesim stimulantem et propter vinculum in
conscientiis remordentem. Hoc est tamen
pro eius ex quo infert primo quod mali
habent malam voluntatem quia in eis
pro malicia non tollitur licet putitur
eo quod estimatio qua mali credunt animae
seipsos esse suis, eo quia qui diligit iniquitatem
tem odit animam suam. et dicit hoc tamen quod
amor proprius qui est mala voluntas
omnium malorum est causa, quia deducit
usque ad contemptum dei, male non vo-
luntatis homines sic appetunt corpora-
lia quod spiritualia fastidunt et contempnunt
Ex quo habetur quod ad voluntatis bonitatem
non solum requiritur illarum affectionum ordina-
tio dei gratia et voluntatis conformi-
tas. Sed etiam requiritur concupiscentia scilicet clare
bonorum spiritualium seu ipsarum virtutum, eo
quia hec voluntati est instituta naturaliter ut appetat
virtutes tamquam suas perfectiones. Unde nec
gratia potest esse sine virtutibus nec eo sine
eis possumus conformari, quia ut dictum est

lra

xpus voluntatem quam habuit per opera virtutum
ostendit. et etiam quicumque diligit se
debite et seipsum debite cognoscit oportet
quod diligat virtutes quia ut dicit alexander
in scripto super dilectio virtutum in amore ipsius
dilectione includuntur. homo enim diligen
do virtutes diligit se quia optat sibi bo
num et suam perfectionem scilicet diligendo gratiam
optat sue anime vitam diligendo cari
tatem optat acceptus esse deo diligen
do dilectorem optat semper esse in actu mi
torio. Et ad hoc inveniendum propheta non solum
dicit Concupivit anima mea sed dicit concu
pivit concupivit anima anima mea desi
derare iustificationes tuas id est diligere
virtutes quibus ipsa voluntas ordinatur
et perficitur et iusta et recta efficitur. Sic
exponit honorius dicit hanc particulam
dicit concupivit anima mea desiderare id est ha
bere desiderium iustificationis id est manda
torum tuorum nec ad hoc voluit pervenire
ut desideraret precepta dilectionis
que iustificant. desiderare siquidem
precepta dilectionis est desiderare virtutes
est desiderare caritatem est desiderare
et ipsam dilectionem quia illa in totum
non potest impleri sine virtutibus ca
ritate et dilectione actuali. plenitudo
enim legis dilectio est. Et hanc eandem
sententiam innuit augustinus continuando
precedentem versiculum ad istum dicit
enim sic. Iste in tota mira ... ne sibi ma
dacia absconderent. ornet in quibus
sola dilectio vel maxime percipit ipsius
dilectionis dilectorem se velle habere proclamat
dicens concupivit anima mea desiderare
mandata tua. quid enim diligens diligit
si ipsa dilectio non diligitur. quia concu
piscere desiderare non est aliud nisi
dilectionem diligere. dilectio vero quoddam desi
derium est. Ex quo augustinus infert primo
quod hec concupiscentia non est dampnabilis
secundo quia non dehat dictum est in lege
domini non concupisces. secundo quod semper concu
piscentia sine addito in malo accipitur

Aug. contra ... lex

dicit non augustinus concupiscentia si sola ponitur
non nisi mala esse intelligitur. et adducit
apostolum dicentem concupiscentiam nesciebam
esse peccatum nisi lex diceret non concu
pisces. unde quamcumque sola ponitur
semper intelligitur dictum de illa qua caro
concupiscit adversus spiritum. 3o concu
piscentia non accipitur in bono nisi
cum aliquo additamento ut allegatur
ideo concupiscentia sapientie deducit ad re
gnum perpetuum. et hic propheta ad
concupiscentie desiderium apponit
iustificationes dei dicens concupivit anima mea
desiderare iustificationes tuas. Et augustinus monet
hic satis diutius contra et pro
lixum passim disputat de ea
dicit non sicut. Ex quo concupivit de
siderare iustificationes dei tunc
nondum eas desiderant et tamen
legem ab eis fuit. Ex quo non
qui desiderat nondum eas habet
quantum putandus est ab eis distare
qui eas nondum desiderat. Et
ponit ipsius concupiscentie et desiderii
differentiam in corporalibus dicens concupi
scit egrotus desiderare cibum
concupiscentia vadit ad cibum sed
desiderium vadit ad tollendum
in cibo fastidium. cibus sequitur
delectat. sed delectatio in egrotis
fastidio extinguitur. Unde con
cupiscentia desiderii non est aliud
nisi recuperande sanitatis
et utrumque est in animo. Sed
quia per corpus agitur sic vivi
sive reliquo recipitur. Et post
hec augustinus differentiam inter concupiscentiam
et desiderium dicens concupiscentia est et
rerum presentium et rerum absentium
concupiscit enim et que habentur
et que non habentur concupiscendo non habet
fruitur rebus quas habet. sed deside
rium est rerum absentium concupiscentia
Ex quo patet quod hic non capitur de
siderium in actu propria significatione. secundo quia

non concupiscit hic propheta desiderare
iustificationes dei ut absentes
quia ut augustinus dicit absentes esse
non possunt nisi quia aut ignora
tur et sic non quia perit a se i. ab eo non
absconditur vel quia sunt et non
sunt ex hoc etiam non quia ex quo
iustificationes non sunt aliud
nisi opera iusta non potest dici quod id est
a propheta esset absentia et non sic
erunt quando supra dixit iustifica
tiones tuas custodiam non me de
linquas usquequaque | Et ad lucidio
rem intellectum istius clausule po
net quo. Et si desiderium iustifica
tionum habeat aliquid imperfectionis sed
hoc quod dicit propheta | Concupivit ani
ma desiderare iustificationes
tuas magna exponit perfectiones
quod est de intentione Augustinus circa
istam literam dicit id est sit sed plus
est vita vivere quam vivere
vivere id est commune est etiam huic
vite | vita autem vivere beatorum
est | Sic concupiscere desiderare iu
stificationes dei plus est quam desi
derare | desiderare id est omnium est
sed concupiscere desiderare non est in
ceptans sed dominice gratie et in hoc est
perfectius et pugnans quo vera
unde dicit hic augustinus concupiscere de
siderare iustificationes est dili
gere desiderare i. in desiderio
iustificationum delectari quarum
iam habuit rationes seu cognitiones
| quod est dominice gratie dicit id est augustinus hic
quia deus videt nos oblectari
cupiditate desiderii suarum iusti
ficationum sobrium auget affec
tum | Ex quo infero primo quod pec
catores actu non concupiscunt de
siderare iustificationes ratio quia
non delectantur in divinis iudi
ciis perque sunt iustificationes
Nam egrotus ut augustinus dicit non

desiderat vel amat medicum nisi ut possit reci
pere sanitatem | quod nullam habet in medica
tione delectationem ymo dolet et tristis est
et patitur sic peccator constat nigri pe
nitentie et confitetur et libenter non penitet
si non timet eternum supplicium | ymo
libenter peccaret si posset impune ut
dicit augustinus Cum dum glaciem exercitat dicit
Augustinus omnino refugit ne vincat ne ma
ducatur ne alligetur ne a cibo absti
neat | Sed delectatur et computrescit
in stercore suo | Secundo infero quod hanc dele
ctationem habere non possunt nisi exerciti
a vinculis etiam non culpabilibus
hoc est contra id est augustinus hic qui dicit recen
do se adversiculum quo dicitur concupivit
anima et hoc non facit nisi solutus
a vinculis non solum a vinculis sol
licitudinis secularis ut sunt deside
ria habendi oblectamenta carnis seu
voluptatum aut honorum | sed etiam
a vinculis humane caritatis ut sunt
vincula coniugii | licet id est his qui ducit
uxorem non peccat tamen innectit sibi
menti vincula | ligatus est id est qui non
habet sui corporis potestatem | ligatus est quia
sollicitus est que placeat uxori sue
beatior autem est qui soli deo placere
desiderat hic i. | 3o infero soli illi qui
deo nichil preferunt in dei iustifi
cationibus oblectantur hoc sequitur
directe ex precedenti | contra eo unde dicit
Augustinus hic cum non preferunt deo divi
tias delicias honores uxores et substan
tias necessitudines illi cognoverunt man
data dei et custodiunt illi non refugiunt
iudicia divina sed desiderant utique re
velari sibi mandata dicit concupivit
et volens putat hic dicitur augustinus quod propheta
non dicit hic concupiscit anima mea de
siderare iustificationes sed dicit concupivit quia talis re
erat in tota quod iam pervenerat ad id
quod concupierit iamque desiderabat

ram delectabat in hijs quorum se aliquando
desiderium concupiuisse commemorat. Ergo
patet quod iste dei iustificationes intellige
bat. 2o quod earum amor in eo feruebat
3o quod eorum exercicium habebat. Dicit enim augustinus
hic. In dei iustificationibus caritas
feruet quia earum claritas lucet
an eas non faciebat qui paulo post
dicebat seruus tuus exercebatur in iu
stificationibus tuis. Ex quibus patet quod
ordine debito ad hanc delectationem
est deueniendum quia primum est non peccare
ex primo textu. 2m auxilium ex vi
ex 6o. 3o uero desiderium proferre ex 5o 8o
ut dicit hic augustinus videndum est
quam sint utiles et honeste. 4o
sequitur earum desiderium. et 6o de
lectabit eorum opera quarum prius ratio
delectabat. Ex omnibus hijs habetur quod uos
seu conscientia sic reformata non refugit
diuina iudicia. ratio quia ut augustinus dicit
qui habet salutarem ualitudinem
medicum securus occurrit. Sic et bona
conscientia cum probatur examinatur. De
inde in omni tempore vero tangit con
tinuitatem ad iniciorum regulacionum requisitam vel
in bonorum feruore continuacio que non
est aliud nisi perseuerantia. Dicit enim
de ea bernardus in quadam contemplacione
ihesu christi perseuerantia est vigor mi
litum virtutum consummacio. Dicitur ad modum
soror pacis filia constantie amica
pacis. vinculum humilitatis. pugna
culum sanctitatis. perseuerantia ma
gnum dei donum est quo donata ce
tera conseruantur. ipsa namque est virtutum
finis et consummacio. vitta que est non
tantum prout dicit b. t. 2a 2e q. cxxxvij
quod multi habent habitum perseuerancie
ita quod eligunt perseuerare et incipi
unt actum non complent actum
quia non persistunt usque in finem

Est autem duplex finis vnus est
finis operis et hic non pertinet per se
ad perseuerantiam ut quis continu
aret usque ad finem virtuosi op
eris sed quod miles perseuerat usque
ad finem certaminis. et magis
ter usque ad consummacionem
operis. Alius autem est finis
humane vite. et non pertinet
per se hoc ad ipsam perseueran-
tiam nisi racione quarundam vir
tutum quarum actus iuxta debent
durare per totam vitam hominis
sine interrupcione ut sunt ac
tus fidei spei et caritatis. Ex hijs
premissis ponitur hec quod tria
que homo debet esse in suis
intencionibus regulatis ex ut
in hijs que dicta sunt perse
uerat. racio quia sicut est continuo
iustificacionum 1a est fidei
sic est in operibus iusticie de
lectacio 1a est caritatis ut no
tum est quo quo vero 2a 3a
ex notabili supposito. et ita
exponit hanc clausulam
augustinus dicit concupiscamus desi
derare iustificationes in omni
tempore ut nullum momentum
vacuum bone pretereat cupidita
tis. et augustinus in libro de bono
perseuerantie dicit quis vitam
propriam poterit ordinare si
dono perseuerancie. ergo solum
qui perseuerauit usque in fine
hic saluus erit et qua sa
lute nisi eterna. Ergo non cli
tatur plano licet inmobiliter
persistere in suis respiciat
qualiter virtute tamen exercen
tione finis persistere usque ad fine
solus est perseuerancie. quod enim

virtus in eo quod est habitus radicata est in subiecto et ab eo est difficulter mobilis / sed sola perseverancia facit eum persistere et ducit usque in finem operis uel vite / Ergo quarto quod habet adherentem fortitudinem quia est in b. t. est virtus adiuncta fortitudini / 2o quod habet constanciam concomitantem / dicit enim b. t. quod constancia perseverancia licet conveniant in fine quia ad utramque pertinet firmiter persistere in bono / tamen differunt in racione formali / quia constancia facit in bono persistere contra difficultatem que provenit quibuscunque exterioribus impedimentis ut sunt illa que inferunt tristiam dolorem confusionem etc / Sed perseverancia facit in bono persistere contra difficultatem que provenit ex diuturnitate operis / Secundo infero quod alia erit perseverancia primorum parentum alia est modo sanctorum hic est dicendum quod sicut dicit primus homo factus est rectus accepit posse non mori et ut bonum non deesset datum ei perseverantie adiutorium non quo fieret ut perseveraret sed sine quo per liberum arbitrium perseverare non posset / Sed nunc non tale datur solum perseverantie / Sed datur sanctis ipsa perseverancia non solum ut sine ea perseverare non posset sed etiam ut non per hoc domini perseverantes fient / 3o quod si quis non perseverat non est defectus domini / Sed ipsorum deficiencium recipientium / quia non extendimit se ad hoc ut esse possent perseverantes sicut alii fuerunt / unde b. t. ut supra dicit / Si quis habet habitum perseverantie indiget ~~spirituali gratia sed etiam gratuito dei~~ dono spiritualis gratie sicut et cetere virtutes infuse Si quis autem est in actu perseverantie non solum indiget spirituali gratia sed etiam gratuito dei auxilio conservante hominem in actu 1o usque in finem vite / et ideo est quod ex hoc quo liberum arbitrium in hac vita est vertibile et non tollitur sibi habita per gratiam spiritualem conditionemque spiritualem per gratiam non potest se immobiliter statuere in bono unde sepe cadit sub peccato electus sed non exercitio propter defectum auxilii divini / non ex radice imperfectum ex indignitate hominis proveniente / unde glosa super illo quicunque perfecti sumus idem sentiamus dicit / Sicut si velles implere sinum et nosti quam magnum est quod dabitur extendis sinum et facis magis capacem / Sic deus differendo re extendit desiderium sed desiderando extenditur animus et fit capax / desideremus ergo quia hec est vita nostra ut desiderando exerceamur hec ibi / unde si non desideramus excusationem non habemus quia nichil est ita in nostra potestate et ad quod tantum urgemur sicut desiderare / Deus enim ut excitaret in nobis sanctum desiderium quandoque bona promittit / quandoque cum dare differt / quandoque statim dat / quandoque temptationes et afflictiones immittit / Dicit enim quod viii modis electi habent temptationes sustinent ut regem desiderent / Et si desiderare debemus potius quam iustificationes desiderare debemus ut iusti essemus et iuste viveremus / hoc enim habito non plus a nobis requiritur / Et est hoc notabile vide ibi usque ad auctoritatem Ambrosii / unde contra ponit hic textus desiderium quod dam est cum quodam languore / quod eciam est illorum qui sunt in peccato / unde balaam concupivit ut anima sua moreretur morte iustorum numeri xxiii / aliud est sanum et cum quadam continuacione

ut est ex uetitu in genere sed in perfectione
quia tepidum et remissum. quo
enim vult et non vult piger sed de
te vult et pro hoc gradu non vult sic
cumque homo cupit magna habere sed
affectionem remissa. sicud a'is cupit
esse ita sanctus sicut sanctus petrus.
sed non vult hoc ita intense. si
enim ponerem immo tam intense cu
peret tam sanctus esset. Ceterum est
quod continue ad hec dilectionem et quam
feruorem annexum quod est perfectorum
de quo habetur dicitur quod desiderauit
in dei in omni tempore i. semper
intense et feruenter

Increpasti superbos
maledicti qui declinant
a mandatis tuis. Sicut ipse propheta
allegauit se velle tendere ad hunc
dicitur cum primum hic iam ponit teneudi
motiuum dicens Increpasti superbos ma
deus omnes quicumque currunt ad
uersus extento collo neque in vita
hac dimittit sine pena neque dimit
tet in futuro. Sic maledicet eos qui
faciunt opus domini negligenter. Et ideo
illi primi dicit sunt qui preuaricantur
mandata sua. motiuum ergo est perfectibus
ex vindicta de peccatorum quod non dicit quo
deus increpabat superbos et omnes e
rant subiecti maledictorum quicumque
declinabant a mandatis eius. Ostendere
ab omnium et sic sepe plus implus in
dicit eorum mouebatur ad legem implectorum
ex primo de precedentium preuaricatorum
iuxta illud ps memento quae fecit
pharaoni et virtuti eius in mari ru
bro. et in multis aliis locis sacre scri
pture. et post hoc continuat ut grecum
continuat. superius petiuit diuinum au
xilium contra defectum multiplicem.
hic ponit illorum defectuum originem vel
peccatum primorum parentum. Et ita in eo quod
ipsi peccauerunt cuius defectus contracti sunt.

et contraxerunt ita bene mors
corporalis et spiritualis sicut et ceteras
corporalis et spiritualis et omnes
alie miserie seu pene ex inde
venerunt. vnde augustinus super ps
contra dicit adam in vno loco fuit
constitutus et quasi continuatus sed
toto orbe terrarum sparsus est
et suus fractus impleuit or
bem. et lucidus dicit hoc in dya
logo ad orosium. adam elatus
superbia dei mandato inobe
diens precepta dei contempsit
et hec ita extitit quod mortem
periculum incurrit et ab illo vero
homine vna natura viciosa cum
peccato originali mortalis extitit.
et pro declaracione huius mo
netur ista quod vel peccato de
monum ac primorum parentum
punito peccata ipsorum. sequitur iuste
vindicet et vitalem quomodo
ondit iste versiculus qui dicit
superbos i. parentes primos in
patos et omnes alios quicumque
declinant a mandatis dei
maledictos i. isti vite mi
serie subiectos. Sicut dicit apostolus
vanitati subiecta est omnis
creatura non volens sed propter
eum qui subiecit eam quod dupli
citer exponitur primo propter
eum i. propter ipsius ade peccatum
2o propter eum i. ipse deus, deus
est creator te iuste subiecit
omnes miseriis quicumque eam
dam nascuntur ipsius originale
peccato. et per quod sequitur vnde
dicit augustinus super ps cxxxvi in hac
vita vapulamus quia totum
ista vita siue feliciter viuimus
siue in tribulatione plaga
magna est. Ideo in alia non
est iustum filios portare penas

pntum iur i d non ptabit filig iniquitate pris / Vnde dure phibuit dus in ppheta pabolā istam dicē mp vbui patres mei comederunt vuam acerba et dentes filiorum obstupescunt vi² i² q qº psupponit scm Etia primu pctm primorum pntum no erat supbia i² i quenit hic eos nomiat supbos / amrc quia non appetierunt excellē ciam iit pmg anglus sed sicut iur i d q eis dyablus psua debat d' eritis sicut dy scientes boni et malum / Et diuidit² lra sm gtinencia goms / pº enim tangit dei iustam penā d' increpasti / 2º pnitoz ma liciam quia supbos / 3º eos sequtur ondit conformie penaz d' maledicti et / q' d' sm gre rum affectiones carnales de ducunt in morte ceciis sit / et obrutus nimlis miseriis et hr ideo qr increpasti supbos ac si d' ercornm supbia que tibi displicuit hec omia venerunt supme / Et primo videnda de pcto primorum pntum / 2º de pena pcco rum / 3º respiciens ad nosmet ipos / dr increpasti supbos i demones et homines quia et hij et illi extrexerunt se q deum / Et primo dica qz mediciū de pec cato demonis / v' videnda q an gelus i e non fuit malus crea cione qr asimie bono no pcedit pmo dissimile bonitatē sue Sed ppria voluntate dampna tus est / Alias n' si malus fa tus esset non dicer² ab inicio cecidisse sed dicer² factus fuisse Et dr ab inicio no stetisse in uitate

De peccato et lapsu angeli et an sit ...

quia huis factus gtinuo se a luce uita tis auertit / Cupiuit aut se appetēdo ppria excellentiam et ptate / Appeciit omnibus pesse et nulli subesse / Appeciit hre voluntatem ppriam / no subditā ordi natā ad q̄z omēs alie ordinaret / Ape tijt hre beatitudinē exse et nullo mi to precedente / et ita apetijt similis esse altissimo / non quidē sclr ne ne uel illam q̄z dictat na / eis n' natu nalis appetit assimilai suo pncipio quia et ad hoc est creata / nec illā quam dat gra / qr si stetisset hmōi ergra q omnibus anglis pfuisset Sed gra nunq dat nulli subesse Nec illa q̄z dat glia / De qua illud Cum apparuerit similes ei erimus vnde apetijt similitudinē sup se ex ordinem et ex mensuram sibi determina tā / et p quis pccat pcto supbie iur i d eleuatum cor tuum in decore tuo Ezech xxviii / vnde cito post hr pctin accessit q pctm inuidie / non quidem rō datus angli qui no erunt occu paturi locum eius sed locu ppium Sed rō homis uel simul cu eo cau uel cito post hoc / estimat n' q ho esset participaturus illā gliam aq̄ ipē cecidit / vnde inuidit et suggessit i d vnde cecidit / dt in Augo dya pq peccat et dampnatus est et dap natus inuidit / Dt etia Augus q p hys duobus pctis angelus factus est dya q qr pcto supbie inordina te mouebat ad id q erat sup se Sed in via ad id q erat infra se nec eat vltra dign intellectual creature sic n' anglus uel dr deiformis p dilectoz dei et proximi dei sup se et p rimi infra se / hys ita positis pont² hec qº prima q in demonibus a deo in bonitate creatis potuit incidere pctm voluntatis / i a qº patet auctori te et rone / Aucte Jo viii d dedya q e mendax et pr mendacij et qe

2ª

Ezech xxviii

qº prima

homicida ab initio Et sequitur primo in[a]
dyaboli mors intravit in orbem terrarum
/ racione sic quod demon potuit proprium bonum
in ultimum fine non ordinare sed in ipso
proprio bono ut in ultimo fine persistere
ergo potuit peccare qualiter quod ut dicit beatus thomas
contra gentiles / quecunque finis secundarius
non continetur sub ordine principalis
finis est peccatum voluntatis / sed attende
quia ipsi demoni ultimus finis non
erat nec nec proprium bonum quia hoc
est solius dei / dei est ultimus finis proprium
ipsum bonum et est de natura sua / ergo arbitrarium
quatenus quod ab eo quod non est de natura
alicuius nec sibi proprium potest declinare
in quantum tum est agens per liberum arbitrium
/ Ex hac ergo eliditur hec correctio m
et si in corporalibus celestibus non potest
defectus accidere potest tamen in substanciis
intellectualibus racione prime partis quod corpora
non agunt sed aguntur non habent suos actus
dominum et racione caret / ideo non potest exire
a regula ipsa movente / et per consequens non
potest peccare / Et licet rectitudinem
prime partis regule sufficiat recipere
non possunt hec scilicet est propter defectum
materie / Sed vero racionalis non solum
agunt sed etiam agunt et habent
proprios actus / quod tanto perfectius in eis invenitur
quanto eorum natura est perfectior et perfectior
virtus in agendo / ex hoc ergo quod
habent dominium sui actus possunt propriis in
herere et ordinem non attendere superioris
agentis / Correctio m et si in substanciis
istis passiones locum non habeant
tamen peccatum ibi potuit in veneri-
passiones non eveniunt racione appeti
tus sensitivi quibus in eis non est quod
careant corporibus / et dicit beatus thomas / quod in
illo peccato non est potentia minimum medium
propter habundanciam passionis sed
per inequalitatem iusticie que est circa
operaciones Vnde medium virtutis dyabolus
obmisit in hoc quod se superiori non subdit

et deo vivus quia debebat dedit
et sibi ipsi plus quam debuit dedit
/ Correctio m et si dyabolus unum appe
tit et bonum tamen multipliciter
peccavit peccavit quia non
quod bonum appetit / sed quia
superius bonum in quod ordinare
debuit obmisit Sic non in nobis
peccatum contingit quando inferiora bona
appetimus preter ordinem racionis
/ sic in dyabolo ex hoc peccatum fuit
quod bonum suum in bonum divine
non retulit Sed multipliciter
peccavit / ex hoc quod erravit
circa primum principium / quod ut dicit
beatus thomas ex uno errore circa principia m
varius et multiplex errorum
sequitur / Vnde ex prima in or
dinacione voluntatis que fuit
in deorum constitutum est mul
tiplex peccatum quod odium ipsum
deum resistente sue superbie
et punientem iustissime suam
culpam / et invidia ad ho
minem et multa alia que propter
dicitur peccatum dyaboli esse occasio
omnium malorum / Vnde omnia
quecunque sunt inter ultima pe
nam ignis et primum peccatum
demonis que sunt peccata et
pene peccatorum / sunt quedam
temptaciones demonum
et principalia que fuit sugge
stione sua / dicit non beatus thomas putandum
dum est quod multa eveniunt
homini preter intencionem dyaboli
/ 2m hoc tamen ista ad precede
tem reducantur quod cupiunt ani
mam desiderare iusti / t quod
temptasti superbos quod d ut et
petrus dicit in sua canonica ergo
angelis peccantibus non pepe
sti sed deiecisti eos de celo

et tradisti eos prectio traditos
/ nunquam peccatis ipsius hominibus concupiscentia
go, nec tamen eis deveniemus ad illa
increpationem quia non solum ipse
sed omnes alii maledicunt et de
clamant amaritudine tribus / porro
peccato demonis, videamus quod illud
peccatum secuta sunt quia omnia
ista sunt in increpationem computantur
et primo ut allegrandus ponit
secuta est invidia vide supra
capitulo 2a tertia invidia venit
ad temptationem hominis / quod erat
magnum peccatum / et in mentitione
de exitis sic pro ibi destruxit
divine auctoritati de nequiqua
moriemini Ibi peccatum commisit
discordie quia mulierem clama
vit adversus virum et ex hoc perve
nimit homicidium / de ipso enim
dicitur quod est homicida ab initio
Et inde secutum est quod quantum
est in eo semper temptare / Sed
increpat in hoc quia ut quidam
dicit cessat quique temptare iustos
quique ei ado non concedit peccatis
et et quique timet vinci vindicari
quod dimittit ut expertus secularius
temptare possit Secunda incre
patio quia ut idem quidam dicit de quanto
plus tunc appropinquare die iu
dicii dictamus magis exardescit
ad temptationem hominum Sed hic
appetitus quedam increpatio est
quia in eo quod credit plures sibi
suo domino in eo plures sibi pe
nas accumulat et credens sua
potestate magis ac magis ex
tendere ad ipsius oblationem eo plus
appropinquat / quia in die iudi
cii sed totalis aufertur potestas Tertia
quanta est hec increpatio quia demones
sunt vos consimiles ad peccandum
et libenter peccavit et ita contra
dementer ante diem iudicii et
dampnauerunt

licet libenter peccaverunt in principio hic tamen
habere non putantur / ut ut penas luant
quod quod vivunt quia sicut angeli boni sepe
videant faciem patris Ita ipsi continue
ferunt penam sue dampnationis / Nona
ad increpationem eorum pertinet quod dei po
tentiam et quod suam et ipsius iustitiam se
ntiunt / 2 non odiunt hic non quod penas ex
iustitia patiuntur displicet eis / et hic quod
dei potentiam non possunt evadere blas
femat dicitur in glossa super illud blasfema
vit nomen dei apocalipsis xvi in inferno
positi quamvis se sciant premio privari
dolent tamen quod deus tantam habeat po
testatem quod eis penas inferret Decima
increpatio demonis est quod homines quos
invidit et seduxit sunt ad statum
beatitudinis restituti / et ut allegran
der dehal dicit in scripto super tertium
in versum ps superbia eorum qui
te oderunt ascendit semper demones
ex illa prima superbia magis ac magis
erigunt contra creatorem eorum impugna
tionibus membrorum corporis sui insuffla
tionibus impugnant et repellunt
bellant et vincunt / machinamenta
increpassant et destruunt / et quidam
dicit quod demones imago obprobrio
confusionis induunt quando a fermo bene
gloriantur que sunt de servitute fugi
tivi / Ecce que sunt de omni incre
pationes ad quas etiam illud reducatur
unde principes huius mundi eicietur
foras / Et 2m hoc propheta optavit
dei iustificationes in omni tempore
ne aliquis demonum fallaciis ab eis
possit abduci Hiis ita deductis ia
de peccato primorum parentum et de eorum
increpatione videamus quod eorum
peccatum secutum est peccatum malorum
angelorum / vero adtendendum quod triplex
attenditur sunt homines peccatum / primum
est in quo persona corrupit naturam et
hoc dicitur sumpe peccatum ipsorum parentum in
quibus tota hominum habebat originem quod
conceptio peccatum fuit commissum statim in natura

que erat in eis ex omnibus creis multi
plicandorum erit corrupta et peccato
infecta et hoc computatur fuisse eis
actuale peccatum quia actualiter pecca
uerunt / 2m dicitur in quo natura iam peccato
sic corrupta inficit personam sic quod ex
ea non nisi peccato obnoxii procreentur
et hoc tunc dicitur esse peccatum originale
et transfusum in alios / Tercium dicitur
esse in quo persona corrumpit persona
et communiter corrumpit quod dicitur esse peccatum
actuale quod ex illa infectione culpe
originalis in filiis adam exortum est
Et ex isto statim patet quod non est idem pro(ces)
sus peccatorum in primis parentibus et in no
bis quia in eis ex actuali deuentum
est ad originale in nobis autem deue
nitur ab originali ad actuale Et licet
materia istorum peccatorum diffusissima est quia
doctores valde multa scripserunt de
ea / tamen deus non plus ad presens est
dicendum nisi quantum concernit istius dicti
expositionem / Aduertendum ergo quod hominem
deus posuit enim in paradiso ut sciret
quod esse ibi non erat eternum sed gratia
et dedit ei preceptum de dilectione dei su(per)
omnia et de dilectione proximi Secundo
dedit ei preceptum naturale unum quo
ad sustentationem id est videlicet de omni ligno
paradisi comede quia corpus suum erat
animale / 2m quo ad multiplicationem
id est videlicet crescite et multiplicamini et
replete terram / 3o dedit ei precep
tum discipline videlicet id est de ligno scientie
boni et mali ne comedas / Dicitur
discipline quia deus volebat ut in eo
discerent bonum obediencie vel inobediencie
malum Unde non prohibuit aliqua
nociua quia si aliqua nociua tetigisset
eos habuissent excusationem a peccato
inobediencie quod res eis naturam tetigisset
Nec prohibuit eos aliqua mala / ne si
postquam precepto contrauenissent malum esse
inde venirent crederet puerile

non ex malo inobediencie sed ex ma
licia rei prohibite Sed prohibuit
aliqua in differentia? quia ex inde co
gnouerunt quod malum illud quod
ex transgressione excepti sunt
et in nos deuenit ex solo ma
lo inobediencie dimanatum est / Super
bi ergo omnes quia non solum huius ma
li inclinationem habentes vinarie?
de deo tamen et recentem de sua
creatione memoriam / et de deliciis
paradisi ex pigricia sola cupi
ditate proprie excellencie manda
tum discipline transgressi
sunt et dilectionem dei quam habuerunt
in precepto violauerunt / et tamen
proximi diligendi maculauerunt eo
quia se ipsos sine modo et or
dine dilexerunt / Quibus
premissis ponitur hic quod secundum licet
primi parentes eodem genere peccati
primo peccauerunt ut angelus
non tamen ita eandem maliciam peccati
hoc commiserunt / prima pars
patet quia primi parentes primo
peccauerunt primo superbie et eodem
peccato peccauit et angelus ut
patet ergo ex precedenti quod illa
pars quod [illegible] augustinus quam
dicit adam elatus superbia suasio
ni serpentis obediens precepta
contempsit / et patet etiam quia adam
peccauit per inobedienciam ut notum
est quod primus per superbiam / et quia
quia inobediencia est filia superbie
Item peccauit presumptione
ut dicit augustinus super genesim [illegible]
tum est quod presumpcio ad superbiam
reducitur / Secunda pars conclusionis patet
quia angelus peccauit appeten
do similitudinem diuine potestatis
sed adam appetendo similitudi
nem sciencie sue ut dicit bernardus
super cantica sermo [illegible] et hoc medi

tati sicut altitudinē / affectā
tes se potentie et i[e] scientiae
/ et manifeste hoc eliciat ex i[o]
gen in exitus sicut dy scientes
bonum et malum / Cor[m] et s
errore peccauit homo tu i[e] er
ror non precessit pctm supbie
prima ps pz qz non potuit ap
petere esse sicut deus / nisi hoc
estimasset posse fieri et cre
disset appetitui ergo illi non defuit
deceptio tamen seu seductio / dt
n' alexandrum q illa error fu
erit in pns na / no tn tempe
quia concurrit fuit illi super
bie et ideo supbia computatur
esse primum pctm / primo dt q
i e error seu infidelitas fuit
supbia intus / sed n' fides e que
dam humilitas intus qua credit
homo nichil boni se posse ha
bere nisi a deo / et fides e qda
modestia intus humana qua de
deo et de diuinis sentit secundum
limites sciorum / Ita supbia
est intus qua homo eleuat se
supra se / et de diuinis no sentit
secundum limites sciorum / vnde
parentes nri appecierunt esse
deo similes in scientia / Ita q vo
lebant sciam hg' habuisse esse
et ex intrinseco proprio / nec vole
bant illam expectare ex gratia
dei et extrinsecus / Cor[m] et s
ut dicit app vir no fuit de
ceptus sed mulier tn sibi hec
pctm imputat / vo quia tum
vidit mulierem cuius ipsa erat
capud hec volentem et no corri
puit eam nec retraxit sed co
sensit ea tu consentientes et fa
cientes pari pena puniunt pec
catum eve factum est pctm su
um et ideo dt augustinus supi i ps

Que no rapina tenuit exsoluebam
Adam et eva voluerunt rapere dt te
et amiserunt felicitatem / Cor[m] et
s' hoc pctm non erat ex infirmi
tate nec ex ignorantia no sequi
q ergo esset q spm scm nisi valde
large capiendo quia illud pctm
dicitur in spm sanctum large quo of
funditur spus sanctus / prima pars
pz quia tunc nulla erat infirmi
tas aut fragilitas ut notum est
/ 2[a] pz ut dt augustinus q tunc homo
erat preditus spuali mente quia erat
in statu gratie / vnde dt alexandrum
homo erat positus in paradiso hoc
erat gratie / Data erat s' precepta
hoc etiam erat gratie / raptus erat
in extasi et vidit archana quia
continet misterium trinitatis et incarnationis
xpi et ecclesie et alia secreta dei / no
ergo fuit ignorantia / Vnde ig
no est duplex quedam e igno
rantia et hec est culpe et
ignorantia iusta et hec est culpe et
hec tunc non fuit alias n' igno
rantia precessisset supbia q e con
demnata alia e qua ignorauit
utilia et i[a] e pena pcti q etiam
tunc non fuit alias n' pena p
cessisset culpam q no e dicendum 3[m]
etiam ps cor tn q illud non erat pec
tum in spm scm pz quia ad hoc
q aliquis sit pctm in spm sanctum
ad minus duo requirunt / primo genus
pcti s obstinacio / vitatur in puer
ter et 2[m] est penitentia / vnde si
alias impugnat gratiam leuiter no
peccat in spm scm sed si obdura
uerit cor suum et clausit i[d] spu
sancto pulsanti tunc i[d] pctm commit
tit / mo certum est q n tn illorum fuit
ibi / Et cristis pt elicita contra erat
clarum in nris parentibus quia no
habuerunt aliquam infirmitatem

ppt quam defecerit / non aliq ignora
ciam errauit defectu peccauit / adam fuit
perditus spirituali mente et fuit ita sapiens
quod non est ei similis homo in mundo etiam
habuit recens mandatum quia et ser
pens in temptacione reducebat ei dei
preceptum ad memoriam. Sola concupiscencia
illius sapientie et libido est causa ut ad
habuerit metum ad peccandum nisi ipsum
peccatum quo peccauit et intelligendum
de motiuo interiori quod exterius autem
persuadebat pulchritudo pomi alliciebat
bat. Ex quibus sequitur quod eorum inobediencia
erat detestabilior nostra quia habuit na
turam bene institutam nos autem habemus cor
ruptam / 2o quod eorum peccatum erat gra
uissimum / non quidem grauissimum
propter magnitudinem in quo peccauit
quia dyabolus etiam peccauit in deum nec
grauissimum ex magnitudine in iure
/ quia dyabolus voluit in mari deo in
potencia et homo in sapiencia modo vita
in deo equalia sunt / licet quo ad hoc a
qui ponunt dyabolum grauius peccasse quia
optauit esse similis deo quo ad eius
potenciam sed homo quo ad simi
litudinem deiformitatis sed grauissi
mum propter magnitudinem dampni et pe
ne exinde sequentis / de qua dicitur Ier.
increpasti superbos id est parentes primos quia
dendo eis miseriam ad quam deve
nerant Nam dicendo adam ubi es
non de loco querit quia non igno
rabat ubi tunc esset sed superbum incre
pabat amonendo ubi tunc esset id est
ad quam miseriam peruenisset Nam
primo aperti sunt eorum oculi quia
cognouerunt quantum malum venit
ex inobediencia diuini mandati / ex tunc
erubuerunt nuditatem / quia senserunt
inferiorum virium contra superiores rebellionem
in hoc non cognouerunt se errasse contra deum
in quo cognouerunt suum inferius non o
bediencie superiori. Et exinde secuta
est priuacio originalis iusticie / exinde
in persona ade facta corrupcio totius nature
dicit alexander ex lege contraria iusticie

que data erat ipsi ade non in
quantum erat iste homo ut habe
bat in se totam naturam quia postquam deste
derit seminaliter genus huma
num / dicit in augustinus in hoc
deserta usque tota natura in illis
erat et extra illos de ea non
erat tota infirmata et corrupta
est / Exinde secuta est peccati
excusacio peccati in deum retor
sio / et contra penarum inflictio
/ scilicet mortis maledictionis
terre / et expulsionis de paradi
so / comestio panis ex labori
bus Ex hiis sequitur primo
quod necesse est omnem hominem mori
quia in adam omnis homo
obligatus est ad mortem vnde
id est quacumque hora comedes
morte morieris ad doctoribus
exponitur id est ad mortem obliga
tus eris / dicit in augustinus quod licet
adam post hoc multis annis
vixisset tamen ea hora qua pec
cauit mori cepit quia mortis
legem accepit et ponit al
lexander mortem quadru
plicem / prima est culpe / 2a
est ne que in puericia est pena
lis / 3a est anime qua patitur
cum erit ab hoc corpore / 4a
cum anima reaccipit corpus
et post iudicium in igne in
ittitur eternum / et dicit quod ad
primam mortem omnes alie
secute sunt / 2o sequitur contra
genit maledictionem quia licet in pa
radiso peccauit homo tamen culpa
ad terram id est ad delectacionem illius
fructus qui est de terra peccauit
Secundum dictum qui in persona
maledictionis sicut et dyabolus cui non
dictum est ei maledictus eris super
terram / sed ade sic maledicta
terra in opere tuo / ad ostendendum
quod peccatum ade fuit ex tymore et ex
sensualitate / sed dyabolus ex tota

stiud et demonis / 3o comede
panem in laboribus pena est
?nus / non solum ii labor e in
extolendo ?num Sed etiam labor
est in vincendo ?pali ?q? i q
est labor et afflictio spus vn
v nra lra habet in sudoribus
vescens pane tuo i a'a lra h?
in meroribus manducabis er?a
i extra Ex omnibus sequitur
q gent' supbos sequitur in
patio i peccantes p supbia
penalis vita et misera ppt
q dr h inrepasti supbos hec
est punisti dt n aug quo
ista vita infelix et dira et
erumpnosa mortaliu q est
est hereditaria increpacio et q
nis primi parentes etiam alys
petis peccaverint tamen h decis
dr increpasti supbos qr in
cis pn r supbiam volunta
rige quia ipsa fuit pnud pc
tum et pcti omis iniciu
Et gravissima pena supbie
est increpacio tp lia rome vi
de etiam mam Sequitur ma
ledicti qui declinat amadat
tuis q d ut exponit hono
rig non solu ipos pmos pa
rentes et demones increpasti
Sed etiam eorum posteri et seq
tes maledicti et hoc gnig
deu maledictione aliquid
?trahit pcipue / quia decli
nant a mandatis tuis sz in
voluntates suas / quibus dicet
in die iudicy ite ame male
dicti in ignem eternum / Not al
lexand de hal in scripto sen
q in adam maledixit etiam os
homines / et in eo omibus hoibus
data sunt precepta / et in eo os
peccaverunt ut dt app et ansel
mus in lio de originali pcto

natura tota que erat in adam pec
cando sine omni necessitate deu exho
noravit unde pene in omnes sunt
secute Ex quo sequitur q boni no
eximuntur a penis originalis pcti
rg quia a primis parentibus descende
runt in ?dum apitorig / 2o pene
non infliguntur solu accipientibus
eam malicie a primis parentibus
rg quia etiam et bonos tangunt
qui eorum malicias non secuntur
sed contrahunt / 3o et si boni aliqui
gratiam xpi liberant a culpa tamen
alias penas pcto debitas sustinent
in hac vita / nec tamen ppt hoc ma
ledicuntur hic Sed solum si in illarum
penarum sustinencia declinat a ma
datis dei / et est satis notabilis
9o / ex quo iusti liberantur a culpa que
etiam non liberantur a penis / dt ale
xander di Statim regnacionis
Statim sequetur in mortalitas
corporis enervatur Statim regna
cionis / nulla esset victoria in mar
tiribus / nulla esset gloria exspe?
mitis / nec fides in visibilibus visi
bilitur pbaretur in factis ymo ii
esset fides si statim sumeret premi
ys ita positus ponitur h 3a 9o
nullum pctum caret pena quo de
clinavit omnia mandata Exsacro ex
lra quia omnis maledictus q decli
nant a mandatis dei et hoc no dr
ex aliquo pcto spar et p quis gna
intelligitur de quolibet / unde aug
d fortunati hereticum mandata
dei servantes viuificam pacem
habemus cum deo / unius spus sumus
cum eo / Sed illa pluralitudo adeo
autem et moriu si d de primo hoie
pdicatur / Ex quia q oe sequitur ?m
et si omnia pcta maledictioni sub
iacent / tamen pena spar debetur pcto
supbie / dt n aug h a de mandat

2m

3m

9o 3a

dei p ignorancia uel infirmitate no
custodire aliud ab eis p supbia de
clinare, sicud fecerunt q nos mor
tales genuerunt, et io istis correpcio con
uenit gloza dt sup io emundabor a de
licto maximo delicto supbie q p in
recedentibus a deo et ultimu redeunti
bus ad ipsum et ergo pu^r prumi
et increpari quia hoc correcto alia
cessant, dt ii idem alia gloza qui
supbia caret i e uere immaculatus
est. Vnde augustinus q vix habeat su
pbia hunc estimare possumus, ppter
ii auctor e dyabolus qui peyores fecit
discipulos, i e ii deo honore non
dedit deo similis aut equalis esse vo
luit. Sed eius discipulus homo ini
quitatis et pcti filius (intelligitur et p
dicionis) extolletur sup omne q dr
deus aut qr se similem psumit hic
superiorem, et dns dixit suis discipulis
quia ipse solus voluit principe mu
di, falle. Sed discipulos voluit tum
phare. Hec augustinus Secundo m et p o
bus pctis est resistendum maxime
tamen a supbia homo debet homo
custodire aiam suam, qr p hac cum
adam litigauit, phauit tu io pha
riseo pugnauit et gentibus eius spi
ris ligauit, non erat adulter, no
erat in iniustus z et in quo se al
tiore prebuit in eo grauiore casu
sensit, mala enim arrogancia q
et paulum inflare volebat, et pene ca
ram enim deuicerat sed adhibuit d
dns angelum sathane ut dyabolus suis
artibus vinceretur. Tercio m increpacio de
monum et pncipum declinacionis a ma
datis facit esse graue pctm. Vnd
dt h augustinus isti increpati sunt
qr optebat ut omnes admoniti io ter
rerentur exemplo no declinare a ma
datis dei, vnde ergo maledicti sunt
qui ad hunc illo non obstante de
clinant. Si enim nullus esset
increpatus et punitus vidi
cta a usque ad auctoritatem augustini
Cor m et si a mandatis dei de
clinare semp p pctm tn tunc
magis cum declinat ab eis p
optate. Hoc e augustinus circa glo
sam. Vnde iste prus dixit ne
repellas me a mandatis tuis
et post petiuit no abscondas
a me madata tua, hic iam
maledicitur qui declinat a ma
datis qui gras referre debue
runt, iam enim dei madata
lucida et illuminant oculos po
sita sunt sup candelabrum
lucent omnibus, iam datur
adiutorium ut possint im
pleri, nonne contemptus est
si istis acceptis no implet
et nondum vide usque i finem
capli

Aufer a me ob-
probrium et con-
temptum quia testimonia tua
exquisivi. Post increpacionem
supborum et maledictionem a
mandatis declinancium propheta
describit condiciones humilium
et custodiencium mandata
dei. Tercia sicud ab inicio ma
li psequebantur bonos. Sic et
nunc humiles et obedientes sunt
in despectu in derisum parabo
lam in obprobrium et contemptum
a quibus hic propheta petit libe
rari. Vnde post qr petiuit
anxie dei contra mala interiora
et contra carnales affectiones
petiuit vivificacionem contra
cecitatem oculorum reuelacionem
contra miserias
hic peritis dei in mundatorum

obprobrium et contemptum [illegible] [illegible]
et [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]

reuelacionem / Et hys hiitis co
fessus est iam himsse suorum mi
orum regulacionem v. contempnit
anima mea et consequenter petit au
xilia contra mala exteriora ut sed
adiuuat ita et ad extra esset re
gulatus scilicet ad exteris et a[illegible]
Contingit enim quando deus rece
dit presenciam assistenciam ab ho
mine / inmiciori eius conmoui per
tiorum impulsionem / quia et ille
est ordo dyabolicarum temptacionum
quod qui interiias temptaciones sug
gestiones non potest seducere adhi
bet vim in temptacione iam per se
ipsum ut patet ita temptacione
ipsius Job et de quo dicit
Vim faciebant qui querebant
animam meam / Nam presencia me
bri qui multipliciter pugnauit
ciousius mistos ut dicitur inpus per
superbiam et abusione / quia
ex superbia mistis obicitur obro
bria / sed ex abusione corum
facta contempnit / et ex hic potest
attendi pro quo sancti fundunt
ad deum preces suas / propter quod dicitur
Eiusdem li° precarum omeliarum ome
lia v preces nostre non sunt precibus
secularibus et vite vaporibus
euanescentibus sed pro implenda
iusticia et sanctificacione nominis
dei / non pro uitenda [illegible] sed
pro uitenda libidine / non pro sananda
da carne sed pro sananda auari
tia / ad hoc vadunt preces nostre
ut adiuuentur luctantes et
coronentur deuincentes / hec est
et directe / ad hoc vadit pe
ticio prius ut probabit ita [illegible]
exposicionum / Et pro eius declara
cione mouetur ista questio cir
ca conformitatis vite Christi et scriptu
rarum sanctis malorum [illegible]
cauit obprobrium et contemptum

Et questio sit vera patet cristo visu
Nam propheta allegat hic dei testimo
nia / que sunt sancte scripture et ipsi
Christi materia et petit a se remoui
obprobria et contemptum / in hoc ondens
quod omnia hec euenissent deo quia
que sunt viue secundum scripturas et Christi
materia imitari / ad idem est i dicitur
dicentis suis discipulis eritis odio
omnibus hominibus propter nomen meum
Et eiusdem dicitur nunc est inane ut odi
at te mundus / ad hoc in a° mundo
non est benignior lex in Christi vita
imitari et non est doctrina salubri
or scientia dei et quo in eorum confor
mitas magis induit laude et ap
probacionem quam obprobrium et contemptum
et per quis quo fa / a inter c quare non
possunt melius res publice digi
mi illis duobus Si enim vineret
Christum et eius scripturam nullus esset
pauper nullus esset miser nullus ociosus
quilibet enim laboraret quod iustum est
ut herent in unitate parietes / nulla
essent homicidia / nulla adulteria
nulla furta / non esset conspiracio
nec iniusticie neque bella / sed esset
pax et amicicia perfecta / esset amor
inter ciues et omnimoda sinceritas
/ Vnde scribitur in [illegible] hystor
li° [illegible] romanorum philosophia perpetuitate in
te et perpetuitate institucionum in[illegible]
est Sicut omne impurum et turpe ca
stis vetat mentibus et omne execra
bile obstendit ac [illegible] iniquitas
sima obtectum animabus pudicis ho
renda dicitur esse / Et diuiditur hec littera sic
primo enim petit auxilium contra mala
detrencia hic ut da nobis domine
auxilium de tribulacione / 2° contra mala
delectancia / in enim sunt multo periculo sio
ra / ibi adhesit pauimento adhuc
prima in duabus quarum primo ponitur
humilis peticio eius ut humilitate

se nubes penetrat Secundo additur inrevocabilis persuasio non quidem ad suadendum deo ut exaudiat quia ille nullis vocibus non flectitur Sed ad ondendum quibus meritis oratio impetrat / ibi seruus aut tuus excitabatur Et primo propheta ponit orationis continentiam / id aufer ita quod non petit sibi aliquid dari Sed impedimenta petit sibi amoueri / ex quo statim habetur quod si non aliquid bonum habere sit ut a malo quibus potest precauere / Sine dono gratie dei / Secundo ponit ista mala seu impedimenta esse duplicia videlicet in verbis et in factis id est obprobrium et contemptum / 3o tangit causam ista remouendi dicens quia testimonia tua exquisiui / de primo scilicet aufer quod dicit superbos increpasti ex quo hanc increpationem potero euadere nisi illud obprobrium abstuleris / ita maledixisti tibi exprobrantibus a te declinantibus Sed quo non subitiar illi maledictioni Si tu illas inclinationes non amouebis / id aufer a me obprobrium id est omne peccatum ut exponit Hugo quia quolibet peccato mortali homo ex dei iudicio deuenit in obprobrium demonum et contemptum bonorum angelorum et omnium beatorum / modo secundum hanc expositionem videtur esse de remedijs peccatorum mortalium Sed quia hic sensus non est hic principaliter intentus ut dicit Augustinus et alibi et ideo ad alia transeamus aduertendum est quod nichil loquitur volumus hic de obprobrio quod quibus patitur digne pro aliquo mortali peccato sicut est mendacium / De quo Ecclesiastici xx obprobrium nequam in ore mendacis et adulterum de quo prouerbiorum vi qui adulter est propter cordis inopiam perdet animam suam turpitudinem et ignominiam congregabit sibi et obprobrium eius non

delebitur etc. Sed de isto quod quis patitur sine propria culpa sine causa notabili sine id fit derisorie vnde primo pe Obprobrium insipienti dedisti me Sine ignominie De quo Ecclesiastici xlvii nunquid non occidit gigantem et abstulit obprobrium de gente et loquitur de illa occasione qua dauid prostrauit Goliam / 1a non tunc abstulerat 2am ignominiam quia philistei habuit aduersus filios israel Sine etiam infamie De qua Ecclesiastici xlii super filiam luxuriosam constitue custodiam ne forte faciat te venire obprobrium inimicis tuis / De isto ergo obprobrio hic loquendum dicit non Augustinus quod hec verba loquitur christi corpus quod caret omni macula et ruga / Attendendum autem hic de duobus primo sermones humanos / 2o vitam humanam Contra sermones ut notat Allexander in scripto potest peccari tripliciter primo contra sermonis vtilitatem secundo contra sermonis bonitatem / 3o contra ipsius rectitudinem / contra vtilitatem pugnatur tribus modis quia vtilitas aut destruitur quod fit in mendacio aut contemnitur quod fit in pravo aut impugnatur quod fit in contentione Bonitas sermonis consistit in honestate et vtilitate contra scurrilitas turpiloquium honestatem impugnat Sed multiloquium et vaniloquium vtilitate Contra sermonis rectitudinem peccatur vel in laude / vel in vituperio / in laude per adulationem et iactantiam / in alieno sermone per adulationem in proprio per iactantiam vituperium autem quandoque est contra deum et quandoque contra pro...

2 pt po...

et e ponit blassfemia dur in deu
et in primum, c. 10. eisdem moib
dum sermones sine dei scia ipu
gnantur que quida impugnatores
quiqz venunt in deisionem quiqz i
ignominia quiqz in infamia sunt
qz ppt hoc q auitate sermonu
nolunt discedere deident et dur
seductores, ppt qma nolunt ab
initate eorum elongari quasi igno
miosi heut et dur maledicti
et quasi purgameta domus et pp
sima reputant, ppt hoc qma
ab eius rectitudine nolunt deflecti
quai infames iudicat et dur
stulti et insipientes a sapientibus
hius mundi derident n instorum
simplicitas, et sic ut dt gregorius mi
ra agunt tamen obrobria irrupi
unt Nulla n ps fidelis pt ee
cum infideli et que conventio i eorum
ad invice Erguo arguo primo
q hec fidelibus ab infidelibus exim
vidia pueniunt, no quide ex invi
dia psonarum sed religionis, per
sonas n vellet dilige si tn eorum
moribus vellent concordare, ut patz
in legendis multorum sanctorum
Infideles n videntes sanctos pspari
et felicitati et infelicitate multi
plicari in seipsis cruciabat et no
potentes eos subvertere insidiabant
eis, 2o q bonum in se pt abici ex
tonus errore et hoc solunt conm in
oppositum vel n salubrius adre
gimine rei publice sit dina scia
sed qz eius unitate bonitate et recti
tudine plus homines no intelligunt
io abiciunt ea, Vn pyrensis in lio
de Statibus ponit illos esse hereticos
qui dicunt divinam sciam no quenire
huic mundo, 3o bonum a malis q
tis put odiri, et dexo scriptum dt
q odio hrerunt cum gratis hc sine
sua culpa Vnde dt augustinus super

vi sermone primo, nate e frameut
mundus odiat te quare no facis
ut gratis odiat te, q fiet si nichil
unquam noceas ut odio hearis
hoc est n gratis i sine causa hab
re, et hc consonat expositorem gr
ponit honorius que e de scripta
superius Hys ita deductis ponit
questio prima, et si obrobriosum
esse malus ipis istis cedat
initium oro tamen h nd deu no
frustra porrigitur prima ps 9o dis
pz ex 1o cap y bti eritis cu vos
maledixerunt homines et dixe
runt ome malu adversum vos
mentientes ppt me, et subdit Ga
udete et exultate qm merces
vra multa est in celis, Cap v
Erguo az primo q malum quise
extra honesta sit magnum mali
ce n hominibus obrobriosum ma
lum e sed qn fit ppt nom dei
est valde gloriosum ut dt bnardus
et dd de hoc multum gloriatur
dicens ppt te sustinui obrobriu
tota die operuit confusio faciem
mea Sicut etiam dicit allexander
in scripto sui mors in se mala est
et e cuilz homini nctia, tn sancti
sunt ea uti virtuose ppt q dr pre
ciosa esse in q v domini mors sanctorum
eius, 2o az q n 9 sanctus optata
se obrbria simpl sermoneri io qz
no optat ab ab augmento suorum
meritorum semp Vnde quit h augustinus
an sancti repuitent eis penam
audiri a suppbis obrobrium cum
potius ex inde pueniat ad eo
nam et si non quare ergo qsi
grave et quasi aliqd intollerabile
a se postulant auferri, et dt q no
pse orant sed psius invitis quibus
vident obnoxium esse q sanctum
nomen xpi obiciant tamqz obrob
rium xanus, 2 in hoc petit xpi no
meu clarificari qz ri nomen xpi

est hodie in tanta honorificencia
ideo tot professores xpi nominis et
tanta sed si hoc non esset de
confessoris non tot haberet aufer go
anime obrobrium quod habeo xpi
uitate credencium hii non considerantes
dunt derident dicentes quis
ondit vobis bona Ex quo patet
primo quod ablacio obrobrii sonat
reconsiliacionem inimici qui enim
pretendit sibi obrobrium auferri
optat inimicus fidei ut se recognoscat
reuertit ad xpi nominis agnitorem per
uenit et sic reconciliaretur quod
ut apostolus dicit fide deo reconciliamur
Secundo patet quod inimicus in actu ini
miciarum exultibus non est denegandus
actus caritatis quia iste cum sub
xpi nomine obiciebat ut obrobrium
suum pro inimicis facit oracionem que
est actus caritatis ut notum et cum
est quod non est maior inimicia in
illa que vadit ad xpi nominis reli
gionis 3o quod hec oracio iustorum
exaudita est a domino deo et merito
quia que petebant ex caritate sine
imposicione apud deum ecce enim
confluunt ad xpi fidem omnes naciones
et iste petit fidelium multiplica
cionem que secuta est clarifica
cionem nominis xpi Et ex isto patet 2a
pars conclusionis quia ex quo oracio
exaudita est tunc peticio sunt
efficax et prius valet et non
in vacuum porrecta Aduertendum
est tamen prima parte conclusionis quod hec
litera ab aliis sic exponit aufer
anime obrobrium non sic quod non
inferatur sed ut id quod infertur
non repute obrobrium sed ex hoc
esse gloriosum Dicit quod propheta petit
ut cum esset inter inimicos fideique
irriderent xpi nomine ut in confes
sione xpi daret sibi pacienciam ut ut
in hiis que pro confessione xpi
nominis pateretur daret sibi gloriari

esse Nam et xpus proposito sibi gaudio
sustinuit crucem huic apostolus dicit
michi aut absit gloriari nisi in
cruce domini nostri ihesu xpi et
dicit in eius o qui me confessus
fuit coram hominibus in cetera et
qui nomine meum tamquam obrobrium
suum obiciunt non negauit sed
recognouit et potius eligit ex probra
ri quam sibi vel negare confi
tebor et ego eum coram patre meo
Ex quo infero quod sic xpi nominis
confessione confessione non est salus
quia si xpi nominis maxime
te persecutoribus confessio non esset
salutis uiam non daret se hic
propheta ad peticionem pro illa quam aut
ex superioribus apparuit omnia que
hic petuntur uiam sunt ad salu
tem propter quod apostolus dicit corde creditur
ad iusticiam ore aut confessione fit
ad salutem Vbi aduertendum quod con
fessio est triplex una est articulorum
fidei et hec pertinet ad fidei integ
ritatem 2a est beneficiorum dei et illa
est gratitudinis 3a est sanctitatis ita
quod non solum homo debet profiteri arti
culos fidei et beneficia fidei sed debet
eciam profiteri se xpianum esse et preter xpia
nam religionem non esse salutem et sic
ad fidei confirmationem Vnde scribitur in ecclesiastica
hystoria parte quinta capitulo 2o quod quo quedam
dam mulier nomine Blandina
cum in tormentis esset quociens
vocem emisit et xpianam se esse
proclamauit tociens noue vires
corpori reddebant et tamquam abla
tis per confessionem doloribus instaura
batur recentior ad agones Cogno
magis quo intellexit quod vox ipsa
a sensum doloris extinguebat
sepius et sepius xpiana sum et
nichil apud nos geritur mali
proclamabat Confessio in hoc
vadit ad fidei confirmacione

uel ad fidei instructionem uel ad minorem
fidei confusionem seu confutacionem Secundo
infero quod ignominiosum eligere pro
non est culpabile / Racio duplex prima
quia ignominiosa huius mundi eligit
xpus / nam certum est quod quando homo
eligit ea que xpus elegit non peccat
sed meretur ut dicit Augustinus Secunda racio
quia omnis qui xpi seruitoribus obpro
bria inferre voluit soli obprobrio
sunt iuxta illud qui spernit non e
et ipse spernetur / Cor iiii nocet
obprobriosum esse inter homines
dummodo homo non sit apud deum
obprobriosus sed non nisi per iniusti
ciam quod ipse desperit Sic quod
ipse iustificat quis est qui contem
net / Unde lira exponit sic alius
anne obprobrium quod ve ipso te
est et dicitur caue ne tu ob
probrio sis nolo ut michi quis
maledicat et quasi peccatore
despiciat quia tamen sicut xpus condi
gnum obprobrio ducat / et ponit
per exemplo corozaym et betsayda
quibus deus exprobrauit dicens ve
tibi corosaym ve tibi betsay
da et hoc quia penitenciam agere
noluerunt (Sequitur) et contemptu
hito quod iam non sit aliqua iuna
homini iusto in vitis iam non dei
detur non infamat nec ex ignomia
quitur / sed tamen adhuc esse con
temptus in cordibus hominum et in
operibus ideo hoc petit amoueri a se
quia prima non sufficiunt dato enim
quod homines nichil mali dicant
de eo / tamen mortuus est in cordi
bus hominum pro nichilo reputatur eum
nulla ad eum affectio et habetur
tamquam mortuus a corde / Unde
et facta eius non reputantur immo
vilipendunt et contempnunt et
erga eum tamquam iam contemptu

in operibus exhibent contemptum / pe
tit ergo ergo ut hoc repelletur ab
eo ut vz viuet in cordibus hominum
quia et verbis et operibus vtilis pos
set esse Et nondum quod contemptus
procedit eruditio Si quis enim
contempnit preceptum dei iuxta illud
numeri xv verbum domini contempsit et
preceptum domini fecit irritum ideo
delebitur et portabit iniquitatem suam
hic est quia male iudicat circa tussis
sores de dei vindicta / Sicud et adu
stimit quod peccasset mortaliter si pre
ceptum violasset sed estimauit
quod deus huic excessum misereri
punisset ut dicit alexander Sic si
quis contempnit ecclesiam christi sponsam
de quo contemptu dicitur thobie xiii
maledicti qui contempserunt te dam
nati erunt qui blasphemauerunt
te / leguntur ibi de ierusalem que significat ecclesiam
/ hoc est ideo quia male iudicat de
ecclesie sanctitate / et de eius ordinatis
sima dispositione et de eius effica
cissima reformacione / De celo ni
descendit / ecclesie status / nona est ecclesie
eius ad illam veterem ordo et ornata
ta viro suo sicut sponsa / ecclesie refor
macio Item si quis contempnit disci
plinam correctionem aut penitenciam non
procedit hoc sine iudicio quia forte in
correctione reputat se confundi In
disciplina estimat excessum et in penitencia
non credit aliquem esse sanctum Sic est
si quis alium contempnit procedit hoc ex
inordinato et maligno iudicio / Unde
si aliquem contingit iudicare tendisse in
aliquem crimen Nam crimina per iudicia
manifesta iudicantur et puniuntur
/ et si contingeret quamquam et iuste aliquem
erudicio vitare / iuxta illud attendite
a falsis prophetis / et quamquam eum publica
nus et ethnicus habere / iuxta illud si ecclesiam
non audierit sit tibi sicut ethnicus

Contemptus proximi et iudicio

xx^m

2^m

nuqz tamen licz eum 9tempnere
rano quia ista omnia que iam
dicta sunt stant cum caritate t
ad min stare possunt / Sed con
temptus cum caritate stare no
pt quia quilz cuilz tenet^r ex pre
cepto, mr 1° diliges proximum
tuum sicud teipsum / ppt q3 exclu
dit proximi 9temptum dt n au
gustinus in libro de moribus
ecclesie xx9 uidete ne 9tepnat
vnu ex pusillis istis qui in me
credunt Ex quo elicio primo q
fides in xpm excludit excludit
proximi 9temptum / dt enim au
gustinus in libro de moribus eccle
ne sufficit credenti proximo sa
nale 9sulere et in nullo nocere
sed requirit^r bene diligere n^c
bona voluntas sed requiritur
magna ro ac prudencia
qua nemo sufficit bene vti nisi de
us fons omnium bonorum tribuerit
/ 2° elicio q proximum 9temp
ne^r non stat cum salute hec
e augus vbi supra dicit n
sit nullus credat 9tempto pro
ximo ad beatitudinem et adduci
quem diligit esse venturum / cuilz
n optanda est salus etiam et
inimicis non solum psonalibus sed
etiam inimicis fidei vnde et pau
lus omnibus omnia se voluit facere
ut omnes xo lucrifaceret et dt se esse
debitoribus sapientibus et insipie
tibus barbaris et grecis cuilz
ppositus ponit^r isti 9o sa. et si ppt
malorum 9temptum iusti non
deserunt viam virtutis / tn n 9
sanctus debet querere esse 9tepus
/ prima pars est hec peticio / cat
enim ut abeo auferatur 9tep
tus i ne ppt odium et 9temptum

hominum deserat deum Vnde appli
ibant gaudentes agv consilii qui
digni habiti sunt pati contumeliam
pro nomine ihu / 2^a pars pz quia
querere 9tempni e se 9temptibilem
reddere / est talia agere ppt que
nimio debet 9tempni est grave
peccatum proximorum querere / ehodo
etiam est q hec omnia illicita
sunt / Cor in et si 9temptus
no debet queri cum tn euenit ho
mi eo debet tolerari / mr 1° supra
allegatum / Gaudete et exultate
qm merces vra multa e in celo
/ et ro quia cum no queritur
euenit tunc non euenit ex pro
de nimio quo 9temptus queritur
sed ex malo iudicio hominum q p
tinet ad teptacoem / De q Iaco
bi dt in Can ca Gaudium exi
stimate fratres cum in varias tep
taciones incideritis / et app dt
michi pmmo e ut a vobis iudi
cer / et 2^m hoc iste petit auf
ferre abeo 9temptum
q^o d et si euenit ut no sit ex
culpa mea / mr 1° prec in Can^a
Nemo paciatur ut fur aut qi
homicida Ex quo elicitur q
nullus sit 9tempnit nisi pruis
aliqd q est dei in eo vilipendat
/ ro quia no 9tempnit ppt vi^m
exor^o precedenti nec ppt naz
quia illa placet ppt simili^r nec
9o ppt aliquam virtutem q e di^m
in homine et gnatz quia non
sunt plures diuine extraneam in
homine / omne n q e in homine
aut est na^z aut gre aut virtut
hoc aut procedit ex peruiso
iudicio / 9^2 ut legis dt ablu
sapientibus vtriusque puritatis fatui
tas credit^r / Ex quo hec 9ne q

Cor

21

3^m

exaltus est dei contemptus et exultus huius
mundi / mundus n contempnit pa
upertatem / humilitatem castitate
et / Vnde dicitur quod in hoc mundo
est contemptus hoc apud deum
e preciosum vnde scriptum e con
temptibilia huius mundi elegit deus
ut confundat forcia et ignobilia
vnde cum ponit vtraque con
temptibilia dicens / Si quibus se
humiliauit contempnit eum mundus
Si vero publicanus se humilia
uit exaltat eum deus / quamquam
sanctus est / qui sine macula viuit
qui veritatem custodit qui non fecit
malum proximo qui non accipit
in vanum animam suam / non p
nichilo hoc eum deus / Sed ad
nichilum deductus est in conspectu
eius malignus / et cum hoc iste
petit animam quod omnia peccata
posset coram deo reduci ad ni
chilum seu ad contemptum / et
gloriosius appareret in hoc mundo
/ quia et hoc elegit dicens elegi ab
iectus esse in domo dei mei
magis quam habitare in tabernac
ulis peccatorum / et moyses propter hoc
dicitur esse fidei magne quia elegit
affligi cum populo dei magis quam
temporalis peccati habere iocunditatem
Sed cum sancti querunt gloriose
si esse coram deo quo non querunt
esse contemptibiles in hoc mundo
ex quo vnum sunt ad reliqui
non potest n mundus non odire
illos qui mundum contempnunt
et diligunt deum / ratio non
e de intencione istorum contempnu
a mundi amatoribus / Sed eorum inten
cio est in omnibus placere deo / Ne
iusti ea que mundi sunt vilipen
dunt sed sicut ea pensant secundum sunt

et ordinauit sicut ordinata sunt eis
vtuntur non ad libitum suum sed ad mi
nisterium et honorem diuinum / quod quia sanctis
non placet vilipendunt / Ex quo
sancti ea que ipsi maxime ponde
rant sicut proximo / et in quibus
delectantur illis vtuntur quasi con
pulsi / honores abiciunt quos ipsi
quesiuit / diuicias fugiunt quas
isti accumulant / et volunt quasi nichil
esse in quibus ipsi maximi volunt
esse / ideo quod contempnunt conplectuntur eorum
voluntas / sed voluntas non e ad
contemptum / sed ad hoc ut essent
vere gloriosi quia in hiis que sunt
mundi nolle gloriari e vere gloriosum
esse / Vnde amatores mundi in conte
ptu iustorum faciunt quod iusti volunt
preter eorum intencionem quia quanto
magis contempnuntur tanto sunt glo
riosiores quia magis deo dilecti / Ergo
olito quod contemptus iustorum non potest e
sine culpa malorum et eorum gloria
Vnde primo videte ne contempnatis
vnum ex hiis pusillis qui in me
credunt / rationem subdit / quia angeli
eorum vident faciem patris qui in celis
est / quasi dicat / vos non debetis illos con
tempnere quos deus pater sic digni
cat et dignificat quod ad eorum custodiam
angelos deputat / non e n simile
ab homine quod apud deum est tante
cure / at si ergo dicetur si hoc fecitis
peccabitis et ipsi eo magis apparebunt
gloriosi / Aduertendum tamen quod duplex
ponitur esse contemptus vnus temp
tacionis alter perfectionis / de secundo hic
agitur quia perfectionis est cum mali
bonos propter iusticiam contempnunt
De primo dicitur Augustinus in quodam sermone
domine resurrectionis contentio que mo
est facit nos gemere ex defectu
multiplici ex tercio mutabilitate

Contemptus est temptacionis et perfectionis

et ex fragilitate carnis humana con
tendunt nobiscum cottidie contemp
tiones et delectationes et si no consen
timus tamen molestiam patimur et con
temptimus quia magnum periculum est ut
homo viuat ubi debet esse contemptus
hec i^e non quod hunc petit auferri
quia non cessabit hic contemptus nisi
in morte quia et tunc nulla temp
tacio erit / Sequitur quia testimo
nia tua exquisitum Attendendum
est quod quere testimonia bonorum homi
repellit multiplex obprobrium et con
temptum / primo male estimacionis
/ 2o iudicii suspiciosi uel temerarii
/ 3o scandali quia cum ho ita vi
quod homines dant de eo bona testimo
nia et ex suis operibus edificantur
cessant illa omnia propter quod dicitur prima
thi iii Oportet illum testimonium habere
ab hiis que foris sunt et Iob de
de se ipso Iob xxix Auditus auris
beatificabat me et oculus videns testi
monium perhibebat michi Sed non suffi
cit hoc quia sepe fallit humanum iu
dicium Unde propheta imperat iudicis
/ Ve qui dicitis bono malum et xpm
crucifigendum et malo bonum i barra
ban dimittendum / Non enim omne
aurum est quod rutilat ut aurum / Ideo te
stimonium proprie consciencie necessarium est
quod ab homine repellit obprobrium
de timore dampnacionis / obprobrium
remorsus et vinus (?) rodentem et contemp
tum aliene commisacionis quia homo
de serena consciencia omnia aliorum facta
iudicat que dum iudicat oriuntur
ex se ipso et propter hoc dicit apostolus gloria
vestra hec est testimonium conscientie
vestre / 2a cor i Et quia homo est
valde sibi ipsi incognitus ideo sepe
decipitur de se ipso ut dicit apostolus Sed
neque ego me ipsum iudico / et sub
dit iiii^o michi conscius sum sed in
hoc iustificatus non sum / Ideo que
rendum est homini diuine testimo^m

quia si hec testimonia accipimus
que sunt hominum testimonium
dei maius est perhibet autem deus
homini testimonium quando adiuuat
suam infirmitatem ad bonum
vel quando eius facta approbat per
miraculum Unde io / Eundi
populus meus et testificabor tibi
glo per miracula / Sed tamen hiis
de primissis videamus de hiis duobus
obus testimoniis diuine sciencie
et xpi vite / quia quando homo in vita
sua viuit 2^m quod docet diuina
sciencia / et xpi vite se conformat
/ 2^m possibilitatem suam et sta
tim tunc deus testificatur sibi
/ quia utrumque istorum est testimonium
dei / Hiis prenotatis ponitur
hec 9o 3a ii^e reddit homines 9o 3o
ita mundo despectum et contemp
tibilem suaui viuere concordit
cum scripturis diuinis et xpo
ro quia diuine scripture repro
bant vitam 2^m mundi
Unde io Nolite diligere mundum
et iiii contempsit ea que sunt
mundane vite / et in omnibus
vita sua concordat cum sacra
scriptura marci i Scrutamini
scripturas ipse enim sunt que
testimonium perhibent de me
Unde apostolis quos voluit
esse imitatores sue vite et
sciencie dixit eritis odio om
nibus hominibus propter nomen meum
ac si diceret qui viuetis meo exemplo
vehicitis in derisionem mundo
ut fatui et in odium ut ma
lefici et eicient vos de synago
gis ut reprobos / et in vita
interfectione arbitrabuntur se
obsequium prestare deo quia
debuit iam contemptos / et 2^m
hoc Augustinus exponit hanc literam
sic aufer ture obrobrium et
contemptum i' fac ut tua m'ra

que in me erant ut ea agno
scant et venerent in me. Unde
dicit Augustinus quod Christi meritum seu vita
apud homines non solum non est
obprobrium sed magnum ornamen
tum. Erat enim non solum in spiritu
dei sed etiam in spiritu hominum pre
ciosa est mors sanctorum eius quia illi
iam non solum non contempnunt
sed magis honoribus attollunt.
Hec Augustinus. Ceterum et si nichil
est salubrius quam vivere secundum
Christum et eius exemplum tamen mundi
sapientibus est obprobriosum. Dicit
enim apostolus predicamus Christum gentibus
id est gentilibus viventibus stultitiam
iudeis scandalum Christus quia periit
morte Christus nos salvi fiunt vi
tam eternam. Sed unde hoc est quia
mundus utitur armorum violentia
suavitate voluptatum excellen
tia honorum et solum pascit visibi
libus. Sed divina sciencia hec
omnia cohibet et omnia que in mundo
sunt contempnere docet et crede
re omnem humanam naturam predicat
et invitat ad invisibilia quibus
ut dicit beatus Thomas in libro primo contra gen
tiles capitulo sexto animos morta
lium assentire maximum miraculum
est et hoc solum exemplum in effectu
in omnibus credit enim quod nichil est
ita utile rei publice nisi vivere
secundum vitam Christi et doctrinam suam
sed non omnibus hoc sentiunt non
omnibus hoc datum est sed solum
illis quibus donatum est. Adeo.
Ceterum non quis potest simul et semel
secundum utrumque vitam vivere quia
que sunt sibi invicem contraria. Unde
dicit vi dicitur nullus potest duobus do
minis servire. Aut enim unum odio
habebit et alterum diliget etc.
et multa ibi de hoc posita il
lis que gentes inquirunt Christus
qui per se sunt dat documentum

de primum querite regnum dei et iusticiam
eius. Ex quo arguitur quod secundum Christum vivere
erudit nam vita enim hec sunt fun
damenta erudiendi nam ut est
fides spes et caritas ut notum est
Et qui eam caruerunt istis funda
mentis quod fuerunt contra vite Christi
de quibus subdit. Et Nondum quod
triplex est obprobrium scilicet ignominie
culpe et pene. De primo dicitur in psalmo
facti sumus obprobrium vicinis
nostris subsannatio et delusio etc. De
secundo dicitur etiam secundo obprobrium nequam
in homine mendacium perniciosum
aut potest intelligi omne peccatum quia
est contra unitatem vite. De tercio dicitur
se. et tercio dabo vobis obprobrium sem
piternum quodlibet istorum obprobriorum
concomitatur contemptus primum
contemptus ab hominibus secundum contemptus
ab angelis tercium contemptus ab omnibus.
Sed hec modo exponendo tunc tercia
particula quia exquisitum est et est alterio
meriti quod ideo aufer quod hic sequitur.

Et cum sederunt principes et adver
sum me loquebantur
servus autem tuus exercebatur
in iustificationibus tuis. Propter
quam posita posuit orationem ut a domino
minimum ut ab eo amoveret obpro
bria et contemptus nunc ostendit
primo istius quod petebat magnam
necessitatem quia etenim sederunt principes
suam ipsius omnimodam in imu
nitatem quia servus autem tuus et
in iusti etc. quia ex quo nullam
dedi occasionem ut in hoc facerent
sed ut servus fidelis in tuis man
datis exercebar et solus hic evade
non possum et aliam viam eva
dendi non video ideo confugio
ad te. Inter primo cum nescimus quid agere
debeamus hoc solum habemus
refugii ut oculos nostros dirigamus
ad te. Non ego oro hec temptationis

est / sed veritatis quia modo [illegible] ab
hys posse exiui non videbat / et est
magne confidencie q[uod] cum querelas
adversarios et frequens huius ordo reperit
in scriptura ut in Judit in Hester in ma
chabeorum / qui in machabei expone
bat deo quo eorum inimici templum suum
et sed hominem ignobilem / cuius sa
tificationem violassent vasa sacra aspor
tassent suam laudem in iudeis extinguere
voluissent et sic de multis aliis
pga sibi iunxerunt orationem Sic et h
ystha / orat d[icens] Ecce principes convenerunt
in unum et loquuntur omne malum
ideo aufer contemptum et obprobrium / ne
admittas talia quia ego exerceor in
tuis iustificationibus / vel possit con
tinuari petit a se ut iam est de
obprobrium et contemptum amoveri
Hic iam ostendit a quibus illa infe
rebantur quia principes sederunt
et quod quia adversum me loque
monet quo predicatione hic ista verba
in qualibet persecutione principes
tam capitis quam membrorum itim
erat proporcionaliter exercitium dei iustifi
cationum / q[uod] quo sit verum patet ex con
verso / et ideo est quia persecutiones
que sunt temptaciones ex dei permis
sione venientes propter sanctorum
iustificationes / ad hoc enim veniunt
ut qui sanctus est sanctificetur
adhuc et qui iustus est iustificetur
adhuc dicit enim Bernardus et Augustinus
quod facit sol luto et bulla grano ignis
auro hoc facit temptacio homini
iusto / quia removet levitates exsiccat
carnales humiditates / et facit co
scienciam rutilantem / et purgat in
mentibus persecutionibus dicit homo
se exercere in iustificationibus / Causa
firmata persecutiones continuerunt
/ quia propter exercitium hu[ius] continuerunt
et purgat quo vera Ecclesie facit
Jacobus in Canonica sua dicit gaudium exi
stimate fratres cum in varias temp
taciones incideritis / ideo quia signum
est quod iam iustificati estis et temp

tacionum varietas reddit adultio
rem iustificatorum / quia temptatio
paciam facit paciencia spem /
spes autem non confundit
Ideo in arte persecutio dequa
lis tollit omne exercitium
in iustificationibus tuis ego autem fa
ciam [illegible] quia tunc sta
tim [illegible] vinculant necar
cerantur lapidantur in occisio
ne gladii mortificantur / ita quod
iam non est eis tunc aliquid lu
di sed solum patiendi unde
nec admittebantur responsiones
eorum / dicit enim Christus circa su
am passionem pro pylato Si te
spondero non credetis si inter
rogavero non respondebitis
michi neque dimittetis me /
quod notat ysaia dicens forte vivos
deglutissent nos / et dividit
ista litteram sic quod primo describit
persecutorum condicio duplex prima
quo ad statum quia sederunt
secundo quo ad statum honoris
quia principes / secundo describit
eorum in festacio / quia ad
versum me loquebantur tercio insti
tuit condicio quia servus
tuus et te in festacionibus eorum
occupacio quia exercebatur in
iustificationibus tuis Et ita
littera hec habet quinque partes / dicit
ergo sic etenim propter ac si dicat non
solum ea petitur auferri obpro
brium et contemptum quia hoc
non fuerunt sibi primo gra
via et magna et propter eorum
crudelitatem et etiam quia
a magnis fuerunt illata
quia a principibus / ideo sub
dit principes sederunt unde
et Christus hoc prefigurando ora
bat ut ab eo posset transire ca
lix passionis / sciebat enim
que iam ventura erant super eum

Notandum quod doctores exponunt
versum hunc de triplici persecutione
Primo de persecutione facta xpo
capiti nostro de qua supra dictum
dixit Astiterunt reges terre
adversus dominum et adversus xpm
eius. 2o de persecutione mar
tirum facta sub pluribus impera
toribus regibus et principibus
de qua multe hystorie conscripse
runt. Tercio de persecutione
omnium bonorum a qua non cessant
principes tenebrarum harum
et hic prelestibus. et ego ad
dam quartam que multum hiis non
est minima que est hereticorum.
Circa primam advertendum
quod principes iudeorum vide
bant ihesum facere opera que nullus
alius faciebat. Audientes
eum loqui qualiter nullus ho
hominum ante eum loquebatur
diffundebatur gratia in labiis
suis. Videntes eum miracula
facere discipulos congregare
sabbata modo eorum non te
nere novum modum vivendi
instituere, populos a templo
in loca deserta adducere. Seque
batur enim eum multitudo ma
xima quia videbat que fiebant
super hiis qui infirmabantur
et timuerunt ne forte in
eo deberent cessare ritus eorum
et sacrificia. maxime quia
reprehendebat eorum scelera et le
gem aliter interpretabatur quam
ipsi implebant, et quia
dicebat quod patres non tales et
ipsi erant quales veri adoratores
sed qui adorarent eum in
spiritu et veritate. Collegerunt
concilium adversus ihesum quo eum

morti traderent. Ex quo patet primo
quod xpi mors ex radice trium peccatorum
in iudeis processit. primo ex appeti
tu proprie excellentie. 2o ex appetitu
mundane affluentie. 3o ex timore
impudentie. Unde dicebant quod fa
ciamus quia hic homo multa signa
facit si dimittimus eum sic omnes
credent in eum. Ecce invidia
et venient romani tollent nobis locum
excellentie et honoris et gentem
ex qua prodiunt nostre sufficientie
Ecce quomodo hec scelera in iudeis ef
ficere potuerunt quod superavit in
eis ad xpm cognitionem et de eius su
pra quia senserunt ex doctrina et
de eius potentia quam senserunt ex mi
raculis et de eius bonitate quam
viderunt quod cum eo crescebat
infantia et de eius sanctitate quam cogno
scebant ex eius vita et conversa
tione. et de eius divinitate quam ex his
omnibus concludere potuerunt.
Secundo patet exinde quod principes
iudeorum scientes xpm esse in lege
promissum et dei filium morti tra
diderunt. illud habetur Mt. xxi
ubi dicitur videntes agricole filium
dixerunt Ecce heres venite occida
mus eum. illi enim coloni et agri
cole fuerunt principes et rectores
illius populi. Sed hii cognoverunt
eum esse illum. De quo dicitur in ps.
Filius meus es tu. postula a me
et dabo tibi gentes hereditatem tuam
et i m. De quo in evangelio Hic est
filius meus dilectus in quo mihi
bene complacui ipsum audite
et per cuius filium dei non solum
per excellentiam sanctitatis sed con
naturam Hoc idem dicit glossa eorum
Hoc idem Beda super Nesciunt
quid faciunt. et hoc est in textu pre
sertim posita dicta ... principes

3m

2m

2m

uideo2 et quem pplin de x9 9gtoe
subdit possumus dicere q principes
sacerdotum et scribe ver2 dei fili
um cognouisse quia illius euide
ciam habebant ex signis Ex quo
pz ulterius q grauissime pecca
uerunt quia sicut fecerunt hoc
malum Item confitebantur confiteri
noluerunt Nam ut dicit b. t. ide
ppt inuidia noluerunt eum con
fiteri filium dei Item quia alios
libros confessione et fide seduce
bant Multi n de ppls simplici
crediderunt in eum Unde dicit
idem b. t. multitudo ppli et
non crediderunt xpm esse a. fi
dei a messiam in lege promissu
m ppt euidentiam signo2 et ef
ficaciam doctrine aliqui dubitabant
an ipse esset Ut habetur Jo vn
tamen ps n decepti sunt a suis
principibus ut eum non crederent
neqz xpm neqz filium dei Ergo
pz q isti ignorantiam affectatam hu
erunt que non excusant sed agra
uant Unde illud Job recede a no
bis sciam uiaz tuaz nolumus
Et sic exponit illud Si cognouis
sent i recognoscere q nouit
uoluissent numqz dnm glorie cru
cifixissent et id Petri scia q p
ignorantiam fecistis sicud et prin
cipes vri qui dicit ignorasse q
ignorare uoluit Nam ita uehe
ment afficit ad peccandum q homo
uult ignorantia incurrere ne eui
tet peccatum aggrauat culpam b
Nio et allegauit id Jo xv nunc
aut uiderunt et oderunt me
et patrem meum Et sic dominus ex
ponit istam lram d hec vox e
dnm cum iam in caluo principum
ac sacerdotum deductus esset di
centium q adhuc desideramus te
stes ppi n excure eis audiuimus

3m

quid vobis videtur adiusus eu
loquebant et principes loque
bantur et sedendo loquebatur
quia iudices eius fuerunt
tamen nunque iudicantes ex
suam Hys ita probatis potest
hec 9o prima Licet xpc ab
inicio sue conceptionis fuit
btus et nunqz cessabat a mer
ti tempe sue peregrinationis
precipue in omnibus insistenciis
quibus exercebatur Prima pz
pz ex illo ps beatus q eligisti
et assumpsisti p 2m glozaly
btitudo ad hnam nam refert
sed quia ia fuit in conceptione
inicio assumpta ero tunc fuit be
ata et potius illa pz 9os ua
Cor m xpc in illo 9ti ha
buit plenitudinem gre sancti
ficantis aiam et corpus
ro q ex unione diuinabatur
a uerbo in vtz q Jo Jo po
vidimus gloriam eius q vi
geniti a patre plenum gratia
et veritate Cor m ex tunc x9
habuit usum perfectum liberi ar
bitrii et ita perfectum actum
uoluntatis et mer9 hoc est
aug m in li de ct m qui dicit
mox ut vbum venit in vtero
seruata ueritate ppe nature
factum est caro et perfectus
homo Si igitur fuit homo
perfectus tunc habuit etiam v
sum liberi arbitrii Cor m
ro in pro o ti sue conceptionis
gratia digna erat non adme
surum hoc e Jo m et pz q
recepit gratiam 9phensoris vi
dendo diuinam essenciam clar
ius ceteris creaturis Secunda
ps 9clonis pz q x9 fuit vi
ator i 2m corpus et virtutes
in eo non potuerunt esse oto
se ergo semper merebatur

est quia existenti in statu merendi
mereri est perfectionis / et non mereri
est imperfectionis ut notum est
et propterea necessario fuit xpo mereri
/ quia quod est perfectionis hic
est sibi tribuendum et omnis
imperfectio est abeo amouenda
Contra mereri ipsi xpo fuit vo
luntarium / quia licet non potuit
non mereri in vniuersali / tamen potuit
mereri uel non mereri in particulari
quia ut allexander dicit in prima parte
xpo erat mereri in toto motu uel in
poterat hoc motu mereri / ad
merendum uel non mouere / quia
non poterit esse quin aliquo
motu mereatur / nam allexander
dicit quod voluntarium determinat
xpo actus singulares Contra an
gelicam in mortalitatem xpo me
ri erat necessarium / quia utebatur libero
arbitrio et semper mouebatur merito
rie secundum habitus virtutum Vnde
illud optabat xpo pati et ita
intrare in gloriam suam / Contra
de paruulis licet non illi sint propo
sito ad immortalitatem peruenerat
hoc est ideo quia non habuerunt usum
liberi arbitrii et quia peruenerunt
ex merito xpi / Contra et si xpo
semper merebatur non tamen abso
lutione impediebat / et secundum
hoc dicitur xpus inter omnes excep
te excellentie / quia eius beatitu
do non tollebat statum meren
di / nec nulla impediebat stat
fruendi Ex quo elicitur quod xpo
beatitudinem non causat praemium aliquo
in miseria vera / licet non pas
sibilitas mortalitas paupertas
tas corporis miserie sint repu
gnantes beatitudini corporis sed non
repugnauit beatitudini anime quia
illi sola culpa repugnat que
est vera miseria / vnde licet
xpus non fuit beatus per quod

quia ante quo ad essentiam pre mi
tii erat comprehensor beatitudinis quo
ad retributionem corporis / et etiam quo
ad accidentales retributiones anime que
veniunt ex multitudine operationum
Sic in anima modis diuersis gaudens
et nouos modos gaudendi recipit
ex nouis modis merendi / Secunda pars

petitionis que dicit quod de passione
et mortis propria extendebat in di
uinis iustificationibus / id est extendebat in
illa opera per que nobis meruit iu
stificationem adeo / Prima patet ex illo psalmi
deus autem rex noster ante secula
operatus est salutem in medio terre
/ quod glosa exponit de domini pas
sione et morte quam subiit in
ierusalem que dicitur esse sita in medio
mundi / vnde dicit allanus doctor in
scripto tertii quod xpus humilitate pas
sionis et acerbitate mortis meruit
nobis tria et sibi etiam meruit
tria / nobis liberationem a diabolo
primo et a remissionem peccatorum
secundo liberationem ab inferno et absolucionem penarum / tertio operationem ia
nue celestis et introitum in
regnum dei / Sibi autem meruit
tria scilicet accelerationem / primo quia
non expectauit resurrectionem generalem
sed cito resurrexit / Secundo sui nominis
manifestationem seu exaltationem
quia non erat obediens usque ad
mortem crucis dedit illi pater
nomen quod est super omne nomen
tertio iudiciariam potestatem hoc non
sua humilitate promeruit Joh
quinto proclamante dedit ei iudicium
facere quia filius hominis est Et
omnia ista sunt quedam iustifi
cationes dei / quia remissio pec
catorum est iustificatio / solutio a pe
narum obligatione est iustificatio
/ et apertio ianue est iustificatio
quia sancti in lymbo existentes
non omnino erant iustificati / licet

nichil parcebat quorum etiam remis
sa erant peccata Sed captiui tenebat
et sedebat in tenebris propter clau
sulum famie etc. Sic ergo in
iustificatio est dicente apostolo surrexit
propter iustificationem nostram. Ex hiis
indicium similiter in quo vix iusti
saluabuntur Ex manifestatione
aut xpi nominis quod aliud non susce
pto suscepto fidei sequitur per gra
ciam iustificamur Et sic eciam
exponit istum versum dicit non sic cu
staret ante presidem et diceret ad
cruce quod pilatus diceret quod sederent
principes et adversum me loque
bantur. hoc est me stante sederunt
me tacente locuti sunt. et prin
cipes qui tribunalium sedium in sessione
sublimes Ex quo sequitur primo
quod malicia iudeorum xpc versus est in
bono quia ipse volebat xpi nomen
extinguere Sed ipse laborabat per
sua exaltacione. 2o eorum stulticiam
deduxit sapiencia sua. quia persecu
cionem eius voluit saluos facere
credentes et ideo dicit quibus ego
redemptor aduenerim ego ve
nerim ut omnia peccata mundarem.
ut amissos restituere paradiso
ipsi aduersum me decertabant
vere deinde ut de principe prin
cipium cogitabant. 3o eorum cru
delitate effunde hic de amicam suam
quia ex illa laceracione quod iam mor
tuo ex nimia crudelitate in cusse
runt ex xpc sanguis et aqua ex
quibus 2 in eccliam profluxerunt
sacramenta gracie Iam de persecucione
martirum videamus quid iste intel
ligatur Scribit eusebius in ecclesiastica
historia parte viii capitulo v quoquo
dam tempore marcianus subeunte
tantum rabies crudelitatis feruie
bat quod catheruas xpianorum pro
in mare in manibus deductas
submergebat. primum igne creme
bant partim gladio occidebantur
et si aliqui fuerunt sepulti effo
diebantur eorum corpora et in ma
re mittebantur et tanta mul
titudo cottidie in carcere mit
tebatur xpianorum. ut in cunc
vacuitas et in carcere conspa
cio inveniebatur. In urbe pla
tearum nullus homo. in car
ceribus non locus vacuus quia
pene tota ciuitas ad carcere
properabat ita ut malicias et
vincula deessent et carceres.
Ex quibus patet quod te martirum
propter vine volentes pacem
habere non potuerunt. Ideo quia
quietorum gracia tenebant adhu
orte et ad mortem in mane
quia ut idem dicit idem capitulo vi
exquirebat diuisa tormentorum
genera sibi in vicem succedencia
quia primo inimicos per omne cor
flagris carpebat. post hec ad
hibebant leones vrsi pardi
atque omne ferarum genus aqu
atque et thauri. quibus ferri
et ignis feritas addebatur.
et omnibus quod cos hominum bestiarum
et elementorum crudelitas ar
mabatur Ex quo patet quod si diuinum
robur non adesset non persi
stissent et dicit si quis ex eis domi
dicto ego vobiscum sum usque
ad consummacionem seculi. cuius
virtute martiribus resisteret
ex presente rebus gestas fide omo
negaret quia non potest tanta
humana fragilitate pati

posse Attendendum tamen quod licet
hec multis temporibus sic agerentur
non tamen semper erat persecucio ge
neralis Sed solum tunc ut dicit
Eusebius quando vulgus videret officia
et milites pariter in furore per
sequebantur Et sic Ambrosius exponit
hanc literam contra hanc hereditatem
dominus et saluator noster delinquit / non
ergo imitatores sui debent eru
bescere si iniuriose stant pro suo
nomine coram principibus Exquo
ipse stat et coram eis pro salute
eorum / Et ponit pro exemplo quod pe
trus cum aliis apostolis stetit coram
principibus qui conferebant inter
se dicentes quid faciemus hominibus
istis et dimiserunt eos / Et secundo dicit
sederunt principes aduersus ysay
am et disputauerunt ut serraretur
Sed non timebat quia dicebat
audite principes sodomorum
Sederunt aduersus Jeremiam ut
mitteretur in lacum / aduersus Za
chariam ut occideretur inter templum
et altare / aduersus Zusannam et
contra feminam castitatis iudicabant
sed ut ostenderetur principium non
esse bonum consilium excitauit dominus
spiritum pueri et contra principes rea
mortis pronunciauit eandem
prophetam totam innoxiam crimina
tionis absoluit Hec Ambrosius Ex
his premissis ponitur hic conclusio
Martires sancti in paciendo
non abmittebant iustificationes
dei / racione prima quia humiliter sub
mittebant se permissionibus
dei / 2a racione quia exponebant se ad mor
tem pro christo quod non omnibus da
batur sed solum iustificatis dicit
ergo Eusebius quod multi pre multi
tudine sustinencia timore mortis
fidem negabant / dicit tamen quia
nimium in se ipsis presumebant
Exquo patet quod isti patiendo facie
bant / secundo etiam exposicionem dicit contra
christi passione patiendo omnia se
cit / 2o christi martires mortem susti
nencia iustificaciones exercebant
/ quia lauabant stolas suas in
sanguine agni / martirium vero 2m
Cyprianum non coinquinat sordibus
maculis et tenet vicem bapti
smi Et 2m hoc exponit sic prin
cipes potestate et dignitate preminen
tes / non occasionaliter vel casualiter Sed
ex intencione sederunt ad hoc
firmiter se ponentes et sic de
liberantes et congregantes ad
uersum loquebantur et ut Ambrosius
dicit si eorum non obsequebantur imperiis
indignabantur quod supplicando frenare
possint / Exquo dicit quod talis mar
tis erat grauissima / patet quia non
solum ex hoc quod fides impugnabatur
que est quasi maximum quia totius reli
gionis fundamentum / nec solum
ex hoc quia eorum vita et honor et pa
cie habebant contrahebantur sed etiam
ex hoc quia idem erant accusatores
idem testes qui eundem contra quos
amos in dicit audite principes
domus Jacob et iudices domus
israel qui abhominamini iudi
cium et omnia recta peruertitis / Vel
ergo aduersum me loquebantur
Vnde Augustinus refert hic ad corpus
christi i. ad ecclesiam contra in quem re
ges terre excogitasse atque ius
sisse quod christiani interfecti essent
Sed quod sequitur seruus autem tuus
notat quod sit istorum aut de omnibus
loquitur in persona omnium / quorum mo
dus loquendi frequens est in scrip
turis exercebat in iusti. t quo

intelligemus et qualis hec exercitacio
fuerit querit aug9 et videt si no
ipse desideriis recole q adiuxit
d testimonia tua meditacio mea
est et 9siliu meum iustificacioes
tue / q expot d testimonia dei
martiria sunt quia et inde te
stes dicu / iustificaciones que hebt
ex consilio erunt dilectiones inico
rum / quibus nichil e difficilius
n' qz imdabilig in iustificacionibus
dei / Corpus g° r'cerebat in in
iustificacionibus qr et iniria eis me
ditabatur / et eos a quibus paciebantur
diligebat Ergo sonat
hec p° q ipsi actualem hebant
voluntate iniria sustinendi / primo
ut scribit Eusebius quare descebant
ad sustinencam / z° q voluntate
iniria sustinebant / qr dt gg9
odientes diligere psecutores erorare
m iii est in occulta cogitacione
3° q hys non desiebat 9silia
dei 9 9silia malignancium / Dicit
enim aug9 hic 9siliu d 9silium
quod n' 9siliu pricipium fuit
inimicos inventos p de' sic 9siliu
mrm fuit inicos pditos inve
mere / Illi reddebant mala p
bonis / isti bona p malis Eumd
go mira q illi moriendo vicerunt
/ isti occidendo defecerunt Et in
ieiu q martibus bnabus gentes
ad eternam vitam pvenire po
tuerunt / Hec aug9 Tercio lra
hec ut aug9 deducit expot
de psecucione demonu quibus infe
stare non cessant xianos / Cant
n rugiens ut leo et querens q
devoret Dan' sic dt app nos
est nobis colluctacio adusus
carne et sanguine / Sed est ad
usus pricipatus ptates ad usus
rectores tenebrarum / Eumd n' te
nuerunt in suo dno deceptus
sic vigilant quod ad regu sodu
te' possent ia dt redemptor
Vide dt aug9 isti sedent
et explorat quis iustus sit in
hoc seclo / qs xianus in tante
serviat deo / quis studiose
intendat opi recto / et locum
9tume ad versus iustos in
supbia et in abusione vn
dt lm adulsum me loquebatur
totu studiu demoniu q hz ad
versus iustos quedam loquela
dr Vide et accusatores fratrum
dicitur / Sunt n' demones ut
dt aug9 spc nocendi cupidis
simi / iusticia penitus alieni
/ supbia tumidi / in videncia li
uidi / fallacia callidi / sutetisi
a sine caritate / expulsissime
maiestate / et q q hominibus in
hunt tanto acius ad fallendum
intendunt q to magis volu
tatem et rom maligus hunt
oppssam / Sed qr q ipsi facia
ant quocumq cauat dt terci
Servus aut tuus exceba i
in iustificacionibus tuis / Priumus
elucidacione ponit hec 9°
tria lz nullus pt euade quin
temptet / tamen nullus tepta be
ius volens aberrare iustifi-
cacionem repellit / p ma ps
pz quia ergo x^m teptauit
quiuis de sua attemptacione se
curus sit vnde cuius iusto dicitur
stat in timore dei et ppare ai
tuam ad temptacionem / Hanc
ptem gelonius deducit sic
aug9 detrectat demones
insidientem illi impediam9
ipsum prohibeamus hunt efficere
q desiderunt 9terimus eis mite
/ affrangamus eum adusus fre
quentibus et repetentibus / et si do
probatus est spt instancia tegeri9

nobis dari temptaciones eius
Ex quo sequitur primo contra
quemlibet agreditur / 2o ex quo
quod nullus potest evadere temptamenta
eius / Unde ponit triplex exemplum
quibus excitavit Saul contra david contra
eius 1o spiritu nequicia ut sem-
piternum perderet et humanitate
hospitalitate deduxit in peccatum
contra quos inflamavit a-
mon ut domum incestaret prophe-
ticiam / et qui alios prophetabat
/ domus sue mala providere non
poterat et cetera multas ponit
exempla / 3o quod diversos habet nocendi
modos / quia ex quo assidue
quelibet / et non omnes ad equalia
inclinantur sed ut diversi va-
riter utatur / et augustinus dicit
quod habet mille nocendi modos
/ et patet ex probatione conclusionis 3o
cordis occulta occulta sunt
demonibus occulta / multas
quidem cogitaciones explo-
rant per actiora sed non omnes
possunt scrutari et propter hoc ut
dicit augustinus omnes agreditur
/ Convincit ne assiduus temptacione
repelli et videtur devinci
/ Sanct contra quos / Job sanctitate quod
non erat sibi similis in terra
sed ignoravit ipsius constan-
ciam et firmitatem quam si sci-
visset non petisset contra eum
a domino temptandi potestatem
hec augustinus / 2a pars conclusionis
est augustini et aliorum qui dicunt
debilis est hostis qui non vin-
cit nisi volentem / Unde augusti-
nus dicit hec arma nostri contra omnes
adversariorum impetus repellit
sunt exercicia in iustificacio-
nibus dei / Unde et alibi
dicit circumdederunt me et ex-
pugnaverunt me gratis / pro eo

ut me diligerent detrahebant mihi
ego autem orabam / et similia
habentur in psalmo / Ex quibus infero quod — cor^m
difficultas operis non minuit
aciem mentis / 1o est quod bonum
opus quantum habet difficultatis et co-
natus tantum habet retribucionis
/ 2o multe occupaciones exterio- — 2^m
res et licite dicunt violenter
a devocione / a dominus habituali
hoc est augustinus contra istam legem hic
ponit quod contra ablasius sanctum david
conabatur occupacionibus bellicis
a benivolencie iusticie et a studio
devocionis abducere / Sed non po-
tuit / quia david ut vinceret illum
quem videbat pugnabat contra illum
quem non videbat et magis in corpe-
tas quam virtus corporis milita-
bat / Unde contra [illegible] ponebat eum
ad bella / ipse autem se cum cultu
operibus occupabat / in deo conspirabat
/ deo loquebatur / deo toto ad hoc et
affectu propter quod diversis periret eum
hec ille / Ex quibus infertur tercio — 3^m
quod dominus temptamenta nisi ce-
dunt imperfecti domino cooperan-
te / ille tamen tantum temptacione
faciat perfectum / et patet quia ex quo
non potest vi decipere ut dicit 9o non potest
occupacionibus abducit ut dicit 2m
correlarium et difficultas temptacionis
auget meritum / sequitur quod correlarium
sit verum / Si n nullus conabatur n
qui licite certavit etiam conabatur
quicumque deviat / Unde dominus
vincenti promittit dare manna
absconditum et nomen novum / Paz
de prescripcione hereticorum / vide augustinum
versus mt. / dicit eusebius in ecclesiastica
historia libro 2o ca. xxxii quod
cum [illegible] apostolorum et ista tota
etas que a domino sustentat vi-
ve vocis auditum / tamen cum comi-
maistit [illegible] et in maculata

acrorum ptoribus ueritatis et diuini ueritatis uenerationibus, aut iniquis oris exstantibus aut latentibus. Sed quam cito ista etas dechat luce discessit, extunc velud in diem uariam se doctrine inpprobus error, ac si iam nullo diuini tesg defensor existet ueritate aplicas oppugnare cepit. Et hoc erat bellum intestinum. De quo dicitur hic etiam principes, id est hereticorum ueresiarche sederunt confingentes et adinuenientes hereses, et aduersum me loquebantur multifarie dogmatisando contra illam sinceram ueritatem. Sed defecerunt scrutantes scrutinio, seruus autem tuus exercebatur in iustificationibus. Veritas enim uincit omnia, quia et hii contra errores cesserunt in magnum fidei profectum et in exercitium multorum, sicut dicit apostolus: oportet hereses esse ut hii qui sunt probati manifesti fiant. Et quia puto quod hec uersus nobis pro aliis intendat, hic ponetur de isto conclusionem, obmitto. Et notandum quod istud uidetur esse precipuus actus in quo perfectionis patiens debet exerceri, ut uidelicet deum iustificet in omnibus que patitur in se in iusto dei pectus suis ascribebat, quia secundum Richardum: hoc est signum uere deuotionis si omnia que patimur peccatis nostris ascribimus, etiam si in nullo culpabiles nos esse cognoscimus. Sed dices tu: hoc sanctus Job non fecit, etiam non uidetur quod sancti iudicauerint se penas suas meruisse. Respondeo quod quamuis se peccasse se cognoscit, quia non est de communi cursu non potest iudicare penas si quas patitur non pro peccatis infligi nisi per expressam reuelatione uel inspiratione.

Nam et testimonia tua meditatio mea

est et consilium meum iustificationes tue. Sanctus propheta posuit quod de seipso in uersu tercio sensit, uidelicet quia exercebar in iustificationibus, et ob hoc petiuit se in sua oratione exaudire. Hic iam ponit illius exercitationis modum. Non enim sufficit operum multitudo et frequentia quam dicit exercitium, sed etiam requiritur in operibus modus secundum quod omnis uirtus in medio consistere putatur. Vide et dominus suorum mandatorum impletionibus modum concludit sub precepto dicens: mando uobis ut diligatis inuicem quod dilectio ut precepta que prius respiciunt ex dilectione impleantur, plenitudo enim legis dilectio est. Quasi ergo dicat: non solum exerceo me in tuis iustificationibus, sed etiam hoc facio debito modo, et uno tibi placabili et accepto, quia et testimonia tua meditor et in tuas iustificationes uiuo. Hec sunt meum consilium, hec sunt regula mea uiuendi et ordo contra ut Augustinus innuit tunc tradit exerceri se in iustificationibus dei, quicumque ea que sunt iustificationes dei intelligit, ne propheta quod dicas et quod allegas per exaudicione tua sapientibus ne illud ideo isti inquisitioni ne quamuis sapientibus credatur fuisse locutus, qui etiam super omnes docentes se intellexit, iam respondet et amplius tradit quam quaeritur, quia non solum dicit que sunt iustificationes, sed etiam et modum quo in eis

se exercebat explicauit, q. d. iu stificaciones sunt cuius testimo nia in illis exercebar. Secundo quomodo tunc meditabor in eis, i. erat in tencia meditacionum mearum, et tercium modum exercitacionis exponit dicens consilium meum iusti. ut videlicet propheta videt sufficienter quam duos modos apponit circa exercitium iustificacionum dei, modicum ut esset meditari de di uis testimonijs, per extheriores me ditacionibus non capietur racio et sciencia, seu consilium ad bene viuendum, quia ex sola medi tacione non sequetur iustifica cio. Et monetur quod predicatione lere ista dicitur ad consolacionem in tribulacionibus passionis Christi et sancto rum martirum ac eciam aliorum man datorum meditacio requiratur quod sit vera, at exercitum isto hic enim potius in persecucione aduersariorum quod principes sede runt aduersus cum et loquebantur per consolacione hec tria aduenit ut probit circa exposicionem, et primo quia Christi passione nobis spes prodit ad vincendum iuxta illud Io. confidi te quia ego vici et vos vincatis. Ex passionibus sanctorum in ipsa spe animamur quia animosi efficimur ex hoc quod multi in tali certamine processerunt ad palmam. Secundo in mandatorum impletione certifica mur de corona iuxta illud Math. xix Si uis ad vitam ingredi, serua man data, modo totum est quod hic ta ngit ad consolacionem spes ut non confundit, animositas et audacia, ne contristat, et manda torum implecio exhilarat et pro quibus quod vera. Primo dicit cogitare de impletione mandatorum prouenit

tristicia, quia labor magnus est in pre ceptis mandauit enim mandata sua custodiri nimis. Similiter cogitare Christi passiones non est sine amaritudine cordis, vnde Maria que debebat Christi passiones conspicere et corpe et me te dictum est tuam animam pertransibit gladius. Et videtur omnino inhumanum esse consolari de tot sanctorum mor tibus cum insignia ecclesie ? Math. dicat quod vox in rama audita est ploratus et vlulatus multus rachel plorans filios suos et noluit con solari quia non sunt. Et confirmatur eodem modo videtur proprie consolari vel consolacionem querere de malis aliorum, quia et in medie est pasci infortu nijs aliorum. Videtur igitur quod hic quod omnino sit falsum. Respondit littera hec quod circa duplicem materiam exercitus ponit mo dum duplicem, materiam illorum nisi ex parte nos debemus circa credenda tum sacramenta eorum tum modum. Primo ponit videlicet meditacionem de testimonia ut inveniuntur. Secunda materia illorum in quibus nos exterius debemus esse agen dorum i. illorum que opere impleri te nemur. Et horum secundo ponit modum consolacionem dicens et consilium meum iusti ut et ita vult quod meditari credenda et scienda i. illa que credere et scire tenemur et consiliari de illis sine opere impletione non fit esse iustificacio est mea consolacionibus. Credenda autem sunt ista que passus est Christus, agenda vero que precepit de sciencia vero sunt que sancti legem impletos in Christi imitacione processi sunt. Et quod est via et testimonia etc. q. d. seruus tuus exercebatur animo in iusti tuis quod non turbabat que sibi inferebant aduersari nam et i. quia testimonia tua, i. illa per que testificauit quod nos diligis vel i. illa que ondit et testificat

q ego te diligo meditacio mea est
ac si d excogitacione istorum duorum
in mea tribulacione consistit omnis con
solacio. Et licet multa sint que testi
ficantur q deus nos diligit et
et q creavit et q ad ymaginem
suam creavit et q omnia propter homi
nem creavit et q angelum ad custodi
am dedit et q prophetas et legem
dedit etc. prime et hoc q tribulari
permittit ondit q deus diligit nos
tamen maximum signum amoris est
q deus in homine assumpto passus
est pro nobis et mortuus. Vnde
illud sic deus dilexit mundum ut fi
lium suum unigenitum daret ut
filium suum unigenitum daret. Illos
multum dilexit quibus hec benefi
cium promisit. plus multo quibus
exhibuit. Hoc significavit dominus dicens mul
ti reges et prophete voluerunt videre
que videtis et non viderunt
audire que auditis et non audierunt.
Abraham exultavit ut videret diem
meum vidit et gavisus est. Nonus
pro introductione consolacionis q omnia
que a nobis sunt credenda valde
consolantur nos in nostris tribula
cionibus. Nomine consolatur omnipotencia
creatoris consolatur quia potest de temp
tacione eripere quia post tempestatem
tranquillum facit et post fletum et
lacrimas consolacionem infundit
potest de stercore erigere pauperem etc.
Consolatur creaturarum diversitas. Ex
quo non ita multi et delis creatu
ris q quedam sunt celestes et
quedam terrestres si celestes firme sunt
et terrestres mutabiles hoc est error
omnis creatoris. Si que creature ter
restres sunt et tribulant dispensacio est
creatoris. Si in aqua incidimus ubi
est permissio gubernantis. Si hunc humiliat

et hunc exaltat hunc ditat hunc
depauperat hunc mortificat et
hunc vivificat. Hec est quia vinum
in sua manu est calix plenus
mixto unde inclinat ex hoc
et non est qui de manu sua
possit eripere. Tercium nota est unitas
trinitatis in deo. Et quarta est consolacio
ex spiritu sancto qui eciam consola
tor dicitur. Quarta ex ecclesie sanctitate.
Quinta ex sanctorum unione. Nam
nulla iniquitas potest inquinare
ecclesie sanctitatem. Nona adversitas
potest resolvere ipsius unitatem
quia in primo diligentibus deum
omnia cooperantur in bonum
precipue hiis qui secundum propositum
dei vocati sunt sancti. Non
minus consolantur tribulatos ar
ticuli qui respiciunt Christi humanitatem
qui venit erigere elisos et
solvere compeditos restaurare
ruinas et conquassata capita
multorum propter quod Christus dicitur
creditis in deum et in me
credite. Ex quibus eciam quasi
sentire credibilibus id est articulis
fidei est consolacionis inicium
Ideo quia fides que dicitur assensus
est inicium iustificacionis peccatorum
que peccata dimittit. Nona per
ficit verum consolacio. Dicit enim
Thobias quale mihi gaudium
qui in tenebris sedeo et lu
men celi non video. Et Augustinus
dicit omnia peccata per infidelitatem
detinentur et per fidem dimittuntur
iusto non ex fide vivente omnia
peccata solvuntur. Et non licet
loqui intendimus de consolacione
rerum labencium quia illos extrema
luctus occupat. Unde dicitur Ve
qui ridetis quia lugebitis

Sed solum dei^a consolatione
De qua Aug^o libro p^o de ci
uitate dei ca^o xxvm dt sulla
dei ss^z suam ꝯsolacom no m
rerum labenciu imitatoe ꝯsti
tutam hinc vitam tpalem sed
in ea eruditur ad etnaz q
bus terenis utat^r no capit^r
malis aut q^e erudiatur a pro
batur nio ceruum est q^e ho geb
nis fides est mitium qz i^a ou
dit omia que hic sunt tipe
velud umbram / ia uco pma
sura / 2° q^e fidei pfectus est
uite consolacoīs augmentu
/ et id est qz de qto magis
in nobis fides crescit de tanto
magis animo purificat^r / fide
n deus purificat corda / Secu
aut mens est quasi iuge co
niviu / Item de qto demu ma
gis cognoscimus de tanto ma
gis consolamur gs cor^iii vm
vnde dt Aug^o in tractu de
no terminando in crastinu Tu
disti in deum pmissione nunc
misti spem tuam in eu posi
sti vitam tuam deo commisi
/ magnu tibi refugiu statui
sti Et subdit si deo dote co
ceptas q^d pollicitat / tu deala
tua suspecta es qm tale ai
stodem hes Non ledit te q
pmittit suple et quietu se
offert peticitatem / unr illud
quite dnm et vincet anima
vtra / Ex quo ar q^e tota ꝯsolacio
credentis e i^o futurum
credis na ea que sunt fidei
pmissiones q sunt bnis fi
ture sidera siquide ab hys
nos abstrahit qui h^r sunt
et ad ia deducit / e n ar m

sine probacio aut manifestacio rez
non apparencium Et ideo dt Aug^o i
sermone de publicano et phco Tu
q^e non vides ut credendo no visa
merearis vide q^d q^e credis / Initia
visionis fides est merces fidei visio
e Hec i^e Ex quibus eliciat q^d ta
rentes nullaz hinc ꝯsolacionem
/ qz tota eoz vita pena e et tene
bra tribulaco et angustia / et sine
omni spe ut pcora alia deducunt
sua tpa / In omnibus neque aliis pt
dina vanitas est dolor et afflicto
spus Nam v non e sna sz dmo
rum ibi certa non e bonu Et se
cundum hec lra h^r exponitur
pt testimonia tua i credenda
quibus testificat^r q^e ine valde
diligis meditacio mea e hec
est de illis cogitacio h^r in corde
meo semp revolvo illis asse
tio r lta eis omnibus credo Cre
n ut Aug^o dt est cogitare
cum assensu / et initu hys q
credenda sunt e assenciendu
dr n in ps testimonia tua c^e
dibilia facta sunt nimis Ex hys
sit premissis ponit h^r 9° liter
multa nos ꝯsolentur in tribu
lacionibus precipue tn x^e passio
et mors immo misiaz sunt
alleviativa / pma pb patet
quia omnia novissima et anti
qua sunctis sunt consolatoria
et si n misti recipiunt consola
cionem ex punicione malorz et
excasu eoz / quia sunt tanquam
/ et penas aspiciendo deiusta
letantur / et manus suas lavat
in sanguine pctoz / hoc vi
dentes eoz casus et ruinas se
ipsos eo magis purificant / qi
tunc cia no debent eis credere

Fide
3^m
Expo[illegible]
credere
ps 92
9° p^a
Nota Licet multa nos ꝯsolentur in tribulacionibus precipue tn x^i passio et mors [illegible]

in consolacionem. Vnde appropinquante
die iudicii cum sol et luna inducent
confusionem cum iam virtutes celorum
mouebuntur et homines arescent
pre timore et expectacione eorum
que superuenient vniuerso orbi, clamat
et iustis dicitur aspicite et leua
te capita vestra, ad consolacionem vos quod
monet racione subdens quoniam appro
pinquabit redempcio vestra. Ex qua
parte connexionis secundo imaginatur in capitur
vestrorum consolacio, propter quod apostolus
in persona omnium dicit deum esse patrem
misericordiarum et deum tocius consolacionis qui
consolatur nos in omni tribulacione
nostra. Racio non est quod iustus possit
amouere consolacionem, non enim contristabit
iustum quicquid ei acciderit iste.
Vnde et apostolus dicit quis separabit
nos a caritate dei, et inducit in
tristiciam tribulacionem gladium et aliam
multa et mortem in fine, et
concludit dicens certus sum quod nichil potest nos
separare a caritate dei que est in Christo
Jhesu domino nostro. Vbi autem est caritas
quid est quod possit obesse. Vnde ille
magnus dei amator dicebat
quod vos nocere poterit si boni emu
latores fueritis sed et si quid patimini
propter iusticiam beati. Racio in iustis si
mul stant tristicia cum consola
cione, quia et si tristia quandoque affici
untur non tamen mestificantur et si
mouentur non commouentur et si tur
bantur non perturbantur. Primo
aduersitates consolacionem fiducialem mi
nuit propter quod dicebat ille Ergo do
minus et salus mea est quem timebo
Primo si consurgent aduersum me
castra non timebit cor meum. Si
exurgat aduersum me prelium in hoc
ego sperabo. Sed quod hoc aliud oportet

nisi meditacio et actualis consideracio
eorum omnium que credimus et
speramus. Omnia enim hec opera
sunt dei et mirabilia valde. Vnde
Job xxxvii dicitur sta et considera
mirabilia dei et hoc cum timore
sollicito ut dicitur idem xxxvii. Eccle-
siastes vii dicitur nemo potest corrigere
illum quem ipse despexerit. Secunda
pars consolacionis que dicitur quod Christi passio
et mors sunt precipue consola
toria quia in hoc maxime
testificatus est quod nos dilexit.
Nemo enim potest maiorem caritatem
habere ut animam suam ponat quis
pro amicis suis. Christus autem cum essemus
inimici pro nobis mortuus est.
Theodoricus certum est quod in tribula-
cione habet testimonium. Propter
quod dicit apostolus commendat deus caritatem
suam in vobis quia cum inimici essemus
Christus pro nobis mortuus est. Theo-
dericus certum est quod in tribulacione habet
testimonium quod deus diligit
nos et tamen maxima est con-
solacio. Non enim contristatur homo quod tri-
bulacio illa est diuine volun-
tatis et quod vadit ad profectum.
Propter quod dicebat ille Bernardus passio Christi
ad memoriam reuocatur quod est quod
non equo animo animo tollerat.
Et eciam deus non maius
habuit in thezauris sue bo-
nitatis per quod euidencius ostenderet
quod diligit nos nisi hoc quod pro
nobis est passus et mortuus.
Vnde ille quid facere debui et
non feci ego. Et Bernardus in pla-
nctu super passionibus salua-
toris multis expositis signis
amoris concludit dicens tu vincis vi-
incis tamen omnia tot penarum

crudelitates inclinato capite spm
tradidisti clamore rupto corde
lancea aperto latere sanguinem
et aquam pfudisti in mei redemp
cionem / Unde et in tractatu de
x gtemplacione dicit x^m passu
et mortuum datorem gracie ad
inspiratorem largissimum
consolatorem piu gubernatorem
solliciatum redemptorem copio
sum et glorificatorem ditissim
i. n. propiciatorem c omnibus
iniquitatibus nris / ibi sanat
omnes infirmitates / i redemit
de interitu vitam et impiato
nibus / renovavit ut aquile
iuventutem meam / i confregit
potencias arma archi scu
tum gladium et bellum / i de
levit ad inferum et restituit pa
radisum / Et ideo iste positus i
n corpus tribulacionibus int pu
tipes adversantes et gdice
tes pfondam et gsolacionem dt
testimonia tua: i opa redemp
cionis quibus maxime ondis
q diligis meditacio mea est
q d in illis quiesco i delector
in eis consolaciones pquiro
Cor m et si dei opa gsideare
sit gsolacionis tn plus gsola
tur tribulatos memoria pas
sionis / prima pars e illud
ps Delectasti me dne in fac
tura tua et in opibus manu
tuarum exultabo / et ro e qr
opa ondunt suum artificem
et denunciat eius eternitatem
magnitudinem potenciam sapi
enciam et bonitatem q inquam
ista considerare suave est
ut iam pz ex superioribus / 2a pars

est bernardi sup cant sermone 43
de eminatis xpi passionibus et qui
in unum fasciculum redactis dicit
nemo tollet eum ame int ubera
mea gmorabitur hec meditari
dixi sapiam / In hiis michi insti
cie pfeccionem constitui / In hiis ple
nitudinem sciencie / In hiis di
vicias salutis / In hiis copias
meritorum / Ex hiis michi interdum
potus salutaris amaritudinis
Ex hiis rursum suavis unccio
consolacionis / hec me erigunt
in adversis deprimunt in psperis
et me leta et tristia huius vite
via regia incedenti tutum pbent
utrobique ducatum / hec i e Ex quo
ego arguo et si cogitare de gloria
mi domini sit magnum gaudium
nostro tamen distat ab eo gsideracio
suarum passionum / Prima pars in
sermone 20 bs sr cantica qr
xpc sedens ad patris dexteram
iam e in clara luce iam cubat
in meridie / ibi locus tucior i pastus
suavior i ubertas fertilior ibi
habundancia sine metu epula
cio sine fastidio i delectaciones
usque in finem i melior dies una
sup milia / hec cogitare quedam
plibacio e future patrie que eam
pssuras non sentit / huic appro
ximatus admiracula huius magna
dt se nescire an sive i in corpore
aut extra corpus / et stephanus
celos aspiciens et videns cla
ritatem ihm stantem a dextris
virtutis dei lapides dulces fuit
Unde ex habundancia dulcedi
nis quam tunc sensit et pro ini
micis oravit et deo amatus co
ram dei obdormivit / 2a pars cor 9

est bernardi super xlviii super cantica quia
sic dicit hec mea interim sublimior philosophia scire ihesum et hunc crucifixum. Non requiro ut sponsa ubi cubet ut pascat in meridie quem in tueor salvatorem in cruce. Illud quidem sublimius istud non suavius et pacatius est. Illud panis parvulis et paucorum est solum privatum hoc lac que omnium lex parvulorum. Ex quo ulterius infero quod Christus in sua passione et morte omnes docet efficacissime. De virtute sermone in tractatu de contemplatione ihesu christi. Quis tam deliciosus qui visa christi passione non abstineat. Quis tam iracundus qui non descendit. Quis tam resolutus qui non doleat. Quis tam maliciosus qui non condoleat. Et subdit docet paciencia commendat humilitatem implet pacienciam et perficit caritatem quibus virtutibus communia tunicas ornant quia caritas cunctet obediencia tenet dexteram paciencia sinistram humilitas in radice collocat. Hec ergo tunc docuit facto quod primus expressat in verbis dicens qui vult venire post me id est diligit me se quia vero in me tunc caritas abneget semetipsum ecce obediencia et tollat crucem suam ecce paciencia et sequatur me ecce humilitas unde

Augustinus super Johannem legitur in quo ista erant membra pendentis etiam ad kathedram pervenit docentis et per hoc exemplavit quia Christus in divisione illorum que habuit docuit misericordiam uxorem dedit Johanni in custodiam virginem virgini. Latronem pie tenti paradisum crucifixoribus vestes patri animam Joseph corpus tradidit ad sepeliendum. In eo quod cum gustasset noluit bibere docuit temperanciam in electione loci temporis generis mortis et etiam in morte societatis prudenciam. Et in eo quod de cruce descendere noluit perseveranciam. In eo quod inimicis occurrit fortitudinem et benivolenciam. In eo quod interrogatus siluit imitationem regis. De virtute sermone quod Christi passio plena est virtutibus et liber dicitur vero kathoricorum. Unde Christi passio forte est genere et est plena virtutibus. Dicit ita bernardus dum mentibus mea tua inestimabilem meditatur caritatem tenus sarcina huius gravat cogitacionum tumultus cessat pondus mortalitatis et iniusticiarum more solito non hiudat silent cuncta tranquilla sunt omnia cor ardet animus gaudet interiora mentis lucet et toto spiritus ex desiderio tue visionis accensus invisibilium amore gaudium rapuisse videtur. De festo de Augustinus in libro de simbolo vide te domine veritatem in morte miracula facientem celum et totus orbis tenebris obvolvitur elementa turbantur sepulcra patefiunt mortui revixerunt infernus gemuit limbus spoliatur mirum factum est magnum chaos

omnis natura timet periculum et iudea petebant presidium unde pylatus miratur quod iam esset mortuus et centurio qui ex aduerso stabat proclamat eum filium dei. Quia ergo christi mors et passio testificatur dei amorem ad nos et est tanti gaudij tante consolationis tante suauitatis tum sit plena uirtutibus documentis et miraculis quod salubrius est cor nostrum in ipsam reuoluere et de ea meditari die ac nocte propter quod iste tantum rotunditus esset undique ab intus ad hoc capitur testimonium id est testimonia tua meditatio mea est. Et quia patet quod deus nos diligit et eius dilexit hoc testimonium in cruce et nos diligamus eum et hanc dilectionem ostendamus in opere probatio enim dilectionis exhibitio est operis unde dicit apostolus karissimi diligamus non lingwa aut uerbo sed opere et ueritate. Sed uideamus iam que sunt illa que ostendunt quod deum diligimus. Respondeo quod multa sunt signa que ostendunt et testificantur quod deum diligimus primum quod homo libenter de deo cogitat quod de deo libenter loquitur quod de eo uel eum libenter audit quod propter eius consuetudinem alia obmittit et quod ut eius amorem possit etiam dampnum et penam suam sustinet. Et ideo sicut ergo pena introgat sicut tyrnus qui eum uere amat quod sibi in hoc indissolubiliter et quod eius absentiam diu pati non potest sustinere non potest

et ut augustinus dicit signum est quod ille deum diligit qui se diligit sic si ut sicut deus sanctus est et ipse sanctus esset. Levitici xi. Domini sancti estote quia ego sanctus sum. Ex quibus arguitur quod dilectio dei omne malum excludit. Dicit ii augustinus deum diligit qui implet illud prophete qui diligitis deum odite malum et ideo est quod deus lux est et tenebre in eo non sunt ulle. Que autem potest esse conuentio lucis ad tenebras ex quo omnis malicia tenebra est. 2o dilectio omne bonum includit propter quod augustinus caritate eius actus est dilectio dicit esse mentem omnium uirtutum quod tamen opus est imperare hic omnibus uirtutibus ut uiceret actus suos. Unde super illo plenitudo legis dilectio 2 ad Romanos xiii dicit glosa tamen non omnes uirtutes habeat qui habet hanc uirtutem tamen plenitudo legis sit caritas que quanto magis est in homine tanto magis est uirtute perfectus. Quanto minus tanto minus in eo est eius uirtus et quanto minus est uirtus tanto magis in eo est uicium. 3o et si multa sunt testimonia ostendens quod deum diligimus nullum perfectius in sic ipsa dilectio. Dicit augustinus de trinitate ceteri uirtutes et bonis et malis possunt esse quibus sed dilectio dei specialis est uirtus sanctorum. Et 2m hoc ideo hoc posset sic exponi testimonia tua id est opera dilectionis illa uerba que ostendunt quod te deum meum amo meditatio mea est id est tota intentio consolatione uertitur circa illa. Et augustinus hic cum lectorum per testimonia intelligit mandata

tercium

2m

3m

augustinus de trinitate

aug

[illegible marginal note in red]

[illegible marginal notes at foot of second column]

Ips̄ oīa opa ... q̄d eque mal̄ ... et ... deleg̃ d..
... martirij ... qui passiones et ... q
... mortuus est

non posses aliquid ... deo ... Confessionis ...
in ... et ... a ... delectare ...
... diuinus ... dilectio et ... possent ...
... testimonia vel martiria

qu̾ia martir grece testis d̄r latine
et est rō q̄z int̄ oīa opa n̄ m̄
ita efficaciter testificatur et ondit
q̄ deum diligimus sicud id q̄z
pro eo iniuriam sustinemus / Ua
non possumus d̄ niclig iret bne
et maiū dilecc̄om ondē q̄z pro
et sibi conformiter patiendo vn̄
Ja° 3° ioh̄ 3° In hc q̄gnouimus
caritatem dei q̄m ipse pro nob̄
animam suam posuit et nos de
bemus animas p̄fr̄ibus ponere
Esse ad ondendam caritatem ma
ior̄ ita p̄positus pomt̄ ista p̄a
q° et p̄ mentale m̄riū dei m̄ mo
bis dilecc̄om ondat t̄n q̄sider̄ᵒ
interioꝝ in mēte simul et actoe
multim̄ q̄solat t̄ribulaco̅ne
Prima pars q° p̄z quia tēptaco
nibus resiste ē m̄ Aug° m̄ e mar
tirium in mēte / et hoc ondit
nos ad deum dilecc̄om h̄re quia
sine dilecc̄one dei non p̄t quis
resiste aliqui temptacōni Item
h̄re pacienciam in oīa p̄missioe
ut Aug° d̄t ē mentale m̄rium
et int̄ oīa signa que h̄nam̄
sunt pure et h̄it m̄llu ē sig̃
euidēcius caritat quia m̄ ia v̄e
possidemus animas m̄ras Ite d̄t
Aug° in s̄mone de obedētia q̄
cum q̄z p̄ lutate testimonium
dederit et omnis causas cū iusti
cia iudicauit q̄ q̄ p̄ testimonio
iritat vel iusticie p̄tulit totū
et dominus p̄ m̄rio q̄putabit / Ex
quo ar̄ q̄ odia hom̄ sustinere
oblocucōes iniurias et aīa m̄ria
sunt mentalia et ondit ī nob̄
dei dilecc̄om ut notū et p̄ q̄ns ī a

p̄s q̄clonis veri / Ex qua p̄te
q̄ oīs elicio primo q̄ p̄ar
h̄e suos m̄rios / rō q̄z martir
dia frange libidine expelle
/ cupiditate extinguere et
vb̄z iusticiam custodire ma
gna pars martirye / Ho
a demone acquisitus no re
quitur robor corpis l̄ cor
pale exercitiū d̄t n̄ Aug°
multi in lecto vincentes
dyabolū conaut̄ et vident
no se moue possent et intr̄
in corde tantas vires h̄nt
et tanta pugnam exercent
et p̄ pugna occultat victoriaꝝ
occultam reptat / Certo semp̄
p̄sto ē exercitū pro acq̄one acq̄
sitione rō d̄t Aug° ī s̄mo
ne de Jacob et Esau / mq̄z
deficit occasio conne t̄n xp̄i
miles intelligat pugna
et sciet quia p̄secutore inue
niet / hinc ē q̄ in Job dia̅
milicia est vita hominis sr̄
terram Secunda pars q̄ oīs
q̄clonis p̄z quia q̄siderando
ia que euenerunt m̄rib̄
homo fixus est et ēcq vi te
dei quia omnia que aliqñ p̄mi
sit impleuit in m̄rib̄ / et m̄
tatur in eis diuine g̃re afflu
enciam quia ut Aug° d̄t
sup̄ 1° fluīn impetus letificat
ciuitatē dei / In initio huius
dei g̃rā ad sanctificandos m̄res
descendebat / et multiplicē
miraclo⁊ opacōm q̄z ut h̄et̄
in eoꝝ legendis deq̄ eta ago
nes martirꝝ multa miracla
faciebat in fidei augmētū

1 Joh 3°

q° n̄a

... ī dilcō ... testimonio

unde omnia ista consolatoria sunt quia
robur et firmitatem / sicut in se
fidei orthodoxe / Cor. iii et secundo conside-
racio quarti in sacramento est consolatoria
non minus consolatur tribulatos
confidencia martirum / Secundo quia quere-
batur [illegible] accepi tribula-
cione quassande / Sed in via dicit rex
et ex iii in [illegible] in tribulacione
/ et puritate cor. iii Augustinus ponit
dictum inter baptismum et inicium
de baptizandis nisi vigiliis coram
sacerdote de fide videt / nisi fidem
coram presentiore / prima aqua assumi-
tur / sicut igne vel sanguine
secunde manus impositione accipit
spiritus sanctus / hic efficitur habitaculum spiritus sancti
/ quia non ipse est qui loquitur sed spiritus
patris loquitur in eo / tercie accipit eu-
caristiam in memoriam mortis domini
/ sicut ipse christus concedit / quarte abrenun-
ciat in malis actibus / quinte abrenun-
ciat inte / illi omnia peccata dimittun-
tur in [illegible] exigentur / Ex quo recipitur
quod de quarto maiora sunt que fiunt in
mundo illis que fiunt in baptismo
de tanto sunt magis consolatoria
/ Ex quantitate consolationis recipitur
ex bonitate consolantis / Cor. iii
diversitas consolacionum recipitur
ex sanctorum martirum quia diver-
si passi sunt et pro vobis vide-
mus / Unde in ecclesiastica hy-
storia in ca° xxx ponit quod du-
plex est causa martirii una
ne violaretur decorum / alia
ne scinderetur ecclesia dei et si dicit
non erat inferior gloria sustine
martirium ne unitas violaretur
quam ne demonibus immola-
retur / unio sua in mea sinam

manus hoc io i n [illegible] / [illegible]
tantum etiam in hoc non possum etiam
mecum sustinem / Et alii sustinue-
runt ne violaretur castitas / alii ne
violaretur iusticia et alii pugna-
tes pro veritate occubuerunt / Quarta
est ergo ex infidelibus consolacio quia
non est vita preciosa consummacione
non invenitur ab sanctis scriptis
nostris / Non invenit homo iam
proprio patri / Aug. ex iii in aliquo
sanctorum iam non processisset / Cor. iii
et si scripturarum sanctarum firmitas
magna est consolacio in est cor-
de magis tunc consolantur martirum
documenta / Unde Augustinus ser-
mone iiii° de sancto Laurencio
dicit / quibus nulla utilior forma
ad populum erudiendum quia eloquen-
cia martirum quam facilius est ad exhor-
tandum et efficax ad persuaden-
dum / tamen validiora sunt exempla
quam verba / Nam et verum natura
est hec quod multos aberrare abdu-
cunt quia carnalium [illegible] intuentur
/ Sequitur et consilium meum iusti-
ficaciones tue / Hic iam ponit mo-
dum exercicia agenda / ac si n-
on non sufficit christi passionem me-
ditari / et sanctorum iniuria considerare
/ sed requiritur ut homo sequatur
consilia de agendis / In quibus me-
ditatus est de christi passione et mor-
te / querit consilium de eius imitacione
christus passus est pro nobis nobis relin-
quens exemplum non solum ad hoc
ne fatigemur animis nostris
deficientes / sed etiam ut sequamur
vestigia eius / Sic etiam est de con-
sideracione martirum / quia non potest
considerare que ita sunt passi ipsi

3m

Aug. sermo iiii de sancto Laurencio

Consilium meum iustificaciones tue

1 Petri ii

martirꝫ tormeta et nō solū illa
que ipsi fuerunt ꝯsilia dt eni
augꝰ tractando i^m tertium vbi
est thezaurꝰ tuus i e et cor tuū
dr luxuriosis qui seminat in spū
de spū metet et vitam eternam
dr supbis qui se humiliat ex
altabitur dr iracundis a te
pisti alapam para te ad alteram
dr discordiosis diligite inimicos
vros et bnfacite hys qui oderūt
vos dr supsticiosis et ypocritis
regnū dei intra vos est dr auaris
sic nolite querere que videntur
sed que non videntur quia que
videntur temporalia sunt sed que
non videntur spūalia dr omnibꝫ
omnibꝫ nolite diligere mundū neqꝫ
ea que in mundo sunt na omne
qꝫ e in mundo a e ꝯcu car a
ꝯcu oc a sup vi dicit si dr
testimonia sunt meditacones
mee sicut vire sunt iam dei ꝯsilia
attendet dr in terram regula sunt
meditacione illorum regulet ex
ra exacto i eorum ut totus homo
reformetur Rembꝫ sit porcio con
clusio sit hec tria multa efficacia
ꝯsolacio multitudinis scdo ꝯsideracio
impletionis mandatorum tercio qꝫ
x passionem ꝯsiderare et tumpstans
sectorum nichil est si hoc sit ꝯside
rando non inveniunt semitam via
dei mandatorum nam sit facere
e tu bal et mestum esse et nō
sperare de agna venia sed qꝫ
homo ꝯsiderat qꝫ dei mandata
implet et 2m dnia ꝯsilia vi
rtute paciendo eternam ꝯsolacionem
recipit qꝫ sit sit princeps et xpi

passionibus et martirum mr illud
princeps ego sum omnium timencium
te et custodiencium mandata tua
Ex quo ar qꝫ dei mandata sunt
quasi speculum vite humane qꝫ
ibi debet homo cognoscere scip
et et ex inde ad consolacionem vel
ꝯsciencia devenire Unde dicit
augꝰ mandata dei sine cum
legunt sine cum audiunt sine
cum in memoria recolunt tanqꝫ
speculum intuenda sunt et a lege
gat app dicente si quis audi
tor e verbi et nō factor ꝯparabitur
viro consideranti vultum na
tiuitatis sue in speculo Cor^m
Non pium est testimonium de
dilectione dei impleco manda
torum dt n augꝰ qꝫ man
datis dei iustis et arduis nō
ꝯtempnit humana fragilitas
nisi premencs admonet tan
tum et hoc cor^m est x di
centis si quis diliget me ma
data mea seruabit et et 2^m
hoc hec clausula exponitur
sit et consilium meū est insti
ficaciones tue i vnie 2^m tua
mandata que iustificant et
meipm et ipsum deum qui hec
mandata dedit hominibꝫ vn
dt hic augꝰ adiutor qꝫ hꝫ
doceat et qꝫ hec ꝯsilia insti
debeat esse ut sic meditet
mandata dei ut se exercitat in
dei laudibꝫ et oracionibꝫ Unde
e residium usqꝫ ad auctoritatem
augꝰ vt iustificet dominum scp
qꝫ facit agendo que deus man
dat et qꝫ credit sibi placere Unde

luce vii dr Omnis ppulus audiens
vz gmendacom Johis et pub
licani iustificauit ihm bapti
zati baptismate ioh pharisei at
consiliu dei spreuit n̄o bap
tizati ab eo De 3o dt bs aug9
Ecce consiliu contra consilium
consiliu sedencium pncipu sunt
mires pde consiliu pacie
ncium sunt minores ponitos in
venire reddebant illi mala
pro bonis isti bona pmalis
Quid go mir si illi occidendi
defecerunt in hoc modi ergo
nido dicit esse insipiatones
domini qua sunt nob aro
tradite non solum v̄bo ut
dicit ait v Diligite inimicos
vros sed etiam exemplo ora
do pro eis luce 23 pater
dimitte illis Cum ...

Adhesit pauimento anima mea uiuifica me se
cundum verbum tuum Ex
pedito ttio octonodo subilla
lra gymel q interpretatur ple
nitudo seu retributio Hic ia
quartus octonarius visum in ap
cu pytulo ponitur i a lra
delech et 2a h lra triplice ex
posicom seu interptaciom delech
n sit timorem in delech p
natiuitate delech ut dt ho
norius in tpr tabularum et os
interptaciones ad sensum con
currunt vlam ut Ambros
dt ex corpalibus et malibus
que in hoc seculo generant
timor pcedit ppt qi ita caduca

et corpalia n̄o distant a timore
timor aut generat licet imppe
rtaitatem qr eam introducit
2 in Aug in ut secta filium
Duplices aut tabule sunt
gemine dilectonis precepta in hc
n octonario orant sancti et dm
timentes ut n̄o ex timore ser
uili sed casto timore mandata
dilectonis psiciat et ordo gens
qma pq qz releuat e amissis
et accepit plenitudine doc qua
innititudine defectuu Hic ia
timens dcralapsu petit ut pos
set psicere mandata dilectonis
dnie d n aia mea hs adheset
corpalibus vt timices peto vi
insicat i saluitive timorem
dei qr hoc pmittit v̄ba tua
vt gtinuat sic ut dt gorth
supra petit auxi in gre dne
contra infirmitates et hostes
penales molestates Hic iam
petit q malas consuetudines
et q oima alliciencia et ptin
heucia in malum culpabilit
petit n h remediu et q tam
culpe et q culpa et q qdam
malum et q antiqz malam
consuetudinem Ex quo heing
q aduito q defectq penales
Instandum e ut inuaremur
contra defectq culpabiles qui
sunt prioribq dampnabiliores
Et mouet go hoc pdeclaracoe
heb bitz abillecto m bus vite
pntis realis oia virtute v̄bi
dei poteret liberari vitas go nib
hetur ex hoc v̄su alie pphia
n n̄o petet sibi hoc psici n̄o poss

Lxxxxv (?)

et pre dicit augustinus tal[ite]r nichil est potencius nisi qui dat tali[te]r vi[delicet] ipso quod illa virtus liberare potest ab omnibus illectionibus et iterum dicit v[e]l e[st] tal[i]b[us] q[ui] est quod posset abesse. Unam habetur sicut in laudibus dei. Exim sanat omnes infirmitates tuas / et iterum re nouabitur ut aquile iuuentus tua. / Hec omnia videntur senatre pro ueitate omnibus / Nota quod 9o sit f[act]a ar[...] sic illectiones et se ductiones quamdiu stat ita vita non cessabunt / et hec quare et in sanctis temptamenta crassantur. Unde id sancti vincula et carceres lapidati sunt temptati secti in occisione gladii mortui sunt pro x[rist]o. / Et quibus fortiorum illectiones ab hiis inferioribus pressus non est exquo ite dicit adhesit pauimento anima mea. Et paulus dicit quod sentiebat legem in membris captiuantem et alliciemtem in lege peccati. / i[d est] vi[delicet] quod 9o sit f[act]a / Et diuiditur hec littera sicut anima primo ponit malum impediens secundo donum resistens ibi viuifica / circa primum tria facit / primo ponit illectionis te nacitatem quare adhesit / de quo alibi infixus sum in limo profundi et non est subsistencia / 2o illectiuum vili[ta]te quare pauimento quod est vile quod et infirmum / quod in ope primum hominis eo peccato exigente est maledictum iuxta illud maledicta terra in ope tuo / 3o illecti nobilitatem quare anima mea que est omnibus capax particeps donorum dei inter quam et deum non est dare medium / d

go adhesit ac si diceret reuelatis sensus in oculi velamine ablatum est ab eis / quod hostes aduitus sum et in nusquam hinc peregrinacionis aduitus multiplex. Sed non dum est finis inimiciarum / adhuc non sic consumatus / adhuc habeo magnum impedimentum graue vinculum quia anima mea adhesit pauimento i[d est] corpori uel corporalibus ut patebit circa expositionem / Notandum est differenciam delectabilem quod ad naturam anime et ecc[lesie] ad gloriam corporis pertinet eorum unio ad inuicem / ita quod hec quod anima est corpori vincta est ad 9 moditatem utriusque / Et primo videamus quo ita vnio consistit ratione anime / dicit sicut anima exquo est facta ad ymaginem dei / ideo sicut deus habet in se ydeam multarum ita anima habet in se multiplicem adoperacionis virtutem ut ipsa anima exercere posset i[d est] ab operaciones vincta est corpori cum multis organis disposito. Habet enim recipere species diuersorum sensibilium in quorum apprehensione opus erat multa te organorum quibus vis apprehensiua moueretur et ponit exemplum in sensus exterioribus te ciuitate diuersis aditibus recipit in se ex viribus partibus confluentes qui licet vnam ingrediantur ciuitatem tamen vnus vadit ad ecclesiam alius ad plateam i[d est] ad domum alter ad forum et quilibet se diuertit iuxta suam sentenciam. Sic animam nostram ad intra sensus nostri diuersis implent aditibus / tamen omnia que i[d est] intrat in eo sue intelligencie desinunt et di

[illegible]

indicat et disponit vni stadii ce-
lo est stellarum multi tales propter
diuersitatem operacionum et ars adul-
tas operaciones requirit instrumento-
rum diuersitatem sic corpus huma-
num habebit multitudinem membrorum
propter multiplicitatem operacionum Secundo
exinde accedit corpori et multum
quod exinde corpus participat vita bona
leni et participat effectus gracie quod
gracia informans animam mitigat in
tantum viciorum corporalium habet et am-
pliorem dignitatem quod propter id est vita
quam habet ab anima participabit eterne
beatitudinis quia id est vnio quam
est anime ad deum per deiformita-
tem glorie redundat quodammodo in corpus
habet et aliam ex hoc perfectissimam
dignitatem quod ex hoc quod habet vnio-
nem cum anima redditur est proporcio-
neum ut secundum aliquam partem
sui generis vnietur filio dei in vni-
tate persone que vnio precellit et
illam que est nature et illa que est gracie
et id est quam que est glorie Ex quo primo
claret quod vnio istorum duorum est congo-
nabilis Dicit vero Augustinus in libro
de spiritu et anima quod tam diuersa et
tam diuersa ab inuicem potuit
[illegible] veniret [illegible] ple[illegible]
sunt miraculis anima non est corpus
et uita caro minus et tactus [illegible]
tis hec dicunt refertur ad forma-
cionem corporis primi hominis 2o
ex vnione ista corpus anime est sub-
iectum quod ipsa vnificatur id est
ipsa est actus eius ipsa est motor
eius et corpus vt ex mortalibus
habet se ut eius instrumentum quod anima
per illud exercere habet suas operaciones
3o corpus alio racio vile esse ar-
ctatur vnione Nam si corpus

et anima ad inuicem comparantur secundum
proprietates determinatas autem in genere
suo ex quo anima habet condiciones
nobilissimas et corpus ignobilis-
simas est quod vnio corporis cum anima
attestatur ignobilitatem corporis que
et opposita iuxta se posita magis
elucescunt Deus si ad inuicem
ordinauit ut perfectum et suum perfec-
tibile patet esse declaratum in nota-
cione vnio ostendit magna corporis
nobilitatem quod magnum est corpori
habere armoniam cum anima tante excel-
lencie et omne aptum et habile ad
operaciones vite hijs ita prepositis
ponitur ista questio prima Et si sic est dicitur
et anima tum per deuncto animam pol-
luit hec vnio de quo iste querulatur
quod adhesit pauimento id est corpori in-
fimo anima mea ac si dicat quod dignum est
esse nobilius est anima et sine nature
fuit sed quieuit corpori vnum quod
sibi participabat sine sue condiciones
operaciones faciebat Sed post corpus
similiter adhesit pauimento in ma-
cula concepit ex corpore sed vnio inter
illud conglutinatur est verum inter-
tim Racio quod hec questio sit vera non probatur
racione quia fidei est Vnde dicit alle-
gaudi anima quod contactum carnis infun-
ditur sicut aurum pauperis corrumpitur
vini Non sic quod caro agat in animam
per se loquendo Non sic quod caro ipsi
anime imprimat aliquid macule Sed
ergo anima vnitur carni corrupte
vicium contrahit et accipit racionem culpe
per comparacionem ad iniusticiam primi motus quo
adam amisit iusticiam originalem
Vnde sic est dux iusticia prima que hoc
sed faciat sic patet dei qui habens genera-
ciones se moribus iustis anima que non
sed quibus faciat Sed que sed fit sic in prologo

bapt[to] sit in sua mediate xo / pecc
ou x e in insia p[r]a q[uia] ? vmusq[ue]
fatic s[ed] ut madulte peccatis in
/ ra q[uia] no ? quib facit s[ed] que ? fit
exallo ut pimulo expecto ade et pot
ex m lic no oiquaq[ue] simile vinu
suo colore suo sapore induct ad
etatem 2m non h[abe]t culpam in se
sic caro non dat culpam p[ro]p[ter] corpo
ipi anie qaliq[ue] aia intat no
est culpabilis caro / sed tn h[abe]t quod
in se vitutem aiam inq[ui]nandi et tez
inficiendi non ex se sed ex culpa
ade que h[oc] meruit / vnde no d[icit]
p[ro]ph[et]a adhesit pauimento sed adhe
sit ad inmundum q[uia] nec corp[us]
i[d est] peccati anie imprimit nec aia
seipsam i[d est] inquinat / sed q[uia] illa
feditas veniat ex illo[rum] vnoe de
mito primo culpe / et 2m h[oc] Am
bros exponit istam clausulam
d peccator q[uia] d[omi]nus mandat puta
uat non in hereditatem sed in corpo
et inalia deflexat p[ro]p[ter] delectatio[n]e
secularem h[uius]mo[d]i iuste dei i[d est] sublimi
loco erecti deploat infelix suaz
dicens adhesit pauimento aia
mea s[ed] alibi aut humiliata e i[n] pul
ue aia mea cglutinat[us] e i[n] terra
vent[er] meus / penitencia n[on] e vox
ite h[oc] ambros / Exquo elicit[ur] p[ri]mo
quia aia in vnioe cum corpe
amittit naturalem suum vigorem ro
qui que p[ri]ncipaliter debet corpori ex
multa facere commettit corpi et re
ptat in corpe ut in pauimento
et adheret ei ita q[uia] se suo vigore
nali non p[otes]t erigere nec p[otes]t assur
gere in altitudinem ? debita aia
/ h[oc] totum e ambros. cta istam litt[er]a
d[icit] n sic aia quem corpi velud
in humo reptat pauimento ad
heret p[ro]p[ter] tm p[ro]p[ter] terrenu[m] habitacl[um] / p[ro]pter
q[uia] hoc corp[us] dictu[m] est Et ex h[oc] Am

brosius elicit 2ic etiam inter sp[iritu]m
et aiam d[icit] n sic ex n[atur]a ipsius
corporis et ipsius anie natura
ex q[ui]one negetur d[omi]nise sentencie
hoc est 2rie nam caro concupiscit
adu[er]sus sp[iritu]m et sp[iritu]s adu[er]sus car
nem / dicit ap[osto]l[u]s de mortis h[uius]mo[d]i
corpe petiit liberari / vnde mo
net h[oc] augus 2ez / quo possimus
v[er]ba hec cgrue p[re]cedentib[us] i[n] cor
p[or]e m[ente] ? sermo di[ci]t t[er]renis adhe
sisse qui dixit exercebor in insti
ficacionib[us] tuis et cetera et testioia
meditacio mea est / et videt s[ed] d[i]c[itu]r
sic an p[ro]ph[et]a aductus q[uia] corp[us] q[uo]d
corripitur aggrauat aiam cupiebat
dissolui et esse cum xo / q[uia]diu n
sumus in corpe peregrinamur a d[omi]no
ac s[ed] d exquo ex q[ui]ncione aie
cum corpe ipa aia aggrauatur
vinificata nie i[d est] aiam a corpore
dissolue / ut solutis vinculis
corporalib[us] viuat inte sine impe
dimento Exquo arguit[ur] q[uia] hac
insticione posita anie in corpore
aia ex corp[us] posita e nobilior
q[uod] dicitur quam in corpe quia
tunc vinificata est / Sed i[n] cor[por]e
est mortalis i[d est] a corpe separata
et tunc opacio[n]em suam no alli
gata corpi libere opabit[ur] Sed mor
tuus dubiu[m] p[ost] hanc vitam cor
ponet[ur] aia b[ea]ta adhebunt eis
q[ui]d go potit i[d est] te nunq[uam] habeu ut p[ro]ph[et]a
petat istor[um] dissolucio[n]e[m] exp[re]sso exi[g]
et nunc indissolubilia / et videt
tunc corpa erunt no corruptibi
lia nec grauabunt aias / et si
consideremus nunc nos nos cor
poib[us] sed ipsa corpa nob[is] ad
hebunt et nob[is] deo mr illud
michi aut adherere deo bonu[m]
est Exquo eliciat[ur] q[uia] te anie opa
cio erit nobilissima cu[m] recepi[n]et[ur]

suo corpi / cum enim corpus hu
miliatum nrm reformabit et co
figurabit corpi claritatis sue tu
aia omnino possidebit corpus
et ideo iam no erit aiale sed ma
gis spuale / nec in aliquo impe
diet spm sed obediens erit oio
spiritui. Cor[ollarium] iii et si aia i cor
poris unione fit rea peti et de
hec sciat no tn ab eo excusatione pt
qz deus hec sciat notum e / quia
ex sua sue iustie hoc processit
/ nam et mala uita sue scie co
tinetur / Sed qz aia in unione
fit rea hoc dicat quo iam pbat
/ dt tamen allexan de hal in
scripto si non concedit qz aia
pui peccat quia no dum habz
usum liberi arbitrij / Sed bn
fit rea peti qz ase no hz sz ab
eo qui hoc demeruit / qz n
primus homo noluit suare
iustiam s[ib]i et alijs ideo qntu
est de se pdit iustiam sibi et
alijs / Ex quo ar qz nec igno
rancia nec impo[tenti]a ab hoc
peto excusat ette no uz sic ar
guere aia no pt ideo petm
euitare nec pt ideo puidere ergo
no e rea peti gnatz qz et igno
rancia et impotencia a pecato
excusant / ar iii n pcedit de
peto actuali non de orignali
qz ut dt allexand ab in
iusticia qz sibi unus quisqz fit
omnida ignorancia excusat
et simult impotencia sed ab
illa que ab alio fit no est
excusato quia ista ptiui fit
agentali de mito et ptinadi
una iustia que fuit peta per
in filios usqz in gnatom et ge
neratom. Cor[ollarium] iii et si est aia

et corpus in unione polluitur
non tamen ex hoc decet agit aliqz
in iustum / ita nulli illorum
aliqz ex sua accione qua aiam
creando corpi infundit puidi
cat / prima pars pz qz pmo
aia polluitur feditate culpe
et exinde corpus feditate pene
non sic qz i esset positus spus
aliqua quia simul te sz fuit
sed solum quo ad ymaginacoes
et expressiom / Ex quo pz pmo
qz ad feditatem aie sequitur fedi
tas carnis / et ita nunqz adma
ius / 2o qz feditas aie e racione car
nis / non quidem actiue / qz sequitur
carnis corruptom quia caro
non imprimit in aiam aliqua
disposicom qua no hz sed aia
dum carni unitur recipit cor
culpe ex coparacione ad pmum mo
tum / in primo homine / qz ca
renciam iustie aia puuli hz
ex carencia illius iustie que fuit
in aia aia / per modum i do
quo a pute caro traducitur ipse
aia sicud ingenacione unuo
ca ultimum simile e principio
et in incorporacione uniuoca sz me
dium dissimile sicud ex carne
gnatur caro per semen sic etia
aia puuli similis incorpore
aio pmi pntis qz si d erit
in aia gnaute sic bria e in
aia geniti / pz n in anima
ade fuit culpa / post secuta e
pena sic et hic / Sed in hc e dissi
militudo / qz qz semen traducit
carnem ex carne cum lege infec
tonis hoc est pene / 3a qz pena
orignalis peti pcedit culpam
orignalem peruuli / pena n
peti est talis generacio penarum

bene pctm originale secuntur pene
psonales cum corrupcione nature
In pe aute pncte nulla pena pre
cessit culpam / et ita prima pec
tor ry vera sa q deus in hoc no
agit in iuste pz quia nec agit
in hoc iniuste sm gnalem in
iusticiam nec sm spalem quo no
rin gnalem in hoc n' q corpi
multi r organizato animaz spua
lem ronalem et creatam ad sua
ymaginem infundit agit iuste
/ quia reddit vnicuiqz cor suaz
psectom ut iam dictum e / Nec sm
spalem Sit enim deus puit huaz
naturam sicud meruit / Humana
siquidem natura deliquid in po
pnte et punita e in ipso et in sua
posteritate et hoc valde iuste put
dictum e cca illum v'sum iniurya
sti supbos / Et sic pz iam pma ex
posicio quo anima adhesit pauim
to i' corpori / Nam videamus de sa
adhesit pauimento i' ipsis rebus
corporalibus trsitorys et caducis
anima mea / Nam pcto originali ex
infirmitates que sunt cauz quatuor
gnales inflicte sunt pma est
difficultas ad resistend malo
/ 2a difficultas ad paciend ma
/ 3a difficultas ad faciend bo
/ 4a difficultas ad continuand
in bono / nnr 1o multi sunt
infirmitates cor / Ex quibus in
firmitatibus pcedit concupiscencia
phibitor et fuga iniunctor
seu preptor put dt app pctm
p mandatum opatum e in me
omnem concupiam rom vn v' glo
dt ex phibicione legis aucta e
concupia / talis enim e nostra
carnalitas ut ardencius de
sideret phibita qz no incedrit
iacet quasi sepita / Ex quibus
pz pmo quo anima huc pavi

mento in hoc / quia ab istis car
nalibus i' que ex carne venerunt
infirmitatibus sustinet magnas
grauitates quibus n e cui non
esset difficultas in resistendo pctis
p capite ex quo ut dt gloza h
supra aucta concupiscencia ex
mandato dya 9 exinde accepit
occasionem nos magis teptandi
/ videns n' legem datam man
xilium hominibus magis exarsit
iracundia adv'sus hominem et
magis insistit ut legem v'tet
illi in pnicicm cum prius qui
scaute possidens minus tepta
ret / multum grauius paulo
stimulo sathane / nam et ter
dnm rogabat ut eum s' auf
ret / q non fecisset si no grauis
difficultatem in resistendo ha
pz q non est in ptate hominis
carnali concupia care / Vnd dt
iste hic / anima mea adhesit
pauimento i' ita tenacit q in
corpe exiens abeuns carnalita
tibus soluta esse non pt / Vn
gloza sup 1o Nec exhibeatis
membra vra arma iniqtati
pcto rom 6 dt concupia i po
motu non est in po motu qui
surgat et subdit concupia lan
guor animi est et tyrannus est
mouet bella maitat desideria
mala pq dauid dyao arma
ut deseuite nos dei acceptam
nos ptate primo nos illud
deinde seducat et tandem mo
tificet / 3o pz q'li homo ex se
et in se ipso h; om malor o
riginem / quia concupiscencia
que ut dicit gloza vbi sup
quinqz e nomen fomit qui
est nomen actus incitorie qui
illo surgit fomite etia nob
nolentibus et gnale vi e qz ex m

2a expo

tor in

om in

omnia mala veniunt / dicit ergo iste que
rulando et exponendo defectum suum
adhesit pavimento anima mea ita
quod non solum ab istis continuor / non so
cius carere non possum / sed etiam
longius carnalitates sentio in me ipso
Hic est morbus intrinsecus de quo
etiam paulus conqueritur dicens se
tis legem in membris meis contra
riam legi mentis mee vivificatum
in hoc id est et domestica intra eius
terminos deducit ponit quod ita Non
obstantibus quibuscumque remedijs contra
homines pati ab istis affectionibus
ita ergo videtur iam esse probata ex
istis correlarijs et adunitatem eius
facit id est iacobi primo unusquisque temp
tatur a propria sua abstractus et illectus
primo non homo ab hijs que bona sunt
per concupiscentiam abstrahitur et postea ad
malum allicitur / Unde dicit ambrosius
sicut quod adheret qui deo sequitur lege
dei ita qui adheret carnalibus sequitur
legem carnalium / quod qui adheret deo
unus spiritus est cum eo / ita qui ad
heret meretrici efficitur corpus cum ea et sic
dicit terra id est quam gerimus interius
quibusdam nos capit illecebris et
quam multis quosdam voluptatum
carnalium / sucis delectacionis id est limit
/ ut sibi sit lateat vitas id est peccatum et
pena peccati / Ex quo patet primo quod ex
ca ista interiori concupiscentie cooperatur ada
mo sibi visionem dicit in ecclesiasticus narrando
concupiscentiam interiorem animam quodammodo carcere
claudit et in quodam luxurie cum
gustio sita tenebris involvitur delic
torum / quia iam id est concupiscit implere ca
aliud / et de exterioribus omnibus dicit qui
foris species apparet deceptionis intus
prurigo et demum latet dampna
tionis ut lateat in hijs minus et so
rensis quadam specie decipiant appa
rentes / Ex quo elicitur quod omnia exterio
ra peccato commisso in se susceperunt alias
formas / eo quod propter peccatum deteriorata
sunt / non sic quod peccatum aliquas formas
rebus imprimeret accidentaliter quia a prima
condicione habuerunt / ut est supponitur
etiam peiori forma decidissent a sua
perfectione naturali / sed peccato commisso ho
excecatus est sic quod res non ita sicut con
te sunt sicud prius cognite fuerunt
/ quoniam non stetit erectus omnia dirigebat
in deum et ex omnibus cognoscebat
deum Sed quando cecidit et se
incurvavit omnia voluit retor
quere in se ipsum / Unde quia querit delecta
tiones in rebus non retorquendo eas
in deum / omnia occasionaliter veniunt
sibi in multiplicationem et interpretacione
quo ad ruinam / et ita dicuntur habere
alias formas quam prius ducebat
incognitionem creatoris nunc vero adducu
ntur et sic peiora dicuntur quia in ma
lorum occasiones devenerunt hominibus
Valde ergo anima mea adheret pavi
mento id est istis inferioribus quia non solum
homo sentit in se concupiscentiam
ad ista inferiora que est prohibita lege
divina Sed etiam trahitur exterioribus
ad delectationem et ad consensum
ab hijs ergo petit vivificari id est primum
ne deducerent usque ad mor
talem consensum Unde alibi
ponitur in oratione vel consimilis
domine aufer a me concupiscentiam et
animo irreverenti id est in inferioribus se
delectanti et infruniento id est sine lege
freno inique delectationi consentienti
ne tradas me Ecclesiastici xxiii
Cor in exterioribus elicitur quod concupiscentia
exteriorum que est adhesio pavi
menti totum pervertit ordinem

xxiii

quia et ad deum et ad proximum et ad
seipsum / modo hoc declarat quomodo ad omnes
partes / et primo quod corrumpit ordinem
quo ad deum / quia homo ordinatur
ad deum / primo in intendo primo
veritati concupiscentia vero monet ad ob-
livionem veritatis convertendo oculos
cordis et ad alia / quod non latronum
ista sequentes se faciat deviare
et blandiendo ducat ad modum la-
tronum Sic etiam facit concupiscentia
Unde deduxit illos senes bene
spiritu zizanie ad hoc quod exarse-
runt in concupiscentiam eius et aver-
terunt sensum suum ne recorda-
rentur iudiciorum iustorum Danielis xiii
Secundo ordinatur homo ad deum
adherendo eius ineffabili bonitati
concupiscentia vero monet ad dissolu-
tionem amoris inter deum et animam
et committit hominis concupiscentiam ad su-
avitates istorum inferiorum ob immensa
bonitate divina / que modo adulte-
rat odium inter veros coniuges per su-
as blandicias de quo supra alle-
gatum est etiam Jacobi i dicitur
quilibet temptatur a concupiscentia sua ab-
stractus et illectus concupiscentia vero ge-
nerat peccatum quod cum consummatum
fuerit generat mortem / tertio ordinatur
homo ad deum obediendo divine
maiestati concupiscentia autem monet
ad contemptum maiestatis divine
et committit inextinguibilem ad prevarica-
tionem divinorum mandatorum / quomodo nullus
filius contempnit patrem suum Unde
Danielis xi dicitur de filio perditionis quod
totus erit in concupiscentiis feminarum
nec de aliquo deorum curabit val-
de ergo anima adheret isti pravim-
to quam non obstanti divina veritate
bonitate et maiestate ad oppo-
sita se committit Sic homo ad proximum

ordinatur secundum bone nature ne vel sic sit in-
veniatur in naturalibus secundum bona fortune et
gratie Concupiscentia vero iam monet ad
finem occisionis / ad consumptionem
nature possessionis et ad desolationem
concordie et pacis Vere magna ad-
hesio est hec quod non obstantibus hiis in
quibus ordo consistit homo cupit
Unde Jacobi iiii dicitur unde lites contentio-
nes et bella / lites consumunt substantiam
bella occidunt / contentiones pacem
et concordiam dirimunt et videt
nonne ex concupiscentiis vestris / Sed tunc
homo bene ordinatus est in se ipse
quando caro subiciatur spiritui / sensua-
litas rationi / et voluptas bone vo-
luntati Concupiscentia autem totum ever-
tit quia cogit spiritum servire carni
rationem sensualitate infatuat et mal[is]
ardoribus inflammat voluntatem
felix ergo est qui potest dicere ab omni con-
cupiscentia mundam servavi ani-
mam meam Thobie iii et sic patet
iste est non ut aut absque concupi-
scentiis perseveretur aut ut de eis
evacuetur Tertio quamvis habet ita tertium
se habeat non est tamen necessitas ut homo
obediat huius concupiscentiis / et sic facit
libertas arbitrii / secundo non concupiscentia non
eximit hominem a culpa sic nec
concupiscentia potest necessitare in culpam sed
solum habet movere et inclinare
alias non homo non esset dominus
suarum operationum Recurrit [illegible] unum
[illegible] Sophista petit etc vide ibi
totum usque ad finem capituli / Ideo
quorum inter clariori ponit hic quo-
rum ab omnibus que sunt impedimenta
salutis potest homo divina virtute
liberari / primo quia a peccato originali quod
duxit potest liberari sicud et liberatur
in baptismo qui est regeneratio
hominis ad eternam beatitudinem

Cº 3

[illegible]

mr i^o q̃ vos nasci denuo / Jtem pt
ab omni ɔcupia esse liber et ꝑ no
sit ut non sit tristis ne obsit vm
gloza sup^r i^o neqȝ exhibeatis me
bra vra arma iniquitatis Ro^4
vi dt / non prohibetur hic ɔcupia
m p^o motu qȝ no est in nra ptate
qn surgat sed eam dei gra ɔpo
stare possumus ne usqȝ ad delecta
conem puenat / Cas n̄ ɔcupia ɔ
set fortior ipsa gra q̃ e ɔ Augus
qui dt q̃ n̄ est forcior gra nisi
qui dat gram et sic 2^m hic ex
ponit honorius d^r vivifica me
i dat facultatem vivendi sm
preceptum tuu qȝ no est n̄ agra
/ Sꝫ n̄ ɔcupia carnis opatur mor
tem qm deducat ad transgres
sionem preceptorum ut iam e
declaratum / sic gra dat vitam aie
quia p eam homo accipit volun
vivendi sm legem dei / gra n̄
dei vita eterna i preceptorum im
pletio fiat p remuneratio vita eter
nam Ro^m et ꝑ ɔcupia oio
tolli no pt in hoc statu tn ɔtie
pt minui / Nam sicud ɔcupia
nata dum ei non resistitur
augetur et decepto magis augetur
tanto magis homo ad bonum
inficitur et ad malum fit pronior sic
ergo quando gra nascitur refre
nat ɔcupiam et decepto mag
augetur de tanto ɔcupia plus
minuitur ut dt Augus et e dt h
Augus Si recte accipitur hoc verbum
non illud erit ut de corpe per
mortem soluatur sed ut ɔcupia qua
concupiscitur adversus magis ma
gisqȝ minuatur et ɔcupia spe
magis augeatur donec i^a consu
metur et i^a consumatur in nobis
Ergo pz qȝ pecc gram ɔ ɔcupiaz

non derogat perfectioni dt n̄ Augus
quatuscumqȝ quibus sꝫ pficiat lꝫ tam
mortalis carnis eciam hec terrena asser
tum / 2° pz ex hijs qȝ nulla pfeco
excludit timore cautele / omis
n̄ amor qȝ q̃ decepto plus crat
de tanto plus timet ne offendat
i^d n̄ tm ꝑfecta foris mittit ti
morem de timore servili accu
pitur et ita ɔm exponit hunc
passum dicens vivifica me adi
ciendo cautelam ne precidimi
moriatur / 3° pz qȝ ɔcupia hec
post baptismum no manet sicut ad
capiium sed ad exercitium hoc pz gri
corrigitur et dt hec gloza sup^r i^o
vetus iste homo simul crucifixus e / Ro^6 in
dt sic gloza post bap^m gram si ho
vixerit ɔcupiam sentiet cui qua
pugnet et eam despicet si tamen
non in vacuum gram baptismi
susceperit Jn reprobis esse noluerit
non ergo hic prestatur in baptismo
ut ex ipsa quae e in membris
omnino extinguatur nisi forte ineffa
bili miraculo creatoris / sed omnibus
alijs in baptismo abolitis ɔcupia
manet in certamine quo nrm corpus
castigemus et subiciamus servitu
ti sꝫ glo et 2^m hoc ɔm sic ex
ponit hoc adhesit pauimento
anima mea i corpi qȝ ad modum
pauimenti decreta est factum me
bris quasi lateribus ɔpactum
et sensibus decoratum 2^n talem
dum mr i^o castigo corpus meum
et in servitutem redigo p^a Cor^4
xiii / sequitur sm verbum tuu 2^m
Aug^m i dei verum qȝ aias ɔparans
sua inspiratione undique trahit
quia a terrenis abducit Ita qȝ
anima xpi vias ambulat pecco
mortua e et vivit deo qȝ post hic

mors peti in ea onatum here no
no pt pex 3 sepulta apeto fuerit
liberata ps Omnia subiecisti sb
pedibus eius quia conterenda
indurando et solidanda Sap xv
figulus mollem tram premens
laboriose fingit adusus nostros
vniquoque vas Unde dr pam
mentum apaune qd e ferue
quia pulue rulenta ps hu
liata est in pulue aia mea
quia apulueribus purganda
luce ix pulverem pedu vrorz
excutite qa pturenda Hebe
vlt Non hemus hic manente
ciuitatem vnde orat eclesia
pe transeamus pbona tpa et
qa sistan Hest l. Lectuli aurei
et argentei sup pamenta
sicut nobi opa aie sr consi
tat incorporalibus sine quibus
spua subsiste non possunt
Tunc i vim ta me petit do
nu resistendi et hoc tpr sg
ciam ad resistendum eligen
tem 2o ad cognoscendum
illuminantem 3o ad agendorz
ordinem dirigentem 2a i do
ce me 3a i viam iustificationum
In pma pmo petit gre do in
vivifica me 2o exemplarem
modum i sedm vbum tuum
3o dandi motiu et hoc dupr
vim expte sui sz regionem
miserie vias meas enuaciam
2a expte dei exhibitionem mi
sericordie l et exaudisti me er
go vivifica me q adhesi tc
et per hoc mortuus sum au
gustinus tremis adhere mors
est aie Romanorum 8o Si sedm
carnem vixeritis moriemini vivi

fica me ergo ut qui adherendo ter
ris factus sum insensibilis spiritualium
et imperceptibilis celestium efficiar co
rum perceptiuus 1 Cor 2o aial
homo non percipit ea que sunt spc
dei vivifica me Aug non sedm
meritum meum sed sedm verbum
tuum nichil enim vivificatur
nisi sedm q aberio in verbo mitz
hebat Ioh pmo qd factum e
in ipso vita erat vel vivifica
me sedm vbum glo i prpm
qui est vbum patris vel sedm
vbum platum i promissum
tuum de quo Ezech 18o Si impi
us egit pniam abomibus
peccatis que opatus est tc vita
viuet et non morietur Aug
promissionis vult esse filius no
electionis ut sedm gratiam firma
sit promissio omni semini

Vias meas pronunciavi et exaudisti me doce me iustificationes tuas

Postquam
psalmista petiit progressum a mala co
nsuetudine retrahente d vivifi
ca me i da gram qz aia mea
ex consuetudine corporearum
adhesit pauimento tc Hic iam
petit gram illuminantem mage
dis d doce me iustifica f oz n pe
a malis recedere po nec ad
bona attende et vtrumque e ex dono
dei De primo dr prov xiiii
lex sapientis fons vite ut decli
net a ruina mortis q d ad sa
piente ptz vitare ruinam et re
cede a malis sed hoc no pt hre
ex se sed ex fonte vite sed ex do
no gre d. so Eccl vi qui amat
et firmat attendat s ad sapiam

q. d. no poterit a. qs bonu here nisi
tunc a gr(ati)a illustretur. pp(ro)pter q(uo)d in
ps(alm)o d(icitu)r accedite ad deum scilicet corde
ibus devotis et illuminam(ini) i(d est) recipi
et informacionem de agendis. Ce
debitus ordo quia nullus potest recipe
gr(ati)am illustrantem nisi prius a
mala consuetudine resiliat. Co
suetudo enim mali lumen vite
recusat. no(n) vult id admittere. cla
udit omnes meatus quibus lux pos
set animam subintrare. Vn(de) deute(ronomii)
ix d(icitu)r non credidisti ei i(d est) cre
de noluisti abducere te tua ini
qua consuetudine. nec vo
luisti vocem eius i(d est) pelusisti via
no lucet t(ame)n i(lla) lux que illuminat
omnem hominem venientem in hunc
mundum. Ideo post vel posset pe
ccatum. Postquam petivit
donum gr(ati)e per modum exempla
rem dicens Vivifica me secundum
verbum tuum quia nichil vivi
ficatur nisi secundum quod ab eterno vi
tam habuit in verbo. Ideo primo
quod factum est in ipso vita erat
Hic iam ponit exaudiendi motiv(um)
d(icens) vias meas pronunciavi q. d.
ex quo ordo meus defectus ex in
moneri debeo ad exaudiendum
et istum ordinem ponit Aug(ustinus)
d(icens) si quis in iustificari cupit et de
cet in iustificationibus eius primo inc
ipiat vias suas vel potest sic conti
nuari secundum Aug(ustinum) superius propheta
enunciat quod erat secundum dei gra(tiam)
et promissionem eius d(icens) Vivifica
me secundum verbum tuum vel Aug(ustinus)
non filii carnis sed filii gr(ati)e
et promissionis deputati in
semine i(d est) donuntur ad vitam gr(ati)e
Hic iam confitetur quod ipse erat ex

se ipso quia peccator et ideo d(icit) vias
meas pronunciavi. Et hec duo fre
quenter confitetur ap(ostolus) quod est secundum
gr(ati)am et quod secundum naturam eorum peccatorum
et monet ideo hec per declaracione
scilicet quia ad peccatorum confessionem
sequitur remissio et ad utrumque
sententia attendendum. quia non veniret
in mortem peccatorum. Quod ideo sit ver(um)
patet ex hoc versu quia ad hoc va
dit ut patebit ex divisione
et exposicione ad idem est illud
ps(alm)i Dixi confitebor adversum
me iniusticiam meam domine et tu
remisisti iniquitatem peccati vel ma
nifeste fructus confessionis ponitur
esse peccatorum remissio et promissio
dicitur ex persona dei intellectum t(ibi)
dabo in via hac qua gradieris
vel manifeste habetur quod deus illis
quibus in confessione peccata dimittit
dat sententiam attendendorum et promissionis
ideo ideo addidit per tres partes. Scd
secundum sic arguitur ad peccatorum
remissionem non est opus confes
sione vocali sufficit n(am) confessio
in mente que est cogitatio peccati cum
dolore revoluta. Respondeo quia deus vo
loquitur et ipse est qui movetur
cor unde in propheta dicitur dei per
missio. quacumque hora peccator ingemuerit
erit omnium iniquitatum suarum non re
cordabor. vel cavetur quod ad solam
contritionem deus peccata habet remittere
et promissionis quod facit. Et dividitur lit(tera)
hec in tres partes quia primo ponit
ad exaudiendum motivum ex parte sui
d(icens) vias meas pronunciavi. Secundo
ex parte ipsius dei d(icens) Exaudisti
me. 3o subiungit peticionem d(icens)
Doce me iustificationes tuas q. d. ergo
ego confessus sum et tu remisisti

tum iam no sit aliq impedim
tum dicat^r i. doce me dt glo sic
vivificata ac si d fac q pmi
si quia feci insisti via vias
meas cicuitam l' pcta mea
confessim ut exponit augr
sic n dt quide cordiates hnt vi
as tuas cicuitam sed plures
et maxime grca hnt vias me
as vz malas Ex quo hz via
4 div sitas sunt vie homis
et sunt vie dei De vys homis
dt hic dnibg sicc demq q sit vi
as homis ambulare et subdit
qui facit volumtates carnis et
vivit sim qualibiam invidiam
bulat vias suas suas dt quia
in eis delectat^r prosperat^r et ga
udet laudat^r cu pccor indesi
derys aie sue et iniquis bn
dicat^r et hec vie turpes sunt
quia non est in eis unitas no
invidicia no aliqua suauitas
lego sunt diuic sc rumose vl
de ppt casus multiplices sp
nose sunt ppt remorsu scaz
et sic minus piclose ppt q dr
eccia xxy vie impiorum complanata
te sunt lapidibus De vys di
dt sic dnibg qui vult facere no
q sibi placet sed deo placet cu
tibg e ut faciat mandatu di
ie viam dei pegit illam vide
lic q dt ego sum via veritas
et vita hec vie pulchre i ma
culate impollute ppt puritaz
dilectionis spualiu sciaves
arte q latitudine mundanor
plane ppt amotoz scandalor
delectabiles ppt tranquillitate
gsciar et secure ppt amotoz
temptacoz Ex quibg pz hazu
viarum maxima distancia sicut
eni exaltant celi a terra dt dns

sic exaltate sunt vie mee a vys
vris ymo non solum sc dista
tes ymo repugnantes n9 eni
pt ambulare simul et semel i ut
usqz ppt q dr ve cuilz hoi ceum
duplici via ingredienti sz qz
ambulando in vys malis pdt
fructu bonorum viarum et ambu
lando in bonis no pt here de
lectacones malarum et sic ambas
volendo complecti decipit seipm
Ex quo ar q n9 pt simul erro
rem corrigere nisi malas vias
deserendo hoc est dnibg eta
istam litam qui dt sic ei q vult
ambulare vias dei prius viat
carnis ac supie secularis esse
deserendas ondit na dd cab re
linquens puniciat et apud deu
non tacet errores confitet^r no
negat lapsus Et ad uertend
q hic aliquae condicones confes
sionis innuit^r dd^o n pnit
ciam in mult q debet esse vo
calis ro non pt n pccor inde
esse sui ipius io oz q ab a'o in
ducatur et pquis qz oz q mani
festet suos defectus 2° q sit di
screta quia pnunciaco e actus
racionabilis 3° q sit nuda quia
pnunciaco dt manifestacoz 4to
q sit integra qz pnunciaco est
actus totalis quia qui pte pdit
et ptem celat magis denunci
at quam pnunciat 5° q sit
fortis pnunciaco est quai pcl
nunciaco q difficultate includit
et etiam tal pnunciaco ergo
est virtuosa e n pb pme quee
vtus oz q ipse hat fortitudinez
vtus n e circa difficile 6° q sit
verax et fidelis pronunciare
n e i^d q latet in corde ore ma
nifestare q sit veritat et fidel^r

octo condiciones ad confessionem requiruntur

ut dt b t ut non sit involuta uc
polysillabitate vo(cum) nec p multipli
catoin et q sit no modesta / 1o q
sit simplex accusativa mais ma
et non alienas mr 1o qm in
qnitate meam ego cognosco / 2o
q t plus in hoc q dr vias nos
lum n oz esse total ut oia peta
pdant sed etiam plus ut nec
aliqua circumstancia obmittat inq
q lz petm tum sub appendeces
exponi debet / pcipue si sit circum
stancie qua petm aggravat ma
xime si sint tales q petm ad
genus peti trahant Circa hec
sciendum pmo q confessio e actus virtu
tis q a suppsltia et dimiuto po
nit in medio p circumstancias ut
pz expresso nobili go / 2o inferio
q e actus honestat co exptendu
ti cor o / qua omis actus virtuo
sus est honestus nec at in rea
pitur ado m ex hoc q confessio
pdit actus turpes / q h ponio
no vadit ad turpitudine sed
ad honestate qua ad remissio
et puritate ment / 3o et si for
titudo in confessione includit
non imo ipsa est virtuosa / co
bt thoe quia no derogat q
una virtus includat in actu al
terius virtut / qua etia co inclu
dit simplicitate virtute et cra
tudinem Hos ita pnotatis
ponit ista qo pma Rubkz
xanus vtrus libero arbitrio ad
vocalem confessionem tenet / pz
q in mult locis scripture con
fessio papit unde 1o Jacobi
confitemini alterutrum petta vra
/ et 1o dicit peta tua ut iusti
ficeris et 1o Joh in Can ca si
confitebimur peta nra co gomis

et pcepti quia dt augus sup Jo
confessio delicti e exaltatio dei
et e mirac dei et e ut ide dt
in lib soliloquiorum exponendo illd
introibo in viam tabernaculi
admirabilis usqz ad domum dei
in voce exultationis et confessionis
/ confessio est via p qua fit abi
tio regresso ad viam q e deus
Ibi n homo se humiliat et eo deum
exaltat / ibi se inculpat et sic
deum iustificat / ibi seipsum
accusat et exponit pprium mi
siam et e deum provocat ad
miam / ibi homo sponte submit
tit se dei iudicio et certificat de sol
vendo debito / ibi homo in la
bore penam solvit / in ordine
dei gratiam accipit / et renovatio
ficatom abanno ad plenu fru
tum pvenit illius ptis sancti
/ unde augus sup ps o confite
do dextra dei confide / te accusa
do i m glorificat / te reprehendo
do illum laudat si enim impunit
te punitore tuu statum se exhi
bebit salvatore Ex qua gdo e
infero torra hec sumit vocal
confessio peto non e de iure
nali sed e iuris dmi / pma
ps pz quia vocalis confessio
non est eadem apud omes ergo
tz qua exaudite ysidor q dtr
esse de iure nali q eadem e apud
omis / an b r c Quia et si confessio
erat in lege nature et lege veti
ut dt b t in l no tn ce sicut
nunc In lege namqz ut dt ipe
sfaciebat interior cognitio peti apud
deum modo aut hoc no fit in
lege veti optebat petm aliquo
signo ptestari sicut p oblaton
hostie p peto q exhi oblatom

tria deus
sibi reservavit

potauit innotescere homo petm co
mississe / nõ tamen tunc optebit
petm commissum spal manife
stare et qz et ita cum suis c
cumstancys et appendencys
sicud mo fieri oz / Ex quo oz p
q confessio adqua adã tenebat
erat de iure ne / 2o qz rephendr
q ta tunc non fecit ia n ut
dt b t erat tamen deo de qua
hic non loquimur / nam peta so
li deo confiteri deiure e nali
Similit confiteri peta coram
Iudice cui quis audire ne
rogatur e de iure nali ibi n
ius de menti ne piudicium
fiet iustie Sed confiteri peta ho
mi in psona dei non e iure
nalis put e ia declatum / co
confessio no venit ex opione
hoim nc ex insinuacone ne
2o qnia non e de nali iure
dt n tulig q id e ius nale
q no opinio gignit sz q due
inpoita ne inseruit / et ec
qz e institucionis dnie et stat
pzbit / 3o et si vocalis confessio
est acatore inpoita nõ tñ e
nalis / dt n b t q hoc vide
nar loqui id esse nale q tn
tute est inpoitum a catuce /
Sic enim no ta nale q di
cimg q hoc sunt non e nale
sed e id non est nale q non
cocho hz se apud omis et na
le id q pcedit ex pncipys ne
Scda pz q confessio vocalis
est iuris dini pz sic qz pnia
e deiure dno ergo 9fe et 9a
qz q cofeo de qua nunc agit
est pars pnie / art qz ia que
agimt ni pnia nõ sunt opa

ne pmo excedunt facultatem
ne ut notum e / Item cofeo
est sacramentalis et cum sacra sint
quedam fidei ptestacones oz q sit
fidei incorporata / et qz fides est
sup 9 gnicionem nale ergo et co
fessio est sup dictamine iuris
nalis et 9sequens e deiure dino
vnde b t in scripto 4li cta 4t
xvii Et tria deg s sine in
stio nature opanda reseruat
ut miraclorum opacionem in stio
cum revelacionem et institucionem
Sacramentorum Et pz hoc qz sacra
non opantur nisi in vtute pas
sionis xpi ino notum e qz e
supius et posse nature xpi
initium Ex illo primo sacra
q sine confessione p 9 tam
in actuale petm non e saluus
pz ex quo e de dina institucione
Sicut n nullus euadit origna
le nisi se subiciat minstris
ecclie ad bapm sic n 9 euadit
actuale nisi se subiciat mi
stris ecclie ad penitencia / et dt
b t sicud subicit se quis mistri
ecclie petendo bapm sic hic
confitendo petm ergo tocm vim
sed vez e hoc b confessionem
non excludit neitas qz qui
quis libenter confitetur 2 no pe
deq pnisor grauiter salicius
ne cuius dt suppli destiny
4o pz q omes ad confessionem
obligantur vocalem si vo
lunt saluari / quia sine ea
non est salus et pz omnes
tenentur ad cotconem et satisfac
tionem ergo omis ad confessionem
tenet 9a qz ia tria 9cidunt
et integrant pniam etn ca

noce ut notum est tho aq nate
et pquis tor m verit Rond
tamen hit ut dt b tho q ad
confessionem dirpr obligatum vo
ex iure dino quia medicina e et
sic non omnes teneret sed solu
qui habent actuale mortale Sz
ex ure huano seu ex precepto pius
positum ex sic omnes tenentur ex co
stitucione ecclie facta sub inno
tentio tertio ppt tres rones / pmo
ut omnes se esse pctores recogno
scerent omnes n peccavit et eget
gra xpi / 2o ut cum maiori re
uerentia ad Sacrm eukaristie ac
cederent / 3o ut subditi rectoribus
eorum innotescerent ne lupi int
gregem latitarent / 3o q p n m
pt quis a debito confessionis ab
solui / hoc pz ex duobus precedentibus
/ aliter deduceret sic / tamen fundat
in fide et sacris ut notum est
Unde si ad ministros ecclie no ptz
nouos articlos ede aut editos
remoue ita non ptinet ad eos
noua Sacra instituere a instit
ta destitue quia hoc est ptat
excellencie que solius e x et q
sicud pp no pt absoluere q ab
sine bap mo salue sic n pt
absolue q qs sine confessione
saluet Sed m q obligat ex pi
Sacri dt b t Secus est n de
illa obligacione que e ex institu
tione ecclie / pt n dispensare ut
quis duntaxat confessionem omit
qz q e a beata institutio Cor m
et si ad confessionem faciendam
na inclinet / ipsa tamen e iuris
divini istud cor m e bti tho i scripto
xti ita ad confessionem faciendam
modo debito inclinat ro na dicte

hoc ore q visitatur in corde virtutis
est modo ad virtutem finalem inclina
cionem hemig et ro ducat ad eas
/ Sed q confessio determinata sub
circumstancijs de quibus sup dim
Iuris e et c pz q na inclinat
ad confessionem mediate Jur dino
quo circumstancie determinantur
Ex quo pz hoc q confessio e de
iure dino non excludit ea esse
actum virtutis / sicud fides spes cari
tas donum habitus in omnibus sunt virtuosi
/ Nam et si gratia Sacramentorum e alia
quam gratia virtutum non tamen
sunt contrarie i e contrarie nec etiam sunt
desperate / pt n bene ab esse ac
tus virtuosus et Sacramentalis alia
et alia rone virtuosus ut procedit
ex libero arbitrio gratia informatus
Sacramentalis sed q est medicinalis
et ut procedit ad remedium pec
catorum / hec b t Cor m vocalis
confessio regulariter solum ad sa
cerdotem terminatur ro ex quo quia
solum ad hanc ex dino iure
uie tenetur qm hoc n ut b t
dt q xt sacerdotibus in apostolis
dedit ptatem aptis absolue
dr Joh xx instituit ipse sac
confessionem esse faciendam / qr
confessio non ppt a d sit n ppt ab
solucionem aptis / Unde i Jaco
bi v confitemini alterutrum pecca
vita b t dt esse intelligendum
ex suppositione constitutionis di
uine / precessit enim divinitus
institucio de confessione sacer
dotibus facienda prout iam dictum
est / dt tn b t q occurrente ne
ci te v iam sacerdotis heri no
possent layco fieri confessio pt
/ qr inrali consequenter dicte

excepte primam sufficientis / et ac
qui est excepte miseri summus
suppleret sacerdos / et dicit quod si
confessio esset sacramentalis sed non
plene quia de ea absolutore
et pene in arbitrio eius clauium
et quod debet repeti sacerdote occ-
rente / et hoc est contra legem mandatum
dei de confessione ut potuit
implevit / non tamen est ecclesie recon-
ciliatus nec ad sacramentum admittitur
nisi prius a sacerdote absolvatur
Deinde in hoc loco ista exponitur
vias meas quibus ibam in damp-
nacionem perpetuam / videlicet peccata mor-
talia de quibus primo ps vie eorum
tenebre et lubricum et angelus
domini persequens eos / pnitentiam in-
ter mentem et vocaliter nunciaui
scilicet cum tu hoc facere precepisti vnde
dicit ambrosius hic hoc ordine
ad dei est iustificacionis deueniendum
ut primum quis peccata sua
fateatur secundum quod alibi dicitur dic peccata
tua ut iustificeris / Sequitur et
exaudisti me / hic iam ponit mo-
tiuum ad exaudiendum excepte dei
/ et etiam innuitur primum est ordo
in hac coniunctione copulativa et
/ 3m est primitas domine bonitatis tue
dicitur exaudisti / 3m est petentis persone
itas quia me / ac si ego dicerem quod confes-
sus sum et me eciam precepisti dispo-
sui / et non tamen mea ista dispo-
sicione sed eciam benignitate exau-
disti Augustinus exponit in remissi-
one / sic confessus sum vias me-
as et delesti doce me tuas Ex
expositione accipitur quod in confessione
homo eliciat incipit laqueos demonis
euadere / hoc quia insinuendo ea di-
sponit se ad peccatorum remissionem
ut patet ex ista expositione Augustinus

Vnde dicit hic ambrosius Iustus est si se
accusauit vocem accusatoris ex-
cludit qui solet accusare peccata et
vinculum eius exaggerare flagicia
/ et eius obstruit os confessus / 2o
accipitur quod homo non solum
se in confessione disponit sed et
iustus esse incipit iuxta illud in
salus primo accusator est sui
Et Ambrosius qui se accusat et si pec-
cator est tamen iustus incipit esse
quia non se parcit et dei iusticias
confitetur quod putat latere nichil pos-
se / 3o accipitur quod in confessione ho-
mo non solum iustus esse incipit sed ex-
timet et dolet magis eterna penas
soluere incipit hoc est Ambrosius
hic dicit enim sic qui sua peccata
non tacent videtur in se deliquisse
quod fecit et in dyabolo perdidisse quod
suasit / et modicum autem hic dicit
verecundia confitentis prestruit
veniam excusat eorum pudor
suus De qua ab eternali pena de-
manifeste Ambrosius vbi quod confes-
sio est in parte satisfactoria / quia vere-
cundia minuit penam contritionis
cione confessionis sic adiectus clau-
sule declaratur secundum hic b
Augustinus libro suo enchiridion ca-
pitulo v de peccatorum remissione et ecclesie
esse intiam et clude persone ecclesie
/ dicit sic post communicacionem secte
ecclesie in ordine confessionis inter
fidei ponitur remissio peccatorum
/ per hanc vero stat ecclesia que in terris
per hac non perit et si qui perierit
inveniunt / et dicit quod excepta illa
magna indulgencia que fit
cum regeneratur vbi quicquid generacione
contractum est destruitur genera-
cione / ibi homines incipit reno-
uacio a peccatis actualibus quinque

commissa sunt ore corde et ope Nec
est putandum q sit aliquis scus
saltem adultus cui non esset optata
remissio pctorum quia pia erat
omnis sanctus in tpe oportuno ut
in ps° dr / Unde dt idem Augus
vita tam laudabilis etatis qstatusque
polleat fecunditate iusticie non
agitur sine pctorum remissione
/ Rom dat qcumque qcumque n spu dei agunt
qui filij dei sunt et spu gratie
sancto caritati ad deum pficiunt
/ Io quia corp corruptibili aggra
vantur ut filij hominum inquibusdam
motibus deficiunt ad seipsos et
ita peccant / quamvis n vita hois
interi q vivit pt sine crimine
inveniri at tamen si dixerimus
q pctm non hemus nosmet
ipos seducimus et veritas in nobis
non est / Ex quo elicio q pctorum
remissio generaliter omnes respicit
/ omnia enim scriptura conclusit
sub pcto / ad ondendum q oes
peccaverunt et egent gra dei / et
ita remissione secundo q re
missio pctorum / et venalia co
prehendit / ro est quia ex quo in
venialibus est culpa et obliga
tio ad aliquam penam / dero
gat dine iusticie si pertransirent
impunite / dt enim lex 2m ori
gentiam delictorum dz esse pla
garum modus / oz i° ut a
solvantur huiusmodi pcta aut remit
tantur / Ex quibus elico q oibus
pctis p ipsa sunt remedia re
missionis / alias n inmorius
esset ambitus dei mia qz eius
iustia cum tamen dicat pphta
miam eius sup oia opa eius
et app dicit mia sup exaltat
iudicium / hys ita ppositis pot

hec q° 2a luc multe sunt ee remis
siones pctorum inter illas pctorum
remissio e confessionis effectus
prima pars qonis deducit sic Na
deus remittit in baptismo pcta
pcta dr ii act ii agite pniam
et baptizetur unusquisque in re
missionem pctorum in nomine ihu
Ex quo infero q hec remissio
non fit sine dei dono / ro quia
baptismus non remittit pcta
sine fide dr ii primo huic oes
pphe testimonium phibent remis
sionem pctorum accipere p nomen
eius qui credunt in eum / Item
deus in perceptione eukaristie pstat
cautelam r° pctorum futurorum
et ita remittit ea dr q pmunit
actu corporali ppt q in ps dr pa
nis cor hominis confirmet /
hoc siquidem dr de i° pane
de quo Io vi hic e panis vivus
qui de celo descendit et dat vi
tam mundo / Ex quo infero q
hoc remedium non hz efficacia
sine amore divino quia si euka
ristia sine dei dilectione que e
vita aie recipitur non pmunit
sed impedit si quis n mandu
caverit indigne iudicium sibi man
ducat / Unde luc vii remittuntur
ei pcta multa qm dilexit mul
tum / Item deus remittit pcta
pvia p unctionem extremam dr n
Iaco v° infirmatur quis ex vo
bis inducat psbiteros ecclie et o
rent pro eo ungentes oleo i noie
domini et oro fidei sanabit
infirmum et si e in pctis est
remittentur ei / Ex quo infero q
huiusmodi pcta veniam sine spedi
mine pretat non assequuntur
Hoc n q presbiteri moneatur

9° pa
cor m
2m
3m

tum oribus infirmior[um] vn
gant est spei et confidencie
spal[is] / ppter q[uod] d[icitu]r infirmo q[ua]
admodum dictum erat palia
to confide fili remittunt[ur] t[ibi] pecca
ta / Ex quibus p[atet] q[uod] remedia
cõtra pecta sunt oĩa s[ed] toeru
dencia q[uia] in v[ir]tute illor[um] do
rum opant[ur] / pp[ter] q[uod] oz ut ad
hec sacra accedentes om[n]odo
remoueant fictom / q[uia] aliãs
non pap[er]iunt sacror[um] efficaciã
in quibus sp[irit]us sanctus p[er] sua do
na opatur sp[iritu]s n[am] sapiencie
fugit fictum et aufert se a co
gitacõibus que sunt sine in
t[ellect]u Et q[ui]a notum est q[uod] oĩa
non pecta istis sacris tollunt[ur]
q[ui]a actuale mortale factum
/ post bap[tis]m[u]m cuius memoria est
/ nullo istor[um] h[abe]t remitti / q[ui]a
euk[aristi]a sacr[amentu]m est viuorum
p[ro]ficiencium sed vncto e[st] sa
cramentum viuor[um] exeunciu[m]
videamus g[ra]o de alys causis re
missionis pctor[um] / xpc siqui
dem dominus n[oste]r in p[er]sona tã
nobis exhibuit in pctor[um] re
missionem / primo sciam / 2[a]m
sue vite ex[e]m[pl]um / 3[u]m passionem
et mortem / deus remittit pec
cata p[er] xpi sciam n[ost]r[e] i[ps]o lu
primo ad dandam sciam salu
tis plebi eius in remissio[ne] pec
cator[um] eor[um] / Sz in 1° enim ca
tico ponit 1a que dei filius
in carne assumpta / n[ost]r[e] atq[ue]
pmissa debat exhibe[re] hoibus
in redemptom / mo vnũ ex
illis ponit sciam / pp[ter] q[uod] xpc
dicebat apl[i]s / vos iam mũdi
estis pp[ter] sermone[m] q[uem] locutus sum

vob[is] / Ad hoc appono n[ost]r[i]a scia xpi
nteudo remissiom consequit[ur]
nisi dolor in corde / depcat
heatur / ro q[uia] scia ex se no h[abe]t
remitte[re] pcta sed dispositiue
q[uia] disponit cor hominis ad dolo
rem ut p[atet] in multis locis ac
tuum ap[osto]lor[um] / pp[ter] d[icit] sapiens
qui addit sciam addit et dolo
rem / Item xpc lauit nos a pctis
n[ost]ris in sanguine suo / et oĩa
sacra v[ir]tute morte x[risti] opant[ur]
ut d[icit] b[eatus] t[homas] ac[tu] nullũ x[risti] mors
saluabit nisi p[ro]pria satisfactõe
p[ro] pctis sicud n[ec] audiendo doc
trinam no saluam[ur] nisi doleam[us]
sic x[risti] morte h[ab]ita non saluabim[ur]
nisi satisfaciam[us] / pp[ter] q[uod] s[anct]us cor
in d[icit] app[ostolus] mortificacom x[risti] cir
ferentes in n[ost]ro mortali corpe
ut et uita x[risti] in n[ost]ro corpore
manifestetur / Item xp[istu]s constitut[us]
remedium pctor[um] in ex[empl]o sue
uite / q[uia] n[on] q[ui]s saluar[i] volen
tem quadmodum xp[istu]s ambulauit
et ipsum ambulare / s[ed] xp[istu]s n[on]
sequi p[otes]t nisi in ecc[les]ia vnice
ideo co[m]misso pcto mortali p[ost]
bap[tis]m[u]m n[on] consequit[ur] remissio[nem]
nisi facta vocali confessione
/ ro est q[ui]a in 1a regulam
nulitauit ecc[les]ie s[ecundu]m iam supius
declaratum est et ita sc[ilicet] 1a p[ar]s
ptem q[ue]stionis expedita / 2a p[ar]s
p[atet] q[uod] remissio pctor[um] e[st] confessi
onis effectus p[atet] p[ri]mo ex h[oc] q[uia]
confessio de q[ua] hic est sacr[amentu]m ut
notum est et e[st] ordinata ad
pctor[um] remissiom ut iam e[st] de
claratum g[ra]o 1° ver[um] / Ergo ar
q[uod] contricio non remittit peccatu[m]
sine confessione / ro q[uia] h[abe]t confessio[nem]

in voto seu in proposito / 2º quod opera
penalia non faciunt ad remissionem
peccati sine confessione / 10 quia
illa in confessione imponuntur / 3º
in confessione primo sacramentum quod
completur / 10 quia per eam homo in
stans esse subiicit qui sunt di
spensatores sacrorum / vii in con
fessione completur votum contricionis
et ex confessionis iudicata pena
iniungitur satisfaccionis / Adver
tendum tamen quod quibus ex hiis habet su
um officium speciale desermiens
remissionem / quia contricio remittit
culpam et penam eternam / con
fessio absolvit a pena temporali pec
cato debitam et obligat ad i...
penam quam iudicialiter iniungit
sed satisfaccio ab hac pena li
berat quia eam exsolvit / et quamvis
quandoque in sola contricione totum
hoc remittatur tamen alia non super
fluunt quia faciunt ad omne gracie au
gmentum ut dicitur b t Ex quo
patet quod sola peccatorum confessio non
est remissionis causa sed ut dicitur
b t causa est absolucionis coniuncta
magis virtus clavium et gracia operum
2º quod forma causa non est de esse
ncia confessionis ut est sacrum /
10 quia in eo qui non est contritus
potest sua peccata sacerdoti innotescere
/ potest se clavibus esse subicere
etc. 3º ad percipiendum confessi
onis fructum oportet ut confessio
gracia assistat quia extra cari
tatem nullus percipit remissi
onem peccatorum et ita dicitur Eccli
xvii a mortuo quasi ab eo qui
non est perit confessio / potest
enim homo ficte confiteri
sed dicitur b t non incipiet fructum

peccatorum nisi recedente ficcione / Et
exposuit Ieronimus quod ad peccatorum
confessionem sequitur remissio pec
catorum / quod innuit ista littera
vias meas pronunciavi et exau
disti me sicut ii exponit et glosa
sicut ii dicitur vias meas pronuncia
vi i in confessione exposui et
exaudisti iustificando et alle
gat id quod iam erat allegatum
Ysa. xliii dic peccata tua ut iustifice
ris / Et in hoc innuit quod vocalis
confessio / licet in se includat
peticionem cordis / homo non confi
tendo optat super addo peccata tertii
et sic exponit ambo ut iam
dictum est Ex quo fieri quod ius
sisti quod confessum sibi peccato facit quod
iusti i exaudi et remitte / a
quibus ii peccata sua confessus fu
erit misericordiam consequitur / Quod qui
abscondit ea non dirigetur / Quartus
doce me iustificaciones tuas /
hic iam petit graciam illuminante
ad cognoscendum quid esset super age
ndum Quod quia enim homo ex
auditus est in uno concipit fi
ducia alia petendi / Advertendum
prout dicitur Augustinus exponendo illud
verbo quod tu erudieris domine et
de lege tua docueris eum sicut
ii dicitur ut penitenciam attendite quod
precedere debet sive viz sive se
cundam confessio peccatorum salubri
prima quod valet ad corrigendum
non ad irridendum deum / ut
aut post primam bene vivere
cepit sed adhuc quod cogitet ne
sibi tribuat quod bene facit sed
agat gracias cuius gracia factum est
ut bene vivere quia i e i in vocat
re i in illuminat / Ergo clitus quod

Expone lxiiii

Agustinus

hita pcti remissione homo ad
humilitatem tene^r dt n augg
Vbi supra qui talis est i iam
ht pcti remissiom adhuc dee
ei aliquid sed q tte ut no su
perbiat humilitas n xpi cruc
fixi tmg mitis pcta remitti^r
debe place pmitenti / Et pomt
augg gradus humilitatis / p^9
s q mali homo fciat sibi ipsi tri
buere Secundo s q boni facit
deo tbue / 3^9 gras age illi q
agit benefico / 4^9 non insultare
illi q sic non facit / 5^9 no extol
lat se sup i^m qui hoc no facit
Nam dei mia non sic est firm
ta in ipso / q ad alul puenire no
posset hec augg et 2^m hoc
exponit^r hec litt doce me fa
ce iustificaciones tuas i remissiōe
accepta has leges humilitatis
imple ppt quas ie pu bng de
scendit iustificacio ab i^o phco / 2
ro e augg quia plus deo pla
cet humilitas in malis q supbia
in bonis Cuius sit puocati po
nit hec 9° tria q^9 casu i actua
le pctm n 9 accipit sciam dage
dis iust ex confessione accepta
venia pctor / ro quia n 9 adu
illuminauit iust prius purget^r
/ qr homo aialis et pctis inuo
lutg non pcipit ea que dei s^t
/ quo n pt scire bona fac qui
est malis occupatus cum i tor
nulla est ad inuice societas //
Exquo cz q hic petit sciam iu
stificacionu pctica hoc e augg
qui dt Nam ie dicendu e nos
se qui facit sic x^9 dr nosse in
stiam quia impleuit oem iusticia

et dr non nosse pctm qr no facit
pctm / dt go doce me ut agam
non ut tm^o scia q agam hec
Augustinus Exquo elicit q no
has iustificaciones pphcta volt di
sce in quibus iam exrcebat^r / ro
quia ex quo i as sepe et frequent^r
faciebat illas iam sciebat / sed ab
his ad alias pficiendo desiderat
puenire et go dt augg sic pfi
ciencis est ista oro In hoc go pe
tit ut accepta venia nuqs desinat
face bona opa / q e remedium
efficacissimum contra remediu
pcti et go dt augg doce me fa
ce iustificaciones i opa virtuosa
quibus iustificas ne errare con
tingat Vnde dt augustinus non
ocose hoc petit non n ie beatus
q docet homo sed beatus q tu eru
dieris dne et de lege tua docue
ris eum / Vel poss sic expom
exaudisti doce i da ut opa sa
tisfactoria iniuncti sim sciam in
iungant^r que faciendo omnes rea
tum euadam / quia solum i a
est rata p mia que in iungit^r
claue non errante

Viam iustificacionum
tuarum instrue me
et exercebor in mi
rabilibus tuis // Postq pphta
obtinuit gram illuminacionis in
agendis iam scit que sunt i a
que debet face / iam doctus est
iustificaciones dei / Hic ia petit
ut deus daret sibi gram dir
rigencium in ordine agendorum
Vellet iste cognoscere quo ordi
ne puenit iustificacio / quo or
dine deus iustificat / et quo ordie

esset in dei iustificationibus i. operibus et preceptis procedendum / et ordo hec maxime e discrecionis / et ideo dicit ambrosius Hic v. qz meminit supra net putauit satis esse ut doceret eum iustificationes suas sed addit viam iustificationum instrue me volens sue ordinem agendorum / et mouet q° hec peculiare ne lectorum ordo in iustificationibus dei et humanis actionibus / exercicium in dei mirabilibus querunt precedit / pz uitas q omnis ordo sui isto qz propheta in hanc petitione premittit exercitium in dei mirabilibus dum modo deus instruet eum ordine in iustificationibus quod non faciet si ordo exercitium non debet precedere ut probit cum expositionem g° q° va / et pr c Dicit enim augustinus ordo est per quem aguntur omnia que deus constituit Si g° deus constituit aliquid iustificatione oz q° ibi sit ordo Si constituit a° ... hec illa uel i° agere oz q sit ordo dicit augustinus summo deo cuncta bene administrante que fecit nichil inordinatum mlr qz in instrumentum e in vniuerso et subdit nobis sue scientibus sue nescientibus nil remanet sine ordine et per consequens g° verum / et confirmatur / Dei mirabilia / sunt eiusdem per quem sunt g° sunt ordinata et per consequens exercitium in eis ordinem requirit tz q° qz exercitium in mirabilibus ad eundem finem ad quem sunt et ipsa mirabilia / Ad o m r c iustificatio sit in instantia u q in ea u q e ordo et per consequens g° presuppositum sm a in c ... tho in scripto ... et eq ... utas

probit expositione Item multi actus humani ad multos fines non subordinatos diriguntur g° i ordinati sunt g° nota est quia ordo totius est rv finis eius Et si quis faceret elemosinam propter fauorem humanam propter temporale lucrum et primam propter satisfactione sui peti Item opera dei mirabilia sunt propter ordinem et cursum nature et per consequens in eis exercitium excedit facultatem nostram et et ordine et per consequens g° quo ad omnes p° e falsa / et diuidit liber ista quia primo petit talem / 2° premittit lucrum i et exercitio qz qz qui duo suo lucrum non deserit deus misso suo premittit iudicio et primo petit ordine d viam 2° exprimit i° a quorum petit ordinem qz iustificationum tuarum / 3° ondit modo in s° hunc ordinem tradendi d instrue me d° g° vicam q d non solum doce qz agendum et adqz tendendum ut supra prius est expositum Sed etiam instrue iustificationum tuarum via i ordinem ita qz h via ordinem designat / et primo videndum est de iustificatione quo ordine fiat / 2° de humanis actibus quem ordinem habeant circa primum notandum e / qz quocumque homo se conuertat semper inuenit ordinem Si ad adiutorium dicit 1° ysay agam pastoris mir ordinem suum Si ad pugnandum tamen vi terribilis ut castrorum acies ordinata / Si ad predicandum / si ad commissandum Sunt adqz h d faciendum ubicumque est ordo, propter quod dicit apostolus omnia in vobis

cor^m

honeste et 2^m ordinem fiant / Primo elicio primo q omnis ordo est a deo / hoc est aug^9 ad inuocati cum a deo sunt in^m id aduocatum nrm in nomine dni / 2^m a cessione est a deo uel 9cessiue sr in sta uel pmissiue sr in insta et et hoc cor^m est appli in mult locis / 2° omnis res ex ordine sua sortit pulchritudinem et ideo dt aug^9 in li^o de ua religione nichil e ordinatum q no sit pulchrum / ymo omnia quanto magis ordinata tanto mag bona sunt et quanto mi^9 ordinata tanto mi^9 bona sunt / 3° q nl est extra ordinem min do / dt ii aug^9 q esse et ordo ad inuicem conuertunt qui q n ordinatum est hoc e et q q est ordinatum e / vnde licet quidam res appareant extra nec mali sicut neqz sunt dt aug^9 q hoc non est ideo qr essent sine ordine sed qr ee illarum ignoramus / vnde li^o 3° de ciuitate dei multi stupent q^o quedam res abinquisitoibus huius seculi sunt 9prehense et p^9 pgressu tpm dep^{ta}, sepius repetita sunt et a pluribus ygita dictato mi^9 mira apparuerunt / Ex^m ponit de sol et lune eclipsi de motu t're de ptibus menstruosi animalium et / 4° non e aliq^d a do malum q no esset repositu ad ordinem sui / nam si est culpa ordinat ad penam subeunda si e pena ordinat ad culpa fugiendum et alexand^r dt q mala

sunt de pulc^{ne} vniu^{si} / et b aug^9 dt q malus dedo no e aliunde consurgit nisi cum mi^9 fit q^z esse debet uel q aliqua hijs accommodant qbus accordari non debebit / discordo go siuato est qr reduci h^z ad sui h^{rit}um / et ee allexand dt et b t q malum semp a bono oritur et in eo consistit si^o in subiecto Ex omnibus infro q n 9 ordine pturbat n pec cando / qr homo peccando ul mi^9 facit quam debet facere in omissione / uel accordat se quibus se non debet accordare in commissioe / et hoc cor^m est aug^9 ctra faustum q^d sic dt omnis creatura in ordine suo ho e et nemo peccat nisi ordine suum in dei obedia hoc custodiens creature ordine quoqz male viuendo pturbat Et 2^m hec lra ista sic posset expo / viam inuestigacionem creaturm i ordine creaturarum ordinacionem dei inuestigacones quedam qr omnia ordinauit equissimo et iustissimo ponde^r instruemur / rone e qr cognito ordinis creaturarum / vz ad 9sideracom intellctor et in hoc phi laborauerunt i ad inuencone natur sciarum et inlta ex cogitacone istorum insciorum cognouerunt desipienbus / qnia et ille est ordo procedendi a sensibilibus ad ymaginabilia / et abinde ad intelligibilia / et ap^{us} dt q etc inuisibilia dei pca que facta sunt intellecta 9spiciunt / ideo cum ia

homo extraordinarie facit et p(re)ni(tet)
et sic in in iusticia declinat quo
ordine debeat venire ad iustifi-
cacionem / De hoc iam videndum
quia ibi introducit(ur) questio prima
et nil volumus hic loqui de iu-
stificacione i(d est) iniqua et vo(lun)t(ar)ia q(ua)
quidam iustificant impium pro
muneribus et iustum condempnant
quia utrumque abhominabilis est apud
deum prover(biorum) xvii Nec de illa qua
aliqui iustificant seipsos de qua
luc(e) xvi / vos estis qui iustifica-
tis vos coram hominibus Nec a-
quando e iustificacione innotescit
aut predicancium sive contemplanci-
um hii habent suas iustificaciones
Sed solum de iustificacione pe-
nitencium / ad quam ista requiruntur
primo humiliacio ad primam quia sine
tali humilitate nullus potest iustifica-
ri ut ex ex precedenti determinacione
/ 2o continuacio operacionis quia non
auditores tantum legis sed factores
iustificabuntur / ro(manorum) xi / 3o re-
quiritur obediencie adimplecio dei
Iacobi ii nonne abraham pater vester
iustificatus est ex operibus offerens
ysaac filium super altare / et potest dici
quod propheta peregit s(ecundu)m istum ordinem
insinuari / quia s(u)fficit agere
penitenciam nisi tunc homo conti-
nuet et abstineat ab operibus
mortuis / Nec hoc sufficit sed re-
quiritur ut semper homo in obediencia
subiectus sit quia melior est obediencia
quam victima / et preter iustificacionem
istis tribus quia sunt valde genera-
lia et quasi precedunt et quasi se-
quuntur penitenciam solum de iustifi-

cacione principali sicut dicitur in Nota
secundum in scripto 2e q(uestio) quod iustificacio
multis modis nominatur quandoque
enim dicitur esse ipsa vocacio de
gloria super ii ro(manorum) viii quod vocare
est cognicionem fidei adiuvare
/ unde hoc adiutorium est per graciam
et non per graciam gratis datam
quia alias eciam esset malorum
ergo per graciam gratificantem et
per quam est iustificacio quandoque quia
infusio gracie gratum facientis
est iustificacio / ecce quod dicitur i(ntra)nt
tunc anime instinctum ut moti-
ad bonum et per animam 1o accedit
audit vocem interiorem ad christum
ut dicitur Io vi / hec vocacio iusti-
ficacio est re(spect)u legis divine a iu-
stificacione 2m ro(manorum) viii / quia vocacio
dicitur sicut quod homo per infusionem gracie
et cum in retrahit(ur) a peccato
/ sed iustificacio dicitur ii(d est) status recti-
tudinis ad quod homo sic pervenit
/ propter quod ro(manorum) viii vocatio premittitur
iustificacionem ubi dicitur quos vocavit
hos iustificavit / 2o iustificacio
dicitur renovacio mentis seu sa-
nacio quia renovacio et sanitas
fuit peccatorum remissionem ut no-
tum est Thodo peccatorum remissio
iustificacio est / Sic quod quando est in anima
debita commensuracio et integritas
et virtus et decor tunc anima dicitur
sana renovata et est iustificata
Unde iusticia metaphorica que
est hominis secundum scripturam est status
rectitudinis in homine quando videlicet
inferior debite subest superiori et homo
deo / et ad hunc statum motus dicitur
esse iustificacio / ut dicitur ii(a) ii(ae) q(uestio) sex(ta)

Ubi iustificacio sumitur multis modis

corum

primo q iusticia hanc tollit de
morte petiu / 3o quia hunc statu
rectitudinis tenuom od de petz
quicumqz n e in mortali pcto
non e subiectz debite deo / nc hz
viriu subiectiom inscipso tan
sensualitas sbiecit tum / 2o

2m

q iusticia hoc requit recessu
ab om pcto / 1o ergo n pctm
mortale tollit iustiam et cu
illa stare non pt / 2 q vt ad
istum statum devenie q ditat
pctm / 3o hq statue restituec re

3m

quit infusiom de pditoz hitum
/ nam rctitudo viriu aie non
aliude hetur nisi exhitibq vtu
osis et infusi Si quis go illa
amisit quo pt adeam venie
n heat a que cauit hq rctitudie
Si quis n non ht caz qo pt
hre 1q te effectum Ex quibus
recapitur diffinicio iustificationis
que ponit in glosa roz vin

Diffo iustificationis

cao iustificatio est pctoz reis
sio et consumatio om vtutum
h e dt non quo adeaz exequ
tom sed quo adhitum iustifioz
a quibq bona opa hnt suas
pfectiones / et 2m hoc pt int
gi lra hec ut iste petnt via
iustificationis i illam viam
pquam aie ob hitus aissi
restituuntur et 1a est prima q
rone caitate q cotinet omnia
amissa restituit et vuuificat
mortificata / Hyps sic pmissi

9o 1

pomi hec go lic iustificacio
fiat in instanti tn ordinate
est adeam devemend / 1a go
ht duas ps pa e q iustificat
fit in o ti / pz q iustificacio fit
p infusiom gre gratumfacie
nto i a fit sbito go 1a pars

gois vca prima pars notae / 2a
pz q gra gratumfaciens n oo est
compatibilis cum suo ctrio vz cu
pcto et go oz q fiat in o ti / et
ponit ex m h t de tebra et lu
ce quia lux no est compatiblis
cum tenebra et magis hz ncom
pnacionis q positionis io fit s
iecto in subiecto sit est et hic g
qua pte primo sequit q cod
tpe sit infusio gre et remissio
culpe io h t qz s ps fict vm
quam aliud et qz nit prius
et psterig datur tps medium
dabr aq te in quo aia carebit
et gra et culpa et pmis s 1o
te moe 2 nec iret finalr adin
fernum nec ad padisum q e
impoe / 2o se z q datq motus
qui non est successiuq / pz ergo de
quia motq libery arbitry adiu
stificatiom e motq et e in o ti
s o etiam sentie est motq et ec
est in o ti isti n non sunt mo
tus collatiui essent distinctiui
ab uno in ad et sic no possent
esse nisi succe ue / et si di talis
motq esse in te hoc e p accus
qz mensuratur quolz o ti 1q tps
in quo est s o esse hominem / 1o
aut q dr omnis motus e succe9
dt h t q int z de 1o motu qui
est actq impsetu qz e exitus d
ponit in actum / 3o et si iustifi
catio fiat in m o ti no tn e in
macolosa / io bti thome quia
ad iustificatiom suscipiendam
in e homi nalis ordo qz aia
ad iusticie rectitudinem quedaz
ht ordinem et alio o caim qse
qui non pt nisi adeo in mic
go non e imaculose / 9z qz ad
actum imaculosum / po requit

q̄ 1° q̄ sit natura̋ exp̄io ordine
non attingat / 2° ut in n̄a reci
piente non sit ordo ad illud / 3°
ut p̄ter modum q̄sıetum tali
effectui talis effect9 inducatur
ut dt b t dt tame q̄ iustificaco
pt h̄re aliq̄ miraculosum adiuctu
q̄ iustificaconi viam paret ut
q̄tingit circa pauli iustificacom
/ 2a parz q̄onis pz / qm̄a ex quo
offensa que iustificacom tollit
ht infinitatem ex ḃo quia offe
dit bonum infinitum io 1°
homo non pt euade ı̄ hēat aliq̄
q̄ excedit sue ne facultate et h̄
ē gr̄a dei p̄ mo ḡo gr̄a d̄i r̄q̄t
quia sine caritate nulli pctm
dımittit̄ p̄missa ı̄ delicta opit
cal b q̄ou r et hēt gr̄a dicit
motum liberi arbitrij in deu
Ex quo clico q̄ mot9 liberi arbi
trij rudet infusiōm gr̄e adhuc
ı̄ gr̄a infunditur ut homo vo
luntatem erigat in deum / q̄ dō
ı̄ in culpa homo p̄mo auf̄
est adeo ita oz q̄ gr̄a h̄ita mo
ueatur ad deum / et ita sunt
duo / p̄ que ingrediunt subitz
iustificatonis / 3° requirit mo
tus liberi arbitrij in pctm /
et ēo pcti remissio in q̄ma iu
stificatio q̄summatur Ergo oz
q̄ mot9 liberi arbitrij i pec
catum torrudet remissiom
/ q̄ūito ı̄ liberum arbitrium i pec
catū monet salom informatu
gr̄a tam cito pctm remittit
/ q̄ in q̄tcone q̄d est dolor de
pcto mixtus cum gr̄a sit iu
stificatio pctoris / q̄ncumq̄ ho
ı̄ ht gr̄am 1a ducit ad hoc ut
homo deo adhēat pamorem
et quando deo ad hēt pamorz

/ oz q̄ odiat et detestetur peccatū
sicud etiam deus odit io odio ı̄
est deo impius et impietas
eius / et q̄ncumq̄ homo adhēt
deo pamorem cū detestacone
pcti iam pcti h̄z remissiom
et sic virtū aīne transformacom
et rectitudinem et p̄ q̄ns in
stificatom / Ex qua pte q̄clōnis se
tinatur / hec p̄mus q̄ iustifica⁰
a voluntate incipit / ro q̄z gr̄a
dei est p̄mu in iustificacone
que monet homis voluntate
/ ipsa ı̄ homis voluntas est
p̄ q̄nam et rite vivit p̄ q̄nā
etiam et peccat / Ex quo sati
hetur q̄ nulla sit violencia
vo li in iustificacone / ro quia
voluntas violencie no ē capax
nam et gr̄e infusio omnez ro
violencie excludit / vnde 1°
dm̄ Jo vi nq̄ venit ad me ı̄
pr meus traxerit eum no oz
intelligi ut dt b t detractu p
violencia Sed p inductom
et adiutorium ad bene opand
Ex quibus clic̄ q̄ nullus sine
consensu actuali no iustifica
hoc ē augꝰ in dicent nullus
iustificabit te sn te Hec ē ro
q̄similis ociliacone et iu
stificacone / nitq̄ ı̄ homis dt
b t pt cogi vo b vo no / vn
ad susceptom sapie et alias p
fectoles intq̄ non requitur
ipsius intellect9 consensus s d
do gr̄e p ceptom / vnde et in
sompno reuelacones possunt
fieri Cor in et p gr̄a ad iusti
ficatom requitur oz tame ut
homo gr̄e cooperetur / p hoc nauq̄
q̄ paciens agenti gr̄e coopatr
secundum modum sum oīs vio a

abacione tollat. Non pt n vidt
bus ejo voluntas pfecto min
strac subiti abagente extrinseco
cu nisi cooparetur / alias nc
in eam caderet violencia / quo
enim lumen corpale vbique
circumfusum non pt vide ho
nis tunc oculos apiat / sic
nec lucem spualem anima
nis tunc phibens removeat
/ imo remouere phibens hic est
cooparari gre. Ex quo q3 primo
oz licet se homo ad iustificacoz
pparet / io quia coopacio gre
quedam ppacio e / 2o non
semp ppacio iustificacom
precedit eo / dt n b e ista vo
ppacio qnz dm incipit ad
infusiom gre qnqz aut et
hoc qn pfecta est statim in
stificacom e coniuncta utz pfectum
esse in iustificacone pauli
Ex quo b e infert q pt esse
q aqs omni e improviso preciidi
et intencione q eius voluntas
ito in iniretur et subito co
uertatur ad deum / et hoc
uel exaliquo exteriori accasioz
accipiens uel in paulo / uel
exaliquo interiori instinctu quo
cor moue ad deum / 3o si qs
velt iustificari oz q faciat q
in se e / io qz face q e in ho
mine est se ad iustificacoz ppa
rare et e omio instinctu no
resiste et omnem ppam abi
cere visa dei opacone qua co
natur peccatorem iustificare / Et
e in hoc iste peterbat insteru
de via hoc e deceduo hg opm
quibus iustificat deus / ut pass
in eis exte / qz sunt inabilia

valde / mirar n deus potentiam pu
se et paurit illis qui se com
pstiunt / quia iam pmissione
emollit / iam comminacone con
terit / iam miraculo quoqo im
pellit / iam instinctu trahit
/ et pluribus modis deus sic
aim homines ad se pducere hic
oppg sicut dect pt seducere de
quo tamen dt augg q hz mil
le nocendi modos. Ex omnibus
hijs infertur q hita disposicoe
pfecti in fallibilit deus gram
infundit homi p sua iustifi
catone cor in hoc dt duo / primum
est disposico pfectus et b e dt q
hoc consistit in dupliciter porcoe
/ primo erga deum quem diligit / 2a er
ga gram quam dat / Dic q ho
deo cui erat offensus affica
/ 2o quo ad pctm q gre oppo
hcat displicenciam / Dcpo iaco
in appropinquate deo et appropinq
bit vobis de sco appok in
Si quis michi apparuerit
tanquam ad deum et cenabo cum
eo / hijs duobus hitis dat deus
gram qui vbqz diffundit bo
nitatem suam / Non quidem
ncctte aliqua qz 1a mocu
cade non pt sed ex in mu
tabilitate bonitatis sue q di
sposuit et ordinat omnibus qui
querunt illam / patet ex omnibus
istis q oz iustificati valente
attende ad ordine de n hic
dubitatiq / plex qz prosteria offe
dunt / et ponit de duabus exm
de primo qui in principio se
accusat de sco qm pg negat
et pga confitetur / pg iustg est
quia sue verecundie invenit
primum / sic in iustg et ideo tenuit

nota pnie / cate veq̄z se accusat
sed qⁱa i.e tenuit ordinē i.e
uero non crimē processit c
dnistas / Vnde aug᷒ dr̄ igno
rancia ordinis conturbat ne
gotiū nam et formam minorū
in mutat / Sz iam uideamus quo
intelligatur hec ħm̄ de ordine
actuū hūanorū / Cum a sicud
p᷒ est ꝛ in aug᷒ iiii ut distīg
in sificationes dei et p᷒ q ordi
nem et gradus nostramus in
sificationum q̄ prius et q̄ quis
esse debeat / ita directe accipie
dum est de opibus hūanis
primo n̄ sunt dr̄ q̄ agendum
ne mala p bonis acceptarentur
qⁱa i.e error in excusabilis
est et hic maledictioz mr̄ i.d
Ve q̄m dicit bono malum
et malo bonū ponentes lucē
tenebras et tenebras lucem
2º attendenḋ ē ad ordinē qr
dr̄ hic glosa peccat q̄m agit
pposterē et seneca bona ma
le locata mala putato dr̄ gō
instrue me viam i. ordinem
insificationū tuarū i. in opib᷒
iusticie hūane ē n̄ ordo
valde necessarius et ita necessarius
q̄ est in caritate que ē forma
omī virtutum est hūanis mr̄
i.d cant primo ordinat in me
caritatem / Attendendū q̄ hūana
actus possunt poni in decuplici
triplici / p̄ mi actus hūani dicunt
esse mores hūani et circa i.oz
ꝯparacōm labor est difficilius
quod est qr nullus pt̄ ee moica
tus nisi prius sit temperatus quia
gulosi et ebrii ut cōmē sunt
dissoluti / Item n᷒ pt̄ esse
morigeratus n̄ ē p̄o cet i. sepo

recollectus et quietatus / Si cū de
bent mores reparari op꞉ q̄ anim᷒
imperat sensualitati talis enim
animus cuncta omnia sensibilia q̄
ꝯ nale admittit et minuicat ē
in talibus repellit et ppt̄ dif
ficultatem ordinis in eis illibus
valde laudatur / Socrates quem
inter omnes philosophos p᷒ philiam ad
mores componendos dedit
Moralibus non h̄z ponere ordinē
nisi prudentiam que est mo
deratrix est omī virtutum et
auriga / Alii actus hūani dicunt
esse ciuiles seu politici p quos
ꝯvivunt homines ad inuicē et
legibus et statutis quorum regla
magis est difficultatis ppt̄ di
uersitatem status inter hoīes
Nam ut dr̄ Cassiodorus alii actus
sunt presidencium alii subiectorū
alii puerorū alii senū et alii
ꝯiunct omī / Et talibus h̄z ordinē
ponere iustitia / qr ad illam omī
homī in ciuitate existencium actus
referuntur / Alii dicunt actus hūa
ni quibus homines merent et
nam beatitudinem ad q̄ hunc
ordinem ex ꝯdicione sua quia
ex eo ut aug᷒ dr̄ q̄ hō ē creatus
ad dei ymaginem participis
eius beatitudinis esse pt̄ et de talibus
libus est hic intencio principalis
Ergo circa istorum actuū ē i.d totū
q̄ diuina lege papit vel phibet
Radica dz inoue fides qⁱa i.a ē
spiritualis edificii fundamentū
Ideo non h̄t in eis ordinē po
nere nisi cari᷒ qr ista ē forma
meritorum et b bernardus in vno
sermone sup cant deducit q
caritate exigente oz quedz ma
iora opa abmitte et in moribus

insiste / oz quique 1ª que sunt
contemplacionis ad partem seponere
et actibus tumultuosis operari
dare / Modo de talibus ponitur
quoniam hic / et sic fides spes et caritas
omnes actus humanos debeant ordi-
nare tamen hoc quod 2m ordi-
nem finis facit habitudo superio-
rum ad inferiores et ideo pri-
ma pars conclusionis patet ex viden-
do et racio est quia ille tres virtutes
omnes humanos actus ordinant
in vltimum finem Nam fides
1m ostendit ipsa namque est argumentum
non apparencium / spes adde-
re iam cognitum exigit quia
est quedam protensio a visibus
ad a 2m augustinum et caritas
eos facit in habere amorem
propter quod dicit apostolus qui non diligit
manet in morte 1 qui cor-
re caritatiuo non adheret deus
finis est mortis eterne Secunda
conclusionis sequitur quod omnia opera
humana sunt quodammodo mutabilia
et hoc virtute istorum principiorum
videlicet fidei spei et caritatis que vires
excedunt humanas / et non mirum
Secundo non beatitudo est mutabi-
lis quod et 1ª media que ducunt
ad eam mutabilia sunt / oz non
media fini adque ducunt esse
proporcionata / Sequitur 3o quia
nec ex suis naturalibus potest ad bea-
titudinem peruenire / ergo non
caret directis / et beatitudo vires
excedit conclusionis ad illam poterit
deuenire / propterea cum nil agit
vltra suam speciem / Vnde error
ponentis hoc / derogat alti-m
beatitudinis / et naturale ipsa-
rum virtutum et facit homines
minus de se presumere et obvig

est sacre scripture / Vnde dicit apostolus
omne quod non est ex fide peccatum est glo-
ria 1 inutile ad salutem / Sequitur
3o et sic omnes naturaliter beatitudi-
nem desiderant tamen nulli ho-
mini beatitudo est naturalis / prima
pars est philosophi qui dicit quod omnia
bonum appetunt quod omnes intendunt
de bonis beatitudinis cum insita est
homini ut dicit boecius anima cupidi-
tas / 2ª pars patet quod nullus ea
potest suis puris naturalibus
adipisci ut dicit pertractatus ex
2m / omnes quoque voluit esse beati
sed non omnes esse beati quod
2m augustinum non omnes quarunt
beatitudinem vel quecumque et racio
quia non habent illius veram
cognitionem / et hoc eciam dicit boecius
de consolatione homines diuersi calle procedunt
et omnes ad eundem
beatitudinis finem intendunt / prouinciale
Iste ergo petit sed ostendit viam
id est ordinem instificacionum
id est illorum operum per que finalis
promouetur instificacio et per-
mittit exercitium in eis
exterior in mutabilibus tamen
quia omnia talia mutabilia
sunt ut patet ex sicut corpus
ad primam partem conclusionis
deductis Secunda pars con-
clusionis quod dicit quod habitus illius
tibus ordinem in actibus facit
habitudo superiorum ad inferiores
hoc innuit apostolus de in certa
dedit deus quosdam apostolos
alios euangelistas alios prophetas
alios pastores et doctores
ad consumacionem sanctorum
in opus ministerii et in edi-
ficacionem corporis Christi vbi innuit
quod certa quamuis congregat fides

q° sa

tercium

3m

3

2a

vivit caritas et spes tenet hec
multa officia propter ordinatam
administracionem uti ex corpus ex
subiectis edificaretur et si quis tor
ille sunt sancti de facto ut con
summaretur. Nam de pollicitis
si unusquisque secundum fervorem quem
sibi vellet ferri indueret in quibus
esset confusio et nullus ordo nec
caritas mutua posset servari et
de facili sinceritas fidei maclaretur
Preterea declaracionem adiutendus
ex iiii or condicionibus superiorum
et iiii or inferiorum consurgit in
actibus universis ordo / prima condi
cio superiorum est celestis conversa
cio interior i° vita aut conversacio
intellectus est et interioribus consistit
primo in contemplacione divinorum / 2° in
gratia ex subditorum / 3° in forti
audacia ad omne opus bonum
/ ex quibus consurgit vita ex
emplaris Unde primo cepit
quod videlicet Jesus facere hec facite
/ prima condicio subditorum est vo
luptatum abrenunciacio / vo
luptate non spe subiciatur carni
per rationem sensualitati et rationalis
voluntas voluptati per quem modum
totus ordo corrumpitur / qui non p
lati aquile alas suas exten
dit et volitat super subditos pro
vocans eos ad volandum si
militer de facili Secundum enim Io
x cum oves vadit et oves sequi
tur eum / 2a condicio superiorum est caritati
va et compassiva correccio / que
ex tribus oritur primo ex virtute
constancie / 2° ex humilitate obe
diencie / 3° ex regularitate vite
/ qui enim non est talis nescit
alios corrigere ordinate et con
tra palip ir regnant de bono p

lato dicentes / Sit dominus deus bene
dictus qui voluit te ponere super
thronum suum / 2a condicio in subditis
est cupiditas rerum mundanorum
delictus / ardor enim ad ista et
caritatem ad deum extinguit
et totam suavitatem ad prius
excludit totum ordinem turbat
Inferiores siquidem ab adhesione
istorum inferiorum non abducuntur
nisi vita exemplari et continua
correccione prelatorum propter quod dicitur
Iudicum v stelle manentes in cur
su et ordine suo pugnaverunt
contra Sisaram que interpretatur ex
clusio gaudii / quia hos siquidem
qui se rebus temporalibus occupati ex
cludunt ab eterno pugnandi
manendo in cursu i non adheren
do temporalibus et ordinate secundum doctrinam
evangelii / Tercia condicio superio
rum est preceptorum moderacio
/ quam duo habent efficere videlicet in
structa et iniuncta prelatus non debet impe
rare iuste / et imperata intor
dit moderate / et ex hoc in sub
ditis consurgit prompte voluntarie
obediencio / Dicit enim ut de
subditi obediunt ac si ad iuve
nilem etatem redirent Dicen
tes omnis potestas est adeo
videntur quod que sunt adeo sunt
ordinata Unde sublimioribus
potestatibus subiciuntur Quarta
condicio est prelati visitacio in fine
ad videndum si subditi recte a
gunt et cum quibus ordina
ti sunt ut legitur primi Regum
xvi / Ex quo in subditis efficitur
resilicio a carnali consanguine
itate Ex quo enim iam abstra
xerunt eos a delectacione carna
li ab adhesione temporalium et effert

exercuit quod non in intuitu proprie
voluntatis Dei eos in eorum eventibus
visitant et consolantur omnis exti
guint in eis affectum ad consangui
neos / quia iam omnia deseruit
que inter sanguineos querunt De
quibus dicitur Deut. xxxiii qui di
xerunt patri suo et matri et fratribus
ignoro vos hii custodierunt eloquia
dei Ecce quod ex hac sumitudine
superiorum ad inferiores omnia impe
dimenta tolluntur qui ordinem
in mutis impediunt et progressum or
do ex inde recipitur / et secundum hoc
iste petebat se ordinari viam insti
tutionum i. ordinem mitorum
ex ista sumitudine inter quod dicit
alibi petebat a domino unam petere
a domino hanc requiram ut
inhabitem in domo domini i. in uni
tate fidelium sic ordinata et
subolet et videam voluntatem
domini Sequitur et exercebor
in mirabilibus tuis accepto do
no Sic iam petit luce quod se
si docueris me illam docet me
non accipiam supervacue Sed
exercebor in tuis in quo exerce
dixerit gratia dei sum id et gratia
eius in me vacua non fuit
Advertendum primo de istis duobus
terminis scilicet de mirabilibus et de ly
exercebor / non dicit propheta de mirabilibus
que sunt opera ardua et inso
lita et supra spem et facultatem
tem ad miracula Sed de mira
bilibus sunt ii mirabilia tres
difficiles virtutes tales abstruc
tas / quarum rerum dicitur Quanto
quanto causae sunt obstructiores
de tanto sunt mirabiliores
Et si homo ad qualiter te aspiciat

non visi sed ratione est quia red
dit testimonium suo creatori
apparebit mirabilis Unde dicit
propheta consideravi opera tua et ex
pavi / Exercitatio vero que dicit se
quencia non dicitur hic exercitacio
potestatis de qua dicitur xx reges gen
cium dominantur eorum et qui ma
iores sunt potestate exercent in eos
/ nec prime de qua prima thim iiii
corporalis exercitacio ad modi
cum utilis est / nec alicuius boni
exterioris operis de qua prima xx
iiii diligenter exerce agrum tu
um Sed dicitur frequencia meditacio
nis et contemplacionis de qua alibi
dicitur meditatus sum nocte cum
corde meo exercitabar et sco
pebam spiritum meum / et tunc expo
nit Augustinus quod se ingesto po
nit animacio et est longa me
ditacio et morosa intencio
mentis a qua non est longe
exercitacio vel animi vel corporis
Nam sicut qui exercet membra
sua palestra ducitur exercere
ut roboret se qui mente ex
ercet in divinis scripturis vel con
silus ducitur exercere debet
et ponit exemplum de Ysaac qui
rebecca veniente que significat
typum ecclesie exivit in agrum
et deambulando meditabatur
dicit de effudit attencionem
mentis et perambulans in in
nocencia cordis sui diversis cogi
tacionibus exercebat animum
suum et in mirabilibus mistis
delectabatur / Concludo ultima
nunc potest hic exercitium contemplatio
nis peccatis dimissis et elaborate
actionibus ordinatis / ideo quia 90

nemo fit summus repente sed eciam
gradatim ascendere incipit 1o pars
ascensionis in corde suo dispo
suit / ymo principalis est status
incipiencium / qui laborant pro
dimissione peccatorum / quem statum
sequitur status proficiencium
qui laborant in accionibus
plurimis et in caritatem ordinate
iuxta illud turbaris erga
plurima unum est necessarium et
sequitur contemplacio de qua dicitur
magdalena optulit optimam
partem elegisse secundo circa
pedes domini audiens verbum
dei Cor in necnon est in accione
laborantium contemplativum proficere
ad attingendum contemplacionem co
gnitam quarto finis est accionis
a quo nullus fructuat quando
cecidit in 1m Unde ut de
vegecius dicit militari si omnes
artes omnia que opere cotti
diano usu et iugi exercitacione
proficiunt magis hoc acci
piendum est in maximis
rebus et Ego 2o, quibus in ut ca
dictum est 1e qui membra
sua exercet palestra confortat
ea et ut possit plus exercere
ita Cor in quotque homo se exercet
ubi invenit materiam contemplandi
que et in peccatorum dimissione / et
in perfectu vite activie / et in
divinis et in mundanis Unde
iste dicitur exercebor in mira
bilibus tuis non detineas
in quibus mirabilibus in minit
quod quamque occurrit de deo sit
mirabilia Unde ibi residuum
usque in finem rerum essencia
cogitaciones verba sunt et opera

mirabilis est essencia quod enim
mirabilius quam quod in una
essencia sunt tres persone
Unde Hester xi valde enim
mirabilis es domine Mirabi
les sunt cogitaciones ps 27o
Confitebor nomini tuo quoniam
fecisti mirabilia cogitaciones
antiquas fideles amen Mira
bilia verba et doctrina Luce
4o mirabantur omnes in ver
bis que procedebant de
ore eius Mirabilia opera
Unde Eccli xi o Mirabilia o
pera altissimi solius unde
Ecclesiasticus 4e de scientie sanctorum
operator miraculorum unus so
lus deus est a quo descendit
omnis operacio mirabilis et
certe non est aliquod opus eius
quin valde multa mirabilia
in eo occurrant Job 1o capitulo
facit magna inscrutabilia
et mirabilia absque numero licet
multa assiduitate permirabi
libus non habeantur sed solum
nova vera vel magna ut
enim ait Seneca de operibus
naturalibus Naturale est ma
gis mirari nova quam ma
gna Unde bs Aug 1o de
civitate dei Certe quicquid mira
bile fit in hoc mundo perfec
to minus est quam totus hic
mundus que certe deus fecit
/ nam et omnium miraculorum quod
fit per hominem maius mira
bilium est homo quamvis ergo
mira a visibilium natura vide
re assiduitate vilescant tamen
cum ea sapienter intuemur
in usitatissimis rarissimis maiora

sunt In hys ergo mirabilibus
omnibus exerceri debemus per
uitam intuendo contemplando
cognoscendo vel saltim creden
do per voluntatem eas diligen
do et deum in eis intuendo vel
ab eis abstinendo vel aliquid
sustinendo vel etiam dimit
tendo et eis carendo et mor
bus gratitudinem et patien
tiam ... et in hys exercitys to
sumere totum tempus et
non motys ideo dicit ex
ercebor etc.

Dormitauit anima
mea pretedio con
firma me in verbis
tuis. Post quam propheta
obtinuit auxilium contra impedi
menta extrinseca quia quando
princeps sederunt aduersum
eum ipse adeo adiuto exercebatur
in iustificationibus et contra im
pedimenta intrinseca quia licet
sua anima adhesisset pauimento
tamen adeo vbi iustificabatur
et si quid deuenit contra hoc ...
remittebat ad confessionem suorum
peccatorum. Hic iam petit auxilium
contra ea que sunt vtrisque im
pedimentum quia et sunt tedi
um pigritia seu tepiditas ...
po cum homo et in exterioribus
et etiam in interioribus impe
dimentis tedio afficitur vel ex
diuturnitate impedimentorum
vel ex grauitate eorum vel ex cras
situdine. ... homo tedio
sus afficitur quia id ad quod tendit
non potest deuenire effectu op
tato et per hanc literam contra ...
Augustinus dicit non sit propheta laborando
et extendo se in mirabilibus
dei et eorum labore quasi fatiga
tus et attediatus ait dormi
tauit anima mea pretedio, vel
potest sic continuari ... propheta
quo ordine deus iustificet et
quo ordine in iustificationibus
dei sit procedendum. Hic iam habens
ad omnia que hic sunt tedium
cepit in eis obdormire et o
mnino quiescere potius adeo confir
mari in sua operatione. Sunt
enim ut dicit hic Augustinus quedam
dei iustificationes ita mirabi
les ut humana infirmitas
ab eis qui experti non sunt non
ad eas posse peruenire credit
iste ergo videns quod impossibile
est ad eas peruenire si se hys
inferioribus immisceret omnia
reliquit et tamen nec voluit assi
stere ad ea, primo tediosum est
sed si aliquando venit in men
tem, et hoc ut in illis posset
suam extendere delectationem
et mouetur quod per elationem
... hoc verum contra illa modus
impedimentum propheta ... potenti
... dimorum verborum, quod quod
sit vera ... christo ... quod si iste
non sentiret huiusmodi impedimen
ta, non peteret sibi ...
et induceret huius orationis forti
fuisse in xpo ... dicitur ... rg
in oratione sua fuisse tristis
pauidus et tediosus et Lucas
scribit quod apparuit ei angelus
confortans eum, valde ...
... propheta huius pressus te
dio petebat se in verbis domini

confirmat et p[ro]p[ter] g[ra]ci[a]s q[uo]d p[rim]a s[e]c[un]d[u]m
ar[ti]c[u]l[u]s quos in d[omi]n[u]s inebriat sp[iritu]m
dulcedine et absorb[et] sensualit[at]e[m]
ge tedium ibi incidere non p[ote]st
et p[ro]p[ter] g[ra]ci[a]s q[uo]d s[ecund]a s[e]c[un]d[u]m app[osi]t[u]m
dino[rum] q[uo]d co[n]templacione q[ui]e[sc]ere ne
sit an fiat in cor[de] e[st] aut c[er]
corpus et Sapiens hoc dicit
manifeste non h[ab]et tedium q[uo]n[iam] c[o]n[uic]
tus eius nec amaritudine[m] con
saccio illius / Et diuidit[ur] l[e]c[ti]o h[ec]
quia primo petit auxilium
contra impedimenta in bono
/ 2o contra impedimenta mali
i[n] viam iniquitatis amo[ue] q[uia]
d[icit] non s[olum] mala impedime[n]t[a]
sed eciam et in bonis fiunt
impedimenta / Prima pars
diuiditur quia primo ponit
incomodum suu[m] d[icens] dormitat
/ 2o q[ui]a p[er]iculi subiectum / q[uia]
a[n]i[m]a mea / hic tamen debet
esse valde vigilans iux[ta] i[lle]d
anticipauit vigilias oculi
mei / 3o ponit illius p[er]iculi
p[er]i[cul]um quia p[re] tedio / 4to petit s[e]
que hoc p[ro]uideri d[icens] co[n]firma
/ 2o d[icit] q[uo]d no[n] solum a[n]i[m]a ma
pauimento adhesit i[d est] corp[or]i
et istis corporalibus sed eciam
dormitauit Et est no[tan]dum
q[uod] l[itte]ra hec h[ab]et triplice[m] exposicio[nem]
vna est b[er]nardi / a[lia] augus[tini] /
tercia est ambrosii qui dicit
q[uod] eciam et origenes sentit
p[ro]p[ter] quam et 2m hoc ponam eas
gdicionis et p[rim]o a[utem] de tercia q[uo]d
Circa primum notand[um] q[uod] b[er]nar[dus]
sup[er] cant[ica] s[uper] l[ite]ram / ponit sop[or]em
triplicem q[ui]dam e[st] sompnus
mort[is] de quo i[lle]d allegat la

zarus amicus n[oste]r dormit
hoc enim dicebat de morte
corporis discipuli aut[em] de dor
micione sompni dictum pu
tabant / et augus[tinus] d[icit] eciam
hoc sompno x[pistu]m dormiuisse
d[icit] n[ost]r[i]s de dormiuit x[pistu]s in cr[u]ce
et ex latere eius fons uite manat
salutis / 2us sompnus e[st] a[ni]me
de quo allegauit i[lle]d ap[osto]li
hora est iam nos de sompno
surgere s[cilicet] infidel[itatis] et p[ecca]ti / 2o i[lle]d
p[s]alm[i]s[te] illumina oculos meos ne
vnq[uam] abdormiam in morte
s[cilicet] p[ecca]ti de qua d[icit] augus[tinus] tunc
a[ni]ma dormire d[icitur] q[uando] obliui
scitur deum Et d[icit] b[er]nar[dus]
q[uod] hoc sompno q[ui]q[ui]s obdor
mitur vsq[ue] ad morte[m] q[ui]a q[uo]d
in p[e]cc[a]to q[uo]d est ad morte[m] irre
uocabiliter p[er]ueniet / Tercius
sompnus est vitalis at[que] vigil
sopor sensuum q[ui]a sensum
interiorem illuminat et morte[m]
p[ro]pulsam vitam t[ri]buit sempi
ternam Ex quo p[atet] primo q[uod]
huius sompnus exteriore[m] sen
sum non ligat / d[icit] n[am] b[er]nar[dus]
hec dormicio sensum non so
pit sed abducit ita q[uod] homo
ad hunc sompnum dormiens
h[ab]et quidem sensus viuaces
sed tamen eis non exercet cor
p[or]as operaciones sed tenet eos
quasi suspensos a locis tribus
intentis / p[atet] s[ecund]o q[uod] hic sompnus
mortem includit et vitam
/ talis enim sopor d[icit] ap[osto]l[us]
mortui estis s[cilicet] aute[m] p[e]cc[a]to et
iute s[ecundu]m sensum / et vita v[est]ra
abscondita est cum x[pist]o i[n] d[e]o

cor[tiu]m

2m

Ita q sompnus iste mors q̄dam
est ut b'narḡ dt non t' q vita
amoueat sed qma eripit de la
queis hui9 vite mpta i° aīa
nr̄a sicud passer erepta ē de
laqueo venanciū Ex h9 duo
bus pz t'io q huit sompnū
efficit pfecta caritas / hoc ē b'nar
di' qui tractans illud leua ei9
sub capite meo et dextra eius
amplexabit' me dt leua cōmi
nacō suplicij ē Nam cū quis
formidine pene premit' no
sub capite sed supra caput ei9
leua esse dr' hic multum hab3
de timore modicum de spe non
est ei pax non quies Ergo cōstād
int' spē et timorem fluctuācē
hudauaq aspinnemēte timoē
cruciet' timor n penam hab3
Sed si pcurremētum gr̄e timor
cepit desice' et spes pfice' et
cum iam depentum fuerit
ad hoc q cari° pfcta foras
mittat timorem / iam leua
sub capite et dextra que cōpmit
pmissionem pmp' amplexata
est / iam n ad serviendum p
mps pvocat non arcet sup
plicijs / hic iam in spe singula
rit' cōstitut9 pt dicere in pace
in idipm dormiā et requie
scam Dt et b'nardꝰ / Ex quo di
cto a3 q hui9 dormico cō
sit in quodam medio / io cp
int' timore et securitate spes
mediat in qua ut dt b'nar
nieus et cōscia molli mim
rum supposito caritate stratu
suauissime requiescit / Ex his

sic deduct' pomt' h' 9° / hua
meus sc in dmis requiescere
sine tedio hic diu esse no pt
11ª 9° h3 duas pt'es / pma pt
dt q meus homis ad hui9
quietem devet / 1ª ē b'nardi
de supra qm st dt decanto
cere elongaui fugiens et ma
si in solitudine / dt modicum
est exire sed requit' longe
fieri ut homo possit quiescere
et declāt q ē hoc exire et q
est longe fieri et pt quiesce
/ o crysa tu sūsly sti qui no abe
dis cōcupis carnalib9 n° te
eius illecebris omnia fugis
oblectamēta hui9 seculi no
notum ē q hc pt fieri / pmo
n° enim est ad salutem no abe
die cōcupis ut dt app i mltas
locā' sed dt b'nardꝰ nodum
elongasti n tūc pvaleas me
tis puritate tūs volare omnia
fantasmata i r tuetia et simi
litudines corpor4 re4 / et sb
dit qui vsq3 huc pueīt fa
teor hunc quiescere hic mito
io pt dice' quiesce aīa mea
in requiem tuam qm dūs be
ne fecit t' / Ex qua pte 9ois
clud' pmo q p° ē homi tū
cende quem vsum vuiendi
/ pz ex verbis cōz precedentib9
et crysta pte cōis / vnde
appl' ut raue' in cor4 actib9
abstinxerant se cōm vita h9
mimū / et pz hoc sic pt n
homo vine' 2m gratiam di
mo hui9 vita tūstendit cō
ucm modū vuiendi cōc 2m

3m

4m

9° pa

naim / de qua id gen ii inspirat
in faciem eius spiraculum vite et
factus est homo in animam viven
tem / et in vita gratiosa pt vivus
tristeude modum vivendi alte
rius / dns n dns Joh x ego
veni ut vitam habeant et habun
dancius habeant / alias n nullus
posset venire ab actione ad conte
placionem qd est contra omnem scripturam
Secundo elicio / pt homo ptris
te quem modum cogitandi /
ex quo n pt homo tristeclare
rerum similitudines sic qd in lo
delectet eum forme et pulch
ritudines istarum exteriorum rerum que
sunt seductive animi et valde al
lective / ut hoc pz ex superioribus
dictum est qd cor meum est rerum / vn
legitur de gloriosa virgine qd conservabat
omnia verba domini conferens ea in
corde suo et Magdalena sedens
secus pedes domini audiebat verbum
eius quietato animo delectabatur
corde in hiis que procedebat de ore
eius Tercio elicio possibile est qd ho
tristeudat seipsum Unde dt Ber
nardus Ubi super rerum cupi
ditatibus vincendo non tenuerit
ad hominem ptinet / rerum simili
tudinibus speculando non involui
in anglice puritatis est rerum qz tri
dum est immuneris rerum qz est extende
/ rerum qz est teipsum tristeude / et
dominus manifeste se sequentibus
precipit dicens si quis vult venire post
me abneget semetipsum / Sexto
elicio ex hiis omnibus qd possibile est hoie
evadere laqueos temptacionum
/ ro est qr cum excedunt se supra vite

nec senciuntur vite est ut ne
huius vite temptaciones senciat vn
optat Bernardus ultima non senciam
vite luxuriantis blandimenta
/ ut non ab sui pestam ad se
sum libidinis / ad estum au
aricie / ad stimulos iracundie
et in pacie / ad angores solli
citudinum et molestias curarum ut
iam non illaqueet in iusticia et
nulla allectet iniquitas Ex
quibus pt apparere qualis sit
ista quies et dormitacio ad
quam omnes electi dei conantur
pervenire / de qua iste iam glo
riabatur dicens dormitavit anima
mea hoc sic ut dicitur ad quie
tem pervenit / Sed qd tercium est qd
subditur pro tedio hoc declarabit
/ nobis sancta pars secunda quomodo que dicit

2a ps

qd humana mens sic existens diu
sine tedio esse non pt / ro
est ad insidias pristinas incolatus
tedium est naturale / Ita qd sancti
quantumcumque sint quieti semper
tedium habent adhuc incolatus
Unde dicebat iste heu mihi qr
incolatus meus prolongatus est
et Job x tedet animam meam
vite mee dicit ergo iste anima
mea dormitat omnia que hic
sunt ptransiunt inquiete sunt /
omnia iam temptamenta devi
ci / sed pro tedio huius pereg
rinacionis dum non permittitur
in suavitate huius quietis perma
nere / vel pt sic exponi Dor
mitavit anima mea pro tedio
/ scilicet istorum inferiorum quod dicit hic tedium

in istis dormito et questo i illis
/ quia ut iam dictum est oportet ita
omnia transire. Si homo vult ad
quietem pervenire huiusmodi / vel pt
pe ut ergo dormitavit anima
mea pre tedio / i(d est) quia dormivit
et quievit in illis tediosum
est ei occupari cum istis / diffi
cile n(on) sit discedunt a quiete
mentis ad tumultuosas occu
pationes / s(ed) n(on) hoc quisque requirit
ordo caritatis. Nam et ap(ostolus) q(ui)
supra se erat raptus postea de
venit ad tantas tribulationes
ut tederet eum vite. 2a Cor(inthiorum)
pa(ri) ca(pitul)o dicit n(on) sic quasi sumus
supra modum ita ut tederet
nos vite. Ex quibus patet quod h(ec)
dormitatio non potuit hominem
extra statum huiusmodi vite / 2o
hec altitudo auctoritatibus no(n)
absolvit / 3o hec felicitas no(n)
omnino quaque tribulationes repel
lit / omnia hec patent ex istis
expositionibus. / Hec tamen via
dr homo ptusire ex qtiuz
eveniat tamen non nocet deo
auxiliante. De quo statim sequitur
confirma(tio). Expedita pa(rte) expo
sitione / iam videamus de ex
positione Aug(ustini). Circa quam
notandum est quod tedium est quedam vel
in toto vel in parte displicentia
vite proveniens ex hoc quod de
siderium hominis ad evadendum
aliquod adversum vel placens
quendam frustratur. Unde et
extasis sive excessus mentis
2m Aug(ustinum) est interdum hominis

ter^m

2m

3m

q

ad superna ut etiam omnia temporalia
a memoria labantur. Sic pt di
ci extasis vel excessus mentis quidam
pavor vehemens quo fit ut
oblivioni tradantur interna
et ex hoc sequitur tristicia pt dicta
tedium ita quod tedium non solum
est ex prosperis ut si homo non
potest evadere adversa vel consequi
prosperum quod tedium incurrit
sed etiam est generalius. dicit
n(am) Aug(ustinus) quia enim videt mul
tos ire in p'isum gemit et
est tediosa quia etiam viri
iusti et fortes et si non trahantur
persecutionibus conturbantur tamen
iniquitatibus fratrum / Et sed illa
s(unt) que deus eis revelavit conte
plantur in eis quievit et
delectantur / tamen illos quos levito esse
sit eos secuntur non despiciunt
nec deserunt ergo quod cui istorum
dei esse semetipsum exinaniat formam
servi accipiens / Unde alicui
sapientes non contempnunt istorum
Sic ergo iste qui sit in tristitia et in
tedio non omnino hys debent
esse attriti sic ut quisque non ex
tenderunt se ad i(st)a superiora
ut quisque non redirent ad ter
quod sic facere esset tedere i(d est) despe
com io i te tali pssi tedio re
currit ad deum in oratione dicens
dormitavit pre tedio scriptum est tri
bulatur et sustinet tristitias
ideo confirma me / Et ut
hoc posset melius intelligi po
luntur hec ordo secunda pars
perfectorum est quod quisque tedium huius vite

non sustineret / Ex quo n. xi capitulo
pauere et tedere. Thartum ix pauere
extimia tedere de vita pauere
de imminencia passionum tedere
de absentia consolationum / quod tedere
de alys sentiendum / et quibus est
qui omnia displicentia euaderet
ad votum / et qui cui omnia /
iuxta suum velle prouenirent
/ quibus est qui diuturnitate temporis
in boni continuatione non attedia
retur / vel exercitum et cuiusque bo
nium impediet non tedearetur
/ quibus est qui quoque non pateret
id est pati nollet qui quoque ad
mala non obstupesceret quod diffi
cultatibus non conteret / quod in di
lacionibus non fatigaret / vnde
dicit glosa hic alys obmissis de fa
tigatione expectationis / petiuit
mistrum Sed quia petitio sua
est dilata dormitauit ut fessus
expectator et tepuit pretedio
dilationis / spes n. que differt
affligit animam Proverbiorum xiii et
dicit xxv morum autem faciente
sponso dormitauit omnes et
dormierunt / Differentia tamen est
inter dormicionem et dormitationem
/ quia dormire est obliuisci post
et vecordis / Sed dormitare est
fessi expectatoris dormit ergo
qui nichil boni facit et quo
ad animam et quo ad corpus /
Sed dormitat qui non delectat
viuere nec opera vitalia exercere
Ex quo elicitur quod hec dormitatio
est periculosa / ideo quia est tedy
et corporis In hac n. capilli

bonarum cogitationum a capite sa
psonis abscindunt Judicum
xvi Hasta bone intentionis
et vas sancte deuotionis a Sau
le auferunt primo Regum xxvi et
vulnera letalia mortalium peccatorum
inferunt Misiboseth ii Reg
iiii Vnde dicitur quod non potest p
amena deuincere intitulat cu
seducere molestys / et precedia
deicere in ruinam / propter quod i te
petit a deo confirmari / quia
et in hoc potest dicitur simpatiam vnde
dicit Augustinus / comparando temptationes
ade ad temptationem Job adam
in paradiso consensit mulieri
ut de paradiso deiceret Job in
stercore respuit mulierem ut
ad paradisum admitteret Ergo
patet quod non eadem via preueniunt om
nibus temptamenta / ideo est quia
alteri proueniunt ad penam
ut adam alys ad probamen ut Job
alys ad coronam ut patuit in mar
tiribus Secundo elicitur Secunda ex
necessitatibus quas patiuntur
sepe deueniunt in dolorationem
tedy dicit Augustinus magna necessi
tas est nescire cor alterius
/ et maxime prauum hominem
quia ex hoc compellitur homo sepe
male sentire de amico fideli
et bene de infideli / maior ne
cessitas est nescire cor proprium
quale cras futurum est / et prauit
acter / quia exinde procedit insta
bilitas et lubricitas in mente
Non minor hiis est in iocundi
tatis / et deducit in anxietate

2m

ex hoc q homo nollet subire q
ty non pt euade / Alia necitas
est future btitudinis appetitus
/ omnibq n· est nemo quia aiā
est in stus / et deducit sepe i
tedium ex hoc q homo semp ht
optat / de quo semp dubitat / pe
na n est eum desideriu ht clo
rem dimexum / Nemo scit de
sit an odio uel amore dignus
est / Alia necitas est vincedi
malas consuetudines / qui
hec corporem ingerit / necte
n ē vincte malam asuetu
dinem z n dum est pugna /
videt homo q male facit q
detestabilr et infeliciter agit
z n agit / qn de hoc cogitat di
splicet / qn de hoc corrigit di
splicet / et tamē hoc q displi
cet eius factum est / non ne
trahitur quasi captiuus q̄ ex
clamauit ap̄ o Infelix ego
homo quis me liberabit de
core mortis huius / hec au
gustinus Tercio elicio multo
ciens malor2 paucor2 vita in
sta ē multu tediosa dt augus
/ hęcius viuunt reum in Sanctis
quam illi qui nunquā accesse
runt ad fidem / cuiusq dicit
petrus in Can ca melius cat
uel viam veritatis no agsste
q̄ retrorsum quti / et duobus
respectibus exinde sanctus
pucuit tediu / pmo q2 apud
hunc non ht locum auctoris
corripiendi dt augus expone
ad 1ᵈ super ouis inimicos nicos
factus sum et obprobrium vicis
meis z et si alys tribus for
te dice no audemus saltim

necitas exponendi habeat liber
tatem corripiendi Secundo
quando ex malo casu istorum
suspicio surgit de malicia
bonim dt n augus sup 1° ct
timor noster meis hi ta time
dum cum videt homo multos
male viuentes de quor2 ma
la vita n9 erat timor quia
exinde venit in suspicionem
malam ppe omnes bonos Sic
n formantur ar ta qualis
vir quo cecidit quo inventus
est in 1ª turpitudine i tali
scelere / Computas ne tales sint
omnes / quia est insipia hec q
etiam homo deueluit i dubium
et notis suis et insi heret te
stimonium bone conscie q homo
est talis quisque vir posset su
fferre seipsum et sic demo
strat elyas propheta q ex mala
uita omne diu credebat se so
lum relictum qui no curuasset
genua sua coram baal hec
augustinus Et ex hys apparet
vitam istam ē quodo tediosam
/ et exalys tribus pmo ex pi
culis multiplicibus cadendi
qui licz ho abnegatis oi
bus impietatibus et seclari
bus desideriys ut dr ad ti
ty / viuat in hoc seclo sobrie
ne q sipsum iuste ne q pa
niturum et pye ne q in mordia
tum / sobrie q̄ carnis volup
tatem Iuste q̄ mundi cupidi
tatem pye q̄ dya impietā
tem / tamē facilr homo pt
cade in culpam facil enim
est recessile amedio virtut
ris quo consistit vitiosa opacio /

3m

/io ex ... tatibus multa patiendi
/iam casus accidunt iam ex fortu
na ... iam ruunt in hominem pe
ne in nate iam assumpte ia
illate et pmisse/ ... q dr do
deficit in dolore vita mea et a
ni mei in gemitibus et Job
xiiij dr Homo natus de mulie
et ideo cum reatu/ ecce pena
in nata/ Breui viuens tempe
io cum metu/ ecce pena ...
/repletur multis miserys/ qui
emanat o egreditur pd flos na
scendo lacrimose conititur/ ve
viuendo viuendo laboriose/ et n
unquam in eodem statu pmanet ca
dendo ab vna miseria in aliam
dr n Augus miseriarum inuisitan
do mr hominibus esse consolacio
/2o ex celeri transitu ad finem
et valde dubio/ dr n augus
scimus q mortales sumus Sed
nec inicium nec finem scio ne
scio vnde venio aut quo va
do Indiget ergo homo ... p^m
hitu bn regulante io i te dr co
firma me i da hitum fortitu
dinis/ q 2^m indiget spe con
fortante ppt q dr cofirma me
/me dr q tota spem posui in
te/ q 3^m indiget virtute instan
ter bene opante ideo addit in
vbis tuis que alys cessantibus
semp adsunt homi tribulacio
/et 2^m hoc hanc clausulam ex
ponit Gorius sic anima mea
dormitauit ad faciem ... m
data tua p tedio dimittat et
aliorum que exposita sunt/ Dor

mitare n est tedium hre circa
impletoem dnorum mandatorum
/q 1° ys p Ecce non dormita
bit neqz dormiet neqz solue
tur cingulum renum eius neqz rumpet
corrigia calciamenti eius/ In
quo ppha excludit omnem torpo
rem et neglienciam circa adim
pletoem legis/ mandauit namqz
dominus mandata sua custodiri
nimis/ Circa expositoem Am
brosy Rotundum dubium no
uit admittere q dicat Dormi
tauit pauld sunt qui libri/
quia q est pfectus et qui a m
sui dnus incedit misterys
non dormit neqz dormitat/
Sed et si aliquis caro dormitat
cor eius vigilat Vnde et alibi
ppha dr de se Si dedero somp
num oculis meis et palpebris
meis dormitacoem Ex quo Am   cor^m a
brosius infert q ppha sunt status
pfecti dr n sic qui facilioribus
rerum vtuntur compendys dormi
tacoem accipiunt q d cris ppha   2^m
non cat/ 2o infert q erat cru
tus aluxu rerum tpalium dr n sic
curis rerum sclarium pturnestens
fugitans cogitacones capiebat
eternas/ 3o infert q ppha no   3^m
dormitabat/ io quia tristia que
est dormitacio cristis duabus
pcedit/ mo aquotiqz remoue
ca ideo remoue et effectus
/dr n Ambus q ex tristia rerum se
clarium irrepit sompnus/ 3^m
q dicat distillauit anima mea
pretedio/ dr n q et origenes q

multorum interpretaciones diligenti
indagine scrutatus est ista fuit
interpretacionem secutus Rotandum
1a quod hoc distillauit anima mea
potest accipi passiue ut sensus
distillauit i. diuinas distillaciones
accepit pro tedio i. ad repellen-
da tedia huius uite / Unde au-
gustinus super illo descendit sicut
pluuia in uellus et sicut stil-
licidia stillancia super terram
/ ad uertit id signum datum ge-
deoni quo prius pluuia descendit
et compluit uellus area sicca ma-
nente et postea compluit aream
uellere sicco manente / et dicit
quod in area prius sicca gentes sunt
in uellere prius conpluto iudei fu-
erunt / prius non pluuia gracie fu-
dantis compluit iudeos / quia
xpc erat minister eis sparm
issus ex illa gente uterum ha-
buit in qua seruum formam
accepit ex ea postea elegit apostolos
/ et postea in area gencium descen-
dit cum guttis suarum graciarum
Et ex hoc sensu habetur quod propheta
erat aptum receptaculum diuino-
rum carismatum ex quo distil-
laciones graciarum in suam animam
descendebant Alio modo potest acci-
pi supererogatiue sic anima mea
ipse i. a que ante in habundancia
accepit ad repellenda tedia vi-
te propter distillauit ad mitigan-
da tedia vite aliorum / quod in
sponse dicitur distillabat mir-
ram probatissimam sic anima
istius distillabat et pluebat
/ quod etiam dictum est nubes
pluant iustum i. sancti prophete
predicent xpm Sic in fluuius

impetus letificat ciuitatem dei / v
de augustinus quod sunt isti fluuius im-
petus, et videtur quod in vndacio
spiritus sancti de qua dicit dominus Si
quis sitit veniat ad me scilicet per
fidem et bibat est hic hauriat
Nam qui credunt in me de ven-
tribus eorum flumina fluent aque
viue hec flumina fluebant de ven-
tre petri pauli Johannis et
aliorum apostolorum / et cum hec age-
rentur non erat tediosa vita
xanorum quia tunc ambulabat
in spe et spiritus sancti consolaci-
onibus replebatur Ex quo quod
propheta fuit fidelis dispensator
donorum / quod sicud accepit graciarum
maltitudinem administrabat eam
que illi faciunt que sunt ex bus
odor in omni loco de quibus dicit
bernardus vir diuinarum i. cuius te
dum virtutum vasa aromatum
referta omni puluere pigmenta-
rio longe lateque suauitate
fragranciaque spargentes ex at
de paulo Job et Joseph qui
verba proferebat mellitum intus
lacrime erumpebat ex oculis
nouo indicat sed gracie pote-
tes / 3o modo potest accipi quod dicat
perfectum et sic prosequitur am-
brosius clausulam hanc / modo qui-
dem ut puto referendo ad personam
qui erat perfectus sed quod propheta
hoc loquetur in persona infir-
morum / Proverbium vnde v ponit
hec go 3a / Stillicidia in animam
ex tedio vite venientia in stil-
lacionibus sunt valde vitanda
/ ideo quia huius distillacionis in
animam in misso dormitacionis
efficit que est periculosa ut exprime

tedeuti goe cum sub corpus /
et quo dicitur ambo anima perfecti qui
bene composita et bene firmata
non stillet stand id est culina que
bene cocta non fluit / et dupliciter
potest anima distillare / primo suscipi
endo in se per sensus guttas de
lectabilium extra quia hinc sus
scepto aduenit tedium in spiritualibus
rebus ut supra dictum est / Alio
modo eliciendo id est ex se illa
que prius susceperat salutaria
/ quo cor fatui dicitur quasi uas
confractum quia sapientiam re
tinere non potest Ex quo primo quod
hec distillatio a custodia sui
ipsius abducit qui in peregrina
suscipit et uitia abicit uel bona
seruat id est sapientes omni custo
dia serua cor tuum / ex ipso enim
vita et mores procedit / 2o si
dei cognitionem minuit [illegible] et
ad fidem requiritur omnimoda cap
tiuatio sensualitatum / qui hac
in obsequium fidei non retorquet
ad veritatem cognitionis non perueniet
sensualitates in fidei terminat
/ 3o inducat refrigerium caritatis
et in hoc duobus allegando id
uulgare stillicidia eiciunt hominem
in hyeme de domo Caueamus
ne unusquisque nostrum eiciatur
de statu mentis sue quasi de
quadam uitali mansione / Anima
si habuerit foramina per que flu
ant stillicidia sic frigoris
asperitate et frequenti quasi acis
mutatione omni viriditate spo
liatis indurabuntur et qui ex fun
damento subruent hominem
non sapie sollicitudine funda
tum et allegat id propheta fili

ne defluas et subditur confirma da
est id est anima mea ne stillet et in
dimidia uirtutum composite solida
da ut possit certis [illegible] se
uare misteria hec [illegible] Respondens
ditur confirma me in uerbis
tuis Sed propheta petit [illegible] id
in comodum prouideri neglig
tem siquidem esse cum [illegible]
noxia intrat sollicitudia / ne
nescire teneo et conseruare ad
iam accepta put maria conser
uabat omnia uerba conferens
in corde suo / non est aliud in
spiritualibus dormitare / [illegible]
[illegible] petit auxilium / Unde dicit
Augustinus ne abhyssus ad quam
peruenisse me sentio [illegible]
dormitanda, et ut abicis que
iam teneo et facio ad alia pos
sim proficere confirma me / [illegible]
[illegible] ps confirma hoc deus
quod operatus es in nobis / [illegible]
ut hoc clarius elucescat [illegible]
hec 9o [illegible] et si deus in multi
plicibus [illegible] confirmat [illegible]
confirmatio in nobis ad repul
sionem torporis est salubris
/ prima pars patet quia confirmat
deus fidem, cum coronat [illegible]
[illegible] opinionem [illegible] / confirmat
[illegible] constantia quando dat per
seuerantiam / confirmat doctri
nam sequitibus signis / confirmat
ut legem impleat et in Au
gustinus semper id manda deus uir
tutem tuam confirma hoc quod
operatus es in nobis / manda
docendo confirma adiuuando
[illegible] / 2a pars [illegible] patet quia
confirmatio ex uerbis [illegible] uiri
[illegible] ut adiobuit fidi

ad erectionem spei ad latitudinem
caritatis et non est defectus qui
non posset recipe reparacionem ex v
bis dei ppter ceci dr et in v bis
suis monstra placauit et ali
bi misit v bum suu et sanat
eos et eripuit eos de interitoib
Cor^m quinque inquietudine in
gruente v bis dei est valde at
tendum de n quibus hic vm
dei repulsorium e odioz est
namque reconciliatiuum et excitatiuum
quia et susceptiuum in mansue
tudine h3 saluare animas ut
dr Jacobus in Can ca sua Cor
rectoiu deus precipue in suis
v bis repellit duos scilicet
mentis vnde dr Aubertus
v bum dei e quo anime sopius
soporque mentis excludit va
siquidem dei vel sunt excita
uel delectatiua et utraque repel
lunt torpore vnde i^o v ba
sapientum quasi stimuli et qua
sy v ba sapientum sunt quasi
stimuli pugnancia s et exci
tatiua et quasi claui in altu
defixi firmiter tenent a vnde
ecci x3o In v bis sanctis sta
biunt ad mandatum et non defi
cient in vigiliis suis q dicet
ex v bis sacre scripture hoies
psistunt in memoria indicy
et phoc uigilant et no tor
pent de alio quo ad delecta
cionem dr Sapie 8o Sapia
est michi consilia^a et allocu
to cogitacionibus et tedy mei no
enim ht amaritudinem conuer
sacio illius neque tedium conuictio
ipsius sed gaudium et leticia
nec mirum ex quo enim vispatio

uel pulchra narratio hoiis te
dium repellit et mentem rele
uat quis dubitat deum hoc
excellencius quando dignatus
fuerit operari Et huius sensum
pulchre exponit huc v sum
Beatus Bernardus hic sup Can ca
s^e 32o Sunt inquit qui
in stadys spiritalibus fragant et v
s in corpore atque molestia quo
dam spiritus posti ambulant
estes in via domini corde torpe
te incedunt atque iniuncta
frequenter murmurant longos
dies longas queruntur et noc
tes quo ubi contingit tale pati
p insertus dominus appicet
nobis in via qua ambulamus
et incipiat loqui de celo nec non
fauorabile quippiam nobis
can te de cantalis spon nar
rare etiam de eternitate dei de
pace ciuitatis de celestis patris
de statu eternitatis dico uobis
cit prouehetur anime dormi
tanti et pigritanti leta narratio
ita ut pellat omne fastidium
ab animo audientis et corpo
rem fatigacionis Sunt enim
quedam v ba dei ad nos inter
meditacioncs de ipso et eius
gloria elegancia^a pro^a maie
state non solum aut sed ce
rtum auida mente v samus
testimonia eius et mandata^a oris
eius in lege eius meditan
tes die ac nocte sciamus pro certo
adesse sponsum qui nos ne
non fatigaremur labori
bus sermonibus delectat
felix mens cui v bum tan
quam inaudiuius voces ubique

se affabile prebet etc.

Viam iniquitatis amove a me et de lege tua miserere mei. Doctus est propheta de ordine et institutionis et operum iusticie exercebatur in dei mirabilibus et omnia impedimenta ad bonum in 1a ordine confirma me in viis tuis ab ipso seclusa sunt. Hinc 1o hac magna parte perfectionis ulterius petit desideria contra movencia allectionibus seu occasiones malorum. Viam iniquitatis amove a me, et generis petitio quia dato quod homo nullam habeat in bono difficultatem, nullum tedium, nullam tristitiam aut torporem et sic nullum impedimentum nec aliquod prohibens ad hunc non est stabilitus omnino quamquam quia pot ad malum viis multiplicibus inclinari. At si ego domine iam confirmasti me totam insipiditatem tedio torporem a me in bonis abstulisti, adhuc peto amove a me viam iniquitatis. Voluit pro in bono stabiliri ut ad malum non movetur de facili, et hanc petitionem aggressus est sed accepta confidentia supplicibus ubi determinatum quod homo virtute domini ubique pro ab omnibus illectionibus vite presentis liberari voluit. Hic ut dicit Ambrosius sic firmari ut nec moveretur eius vestigia, ne effunderetur gressus sui, vel posset sic continuare. Superius testatus est quod deus ad confessionem vocalem et sa

talem tenuisset. Si omnia peccata mortalia et quo ordine fecit quod cum de hoc instruxisset. Sed quia ad huc hunc impedimentum a venialibus quia ista multiplicata gravabat eum et movebant eum in quidem desideria desidia et torporem, ideo ab hiis hic petit liberari. Viam iniquitatis peccata venialia sunt via iniquitatis quia disponunt ad casum peccati mortalis, et nisi nec questio huius perfectionis liberatorum ab omnibus peccatis venialibus et ab aliis occasionibus peccatorum potest homo in vita hac, qui lege domini misericordie liberari, quod ego sit verum patet ex sententia huius versiculi. Quod ad hoc tendit petitio ista. Dicit in decimibus anima que sui veritate floret que prolocutibus membris viget quamquam iustitie certarum quod virtutum culmina sustentatur vestit corpori non absque defluit quod nil est curiosum in ea nullum reis sunt nichil mobile vel lubricum ut nec aliquod circa vitio sermonis posset effundi. Decimibus videlicet ponere animam talem mandatum quod in ea non sit aliquod veniale nec aliqua mala occasio, et quamvis ego verum et sancti ad hoc illud preceptum apostoli ab omni specie mala abstinete vos, non nisi preceptum si hoc fieri non posset ... ... Christus pro dicit mundum et cor meum et apostolus mundus sum, et c

¶

qnia ut gloza dt supio non n
qui opant inquitatem sors
qui est languor anie quiom
illicita desideria nro i a sunt
venialia pcta sicut et aug
dt in libro dcspu et lra stad
non impedit iustum auita
quedam pcta venialia sine
quibus ista vita non ducit
sic ad salute eternam nl pro
sunt nimpye aliqua bona
opera sine quibg vita tolz
pessimi difficult invenit
exquibg manifeste az q vi
ta hec exquo sine talibus
pctis non ducit q in ea ng
potest abeis tota liberari
et p gus go filia et dimot
hec sic lra qnia pmo pett
tutelam aculpa futura d
viam inquitatis amoue
ame, sco postulat iniam
dcptita si e aqua d et de
lege tua mi mi dt go tol
le ame malam consuetu
dinem et acidiam exinde
sequete, et exa viam inqta
tis amoue ame i viam in
quam. Sicud enim actg viti
osus dt actus btutis et opa
mala dr opa malicie sic
via iniqua dr esse via ini
quitatis. Et quedam ve e q
ducit ad dampnatom etna
ut est qlz pctm mortale
mx io ait vii lata e via
que ducit ad pdicom et mul
ti vadunt pcam. alia e q
non ducit immediate ad da
pnatom sed ducit in id q
ad dampnatom deducit, vt

est pctm veniale. Et ex hoc hr differentia
dra int mortale et veniale.
qnia veniale est id q hoiem
vsqz ad reatum mortis ppetue
non grauat, q licet penam
meatur tame facilit indul
getur. Sed mortale est debi
tum pene inemiabilis, qd
ad pns nichil dcam de mor
talium pctorz qnia superius
de hoc tractatu est. Sed solu
de amocone venialiu. Et qto
inig ht hoc pctm de rone in
voluntary de tanto e grauig
de quanto plus de tanto e le
uius est. n veniale pctatu
quedam voluntas d libido
v delectaco inordinata sub deo
aut citra deum. aliquando
enim homo delectat inordinata
inordinate et mouet se ad
hoc ex delibacone. a qm no
qnia ad hoc mouet volunts
sed qnia admittit. uel qnia
pmittit. ul qnia ro non
prohibet appetitum q ry
debet rege. Ex quo eliciat
q no pt dici q alias pctaret
venial in voluntarie simpr
licet n aliquis invitg pctaret
aliquo. non tamen in toto.
adeo dt n. Aug pctm e vo
luntarium q si non e volu
tarium non est pctm. vt
gloza supio ps xxiiii sep
ties insta cadit in die et re
surgit q dt sic cadit uel pi
gnorancia uel poblivionem
uel psurrepcom uel pnca
tatem uel p fragilitate car
nis singulis diebus pctamg

fragile vel volunte vel invite
debet integri. Ex isto statim elicitur
tio quod peccata venialia et si dimittantur
sine speciali infusione gratie non
tamen dimittuntur sine contritione
Prima pars patet quia peccatum veniale
non avertit se a bono incommu-
tabili nec adheret bono commu-
tabili ut fini sicut iam dictum
est. Unde propter hoc homo non amit-
tit gratiam non ergo oportet quod ex quo
ibi habitus est gratie quod ad eius
remissionem denovo infundatur
sed sufficit ut dicit beatus Thomas quod illa
gratia que habetur in actu pro-
cedat. Veniale enim non habet
tollere habitum sed habet impe-
dire virtutis actum. Sicud
enim pulveres obsistant
ymaginem ne eius pul-
chritudo appareat, sic ve-
nialia impediunt decorem
gratie ne exterius in actibus
appareat. Sic etiam veniale
non consistit in hoc quod homo minus
deum amat quia veniale
non diminuit caritatem. Alias
enim eam quoque tolleret sed
in hoc quod amor dei non or-
dinatur in omnibus actibus
hominis aliqua deordinatione
in eis existente. Ideo ad eius dis-
pensationem sufficit aliquis actum faci-
at qui illam obsistationem tol-
lat et gratie impedimentum
removeat. Hec beatus Thomas
Secunda pars correlarii quod
non remittitur sine contritione
patet quia ex quo est de peccato
voluntario non potest remitti
quamdiu voluntas manet

in illo, modo recedere voluntatem
ab illo quod quis prius vole-
bat est habere displicentiam ad
illud et talis displicentia dicitur
dolor contritionis quando est gratia
informatus ergo correlarium verum
et beatus Thomas probat per hoc correlarium
quia si sola gratia remitteret peccatum
veniale sine tali displicentia
ad illud sequitur quod ipsa cum
peccato veniali stare non pos-
set. Notandum tamen est quod
contritio in tribus accipitur
pro contritione in habitu et hec non
sufficit ad peccati venialis dispensati-
onem quia alias quicumque
haberet habitum virtutis penitentie
quia est contritio actus est consequenter
esset peccati venialis dispensationem
et peccatum huiusmodi cum gratia
stare non posset. 2o accipitur
pro contritione in actu et hec non
semper requiritur ad peccati veni-
alis dimissionem. Alias non
illud peccatum quod quis in necessitate
et incogitatione non haberet
remitti non posset quod falsum
est. 3o accipitur pro contritione
media inter se habentem et et
requiritur ad venialis dispensati-
onem. Oportet non ut de peccato et
si actualiter non displiceret ex-
plicite quod tamen actu displi-
ceat adminus implicite quod
sit ex virtute actus. Cum enim
aliquis agit aliquem actum
ad quem displicentia peccati ve-
nialis sequeretur si in memoriam
veniret et si cogitatio actu
in illud ferretur hic habet
displicentiam actu et implicita

Sicud ecce aliquis feruenter
motu dilacionis fertur in deum
/ ic feruor 2m greg delet ve
male petm 2y pt homo i dm
sic ferri et non here displice
ciam cuiusque peti / actus ie ac
tus talis est qd includit in se
displicenciam implicitam / qr
tali displicet omne illud qd ad eo
retardat / Sic ciam iste con
fessus est constant xpi fide
receperunt et in i a obdormi
cione occiditur revolat inter m
/ hic non habet displicenciam
explicitam ad i d petm qd post
confessionem illam feruente
consiste nec implicitam qr n m
opus fecit ad qd sequitur illius
peti displicencia quia cognus
so statim obdormiuit 2y di
mittatur s hoc est ideo quia
pena martiry hic vim purgan
gaudi / primo dt bona ventu
ra voluntas martirii sub
eundi dum opus esset / ho
minem qui non esset dignus
pati in ipso actu que se ad
paciendum disponeret dig m
efficeret passione i tolleret
omnia peta que reddunt in
dignum corona martiry / et
2m hoc petit iste amoue
aiae viam iniquitatis i da
michi occupari cum talibus
actibus in quorum occupacione
omnia venialia transireunt
/ vel ad me accessum non ha
berent / et illa sunt talia
opera que in se continet ge
tonem implicite / vel i a que
de se nata sunt excitare ca
ritatis feruore sicud sunt Sacra

percepciones q gratiam conferunt
/ et illa quibus impedimenta
feruoris et gratie auferuntur
et aque benedicte aspersio q
virtute inimici repellit / crpalis be
nediccio que ex memoria dmce
auctoritatis ad humilitatem excitat
/ vel eciam exercicium humilitatis
ex parte mea et tunsio pectoris et
consimilia / ut in speciali devo
ta oratio e que in recordacione
dominice passionis ad compas
sionem doloris inducit / et
oro dominica in qua homo inte
tom gnar ad omnia bona et
contra omnia mala dirigit /
Et dc B t qd ista omnia ex se
non habent venialia tollere
sed eo in quantum in nobis feruo
rem excitant / vel contricionem
tant / et 2m qd per ista maior
vel minor feruor habitatur /
vel dequito de pluribus vel
paucioribus ad inveniendum impli
citam contricionem continet delicto
plura vel pauciora venia a
dimittuntur / 2 2m hoc iste non
solum petit talibus actibus
occupari / sed uti se occupa
rent ut ex eis venire posset
frequencius vel ad feruorem
caritatis vel ad contricionem depcto
/ noluit hic admittere ocium
qd licet caritatem non extinguit
tamen non retardat eius aliquem
effectum / nec voluit admit
tere delectacioni in re licita
inordinatam ut qd delectaret
non qd m debet non ut debet
vel ultra quam dz vel non in
eo in quo debet vel non tunc
cum debet 2 eius tales n delectacios

vicose sunt et ex corruptione fo
mitis procedunt / noluit hic
admittere talium peccatorum multitu
dinem / noluit in eis longitu
dinem / quia quando sunt multa
et diu in eis perseveratur di
sponunt ad necessitatem et ita necessitare
dicuntur / disponunt ad dilectionem / Inter
faciei extimacionem / et sic dicuntur
extimare / sepe enim committuntur
in eis progressus usque ad
mortale / Dicit Allexander in
scripto suo / Confessis sic propositis
ponitur Dicit quod licet cui pos
sent omnia venialia simul
dimitti / tamen non potest totaliter
vita sine venialibus deduci
nisi ex dono dei speciali quod habet
tres partes / prima pars est
b t in scripto quam dicit potest
esse tam fervens motus carita
tis in deum / quod omnia pecca
ta venialia consumit et sine
actuali cogitatione ipsorum / Sed
credendum quod sic intelligetur
1o de peccatis venialibus sicud
intelligitur de mortalibus / Pri
mum est adeo diminuta sperare
veniam / quia mortalia habent
ad invicem connexionem magis
quo ad ipsum adeo et quo ad
expulsionem caritatis / et ideo
cum dimittitur omnia dimit
tuntur et unum sine alio non
dimittitur / Secus de veniali
bus quia in nullo conexio
In venialibus enim nulla est
a fine aversio et si est aliquis
defectus in actu ipsorum que fi
nem impediunt / Ex quo dicitur
quod unum veniale sine alio
potest remitti / ratio est quia nullam
habent connexionem / 2a ratio quia non ita
deo displicet quod unum sine alio dici
tur non posse / 3a ratio quia non sunt
ita fixa in animo nec sunt ita ma
gne adherencie quod unum sine alio
abire non posset sicud hec omnia
vera sunt de mortali / 2a pars
conclusionis est Augustinus in libro retractacionum
qui querit an ille agnoscere perfec
ta est usque ad unum apicem / aliquo
universa omnia mandata impleta
sunt / potest venire sine timore / et dicit
quod nullum vivente libero arbitrio contin
git vitam ducere sine peccato / Non
1o sua Joh primo / Si dixerimus
quod peccatum non habemus nosmetipsos
seducimus et veritas in nobis non est
et b t dicit licet singula peccata ve
nialia vitare possimus non tamen
omnia quod procedit a corrupta natura
Ex quo patet quod homo habens contricionem
de veniali peccato non tenetur ad
propositum ab illo abstinendi / ratio
quia non omne illud de veniali
b t dicit sufficit quod in contricione dole
at de corruptione nature / 3a pars
conclusionis est Augustinus qui dicit de beata
virgine quod totam vitam deduxit
sine peccato veniali quod tamen erat
singularis et excellentis gracie
et Allexander in scripto suo dicit quod
omnes scripture que dicunt homines
non posse vivere sine peccato venia
li dicit esse intelligendas primo
sic esse non posse id est non posse
cum difficultate / alio modo non
posse per omnia licet possit hoc
fieri per aliqua parte vite / 3o non
posse secundum delictum corrupte nature
sed per graciam naturam corruptam adiu
vat tunc potest maxime cum ad
iuvat excellenter / Et cristo habemus

3m

2m

+

2m

3m

q licet gra bapti[smalis] pcco veniali opponatur tamen qz alia cu stare pt / Baptismalis siquidem gra omne pccm tollit originale / actuale mortale et veniale / Sed tamen talia non tollit veniali sine illa dicatur iustificans / sine confirmans / nisi tunc esset confirmata ut erat in virgine gloriosa et in apostolis ut aliqui volunt post susceptionem s[piritus] s[ancti] in signo visibili / Et in hoc iste petit ut saltem a quo te possit esse sine venialibus / quia hoc nimis altum est / vel ut aliquis dare sibi tanta gra qm corpore pccm inatiue possidens non admittet tamen in veniale / Ex quo enim hoc a quibus concessum est adhuc posset alys concedi ex quo adhuc manus domini extenta est / Nam videamus de scda peticula orationis videlicet de occasionibus pccorum an ab occasionibus pccorum quibus in vita hac posset absolui / ut non solum a malo mortali et veniali sed etiam a qua specie mali posset abstinere quemadmodum hoc videtur apparere ut est supra allegatum / Et est duplex huius occasio vna est vitior ad malum inclinans / alia est extior ad malum inducens / de primo dicit Anibrus Et amone quasi in nobis sit et nobis esse videatur et subdit quasi hereditarium glutinum mentibus nris inhesit quod opus est auxilium libertatis precari / Vnde ille dicebat Infelix ego homo quis me li

beabit de corpore mortis huius et iste dicit quod viam iniquitatis amoue a me / Et hanc occasionem ego intelligo esse concupiscentiam siue fomitis / et dicit Allexander de Hales in scripto suo / hec est illam ut est pena attestatur huiusmodi necessario corpore pcte et diuine iustitie necessario pugnat diuine gre quia est equaliter in omnibus descendentibus ab adam psemis decisionem / Et hanc habere non est culpa / nec sancti petunt ab ha in ista vita liberari / licet in gemistat q tali vanitati subiecti sunt / Iste ergo dicendo viam iniquitatis amoue a me non ab hoc petit absolui sed potius huius concupiscencia adstatum in serie putis / Sed hec eam ut est inclinatio ad pccm hec est habere quasi serpentem in gremio vel ignem in sinu / et non est aliud nisi quedam pruitas tonalis ante ad peccandum sine illa puenat a carne sine non carne de quo idem nitur post concupiscentias tuas non eas / hec siquidem in quibusdam viget magis et in quibusdam minus / et hec concupiscencia multis nominatur nominibus propter diuersos effectus / dicitur enim libido quia inclinat in actum et hz quidam oppositionem ad virtute / dicitur corpore pcto propter diminucionem bonum naturalis et in i a inpetacionem et infirmitatem resistendi malis motibus / dicitur feditas propter inclinationes ad sordes et ad turpitudines / Est igitur huius concupia et quam potenciam naleni / et gra

pulchritudine anime et quod omnez di
spositionem ad bonum / et dicitur lex mem
brorum quia dat gaudium appetitui mez
ad mala que sunt per membra
/ tyrannus etiam dicitur quia in quibusdam membris violenter do
minatur / dicitur fomes quia peccati
fomes stimulus quia ad ea stimu
lat / hec alexander / hoc ergo
concupiscentia dicitur via iniquitatis / quia
occasio est et initium causa deducens
ad omnia mala hijs viis que iam
dicte sunt nisi tunc et resistatur
vel nisi comprimatur aut sopiatur
/ unde sapiens petit deus auferri
concupiscentiam / et david conqueritur de ty
rannide concupiscentiarum dicens domini
faciebant quem querebat animam
meam / et apostolus exclamat contra
carnis stimulum / et secundum hunc
modum iste etiam petit a se amo
veri eam sub nomine vie iniquitatis
et sic exponit dorius hanc
clausulam dicens non sic via in
iquitatis amove anime in quo
desiderium peccati devenit ad pec
candum / alia est occasio ad
malum seu ad peccandum exterior
scilicet sunt omnium sensuum obiecta
talia non faciunt sepe inclinationem
minorem / quia ut supra al
legatum dicit ambrosius quoniam istorum
que sentiuntur veniunt in animam
species et occasione concupiscentie faciunt
pruriginem et ad delectationem de
ducunt consensum / et ambrosius
hic in multis quod multitudo pec
cantium et precipue magnorum oc
casio exterior ad peccandum / dicit enim
sic non dicit propheta iniquitatem
amove anime / sed via iniquitatis
ostendens quod non est nobis

nalis iniquitas sed quod via iniquita
tum maiorum post peccatum curren
tium acta est vestigiis / et dicit
ambrosius quod hoc est grande malum
et virus inveteratum ac dum ser
pens quod quod remedia deposuit de
precans ut omni licentia infec
tione curetur / hoc ergo notabili
posito ponit ista sancta questio secundum
propositum omne genus homo in
presenti statu etiam apertorum occa
sionibus intrinsecis et extrinsecis
liberatur / modo primo ergo probatur
de occasionibus intrinsecis pro
pars questionis deducitur / quia
huius concupiscentia initior scilicet quod calor
nalis initia ita ipsa fovet pec
catum et inclinat et ideo secundum
alexandrum considerat triplicem
modum secundum intentionem / scilicet enim
ignem ita et sibi nichil sufficit
materia de qua quanto magis scilicet sunt
detractio magis exardescit /
et ita extinguitur per gratiam
baptismalem / secundo modo con
siderat consideratio ad malem
quo dispositionem sic quod est in anima
appetitus talis quod per additamen
tum alterius adiutorii possit
in peccatum / et talis concupiscentia
manet in baptizatis non in est
eorum concupiscentie culpa que est inte
rio et quidam ardor et quedam
propulsio in peccatum quia hic sub
latum est / tamen materia illius concupi
scentie manet que adveniente
aliquo concupiscibili succendit
et in peccatum inclinat Tercio
considerat quo ad materiam que est
quedam passibilitas ad pecca
ndum per hunc huius possibilitas
privatur dispositione ad peccandum

et in aliquibus ista dispositio fuit
extincta quo ad peccatum mortale
ita quod data erat eis tanta gratia
quod ea assistente non potuerunt
peccare mortaliter sicut de paulo quod
gratia accepta iustificationis dixit
statim non acquievi carni et
sanguini In aliis fuit extincta
quo ad veniale / ita quod habun
dabat in gratia quod nec venialiter
peccabant sicut de apostolis post
confirmationem quia in eorum
operibus relucebat continue
gratie omnis pulchritudo iam in
gratia virtutum iam in gratia sanc
titatum iam in interpretatione ser
monum iam in discretione spi
rituum · iam in operatione mira
culorum etc. Sed in beata virgine
1a omnino erat evacuata ut ad
quibusdam placet 2m ad quosdam vero
extenuata ad tantum ut post annunciationem
in ea fieret peccati occasio / Sic nec
in ea concupiscentia fuit extincta
ut nullatenus rebellaret vel
rebellare posset gratia dominan
te / hec 1o Contra 3m gratia dei op
posita est huius concupiscentie patet quia
dissipat ea et mitigat magis ac
magis et ad tantum quod in aliquibus
extinguit eam / nec sic impu
gnat hoc quod gratia opponatur
peccato originali / quia opponitur
2m culpam / sed secundum talitatem
opponitur concupiscentie et extenuat
propinquitatem ipsius concupiscentie
ad culpam / Ex istis patet quod valde
vigilandum est contra huius occa
siones 2m inclinationes pec
catorum / Iste quod in 1e contra hec ad devi

in oratione recurrit contra vias iniquita
tis amore amore / quia se
pe in elevatione mentis in deum
datur fervor caritatis qui huius
occasiones repellit / et de hu
iusmodi unus quod lege me
dicine danatum non fuerit
cito irrupit ad tantum quod etiam
curationem seriore vel tardiorem
non sentit / cito n isti morbi ta
pssimt si non habuerint obvi
antiam de medicamenta Secunda
pars conclusionis que dicit quod homo
2m gratie proportionem liberatur
quoque ab occasionibus inten
setis peccatorum patet ex ista prima
parte / quia licet in aliquo concu
piscentia maior extinguitur
etsi exteriora possunt / non possunt
n violentare interiora / et in
ductionem seu seu seductionem
eorum non sentiunt Unde sicut
temptatio a demone dum homo
non est bene permittitur non
infert iacturam / ita exteriora
ista etiam non inferunt iactu
ram / potest n homo esse inter
epulas et esurire / inter vestes
frigus pati / et homini conversa
tione non inquinari / quod illi
pueri ananias azarias et mi
sael / non erant inquinati
tibis generalium / nec ritus babila
tue eorum potuit in eis minime
reverentiam creatoris / et quod tho
bie poterant obesse et captivi
tas et post a libertas et post ca
re muneracio a rege / in cap
tivitate paciens a captivita
te solutus / captivos visitabat

corpa sepeliebat / atque receptis
inimibus miseris solacia impe
debat / et quod angeli mir nobis
manentes omnibus qui h. su
nt amissione diuine faciei no
fraudantur sit eciam iustis ho
minibus pt euenire. Sciunt
enim ut iuxta app qui dili
gentibus deum omnia coopantur
in bonum / Exquo ar q in
viris pfectis est libertas spus
/ ro est quia sic a malo eru
ti sunt q nec intrinseco a quo
nec extrinseco impetum pthuntur
non in 4 v eni est spus do
mini ibi est et libertas / Sedo
q tales vi de facili proficiunt
/ ro quia libertati aptius se
impedimenta seruiunt deo
et ita dt dingo dicit q impe
dit in vys inspiracionum sic
ambulare ut homo facile
possit extrusso corpore eciam
ad 1a immobilia puenire
et respondet puto q nod
nisi 1o q a se ppha rogat
amoueri d viam iniquitatis
amoue anime Tercio nocu
mentum extiorum art o ocasio
nes intrinsecas peccatorum amo
tas non esse / hoc q homo
suis sensibus intendo ita
eorum obiecta declinat a deo
delectabilia / ad eorum consensus
et quandoque ad phibita opera
/ non est ex alio nisi quia
vires anime non sunt bene
regulate / ro u non bene
aspicit / non cu diligencia
motus discernit / et ita motus

illicitos non reprimit sed quandoque
admittit et pmittit / et homo
quandoque ad tantum puenit q immuta
bilis fit / vnde dt dicit clumbus
nisi putrefacta recidantur
/ ut humor inutilis de quo quidem
frustra medicine manus ad
hibentur ad vulnera q. d. nisi
ista extiora que sunt plena
putredine recidantur / et ie
humor hoc est delectatio que so
let accedere talibus nisi 1a ex
sistere q valeat mortalia
tre quasi mer quia no obsta
tibus quibuscumque concupia p
extiora magis magisque au
getur / Petit ergo ipse omnia
hec a se amoueri ne in peccata
futura incideret d via ini
quitatis amoue anime q. d.
Exquo iam me in hys que
ad prius occurrunt confirmasti
/ peto amoueas anime omnia
p que cumque possem in futuro
tardare in peccatum / et c petit spe
libertatem / petit graciam confir
mantem / vision et de peccatis que
memoria non habebat petit
indulgenciam d et de lege
tua misere mei et c ab omnibus
malis esse solutus et moribus
bonis regulatus / Circa istam
clausulam est notandum q deus
dedit legem suam supra omnem
aliam legem constitutam
legem quidem sibi eternalem
et intrinsecam et immutabilem
dt herius dicit sed lex medici
est ars sua qua quis morbu
sit quenti medicina curare

Ita lex dei est sua sciencia qua
scit quod cuique expediat ad salutem
videtur ergo dilectus iste peccans
se quam apostolus qui optabat et
ter ut ab eo stimulus sathane
amoueretur quia hanc peticionem
non ita subiciat diuine legi et
sue sciencie sicut facit iste, Secundo
lex dei est sua lex pietatis caritatis
et misericordia, sua siquidem
lex dicit Honorius est semper misericordia
Hec enim lex caritatis ligauit
deum adeo ut de celo descen
deusque nos se permutati et mi
serie colligaret, et hec est que
ipsum deum facit nobis tolle
rabilem, iuxta illud quoniam apud
te propiciacio est et propter legem tuam
sustinui te domine, lex dei est
est in sua iusticia, iuxta illud in
sticia tua iusticia tua met...
metum et lex tua veritas Ipsis
ita prenotatis ponitur hic etiam quod
nulla una est legitima nisi hec
ita quarum in ea scilicet sciencia
dei, pietatis caritatis et iusticia
rectitudinis, et hec tam sub aliis
nominibus Bernardus in libro de
dispensacione et precepto dicit
esse utilia volenti misereri
videlicet zelus, videlicet iusticie, clemen
cia que est caritas in remit
tendis penis, et districcio que
sit sanctam Ex qua glorie sic
publica elicio primo quod sine in
sticia nulli est pietatis facien
da dicit [illegible] Ambrosius lege
misericordiam quam cum iusticia mi
sereatur ut illa dimittat quam
scit lege posse dimitti et iure
me cum aliis misericorditer scriptum
faciat legi obnoxium Ex quo
infero quod in una contingit et
petitum dicit [illegible] Ambrosius quod agag
pinguissimus ex misericordia
vite dedatus fecit saul peccare
et dicit ibi petitum in una fuit
quia facta misericordia peccat
Ideo in ullo districto est obmit
tenda faciendo iniam dicit [illegible]
Bernardus in libro ad argenteos
ceus in noctis si aut penas
cum precedum est aut peccatis
cum esset placiendo et Am
brosius dicit Deteriore facimus
cuius misericordia in iusticia, Dat
rem quam enim ullum pati
culpe ferunt facientes in
honesta, in passiones ignomi
nie traduntur, et dantur
in reprobum sensum dum crede
putant quod peccarent sine
iudice et deum suorum scelerum
punitore non agnoscunt
vult ergo iste sic deus misereri
ut lex dei non offendatur
et ut facilitas venie deus non
prebet incentiuum delinquendi
Istis tamen Augustinus exponens
de hoc passim ponit duplicem
legem et materia illius, hec
Unorum in videlicet legem factorum
et legem fidei Et glosa lex
factorum dicit lex vetus quia
ostendebat quid faciendum et
mandabat facere et mina
bat ad faciendum sed non dabat
adiutorium faciendi lex autem
[illegible] dicit lex fidei que manda
dat facienda et credenda impe

trat ut fiant / ita q opa eo͞r
procedunt ex fide que iustificat
et ita dicit esse opa fidei et opa
iusticie / vult g° iste ut deus
sui insereret et in legem fidei i
ut s' daret gr͞am qua h͞ita fa
ceret et imitaret q̄ pscriptu facere
aut imitare non posset / Ergo no
pz q gr͞a que procedit de lege
gr͞am diuine inne non facit vitare
o͞ia venialia pc͞ta et omnes
occasiones pc͞to͞r / quia hoc
facere est gr͞e spalis est p̄uile
gij et prerogatiue spalis
sicud est supra ostensum
et hoc directe respondet ad
questium / Sed diceret aliquis
quare sic petit pph͞a / Respondet
Ambros' volūg g͞ude ictus ē
dni serpens pstrati sep medici
ne remedia deposcit et lectulo
aurandus est ut possit mediac͞o
psice / Cito em̄ resistat volūg
q° sanatum medicine lege no
fuerit / Si enim virus interiora
pserpit no͞ sufficiunt medica
menta foris apposita sed insi
scatione vel adustione curet
curent' putre q̄ facta recida
tur aut huiu͞s in utilis de
cognatur frustra medicine
manus adhibent' ad volūa
hec ille / Vi' g° petere ut in
seratur sui dando s' amari
tudine et dolorem boni delec
tacoin pcti ut mortificetur
9cupiscia eciā radicalit' et af
fectio in toto sanetur et

Viam veritatis e
legi iudicia tua

non sum oblitus // Appri
cio istius octonarij posuit
suas petic̄ones q̄ defectus multi
plices petiuit n͞ confirmac͞i
9tra dormitacōem / petiuit
viarū admistate amocōem
adtm ad qntum 9petet diuine
legi et sue pp̄etati / hic iam
more solito pillarū petic̄onum
exaudic̄one ponit psuasio
nes / psuadet aut exaudiri
ex bono vsu bnficio͞r dei q
d multa petim̄ et multo ex
audire debes que omnibus
que tribuidas 9ticq; das vtor
decenter / et ut dt glosa tangit
hic vsum debitum 9rupli
bnficij qui 9rueret p̄ a peti
cōnibus suppoit / Pmo em̄
petiuit q̄ adhesionem pamu ti
vniuificacōem alle c cur debet
in hoc exaudiri d viam uita
tis elegi q d intelligentia ma
vsus sum ad investigacōem
ueritatis / Secundo petiuit 9g
pc͞to͞r remissionem doceri in iu
stificacōnibus dei que doctrina
ut i est dictum praxim respicit
/ et allegat i' debet in illa pe
ticōe exaudiri d iudicia tua
non sum oblitus quia memo
riam meam occupauam in
dieys tuis in quibus qui multū
laborat' multum recipiet / Cer
cio petiuit s' manifestari ordi
nem in opibus iustificacōem
et iusticie et allegat exaudi
d adhesi testimonijs tuis
d q d voluntatē meam stabi
liuerim eciā i a q̄bq meā prestare

salutem / 4to petit via ad in
quitate amoveri ex qua pro
veniebant s' dormitationes cor
poris et allegat pro exauditione
illius d' viam mandatorum tuorum
cucurri q d' semper implebam vo
luntatem tuam quam in precepto
expressisti ex quibus patet fuisse
suas orationes nimis efficaces
et ita ad exaudiendum valde po
ssibiles Et in hiis versibus
ut dicit gorro innuit reforma
tionem virium anime in quibus
ymago consistit videlicet trin
tatis scilicet intelligentie memorie
et voluntatis / aliter continuat
elinghisty d' ii sic propheta debi
tiis dei que iam consecutus
est quo ad 3o q' dicit pro perscribit ut
impetrare ampliora que non
dum fuat consecutus d' cum via
veritatis elegi iudicia tua non sum
oblitus adhuc tes t co. no. in to
aliter continuat elinbuis d' quia
illi a quibus non est amota via
iniquitatis dati sunt in rep
bum sensum et viam veritatis
eligere noluerunt sed propheta
qui suos noluit conviti af
fectu viam veritatis elegit /
Et per declaratione lre movetur
q' d' istarum vero abiectis erroribus
via veritatis eligenda est ex
divinorum iudiciorum memoria
/ quod quod sit vera patet ex versu
isto propheta enim quia tenebat
divina iudicia in memoria
dicit se elegisse viam veritatis
/ et per s quia secundum iusta
iudicia sunt eligenda quia
deus iustias iudicabit pro ut

90

in ps° dicitur cum accepero te ego in
sticias iudicabo / Sic etiam viam
veritatis elegi debet / quia deus
errantes a via veritatis iudicabit
/ dicitur enim constituti iam in
divino iudicio erravimus a via
veritatis et iusticie / videtur igitur
quod conclusio sit vera / In 9m ar
via veritatis est xc mr 1o / ego
sum via veritas et vita / si te
non cadit in electionem quia fi
nis est / solum est electio est
illorum que sunt ad finem / Unde
Joh. xvii dicitur hec est vita eterna
ut cognoscant te deum et quem
misisti ihesum xpistum sed manife
feste habetur quod xc est finis ulti
matus ex quo est nostre beatitu
dinis obiectum / Item illi qui
errant a via veritatis in divino
iudicio non iudicabuntur ergo
propter iudicia dei immeritia ex
tor non est abiciendus et perquis
quod sa am patet ex hoc quod dicitur in
tas qui non credit iam iudi
catus est / qui non credidit
in nomine unigeniti filii dei

Duplex lra

/ et dividitur lra hec in quinque
partes secundum quod propheta in hiis
versibus quatuor effectus divine
gratie / primo intelligentie di
rectionem d' viam veritatis ele
gi / 2o memorie recollectionem
d' iudicia tua / 3o volun
tatis stabilitionem d' adhesi tes
t d' / 4to agendorum impletionem
d' viam mandatorum tuorum
cucurri / et 5o ad hec omnia
ponit gratie cooperationem d' cum
dilatasti cor meum / Ubi sic
quem habemus in 9 principalibus

diuiditur primo enim ponit illud
ad quod se homo qualibet debet precede-
re viam / 2o quam ab illo ad quod
se sit protendit debet decernere
quia veritatis ad hanc etiam
debet districtus aspicere / 3o quod ab
illo quod decernitur abicere quia
elegi electus enim est tantum ab
iectione contrarii / Tunc enim recte bene
dirigitur quando procedit in via
et non invio quando quod verum
est decernitur et quod obviat
veritati abiciendum iudicat. Ego
ergo sic viam veritatis elegi quia
de preceptis scripture dicta et non
frustra / quia quando preceptum
dei dilatabatur cor meum
hec bona faciebam / primo
viam veritatis elegi id est exilla
que mihi proponebantur mala
et bona quod erat solidius
amplexus sum et non cor
nobis via vite et mortis
Ecclesiastici xv ante hominem aqua
refrigerans et ignis in vol
uens extendat manum ad quod
cumque voluit Ecclesiastici xv Sic
etiam dicitur ante hominem bonum
et malum vita et mors /
Et primo videndum est de ab
iectione mali / post de electione
boni Notandum quod elige-re
ex pluribus unum alteri prepor
tare Et quia vita homini
ducitur inter diversa / ideo valde
homo debet circumspicere scri
/ Ecclesiastici xv sunt que faciunt
hominem errare et hec ab
intrinseco et tunc ab extrinse
co hec et mutua se invice
corrumpunt / Primo ab intrinseco

(margin:) Eligere quid sit

est ignorancia veritatis quod ad
venit in Matthei xxii ps dixi semper
hii errant corde / primum ab
extrinseco deceptio ductorum
dicitur enim Ysaie ix mali homines
proficiunt in peius et in errorem
mittentes / quando enim iste
ducit illac alter illac et homo
qui nescit quod est veritatis de fa
cili seducitur in errorem / prima
Petri ii eratis sicud oves er
rantes / id est post erroneos du
ces Matthei illud Ieremie fuit et du
ces eorum sed nunc conversi estis
ad pastorem animarum vestrarum / 2m
ab intrinseco est concupiscentia quo ad
affectum bene quidem intelligo
quod hoc est malum et quod hic sit
bonum Sed quia placet hoc
quod malum est et afficior ideo
sequor id de quo 1a Cor. xv
Nolite errare fratres deus non ir
ridetur / 2m ab extrinseco est
viarum divisio de quibus Sapientie
v Erravimus a via veritatis et
iusticie ambulavimus vias diffi
ciles / Ex quo non est distinctio via
rum quando homo non premu
nit affectum a corde prone de fa
cili incidit in errorem Sicut ita po
nit magister in prologo primum ex
hoc quod aliqui voluit suis af
fectibus scripturam coaptare
inciderunt in dampnabiles
errores / et lex loquitur de hoc
Deuteronomii xxx Si deceptus errore
adoraveris deum alienum
/ 3m in
trinsecum consideracio racionis quo
ad effectum / Saepe enim homo con
siderans a quos effectus sequuntur

in errorem ut euenit illi regi
babilonis in colendo ydolum bel
tamqz deum Daniel xiiij ne
erret rex, 3m abertiso est
similitudo diuisorum multi n
dicunt vindicta iustiam et
remissionem iniam et peccatorum
gulam, Sepe n quado silitudo
in cadit int diuersa et
homo consideratom non hz sta
bilem incadit in errores In
nouissimis tpibz discedent
quidem a fide attendens spi
tibus erroris, ut pote fcis
miraculis qod factum erat
tpe moysi moyses faciebat
miracula et magi pharaonis
similia faciebat pp que mog
te aux in errorem deducere
si potit fieri et electi, dt go
iste go non obstantibz istis
que deducunt et seducunt
o viam vitate elegi i in m
errorem prolapsum sum
nec ex fo int, nec ex mor
dinato affectu, nec ex rotina
tone puersa quauis ducto
res hucerunt diuisos vias di
uisas fa qz applebant ver
similia nam et phs dicit
q multa fa que apparent
veris esse probabiliora, ccq
bene omnes errores abiec
ti dt n augustinus errare
est semp quere et nuqua
inuenire, Ex quo apparet
q error caret fine, pratio
enim quis errare dr quia
non deuenit ad aliqz fine
quia q quit non inuenit
, 2o error c li principio habz

ror m

2 m

aliqz tam, pz ex uoli poito, pt q
contingere q p9 q quia homo er
rare incipit q errandi no sit
alia causa nisi ppa voluntas
, multa enim sciut se errare
, cognoscunt tas errore, vidit
malu exitum, Deo quia sic pla
cuit ideo vadunt in adinuen
tonibz suis, Ex quibz seqtur
q n 9 vinqz sum errore deduxit
ad finem, ideo quia error caret
fine dt n augs ffacilis e errore
diffinire quam finire, Conside
rans go iste q error e abyss
multa et q in eo nec est finis
nec bonu dt omes tas error
obmisi et elegi viam iniqta
tis ueitatis, Ex quibz premissis
licet non omis error pomt
het go licet non omis error
pt uitari tame qui saluti ob
mat abiciendus e, prima ps
conis, pt c non omia pcta
venalia possunt vitari go no
omes errores pnt vitari quatz
qz qlz pctm veniale est as er
ror am pz ex poribz, vn augs
in lio suo enchiridion qpistus
pt go uitate dt cum errare
non sit aliud nisi putare ver
q fm e aut putare fm q ve
rum ul ctum hre p incerto
, vel incertum p certo, vel qui id
q est in animo deforme atqz
indecens pulchz atqz decens
esse sentimg uel in loquedo
uel in cogitando ul in assen
ciendo, et subdit hoc pfecto e
ex illa miseria vita quia uin
ug q ei non inicz lic aim
aduertit ul no animaduitit

error est nocius / Ex quo apparet primo
quod nulla futura vita futurum
dicta a vita presenti dicit .n. augustinus
absit ut illa sit talis vita
quod anime mee vita erit nocius
/ ibi enim nulla erit talis
fictio quod omnia videbuntur sicut
sicud sunt / Secundo quod omnis
homo errat aliquando / ergo non
omnes errores vitari possunt notum
est quod homo errat quamque dicit au
gustinus quilibet homo aut fal
lit aut fallitur et ideo propheta e
qui dicit omnes declinaverunt
simul inutiles facti / et iterum omnis
homo mendax / et iterum alie
nati sunt a vulva erraverunt
ab utero locuti sunt falsa
Ex quibus elicio et si necesse
quamque errare tamen error quorum
bene est voluntarius directe
sic accipiendum est a quo
ad hoc de errore sicud de re
mali delectatione hoc enim
quod homo non potest evadere
est de miseria presentis vite hoc
tamen possit homo vel repel
lere vel non admittere vel ad
missam satim supprimere pre
sertim ex quo adiutorium
gracie divine presto est / Nonus
augustinus ponit diversos errores
quos homines non bene pos
sunt vitare / ut est error quo
quis putat aliquem malum
hominem esse bonum nesci
cus qualis sit / quia ex hoc
nichil mali evenit et pa
cem homo ex inde incidit
in penam prima adhibita pa
ciencia proficiat ad meritum / Secun

ponit errorem qui propter similitu
dinem corporum qua occurrunt corpore
sensibus sicud spiritui vel spiritui sicud
corpore ut petrus apostolus existima
bat se visum videre cum repente
fuerat per angelum de vinculis car
ceris liberatus / vel quando leve putatur
esse quod asperum est dulce quod amarum
bene olere quod est putridum / tonare
cum rota transit / illum hominem
esse cum aliquis sit quod sepe contingit
in gemellis quod duo sillimum sunt
Tertius error gravius est presentibus nimis
Et in disputacionibus achademi
corum dicit multos congregasse errores
in quibus sepe vera reprobabantur
et falsa approbabantur propter simili
tudinem verorum cum falsis / quo
etiam quinto errorem incidere
in opinionibus quorum et quomodo Ja
cob errat quando putabat periathana
quando putabat feram suum filium
Joseph devorasse / Ex quo non li
niseto primo quod non omnis er
ror est malus dicit augustinus quamque
errare possunt in via pedum
non in via morum / et patet de me
tis erroribus iam enumeratis / 2o
non omnis error est saluti pe
riculosus / dicit n. augustinus in quibusdam
rebus ad capescendum dei regnum
nichil interest an vera esse pu
tentur vel falsa / ut ideo omnes
stelle sunt de numero pari / et simili
ter propositiones mathematice / Secunda
pars principalis patet dicit n. augustinus
in hiis rebus errare sine qua
rum assensu et fide salus esse
non potest summe dementie est / et
nonnumquam licet multi errores
impediant salutem / nam de

tertium 1

2m

2a pars

mrādo dm incogitacōnibꝫ vo
luptuosis erratur a salute hic
enim phibetur scriptura / Ecci
vii ne dormieris in errore im
piorum / fluctuado mente iam
hic iam alibi a salute erratur
quia hoc est instabilitatis et
prohibetur / ad ephes iiii / vbi
dicitur non simus paruuli fluctuan
tes ut circumferamur omni vento
doctrine in astucia ad circumuencionem
erroris / Similiter erratur a sa
lute in leuem credulitate quando
de facili fides adhibetur istis
uel illis dicitur in ii pa pe iii / cu
stodite vosmetipsos ne insipi
encium errore traducti excidatis
a p̄pria firmitate / et error ope
rum valde impedit nos / quando
erramus circa iura et iusticie
/ Maxime tamen vitandus est
error in fide / quia tali errore
receditur a debita veneracione
maiestatis diuine / ut est heresis
/ hec enim est peccatorum grauissimum
id quia tollit totius religionis
fundamentum / ex inde ut dicitur
est radix et procedit scisma quod sci
dit vnitati / ex inde apostasia
que abiicit religionem / ex inde
blassfemia / que diuine aduniunt
maiestati / Et aduertendum quod
ad quecumque se extendit fides
ad tot̄ oppositum extendit se
et heresis / primo extendit se fides
ad ea que prius creduntur et
post a nobis ut sunt articuli fidei
/ 2o extendit se ad ea credibilia
que simpliciter credunt et inter ea
in moribus multa sunt credibilia
sicud quod fornicacio est mortale
peccatum / 3o ad illa se fides extendit
que in hystoriis in Canone sa
cre scripture continentur / et ad ista
omnia se heresis extendit / Ex quo
patet quod si quis diceret per tractus quod
ebrietas uel fornicacio non esset
mortale peccatum quod esset hereticus
/ racio quia sic assereret contra id ad
quod se fides extendit / Secus si
fornicatur quia sic preualicatur
preceptum / Secundo patet si quis
diceret aliquam hystoriam que
est in canone scripture perniciem
esse falsam esset hereticus / racio quia
assereret contra id quod continet sa
cra scriptura / Secus si quis ex
ponendo hystoriam diceret contra
alicui sancto qui eandem hysto
riam exposuit / dicit enim Augustinus
quod patres sancti ita diuisa sense
runt a spiritu sancto est hec huius
diuersitas cum deductione ro
num multum facit ad elu
cidacionem sacre Scripture / Ex
quibus elicitur quod heresis periculo
sissima est / ex quo obuiat
fidei que est fundamentum
fides quoniam est in bonis moribus
que sunt opera virtutum que
meremur / et hystoriis ex qui
bus recipiuntur exempla que
sunt pars legis diuine ut
dicit Wilhelmo / Ex quo ar
guitur quod heresis error legem impu
gnat diuinam / patet ex dictis pre
cedenti / et eciam ex quo fidem
impugnat tunc et legem
/ lex enim ex fide oritur ut
dicit Augustinus et patet hoc sic
/ quia heresis est error / circa diuinam
vnitatem uel personarum trinitatem

go primo precepto opponitur / e
etiam error quo errat circa hu
manitate xpi qui est veritas go oppo
sito precepto / Item heresis cerhys duo
bus prohibebat delectacionem mentis
in deo go opponitur 3o precepto /
mens enim que male sentit
de divinitate et humanitate in qua
est delectacio et quies non bene per
sabbatum pagetur / Prima go 1e os
huius errores abiecerat ideo dixit
viam veritatis elegi electo enim
uno tunc abiectoque sine dubio / Sic
dicit hic Glo. iubet non potest hic dicere
qui errat in dignitate / non ar
rianus non sabellianus non ma
chinetus / non avarus qui
secularia et materialia concupiscit
Non est in via veritatis studium
cupiditatis et possidendi / et
attende illum divitem qui non
potens secum deferre quod hic
congessit recepit in alio seculo
mendico execucior esse / et secundo
non est via veritatis honor se
culi et sollicitudo mundi / Na
qui in talibus sunt plus aliis
fidei operibus contrariantur / fides enim
est que humilitas mentem et paup
tatem amans et a perturbacionibus
seculi ponsionem in visibilium
abducit / Quibus ergo sic abiectis
videamus quam elegit / via magis
veritatis elegi hoc est prudencius
electo ut enim quis non est
intentus quam viam elegit qua
possit pervenire et intrare omnes
elegit viam veritatis / viam
videlicet veram per quam ad veritatem veram
intrat veritas ad me / Est autem
veritas multiplex prima quedam

Veritas est multiplex q creata
et q increata

est increata et hec dicitur quinque rerum
quinque personaliter / rerum veritas
est id unde lumine totus ac
cenditur et adque omnis bonus
conator pervenire contendit / et
datur hic notio perfectionem quam visus
prima habet se ad intelligibilia si
cud lumine ad ista visibilia / Sic
enim nullo potest aliquam rem
conspicere nisi luce previo sicut
potest aliquam rem invisibilem intel
ligere nisi prima veritate intellectum perficien
te suo lumine dicit ergo iste / viam
veritatis elegi id est deputavi me
tem meam disponere ad hoc ut
illam lucem que prima veritatem
possit intrare esset digna perspe
cere aliquam dicitur personaliter quod competit fi
lio qui dicit ego sum via veritas
et vita et veritas vitalis est summa
similitudo principii que non est
super aliqua dissimilitudine
unde falsitas possit oriri Ex
primo patet quod hic disponebat se
ad duplicem veritatem videlicet ad veri
tate apprehensionis ut videlicet esset
dignus aliquo modo apprehende
aliquid de ista summa veritate / et ad
veritate comprehensionis ad quam
cum venit nulla amplius potest
falsitas suboriri / quod hic fieri non
potest ut dictum est supra / Alia
est veritas creata et hec quedam
est rei / de qua intellectus ad propositum
aliqua est signi que non est aliud
nisi quedam adequacio rei ad
intellectum / multe enim dantur nobis
notificaciones de veritate creata
sive cogitacionis sive affectionis
sive actionis sive significacio
nis quarum notificacionum quedam est vis

rer^m

9d fa

quia est rectitudo mente ꝑcep
tibilis ꝯste ꝗo dr viam vitat
elegi ꝯꝫ quia possem venire
in cogicōm solius veritat. Istas
ꝑnotatas ponit ꝗo hec vias
ad inveniendum vitatem nulla
precedunt seu ꝯmitant. Sunt
enim tres vie quibus deveniē
dum est ad vitatem que est
deus quaꝝ qlꝫ dr esse vitas.
Prima est via doctrine. 2a est
via iustic. 3a est via vite
et quelꝫ dr vitas. quia pa
via dr vitas doctrine. et dr
esse via fidei de qua id apⁱ
seriis quia verax es et via
dei in vitate doces. et h est
via valde mirabilis quia
omnia que sunt fidei exce
dunt rōm. io dr ait vn
mirabant turbe sup doctⁿa
eius. Secunda dr vitas iustic
et est via ipsius spei de qua
id via et veritas non te de
serant et ps invenies grāz
et disciplinaz bona coram
deo et hominibus. Spes eñ
non e a d nisi iusta vitas
quia ipsa se facit in opere
put edocta est ex fide. et est
magne altitudinis quia semp
in arduis tenet intuendo
ad divinam maiestatem. Dr
n' grg i e bene scit in adu
sitatibus miseriaꝝ subsistere
qui scit de eterna spe gau
dere. Tercia dr vitas vite
et est via caritat de qua
app excellenciorem via mo
strabo vobis. qm n homo vi
uit ex fide opante ꝑ dilectōz
veritate vitam hᵉ. dr eñ app
si omnem subam meā diui
sero qd facit fides et si corpus
meum tradidero 2 qd facit spes
caritate aut non habeam nil
michi pdest q. d no e ibi p
manens vitas non sic qd
in fide aut in spe esset aliqua
falsitas sed qz sine caritate
non ꝑsunt advenire diu. Corm
mercenaria vitas nunqz invenit
sine istis tribus virtutibus qz dt b
t sicud vita humana no pt
deduci ad felicitatem humam
sine virtutibus cardinalibus
sic vita xiana no deducit
ad beatitudinem sine virtutes
theologicas. Dicit app sine
fide impoe est placere deo
et glosa quedam dt qd spes
fidem stabilitat et firmat
et bnis dr uigo dt qd caritas
vtrusqz illaꝝ e valor et for
ma. Ex quo pz qd hec tres
vie tenent vnitate. licet
sint sm suas essencias
diuise. io quia capit se
spes enim capit fidem et
vtrasqz capit caritate. qm
enim homo credit tm sperat
et quantum credit et sperat
tantum diligit ut dt uigo
et etiam ex hoc qz ducit
ad idem. lic ꝯꝫ alt et alt
et ex hoc qz vna caꝝ sine
alia non ꝑsit ymo nc ee
pt saltim in ee ꝑfecto os
n simul dant seu infudit
et ad hoc inspiciendo no dt
ite vias vitat elegi sed vi
am. Corm et si hec ē se

drãnt tamẽ omẽs sub vª via
eligunt / vo quia in vna v'
tute omẽs donat donã vz
in humili te ppt' q prov' xi
dr Ubi humilitas ibi sapientia
/ et Bnarg in libro degradi
bus humilitatis dt bona ẽ via
humilitas qua uitas inquirit
tãs acqrit et gnatio ueri
percipiuntur / et ysidorus dicit
uitas mentem fugit quam
humilem non inuenit / Quod
aut humilitas sit illoz via pz
ex hoc quia xs qui est fides
uni spes uña et caritas uita
/ dt hanc esse distendam a se
mt' xi Discite a me quia
mitis sum et humilis corde
Dimmens q non ad mittit
aliq ad i as vias nisi humiles
/ ppt' q xpt humiles elegit c
humilibz loquitr / humiles in
bet venire ad se / humiles am
plexatur / in humilibz dat
exm d talium est regnum
celoz et expresse nisi qs
se humiliauit ut paruulus no
pt intrare in regnum dei
/ Nam et deus humilibz grãz
/ dt go iste viam uitatis re
gi i humilitate inf' i q
alibi dt elegi abiectus esse
in domo dei magis quam
habitare in thabnaculis pec
catorum / Scda pars gclõnis
dt / dt q has tres multa
circumstant et pcedunt / Cari
tatẽ pcta ut fidem hesis
scisma blasfemia spem / pre
sumpcio et desperatio / cari te
ira inuidia dissensio odiu

et gtempta / ad in inuenda / qrª
nullo mõ pt elegi nisi cum
abiectione suoz gtrioz / Ergo
pz q fides non stat cum heresi
/ 2o quia caritas nõ stat cũ aliqo
pcto mortali / hec duo cor a s
bti thoẽ qui dt fides gdimoi
caritas qr sicud vnu morli tota
caritatem repellit sic discredencia
vnius articli totam fidem / 3o
multoz interupto adimit spei
quia extremo spes est quedam
ptensio ad ea pcinet procede
/ quia in via dei non pcedere
retrocedẽ ẽ ut dt Bnarg Di
q tunc dr in gclone q has
tres multa pcedunt nõ sic
intelligendum q aliquie essent virtutes
que istas pmeterent qr iste sunt
matres multoz et grãtitudine
adeo amabilis simul et securas
infundunt / sed sic q multa
sunt sine quoz pelectione
iste virtutes tres suam robur
et augmentum hre nõ pnt /
Primum ẽ ec nam nec ec celi
nec ec inferni valet adeundu
in istis virtutibz sed solum
tunc pus q ẽ acceptabile /
2m ẽ societas et solum scoz
ad hoc vz q dr in pso cũ per
uerso puerteris / 3m ẽ afflictio
et quo ad hoc salubris ẽ tribu
latio in pnti quia omnia illa
auget dt tamẽ / Petrus nemo
patiatur quasi homicida / 4m
est delectatio et nulla cã vz ad
augmentum illoz nisi i domus
tui xrini In omnibz requiem
quesiui et in hereditate domini
morabor / 5m ẽ vita et lux

in activa non decidunt tn
precipue in vita contemplativa
augmentatur, 1a n e secundior
et magis quieta / Exquibus
az qui solum illi veniunt ad
istarum robur virtutum qui in
tempore hoc eligunt in bona
societate pati afflictionem et
penam quonsque venientes
ad contemplationem mereantur in divinorum
contemplatione delectari / talibus
enim in hys que sunt fidei
nitor lucet in hys que sunt
spei fortitudo viget in hys
que sunt caritatis / Sapiencie
gustus delectat / De quibus p' in
paralip. ix ca° dicitur viri fortissimi
ad faciendum opus ministerii in
domo domini / et 2m hec exposita
2m Gorram viam veritatis
elegi i. omnia que requiruntur
ad vitam directionem / nolo enim
esse de illis qui dixerunt Sap.
v. erravimus a via veritatis
et iusticie / vel sic viam veritatis
tue elegi i. omnia p'me facti
bilia licet sint difficilia et
gravia / talium n' solum est
electio / n9 n' ut dicit philosophus
elegit nisi ea que estimat
esse fieri posse fieri p i m
Et omnia hec dicuntur via veritatis
tis / quia hec docet veritas
hec approbat et defendit / et
non dicit vias sed viam ve
ritatis elegi unam non mul
tas quia ut scita dicit cepla
xb ad lucil. qui quo destina
vit pervenire voluerunt vo
lunt unam sequatur ma s
non multas vagetur dicit quasi

veritatis in singulari quia ut glossa
dicit super 10 diminute sunt veritates
a filiis hominum veritas dei una est
qua illustrantur anime sancte
sed in hominibus multe sunt
veritates / sicut in uno vel ab
uno speculo resplendent multe
facies / Sequitur Iudicia tua
non sum oblitus / Hic propheta
ponit de sexto effectu divine gra
tie que est memorie recollec
cio quod ex hoc recolligitur quia di
norum iudiciorum recordabatur et
ex hoc quod numquam illorum oblivi
scebatur / Christianus enim etenim
dei beneficia recordari memo
riam suam recolligat precipue
tamen divina iudicia hoc fa
ciunt que sunt plena iusticia
prout quod dicit ipse / Domine recor
dabor iusticie tue solius / quia
eciam dei iudicia ipsius beneficia
ficia sunt / quia in eis deus
multa multa bona operatur
non potest sigmode iudicium
dei vacare a sua bonitate
alias esset crudele vacuum
et temerarium / Est enim notandum
quod iudicia dei quedam sunt
preterita quedam presencia quedam
futura preterita quedam damp
nationis dicit n' Augustinus
cum deus angelis peccantibus
non pepercit procul dubio eos
iudicavit / quedam punitionis
dicit Augustinus ab inicio humanum
genus deus iudicavit i. pu
nivit primos parentes magnis
ipsis peccatoribus / quod districcio
nis nam diiudicavit post
homines a demonibus / et hos

decimt tedime illos penas
kucte mecemu et de istis dem
est ffut ita expositom 19 ver
siculi / increpasti supbos / Ita
et nunc deus iudicat licet no
omnia dt n augus in quibus
sermonibus f. 23 Si deus in
pnti iniquia iudicaret ne
crederetur esse deus et si oia
iudicaret et nil futuro re
seruaret iudicio quibus tunc
pararet non haberet / futura aut
iudicia vlissima sunt / Ex
quo eliciatur quod quedam sunt
dei iudicia oculta quedam
manifesta / manifesta sunt
futura illa vltia sepe quod di
cuntur in die fieri et voce
terribili illius tube tonante
et multis precedentibus
manifestis signis / Pncia
vero iudicia oculta sunt
ut augus tractans 1o Pet
tunc est ut iudicium i pca
a domo domini incipiat / dt
pena ocultum est iudicium
/ quia illa vnicuique a
exercet ad purgatoriam a mo
uet ad conuersionem et si dis
ciplina et correctionem contemp
serit excecat ad dampnationem
Ex quibus premissis ponitur
9o hec / et si abiectis erro
ribus via veritatis elegitur
dono dei / pcipue tamen me
male desunt diuinorum iu
diciorum formidine prima
pars conclonis nota e expi
rioribus / quia n pt a malo
recedere sine diuino adiutorio
et unus pt bonum eligere

2a pars conclonis est augustinus
qui dt sic illis contemptus diuini
precepti e qui no vident mani
festationem diuini iudicii / Sic in
istis qui videant a prauaricationibus
sit discessus / et co est quod qui
videt immine iudicia / penam
timet quia districtissima sunt
dt dd non iustificabitur in con
tuo omnis viuens / mo timor
separat a malis ad bona impel
lit ut augus dt / Ex qua 9oe
elicio quod magnum est motivum ad
eligendum viam veritatis diuinorum
iudiciorum recordatio / pz ergo oe
et notabili que si fuissent i
memoria illi no ambulassent
vias difficiles nec lassati fuis
sent in via iniquitatis et p
dicionis / vnde dicunt sunt
et illuxit nobis tunc si o frau
dati sumus quia no putabamus
nobis talia immine / Secundo
elicio valde memoriam recoller
tam faciunt diuina iudicia dt
n. Remigius de lapsu zuzanne
Certe si mente retinent homines
quale iudicium iminet et mu
do sensus humanus non vanita
te et dispergetur si non infide
litate grauaretur dt autem
iudicia tua quia et pncia
et futura semper memoranda
sunt tam saluationis quam
dampnationis vnusquisque cum sit
tam peccatum opus bonum
aut malum quod non est
mox hic sequatur suum
iudicium / vnde Boecius
de Consolatione prosa 3 dt
Respiciam est vnusquisque bonis prima

2m

2m

inquam sua sceleribus de
esse supplicia

Adhesi testimoniis
tuis domine noli
me confundere // directa
intelligentia ad veritatem cog
nitionem ibi viam veritatis elegi
/ recollecta memoria in divinorum
iudiciorum recollectione ibi iudi
cia tua non sum oblitus / hic
iam ponit de stabilitione vo
luntatis / Adhesi testimoniis
tuis domine ac si diceret prius era
vagus et in mente mea in
stabilis quando adheseram
pavimento / quando non dum ad
verus ad te eram conversus
Sed ex quo et intellectum et me
moriam intenti illa obmisi
et oblitus sum ideo iam et vo
luntatem stabilivi et adhereo
tuis testimoniis et debitus ordo precedit
in verbis eligit prius non dixit vi
am veritatis elegi ubi et in qua
curream quia ibi non erratur
Sed solum in vio ut in prece
dit erravit in vio non in via
/ 2º submixit iudicia tua non
sum oblitus videlicet ut curream scilicet
in ista via quam elegi Iudi
ciorum non dei recordatio stimulat
ad currendam viam hec timorem
maximum incutit de suppli
ciis / et spem de premiis / Tercio
conclusit Adhesi testimoniis tuis domine
scilicet cum curream / ac si diceret non
solum sum in via et curro
ad terminum sed in hoc cursu
tuis me dirigo testimoniis
ne aliquo deviem in errore
/ 2m quod etiam dixit veritas ego

sum via in qua currendum
veritas qua intendum veniendum
et vita ad quam sic currendo
est perveniendum / Ecce quod
et quasi in nube cum vi
rium anime ponit obiecta
illa videlicet circa quibus debeant
occupari / Intelligentia enim
debet ad viam aspicere / nam
multe videntur hominum vie
bone quarum tamen novissima
ducunt ad mortem / Sed memoria
debet se circa divinis veritatibus occu
pare que illam viam conducunt
explanat et ab omnibus in vo
lucionibus expedivit / Voluntas
autem solum ad illam veritatem
aspiciet illam perligat et ad
illam se totaliter expandit et in
hoc est istorum virium colligatio
seu continuatio / Et movetur
zelo hec plurium explanatione
/ Verum in heretendo divinis testimoniis
et deo evadenda est omnimoda
confusio / veritas hominis ac ex
hoc versu petit non propheta
Noli me confundere tamen al
legans quia adhesi tuis
testimoniis in hoc ostendens
quod per nullum homo evadet hominem
confusionem nisi adherendo
testimoniis dei / et est tamen testi
monia dei sunt maxime
veritatis et stabilitatis propterea
nullum seducunt nec decipiunt
inter 1º Testimonia tua credi
bilia facta sunt nimis / propterea
et Io in Canonica si testimonium
hominum accipimus ad evaden
das calumpnias et confusiones
testimonium dei maius est hoc

est multu effitatis ad i^d Jnom
dr c multi euadunt gfisioz
in puti sn hoc q adheserunt
diuus testimonijs go etiam
et futuram sn tali adhesioe
put euade et pbs go falsa
az j de puulis bap t et qui
baptismo suscepto moriunt
hij euadunt pntem gfusioz
que est ex culpa qua illius
accipiut remissionem / et futu
ram quia euolaut ad gliaz
etez non hesunt quia in uo
hueruut vsum liberi arbitrij
/ et aug c de adult gpaul
et matheus illi nec gtrebat
viam uitat nc sameruut
quid de diuus monitis et non
adhebaut ymo fuut gry diuus
testimonijs quia erant in
actuali voluntate ad peccandum
zij d euasiut pntez gfusionem
quia veniut ad plena remis
sionem pctorum et si statim fuis
sent mortui venisset ad glo
riam pg aptoz Danne ce
vi go q ho sit fa / et diidit
lra ista in duas ptes quia
pmo ondit suam affectionem
in bono d adhesi / sco pet
consuacionem amalo noli i
quit me confundere / hec
etem se consequnt qstuqz
adhet bono euadit malu
/ et quitumqz malu dittit
bonum apphendit / et qlitqz
adhet malo bonu no acci
pit / sunt enim malu et g
ria talia q non dat homo
qui simul et semel esset
bonus et malus / dt go lra

et adhesi glosa qui prius ad
heseram pannincto iam tuis
testimonijs adhesi voluntate desi
derio et amore / Ex quo ego arguo
q dupliia sunt testimonia vz
mala et bona / mala testificat
de mansione gfusionis / bona
testificantur de euasione / vide
te quomodo quidam inhesciunt
malis testimonijs g nabot et
puauerunt eum vinea ut hetur
Regum xxvj / quidam g xpm et
licet nd fuissent gueuta testio
Mat xxvj tamen puauit tpa
li dignitate et dedixerunt eum
ad multas ignominias / alij ma
lis testimonijs Stephanum pua
uerunt uita / ut hetur Act vij
Omnes hij inciderunt in co
fusionem ad mag peti mortalis
/ et hec est pcipua confusio z
huius testimonia inuqz put
puare diuina gra q figuratu
fuit in susanna quam deus
mirabiliter liberauit confusionem quam
ipsa pati debuit in falsos testes
retorsit ut hetur Daniel xiij
/ Ex quibus elicio q huius testioia
periculosa sunt / quia vadunt
g dictorum proximi nituntur n cu
rere in eo et bona ne quia
vitam et famam / et bona for
tune et gre et c sunt g legem
nalem que pcipit non facere
alij q sibi vns nuc vult fieri
/ et gtra legem diuini y ymo
inuidenciam includunt gre
fraterne / et est aduttenus q no
est a q petm mortale q non
heret sua testimonia et dup^a
/ pma sut illa que declarant

illius ul' iq pcti comoditate
etallitiant in illud et sunt
pctoꝝ vie et occasiones / De quibus
ibi vias meas annuntiam / et
ibi viam inquitatis annone a-
nie / sa sunt que testificant
iam pcta in esse hominibus
/ quo n' impudicus oculus nunc
tius est et testis impudi cor-
dis / Sic etiam vba dissplu
ta nietem testificant incompo
sitam / de quibus dt intas in
ciron o / attendite a falsis pphe
tis / et subdt ex fructibus eoꝝ
cognoscetis eos / comisatio
n' testiom phibet de hoie
/ et pcipue scandala testioa
sunt pctoꝝ / Si quis pbet
alteri occasionem ruine sigm
est q e pctor / Si q's uero acci
pit scandali v no dat signu
est qma est pctor / eo q capit
v non hz cape et bona iudicat
esse mala / Ex quo pz q n 9
pt dei testimoniys adhere
nisi discedat ab istis / quo n
n 9 pt esse bonus et malus
sic nullus pt vtisqz testimo
nys adhere / qma adhesio
malis testimonys facit hoiez
malum et adhesio bonis
bonu / Adutendu q licz vos
sit deus / tn hemus quedaz
testimonia diuie volutatis
/ et quedam ipulus dei / vo
diue que ut iugit dt in po
d xlvi in expleta esse non
pt que dt volutas bene
placens et pfecta 2m quaz
omia quecuqz volt fecit

sunt quoqz testimonia / Comum
est preceptum rv boni ut fiat pro
hibito rv mali ne fiat 2m / et
3m est co silium sz rv boni no
necty / qn n' deus pcipit aliqd
fieri testificatur q voluntas sua
est ad hoc q fiat et q hoc fa
cere sit necm ad salute et qn
aliqd prohibet testificatur q hc
non vult fieri et si quis illud
fecit meret 9fusionem eterne
dampnationis / Sic etiam qn co
sulit a'qd signu est q hc vult
fieri licet hoc non sit necm
ad salute / vult n' deus ut no
solum proficiamus in necys
sed ut etiam habudemus mag
ac magis ut dt app / Ex quo
eliciur nq euadit 9fusionem nisi
adhereat istis testimonys
diue vo t voluntati n' cuius
quis resistet / Ronoꝝ ix in
telligendu sit 9fusione / Vnde
oramus dicentes fiat voluntas
tua sic in celo et in terra / Sed 2m
hugone de sancto vict volus
accipit precepto inhibitione et
consilio et 2m hoc exponit
hominus dicens adhesi testi
monys tuis i' mandatis et
consilys ewangelicis adhesi
2m opationem / 2m testimoniu
diue volut e eq pmissio qo
ad mala 2m opatio pmissio
quo ad mala / opatio qo ad
bona / cette deus mala phibet
hoc e sigm q non vult ea fi
eri 2m pmittit ea fieri hoc
est signu q a'quo ea vult
fieri / qma si deus simpliciter

uellet mala fieri non fieret/ Ql
la autem que precipit fieri et consult
operatur ut in nobis fiant dicit u
Augustinus non fit aliquid nisi omnipotens
fieri velit uel sinendo ut fiat
uel ipse faciendo/ Ex quo elicio
quod salvari volentem necesse est
istis testimoniis divine volunta
tis adherere/ De operatione notum
est omnia enim que facit deus pro
electis suis bona sunt valde
ymmo sine ipso operante nichil
possent facere/ De permissione
autem patet quia ut Augustinus dicit u
deus sinit nisi iusto iudicio et
profecto bonum est omne quod iu
stum est/ Unde si que deus
permittat eadem in id quod prohibuit
fieri consentit permissionem quis
se accusat et deum iustificat
et exhibet humilior et cautior fit
quod ideo deus electos cadere
permittit/ Si vero permittit cadere
in aliquam penam testimonio huic
adheret cum scriptum humiliat sub
potenti manu dei sicut quod fa
ciebat Job dicens domine quod
non ad sumptionem meam emit
tis manum tuam/ divine ergo opera
tioni adherere est sibi cooperari/
divine permissionem adherere est
sit ei subicere per omnia et in no
remittere/ Ex quo elicio quod ad
herere testimoniis divine volun
tatis non est aliud nisi conforme
se voluntati divine/ dicit B +
in scripto primi conformitas vo
luntatis humane ad divinam
non est ex hoc quod voluntas
hominis esset divine voluntati

Quid sit conformitas divini voluntati

similis quia hoc esse non potest
sed quia illa forma quam habet
voluntas hominis participative
imitatur illam formam quam habet
deus exemplariter/ et tunc est confor
mis quando per actum suum qui est
velle informatum gratia tendit
in id in quod deus vult ea tendere
/ vult ergo iste tantum deus. Ex quo
gratiam refero in id ad quod data est
et non ad huius culpe maculam/ ideo
noli me confundere quia hoc
est adherere divinis testimoniis
/ sicut iam expositum est. Secundo te
stimonia dei sunt triplicia quia
quedam habet a creaturis quedam a sanctis
patribus/ quedam ab operibus suis
sanctis. Et circa hec ponit hec quo
/ Nullus habebit testimonia a deo
nisi prius susceperit testimonia
de deo/ quia non deo testificabitur
merendo testificabit ei deus re
tribuendo Matthei x quia me confessus
fuerit coram hominibus confitebor
et ego eum coram patre et ange
lis. Et primo de declaratione nota
quod triplicia habet deus testimonia
primo habet ea in creatura et hec
triplicia quia creaturarum magni
tudo protestatur suam poten
tiam/ earum pulchritudo ondit
suam sapientiam/ ipsarum utilitas
declarat bonitatem dei/ Istis ad
herere est ereus in istorum dei at
tributorum notitiam devenire sicut
in usu creaturarum humiliat homines
potentia dei quia utentur eis cum
tremore/ nam de illis qui hoc
non fecerunt scriptum est adhuc
esce erant in ore eorum et ira dei

Triplicia sunt dei testimonia

90 pa

ascendit sup illos / Sic cauti face
ret oia sapia qua semp esset
solis et circumspicet se vndiq
et in tanta valetate tom custodi
ret ad deum q quia illi phi no
fecerunt scribitur de eis qua no
pbauit deum tradidit illos in
repbum sensum et obscurati
eos insipiens cor eor / Romanor
pmo / Sic reddet homini visus
creaturaru escrem spussq certa
et conturbati quia creaturarum
sanitas valde resoluit et te facit
refrigescere ab amore dini pmo
et induerat / Vnde q aliter facient
entes proferre scriptura scilicet
q in glorificauit se et in delicijs
fuit tm date ei tormentum et
luctum / hic g dt Adhesi no
in hesi testimonijs tuis vz q
de te pcedunt ex creaturis / ac
si d i^a testimonia no falsifi
cam / In ille non q erat me
um quesiui / Ex quo pz q qui
creaturis conspirando derogat
dnio testimonio illi n facit
conspiracoem cum hijs quibus
creature adherent et ipi eis q
conspiraco fuit in squamis
iq behmot / De quibus Job xli
dr q vna alteri adhebat et
tenentes se nequaq separabant
Et aduertendum q deus sic crea
turas ordinauit q no solum
de ipso phibent testimonium
Sed etiam ex seipis sfuciam
nitor et ordine hoim et co
templatiuor processum on
dunt / Vnde i^a in or Fatua
aquilo mare angelus et ce
the / De quibus satis tanet oi
ne scripture / x or vtutes i qbus

psuppositis ille theologias que
sunt fundamentum tota lati
tudo initor consistit / aquilo
notat tpauciam et mare in
sciam iux illud aquilonem
et mare tu creasti / angelus
q p o creatus e ondit pru
denciam de qua / Etia pmo
p o om creata est sapiencia
Sed certo fortitudine pter
i^d q dr Gen pmo creauit
deus cete grandia / Sic i^a
in or homo celum tra et
mediana ondunt totum
ex quo / Vnde ordinato inter
fideles procedit / homo sit
platorum iux i^d imposuisti
homines sup capita nra / ce
lum sit dinsor subplatis
subordinacoem / celi n licet
multi sunt tn vnus e sub
alio / theoriana sit puicatores
de qua illud altissimus de
tra creauit medicinam / tra
opm fecunditatem / Sic i^a
in or nube fumu ignem
et vinu / notat processum
contemplacionis / nubes ondit
rectitudinem tendentem i altu
ex leuitate paupertas vo^ue
/ fumus sit extenuacoem cri
nacionis ignis feruorem
caritatis / et vinu iocundita
tem deuocionis / Ex quibus
pz qua sunt isti falsary qui
in ordinate adherent crea
turis / quia non solum se
ipsos fraudant dina conuni
cione / vez et vtutes pdunt
quibus regitur vita huana
/ ordine incipiunt / et humi
litant se ad contemplacois gracia

Vnde dicit adhesi et no dt [illegible]

cor iiij

pfecto isti peiores sunt gentibus de quibus dicitur Romanorum primo ondunt opus legis scriptum in cordibus suis testimonium eis reddente consciencia eorum et cogitacionum inter se accusancium Alia habet deus testimonia ex scripturis sanctis quia scripture hoc explicant quod ondunt creature ondunt siquidem deum esse / Unde scriptura ante quam deus daret legem ponit illud verbum dei quo dixit ego sum qui sum / et id qui est misit me / ondunt eciam deum unum esse / Unde ponit scriptura circa dacionem legis deum dixisse audi israel deus tuus unus est / ondunt filium deum esse tamen quia scriptum iam subgerui id est preceptum quod creator datum apostolis ite docete omnes gentes baptizantes eos in nomine patris et filii et spiritus sancti propter quod dixit dominus scrutamini scripturas / ipse enim sunt que testimonium perhibent de me / hiis adherere non est aliud nisi sic de deo credere sicut tradunt scripture / Ex quo patet primo quod heretici non adherent divinis testimoniis / quia credunt de deo secundum scripturas quia falsificant eas / Unde dicuntur pseudo apostoli et apostolus vocat eos adulterantes verbum dei / 2º patet quod divinis testimoniis derogavit qui de sceleribus nolunt corrigi / quod hoc est non adherere scripture / que dicit argue increpa obsecra / Item hoc est negare deum esse dicit enim augustinus exponens dixit insipiens in corde suo non est deus quia facit contra ipse tunc enim

vos verecundia perdiderunt quod facilius reclamant quam boni corrigunt dicunt in corde deum non esse / quia convincuntur putare deo eorum mala placere / Cum autem estimat hoc ille deum negat / hec ille 2º patet quilibet aliquid amans plus quam deus divinis testimoniis obvius est / ideo quia in hoc ipso negat unum deum esse quod tamen testificantur scripture dicit enim augustinus quod id quod quis magis diligit hoc est suus deus Alia habet deus testimonia ex operibus spiritus sancti quod tunc enim homo peccat statim spiritus sanctus incutit timorem de eterno supplicio propter quod dicitur spiritus timoris / peccati allegat turpitudinem / propter quod dicitur spiritus pro .. / deducit hominem ad dolorem / propter quod dicitur spiritus sancte ibi enim homo primo recognoscit seipsum / et ita testificatur coram potenciam intuendo creatorem / ac si enim dicat potest animam et corpus et totum simul mittere in iehennam / testificatur coram sapienciam quasi eum diceret nonne erubescis turpitudinem tuam que deo tuo est conspecta / nonne scis quod nullus potest sine teste peccare / testificatur dei clemenciam / ac si enim dicat cur tu de peccato non doles ex quo benignitas dei te ad penitenciam adducit / quod eciam misericors est et multe misericordie et prestabilis super malicia / dicit ergo iste de hiis testimoniis tuis domine / alleluia exaudicionem sue oracionis / quod non

d · ex quo p̄ctō commisso p̄time
scebam verbar id est angebam
a dolore cordis mei ideo noli
me confundere in hys enim
confusio euadenda ē damp
nacionis eterne / Jam viden
dum est de adhesione ipsi
deo quia non solum de ad
hesione suorum testimoniorum
hoc h3 exponi et qualit' quare
propheta dicit adhesi testimoniis
tuis et non dicit adhesi tibi au
tē totum bonū nr̄m consistit
in adhendo d' mx id est ps'
amichi aut adherere deo bo'm
est / Pro quo aduertendum / Put
augus dicit tractatu id est quam
bonus isrl' deus hys q' recto
sunt corde / bus est deus sed
solum rectis corde / Pūs aut
videtur puss / Sicud in alio
pso dr' cum sancto sanctus
eris et cum viro innocente ino
cens eris et cum electo electus
eris et cū peruso peruerteris
Vn wlt augus quod ad deum
homines hnt diuisum r'um
et quod de deo diuersa senti
unt / Unde dicit quod cum per
uerso peruertis et videt qr
peruersus te putabit puss
/ non q' aliquid peruertatur
deus / Sed q' admodum sol
oculos puros sanos fortes
secuti tranquillus est / in ocu
los aut lippos quasi tela a
specta iaculatur / ecce hunc
delectat et istum cruciat non
mutatus / Sic dicitur deus
est lux perfecta perfecto similis

apud quē nulla mutacio / Unde
qui adherent deo in innocen
cia cordis sentiunt deum inno
centem esse / Cum in sanctita
te et iusticia sentit quam sanctus
et iustus est dns et nō est
in eo iniquitas / Cum in fide
illi nosciunt qm̄ fidelis est
donis omnibus impotentibus
eunum veritate / Sed qui ab
eo auertitur uel amissa inno
cencia uel perdita sanctitate
aut iusticia aut fidelitate vi
olata peruertitur i e mutatur
i e quia aliter est quam eē
debet etiam de deo aliter
sentit quam sentire deberet
Cristo ego dico q' adherere
creaturis ab adhesione dei
abducit / ro quia abstrahit
a deo et cor infatuat et alr'
facit sentire de deo quam ē
/ Unde id est dixit insipiens in
corde suo non est deus / propter
q' dicit i e sentire de deo in
unitate et in simplicitate
cordis querite ipm / Dico secundo
non pt adherere deo et crea
ture simul ro augus super
deus cordis mei ps / qui deo
premium petit a deo et propter
ea adheret deo et seruit deo
carnis / facit id est q' wlt accipe
quam ipm a quo wlt accipe
Unde a'd dilige deum quam
deum castum non ht amorem
/ Dico 3o non wlt deus in ad
hesione consorte here / ro ex
iam dicte corpus propter q' dicit augus
Si recessus ab igne i mollis

amplectēdū fugestis corrupens
noli recedere qr recessus tuus erit
fornicacio tua ¶ Ex omnibȝ istis e
licio nulli tucius adherendū ū deo
vt ē aug⁹. qr cū q̄s adheret cuicūqȝ n̄
ut auro habet illud ꝫ non hēt ab
illo. et si adherendo homi habet illū
et hētur ab eo hoc ē ad tpus. Sȝ qui
adheret deo hēt deum et hētur a deo
deus enī caritas ē ⁊ q̄ manet ī caritate
in deo manet ⁊ deus in eo ⁊ hī ēternū
vnde aug⁹ sup p̄. deus cordis mei ⁊ ps
mea deus meternū d̄r. aurū si habeo
nō semp habebo. deum si haberem
q̄̄ magnū bonū hērem qr d̄s seipm
michi promittit. i. me eternū ha
bituū promittit ¶ hiis sic pnotat
ponīt hī q̄ sit si diuinis testimonijs
adhēre tantū sit ad salutē. non tn̄
minus ē ipi deo adherend⁹. prima ps q̄ois
ē prima q̄ cum suis corr̄ et noticia
Scd̄a deducit sic qr dei testimonijs
adheremus ꝓpꝰ hī ut deo adheremus
ḡo magis ē deo adherend⁹. ꝑ tȝ ex ia
regla phī ꝓp qd̄ vnūqdq̄ t̄ et ipm
magis. q̄ aūs. qr aīa adherens diui
nis testimonijs nō ꝓp adheret nisi
qr timet et sollicita est ne forte im
placeat sponso. vn̄ omnīa facta spō
si considerat circa se ut posset hēre
certa et efficacia testimonia d̄ sua
pfectissima et eterna dilectione. et qr
de nulli testimonio ita ē secura.
sic de illius. nam et si homines dāt
testimoīa multa tn̄ maius ē testio
niū illud qd̄ dant tres p̄r v̄bum
et sp̄c et hij tres vnū sunt. p̄e. io. v.
ē ḡo ar̄ns v̄m ⁊ pḡs ⁊ qo. Rio ciand⁹
p declaracōne. q̄ tria s̄ quibȝ aīa dō
adheret. nō pt̄ enī sic intelligi aīaz
adherere ut ꝑ ipa ⁊ deo eēt vna esse

tia. una psona. ul' vnū compositū
ī eēnciaz dei aīaz mutare n̄ pt̄ qr ałs
deus eēt. ⁊ aīa cū deo nō pt̄ cōstituere
vnaz psonaz qr hī solius x̄ humani
tatis ē priuilegiū nulli vnq̄ creatē
comunicabile. nec pt̄ aīa cū deo facē
compositū sicut facit cū corpe alias
enī deus veniret in compositōz cū a
liquo et sic eēt alic⁹ pars qd̄ sue dero
gat et simplicitati et pfectioni ¶ P̄
mū ē fides que hoīs vōȝ et intelle
ctum sbicit sue veritati. et si fidei atted̄
scīa intellc̄s et sapia. oritur ex inde
timor cautele q̄ hoīs intellectū
quasi quodaȝ clauo fortit̄ applicat dō
inq̄ntū ē veritas. Sic ei arbor inheren
do radicibus t̄re d̄r viuere qr ex inde t̄
hīt humorē. sic hō fide deo adherendo
viuit et ex inde totum recipit prout ī
ewāg̊ cū v̊ d̄r. sic palmes ⁊c̄ ¶ Scd̄m
ē spes que diuine maiestati subicit
ipius hoīs intē stabile et si s̄ atted̄t
fortitudinis domī sic anchora stabi
litat nauez in mari sic spes roborat
fidez et facit ī arduissimis reb̄ adeo
nullomō recedere dequo inp̄s d̄r. m
a' adherere deo bonū ē ¶ Terciū ē cari
tas que diuine bonitati vnit cōcupis
cibilez hoīs et si s̄ attedit pietas ⁊
consiliū nulluz erit qd̄ posset eam a
deo separe. iuxta illud apli. q̄s pot̄
nos separe a caritate dei. vnde dicit
villhelmus in suo libro de vniūso ad
herend⁹ ē ab aīab̄ mīs tanq̄ earum
sposo ltīmo ꝑ ei tres uires nobiles
ꝑ intellectiuaz ꝑ in eo q̄ ipē veritas
luīdissima. ꝑ ↄcupiscibilem in eo
q̄ ē bonitas suauissima. ꝑ irascibi
lez ꝑ qd̄ ē glā magnificētissima p̄ter
q̄m non est alius vnde d̄r i. re adhe
si testimonijs tuis d̄ñe et in eis tibi

qz in adhesione testiomoz includit adhesio dei· quare ei adhet precepto q̄s consilio pmissiom repacion n̄ qz adheret deo z suaz uoluntatē desle ctere non uult ab eo sicut dcm̄ ē· quare quis adheret scptiure testimonio n̄ qz uellet sinctaz fidem hr̄e q̄ facit do ciaz rōl3 adherere prout iam est declaratū· Simile quare q̄s· s· s· testio nys n̄ ut pccā euaderet quatis impedimētis ablatis deo incastabili potētia posset adherere ❡ Exqua qclōne sic deducta secimt h̄ pmo adheredo h̄o deo n̄ detioratur nec uilescit ialiquo· qz et si aliqua alia obmittit dōs tn̄ supplet omīa q̄ creauit oīa z iquo sc omnīa· vnde dicit aug̊ in libro de vera innocētia in spūalib' reb' dū īmōr adhēt maiori sic creatura creatori qd̄ m̄ ē fit maius· maius em̄ ē qd' est melius Ita q̄ creatura adhēns creatori nō fit maior mole s̄ uitute Scd̄o hēn cia hi nō computat int' minima bona Rō qz bona hi cū eis adheret vilificāt vnde aug̊ v· li· de ciuitate dei c· xviij adherē deo summ3 bonū ē vnde dix̄ pplhā in ditys himdare bonū ē ppua insignia· sceptro extellere· aut icor dis voluptate ēē ut quidaz phi posuerunt· a' ut aly et melius uitia adherē posuerunt q̄ ē bonū mi anim s3 dixit m̄ adherē deo bonū ē ad hoc bonū omīa alia bona refenda sunt Tercio adhēncia dei discernit int' filios regni et pdicionis Rō qz exquo ē unu3 ex sūmis bonis videt' q̄ ipius est hoc facere· et cor' hi ē aug̊ xij li de ciuitate dei c· pmo q̄ sic dicit bnōz angeloz cā btitudinis ē adherē· q̄ obrem sequitur quare illi beati sūt qz adherent deo· et cū quit' cur aly sc̄ miseri· qz nō adhēnt deo· et subdit volens h̄ intelligi etiaz de homib'· nō eīn creature rōnalis uel intellctualis ali qd' bonū ē aliud quo bta sit n̄ deus z ret mone dz ab hat uitate ❡ aug̊ dicentis sola caritas diuidit int' filios reg' et pdicionis· qz adhēncia hoc īd facit racione caritatis· dicit em̄ aug̊ deo q̄ ē totū bonū homīs inherere nō valemus n̄ dilcōe amore z caritate Exquo p3 q̄ fides et spes pambula sunt· qz in caritate adhēncia hi con sumatur Quarto ex adhēncia provenit dei et homīs conuictio temptacionū euasio et finalis glificatio· qz exquo ē q̄ maximū et int' elatos et reprobos discernit· oz q̄ h̄ que sunt maxima officia de pmo pma Coz vj· qui adheret deo vnus spūs ē cū eo maximū h̄ ē ita distantia sic cōuenire vnū· i· in unū spiritus pcōcordiam grē et sic vnus copulante dilcōne· dicit em̄ aug̊· humilitas nos deo subicit puritas iungit et caritas vnit· vel unus p btitudinis pticipacōz infuso pro qua x̄ petiit Jo· xvij d· ut sint cōsūmati in unu3 et cognoscant qz tu me misisti· de' Josue xxiij· adhereatis domino deo urō sicut fecistis in die hanc et auferet dūs a uobis gentes magnas et robustas q̄ intelligunt' hui' mdi temptacōes innumē et mirabiles d' em̄ aug̊· adhēns deo et si aliqn̄ dura patitur et aduersa nō tamen relinquit' s̄ probatur· de tercio in ps' adhesit aīa mea p̄ te me suscepit dextera· vnde subditur· noli me confundere· h̄ iam petit cōseruari a malo ac si em̄ dicet· ego meaz uoluntatem tue uoluntati conformaui·

peto ut condescendas saltē in h̄ mee
voluntati· nollez em̄ cōfundi et io
etiaz tu noli me confundere· ac si d·
ī hoc totū consistit· si tu nolueris nō cō
fundar· Et ex isto statim h̄emus· q
iste int' loquit' de ↄfusione bona et
salub' que adducit grāz penitēti· et
glām deuicenti de qua dicit aug' s'
ps xxx· ē que d' ↄfusio tpalis vz· cū
pturbato respicientes sua pctā respec
tione horrentis horrore erubescen
tis et erubescētia corrigētis de qua
dicit sic ap· quē fructū habuistis in
his in q̄b' nūc erubescitis· d· n· noli
me cōfundere petit in hac ↄseruari
q̄ a tali cōfusione discedere ē in pec
cata recidere q̄ nimis piculosum
est ↄsic exponit honorius hāc clau
sulaz· d' em̄ sic· noli me cōfundere
i· nō pmittas me cōfundi ut redeā
ad iniq̄tatez ¶ Ex quo p' elici· q qui
cūq3 hāc ↄfusione ↄfusus nō fuerit
ↄfundet' ↄfusione futā· dicit ei aug'
in s'mone de timore dei q̄s nō iudic3
iustissimuz ut q̄ h' ↄfusionez h'ē no
lueit penas h'eat eternuz· maxiē
em̄ confundent' cū ex aduerso trans
duxint eos eoꝝ iniq̄tates qui eis ad
sinistrā positis dicetur Ite maledcī
in ignez eternuz ¶ His pnotatis p̄
h̄ q̄d· ↄ nullus p' malaz cōfusioz eua
dere n̄ diuinis testimonijs ↄ deo inhe
rendo pseuerant· solū· n· q̄ pseuerauit
usq3 in fine h' saluus erit· vnde si q̄s
fide adheret illi cui adherendū non ē
cōsequit' in suo intellectū ↄfusiōm
que confusio d' ↄfusio i stulptibili
ys xlj· et q̄ diligit ea que s't contra fi
dem ↄfusiōm h't in cōrupistibili· de q̄
o see ix· abierunt i cōfusione facti
s't abhoīabiles sic ea que dilexerunt

Si q̄s autē honoꝝ deo debitū exhibet
alicui creature incidit i ↄfusioz in
abilis Je· xij· p̄ nim viaz tuaz posu
sti aīaz tuaz in cōfusioz· et posset h' q̄d
declarari sp̄aliter de oib' diuinis testiōm
is vz scāe scipte et s'cti· q̄ a quotiēq3 il
loꝝ hō discesseit nō euadit cōfusionē
vel culpe u'l tpalis pene u'l gehēne
Ex qua q̄de sequit' vincu coet· ↄ ionso
liz casus in culpā ducte· s3 etiā non cō
tinuacō incepti et nō pseueāntia cō
tinuati inducit ↄfundi· pma ps no
ta ē pro cu' nitate dicit aug' in plā
ad pincētuz ↄfusio adducēs pctm ē
cū q̄s erubescit prauaz mutare sniāz
ne a' incōstās putet' a' diu errasse se
ipō iudice teneat'· 2a· ps p3 q̄ viam
dei inceptā nō cōtinuare et in ea nō
proficere ē retrocedere· mō tales s't q̄
aratra retro tēntes retrospiciūt ↄ nō
s't apti regno x'· quō nō tāgit tales cō
fusio· 3a· ps p3· q̄ illū q̄ non pseuat
i cōtinuatis tāgit illa derisio q̄ poit'
lue' xiiij· omis q̄ uiderit incipiēt illu
dere dicentes h' hō cepit edificare ↄ n̄
potuit ↄsumare· Et nccīm ē ut q̄to
hō in uita fuit altioꝝ tanto ex inde cō
fusioꝝ· q̄ q̄nto gradus altioꝝ tanto
cā' grauioꝝ ↄ ita abhomīabilioꝝ· Et
sic exponit istā clāz aug'· dicit em̄ sic
noli me confundere ut quo curro p
tendaz ↄ quo ptendo pueniaz Quia
quotiēq3 in'ō alit' fiet nō deficeret cō
fusio· Ex quo arg'· q in h' ↄ pha petit
grām nō solū iustificātez· s3 ↄ a reci
diuo pseruantē· dicit· n· h' amb' al
legādo id' dimissa s't t' pctā tua vade
in pace· tūc nō ↄfund' cū in aliquo
s't fuit opata remissio pctōꝝ· ut nō
solū pctā s3 ↄ peccādi auferant' affe
cc'· Silit' p3 q in h' petit s' restitui vir

ordo textus quis versus viii

Versus viii

tutes p ablacoz vitioz. qd em ē aufu affectum peccandi n̄ hrē ūtutes qb aīa fulcita delectaret in ūtuosis opibus. vnde dicit amb. h' iustitia remittit iniqtates fortitudo timores intpancia impietates ut nō soluz tpalis ß z ppetua sit remissio pctoz valde .n. ūtutes stabilez faciut aīaz Exquo pz qp h' petit et grām coopantez et grām cōsūmantē. valde go generalis petitō h' et magne pfcōnis Viam mādatoz tuoz cucurri cū dilatasti cor meū. inuenit pph'a viā vītā. desixit mea suaz mediaz. adhesit ei p uolūtatē oīodaz. h' iaz ondit quō cucurrit p eaz. qi em eēt querere z recordari et velle cū non adeēt pficē zvlt go ondere qp ex pte sua non inadertat a's defectus et ualde cōuemēti ordine totaz diligentiā sequ opatio. h' em pph'a ondit diuīe legis ōmodā adimpletoz. ac si d. mādatis tuis q̄ sr tue uoluntatis testiōnia nō solū adhesi corde. ß viaz eoz cucu̇rri in ope vl' posset sic cōtinuari ut dr gcorra ia uitatez elegi p prudētiaz. iudicia tua recolo p constātiaz. testiōnys tuis adhesi p caritatis sufficiaz hic iā viaz mandatoz curro p vāz et inexceptuatā obediāy. zn h' ondēs q̄ta sit virtus obedie exquo ad eam tante pcedunt ūtutes. vl' sic ut uult b. aug. qp pph'a hic n̄ tm̄ sua mita ß dei magis allegat bn̄ficia io ac si abeo quererētur quō cucurristi viaz eligendo ueritatis. ei iudicia nō obliuiscendo et e adhēndo testimoīis potuisti ne hec facere viribus tuis videt qd nō ß solum tuit potuit tuz ad hec facienda cor suū dilatauit. et go dicit viaz mādatoz cucurri cū dilatasti cor meū. Et mouet qo h' pro declaratōne lr̄e cōtrariū vie artitudo stare pt cū multitu. mādatoz et cū dilatatōe cordis. vitas qōmo pz ex h' uisu h'. n. tā simul complectit hic ut pzbit ita expoitōz et nō facēt si se ista nō gpatent zp'. arta ē via qe ducit ad uitā Math' vi. et delege q multitudiez pctoz cōtiet pceptoz net vnu iota ptmittēdū ē donec omnia fiant quāq' d' pceptoz legis multis dūs dicit eē suū iugū suaue et onus lene. videt ex his qp h' tanctio concurrit zp gs qō va. zn oppoitū ar. artitudo et latitudo sr ad inuicē cōtrria go eid' sit et sēr inee non pnt. ß vnuz eoz ppellit reliqū Exquo go cū aliquis ingredit viaz decet currit sic qp nec i aliquo offendit gressus eius. sic qp nullus pt retrahere retardare aut quouismō impedire. diligētib em deum oiā cooparant in bonū. nō uidet quō eet uel eē possit ibi artitudo z p gs qō sa. vt adm' reliquit dubia. Et dicta h' pmo in duas ptes qr pmo dr se legez i mandatis eius expleuisse dicēs viaz mādatoz tuoz cucurri scdo dicit s' adh' datāz fuisse grāz spālem qr cū dilatasti cor meuz et cā impletoz mādatoruz dicit tria pmo qp fuit cīta. d. viaz mādatoz tuoz. 2o qp fuit pmpta io dr cucurri. 3o qp fuit letabunda et cū solatō qr cū dilatasti cor meū. et ß. h' hec lra diuidit in tres ptes. vt posset diuidi ß gtinenciaz tituli qōmo. pmo em ondit mādatoz impletoz eē artaz 2o multiplicē 3o dilatataz. vnde sic gloza expoit viaz que ē angusta mandatoz tuoz que sr multa tn

incōnabilia· tn̄ quai bon eq
in latitudine planitiei· Modo q
ad p'mū de artitudine vie ¶ No
tand' q via ipius ade lz fuit ar
tior q via angelorum q non legit
q angeli creati fuissent artati a
liquo p'cepto expresso sicut arta
tus erat homo· tn̄ erat lator q
e nūc quo ad hz q omia s' licebat
p'ter vnuz qd' s' erat prohibitū vz de
ligno sciencie boni et mali ne co
medes· nobis autez nulla licet
n̄ illud vnicū ad qd' artat lex dei
vz ad dei sup omia dilcōez oia em̄
nobis prohita sunt q hanc dilcōez
deserunt vl' minuunt vl' q'uismodo
impediunt ¶ Ex quo statim sequi
tur iste p'ria artatio· naz ut deuz
sup oia possemus dilige oia arta
ta sunt ad illa duo nature p'cep
ta que ponit' Math· vij· qd' t' vis
fieri fac alijs· qd' t' non vis f' alijs
ne feceris Rō q deus sine proximo
diligi non pt vnde ibid' plus ponunt
h' p'cepta et statim sequit' p'ceptuz
de dilectōne dei illud vz intrate p an
gustaz portaz ¶ Et prolixiori de
claratōe aduertenduz· q via q ducit
ad p'riaz arta dr ex multis causis·
et p'mo pp exclusioz illorum in qb' btitu
p're pporcōz nō hz· sic st' delectōnes
corpales p'cipue que st' in cibis z ve
nereis iste em̄ immergit hominez in
sensibilia et abstrahunt ab intel
ligentib' in quorum cognitōne q'sistit
beatitudo· vnde errauit epicuri q
in talib' finez posuit dicētes h'e ps
nra Sap· ij· et cherinciam q mille
annos p' resurrōz in xpo regno p'ncia
les voluptates fabulant'· Et iudei
et sarracen q' iustorum retributōs po

nūt in p'dcās voluptatib'· sic st' hono
res· sicut st' potestatus· sic e gloria
mūdi· sicut st' omia corpalia Rō q
hōr e testimoniū de aliquo bono ab
alio factuz· m̄d tertiū e q homo ali
enis opibus nō meretur btitudinez
Sic z fama que e optimo i laude hu
mana e q instabilissimū z multū
hz incertitudinis et erroris admixtuz
quaz q'o illa hz pporcōn ad illa eter
na· Similr' diuicie que st' ex rebus
corpalibus z malis eueniunt z ma
xime fortune s'bsunt et homi p'ret
intencōz adueniunt quō in eis q'sistat
btitudo· It' exclusi st' a p'rie assecu
tione humanam sensus humane v'
tutes humane scie· Sensus io q
in talib' multa aīalia excellunt
hoies ut' illos v'· nos aper auditu
zc· vnde qdaz sunt aīalia hoie ve
lociora quedā robustiora qd' vite lon
gioris qd' quātitatis maioris zc io
nec in bonis corpalib'· v'tutes io q
nō sunt ad salutez pporcōnate· alis
em̄ ex xpis ad illam posset ee asten
sus· Sic z oim artificialiū homo est
finis· oms alias scias hō ex suo in
genio adinuenit· ita q nl' taluz
deducit ad btitudinez· h' omia b· t li
b' tercio q'tra gētiles in pluib' capl'is
Ex qb' az vie huī magna angustia
ex quo h' in qb' st' latitudies magne
amputata st' a quorum querite bea
titudinez· 2a az q multi decipiunt
in querendo btitudinē z h' ia animido
pp qd' dicit ap'· nolite diligē mūduz
nz ea que in mūdo st'· iaz a carne io
dicit ap'· si s' carnē vixitis moriemi
Jaz a xpo sensu q sequētes occupant
magis incuriosi q inutilib' et noctijs
Jaz a demone q se frequēt' immiscet hu

manis actionib' ex inde em euene
runt omis artes supsticiose in qbz
multi decipiut. 2° ex h' via arta dr
qz omia que st' homis determiata
st' ad aliquod certu ita q no st' dere
licta sub indicio ac sb diuinatione.
s; posita st' omib' limites quos trans
gredi non licet. iuxta id. no trasgre
diaris terminos quos posuit pres
tui. vnde omis vires intellctiue limi
tate st' ad vnaz fidem. os affectiue
ad vnaz dilcoz. os opatiue ad vnā
legez. Et ad h' determiati st' articli
st' q ad mil licet 9tinaz extendere
n ad illud qd' in illis articul' 9tine
vel ad eos reducat' vel mo aliquo tz se
ad illos. Sic 2 diligeda posita st' in cer
to mo 2 ordine que egredi non licz
st' opabilib' data st' x. pcepta tanq
certe regule generales agendor. Ex
quo elicit' q nullus actus e meritori9
nisi tuc ex fide procedat. ome ei qd
e ex fide pcm e. 2° nil valet ad salu
tez nisi dilcone decoret' h' e apli q d'
Si h' io et istud egero caritate au no
hueiro nich' michi prodest. 3°. null9
act' accepta n ex obligacoe legis pro
cedat ro qz q sine lege viuit sine le
ge pibit. Et 3° ex h' via arta dr qz ab
iectis illis et positis istis requisita
ad acquired' vitam eternaz valde
st' artata. et st' h' ut ponit Gorra st'
Dca. ad Ros locus tpus mod'. locus
in quo queri dz e nnid9. et no inue
volutz in lecto no. Can. iij. quesiui
et no inueni illu. in foro no. iux
illud. qm no cognoui negociatoz
introibo in potencias dni. Int' gre
ges no. Ozee. v. in gregib' suis ibunt
ad querend' dnm et no inuenient eu.
qz deus no querit peccora. s; aias Int'
amicos et notos no. ex quo em no
e inuet' int' suos. luc. ij. q inuenient
int' tuos. s; inuenit in psepio inter
bouez et azinu qd' figat vnitate ex
iudeis et gentib' collcte It' in teplo
i medio doctoz inuenit' vbi diuina
tractant' eloq. i medio discipulorū
v gferunt sacra. Cora anna Cay
pha herode et pylato v pferunt'
pro x noie cotempt' et obpbria
Inducite i medio latronu v pro fide
suscipiut' penalitates 2 tormenta
et omia het artitudinis st' 2 angu
stie. Tpus ad querend' btitudinez
solu pns e in futo em tpe qd' erit
nimis longu nullomodo poterit in
ueniri a qb' h' inuet' no fuit 2 nuc
ei deum querere prodest. qz nuc dies
e. nuc 2 prope e. nuc e tps accepta
bile dies salutis. Qz tame tpus h'
nimis angustiatu e pp qd' ille dice
bat q vita homis e quasi vapor
ad modicu parens. et 2 qz dies ma
li sunt Modus vo mirabil' queren
di. cu em aliq querimus diligent'
tuc de illo lingua inquirimus. oclis p
spicimus. hinc in de ambulando
auscultamus 2 manib' illud ar
ripimus. Inquira9 siquid in cubiclo
cordis et clauso ostio pdeuota oroz
Ecci vlt'. quesiui sapienciaz in oroe
ecce artitudo. Oculis moib' fnata
in itercois ritudine Sap. i. i simp
licitate cordis quite illum et non
minor h' artitudo. pedib' et manib'
pferuente affectoz 2 9tinuaz opa
coz. iuxta illud ps. Siquitis quite
conuertimi et venite. Dicit vo iste
viaz eiciunt. via st; angustaz artaz
et strictaz angsta pp breuitate tpis et
ipig magna mititudine. angstaz

pp infectois protesiom que ad ink
dz incurrai ß illat ducte tende · an
gustaz pp modi determinatoz q'e ita
sollicite circumstationat qp in eo e
bulire no possit z nec in aliqua af
fectione · arctaz pp virtu in aiz ita
magna arctatione qz virtutes cog
tive arctate sunt articul' credendoz
affective in io diligedoz · opative li
gate cpleinto pceptoz ad tm qp n
vnu iota nec unus apex ptmitte
ex illis · Ez stricta pp oim q' h' sunt
amotoim · quo em bonus equus
frenatus abenatus sellat' et pre
tinet' subsessore cit' velocit' · sic vir
dei ab omib' iniqtatis frenat' · his
que diuia st' pcitus et constrictus
mod' quai quand' sella hns sb'ses
sore deo no retardat in cursu suo ·
iuxta illud · curri insiti · ☙ hijs itaq
pnotatis ponit' h' qd licet via du
ces ad btitudine sit mag' arctitudis
tn possibilis e ad pctaiseind' · pma
ps pz ex notabili cu suis corr · zpz d'
em Crisost · x q' e via nullu in se capit
n' deponat de se omez latitudinez
iniqtatis · modo h' fit quis moib'
pmo in susceptioe baptism ibi ei in
cipit pedes fige in via q' e x omib
pctis sublatis iux' illud Roz · xiii ·
no in cotentioe et emulatoe · no in
cubilib' et impudicitijs · no in coes
satioe et ebetate · ß induimini dnm
ihm xpm ☙ Ex quo sequit' qp via p
ditois no d' lata magne pctitis
Ro' qz ecce tollit' defectu ab homie p'
baptm · ß lata e ut aug' dicit qz ef
frenata licentia dilatata qua ho tuc
abicit cu renunciat pompis et oib'
opib' diaboli · 2º in susceptioe sa
cramenti pnie · raro em qs vemens

adversus roibet voluntatis no ma
nat statu sue innocentie · ia data e
pnia que e 2ª tabula p naufra
giuz ʃ 30 iqua z oia pcta cdenat'
qz in via hat cu pctis cursus fieri no
pt pp qd dictuz e supra · bti inma
clati in via ☙ Ex quo elicio qp via e
arcta no pluritate pctitis qz in pnia
diuia opat' pctis secrete oim pctoz
remissioz p ministros · d' tn arcta roe
humilitatis qua ho in corpe hu
liatus et contrit' subicit se vltro ad
iudicium d' · humilit' sentiens declarius
ettie · Ecce arctitudo attessit poi · p'
em vz in baptismo amovit se ho ab
omib' opib' malis h' iaz a seipo disce
dit z ponit se omio in pctate sacdot'
3º fit i impletoe dilcois inimici · in h'
ei remissio csinnat' · qz sic nobis di
mittitur debita nra sic ea dimit
timus debitoib' nris Math vi · Ex
quo elicio qp h' via arcta e pp excel
sum humane pctitis · diligere ei
inimicuz no e ne · ß solius gre qua as
sistente ho p multos conat' exupe
rat semetipm Ecce q' arctitudo · n
solu ei ho ponit se in alteri' pctate ß
z a seipo discedit qp oim iniuriaz
suaz oblit' · pp qd aug' · hac dilcoz
dicit difficilimaz et int' imacula ea
cputat ut's e dictuz · ☙ Tercio fit i re
ligionis ingressu · qz ut notat · b · t ·
no ex scriptura h' icipies ß ex reue
latoe qp professio religiois tz vice
baptm qz quid' fr' statim p' profes
sionez mortu' visus e euolare in ce
lum ☙ Ex quo elicio qp in hac arcti
tudine deducit argumentuz caritatis
h' e aug' · i multis locis · p'qz em ho
suaz iniuriaz obliuiscit' intuitu
diuine dilcois · h' dilco deducit eu

adhoc qr oblivisceret sui ipsi iuxta
dm· siquis vult venire post me abne
get semetipsum et tollat crucem suam et
sequatur me· Magna ei est artitu
do in religione· Tercio fit in sisti
nentia adversorum et preciptue passio
nis et martirij· qr martiriu ut dicit
Ciprianus tz vite bapti· et ii pt ho in
vita hat seipm magis artare qr
mt oia que ho pati te passe tutore
celestis prie mors est terribilissima·
propter quod dicit veritas· maiorem caritate
nemo hz hat ut aiaz suaz ponat quis
pro amicis suis· C Exquo elicito
quod via h arta nd dr pp paucitatem
in ea ambulantium· dicit enim Gregorius
quod mundus est plenus hominibus et pene
iam tot non sunt quod testes mee veritatis
hemus Sz arta dr pp pressura mea est
sequelam· dicit enim bn· tu prius intrasti
bone ihu pangustam passionis fora
men ut sequentibus membris prebes
ingressum· 2a ps gois p2a x enim p
transiuit eam iuxta id relinquo mun
dum et vado ad patrem et sequaces sui
pertransierit propter quod dicit dns· dispono
vobis sicut disposuit mihi pater meus regnum
ut edatis et bibatis sup mensam meam
in regno meo· et prius dr eis· vos estis
qui permansistis mecum in temptationibus meis
v manifeste hetur· quod licet illa via sit
difficilis non tn est impossibilis· Corr·
porro est venire ad requiem sempiternam
pz ex gde et 2 alis desiderium in tot spe
eet frustra· Corr· deus est accessibilis
homini· pz qr tn ad btitudine pvenit
tunc appropinquabit illi et sicut Aug dt
non vini passibus tn mini sius· Corr·
multa ho pt que suam excedunt capaci
tatem nalem· pz ex coet· pcedenti· unde
dns dicit· quod apud homines non est
possibile apud deum possibile est· Nec
credendum quod xpc ducendo vitam gnem
aliquid derogasset artitudini vite
quoniam enim iudei qui tpe iohis bapte
erant servati gravi legis oraculis p
phetarum videntes iohem asperam
vitam ducere mirabant quod in hmo
tempe tanta patiam posset hri et tra
hebant plures ad lamenta pnie· xps
autem qr ex mnaculis debebat hre te
stimonia que iohes hnit ex vita
austera cum intrabat ad mensas
publicanorum et manducabat et bi
bebat cum illis et eos bn vitam dux
nimis austeram· erat enim modesto
et laboriosam· qr usque ad fatigatoem
itinerabat usque ad raucitatem in p
dicatione clamabat· noctes ducebat in
sompnes· diluculo veniebat in templum
et sp erat in medio adversariorum C Eius
tibi papinus erat prius facere volu
tatem et obedire usque ad mortem
crucis· Iste ergo ad istam viam a longe
aspiciens dixit via curta· qr xps via
licet arta sit· tn non sustz desidiam
os quod homo curtat mea· qr oz quod sn
negligentia uno precepto impleto·
vadat implere aliud· et h impleto
tertium et sic usque ad ultimum et nimi
tissimum· omnium ei mandatorum ordi
nata impleto cursus sanctorum est· iuxta id
Cursum consummavi fidem servavi· ideo sta
tim propheta addit· mandatorum tuorum·
sz que sunt multa sz nimis iusta et
cum h maxime recta· Modo tra hoc
videndum est· an cum strictitudine vie po
terit stare mandatorum multitudo· Adu
tendum quod ad btitudinem curre non est
aliud nisi mereri p exteriora opera
ad que ho hz inclinatoem a sua na
C Exquo hemus statim quod precepta legis

ne no potuint suffice ad prome
renda uita eternaz Ro qz na p
pctm oigmale infecta non erat
sufficies adduce hominez ad facie
da opa iusticie unde glo dicit sup
illo Rom v lex subintrauit qa
nature inserta st semina iusticie
addita e lex scripta cui auctore z ma
gistro ingenium naturale proficeret
ad fructuz iusticie ¶ Sequo ulte
rius elicito q pceptor multitudo
legis mosaice no erat superflua no
to aute precepta moysi legis du
plicia quedam moralia dequibus
int primu corr qz i impletoe illor
iusticia e alia cerimonialia et iu
dicialia deqb h corr e intelligend
hec eni data erat vz cerimonialia
ad comprimend supbiaz iudeoru z ut
ocio vacare no possent sz sp se iam
i illis iaz in alijs pceptis exercerent
Judicialia adh ut comprimet audacia
peccandi ut q ob legis iusticiaz nollet
cessare ut salt timore pene peccare
desisterent unde ad Gal iij lex pp trans
gressores posita e ¶ Sequo elicito q
tuc no erat tps promerendi vita eter
naz Ro qz adhuc ex illa apli scriptura
omnia conclusit sub pcto eant hoies
rei dampnacois ob no solucoz pcti
oiginalis et z qz tc fere oia timore
pene agebant unde adueniend h re
quiritur primo status 2o gre adiu
torui 3o multi pceptor Ro e eni
alia ro qre p hac uita nullq pot
merei et q ante lege euangelij nul
lus potuit vita etnaz mereri n sta
tus tc ei erat status solu pparatois
Etiaz gra radix e merendi unde nul
lus vnq sine ea potuit mereri Et
deqnato ho exns in statu merendi

et ingra pla faciat opa ex obedia de
tanto pla meret et uelocius tunc ut co
naz recipiat incorruptam qbus sic
statib pomit h q multitudo ma
dator no repugnat in aquo uite
artitudini pz qz coopat ad artitu
dine uite deqnato eni dant pla
pcepta de tanto magis artat hoiez
et plus ligat ad adimpled dedu
cit illa q sit primo derebus corpali
b et sensibilib qz ufs hituz e inta
libz no consistat brudo attamen cta
talia dna lex lz pone hoim ordiez
ut z p ea posset mereri pt ei p talia
mes hois in deu eleuari Sic eni ut
dicit b t li iij q gentiles mes hois
ph adeo aiutatur si eis mo indebito
utit q adeo retardat si eis plus q
nte sit delectet sic eq Si eis homo
mo debito utitur mens eleuat in
dm et pronehit io lex dna ht ibi
dare pcepta qz adh e data ut ho do
adhereat xpt qd dicit apls Rom le
obsequiu urm Rom xij v omnib
reb dicit no s passiones sz s rom
utend que ad queqz optia depcat
et s thi iiij hec e voluntas dei sti
ficacio ura ¶ Sequo elicito q no so
lum illa st pcta qb proximus offe
d scandalizat h eni e error q rep
bat b t ubi s qz et pcta eueniunt
du homo reb utendis fruit vel fru
endis utitur ut uult b aug Sequ
ar q no solu st x pcepta dine le
gis Ro qz illa solum ph bet in qb
proximus vel offendit l scanda
lisat et Greg dicit qz dna eloqa
plena st dnis pceptis illa siquide
x ut dicit alexand sunt sicut decez
generalia pncipia oim agendor p
hoiez s dei lege quor quodlz multa

duab[us] po[tenti]is ani[m]e q[ui]b[us] deo p[otes]t adherere intellectu et voluntate

sub se p[re]cepta includit. Sc[un]d[o] deduc[it]ur q[uod] ex quo o[mn]es vires intellc[tu]a[l]e ordi[n]a[n]te sunt ad fidem. et q[uia] fides e[st] q[ue]d[am] cognic[i]o dei cui q[ua]m [con]tingit multi[pliciter] ex hu[m]ana insufficie[n]cia aberrare. ne cessariu[m] g[o] erat et ibi legis p[re]cepta po nere. sicut em[im] ut dicit. b. t. v. s. va rum se l[icet] in moralib[us]. sic opi[ni]o in intelligibilib[us] et p[re]cipue in credi bi lib[us]. Sicut g[o] lex l[icet] p[re]ceptis cohibe vicia ita et errores et opinio[n]es fal[s]as hinc e[st] q[uod] an[te]q[uam] data s[un]t p[re]cepta de ac tib[us] humanis p[ri]us ponit[ur] ista fides de deo Exod. xx. cu[m] d[icit]. audi israel do mi[nus] d[eu]s tuus vnus e[st]. Sequ[itur] elic[i]o p[ri]mo. q[uod] lex dei obligat p[re]cepto ad ha bendu[m] rectam fidem de deo R[ati]o e[st] b[eatus] tho[mas] q[uia] q[ui]cu[m]q[ue] errat circa deum no[n] [co]g[no]scit deum. et ponit exe[mplum] q[ui] credit deu[m] e[ss]e cor[pus] nullo mo[do] cognoscit deu[m]. v[n]de vult q[uod] qualiscu[m]q[ue] error circa d[eu]m totam ip[s]i[us] cognic[i]o[n]e[m] excludit et h[oc] io q[uia] d[eu]s sim plicissimus e[st]. secus de ho[m]i[n]e. qui e[n]i[m] credit ho[m]i[n]em e[ss]e a[n]i[m]al irr[ati]o[na]le h[ab]et ip sius cognic[i]o[n]e[m] s[ecundum] genus. Seq[ui]t[ur] g[o] lex l[icet] exterminare errores et opinio[n]es. l[icet] r[ectam] fidem ponere q[uia] ip[s]a no[n] ad aliud ten dit n[isi] ut ho[m]i[n]em ordinet in deu[m]. 2o elic[i]o errore[m] illor[um] e[ss]e p[er]iculosu[m] qui dicu[n]t. q[uod] licet deo s[er]uire cu[m] qualicu[m]q[ue] fide R[ati]o q[uia] erronea fides no[n] e[st] fides s[ed] error. mo[do] [con]stat e[st]. q[uod] qualiscu[m]q[ue] er ror circa deum aufert ip[s]ius totalem cognic[i]o[n]em. 3o deducit[ur] s[ecundum]. ex q[u]o o[mn]es vires affectiue ordinate s[un]t ad amo rem caritatis et q[uia] in illo p[otes]t e[ss]e [con]iunc tio. p[otes]t e[ss]e varia et multiplex obli gatio ideo ne[cessa]riu[m] erat legi [et] ibi po[ne]re p[re]cepta. Et r[ati]o e[st] q[uia] totus conat[us] legis ad h[oc] e[st] ut homo adhereat deo ut notu[m] e[st]. mo[do] dicit b. t. v. s. solu[m]

duab[us] vib[us] homo deo p[otes]t adherere s[cilicet] in tellectu et voluntate. et s[ecundum]. inferio[r]es a[n]i[m]e p[ar]tes reb[us] inferiorib[us] adheret. io sic lex obligat ad fidem ita [et] obligat ad caritatem. q[uia] adhesio a[nim]e est p[er] in tellectum i[n]co[m]pleme[n]tu[m] recipit in illa adhesione que e[st] p[er] volu[n]tate[m]. q[uia] p[er] volu[n]tate[m] homo q[ui]escit in eo q[uo]d intus app[re]hendit. h[ec] b. t. Sequ[itur] elic[i]o p[ri]mo. q[uod] o[mn]es eod[em] mo[do] deu[m] dili gere tene[n]t[ur]. R[ati]o q[uia] ad h[oc] lex o[mn]is obli gat sub eod[em] modo. iuxta 1o. p[re]ceptu[m] diliges d[omi]n[u]m ex toto corde tuo et ex tota a[n]i[m]a tua [et]c. 2o. et si eod[em] modo o[mn]is obligat lex ad amore[m]. t[ame]n quos da[m] obligat plus amare in illo mo[do] q[uam] alios R[ati]o e[st] q[uia] s[ecundum] diu[er]sitatem amor[um] [et] e[st] diu[er]sitas obligationu[m]. et inde e[st] q[uod] valde multa s[un]t in lege p[re]cepta spe cialia de dei dilec[ti]o[n]e. in aliq[ui]b[us] tangit[ur] b[e]n[e]ficiu[m] creac[i]o[n]is i[n] a[li]q[ui]b[us] redempc[i]o[n]is in a[li]q[ui]b[us] i[nde] illa duo notat[ur]. i[am] illa b[e]n[e]ficia noiant[ur]. ut e[st] p[e]cc[at]or[um] remis sio. de malis erepc[i]o. circa honore[m] co[n]s[er]uac[i]o vel erectio de puluere ut tenet solu[m] gl[ori]e. Ex o[mn]ib[us] [con]clud[itur] q[uod] ista in p[re]ceptis maxima latitudo nich[il] adimit vie arctitudini. h[oc] e[n]i[m] q[uod] h[om]o s[ecundum] p[re]ceptu[m] vtens sensib[us] vadit ad vte[rio]re[m] dimi[ssis] reb[us] s[ecundum] r[ati]o[nem]. et h[oc] q[uod] exi[stens] surgit ad dei cognic[i]o[n]em et s[ecundum] lege[m] vitat in fide opi nio[n]e[m] vitat et error[em] et vadit ad dei a more[m]. et i[n] dilatat se i[am] amando eu[m] p[ro]p[ter] h[oc] bonu[m]. i[am] p[ro]p[ter] illud valde arctat iuxta id ma[n]dasti ma[n]data tua cus todiri nimis. et illud. q[ui] offendit i[n] vno fit o[mn]i[u]m reus et s[ecundum] h[oc] expo[sito]r hanc cla[usulam]. dicit em[im] sic. via[m] mandator[um] tuor[um] cucurri. i. cu[m] vigila[n]cia expleui. vo[lui]t em[im] ih[esu]s d[omi]n[u]s ut ascendam[us] corpora n[ost]ra et s[em]p[er] vigilemus in opib[us] man

error

datoru vo q h mare magnu nobe
traisemus et go impigre et uigilant
agend e. Sequitur cu dilatasti
cor meu. et mk e h ages de dilatatoe
culpabili qua se quida dilatat in
voluptatib qdaz i honib qdaz in di
uicys zc. q in hui moi dilatatoib
sut pnaitatos dmoz madatoz
ux i9. deutro. xxxy. incrassat e di
lect me impiguat dilatat et reral
citrauit. Alet a atteptad e de dilata
toe grosa qua dus aliqu cor dilatat
dando s gaudiu in tblacone. l secu
ritatez in teptatoe. l intellcs lati
in pditatoe. l gaudiu in alioz cou
sione zc. s soluz h aged e de dilata
tione cordis cra dmoz madatoz ex
ecucoz Circa qd notad e q ysi di
latatio tb excrescit gradib. pmus
grad e ars su scia. tuc ei cor in aliq
dilatat qn de illo aliqua arte l scia
ggscimus alap et adiscim q e h q k
incitas e h aliquo inulctu. p q inue
tiz. quid intelligeds. quid agendu zc.
2 grad e exercitaco. tuc em dilatat
cor qn i9 qd iaz sic didicim actipim
in vsum et s i9 sciaz opam illud
et opas frequet resum et ita exa
tamur q frequens alic opatio exa
cuz e. 3 grad e attentaco qn in
illo qd studiose exeqmur cu dilige
cia summa insistimus. Et de quolz
istoz pt ista cla exponi ut pp h a di
cat. no pcucu no p dilatasti cor
meu. i. qui dedisti intellz pceptoz
vel. i. cu dedisti graz exercitandi se i eis
q ab ipo e et intellige et velle et p
ficere. vel. i. qn dedisti in exercitio di
ligenciaz et delectacoz. tn. b. aug.
amb et thomas exponit hanc
claz in tria accepcoe. Protinus

elucidatoe po h q. et si uia dmoz ma
datoz arta sit tn dilatacoz cordis req
rit. pma pbe pma q. 2 pb dedurat
aucte et roe. dicit em amb sic no po
test via currere si cor eius artaret an
gustys. et allegat amb de dilatatoe
pauli q sic dicebat qd gphendit de di
latatoe ipius salomis. et i9 qd dicit
aplus omib cdentib viaz ista dila
tamn vos et nolite iugu duce cu in
fidelib. Et sbdit amb. de quato via
angstior de tato cor latius ee dz ut
pris et filij et spus sci suscipiat ma
sionez. ne si ubiuu dei ueniat zpul
set et videns cordis angstias dedig
net masioz Ex isto go infero p
mo q incursu p via madatoz ex
alio attendit artitudo vie. et ex alio
cordis latitudo. artitudo vie atten
dit ex illis difficultatib et penalita
tib et sustinetys que sci experimt
pp h ut implent lege dei. naz capti sit
lapidati st flagellati st. incarcati st
et mortisione gladij mortui st. p k
i. pro fide et lege eius. Sz latitudo
cordis pcedit ex cosidatoe fute retri
bucois. sic ei fims impoit bonitate
l malicia his q ad fine st. sic z impo
giutate l leuitate. tristiaz l delcacoz
in via. q go sci fixu hent aim i gau
dio et letitia pmioz uite etne. ideo
siue fame. siue sitim. siue picula
siue quascuqz alias giutates pa
tiunt sci gaudet ex quo stuit fidei cer
titudine p h eoz gsolatos sine fie
ad augeri. pp qd dicit dus. tollite
iugu meu sup vos et discite q mi
tis sum et humilis corde. i. in omib
que ueniut cauecatis a murmure
s suscipiatis illa humilr. vnz sub
dit. iugu em meu suaue e z omis

meū leue et inuenietis requiē aīa
bus vrīs. q. d. ex h̄ ē leue. ex h̄ suaue
q̄ñ ꝯsiderat̄ requies que ex illis seq̄
Ex quo aūt ꝙ in via arctitudo ꝛ la
titudo ꝯpaciūtur se. ꝫ nō in p̄ria. p̄
ma p̄s ꝑꝫ ex ꝯ.ᵒᵉ et corr. p̄cedēti. 2ᵃ p̄s
qꝛ i' separabit hoc ab h̄. illud em̄ qd' vi
olentiꝫ trāsibit h̄ qꝛ ꝑpetuū remae
bit caritas em̄ nūquaꝫ excidet. et
expresse ioh̄es in apok. h̄ dicit. abst̄
get deus omēꝫ lacrimaꝫ ab oclis suis
et iaꝫ nō erit amplius nec dolor et̄
sꝫ roē probat sic ꝯꝫ. b. t. li. iij. ꝙ ꝯtin
ca° cū lex intēdit facē homines vtu
osos et p̄cepta legis st' de actib' utu
osis. ꝫ ꝯdicto utuosi ē ut firmit' et
delectabilit' opetur qd' nō fit n̄ p amo
rem. mō certū ē ꝙ delectacō in opera
cōnib' ex amore procedēs dilatacō
ē cordis. ꝯo 1ᵃ ꝯᵒ vā Ex qua p̄oē
infert ꝙ amor ē vltimū. i. p̄ncipa
le intentū in diuiā lege roᵃ ad illuꝫ
et cogitacōꝫ dirigit et opacōꝫ ꝛ 2ᵃ qꝛ ille fa
cit quiescere. et 2ᵃ qꝛ ut bn' dicit ꝙ
ꝑꝑ eū oia p̄cipiūt' et dispensatur
Et aug° cirꝫ huc passiꝫ dicit. ꝙ cordis
dilatacō nō ē aliud nisi ipius iu
sticie delectacō. Et infert ꝙ nullus
illaꝫ latitudinē hrē pt n̄ dono dei
et racō qꝛ delectacō in iusticiā domini dī
ē. ille ꝯo viā mādator curt cū dila
tato corde q' dei p̄cepta nō timore
pene impl'. ꝫ ex delectacōne iusticie
qd' nob' dn̄s promittit d. hītabo ī
eis et deambulabo. valde ei latū
ē vbi deus deambulat. qꝛ ibi cari
tas dei diffundit' in cordib' n̄ris p̄
spm̄ scm̄ qui datus ē nob'. h̄ aug°

Vtus octonarius
Cui lra he p̄
tulo ꝑponit̄
Viuit vel est

Lege pone michi dn̄e viaꝫ iu
stificacōnuꝫ tuaꝫ et exquiram
eaꝫ semꝑ. Expedito ꝯᵒ octeario

sub illa lrā delech que ondebat vt
usqꝫ tabule p̄ceptor̄ exsiliali tiore
impletōꝫ. h̄ iaꝫ incipit quit° octena
rius cū pro titulo ꝑponit' illa lrā
hee qꝛ ꝫ amb° et honoriū lꝫ dupli
cē interp̄tatōꝫ. interp̄tat' em̄ viuit a'
est. et exp̄mit tm̄ ꝙ ē via iudꝫ diui
nor̄ mādator̄ ex amore impletio
ducat ad illā vitaꝫ in qua vē viuit'
in illo q' solus vere est. de quo illud
qui ē misit me. vtruqꝫ nāqꝫ istor̄
dicit amb° de dō dī et de ihū dnō mō
qꝛ deus et viuit et ꝛ est. vnde illud
viuo ego dicit dn̄s. Ihūs ꝛ ē q' vocat
ea que nō st' sic ea que st' et viuit
qui ꝛ mortuos viuificat nec imꝯ
ꝙ dnō cedat nata. In hac siquideꝫ
p̄te p̄sm. orat currentes in via mā
dator̄ s' ducē dari quē possent seq̄
et ꝙ sequēdo p̄sent puenire illac
v' ve' eēnt et felicit' viuerēt. Et ordo
debit° qꝛ hita via dux ē necius. q°
mō ei dicit honorius. filij isrl' ha
bint ducē angelū q' p̄cedebat eos
in columpna nub' p diē et ī columpna
ignis p noctē quē sequētes fige
bāt tentoria v' stabat et ea moue
bāt cū p̄ibat. nisi em̄ ducatōꝫ habu
issent ad t̄iam promissiōis nō per
uenissent. sic nec nos puenem°
ad illaꝫ t̄raꝫ viuēciū si nō p̄cessit
nos ihūs mag' ꝯsilij angelus. qꝛ
et illos ihūs in t̄raꝫ illaꝫ introdux̄
q' figurā gerebat nr̄i saluatoris
Ex quo h̄etur ꝙ sine ducatu ihū vi
ta non acquiritur. pro cuius ei dicit
se ego sum via uitas ꝛ uita. dicit
amb° ꝯ ut viā q̄ramus ut uitā
hrē mereamur. gētiles em̄ qꝛ extra
x̄ ducatū sunt. et nō st' et mortui st'
ꝯꝫ nos q' viui' bndicā dnō. et in xp̄o

ihu et qui mortuus fuit vivet. v. pt
alit gtinuai ut Gorra supig gtinu
at sicut actu e de meritis incipientiu. h
agit de meritis proficientiu que co
sistunt in tribus. pmo in sificialitate
bene opandi. 2o. in recta cogitacoe volu
tatis dei. 3o. in delectacoe opis boni. de
2o. i. bonitate et disci. et sci. do. me.
de 3o. i. quo dilexi et alit pt continu
ari. petiuit dacioz supne gre ut a
malo retrahe et et ad bonuz incliā
retur. h petit coopacioz dine assis
tencie ut malo resistat et boni p
ficiat et e ro ordinis. ad boni ei
agend requirit. pmo potencia 2 virtus
nālis que psuppo. s e deficiens. 2o.
virtus gstituta et supnalis quia nā
pficit. s no e ex se sufficiens. 3o virtus
diuina et sup sbalis que e oia pficī
ens et exeītu virtute tu aia qp gra
agit quicquid agit. Nullu em aliorz
quicqz agit n deus monet. hinc
thōs bradbardin. xl ii. ca pmep
tis sinne de ca dei dicit sic ymagi
nand ee in productoe boni actus
humani qp deus gtissime et liba
tissime nullo puenient net ab ao
excitatus. pmo vult homi et vitaz
eternaz 2 etna volicone. 2 qz no
vult eaz adulto dare sine ppiis m
tis. vult 2 eadem libate merita sua
Sz qz reg excedit limites nāe ita
qp no pt mereri ex puris nālib liba
tissime et gratissime vult qp heat
aliquid quo mereat et h e gra
a quaz deus creat et p ipam mo
vez hoiez ad bene agend ita qp ds
in ista motoe e simplr pmu mo
uens et no motu. gra s monens
s et motu voluntas creata seu c
atura ronalis tm monens et ec

motu. actus vo bonus pducit mo
tu et n monens. Et pz illud ex quo
ei gra puenit hoiez et pus nālr ef
ficit actus bonos qp ho et utiqz ir
ronale videt qp res inanimata et ir
ronal. s. gra reglaret re ronalez i ac
tib suis libis et ronab n aute roa
li pncipalit reglaret. vnde apls
ad Ro. v. Caritas dei diffusa e i cor
dib nris p spm scm qui datus e
nobis. pz h 2 alia roe quiqz ei ho
ht hitum gre infuse 2 n opat s
eum sicut in pigricia et tepore et per
tinendo vemalit. Si g dz venire vl re
dire ad actoz h n pt ex se qz no e p
monens oz g qp adeo moueat ab
alio a quo fina veniet ad pmuz
Et hic e qp apha pcp exhibuit qd in se
e et quai bonaz plantaz premisit
In 2o ottenario pterea que fuit qd e
deest. sz graz irrigancem. In 3o et q
to ottenario iam adutens qp nz q
plantat. nz q rigat e aliqd s q incre
mentuz dat ds petit eius coopacoem
Et mo qd p declaracone lre istu
vitiu magis exquisito legis statu
te cu via iustificacionis requirit
ad pposit. qp qd sit va pz exly vsiqz
apha optat b pom seu institu legez
in cuius opib exercitando se veniret ad iu
stificacoz 2 qz n pt pficere i iustificacoe
n i e q gti e se exercet qz n solu trasgre
diendo ea s 2 obmittendo ea q legis
st ho incidit in pcm et pgns qd va
et p. 2c. si n eet lex data semp homo
eet dubius an bn l3 se erga deu vl
non bene. nesciret em utz h qd fe
sufficeret 2 nucqz psset ho aliqd supero
gare 2 nucqz psset se ho ad ea que se
mundi vel ppie utilitatis seu negociaco
nis sine pcco comitte qd e omnio f

igr legis posicio necia erat ꝙ iste h ex
optat · Sz m valet legis inposicio
si nō eet peccatum via ad iustificacōm
qr ita nito fuisset stans inprima le
ge ex tuis opibus nō iustificabatur
omis tacto toti illo · igr debuit lex
pro iustificacōe inponi et qr solū
qui pseueravit usqz in finē h salu
erit · igr qd pro omibus ptib' ē via · Ano
ar' actus huam ex sua na hnt rā
tudinez mod' robur et districcōz qb
regulant' ergo nō oz pro ipor regu
lacōe aliquā legē dari et pz qd fa
cit qr ut b · t · dicit lex nō ē aliud ni
si quedā direccio actuū huanor et
ans notū ē de se et pz qd pro illa
pte fa · It humilitas petōis · gtio cor
dis sūt vie ad iustificacōz que hō sine
oī lege data pt hre · pt eni hō de pec
catis nālit dolere et ea abhominari
ut notū ē et pz quoad illū principiū
qd fa · It si deberet lex sp exequi tc
obligaret ql3 precepto sp ac pro sp
qd nō ē vim n de preceptis negatis
vidert igr pro omibus pccātis hre aliter
· Et diuid' qr p° petit auxiliū diuinū
2° ondit peticōis scām i et abula
baz · p'a diuin' in tres ptes · p° ei petit
adiutoriuz et assistenciaz dei ad in
sistend' bonis · 2° ad auertend' a vanis
3° ad resistend' a malis · 2a i auerte
oculos · 3a · i et ueniat sup me mīa
pa diuis · qr p° petit legis inposicōz
2° e intellectōz · 3° · in ea direccionez
qrto rei finis initiōz · 2a · i · da m · 3a ·
i · deduc me · qrta · inclina · pa ad h
in tres · p° ei petit inponi legē · 2° de
terminat legis spem i viaz iustifica
cōnuz · 3° inposicōis utilitate vl
cōny i et exequitaz · dicit ergo sic · n oli
me incipietez cōfundere · petiui eni
ex dono tue grē viuificari et nolui
viuere sicut filij belial absqz iugo le
gis nolui eē mei iuris · volui ergo
hrē legez qr q sine lege viuit sine
lege iudicabunt · Romnor · ij · igr qr tu
es legislator id legē pone mich ·
Circa qd notād' · ꝙ s qd lex dr mul
tiplex · 2m lz 2 h pt multiplr intel
ligi Est ei lex eterna que 2m aug'
in libro de lib° ar · ē sūma rō cui sp
obtpand' est p quā mali miseriaz
boni qz btāz vitā merent' p quaz rō
que tpalis rōe fertur rōe mutat'
Si de ista dicat pone in legē nō sic
ē intelligēd' ꝙ s nō eet posita 2 ꝙ
p° poni eā peteret · s dicat pone · i · da
eaz cognoscē s nō diiudicare · dr ei
damasce' licet nālit sit nob inserta
habitus deū cognoscēdi tn ad tm
pualuit pniciosa hoīm malicia et
deduxit in baratruz ut dicent nō
eē deum vnde aug' li° suar 2fessio
dicit · ignorabā et nō noueraz iusticiā
veraz ex iustissima lege oipotis qua
formāt mores regionū Ex quo
elicio p'mo ꝙ rōnalia et irronalia
dīne legi subiciunt' · s dicat alexād'
ꝙ dnt' qr irronalia sine cogicōne
s rōnalia cū cogicōne · dr ei ansel'
in libro cur ds homo vna queqz
creatura cui s' preceptū et ordinez
datū fuerit obedire dr ma xie rōnalē
cui datū ē intelligē ꝙ deat Ce 2°
elicio · boni et mali subiciunt' d' le
gi dicit eni aug' in confess · dne qs
dimittit te quo it a quo fugit n a
te placito ad te iratū · boni ergo sbi
sunt preceptoī s · mali s puicōnez
boni s voluntatē obediendi · s mali
s ncitatez · quid dici' alit filiū sbi pre
eē et aliter suū qr suus fuit tōa

ctus timore filius obediendi volun
tate. ¶ Relictio quod beati in patria non ex
ierunt a subiectione legis eterne quod
et si non merentur tamen obtemperant sue
maiestati et ei omnimoda est conformitas
voluntatis eorum ad divinam voluntatem
dicendo ergo legem pone michi domine. petit
ut cognosceret legem dei. ut intelligeret
quid debet legi dei ut ex voluntate o
bediret ei. quatenus obtemperando ei in mi
tis peccata obtemperaret et in primis
Advertendum sicut supra dictum est de
testimoniis divine voluntatis quod sunt
quinque videlicet preceptio prohibitio consilium
permissio et operatio. sic etiam id sunt actus
legis eterne. divina enim voluntas et
eterna lex idem sunt in re. sed differunt ratione
quia voluntas respicit actum. sed lex ordi
nationem. Erunt ergo actus eterne legis
secundum differentiam ordinis ipsius actus. Est autem
ordo actus duplex. primus est retributionis
et sic habet duos effectus videlicet premiare re
bonorum operum et punire reos malorum
Alius actus ordinis est executionis et executio
autem est duplex quia alia est comparata alia absoluta
Si est absolutus respectu boni sic est preceptio
si respectu mali sic est prohibitio. Si comparatus
et si respectu boni sic est consilium. si respectu mali sic
permissio. Et quo ad. quod actus incidentes
sunt permissi ut licite et cadunt sub ordine
divine legis et eterne et voco incidentes
illos qui admittebantur ne mala
peiora venirent vel ipsa peccata venia
lia. Ratio quia philosophus quod permissi sunt ut liciti or
dinatur homo ad salutem. sic quia si li
berum arbitrium sic artaretur quod omnia que
prohiberentur vel preciperentur esset magnum
periculum prevaricationis. quod ergo supra dicit
adhesi testimoniis tuis domine. id est si
gnis tue voluntatis. ideo noli me confundere
sic hic dicit. legem pone michi domine. id est da omnia

facere secundum ordinationem tue legis. quia sic fa
cere est viam iustificationum ingredi pro
evitanda confusione. Tertia lex est naturalis et ut
alexander dicit in scripto suo non est aliud
nisi quedam actitudo humane facultatis
ad faciendum bonum et ad dimittendum
malum. Et ideo quod artat per modum violentie
et impulsionis quia hoc in arbitrium liberum ca
dere non cadit sed per modum inclinationis. Et ut
dicit idem. lex naturalis conscientia et synderesis
idem sunt realiter sed solum differunt in ratione. quia ex
quo in homine facientem est flexibilitas
et ad bonum et ad malum ideo lex sue fa
cultati dictat bonum faciendum et ma
lum non faciendum et hec sunt ut illa quod omne bo
num est faciendum et omne malum non est
faciendum. Conscientia vero est indicium rationis
sumptum ex voluntate legis quo discernit
bonum a malum et hec sunt ut illa minor
sed hoc est bonum vel hoc est malum. Synderesis
vero que est quedam scintilla conscientie
stimulat et instigat voluntatem ad fa
ciendum hoc quod est ex lege et conscientia decretum
et hec sunt ut conclusio. igitur ergo hoc est faciendum vel hoc
non est faciendum. Vult ergo iste petere legem
secundum istam in primum non quod posita non sit
quia et gentes ea que faciunt habent scriptum
in cordibus suis et ipsi sibi lex sunt. Sed ut et
quod hec natura in se manet in sua rectitudine
et sine aliqua obliquitate. si enim hoc
posset fieri dicit quod philosophus sola natura ad
maturitatem vite per virtutes morales
et politicas posset hominem deducere.
¶ Rex electio quod lex naturalis gubernat
et dirigit arbitrii libertatem. Ratio quia artat
et inclinat ipsius facultatem in bonum
etiam ut dicit anselmus. libertas non est
danda ad id quod non expedit et non decet
dato enim quod nullum esset mandatum indi
tum anime adhuc indecens esset animam sub
iici rebus vilibus et inferioribus ut sunt peccata et

sensualitas ¶ Aduertend' tamen ut
alexand' notat v̄ s̄ q̄ duplex ē appe
titus rōnalis vnus ē re' finis · finis
q' in bono ē btūdo in malo ē suma
miseia et iste ē determīat' et nc̄ci'
et lex nālis hunc reglans ē lex nc̄c
tatis · nc̄cio eñ appetit' btūdo zodio
h'etur extrema misia · ali' ē re' eoz
que sṫ ad finez q' n̄ ē nc̄ci' · pt eñ se
voluntas moue' uel nō moue' · appe
tere uł non apetere · zhūc lex nālis
reglans nō ē nc̄citis s̄ inclinacōis
¶ Exquo infero q̄ finis inē int'ne
seu rōnalis ē supra seipaz zdico de
fine q̄ l'z in sua intencōe · idez eñ ē
suus finis q' ē sūmz pricipiūz · exquo
eñ deus fecit hoiez ad ymaginē suā
h'o n̄ ad se determīat' · s̄ ad id cui' ē y
mago ꝓ q̄ q' ait sapiens eccī · xvij · di
xisset fecit deus hoīez ad suā ima
ginez statim s̄bdit et comitit eū in
ipām · oz g' q̄ h'eat aliqd' impressūz
tanq' r'z puēmēdi in finez illūz qd'
nō ē aliud n̄ lex nālis dirigēs cr'az
mo pacōe boni ¶ Exquo infero q̄
lex nālis dirigit hoīez in deū · ad
proximūz et reglat crā qd' l'z creatū
dicit richardus de scō victore quo ad
pmaz ptem qd' aīa l'z rōs nāles ad
cognoscend' s' nc̄cia ad salutē · z sic
l'z fidem quia assentit isti deus est
trinus z vnus rcōr om̄ z sufficiēs pro
uisor om̄ que sṫ nc̄cia ad salutē · ꝓ
aliquaz rōz · assentit eñ nā ueitati ·
ꝓ testimoniūz ꝓ rōn · ꝓ exīn ul'
aliquaz manu ductōz · s̄ assentire
his sṫ fidei ꝓ se nō l'z natura q' h'
est solus aie · Similr' dicit glo · sup
xvij · c · eccī · lex nālis insinuat ut de
um toto corde z sup oīa diligamus
et ad h' instigat · s̄ nō pducit q' hoc

facit solus ē grē diuie · cha' dauit z ds
vnicuiq3 de proximo suo vnde duo
pcepta iuris nālis de proximo data
sṫ ex seipō illa vz qd' t' nō uis alti ne
feceris · et alteī facias qd' t' fieri vis
vnde lex nālis dictat in primo omū
dictat ltimitatē psonaz · dictat q̄
vna sit vnius · dictat q̄ insepābi
l'r coh'ereāt que respiciūt int' proxios
reglacōz · Similr' h'o ē vniūsal' dūs
singloz aīa · ita nālis ē dūs om̄
a natura ḡo ē uti omīb' s̄ rōnem
vnde ante pctm̄ nā dictauit oīa ēē
cōīa zq̄ om̄ ē vna libtas q' tuc h'o
nō potuit desicere · s̄ p' pctm̄ dictau
aliqua ēē ꝓpria z ne credend' q̄ esset
mutacō in rōe dictādi sanacōs z pce
pta · s̄ soluz mutacō ē in obsuācia
eoz sic q̄ sanus uti' sic et infirmus
sic n̄ ē mutacō medicine · s̄ ex pte
sani et infirmi sic z tpe quo natuā
fuit illesa sic dictauit quo est lesa ·
sic ead' dictandi rō s̄ alt' usus · Iste g'
gsid'ans q̄ ad assecucōnis finis nā
instigat zq' omīb' que l'z in se h'n
pt efficē · iō petit legem s' pom mad
iutoriū nature · ¶ quib' sic deduc
tis pono z h' g' licet in actib' huānis
aliqua sṫ recta s̄ nā tn̄ lex diuīa
homīb' erat nc̄cia imponēda · pma
ps deducat' sic ex pceptis diue legis
homīs mēs ordinat' s̄bdeo z oīa cr'a
que sṫ in homīe ordināt' s̄b rōe · mō
h' ordo nālis requit q̄ inferiora supioi
bus s̄bicia't' · et ḡo ea que s̄ legē dei
pcipiūt' s̄ se sṫ nālr' recta z ꝓ hs g'o
p' ps nā · z b · t · istaz ptem li · in gtra
gentiles c · xxix · probat sic · ex diuīa
prouidēcia homīes sortiūt' nāle ad
iutoriūz rōnis tanq̄ principii ꝓparo
opacōniz · zq' nālia pricipia ordi

nat' ad illa que st' na· oz go ut alique
sint opacoes nalit' homib' conueniē
tes que p se st' rce et pgns illa ps va
Corr' vniausq qd' sinuz ē g suare z ab
iniurys abstinere st' rca p se· rō qz
ista dictat rō ad g suacoz societatis
nāle enī ē hom q sit aial sociale
ex h' q nullus vnus pt suffice ad oia
que st' humane uite ncaa· Exquo
az q alienoz raptores peccat con
naz· 2° iniuriatores peccat g' ius
nature· rō qz destruit illa que req
runt' ad socialit' guiued'· Corr' na
le bonū ē uti abis et potib' p men
suraz rō qz na dictat uti reb' infei
oriby ad uite ncitez· cui v sui vtiqz
ē certa mēsura determinata go corr'
vm· Exquo az q ebetates z comes
sacoes homi inaales st'· rō qz qn p
t'mittitur mēsura id qd' ē homini
nccmy fit nociuu· vnde talia nō co
tingut in his que agit' p· nē im
pulsuz· Corr· omē id ē na' rectuz
qd' ē in auxiliu illi ad qd' ē ordina
tuz· ordo enī dicit rcitudinez· sic eī
ma' ē pp formaz· et instru pp agēs
pncipale· sic cor' ē pp aiaz· et vires
infiores pp supiores· qncuqz g' cor
iuuat aiaz· rectitudo ē· qn vires in
feioes nō impediut supiores recti
tudo ē· qn a' fit eg°· nō est rcitudo·
nō pt enī cu illud qd' dicet iuuare
prat impedimētu· Exquo az p° q
actus venereoz icordinat' ē malu
p nam· 2° subdi passionib' sensitiis
nō gpetit rcitudinm nali rō qz p'mu
impedit actu rōnis· 2^a impedit li
bm iudiciu rōnis ut notuz ē ¶ 2a
ps go^{lis} dicit q diua lex erat hoib'
ratio imponeda· sic eni lz se fides
ad credibilia ita lex ad opabilia

p3 ea que rōe g gnoscut' nali ncīz ē ad
salutē credere· go ea que als st' rca
ncīz ē tradi sb lege· z pgns g° va· a° ē
gens similitudo· p3 b°· p3 qz ea que si
de credunt' maiois st' rcitudinis q'
illa que humana rōe inueniutur
huāna ei rō maxie in diuis ē deficiēs
cui' signū ē q phi diua rōe nali per
scrutantes in multis errauint· ymo
sepe gria senserut· ut go eet rcta z in
dubitata cognicō ap hoies de deo op
tuut ut eis diua pmod' fidei tradēnt
z sic optuit ut s' lex diua tradere· z rō
qz lex diua ordinat hoiez ad cognicōm
dei qd' p3 sic qz lex dei vadit ad h' ut ho
mines amet deum et adheant ei et
desidēnt eū· z qz h' sine cognicōe fute
nō pnt· seq' q lex z ordinet homies
i cognicōe dei vnde id· glet' ois in h' q
scit nosse me· z exod' xx· anqm lex
tradit' multa que fidei st' de dō pre
ferunt' ¶ Exquo pmo error illoz
q' dicut nō refert ad salutē cu q' fide
hō suiat deo qz sic ea que st' fidei p
cedut ea que sunt legis· ita z opea
legis fides dz precedere· qz omē qd' n
ē ex fide pctm ē· 2° p3 q homo spāli
subdit' prouidēcie dei exquo s' et fid
dedit ut eu agnoscēt z amaret z le
gē ut eiz promietur in mced'· vnde
Sap· xii· dr· tu a' dnator uirtutis tuum
tua iustitia et cu magna reuēncia
disponis nos· 3° q qz hō valde vtu
osus ee dz rō diua lege strig' ad opa
vtuosa· dr enī· deutro· x· z nuc isrl
audi q dns deus tuus petit a te n
ut timeas dnm diu tuuz z ambles
in vys eius et diligas eiz z suias ei
in toto corde tuo vnde dr· b· t· q illi ac
tus a diua lege ppue intendunt'
q' st' optimi et q' st' ppinqores sini ut

illi quib⁹ hō deo sbiciťᵃᵘ quib⁹ deo adhēᵉ
qb⁹ stabiliť et delctābiliť inhēťᵉ ut
sᵗ actus fidei p dilcōz opantis. Iste
go hoīa aiadūtēs petit dicēs. legem
pone michi doīe. q. d. video q nā hᵗ
iōs ad cogitacōz dei insinuat amorez
dei lz magnaz ritudinez iopib⁹. sed
ecs bene pone michi legē qz hoīa n
sufficiūt. Circa qd⁹ notat alexander
in scpto tcij q lex data ē in adiutoriū
nature qd⁹ ē magne mīe. qz ubi dcīn
est. nē inserta sᵗ semīa iustiē data ē
lex ut eius aucte ɀ magro ad faciē
diuiņ sctiņ iustiē proficeret. 2ᵒ data ē
in cohitōz fomitis ɀ gcupie. ad Gal.
iij. lex pp transgressōres posita est. i.
pp cohitōz trāsgressioniz qd⁹ erat di
uīe iusticie ut salt timore pene ho
mīes cessarent deū offendere. 3ᵒ da
ta ē in scitōz legis noue p xpm sen
de. dᵗ glo. sᵗ 1ᵒ. lex dni imaculata cōu
tēs aīas testimoniū dni fidele. i. a
sua distitōe corrigēs ɀ ad x sapiam
mittens ɀ hᵉ erat dīne sapie. Ex q
pz q lex data bona ē iō petit eam.
dᵗ enī Rōz. vij. lex scā ɀ mādatū eē
scīn iustū et boniz. glo. scā. i. sane
docens. mandatū scīn inse. iustiz
iustificās alios. et bonū vtile qz vi
tā acquirēs. 2ᵒ. q lex deste nulli no
cuit incipientib⁹ nō qz illis erat in pe
dagogium. iustis nō qz illis erat in
promissiōz et signiz. pctōrib⁹ non
qz gloza sup illo iusto nō ē lex posi
ta dicit. data est lex ut reū peccaret
et peccare volentē cohercet. ɀ gᵒ da
ta ē ɀ istis in medicinaz ɀ remediū
gsidans go cōm mīe iustiē ɀ sapiē
et utilitates tātas dicit. legē pone
michi doīe. peaz enī itur de iūtute
in iūtutē. peaz deuenit ad visionez

dei in syon. vnde 1ᵒ. ɀ lex tua vitas.
Sz queri pt. an nō melius eēt ex lib
tate sctē qm ex obligacōe ɀ ncītē
cū dᵗ ad Gal. v. si spū ducimī iam
ñ estis sb lege. et 2ᵃ Coz. iij. v spūs
dni ī libtas. ibi dᵗ q creatura nullo
modo pt eē deobligata a sbiectōne
et gubernacōe sui creatoris. vnde
oīmodā libtatē pus angls ɀ pᵒ hō
appetēdo iquātū sbiectōz deuenit
nctīņ go ē ut sbiciat. voles g pphᵃ
de ncītē scē iūtutē. sic se deo sbiciat
volūtarie. q ɀ si poss lib eē nollz. sed
magis vellz viuē s volūtatē di. Re
cognoscit go pphᵃ hᵉ in pscīn suūz
ɀ q nesciat q deo placeat et q displi
ceat. dicit go. legē pone m. petit ī
formari q acceptū eēt corā eo omī
tpe. et ī hᵉ sbiectōe spē ē dei. vā liber
tas ibi ē. Cū ei hō volūtarie facit qᵉ
lex pcipit nō ē sb lege. qz ñ pmitur
oneib⁹ legis s vehᵗ spū libtatis. Cᵉ
ret aug⁹ hᵉ dicit. ex quo sepius dix
viā mādatoz cucurri cūz dilataś
ti cor meū q ē qd erat s legē poni
at si s posita ñ fuiss. et ɀ ndendo gᵗ
mt legē vetem que filios gnābat
in suitutē et mt legē nouā que
filios gnt in libtatem. ɀ dicit pone
legem nō sic in iustis et nō sbditis
ad vetus testīn ptinētib⁹ qb⁹ data
ē in tabulis lapideis eoz duiciaz exp
mētib⁹. s pone legē sic filio pmis
sionis sic filio etnē hēditatis qbus
lex spū scō tanqᵐ digito scribiť ī cor
dibus eoz. vnde pqm dix. legem
pone michi dne statim intulit viā
iustificacōniz tuaz. i. p cui⁹ imple
cōz deueniťur in oīmodā iustifica
cōz a pctis. Ex quo pz q nō iusti
ficat illa lex que hētur ī memoia

et no tenet in vita qualis erat
vetus · scribebat enim eam in car
tis et ligabat ante oculos in po
stibus ut egredientes et ingredie
tes memorarent ipsius et no vivebat
secundum eam · 2o pz q michil fecit ad iu
sticiam qd implet timore pene et
no amore iusticie Ro q sic et in
tus fecit · talis enim q timore fa
potius vellz no iuberi qm iuberi
potius legem no ee qm ee et maior
e leg inimicus qm amicus · 9cludit
aug · no mundat ope q e immund
voluntate · 3o pz q lz asperitas ht
ad legis nove impositionem · q illa e
lex amoris no timoris lz ures alle
gratiu e · e lex fidei q illa que ma
dat orando obtz auxiliu ut fiant
vnde aug dicit lz · ille petit s legem
poni q supius dix · viam mandator
tuor cucurri cum dilatasti cor meum
illa dilatatio caritate fiat que s
aplz e legis plenitudo · ¶ amb
sic premissis ponit lz 9 et · nullus
devenit ad profectum ni tue i opib
legis erat s e ductatu · ista 9 est
amb cta ista lram q explanat
q pribus euntibus ex egipto in terram
promissionis accidat insigna uni dt
sic lex viarum ap eos erat colupna
nubis et ignis q de colupna loqbat
ad eos dns v volebat exercitum re
quiescere a labore itineris nec co
lupna movebat n qn volebat
promovehi exercitum · et sbdit qd sta
bat dnm in levi nube vetuz · i
in carnis susceptione quia nulla
gravabat delicta · et 9cludit · tu
seque hac legem piandi ut exeas
de egipto et in terram promissionis
meais introire · ipse ei e legifer

nr ipe dux nr · ipe caput nrm · ipe
pastor · ipe via · ipe ostiu · vnde dic
qm m ministrat me sequat ¶ Exeq
9re seq primo · n iustificatur ex opib
legis qui ea facit ex industria ppe
voluntatis · oz ei ea imple ex obedia
illius q e dux legis · vnde amb dt
p similis · miles q ingred iter viadi
no ipe s ordine disponit no pro suo
arbitrio viaz carpit · nec voluntaria car
pit compendia ne recedat a signis
itineris · s itinerariu ab imperatore acci
pit et custodit io ¶ Sequo amb in
fert n oz quiescere ibi v vult quiescere
Ro q alis annonam no accipit · ma
siones parata no invenit que oia impa
tor iubz dari his q secuntur · 2o infert n
dz id qd ipius e querere · q lz no e sequi
ducem · de quo dt amb · imperator n q
vni expedit s qd omnibus pie e 9siderat
3o infert q arma no prosint vbi co
meatus subsidia no hent · ergo nec ad
dexteram nec ad sinistrum declinand e
s ducere ductor cui commititur e sequendus
q stationes ordinat civitates eligit aqs
habundantes que iumentis frequentant in
quib tridui quadriduu a plures me
ponit dies ut sine labore pficiat iter
et sbdit amb hac legem viadi x ducere
et scis comeatibus pscripta ee recognoscas
Cor · relata ppria voluntate sequendo xpz
in lege pro iustificatione oz uti optimo or
dine · et e ro q v no e ordo i e error et co
fusio et finis sequi no pt debit · vn amb
antequm incipit pone ordine · po ponit
quod xpus pro nob suscepit carnis in
firmitate pro nob esurivit vapulavit
crucifix e mortu e ut in nob iqb ante
erat vita ignobil expb fiet et mors pcio
sa · Et incipit ordinem nrm a prima statione
filior israel que erat in socho dicens

mete tua fige radicē cōfirma ut fun
dat⁹ maneas in xp̄ fide ¶ Ex quo pz
q̄ nūq̄ erat iustificacō sine fide
ad xp̄m. vn̄ dt amb⁹. nō solū ēt ihūs
aderat qui dabat̄ trā filijs israel ī
possessionē. ſ͡ȝ qn̄ moyses videbatur
ductor eē aderat illi ihūs nō a parte
ductorē ppl̄i se gerens expectabat quo
usq̄ tpus suuz cōpleret moyses quo
cōpleto ihūs succederet. in h̄ ostendēs illū
ppl̄m fidē ad xp̄z admō implicitam
habuisse. Sequit̄ 2ᵃ stacio in mai
que sonat amaritudinē. 3ᵃ in helim vbi
fontes. xij. ₇ lxx palme que sonat se
cūditatē. qrta in raphidim que est
laudacō iudicij. Inde ventū ē ī syna
que hūit legis promulgacōē ₇ ppl̄i
tēptacōē. fides enī ducit in amaritu
dinē et laborē. labor ₇ dolor fecūdat
hoīez. iuxta iᵒ. in tribulacōe dilatasti
ti cor meuz. h̄ laudād est. hūic parē
diz ē ₇ sequit̄ lex ₇ tēptacō. sꝑ eī dia
bolus suis teptamētis a lege seducere
iustos. vnde x̄ dt se eē liliū cōuallū
₇ liliū int̄ spinas qr luz x̄ grā ad ꝑ
ficiēd⁹ legē magis relucz in hūilib⁹
attn̄ grā h̄ ē int̄ spinas h̄eticos et
iudeos ₇ int̄ sollicitudīes h⁹ seculi
que mētē hoīs aīmq̄ impugnāt. mi
q̄ tn̄ ab h̄is opib⁹ ad que grā donata
est. ē cessand⁹. ₇ ḡo sbdit̄. ₇ exquirā eā
sꝑ. v̄ assignat rōz ꝯ legē imponēdi iu
stificacōē. q. d. nō frustra impones ſ͡ȝ
utilit̄ qr exquirā illaz sꝑ iuxta iᵒ. si
quiīs quiīte. i. semp quiīte. q̄ ē hor
dīcē exquirā sꝑ. i. magis ac magis
in ea ꝓficiaz. ₇ ḡo aug⁹ dicit q̄ vox h̄
proficiētis ē. ₇ ponit exᵐ. q̄admodū
si pocl'm plenū teneas et sitiēti dare
incipias qui hauit bibendo ₇ post sit
desid'ando. sic legē plenā mitis atte
pit hausit ex ea iustificacōē et plus
desid'at iustificari ut q̄ iustus erat iu
stificaret̄ ad h̄ et q̄ scūs erat scīficaret̄
ad h̄. Insꝑ ei ut dicit bn̄⁹ nūq̄ arbi
trat̄ se cōꝑhendisse nūq̄ dicit sciatis
eē. qr et bn̄i qui esuriūt et sitiūt iu
sticiaz. dt ei amb⁹. h̄ nō ē mediocre
q̄ q̄ṙimus padisi grāz vel regnū an
geloz cōsorciū īmortalitatis sꝑ dōi
ciluz. nō ḡo vno die quit̄. nec duob⁹
ꝯ paucis mēsib⁹. ſ͡ȝ quit̄ sꝑ ₇ quit̄ ꝑ
omnia. h̄ ı̄ᶜ. ¶ quib⁹ ꝑmissis pōs h̄ ḡᵒ. ₇
si mīa iniūta q̄uīs nō ēet sꝑ tn̄ debent
fieri qr ₇ sꝑ cōtinuabit̄. ḡo h̄z tres ꝑtes
ꝑ̄ ꝑs pz qr qn̄ veniet ꝑ̄ma cessabit
iniūta iux̄ illud. amō dt spūs ut req̄
escāt a laboib⁹ suis. Ex qua pte pz q̄
futā ē finis miseriaꝝ. cū enī venit
qd̄ ꝑfectū ē euacuab̄ qd̄ ex pte ē ₇ iaz
absterget dēs omēz lacrimaz ab oculis
scōꝝ. 2ᵃ ꝑs ḡᵉ. pz ex nōbili. nā in via
dei nō procedē retrocedē ē. vn̄ Gorn
sic exponit. exquirā eaz sꝑ ut eā in
ueniaz ad cognoscēd⁹ cognitā ꝑficiā
ad mēnd⁹. mēndo proficiaz ad aug
mētū. prou. ij. si quesieis eaz quasi
pecuniaz inuenies eā. dt amb⁹. ideo
ut ad cōsequēd⁹ h̄ maximū qd̄ querī
mus mitoꝝ multa cōtrat suffragi
a ¶ Ex quo seq̄ q̄ omīs obmissio
remissio neglia ₇ torpor repelli de
bet circa legis impletōē. pz ex ista pte
ḡᵉ. ₇ eius ꝑᵉ. qr maledictus omīs q̄
op⁹ dn̄i ꝑficiūt fraudulent̄. 3ᵃ ꝑs ḡᵉ.
pz qr in pria futā plenitudo mitoꝝ
licet nō remanebit ad quērēd⁹ remanē
bit tn̄ ad fruēd⁹ ut dt aug⁹. sic ei dcm̄
est ₇ iᵒ. quiīte faciez eius sꝑ. dt aug⁹
vbi sꝑ nisi h̄. nō ei quēmus ı̄ faciez
v̄ facie ad faciē videbim⁹ ¶ Ex quo
pt elici. et si dei lex nc notat opa nō

quetur in uita sctu quet tn ut ipa est unitas. dr em in heodem ps 2 lex unitas. aug ite exqui dr qd sine fa studio diligit 2 id agit ne amittat sp em 2 sine fine querimus legez dei h e unitatez dei. nuc em querit ut teneat tunc quet ne amittat sic de spu dr q omnia scrutatur 2 et altitudines dei no utiqz ut q ne scit inueniat s qr nich relinqt oio q nesciat. Exquo insero put 2 aug innuit q no omnia equalit hnt se ad ista exquisitoz cotinuaz aliter em e de laude alit de lege. 2 io em deuz no laudabimus cu ad eius regnuz puenem cu scriptu sit. bti q habitant in domo tua domine in scla sclor laudabit te et h e io qr quoda opa qb inemur 2 in pmo no tras sic 2 ipa caritas cu ipa sit no excidet. Ex oib elicito q drns e exquisitio iustor ab exquisitoe impior. h e aug qr no sic de impijs dr q exqui ret semp que h exquisierit. dr ei de eis sp discentes 2 nuqm ad sciam unitatis puenientes. p inacte ei no dicit disce exquo no succedet eis studia s supplicia sempiterna. alit posset ista rla exponi. 2 exquiram ea sp 2 iaz qm ab ht via iustificati onum s pro lege data. in te e s exq rere et ro e qr exquo imposita e s te ad eaz. qr via h arta e 2 pauci inue niunt eaz 2 ab ea multi deuij error abducit. 2 ab ea oberrare nimis piculosum e. io querit dz sp 2 valde stu diose etc pqm ho viaz arripuit va dit iea oz querere quo no retspiciet s in ea pmanet iugit. Crs ei nrm stat e pquaz deo inspirante no n in via iustitie ambulare pposuit qualem

statu eliger a qs opis aggredi debat 2 rone volens aliquis deo fuire su scipit ordines sanctos. 2 qr gtine no pt melius ad viam coniugij decli nasset. alius psitois viaz arripiens dimittit sua 2 pqm desrim patit a liena quit tn aude q melius fuis set ppa retinere. Quapp valde ne cessariuz e via iustificationuz exq rere 2 omni hora. 2 ad quecuqz sta tuz qmis veniet ut si occurrat s aduer sitas q sciat an debeat resistere vl re dere 2 ad aliaz viam declinare. vbi gra. ab ieiunat tot dieb p tm oie gsueuit occurrit s alius labor cu q illa precedes tn bene cotinuare no pt difficult sepe inuenit an debeat vna cu labore consueta seruare vel ea relinquere vel laborem occurrete 2 qr talia quai omni hora occurrunt ideo dicit 2 exquiram eam semper

Da m intellcm 2 scrutabor lege tuaz 2 custodiaz illaz in toto corde meo. posita e lex ipi pphe iaz data e s via ad iustificatos illam iaz exquisiuit. 2 qr legis posito non proficit qu no intelligit. via no de ducit si no pscrutat. exquisito no adipiscit nisi in toto corde teneat ideo pph a gnt illis tribus petit alia tria. q. d. exquo iaz dedisti lege da ei intelligentiaz legis. ne eem vnus ex illis de quib dr. tenentes lege nescie runt me. ne vba 2 mandata legis es sent m quai vba lib signati Exquo ondisti viaz qua eet ad iustificatos deueniedo. da illius scrutiniu ut de ea possem pscrutari quousqz deuenem re ad tm ne eem vnus ex illis de q bus dicit. defecerit scrutantes scrutinio Exquo ad iussisti ad exqrendu q iaz

pquirendo scrutator habuit illud quod quiritur in toto corde tenere Et sic propheta ordinate procedit in suis peticionibus ita quod a minoribus vadit usque ad perfectum licet enim magnum sit quem dominus lege sua stringit ne eius limites excedat qui enim dissipat sepem mordebit eum coluber tamen maius est quando deus dat intelligenciam legis sicut quod promittebat alibi dicens intellectum tibi dabo et instruam te. ultra hoc est perscrutacio in qua homo pertingit usque ad intima. cuius defectum dominus arguit per prophetam dicens ubi est conquestor ubi est verba legis ponderans quasi habita intelligencia noluit apponere diligenciam ut resciret et occulta Et super omnia hoc est custodicio illorum in toto corde ita quod finis legis intelligencie et scrutinium custodia est. ad hoc enim dominus non solum dat intelligere legem et eius intima queque revelat ut in toto corde custodiret ne aliquid de ea preteriret quia unum iota nec unus apex preterire debet de lege donec omnia fiant celum et terra transibunt sed legis verba non transibunt et hec est continuacio istorum. ¶ Tercio movetur questio pro declaracione istarum utrum intellectus intelligencia ac illustracio ad scrutinium et custodiam legis divine requirantur videtur quod non quia ex isto versu et sequenti ad precedencia contrariatur sicut iam dictum est et probatum sic. non potest intelligere nisi habeat intellectum ut notum est et ergo intellectus requiritur ad intellectum unde psalmus. nolite fieri sicut equus et mulus in quibus non est intellectus. non autem potest habere dominorum intellectorum nisi prius fidei subiciat intellectum. dicit enim augustinus super iohannem sermone xxij. si non intelligis crede intellectus enim est merces fidei. fides ergo debet precedere intellectum ut intellectus sit fidei premium. non potest autem homo ea que credit et intelligit nequaquam cognoscere nisi habeat dei illustracionem. dicit enim augustinus libro iij. de verbis domini. quando homo dolet quod divina non comprehendit inveniet unde impeditur a comprehensione et timorem et inhiat percepcionem ubi incommutabilis adeptio in melius commutatus proficiat et crescat attendente in deum cogitatore qui splendoribus replet animas. ¶ In oppositum arguitur. unica fides sufficiat ad ista omnia commixta caritate quia nec requiritur intelligencia et illustracio. alias enim simplicibus preclusa esset via salutis et illis qui habent hebetudinem intellectus. unde augustinus in libro de predestinacione contra pellagianos dicit. credite et redi in pectum fidei catholice ubi te non poterit fluctuose curiositatis tempestas turbare quia quicumque iudicia sua conceis dei comprehendere non valebis. et manifeste scriptura prohibet scrutari alta et profunda dei. videtur igitur quod questio sit omnino falsa. ymmo videtur quod aliquo presumpcionis esse quod homo extenderet se ad hoc ut dei intima cognoscere posset. Et dicendum tamen hic quia primo petit sibi dari intellectum. secundo allegat pro exaudicione duplex fructum. primo legis investigacionem dicens et scrutabor. secundo eius impletionem quia et custodiam dicit ergo exequendam legem michi impositam scilicet. set ut hoc possem facere da michi intellectum quia ubi deest intellectus error incidit qui abducit in via a lege divina. ¶ Ubi advertendum quod intellectus capitur pro potencia intellectiva sic enim anima per sensus percipit corporales res. et ymaginacione percipit eorum similitudines. et credo est talis quod quicquid sensus percipit ymaginacio representat. cogitacio format. ingenium investigat. racio iudicat. memoria observat. intelligencia comprehendit et adme

dictitorꝫ adducat · Sic intellcs ut aug
dicit in li· de spu et aia e vis aie qua
percipit invisibilia ut angelos demo
nes aias virtutes et ipm deuz quantu
possibile e · cognoscere · et aug dt q intel
lctus e illa vis aie que immediate
suppo deo · ipse e enim qui cernit dm esse
summu bonu s vm et simplex inco
mutabile ¶ Ex quo infero pmo q in
tellctus e purissima ps aie · q ex h
q immediate deo subicit · de quanto enim
aliqd e deo immediatius de tanto e pu
rius · q ipse ds e summa puritas et h
p expssum dt damasce · li · y · dicit ei
sic · sic oclus in corpe sic intelltus e
purissima ps aie · circa tn e in h ut dt
aug · q oclus alia videt seipm tn vi
dere no pt · sic intellcs aia intellig
sic q e seipm et intelligit · 2o infero
intellctia potentia hominez facit excel
lere oez creaturaz Ro q illa potentia
magis deo appropinquat · unde aug sr
Gen · loquendo g matthei dt · oia aia
lia dcita sbiecta st homi no pp cor
s pp intellctm q nos hemus et illa
no hent · ymo dt aug q corpa intia
ondt nos meliores ee q bestias et pp
h deo quodamo gsimiliores · aia enim re
pimit intria alia volitat in ae alia
natat in aquis et ad tria incuata st
solus hois corp erectu e ad ondend q
intellcs e ad supna spualia et etna
erectus ee dz · 3o elicio q intellcs e q
nobilissimu in aia hois · ex quo ei
purissimu e · ex quo oez creatz facit
excellere seq q e q dignissimu et aug
h dt primo lio de libo arbitrio · intellige
tia ita bona e ut aliqd aliud in hoie
prancius ee no possit ¶ Ex qb ptetur
q intellcs donu dei e · dt ei aps q hes
qd no accepisti q si accepisti cur glo

riaris quasi no accipes · Magnu si
quid donu e q ds no fecit hnc illu
bouez vl azinu · s hoiez · qr rone viges
intelltu e dus nalis alioz · e dus su
azz opacoi in agit enim h ut io et tu po
tentia ad oppositum · et expresse dicit
aug sup io · smoe · xxxix · inius dei
e intelligentia · i · intelltia potentia ·
¶ His pmiss po h g p · nulli da
ta e lex ad pstruitiod et custodiendu
n henti ronale intellctm Ro lex enim
dat ad pstruitudu et custodiend ppe
uite eterne introitum iuxta illud Mathi
xix · si vis ad vitam ingredi sua ma
data · mo notu e q nulla creata
pt mei n illa que lz libtate opandi
que lz elatoz iudiciu et discretoz iux
illud ante hoiez vita et mors ex tedat
manuz suaz ad qd cuz voluit · gog
via · et habitis cais pp quas data est
lex apparebit q soluz hentib intel
lz data e quo ingete eaz intellige
rent investigarent et custodirent · dt
aug in omelia de pmia data e lex
ut ondet vulnera pccoz · ut superbo
suaz infirmitate ondet · ad h ut adi
stet aliaz ee lege i mebs et ingemis
cet cu aplo d · infelix homo ego · ad
h e data ut gra queretur · data e gra
ut lex impleret · lex implet ut mer
tos pariperet ¶ Ex q sequit h po n
dme legi e obnoxius n hens intel
lcm Ro ex q · q soluz hentib intel
lz dat · hos solos strigit et obligat
unde in ps dz · lex dm immaculata
gvtes aias · i · data ad gvted aias ro
nales et intellctu vtetes · unde dus
no le aliquaz lege statuisse · n p ho
mis creatoz · cred a dz posuisse aqs
lege ne transiret fines suos · in hoc
aliud no inte n ordo et gubnatio rez

quib⁹ exigētib⁹ qd̄z creatū hz locū
suū hʒ ꝛ opus suūz īmutabile aq°
nullo mō distēdend᷒ ē ei n̄ ex aliq°
mītu creatoꝛis · Cor᷑ · maximū dāp
nūz hʒ q̄ hēns aīaz intellꝰaz intel
lcm̄ nō hʒ ut sꝫ fatuū ꝛ arreptitiȝ q̄
ī quo ab alȳs guenit nō hēnt
ī d qd̄ ē p̄ciosissimū qd̄ ē nobilissimū
ablatū ē eis · hīs ei q̄ proficit lex ite
m̄ q̄ sꝫ sic eq⁹ ꝛ mul⁹ q̄b⁹ nō ē int
vnde dᵗ aug⁹ sꝫ io · s̄mōe · xv · aīaz hr̄e
nō ē magnū si deest int⁹ · intellectū
vō hr̄e ꝛ ꝑ eūz nō viuere bestiale ē
ꝛ ꝑ h⁹ ꝓpha oāt d · da m̄ intellꝫ · i · usū
intellcꝰ ꝯꝑua · ita q̄ nō petit aliud
n̄ ut d̄s intellꝫ ꝯꝑuaret ꝰ ad usū
bonū q̄ vꝫ illa pena nō īpedire
q̄ fit in obsessꝭ q̄ āomō tōms usu
carentib⁹ · Ex q̄b⁹ eliā q̄ piculosis
simū ē deuenire ad h᷑ que intellꝫ
impediūt in suo usu debito ꝛ opāti
one · dᵗ ei aug⁹ · inculpat sc̄ptā nō
intellige qd̄ ē intelligēd᷒ nō inesse
se qd̄ media retinēd᷒ · h᷑ ei ē humane
culpe q̄ noluit intellige ut m̄⁹ sup
plicet ut m̄⁹ sint humiles ut m̄⁹
impetrēt adiutoriū dei quo impe
trāto posset ēē qd̄ nō sꝫ · ꝛ poit duo
que tāint h᷑ d · q̄ries hō nō pt̄ ueniē
ad id qd̄ conat᷑ intellige ꝑp impe
dimētū carnis · cor⁹ ei qd̄ corrūpit᷑
aggrauat aīaz ꝛ terena hītatiō depmit
sensūz multa cogitātē · aliq̄n ꝑpt
maliciā volūtatis · sepe ei homo n̄
pt̄ intellige nō q̄ difficile ē · ꝰ q̄ uo
lūtas aduersa ē · q̄ vꝫ amat peccā
sua et odit dei p̄cepta · petit g⁹ iste
ꝰ intellectū dari · i · ut deus ꝑꝑuaret
eū ab hīs que impediūt intellectꝰ
usūȝ ut sꝫ carnalis vita ꝛ uolūtas
ꝑpa ꝛ q̄ plura alia sꝫ sup̄bia que

sꝫ veniꝰ nō sint oclos ap̄ire · ꝛ aua
ricia que sꝫ puluis visūz sic impe
dit intellꝫ · ꝛ luxꝰia que q̄si lutū
proiat in oclos mētales ꝛ q̄si exce
cat in homine intellꝫ q̄ illo p̄cō hō
totus efficit᷑ caro ꝛ sꝫ de alȳs. Ali
omō capit᷑ intellcꝰ prohitu siue nā
indito siue acquisito siue adeo infu
so · hitus nālis indit⁹ ut ꝛ acquisit⁹
ē hit⁹ p̄ncipioꝝ · infusus ē domi · s · s ·
ad intelligēda p̄ncipia fidei · de quo
aug⁹ sup illo · intellꝫ ꝰ dabo dᵗ · i · sc̄iȝ
intelligēcie · ꝛ instruā te in via n̄ ut
i᷑ heās ꝰ ut ab ea nō erres · dabo itel
lcꝫ ut cognoscas te sep̄ · ut sp̄ gaude
as sp̄e ad deum dōᵗ ad illaz p̄ciam
p̄ueniās v̄ nō iā erit sp̄es ꝰ res ꝛ io
cat b · t · ꝛᵃ · ꝛᵉ · q · viij · ꝛ ñdendo p̄mo ar°
intellcꝰ impꝰtat intimaz cognicōꝫ
intellige ei dr̄ q̄si int⁹ lege · ꝛ ponit
declarando drāz int᷑ cognicōꝫ sensitiuaz
et intellcīaz · q̄ sēsitiā ē circa quali
tates circa ūba circa similitudīes ꝛ fi
guras · res uō quodā° intiores sunt
re⁹ sēsibiliū que extius sentiūt᷑ · nam
sb᷑ accidētib⁹ latet nā rei sbāl sub
ūb᷑ latēt sig̃ta ūboꝝ sb᷑ silitudīnib⁹
et figuris latꝫ ūitas figurata · ꝛ re⁹ cliū
dr̄ intellcꝰ intellige eīn ē q̄si ea q̄
sꝫ intrinseca penetrare · ꝛ quāto int°
ē forcioꝛ tanto pt̄ magis ad intima
penetrare · ꝛ q̄ lu⁹ nāle ē ūtutis fi
nite · io ut hō intelligat illa q̄ nāle
posse excedūt ꝛ q̄ ordināt ip̄ ad btᵗᵉ
oꝫ hr̄e lumē sꝫ nāle qd̄ quid᷑ lumē
dr̄ intel⁽ᵐ⁾ Ex quo infero · q̄ nūl
dat᷑ intellcꝰ sine fide ꝛ q̄ b · t · q̄ fi
des dᵗ assensūz circa ea que ꝑponūt᷑
ꝰ intellcꝰ dᵗ p̄cepcōꝫ ūitatis circa eā
quoꝝ ē assensꝰ · modo notū est q̄
p⁹ ē assentire q̄ ūitatē p̄cipe · vnde

illud n̄ credideritis nō intelligetis · q
d · oz p̄mo crede et tūc sequit' intelli
gere prout sup̄ius ē allegat' aug'
qui dt intellectū eē merced' fidei · Pō
elicito in ullibi ē donū intellc̄s sine
grā gratū faciēte · dicit ei Greg' in p̄
moraliū que hȝ donū intellc̄s venit
ad xp̄m q̄ nō ē sine grā gratū faciē
te ⁊ iō ē coex' qꝛ dono intellc̄s homis
intellc̄s ē bene mobilis a sp̄u sc̄o
nō soluȝ ad hȝ ut sp̄u illustrāte cog
scat quedā preambla · s; ⁊ ut hēat re
ctā et vām estimacōȝ de vltimo fiē
q̄ nulł hȝ n̄ q̄ ctā vltimū fineȝ nō
errat ⁊ ei fimit' adhet tāq̄m optimo
qd' solū ē hn̄tis grām gratū faciē
teȝ ut dicit b · t · 9o coer' viij · h̄ 9o pe
tendo dai s' intellectū nō soluȝ op
tat · dai s' donā h' que ip̄āȝ po's ex
peditā faciūt · impedimēta redūt
que bonū vsū illius po' impediūt
s; ⁊ optat s' dai dona h' que ip̄āȝ po's
expeditā faciūt in vsu suo in his q̄
st' nc̄ia ad saluteȝ · ut st' fides ⁊ grā
gratū facies qꝛ in his duob' dat' in
tellc̄s q̄ ē donū sp̄us sancti · dicit ei
b · t · v · s' · sic sp̄us sc̄s p donū caritat'
ordinat volūtatē homis ut dirēc
moueat' in bonū q̄ daȝ sup̄nāle
ita ⁊ donū intellc̄s illustrat mētē
hoīs ut cognoscat uitatē sup̄nā
leȝ in quā oȝ tendere rc̄āȝ homis uo
lūtatē ¶ Ex quo b · t · infert duo
p̄mū ē q̄ q̄lȝ hn̄s caritateȝ hȝ ⁊ do
nū intellc̄s · q̄cūq; ei hȝ rc̄āȝ volū
tatē in bonū quā facit caritas ⁊ in
aug' · ille hȝ et intellectū q̄ nō poss;
uolūtas ordinari rc̄ē in bonū n̄ p̄ex
istēte aliqua cognicōe uitatis · ob
iectuȝ eni volūtatis ē bonū intel'm
ex'm de aīa · s; q̄ donū intellc̄s nūq̄

se subtrahit sc̄is in his q̄ st' de nc̄itate
salutis dr' eni io · viij · q̄ sequit' me nō
ambulat in tenēbs ⁊ in p̄s de p'us dr' nescī
erunt n̄ȝ intellexerunt in tenebr̄s am
bulant · b'n quidā crā illa que nō st' ad sa
lutē nc̄ia quicq; sc̄i ad liquid' nō p'nt
omnā penetrare ⁊ intellige' · vt rȝ mā eis
sup̄biendi subtrahat' · vnde Greg' dt ⁊o
libro moraliū · qn̄ animus se ad sub
limia intelligēda erigit in reb' ymis
et vilib' grāui ebetudine pigrescat
¶ Istis sic deductis po' h' q̄ · nullus
p't legis nc̄ia cognoscē sine itel
lcū sp̄us sc̄i diuīa ei lex ē regula hu
manoꝝ actuū ut dicit b · t · ⁊ cognitio
hūanoꝝ actuū s; qd' diuīa lege regu
lat' excedit rōȝ nālez · g' si debēt cog̃sa
oȝ ut hēat' donuȝ sup̄nāle sp̄us sc̄i
vnde aug' st' · io · ser · xv · cū intellc̄s sp̄u
illustrat' aīaȝ rege' incepit scit foue
aȝ fuge' · i · que p̄hibita st' intelligit
vitare ⁊ p plana ambulāe · i · que st' p̄
cepta imple' itelligit blādos hōres
fuge' · pudores respue' · scit dulcedīē
nō capi a acritudine nō ledi · leuib' n̄
inuli aspīs nō offendi · iusta ⁊ inu
sta bona ⁊ mala · utilia ⁊ inutilia · ca
stitatē ⁊ impudiciciā · hāt uitā ⁊ illā
ut diligat caritatē ⁊ uitet odiū · ut pa
rū sit iuista sp̄ macerat illa iudȝ ⁊ dis
cernit · v aug' vo' q̄ sp̄u illustrāte hō
cognoscit q̄ st' fugiēda ⁊ q̄ prosequēda
quo q̄lȝ docet' discrecōȝ hāe ad omnā
9o 9' vā ¶ Ex qua 9e elicio q̄ donū
intellc̄s nō solū ē re' illoꝝ q̄ dirēc
fid' respiciūt · Rō qꝛ ⁊ ē ad ea q̄ ad fid'
ordināt' st' ad opacōs bonas · opaci
ones sicud' ad fid' ordināt' qꝛ illas fi
des p dileccōȝ opat' · ad Gal · v · intel
lc̄s eni licet nō verset' p'ncipal' c̄ca
opacōs s; rō sup̄ior que regla' intel

ltū illa intēdit illis rōinb᷒ z regulis
diuinis qb᷒ hī opatōs ordināt᷑ et ex in
nīe opatōs hēnt magnā excellētiā
z altitudinē· nā si ꝑ se ꝯsidānt᷑ sīt qd
puū et ymū· ꝫ qn̄ ꝯsidānt᷑ ut pcedūt
ex lege dīna z ut dirigūt᷑ in btūdinē
finalē sic hnt multiz excellēciē· hec
b. t. v. b. ¶ Et ad intēd᷒ qꝫ cogitōm eoꝝ
q̄ sīt opponit᷑ q̄tuor vꝫ ignorātia stl
titia ꝑcipitiō et ebetudo· ignorātia
mat᷑ erroīs· stulticia nouēca sapie·
ꝑcipitiō pbatrix ē ordinis z ebetudo
obtundit acuitatē intellēs· liꝫ ꝯo hī
in᷒ᵒʳ· donis spūs sci semoueāt᷑ ab aiā
qꝛ scīe donū ꝑpellit ignoānciā huā
noꝝ· sapiē dinoꝝ ignorātiaꝫ q̄ stul
titia dr̄· ꝯsiliū ꝑcipitacōꝫ· qꝛ p illud
ad actōꝫ nō procedr̄ añ deliberacōm
et intellēs ebetudinē· donū ei intel
lēs dat quādā acuitatē ut animus
sine difficultate penetret ad intiā leg᷑·
tn̄ oīa hec in dono intellēs repellūt᷑
q̄tuiꝫ ei penetrauit no sīt dinaꝫ uolū
tatē z sic ē sapiēs· no stēdo q̄ sit uolū
tas dei bona bn̄placēs z pfcā cogno
scit ea p que eā dꝫ implere· z sic hēt
sciāꝫ huānoꝝ· q᷒ᵃ ac᷒ huāna refertad
dina sic qꝫ ea reglant p diuinā pcepᵗ
nō ymo oīā agit cū consilio ¶ Ex
quo insēo qꝫ cogniō ipius intellēs
z specl̄atiā ē z practica· specl̄atiā dt
b. t. qꝛ apphendit ea que ꝑponūt sine
sint articli fidei siue pcepta decalogi
practica vō qꝛ z dirigit i opabilib᷒· Ex
omīb᷒ eliciō qꝫ cogniō hī vꝫ donū n̄
ē delusiua tō qꝫ est magne lr̄itudis
vnde aug᷒ expōnēs id᷒ sinabo supte
oclōs meos dt qi times ne cū habes
oclōs ad deū offendas· ne nō respici
as ante te z forte incurras in laqu
noli tiēre qꝛ i sīt ocli eius qs sinauit
supte· z allegās i dp̄s· ocli mei semꝑ
ad dinn qm̄ ipē uelꝫ de laqō pedes
meos dt qd agis de pedib᷒ tuis cū an
te sit diligēt᷑ attēdis ¶ Ex qb᷒ ar᷑ qꝫ
sine pena nō sīt q᷒ donū intellēs ab
icuit· dt ei aug᷒ sr᷑ iᵒ in chamo z stīeᵒ
maxillas eoꝝ ꝯstinge· qꝫ patuit᷑ ta
les q᷒ sīt erta tinte q᷒ nolē deū hr̄e ses
sorē· z rn̄det os eoꝝ ꝯstinget᷑ qᵒ iac
tāt multa z tacēt pccā z maxillas
ꝯstinges eoꝝ q᷒ n̄ approximāt ad te
huiliando z quid qꝛ multa flagella
pcōꝝ ¶ 3ᵒ intellēs cā᷑ pro quād᷒
spāli illiatōe ipius aīē qua illu
strat᷑ quodāᵒ spāli zaltōi ad cogno
scenda alta dei· de qua aug᷒ expōnēs
id᷒ dn̄s illuiātio mea· si ille illiāt
recedt tenebre· si nos illiāti ipō il
luiante tē sine illo nos tēbre· licet
ac᷒ dn̄s illuiāt oīs faciēt ei solē sīu
oriri sup iustos z iniustos· ipē ē q᷒
illiāt omēꝫ hoiēꝫ veniētē in hūc
mūd᷒· spālr̄ tn̄ dat lumē intelligē
cie suis elcīs de quo mgr̄ ptita· et
in thōlᵒ᷒ quosdā excellent᷑ illustrat
et hoc vl᷑ ad sustined᷒ difficilia dqᵒ
ad hebre· x· hētur· remēdamini p̄ sa
nos dies inqb᷒ illuiāti certamen
passionis hr̄istis· aa lrā hr̄ sustinu
istis· vel ad aggdied᷒ turbilia qᵒᵈᵒ z!
machā· ii· deinda z fribus eius dr̄ et
de illuiācōib᷒ que de celo facte sīt ad
eos q᷒ prouideris fortit᷑ fecerīt· vl᷑ ad
ꝯsidand᷒ mirabilia dei de qua supi᷒
dictū ē cā illū d᷒ sium reuela oclōs
meos z ꝯsidabo mirabilia de lege tu
a· Et alibi dr̄· illuiāns tu mirabilit᷑
a mōtib᷒ eternis ¶ Ex qᵒ eliciō qꝫ ult᷑
lumē intellēs deus hēt aiāꝫ ulterius
illuiare tō qꝛ illuiatio sapiā supior
ē de qᵒ dt hugo in liᵒ suoꝝ sacroꝝ· sic

hoc quicquid mandat et prohibitum uit iam quo dammodo praegustare incipiat id quod fide et deuotione cognoscendo festinabat. sic ei mandata ostia domicilii inuisibilibus secreta ac familiari uisitatione de deo suo erudit et certificat ad tantum ut iam eius per contemplationem praesentem habere incipiat et nulla iam ratione ab eius fide dilectione et lege et sitoris mundus uiterius in mundana queat auelli. Ex quo elicitur. non omnium quorum est fides et gratia est ista illuminatio. uo. multi enim habent gratiam gratum facientem quam ad tantam soliditatem non uenit. utique de incipientibus et apparuit hoc in apostolis et praecipue in petro qui sub eo testimonio dixit se eum diligere et postea ab eo illam temptatione discessit. et patet de modernis quam multis qui habentes sufficientem illuminationem de diuinis mandatis faciliter discedunt ab eis qui uit uoluit ab eis pati grauia nec aggredi ad ardua

Ex quo elicio ultimus quod hic illuminatio includit gratiam confirmationis quia apostolus exprimit dicens. scio quod nil poterit nos separare a caritate dei que est in christo. et dicit dominus illuminatio mea quem timebo. ut aug. si deus mihi dat cognitionem et salutem quis me auferet ei dum repellit omnes impetus et insidias hostium a nullo trepidabo. et subdit. si consurgant aduersum me castra. i. si diceretur conspirans multitudo non transfugiam in partes eorum. si exurgat aduersum me plurimum. i. persecutio solus habitabo in domo domini uidendo uoluntatem eius. Istis sic praenotatis patet. hic secundo pluribus est diuina reuelatio quorum homine primo conscripto et eius doctrina patet quia ut dicit b. t. li. primo contra gentiles. apostoli fuerunt subito illustrati de omnibus sed hic ipse non ad instructionem naturalem quia subita illustratio mentium opus est solius omnipotentis dei. et apostolus gloriatur se non ab homine accepisse neque didicisse sed per reuelationem ihesu christi cognouisse altissima dei et que non competebat hominibus loqui

Ex quo arguitur quod hic non est illuminatio perueniens ex fide de qua illud. beatus es symon bariona quia caro et sanguis non reuelauit tibi sed pater meus qui in celis est. Secundo excellentior est hic illuminatio quam doctrine de qua. luc. xxiiij. lumen ad reuelationem gentium. ymo excellit hic prophetias uisiones que ille erant in minus uelate Ex quibus concluditur quod hic reuelatio est que dicitur illuminatio uite de qua Math. xj. abscondisti a sapientibus et prudentibus et reuelasti ea paruulis. his enim quibus hic fit illuminatio non est amor priuatus non temporalis prosperitatis affectus. non corporis quies hic mundi appetitus. non prosperitatis locus. hii sunt ut dicit aug. cognoscunt sincere me tenentes scientiam caritatis ihesu que repleti omni scientia et intellectu spirituali id est plenitudine dei. Et sic hic iste uolens esse contentus de communi intelligentia diuine legis petit sibi impignalationem intellectus dauid. dicens. da mihi intellectum. i. modo spirituali illustra faciem tuam super seruum tuum. Et ordo debitus in istis expositionibus. quia ei postquam intelligentiam non inuoluit sed custodit eam ad hoc ut aquam possit habere de diuinis consortiis. dat sibi deus donum intellectus. dicit enim in ps. quod intellectum dat paruulis qui in uitam secundum uoluntatem dei recipit apertam claritatem que interiorem scientiam accessit et prestat usque in perfectum finem dierum. Et non frustra petit talem intelligentiam. unde subditur promissio. Scrutabor legem tuam et custodiam illam in toto corde meo. dicit Gorra. sine lucerna hic intelligentie in uanum scrutaretur. sed te illustrante scrutabor legem tuam per honorum inuestigabo quod sit spiritualiter. non superficialiter sed sollicitate et anxie tamquam rem difficilem dicit Brito. Scrutatio est anxietas seu sollicitudo uel dubietas animi seu difficultas. q. d. licet sit difficile et tedio

suz· acti totaz apponā sollicitudinē
ut cētā tuā legē omnez excitatā dubie
tatez· Et hic ē rephēsibile qd ei scrip
tuā prolixitz d· chaiorate ne scruta
tis fius Eccl· iij· qr q pscrutator ē
maiestatis opprimet a glā· pro· xxv·
zys xl· q dat secretor scrutatores
quai nō sint Et qd hc rephēsibile
q dna uellz scrutari vib⁹ suis· bsi
vellz ultra meis progredi q ad nō
uuiaret· Et q orat deū zstat mli
mtib⁹ adeo ꝯ presipsis· vnde dns dt
Jo· v· scrutami scptuas· Et qr iste
nō erat pscrutator curiosus vtiliter
em uolebat secreta legis resiare· vn
scdit fine sui scrutiny d· zcustodiā
illaz nō in artha nō in quaterno
nā Gorra expomt· ß in toto cor me
qri intelligia sine errore· i media
sine oblione· i uolūte sine alti⁹ amo
ris admixtiōe· dr ei prou· iiij· custo
di legē i medio cordꝭ tui· qr q custodit
mādatū custodit aiāz suaz· prou·
xix· ¶ Pro intellc̄oi hc clē intellcū pō
hc q· sine oioda itelligiā legis lex in
toto corde nō pt custodiri· ista q est
amb⁹ cā istā lrāz q dt pmo querēd
deinde intelligēd zqs pt custodire le
gē dei n intellcz accepit vnde ad intel
ligēd legē cognoscēda ē iusticia Rō qr
lex ē via iustificatōnū· ad cogscend
legē ꝯ gnoscēda st dna testimoia
Rō qr lex ē uia testimoior mr· v· in
via testimoior tuor delcāt suz· ad
cognoscēd legē cognoscēda st mādā
ta legis Rō qr lex ē via mādatorum
mr· v· via mādator tuor cucri· Et
qr hc eāt iustiā leg qr lex in suis man
datis testificabat illū q ē finis leg
finis ei leg xp ē ad iustiaz omi credēti
legē go in corde custodit q i legē usqz

ad xpm puenit ut post ex amb⁹ de p
cepto circumcisiois· circūcisio fiebat pe
trīs cultellis· petra aūt erat xpc dic
apls· puenisti go ad xpm si te circūcī
dit vbū dei z gladys oris eius· sic ei
legē in corde obseruas z nō i labys
ut iudei obfuiāt ¶ Sequitur amb⁹ in
fert duo qp hec cui q legē atiquā nō ac
cipiūt ad finē legis nō puenūt· fi
nis ei leg xpus ē· Sequitur q innatu nō
tenet quō ad finē puenēt· inicū
ei ducēs ad xpm lex vetus ē· Sequitur q in
dei ver legis nō hent intellz Rō qr
iudeus legē labys recitat z legē ig
rat· mr v· hc ppls labys me honat
cor aūt eor longe ē a me sine causa
colunt me ¶ Ex qbus eliciō q aduo
pmū legē i corde custodit q eā spua
lit intelligēdo pficit· hc ei sol⁹ secur
mādator apponit ad radicē pctor
nā amputatis incor scelib⁹ ad exti
ora nō prorūpit· q ei ut dt Cris in
corde nō irascit· nō occidit manu
q mlēz nō ꝯcupiscit i corde iniqui
mecthat· in corpe rc· Sequitur q i toto corde le
gē custodit q eāz implēdo usqz ad id
puenit qp diligit deū toto corde tota
aiā z tota mēte z proximū sic seipz
hc ē ei tota leg altitudo vnde dt hyc
aug· cū qs legē scrutat fuit z ad
eius alta puenit mqb⁹ tota lex pē
det qz deuz diligē ex toto corde z pro
ximū sic seip qr i hys duob⁹ pceptis
tota lex pendz z pphete Versus
Deduc me dne i semita māda
tor tuor qr ipaz volui· poi
ta ē lex pphe quaz exquisiuit semp
dat ē ꝯ intellcs leg z pscrutabat
eaz adh ut eā custodire potuisset
in toto corde· nō dū ē quietus· ideo
vlterius petit custodie leg excellen

ctaz. ac si d. in toto corde custodiã s͡ʒ n̄
suffitit m̄ h' sicut ut ay cōmunit' sic
vellez ei custodire legē excellēti⁹. io
dedut me nō iaz in viã tm̄ s͡ʒ ĩ i se
mita mādatorꝝ tuorꝝ. ꝛ ordo ɔ̄ens
ut q' impl3 legē ad lrãz ut eaz ɔ̄nt'
impleat s͡ʒ spūalez intelligētiam
q꜊ lrã ducit ad spm̄. et q' illã impl3
spūalit' ꝛ dat' ei altior intellcs ut
ꝛ eã impleat mō altiori q꜊ intellcs
dat' ꝓ opus. sic ei ex actiō sit cōte
platiuis. ex iusto iustior. ex sancto
sctior. sic scī vadūt de vtute ĩ vtutez
sic ſꝑ vadunt ante se semꝑ procē
dit semꝑ se extendit. vel posset alit'
cōtinuari. petiuit ꝓpha intellectū
ut pētrare posset altitudinē dmorꝝ
p̄ceptorꝝ ꝛ ꝓmisit sic facē sic da
retur s' intelligere d. custodia illaz
in toto corde meo. lh' iã expoit ad h'
velle suū d. volui. Ɛ3 q꜊ lh' non est
ptātis mee. ideo dedut me. i. da au
xiliuz ad h' faciēd'. s͡ʒ qd' ꝛ aplś ɔ̄fes
sus erat de seipō d. velle m̄ adiacz
ꝑficē a' nō inuenio. vel' posset
ɔ̄tinuari dicē se ꝓpha custodire legē
in toto corde. i. michi de leg' intelligia
obmittere mō pē. lh' petit s' ad h' n̄
modo dari auxiliū s͡ʒ et p̄bei ducat'
q꜊ sine duce homo facilit' posset
deuiare ꝓꝑ q' dt. dedut me et moue'
qd' lh' pro dectãde lrē [cancelled] lex vetus
que ē p̄ambla breuiori via in decā
logo suo implet' mō q' p̄us ꝛ ꝑfitā'
ꝑ ɔ̄silia qm̄ ꝑ p̄cepta q' qd' sit verã
p3 ex versu isto in quo impletō3 leg'
que mit ē vocat semitã. s͡ʒ illaz q'
p̄us erat vocat viam. mō ex vtute s͡ʒ
mōis biuor ē semita q' via go qd' vã
et notū ē q' directior ē via ad celuz
ꝑ ɔ̄silia qd' saluator innuit qñ illi

adolescēti mādata seruāti dixit. si vis
ꝑfectus eē vade vende omnia que hēs
ꝛ da paupib⁹ ꝛ sequere me. q. d. citius ꝛ
securius ꝑtransib'. In no' ar' modo
p̄cepta sc' plā qm̄ p̄us fuerāt ꝛ go lō
gior ē mō via. tz͡ᵃ. ex isto. q꜊ sic q' hēt
transire vltius vtraq3 reōtē via h' est
sic ꝛ qui impleto h' ad h' restat plus
implēd'. ans' q꜊ oīa p̄cepta q' sunt
tūc. mīt sc' ꝛ tū h' addita sc' m̄ multo plā
ut3 ex illo ewāgelij audistis q꜊ dictū
ē antiqs nō occides. nō mechaberis
mō h' ꝛ mō stat ꝛ additū ē non irasā
ꝛ nō ɔ̄cupiscē ĩ corde mliez ꝛ diūs ꝑ ex
pressuz dicit. n' iustia vrā hūndatior
fuit qm̄ illorꝝ nō intrabitis ĩ regnū
celorꝝ. ꝛ ĩ ɔ̄silia m̄iqs exceūt leg' p̄cep
ta. go quo ad illã ꝑtē qd' sic. anez q꜊
als q' dei implet ɔ̄silia p̄uaricaret' e⁹
p̄cepta q' n' dicit Et dicit' lrã ista
in duas ꝑtes. p̄mo petit bn̄ficiū di
rectōnis d. dedut me. 2° allegat ad
h' promptitudiēz volūtis d. q꜊ ipaz
volui. ita q' p̄mo petit 2° exauditiō
nis rōz adducit s͡ʒ suã ɔ̄suetudinez
dt go dedut. q. d. legē imposuisti. s͡ʒ
q꜊ i' nō deducit a' quē ad ꝑfectū iō
ex illa dedut ĩ semitã. i. in ewngeliū
q꜊ vetus lex spūalit' intellcā n' ɔ̄ur
ab eo. Pro cui⁹ intellcū notād'
hugo in li°. de sacrīs tres leges v3 nā
lez moysi ꝛ ewāgelicã appat illis
trib⁹ elemēto voci ꝛ sermoni. legē
nālez elemēto. legē moysi voci. le
gē ewāgelicã sermoni. Ɛzã sic in
elemētis ē sonus s͡ʒ nō ē sēsus. sic ĩ
lege nē. in voce ut ĩ dictiōnib⁹. sēsus
q' ē s͡ʒ ꝑfcs nō ē. sic in lege moysi
s͡ʒ in s'mone sensus ē ꝑfectus sic in
lege ewāgelij. vnde illud ē p̄ceptū
legis nature carnē cū sāgne non

comedas · solu e inutu et nullus appet
sensus · s tn lex moysi addidit d · non
occidas ibi iacerat sensus · s no psts
q tamen ewangeliu gpleuit prohibes
oez nec motu · sic no comede carnez
porcina erat quasi inutu · s qs e ibi
sensus quasi nullus · s dix lex · no me
chabis explicitur sensuz q ewagliu
gpleuit pcipies nec mliez aspicere
ad gcupiscend ¶ Ex quo inseq p° q
dnt obedia leg et ewagelij · ro qr dct
illaz legu sensus / alit deducit sic
dct ei obedire pcepto qr e pceptu et
qr e debitu · h e ex obligacoe ad qua
stringit gminato et timor dme ptatis et
obedie pcepto volutarie no qr pcept
et debituz · s qr pceptu et bonu ad qd m
plem amor impellit ¶ Sic ei dct obe
die hay legu vnde i lege pro rne sepis
sime adducit i° ego suz dns fortis zelo
tes vindicatis · i ewa° vo i° ut sitis filij
pris vri q in celis e · optat go iste de
duci in semita · i · in lege nouaz h e ut
dina madata impleet magis ex aoe
q ex timore qr i° e filioz h suoz · ¶ 3°
inseq q alrois gdicois st ewagelice
pfcois q erat in lege moysi ro e gsi
lia leg mosaice solu erat i extitacoe
corpali utz devotis nazareoz · s gsilia
ewagelica st in execucoe opm caritat
utz mathi xix · si vis pfcus ee vade ve
de oia que hes et da paupib et sequere
me · de quib instruditr in alia q° · ¶ 3°
et si in lege dnis aor pcipiat · no tn
ita pfcus sic in ewa° · e ei aor debit et e
aor gratuit e aor quo diligit ds qa
bnficus et e aor quo dil deus qr bon
e amor q gnat ex bnficijs tpalib acce
ptis ut promiss · et e aor q gnat ex bn
ficijs spualib et eternis quodo certu e
q aor pcipit in lege ut gnat ex bnfi
cijs tpalib · dr ei deutro · xi · p multa
bnficia ama dnm dm tuu et obs rua
pcepta eius cerimoias et iudicia · et
subdit ut possis intrare et possidere
tra ¶ Qb pmiss po h pma q° · lex
nalis et moysi st pambl ad lege ewa
gelij · p ps pz sic · qr sic se ht natu ad
gratiz sic het se lex ne ad lege gre · s
qr na ordinat ad gtiz · qr pficitur
p gtiaz · go et lex ne ordinat ad legez
gre et pficit p eaz totus processus e
expse not go illa ps gclois va · et
posset deduci ex his que st utrisqz le
gis qr lex nalis dictat deu diligend
qr creator pncipiu et bnficus · dctat
diligend proximu qr ho eiusd nate
eid spei et qr ab eod gditus · s lex ewa
gelij dicit deu diligend qr bonus qa
saluator et redemptor et glificator et p
ximu qr ad imagine dei q dme gre
pticeps et gle ee pt et qr ab eod redept
ido notu e q vnu istoz ordinat ad
aliud et vnu pficit ab aio ¶ Cor.
lex ne no est lex ewagelij · ro qr or
dinat ad ea et p ea pficit · ita q non
aufert nalis lex p ewagelu s p
ficit · et c vz ar · lex ewagelij scpta
e in cordib hoim sic lex nalis go v
illaz e ea qr dnt ambe scbunt · lex
ei ne e ex natia insita et iusta ¶ Sz lex
ewa e ex gra indita vnde sic lex nalis
ead e ap ob · sic lex ewagelij ead e ap
oms credetes · vnde dt alexand de h
in scpto tcij q aa e inscpta debita fa
ciendi s dictame inditu gscie ab ipa
gdicoe dt ei glo · ro · i · lex nalis est
qua quisqz intelligit et s gsciu est
q sit bonu et q malu · h siquid est
ap oms et aa e inscpto debita facie
di gscie inditu no ab ipa condicone
s ex fide seu iustificacoe oib credetib

impressu · et io de lege euangelii dr̃ tercio
primo quod ipsa virtus in salutem omni cre-
denti · Circa · lex naturalis non est pars euange-
lii alias enim similiter esset cum eius · partes enim sibi
cum toto sunt · licet habeant proprietatem nature et si esset
similiter non esset preambula que est contra quod
est tamen lex naturalis legis euangelice sim
damentum quoniam natura est ipsius gratie subiectum
et inde est quod quicquid dictat faciendum lex nature
modo altiori dictat lex euangelii · virginitas
bigita super naturalem legem matrimonii est ad hoc
ut generetur homo et multiplicetur species ·
gratia ad hoc ut homo gratus regeneretur ad salutem
et ut proles multiplicetur in cultum dei
Circa · et si lex euangelii vlis est et lex nature
similiter non ob ex inde illarum legum argui ide-
ntitatem · hoc quia differens est vlitas illarum · lex enim
naturalis vlis est omnibus secundum causam et secundum effectum ·
quia omnibus imprimitur et ipsa cum hoc naturam in-
separabiliter concomitatur · Sed lex euangelii bene
vlis quo ad causam quia omnibus exhibetur · non est
enim personarum acceptio in eo · sed secundum effectum
non est in omnibus quia non omnes obedivit eu-
angelio · sed sic solum est in ipsis credentibus
Et ex his duo inferuntur · primum habetur
legum earum diversitatem ostendit · lex enim naturalis
habet habitus naturales · et lex euangelica habet
habitus gratuitos et quia gratuitum est magis
est et nobilius est quam id quod naturale est · Secundum licet
lex utraque est perpetua tamen differunt · naturalis enim
perpetua est quo ad omnes et in se · sed euangelica
solum quo ad credentes et quantum in se est
dona enim gratuita ex deo que dat et ex
sua conditione perpetua sunt tamen arbitrii liber-
tate possunt omitti · petendo ergo iste deduci
me domine in semitam · i · in lege euangelica
optat ut illa que sunt super naturam data ut
deducerent eum usque ad gratiam per quam
perficerent et voluit iste violare viam
sue nature · vidit quod natura ex se deperdat
adeptam · habet suas rationes quibus possit de-

venire ad cognitionem dei et ad amorem dei et ad
omnia alia que sunt necessaria ad salutem dicit
enim hugo de sancto victore · non deest anime rationes omnium
que sunt necessaria ad salutem · Sed quia illas non
potest ex se educere quia corrupta est et quia vela-
ta est · ideo petit hic ad gratiam adiutorium ad
intellectum suffulta perficeret Secunda pars quarta
dicit quod lex moysi est preambula est ad legem
euangelii · pro cuius declaratione notandum quod
tria possumus considerare circa legem utramque
scilicet causam efficientem finem et sensum utriusque le-
gis efficiens est vlis idem · finis utriusque v-
niversalis idem · utramque enim dedit deus ut no
tum est · et utriusque legis finis est christus et materia
aug. finis perficiens consummans non inchoans
ac consumens · Sensus idem vlis quia Greg.
super primo rota in rota ezechielis primo dicit
dicta enim eloquiis temporibus disiuncta sed sensibus
uncta sunt · quia quod lex predicat hic exhibet eu-
angelium · Sed tamen in propriis illorum rationibus
differunt · licet enim lex utraque data est a deo tamen
vetus data est per homines puros · sed euange-
lium per hominem deum Io. primo lex per moysen da-
ta est veritas per ihesum christum facta est Sicut v-
traque lex est ad christum · sed lex vetus est ad
christum declinando malum peiorem · lex no-
va faciendo bonum priorem unde aug. Aug. contra faustum
contra faustum in lege veteri · homo vetus formi-
dinis coactus · augetur hic novus homo
spatiatur latitudine caritatis · Sic et v-
triusque sunt varietates sunt · Sed vetus testamenti
veritatis insignia novi in exhibitione · quod enim
lex et prophete prenunciaverit hic in novo de-
monstratur impletum · Et omnia hec ostendit quod
moysi lex erat preambula ad legem euan-
gelii et per consequens illa prius gradimus via · cum enim
sunt hee leges eadem lex in universali · sed
tamen differunt in particulari · non quia illa est
quedam inchoatio · hec vero perfectio · non quia prima
data est populo carnali et rudi · hec vero spiritu-
ali · illa parvulis · hec perfectis dicit enim aug.

in libro de vera religione Sapiens medi
cus alia mandata dat infirmo per minis
tros alia per se. sic deus que dedit per moy
sen et alia per se ipsum ¶ Corr. lex et euange
lium non sunt ad inuicem desperata Ro. quia que
uiuit in v libris ut dicit p' istius partis g
et vos eam vos subordinant ergo corr. viii
vnde aug. de ciu. dei quam quedam recapi
tulatio mosaice legis quia hec habet in summa
quod illa habuit diffuse iuxta id. in hiis du
obus mandatis tota lex pendet et prophete
Et quidam eius esse legis plenitudinem. quidam
legis perfectionem. ex quibus manifeste cum vi
tus correlarium ¶ Corr. lex et eius non
sunt ad inuicem contraria. licet ei videatur contrarie
quo ad verborum superficiem tamen in sensu g
uenuit. Sepe etenim quod lex vetus prohi
bet. hec lex noua admittit et econtra quod no
ua prohibet hec vetus admittit. econtra
tamen sic in ex. leuit. xi. multa prohibet
edi tanquam immunda et math. xv. dicit
dominus non hoc quod intrat os coinquinat ho
minem ex quo apostolus recipit quod omnia munda
sunt mundis ad tit. i. dicit ei lex est ambas inmu
das per se quia fuerit aliquas immun
dicias ut vsum abuterentur vnde pro
hibet specialis quibus utebantur ad cultum ydo
latrie et propter indignitatem illius populi. Eu
angelium vero concedit omnia respiciens
ad naturam rerum. ad debitum vsum et addignin
tatem vtentium. Sic et lex admittit odiu
inimici. eius dilectionem precipit in quo nulla
contrarietas. quia lex aspiciat culpam eius
vero naturam ¶ Corr. et si lex et eius non
sunt desperata nec contraria. tamen differentias habent
inter se nonnullas. prima differentia quia lex est
infirma. i. per obseruantias corporales non
iustificat. eius vero virtus est ad salu
tem omni credenti. 2a lex est seruitutis
eius pietatis. 3a lex est promissionis
eius exhibitionis. quarta lex est uelate ve
ritatis eius vero reuelate. quinto lex est oc
cidens. eius viuificans. lex puniens
eius non remittens et peccantes et omnibus hec dicere
et sique alie adducuntur satum habent intel
lectum ¶ Et per hoc petit deduc. q. d. ex
quo posuisti legem moysi. deduxisti ipsi
intellectum. iam nunc adiuta est per gratiam
deduc in semitam. i. da ut ex hiis perambu
bulis deueniam ad illa que perfecta sunt
ut ad iustificationem perfectam ex omissione
peccatorum que enim lex ostendit esse peccatum eius
iustificat illa et sic de aliis differentiis. et hoc
semita certe duplex. vno modo pro recta
ac breui impletione omnium mandatorum
exponitur ergo sic deduc me domine in semitam
. i. in viam rectam et ita breue. et certum enim est
spatium breue in medio posita. quo dicitur
ps. lix. Semite eorum iniquitate sunt. Tercio
siquidem longam viam faciente vnde num. xxi.
tedere cepit populum itineris et laboris
quia circuire debebant terram edom. vel sic
deduc me in semitam. i. in viam artam quam
pauci vadunt ut sic non habeant obuiantes
et impedientes. dicit enim math. vii. arta est
via que ducit ad celum et pauci sunt qui va
dunt per eam. et dicitur in semitam mandatorum ut
scilicet sic esset compendium. et iam christi de mandat
gratis vie fecit semitas quia ad mandata
que antiquis data sunt fecit additamenta
que quidem additamenta licet precepta multi
plicant. tamen viam aliquo ad primum fa
ciunt breuiorem eo quod sunt iustitie consummationis
¶ pro cuius intellectu clariori ponitur hoc g
x. mandata legis modo breuius implentur
quam tunc implebantur. Ro. quia hodie omnia man
data in vno sermone implentur. quia ei proximum
diligit legem impleuit. Item vnum ex implet
quia per dicentis. Ex dedi vobis. ut quemadmodum
ego feci et vos faciatis Item ex additionibus
que non sunt aliud nisi quedam explanationes
legis. Tunc enim breuiter dabantur mandata. sed

no dabat adiutoriu ad adimpleda
ea ut dicit inue. no erat ita p ex qui sic
s madatu dedit p sic sectat. nec tales
expositores hunt Modo ut h apparat
h in practica accipiamus a q hi ex
plano aute oclos. inquit sic dns au
distis qz dictu e antiquis. no occides
ego a dico no irasca math. v. ubi hy
larius pulcre in ingressu opus leg
cepit excedere no dissolue. Ex quo
pz q dns ira prohibendo illius p
cepti pfectioz ondit. Ro qz pfite illud
pceptu implz no occides qui no ira
scitur ut dicit Cris. ymo biuior e via
ista ad adimpletoz. to e qz posito h q
dr non occides no stati ponit no ira
sci rita no occidedo adh homo legi e
reus si irascat Qz posito no irasci sta
tim ponitur no occidere. sic q n irasce
do homo facit lege in toto Ite dicit
dns audistis qz dcm e atiquis no me
chaberis v no solum prohibet actus
mechie exterior f iudeoru reputacoz
f e volutas interior f. dm explanacoz
unde sequit ego a dico vob omnis q
uidit. et ponit h visus f beda procii
motu ad delectacionez ex quo actiqz sesu
procedat. mliez pones sexim muli
ebrez commiez facit suasiom ad co tu
pistend eaz r ea intencone ut concu
pistat h em no e titillari f e consen
tire libidim Jam mechat e eaz icor
de suo v Cris. si uidero z concupiero
z no plus fecero adult ero Ex quo
pz q no soluz gsensus ad opandu
f ad delectand mortalis e. qncuqz ex
teriori visui gnicta e intecio que est
gsensus mechandi iaz pctm e. ille ei
vidz ad gcupiscend qui ex visu exten
dit gsensuz ad delectand. z pz quo dns
dat valde breuez viaz ad implendu

illud pceptu. qz sigs incitat incitatia
ad delectand mqm mechab qz imme
chia no aliud n corrupta delectacio qn
tur. siquid no itur in cordis affectoz
qn n soluz volutas interior cohercet
f z qn actio exterior ad gaupiaz sustitu
dum inita. It dicit dns audistis qz dic
tuz e atiquis oclz pro oculo z e manda
lex ut siquis oclm eruet ut oclz eruit
teret ut homines tiore cuti alys n fa
cerent q soli pati nollet. ego aute dico
vobis no resiste malo f pene qz sp
malo culpe est resistend. qd dns pro
pate teneda madauit. z Goria h
expomt quia gradus unus e n plg
reddere z im reddere z isti duo cunt
in ueteri lege. z e malu no reddere z h
noua lex incipit. qrt e patu ee am
plius tollerare z mih recipit quo ad
hunc punctu gsimmatoz Ex quo e
lico q lex ewangelica quasi queda me
dela occurrit huanis defectib. dicit ei
aug lex voluit iniurias tollerare
ut pretibutoz homines desinerent inia
ee Qz qn homines audacia sua legis
spuerit timoz crescentes in malu. sal
uator p humilitatez voluit iniuriaz
vincere ut uel sic homines flecterent in bo
num dni s iudent no reddi malu pro
malo. Iste gto n solu petit deduci ad le
ge nouaz que re uetis e quasi semita
f petit deduci ad copediosaz impletoz
madatoz: quaquid impletoz vocat
semitaz. qz racta e z ducta e ob deuiis
obliquitates z pauci inueniunt eas
z paucores vadt peas Qz qrtz vadut
peas cito pueniunt. qz tute e pfectionis
q hoiez non retardat a gsecucioe etne
btitudinis. deusta etei z hi impletoe
illud e dictuz e math. xix. si vis ad vi
taz ingredi serua madata. Et ex isto

pt apparere quod sit veteris legis tpe erant
homines qui legis pcepta decem imple
bant sic copendiose et ista explana
coz nec tn erant homines legis veteris
qr ad eos ptinebat. Sic modo multi
sunt in statu euangelico q ad vetus p
tinent testam. qr non p spm sz p litterm vo
lunt adimplere dina pcepta. Alio
semita madatoz intelligi ee gsilia
euangelica ad que iste petit se deduci
qr sunt maxime altitudinis et eximie
pfcois. Unde dicit b. t. li. iij. g gentiles
c. cxxx. q pfectio hois gsistit in h
ut amore ferventi in dina feratur et illis
inhereat. Consequens ae est ut q vult
ad h deuenire q abiciat oia que pos
sent eu retardare. illa vz qb insistes
in possit diuis intende. et ro e qr ip
e q mens hois intese ita diuisa occu
petur. vt g h d libenis feratur in deu i dina
lege dant gsilia qb homines ab occupa
coib uite psentis retrahent quatinus
ple e retrahi vitã tterenaz agenti. Et
qr ut dicit b. t. li. iij. g genti. c. cxxx. fm
genez mod huane vite erga tria gerit
sollicitudo. pmo circa ppriaz psonaz q
agat aut comiersetur. 2o circa psonas e
coniunctas pcipue circa coniugem et
pueros. 3o circa res procurandas qib
homo indiget ad sustentacoz uite. Ad
amputandam g sollicitud circa res tpales
dat gsiliuz paupertatis ut sz res h
abiciant quaz sollicitudine aim
posset implicari. Math. xix. si vis p
fectus ee vade vende omnia que hes
et da paupib et sequere me. Cui gsi
lio adiungitur illud aliud. Nolite solli
citi ee. et illud. Nolite cogitare in cras
tinuz. Ex quo pmo pono pro decla
racone. Et si diuitie sunt aliq bonu hois
tn quia bonu e corpis eis pma ps nota

e qr sunt bonu fortune. Et qr ad victu sunt
ncie. Et qr multis deseruiunt ad v
tutis. Ex quo pmo elicio q no ois
sollicitudo de rebus tpalibus e vitanda
ex quo eni homo absq comestione vi
uere no pt. ideo ad in de illo qd co
dere cuiuz h e d. et ro qr talis no im
pedit gteplacoz ecnoz. Ex quo eni h
in corpe positus necio agit in ista que
ad cotéplacoz incipiunt ut dormiendo
comedendo et c. ergo no e obmittendo
sollicitudo ad vitã ncia pp inciup
coz coteplacois als ei pari roe non
deret ambulare. os ad comedend apire
fugere lapid cadente uel gladiu irruente
s expectare q ds opareret illa q d e de
uiz temptare. 2o q no omib paup
tas e bona. na illis e bona paupertas
q sunt ita disposite ut circa meliora occu
pent. illis no nociua e qa diuicia et sol
licitudine libati incidit in peiores
occupacones. dicit ei gg. vj. li. mo
raliuz. sepe q huanis usibus occu
pati bene viuent gladio sue quie
tis extincti sunt. 3o bonuz sustentaco
pp ncium nullomo e obmittend. Ro qr
h e ad vitã ncium ad tm q nullo ma
iori bono eius pt fieri recopesacio pp
qd dicit b. t. solum illa paupertas e
laudabilis cu qua remaz sufficiens
homi pmod licitu se sustetãdi. Un
s b. t. v s. iiij sunt modi viuedi i pau
ptate voluntaria. pmus e siuat sub
aplis. tunc ei de pcio illoz que vende
bant fiebat diuisio prout vnicuiq
opus erat. Act. iiij. et te h eat mod de
lict p pe sustentacoi. 2us e que siuauit x
q nichil huit. s recipiebat ex bonis
aoz sustentacoz et eu aplis. Lu. viij.
q mulieres que d sequebant x p ministra
tes ei de facultatib suis. et h et e mo

se sustentandi. Secundus modus est habere possessiones
communes ex quibus victus eorum provide-
atur prout opus est prout etiam in monasteriis
servatur. quartus modus victum propter maius
obsequium bonis propriis prout paulus
apostolus faciebat. modo in hiis omni-
bus servatur facultas victum propriam
sustentandi.

Secundo per expositionem patet quod
divitie aliquos retrahunt ab usu virtu-
tum et hoc vel nimia sollicitudine vel
nimia ad eas affectione vel mentis ela-
tione que ex eis consurgere. dicte et ad tam
male sunt inquantum ab usu utitur impe-
diunt. ergo illa per expositionem vana et ante est
notum deserere.

Ex qua parte elucido et expo-
quod divitiis carere non est bonum simpliciter secundum se
quia aliter esset omnibus bonum quod est contra iam de-
terminata. Carere ergo eis bonum est in-
quantum se carentia seu paupertas libe-
rat ab illis vitiis quibus aliqui per
divitias implicantur et a sollicitudine
et inquantum homo eis carens liberius pot-
est divinis vacare et spiritualibus bonis. Ex
quibus elucido quod omnia relinquere non est
contra hominis inclinationem naturalem. licet enim post
lapsum insit homini a natura appetitus
congregandi illa que sunt ad vitam necessaria
non tamen sic quod oporteat quemlibet circa talia oc-
cupari. sicut et in apibus non omnes eidem
operi insistunt quia quedam earum colligunt
mel quedam faciunt domos de cera et e-
arum reges circa talia opera non occupantur.
Simile est in hominibus. multa enim sunt necessaria
ad vitam hominis ad que unus homo
nullo modo potest sufficere. ideo divina providentia
per diversorum hominum inclinationes ordinavit
officiorum distinctiones. Cum autem vita hominum
indigeant non solum temporalibus sed et spiritu-
alibus necesse est ut quidam vacent rebus spiritu-
alibus propter aliorum melioracionem quos a cura
temporalium ut etiam dictis patet oportet esse abso-
lutos.

Ex quibus ulterius elucido quod omnia
relinquere nec se subtrahit nec aliquo
adimit societati humane. nos enim quia
in quolibet modo paupertatis remanet spes
probabilis de sustentatione propter necessitatem
ut iam est dictum. Non est et humane societati
quia qui per paupertatem subtrahit se facul-
tatem aliis subveniendi corporaliter ut pos-
set subvenire spiritualiter nec societati de-
rogat ex quo bona spiritualia sunt digno-
ra et magis saluti proficua. Secundo generatur
sollicitudo circa personam coniunctam ad quam
amputandum datur homini consilium de virginitate
et continentia. hinc dicit apostolus prima Cor.
vij. de virginibus preceptum non habeo consili-
um autem do. et rationem assignat dicens. quia
qui sine uxore est sollicitus est quomodo pla-
ceat deo. qui autem cum uxore est sollicitus
est que sunt mundi et quomodo placeat uxori
et divisus est. Cum ad virginitatem ad devi-
tanda peccatorum occasiones illud scilicet si oculus tuus
scandalisat te. si manus. si pes etc.

Circa quod ponitur quod secunda omnimoda con-
tinencia ad statum humanam altitudinem
pertinet. quia dicit immunitatem a delectacione
corporali sensibili que provenit ex re-
solutione seminis et propositum perpetuum
ab illa abstinendi prout dicit b. t. secunda
secunde q. clij. modo certum est quod hoc est excel-
lentie. Unde ambrosius de virginitate dicit
pulchritudinem quis potest maiorem estima-
re decore virginis que amatur a rege
probatur a iudice dedicatur domino conse-
cratur deo. Iste enim sunt que agnum
sequuntur quocumque ierit que cantant can-
ticum novum quod nullus alius canta-
re potest. Et Cyprianus dicit virginitatem
esse illustriorem portionem gregis christi. Tertio est quia
hec continentia et puritas reddit hominem
habiliorem ad elevationem mentis in divina
et in spiritualia bona et quodammodo hominem

ponit sup statū hominis ꝛ in quadā
similitudine angelorum ¶ Cor. ꝛ si matri
monio aliq̄ inherentes aut equant̄ eis ꝑ
ferunt virginibus ꝑph' nō oꝫ matrimo
niuꝫ eē excellencius virginitate. Abra
braham ꝫ eīn ysaac ꝛ iacob matrimo
nio vsi sunt sic q̄ ab altitudine mentis nō
deiciebant̄. nec a contemplacione veritatis
ꝛ diuinorum que minus aliquando distrahebat
dt. b. t. qꝛ mentis virtute ꝑfectissima
fuerunt. ꝫ nō oꝫ ut exinde virginitas
sit inferior qꝛ ꝑfectio virtutis ꝑsone
nō ē sufficiens arg' ad ꝑfectionē status
ex eo q̄ aliquis ꝑfectiori mente vti
pt minori bono quaꝫ alt' maiori ¶ Cor
et si ex diuina prouidencia veit maris
et femine commixtio ad multiplicationē spei
nō tn̄ oꝫ cuilꝫ insistē multiplicationi
sic data ē homini virt' pugnandi in
iusticia edificandi. nō tn̄ oꝫ q̄ oēs sint
milites aut edificatores. ita data ē
homini virtus generatiua ꝛ ea que ad
eius actuꝫ ꝑtinent nō tn̄ oꝫ q̄ quilꝫ
illo vtatur. nec illud preceptum stringit
crescite ꝛ multiplicamini. qꝛ illud
ad multiplicationē spei datuꝫ ē vnde
sufficit q̄ ꝑ aliquos exequatur. ¶ Cor
omnimoda continencia reseruata ē ꝑ tempus
noui testi. quia ꝫ eīn nō expediebat
a matrimonio abstinē ut in primis
mundi inicio qꝛ tc̄ pauci erant hoies
ꝛ primo cepant multiplicari. ꝛ etiam
tpe veteris testamenti ꝑ paucitatē
fidelis ꝑpli quē tunc oportebat ꝑ car
nalem generationē multiplicari. nunc
vō spiritualis ꝑplus ꝑ spiritualem generationē
multiplicatur. ¶ Tercio gerit̄ solli
citudo circa ꝑsonaꝫ ꝑpriaꝫ q̄ cogitat et
vbi conuiset ꝛ cum quibus se occupet
ad quā amputandā datur consiliuꝫ obe
diencie ꝑ quā homo disposicionē

suorum actuū committit superiori ꝑ deū
vnde ad he. ultimo. obedite prepositis
vris ꝛ subiacete vos eis ipsi eī ꝑuigilant
quasi rōnem reddituri pro aiabus vris
Cui adiungitur illud consiliū mansuetudinis
si quis te ꝑcusserit ad vnā maxillam
prebe ei alteram. ꝛ illud paciē. Si quis
te angariauerit ire ad vnū stadiuꝫ
vade cū eo alia duo. Et illud de verborū
simplicitate. Sit sermo vr̄ ē ē. nō nō. ꝛ illud
de intencionis rectitudine. si oculus tuus fu
erit simplex ꝛc. oia eīn hec ꝑtinent voto o
bediē ¶ Circa qd' ponitur hec concl'o. obediencia
licet necitatem includat tn̄ nō minuit
meritū sanctitatis. p̄a ꝑs ꝑꝫ qꝛ necium ē
inferiores suis superioribus obedie ꝑ or
dineꝫ a deo institutū. oīs enim ꝑtas
a dnō deo ē. q̄ autē ꝑtati resistit or
dinacioni dei resistit. nō ē g' hec ꝑ Eccl.
xv. deus constituit ab inicio hoieꝫ ꝛ re
liquit euꝫ i manu consilij sui. nō ei sic
intr̄ hō relictus sibi ipsi q̄ liceret sibi facē oē
illud qd' velit. ꝫ qꝛ ad id qd' ē faciend'
nō cogitur ut alie creature necitate nature
vnde sic alia ita ꝛ obediere superiori oꝫ
homo ex electione ex ꝑprio consilio procedē
te. dicit ei glo. duꝫ aliene voci humili
subdimur nosmetipsos in corde supe
ramus. Et ex isto ꝑꝫ veritas 2e ptis q̄
ex quo eīn obediencia nō lꝫ necitatē co
actionis aut violenciaꝫ exteriorē impl
lentem ꝫ necitem electiuaꝫ quia ordo di
uinitus institutus exigit nō minuit
ymo augꝫ merita sanctitatis ¶ Est tn̄ ad
uertend' q̄ non hec ē obediencia consilij qꝛ ista ē
precepti et necia ad salutē. dt eīn. b. t.
2a 2e. q. ciiij. i responsione ad iij. articulꝫ
nulla opera sunt meritoria nisi procedant ex obe
diencia. sic nec sunt meritoria sine caritate
obedienciā ei sine caritate eē nō pt. Et dic
Si quis martiuꝫ sustinet. vel sua omnia

paupib' erogaret z nō ordinat et h'
i adimpletōz voluntatis dīne qd' itē ad
obediaz ptinet meritoria eē nō posset
Cz iᵃ obedia ē ḡsilij que ē ex professi
one voti que anteqꝫ votū emittit'
nō ē salutis nctia Cz qnticto emitti
sit nctia iuxta illd'. vouete z reddite. nᶜ
adimit aliq̄ voluntarij. Sz ut dt. b. t. li
nij. ḡ gentiles faciūt voluntatē magis
intense tendere in actus v'tuosos
Et ponit exᵐ de v'tuoso hītu vnius et d'
btis z'. d. hītus v'tutis q̄nto fuit p
fectior tanto vehementius facit ten
dere voluntatē in bonū v'tutis z min'
ab eo desistere. q' hītus sic ad v'tutē de
uenit quādā v'tutē infert ad bn̄
op'and'. sic z votū. Et quid btis qui
peccare nō pnt nichil libtatis deprit
aut bonitatis. et multa t' de laude
hī obedie ponūt'. hīt tā ḡsilia subalia
sc̄ cultz religionis. z obs'uatores suos
eligūt a malo nō solum q̄ntū ad ex
paz sz q̄ntuz ad tāz Cum ei malū
oriat' ex tplici radice. vz ex ḡcupiā car
nis aquā elōgat ḡtinētia. z ḡcupiā
oclōz aqua elōgat paupitas. ex su
pbia vite aqua elōgat votū obedie
Et sic h' exponit' lrā. doīe deduc me i
semitā mādatoz tuoz. i. in effcus
istoz ḡsilioz mᾱb' exercens eo pfectius
eo compēdiosius mādata tua imple
possez. i. ē ei q' vouit paupitatē pfctū
id impl'z nō furtū facies. z id alienū
nō tōcupiscas q̄m al' q' ñ vouit. qz
iste ut nec cogitatōe faciet ḡ h' pceptū
abiecit a se ppāz voluntatē hn̄di. ita
qꝫ iste nō inult eē ḡtēt' de illa legis p
fectissima impletōe. sz petit se deduci
in opa sup'erogatiōis mᾱb' reluce
ret altior impletō legis q̄m in illis
opib' ad salutē nctijs. Cz q̄re deus de
bet eū sic deducē a lege nē ad sc̄ptā. a
sc̄ptā ad euāgeliū. ab euāgelio
ad istaz altitudinē. dat rōz qꝫ ipāz vo
lui. h' ē optaui z desidāui. q. d. sp me ad
hā altitudines adaptabā. Exq' ita
pit' pmo nullū cogit ad tales pfctōes
qꝫ nec volt hr̄e coacta seruicia dꝫ me'
signū soluz ab illis mādauit recipi
pmicias q' eas offerret voluntaie. zᵒ pz
ex inde qꝫ nō omīs dꝫ deducit ad hās ex
cellētes actōs Rō qꝫ nō omīs volūt eas
assequi nō omīs se ad earz assecutōēz
disponūt.

Inclina cor meū deus i testimōia tua et
nō in auaricia. deducto ē pph'a ad istaz
ḡpēdiosaz impletōz pceptoz. h' petit
ut deus cor suuz ītlinaret sic in istaz ut
nūq̄m ab ea declinaret. et rō ē qꝫ p pre
ceptoz impletōz hō nō cogit' ne posset
i sinistrū declinare. ita qꝫ iste ḡsidans
fragilitatē suaz z mot' voluntatis sue in
diuersa petit ut ad illa mᾱb' iaz erat
anim inclinatū sp h'ret. solus ei deus hr̄t
anim hoīm stabilire. ne ab h'is trās
euntib' flecteret'. z ideo appoit. z nō i aua
riciaz. Vel posset sic ḡtinuari. deduc
tus ē pph'a ad illaz altitudinē ḡsilioz co
silioz que sc̄ quedā semita māda
toz dei. h' iā ne excellencia illa eū d'
duceret ad sup'biaz. petit sinuz anim ad
sua testimōia inclinari. i. illa oīa cor
de facē humili z subiecto diuinis testimo
nijs Aliq̄z uꝫ dictū ē. dei testimōia
sc̄ p miria qꝫ p illa deus testificat'
quātū nos diligit. modo itū ē qui
q' in suis opib' rōz hr̄t ad p passiōem
cor suū custodit ab omī vanitate.
Vel sic qꝫ pph'a p multoz bonoz opꝫ
execucōēs petit a dnō deo ne paliquā
intētōis curuitatē fraudaret' eterna
mercede. q. d. deduxisti ḡrāz op'ādi bona

dat rectitudinem intentionis in omnibus ut
vz illa non faciat propter aliquid temporalem in
tendem. ergo dicat. et non in auaritiam. Vel a
liter potest continuari ut habita ista altitudine
siue preceptorum siue per consiliorum propheta
petat se deduci in testimonia dei hoc
est in illa que testificantur illam precep
torum impletionem esse de uoluntate dei. et
illam altitudinem consiliorum sibi. et illa te
stimonia non sunt aliud nisi sine divine scripture
Non sit quod propheta haberet aliquam dubitationem
sed ut eo maiorem haberet latitudinem spa
ciandi vz a preceptis ad consilia. a consiliis
ad dei veritates contemplandas. Et pro
declaratione littere nota quod ista rectitudo cor
hominis cooperatione in diuina testimonia
inclinatum a sua rectitudine potest quo
unusmodo inclinari. vitans quomodo autem ex hoc
quod propheta postquam dixit voluntatem habuisse
ad semitam diuinorum mandatorum petit
ne cor suum in auaritiam inclinaretur
ostendens in hoc cordis sui immutabilitatem
et quantacunque sint gratia dei institutum
et per consequens quod vana. et patet ex hoc quod dicere oportet
est incidere in illum dampnatum errorem qui
dicit quod homo gratiam semel habitam non
posset amittere. et patet exemplariter de
multis sicut de salomone qui prius valde di
uinis testimoniis fuit inclinatus
et postea incidit in auaritiam. sicut dicitur sic
etiam. Item nota argumentum non est hominis via eius
nec hominis dirigere gressus suos. ergo non
potest homo cooperari ad hoc ut suum cor in dei
testimonia inclinet. et per consequens quod fecit propheta
quod dicit dicens se esse quasi mortuum a corde
dicit se esse derelictum a corde ostendens quod homo
non habet potestatem sui cordis. Item sicut naturale
est homini bono insiste ut notum est. ergo
cum dicit se esse delictum a corde dei gratia ac
cedit cordi a bono non potest flecti. et per consequens
quod fecit. gratiam. quod alias diuina gratia non esset

potentior quam malicia cum tamen dicatur sapientia
ptura. Sapientia vincit maliciam. Et
diuinitus. petit enim propheta intentionis rectitu
dinem. et primo petit commissionem sui cordis
ad utilia. secundo auersionem eius non in
auaritiam. et primo notat conuersionis actum
quod inclina. secundo illius actus subiectum quod
cor. tertio conuersionis terminum seu obiectum quod in
testimonia tua. dicit ergo sic. inclina
cor meum. id est eius omnes affectiones dirige
in testimonia tua ut si est gaudium sit
diuinorum impletione. si dolor quod sit diuinorum
transgressione. si spes quod de premio
illorum impletione. si timor quod sit de illorum
supplicio prouaricatione. dicit enim. b. t.
sicut in brutis animalibus inclinatio
non est aliud nisi affectio. sic et de inclinatione
hominis sciendum est. Ex quo supius est suf
ficienter dictum de regulatione et ordina
tione istarum affectionum ideo ad presens
de eis suspendendum. Aliud cor sicut ar
chanum hominis seu profundum a secre
tum iuxta illud ewangelii de cordis thesau
ro profert noua et uetera. id est secretis the
sauris. dicit enim augustinus. cor hominis ar
cha dei est vel habitat dicitur dei vel minera
dei. Uult ergo ut deus omnia interna sua
committeret in sua testimonia vz intel
lectum memoriam et voluntatem in quibus diuina ymago
imago consistit vnde aliquando cor tamen pro
solo intellectu hominis ut est diligere deum
ex toto corde. augustinus exponit. ex in
tellectu sine errore. aliquando pro voluntate
sola. sic accipit dauid dicens. cor meum
et caro mea exultauerunt in deum viuum
dicit namque augustinus. corde credis. corde
laudas corde benefacis benedicis cor
de iam confitentes victimas sacras im
ponis et tradet. Et in terra pax hominibus
bone voluntatis. Aliquando tamen pro sola
mente. unde augustinus de origine anime dicit

hic dicit ... testimonia

cu dr dilige deum ex toto corde · no de
illa pticula que latz sub costis acta
piendu e s de illa in qua cogitacoes
fiut que ideo h nomie appellatur
qz sicut mot no cessat in corde vn
se pulsus diffimdit usqz quaqz ve
naz ita no quiescimus aliud cogitan
do versare · testimoia a dei st omia
illa quib homo indigz ad h ut erigat
ad btitudinis assecucoez ut st fides spes
caritatis z gra dona virtutes · Ista enim oia
ondit z testificatur q ho seip ad hanc fe
licitate erigere no pt · petit g ut ds
z intellz z affectuz z mete tota comi
tet ad illa · at si velz dice · deduc me
i semitaz mandatoz tuoz · iaz cor in
clina da illa dona cordi meo qz sine
talib nec illa proficiet ad salute · at
si velz sic dice · i · dispone omis vies aie
p q gradientia eis dona · tali siquid mo
deus inclinat · iiii · b · t · l · iii · c gentiles
dicit q illa tria gsilia vz paupertatis
vginitatis z obedie soluz signa st
pfectois z quedaz ad pfectioz pparacoes
no st enim ut homo e paup aut
virgo a votiuis obedie e pfectus · per
fectio a e secunda inhesio deo z his que
dei st · Ex quo etiaz pmo q finis be
terne btitudinis ad qua ho ordinat
est homis facultatez excedit · pz qz vi
dere pmaz veritatez sic vires huanas
excedit z io e qz diuina eentia trascedit
omis sbas sepatas · Unde qui dz vide
dei sbaz oz eiz omio a corpalib z sen
sibilib ee absolutu vel p morte vel p
aliqd raptu · ppq dr exo · xxxiii · dr non
videbit me ho z vivet · Relictio oz ut
volens assequi btudine adiutoriuz
supnale assequatur · Ro b · t · e h videre
diuinaz eentiaz que visio e btitudo soli
dei e nale z excedit facultate hois · g o

ad illaz no pt ptingere n virtute supio
ris agentis z p q s no n pauperlum di
gnatz qz qdqd e pprium actu ne no pt p
duci n virtute illius ne · sic luna que
ex se no luz no fit lucida n actione
solis · aqua que ex se no e calida no
calet n virtute ignis · Sic z ho ex se no
pt lucid aut calidus ee ut illa cogno
scet z amaret oz q ex alio pncipio ha
beat illa · ppq dr io · vi · nemo venit
ad me n pr meus traxit eiz · h g o
iste gsidans petit inclinari cor suuz i
h a adiutoria · h a no soluz inicia st p
excessuz inroz naluz ve ultime fe
licitatis · s z p diusa occasia q impe
diunt · dr ei · b · t · g gentiles li · iii · c · Cum
p homi plima st impedimta pueni
endi ad finez · impedit ei debilitate ro
nis que de facili trahitur in erroz p quez
a recta via puenendi excludit · impedit
z ex passionib ptis sesitive z ex affe
ctionib quib ad sesibilia z inferioa tra
hitur qb quanto magis inheret tanto mag
distat a fine · h ei infra st · s finis sup
· impedit i corporis debilitate seu infirmitate
ab executoe vtuosoz actuuz qb ad
btudinez tendit · corp siquidz qd corru
pitur aggrauat aiaz · Ex qb az errore
pnculosu ee pellagianoz q posuert · q
p soluz libz arbitriuz ho pt puenire
ad gliaz dei · q id jo · xv · sic palmes no
pt facere fructu a semetipa n manserit
in vite · sic z vos n in me manseritis ·
Huius itaqz ppoitis ponitur h gclu
ad h q ds p suas inclinacoes reformet
cor coopatio homis requiritur no sup
ficialis · ista gclo pz ex illo dicto dni p
pphaz · Conuertimi ad me z ego conu
tar ad vos · z ideo qz vinculaqz dat gra
s vinculaz virtute · Unde notand · q s
septe hois dispoicoes ds facit septe opa

qnibus cor hominis inclinat insinuatur
scimonia. Cum enim homo habet cor con
tritum et triste, hoc deus non despicit quia
respicit in illud. Unde i. Reg. xvi. dicitur
Homo videt ea que parent deus autem
intuetur cor. Intuetur autem in signum dedo
gratiam commissionis quod fit in dono timo
ris quod est initium ad iustificationem. Igitur
enim dominus per prophetam: nolo mortem peccatoris
sed ut magis convertatur et vivat. Alia ratio
tritio et remissionem inuenitur. Iuxta illud ps.
qui sanat contritos corde. Quartum quando homo
habet cor humiliatum. Cuius sunt tres conditiones
prima simplicitatis, 2a docilitatis, 3a
pavefactio. Cum enim homo priorem gloriam dei
turbatur et animus a capiu est in accepta
cionibus et incidit simplicitate. De corde humili
humile etiam hoc deus dicitur aperire iuxta illud
Machab. et adaperiat dominus cor vestrum. Aperit
autem dando donum scientie quia que absconditur
dit sapientibus reuelat ea paruulis hoc
est humilibus. Et Prov. xviii. dicitur Cor sapi
entis querit doctrinam et ipsa quiescit in
ipsa. Quintum autem habet cor mundum. Cuius est con
ditio triplex. Prima purgatio per confessionem
innouatio per bonorum operum assuefactionem
et delectatio munditie que consistit in
adeptione amicitie divine. Qui enim diligit
munditiam cordis habet amicum regem.
Prov. xxii. hoc cor deus dicitur tangere iuxta
illud i. Reg. x. abiit cum David pars exer
citus quorum deus tetigerat corda. Tan
git autem deus inmittendo suorum quo fer
uore aufert duritiam et in corde facit
latitudinem de qua supra. Viam man
datorum tuorum cucurri etc. quod facit per donum
pietatis. Sextum quando homo habet cor rectum.
Cuius sunt hee conditiones: dei bonitatem
sentire, eius contemplari altissima, et ex di
iudicatione seu examinatione testimonium
laudis habere iuxta illud ps. Laudabunt
omnes recti corde. Hoc deus visitat quia
cor quod est serviens pietate est sic pertinen
tis et patitur fantasias sed nimis quiete
do de celestibus non visitatio fuit immissa
ab altissimo. Eccli. xxxiiii. Visitat
autem stabiliendo in bono per donum for
titudinis. Optimum est enim gratia sta
bilire cor quia constantia ostendit virum
fortem. Quando autem homo cor habet iocundum de quo
illud ps. iiii. Dedisti letitiam in corde
meo quod conscientie faciem exhilarat
animum delectat et vitam anime conservat
quia iocunditas cordis est vita hominis
et thesaurus sine defectione. Eccli. xxx. et
hoc deus emollit iuxta illud Job. xxiii. deus
emolliuit cor meum quod facit dum illud
excitat ad devotionem que maxime consis
tit in conformitate voluntatis humane
cum divina voluntate. Tunc enim quis devotus
dicitur quando omnino subdit et subicit
suam voluntatem voluntati divine quia
ex hoc fit homo promptus et velox sine
exceptione ad omnia que dei sunt. Unde
illud Prov. xxiii. Prebe fili mi cor tuum
michi et oculi tui vias meas custo
diant ut addatur gratia capiti tuo. Hoc
autem fit per donum consilii quo recepto
omnibus contemptis homo dicit deo: deus meus
cordis mei et pars mea deus in eternum.
Sed quando cor est districtum cuius sunt tres
conditiones: prima quia confirmat in cognitione
consilii, 2a quia ordinat sermonem, 3a quia du
cit ad primam viam cor sapientum ut
instituta. Eccli. vii. et ad hoc loquitur deus
iuxta illud Osee ii. Deducam eam in soli
tudinem et loquar ad cor eius. Loquitur
autem deus cordi tam delectatione sue
maiestatis inmittit id quod fit per do
num intellectus. In eo enim quod alta dei et profun
da materia intellectus hominis et cor ipsius
illustratur. Ad id magis est delectatio quia

dicit . b . t . nō pūt ōīa intelligi sine
delectatōne animi . s; qn̄ hō hʒ cor per
fectū . Cuius sūt ɔditōes tres . pⁱma q̄r in
dīnoꝝ cōfirmat . ɔfirmādo quietat
ꝛquietādo stringit ꝛcolligit qd̓ dīus d̓s
ad se trahit . iuxta id . trahe nos p̄ te
cant̄ . i . trahit autē deus qn̄ vnit
secū iuxᵗ id apli . q̄ adheret deo vnus
ē spūs cū eo . ꝛᵃ . Coꝛ . vi . qd̓ fit p donū
sapiē quo hʒ homo malū respuere
bonū eligere ꝛ in vtroq; pseuerare
his modis ꝛistis viis d̓s cor nr̄m in
clinat . Ex quo pʒ pⁱmo q̄ ꝛsi hō ta
les inclinatōes nō mereat̄ tn̄ necīe sīt
dispositōes ad illas . pⁱma ps pʒ q̄r hᵉ
inclinatōes gratiose sīt ut notū ē . ergo abs
q; meritis donant̄ . Alioqn̄ si ex opibᵘ grā
nō est grā . Ro . xi . ꝛᵃ ps pʒ ex de
claratōne ɔdōnis . ꝛº pʒ q̄ ꝛsi deus vel
let nos eē in sua testimoīa inclinatos
tn̄ nō necīte . Rō ē q̄r pmittit ɔtingē . 3ᵘ
pʒ hᵉ q̄r quōcūq; deus disponat hoiē
illā dispōicōē hō pt̄ abicē ꝉ suscipe
qd̓ facit nō aliud nī libertas arbitrii
que nō accipit aliquā coactōē . Se
quit̄ 3º . q̄ deus ad se inclinatos in
clinat . hᵉ pʒ ex pcedētibᵘ . iuxᵗ id ps . d̓
Audi filia ꝛ uide ꝛ inclinā auē tuā
Et sbdit̄ . ꝛ ɔcupiscet rex decoꝛ tuū . q̄ d̓
innuit̄ q̄ illis deus dona sua imp
tit̄ qui se ad ea suscipienda aliquō
disponit . s; hᵉ petit iste suū cor in
clinari hᵉ ē ut deus daret s̓ cor suū
ita rege ꝛcustodire ut dignū esset
deduci p dona dei usq; ad pfectiōē
que ɔsistit in hᵉ ut homo oīo aīā
volūte adhereat dn̄o deo ꝛsic augᵘ
exponit . dicit eīn sic q̄ est inclinatū
cor hūē ad aliquid nī hᵉ velle . voluit g̓
pp̄ha iuxta illud . deduc me dn̄e in
semita mādatoꝝ tuoꝝ q̄r ipsā volui

Et orat ut uelit . i . ut in ipsā uolūtate
proficeret ad tm̄ q̄ a dei uolūte ī nullo
declinaret . Modo vlterius pp̄ha pro
ponit duo in quo hᵉ volūtas d̓s
stabiliri q̄r ī testimonia tua . scdʒ p q̄
a sua stabilitate deflectit̄ d̓ . ꝛ nō in
auaritiā . Circa qd̓ videndū d̓ eīt de dua
bus ɔdōnibᵘ . dicit g̓o . inclina cor meū
d̓s . sʒ p hᵉ tua dona in testimonia tua
i . in illa que ꝉ testificāt̄ ꝛ que de te p
hibet testimoniū . ita q̄ nō solū pe
tit dari dona suo cordi . s; ꝛ effectᵘ dono
ꝛ in ut sit homo ē dolorosus ꝛ ipse
dat donū timoīs ut exinde deduceret
eū ad pctōꝝ oīmōdā remissiōē . Hec
duo testificant̄ de eo q̄ ipē ē benignitatᵉ
magne q̄r dei benignitas eoꝝ remissiōē
opat̄ . Sic si hō ē humiliat̄ ꝛ deus dat do
nū sciē ut exinde deduceret eū ad re
cognitionem pmissiōis . qn̄ ei hō acceptare
missione nō pbʒ aditū pctīs testi
ficat̄ dīne potētie q̄ sʒ dn̄s ita potē
ter pctā abstulit ab homīe . sic qn̄
hō ē iam mūdi cordis ꝛ d̓s dat s̓ do
nū pietatis ut exinde deduceret eū
in illā latitudinē cuiᵘ nō ē finis
s; ad diffusiōē pietatis in os in q̄
busciq; est ymago trinitatis hᵉ ei tes
tificatur de mīa dei qm̄ tāte est mē
q̄ lumē suū expādit sup bonos et
malos . Sic qn̄ homo ē mūdi iā non
solū s; ꝛ mī cordis ꝛ deus dat donū
fortitudinis ut deduceret eū in illā
stabilitatē in qua exīs nō ɔturbarēᵗ
magis nō terreret̄ p horrescendis nᵉ
frāgeret̄ aduersis nō abduceret̄ arduis
hᵉ enī testificat̄ immobilitatē dei q̄ exi
stēs immobilit̓ oīa mouet . Sic qn̄ hō ē
cordis icūndi ꝛ suauis ex mūdicia
ꝛ mīcitudine ꝛ deus infundit ɔsilii suū
donū ut deduceret eū ad pmptitudinē

ardnorum siue sit ia adque tenem[ur]
siue ia ad que nō tenem[ur] · h[oc] ei testifi-
cat[ur] de deo qm suauis ē dñs · et qm b[ea]ti
om[n]es qui sp[er]ant in eo · Sic cu[m] h[oc] est
cordis discreti · et deus dat ei intellec[tum]
ut deducet eu[m] ad reddend[um] p[ro]mpte
r[ati]o[n]es de omnibus que s[un]t fidei spei et
caritatis · h[oc] ei attestat[ur] deu[m] ee lar-
gissimu[m] remu[n]eratore[m] et ultra q[uam]
posset p[er]cipere h[u]manis intellec[tus] · Si-
militer cu[m] h[oc] ē cordis p[er]fecti · et deus
dat donu[m] sapie[n]t[ie] ut deducet eu[m]
ad sapida[m] et degustatiua[m] cog[nition]e[m]
om[n]i[um] que de deo s[un]t · h[oc] eni[m] testificat[ur]
de deo q[uod] b[ea]titudo satia[n]s et reple[n]s me[n]-
tes om[n]i[um] · Sexto[?] ostensis elicito p[ri]mo q[uod] li-
cet cor ho[min]is sit nim[i]s instabile
p[ote]st t[ame]n aliq[ua]n[do] stabiliri h[oc] ē aug[ustinus] q[ui] dicit
li · de sp[irit]u et a[n]i[m]a / requies cordis mi[hi] ē
in dei amore p[er] desideriu[m] fig[er]e · h[ec] ē uita
cordis cu[m] co[n]templat[ur] deu[m] suu[m] · h[ec]
sua dulcedo ē cu[m] in illa co[n]te[m]pla[tio]ne
reficit[ur] h[oc] est totus suus labor ut s[em]p[er]
a[li]q[ui]d h[ab]eat de deo ad co[n]siderand[um] a[li]q[ui]d ad
a[ma]nd[um] a[li]q[ui]d ad laudand[um] · h[ec] ille · Seq[uitur]
ulterius elicito q[uod] ho[min]i ad d[eu]m ascende[re]
ē uia plus / ex quo ei p[ote]st cor in deo sta-
biliri et sic eo refici oz ut uia[m] aliqua[m]
h[ab]eat ad h[oc] p[er]ueniendi / et aug[ustinus] u[er]o d[icit] · uo-
lentes sursu[m] ad d[eu]m ascendere oz nos
p[er] nosmetip[s]os transire / et declarat · oz
nos i[n] nosmetipsos introire et no[n] solu[m]
introire · s[ed] et quod[am] ineffabili mo[do] in-
tius seips[o]s p[er]t[ra]nsire / q[ui] eni[m] seipsu[m] inti-
penetrat transcendit i[d] e[st] ad d[eu]m transce[n]-
dit · Sz q[uod] sit se penetrare et intius
p[er]t[ra]nsire dicit ē clausis carnalib[us] sen-
sib[us] semotis carnalib[us] affectio[n]ib[us]
in se co[n]miti et abiectis omnib[us] cupidi-
tatib[us] se soli et deo intra se loqui h[ec] ille ·
Sequitur[?] aut[em] q[uod] cor ho[min]is est in dei

p[er]t[ra]ite ro[?] q[uod] suus do[n]us h[abe]t i[d] ita flec-
tere q[uod] omnib[us] q[ui]b[us] obiunss[?] tendat in
eu[m] · Unde aug[ustinus] in li[br]o de p[re]destinatione
et p[er]seuerantia s[an]ctor[um] · d[eu]s agit q[uo]d uult
in cordib[us] h[omi]nis l[ibet] adiuuando l[ibet] indica[n]-
do l[ibet] ut ascendat subleuando l[ibet] q[uo]d optat
exaudiendo l[ibet] sue p[re]destinatio[n]is effe[ctu]m
ibi implendo / in corde ei[us] repleto fide
dei augende s[un]t g[ra]te · h[ec] ille · Cuius sic pre-
missis po[tes]t h[ab]eri[?] · et si in[?] cordis h[ui]us inclina-
t[i]o[n]es salubres s[un]t · nihilomin[us] inclinad[um]
est in diuina eloq[ui]a et x[risti] uestigia · q[uod] sunt
salubres p[ate]t ex h[is] que dicta s[un]t · ita q[uod]
p[ro]p[ter] h[oc] aliq[ua]n[do] deus p[er] h[uius] inclinat[i]o[n]es facit
ascensiones in corde ad h[oc] ut eat de uir-
tute in uirtute[m] quousq[ue] deor[um] d[eu]s in sy-
on uideat[ur] · sic posset h[oc] deduci ascen-
dendo a dono timoris usq[ue] ad sapie[n]tia[m]
in qua uisio dei p[er] co[n]te[m]plac[ion]e[m] · Sequitur[?] no-
[n]o[?] q[uod] cor p[er]uersu[m] h[u]i[us]mo[d]i inclinatio[n]es n[on] h[abe]t
p[rim]o q[uia] cor tortuosu[m] nō rec[t]is diuinis incli-
nationib[us] · 2o q[uia] insatiabile cor n[on] erig[it]
domus talib[us] in deu[m] / de p[ri]mo dicit aug[ustinus]
prauu[m] cor cu[m] p[er]uersu[m] tres h[abe]t si[n]as[?]
q[uia] a[u]t negat d[eu]m · a[u]t dicit eu[m] iniustu[m] · a[u]t
aufert illi gub[er]nat[i]o[n]e[m] reru[m] / prauu[m] ac
p[er]uersu[m] cordis ē q[ui] p[ro]p[ter] h[oc] ut posset peccare
impune uell[et] deu[m] nō ee · q[ua]n[do] dix[it] in-
sipiens in corde suo nō ē d[eu]s / p[er]uersu[m] est
cordis · q[ui] o[mn]ia que patit[ur] mala inique
se pati dicit · dicens illu[m] iniquu[m] ee cui[us]
patit[ur] uolu[n]tate · cu[m] t[ame]n nulla sit iniq[ui]tas
apud d[eu]m / p[er]u[er]si ē cordis q[ui] de op[er]ib[us] dei
disputando uult corrige[re] opus dei · mi-
ti dicit q[uod] male d[eu]s fecit paupe[re]s ma-
le uanitati subiecit ho[min]es et c[etera] · cu[m] t[ame]n
dicit aug[ustinus] · bonu[m] ē ut credas q[uod] deus
om[n]ia bene fecit · et si nō du[m] nou[er]is q[ua]re
fecit / nemini notu[m] ē q[uod] i[n] corde tali non
s[un]t inclinat[i]o[n]es dei · Sz cor tortuosu[m] est
i[d] q[uo]d putat torta o[mn]ia ee q[ue] de deo dicu[n]t[ur]

instabilior[?]

z displicet ei omnia iudicia dei maxime
in qmb' ipe corripit. Vn dt aug' distor
tuz est cor tale qr nō corrigit se ad dom
z deuz uult distorquere ad se ipm. et
notuz est q tale nō dirigit domus dei
Cor insatiabile dicit aug' ē cor su
pbium z sic inmund' q nō pascit' nisi
in foetinms alioz. de quo in ps dicit
supbo oculo z insatiabili corde cuz
h non edebaz. Vn aug' addidit x cru
cifixores qui suis malis saciari n
potuit. Nā cuz iam eēt in cruce sus
pensus dicebant ei descende de cruce
crudelitate pascebātur s nō saciaba
bāt' et quod tale erigit' ex quo deus
supb' resistit. Cuz g° cor a puitate
ad rectitudinez a tortuositate ad sue
volūtis gformitatez a b' ista insa
tiabilitate inclināt z deducit ad cōz
tētatis q8 dubitat h' inclinacōnes
eē salutares z pgnis i' ps gclois ia
Scda ps gclōis pz qz sic istaz litāz
exponit glosa dicit ei sic / inclina
cor meuz ut hūmlit' z deuote serat'
in testimonia tua. i. idē sacrarū sc
ptūraz que testimōiuz phibent maie
stati virtuti z bonitati dei. Uixta i'
Scrutamini scripturas ipe ei sr que tes
timonium dat de me z h' supius dcz
est sufficient Exquo pz pmo
z si homo qz fuat ad cordis in bonū
inclinatōz plus fuat sīa scriptura
dicit em aug' 2° li° sup gen maior
ē scripture h' auctās q̄m omnis hūani
ingenii pspicacitās / scripture em
diuine domus spūs scī sr replete / ut
aug' dt sup illo Eloqa dm argentū
examinatū pbatū septuplū. Vn
si deus p dona cor inclinat. inclināt' z
p scripturaz ex quo in scripta dona gtinet'
Scdo pz g° maior ē inclinato cord' p scrip

turas diuinas q̄m p alias donū Ro qz
donū h' vnuz pprium effectuz ad quez
deducit ut ex supioribus. s scripture inclināt
ad omnia Vn aug' xiii li° gfess. dicit n
noui alios libros ita destruentes sup
biaz ita conuincentes inimicuz resistentez
recōciliacōni et defensoz qui vz defē
dit pctā sua. Nō noui doce tam casta
eloqa que sic psuadent gfessionem. q sic
ceruicez meaz delinirent que ita iugo tu
o infrenaret q te gratis colere inui
taret Ex q° b' elicito z si sacra scriptura
sit inclinatoria nō tn̄ in omnib' inclia
tōs opāt' nec credend' q defectus ab ma
dēt ex pte sacre scripture. s defect' est suscipi
entiuz eam. Vn aug' li° pmo de smoe
dm i mōte Nō ois sitim pcipit ille qui
sacre scripture gsentit Et si nō intelligit
qd' legit nō pp h' eaz odit nō io eam ab
surdaz dicit. nō io conatur gdicciones
certamina s orat ut intelligat q pp h'
q ea sine pctis aduersari sentit non
abicit s diligit suaz correctōz z gaudz
q morbis suis nō pcit' donec sanet'
et scdit / nullus tal' est n q' ad dei testim
cognoscend' humilis z cū pietate accessit
3° ps gclōis / qz z spūs scī dona z
sacra scriptura ad h' ducunt nos ut xpi
dm̄ nri sequemur vestigia. qz vita
sua in omnib' testificatiua est. Unde
dns explanans aplis quid spūs scīs ve
mens debat eis de eo phibere testimōiuz
sbiuxit. z vos testimonium phibebitis
qz ab inicio mecū estis. q. d. optebit
vos p spūs sancti dona z doctrinaz in eē
gformes in vita. et amb' dat rōz dic
ei sic cīt' ē xpus ut nob' vias onderet
eternas q° b' homo poss redire ad dei
regnuz Ex quo elicit p° q xpus be
initiaz viaz inicium. z allegat illud
dns possedit me inicio viaz suaruz

anteq̄ quicq̄ faceret / 2º q̄ xp̄us vitā
dixit nobis in exēpluz· dicit eī amb̄
p̄us viaz noui testamēti ē ingressus
vt nob̄ deuotōnis sterneret it / 3º nō ē
aliquid nob̄ faciēd̄ qd̄ in xp̄o dn̄o nō
eēt p̄mictatuz / Ergo dicit amb̄ Si ieiu
namus ie ante nos ieiunauit / si p̄
eius nomine sustinemus iniurias p̄
ille prima redēpcōe sustinuit / Cruces
suas posuit in flagella· faciez i pal
mas ascendit crucē ut doceret mortē
nō eē timēdaz etc̄ Et ad ista iste aspi
ciens dicit / inclina cor meū d̄s· scz p̄
tuas gr̄as in testimonia tua· i· ad h'
ut vitaz ducē possez i· 3 ad quā dedu
cūt tua dona· sz q̄z dn̄a eloq̄z vel xp̄i
vita Et voluit iste dn̄s donis carē· no
luit dei grāz in uanuz recipē Ita
omnib̄ bonis intētus ē uoluit ab oī
bus malis eē solut̄ / Ex oib̄ istis
hetur ista exposicō / inclina cor meū
deus· i· da m̄ bonaz volūtez vn̄ glo·
qm̄uis volūtas a te sit oro tn̄ inclia
illaz / qm̄ tūlz eīn m̄m arbitriz sit li
bīn· tūc tn̄ p̄prie ē libīn qn̄ recog
noscit s̄ dn̄m dn̄ dn̄ai ei prou· xxi·
sicut diuisiōs aquaz sic cor regis in
manu domī quocūq̄ voluit incli
nabit illud· Sz d· q· qualis libtas ē
ē nō magis finitūz v̄ aīus lz dn̄m
Itez quō tūc sum̄ dn̄i actiuz nr̄oz
a principio usq̄z ad finez ut dicit ph̄s
Rn̄deo volūtatē subdi alteri ē fiuire
est libtas ē est dn̄iuz s̄ dn̄o / sic eīn
nō reqrit ad h' q̄ a'q̄ sit tm̄ altig ut sit
p̄ma tm̄ sit ad dn̄iuz alicu' nō requi
tur q̄ sit supmus dn̄s· Sia quitur
quō inclinet dn̄s salua libtate Rn̄dō
q̄ illo modo sic qn̄ cōsenti de duabus
vijs quaz eaz velīz ire vna redetur
placibilis plus q̄ cōmēdaret et a alijs

cibilis p̄ uituptia t̄ alijs mōis nō xp̄
h' libīn arbitriuz in' libīn est in elige
do· s̄ sicut h' ad placibilez eligendaz
in th'ilom' onīnō libē facit ē si ad a'az
h' onīnō ex libtate procedit· Ergo nō
p̄t aliq̄ placibile facē vt inclinare
cor ut ex libtate min' placibile eligēt
et h' melius ē p̄ncipali' p̄t io petit ūti
cimet· Subdit in testimonia· q· inclia
cor meuz in testimonia tua· aug· tes
timonijs a'q̄ probat' ē d̄s mādata
iustificatōs ē quicq̄ a nob̄ uult hr̄e tes
tiōnijs suis g· ē exēplis p̄suadz ac p̄
bat ē h' intīn ut sumus inexcusabi
les· Si ei gētiles q' nō hn̄t n̄ lume
rōnis ē legez nec s̄t inexcusabiles ut
dicit apl's ad Rōnos· i· quātomagis
q' ultra h' hn̄t alia testiōnia vt ā
iniuncta ut x̄ani vel iudei· Certis ei
probatiz est testimonijs scptūre
effectib' ē exemplis q̄ d̄s hr̄t mādare
ē q̄ ei' mādatiz est bonūz scīm ē ius
tuz ē utile est ipm̄ suare ē nociuuz
transgredi· ē ita de iustificatōib' ei'
s̄t multa testiōnia· Inclināre est aūt
cor in testiōnia quadru' p̄ fidem ea
credendo p̄s testimoīa tua credibi
lia facta s̄t nimis / p̄ amorez eis inherēdo
vn̄ s̄ adhesi testimonijs tuis etc· p̄
mediaz ea semp cogitando· infra tes
timonia tua meditacō mea ē / p̄ i
tellc̄m ea cognoscēdo· infra· da m̄ i
tellcz ut sciaz testiōia tua· Et ubi
ē nō in auariciaz· p̄ qm̄ petit sui cor
dis cōmisiōm i dn̄a testimoīa· Sia
petit aūsiōm a ma[illegible] h' ei duo crīc
paupassū· Ineo ei q̄ hō inclinat'
in ea que dei s̄t aūtit' ab alijs que
dei nō s̄t / vtisq̄z ei sit inhēri non p̄t
q̄admod' ē duob' dn̄is nemo p̄t s̄
uire et peticō ista volt ī summā ut d̄s

sic cor suum inclinaret ut eum colet gra-
tis prout iob faciebat. hec enim est adoracio
dei in spiritu et ueritate et non propter mercedem ut
faciebant filii heli filii belial qui decli-
nauerunt per auariciam et accipiebant mu-
nera. i. reg. viii. Aduertendum eciam ex
magis malus est auaricia. quia et apostolus
dicit eam idolorum seruitutem quia ipse deus crea-
bitur creaturis / auaricia enim auertit
mentis oculos adeo ut intellectum et affectum
radicitus terrena conuertit. vnde fornicacio
spiritualis dicitur / ipsa enim efficit quod homo relicta
delectacione in deo que est naturalis sponsus anime
delectacionem querit in creaturis. propter quod auarus
dicitur prout est intima et venalem dicitur animam
habere / in eo enim quod effundit cor suum in horum
delectacione infelicem facit mercanciam
seu commutacionem quia eligit peccata pro eter-
nis. vnde apostolus dicit. quod auarus non habet par-
tem in regno christi et dei. ¶ Ex quo elicio
primo quod pessima est inclinacio cordis
in auariciam / ex quo enim adeo auertit et
facit fornicarium cum creaturis et priuat eternis
bonis quod peius esse sic inclinari illi
malum quod est radix omnium malorum. Ex qua ra-
cione cum inclinacione in auariciam stare
non potest rectitudo quia secundum augustinum auaricia christo domino
est inimica. vnde io. dicit in summa Cano. qui
voluit esse amicus huius seculi inimicus constituitur
dei / amicum quippe esse huius seculi est dili-
gere ea que sunt huius seculi et delectari in eis / et
ibi spem habere et velle inquiescere et suffi-
cienciam in eis querere quod non est aliud nisi
auaricia / dicit enim augustinus. auariciam im-
probam esse adhesionem bonis temporalibus. ¶
Ex quo elicio quod [illegible] auaricia est legi contraria
est que enim sunt inimica eorum leges compa-
ti non possunt. vnde io. nemo potest deo seruire
et mamone. et pro ueritate eorum dicit
aug. li. ii. de verbis domini. inexplebilis
est auaricia semper rapit numquam saciat. non
deum timet non homines reueretur non patri par-
cit matrem non agnoscit fratri non obtemperat
et amico fidem non seruat / viduam oppri-
munt pupillos inuadunt liberos reuocant
in seruitutem testimonium falsum profert et
res mortui aufert quasi quod hii faciunt
ipsi mortui non essent / modo nonne est quod
hec omnia diuine legi sunt contraria ¶ Ibis
itaque deducitis posset hic queri. homines in diuina
inclinatum per auariciam contingit inclinari
recto quia caritas habita potest amitti. Sic enim deus
inclinat quod non inuitat hac uita. Et pro
declaracione questionis est aduertendum quod aua-
ricia capitur hic pro inmoderata habendi
cupiditate non solum pecunie sed et altitu-
dinis seu sciencie et tanto cicius altius rei cre-
ate quam supra modum ambitur. vnde aug. dicit
auarum esse ultra progredi quam sufficit
auarum esse modum quo ad vsum omnium rerum
obmittere / auarum esse plus quam satis est
appetere / auarum esse et propter excellenciam
proprie persone quantumcumque inmensitatem appe-
tere ¶ Ex quo infero primo quod hic aua-
ricia procedit ex priuato amore qui alio
nomine dicitur proprius amor / et aug. dicit. talis
auaricia semper vadit in detrimentum quia omnis
priuacio minuit incrementum. vnde ex
quia parte voltenime exilla in angustias
retrudit quam ex communi adeo ad proprium re-
digit ¶ Et ex isto ego elicio quod tunc aua-
ricia specialiter incurrit quam aliquis appetitur
supra deum vel equaliter deo. Et sic quia abdu-
cit adeo / quia tunc a communi amore discedit
deus enim est ad quem mouent omnia. vnde aug. et ber-
nardus dicit. nimis auarus est cui non suf-
ficit deus Ex isto recipit responsio questionis. quia hic
potest petit cor suum inclinari non in aua-
riciam. cum tamen multa alia sint que abdu-
cunt mentem hominis adeo. quia in auaricia
omnis cupiditas non excluditur ¶ Cor-
et si deus in quam inclinat in auariciam

Auaricia [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

gent[ur] tn petit ne cor m auaricia[m] incli
net. p[ri]ma p[ar]s nota est q[uia] deus auctor
mali ee non p[ote]st. n[on] t[ame]n q[uia] vellz dice[re] d[eu]m
cor alicui[us] inclinare in auariciaz q[uia]
no[n] dat gr[ati]az qua cor ab auaricia ab
duci posset. sic [et] d[icitu]r obdurare s[ecundu]m hec lo
cutio[n]es impp[ro]pe sunt. 2a p[ar]s p[ate]z. petit e[n]i[m] iste
ut cor inclinet i[n] testimonia ut no[n] h[abe]
at locuz inclinatio cordis mala. ita q[uod]
ip[s]ius gr[ati]a cor ho[m]i[n]is possidet [et] co[m]pe
scet illud ab o[mn]i diuagatio[n]e. vel petit
q[uod] no[n] p[er]mittet eu[m] inclinari. Na[m] q[ua]n[do] d[eu]s
deserit homi[n]ez p[er] gr[ati]az q[uod] no[n] faciat eu[m]
delectari in bonis veris s[cilicet] sp[irit]ualib[us]
tu[n]c inclinat[ur] ad corp[or]alia. q[uia] ut dicit
Greg[orius]. ee sine delectatione a[n]i[m]us no[n]
p[ote]st. q[uia] e[st] ei in infimis delectat[ur] q[ui] a su[m]mis
xviii. Moral[ium]. vi ca[pitulo]. Et vehem[en]t[er] ille
[con]futat v[e]l studentes vel docentes sacra[m]
sc[ri]pturaz p[ro]p[ter] lucr[um] vel auariciaz. Cu[m] ei[us]
auaricia no[n] [con]g[ru]a[n]t studio sc[ri]pturaruz
[con]trarie que s[un]t testimonia dei. q[ua]nto m[agis]
[con]tra hu[n]c profine. Ezechiel. xxii. vi. a ma
iore usq[ue] ad minorez o[mn]is auaricie
studet. Et qui tales s[un]t frustra studet
[et] orant. vii. ambr[osius]. utinaz p[ar]tem s[an]c[t]i se
quentes [et] oremus q[uo]d ille orauit [et] q[uo]d
orauit[us] intenemur affectu. Quid e[n]i[m]
mihi prodest si orem ut auertat cor me
uz deus ab auaricia [et] ip[s]e dieb[us] ac noc
tibus petiue que[m]am compedia. au
dit sensuz meu[m] ih[esu]s [et] cognoscens duo
bus istis no[n] [con]uenit s[er]mo[n]i [et] cupidita
ti no[n] exaudit loquentem

Auerte oculos meos ne videant vanitate[m] in via tua viuifica me. prophe[t]a i[m]posita s[ecundu]m lege[m] petiuit ta[m]
p[ri]mo legis intellc[tum] excellentez. d. da m[ihi] in
tellectum [et]c. 2o legis intellc[tum] [con]su[m]mata[m]
impletio[n]e[m]. d. deduc me d[omi]ne in semita[m]
3o in utroq[ue] delectatio[n]e[m]. d. inclina cor me[um]

uz deus. h[ic] iaz ex illis tribus infert alias
tres petitio[n]es. q. n. d. ex quo dedisti m[ihi]
legis intellc[tum] excelle[n]tez. io aue[r]te oc[u]los
meos s[cilicet] ab o[mn]i illo q[uo]d a p[re]dicto intellcu
posset abduce[re]. [et] multa s[un]t que va[na] le
gis intelligia[m] i[m]pediu[n]t. Itez ex quo de
disti lege[m] implere impletio[n]e p[er]fecta effi
ce ut oculi ia[m] ab impedie[n]tib[us] va[n]a co
gitatio[n]u[m] auersi no[n] videat vanitate[m]. q[uia]
illor[um] inspectio derogat p[er]fectio[n]i. Itez
ex quo cor in tua testimonia inclinasti
io viuifica i[d est] in via tua. i. tradita me
tatitate in illa delectatio[n]e. o[mn]is ei[us] delcta[tio]
qua[m] no[n] efficit gr[ati]a no[n] p[ote]st adipisci aie
viuificatio[n]e[m]. vel possu[n]t sic [con]tinuari ut
[con]tinuat Gorra a p[ri]ncipio octenarii pe
cijt gr[ati]az inclinante[m] ad viam boni. hic
petit gr[ati]az auertente[m] a uanitatib[us] [et]c. [et]
licet ei ead[em] sit gr[ati]a que inclinat [et] auertit
s[ecundu]m re[m] alia t[ame]n est s[ecundu]m g[ra]d[us] q[uia] s[ecundu]m act[us] deno
mi[n]atio[n]e[m]. Minus e[n]i[m] e[st] a malo auerti
q[uam] in bonu[m] inclinari. sic m[inus] e[st] ma
luz no[n] age[re] q[uam] bonu[m] age[re]. Et ordo
debit[us] q[uia] in bonis ordinat[ur] petit o[mn]ia
auelli a se que h[uius]modi ordine[m] posset turba[re]
vel ideo progressiz ad initiu[m] vite et[ernae]
ne reddere i[n]utilez. Et ta[men] s[un]t que facia[n]t
ut q[uod] opa i[n] se bona vite et[ern]e p[er]dat
merito. [con]tinu[at] que h[ic] petit gr[ati]az t[ri]plicez
petit ei[us] ut p[ri]mo det[ur] gr[ati]a ad tollenda[m]
[con]cupia[m] mala[m]. 2o petit gr[ati]az ad pro
pellenda[m] gl[or]ia[m] vana[m] v[e]l Ostatue suo
tuo. 3o petit gr[ati]az ad semouendas su[s]
pic[i]o[n]es que deducu[n]t ad fatue iudicand[um]
ubi a[n]i[m]puta obp[ro]briuz meu[m]. vel p[ote]st
sic [con]tinuari ut innuit amb[rosius]. Sup[r]a
petiuit ut cor suuz inclinaret in testi
monia. h[ic] petit ut si[n]t s[en]sus sui a noxijs
retrahent excessib[us] q[uia] sepe in dist[ri]p
linati sensus cordis efficiu[n]t disso
lutos. Et mo[raliter] q[uo]d h[ic] prolixe de tactu de

auaricia maior [illegible]

2° utrum auersio sensus et intentionis a re
bus creatis ad inuisibilia hiuic requi
ritur sicut cognitionis patet ex uersu isto ubi
propheta petit exauisione sensuum a uanita
tibus dei inuisibilitatem et probans quod uia et
possibile sic probari quia inuisibilitatis lux quod
spiritualis est sed creature omnis quedam tenebre
sunt quia ergo non est conueniens lucis ad tenebris
ergo sensus abstrahere ab hiis si uult ad
illa uenire et confirmatur uita gloriosa est
supra omnem creaturam ergo si quis uult eam
attingere oportet ut se erigat ab istis et probatur
quod uia· 2° ar^m^ modus humanus est ut
dicit gregorius ut animus ab hiis que nouit sur
gat ad illa que non nouit quatenus exemplo
uisibilium se ad inuisibilia rapiat ut
philosophus quod scit notum diligere discat et incog
nita amare / ergo ista corporalia promo
uent ad spiritualia et sic ea non impediunt et
probans quod sic apostolus dicit quod inuisibi
lia dei per ea que facta sunt intellecta con
spiciuntur / Et diuiditur lectio quia primo petit a
uersionem a uanitate que hauritur exterius
2° que oritur ab ea interius· 2^a^ ibi·
ampluta· primo desiderat uanorum to
talem exclusionem· 2° bonorum uitalem
perfectionem· 3° in hiis fundamentalem
solidationem· 2^a^ i· in uia tua uiuifi
ca me· 3^a^ ibi· statue seruo tuo· dic
go· auerte oculos meos· q· d· dedisti le
gis intellectum deduxisti in semitam con
siliorum et cor in tua testimonia inclina
sti et multa alia bona per gratiam tribuisti
auerte et oculos meos ac si d· oculi mei
conuersi sunt ad uanitatem ad eam ualde
inclinati uel ad minus faciliter inclina
biles iuxta illud gen· vi· omnis etatis cogitacio
humana cordis ad malum intenta est
ergo auerte· i· gratiam auertendi tribue ¶ Ex
quo autem quod non est in nostra potestate sensus
omnino retrahere ab exterioribus quia si hoc posset

fieri non peteret propheta sed hoc adeo dari d· auerte
ondit quod solus facere hoc non potuit· si posset
facere et peteret sed dari ut faceret uel de proprio dono
aliqualiter diffideret uel deum temptaret
Secundo autem hoc domine gratie commendatio / dicit enim
augustinus cum deus rogat ut auerteret oculos
gratia eius commendatur et innuitur quod hoc non
est in nostra potestate plus enim potest gratia quam na
tura autem quod potest gratiam et in bonorum execu
tione et in malorum deuitatione non est aliquod
presumendum· unde ondit hic augustinus quod non
nulli de uiribus sui arbitrii presumpserunt
putantes a se ipsis fieri boni et quia hoc est ua
nitas et presumptio spiritus meo quod sic pu
tauerint a uanitate auersi non sunt sed potius
conuersi sunt ad eam ¶ Notandum quod littera hec
tribus modis habet expositionem· primo modo de oculo
corporali de quo dicitur 1° in lege oculum pro oculo
ut propheta petat deum ut suos oculos cor
porales auerteret sic a uanitatibus ut non pec
caret uisu· et ualde hoc est difficile et hoc
tempore uix hoc potest caueri· uisus namque mul
tarum rerum diuersas ondit Et exponendo sic tu
tius est prout et supra dictum est et augustinus
notula super Jo· uisum capere pro quolibet
sensu· i· pro quolibet perceptiuo corporali
quia ut ambrosius dicit quia littera non solum
mors intrat in animam per uisum quia et in
trat per alias fenestras alias ei qui cecus est
non peccaret cum tamen ut augustinus dicit de ceco
nato a(n)i(m)us membris multa abhominabilia
committuntur ¶ Conclusio istis prenotatis
ponitur hec / uolentibus in uia dei progredi
opus est sensus corporales a uanitatibus
separare· unde dicit ambrosius / qui in uia dei est
uanitates non aspicit Ratio quia uia qua
itur ad celeste regnum christus est iuxta illud
Johannis xiiij· ego sum uia· quomodo ergo qui in uia
est uanitates aspiceret ex quo christus
sua morte omnes crucifixit uanitates·
unde apostolus qui currebat in ea dicebat

p xpm ee mundu crucifixu ꝛ se mūdo
Ex quia gdone elicit corpe ab oibꝫ
sensus sunt attendi p que posset cā
fieri inpctm. vnde dicit amb h. si uī
dens mulieꝫ ad cōcupiscend' intrauit
mors p fenestraꝫ. Si videris monilia
aliena auꝝ argentuꝫ ꝛ cōcupiscis ut
extorqueas intrauit mors p fenes
straꝫ. Si vidis possessioēs vidue uel
alterius ꝛ cōcupiscis rapere eā intra
uit mors p fenestraꝫ et s̄bdit / est et
fenestra verboꝝ p quaꝫ cōmeāt ser
mones mētitis ꝛ go custodite ne te
sermonibꝫ adornat grōs intrat mors
postula si te meretrix cōstulet. intrat
si cito acquiescas loqueti. intrat si
loquaris. intrat si nimiū loquaris
intrat ꝛ si nō loquaris. si xpm nō cō
fitearis. intrat ꝛ p cauernas aurium
ꝛ go ꝛ aures sepiende sunt spinis ¶
Ex his infert qꝛ ab omībꝫ ludis qui
peant occōes peccādi sensus oīno sunt
abstrahēdi pꝫ ex iā dictis. vnde ꝛ ap
ab omni specie mala dicit eē abstinē
dum. ꝛ amb dicit h luctatores aspi
vanitas est Roꝫ dat qꝛ cūs eos pro
corona corruptibili laborare / palestre
ludū aspicis vanitas ē Ro qꝛ soluꝫ
illi sunt luctatores q adusus illecebris
h seculi decertāt / Equos currentes aspi
cis vanitas ē Ro qꝛ uane currunt ꝛ as
cendētez saluare nō pnt Si ludos thea
trales aspicis uanitas est Si cyre
nēsium vanitas ē Si oclos digis in
spectacula Si in pompas seculi. si
in plausus scēares vanitas ē / aute
oculos ab his inflecte ꝛ deprime ꝛ ser
ua eos ut erigas melioribꝫ ¶ Et ex
his qꝛ qꝛ chorea qūis homines faciunt
gnāt bene fieri nō pt Ro qꝛ in ea sūt
spectacula ꝛ ē ludꝰ sterne. qꝛ ludus

spiritudinis ꝛ pompe secularis Licet vꝫ h
tollerat ꝛ go bene sit Licet vꝫ admitt
go semp licite sit qꝛ admiss uti sine
pctō nō nē n cūꝫ magna sobrietate
Et ꝛ corea non est bona in se necesse
saltem ac bom ꝛ nō sunt n carnali a
mori. ꝛ ē incitatia libidinis seu lu
xurie in qua n sunt alti n carnali
bꝰ desideriis q̄ ī. apli Curāꝫ carnis
ne feceris in desideriis ¶ Ex omibꝫ
illis elicit qꝛ ab omni illo qd deseruit
cōcupiscē phibēte sensus corporales sunt
auertēdi vnde dicit amb vane currit
q nō dirigitur it ꝯsituit q currendo su
piora obliuiscitur et ad ea se nō exten
dunt. ꝛ subd' ante nos ē xpus ante
nos ē brauiuꝫ vocationis nre ad qd
puenit q nō in incertuꝫ currit q cursuꝫ
suuꝫ nō reuocauit ꝫ incitat ē illum
petendo q ꝓpha oclos suos auerti a va
nitate optat ut eius cōuersatio fiet
in celis Ro qꝛ sic que sunt sursuꝫ sapiunt
sic que sunt sursuꝫ querunt / sic vita
homi abscondit cū xpō in deo ꝛ ait
ab omni vanitate sermone ¶ Et p
intellcā istius clē aduertend'. Si ut
dicit aug. hec omnia vanitati subiec
ta sunt in pctō hominis ita qꝛ ꝛ ipse hō est
vanitas / et omnia alia que sub sole
sunt vanitates sunt / tūc h petitio non ē
h uite ꝫ future. nam h vanitas ē
ꝫ in futuro veritas erit qꝛ ibi viuificabi
in illo q ascendit nō soluꝫ supra so
lem ꝫ ꝛ supra oms celos ut ad im
pleret omnia vnde dicit aug. h Si vita
nrā ibi ē v ueritas ē nō ē vita nrā sub
sole v est vanitas ¶ Ex quo elicio
elicit qꝛ nrā ē in vita hac subici in
aliquo vanitati Ro qꝛ deus omnem
creaturaꝫ vanitati subiecit / ex quo
queꝫ creatura subiecta ē vanitati

non sponte s; ꝓp eu3 q̄ subiecit eam
se̾ cor̄iȝ vitiis ¶ Elicio vltimus ꝙ va
nitati subiici ē pcti pena · rō qꝛ ex quo
homo sponte peccauit ꝛ se sponte in
cu3 viciatis fecit merito punit᷒ ē ꝙ n̄
sponte subiect᷒ ē vanitati ¶ Elicio
ab hac pena ꝛsti nō sᷓ in hac vita ex
empti vnde dicit aplus · quō illi qui
p̄mitias spūs recepit ingemiscūt
expectātes redēpcōnez corpis sui et
bīs aug᷒ cīta hāc clam dicit ꝙ nō pre
iudicat ꝙ nos qui ꝑ illa3 pte3 qua pe
corib᷒ sumus meliores sumus deo
subdici ꝑ p̄micias sui spūs ꝙ ꝑ cor᷒
quo aīalib᷒ assimilam̄ sumus sub
iecti vanitati qꝛ h̄ ē in spe ad salutē
volt ḡo iste ut deus in vita hac suos
sensuos corpales p̄custodiret a pec
catis ꝛ darec s̄ uiciu3 hāc miseriam
deo nte in pacia quousq; in premiū
assecuto ēēt ab om̄i miſia solut᷒
et h̄ peticō p3 ad btūdinez p̄ntis vi
te · ꝛ ia3 auertendo sens᷒ corpales
ab omnib᷒ illicitis magna occō ma
loꝝ semouet᷒ et ēēt beat᷒ qꝛ volens
auertere cor suu3 ab om̄i iniquo
nullo capet᷒ illicito aspcu̅ inp̄ta illa
bīs q̄ non respexit vanitates ꝛ insa
nias falsas · Cupoīnia a᷒ inuitād᷒
est incautus aspectus rō qꝛ res in
sa subito saluit᷒ gaupistit ꝛ exarde sā
inconcupia3 · tn̄ istius tres alie po
nit᷒ rōnes p̄mo qꝛ oculus corpalis
curiosus est ꝛ nūqȝ satiat᷒ Ect · i · nō
saciatur ocl's visu · ꝛ nequosius ꝛ mul
ta rimat᷒ Eccī xxxi · Oculo nequius
q̄ creatu3 est piculosius ꝛ aīa3 dep
datur Trē · i · Oculus meus depre
datus ē aīa3 mea3 ¶ Scdo p̄t lr̄a
het expoīn de oculis mētalib᷒ v3 ale
ꝛ p̄inis de quib᷒ inp̄s dr̄ ocli mei sp ad

dn̄m qm̄ ip̄e euellz de laqueo pedes
meos Cer̄a non mag᷒ piculi ēēt cor
palis inspectō qui ex inde nō sequē
aliqua mentis occupacō vel adhesio
n̄ale ei ē qualz po᷒ 3 occupaī cīta su
inm obīm ¶ Ex quo elicio p̄mo ꝙ
p̄t fieri cuilz sensus corpalis opacō
absq; pctō rō qꝛ talis operacio ex q᷒
ē n̄alis nec laudez h̄t nec vitupiu3
vnde illi motus p̄im nō sunt pcti
q̄ procedunt a fomite nō · i · non acō
cupia corrupta pctō · s; q̄ cōsecuntur
n̄a3 opis Cecus de illis q̄ gaupia mo
uente ad actu3 eueniūt qꝛ illi ia3 sᷓ
delibatiui · 2o ꝛ si oclōs corpales q̄s
sine pctō anmittere p̄t non tn̄ oclōs
mētales · p̄ma ps ē dn̄i dicētis de
illo ceco nato ꝙ nec ip̄e peccauit n᷒
pntes eius ut cecus nascēretur qꝛ fa
ctu3 erat h̄ pro glīa dei · 2a ps p3 quia
ocli mētales sᷓ de ēēncia ymaginis
ad qua3 homo creat᷒ est · illis em̄ ca
pax ē grē dei ꝛ btūdinis ꝑticeps esse
p̄t · modo cītu3 ē ꝙ nullus p̄t se h̄ilita
re ad h̄ ad qd᷒ ds creauit illu3 sine pec
cato ¶ Ex quo elicō grauit᷒ peccare
illos q̄ ꝑ vanitatē sensuu3 excecāt
cor suu3 · h̄ē amb᷒ cīta istaz lr̄a3 q̄ dicit
Apleriq; q̄ ꝓp ignorācia3 que in ipis ē
ꝛ cecitate cordis alienati sᷓ a via dei q̄
ponit grauiu᷒ eos in h̄ peccasse qm̄ gēti
les · qꝛ et si gentes nesciuit tn̄ ignorāt
illud qd᷒ nō didicerāt ignorāt qd̄ n̄ cre
diderit Nobis a᷒ h̄ q̄ didicimus ꝛ confi
temur ignorare nō lic3 ¶ Et ē cīta h̄
aduertend᷒ ut pollicant᷒ dr̄ cā p᷒ ciē libri
ꝙ thezaur᷒ diuīe sapiē duob᷒ modis
nobis expoint᷒ · p̄mo tn̄ exp̄cio rōnis
ꝙ sua p̄t intellectus inuenit a᷒ tn̄ qd̄ ē
absconditu3 reuelans grā patefacit
¶ Ex quo elicio p̄mo ꝙ quilz librum

sciendorum gerit in animo suo Rö quod officium rõnis et intellectus sit quasi quidam liber et ipse est ipsius mentis oculus quo homo potest conspicere ea que alias sunt ignota.
Scdo elicio quod si non excusantur gentiles ab ignorantia inm⁹ ab ea pñt ꝑam excusari Rö quod illis natura omnium sciendorum inicia dedit rõnem et intellectum quem si exercuissent didicissent Rö · quod gratia reuelans presto est cuilibet qui se disponit ad illam · omnia enim sapientia preoccupat concupiscentes se et in uiis suis ostendit se illis hylariter ¶ quibus connotatis post hec gdo ad celum tendentibus non sunt uanitates intuende intellectui et rõne preter · si etenim uolentes humanas scientias addiscere oportet expeditum habere ingenium rõnem et intellectum ab omnibus que possunt cognitionem impedire · multo magis oportet hoc facere qui nolunt habere scientiam ducentem ad beatitudinem quod multo hec excellentior est illa vnde dicit Seneca epistola lxxiiij ad lucillum quod lectio alit ingenium fatigatum tamen non reficit illud nec tamen studio Et adquod dicit duo pertinere videlicet legere et scribere quod solum scribere exhaurit uires et solum legere dissoluit animum hoc ergo inuicem iungenda sunt et unum altero temperandum ut quod lectione collectum est stilus redigat in corpus · Apes enim imitari debemus que uagantur et flores ad mel colligendum carpunt / deinde quod attulerunt disponunt et per fauos digerunt Sic nos que ex diuersa lectione congessimus primo separemus deinde adhabita ingenii facultate illa diuersa libamina in unum sapere cogitemus et subdit seneca talem uirum animum esse uolo ut in eo multe sint artes multa precepta multarum etatum exempla in unum conspirata Ex quo ergo tanta diligentia circa scientias mundanas requiritur quod homo scienciam non potest diuite
sciencarum subtilitatibus multum depascat maior requiritur diligentia circa illam scientiam que nobis est ex inspiratione dei et que excedit totam facultatem nostri ingenii et per quas gradus va ¶ Ex qua ratione elicio tercio primo si gentibus non defecerunt auctores scientiarum inm⁹ debuimt deficere ꝑams ppgd dt petrus in sua Canonica quod non uoluntate humana allata est aliquando prophetia sed spiritu sancto inflammati locuti sunt sancti dei homines et ap⁹ dicit quod multipharie multisque modis deus loquebatur patribus in prophetis Ecce quantos auctores hec ꝑana sciencia · Et precantissimum habuit et habet xpm dominum de quo idem subdit apostolus dicens nouissime diebus istis locutus est nobis in filio suo de quo dicit hamb⁹ · xps non in uanitate uenit sed in uirtute non inflauit sensum hominis sed aperuit ut intelligeret scripturas et conuincat uit raciocinationem cordis sed illuminacionem operatus est ¶ Ex quo elicio quod circa est magna scientie omne et alia humane Rö quod auctores illarum diuisi sunt et ex diuerso fonte hauserunt vnde et si contingit quemque utramque scientiam tractare de eodem · tamen modus materiam diuisit considerandi · vnde dicit hamb⁹ Inflamauit xpus cor tuum ut comprehenderes que mandatorum celestium que anime sunt que uite future gratia in quo statu prehenimus Et subdit erige mentem utere ingenio · ad ymaginem dei factus es ut celestia percipias terrena non queras Noli cumulare census tuos prmendam mundi pondere · noli inhiare auro et argento ne te sibi uinculis prebeas alligandum Noli inserere collum tuum diaboli laqueis ¶ Ex quinto ambrosius infert primo quod omne id est synonime uanitatis quod homini non prodest ad salutem quod in tenebris ambulat qui illis que non possunt prodesse laborat

2dr cupiditas aīn possiōz auaricia
strāglat sollicitudo tēna suffocat et
subdit· nō in crapula et ebrietate· nō in
corpis delicijs et sēlaib' succeffib' que
tanqȝ vmbra ptēreūt· s; icogitatōē
pceptoruz celestiuz nrīz delcātōz
figere debemus q² nullus ñ vanitas
reluceat· s; volūtas dīna ¶ Exomnib'
his elicio q magis pnumedi sunt
sensus mētales qȝ corpales a vani
tatibus Rō q² et si ista corpalia vana
sint tñ corpalib' sensib' sūt conuenī
endi sūt q² ita illa sensus suas hnt oc
cupatōes unde nō eēnt hi uana re
sensiuz s; soluz vana dicūt q² occu
patō eaz talib' impedit ab assecuti
one finis ¶ Ez vanitates rōnis et in
tellctis omnio rōm et intellcūū sūt i
nāles q² intellcs et rō qñ illis impli
catur degenerat a suis gditōibus
nālib' ¶ vnde ad hz corr· exprimendū
dicit hz amb'· si occurrat tibi aliq feti
duz odori sit hortād' visui ocls clau
dit et auris obstruit lōge refugis atz
declinas ne vomituz moueat tibi
et nō auris oculos aīe tue ne videat
sentiāz libidīnuz et aures a fetore
criminuz diuersoz q·d· maioz utiqz
diligēaz hz debēs adhibere et s; hz iste
petit ut rō et intellcs in suis opacō
nibus nullis vanitatib' viciōz ob
nubilarēt vt grā dei ab omīb' que
ad salutez ñ ducūt abducēt eūz ut
ab occupatōib' cūoz lucratis ne
gociatis et alijs expeditus soluz inte
deret hijs que sūt de seruiēcia saluti
Et hēs amb' ponit hz pro vna btūdie
vie dicit eī sic nūm' dei ē aūti oclōs
tuos a negotijs mūdi zbtūdo dei· be
at' eī vir cui' est noīn spes eius qui
nō respexit in uanitates et in sanias

falsas q² a respex insanias et ſuōsge
hec ille· ¶ Ez q sit in te auersos hre
mētis oclōs ab omni vanitate amb'
dicit q hz illaz vnuz hrē insigne iu
diciuz est florida a fetidis discernere
est illaz grāz spūalez que a prē in
xpm descendit gsidare· ē illaz grāz
qua sacrō incarnacōis quaī effuso
vngēto ūtas repleuit pōdare ē sua
uia sanctoz exemplo q sūt in oī loco
bonus odor ē aspitē ē fidē gentiuz
nullo obumbratāz amictu nullo
opertaz vestitu s; nudaz et libēaz celo
non terres inhiatē intuei· ē collige
grās ex sacīs inqb' ē hostia bono
dours remissio pctōz ¶ Ex qb' amb'
infert q ocli mētis sic disponi et si a
qn a vanitatib' capiūt nō tamē in
flectūt Rō ē q² ab eius dīne volūtis
infrenati sūt et iugo dīm vbi stati re
tocquent ad volūtez dei ¶ Tertio
lrā hz exponit oclis volūtas et inten
cōis de quib' inte· id math· vj· Si ocls
tuus fuerit simplex totuz corp tuū
lucid' erit et sic prosequit hāc clāz
aug' dicit ei sic prīt hec vba nō ipt
regulaz fidei intelligi·i· cuz regula
fidei quaz in fateor plus placē et ie
est de oculo intencōis maxime ei
interest cuz aliq faci' cui' iaz gtēploe
faciamus et est rō s; aug' q² nra o
pera nō officio pensanda sūt s; fine
sit q nō soluz pensand' est an id qd
facimus bonuz ē· s; et an id ppe qd fa
cimus sit bonuz cogite' ¶ Exquo
infero pmo q opus bonuz in se ma
luz fit ex fine ut si qs elemosinaz
det intencōe puersa· 2o actio mala
ex bono fine nō reddit bona eē ut
si quis furaret ut possit dare eliāz
Rō bonuz de sua nā mali fis eē ñ pt

Illud qd' si finis e bonus t'c illud q
ordinat' ad ipm inte' dumo ordia
tur ut mediu p q ille finis n'alit'
acq'rit, modo certu e q no e mal'
ordo ad bonu3 acq'rendu3 ¶ Po' go
ita h' ista q'cl'o in opib' nrorys inte
tio est ab omib' vanitatib' abstin
henda d' q' euacuat mita vndicat
aug' pp laud' h'ua3 bene opai e vai
tate3 in opib' nrm vel pp adipisce
da3 pecunia3 7 sic e hoi comodi tpal'
qd' ei extrinsec' accedit 7 ia3 qncu3
qnis in opib' ad talia attendit, du
vitas q recepit m'ced' sua3 7 siple'
loquedo licet creatu' 7 si sint aliquid
q' s't enciā 7 bona ymo valde bona
atn quacq' e valitatis 7 ocluditatis
7 sic de aliys in creatis re' v' etnitatis
q'cai in eq'u e 7 vanitas d' et io aug'
dicit no debe' face bona pp tpalem
salute3 · s' pp etna3 que nobis ex deo
erit ymo ipa e ipe deus ¶ Exquo e
licio h' corr' q intetois simplicitas i
bonis opibus d3 h'ri · ¶ pro cuiu' decla
tone aduertend' prout ponit alexad'
de hal' in sc'pto t'cij q alicui opi duos
fines gstituere tpale3 s3 et eternu3
pt dupl'r intelligi vno mo q sint
inuice3 s'bordinati alio q no sint s'b
ordinati · s' eo3 princi' intendat' p'
mo' d'm q' vno' id qd' est eternum
po' finis vltim' 7 id qd' e tpa' p pri'
ad etnu3 ordinat' tue aqui distiguit
q' a' illa actio cui h'i fines gstituut'
e spualis a' e corporalis · ¶ si e spual'
nullo mo d3 referri ad fine3 tpalem
7 eu vltius in fine vltimu3 referendo
7 sic no licet pdicare no orare n' dma
inistia pagere ut ho tpalia acqui
reret quib' posset se sustentare in ser
uicio dei pro assecucone btudinis q'

ut aug' dicit sic q melius e in co pa'
refert' ad id q vilius e q e inordiatu
7 sic vitupabile ¶ Exquo h'emus
q lic3 tpale emolumetu3 e res que
debetur pdicatori no tn ut p'miu ex
pdicatoe d3 quei · licet ei q cirat debe
arcare in spe · j · Cor · ix · tn intento ad
tpalia d3 no ee in ministio · ¶ si aute
actio est tpalis ut in vinea fodere
ligna secare 7c ita pt referri in fie3
tpale3 du mo ille vltius referatur
in deu3 · pt ei quis fodere in vinea
ut acquireret pecunia3 qua se 7 alios
sustentaret in seruicio dei · ¶ Et 7 aug'
dicit pt quis opari ut amet' ut lau
det' dumodo ibi no sistat s' in deu vl
terius referat, ¶ Alio modo illud qd'
est tpale po' finis vlti' 7 eternu3
finis proximus h' e p'uis'simu3
q' sic ho utit' fruedis h' e d'ma rfert
ad aliu3 fine3 ad que no s't referenda
¶ sic ei exponit' illud Eccl'i · ij · ve hoi
terra3 duplici via ingredienti v' gloza
duplici via terra3 ingredit' · qui qd' di
est opibus exhib3 et qd' inmidi e cogi
tacone quit · ¶ si vero constituat' duo
fines tpalis 7 eternis eo3 pncipa
les ita q vnus no s'bordinat' alteri
tue accidit illa p'ursitas qua aug' vo
cat vtendis frui de qua illud Ecci · j ·
¶ Non accesseris ad d'm duplici corde
7 Jac' · j · vir duplex corde inconstas
est in omib' vijs suis v' glo · duplex
e animo qui volt gaude cu3 s'clo 7 vo'
gaudere cu deo ¶ Sextus recip' corr'
q oia op'a que s't s'b d'mo rois in d'm
s't referenda · h' e apli dicetis Omia
i gl'a3 dei facite 7 e' ro · q' ronal' cata
tota3 se d3 deo · q' et s' s'ba3 et s' virtute
7 s' op'acioz · ¶ Tame alexand' ponit
triplices vnes homis · pme s't non

obedietes rōni ut ē inttiua augm
tatiua respiatiua et ceqr nō sumus
dni actionuz que abilitatis vibus
procedūt nō tenemur eas referre ideū
alie sūt vires que subsūt dnio rōis ut
sūt sensibilis apphēsiua motiua ind
ductiua inptatiua et cet et harum virtutum
actūs referende sūt in deuz triplici cōside
ratiōe pmo gsidatione opis 2o gside
ratiōe finis 3o gsidatiōe obligationis
te et hō hī actus in deuz referre tenē
in ultimuz finez alie sūt vires rōna
les ut cogitatiua elēiua inptatiua
quarum actus tenemur in deuz referre
duplici gsidatione gcurrēte scilicet cōsi
datiōe opis et gsidatiōe finis eo qd isti
actus sūt rōnales Et ex isto elicit
qd opus indīns ē quo ad hō rō qr licz
actus aliarum virtutum possit eē indīntes
qr ille ex se nō referunt eos in deuz
qui ē finis ultimus tū nō actū ipīg
rōnalis illa eni quātuz est ex se qr
deputat ad optimuz sp actus suos
ordinat in ultimuz finez et si nō sp
tū actualez gsidatōz tū tū habituz. Et
ex isto hēmus qd in ptāte rōnalis
nē ē ad deuz suas actiones referre
alexand' tamē ponit dnaz int' illa
duo referre actōs ad deuz et referre
actōs in deuz. qr ad notat quādaz
elōgatōz tū in notat ppinquitatez hec
go ptātez in nā exely qd rōnales sui
actōs referre ad dm ut ad finez rco
tuz tz actōs referre in deuz ut in fiez
proximuz est solius grē. ponit exm
vado ad ecciaz pt quis dicē existēs
adhuc ab eccia remote tū aliud ē d.
vado in ecciaz qr hō dicit ille veniat
qui inter se et ecciaz nō hz distanciaz
modo est certuz qd deo nos proximos
efficere sic qd inter ipm et nos non eēt

distancia nō hz nisi grā. Sic ex hoc ptā di
uidere hēnt int' nos et deuz nrm etsi
quis dicat sihi ē solius grē tūc ad hō n
tenemur nō vz ar' ptāto qd licet eē igrā
nō est nē rē supra nāz tū in nob' ē fa
cere hō ut ad eius susceptōz disponam
Ex omnib' istis elicit' qd tū faciun'
qa bona opa ad nullaz creatūz
deo excluso dz referri inta intentio
rō qr queliz creatura nō est aliqd nisi in
quātuz a deo ē et inquātuz deus mea
est Comiti go ad creaturaz in se ipaz
sine relatione ad deuz ē comiti ad ea
sub 1a rōe qua nihil ē et talis dr ad
nichil et vanitatē comiti et po ex
familiare quo ad hō ut si quis diliget
aliqm sub illa rōne qua est scientific'
vel sapiēs et ipe eēt puerius ydiota ul
fatuus talis diliget mēs illud qd ni
chil ē. Sic q' credit qd aliqd bonum possit
hrē a creatura et cōfidit mea nō cōsi
danda ibi aliquid de deo qd aliud n
vanitatē sequit' Et si quis gsidat
qd in creatura hac ē veritas in hac sciētia
in hac iusticia in hac quietuz virtus
alia et querit illud a dnio deo recipe
p creaturaz ille nō comitit ad vanitatē
qr comitit ad rez veritati sciē iusticie
et innitētez. dt eni vuilhel' in libro
de vniuerso vanitas dr id qd nō con
fert pleitudinez gtinenti nec fula
mētuz innitēti nec situm laborati
tū hō go iste petit ut in opib' suis nil
attenderet puisitatis in volūte et nil
cuitatis aut duplicitatis i intētiōe
et sic exponit honorius dicēs auerte
oculos meos scilicet intētiōis q' sūt ocli
cordis ne videant. i. intendāt vani
tatez. i. arrogātiaz humane laudis
fauōz et quācūz aliaz mūdi vanitatē
q. d. fac pgitāz tuaz ut pob suatōe

mādatoꝝ tuoꝝ nō aliud q̄rent nō aliud intendaꝫ n̄ ad futuꝫ retribuc̄oꝫ. Tercia ex simplicitate h̄ intencōnis oīa opa hoīs dnr lucida qꝛ dicitē dm̄ gitur in illuꝫ qm̄ lux ē et tenebre ī eo nō sunt ulle. Sequitur lra. In via tua vi uifica me. qꝛ iustis eo consistit in hac pegrinacōne spūalis viuificacō vel ad minꝰ ad ipā ꝯseqnt̄ q̄ eī sensꝰ exteriores a noxijs abstrahit exterssib rōꝫ ꝛ intellcꝫ a curiositatib volūtem et intencōꝫ a vanitatib pfitē declinat a malo semouit a se oīe impedimt̄ ad grē ꝯsecucōꝫ q̄ resistit n̄ q̄ gr̄āꝫ di habeat que est aīme vita. Tercia inf amo cōꝫ impedimētoꝝ efficitatē ꝛ grē colla cōꝫ grē nō ponit mediuꝫ sit trahit ex illo v̄bo dn̄i dicētis. Siquis diligit me. i. h̄ facit ut me diligit recedendo a pctīs ꝛ faciēdo iꝰ qd̄ tenē facē ad eū veiemus ꝛ mā sīōꝫ apꝰ eū faciē. Et ex h̄ habetur aꝰ ꝛ n̄salis ad qōꝫ que ē ista ꝛ ullus pt̄ in dei via viuificari n̄ oculi ē taꝫ exteriores qm̄ interiores a vanitatibꝰ retrahāt. Eo qꝛ oculi p̄moꝝ parētū cū dei gr̄āꝫ peccādo amisit apti erāt ad vanitates ut h̄et gen̄ iij. Iō ad grē assecucōꝫ oꝫ vanitatibꝰ claudat. vnd dn̄s dicit in evꝰ. Qui uidit mlieꝫ ad ꝯcupiscēdūꝫ mechatꝰ est eaꝫ in corde suo. i. qm̄ oclꝫ corpalēꝫ apuit ad h̄ ut mēte ꝯcupiscat gr̄āꝫ dei amisit. v̄ gg̅ nō licet intueri qd̄ non licet ꝯcupisci ꝛ pseñsuꝫ a gn̄o q̄ claudit se a vanitatibus gr̄āꝫ dei viuificatēꝫ ꝯsequit̄ pp qd̄ beatificatur ille q̄ nō respexit in va nitates ꝛ insanias falsas prout ē allegatuꝫ est. Sequitur ex quo elicit̄ q̄ in via mādatoꝝ nō viuit q̄ vanitatibꝰ intendit ꝛ ego dn̄s docēs mādatoꝝ pfectuꝫ impletōꝫ regulat oīs vires

aīe ꝛ rōnalēꝫ ꝛ ꝯcupiscibilēꝫ ꝛ irascibilēꝫ ut h̄etur math. v. ꝛ dicitur ꝛ ē deinde siṗmis osidens q̄ nulla vanitas stare pt̄ nō cum impletōe fidelis qui ꝛ nobꝫ eē abstinend̄ ab oī spē mali. Secūdo elicit̄ ex gl̄oe volēs in xp̄o viuē oꝫ q̄ admodꝰ xp̄us ambulauit ꝛ ip̄m ambulare h̄ ē ioh̄is in can. ii. oꝫ ab oīb̄ que ipē ꝯtemp sit elongari. vnde cū discipuli osidissent s̄ edificia optima tēꝫ intulit qn̄ veniet tp̄us quo lapis nō relinqt̄ sup lapideꝫ. q. d. ad h̄ edificia aspiciend̄ non ē qꝛ vaniꝫ ē cōsidare in talibꝰ. Et qn̄ exhibebāt s̄ honoꝫ fleuit vidēs ciuitatēꝫ ꝛ quō eiecit vendētes ꝛ emētes de teplo. osidēs ab oīb̄ vanitatibꝰ eē abstinēd. Et cū tn̄ cōiuiuo interesset plus aspiciebat ad magdalene planctuꝫ q̄ ad cibuꝫ et potuꝫ ꝛ multa talia in euāgelijs h̄ent̄. Tercio elicit̄ q̄ dīna nō ꝯpatit̄ vanitatē vn̄ dicitur. bn̄ nō ē quo se immisceat vanitas v̄ totuꝫ occupat caritas. Et p h̄ ta. ē h̄ pti^a cōns mois inte^r p̄mo. i via tua. i. in lege tuoꝝ mādatoꝝ. prouerb. iii. Custodi legeꝫ et erit vita aīe tue. 2ᵒ in via tua. i. in xp̄o. dicit ei aug. agn̄o dēnt vanitas ꝛ uitas. Viaꝫ h̄ mundi cupiditas vanitas ē xp̄i vō ūitas qui dicit. Ego sum via ꝛ quia iste petit viuificari. 3ᵒ in via tua sꝫ caritatis ꝛ grē quaꝫ aplus vocat viaꝫ excellentiorē viuifica me dedicendo ut lira exponit a gr̄a ad uitaꝫ gl̄e bonuꝫ ꝯo ē spūs custodire ne reruꝫ spēs delectabilr recipientes pritarent rōni. rōꝫ ꝛ intellcꝫ bonuꝫ ē p̄munire ne ad spēs pritatis se committat volūtas

se meis delectando volutez r intelcoz
stabilire ne rebus vanis inhererent
finez eis gstituedo Exquo ei talia
obiecta st vana ea aspitere sensib9
inane e r vacuuz · aiom r intellz ab
hiis cohibere e stauuz et ibi intetom
figere valde inprudenz r incautuz
Statue servo tuo eloquium tuuz
in timore tuo / Jaz avertisti
oculi ipius pphe ab omi eo qd possit
impedire verz legis intellz iaz a
versi sunt ab oibus vanitatib9 que
derogant pfecte legis impletoi iam
data e caritatis delectato que de aie
vnificatio ita qd iaz omib9 impedi
metis sublatis ex domis multipli
cib9 delectabatur i legis cogitde r in ei
legis sit cogitate impletoe hic iam pe
tit in istis firmari · q · d · quanticuqz co
tulisti bona a qualibtcuqz mal9 me
liberasti nisi h in me finauis poteo
et omisso in mala cade r bo a amitte
h e ei de libertate arbitri · h e a condi
cione ne corrupte r pz ad miseria
status pntis · vel possit sic gtinuai
supius petiuit ut amoveretur ab eo
occasio ad male gcupiscendz dicens
averte oculos meos h iaz petit amoui
occoz ad vane gliandz · optat ei hic
dnio timore compmi r humiliari
ne vane intenderet gliacoi q e om
bonoz inica / vel sic · supius petiit
a quibusda profectuz dentib9 libaroz
h iaz petit in profectu ipius obedie
gfinacoz · q · d · licet no habeaz iam
proficiendo defectuz op tn est dare
obedie firmitatez ergo · statue servo
tuo / ita qd aspirat pph a ad lenitatez
animi r vellz omez euadere instabi
litatez gfirmacone bonoz / Et mo
qd h pro lre declaracone vitz bonoz

fundamentuz ex divinis eloqiis r timore
procedens aliqd ad stabilitatez firmitati
operz qd qd sit vra pz exlh vsu inq pph a
petit statui · i · stabiliri i eloqiis r timo
re dei qd facet mine sie illis stabi
litas no procedet r pz sine timoe ne
mo pt iustificari ut Sapiens dicit
go nec stabiliri tz gra qz stabilitas
sine iustificacoe ee no pt · tue sit sine
timore nullus pt stabiliri go nec sn
scia dina que dr ee eloqina dei ut sup
habituz e tz gra · qz timoe sine scia
dina fieri n pt ut vi · velle amb r pzb
melius h ita ponoz Ad o sit ar
sola fides cu caritate totaz stabilita
tez efficiunt · go mt adeaz operant scia
r timor tz gra virtute excitoms anb pz
qz fides est edificij spnalis fundamentuz
ut vult aug r caritas pfectio pp qd
dicit amb9 v caritas e quid est quod
possit obesse / Et diuidit lra · pmo ei dic
se ee servuz r petit sui servicij stabi
limentuz dicens Statue servo tuo ·
2o manifestat ad cui9 petit stabilim
tuz d · eloqiuz tuuz · 3o declarat i9
servitutis fundamentuz d · in timoe
tuo / optat g ut stabiliret in dinis
sniteo f eloqz dei siue f sermones di
vel f sciaz dei qd idem est r h in timore
dei quez hic notat quasi i9 firmitat
fundamentuz / dt go · statue · i · firma
servo tuo · i · servuz tuuz · eloquz tuu
· i · in eloqino tuo Est advertend put
dni iuxiste cta servuz posuit tria
vocabla · vz colonus originarius
r asscripticius que tn st synonima
qz signat ide f diversas gdicos a sed
bdaz gradib9 dentes · signat eni illos
q ita astricti st ad traz qd ab ei9 cul
tura no psit avelli sic qd nec tra pt
vendi sine eis nec ipi sine tra · Et

dicitur protracto colonus quia tenetur terram
colere. ¶ Sed ascripticij dicuntur quia ex eorum con
dicione sunt ad hoc deputati. ¶ Sed originarij
quia ex origine primi auctorum attavorum
et ita terre adherent. ¶ Tales nos omnes
sumus servitores ihesu dei. ¶ Nam ex ori
gine sumus servitores prout omnes
patres nostri etc. quia illius qui nos a servi
tute egyptiaca liberavit se obligavit
servituti et in baptismo ascribimur sue
servituti ascripticij dicimur et quia terram
cordis et corporis nostri ad eius honorem debe
mus excolere iuxta illud apostoli glorificate
et portate deum in corpore vestro. recte co
loni nuncupamur ¶ Ex quo accipio
quod nullus nostrum est sui primus gratia. Ratio quia
hoc solius dei est qui est liber in summo et
nullus nostrum liber omnino esse potest. Ratio quia quilibet
nostrum est gratia alterius sicut ei omnia cre
ata et nos ipsos propter semetipsum creavit
altissimus. ¶ Secundo nullus nostrum est iuris
sui omnino. Ratio quia ille ius habet super nos
gratia cuius sumus et per quem creati sumus
ymo nullus nostrum aliquid habet iuris
in seipso quia omnia quecumque habemus
non a nobis sed a deo habemus prout dicit
apostolus Quid habes quod non accepisti. Et
alibi. Sive vivimus sive morimur domini
sumus. Et nondum prout dicit augustinus xix
libro de civitate dei. Nullum servitutis
nusquam in scripturis reperitur ante iustum
conditio quidem servitutis iure non imposita
est peccatori. unde id dominari piscibus
maris volatilibus celi etc. Sed in hominibus
nomen hoc meruit culpa non natura et dicit
quod in latina lingua nomen servitutis
accepit initium quod illi qui iure belli
a victoribus possent occidi conservabantur
et sic servi dicti sunt sic appellati a
conservando quod sine peccatorum merito non est
quia et iustum bellum creditur gerit pro peccata

hominum deus siquidem apud quem non est
iniquitas scit penas meritis distribuere
delinquentium hoc augustinus. ¶ Ex isto elicio
primo et nulla dominatio potest eximere a domino
servicio. Et nondum augustinus dicit quod servitus
vel facit natura vel culpa sicut dicitur de Ca
yn maledictus Cayn servus erit
cum fratribus suis. vel adversitas ut
Iozeph ex adversitate quam passus est
a fratribus servus alienigene factus
est. vel bellum de quibus philosophus dicit. Iustum
est superatos superantium esse servos
naturaliter omnis creatura servit suo cre
atori. Sed omnis alia servitus ex vicio
originem sumpsit. Non tamen aliqua aliam
res hominis erga deum servicium in
cipit preter culpam. Et ratio si quis vel
let aliis dominari et non servire deo
laboraret peste superbie primi an
geli et augustinus dicit. sicut servientibus prodest
humilitas ita dominantibus superbia
nocet. ymo quanto aliis dominantur magis
ad serviendum deo obligantur. dicit ei augustinus
Exemplum hoc quod alij eorum parent imperijs
et si nulla esset scriptura cognoscitur
quanto domino deo debent subesse mag
si quanto obediendum est deo quam hominibus
unde et Centurio suum dominum ex suo
dominatu recognovit dicens. Nam et ego sum
homo sub potestate habens milites etc. et se
commendatio fidei sue ¶ Ex quo potest
accipi quod species infidelitatis est in
domino terreno nolle subici deo. et scri
ptura libri Regum hoc deducit ad supersti
cionem et dicit esse peccatum ydolatrie et ariolan
di. Secundo nulla servitus potest quemquam
a divina subiectione liberare. unde dicit
augustinus. verbi penalis servitus ea lege
ordinata est que naturalem ordinem ser
vare iubet et perturbare vetat. nam
si contra legem nature nichil esset fieri

nichil eet penali seruitute coherted modo tertiz e q a natura homo sb iectus deo est. Sz qz voluit liber ee penali seruituti est subiect nec d pa exmit homiez ymo dme pote te subiciat puniend. ¶ 3º exhibe licio q dns deus vniusalis e dns singlo2 qz et domanciuz 2 seruie ciuz iusto2 2 ptco2 nec e qui de ma nu sua eripere ppq d2 in libro Sa pie q attingit a fine ad fine fortit 2 disponit omnia suauit. Et no de hac seruitute pphia h loqmt que e nalis Sz de seruitute gratuita iq petit stabiliri. de qua ponit q h. lz multe sint bone suitutes tn nulla stabilior nisi seruit legis noue. p ps gclonis pz de illa suitute filio2 que est ad pntes 2 de illa q e muli e2 seu uxo2uz ad maritos 2 de illa que e simpliciu ad sapietes seu di scipulo2 ad mgros quez em illa2 est nalis ordinis 2 pmta quod az amore qui nalit est int illas pso nas et io dt aug. Ordo nalis est 2 clara iustitia ut pcedant dnatone qui pcelluit intellcu et rone. ¶ Ex qua pte gclonis elicit pmo q nul la seruitus bona est sine ordine. Rō qz int suientez et illuz cui seruitur est quedaz hitudo ut notuz est qz 2 seruus respicit ad dnm et dns eg ad seruuz. modo h sine ordine esse no pt. 2º quez seruitus bona icdu dit iustiaz ex quo ei ht ordine ne cessario 2 iustitiaz qz ordo non est aliud nisi iustitia quedaz gsistens in quad rctitudine hitudinis siue respectus vni si seruus e dm. dns est serui et eg. vnde aug dicit q or do est dispositio sua vnicuiqz loca

tones q est iustitie que vnicuiz tribuit qd suuz est. ¶ Ex quib dnob elicio q quez seruitus licita equitatez ht Rō qz iustitia in ordine quedaz e equitas. hec est em que facit pporti onez no solum em ordinis e 2 iusti tiae q sicut ht se seruus ad dnm sic dns ad seruuz. Sz et equitatis qz sic sine iustitia ordo non e sic 2 et sine equitate ee no pt. Et ex his trib inte grat fidelitas que e quedaz colligat dm et serui. Iste go dicens Statue ser uo tuo. optat ut h firmaret in eo p ut miq ordinez ne dirupet rº dim dm 2º ut rctitudinez s ad seruand ordinez indita obseruaret. 3º ne ad inequalitatez declinaret seu ad ob liquitate que ordine posset intrpe et rctitudinez immutare ut sic stabili tus fidelis eet. ¶ Ex quib elicio q tal suitus cuiuiqz impedit non pdit mituz ap deuz. v em e ordo in obedi entialitate iustitia in opatone e quitas in continuatoe opm suitut et in omnib fidelitas quo pt ee sine mercede apud dm apud quez nullu bonuz irremuneratuz. vnde dt aug smone in dedicatoe ectie. quisqis teneris suitutis gdicone astrictus esto suus lib humilis obediens fidel esto suus dm tui 2 noli ee suus pau Et dat mod quo homi suiedo pmer posset a deo dices Cu seruieris homi deuz fidelit cogita dei pcepta gsuna dei voluntati sp obtempa. a deo mer dez bone suitutis expecta. Custodi fidez fuge fraudez cognosce te deo reddere rōm de omni opere tuo. Pio te faciat pigritia gteptoz no segnities negligentez. ita fiet ut duz exhibe as seruitutez a deo recipies ppetuaz

libtatem h' ille · Scda ps gclonis q̃
dicit nulla s̄uitus stabilior ñ s̄uit⁹
noue legis · Rō qr seruit⁹ legis nalis
erat impfcā pp̄t h' qr seruiētes nesci
uerūt ad plenū volūtatē dei · S̄uit⁹
legis veteris erat nimiū penalis ⁊
onerosa sic qr in ea id qd̄ sciuerūt eē
volūtatis dei implē nō potuerūt iux
illud · pz nos nz pres nri portare po
tuim⁹ · Etiā seruitiū legis erat trā
sendū iuxta id apli · trāslato sacer
docio nctē est ut et legis trāslacō fiet
et go ibi nō erat stabilitas · Sz no
ue legis seruitiū ē re⁹ ṗ dn̄i ⁊ sac
doci iuxta illud · Regni eius ñ erit
finis ⁊ illud · tu es sacerdos ī etern
ŝ ordinē melchisedech · Etiā s̄uit⁹
legis noue clā h't volūtatē dei qr
omnia ibi sūt in luce ⁊ ad adimplend
ea que sūt reuelata h't grāz adiutrē
go illa ps gclonis vā ¶ Sequitur eli
cio h'et cor^a ṗmū seruit⁹ noue leg
nō h't admixtā violenciā · Rō quia
als nō posset eē stabilis · exquo nl
lū violentū ppetuū · Et io 2^a illi⁹
corl̄i qr exquo illud s̄uitiū h't grāz
adiutricē tūc h't spūm scm̄ et sic vo
lūtatē omnio libāz et ab omni impl
sū expeditā · vbi em̄ spūs dn̄i ibi
libertas ut dt aplus · Nec ē ĝ illud h'
qd̄ dt eūn^{a} · Jo · a diebus Johīs reg^{m}
celor vim patit^r et violenti rapiunt
illud · v loq^r de seruitorib⁹ noue legis
que aliquō iā a dieb⁹ Johīs sūm
inciū capiebat · qr ī ml' loq^r de vio
lencia coactōis · Sz solū de violen
cia caritatis que quosdā compellit
ut s'vim faciāt ut suas gcupias
frangant ut carnē cū vicijs crucifi
gant ut seipōs abnegent quō dicit^r
spūs sanctus xp̄m expulisse in des

tum quō xp̄us et dr̄ compulisse di
scipl'os ascendere in nauiculā ⁊ quō
aplus illos q̄ audiebāt cogebāt ad
sequelā ut h'et^r 2^a Cor · xij · qr h' co
actio quedā sit a caritate quedā a pro
uidencia quedā a multitu^e deprecacōis
et benignitatis affectu · 2^m
s̄uicia gstituta a mltiplicitate do
minoz sit exclusa · Rō expte ista cō
clōis 2^{ori}⁹ ptedenti · exquo em̄
h' seruicia sūt cōtinua ⁊ h'nt libtatē
fugiūt distraccōz volūtis iam ad
illū iā ad aliū · qr sic quēdā eue
niret ut aliquid inuit⁹ faceret · vnde
illud Johīs viij · Si filius vos libe
rauit sz ad s'bcīm d' seruiciū gstitutū
siue noue legis vi liberi eritis vz
ab omnib⁹ alijs s̄uicijs ⁊ ueritatē
que nō fallit cognoscetis cū effica
cia ⁊ vitātis libābit vos · ppqd' dicit
dn̄s Nemo pt̄ duob⁹ dn̄is seruire
Et ex isto elicit^r h' ṗme qr s̄uiciū
h' nō stat cū aliquo vicio mortali
Qui em̄ facit pcīm seruus ē pec
cati · Scdō qr nullā h't ignoz cū
ignorācia illoz que sunt ncīa ad
salutē · ppqd' dt scīptura · acceptū
eē regi intelligentē minstrz · Jō ñ
pūt se compati s̄uiciū gratuitū
cū errore · qr seruiētib⁹ in via iu
sticie patris ⁊ ime lumē ūitatis lu
cet ⁊ sol intelligēcie presto est · pre
sertim cū spūs scūs qui in talib⁹
manet sit spūs ūitatis edocēs h'
seruientes omnē ūitatē ¶ Ex di
ctis istis elicio qr seruitorib⁹ legis
noue opus est scīa sp̄ali · pz qr
nō solū dēnt scire que sit volun
tas dei bona que beneplacēs que
pfcā ut dt aplus · Non solū dēnt
scire qr cōtinui dēnt eē ī execucōe

volūtatis dei et seruire libere vm
ōnō sine vicō ignorācia ꝛ errore ꝯ
etiaꝫ debet scire ꝙ omnia h' et queciꝫ
sunt cā facit deus in eis ꝛ p eos qm̄ ꝛ
opāt' in omnib' omnia vnde aug' expo
nens id vos non dixi suos sed amicos
ꝙ seruus nescit quid faciat dn̄s e'
dicit · nescit seruus quid faciat dn̄s
suus qui cū aliqꝗ boni facit sic extol
lit' quasi ipe h' fecit ꝛ nō dn̄s ꝛ sic iste
et nō in dn̄o glāt' ꝛ nos a'ut amici eē
possemus scit' qm̄ dn̄s nō solū fecit
nos homines ꝯ ꝛ facit iustos homines
nr̄ id ipe fecit nos ꝛ non ipi nos h'
ille Sequitur ꝙ mih' seruicō magna ē
opus humilitates ꝯgratitudines quia eo
omnia ad deuꝫ referēda ꝛ omnia ab eo
speranda st' ꝙ et omnis nr̄a sufficiē
cia ex deo est Et ꝓ h' iste petit d· Cōn
firma seruo tuo · i · robora ꝛ cōfirma me
in seruicio tuo ut illud cōtinueꝫ ut
ab eo nūqm̄ discedaꝫ ut in eo usqꝫ i
fineꝫ pseuerem ꝙ quicūqꝫ in illo
pseuerauit usqꝫ in fineꝫ h' saluus
erit iuxta id promissuꝫ dn̄i qm̄ m
inistrat me sequit' et ubi sum ego
illic ꝛ minister meus erit queꝫ ꝛ hon
rificabit pr̄ meus qui in celis est Ex
quo caꝫ ꝙ finis illius seruicii primuꝫ
est serui magna ē ꝫo glā seq' dn̄m
quīb' seruire regnare est h' vicys i
in p̄nnys ¶ Notand' est tn̄ cca istā
dictōꝫ eloquiuꝫ tuuꝫ ꝙ fere cca oīa
q' requirit' ad seruiciuꝫ noue legis
siue x inueniūt' quedā promitas seu
facilitas ad maluꝫ Circa cca credul
itateꝫ illoꝫ que fidei sunt q' quidem
fides istius seruicii ē fundamētum
facilitate erroris facit incurra eo ꝙ
nō curamus in talib' diligēciaꝫ appo-
nere vnde sepe iuderiua erroꝫ abdu-

cimur ꝓpꝫ qd' Eccī · vi · ꝛ qui facilit' credas illi
· i · ꝯ ea que sunt fidei psuadenti Scdō cca
amoꝫ illoꝫ que st' in seruiēdo ipi deo facī
enda facilit' adducit dedignacōꝫ ipā ma
ximā dia dr̄ enī prou · xxix · q' ad indignan
duꝫ facilis ē procliuior erit ad pctā Et
aug' dt de talib' sup ps · qq · seruit' eoruꝫ
amaritudinib' plena est ꝙ gemunt
murmurant indignāt' et subdit apud
deum seruitus est libera vbi nō necitas s'
uit ꝯ caritas Tercio cca diligenciaꝫ illoruꝫ que
ex amore in dn̄o seruicō forent agenda
valde leuit' adducit diuagacōꝫ ipā stul
ticia que ꝑ hugōꝫ ē cū maluꝫ cognitū
nō vitat' aut cuꝫ pignoracia ꝫ recti a bo
no discedit' et oberrat' hinc Eccī · xxxi · d'
pes stulti facilis ē in domuꝫ proximi
ꝙ etiaꝫ Seneca in libro · iii · de tranquilit'
dt ꝓpriuꝫ est stulticie alioꝫ vicia cernere
et ꝓpā obliuisci ꝙ mih' statim fit quedā
gnacō quaꝫ sequit' diuagacō a bonis
Quarto cca pseueranciaꝫ illoꝫ que dili
gētissime in dei seruicō faciēda st' facil'
adducit defiicienciaꝫ ipā inconstancia
qm̄ hō mutat ꝛ in seipō dissidꝫ et s' ipi
quodamō ꝯtrius est sic dt Oracius Quod
petiit spernit repetit ꝙ nup obmisit
estuat et mēte dissonueit ordine toto
diruit edificat mutat quadrata ro
tundis Statim a bono deficit ꝓp qd'
Eccī · xxviii · d' erit hora p hora mutacō eius
testatus ¶ Sequitur aꝫ ꝙ licet diuinum
seruiciuꝫ multi vocati sint pauci tn̄ in
eo electi repiunt' Et ꝙ rarus inuenitur
qui aliquomodo nō discederet q' ea que
deus imperat nō dedignaretur a' ab
eis nō diuagaret a' nō deficeret aliqn̄
p intercepcōꝫ · Et id iste petit se in dn̄o
seruicio confortari ꝛ p̄cipue ꝑ eloquiꝫ
dei ꝙ dn̄a eloquia dei maxīa homines
in seruicō dn̄o stabiliebāt sicut pꝫ de

fines d' xpi

Scrip^a ... dei ... in divino servitio ...

Nullus pt ee firmus in divino servitio nisi fuerit stabilitus in ipsis eloquiis

Statum in divinis eloquiis quid sit

Scriptura ... ad servitium dei

Cap I

yozeph de daniele et socijs eius quibus
facte erant occultorum revelationes et que
prophetie ita fuerunt stabiles in divino servitio
certe nõ ex propo venit n qr sermo dei ad
eos factus est ¶ Unde pro istius in
tellectu clariori ponit glo ista nullus
pt ee firmus in divino servicio nisi fuerit
in ipsius eloquijs statuat illa glo
sic deducit qr in divinis eloquijs stabi
liri seu statui nõ e aliud nisi facere ia
divina que docet eloqz dei ut dt h aug
dt ei sic quid aliud est dicere statue fi
uo tuo eloquium tuum nisi da mi
ut faciaz qd loqris et subdit nz enim
statutum est eloquium dei his qui inse
monet illud contra faciendo eis aut
statutum est in qb inmobile est ¶ Ex h g
az gliomis vitas q nullus pt ee in
divino servitio nominat n ille qui facit
fa qd enim docet et instruit altissimus
unde inps dr intellectum t dabo et instru
am te in via hac qua ambulabis firma
bo sup te oculos meos ¶ Secunda co
clone sequit h· pmo q noticia sacre scripture
maxime necia est ad servitium divini f
mitatez vn dns illos quos voluit
ad suum servicium vocare remittebat
ad scripturas d· Scrutamini scripturas
et alibi Erratis nescientes scripturas nz
virtute dei ¶ Et q pp illi pp difficultatem
e sermonis abierunt retro xpus dt suis
discipulis Nunqd et vos vultis abire· et
rndens ad q ibimus vba eterne vite
hes Io· vi· v he exppsse q divinis doct
ris apli erant stabiliti ne desistent a
sequela x̄ Et ro istius certum est ¶ Cra
divina scriptura metez que p carnem
deprimit elevat in deum elevata mete
pascit eaz dt enim aug de ipa sacra scra
oi maturitate servata cuilz aliquid
impetit cuilz aliquid infundit et nullum

Ioh 2

a se sine fructu remittit ¶ Mentem quaz
sic mittit suis mirabilibus delectat
nec ad aliqua pegna sinit abire vn
dicit david· mirabilis facta e scia tua
ex me confortata est sz p cum· i· cofor
tavit me et nõ potero ad eaz ut aug
dt virib meis sed tuis miueib pueno
ab ea nõ potero vnde subdit quo ibo
a spiritu tuo vnctio docet de omnibus
et quo a facie tua fugiaz· i· claritate
cognicõis tue ipa ei ondit et que micet
et que in abiss et que st in toto mundo
et in extremis maris ¶ Ergo subditur
¶ Si ascendero in celum tu illic es et ¶
multa cogitatones et exhat tcena hi
tatõe depressimi scsimi hentes ac
ani supbiz in divino servitio firmari
nõ pnt ¶ Ro qr hi et tales in divina sciencia
nõ sunt stabiliti vn ¶ Salom· licz hnit
divinaz sapiaz qr tn in ea aio supbivit
commouit deuz et excidit a sua sanctitu
te phi nales qr de multis cogitabat
et immiscebat se inquisitcõib non
necijs pro salute dati st in reprobum
sensum et nec st ad missi in servitium
dei ut h Rono· i· et p· hõ qr sensum
depssimi exhitatone hac pcipue qr
placuiat s mle et voluit suas delicias
ut aug dt contristare voles divinaz sa
enciaz attigere peccavit et excidit et
cum pttate sua a dno et servicio dei et
galit vm est q qrucq ad divinaz sciaz
st inhabiles qr et ad eius servitium
nõ accipiuit qr scia hi pambla e ad
servicium dei ¶ Et pz h ex dispositione
angeloz ex qua he q scie plenitudo
ponit illis qui st ad ministratorem
spus pz e ex h qr zelus caritatis q e
ad dei servitium eencialis sed bnard
scia modat ¶ Unde et apls illos ar
guit qui zelum hnt et nõ s sciam

Et ex omnibus hiis elicit quod nec incipiens nec proficiens nec perfectus quis esse potest in divino servicio sine suo eloquio Racio quia divinum eloquium instruit incipientes et aptos preservat propter quod insistendo suscipe me secundum eloquium tuum et vivam et non dominetur mei omnis iniusticia. Secundo proficientes illuminat et eos in operacionibus informat unde de primo dicitur secundum eloquium tuum da michi intellectum de secundo gressus meos dirige secundum eloquium tuum. Perfectorum autem desideria inflammat et eis dulcedinem inspirat de primo insistendo defecerunt oculi mei in salutare tuum dicentes quando consolabis me de secundo ibidem recapitulando quam dulcia faucibus meis eloquia tua. Ita quod nullus in aliquo gradu servitutis potest esse gratuite nisi tunc sequatur eloquia dei. Et ita exponit Glosa istam clausulam dicens Statue servo tuo eloquium tuum id est servum tuum firma ut obediat eloquio tuo constans et allegat id Baruch iiii. Statuit dominus verbum suum quod locutus est.

Secundum horum per eloquium intelligit dominum preceptum et exponit sic litteram Statue servo tuo id est da eloquium tuum id est preceptum tuum implere in timore tuo id est in dilectione et non penarum formidine ut scilicet sic implendo te solum et non aliud querendo. Primum ubi tangit timorem duplicem servilem et filialem de quorum uno secundo in timore tuo. Racione non tamen quod timor prius consideratur in genere unomodo non curando an timor sit malus vel non malus. Sicut sunt sex species timoris. Primus est naturalis et est quo quis timet aliquid horribile et ante deliberacionem racionis et hic non pertinet ad hanc servitutem que est omnino graciosa. Racio quia iste timor non habet racionem alicuius domini ex quo est mere naturalis. Secundus est timor mundanus quo quis timet perdere bona hec mundi. Tercius est quo quis timet perdere que ad vitam pertinent. Et hii duo timores licet non sint principaliter de hoc servicio quod precipit omnia que mundi sunt suis servitoribus relinquere et illos qui corpus occidunt omnino non timere. Tamen non universaliter ab hoc servicio repellit quia ut Altisiodorensis dicit timores isti ex amore peccandi sunt. Quantum enim licet corpus proprium amare quia nemo unquam carnem suam odio habuit et quantum licet temporalibus bonis quia ad ipsa est inclinacio naturalis ex quo necessaria sunt sustentacioni tamen licet corporis pericula timere et de rerum amissione turbari. Unde sicut cum divicie affluunt cor non debet apponi id est non debet eis affici sic ut deus minus diligeretur. Sic si vadunt et perduntur cor non debet adeo alienari ut minus curaret. Sic vitam amare ut peccatum consentiret deus non est minus et vite pericula vitare uno tempore ut fructuosius postea sustineri ad tempus pertinet ad hoc servicium. Dixit enim Christus discipulis suis. Si vos persecuti fuerint in una civitate fugite in aliam non ideo hic precepit ut propter honorem dei vitaret pericula sed ut conservaret se tunc subire qui maiorem fructum sequi posset. Quartus est timor similis quo quis timet deum ne eum mittat in ignem eternum ne eum puniat penis acerbissimis et iste omnino ab hiis servitoribus repellitur qui sunt caritate pleni quia hunc timorem foras mittit. Et racio est quia in isto timore non dum malicia est horroris. Sic enim timens penam diligit et libenter peccaret si posset hoc facere sine pena. Quintus timor inicialis est primo incipiencium deum diligere et est quo quis timet adeo separacionem ita quod timor similis respicit malum pene per se sed inicialis malum culpe quia adeo separat timet namque quibus separari ab eo propter peccati consciam propter sentinam propter mentis

angustiaz q2 forte nodum penam com
plete dimissaz e forte no complete
penitentia pacta est etc. 2us timor patz ad ser
uientes deo qui idem est cum timore casto
amicabili et filiali in spe s3 solum differt
actione. timor enim castus timet offe
saz s3 initialis separationem ¶ Et de his po
s3 glo. licet fides sit primum fundament
dum spiritualium nichilominus castus timor
pro ipsius fundamento ponitur generat. prima
pars gtionis e ipsius apli dicentis fidem esse
sbaz .i. initium et fundamentum et xpus dicit
etiam qui seruit in spe edificiorum supra
petram .i. in confessione vere fidei Et aug
dicit fidem esse primum fundamentum totius edi
ficij spiritualis Non mirum quia accedere ad
deum oz primo credere quia sine fide im
possibile est deo placere. Scda pars con
clusionis est sapientis qui dicit fili acces
sisti ad deum .i. per fidem venisti ad dominum
seruitium sta in timore et prepara aiaz
tuaz ad temptationem ¶ Ex qua gtione
habemus quod fides et timor sunt initia di
uini seruitii s3 differunt. patz quia deus dicitur per fi
dem corda purificare Et de timore di
citur ecclesiastici quod expellit peccatum. esse sine pec
cato necessarium est ad dominum seruitium iuxta
illud ps ambulans in via immacula
ta hic mihi ministrabat. differunt tamen purifi
cant et sic ad dominum disponunt seruitium
quia fides purificat ab essentia peccati s3 timor
reliquias peccatorum expellit. homo etenim fi
de suscepta quamuis sit sine peccato non tamen
sine reliquijs peccati conuiuit quia adhuc
inest sibi difficultas ad bene operandum
promptitas ad malum. obscuritas ad in
telligendum et forte obligatio ad exo
lutionem aliquibus pene a quibus homo per
penitentiaz que timore concipitur emundatur
Petiit ergo iste ut deus firmaret eum in suo
seruitio et hoc suo eloquio et suo timore
.i. eloquio in timore et timore in eloquio
¶ Ex quo patz quod timor quandoque a scientia separatur
2o quod scientia quandoque a zelo separatur 3o quando
habet simul non simul timor plus obest quam
prodest unde dicit amb. iudei in eo quod pro
paruulos circumcidit quod sabbata custodiunt sta
tuit diuina precepta in quo uident timorem
habere. s3 non s3 scientiam quia nesciunt legem spiritu
alem unde circumcidentes corpus non cor
plus deum offendunt. non adolescentes
agnum post diem constitutionis et lupi
nantes magis legem preuaricantur circa
constituentes sine compassione necessarie et non con
siderata possibilitate nec dei in piguit
pietatem hec ille ¶ Ex quo elicitur amb.
primo quod timor irrationalis non firmat
aliquem in seruitio dei Scdo quia ille qui fundatur
sine scientia et sapientia esse non potest. unde dicit
amb. lege psalmuz et vide quantis virtuti
bus subiecerit timorem ut eum faceret bo
num et irreprehensibilem inquit enim
spiritus sapientie et intellectus spiritus consilij
et fortitudinis spiritus scientie et pietatis
spiritus sancti timoris Informatur enim timor
per sapientiaz instruitur per intellectum consilio
dirigitur. virtute firmatur. cognitione
regitur. pietate decoratur. tolle hec a
timore et erit irrationalis et fatuus vel
ex illis de quibus dicit aplus solis pu
gne intus timores ¶ Et ex isto az
quod multa sunt prehabenda antequam homo ve
niat ad perfectum timorem qui est diuini
seruitij fundamentum propter quod dicitur in pro
v. cum sapientiaz inuocauimus et prudentie
dederis aurem tuam Si quesieris illam ut
pecuniam et ut thezauros effoderis
illam tunc intelliges timorem domini. Scdo
elicit amb. quod timor est domini ubi stabili
mentum et dominus ubi est stabilimen
tum timoris dicit enim sic ubi deus in timore
rationabili melius statuitur firmius

iudicat · i · in pectore timentis de min
ne volucres venientes tollent illud
de malitiosi et dissimulantis affectu et so
dit · s etiam ipse timor verbo dei ad utilita
tem adaptatur iudet et confirmatur Timor
ergo locus est ubi et quedam status ut dicitur
verba dei re timoris preparate factus est
locus eius quia timor plenus disciplina
non mittit ad lapsum hic ille propheta ergo vi
dens quod ad servitutem nove legis requiritur
et verba seu eloquia dei requiruntur et
timor petit ut divinis eloquiis in ser
uitio firmaretur et divino timore fun
daretur in utroque

Amputa obprobrium meum quod
suspicatus sum quia iudicia tua
iocunda · Iam propheta deducit est ad le
gis nove servitutem iam est eloquiis
illius legis mihi servitiis aliquo
stabilitus non timet quod aliquid cum in
vanam gloriam elevaret hic iam petit
ut divinis iudiciis custodiretur ne iudici
is humanis fatigatur decretur a pro
fectu Iam sic deus et apostolum paulum mu
niuerat qui dixit mihi autem pro minimo est
ut a vobis iudicer aut ab humano
die et subdit qui autem me iudicat dominus est
etiam iudicia humana magis obprobrium
sunt viris sanctis quia minus tractant ymo quia
commovent et interiora non deus premuniat
gratia spirituali · sicut patet patere in illa discep
tatione quam habuit iob vir perfectus
cum amicis suis quia omnia que sunt in temptati
one venerunt in temptatum sunt in rep
brium sensum vel patet sic ista littera conti
nuari · purificatus est propheta ab omnibus
peccatis que veniunt ex exercitio sensuum
exteriorum et interiorum sicut patuit ex expositione
illius versus averte oculos meos etc
hic petit purificari a peccatis que veniunt ex
suspicionibus propriis vel alienis prima enim

pertinet tollitur gratia quo ad exteriores sensus
quo ad intellectum vero et rationem · sapientia et scientia
Et quo ad voluntatem et intentionem
fide operante per dilectionem quia illa sanguis interio
rem dirigit Et peccatum suspicionum tollitur
agnitione divinorum iudiciorum que hic propheta
dicit esse valde iocunda Vel posset sic
continuari · Iam propheta plenus est discipli
na non mittit ad lapsum quia eloquiis dei
fundatur in divino servitio et timore sta
bilitus in utroque proficiscitur in bonis
et quia talibus multe occurrunt ancitudines
ideo propheta petit ut omnia talia ab eo semo
ueantur ne quid impediret eum in de
lectatione divinorum · q · d · ex quo iam stabilivi
sti me in tuo timore iam amputa omnia
obprobria ut in iudiciis tuis delectarer
quia ipsa sunt nimis iocunda Et nota hic quod
pro declaratione huius textus divinorum iudi
ciorum iocunditas atenorum et propriorum iudiciorum
sit obprobrium semotiva sicut quod sit vera
patet ex hoc versu in quo propheta petit obpro
brium suspicionum a se amputari et al
legat rationem dicens quia iudicia tua iocunda
quod non faceret nisi dei iudicio hominis suspi
ciones amoveret unde ad consolationem
talium dicit dominus Cum accepero tempus ego
iustitias iudicabo · i · hominis iudicia humana
ondam an sint iusta vel iniusta · Et patet
virtutis quomodo ex illo quod iam allegatum est
de apostolo · qui considerans quod dominus deus est iudex
suus prius in hoc curabat de hoc quod iudica
batur ab hominibus in hominibus iste quomodo
virtutem Ad oppositum arguitur iudicia divina
sunt strictissime equitatis quod propheta aspiciens
dicit Non intres in iudicium cum servo
tuo quia non iustificabitur in conspectu tuo
omnis vivens et ergo obprobrium quod venit
ab humanis iudiciis non amovent sed magis
adducunt quia penas pro talibus inferunt
vero de talibus iudiciis et suspicionibus dicendum

[illegible]

libro sapie transducet eos ex adverso
iniquitatis eorum ¶ Et dividitur ista lra sic pro
em petit 2o ponit inductivum exauditio
nis ibi ecce concupivi. prima ps dividitur
qr primo petit q amoveatur qr obprobrium
2o h' conditio ee pro alio petitum dicens
meum. 3o declarat quod ly qd petit a se
amoveri circa sinum qr suspicatus sum
quarto modum amotionis ponit qr am
puta. s mediante quo debeant amoveri
dt iudicia tua iocunda. dicit ei amputa
q. d. iam oculos a vanitatibus avertisti
.i. omnes sensus etiam amputa obprobrium me
um .i. de me hominum obprobriosum iudicium
at si d. moribus que sunt res mei bene sunt
ordinata intus in sinum gestus. velle ut
etiam res proximorum moribus bene esset
ordinatus qd tunc fieret qn nullus
de me aliquid mali sentiret a' iudica
ret me in aliquo sinistro ¶ Circa qd
notandum prout notat alexander de hal
in scripto tertii q iudicium humanum qu
dam est licitum et quodam est illicitum Iu
dicium temerarium est illicitum Et duo
bus modis contingit uno modo ex parte
iudicantis alio modo ex parte rei iudica
te Ex parte iudicantis tripliciter primo per
usurpationem ut cum iudicat ille cui non
est commissum iudicium vel cum iudicat
servum alienum ad romanos xiiii. tu
quis es qui iudicas servum alienum
et h' pylatus voluit subterfugere cum au
diens de ihesu q esset galileus remisit
eum ad herodem Et licet sint aliqua
crimina que secundum se nullum habent iudice
alienum qr tante sunt enormitatis q a
quolibet iniuncto essent punienda tamen pro pro
ximitatem ad malum et talium iudicia re
stricta sunt et pt in h' sensu psalmista petere
ut deus premuniret eum ne sua culpa i
tale incideret iudicium Non ei est sine

causa gratia qn quis ingerit se iudicare
illum q non e subiectus suo iudicio. 2o
per indignitatem ut si quis aliquem iudi
cat qui tamen est indignus et potius
deberet iudicari quam iudicare quo xpc
loquitur math' 7 d. ypocrita eice primum
trabem de oculo tuo et tunc prospicies
etc Et apostolus romanorum 2. in quo alium
iudicas teipsum condempnas eadem enim
agis que iudicas Et h' vitiis satis est
obprobriosum et petit ne h' eis fieret
dempnandum tamen de iustitia dei sustinent
si qn permittit regnare ypocritam
propter peccata populi. Tertio per ignorantiam ut
si quis ignorans iudicium facit iudi
cium q ad modum daniel xiii. d. sic fa
tui filii israel non iudicantes neque q
verum est cognoscentes condempnastis
filios israel Et gravia sunt hec iudicia
qr sepe in eis iustitia perditur et iniu
stitia promovetur propter qd psalmista dicit
Et nunc reges intelligite erudimini q
iudicatis terram ¶ Et ex istis pz q
quamquam superiores sint avidi iudicare
indigni et ignari q ordo in inferioribus
esse non pt Tertia aviditas iudicii
facit in subditis incuriam indignitas
inobedientiam. et ignorantia contemp
tum psalmista ergo ad quem pertinet etiam
aliorum excessus deplangere petit
ut deus temporibus suis non permitteret
talem in suo populo deordinationem
Secundo iudicium temerarium fit ex parte
rei iudicate et contingit similiter tribus
modis primo cum de aliqua persona
iudicatur de eventu futuro qr ut glo
dicit super illo nolite iudicare ho qui
modo malus apparet nescit qualis
futurus est Secundo qn iudicatur incer
to Non ei iudicanda sunt illa de quibus
nescitur quo animo fiant ex glo. super

Math. vii. nolite iudicare. Tertio autem
iudicare de facto occulto ipsi iudicanti incer
illud. nolite ante tempus iudicare quoad
usque veniet dominus qui revelabit etc. j.
cor. iiii. Ex quibus patet quod predicta talia
iudicia sunt salus patet impedimen
to. primum procedit ex salutis desperati
one. secundum ex curiositate. tertium ex presumptione
primum violat caritatem et peccat
contra pietatem divinam. secundum violat hu
militatem et peccat contra ordina
tionem divinam. tertium violat sobrietatem et
peccat contra iurisdictionem divinam. Ipsa
enim divina pietas nulli claudit gremium
et caritas precipit cuilibet optare salutem
interim quod homo vivit simpliciter de nullo
homine desperandum. Similiter ex quo deus
ordinavit sic quod hominibus dedit iudicium
de manifestis et sibi reliquit iudicare
intentiones et corda iuxta illud homo
videt ea que parent deus autem intuetur
cor. humilitas stringit ne homo ex
dicatur limites sibi a domino deo prestitutos.
Sic etiam ex quo deus reserva
vit iudicio futuro occulta omnia discu
tienda. quia teste nullum occultum quod non
revelaretur. Et sobrietas precipit non plus
sapere quam oportet sapere. sed sapere ad sobri
etatem omnia occulta sunt a nimia discussi
one repellenda. Ysa. go petit hamen
putari et dicit quod hoc sit obprobrium suum
iniquitatem excessus subditorum quod nisi
fuit prelatorum iniquitatem tenentur pro
eis dolere et reddere rationem. Sed iudi
cium iustum seu licitum ex tribus redditur
primo ex animo. 2o ex ordine. 3o ex causa
quia quando conditio ex istis pertinet iudi
cium fit perversum. Et est advertendum
iudicare capit dupliciter uno modo prout
et est auctoritas superior ad fore facta exami
nanda arguenda et punienda. sic iu
dicare solum est ex potestate auctoritatis prout
dicitur sapie. vi. audite reges et intelligi
te discite iudices finium terre. alio modo
iudicare sumitur extenso vocabulo pro
ut etiam extendit se ad arguere corri
pere et monere. que tamen sic distinguuntur
arguere est superiorum ad inferiores. unde
apostolus dicit thymoteo cum omni imperio ar
gue. Corrigere ad equales. Math. vii.
Si peccaverit in te frater tuus corripe eum
inter te et ipsum solum. Sed amonere
pertinet ad inferiores quando bernardus scribens
eugenio pape dicit moneo te non arguo.
Ex quo elicio primo quod quilibet homo a quo se
iacet iudicio. patet quia inferior superior et e
qualis. 2o quod licet iudicium est plenum pie
tate ideo quia si non tamen maxime esset de iu
dicio presumptionis modo apostolus accipi
endo illud prover. iii. quem dominus diligit castigat
pit flagellat autem omnem filium quem re
cipit. dicit ad hebre. xii. ut bis an pietas rec
ordine est dicta ea voluntate iudicet quod
pater filium flagellat quem timet non perdi
se. 3o per nullum iudicium a deo demittitur liber
tatis per iudicium amonitionis nam ut no
tum est. nec correctionis similiter quia licet illorum
mansuetudinis est. nec etiam per iudicium puni
tionis quia nec in illo fit violencia quod ad bo
num nec illo quod a malo invitus retrahitur
quia cum deus iudicialiter punitur. dicit aug. ad
vincentium non est considerandum quod iste cogi
tur quale sit illud ad quod cogitur utrum
bonum vel malum. bonum siquidem esse
est bonum invitum. Et ita aug. in epla ad
bonifacium comitem declarat quod bonum est
cogi ad bonum. quia cum primo quis cogitur
invitus primo modo de facili fit voluntarius
et ponit exemplum de apostolo paulo qui pe
na corporis coactus ad euangelium ve
nit et postea in eo plus omnibus labora
vit qui solo verbo sit ad eius invitati.

No etiam sit violentia in eo quod a malo
repellitur. Ratio est quia libertas peccandi non
est dicenda libertas nec pars libertatis ex quo
non est aliud nisi quidam defectus. Et quod
iusti in talibus iudiciis ex quo sunt salutaria
habeant obprobrium quia peccata sibi
auferunt. ¶ Ponitur declaratio huius quod licet hec pro
tempore iudicia non lapse sint necessaria
tamen multa in eis intuerunt iustis
hominibus dolorosa. Quod habet duas partes. Prima
dicit quod iudicia sunt necessaria pro tempore
nature lapse. et dicit lapse quia ante lapsum
quia homo regebatur ab intelligentia non
errante videlicet a ratione illuminata et a voluntate
que deo inherebat non erat opus correctione
ctione aut pena. Et si mansisset tunc a monitione
et doctrinatione. sed solum in parte bona
ut dicit augustinus. Unde probatur conclusio quia tempore nature
lapse necessarius erat ordo primo personarum
secundo ordo rerum. tertio ordo actionum. modo
ordinem talibus ponere iudiciis est. ergo
conclusio vera. Tamen quarta prima parte patet. Secundo
quod necessarius ordo personarum. dicit ei glosa super
genesim ix c. licet homines omnes natura
equales genuit tamen pro variis meritis
aliis alios dispensatio dei iusta subordinata
posuit. Dicit secundo necessarius est ordo in
rebus quia ex quo omnes angit rerum penuria.
si in rebus ordo non esset hoc est si hoc non
esset istius et hoc illius et boni egerent et non
staret societas humana quia mali saperent
omnia. Dicit etiam necessarius est ordo
in actionibus alias ei pareret innumera
obsequia et servitutes propter diversitatis
status vitarum et non esset prestitus
consensus in operationibus virtutum. Et
pro secunda parte probatur quod ordinem ponere
in talibus est iudiciis. quia ordo ipsorum
ut quis iste sit superior. iste medius iste
inferior non est nisi ex auctoritate data hominibus
prout dicitur deutero. xvi. iudices et magistros
constitues et ibidem primo nominat principes
tribunos centuriones levite sacerdotes
et quorum ordinem fecit moyses ex
auctoritate a deo data. ergo illa pars antecedentis
vera. Ex qua parte alie due verificantur.
Ratio est quia posito ordine personarum sequitur ordo
et rerum et actionum. quia tunc in loco
suo constituto debentur annexa res et opera
ex quo enim nullus debet esse ociosus quia
propter operas distribuuntur officia et dignus
est mercenarius mercede sua. ¶
Ex qua parte conclusionis elicio hic primo
necessarium est homines preesse hominibus. patet ergo.
quia si iudicia sunt necessaria tunc et presidentia
est necessaria quia iudicium non est nisi a domino
et presidente iuxta illud. qui autem iudicat
me dominus est. et ideo correlarium quod dominus subiecit
homines hominibus iuxta illud
psalmi. imposuisti homines super capita
nostra. quia deus voluit homines subesse hominibus
iuxta illud Romanorum xiii. omnis
anima potestatibus sublimioribus subdita
sit. glosa. de voluntate dei. Et ergo voluit
tunc hoc necessarium est fieri non sit quod dei
voluntas necessitatem rebus imponeret
sed sit quia obligat ad conformitatem
ergo dicit apostolus. vos qui potestati resistit
dei ordinationi resistit omnis enim potestas
a domino deo est ¶ Secundo elicio quod
velle timeri ab homine non est contra
naturam superbire. Ratio ex correlario precedenti
quia si necessarium est hominibus preesse tunc et velle
ab hominibus timeri est necessarium et per consequens
non vitium. Tamen quia hominibus preesse includit
in se in inferioribus ad superiorem timorem
dicit ei apostolus Romanorum xiii. principes
esse timore mali et glosa. sed alle
gata dicit cessent peccare humana
formidine quia iudicia divina non formidant.
Et ex isto patet primo quod quando
peccata non haberemus pares sumus

Ro qr nã eadez immobilis ẽ z nõ uaiata
p viciuz 2º rõe pccõruz vnus alteri
dominat'. dt eñ greg'. q homo n hoi
ß bestijs dñat' qr et ex qua pte hõ
ẽ bestialis ex illa pte ẽ sbiect' z naz
licet nã eñ fecit rõnalez tñ ipe vo
luntate puisa fecit se aialez Ergo
go supior volt timeri nõ ex illo quo
s' ẽ par uult timei ß ex illo quo eo
est inferior et sic mlr cõtra nãz agit
Tercio ex hijs elicit'. sbiectos insu
piores hre iudiciuz qñ eñ supiores
peccãt et inferiores sũt iusti hñt eos
arguere qd' ẽ iudiciũ ut ẽ sriius ex
pressimus. Sil' cũ supiores sũt sim
plices et inferiores discreti et sapie
tes hñt eos corripe de eoruz indis
crecione. dt eñ gloza sup' sc' illo Se
nioz ne increpaueris. senior z stul
tus vehement' ẽ increpãd'. Ex hijs tñ
n tollitur ma quo auctas insupe
riorib; qr hñ facta nec fiũt cũz ob
iurgacõe nec ex auctoritate sed ex
caritate. Illud a' 2ºmum qd' dt sci
pauli. paulus petro resistit ad Gal'
ij. paulus petruz rephendit q nõ
auderet nisi se nõ impare sciret. n
ẽ intelligend' ut alexand' dt insci
pto cty de paritate que ẽ in offico
dignitatis et ẽ ß de paritate q erat
i puritate vite et notia ueritatis. t
hʒ eñ q petrus cogebat gẽtes iuday
sare et sino exẽplo a ueritate recede
euuãgelij rephẽsibilis erat Et ex hʒ
alexand' infert q pari rõe supior
rephẽdẽdus ẽ qui inse a fide exor
bitat et plus si alios uerbo a' exem
plo faciat deuiare ⸿ 2ª ps gelõis
que dt q multa viris iustis in ta
lib; iudicijs inueniũt dolorosa
sic declarat' et pmo iustis ẽ obpro
brosũ et penale qñ iudices ipi deo
nõ sũt cõformes inqb' cõformes esse
debent puta in ptãte in vita z bom
tate dr eñ exo. xviij. date ex vobis
viros ecce ptãs inqb' sit veritas
ecce uitas et q' oderint auaiciam
ecce bonitas. ptãs refert' ad auctez
vitas ad discrecõz. bonitas ad inte
gritatis rtitudinez Et pro tanto d' deut'.
pmo date ex nob' viros sapientes
z gnaros ecce discrecõ ptãtis quoz
conuisacio sit probata ecce bonitatis
rtitudo. ut ponaz eos pncipes ecce
auctas ⸿ Ex quo pz q obprobriõ
sum ẽ v mlr ingemit se iudicijs ut
si auctas i iudicando procedit ab ea
rõi qr ex condicõe seruus mlr nõ ẽ
capax auctis. s' eñ dictuz ẽ sb' ptãte
viri eris. ipe nõ pmittunt' i eccia
loqui. ß disce iubent' in silẽcio. j. Cor
xiiij. vnde pph'a fugebat ex israel
qñ Jezabel regis achab viri sui vo
luit suo consilio iudicia regulare.
sil' dolorosũz est qñ seruu volũt au
ctorisare qr illi ex condicõne seru
tutis subiecti dent ee pp qd'. j. pet. ij.
dr serui subiecti estote in oĩ timore
dñis uris Et pz quo helias grauit'
tulit a suo puero yesi q munera q
ipe spreuerat repetebat ac si pphete m
dictuz n processisset ex spũ ⸿ 2º ex
hʒ elic'. penale ẽ scis cũ iudices cõsti
tuũt' qui nõ sũt ydonei ad iudicium
ueritatis sic' sũt simplici multi pp ecclio su
riosi et iuuenes ac etaz ignorãtes
Requiritur eñ in iudicib; auditus ut
ee ingredent' ad eos sermo ut dectãs
pnt inquirere. et ai' cõpositus ut inti
consilia pte salubrioz eligent. Etas
q actus nõ sẽ inuenimz de lege cõmu
niaz in pueris rõ tal' sapia repitur

que ad iudices requirit͛ dent enim hic
sapiam iuris exigentiam iudicii et
id d͛r sapientes eligite sc͛z iuris et legum
notitiam et ignaros per sapientiam ¶ 3͛
ex h͛ eliciat͛ intollerabile est viris iu
stis homines malos cathedram iudicia
lem obtinere vix enim sustinent qu͛ homines
iuste reprobe sunt iudices et alexander in
scripto tertii de tam que reddunt vitam rep
bam primum est crimen erroris ut in heretitis
scandalum commissationis ut q͛ sunt infa
mes et contagium communionis ut in ex
communitatis 2͛m est ignorantia conditionis
persone ut si quis est extraneus · 3͛m est suspi
tio probabilis de malicia persone ut si est
inimicus si est consanguineus · si auarus vel
aliqua alia causa ex qua posset capi
probabile argumentum quod talis declinabit a
rectitudine iudicii ¶ Quantum fuit iu
stis obprobrium qu͛ inimici fidei et cre
bri mundi et excommunicati iudicabant
causas eorum hinc dicit propheta · et inimici mei
sunt iudices ¶ Gilbertus quia ille qui corrigit est de
maiori reprehensibilis quam qui arguit
indignatione plenus est et non compassi
one · et is qui amonet non monet caui
tate sed quadam suspicione dicit ergo s͛ h͛ iste
amputa obprobrium meum · i · omnia hoc
deordinant iudicium quod nimis contraria
sunt et non dicat aufer ut prius dicens aufer
a me obprobrium sed amputa quod h͛ ut
frequenter non amoueri in omissione diui
patitis vel sapientie vel bonitatis magis
signo euidenti ¶ Sapientie in daniele pa
tet in yesi quod statim sunt lepra percussus
bonitatis in delbora quam post datam legem
legitur prius iudicasse iudic · v · sed tamen pri
uilegia paucorum non sunt ad imitationem per
trahenda · ¶ Sequitur quod suspitatus sum
ambrosius dicit quod h͛ valde obscure dictum est
ergo et multipliciter exponitur · primo exponit͛

de domini passione et de nostra perpetuitate
christi si quidem ut maiorem peccatorum auferret
obprobria dorsum dedit in flagella
maxillas in palmas et os suum nec
faciem auertit ab increpantibus conspuentibus
ac consumdentibus erit ergo obprobrium meum
est salus vniuersorum et mundi redemptio
Crux enim christi ut apostolus dicit iudeis scanda
lum gentibus stultitiam · sed hiis qui salui fiunt
virtus per quam aduersarium repellit · et sa
pientia per quam laqueos insipiens euadunt
et gloria per quam omnis confusionis
expertes gloriosi efficiuntur͛ ¶ Ex quo in
fero quod christi infirmitas est robur nostrum · 2͛o
christi stultitia est sapientia nostra · 3͛o christi confusio
est gloria nostra · quarto christi in morte condempnatio
est redemptio nostra · quinto christi obprobrium
nostra sunt obprobria aboleta · vnde dicit
ambrosius h͛ Sic deus factus est homo ut ho
mines faceret sue diuinitatis participes
sic factus est infirmus ut hominum infir
mitates leuaret · sic factus est male
dictus ut nostra maledicta tolleret · sic fa
ctus est in obprobrium ut omnia obpro
bria nostra auferret ¶ Petit ergo propheta ut per
obprobria christi passionis quam in spiritu
futuram agnouerat non solum sua sed
et totius mundi tollerentur͛ offendicula
¶ Vel posset sic exponi referendo virtutem
christi passionis ad sacramenta in quibus
operatur obprobrium quod suum suspicatur
pro obprobrio amputa scilicet falce tue
gratie ut non sit amplius obprobrium
i · ut apostolus non imputetur in peccatum · vnde dicit
ambrosius h͛ racio sec͛ christus abstulit nostra ob
probria · quod aufert ea quotidie ¶ Iudicia
si quidem non minimum sed in multa peccata
et sic deuenimus in obprobria et con
fusiones venimus ad baptismum deletum
est omne peccatum et cum peccato obprobrium ¶ Si
vero post baptismum incidi dicam aufer a me

nō solum obprobrium sed etiam contemp
tum. Si autē nō ago pniāz nō auf
tur obprobrium qz nō agere pniāz
et h̄ ip̄m obprobrium est Si aut ago
agendo peto amputa obprobrium
qz et ipa pniā qūedāz petitiō ē Ex
quo elicitur p̄mo q̄ omnia sacra in
u̇tute mortis x̄pi opantur. sic enim
quicūqz baptizati sumus ita etiaz
dici dz quicūqz in pniā inīdamur
ī morte x̄pi baptisamur et inīdamur
qz et pniā qūidaz ē baptismus. 2° eli
cio q̄ sacris subiciatur qui eorum u̇tutē
vult experiri 2 protectio in p̄s d.² acte
dite ad eum vz in sacr̄ōrz suscep̄tōe
et illuiamini et facies vr̄e nō cōfun
dēt. i. omnia obprobria 2 cōfusiones
ex inde tollent. Vel posset sic exponi
prout 2 exponit amb⁹ quid eī apls
in nichil erat s̄ conscius 2 tn̄ dicebat
q̄ in h̄ nō erat omnō iustificatus
sic 2 p̄pha 2 si sua pctā omnia fuerat
iaz per pniāz deleta 2 si iaz omnia
pctā vitare incipiebat. actn̄ adhuc e
rat s̄ suspectus qz sciebat se fuisse
hominez cognoscebat se eē pctōrez
Ceciuit vinciū eē x̄pm et soluz ab oī
pctō demū Et uidit q̄ multa cogi
tabat in corde que n̄ sciebat iō p̄e
unde suspicabatur ne forte adhuc
staret obprobrium suuz petit ergo deū
sui obprobrii repulsōz Ex quo sen
su elicio p̄mo q̄ nullus ī iustificatōe
est par x̄po rō qz 2 ille ē 2 iustificatio
nr̄a. 2° qm̄z dz s̄ipi eē suspect⁹ rō qz
forte in⁹ lz qm̄ dz h̄re ex quo ē ali q°
debeat cresc̄ere. 3° qm̄z dz eē timō
sus rō qz melius nō scit tn̄ deus qm̄
ipemet posset se cognoscere et sic ha
bemus triplex iudicium ex suspicione
p̄mū ē quo iudicat⁹ x̄ obprobria esse

glā in ma 2 h̄ iudiciū ē fidei. 2ᵐ quo iudica
tur x̄ sacra eē efficacissima et h̄ ex fi
de vergit in spem. 3ᵐ quo hō iudicat
sp̄ se eē indignum et h̄ ē timoris sc̄i 2
h̄umilitatis Exeplis cōsurgit q̄rtū iu
diciū quo hō iudicat sepe esse illa ob
probriosa que tn̄ obprobriosa non s̄t
ut s̄t illa omnia ad que facienda desce
dit filius dei ut ē paupertas austeritas
pati pro fide u̇itate iustiā lege et p
cedit ex alio ī excessū caritatis 2 emis
fervoris. dt eī Richar⁹ de ind̄i gteploe
c. lxix Cōs nesciat quātūz verecundia
cordis robur emolliat 2 qm̄ sepe for
tia opa p̄pendit dū animus hoīs ult⁹
modū q̄simdi deuitat petiuit amputati
oēz flam suspicōz obprobrii ut nō n̄
reputet obprobrium quicq̄ pro x̄pi
nomie iustiā l̄ u̇itate infert̄ sic
in rei u̇itate nō ē vnde quai digni
tatez estimabāt apli qui gaudētes
ibant a conspcū conalii qz dig̃ erāt
pnomie ih̄u q̄tuēliaz pati. petit ergo
iste amputatū ista nō paulatim sed
sbito qz ista s̄t vanitates inīciores
que s̄būtimt fundamentū et robur
u̇tutū. ergo nō morose petit ista a
se amoueri. s̄ oīa h̄i sit et ip̄nicio uix
q̄ eius Marci ix. dicit d. si pes tuus
si manus si ocls scandalisat te absci
de erue 2 proyce abs te et cōmunis
in epla ad paulinum dt festina q̄so
et herēti in salo nauicle fune mag
p̄scinde quaz solue. Secūdo ē adhuc hic
alius intellectus q̄ p̄pose² aug⁹ de
iudicio suspicioso quo hō ex se r̄p so
iudicat de proximo 2 aug⁹ dt q̄ tali
iudiciū procedit ex eo q̄ aliqs adhuc o
culos suos nō auertit ne videant vani
tatez vitās monet ne p̄p laudes hoīz
bona opa faciamus nec p̄p pecuniaz

dicēs ꝛ nolite thesaurizare uobis · nec
ꝓꝑ nāmꝫ uiciꝫ dicēs ꝛ nolite sollici
ti eē dicentes qͥd mā· ꝛc· pꝫ g͡o q̄s ꝯ
dere aliuꝫ ꝓꝑ illa bona opa face ꝛ
deū colere ꝓꝑ que ipe facit et colit ꝙ
ē nimis piculositꝫ pn̄t quippe uidē
homīnēs que agimus cuiꝰ aīo rei cō
teplōe agimus occultuꝫ ē C Cexiꝫ pᵒ
misero qꝫ quāuꝫ hō hꝫ locuꝫ ad suspi
candū de alio tn̄ qꝛ ex eo qꝫ cor uniꝰ
est occultū alteri ut dī aug' dat' locꝰ
suspicioni· 2ᵒ licet sit locus tn̄ ipsa
suspicio de occultis locuꝫ in homīne
fideli hr̄e nō dꝫ dicit ei aug'· qn̄ hō
sit suspitat' ꝛ si illa nō sꝫ fcā ymo uā
ſ qꝛ sꝫ incogita suspicio temeraria est
3ᵒ et si suspicari fragilitatis sit tn̄
nullomodo ad iudiciū ex eis suspicio
nibꝰ est procedēd' et g͡o ciꝫ dn̄s posu
isset prohicōs que supradicte sꝫ sta
tim intulit ꝛ nolite iudicare et non
iudicabimini· q· uelꝫ· d· ad minꝰ hꝫ pro
hibeo ut ex suspicōnibꝰ ad iudiciū
nō procedatis et ſ hꝫ iste petit ut hꝫ
suspicio uel statim nō cessēt ī iu
diciuꝫ qꝛ hꝫ eēt sūmꝫ obprobriū qd' sic
suspitatus ē de alijs qd' in se sentit
dicit aug' hꝫ qn̄ homo seipꝫ ꝯ ipi cō
parat et nō intelligēs procliuiꝰ
iudicat ī alio qd' sentit in seipō pe
tit g͡o hꝫ qd' in se sentiebat et ꝛ qd' de
alijs suspicabat' obrobriū aufer
ne eēt dyabolo silis q' de occultis ꝓb
fuit suspicat' qꝫ nō gratis coleret
deuꝫ· unde pecijt temptare euꝫ
ut cum inueire posset qd' obiceret
et dicit aug' rōm unde hꝫ iudiciū ꝓ
cedit dicēs qꝫ procedit ex emulatōe
et ex defcū caritatis dt ei sic qn̄ bo
nuꝫ opꝰ nō pꝫ rephendere qꝛ ıᵈ on
dit seipō qꝫ bonuꝫ est tuc intētō· ı·

quo fine fiat rephendit qꝛ illa nō
ita se manifestat qꝫ apta sit qꝛ oc
culta ē ꝛ sic male suspicari licet lꝫ
talibꝫ nō uidēdo qd' latet ꝛ iudē
do illi qd' eminet contra qd' maluꝫ
caritas hn̄da ē que nō emulat' hec
aug'· Modo ut meliꝰ ītelligat' hāc
mātiaꝫ poꝰ hꝫ qō 2ᵃ· et si iudiciū su
spitōsitꝫ sit prohitū nō tn̄ in omni
casu ē obprobositꝫ pima pꝫ pꝫ ex
iaꝫ notatis C Pro declaratōe aꝛ ꝛe
ptis notādum qꝫ dicta ē int' psūp
tiōē et suspitōē· psūptiō ut alexād'
dicit in scripto tercij ē ar'ᵐ seu conie
ctura unius facti p aliud factū ad
credend' Ex suspicio ſ b· t· ē opinio
recepta de aliquo malo ex illis signis
et coniecturis Ita qꝫ presumptiō pre
cedit suspitōē· hō namqꝫ hitis ꝯiectis
et argumētis uadit ad estimatōē
seu opniōē quā qn̄ꝫ cōtigit manē
ī suspenso et qn̄ꝫ procedere ad diffi
nitōē et qꝛ quadruꝯ repit' psūptiō
ſ has ꝛ quadruplex suspicio hētur
pima psūptiō d' leuis ut si qmblꝫ
puas coniectūas de malo ꝛ multas
et graues de bono ꝛ ex tali surgit le
uis suspicio siue iudiciuꝫ ꝛ quolꝫ
tpe iudiciū nō hꝫ laudeꝫ qꝛ in talica
su dubia sꝫ ī melioꝫ pteꝫ interp̄tāda
cuiꝰ rōꝫ dat Guido in pima pte lib de
ꝓpacōe cordis qꝛ hūana racō creata
est ad cognoscēd' bonuꝫ unde cū ex
pte opis nulla sit cognoscibilitas
quo aīo fiat aīa ſ suā nāꝫ
dꝫ bonuꝫ estimare et nō maluꝫ Scda
presūptiō que ē cōntra leui ē pbabil'
ut si quis multas hꝫ ꝯiecturas de
malo ꝛ paucas de bono et ex his cō
surgit iudiciū suspitōsitꝫ nō quid' ad
dāpnatōē ſ ad euitatōē ꝓꝑ cautelaꝫ

n° 3°

Quid suspicio et presumptio

sic math vii dicit dns attendite a
fls prophetis q ve astutiis eorum cog
nostetis eos ¶ Exquo se pmo q h
iudiciu no procedit ex sinistra gstia
ro q procedit exprobabilib signis 2o
q no procedit ex malo affectu ad pro
ximu ro q no e ad codepnacoz 3o
qnq homo sine culpa ht malaz
opinioz de proximo ut qn deuenit
ad eaz exprobabilib gtectuis q sto
sine iniuria pt q's proximi comi
sacoz euitare ro q ad ppaz cautela
quito no oz de actib huanis hre de
minacoes q exquo st variabiles suf
cit ctitudo pbabilis z ex coiectuis h
oia cetia st b t ¶ 3a psinnptio
dr temeraria ut si in homine st oia
signa bona z nulla mala z tn de
malo recipit suspico z fert iudiciu
no exaq malo hois s ut Guido
dt v s expusitate cordis z oia h iu
dicia iniqua st ¶ Exquo pmo se
q pt ho malus iudicari sine malo
et sine spe mali quo phizei xpm
iudicabat z nulla ideo iudebat ma
la signa 2o pt qnis ex bono scanda
lisari z pp h xps dt btm ee q no eet
scandalisat in eo z aplus pdicat x
iudeis scandaluz et gentib stulti
ciaz ut s e allegat 3o horu om ro
recip ex codicode cordis vnde Guido
vts allegando Cris dt cor huaniz
talis nature e ut qcq in illud comi
siz fuit ab eo sapoz trahit vnde si
in cor innocens aliq cadit totu dulce
scit q illud proximoz malis copa
titur tpia allemat dubia i meli
mutat de illatis iniuriis gratias a
git dire quienti bnigne rndz et p
malis bona respondit Sic cor pu
siz omnia que intus cadit conuertit
i venenu iux id bona i mala conuer
tes insidiat et melius ponit maciaz
¶ Certa psinnptio dr violeta z hui
contraria z e qn in homine multa signa
apparet mali z nulla boni ex qnib
surgit suspicio violenta ad ferendaz
sniaz de proximo z talia iudicia st
admissa q et iudex ex hi conectis
pt monei ad pgnacoz iudicadaz ¶
Exquo infero pmo q qnq de mito
fertur licite certu iudiciu ut h cime
e in suspicione z metuz s spes cime
et ille st coiecture sunt certe ex q's
procedit ad sniaz q ro pellit iudi
care exquo ado no apparet aliquE
coiecture 2o sepe suspicos ut ipm
met cime puiiit ro q pro pbato
cime hent h alexand vts Et exi
stis az q no ab omnib suspicionib
h pphia petit libari s soluz ab illis
ex qnib posset obprobriu incur
¶ Et pro rde exauditonis allegat
iocunditatez dnor iudicior onde s
q magne dria int iudicia hoim et
iudicia dei vii aug dt pmo libro
qoniz no z ve t fallim in iudicio
ino q silacio e in vb z atriueto i fals
et multa st in corde que uidere no
possu z libro xxii q faustu dt quo
i mags animis qued itutes vicys
prauiorz animorz st siles nomulla
spe s n eqtatis gparcoe quapp no
inique laudanda vl vituperanda ac
cusanda vl defendeda coherceda vl
relaxada dapnada vl absoluenda
appeteda vl uitada z mani z non sic
aute e de iudiciis dnis que gstant
ctissima roe proquor intellctu po
h 3a apl hon ¶ Licet aliqua dei iudicia
dura esse appareat attn oia st io
cuda p a ps gtonis pz de iudicio

punitionis et condempnationis quia hec duo
apparent iuxta illud apli durissimum iu
dicium fiet in hiis qui presunt et alibi iu
dicium sine misericordia fiet ei qui non fecit misericordiam
et alibi Ex. deus fortis zelotes vindicans
peccata patrum in filios usque in terciam et quar
tam generationem. modo hec omnia videntur esse
dura ut notum est actu suavia sunt. Secundo
quia si deus punit hominem non respicit
ad hoc ut dicit Egidius quod cruciat sed ad hoc
quod delectat scilicet ad ordinem et ad restitutionem
ordinatur si quis dicitur per culpam propter hoc ut
hoc reformaret et reduceret ad unionem
ecclesiasticam de qua dicitur in ps. quam bonum et
quam iocundum habitare fratres in unum. Sic
et cum deus dampnat dulce est et iocundum quia hec quod
dampnat convenit bonum quod sic deordinatur.
Sic ei dulce est eciam hec quia non vole quod nullum bo
num irremuneratum et quare non fo
rem eciam dulce est quod nullum malum im
punitum cum oppositum foret contra et
contrarium et pugnas et amarum. Tercio est adhuc
maior dulcedo vel iocunditas quod deus
punit citra condignum et punit ultra.
Quarto est adhuc omnia evidencior de iudicio
quod omnia iudicia iocunda sunt dei quia de equitate
iudicio dei omnes gaudent tam mali quam
boni propterea illi quos tangit qui iudi
cantur ad penam sed non est stando iudicio
eorum si displiceret eis sunt ei in propria causa
mali iudices et suspecti. Boni quidem
gaudent ut dicitur ps. letabitur iustus cum vi
derit vindictam. Mali ut dicit Crisostomus
super illo ps. Conterrent principes de
sedibus suis gaudium vel solacium est mi
seris miseros suos socios habere penam.
¶ Ex quo elicitur quod credentibus omnia dei iu
dicia dulcescunt. patet in doctrine et iam dul
ce est iudicium contritionis quia quam cito homo
ingemuerit peccator omnia sua peccata tradunt
in oblivionem. dulce iudicium confessionis
quia propositum confitendi sequitur remissio peccati
et ideo dicit Amb. quod timeo confiteri
quod formido dicere peccata mea. quod vereor
obprobrium mei facere meretur apud eum cui
iudicia dulcia sunt qui ex te suavis est
dominus. dulce iudicium satisfactionis ex quo
non sunt condigne passiones ad futuram gloriam
dulce iudicium penitencie ex quo gaudium est an
gelis super uno peccatore penitenciam agente. dul
ce iudicium temptationis quia temptatio pa
ciencia operatur pacientia spem et spes non con
fundit. dulce iudicium mortis quia mors
est finis est miseriarum et ianua paradisi
dulce iudicium rationis quia qui credit in
xpm hec ie ius iudicio iudicatur sed transit
a morte ad vitam. Et sic ut Amb. dicit
non resurgunt impii in iudicio hec est eo
quia non crediderunt unde non ex iudicio im
pii iudicantur qui venit salvare non perdere
Sed impii impietatis iudicium subierunt
quia non prius ad eius beneficium pertinere
quod cognoscere noluerunt a quo remis
sionem peccatorum accipere refutaverunt. ¶ Ex
quo elicitur quod iudicium dampnationis
est suave. Secundo Amb. quia precessit illud
iudicium misericordia et allegat illud hoc
autem iudicium quia lux venit in hunc mundum
et dilexerunt homines magis tenebras
quam lucem. Et si hec propheta dicit petendo ut
deus omnia iudicia obprobriosa amputaret
pro ratione assignans quia sua iudicia sunt
iocunda quia vera stabilia et sine aliqua
permutatione. quod deus. ut dicit Honorius iu
dicia tua clara sunt et leta quia iudicitas esse
glorie gaudium quod homines iudicant esse obp
brium et sic iudicia dei bona sunt quia confi
tentes iustificat et deducit in primum eorum
E xtecoñcupivi mandata tua me
quitate tua vivifica me. pe
tivit propheta a iudicibus mundanis iudiciis
ne humanis fatigatur deicetur a perfectu

hillius exauditionis ponit rationem dicens
Concupivi mandata tua. q. d. ideo debeo
in hac petitione exaudiri quia mitius
mandatis devotus fui valde ei illa
concupivi et desideravi. Quod namque
non audit legem oratio eius fit execrabi
lis. Sic a contrario qui in lege devote per
sistit sit exaudibilis et inde est quod oratio
priorum sepe precedit impletionem mandatorum
mandatorum. ac si diceretur ex quo tu
am voluntatem implevi iustitie ut in
mea oratione exaudiamur et econtra quia
homo exauditur cum facit devote quod pre
cipit deus sic namque voluntas eius est divine
conformis sit homo est in dei dilectione unde
quodcumque petierit a deo dat ei deus. vel
posset aliter continuari. supra petivit
propheta purificari a peccatis que venivit
ex suspicionibus propriis vel et alienis
modo orat ut ei quasi aliter tollitur peccata que
oriuntur ex suspicionibus propriis et aliter illa
que veniunt ex alienis et ad hanc exaudi
tionem petitionis allegat hic divinam equi
tatem. q. d. ex quo sentio defectum peto
eos avelli secundum equitatem tui iusti iudi
cii ita quod non vult propheta subterfugere in
regulam purificationis et secundum misericordi
quod etiam superius dixit. et de lege tua mi
serere mei. vel posset sic continuari
superius propheta petivit ut ab omnibus
hic iuste amaritudinibus liberaretur ne quasi
iudex a amaritudinis surgens continuas
impediret eum in iocunda divinorum iudi
ciorum contemplatione dat rationem hic querere hic peti
erit d. vivifica me q. d. mihi consistit vi
vificatio mea et ita propheta vadit ab
exauditione per divinam equitatem ad vi
tam vivificatam volens innuere quod tunc homo
vivificatus est cum exauditur tum dei mise
rentis equitate pro in gratia et deducitur ad
dulcedinem divinorum. Et pro declaratione

litere notandum iste quod ⁄ vitium in mandatis devo
tio et exigitur et deducitur ad dulcedinem
et ex divina voluntate equitate purgatio ad vi
tam pertineat eternam. per quod sit verum ar
guitur versu quia ut patuit ex continuatione
hic in hoc versu similiter continetur. et probatur veri
tas quia impletio mandatorum sine devo
tione non vivificat. Ideo quia sine caritate non
vivificat ergo nec sine devotione. tamen gratia
quia caritatem includit et plus ut probabit
et notum est quod utraque est caritas id est equitas
id est iustitia id est puritas id est bonitas quia cari
tas continet plenitudinem carismatum ut
dicit augustinus ergo quod verum. Quod autem sic arguit si
devotio requiritur in mandatis secundum quod non qui
primo incipit habet vitam eternam et est
contra. Contra gratia quia devotio prerequirit con
suetudinem se exercitationis in omnibus man
datis etiam ad eternam sufficit pur
gatio pure pietatis ergo non requiritur
purgatio equitatis ergo et ad vitam eternam
tamen gratia quia in eterno vita eterna includitur
ditur quod probatur de purificationis in baptismo
et sanctificationis in utero. hic ei purificationis
sit mentionem solius vel ergo ex hiis quod ex fla
¶ Et dividitur littera hic primo ei ponit rationes
per quas merito dicit se exaudiendum pro
omnibus que pertinent ad habilitatem cor
dis et procedit ex hac habilitate ad conten
tinuitatem operis ibi et veniat super me. prima
pars dividitur principali divisione in duas
partes quia primo ponitur persuasio petitionis
secundo replicatio petitionis ibi. iniquitate tu
a vivifica me. prima in tres secundum quod ipse ex tri
bus duarum exauditionem infert continui
que est perfectissimum secundum quoddam titulum quod omnis
dicit ergo sic loquitur de mirabilitate et per modum
admirationis. ac si d. ratio inveniet que
esse caritate diligere ac puritatis et per quas ita
perfecte hominis misericordie et realiter omnia hic que non
christianitatis includit quomodo et apostolus dicit

quit iaz hic ut fidelis qms inueniat
dicit ei Eusebius in ecclastica hist pte
pma ca pmo nome xani indicat ut
qmlz x credens p eius doctnaz fidem
pietatez ac iusticiaz teneat et ome
sapie studijs oio inheat atqz ome qd
ad vtute ptz exequat ¶ Exeq pmo
infert q xana religio e vacissima
rō qz e fundamt e fides que maio
ris e ctitudinis ac firmitatis q alqs
aliud qd e hād ingemo adinuetu xā
illi nō pt subeē flz qz pe uitati inni
tat que oio e infallibilis vnde ibidē
li. iiij. ca. viij dr q vitas xana psms
viribus nitens arguit et conuincat
oez falitez et niqm e passa pudici
ciaz castitateqz suaz sucto adulti
lateriu. 2o infert q ipa e masue
tissima rō qz ex fide pietate e reple
ta ciaz omis sollicitudines abiciat in
qb ut bnar dicit pit pietas et ut
dr in ead hist pte 2a ca. xviij. oim i
pares ppoiti consorcia r dissimilis
vite gtubina fugit ne sua pietas i
aliquo possit offendi. Scit ei religio
xana q pietas ad oma valet pmis
sioz hens que nuc e et future vn aug
in li. de vita xana dt ille xanus e qui
oib inaz facit q nulla mo inuia
q alienz doloz ut ppu sentit cui mesaz
nullus paup ignorat q oppinn paupez
se pnte nō patit q miseris fouet qui
ad fletu fletib pronocat alienis Et quo
nō st plem pietate qb dns lo estote
misericordes sic pr vr misericors e. qb totiens
dilectois pceptu replicat inqt ei dns
In hy cognoscet qz discipli mei estis si
dilectoz ad inuice hueitis qb r opera
pietatis r miās impedi papiur. 3o
infert q xana religio e iustissima rō
qz e oib uirtutib repleta. dt aug. v sup

xanus e nome puitatis integritat
innocencie r oīs iustitis r sup. xxxij. no
quit i xanis inueni s fmis h e oiz
vtutu gsinmacō vn in ecclastica hist
pte 2a dicit Eusebius ph a xanoz
pro castitate vite pro sctitate insti
tucōniz mirabilis e q oe impuru
et turpe aliqd excogitat pt cast
tetat mētib r oē expectabile r obsce
nu ac iqnatissia hesi obtectum
pudicis aurib dicit eē horrēdum
¶ Et pro itroductōe gtiōnis pme
notād put 1a pte ecclastice historie
h licz ap ebos multi erit vncti et
x vocati nullus tn eoz genti a discipu
lis a sectatoib ex suo voca nome
dare potuit r appellare discipulos x
anos nisi solus xpus et verus non
huiād oleo s pris spu punct hy secta
toz suoz ppls sui nomis gentem
fiei voluit r x voca appellai xanos
plhēm noie fecit ¶ Ex quo ut ide he
pmo infero. q xanoz appella non
ex carnali natiue oigmez dupcit qz
sic xpus nō adoptōis lege extinsec
s uitate ne. nō olei liquore nec ex
sucessiōe gnis. s vtute celestis sps
gsecratus e Sic r xam nō ex volute
carnis nec ex volute viri. s ex dō st
nati. inqt ei xpus oz vos nasci de
nuo vnde n solu e nom s eciaz ipig
ptās et regnuz poms natos diffu
siz e h ibi. 2o infeo q xanoz nom
nō e nouu omniquoqz rō qz ut idez
dr et si e nouu dispēsatiue. iuxta id
pphe 38 q seruet in vocabit nomen
nouiz qd bndicet sup tiras rō tñe
nouuz ad inuētōe. qz ut idez dr q mō
st xam h an legē scriptaz erat illi sa
qz ipi sine omib obseruācijs fuert
fidez et pietatez eudeqz deu ducem

et auctoz seqntes insili religionis ut
isti obsuacia psistebat ut no soli xa
nos s; et xpos ee appellatos dina te
stat eloqz mx illud nolite tagere xpos
meos z in pphis meis nolite malig
nari. Sed misero q no pmo in xpo reli
gio xana incepit. qz ut idez dr abra
haz et alij oez cultu pietatez ac reli
gioz xanaz obsuabat figurates iaz
in xpi pncia pos natos dispgendaz
qd em pus mangsto zquai medcia
intebatur melusiz et q vnctiny p
bebat hj x tpib sinn et subito integs
gentib ingestiz e vn ppha dels stu
pore psusus dicit. qs audiuit talia
et quis locut e ita Qui pepit ciuitai vno
die et si genita est ges semel. quia be
nedictoz largiedaz omib nequaq
dina oracula siluezt dictiz e eim a
brahe bndicet inte oms trib terre
hj ibi. Certo misero n9 xano nomie
digne cesset nisi q se ptedentes zx
z uita imita hj e aug in pncipiuz
lib de uita xana q sic dicit l vnctio
nis qua vngebat pphe sacerdotes
reges in figura zqua xpus vnct e
et nos vngimur. quales ee deam
amonem ex qz sic nullis statz no
ui vnctoz sic et sumus statz comisa
toz extitisse. zio no soliz xpus dicit
ex dedi nobis ut si ego feci vobis sic
et vos faciatis Io 8. si filij abrahe
estis opera abrahe facite. in hj oms
q et i prioib ptesserit iure monim
ta comisacois vnde iste dicit Certo
cupiui. q.d. sicut illi delectabat exequi
quicq erat volutas tue. sic z ego con
cupiui madata tua. dt ei aug qrta
omel sup io hz tota uita xani boni
s3 desideriu est / et papue desideriz
ad adimpleciz omoz madatoz. qz
mil pfecte relucet dei volutas q s
aug sola pfecta iusticia est et dico
madatoriz no soli illoriz que pa
puit maiure. s quocuqz mo inmote
scat dicit ei aug libro l. omeliarum
omel xxiij. Mandat deus mis mo
dis / madat em cu loquit in corde.
madat cu quai sibulat i cogitacoe
madat suggendo q op e. madat
psuadendo qd utile e i ronali aie
Sic em legi in ppha dnm madasse
vermi ut roderet radice cucurbite.
q ei e madauit n. i. cor ppauit. hj go
madata cocupiuit. hj zpetiit ut ome
illud q ds insinuaret z ad qd cor di
sponet io p produceret ut voluntati
sev appetitui sive z cogitacoi vita n
deest vnde aug in libro de vita xa
dt ille ve xanus e q in corde nil het
simulatiz zfictiz cui simplex z im
maculata aia. cui consita fidelis
zpura. cui tota ido mes / cui tota
spes e in xpo q die ac nocte seruit
deo z indesinent eius ptepta medi
tatur et cogitat Cuius itaqz sic p
notat po hj gdo pma. licet imple
omoz madatoz pro salutis asse
cucoe oib sit ncia tn pfecto xa
in eoz impletoe requitur deuocio
pma ps gdonis pz auicte dnm dice
tis Math xix. Si uis ad uitam ingre
di serua madata Et alibi. pq vnus
ex teptatoib ihu madata legis enas
set sal ozz smaz intulit dices hec fac
et viues. z iommus in epla dicit ius / hiero
ta sine culpa no negligut nec sine
crime gtepnut. Sequens e istius ro
ista e. qz si qms actib suis volt mer
citaz eternaz oz ut volutez suaz co
formet dine vol hj e ut talia opera
procedat ex co formi vol te ad deu di9

ei voluntas ut dicit egidi e rectitudo
ine vo. et re. e dux e cingula. sic q
no pt aliq ee meritoriu n. 1o qd ad ei
imitaco fuit factu q o ctu q dna
vo exprimit p pcepta z osilia sic p
sua sig. ut dt mgr in ps d. premilt
Cotr. oia pcepta et prohibitoes
ine volitis st obligatoria pz ex g
et e probacoe. z o q ds tedetib ad sa
lutez prouidit de pceptis tanq de pro
mouetib ad salutis assecucoe z de
prohitoib tanq ab eruetib ab ill q i
pedint assecucoe salutis ergo oz q
ina volitas sp vset in talib z sp
sit eis osona z pgns cotr vm. tz
q dna prouidetia ineuitabil e
z falli no pt vm altisidoren in scpto
pmi dt cu sit dr ds papit vl deus p
hibet. h vba papit et prohibz sicat
dnaz eentiaz que vl e dnuz ht i oib
creaturis et connotat obligacoz. ly
papit illaz qua obligat ille cui pre
cipitur ad faciend. ly prohibz illaz q
obligat ille cui prohibico fit ad fugi
endu Cotr. z si aliqd opus ex se
sit rectu tn illa rctitudo n facit ipm
meritoriu nisi tuc procedat ex obedia
pceptoru. pz ex g. z cotr cu eoz p ba
coib. quid ei ut dt b. t. nulla suffic
rctitudo ad merend n tt fidei subitiat q
p e meritor fundamentu q et oe qd n
e ex fide pctm est. i. inutile ad salute
Sic nulla opis rctitudo sufficit n pro
cedat ex sbiectoe ad dnaz legez q sic
primu ondit mapiaz ee fidei rctitudi
nez sic z ondit iomis dm hre vlem
inrsdicoz Ex quo eliciio q nulla
pt ee ad dna sbiectoe obligat Sibi
ei flectit oe genu. sbeo dicat omis
altitudo. s obtpat omis ptis ymo
oia delictis z sius n alib mediacoib
sius parere mitib. Licet pt ex h arguu
mihi subiectoe ncitas a coactio vel
aliqua illibitas salt mihis q sb lege
agimt spu dei. q v spus dm ibi li
bertas. naz et q spu dei agut h fi
lij dei sunt Cotr. et si madata sit
varia ac diuersa tn eoru cotempt
eq grauis est licet neglia aquoz
grauius impute q varia sit pz q a
qd st solius dei et qd st ministroz ipi
z bnar. sup Cam dt q qd st madata
q ex lege vite z disciplie carnalib i
pomit ais alia st dispesacoms q m
firmis et pusillis corde aspctu inie
impoit. et aa st osilioru solida z
fortissima q sais z meinis dme
sapie proponit p a madata st iudoz
i lege ueti v multa figualia Scda
st xanoz i lege noua iqb nulla fi
gura Tercia st pfcoz qb osilia uitur
in pcepta Quodo z a ps dicat q oiz
gteptus eq grauis e h e bnardi v
supra q sic dicat gteptus ioi spe ma
datoru eq grauis e equo ponde
z gent e dapnabilis. q siue sit dnz
siue hanu madatu. siue h te siue
alio datu et ex cotetu reicat dna
domina que omis gtalit respiat nili
pendit Tercia ps pz q ut dt ne
glia in sixis madatis grauior e. s
in illis que st mobilia tolleabilior
Ex qb oibus elicio q h cotr. et si a
liqn non tenemur obedire prohibi
toe a pcepto in sensu que faciut
tenem tn obedire nullo sensu in
quo dant. pz de pcepto dato abrahe
ut immolaret filiu. q q paruit fuit
h facere no faciedo madatu ipleuit
q n erat datu nullo sensu quo fa
ciebat. s de ai pparacoe ad faciedu et
ut ds suaz obediaz aliis faceret mai

sessitz · Sic i deprolixitate a pdicatione
mach matth viii · dictu erat ut ta
cet et ipe clamando impleuit manda
tu qz sessus in quo datu erat nisi ut
taciturnitas mandati quaz nunc erat i
laudez dei et in alioz edificatioz pub
licai · s erat fuga fauoris huai ut d
glosa idez · iste g o integritez mandatoz
gsiderans dicit Ecce · q · d · psto sum z
parat imple · qz et concupiui · i · facta
eorz impletoe eu cordialr gcupi
ui · io dt mandata que st ita bona
bilia ita iusta ita possibilia ymo
et facilia · dicit ei leo ppa i sermone
de apparitioe dni nichil arduu hu
milibus nichil asperuz mitib z valde
facile omnia precepta veniut i effez
qn z gra ptendit auxiliu z obedia
emollit impiuz et h duo ad deuo
coz i mandatis requirut de qua dt
ps gclonis z vz psto parato i manda
toz impletoe requir deuoto q ut
hugo dicit e seruor bone volutatis
qp bona mes cohibere no vales ttis
manifestis indicijs qp sit h initia dt
bnar sup can · mel icera deuotio
est in lra mandatoz aqn lra occidit
si absqp dulcedine deuotois gluttia
et aug dicit in libro de orando dm · de
uoto e commissio mentis in dm pro et
humili affectu · humili ex cosideratoe ppe
fragilitatis pio ex cosideratoe cleme
cie eius · ino tnt qp si mandatoz iple
oz ee pfte et sine defectu in tota · oz
ut ho sciat ea no posse imple suis
viribus s tm diuina clemetia adiutus
s qp i dicebat aplus · gra dei sum id
qd sum z p g s illa ps gclonis vera

Sequitur pte gclonis eliciu primo
qp deuotio i mandatis eoz dilatoz in
cludit · ondit h versus Ecce cocupiui

· i · paratus e qp dilexi mandatu · dt ei aug
rione amicus iste qui si fi posset mal
let illud qd rite e non iuberi ita qp ul
li in mandatis deuoti st qb est delta
bile qp eis subst et obediut Scdo elicit
deuotio i mandatis dilatoz addm cop
hendit qz ex quo includit mandatoz
dilatos tr et illui qe e mandatoz auctor
dilatoz gphendit · vnde amb exponens
hec passim dicit Ecce h dices libertate
ondit · gcupiui mandata tua vt bo
serui q io dnm diligit qz i mandando li
bertatez concessit · no mirz qz gaudet
diligi q dedit libertate Tertio elicit qp
deuotio i mandatis eoz cotinuatoez
ondit vn dicit gcupiui · q · d · n primo
ac denouo incipio cocupiscere · s dudu
iaz cocupiui mandata tua · h e ieoz
gtinuatoe affectuz hm no ut aiator
inetiaz copulaz qz illa e ad instar
puncti · no ut auarus pecunaz qz af
fectus illius penaz ht annexaz · n
ut luxiosus lasciuiaz qz illa no e sine
peritudine Sz sic pcipis tenaci quoda
et interno affectu cupiditatis ma
data tua ppte dai in ea recipe eu lege
meditari disce dilige facere imple desi
dere pdicare et i his me pseueranter
hre gcupiui Et pro diffusioe ist
me rocatio qp no ex eodez fonte spali
i omnibus profluit hi deuotio dicit enim
bnar sup Cam thomas in latere
iohes in pectore · petrus i spiritu patris
paulus in tertio celo h secreti gratiaz sunt
assecuti · maria illaz accepit in tuto
loco humilitatis magdalena in solio
spei thomas i fundamento fidei iohes
in latitudine caritatis · paulus i intimo
sapie et petrus i luce veritatis Sic ei
apud sponsuz mansiones multe st hulle

Sexto arguit qp deuotio oia sua

principia includit ex quibus procedit ita
quod ille solus dicendus est deuotus imple
tor mandatorum qui ea implet ex fide in spe
et per caritatem consistit in humilitate secundum illum clarum
intellectum quod habet deus cum sentimento
diuine dulcedinis quod patet ad donum sapientie
spiritus sancti cum deuocionem hanc prout dicit
aug. super io. libro ii. licet sit explicare ipse
tamen eam sentire est illis precipue qui
non habent aliquid exterius unde oblectentur. dicit
namque gregorius dum nos interius deuocionis
in intimis afficit omnis strepitus praue
suggestionis obmutescit ¶ Et ex
istis omnibus patet quod magna puritas anime ad
uenit ex deuocione in mandatis diuinis et
est racio quia omnes virtutes quas deuocio includit
sunt purificatiue quia fides purificat. spes
leuat spes elongat ab illicitis que
inquinant caritas quia dilatat multum que
sanctificat humilitas quia omnibus viciis clau
dit que maculant etc. notum est enim quod omnis
virtus purificat a commixtione peccati ¶
Sequitur de alia purificacione que videtur esse
altior in equitate tua etc. quia homo in
diuinis mandatis ex deuocione est firmus
et purificatur sic iam dictum est. multa ve
niunt que magis impediunt vel retrahunt
ab eorum impletione et que extinguunt illam
deuocionem et si homo persistit magis pu
rificatur quia precepta implet et cum conatu
ne meo deuocio tepesceret propter quod iste
dicit concupiui mandata tua non solum
cum ea implebam sed etiam in equitate tua. i.
tenendo equitatem et mandatum et in proposito
spiritus michi abeis discessi sicut enim qui iustus
est iustificatur adhuc et qui sanctus est sancti
ficatur adhuc et non dicit propheta in equita
te mea. sed in equitate tua. licet enim equitas
que est in primis hominis valde iuuidet et
purificet plus tamen ad purificacionem facit
illa equitas que est ex parte dei. Secunda adiuncio

est quod est equitas humane condicionis
cogitacionis etc. et tunc homo omnes cogitaciones
regulat fide et non exorbitat nec ad
hoc vadit ut ea que sunt fidei humana ca
piat racione sicut philosophi quos Rom. i. re
prehendit dicens euanuerunt in cogitaci
onibus suis vanis et obscuratum est cor insipi
ens eorum etc. namque equa cogitacio dicitur
quando est sue regule consona et non aliunde
pro cogitacio capere puritatem ¶ Ex quo
elicitur quod tanto homo purius sit in suis co
gitacionibus dicit enim aug. li. ii. contra
Julianum cogitaciones ex improuiso
effusa mentem animamque confundit atque
ad alia quam tu proposueras trahit
quia ad celestia reuocat mundana inse
runt voluptaria ingerit illecebrosa
interserit eamque in tempore quo mentem ele
uare paramus immixtis malis cogita
cionibus plerumque ad terrena deducimur
hec ille. quomodo a talibus non contigit purus
ficari nisi cum de hiis que sunt fidei cogi
tamus cum assensu ¶ Est alia equi
tas humane locucionis tunc autem est equus
sermo cum est secundum scienciam Dicit enim prouer. viii.
recti sunt omnes sermones mei intelligentibus
scienciam. quod dicit quia non loquor nisi illa que
scio et scientes sciunt quod recti sunt mei ser
mones Sic enim ex ore non procedit sermo
nisi ad edificacionem Sic si quis loquitur
quasi sermones dei. sic non contristetur au
dientibus. sic enim cauetur quod licet verbum ocio
sum de quo oportet reddere racionem. propter quod apostolus
docet sermones sale sapiencie condiri.
¶ Ex quo elicitur quod vix homo inuenitur
omnino quoque de perito sermone. quod valde
de perfectus est qui nec verbo offendit et
aug. exponendo illud. in deo laudabo
verbum dicit. scias te multum vix in sapiencia
dei et in fide veritatis posse dicere nisi quod
adeo acceperis quia ipse oportet esse auctor ser

fides purificat
spes eleuat
charitas dilatat

monis xxi que e largitor vite salu
tis ¶ Tertia e equitas opationis
cui re^a e lex diuina et legis precepta
sit q' solu3 illud opus e puru3 e eq'
et iustu3 q'd ciuq3 s' dei preceptu3 co'su
matur et raro attēdit q' nō immisce
at se aliqua vanitas in opib' nris vn
iii. Reg. ix. d' Si ambulaueris corā me
sicut p' tuus ābulauit in simplicitate
cordis et in equitate fecis oīa q̄
precepi et iudicia mea et legē meā
seruaueris ponā thronū regni tui
&c. ¶ Quarta e cōuersatiōis cui^9 me
sura st' sc'or exempla. sic q' nra con
uersatio nō p' puta ee aut equa n'
cui sit cōformis sc'or3 prim exem
plis ¶ Ex nib' ppositis po^t 2^a q^o het
licet efficacia sacramentalis sit pur
gatiua eq' bene eq'tas int' pros
peta z aduersa cui3 adulto ad puri
ficacōe e oportuna. p'^a p' q'dōis p3
q' oīn sacrm3 gr'e st' ai purgatiue.
dicit eni aug' libro 2° g' eplā3 p'mem
am Sacrā digne sumētib' prosūt
sic et cibū illud q'd est raro sacru3
q' dulcedine misterior3 intus z fo
ris aiā3 pfundit h' e. vq3 purificā
do reficit et fecūdat ¶ Ex qua ptcē
licio nulla eq'tas e purgatiua sine
susceptōne sacri cursu cōmu. p3 q'
nec cogitacōis nec locucōis nec opā
cōis aut cōuersacōis sine cuiuscūq3
altius q' sacra st' ianue ad purificacōe3
p'p q'd xp'us dicit o3 vos nasci denuo
o'ns sacrm baptm g'ce p'mo ad
mundiciā3 aie. q' sine fide q̄ in bap
infūditur nulla puritas ee p' z dt
de cursu cōmu' corr. ad ondendū q'
d's ex puilegio et gr'a sp'ali p' cacu
cōferre efficaciā3 sacror3 sine eor
susceptōne q' d's suā3 vtute3 nō al
ligauit sacris ¶ Corr. hoīb' nōdū
impia capientib' de salutis remedio e
prouisu3. p3 q' infantes qui nondū
loqui p'nt ut dicit aug' libro xxi. de ci
uitate dei ca^o. xvi. z puei q̄ nōdū p'cep
ta z leges susceperūt si sacrā mediato
ris acceperūt z si in his aīis vitā fini
ant nec penis p'pant' eternis nec p'
gatorias expient. s3 trāsferūt in re
gnu3 dei q' ad h' cōsequend' sufficit
eis sola regenacō sp'ualis h' ille Corr
et si h' in talib' etatib' cōpletu3 p'gā
cō3 efficiūt oī th' ad vsu3 rōnis fu
erit puentu3 het eadē in salute3 nō
deducit p'ma p' p3 ex eorūo pcedēti
q' ex q'uo sacrā transfert ad vitu3 t'
p'sēc3 operent' purgacōe q' illam
in' q'd est in q'natu3 p' in ricone. 2^a p'
e aug' i mltis locis q̄ deducat fide3 nō
posse sine opibus deducē in salute3
q3 ei supra fundā^to fidei sup' edificāe
auru3 argentu3 et lapides p'ciosos
ut apl'us dicit p'^a Cor iii. al's ei z ip3
fundamēt nō prodeert q' fides sine ope
ribus cabescit h' aug'. et libro 2° g' ep'3
p'mē mam dicit cū puētu3 fuit ad eta
tem que p'ceptu3 capit et subdi p' le
gis imp'io suscipiēdu3 e' bellu3 cōtra
vicia et gēndu3 acit' ne ad dāpnabi
lia p'ca pducāt z ponit ibi q' illi qui g
suetudine victoriā3 nō st' roboraci fa
cilius supantur. sic illi q̄ vincē cōsue
uerūt laboriosa difficultate supant'
et dicit q' victoria i pugna nō fit uacat'
et sincē' n' delcācōe iustitie in fide ihū
x' ¶ Et ad h' vadit g'cōis 2^a p' q̄ dicit
eq'tas int' prospera et aduersa cuiub3
adulto ad purificacōe3 e optima q' in'
a salutis his duob' modis solet eum
cere q' vl' prosp'is allicit vl' aduersis
deicit. Siquis g'o vult nō inquinari

ciz teptatur oz ut int' h' teat eqtate
vt vz in prosperis heat aaitudine
et in adusis spez ponat et heat g
solacoz qz xpus cu s' honor impe
debatur plorauit et cu passiom
eiit ppinq' dixit desiderio deside
rau h' pascha manducare vobiscu an
q' paciar et in cruce pedes exclau
dicens sicio. Sic equalit se in pros
peris et n in prosp'is huit. Tiaz cu s'
dicer' ingr. scimus qr verax es. no
se extulit s dixit. q' me temptatis
ypocrite. et cu passionis acerbita
tez euadere no potuit. no cessit. sed
dixit pr no mea s tua voluntas fiat
et pro uitate istius e aug' tractatus
illud. nox sicut dies illuiab' qui sic
dicit Sic cognosci' nos in tito pitoz
inoz adusitates pati e dulcia no
bis fiunt flagella pris ne sit aaita
sina uidicis v' p expssiz dicit ncciaz
ee equitatez int' prospa et adusa
pro assecucoe salutis ¶ Ex quia p
tegcionis et eius proboe elicit' q' lic3
equitas h' sit ipius fidei effect' pz q
procedit ex unitate exeplorz x et ex
cog'tde nobis in spiritu quia ds ocla
uit q' sine aaitudo ol'tedine repellu'
in susti'ecia flagellorz prout e alle
gato ex aug' vn' s dicit aug' cu ueint
xps e in aia h'itauit p fidem e in spi
rauit aiaz luce e donauit paciam
et monueit hoiez no delcari prospe
ris ne frangetur adusis incipit ho
fidelis uti mudo h' modnt' nec extol
li qn res prospere acced't nec frangi
qn aduerse st. s vez dm bndice. et
qn h'undat et qn amittit. qn sani'
est et qn egrotat. qz te fit ieo lux ei'
sic et tenebre eius h' ille. qz et aduers
proficit et prosperis ¶ Corr. et si

equitas sit fidei effectus no tn e sine
spe salutari to qz tribulaco ut dicit ap'
paciaz opat' pacia probacoz pbatio
spem spes a' no cofundit. Nemo eni
est qui velit pati aduersa sine spe.
dicit ei aug' Qs velit molestias e dif
ficultates tollerare si eas deus no pa
pet tollerare. et sili' quis tristaretur
in prosp'is si ex fide no speraret inces
vnde aug' dicit decimo libro gfessio'
ca' vij. prospera aduersis tempo e ad
uersa prosp'eis ergo et in vtu'sq' tio
et cu tota uita homis sup tiaz sine
vllo intersticio sit temptaco quedaz
io tota spes mea no e nisi i magna
mia tua ¶ Ex q'b' duob' corr'ys eli'
q' sci in hac vita int' mali patiutur
h' e aug' in libro de agone xano. e io
qz sicut uts dictuz e q' adusitas opa'
paciaz pacia probacoz probaco spez
spes autez no gfundit qm caritas
dei diffusa est in cordibus nris per
spm scm qui datus est nobis Sci go
cu tormenta euenuit no solu ea eq'
aimo tollerant s e in dei caritate glo
riat' h' ille. ¶ Et ex isto az q' equitas
xana includit caritate gpleta. qz ad
deuz et ad proximuz. e sic hac lrām
colligendo exponit aug' dicit ei' sic gtra
suspicoz malaz de proximo caritas h'en
da est q' no emulat'. vn iste voles a se
obprobiuz suspicois aputari dt Ecce
cocupiui ex toto corde ex tota aia ex to
ta mete madata tua sz q'b' precipis
te et proximu dilige. et io no in mea
s in tua eqtate viuifica me ¶ Ex q'b'
pt eluce q' et si eq'h'o ee deceat int' adu
sa et prospera actu pus e prosperis
no alliud qm no deici adus. vnde dic
aug' li. l. omeliaz: omel'. xxj. multi
res aduersas timet e prosperis non

timet cui tn̄ piculosior sit res prosp̄a
anīo q̄m aduersa corpi· p̄us ei cor
rūpūnt prospera ut muemāt q̄
frāgāt aduersa ¶ Ex quo aug⁹ elī
duo p̄mīz q̄ p̄us ē bellād⁹ cū pros
peis / 2⁹ deuictis prosp̄is adūsa noce
nō pnt· naz nulla pt̄ nocē adūsitas
si nl'la dn̄ab' iniq̄tas· Ex q̄b⁹ 2cluᵈ
q̄ eq̄tati p̄ocitas ꝛ p̄ticitas n̄ repugn̄t
p̄iō ei refert q̄ ei hō p̄us deuincat ꝛ i
quo p̄ea tofirmat dū modo h' et ibi
rc̄titudinez nō relinquat ¶ Sequi⁹
viuifica me· v̄ iaz pph'a ex 2cupiā
mādatorūz et equitate infert viui
ficacōz· q· d· ut exponit hōrius ex q̄
manifestuz ē q̄ tua mādata dilexi
equū ē ut me mortuus mādatis viui
fices q̄ sū mortuus ī meis pc̄tis et
amb⁹ ponit h' dr̄az int' amicuz et
seruuz d· amicus ē q' diligit s; seru⁹
est qui timet ꝛ iō ē g° viuificat⁹ qui
dei mādata impl̄z timore a' pene
ꝛ iō ē viuificat⁹ qui legis p̄cepta fa
cit nō ex amore diuine iusticie· s; ex aōe
a' altius rei concupite ¶ Ex quo e
licit⁹ q̄ magna lib'tas requirit⁹ ītra ī
pletōz p̄ceptoꝝ. R° q' requirit⁹ lib'tas
a timore qui penaz h'z· lib'tas a q̄lib;
sinistra affectōne· et h' dicit⁹ dr̄ ēē lib'
tas fidei que hōiem ab oīb⁹ que s'
h⁹ mūdi expedit et sine alligacōne
alic⁹ dn̄is facit inherere· vn̄ hōrius
hāc lit'āz sic exponit· ieq̄tate tua· i· ī
illa fide qua te credo equalez p̄ri· vi
uifica me dando illius fidei lib'tatē
que nō ē aūd n̄ dilectō caritatis· vn̄
dicit amb⁹ q' lib'tatez fidei dedit gau
det diligi· xp̄c nāq; inh'it mū d⁹ ueit
q' oēs dilexit amari exigit q' oēs a' āt q'
caritas est ¶ Elicio ex inde q̄ aīe vi
uificacio nō ē sine caritatis dono· p;

ex probacōe cor'ī p̄cedentis vnde nec fi
des ē lib'a q̄mdiu nō ē caritate fōeāta
ꝛ sic exponit aug⁹ hāc l'āz dicēs me
q̄uitate tua viuifica me· i· ista cari
tate quaz cōcipiū imple me ꝛ ad
iuua me ut faciaz qd' facied⁹ cōme
das· ꝛ iō ē q' sine caritate iuste q̄ d' s
p̄cipit nō pt̄ implei· vn̄ v̄ intā trans
lacio h'z me q̄tate tua i' h'z aīa m iu s
ticia tua q' tūc viui sum⁹ cū s; dei iu
sticiaz eius mādata imple⁹· h' ē p̄ fi
dez p dilectōz op'antez vnde gorra sic
h' exponit ieq̄tate tua viuifica me
· i· fac me viuere ī tua eq̄tate q' ī te
iudicas ꝛ nō in suspicōe mea q̄ ego
incaute iudico· dr̄ eni· i· Reg· ij· dn̄s
mortificat p̄mittēdo iudicia fl'a ꝛ
viuificat exhibēdo iudicia iusta ¶ Sic
g° pph'a p̄mo petit gr̄āz ad boni
promouētez deinde petit gr̄āz a
vanitate elacōe ꝛ suspicōe abstinen
tez et cōclusit orōz suaz in vita sig
ficās q̄ in talib⁹ vita x̄p̄ana 2sistit
cū v; hō mala uitat ꝛ bona facit ꝛ
h' s; p̄poitū diuine voluntatis ¶ Seq̄
ponit⁹ h' 2clō. s;ᵃ· sine mādatoꝝ im
plecōe deuocōne et extollerācia pu
rificacōe vita x̄p̄ana eē nō pt̄ q' māda
ta dei implere ex aīo ꝛ ab eis p̄pter
nullū qd' euenire pt̄ discedere cuiꝫ
x̄p̄ano ē sub p̄cepto g° g⁹· v'a tz· q' a
lia que cadūt sub p̄ceptis s' de ne
cessitate salutis que si hō obmittit
vitaz relinq̄ et g° dicit h' amb⁹ q'
viuebāt ap'li x̄p̄ano sic viue' deūt oēs
x̄p̄ani· dr̄ ei Math· xix· Si vis ad vitā
ingredi serua mādata· et aug⁹ in
libro de nōie x̄p̄ano dicit· deus sim
p'l'z ab omi contagione iniusticie ꝛ
iniq̄tatis alienuz voluit eē taz iu s
tuz tam puruz tā immaculatuz taz

simplicē ut michi q̄ in meo gētes redar
guat inueniret · s̄ q̄ admirerēt et di
cēnt btā gens cuius ē dn̄s deus ei⁹
ppls q̄ elegit in hereditatez s̄ · zdt q̄ oēs
q dei sᵗ debēt v̄tuosi eē mansueti gra
ues prudētes pij irrephēsibiles in
maculati intacti ut quisquis eos vi
deat stupeat et admiret et dicat vē
hij homiēs dei sᵗ ex quo eorū conuer
satio in telis ē h̄ ille v̄ aug⁹ manifeste
enodat deuotoꝝ p̄sonoꝝ et dt q̄ tota
vita boni x̄ani ē scm̄ desideriū ¶ Ex
quia gelōe est q̄ n⁹ hō ex se p̄t h̄rē ut vi
uat modo x̄ano, io q̄ totā uita x̄ani
ex x̄po originez ducit vn̄ dicit h̄ aug⁹
et amb⁹ in p̄sona cuiꝫ x̄ani In me
vnde morerer hui vnde a⁹ viuāz nō
inuenio nisi in te, et ap⁹ dicit q̄ h̄ es
q̄d⁹ nō accepisti · z sepe loqm̄ ap⁹ q̄ n̄
viuet n̄ p x̄pm ihm q̄ dt Ego sū uita
¶ z dicit · Sicut palmes nō p̄t fcūm
facē nisi mansetit in vite sic nec uos
nisi in me mānseritis ¶ Ex quo aꝫ
ulterius q̄ in eq̄tate viuificari non ē
aliud nisi in x̄po viuūz eē · q̄ x̄ps ē
equitas x̄ps est iusticia x̄ps ē sctifica
tio et redemptio nr̄a · q · go velꝫ dicē
in x̄po me viuifica q̄ mādata q̄ con
tinui i illo inuenio ipē ei ē ubi ipē
deus · ipē z ubi caro sua z proximus
meus ita q̄ in x̄po inueit hō q̄ dili
gat supra se q̄ x̄pus ē deus et q̄ dili
gat sicut se q̄ x̄pus z ē homo verus
i q̄b⁹ duob⁹ mādatis tota lex pēdet
et prophete · Septus octenarius

Et ueniat sup me mīa tua dn̄e
salutare tuūꝫ s̄ eloquiū tuū
Expedito quito octenario s̄ b illa lra
hey que ondebat q̄ impletio dīnoꝝ
mādatoꝝ ex amore ē illa via q duc
in etꝫ viāꝫ in qua vē viuit nullo q
solus vere ē · h̄ iaꝫ incipit sextus octe
narius cui p̄ro titulo p̄ponit illa lra
vay et s̄ hōriūꝫ vay interp̄tat illet
ille · et licet ut amb⁹ dicit interp̄tatio
ex se obscura sit tn̄ ex serie v̄suū col
ligit q̄ p̄tendit exp̄mit ei p̄rēꝫ scꝫ
et x̄pm et ita illū et illiꝫ vtrāꝫ illoꝝ
deinitatē singlāi ē digiunis · z dr̄ co
platiue hi deinitatē q̄ sp̄us scūs z
x̄ps licet vnūꝫ sᵗ in nā deitatis tn̄
dent in p̄sonis p̄mo x̄ps q s̄ deitatē
spirat sp̄m scm̄ s̄ huānitatez eina
nauit ab eo cōceptus ē ei de sp̄u scō
ex maria uigine et sic ē homo · ¶ Ex
tat go p̄pha h̄ aduetū sp̄us sci quē
vocat h̄ mīaꝫ · et aduetūꝫ x̄pi incarnē
q̄ vocat salutare dei · et ordo conuei
ens q̄ s̄ petit s̄ legē pom · s̄ eius i
tellcꝫ dari · se ad eius cōpēdiosaꝫ in
pletōꝫ deduci zē et q̄ multi hētici z
pagani laborabāt sicut nūc labo
rant cū alib⁹ abducte · io petit sp̄m
scm̄ s̄ dari cū gr̄a aduīt posset adu
sarios resistē et euīcē eos, et q̄ sp̄us
scūs h̄indant nō ē dat et maxime
in signo visibili n̄ in x̄ adiuetu p̄mo
n̄ oēs dat n̄ p ascēsioꝫ x̄ in x̄ i⁹ n̄ du
eāt sp̄s dat q̄ n̄ dū eāt ih̄s glificat⁹
io petit aduentūꝫ filij dei incarnez
Vel posset sic cōtinuari prout gtinuat
aug⁹ supius p̄pha cōcupiuit māda
ta dei h̄ posuit ut eād⁹ mādata posset
facē p mīaꝫ illius q mādauit z ideo
dicit aug⁹ nō dicit p̄pha veniat sup
me iniatua · s̄ dicit · z ueniat sup me
qui iugēdo sinaꝫ sine · vel sic supius p̄pha
petit dicens in eq̄tate tua viuifica
me · h̄ iaꝫ sepm expomt dicēs z ueiat
sup me mīa tua zē tuc ei in equitate
viuificamur tū nob dei mīa adueit
et salutare ipius · q̄ tuc fit ut expoit

aug qui ut promissionis filii non arbit
inur quod aliquid ex nobis simus sed totum
quod sumus eius gratie tribuimus. vel sicut
glossa continuat in superiori oratione ago
bat de habilitate cordis. in isto agit
de stremuitate ita ois sic opis petit
ei hic gratiam et ad cognitionem et ad operandum
et ad continuandum cum in mandatis de fide dei sinte
nitate ut probabit in processu littere et ei
expositione. Et pro declaratione huius littere hic
monet quod duplex adventus spiritus sancti vel verbi
bi invisibilis et visibilis debent fieri secundum
eloquium dei super quod sit vera ratio ex hoc ussu in
quo propheta utrumque adventum petit et ex
hiberi secundum eloquium dei sicut iam dictum est
ita contra multa exempla huius ex multiplicia
bus scripturis quod de utroque adventu fuit
ut mentionem fingit ei dominus per prophetam
effundam de spiritu meo super omnem car
nem et prophetabunt filii vestri et filie. Et
post resurrectionem dominus aliis duobus disci
pulis euntibus ab ierusalem in emaus in
terpretatur scripturas que erant de ipso conscripte
in moyse prophetis et psalmis dicens quoniam oportebat
bat hec omnia impleri de ipso ut hic lu
cas. Adverte sicut ait divina scriptura non
obligat deum in aliquo quod licitis omnibus
que ponit scriptura adhuc deus liber est in
simo adhuc potest sic fieri prout scriptura
dicit vel aliter unde et aliquo modo gratie huma
redimendi erat possibilis licet hic erat con
veniens quia et sic est. Et dividit littera
hec quod primo petit gratiam ad veritatem va
cat confitendum. secundo ad mihi stabiliter perma
nendum. tertio exhibet se ad legem perseverant
implendam. secunda ibi et ne auferas. tertia ibi
et custodiam. In prima primo petit gratie
donum. secundo promittit date debitum usum
ibi et respondebo. In prima primo rogat mi
sericordie effusionem. secundo datoris missionem
tertio allegat ad hoc divinam promissionem

secunda ibi salutare tuum tertia ibi secundum eloquium tuum
Adverte circa hic quod dicit veniat super
me misericordia tua. secundum aug quod est misericordia hominis
et quid est misericordia dei et de utraque potest hic in
telligi. misericordia hominis licet communiter dicatur
compassio in corde alieno miserie qua
dum possumus subvenire compellimur actus hu
mana misericordia potest reperiri sine miseria com
passionis dicit ei aug in libro de moribus
ecclesie capitulo xxviii. quis non concedat ab omni
miseria liberum esse sapientem cum subvenit in
opi cum esurienti cibos prebat sitienti pot
mido vestitum tectum peregrino liberationem
oppresso. Cuiusque denique sua humanitatem
usque ad sepulturam porrigit mortuorum. Etiam
si illud faciet mente tranquilla nullis
doloris aculeis instinctus sed adductus officio
bonitatis hic ille. Ecce patet primo quod mi
sericordia hominis reperitur sine miseria cordis
ut cum aliquid fit non ex necessitate nec extri
sticia. sed ex benivolentia pura hylarem
enim datorem diligit deus. alias enim deus
non posset misereri ex quo in eum non cadit
compassio. Secundo patet quod non solum in activis
est misericordiam invenire sed quia et contemplativi
sunt viri misericordes quibus dicit per illud estote misericordes
sicut pater vester celestis misericors est. hii ei mise
rentur sine propria miseria quia eorum mens
est quasi iuge convivium. Et quia utraque hec
non est nisi a deo, ideo propheta recurrit ad
deum petendo dicens. veniat super me mi
sericordia tua. dicit ei aug super psalmos loquitur
ante in alterum nulla est misericordia nisi vel eam
donet deus. etiam ex quo hic petit spiritus sancti
ne a legis intellectus homo posset seducere
ideo misericordiam postulat quia ipsa cor preparat
mundat ut esset mundum ad intelligendum et
conspiciendum que dei sunt propter quod in enumera
tione beatitudinum primo ponit beati
misericordes. secundo beati mundo corde. Et cum
dominus per ysayam precepisset esurienti

frugē panē et sbdidit promissioē dicēs tuc erūpet quasi mane lumē tuū et sanitas tua citius oriet ubi tanē q mētis illuiacō ppt opa mīe codonat. Et act. x. hēt de cornelio q opib pietatis meruit s declacōz eoz que erāt fidei

Textus est q sine mīa sal ee n pt adultto. exquo ei sine mīditia cordis nō ē salus et sine intelligīa eoz que fidei sunt. Se cor y iiitas exa mīa ad illa duo disponit. dicit eīm aug de s p bapm aqua voluit valere ad salutez vz opa mīe et allegat illud evng dimittite et dimittetur vobis date et dabitur vobis et adducit epulōz ad exemplū q ideo dāpnatus ē qr mīaz nō fecit i miis et illaz finalez sinaz que regnū etnuz cōcedit opibus pietatis. Cū igo sit ita ntia misericordia hoīs iste petit ut veniat sup eū q oīa h mag salus dependz a dno deo nobis donata et venit iuxta 1o iacobi. oē datuz optimū et omē donūz pfectū et aīa aūtē dei nō ē aliud nisi bonitas opitulādi et releuādi genus hūanūm a multiplici conditōe miseriaz. h ē aūt vna miseria vz inobedia ipīus carnis et mēbroz ad ipaz aīaz que tñē nāt q ut dr de sūma de trinitate et fide katolica firmit credimus. sr illo vbo et spu constituta nulla maior obedia inūe nālis n corpis ad aīaz suaz et ipoz mēbroz. Sz qr pm hoies deliqrūt contra regalitatē impiositatē et dnīuz dei et sua rebellione qntū eāt in eis eaz immiext io lege iustitie sua impiositate puati sr utpz Gen. ij. et in caplis. Exquo pz pmo q corpa aie rebellat exigēte demito hoīs 2o q mēbra n ālez obediaz nō exhibent iustiā dei exigēte. 3o q hec rebellio ē oīz

miseriaz origo qr ipa ē seminariuz radix om̄ viciorz. exinde egritudo vulneratio captiuitas seruitus tenebrositas infirmitas et alia multa qb aīa expte corpis ledit captiuat opprimit mebāt obtebrat et infirmat h ibi erit malediccō tre mē dequo d maledcā tra in ope tuo spinas et tribulos germinabit tibi. dicit eīm hic amb exponēdo titlz h octenariy. maledixit ds nō elemitiz nē spui aiūtiz carnez. Exqb ar q h maledictio tolli nō potuit p aquā creaturā mudi ete io q mistor supioris sinaz nō pt reuocare. Cū igo ds ex sua iustiā tulit ista sinaz q ē altissimus sup oēz trāz q reuocabit eaz. Crs scificabit aliquē quez ipē despexit. Sic et arguit ap deus qui iustificat qs ē q condēpnet. pp qd pphā petit h venire dīnaz mīaz et suūz salutare s eloqūmy. i. ut ds ex mīa mittēt saluatoz s qd pmisit in eloquīis pphaz. Et ita exponit amb dicens salutare xpus est lege erat xpus a nob lege erat ana comb descendit in trīs fact ē ppe uir illud ppe timētes eū salutare ipīus ut inhitz glā in trā nrā. dic amb q glā nisi q et salutare vz x dūs nr dequo aplus dicit deus dni nri ihu x et pr glie. qr xpus ē glā pris unde et alibi dr p h in tris visus est et cū hoīb conuisat ē. 2io tand p introduccōe spine gcōnis q sic inch hō ht in nā qd non ēet ex creacōe ita mir ht grōsum qd n procedet ex deo ab ipo deo q dat oīb affluent et q apit manū suaz et iplz oē aīal benediccōne. et qui effundit spm suū sup omez carnez

hinc e q dicit aplus quid hes qd no
accepisti ¶ Ex quo infero p'mo q
oibz tbz psonis couenit dona dare cre
aturis qr ita pri sic filio et spui sco
vn dr de pre oe datu optimu z ome
donu pfectu desursu e descendens
e a pre lumini. de filio iaz allegatu
est id. apis tu manu tua z c. vnde p
ipz oia fca sut et sine ipo factu e nichil
de spu vo sco dr. q oia coopat spus scs
diuides singlis prout vult. et ii in
nu ex quo opa trinitatis ad extra sut
indiuisa ¶ Et ex isto infero 2o q pos
psonas ptingit inhitare ronale cre
aturaz ro qr dine psone inhitant
caritaz ronale nullus donu q comunicat
creatis et q oibus dare puenit go z i
hitare vnde ioh. xiiij. dr et ad eu ve
niemus z mansioz apud eu faciemus z c. ro
put dt b t. in p'ma pte sne sume q
qlz psona in ronali creata aliqui nouo
modo inhitat p inuisibilez gratiaz. pr
ei eternus sempz libaliter comunicat
creature ad seruiendum z comunicat filiu
et spm scm h ille ¶ Ex quo infero
3o q nullibi trinitas inhitat isto m
sanctificacione ro e qr ad quecuqz ve
niunt in domus veniunt ut pz ex pcede
tibus contrijs et ita desis repellit z pur
gat et innouat et p gs scificat. vn
aug dicit q aduent psonaz inu
sibil fit ad scificacio creatas ¶ vnd
aduertendum prout dicit b t. in pte pu
q e vnus comunis mo quo ds e in oi
bus rebus vz p potenciaz eenciaz z pnaz
sic ca in effectibus pticipantibus bonitez
suaz. Et z e vnus mo spalis quo ds e
in ronali creatura qr in ea e sic cogitu
in cognoscente et amatu in amate
et qr creatura ronalis cognoscedo z a
mando attingit ad ipm deuz z vnitur

deo et fit vnu cu eo sic q no solum
ex inde libere ht uti donis illis i qb
trinitas aduenit. s z libe ht frui ipis
aduenientibus psonis q sine gra gra
tu faciente et ita sine scificacione esse
no pt ¶ Ex quo b t. elicit q in omnibus
trinitas maz inuisibile. q cuiqz tale se
disponit qr talis disposicio attestatur
inhitacioz trinitatis bndce. 2o h pt dici
q pphia hic petit aduentu trinitatis be
nedicte in se inuisibile. qr i in ma mte
pr q etiaz dr pr in mar. in salutari su
iuxta id. z salutare tuu da nob. me
loquio spus scus q quos repl fuit
eloquentes et in vb' dissertos vnde
et illi qui spm scm acceperant visibi
liter loquebantur linguis prout sps scs
dabat eloqui illis. sic q sps scs dici
eloquiu ab effectu. sic filius dr ee i fu
gni et virtus Et mag peticio e h q a
ut greg. dicit. magna solemnitas est
hre deu trinitez inhitatorem mentis. Et
melius exponam litteraz s. coniunctionaz tri
qmus q sit prose eaz h'ermis. dicit ei
sic veniat sup me ods pr inia tua. i.
spus scus qui misericordr remittit pcca
et dat salutez s diuersa dona. 2o pat
veniat z salutare tuu. i. saluatore q
das p xpm s eloquiu tuu h prout i
scripturis promisisti me saluare per
illum ¶ Notand igr prout dicit aug
exponendo id. ds in loco sco suo deus q
inhitare facit vnius mois i domo
q educat vinctos i forti sile a carta
tes q hitant in sepulcris. ps lxvij. sic i
mag hois domo no inquiaz ei pte
requiescit dns eius s in secrecioi et
h'oracioi. sic ds no in oib qm i eius
domo sit hitat qr in vas contumelie
no hitat. s locus eius scs e ¶ Exq
elicit aug. cz ag tuelia ex mi dai q vt

hrē inhitacoz dei · nō ē ei aliqua conue
ncōis ad tēbras · 1º · qz oms inquibz
ds dignat inhitare vnius moris
eē · rō qz solū hij qui st vnanimes
mciāt inhitacoz dei · vnde dicit ipē
st hoīes qui querūt ut hēant ꝟ
exaudiāt · sint ergo ipi qz querūt in
tubulis cordibus suoz gpugit
Sic ei exentes vnius moīs apud se
ipōs exaudiet · 2º · qz vtrūq̄ horiz sine
grā dei nō pt fieri · rō qz illa vincl
pacis · illa ē que facit emūdat z p
gat ab omi inqnamēto · Et ergo sbdt
q edncit vinctos · vinclis pcōz ut
ambularēt in via mādatoz · in sce
tatu quiazante suaz grāz nō hēbāt
et aiāitātes mortuos in pcīs z resis
tētes grē dei · multi ei vellent ambla
re et nō pnt z deuz pcāt ut possint
dicētes · de intitib meis eruē me a
lij a cui venūt in profimo victoriū
gtēpnūt z ab eis quasi a mortuus pit
confessio qz oppugnat iustiaz ma
la defendit ppa ¶ Ihus sic pmiss vō
het conclō pma · ad reponēd hoīez
in statu grāe congruebat filium
mitti inuisibl z spm scm · Vnd Sap
x · Emitte sapiāz tuaz de sede mag
tudinis tue vz filiuz q ē sapiā pris
ut mecū sit p inhitātez grāz z me
cū laboret p assistenciāz ut sciam
ipō docente z inspirāte quid sit ac
ceptiū coram te oī tpe vitādo culpā et
de spū sco in ps · Emitte spm tuū
sz inuisibl in aiās hoīm et crea
būnt sz denouo ad statuz grē re
ducentur · et renouab faciez terre
· i · ex hylarib tām hoīs coūsacō
iuxta illud Renouamī in spū mētis
vrē et induite nouuz hoīez qz s
deuz creat ē · Est ei missio inuisibil

filij seu sps opacō actiu noui effcs
in creatura rōnali sq cognoscit
ille psone procede ab alia et crea
ture donat libtas doms utendi z
fruendi psonis ut dicit btūs thōs
in pma pte ¶ Exquia gcōne sit de
ducta infero pmo magnā libali
tatez dei · ex qno nō soluz sua sz et
seipz cōmunicat hoīm · 2º infeo ma
gnaz excellenciāz hoīs · nō ē aut
siut tez grādis aliqua nacō que
hēt deos appiquātes s sic sic adē
deus nob inē · 3ª maxiāz diligiām
hoīs proto suacōe hl inhitacōis
qz ōme psone nō soluz volt venire
et nouos effcs facere · sz z face mā
sioz ut ē allegatū ē · et h oīā cōrta
patet qz ex quo ds nichil hēt mai
seipō maioz libtatez nō pt ondere
nisi cū seipz tribuit creatē qz se tri
buēdo oīā alia largit cū seipō · Ex
quo z digitas z cōseruādi diligiā eli
cuit · et si ei hō dignus redd ex qui
bz aiqz dei innueīb et te ad illoū
gseruacōz et vsum · plus ē h obli
gatus cum deus inhitat eū ut
custodiat ne repellat eū · ne filiū
inhonoret sicut iudei fecerunt z ne
facēt gtueliaz spūisco ¶ Exquib
elicō et si filius cū aduenit idē fa
qd spūssce cū ingred mētez hoīs
cū adhuc diuersi st eoz effectus
ex appiatis rō pme ptis ē qz opa be
nedicte tinitis ad extra st indisa
quētiqz et ei effectuz facit filius
icicā eūdez facit et spus scs z pe
etinus · vnde pz z creatē illab msū
dit seipz s z cōmunicat se · licz mit
ti ad creaturaz sit nō conueit qz h
inuit eē ab aō · pe a a nulloē · sz
oīā aīā st abeo / 2ª ps corrn · qz spsso

v adueīt facit aīaz amorosaz ita q̄ eā
s' assilat in dono caritatis eo q̄ ipe
sp̄us caritas est· vnde ut dicit b· t· i
domo caritatis attend᷑ aduentus
sp̄us scī. Vz filius q̄ ē v̄bz p̄ris
nō qualecūq3 s; v̄biz sp̄ualis a dīs
quo p̄r dēs loquit᷑ amoz vz sp̄z sc̄z
io v aduenit filius instruit aīaz
intellcū tali quo p̄cipēt ea que di
sīt in amoīs affectu h᷑ b's Tomas
Ex quo elicit ipē p̄mo q̄ nō inq
cūq3 intellcū cognoscit᷑ aīaz inhi
tare filius· q̄ solūz in int⁹ exp̄ime
tali quo sentit᷑ dulcedo quedaz dei
m̄r· i᷒· p̄s· z in meditacōe mea exar
descit ignis· ¶ 2° q̄ aduētus filij sp̄ā
liter attend᷑ s; domūz sapie. Sapia
enī d᷑ quasi sapida sciencia iuxᷓ q̄
petebat sapiens s' filiū mitti in
dono hmoī dicēs Emitte sapiam
tuaz ut s̄ allegatū est. Elicitur
vlterius ex istis q̄ cōtigit mitti fi
liūz et nō sp̄m scm̄ intelligendo
de missione passiua et inte᷑ for^ar·
Ex quo enī missio passiua sit pro
cessio manifestata in effcū appato
ipi p̄sone z q̄ nō ē idez effc̄s in q̄°
manifesta᷑ missio filij z sp̄s scī
ut p̄z ex p̄cedēti correo· sc᷑ q̄ vnius ef
fectus p̄cēē sine alio z p̄ q̄ns cōr᷑ᷓ
vīn· et h᷑ cōr᷑ cū p̄boē ponit alexād
de hal' in scripto p̄mi· Ex in ipē īfert
q̄ licet quicūq3 p̄e opatur aīq̄ effc̄z
in aīā p filiūz opetur eū z p sp̄z scz
nō tn̄ quociēscūq3 mittat filiū mit
tit sp̄m scm̄ formalit᷑· et h᷑ ē io q̄ lz
h᷑ effectus sit ab omnib' trib' p̄soīs
et onis illūz opentur tn̄ vnī eoruz
appatus dicit᷑ vnde solūz illa p̄soā
dicit᷑ mitti cui ille effectus appat᷑
Cira nec ipē opacōnis p̄sona mitti

d᷑ s; rōne rep̄ntacōnis i effcū s' appato
het ille· Ppha g° nō solūz petit s' mit
ti sp̄m scm̄ s; et filiūz h᷑ inuisibili mis
sione d· veniat sup me mīā tua vz
sp̄s scs̄ q' miās m̄serias releuat· q̄
in tribl'oīb' consolat᷑· et salutare tuū
vz filius q' instruit mīa hac qua
gradim' et firmat sup nos oculos
suos· dicit ei aug· sic p̄ticipacōe filij
qūis adopta᷑ in filiūz sic p̄ticipacōe
sp̄us scī qūis scs̄ et sp̄ualis effic᷑
d᷑ at sp̄us venire int' cū illab᷑ supra
cū illapsus sp̄ū iaz dnāt᷑ s; sup cūz
dnāndo in vīib' aīe etiaz se diffūdit
et ad corpus z° q̄ ap̄lus dicit z testat᷑
q̄ mēbra sc̄ōs vrā sunt tēplūz sp̄us
sancti et sp̄us dei hītat in eis et h᷑ c̄
fit s; btm Tomaz cū mēbra nrā fiūt
arma v̄tutūz et cū pea sic p ministra
sua scs̄ sp̄us suas operas exequit᷑
Circa g° ppha cōtinuauit diuina
mādata z optauit viuificari in eq
tate h' iaz petit sp̄m scm̄ ut eo inhi
tante posset complere ope q̄ cōti
pietat corde· q̄ ipe nō solūz ē sp̄us
scīe s; z fortitudinis q̄ et legē docet
et illud q̄d ondit intellcū facit vn̄i
liter adimplere et opere z veniat i
tua mīa vz scs̄ sp̄us q' ut aug dicit
ē vīa lux lumē veridicū· ignis dei
magr̄ sp̄uūz q' vnctōe sua docz oīa
vitatis doctor sine quo imp̄le ē pla
cere deo qm̄ ipe deus de deo est· z ita
petēs sp̄m scm̄ venire· petit illūiari
a tenebris illustrari in obscuris· igni
diuīs flāmis docēri repleri vnctione
viuitate furari et deo p̄p̄m reconcili
ari· q; ppha velz dicē· infixᷓ suz i lym
bo profundi ita q̄ nec mouēri pos
suz q̄ nec cogitare aīq̄ possū ex nob
quasi ex nobis· s; sufficiā nra ex deo est

iaz veniat mia tua ne totus ab sorbe
ar in miseria mea illud treni iii mise
ricordie quod non sumus consumpti et veniat
sup me i. desup veniat vz a patre lu
minum non illat vel prius non fuerat quia mia
domini plena est terra. sed veniat aliquez
nouuz in me effectuz faciendo mea
id eccl. xviii. effudit sup illos miaz
suaz. Et non soluz veniat mia sed et sa
lutare tuuz vz xpus saluator qui
madat salutes iacob. Aduertend
quod in abtriusqz domus venit spus sanctus
in eisdem aduenit et filius licet sed
aliud et aliud appatuz ut in expo
sitione donorum spus sti sequitur ut ps dicat
in xpo requieuit spus stus inquit
eni ysaia. et requiescet sup euz spus
sapie et intellectus spus consilii et for
titudinis spus scie et pietatis et re
plebit eum spus timoris dni. Tunc
ei spus venit in timore cum humiliat
ad amorem bonitatis. tunc in pietate
cum resoluit ad compassionem proximi
tunc in scia cum extendit inter malos ad
legalitatez conuersationis. tunc in for
titudine cuz suauitate ex conuersatione
bona concepta roborat ut nulla ma
la admittit. tunc in consilio cum roboratu
se ad ea que non tenetur instigat dando eorum
intellectum et in intellectu suauitatis se
timentiuz. sed li apparata manifesta
ex hiis virtutibus aliquez inhitare. s. s.
Et filius venit in mentez in domus
eisdez in timore cum humiliat ostendendo
diuinaz maiestate. in pietate cum fac
compati manifestando proximi magnitudini
gratie. in scia cum facit bene conuer
sari inter malos insinuando illius con
uersationis priuilegiata spiritualitatem
in fortitudine cum facit vince per iu
stitie conseruacionez in consilio cum ea que

sunt supra lege declarat magis esse michi et per
fectionis decoris dando in adimpletionem
eorum. In intellectu cum dat intelligere
huia maiori luce quam est lumine naturale. sz
in sapia cum extendit cor hominis ad
diuinorum cogitationem. Iste ergo petit vtrumqz
aduentuz inuisibilez quia tota cogitatio
quaz affert filius insinuis domus per
ficitur in aduentu dni amoris.
Exh infert b. t. in prima pte sue su.
primo quod licet aduentus filii et sps sancti
communicat in radice gratie. in effectibus
tamen distinguuntur prout hic iaz supra
est expressuz Et hoc quia distinguitur sicut
illuminatio intellectus et inflammacionem
affectus. Secundo infert licz vnius ef
fectus possit esse sine alio tamen missio v
nius non fit sine missione alterius
hoc est quia vtriusqz comitat in gratia vnde
cum illuminatur intellectus vtualiter infla
matur effectus reg. Tertio infert licz con
pletior sit missio filii visibilis quam spus
sancti. tamen inuisibilis missio spus sancti
magis est completa quam visibilis missio
filii. hoc prime ptis est quia filius expres
sius manifestatur per vnionem carnis quam
spus stus nulla columba vel igne ut
notuz est. Racio 2e ptis expressior est ma
nifestatio in cognitione et dilectione quam in
sola cognitione. hic alexand in scripto vi
Et multa essent hic dicenda de ista missione
inuisibili quomodo missus est ad xpm quomodo
mittitur ad angelos quomodo ad beatos. et
quomodo ipsius missio est continua in aug
mentaz sed hic ad alia consinabiunt. Ter
tio iaz tractare de missione visibili ip
sius filii et post ea de visibili missione spus sancti
hec ei ut patet est missionis hic a ppha
petitur a dno cum dicit veniat sup me mi
sericordia tua et salutare tuuz.
Circa quod notat alexand de hal in

scripto pn̄ti · q̄ sepe apparuerit angli
in testo veti et adeo mittebāt q̄ sīt ad
ministratorij sp̄us missi pp̄ eos qui ca
piunt hereditatez eternaz · Sz tn̄ illa
missio angeloz soluz capit denoi
natoz ex pte mittētis de · s̄ nō ex pte
illius ad quē mittit : vnde et si nl̄
efficiat ex eo bn̄ angelus mitti dicit
Ex q̄ ꝯ īfero q̄ alia ē rō missi
onis i angel q̄ī ī psonis diuis q̄
angeli mittūr ut minist̄ q̄ q̄rz nl̄
efficiūt in illis ad q̄s mittūr · Sz
psone mittūt ut diui · Sil' persone
diue vbiq̄ sūt · angeli vō nō vbiq̄ sūt · et iō
missio in diuis psonis nō saluat
mis̄ sic fuit alīq̄o vbi pn̄us hoc modo
nō erat nō eni pn̄t dici alicubi n̄ ee
sic angeli Ex quo elicit q̄ missio
psonaz dicit inhitacōz earz in cre
atura ad quā mittitur · i missione
ei efficiat ut psona ad nos missa
habeat et inhabitz in nob̄ q̄ hēc no
uo modo ee q̄m̄ prius · hēc alio et
altōi mō ee q̄m in alijs creaturis
et ex hac q̄ nūq̄ aliqua psona
erat missa visibilit' ad alīquez i ve
t · q̄ oms appaitōs nō ondebāt p
sonas ut inhitātes q̄ in hijs appari
tōmb' n̄ actus h̄ qui declaret alīq̄
psonaz inhitare cui appaitio hēc
fiebat · dr̄ eni danielis · vij · quod da
nieli apparuit filius ut accipiens
regnuz et p̄r q̄m ibi dr̄ antiq̄ dierz
ut dans · et aug' dicit · v · li · de trinite
q̄ filius i appuit ut exnūs a p̄re sic
q̄ n̄ act' i apparuit q̄ ondet prez a'
filiuz inhitare ipm̄ danielez · Sz
illa appaitō ondebat emanacōnē
filij a p̄re et illarz psonarz equali
tatez et ordinez earz ad īuicem ·
Et ex isto ar' · dici nl̄ appaitōz
et missioz q̄ missio ultra appaitōnē
inuisibilem addit q̄ tn̄ solum dicat' p̄so
na mitti visibilit' cū in alīquo signo
visibili psona que mittit' sic ut ab
alio exiens et ut in alīq̄o inhitās de
pn̄ti · vl' q̄n exp̄mit p̄cedentē inhi
tacōz sic sp̄us s̄cus in sp̄e columbe
descendens sup xp̄m · hēc exp̄mebat iux
illud · sup quez uideris sp̄m descendētez
et manētē hic ē · Et silr' qui erat missi
in linguis igneis · dr̄ ei q̄ sedit supra
singlos eoruz et' · Et ex isto p̄z dr̄a nl̄
missioz visibilez et inuisibilez q̄ ut
aug' dicit · iiij · de t' · sic sp̄ui s̄cō a p̄re
procedere nō est aliud in sidoniz ee
sic sp̄m s̄cm a p̄re mitti nō ē aliud n̄
cognosci q̄ procedit a p̄re ut donuz
et creaturaz inhitat in aliquo effcu
sp̄ui s̄cō appiato · Sic ē sicut nati ee
a p̄re est filio ee · sic filiuz a p̄re mitti
inuisibilr' ē cognosci q̄ filius hēt ee
a p̄re p gn̄acōz et creaturā inhitat
in alīq̄o effcu s' appiato · Sz tn̄ visibi
lit' mitti vltra hec inptz maifesta
tōz horuz p alīq̄ visibile signuz seu
sensibile · Iste g̃o uolens gtent' ee
de aduentu inuisibili psonarz petit
ut misse fuissent ad eum · Iō dubiuz
eni q̄n ipse hnit inhitātez sp̄m ise
et filiuz ex quo fuit s̄cus et erat pro
phaz eximius vnde dixit Sup oms
docētes me intellexi · ecce inhabita
filij et itm̄ Sp̄m s̄cm tuuz ne aufe
ras a me · ecce inhitacō sp̄us s̄anti
q̄ petebat in suo corde innouari hēt i
alīq̄o nouo effcu mitti Ipso p
ostimus declaracōe po' p̄ma q̄ et ē hic p̄t
missioz inuisiblez filij q̄ns erat
mitti euz visibili missione rō q̄lōis
q̄ alr' homo reduct' p missiōs inui
sibiles ad bonuz statuz nō debuit sal

yo pa

uai nisi tunc missus fuisset in mundum
visibiliter filius dei et ratio quia sic erat a
deo preordinatum sic erat hominibus reuela
tum sic erat prophetatum sic erat in multis
figuris ostensum ergo sic fieri debuerat et non
quod aliter fieri potuisset non Secundo quia ordina
cio diuina inmutabilis est reuelacio vera
prophetia fidelis et prefiguracio effectualis
ideo sic fieri oportuit. unde ambrosius perstrin
gendo aduentum filii inuisibilem ad
multos deueniret ad aduentum eius vi
sibilem probans quod visibiliter inuisibilem
sequi debuerat dicit enim sic saliit fili
dei super adam transiliit super synagogam
saliit super iudeos saliit super gentes
et subdit Saliit de celo in virginem
de vtero in presepe de iordane in crucem
de cruce in tumulum de sepulcro in celum
et allegat illud psalmi Exultauit ut
gigas ad currendam viam a summo celo
egressio eius et occursus eius usque ad
summum eius et dominus in euangelio per semet
ipsum dicit Exiui a patre et ueni in mun
et iterum relinquo mundum et vado ad patrem
Sic ei deus a se auersos conuertit ig
naros edocuit frigidos accendit sic
quod angelis peccantibus non pepercit hominibus
propiciatorem effecit Sic ut augustinus dicit pon
dus desperacionis ab homine abstulit hic
iste petebat salutare venisse dicit
ei augustinus libro de vera innocencia capitulo in
tali desiderio tali spe refocillabantur patres
usque ad id optatum tempus quo deus mi
rabile opus impleuit et homines iacen
tes erexit et de palude cui inheserant
cum magno ut ita dicam conamine ex
traxit ¶ Ex qua parte gracionis sequitur hic
quod in missione filii visibili que est eius
incarnacio maxime habundauit gracia
dei Ratio quia nunquam tanta gracia collata erat
alicui homini sicut isti qui assumptus est in
vnionem vbi quia datus est ei spiritus non ad
mensuram sed in plenitudine et redun
dancia propter quod tempus incarnacionis dicitur tempus
plenitudinis ¶ Ex quo arguitur quod hic homo in
quo dei filius apparuit ab omni culpa
erat immunis Ratio quia erat gracie habunda
cius Secundo quod erat super homines singularis
sanctitatis patet ex concreto precedenti nam nec
peccatum fecisse nec contraxisse et habere gracie
habundanciam singularis est sanctitatis et nulli
alteri concessa Tercio quod erat maioris
vnitatis cum deo quam aliqua alia creatura
Ex quo ei erat maxime gracie et precipue san
ctitatis Sed quod erat et cum deo maxime vni
onis quia gracia et sanctitas vniuit deo Erat
namque vnitus deo vnitate personali
¶ Ex quibus infero primo quod humana natura in vni
tate persone assumpta erat ipsius diui
nitatis ministerium proprium et intrinsecum illo
modo patet ex predicentibus vnde dicit b. tho
mas anima vtitur ad operaciones secundum sacra
menta et his tamquam instrumentis extrinsecis corpore
autem et membris utitur ut instrumento proprio
et intrinseco sic et diuinitas omnes alios
homines habet pro instrumentis extrinsecis et
a se separatis et mouet eos ad opera
gracia omni racionali creature ut ad intel
ligendam veritatem ad diligendam boni
tatem et ad operandam iusticiam Sed homine
assumpto utitur ut proprio et intrinseco in
strumento et operatur per eum propria et nulli al
teri conuenientes operaciones ut sunt
peccata mundare mentes illuminare per
graciam et introducere in vitam eternam
¶ Ex quo secundo elicitur quod non est eadem
gracia qua homo a deo eligitur et qua assump
tus est in vnitatem persone Ratio quia
illa est communis hec singularis et preci
pua Secundo nullus alter preter hunc
erat a deo constitutus mediator ad
sapiendum generalem iram dei Ratio quia hic erat

xpiuin opus dei et no potuit fieri
nisi p eius xpiuz et ministeriuz in
strumetuz Et ad hoc aspiciens pe
tebat iste ut veniret dices veniat
tiuz salutare qr in illo na debuit
exaltari debuit ad in innocetiaz
restitui debuit in statute quā ami
serat repom debuit in oimb' ma
bus corruerat repai h' eni iteruz
creati sumus ut essemus aliquod
initiuz creatue eius h' eruti sum'
de ptāte tenebrarz ad regnuz cla
ritatis dei hic exue tusti suitute
erepti et translati in libtate filior
dei quatēs amplius ambularemus
in nouitate vite Sit eni deus val
de familiaris inuebat cuz homib'
iux' id pphe Post ea in tris visus ē et cu
homib' conuersat' petebat go ut
h' salutare veniret ad faciēd' salu
tez in medio terre Et qd' h' ita debu
it fieri f q resonabat pmissioes
dei Sz q erat opus de apparicōne
spus sti vel patris in signo sensibili
notat alexand' de hal' in scripto pm
q missio seu apparicō visibil' nō
soluz fit ad manifestatōz psone i
hitantis p gratiaz ß papue fit ad on
siōz psone inhitantis p grē plem
tudinez qualis inhitacō fuit in x
et aquo' in aplis vnde pr in voce ap
paruit dicēs h' ē filius meus dilcs
in quo michi bn cōplacui ipm au
dite ꝛ spus scūs in spē columbe ¶
pro introducōne gtlōnis ad ītēdu
q in xpo fuit influētia pleitudinis
dupleꝰ pmo p modū cause eff' pmo
p modū cē efficientis quo d ad nāz
dīnaz Itē p modū cause instrūtoie q°
ad nām hūmaz et istis duob' mo
dis est grā in sanctis p que regnant
homines in salutez qr digne suscipie
tibus deus largitur gratiaz xp ē inita
Octō fuit redundātia plenitudinis
p mod' doctrine in ipius pdicatōe sic
eni de eius plenitudine accepimus
et gratiaz et veritatez qr ipē plenus erat
grā et veritate ¶ Isto notabili posito
po' h' qlo opus erat pro salutis asse
cucōne visibili missiōe sti spus pl
dm incarnatōz xp qr in rā cogitō maxi
asensu si go debe' eleuai ad cogitōm
illius plenitudis inuisibilis val
de utilis erat aliqualis excitacō in
sensu quo eni fides dr eē ex auditu
et' exteiori et quo p signa extiora
sacōz ondūr dona inuisibilia gra
rūz et quo inuisibilis dei potētia
manifesta' exteius p miracla sic
ꝛ utile fuit hōi x plenitudiez dcla
rai p missiōz spus sti uisibilez pa
pue te qn homines erat valde dura
et rudes ꝛ nō duz prouecti p doct'
aut miracula ¶ Ex quo elicit' et si
in veti testō nō erat talis missio
debuit tn fieri in nouo. ro qr in veti
testō non erat talis plenitudo ꝛ re
dundātia sicut in nouo facta ē vn
et familiaius tuc ds homib' offere
bat' se qr nō soluz p intellz ß ꝛ et p
sensuz rlet se' grā sola suffitēt ad
istius plenitudinis osiōz go tali
bus sensibilib' nō ē opus qr nec sit
supfluuit qr valde intelles excitat'
ad intellcōz p sensibilia et dispom'
ad papiendaz reuelacōz Sic pz de
fide cui' intellcus valde crescit etiaz
exp dictacde ¶ Corr' et si et nūc d'hac
pleitudine papimus nō tn iaz op'
est ad eius pceptōz tali deducōne iaz
eni su' manuducti ad fidez vnde sic
iaz nō ita sepe fiut miracla ut tc fie

bat sic et lz sensibilibus opus non est
et dicit alexander et si aqua istaz ple
nitudinez aqm pcepimit p gratiaz eis
datam non tn oms vnde facta est vi
sibilis missio quia exercitati subiecent
se homines doctrine ac missio illorum ad
quos visibiliter missus est spus scus.
Tercia aute lz plenitudo cepit redu
dare qn xps e baptisatus et qn inci
pit pdicare qz ex tunc data e vis rega
tiua aquis baptism et tunc cepit influ
ere fidei veritatem ideo hec plenitudo ideo
debuit manifestari p signa sensibi
lia ut citius ei crederetur In apostolis
aute plenitudo erat quodammo gre
ß descendens ex ista pleitudine et etiaz
doctrina. Illaz de plenitudine ß doctrine
nos accepimus p aplos. ß de plenitudine
tudine gre accepimus ab eis p modum
ministerii in dispensatione sacrorum vnde
qn data e aplis auctas docedi et ba
ptizadi datus e eis visibiliter spus scus
vz in flatu mathei vltimo. ad onden
dum plenitudinez inhitatis spus
sci in eis p modum misterii. deinde
in linguis igneis ad ondendaz inhi
tacoem spus sancti quantum ad effectum
plenitudinis veritatis in aliis redu
dande p modum doctrine. Ex quo qz
q prius erat plenitudo manifesta
da in capite et post in mebris qz p q
debebat salus effici et post p ministia
aliorum in oms publicari tam et
pdicari debebat p ma int os getes
in remissionez pctorum omni. hic igitur
petit primo inuisibilez aduentum p
sonarum dicens. veniat mia. qz iste
est mere pietatis et mie. lz eim adue
tu disponimur et erigimur. deinde
no contentus petit visibilez aduen
tum filij dei dicens Salutare tuu. qz

psonaz inuisibilis inhitatio no p
mouisset in salutem. Si p opera filij
dei in homine assupto obex no fuis
set sublatus et tercio optat visiblez
spus missionem qui etiaz salutaris
est p diffusionem salutis iaz facte p
xpm in omes gentes. Tu em lex et
pphe pmonebant ad aduetum desidare
et quo iohes baptista sua pdicatioe
et baptis. vita et testimonio dispo
nebat homines ad susceptionez xpi gre
et doctrine. Sic spus scus in sua mis
sione visibili testificabatur q plenitu
dinitatis erat in xpo ut eo libencius
audirent eum homines. sic et apparicio
spus sancti visibilis sup aplos q
homines mirabiliter disposuit ad susce
ptionez fidei p aplorum pdicacioez et gnter
ad susceptionem et s. s. qz tunc et in nacoes
gra spus sci effundebatur ut lz in ac
tibus aplorum Et sequitur Et eloquium tuum
i. prout promissum e in scripturis pro
pharum qz de omnibus hiis erat facta pmis
sio in scripturis qz et de aduentu inui
sibili et de ß incarnatoe et de missioe
spus sancti inuisibili. Sic ei erat dictum
p pphetam yohel effundam de spiritu
meo super omez carnez et pphabunt
filij vri et filie vre. Sequitur versus

Et rndebo exprobrantibus michi
verbum qz speraui in sermonibus
tuis. Sn prius ppha petiuit inhita
coez psonarum p dona et gras dicens ve
niat sup me mia tua. lz iaz pmittit
illorum donorum vsum debitum et liberum
dicens rndebo. ita q no volt dona dona
suffocare. no volt eis abuti. no volt ex
tinguere gras. nec volt inuanum recipe
Sz vult strenuus opator ee. dicit ei ap
ro no inuacuum graz accipiatis. Et alibi
Gras lz graz i alterutrum illaz amistra

tes sic dispensatores multiformis gratie
dei. vel posset sic continuari. petiuit propheta
propheta salutare mitti dicens veniat
super me misericordia tua et salutare tuum. i.
ex misericordia veniat incarnatum filius. hic iam
promittit ab omnibus inimicis contradic
toribus tueri et defendere fidem et religi
onem eius dicens Respondebo exprobranti
bus verbum. q. d. quando ad me non erit mutabi
lis aduentus eius quem credam confitebor
et defendam non obstante persecucione
quorumcumque. Circa quod iste coaptat
se diuinis muneribus. q. d. quando deus fe
cit mecum misericordiam sic ego respondebo deo modo
Si dabit graciam in illa laborabo Si de
dit saluatorem illam propugnabo quia aliter
homo non potest viuere nisi sic fuit vi
sitatus a deo. vel potest sic continuari. pe
tiuit propheta supra omnia sibi a deo fieri
secundum eloquia sua. hic iam promittit in dictis
promissionibus esse fundatus dicens. quia
speraui in sermonibus tuis Et ita quelibet
peticio prophete est promissoria quia si exau
ditus fuit promittit recompensam. Et vide
quod qui quelibet hanc peticionem includens
generaliter. q. n. sic sonaret veniat misericordia
hic si ei debuero respondere. mitte saluta
re si ego debuero verbum exprobrantibus
respondere. fiat hic omnia secundum eloquium tuum si de
buero in tuis sermonibus spem meam fu
dare. vide ei ad iudicium pertinere Si quis ex
auditus a deo non honorificauit eum
aliquali recompensacione ¶ Et nota hec
quod pro declaracione litere. vtrum inimicus salu
tis fidei et conuersacionis sit modo op
posito verbum respondendum. quod quod sit videtur patet ex
hoc versu vbi propheta promittit hoc in persona
omnium fidelium. Contra sic patet ex continuacione
vbi diuinis donis suppositum dei non est aliud
nisi salutis inimicos repellere. hoc est enim
dyabolo resistere iuxta illud resistite dyabolo et fugi
et a vobis Sed contra quia fidem fatetur clamare
et predicare non est aliud nisi iudeos et pa
ganos euincere qui sunt inimici aucius et sic
inimici fidei christiane. vnde in aplis dictum est
omnibus christianis eritis michi testes in ie
rusalem iudea samaria et vsque ad ultimum
terre ista et pessimis hominibus quorum ia
pertam in dampnacionem processerit respondendum est
per conuersacionem sanctam iuxta illud quod dominus dicit. sic
luceat lux vestra coram hominibus ut vide
tes opera vestra glorificent patrem vestrum qui
celis est et pugnis quod verum ¶ Quando autem
christus in finali testo reliquit nobis pa
cem et ergo cum omnibus pax est habenda et cum
nullo pugna et pugnis nec cum demone
est certandum vnde apostolus dicit quantum in
vobis est cum omnibus pacem habentes Circa cum
iudeis et paganis non est de fide disputan
dum publice ut prosequitur b. t. 2a 2e questio
quone 2a quia ipsi sunt qui negant principi
a fidei et ergo istis non est respondendum verbum
Similiter quod ad nos de hiis qui foris extra
enim cum peruersis hominibus prohibita est conuer
sacio ymmo et collocucio iuxta illud Heretica
ue ei dixeritis quando respondebimus eis verbum
vide ergo quod quo ad omnes partes quod sit fa.
¶ Et consideranda sit ista litera primo promittit
bellare. 2o petit ne deus auferret
sibi arma belladi vel ne auferas pro quo ps
primo ponit suam audaciam vel respondebo
2o determinat aduersariam potenciam
quia exprobrantibus michi. 3o siue auda
ne arma quia verbum. quarto hic audacie
et congressus prohibi arma motiuum. quia
speraui in sermonibus tuis ¶ Ergo ergo re
spondebo. q. d. Si misericordia tua et saluta
re tuum super me venit. tunc respondebo. q.
d. sine hac misericordia ac salutari nec loqui
aliquid potero nec cogitare iuxta illud
apostoli nullus potest dicere dominus ihesus nisi
in spiritu sancto. i. nisi verbo salutare quod potest dicere

et initoinz vnde dicit gloza· h' quādo
mīa tua erit supra me ut protector
et contens aduersas ptātes tuē res
pondere potero iux q' ibi d' et in
deo meo trāsgrediar murū· i· omez
mīa diuīciaz ac difficultatē· z quid
mirū si d's pro nob' q' nullus ē cont'
nos omps eni est nomē eius q' eci
az nosc' z psennās exprobrātib'
verba rūdere· vnde sbdit' exprobrān
tibus m̄. Aduertend' q' t'plures sūt
exprobrātes prout āquio tetigit ar
gumētūz p' oⁿ· z p' h' ita h' v'sticuli ex
positōm ponetur tres qōnes ad
titulūz qōnis· p̄rimi s' demōes qui
s' sp̄us mali ab inicio cecidimt in
qn̄ dulcedinez vite gustauīt Sz
apostotauīt· et ut aug' dicit d' ma
lo hoīm gaudēt z siue placeāt' siue
rogāt' semp nocendi volūtatem
hn̄t q' nocere velle eoruz maliuolē
cie p̄priū est et ut dicit id' xi· libro
de ciuite dei· demones maxime in
uigilāt ut prodijs hēant' ut eis hōr
diuinis exhibeat' ut simil' cū his qui
eis iugiūr pessimaz cāz hēant in iudi
dei. Tercio p̄mo elicīo· q' p'ncipale
demōes tēdunt ad vāciās fidei sbuer
siōz rō q' illa ē fundamētūz z robur
militaudi q' eiz vnde tēptādo dn̄m
intebat' eiz p'duce ut adoraret eiz
dicēs h' oīa dabo t' si cadens ad'aūis
me mathi· iiij· Sc'o elicīo· nūq' eis
est credend' aut cōsenciēduz rō q' sp
hn̄t nocendi cupiditatez Vnde ut
dicit· bt· in p'ma pte sue sume et si
aliqn̄ bonūz facit ut sic credit et confi
tetur nō tamē bene q' inuitus z rez
euidēcia coactus et si aliqn̄ bonū fac'
ex voluntate et deliberat' h' sp ordināt
in deceptiōz· ymo ut ipse dicit et si aliqs

hēt actus n'ales illis abuti' in hoīs se
ducciōz· prout dicit dionisius in libro
de diuīs nominibus s' demōes cōcu
piscūt viuere eē z intelligē eē appe
tunt ut ab esse vō homines abduce
rent viuere volunt ut hoībus mor
tez sempīnaz p'pinarēt / intelligē
ut auctate seducē p'nt Tercius elic'
p' nō excellē z que az ineis ipi de
moēs s' amandi rō q' admirātō
hēt pondus et facit viaz credulitati
leticie z affeccōni ut h' pt colligi ex
eiūans et vitis p'rn scōr vnde aug'
in libro de diuinacōe demonūz· q' de
moēs p' h' q' s' corpe aerei z acuno
ma sensus p'diti et mot' celeitate
multa p'nūciāt que hoīes p' sensus
tarditatez mirāt' Et eē experiencie
magne in sciā sbtiles z multūz hn̄t
posse vn̄ multa mira faciūt que
hoīes facere nō p'nt p'pe que multi
eis inseruiūt atq' eis honores diui
nos inpēdūt Sz dicit bs aug'· illi
qui se a cupiditatib' et voluptatib'
mūdat nō eos secūt' s' i' q'uit q' sp
eodē mō ē et i' amat cui' p'ticipacōe
bti eēnt et sbdit aug' Si demones
hn̄t sbtilia corpa et sēsus acutos n'
p' h' homnib' p'ponēdi s' q' alis z bestie
homib' eēnt p'ferēde· Canis eni q'
acūmo olofactu bestiaz latentem
inuenit et hominez ad eaz deducit
nō io p'stācior ē intellcū hoīs· et
multa aīalia int' herbas depascēdo
sue saluti nociua cauīt nec aīq' eoz
attigūt cū tn̄ homo uix deuenit
ut possz cognoscē que s' nociua sibi
Dic' z si p' multaz experiēciaz multa
p'noscūnt nō tn̄ p' p' h' preferendi sunt
q' alis mali senes qui s' expertōres
et doctiores excellent iuuenes discā

plmatos velet io qr iuncti fuerunt exq
quas homines pociti ita sua corpa ex
tent diuersis actib' 7 tunc fuerunt et aq
het nesciuit nec aqui uiderunt nam
ta non credunt · ymo nec pp dinatos
qr als medici naute et agricole de ma
lis morib' eent bonis simplicib' psse
rendi qr medici de ualitudinib' 7 in
firmitatib' · naute de tranquillitatib'
et tempestatib' · agricole de arbustor
frugibusque gmibus multa psentiunt
vt harum rerum expimento dimare vi
deant · · augs · iste go dicat veniat sup
me ira tua 7 videbo h' no acquies
cam malignis spiritib' s oia pp q eent
sequendi discernam agnoscam refu
tabo et vitiam · h' enim no de facili cog
noscitur n dono sci spus qui e discre
tor spiritu q' dya' et si 7 se transfiguret
in angelum lucis dat cognoscere 7 fu
giendi tare ¶ pintroductione pme co
clonis est notand · dicat aug' ¶ cuius
ut dya' scis e intitor · qs adusus
eos contentiosior audior 7 magis be
niuolus atque mundus actim qr alli
gatus e ne faciat qntum pt q' qnt
volt s solum qntum pmittit' io pt
phoiez secum fieri luctatio que e qo
responsio exprobrati · dya' enim tep
tando exprobrat ho secum congredie
do rndz · hinc dicit aplus 7 non e nob'
colluctatio sps solum aduersus
carnem et sanguinem s 7 aduus pri
tes tenebrar harum et pncipes ac
rectores et si enim dei inia eius pta
tem no compressisset qs potuisset s
homi vnicus occurrere ¶ exq' ar' q
certare oz cu demone qr ipe circuit q
rens q' deuoret et certum est q nullus
conab' nisi qui secum legitime certauerit
sz q' valeret bellare et certare si no

eet resistere io in luctando no cedendu
s resistendum est ei · dya' siquidz ctd
exprobrare cum uult in fugam conuertere
sz homo s' vbum respondz cum no fu
git de bello s fortiter resistit iuxta illud
hinc resistite dyabolo et fugiet a nobis
¶ Sexquo · q nullus euadit dapnu
pcim et tormentum nisi qui dyabolo vi
lit' resistit · si enim diabolo no resistitur
venit et tollit vbum de corde ne spus
saluus fiat · luc viij · ecce dampnu
sis no resistat' sup seminat zyzaniam
tritico · math · xiij · vn dya' immisit in
cor iude ut traderet ihm · ioh · xiij · p'o
q s no resistit acquirit tormentum cu eo
iuxta illud · ite maledcti in igne etnz
q pparatus e dya' et angelis e' · math
xxv · quoddicum q' valeret resiste si ho
finalit' succubet io cedendo resistend
e nolh ut eumte' · dic ei aug' in libro
de vra religio' · inuicti ee volu' et recte
h' het aimi na p dm aq' ad ymaginez
eius facta e actim talem adusarium et
inuictum pcium euice no possu n diad
uitoia heamus ¶ exq prq q quius e
cu isto adusario disputatio · ro qr s n
pt rnderi vbum uictoiale et gclonis
n uirtute x uictoie q' uicat malignu
dt siquid' aug' ¶ 7 in nobis victi su'
in redemptore nro vincimus et abi
si no vincet teptatorem xpus quid discet
cu teptatore pugnare xpa' · pp qd · iste
pus petit aduentum iniur' zp' pmittit
vba exprobrantib' 7 ndere iuxta illud
pphe dns protector uite mee aq' trepi
dabo ¶ istis sic pmissis po' h' q' et sisit
mlta q ad supandum demon uiuat ac
cy fides e efficacie magne iusta pu
gna · pma ps gclonis sic declat' qr dya'
multiplir impugnat · et go mltiplir
est ei obuiand' · pp qd dicat aplus bellan

tibus ut recipient arma vz galeaz scu
tuz loricaz z gladiuz z dr ex illa circu
inuictissima dependet multiplex arma
tura z quod dia^s het mille nocendi mo
dos ita deus ht multiplices succursus
vnde aug^s in libro de vera religione dicit
q triplex est temptatio in hoie quia veri
tas suscepit dicit enim dia^s ad appete
dū cupiditatez voluptatis dices · dic
ut lapides isti panes fiant · Sed quia car
nis voluptate decipi nō potuit forte
fastu tpalis dnacōnis flecti poterit
io ondit ei omnia mundi regna · z ad ex
imuz subiecta ē curiositatis illecebra
qz voluit ut precipitaret se de templi
pynnaculo solum gra a'q experiendi de
eo et sbdit de modis expugnacōnis · q
in itinere vbo dei pastus nō quit ihe
remo voluptatez · q vni deo tm sub
iectus ē nō quit in terrena elatōe iacta
ciaz · qui eterno spectaclo adhesit incō
mutabilis veritatis inferior incogitoe
nō capitur · Ecce quō diuersi modis pu
gnat et supat^r ¶ Ex quo est p^o. et si
tres st modi gnales dya^s vincendi tam
plures sunt spales · nā demonium
gule q porcos intrauit eicit^r carnis
mortificatōne luc. xi. belzebub pnci
pe supbie orōne Math. ix. Spūs in
uidie qui exagitauit saul · j. Reg. xvi
eicitur sono cythara qui nō ē aliud
n concordia fratz · quō enim in vno i
stro diuerse corde sonant concordit ma
gisterio hominis Sic in ecclia spūssti
opatione multorz fit cor vnuz z aia
demonium ire q facit obmutescere
et obsurdescere luc. xi. iecoris assup
cōne h' dilectōne caritatiua que est
vincluz pfectōnis · demonium auari
cie qd' illum lunaticū possidebat
Math. xvij. auarus enim s inutabi

tres st modi vincendi demones

litatez rerum et tpm ut luna muta^r
sanat^r dīna illuiacōe · luxurie qd'
nominat^r asmodeus de quo in Tobia
sanat^r dīna flagellacōne · malicia
etenim vinus hore oblicoz facit luxie
maxime Eccl. xi. Sz demonium acci
die de quo dr spūs tristis excitat os
sa eicit^r infusione grē discretōnis
vij luc. xi. Si in digito dei eicio demo
nia profecto venit in vos regnū dei
¶ Ex quo elicio 2° q pportionalit^r
in bello cū talibus inimicis ē pcedenduz
rō qz singule temptacōni opponenduz est
vbuz resistendi et vincendi Si etenim d'
pugnat supbia obicienda humilitas
ē · si gula austeritas · si inuidia sensus
et vnanimitas · si ira dilectō caritatiua
si auaricia querenda ē diuinorz intelligia
Si luxuria v cōtinua pugna et rara
victoria · venerea abicienda sunt luxurie fula
menta ¶ Ex q elz q i pugna cū demo
nibus nō st expectenda de celo iacula
rō q homo dz recurrere ad arma sue
milicie que tm nō sunt carnalia z ō ei
ut apls dicit pugna ducenda ē in co
messacōnibus et ebrietatibus nō in cubi
libus et impudicitijs nō in cōtentōne
et emulatōe s induendus ē dns ihs
xpus · accipiendus ē homo nouus q s
deū creatus ē in iusticia et scitate ve
ritatis · ppter dicit apls · accipite arma
turaz fidei ut possitis stare in die ma
lo h' in die belli · armatura fidei est vita
hominis supstiz ¶ Ex quo elicio q
virtutes st querende ad expugnandas
demonum temptacōes rō qz iste st arma
tura fidei · iste st arma iusticie a dex
tris et a sinistris · iste st noua vestis
que facit nouuz hoiez · iste st ar
ma lucis · iste st mediatiuus quibus
induim^r dnm ihm xpm · qz xpm in

duere ut glo. dicit nō ē aliud ñ uirtutes
illas quib⁹ xpus virtuz duxit in ppaz
assumere concupiscēcie unde iste r̄nde
bo exprobrātib⁹ h̄ sciencia qd̄ ē in me
ut eoꝝ insidias euadam. ¶ Sicut fitie
bat david cuius oculi anticipabant
vigilias mea. unde ei anticipaue
runt oculi mei vigilias. et alibi. in
matutino .i. in temptacionis inicio
interficiebam .i. extirpabam et extingue
bam omēs pctōres terre .i. omēs pctōꝝ
impulsiones ppt qd̄ dicit aplūs Sobri
estote et vigilate in orōnib⁹. vnde aug⁹
sup ps. cix. quando quis temptatur tradit
in manus temptatoris qz forte tradi
ti sunt concupiscēciis suis Nam dyabolus
nulli noceret ñ cū ptātem acceperit et
apls p̄mittit ne arma nra darem
dyabolo in arma ne ut golias ppris
armis interemamus ¶ Secūda ps cō
cl̄onis dicit qd̄ fides ē magne efficati
ae in hac pugna Rō qz ex quo pu
gnādum ē cum armis sev cum uirtutib⁹
manifestum ē qd̄ omīs illoꝝ effica
cia pendet ex fide qz illa ē fundamēt
illa ē omīs bonoꝝ initium. vnde dt
aug⁹ sup ps. xxxi. nemo computet
opa sua ante fidem vbi fides nō erat
bonum opus nō erat. qz bonum op⁹ i
tencio facit et intencōz fides dirigit
et subdit. nō valde attendas qd̄ homo
faciat s̄ cū facit quid aspiciat. vnde
dn̄s dixit sup hanc petram .i. sr̄ fidem
firmatam edificabo ecclam meam .i. fu
dabo et erigam dilatabo et cōsumabo
et porte inferi nō p̄ualebunt aduer
sus eam .i. suggestiones demonum
delectacōes viciorꝝ doctrine hereticoꝝ tormē
ta et blandimenta tyrannoꝝ malorū
prava opera exempla et colloquia
que trahunt ad dampnacōz ut dt ¶ Ex qua
pte conclūōnis elicio p̄mo qd̄ quamdiu fides
manet illesa nulla p̄t homini nocere
temptamenta Rō qz ut dicit aug⁹. fides
hominem a uanitatib⁹ in seipm̄ redu
cit in se reuersum assurgere supra se
facit et sursum et ad diuersa dispsum
ad vnum dm̄ reducit cū deo unit deo
adherere facit qm autē adheret deo
unus sp̄us est cū eo ppt qd̄ aug⁹ fidem
vocat sanctam qz sancta facit adherere. re
ctam qz nō p̄mittit flecti ab adhesiōe
imaculata qz nō dat inquinari et
tenet in unitate eruditam qz nō p
mittit errare. catholicam qz sectas fa
cit vitare. p̄dentissimam qz omēs insi
dias p̄cognoscit. ferventem cui⁹ ignem
multe aque tribulacōnum nō p̄nt ex
tinguere et insupabilem que qz omne
qd̄ deo placet p humilitatem operatur in hoīe
vnica nō p̄t int⁹ vba et vberta indie p
secucōnis et uirtutis vnica nō p̄t infir
mitate carnis et securitates cōseruans
in omnibus integritatem sermones et sciām
sic p̄ficiens. h̄ pulsanti apit. intran
tem suscipit ut audiens qd̄ dn̄s loquitur
intelligat intelligēdo diligat diligē
do laudet laudādo toto corde eius p
titudinem desideret videre desidādo
ex scripturis que audit omnia credit
et admirare suam credulitatē depo
sit h̄ aug⁹ ¶ Ex quo ultius elicio qd̄
nulla p̄t inueniri in spūali certamine
exprobracō cui fides non r̄ndet vic
toriosum vbum. dicit ei aug⁹. qd̄ fides c
dit deum eē protectorem hoīs. dt qd̄ p fide
in nobis vigilat xpus. dt qd̄ p̄ceptio
incōmutabilis veritatis mentē im
becillem sanat pietate obseruata et
certum qd̄ in pietate dat sp̄s scs. ¶ Cum go

homo fide possideat adiutorium contra personarum quod est quod homini fidem habenti possit resistere. Omnia inquit apostolus possibilia sunt credenti. Et alibi dicit in scuto fidei omnia tela ignea hostis maligni extinguere. Et alibi dicit contra eos bellantibus hunc resistite fortes in fide. Unde aug. sermone xiiij de pascate: fides est que peccata cooperit que vincit crimina que facit de latronibus innocentes. Et quinto sermone de sancto laurencio dicit: fidei vigor cordium paū gbrit fugus delictorum expellit et fluenti libidinum repellit. quia dicit esse medicinam maiorum peccatorum et minorum ultimam excusacionem. ¶ Ex quibus arguitur nullum certamine est ita forte quod iam non vigilanti posset invincere fidem. Et ideo quia fides redolet in adversis ex quo est similis grano synapis. Et aug. dicit: pia fides vivit inter fluctus nec frangitur quia solvitur fluctibus. vivit inter temptacionum tempestates scilicet huius seculi. Servit invidus et integra est. Magnum gaudium dei fides. Propter quod iste pius petit ut dei misericordia veniret et promittit vilius contra exprobrantes se stare.

Non tamen fides sufficit in corde licet ista sit hinc dans et victoriosa quia requiritur et ipsius confessio in ore. dicente apostolo: corde creditur ad iusticiam ore autem fit confessio ad salutem. ¶ Ex quo notandum quod inimici fidei sunt triplices in genere scilicet pagani iudei et heretici. licet multis modis specialibus et quasi infinitis contingit a fide deviare. Et david in ps. dicit: tota die exprobrabant mi inimici mei et qui laudabant me adversum me iurabant. omnis enim laudat deum. Sed isti triplices exprobrant eum pagani fremendo contra sue fidei professores. Iudei blasphemando fidei veritatem et deridendo eius imitatores. heretici vero ipsius fidei veritatem corrumpendo et dilacerando. Hereticos vocat scriptura pseudo prophetas a quibus cavendum dicit. Et apostolus predicat christum gentibus stulticiam et iudeis scandalum. Sed his qui salvi fiunt vitam eternam. ¶ Ex quo primo elicitur quod paganum dissonat a fide unius dei. Ratio quia nichil eorum que sunt fidei sui sapuit. ymo christianos qui secundum fidem vivunt dicunt esse fatuos et insanos. Apparet enim eis quia secundum sensualitatem vivunt quod humilitatem sequi esset fatuitatis quia natura fecit hominem creaturarum excellentissimam. Et quod paupertatem eligere esset quoddam delirimentum ex quo ad habendum divicias movet hominis natura appetitus et cum ipse sint maximarum virtutum. Et quod caste vivere esset omnino contra racionem ex quo in libidinoso concubitu genus multiplicatur humanum quod si sic non fieret periret. Et quod non ulcisci iniurias esset quid inhumanum ex quo homo a natura est iracibilis. Unde pagani christiane fidei articulos dicunt esse quedam deliramenta. ¶ Secundo elicitur quod iudei deviant ab integritate fidei. Ratio quia secundum beatum Thomam in 2a 2e quia illam fidem quam susceperunt in figura nolunt acceptare in luce clara. Tenent signa spernunt signata. gaudent promissionibus et in exhibicionibus scandalizantur. Quod nos tenemus iam factum ipsi sperant adhuc implendum. Unde nullum opus redempcionis admittunt quia nec incarnacionem nec passionem nec mortem et ita blasphemi sunt. Et hii deviatores christus predicebat eis dicens: queretis me scilicet venturum et non invenietis quia natum et pre

diuitez spreuistis et in pcto vero mo
riemini sz blasphemie et infidelita
tis ¶ 3° elicio q heretici fidei sunt contrarij
qz valde eius sinceritati resistunt zeaz
maculare nituntur · eius veritate cona
tur dirupere et veritatez falsificare ¶ Ex
quibus az q omnes isti fidei renituntur qz pa
gani non suscipiendo · iudei non suscipi
endo in voce clara ¶ Sz heretici fidei su
scepte z in clara luce conniuant ¶ Ex
quo b. t. infert q simpliciter loquendo
infidelitas hereticorum grauior est q pa
ganorum vel iudeorum qz infidelitas hz
rationem culpe magis ex hoc q renititur
fidei quam ex hoc q non hz ea que sunt fi
dei ¶ Omnes ergo isti sunt hostes fidei os
sunt exprobrantes ipsius efficacia pp q
eis nullomodo assentiendo · Et ideo iste h
promittit eis verbz zndere ¶ Deq
po hic concludo · et si omnes hij sunt vitan
di tn confessione fidei sunt euitendi p
ps gelonis vz ex glo · q sup illo leuit
· xx · mulier que accedente mense r dt
sit qz ab ydolatria cauere ut nec ydola
tris nec eorum discipulos contigamus
nec cum eis commuioz heamus ¶ Et sic r
intelligendo de iudeis et hereticis ¶ Cuius
ut dicit b. t. 2a 2e q. xij. ar. ix. ¶ Eccia
in penaz istorum infidelium phibet fi
delibus eorum commoz ti vel fidez impug
nant ut heretici vel ab ea discedunt ut a
postate qz in vtroqz profert sniaz
excomicacionis ¶ Ex qua pte gelonis
elicio · maius est vincz fidei quam na
turalitatis ¶ Ideo est qz commuio mit consag
wineos vel affines vel coniuges ru
penda est ut fidei sinceritatis gseruet ¶ Vn
dispar cultus dirimit matrimonium
contractum · ¶ Si timor est q alter coniugum
inficeret gtumeliaz creatoris · ¶ Vn lex

pcipit ab ea que in sinu requiescit
caueri si abonat a fide ¶ Ex q° elicio
q non solum in penam infideles sunt vi
tandi sz in cautelaz ¶ Vnde apls · i · Cor
· v · pamum protulit excomicacionis sniaz
· i · pcepit aliquos caueri pfidos ; p rone
subiunxit dicens ¶ Nescitis qz modicum f
mentum totam massaz corrumpit · Nam
et bonos mores corrumpunt colloquia
praua ¶ Ex q° arguo q vbi non timet
periculum et est spes de conuersione fideles cum
infidelibus non prohibentur conuiuare
omnes enim tenentur colligere cum xpo · et ideo si
spes est de alicuius conuersione ei conuicare ca
ritatis est · pp q ¶ Crisostomus sup illo · i · Cor · x ·
¶ Si quis vos infidelium ad cenaz vocat
et vultis ire omne illud quod vobis appo
nitur manducate · dicit · ad mensaz paga
norum sine volumus sine illa prohibicione
admitti · vbi expresse ¶ Crisostomus admittit c
infidelibus commorari dum est spes de eorum
conuersione · ¶ Iz az augustinus libro · v · omel
omelia · xxvij · non prius homines et pec
catores luctari ¶ Si eorum colloquium
conuiuiuqz vitaret et allegat q dominus
cum publicanis et pctoribus r manducat
¶ Sz quam talium multipliciter deuicit infi
delitates qz hereticorum pueniunt ecclie
dicit enim augustinus · non temere sz p iudicium
ecclie mali auferendi sunt a communione
et intelligit de hereticis ¶ Sz iudei p
expositorum et elucidatorum figaliuz iquia
dedicatur omnia iaz ee impleta q ipi
adhuc expectant implenda · Vnde fluficta
cone scripturaz maxime in sinis er
roribus psistunt ut declarat lyra in mul
tis locis expositionis byblie ¶ Pagani
m a et gentiles supant pecca z e no
minis confessione · z deliz inter z a ps gelonis
qd et q paganum confessione fidei sunt euitendi

Chrys
Cum infidelibus possumus
licite manducare

.i. xpi eorum infamias et ferocitates obprobria primo et verba non est credendum a confessione sed persistendum est in ea usque ad mortis illationem. Unde aug. expo-nendo hunc passum dicit quod hoc verbum fecit cum dixit respondebo exprobranti-bus mihi verbum i. xpm. ipsum etenim ex-probrant illi nobis a quibus est crucifixus et dicunt esse scandalum et stulti-ciam. nescientes quod verbum caro factum est et illud verbum quod erat a principio apud deum et deus erat verbum habitavit in nobis. latet enim eos eius divinitas non cognoscitur a quibus eius infirmitas in cruce contempta est. Et subdit. Nos autem respondeamus verbum .i. confiteamur xpm nec exprobrantem nec minus te-neamur. Ex quo primo elicio quod fidei confessio attestatur sufficiencie sue. quia illa videtur fides esse minus sufficiens et mo-dica que cum est opus in confessione non erumpit. Ideo quod illa est fides modica que non habet actus suos. modo confessio est actus fidei. dicit namque glo. super illo et opus fidei in virtute. i. Tessal. .ii. confessionem que proprie est opus est fidei. Sic enim ut dicit b. t. 2a 2e. q. iii. ar. i. exterior locucio ordinatur ad signandum illud quod est in corde et exinde procedit quod ex habundancia cordis os loquitur. sic confes-sio ordinatur ad ostensionem fidei. et ex fi-de oritur unde. ii. Cor. iiii. habentes eun-dem spiritum fidei credimus propter quod et loquimur. Et dicit b. t. sicut conceptus in corde eorum que sunt fidei est actus fidei. sic etiam con-fessio eorum que sunt fidei est actus fidei. Secundo elicio quod confessio fidei est necessaria saluti tempore et loco. pro prima parte est apostoli Romanorum. x. dicentis Corde creditur ad iu-sticiam ore autem confessio fit ad salutem

et aug. allegat illud apostoli. si credideris in corde tuo quod dominus est et confessus fueris in ore quod deus illum suscitavit a mortu-is salvus eris et subdit aug. per modum coronam pacem est in corde habere xpm et nolle confiteri dum timetur obprobrium. Ex quo elicitur quod confiteri ea que sunt fidei sit affir-mativum preceptum. quod licet semper teneamur confi-teri non tamen pro semper sed loco et tempore et b. t. dicit tunc et nullo loco tenetur quando et per obmissionem huius confessionis subtrahe-tur honor deo debitus. vel etiam utilitas proximorum. Nam si quis multis audien-tibus interrogaretur de fide et taceret Si ex hac taciturnitate crederetur ab hiis quod ipse non haberet fidem vel quod non esset fides vera et fir-ma. ut forte multi propter illam taciturnita-tem a fide averterentur peccaret mortaliter tacendo. Ex quo arguitur quod non cuilibet omni tempore ad fidem instruendum. hoc est b. t. thome ubi dicit in casu necessitatis et ubi fides periclitatur quilibet tenetur alius fidem suam propalla-re vel ad instructionem aliorum fidelium vel ad confirmacionem ipsius fidei. vel ad repri-mendum aliorum infidelium insultus. aliis autem temporibus non omnium est fidem docere sed so-lum presidencium. Et ex hiis elicio quod fi-dei confessio non est obmittendo propter vitandum scandalum Nam ut dicit b. t. idem ar. 2o in solucione articuli ultimi dum utilitas fidei separatur aliqua imminet necessitas ob infidelium turbacionem contempta debet homo publice ea que sunt fidei confiteri. Et pro isto ius declaracione probandum adducit ipse verbum mat-thei enim domino discipuli quod pharisei audientes hoc verbum erant scandalizati respondit dominus sinite illos ceci sunt et duces cecorum Mathei. xv. Secus autem est ubi ex confessione fidei publica absque utilitate fidei aut fidelium turbacio sequeretur quod in tali casu

fidem celare utile e. Unde math. vij no
lite sctm dare canib' nec margaritas sp
gite ante porcos ne conculcent d'rcu pat
vos. Et q modicu est credere nisi etia
homo faciat alia opa fidei exteriora
q h' fides ut dicit iacob' in sua can[onica]
mortua e. ¶ Ubi nond' q tm ma
me fidei s' xpiani male viuetes q p
tales x' nomen ut dicit aplus blas
phemat' int' getes. Qd prodest si qs
dicit se fidez hre et no ht opa nuq fi
des poterit saluare eu. ¶ Ex p'ss elico
pimo q ad salutez tedenti necm e ma
lis care opibus. q'e q q'dz pctm ad
ulcit' fidez. Cu naqz aliq mortale
facit p'mo fidez mitat. h' e pctm de
lectat volutez debilitat rone obnubi
lat et excecat 2 gsciaz arguit 2 turbat 2
sic fidez si e expellit aut no admittit
fides etem mentis e illuiacio que ex ma
infestacione demo2 volutez delectat
et ab omib' que pnt pturbare gsciam
sursuz vehit ¶ 2o elico pro salutis as
secucoe modicu e mala no agere nisi et
unusqsqz studeat bonis opib' insudare
h e greg' et aug' dicit no h solu a xa
quit' ut malo careat s ut bonu exte
at qm e si nichil mali fecit nec bon
tn ad eterne vite pmiu no admit
tit' s gehenne ignib' mancipat'. 2 al
legit illud euagelicu. omis arbor
que no facit fructu bonu excidetur
et in ignez mitte'. Et gcludit q no so
lu malu egisse s etia bona no fe
cisse dapnabile e. ¶ 3o elico pfectis
xpianis est opus bonis opib' alios edi
ficare in salutez tm q unusquisqz pro
ximi ita dz optare sic p'pria. Unde ep'o
xv. d'r Unusquisqz proximo suo place
at in bonu h e ad edificacoez salutis.

no gnitis ig' dicit vitas sit luceat lux
vra cora hoib' ut videtes opa vra
bona glorificet pre vrm qui e in ce
lis. h e etem malis xpianis efficaliter
rndere h e eoru mala bonis opibus
argue. h e cu eis no vbis et acrem v
bando cocitare et cetdo sp vincere. Sapia
em vincat maliciaz. ¶ pro cui' diffu
siori intellcu ponit' hgclo. sp boni xa
ni malis in vita et morib' debet esse
adnersi. dicit em aug' libro pmo de v
bis dni sermone xviij. xpianus hoi
bus corde sp disiugimi et si ad tpus
corpe copulamini ne sitis negligentes
in corrigendis vris proximis mone
do docedo hortando tiendo 2 qb'cuqz mo
dis potestis agite ne maculemini. Ubi
aug' mait' ot q boni sp dent ee ma
loz conn moib' q quo pnt debent
pugnare cu eis ut deponent malici
az et gta innaret' eoz nequicys. Et dicit
aug' q duob' modis malus no ma
culat bonu vz cu ei no gsetit et cu eu
corrigit. Hgo e malo connu ee h e
s' vbiz respondere no communicare 2
redarguere. ¶ Ex quo elico pmo. q
bonis hoib' mali valde s' vitado
Ro q raro pt homo ee cu eis sine coi
quinacone. dit em aug'. q et ante 2 p'
dni aduentu raro in hac vita mali
no maculabat innuitatez stoz. q vix
pt qsqz q no approbet' facta eoru
vel q aliquo no gsenciat' eis vel q suf
ficient' v' gn q'cies quo corri quibus
et quociens de suis malis morib' corri
gant'. Unde aug' in libro de salutarib'
docmentis dicit deuita queso viros
supbos inuidos detractores mendaces
piuros et salutez suaz negligentes q
mortui s' vtutib' 2 leticit' in xpis vo

luntatib' ut careat gaudiis eternis
et sbdit nō dico ut vitez talez in eo
mo tua hēas ꝫ tales ubicūqꝫ audieris
deuita· nulla ē tibi cū eis cōmixtio nul
la familiaritas nec velis cū eis ser
mocinari si nō vales eos dñō miseran
te ab errore reuocare ¶ Sc̄dō q' pꝫ qꝫ
valde eorum comisacō ē piculosa qꝫ
si nō eēt ita piculosiz cū eis ita comi
sari nō papent' ita dicit deuitari vi
de enī cōtagiosi st̄ et inficiunt alios
ut ac decipiunt vn̄ idez dicit aug' quō
p vnaz ouiculaz qñqꝫ totus grex corru
pit' et modica ps fellis magnā dul
cōz iūtit in amaritudinez· et modicū f
mētū totaz massaz corrūpit Sic vn'
malus multa mala facit qꝫ amari
tudines multas ingerit in comisacōē
bonoꝝ ¶ Tercio· et si comisacō maloꝝ
sic dicit deuitari actu pt eis sine cō
taminacōē comitari· dicit enī aug'· sp
adcanticōm te extēde nobilitatez ani
mis aucoꝝ gsiliis mult' desideriis
sclariuz ambicōniz ac amore im
mitari pmittas Noli tuā bonita
tez alioꝝ malignitate obscurari vꝫ
amabilis esto corā deo et hoīb' qꝫ
nō deerit grā adiuuātis dei si adesit
volūtas scē admonicōis ¶ Exqb'
recipit' qꝫ nō ē desperādiz de illis
qui st̄ cū malis· qꝫ et loth nō erat
inquinatus malicie sodomoꝝ Sc̄dō
nō retrahit' quis a bono mala vidē
do· dt ei aug' ex actu malū t' fit bo
niz si pcaueris· Sic ei faciūt hoīez
aliena picula cautiz· Tercio iusti
ꝫ mala coopant' in boniz· apl's tā
dicit qꝫ hiis pcipue q' ꝫ dei ppositūz vo
cati st̄ scī· qꝫ uidendo eoꝝ mala cōpla
gūt seipos in eis· fiūt hūiliōes cau
tōres et prouidētōres ¶ Ex oīb' qꝫ hō
bonus et pfc̄us pt bn̄ comisari int'
malos Qz nō iitute ppa qꝫ ꝫ greg'· li
ē domiz sāe spūs stī quō ctūgebat
pphis et aplis q' sp erat in medio na
tōis praue· Et hꝫ dn̄s deus pmittebat
eis sicut pꝫ de Ieremia p expressiz
qꝫ mittēdo ad pdicādiz durco pplō di
xit Ne timeas afacie eoꝝ qꝫ dedi frō
tem tuaz duriōz frōtib' eoꝝ et faciē
tuaz valenciōz faciēb' eoꝝ· sic ꝫ aplis
dixit· cū steteritis ante reges et pre
sides nolite pmeditari quēadmodū lo
quamini ꝫ rñdeatis Ego enī dabo vo
bis os ꝫ sapiam cui nō poterit resi
stere et gdicere oms adūsarii vestri
ppꝫ dicit iste se velle rñdere omīb'
et cōm sbdit dicēs· qꝫ sperauī· i· firmaz
spem hūi in sermonib' tuis· i· i pro
missionib' tuis· dē ei pꝫon· iii· omis
smo dei igitus clipeus ē omīb' spe
rantib' in eiz ¶ Vel pt sic expom ad
aliuz sensiz· exprobrātib' michi
rñdebo vbūz· i· xpm hūs illuz sp̄
ore et laudās eiz in omīb'· ps· bñdi
caz dnm in om̄i tpe sp laus eius in
ore meo· vl' ꝫ amb'· ꝫ rñdebo eis vbū
ordinis ac pdicacōmis sic fecit btūs
Stephanus· vn̄ dicit amb'· maledi
cebāt ego orabaz maledicebant
q' obtrectabāt bñdicebaz q' vōnū dm̄
pdicabaz qm̄ boniz ē gferre gui ciā
et conuiciuz nō referre dm̄ psmilez
bñdicētez acquirit q' conuiciāti ne
scit inisci· vnde dr̄ Maledicet illi et
tu bñdices Rō pt sentire maledꝫ
q' hūs vbūz maledicti hoīn dm̄o
munere benediccōis excludit· n̄
potest referre maledictiz cui semp
verbum est in ore· hec ille· Sequit'

Et ne auferas de ore meo verbum
veritatis usquequaque quia in iu
diciis tuis supersperavi. Superius p
misit liberare vt dimittis domus congregatis
misericordie non extinguere nec eas inviam
recipere dicens Respondebo exprobrantibus
michi verbum. hic iam fatetur quod hic suum propo
situm non habeat efficaciam nisi ex deo h
est quod licet posset omnibus bene uti sic deus
non abstulit sed dedit facultatem bene
utendi Non enim est volentis neque currentis sed
miserentis dei Primo dicit veniat
super me misericordia tua Secundo dicit. Respondebo
Tertio dicit Et ne auferas. q. d. totum est
a deo. et quod datur ab ipso est. et quod homo dato u
titur ab ipso est. et quod homo debite et secundum dei
propositum utitur ideo est quia hic modus utendi
non aufertur Vel posset sic continuari
Superius propheta promisit si christus qui
est salutare veniret incarnem fidem et re
ligionem suam defendere ab omnibus inimicis
et expugnatoribus dicens. Respondebo exp
brantibus michi verbum. hic fatetur quod hic non esset
ex sua audacia aut robore Sed vel
ret hic ex inde sicut ipse qui dedit gratiam af
fectandi illum adventum non auferret
gratiam ipsum prosequendi et defendendi
ac promovendi dicit ei. Et ne auferas
ac si dicat. video multos pro fide accepta
turos et comissuros retrorsum. ego a
hic nullo modo faciam si tu solus non abstu
leris verbum ex ore meo. quare ei illi au
dientes retrocesserunt dicentes durus est sermo
hic et quis potest audire illum Et apostoli non re
trocesserunt sed sequebantur quia illis ab
latum fuit verbum. sed apostolis non ablatum
Unde et dixerunt Domine ad quem ibimus verba
eterne vite habes Vel posset sic con
tinuari Superius promisit in dictis pro
missionibus esse fundatus dicit. quia speravi in

sermonibus tuis. hic superaddit. quod cum dicat
Sed in omnino verbum non abstulis super
sperabo non solum in sermonibus tuis
que sunt promissiones dei sed etiam in iudi
ciis que sunt comminationes seu pene ex divino
iudicio inflicto. ac si dicat. hic omnia et tempore
securo et tempore adverso faciam si verbum
de ore non abstuleris quia et in eo quod deus
dat dona spes est. et in eo quod vindicatur
exercet spes est quia ex donis inita multi
plicatur et ex penarum sustinentia corro
borat Vel posset ita continuari. superius
promisit fidem et veritatem exprobrantibus
confiteri dicit. Respondebo exprobrantibus michi verbum. hic iam
petit gratiam ad stabiliter permanendum in
confessione veritatis quia utrumque donum
dei est Et nota quod hic pro declaratione lit
tere quod temptationis victoria veritatis predica
tionis et persistentia boni operis ex dono di
vino habeantur quod quidem sit verum patet ex continentia h
versus ut patet ex continuatione Superius
enim promisit omnes temptationes dyaboli e
vincere. omnibus fidem impugnantibus respondere
et vitam ducere fidei conformem Modo hic
quod hic fatetur si deus hoc verbum non abstulit
id est si non amoverit sed dedit ad hoc donum su
gerere et perseverantis quod verum. et quo ad primum
particulam patet quia ex quo in temptationibus pe
timus non induci. patet quod temptationis
victoria est ex assistentia dei. Secunda pars
patet ex illo psalmi. diminute sunt veritates
a filiis hominum. Matthei X Non vos estis qui
loquimini sed spiritus patris vestri qui loquitur
in vobis Ex quibus habetur quod veritatis
confessionis et predicationis donum dei
est. Tertia pars patet quia sine dei adiutorio
nec aliquid boni possumus cogitare. omnis
enim sufficientia nostra ex deo est Ad Ro. ar.
in voluntate mea est dyabolo et suis temptationibus
resistere ex quo ipse nullum potest vincere

n volentez ut dr io. ¶ Et nale e aulz v
tuti simz actuz elite· cu go cofessio
sit actus fidei nale eit fidez cofitei
dato qpetiaz fides supnalr infudat
sic restituto visus illico ceco nato e
rat miraclosa· s visio erat nalis ¶ Et
sic e de cofessione sic dep diuitade qz co
fessio fidei no e aliud nisi pdicta uita
tis ¶ Ite vivere p vtutez huanaz est
go et psistere inhac uita huanaze
gnatz qz quelz vtus includit psiste
tiaz sui sic et quelz aa res appetit se
coseruare mee· vr ig qd pro omib
ptib ee sla ¶ Et diui ista lra p sic
qz pmo po petitio· 2o exaudiendi io
ibi qz in iudicijs et pma pb dimid
qz pmo pomt petitoz gnalez d· ne
auferas a me vzo me illud qd ate
procedit pro mea zsalute aiaz· 2o spe
cificat de vbo· quedaz em procedit
adeo p modu vbi· alia alijs mois
3o magis specificat petitoz d· vitat
aliqd ei e vbuz bonitatis aqp iusti
ae aqp equitatis zaqp uitatis· 3o 2
si deus voluit auferre· qito ut no
omo aufert s ut s aqp remanet
¶ De go sic· ne auferas· q· d· ex quo
patus sum omib inias q expro
brant ridere et resiste· io isipieqz
ut exponit horius· i· nullomo auf
de ore meo· i· neqz blandicijs demon
rz supplicijs gentilui nez dolis ac a
stucijs heticoz a quocuqz aliomo
vbuz uitatis he tm dice· qn deoes
inuadt suggestionib qn tortores cu
ant penalitatib· qn hetici fatigat
sub dolis disputationib no pmittas
me a ubo ueitatis declinare h e te ue
ritatez abnegare qz quocuqz ho vi
at et prostint abnegare uitatem

tomuiat sic ille abnegauit q ab ini
tio in uitate no stetit ¶ Aduitend
taly q dr ne auferas qz nuqm deus
aufert ab homine aqp boni nisi tuc
deus pus ablatus fuerit deo zabs
tulerit s ipi ¶ Naz adeo homiez au
fert ignorantia affectata· dr ei Sapie
pmo ¶ Spus sapie effugiet fictum
et aufert se a cogitacoib que sunt
sine intellcu· pma naqz hois adhe
sio ad ipm dm e p fidei cogitoz quaz
si no wlt quere nec volt intelligere
s pocius igtare n mirn q elogat
adeo vn tobie· xiij· io dispersit nos
int getes q ignorant dm ¶ Exqelto
hita igrancia hat ho aufert s cogita
tos bonas vo e qz uis dictu e· fides
que facit no ignorare que dei st s
scire et cognoste e re a zinesua bonaz
cogitacoinz· ppqd aplus dedeo dicit
fide purificans corda eoz· ¶ Et ex isto
vltius elicit· q ablatis bonis cogita
tionib ds aufert ab hoie diuiz in
dyabolicas teptacoib· qmdiu em
manet noxie cogitacos et gcipie
actuales taz diu dya ht arma ma
qbus decipiat vincat wlnet ztandez
mortificet ut dicat gloza sup Ro no
vi· ¶ Scdo auferunt hoiez adeo sug
gestiones dyabolice sic hz· ps· xl· repe
te flauit eos zaruerut zturba quasi
stipulaz auferet eos flat em suggen
do zarescit homo ab humore gre sugge
stioni gsentiedo zp turba suaz sug
gestionz hoiez aufert adeo qi sti
pulaz ¶ Ex quo elicit q hito gsesu
dyabolice suggestioni ho aufert s
ipi remediuz resistendi· i· habiat q
faciedo resistere poss cu adiutorio
omnipotis dei· z io Tobias papiebat fi

lio dices Caue ne vnquam consencies
peccato quia peccato consentire est diuinis le
gibus contraire. dicit enim aug. in libro de
continencia. et si ore non dixit nec ma
nu aut aliquo alio membro fecit in hi
tamen quod cogitacione statuendo se consti
tuit diuinis legibus est reus cui nihil ab
homine est absconditur. ¶ Ex quo ultimus
he quamdiu non est remedium resistendi
apparet. deus homini aufert possibilitatem
aliquam temptacionem deuincendi. quia ei uter
homo illud quod dixit fugit et inclinat
facit ut resistere possit demum sine per
uersitatis acquirit ut quamdiu talis est
resurgere non possit quia deus neminem sal
uat inuitum iuxta illud aug. qui creauit
te sine te non iustificabit te sine te. ¶
Tercio aufert hominem adeo malorum
consuetudines Ideo quia consuetudo ut dicit
aug. est quasi alia fabricata natura de qua bernhardus
dicit. frons meretricis facta est tibi noluisti
erubescere. quia secundum aug. peccata que in con
suetudinem venerint aut parua aut nulla
esse creduntur usque adeo ut non solum non oc
cultanda verum eciam predicanda ac diffa
manda videantur. et allegat illud. lau
datur peccator in desideriis anime sue et iniquus
benedicitur. ¶ Ex quo etiam diuturnitate consue
tudine peccandi hoc aufert se statum
penitendi Et ideo quia tamen credit ea que fecit
non esse peccata nunquam ea erubescit. non do
let non contristatur. et si confitetur tunc adhuc ut
glorietur in malicia sua. de hiis specialiter
dicit propheta. longe a peccatoribus salus quia
iustificaciones tuas non exquisierunt
¶ Ex quo ultimus eliciendo. diuturnitate statu
non penitendi deus aufert homini spem
misericordie. non vis penitere non habeas spe
veniae quia penitencia est 2a tabula post naufra
gium et quam spem habent ex quo ad

peccata dolorem perdunt ex quo in eis quasi
peccata non erunt obdormiunt ex quo peruer
stiti in eis et non senciunt. dicit aug. ta
les nullus audet corrigere et sic eis quam
alius alius dicit quia audit quod sic terra per
mit que tabe corrupit que mole consuetu
dinis grauatur. Nec credendum ut aug. dicit
quod adeo sit in peccato minor sit virtus ad re
surgendum dummodo praua consuetudi
ne primitus melius vellet viuere
dum modo de se nollet presumere. Sed modo
eligerent de quo plus quam de se presu
mere vellent. quia dicit idem doctor ad
se presumere est desperare ¶ Iste ergo
petendo ne deus auferret se verbum vi
tutis et fiducie implicite petit apparet
omnia illa auferri que viam parant ad
hoc ut deus auferret homini quod dedit uel
non daret quod disposuit ¶ Pro mo
dicitur de prima oracionis est notandum quod dy
abolus multipliciter temptat hominem
prout expositores euangeliorum tradidit
elucidantes illud de muti et surdi ac luna
tici quem discipuli sanare non poterant
vexacionem. scribitur enim quod eum malus spiritus
apprehendebat ad terram allidebat. vo
lutando per membra diuersa dissipa
bat. sicque ad ostendendam passionis
vehemenciam iste spumabat dentibus
stridebat et sic languens arescebat et
vix ab eo discedebat lacerans. quod etiam ve
xando clamare faciebat et nunc in
ignem nunc in aquam mittebat. et
cum iam ad ihesum esset adductus conturbauit
eum. quia quod peius potuit faciebat vi
dens se cito eiciendum. vbi xii. modi tem
ptandi ipsorum demonium ostenduntur. primo
enim apprehendit per peccati delectacionem. 2o fa
cit clamare per ardens desiderium ad
peccati consummacionem. 3o mutum facit ad

pcti confessioz· et surduz ad ubi di-
vinonicioz· lunaticu p mentis insta-
bilitatez et cotinuaz variacoz in ma-
liz· ad terram allidet et volutat per
in diversa pcta pcipitacoz· membra dis-
sipat p diversaz cogitacoimz varie-
tatem· stridere facit dentib' p iram
et indignacoz· et spumare p gulo-
sitate et libidinez· mittit in ignez
elacois et supbie· sp em igis sursuz
tendit· mergit in aquaz voluptat'
et cupiditatuz· reddit aridum per
ignaviaz et ociuz· et vix discedit p
pcti gsuetudinez / dilaniat et dilace-
rat p naluz vulnacoz· et si aliqui g-
vertunt' coturbat eos ut saltz p crediu
virtutes abiciat et excuciat· unusqsq
qz temptat' a concupia sua illectus
et abstractus· et i aplus dicit q con-
cupia induat pctm et sic caysiz et
illud si cosummatu fuit genat mor-
labores pme ¶ Hiis ita pnotatis
ponit' hec conclo et si homo exse pt
teptacone sade tame eaz vince no
pt nisi ex dno iuniete pma ps pz
qz unusquisqz temptat' a cocupia
sua illectus et abstrat'· et i apls
dicit q concupia induat pctm esic
caysiz et illud si cosummatiz fuerit
generat mortez ecce p expressum
dicit teptacoz procedere a cocupia
illa allicit ad malu et abstrahit a
bono enotu e q concupiaz ho nisi
ipo ht / et esse etiaz no temptatus
p extrinseca pt cocupisce sicut et co-
cupiscit ¶ Ex quo elicit' libtas ne
e via ad temptacoes qz si deus no de-
disset posse in h' et in aliud nulla
fuisset homi mota temptaco· dicit
ei aug'· q dya' ides q ds dedit hoi

duplex pceptuz vz de edendo fructu cunc-
ligni et de no edendo fructu ligni scie
boni et mali intellexit eu hre liber-
tatez arbitri et aggressus e eu temp-
tacone ¶ 2o elicit' q corrupco ne in
nob' est radix cadendi in temptacoe
q enim cadimus no e nisi qz corrup-
ti sum' et volutez ad maluz inclina-
taz hemus· dt nac3 aug' in libro de
vera innocentia· vicium corrupcois
nichil aliud e nisi desiderium sive ac-
cio inordinate voluntatis ¶ Ex quo
ulterius elicit' no e homis no teptari
et no ruere in teptacoe· pma ps
e aug's q dicit No e qmsqm in hac
vita qui se a teptacoib' pt dicere im-
munez et ido qz quilz ht teptacoes
quib' circuvallat': ht s' maledicentes
ht hostes ht viciorz auctores· ht et
alios qui conat' euz a x corpe pcide-
re ¶ Scda ps pz ex pcedentib' correys· qz
ex quo ho h3 libtatez ex quo h3 natam
et ita ignoranciaz annexaz et de-
fectum cogitocois dei sive fidei se' q no
e in sua ptate in teptacoe no cade-
dicit em aug' sup ps lv· incipit cor-
ruptio a mala fide inde it' ad tpes
mores· inde ad acrimas iniqtates
¶ Et ex isto az q no se' nullu vincit
dyab' nisi volentez· g° in voluntate
homis e teptari a demone· nullu
em vincat nisi illuz qui sue temp-
tacioni cosenciat· actu sive cosenci-
at sive no dya' a temptacone no
desistit· dicit em aug' sup ps lxx·
quotidie dya' et angeli eius agunt
ut pcutiat ramus qualz suggestio-
ne qualz cupiditate vl pmissio-
ne lucri vel terrore dapni vel pmis-
sione vite vl terrore mortis a' cuiu po-

tentis armatis vel vitiatis et omnibus
modis instat ut decipiat et ex his elicit
aug. duo primo quod persecutoribus plenum
est ei vita hominis quedam militia super
terram. Secundo quod demones hominis perpe-
tuos inimicos semper enim circuiunt et rugiunt
et querunt devorent. Tertio ex quo homo ita
est corruptus et in se habet unde tempt-
tet et cadat et ruat nec est in eius
potestate ne cadat videtur quod sit excusa-
tus a culpa. Contra enim est peccatum nisi vo-
luntarium non fit. dicit enim 2a pars glosis
quod temptationem potest homo evitare et non alter
nisi ex dono dei et ipsius auxilio quod sine
peccatum est dummodo homo illud vellet cavere
et ita accipere. unde iste petit dicens
ne auferas q. d. si abstuleris et non de-
deris non potero resistere inimicis. Si
autem dederis respondebo omnibus in exprobran-
tibus verbum. Modo ista 2a pars glosis
patet ex illo apostoli ubi loquitur de evasione
et victoria temptationum dicens. quis me
liberabit de corpore mortis huius i. ab illa
temptatione quam patior a mortuo
corpore. et respondet gratia dei per ihesum christum
ostendens non posse aliquam temptationem
evadere nisi adiutorio gratie dei vel ali-
cuius altius dono. unde aug. exponens illud
dominus illuminatio mea et salus mea quem
timebo dicit dominus illuminator ego illumina-
tus. dominus salvus et ego salvatus. et secun-
dum ex quo ad omnipotentem sit pertineo ut
me illuminet et salvet contra timeo preter
ipsum. unde dicit. tremblantes se in firma-
ri et cadere et non aliud posse nisi suas
carnes edere i. carnales affectus
consumere donec efficiatur homo spiritualis
¶ Ex quia gratione et probatione elicio quod
assistente deo homini non solum omnis
temptatio evitatur. Quarto homo probatus

in melius promovetur. prima pars patet quia
aug. super ps. cxvi dicit esse in genere
quattuor temptationes. prima est erroris
et furoris verbi dei. 2a est difficultatis
in bene operando. 3a est tedii sive fasti-
dii. quarta est periculorum in gubernatione
ecclesiarum. Ex prima temptatione perducitur homo
ad christum qui est via veritas et vita. a 2a
eripit dominus cum incipit facile esse quod erat
valde difficile. a 3a eripit dominus quando
homo iam delectatur in illo in quo prius te-
diosus erat. et secundum aug. liberat ab
errore a difficultate a fastidio dig-
eris ut tibi populus committitur. ubi quarta tempta-
tio periculorum apprehendit. sed et ibi dominus
ambulat supra mare tempestates se-
dat et rectorem navicule que iactabatur
fluctibus letificat ¶ Ex quo elicitur quod
in nulla temptatione est diffidendum de di-
vino auxilio quia in qualibet adest deus. nisi quod
cum ipso sumus in tribulatione eripiam eum.
Secundo contra victorie proprie virtuti est tribuendum
sed quia totam victoriam ex dono habemus
sed ex nobis tamen. unde dicit aug. xv.
c. lib. soliloquiorum. Si temptator defu-
it ut deesset tu fecisti. Si temptator affuit
sed locus defuit tu fecisti. Si locus non
defuit. sed tempus non affuit tu fecisti.
venit fortis armatus et ne me invaderet
deceret tu eum refrenasti. Si tempus affu-
it et locus et temptator tenebrosus
venit ut tu despicerem tu fecisti. Si
alliciebat et non consensi tu fecisti.
venit fortis armatus et ne me inva-
deret tu eum refrenasti. Si invasit
tu me roborasti. Si se transfigurat
in angelum lucis ne me deciperet tu e-
um increpasti et ut eum cognoscerem
tu dedisti et me illuminasti. Ex quo etiam quod
omnis modus temptationis evadenti

solius gre est ¶ Ex quo pz q gra
et viribus a principio teptacois bñe
et sufficienter e utendum. Sic eni r nō
alit etiā p illa caritate teptacōnes
maxime devincit. Siquis autem
resistere temptacōe et nō resistente
caritate vehemitia teptacōis decid
nō e ex alio nisi q hauit aliqd qd n
erat obmittēdū obmisit. et q erat
faciēdū nō fecit q ex parte caritatis de
fcius ee nō pt ¶ Ex omib⁹ hijs elicit
q de omi victoria deo st referende gra
ciaciōs pz ex pboe corih pcedētis
et adhuc sensum exponit hūc vsu
sic aug⁹ dicēs q h verbū ne auferas
de ore meo vbūz veritatis usquequaqz
e toti ecclie in cui⁹ mēbris deputat
etiā illi qui in tēptacōib⁹ defece
runt. q̄ p̄ius fidem negauerūt s pea
recuperet pñitēdo. istis naqz nō oid
erat vbūz ablatuz de ore Sic nec
de ore petri q et si ad horam negauit
timore frāct⁹. tn flendo pea e coro
natus et infert ex inde aug⁹ q e
orandū ne deus pmittat vbū au
ferri. q et p ph's sic dicimus Et ne nos
inducas in teptacōez. ymo ipe xps
in psona pet' pro tota ecclia orauit
ne deficeret fides sua. Beda ps corih
dicit q hō tēptacōib⁹ gra assistēte
i melius p'omo. Rō q difficultate
depulsa in illa v'tute pro qua certauit
magis inducit ad vincēdas futuras
temptacōes magis animat. et ita for
tificat et in v'tutib⁹ auget. ymo dic
aug⁹. homo ex tēptacōne proba' p'
gatur et s' qualis est innotescit. vn
dicit q tēptacō nō e aliud nisi int'
rogacō quedā ¶ Ex q elicio. si hō a
liqn̄ nō proficit ex q bñ tēptacō non
inuatuz sit. dicit aug⁹ quod homo pt
bñe male uti. sic r deus scit malis
bñe uti vnde cū deficit in teptacōne
et vincit' nō relinquit' sine ordine.
nā sic illi q vincit coronat'. sic isti q
vincunt puniunt' ¶ Alio h' lra expō
de vbo p'oracōis. sic innuit amb⁹
dicit eī quod xpus verus hynulus no
bis videbat' seno venire s ipe ppea
bat et saliebat ymo trāsiliebat in
deorz corpalia et saxosa dogmata
prospiciebat p legis fenestras et p
pph'arz cauernas Nō dū illius do' erat
apta vestibula. nō dū claues scien
cie portarz claustra patefecerat q̄b⁹
legis claudebat' intinseca vn spon
sus xpus deus n'e etiam vocat dicēs
veni iā yems trāsijt q xpo passo
omia ceperunt noue gre fecundare
g'minib⁹ que cū ut yems floribus ita erat
nuda v'tutib⁹. ymb' abijt profluē
tis luxurie et variorz vicioz iam
prime consciē serenitate laxantur
ymb' eī impedit flores appare in
tra. terre iā flores .i. apli apparu
erunt inicia iā diuisorz scriptorz fu
derunt odorz et opin Iā vinea ex
egipto trāslata est. iā ficus que
erat p̄ius infecunda et epti p'cipie
bat' profert fructū Iā tps putaco
nis et messis aduenit ut frumenta
ponerent' in horrea ut rediineret in
cedez accipet. et vocat etiam p p'am
ut xpo adhereat terrena nō querat.
vocat columbā ut spūalia petat
vocat formosā ut induat in capta
tōnis recta et nodos iniuspide cal
cans proferat speciosos pedes e
uāgelizanciū ¶ Ex q̄b⁹ pz p'mo
q lex vetus erat via ad xpm pz ex

iam dicto amb. qr xpus ptransibat
uideor illa sacrosca dogmata · illa
eni erant mirus obscura et valde
velata que xpm ondebat et pmit
tebat et xpus no alio mo venit n
s qd figure ipm ventum ondebat
et ita quasi ptransibat implens et
vij apls cum dixisset multifarie
dum locutum fuisse in pphis cu venis
set tpis plenitudo h est illoz q pphe
erant locuti impleto misit filium
suum et locutus est nobis nouissie
meo · Scdo pz ex hiis qr lex vetus n
est p nouam euacuata Ro qr in lege
noua impletur que in veti promit
tebat sicut pz ex pcedenti correo et
eius probacoe · quodo ex h lex vetus
p nouam ar confirmai pocius qm
euacuari vnde glosa sup illo · le
gem destruim p fidem absit s legem
statuim p fidem Romanoz · iij · dicit · no
destruit lex cu impleta s spm ces
sat s litram s confirmatur qr eius cerimonia
spu viuificat et eius moralia que
mi hebant in ewo paddita in ta
pficiuntur ¶ Et ex hiis duobus sequitur 3o
qr dicit lex vetus et noua approbata
est adeo qr vetus ut vmbra · h ut
lux · vetus ut promissio h ut exhi
bicio · vetus ut figura · noua ut veri
tas · vetus quasi vbum in corde et
valde occulta · noua quasi vbum
in ore qr valde manifestata · vn
glos elucidando duas vxores ia
cob dicit vetus testm adeo pordia
tum est · s nouum adamatum ¶ Ex
omnibus istis elicio qr maximus la
bor factus est ad h ut vba dei ptipere
qr figure sucedebant s' inuice et p
phecie et leges et que erant aduen

tu x ad que respiciebat ppinquores
tanto erant lucidiores ita qr lex vna
declamabat qr alia includebat et vn
pphia lucidius pmittebat idem qr
alter obscurius vnde io in prologo
psalmorum int ceteros pphas vocat euan
gelistam qr clarius x mistia pphauit
et xpus aplis dicit in ewo · alij labo
rauerunt et vos meorum labores intro
istis · Nam apli dicta pphaz p que ipi
sius tpibus pro salute hoim labo
rabant elucidabat in sermonibus
suis ita inspicientibus eorum eplas et
pcipue pauli qr multa dicta epla
rum allegabat · et pz h correm teo
qr xpus illis duobus aplis interptaba
scripturas in moyse et psalmis et p
phetis que erant de ipso et coram aliis
aplis maioribus sepe loquebatur de
scriptis manifestando eis eaz intel
lectum · ad h go pphia respiciens dicit
ne auferas · q · d · ex quo cu tanto
labore venit notitia fidei notitia
a scripture qr iam publice pdicatur
fides et scripture exponuntur · peto et de
ore meo no auferas vbum veritatis
dicit amb. quanto labore erit vbum p
cipias et quantu pictm e si vbum
amittas ppter qd dr timz noli negli
gere graz que data e t ¶ Istis sic
premissis pro luciori declaracoe po
h 9o · et si vba dine veritatis vbilibz
pdicant · Sepe tn et pdicatibus et au
dientibus vba veritatis auferuntur / pa
ps qcionis vz qr vba dine veritatis
vbilibz pdicant pz ex illo ps · in omnem
terram exiuit sonus eoz et in fines
orbis terre vba eoz · vnde in supra
cathedram moyse sederunt scribe et
pharisei v notat dns publicam doctrina

tõm vitatis dñe qr cathedra sedes ẽ
doctrine. vnde aug. eadem vba tractã
do dicit. Rufisctã vba eẽnt in cathedᵃ
moysi nõ dicet dñs que dicit vobis
facite. Et nõ solũ vlibz pdicanᵗ ß
etiaz pro salutis assercõne necciũ
ẽ ut pdicentur. Vñ qr pcepit deus pre
dicare ppls et testificari d. Clama
ne cesses. et illud docete oms predica
te ewᵍ omi creature ipz pdicã vbᵉ
iusta optime inpriune in omni
pacia et doctina. et aplus. Ve michi
si nõ ewangelizauo. Tercia pte
gtõnis elicit. pmo qr ad predi
cacõm obligãt pz qr illi obligant
pmõ qmbᵘ deus pcipit ut pdicarẽt
dñmz em pceptũ ẽ obligatoriũ sic
pphe tenebant. et apli. sic tenebãt
illi quibᵘ ds inspirabat ut clama
rent utz decllus pueris in tẽplo cla
mãtibus Ozanna filio dauid bñ
dcs qui uenit. dña em inspiracõ
vim hᵗ pcepti. Et ita hãc obliga
cõm nec ẽ etas pesanda nec scia n̄
pcedẽs uita. qr ad solius dei man
datũ ibi oz hẽri respectus. qm ero
re infanciuz suaz laudez perfecit
vnde deus senes docuit p danielez
puerum et p Samuel hely inue
tatiz qui etiaz ap sbito edocuit de
omnibus et ex publicanis gstituit
distributores suoz talentoz. Octõ
obligãnt qᵉ suscipiunt pdicacõnis
sacrũ vz sacerdociũ. licet aliquos
ab illo debito excusat in sacerdocio
cotẽplacõnis pelectio utpz in hijs
qui religiõm suscipiunt Et ita tales
attendenda ẽ etas scia ordo et vita.
Ordo quidẽ em pdicabunt n̄ mittanᵗ
Vita vlaz cuiᵘ vita despiciᵗ restat ut
et pdicacõ contẽpnatᵘ. doctina qr a
sacerdocio repellitᵘ qui aᵒ se repellit
sciam. et etas ne pmpederetᵘ doctri
na in etate tenera. vnde ille excu
sabat se a pdicacõne dicẽs puer ego
sum et nescio loqui. Tercio obligãt
qui curaz suscipiunt aĩaz quibᵘ dic
dñs pascite qui in uobis ẽ gregez
In psona quoz dicit aug. in qmbᵘ
sermonibᵘ sermone qrto Ego si nõ
facio ß clamo Nolo in die iudiciũ du
plici ruine reus esse. ad mẽsam cor
dis vrĩ offero legez dñaz quia do
minaz pecuniaz ego cuibᵘ vris pre
ceptã saluatoris insinuo ego vrã
tinia et mores rephendo. xpus at
cui uenit ipe ẽ exactuᵘ vsuras. Et
Et exisco elicitᵘ qr communis ppls audi
re vba vitatis est astrictᵘ qr si aliq
obligantᵘ pdicare neccium ẽ ut alij ob
ligentᵘ audire. scptũ em ẽ. non est
similis sermoz vbi audit nõ ẽ. vñ
illud audite vbũz dñi principes so
domoz. Et illud. qui ex deo ẽ vba di
audit ppea vos nõ auditis qr ex
deo non estis. Et illud. Ex equitate
est vocez meaz audit. Est em fides
exauditu. auditus aᵘ p fide vbũz
dei. Tercius elicio et si verba vitat
et loqui et audire sumus astricti
tñ neutrũ pt fieri meritorie sine ad
iutorio dei. et io iste pdicator exi
mius recurrit ad oracõm d. ne au
feras. q. d. ex quo me pdicatorez
fecisti peto ne auferas de ore meo
vbum. i. ut gratiam loquendi confe
ras. Nemo em pt dicere ihus xpus
nisi in spũ sco. vnde aug. vbᵉ dicit
Ego si quod bonũ est nõ facio tam
vris auribᵘ pcepta saluatoris in

simus· potens e autez deus oibnes
sermoniz sic audire ut qd dicimus
faciamus et vos possitis imple que
pdicamus Nam suplo ut nosmet
ipos formaz daremus vobis· ij· ad
Tessal· iij· dicit gloza et si vera ee q
docentur manifeste no ignorent
si tn negligi cepint a magro non fa
cile proficient audiētib qz magis
psuadent facta qm vba· vnde si qs
dicit et no facit aufert vbuz audiēti
bus qntuz est in eo et s qz corpo pre
dicatē se reddit indignuz· qz dt aug
quib multa cōmittur multo ma
iora pdt si vero recte dispēsauerint
rectoris sui muniera que pcept· et deh
dicit 2a ps concionis q sepe et predi
catoribus et auditorib verba vita
tis aufertur· pdicatib aufert ppter
duriciaz incredulitatis eoz· vij luc
pmo· pro eo q no credidisti vb meis
eris tacens et no potis loq ¶ Exq
pz q deus his q capaces no st non
dat munera· ppqd dicit· ys· vij· nisi
credideritis no intelligetis vnde
dicit h amb extole quai bonis a
gricola campuz tuuz ut pascant
agrm tuu ut sata tua floreat qz his
qui crediderint omnia cooparant in
bonuz· Scdo pdicatibus aufert
pp minnaz iuuentutez Je· i· domine
nescio loqui qz puer ego sum ¶ Exq
q deus inutilib aufert pdicacoz
tales enim qz st passionuz sectato
res st inutiles etiaz ad audiend
sciam phie moralis· ppqd xpns
et ezech· xxx· anno pdicare incepit
Tercio pdicatib aufert pp grauitan
di negliaz vnde de seruo pigro dicit
Matth· xxv· tollite ab eo mnaz et

date illi qui operatus e qnq mnas
¶ Ex quo pz q anotauis doctrinatio
se mouet et qz tales dona dei extin
guunt et proximos pire pmittut et
subiacet illi maledictōni que ponit
prou· xij· q abscondit frumeta ma
ledicetur applis et amb h adducit
noli neglige graciam que data est tibi
Quarto pp vitiz malaz et pturbatiz
consciaz vij in ps de· pctori dixit ds
quare tu enarras iusticias meas et as
sumis testim meu pos tuuz ¶ Exq
ar q scandalosis et cotemptibilib
officiu doctrinatōnis denegat· vnde
dicit amb· hic vide ne forte facta v
bis no congruāt et deforment in
quitatis opera magisteriuz discipline
obmutescit etei facūdia qm egra fu
erit gsciencia· Quinto pp maliciaz
audiencium No e ei bonuz sumere
panez filioruz et mitte canib ad
manducanduz· vnde ezech· iij· dr adhe
rere faciaz linguaz tuaz palato tuo
ner eris quai vir obiurgans qz dom
exasperans e ¶ Ex quo ar q malia
a plebis impedit profectuz pdica
tōnis· sic enim indignum st pane quo
vtitur· sic scta dant canib sic margarita
rite proicitur ante porcos· Quinq
tn licet plebs sit mala atm deus
no aufert vbum s loqui pcipit ut
auferret eis excusatoz· itē ut augeret
eoz ingratitudinez· itē ut cumularet
eoz dapnatoz et sepe aures aggra
uat oculos claudit et cor excecat ut
audientes no audiāt et sic no credant
et sic non sanent et bonis exinde profi
cientib in omē bonuz Iste go petēdo
ne deus auferret de ore suo vbum ve
ritatis optat ut omnia tollerantib in

pedimeta expte pditatuz et expte
audietiuz· quats expiolatone vbi
dei cresceret inbonis et proficeret in
initis ¶ Et exestis az quate sit iste
utilitatis ymo ncitatis doctina vo
calis vnde supillo vellem apud uos
ee et imitare voce meaz· ad Galat
iiij· dicit gloza· sciebs apls maiorez
vim hre sermoz q ad pntes fit optat
vocem aplicaz in lris comphesam
in pnciaz comutare· Scriptura eni
dina edificat lecta· s multo plus pro
dest si de lris mutat in voce magnaz
siquid vtutez ht vox viua qz illa
omia distiguit que in homis cor
de genata sunt et illa expmit vo
cem obmurmurantis illa resonat vo
cem irascentis ondit clamore dolorz
pectoris que aqualz expm non
pnt· Vnde si no e vocalis doctrina
decernit discipuli et no exiunt fru
ctus quos doctores de discipulis ha
bere consueuerat et sic quai sine ca
semen doctine iactum est· sic qz ca
ietenma dictaz no profiu nec psiut
imeth quisquaz· hz glo· acsi go d·
hz qz sup senes et docentes me in
tellexi· non proficiet si illud quod
intelligo no poto te non cocedete
in aliorum notiqaz deducere ne au
ferias de meo ore vbum vitatis qz
qz vbum tuuz lucerna e zlume
¶ Cuz quata diligia iste petit ut
possit exercere officiuz docentis in
telligens qz labor hz magnu mriti
apud deuz ¶ Daz q ad iusticiaz eru
diuit multos fulgebunt ut stelle
in ppetuas eternitates· ¶ Sz exquo
triplex e vbum vz cordis oris ope
ris· quare soluz loquit hz de verbo
oris et non de alijs· insup eni ver
bum cordis no pt auferri / ad 2m
dicendum qz vbuz oris trahit ori
ginez a verbo cordis ¶ Daz ex hun
dancia cordis os loquitur vnde
q non ht uitutez humilitatis icor
no ht puritaz uitatez in ore s habz
aliquid vanitatis admixtuz· pp
·j· thimo· j· ¶ Quidam ?· ?· in vaniloquiz
volentes ee doctores vnde etiaz o
ris dependz a verbo opis qz ex in
ht uitutez robur et psectom nisi
illud pus dabit voci sue vocez uitutis
vnde omisso vbo cordis quai pmo
ncito et vltimo vz vbo opis quai
psectiuo de verbo oris quai de me
dio vtriusqz complectete loquitur
ne auferas a me· i· ne auferri per
mittas ut dicem aliqd flm aut
iniquuz aut vanuz vel ut taceaz
vm dicend ouia ei luna tali vbuz
vitatis amittit· et dicit vsque
quaqz· i· nullo modo· q· d· nec isto
modo pmittas auferri nec qriuqz
alio ¶ Aut de pxpii· xij· vbum vi
tatis firmuz erit et ppetuz· Alia
lra hz vsqz valde· ac si dicet zsi ali
quid auferatur ad horam ut time
ex toto non auferat· vel vsqz qqz
·i· semp· Petit go ut nullomo sibi
auferat· et si aliquid aufert pctis
et culp exigentib ut h no fieret
semp s ut penitenti reddetur· ¶ Sz
quid est dicend de vbo cordis pnt
scdm mqnsico qui ut Seneca et est
sima amb· quo aues celi tollunt
seme desupo seu depectu· et quo ia
ctum secus viam conculcat zmi
spinas suffocat ¶ Dic de corde rapi
unt ne credentes salui fiat· et go d

amb9 Caued' e ne ipa corda int9
turbent et malicia ne afferat tene
bras ne cor vanis cogitacoibz
obtenebratum lume virtutis amit
tat vigoz qz uerbi capere n possit
dicit tame ipe q vbuz radicatuz
et infirmum cordibz mris difficile
pt auferri· quod mane cordi erat
impressum de quia loqmr q vba
omia conseruabat confens ea in
corde suo· Bz q dicedu e de verbo
operis et voto vbum opis i° op9
q homo deuictis tēptacoib9 fac
ex fide et doctrina que hʒt et fidem
et legem elucidare et declarare qz
soluz tale opus hʒt pt eē in vita p
senti meritoriuz vite eterne ¶ Ex q
ar q opus ex sola fide factuz nō
meretur vitaz eternaz· hʒ e apli in
multis locis q dicit si fidem ha
buero talez q ex ea fidem mira
et montes transferrez prout dic
saluator in ewangelio Si fidez
hr̄entis et dixitis huic monti
tollere et mittere in mare fiet vo
bis et non hēaz caritatem nichil
Scdo ar ex inde· q op9 procedens
ex sola caritate absolute nō e suf
ficiens pro merito uite eterne vn
aplus redarguit aliquos q habet
zelum caritatis et nō s sciam· Et
bnar9 hʒ pticitās dicit q feruor
sine discretione q e ipius scie in
mis impetuosius et abducat abor
dine ¶ Et ex hijs sequit q solum
h opus e meritoriuz qd procedit ex
fide perdilacoim opante cu discreti
one· et te dz eē vbum· i· dignuz v
bo de tali solo dice possimus q ds
illud acceptat et applhendit et pi9

eternum e s9 et h in vita futa remue
rat ¶ Dein ponitur h conclo tercia
licet homo possit venire ad tantaz
pfitoim q difficulr posset ab ea dec
dere tamen pbilis e ca9 homi ad q
tacuqz pfitoim deuenit qindiu e i
hac uita· Prima ps e b· t q ponat i
homine fide que fundat spe que e
rigit caritate que cōfirmat donis
spus sci q in malis expediunt fitib9
qui in bonis dirigunt [hole] btitudinib9
q in expectatione [hole] cōsolantur
dicit q h sic dispoitus impeccabil
e h e cu difficultate pt peccare ¶
Ex quo pmo ar q homo facultas
ad malum in vita ista pt euadere
pz qz phas uirtutes ut dicit proba
cio gdonis 2° q facultate ad bo
obtenta homo difficultatez pt ex
uere· 2 bt dicit q ad h deuenit n
ex iuuitutib9 sed ex usu vtutuz· Tcio
possibilis e profctus in vtutibus
et pfectio in hac uita al's em non
diceret· ibunt sci de vtute in vtute
et illud nō hret ueritatez Estote p
fecti sicut pr vr celestis pfectus est
dicit tame 2a ps gdonis q homo
pt a tali pfectione cadere· qz nō e
status confinacoinis in hac vita
¶ Ex h elicit q profctus et pfectio
et pseuerancia meis solus sunt
gre qz homo ex se non habet pfsre
vnde excepto libero arbitrio mrs
e nale in quolz ope meritorio qrto
tum gre deputatur· Non go vz ar
vnie s uirtutem e hūanam· go p
sistere in vtute e huanuz in quo
sensu conced' ans meo et g°· Bz q
ex inde volt elicere q psistencia in
operib9 meritorijs eē etiaz humana

2°
V lex ad quam sumus obligati hic et
in futuro debeat a nobis impleri
et custodiri in presenti

no vz qz nec opera sunt humana n
inutuz eorum e humanuz · s qdz
opus inuitoruz e miraculosuz · ppc
iste sicut petiuit ne auferre abeo v
bum fidei p temptatoes ne auferre
abeo vbum doctrine pp multas cas
et occoes / sic petit ab ipo sermo vbuz
operis et pro exaudicone subd roz
Qa in iudiciis tuis sr speraui · dicit
amb · solus ille q in omnibus iudiciis
sperat pot [hole] cōseruare vbuz veri
tatis quia [hole] talis dum meretur
penaz custodit gratiam vnde sequit:

Et custodiaz legez tuaz sempi
seculuz et in seculuz seculi Su
pius pp̄ha promisit se fidem si ve
niret defendere · hic iam obligat se le
gem quaz in suo aduentu statuet
obseruare et ro qz fides no defendi
conuenienter nisi p legis adim
pletoem · Ex legis enim impletoe fides
viuificatur et roboratur z manifesta
z sic ap Romanoz · i · dicit nūquid p
legem fidem destruim absit non de
struimus s statuimus · Quid eī
fides valet sine opibus legis certe
mortua e et inanis. Vel posset
sic continuari Supius promisit p
seuerant manere in confessione
veritatis hic iam obligat se continuo
versari in adimpletone legis et ro
qz het dno pari passu currunt qz nec
gfessio cum sine ope currit nec econ
vnde si quis psisteret in cōfessione
fidei et desisteret ab opibus legis ve
niret s illud confitent se nosse deum
factis a negant Si q s a legis opera
faceret et fidem negaret fatuus esset
qz no posito fundamento edificium erige
ret fides enim e totius spūalis edificii

fundamentuz ut dicit aug Secundo
qd ista pro declaratioe lre · vtruz lex
ad quaz sumus obligati hic z in futo
ds impleri qp qd sit vā pz ex hoc versu
in quo pp̄ha promittit imple lege
semp in scl̄z z in scl̄z seculi hic e hz et
in futuro et possit sic rōne probari
lex noue legis e eterna g° finem
no hebit eius impletio · z sic dt amb
circa istam lram credend e qp xpi in
pria sine lege no erunt et paupie
qz caritas que e finis legis nūqm
excidet ut dicit aplus Contra ad 6 sic
finita ista vita cessabit omnis pre
lacio ut dicit aplus · g° et lex cessab
gna e apli dicentis · translato sac
docio necce e ut z legis translacio
fiet et z qz in legis impletoe labor
e iuxta illud qui fingis laborez
in precepto g° vita ista finita ipa
impletio cessabit · dicit enim scriptura
amodo · i · finita vita dicit spūs ut
requiescat a laboribus suis Et
dum het lra qz primo exhibendo ad
impletoz boni pseuerant petit gratiaz
implendi et custodiaz semp sz si de
deis gratiam custodiendi · 2° petit ut
z donet s modus pseuerandi dicens
in sclm et in sclm seculi Notand
qp nichil volo loqui de lege iudiciali
que data erat carnalibus ad lites
dirimendas · dicit enim apls Si adin
uicem mordetis videte ne inuice
cosumamini et expresse illos qui
litigant vocat carnales z lex de lege
cerimoniali que ut dicit vincenc
li · iii · speculi hīs psectis data erat
in signuz · duris in flagelluz et ru
dibus in pedagogiuz Nam enim verit
vitas et vmbre signoz cessauerunt

posita est in lectione ... de lege ...

Nam gr̃a et v̄itas f̃ca ẽ gr̃a quo ad
amotom̄ flagellor̄ veritas quo
ad instructõz ignorantiaz · Sz vo
lo·h loq̄ui de lege decem p̄ceptoruz
que ut idem dicit ẽ sũma om̄ p̄re
ceptorz moraliuz q̄r v̄ oẽs v̄tutes
p̄ap̄iur et om̄a vicia explicate vl
implicate prohibent· Et data ẽ hec
lex sub denario nũo q̄ constat ex
tribus et septem q̄r t̄nari⁹ fc̄at
p̄sonarum trinitatez diuinaz i q̄ua
ẽ sũme credend̄ · Septez aũt q̄r ẽ nũs
p̄fectus ondit p̄fcõm vite hoĩs
que in fide et moribus consistit
Ceterũ p̄mo elicio q̄ adam p̄cep
ta in se hnt seu contineñt theologi
caruz v̄tutuz trinitatez · p̄mo eñ
mãdato prohibet̄ manus confide
cia et p̄ q̄ns p̄cip̄it̄ spes ut nõ po
ni ydolo nec in hoĩe nec in q̄uo
cumq̄z aõ s̄ in sũma p̄tate que p̄ri
attribuit̄ · vnde ap̄ls dicit q̄ ydolũ
nichil ẽ · i · nullius v̄tutis z oĩs
homo mendax z in oĩbus que
sub sole sunt vanitas ẽ vanitatũ
et om̄a vanitas · Sz 2o p̄cepto s̄
ys · prohibet̄ error z p̄ q̄ns p̄cip̄ fides
que innititur prime v̄itati z sapie
que filio dei attribuit̄ z dicit ap̄ls
q̄ fides est sb̃a reruz sp̄andaruz
z arḡm nõ apparenciuz · nõ go ẽ ali
cui v̄itati insistend̄ nisi que facit
ad illaruz reruz cãcõm apparenti
am et manifestatõz · Sz tercio p̄
cepto prohibet̄ amor seculi z p̄ q̄ns
p̄cip̄it̄ amor dei s̄z caritas q̄ a sp̄u
s̃cõ infundit̄ cordibus fideliuz ·
Et ex istis cz q̄ p̄ h̄ tria homo bene
ordinatur quo ad deũ · p̄pt q̄d ut dicit
vincẽcius dns h̃ tria vocat vnũ mã
datum dicẽs · diliges dñm deũ tuũ
v̄z fortitudiñe quo ad spem ne frangaris
iniuriis aut aduersis · Sapienc̄ q̄
ad fidem ne fraudaris aliq̃ui⁹ fla
gicijs in q̄ui⁹ semp error ẽ · dul
citer quo ad amorem ne seducaris
aliq̃ui⁹ blandicijs · Scdm̄ autez
vocat q̄d respicit proximuz vocat
simile huic q̄r sic illa ad deũ ita hec
septem ad proximũ ptinet dilcõẽ
et ordo hoĩs ad proximuz consi
stit in eis · Relaz ti q̄ms bene ẽ ad p̄
ximuz ordinat̄ cum ei oĩe bñfi
ciuz impendit iuxta id honora p̄rez
et m̄rez · q̄r ut vincẽcius dt noĩe
p̄ris et m̄ris intelligim⁹ oẽz
proximuz et noĩe honois oẽ bene
ficiuz · Et nõ infert aliq̄ nocumẽtũ
q̄r nec v̄bo nõ loq̄uaris g̃ p̄ximuz
tuũ f̃ tes · nec f̃cõ et p̄mo in rebus
nõ furtuz facias · i · nulluz dãpnũ
rebus suis inferas · 2o in persona
p̄mo ip̃a Non occidas · i · nullũ ma
lum siue p̄sone inferas · 2o in p̄so
n̄ coniũcta ut ẽ uxor aũt filia Non me
chabis · i · nulli femine illegittime
coĩmisceris nec in volũte · Est aũt
nocumẽtuz voluntatis i p̄ximuz
p̄ximuz p̄sonale Nõ desidabis uxoz
proximi tui · aliud reale Non concu
pisces rem proximi tui Ceterũ quo
p̄mo elicio q̄ q̄cumq̄z ẽ bñ regulatus
ad deum · regulatus ẽ z quo ad pro
ximuz v̄ vincẽcium ẽ q̄r qui diligit
deũ et in proximo diligit ymagiñez
dei · Scdo elicio q̄ nõ ẽ bene ordinat̄
ad proximuz nec ẽ ordinat̄ ad deũ
q̄r nõ diligit proximuz quez videt
deũ quez nõ vidz quõ p̄t diligere
Tercio ex efficaci dilcõne p̄ximi

tur effitiatur dilectio dei qui enim proximum
diligit legem impleuit. Et ex omnibus
istis aut quod omnis lex moralis est lex di
lectionis et amoris apostolus dixit dominus.
quod in duobus mandatis de dilectione dictis
tota lex pendet et prophete. et apostolus concu
dit sic dicens plenitudo ergo legis est
dilectio. Iste ergo dicitur custodiam im
plendo operibus absque ulla peccati ma
cula exterius quod dicit psalmus custodia in no
cte peccati pro mathulo hic legem vero mo
ralem in decem preceptis consisten
tem quod dicit vincentius. sicut egipti
ydolatriam et populi dei oppressionem exter
minatus erat decem plagis. Ista
omnis populus ad cultum dei vocatus
reformatur hiis decem preceptis. tuam
id est tue voluntatis ergo rationalem et
ergo iustam et ergo effitiatem quod diuina
voluntas sapiens est et plena rationibus
iustissima et causa omnium rerum. vel tuam
id est a te datam. ergo possibilem ergo obli
gatoriam ergo et imitoriam. deus enim
propter optime nouit limites et possibi
litatem creature et obligat ex iure
quod licet mea tamen propter imitationem rationem
vel tuam id est tuis spiritualibus et certe dilectis
promulgatam. et ergo publicam et
ergo omnium actionum regulam. et ergo me
tam in quam omnis debent tendere. nullus
ergo ignorantia excusatur quod publicata est
nullus errore quia regula est. nullus impos
sibilitate quia ipsa nota et finis est cum
enim illa ibi quie patitur ipleniums
ad ultiorem mine obligatum. Sicut quod
minus fecerit penam nullo modo euadet.
semper id est continue et sine interruptione
peccatum quod peccatum mortale prout et ap
preciupit omnia in gratiam dei facere. Illius
itaque propositus ponitur hic conditio prima quod

quantum homo saluari volens tenetur omnia tempora
ducere laborando in diuina lege huius si
gnum hic ex eius in quo duius hora pri
ma tertia. sexta. nona. et xi. conducit
omnis in vineam suam et primo sero quod
finitur finem mundi mercedem reddit
laborantibus. vel et increpat otiosos
et in psalmis omnis maledicitur quicumque quicumque
tempore declinat a mandatis dei. propter quod
Tobias docebat filium sic. petere ad
ut vias tuas dirigat omni tempore sed se
cundum legis dispositionem. unde si homo est
infans tenetur gratia baptismi emundum quod
dicit diuina lex. nisi quis renatus fuit
ex aqua et spiritu non potest intrare in re
gnum dei Io. iii. Si puer est etiam rone
utitur et facultatem habet voluntatis tene
illam innocentiam baptismalem custo
dire quod dicit diuina lex. Custodi in
nocentiam et uide equitatem quoniam sunt
reliquie homini pacifico. licet enim
in tenera etate. intelligentia et mens
sopita videntur tamen accessu etatis
excitanda sunt in perceptione veritatis
et bonitatis amore. Etiam ut vin
centius dicit in primo sui doctrinal
prudenter fortiter temperanter et iuste ad
uersus errores et vitia innata pu
gnandum est ne naturalia initus optimo
bus maculauerit. Sic si quis est a
dolescens inuigilat in quo corrigat
et in melius deducat viam suam
iuxta id. In quo corrigit adoles
centior viam suam. et custodit quod custodit
sermones tuos. dicit enim diuina
lex. bonum est viro cum portauit iu
gum sed diuine legis ab adolescentia
sua. Si quis autem venerit ad etatem
virilem non euadet diuinam legem. que
eis sic dicit State in fide viriliter

agite et cofortami in domino omnia at
vra in caritate fiant. Et si deuentum
fuit ad senium in quo decidit omnis
libido abscedit superbia et insipida
fit omnis vanitas fitque homo magis
ad ferendos fructus bonorum operum. ibi
homo sciens quod modicum tempus habet non
solum debet ambulare in lege dei sed
et currere quia dicit diuina lex Sic curre
ut comprehendatis ¶ Ex qua conclusione
sic deducta elicitur hoc correlarium. Nullo tempore
est sine diuina lege viuendum. Si enim
quolibet tempore debet impleri. sequitur quod in nullo tempore
debet obmitti. quia sicut propositum in proposito
sit quod in quarto racione thema dicit et ulterius
quibus propriam insufficienciam proponere
in medium dicens pro excusatione non
sumus sufficientes cogitare aliquid
ex nobis quasi ex nobis. quia quolibet tempore
dat gratia diuina illi tempori conueniens
ut cum paulo quolibet tempore audeat dicere
homo et non ego solum laboraui sed solus
in lege dei sed gratia dei mecum vnde Si
homo est iuuenis habet graciam preuenientem
que premunit et admonet Si est puer
habet graciam operantem que efficit illud
ad quod prima monuit. Si est adole
scens habet graciam cooperantem iuxta quod
ad bona exercite sunt vires per gratias
potes Si est vir habet graciam que augetur
gratia enim meretur augeri. Si senium
habet graciam iam perfectam quia gratia meretur co
augeri ut aucta mereatur perfici. ¶
Secundo elicitur et nullus defectus quocumque
incidens tempore potest arrogare diuine legis
ciuitatem Racio quia quolibet tempore dantur dona que
expediunt a defectibus. Si enim est tempus
iuuentutis datur donum timoris quod est
inicium sapiencie quia illo humiliati libe
ramur a defectu elacionis. Si est tempus
pueritie datur donum pietatis quo magis
nescitur nec mater et sic nec magis
secundans mandata custodientes a pollu
cione dei ymaginem Si est tempus adoles
cencie datur donum sciencie quo cognoscatur
peccatorum inuolutos et lugeat et commi
tant. Si est tempus virilitatis datur donum
fortitudinis ne deficiamus in via
sed magis ac magis iusticiam esuri
amus contra defectum accidie sic scientia datur
contra defectum ire et pietas contra defe
ctum inuidie. Si est tempus senectutis
datur donum consilii quo in omnibus diuina
implet voluntas. datur intellectus quo
mundatur cor ut deum cognoscat et di
uino regno se sociat. datur donum
sapiencie quo conmiidatur caritate diui
nominis in nullo discrepat. Ex quolibet
primo quod hec in via est in bonis successiue
profectus quia et in gratiis et in donis
ascensiones sunt gratias. Secundo quod hec a ma
lis successiue fit recessus quia homo
ordinate per dona a malis expeditur
et si enim omnia vicia cum dimittitur sunt
dimittuntur excepte dei non tamen in no
bis eorum omnimoda purgacio potest esse contrario
ministrati quia post peccatorum remissionem re
manet defectus ex peccatis derelicti rema
net reliquie. remanet adhuc quedam dis
posiciones que per continuam exercita
cionem in donis mandatis tolluntur. Tercio
Nullus in hac vita deuenit ad perfectionem
omnino consummatam Racio quia non est qui non sen
ciat aliqua sue perfectionis impedimenta
et qui ab omnibus defectibus et miseriis esset pur
gatus. et dicit vincencius li. vii. historiarum
c. xiiii. homines quantumcumque fulgeant
in hac vita plene fulgere non valent
quia multa impedimenta contrahit ex carne
que igne sicut prius paulatim consumitur

Tercius torrens regionis eliat q n statius eximit a legis impletione. alis enim daret temporibus aliquod si daret aliquis statius magno nite hoc implere legem diuinam quod e contra iam determinata

Tercio eliat primo non altitudo deobligat a legis subiectione ergo quod alciores humilitate in omnibus sunt mandatis dei. Secundo non subiectio eximit a legis diuine impletione quia contra diuinam legem nulli e obediendum. dicit enim petrus in Can^{ta}. magis oportet deo obedire quam hominibus. Tertio lex diuina omnibus preest equaliter licet inequaliter ad eius impletionem omnis obligatur quia secundum quod quis magis accepit ab eo hic magis tenetur facere voluntatem dei propter quod seruus sciens voluntatem domini et non faciens vapulabit plagis multis propter quod iste promittit legem dei custodire. i. opibus implere semper. i. in qualibet etate sue anime et corporis. anima enim ex colligatione cum corpore ut dicit vincentius suas etates sortitur et sic exponit amb. sic legem custodimus si liciniam puericiam atque adolescentie disciplinam iuuentutis consilia senectutis maturitatem peragimus sic quod singulis etatibus vite nostre visus nequaquam continentem excedat preceptorum et subdit Quilibet anime nostre quedam videtur etates esse per quas proficit et crescit ut possit dicere illud Cursum consummaui fidem seruaui et allegat illud Etas senectutis vita inmaculata et concludit dicens Ille legem custodit qui in his corporis in etatibus et nullis anime nostre processibus non deuiat a lege dei Vel sic .i. quamdiu vixero. sic exponit honorius

ita quod tempus vite sue diuinam legem claudatur quia solum qui perseuerauit usque in finem hic est qui legem implendo mortuus fuit saluus erit. Unde gregorius dicit quod ad horam mortis nos debemus preparare sine intermissione legis quia propter dicit quod deus nobis vltimam horam voluit esse incognitam Vel sic sp. i. et in prosperitate et in aduersitate licet enim ecclesia habet diuersa tempora scilicet pacis et belli tamen apud eam eadem est lex quia per eandem legem tempore belli ponenda est anima et tempore pacis constringenda sunt desideria terrena. quid enim proficit homo si lucretur totum mundum se autem perdat et detrimentum sui faciat aut quam dabit homo commutationem pro anima sua. Vel sic sp. i. in quolibet statu siue prelationis siue subiectionis siue libertatis siue seruitutis siue in statu communi siue priuato siue in spirituali siue in seculari quia lex diuina sufficienter ordinat ad salutem hominem in quocumque statu positum Quamuis magnus et paruus in hijs eisdem conueniunt actibus. non tamen eis est eadem intentio non idem conatus aut difficultas non eadem gratia et ita stat in eadem lege diuersitas. quod enim ut apostolus dicit e diuisiones ministrationum et diuisiones operationum. ita est diuisiones gratiarum. Vel sic semper .i. per omnia ut exponit amb. per omnia scilicet legis ipsius mandata nullum eorum pretermittendo quia lex impletur virtutibus et omnis virtus habet mandata sua. igitur sp. i. per omnia virtutum mandata et modus quam aliarum virtutis opibus insistendum est. licet enim virtutes connexe sint et omnes simul sint. nullus tamen sit omnibus uti potest. Ista tamen iste promittit

tit vtutuz exercitiu ut cu se exercet
in actib9 vnius ut no pjudicaret
actibus alterius Item ei offend9
in vno fit reus omi · Vel sp legem
custodiaz · i · omnia qrz in radic
et in radice · h9 e no solu in vtutib
s z in ipa caritate que est radix et
origo omi vtutuz · dicit eni greg
quod ex vna radice multi rami p
cedunt · sic ex vna caritate multe v
tutes gnant · pcepta g° diuisa sunt
z vnu · Multa sunt p diusitatez
opis · s vnu in radice dilcois · Di
cend9 g° erit h9 consequit de lege dile
ccois · qr de h ac lra ista exponit
aug9 · promittit eni iste legez dilcco
nis implere semp insolu i · qmdiu
vixit z insolu seculi · i · z elapso tpe
pnti Notand9 s btu aug9 in suo
enchyridion lxxxxviij · qr stat9 hoiz
diuisificat est Naz dicit pmu sta
tu hoics fuisse tuc cu nulla ro
ne resistente pp altissimas tene
bras ignorantie viuebat s carnez
et h9 ante datuz legez Ex q9 elicio
qr lex nalis no ducebat ad adim
plendaz dei volutatez psite qr ut
idem dicit li · j · qoniz no · z ve · test9
licet tuc impressa erat noticia cre
atoris z multi scientes dm iudi
cem timebat peccare tame i9 lex
enarmierat no sic qr omno fuisset
obumbrata s qr carebat auctc pre
mete peccandi gsuetudinez Scds
status hoics fuit qn lex data e
que illa que includebat9 in rone
elucidauit et manifestauit illa
que iaz latere incepant eiusqz con
tulit auctez Et tuc pmo scia e pcci
cognicio · et trasgredientib9 taxata
e punicio · et comucti st peccates de
ignorancia Ex q° elicit aug9 qr
lex scripta no implebat sua mada
ta qr no adiuuat spu scd scia pcci
que erat ex lege adauxit legem · et
scia madati opata e in hoie o e z
gcupiaz z addidit cumuluz pnari
cacois in pcca id pauli · lex subintra
uit ut habudaret delictu · Tercius
stat9 hoics e sb gra · tuc eni ds ho
mez respexit · tuc ad adimpleda ea
que madauit auxilii dedit · et ho
cepit erigi et facere qd deus pcepit
Ex q° aug9 elicit qr sb h9 statu
homo accepit facultatez impledi
omnia que ds pcepit qr licet adhuc
aliqd sit qd homi repugnet ex hoie
qr ad huc inualescit ardor gcupie
Caro eni cocupiscit aduisus spm
tamen vincete in hoie delectacoe iu
sticie no qd caro suggerit s fit qr ds
precipit · Et s h9 iste promittit dnicaz
legez custodire sib astitit adiutrix
gra Naz et aliqui hic psitu expont
optatiue seu depcatiue vt vz pp ha
petat h9 pseuerantie grtiz ad h9 ut
sp eet in legis impletoe actuali
Alia pmissiue exponit · tuc pp ha
promittit h9 facere presupposito an
tedeti vsiculo si vz ds ab eo no abstu
lerit vbum veritatis Vsus pnota
tus ponit h9 gclo 2a Quiuz homo po
situs in via pt adimplere caritatis
madata Scd9 qr pt implere x madata
moralia utpz ex gclone pa g° pt im
ple madata dilccois Tercia ex poib9
vbdictiz e qr illa tn madata pmetta
bile no st ut id · diliges dnm dm
ex toto corde ex tota aia ex tota mete
et illa septem 2e table st id diliges p ·

totalitas
deligendi deum

ximum tuum sicut teipsum. unde illi cre
denti quod hec precepta in lege scripta sunt
pro assecutione beatitudinis dicit veritas
hoc fac et vives et utique non precepit in
possibile ergo conclusio vera. Et posset sic deduci
possibile est implere ea que scripta sunt in lege
ergo et hec mandata implere est possibile tamen quia
in hiis duobus pendet tota lex et aliquid est
ex dicentis unum iota et unus apex
non preteribunt de lege donec omnia fiant
et habetur in scripto textu dist. xxvii. ad
hanc conclusionem addit hic auctor. Si hec ob
servari non potest quod lex precipit et precipi
endo obligat quia lex aliquando dicitur
secundum quod lex non solum occasionaliter sicut
dicit apostolus et dicitur occidat quod tunc est
inconveniens et si hec esset inconveni
ens quare iste promitteret sancte ac
peteret ut sanctere posset cum apud deum
minimum inconveniens sit impleri.

Ex qua conclusione sic deducta elicitur
primo quod dilectio qua deum diligit est fini
ta non quia procedit a potentia finita scilicet
ab homine qui dicitur deum diligere. Secundo dile
ctio divina habet modum. Si ei finita
est modo non careret nec esset gratia. hoc ideo bernar
dus de diligendo deo. Causa deum diligere
deus est, modus vero est diligere sine
modo quia et si habeat modum ad quem
dicit b. t. non tamen habet modum in quo
sistit sicut alie virtutes. et quantumcumque
deus diligitur adhuc plus posset diligi
nec sic actus erit inmoderatus. quia
non excedat proportionem sui obiecti.

Ex primis tercio hiis et conclusione sequitur quod mo
dus deum diligendi positus sub precepto habet
tamen dicere. homo tenetur ex precepto ita di
ligere deum sicut exprimit preceptum scilicet ex
toto corde ex tota anima ex tota mente
id est etiam caritatis. Ex quo sequitur quod
homo in hac vita potest deum perfecte dili
gere non quia potest eum illo modo quo est di
ligendus a creatore qui utique est perfectus. alias homo
numquam in vita posset venire ad ex
quem gradum perfectionis. Quod ideo est estote per
fecti sicut pater vester celestis perfectus est.

Sequitur ultimus quod in vita hac potest
homo deum diligere totaliter quia si perfecte
tunc et totaliter. Notat tamen circa hoc beatus
Thomas ubi supra quod non perfecti in hoc consistit ut
nichil desit ei. Modo hoc contingit dupliciter
primo ut nichil desit eorum que naturale est
habere et ex illa perfectione consurgit tota
litas in dei dilectione illa qua nichil
desit de hiis que homo potest expendere in ad
quam talia in dilectione exponat
et dicit quod nec hanc perfectionem nec hanc to
talitatem homo assequitur in hac vita
quia primo homo in statu glorie habebit
omne illud quod est possibile esse in humana
natura totalitatem. hanc non habet homo hic
quia illa excludit omne illud quod etiam
ad tempus posset interrumpere actum dilectio
nis. Secundo modo perfectum dicitur illud cui nichil
deest de hiis que debet habere et hec est perfectio
vie quia tunc homo perfectus dicitur qui
habet omnia que debet habere secundum id tempus et ex tali
perfectione consurgit totalitas divine di
lectionis id est secundum quam nichil homo sub
trahit de hiis que debet ponere secundum id est
in amorem dei et hec potest in precepto et
ut sic implenda tenetur. igitur nichil homo ob
mittere eorum que debet ponere in amore
et totalitas hec excludit omne illud
quod est contrarium et repugnans divine
dilectioni ratio quia id quod ad tempus actum
dilectionis interrumpit, quia sub agere sine
actum virtutis non est nisi eorum qui sunt
in statu beatitudinis quia perfectio feli
citatis est in operatione. Ex perfectione vir

tutis inhitu h' bt's tomas · et ex isto
elicitur dens condicio ipius caritatis
ab alijs virtutibus · actus enim ceterarum
virtutum nō sunt sic finis precepti ut actus
caritatis et io actus caritatis habet
aliquem mod' q' vnomō competit
sim rao modo vie qd' nō ē de alijs
virtutib'. Iste g'o obligat se h' ad h'
ad qd' eum lex stingebat Custodiam
ing't legem tuam aug' lex ista intel
ligeda est vz lex dilectionis de qua
aplus plenitudo legis dilectio · et dt
semp · i · totalit' ergo ex toto corde · i · ex
corde puro · et consistit ut dt mag'
albertus in sermone cordis atin
bimb' passionum · qr cor inpriarum
pp passiones ad terrena inclinantes
abstrahit a diuina dilectione Ex tota aīa
· i · ex consciā bona quia virtutes resti
tuit que sunt de operationib' sic cor purifi
cat virtutes que sedant aīmi passiōs
Consciā ei mala a diuina dilectione se
cludit qr facit horrere iusticiam diuinam
pp timorem pene Ex tota mente que ē
ps superior rōnis et ita ex fide nō ficta
adquiam dedicat virtutes diuinarum cul
tum respicientes fides ei ficta separat
a dei veritate qr distrahit affectum
mea que de deo percipit sic enim dicit
aplus finis precepti ē caritas de cor
de puro de consciā bona de fide nō
ficta · i · caritas his tribus complet
seu finit suum preceptum · Et ex his i te
excludit a se triā que repugnant ve
ritati ut dicit b's tomas · primum
ē fictio seu simulatio · d · de fide nō fic
ta Scd'm ē malum fundamentum ca
ritatis qd' est illorum qui in peccato gaudent
d · consciā bona Tertium ē intencio
obligata obliquata que ē illorum q'

se diligunt pp lucrum d · de corde puro
Ubis exclusis talit' dispositus istam
legem custodiam ondens in h' caritat
ē pro salutis assecutione necessariam
licet ei ut bt' dt nos summum bonum
nalit' desideramus et ipm a nobis ē
perfectius nales participabile actam
nā nō pt pertingere ad illas operationes
que sunt sua vita et beatitudo vz ad vi
sionem ternorum et fruicionem nisi b' superad
datur caritas que nos deo assimilat
p sinorum donorum spiritualium participacionem
vnde sic dicit phs ix ethicorum · sic p
amicitiam sit mutua associacio et
comunicatio qr peram quandam sil' venatur
sil' portant simil' philosophantur Sic per carita
tem h'emus cū deo quendam comunicatio
et associationem magis excedentes vitam et
naturam que nalem facultatem excedit
meminit viij iohes in Cam'ca Si in
luce ambulamus sic ipse in luce ē so
cietatem h'emus ad inuicem Cu
stodiam igitur illam ex q° ē necessaria ad cu
stodiam eam sp' · i · perfecte h' ē deum dili
giam perfecte dilectione Sicut ut dt d'nus com
sius q' iml sit aīme qd' ipi deo non
vinceret inl q' b' nō incoeparet inl
sit aīme q' d'no a dee nō formaret
nō peteret nō volnaret qr a de
d'nus acutissimus ē Lite ad qn
tam iste perfectionem inuita ista aspirabat
nec volunt ab ea excidere io nō solū
dicit Custodiam legem tuam sp' in se
clz · i · cōdiu viso · aug' · i · q'mdiu sum
h' scilicet Et in alterum scilicet qd' dicitur
scilicet seculi · dicit aug' · nō ideo h' d' ut i
sclo futuro precepta sic h' accepti sum'
que custodiamus Sz ipam legis
pleitudiem h' ē caritatem sine ullo ti
more fruabimur qr et deum tū videbimus

plenius aadbimus. Ergo elicio p[ri]mo
q[uod] iste credidit se victim in eternu[m]
et unito q[uia] h[oc] promisit homi[ni]b[us] deus
d[icens]. in regatone homines erunt sicut
angeli dei. dicit aug[ustinus] incredibile e[st]
q[uod] mortuus e[st] eternis q[uam] ut in
eternu[m] viuet mortalis. Fu[it] tene[re]
et h[oc] teneamus. Scd'o q[uod] iste credidit
caritatez vie euacuari no[n] posse q[u]a
quez h[oc] aauit illac amare intedit
vnde .i. Cor. xiii. Caritas nu[n]q[uam]
excidit. Et ro[ratio] q[uia] ex q[uo] caritas e[st] ac[tus]
dei modo p[er]ficta amati no[n] tollit
amoz s[ed] auget ut dicit b[ernardus]. Tercio
eliat q[uod] credidit iste exhac vita in
melius deuenire al[ia]s eni[m] no[n] aspi
rasset ad h[oc] ut h[oc] amado illuc ac[c]ederet
nisi tuc sic amado p[er]fectior e[ss]et. Vnde
i[ter]u[m] Cuz venit q[uo]d p[er]fectuz e[st] euacuab[itur]
q[uo]d ex p[ar]te e[st]. Quib[us] sic dictis p[ro]b[at] h[oc]
tercia q[uaest]io. multo p[er]fectius ma[n]da
tuz caritatis implebi[tur] in p[at]ria q[uam] mo[do]
implet[ur] in via. R[espon]s[i]o e[st] Co[m]pletius aab[itur]
q[uam] nu[n]c aab[im]u[s]. amor ei q[uem] nu[n]c ad
deuz h[ab]e[m]us e[st] multis p[er]mixtus
ubi erit purus. h[oc] e[st] timore op[er]a admi[ni]
timore cautele ubi erit securus. h[oc]
sepe e[st] in solo h[ab]itu i[n]sperit in actu
h[oc] sepe interrupit[ur] p[ro]p[ter] fragilia nr[a]. ibi
nu[n]q[uam] interrupiet[ur] s[ed] erit co[n]tinuus
et b[ea]t[u]s Tomas in scripto t[er]tii dedicit
istaz q[uaest]io[n]e b[ea]ti in p[at]ria s[ed] totuz s[uu]m
mod[um] deuz dilig[unt] et s[ecundu]m s[uu]m totu[m] pos
se sic q[uod] nichil deeo q[uo]d s[un]t a[ut] possunt a
di[vi]na dil[ec]tione abstrahunt h[oc] a[utem] in via
e[ss]e no[n] p[otes]t. [Er]go q[uaest]io va[let]. Co[n]t[r]a et
si nichil e[st] de e[ss]encia dei q[uo]d b[ea]ti i[n] p[at]ria
no[n] diligant tam[en] di[vi]naz e[ss]enciaz s[ecundu]m dil
lectio[n]e no[n] co[m]p[re]hendunt ro[ati]one p[er]fec[tionis]
eius q[uia] totaliter et vident et diligunt

et totuz q[uo]d e[st] deus diligu[n]t. S[ed] tam[en]
nec vident nec diligu[n]t illo modo
q[u]o ip[s]e e[st] visibilis et diligibilis
q[uia] lux eius et bonitas e[st] infinita
et ideo ab alijs no[n] ita e[st] diligibilis
sic a se ip[s]o et sic nec co[m]p[re]hensibilis
Co[n]t[r]a in modo nobiliori ta[men] p[re]ce
pta que respiciunt dil[ec]tio[n]ez dei imple
bu[n]t[ur] in p[at]ria q[uam] in via nec obuiat
h[oc] q[uo]d dicit ap[osto]lus fidez euacuari q[uia]
p[re]cipit[ur] s[ecund]o p[re]cepto q[uia] h[oc] soluz veruz
est quo ad mod[um] cognoscendi. Cogni[ti]o
eni[m] eoz que s[un]t fidei ibi remanebit
s[ed] clara. Sic e[st] de spe que p[ri]mo p[re]cep
to innuit[ur] dicit b[ernardus]. spes quo ad p[re]
tensio[n]e a[ut] expectatio[n]e no[n] manet s[ed]
manet id i[n] q[u]o i[ps]a expectatio funda
bat[ur] que no[n] e[st] aliud nisi ordo e[t] p[ro]por
cio hominis ad illa rez h[ab]ita quoruz
dum h[ab]ebant[ur] erat spes. Ergo per
fectius cognosce[mus] et illa que expecta
bamus tenebim[us] e[t] amplius ut iaz de
ductuz est aadbimus. Se[cund]o q[uod] p[er]fect[ius]
di[vi]ne p[ro]p[ri]etati s[er]uiem[us] q[uo]d e[st] ado[ra]tio[n]is
p[er]fectius di[vi]ne [ve]ritati insistemus q[uo]d
e[st] sc[un]d[u]m p[re]cepti e[t] p[er]fectius in di[vi]na ioc[un]
dabim[ur] bonitate q[uo]d e[st] terci[um]. vnde
tu[n]c erit sabbatu[m] ex sabbato. et sic sep[tu]a[gint]a
dicit de q[u]atuor a[n]i[m]alib[us] e[t] de se[n]iori
bus q[uod] sta[n]t ante thronuz dei inspi
cientes veritatez cadit in facies suas
adora[n]tes p[ro]p[ri]etatez et cla[m]ant alter
ad alteruz S[an]c[tu]s S[an]c[tu]s S[an]c[tu]s d[omi]n[u]s
qui erat e[st] et venturus e[st] laudantes
bonitatez. Co[n]t[r]a et si sic h[oc] in ade
[qu]o ordo recipitur in p[at]ria. tam[en] erit
illius ordinis co[n]su[m]mat[i]o p[ri]ma p[ro]b[atio] e[st]
anselmi in quodaz suo tractatulo
q[uia] sic dicit d[omi]n[u]s ex q[u]o p[ri]ncipiu[m] e[t] fi[n]is
io ut p[ri]ncipiuz monet nos e[t] ut fi[ni]s

nos monet ad se. Gratia monet nos
tamen monet intellectum aliter igitur intel
ligimus quod monemur et ad quod mone
et si intelligimus et amamus quod in
telligimus. Et si amamus intimum i
psum ut inamabile excelsum et sup
ste intimum te festinamus si festinam
motu validum intendimus. Gratia autem
validum motum intendimus nisi tamen
quousque toti in toto efficiamur toti
a toto comprehendamur toti a toto affi
ciamur toti a toto circumscribamur. sic
quod nobis non sapiat nisi deus in no
bis non videat nisi deus ex nobis
non amet nisi deus qui est omnia in omnibus
et hec iam est amor consummatus. Tertia
elicito quod supra omnis boni sive nature
limites extendet. Unde anselmus dicit sic
quod in eis natura pereat sed ut in eis
solus ille appareat qui solus vere est
et ponit exemplum de illuminato aere
qui non apparet sed sola lux apparet
que regnat in eo. Quarta ultimus
elicit quod in omnibus que supra sunt
beatitudinis conspiciet obiectum. quia
deus enim tanta divine virtutis infusum
vita hominum dacia facta est omnibus ut sic
omnibus manifestabitur ut nihil eis
liceat preter eum sive in corporibus
sive in cordibus sive in intellectibus
ut solus deus appareat in omnibus.
unde Job dicit: In carne mea vide
bo deum salvatorem meum. ac si diceret
tanta gloria futura est in corpore meo
ut quemadmodum nihil mea apparet nisi
mors et corruptio ita in vita illa
nihil in ea apparebit nisi solus
deus qui vere vita est incorruptio et immor
talitas et sic de carne qualis putas
gloria futura est in mente. dicit Gregorius

Sanctorum corpora ibunt in tantum. sed in
intellectum. intellectus in deum ac per hoc to
ta ipsorum natura in ipsum mutabitur.
Et ad hec iste aspirans dicit. tuam le
gem custodiam etiam in seculum seculi.
quod dicit ambrosius hic. arbitror quod hii qui in
celestibus siti sunt sed veram legem cul
tum deo deferunt et dicit quod hii legem in
exemplari custodiunt id est a summe veritate.

Et ambulabam in latitudine
quia mandata tua exquisivi. Su
pius custodivit divinam legem supra. hic iam
ostendit quod hec custodia sit quedam ambu
latio non inanis sed deducens ad dominum
felicitatis. vel sic. dixit de legis divine
perseverancia de custodiam supra. hic docet
illius legis in quia ita perseveranter
egit latitudinem. vel sic prout conti
nuat augustinus. Superius usus est ordine hi
iam utitur narratione. petebat enim ho
dei superius adiutorium gratie cum dice
bat in iusticia tua vivifica me. ve
niat super me misericordia tua. consilia eius
autem dicit Et ambulabam. non enim dixit
et ambulabo nec dicit. et ambulabit
sed et ambulabam. quia nec optative loquitur
nec promissive sed narrative. vel sic. su
pius petivit multiplex divinum auxilium
hic iam ostendit illius petitionis magis
sterium. ostendit enim se fuisse in omnibus
petitionibus exauditum. dicit augustinus. osten
dit qualis per illas petitiones factus fuit
dicens. ambulabam. loquebar medi
tabar etc. vel sic ut Glosa continuat
Superius petebat etiam fidei confirmacionem
et ambulatorem per legem. hic iam tamquam
gratia consitetur se in quibusdam suis me
bris accepisse que peciit et persuadet
largiri alia aliis pro quibus pe
tit. et ita ipse vult quod isti versiculi sequentes

In mandatis legis sit in latitudine ambulans

tes sunt ptm gratiarum actionis et ptm petitionis. Et mo qd h pro hymni vsiculi declaratione Quotrum ambulando sit in mandatis legis absque pctum artitudine et in latitudine vn qd qd sit vera pz ex isto vsiculo quih tria enarrat et quia ea in laudem di pnitiat ut pzbit tria expoicoz z possessit probari in legis mandatis nec e standum nec retrocedendum ut dr vnar. go ambulandum. Et qz libe iea ambla exq e lex pfte libtatis go sine restitione et p gns libere. Et qz sapient qz acceptus e deo minister intelliges go qd vera. Ad o ar i lege dei e qmestedim ut pz de tote platinis. et pceptum sabbati qetez iniugit. go mea no sp ambland Silr lex limitat et restringit ad tri apa z prohibendo alia abstrah volumtati ptez libtatis et p gns z latitudinis. Et qno legis imple tom legis latitudo compete. exq eaz saluator vocat viaz artaz et angustaz. Et z no vi qnare plus eet ambulad sapient qr hmlit vel p ciaz vtutez. vi ig qp qd poib sins pntis sit fla. Et diuidit ista lra in quatuor f qp quatuor sr in qnb petes exaudit est pri ex ondit se hre legem libertatis sine restitione. z pdicare vbuz vitatis audact sine cofusione intrepide ibi loquebar. z medi tari mandata salutis cu delitatoe ibi. Et meditabar. qrto pfice opea vtutis expolitione ibi. Et leuaui manus meas et consecutus e libtatez comisatoris in ambulando oris in loqndo cordis in meditando. opis in

manus leuado. pma ps dnni qr pmo expmit libtatez comisatois z tagit tom libtatis ibi qr mada ta. dicit go ambulabaz. q. d. non re manebaz. qnit aug in libro de no uo cantico. qms e qm remaz et rn det qm no profitit. qm se pntat ee sapientez. qm dicat sufficat michi qd sim. Cu tam no sufficiat ho qr sit. s reqnit ut bene sit. bn a ho te est cu sno tendit in illuz a qno est. Exqno elicit qp a nata quodam degenerat q remaz in se et no am bulat. Ro qz no sit creatus e homo ut eet finis simpnus h ei e spuz solius dei et io dicit aug in libro de totmeta. noli amblare p hoiez s p enz ambula q fecit hominem ab eo qm fecit te noli desice qr sic nec desicies a te. ambulabaz. q. d. no retrocedebaz. Dicit aug ibidez. qs e qm retrocedit. Et rndz q ex bono et sto pposito deuoluit ad iniqtates et iniusticias. et valde malum est hq qp uxor loth ut retrospexit qd euasit pdidit et in statuaz salis e versa ut sno exemplo fatuos co diret. Ex qno elicit qp retrocede tes a via vitatis degenerat ppr dicit petrus in can ca. melius e rat illis viaz vitatis no agnosce qm p agnitaz retrorsum conuti Valde em relapsus nocius e qr incidat vnde nouissima talia fiut peiora prorib. ambulabam q. d. no errabaz vs pressus tene bris ignorantie. Dicit aug. qs e qm errat. Et rndz. heticus q reli cta via vitatis p desertuz latro cinat et aias captiuat z ipedit

ne ad p'cia͂z valeat p'neme͂ et he
retici valde ca͂ve͂ sunt nocivi q͂a
valde sunt contagiosi · ergo beda
dicit bonu͂z esset ut lege p'viti grā͂z
q'ereret salvatoris ¶ Ex q'no eli
cit' q' errantes declinant a doctrina
catholice veritatis · ergo iohis · xii° ·
du͂m lucez h'etis credite in lucez
ut filii lucis sitis ¶ Qui eni͂ in lu
ce ambulat no͂ offendit q' scit q°
vadit · ambula͂baz · q · d · no͂ cade
ba͂ vz in cu͂paz mortalez cul
paz et q'nit aug' sup ps · z · qui s
est qui cadit et r'nde͂ cadunt q̄
spem in h' seclo ponu͂t · h͂ ei͂ no͂
h'ent q'no consolent' ¶ Si eni͂ fo͂is
exierunt ablatu͂z e͂ qd' inteba͂t si
intra venit' nich͂il inveniu͂t
nisi male conscie͂ fuimi͂ · Et vita͂
dus e͂ h'omi͂ casus q' ex ipso sol'
no͂ p't resurgere ¶ Ex q'no eliat'
q' cadentes relinq'nt viaz di͂ne
legis q' di͂na lex prohibz a casi
bus p'ctōz · ut q' dicit ap'lus · qui
stat videat ne cadat et cadit h'o
tu͂nc qu͂ simplicez desit ¶ Qui ei͂
ambulat simplicit' ambulat
confident' · p'ov' · x · ambula͂baz
q · d · no͂ deficiebaz q' valde eraz
sollicitus q' req'rit deus ut q'lz
sollicite amblet cu͂ deo suo · am
blabaz no͂ p'ticitaba · ac si dic'et
valde fui cautelosus contra o͂s
ex q'nb' possent p'icula eve͂nire
salutis · unde p'ov' · xxii · noli esse
amicus h'omi͂ iracundo neq͂z am
bules cu͂ h'omine furioso et seq'r'
¶ Qui tetigit picem coinq'nabit'
ab ea / ambula͂baz · i · no͂ p'otrah͂e
baz moraz in bona co͂v'satio͂e ma͂

et co͂v'satio͂z offensiva͂z fugiebaz
iuxta id p'ov' · iiii · du͂caz te p' semi
tas eq'tatis et se͂ no͂ arcta͂bu͂t'
gressus tui · Ex q'nb' cz q' multa
sunt circa ambulacōz abicienda et
multa h'enda / h'endus e͂ ei amor
dei et abiciendus p'ximus / amicada
e͂ via veritatis doctrina catholica lex
di͂na sollicitudo cautela et co͂vi
satio bona ¶ Justus sic expeditus p̄
h'et co͂cl'o p'ma / in lege di͂na de a͂
bulacō e͂ valde lata · Ro͂ q' e͂ a do͂mib'
du͂ab' positōnib' · ergo h'abz illa de a͂
bulacio magnaz latitudinez q' una
du͂a facit artitudinez q' si e͂ in ante
et no͂ in retro iaz e͂ artitudo ꝫ h'c q'
declarat' p'mo de illis duab' positio
nib' sursu͂z deorsu͂m q' lex di͂na
respicit sp'ualia opa que desursu͂z
sunt et etiaz corp'alia que s't deorsu͂
dicit eni͂ du͂m di͂n tuu͂z adorabis
qd' e͂ op'us sp'uale q' adoratio dei
qui sp'us e͂ d'z fieri in sp'u et veritate
Et dicit co͂seq'nt' · honora p'rez tuu͂z
qd' e͂ corp'ale q' talis honor co͂sistit
p' magnu͂z aliq'tu͂z in exhibitione
corp'alis honoris servicii et etiaz
subsidii si indigz ¶ Et p'z de ambulatio
de uno ad aliud q' sic d's adorat' q' e͂
p'ncipiu͂z · sic et p'r honorat' q' p'nci
piu͂z e͂ suo mo͂ ¶ Ex isto p'z q' qui
p'ntes inh'onorat q'nodammo du͂m
inu͂z h'onoz videnť minuie͂ q' cu͂
h'onorandi parentes egredit' ex cā
h'onorandi deu͂m sic iaz dictu͂m e͂
et sic xp'us arguit iudeos q' fecerunt
statutu͂z q' h'onoratōz parentu͂z d ·
et irritu͂z fecistis mandatu͂z di͂nu͂z
p' traditio͂m vestra͂m ¶ Scdo͂ p'z q°
de illis duab' posicoib' dextz sinistz

qz ꝓ bnax· bona dextre sunt eterna·
bona sinistre sūt tpalia· et utraqȝ
respicit lex diuīa· dicit enī de eternis
memento ut diez sabbati sanctifices
qz ibi pcipit' iocūditatē eternis
et quies / de tpalibꝰ vero dicit nō fur
tum facies / ibi enī dr' nō quod dȝ
homo cōuertere cū tpalibꝰ qz nō dȝ ea
augere p aliena· ꝯ minime largi
endo ppa Et pȝ deambulatō de vno
ad aliud / qz quicūqȝ quīt suauita
tez eternis nō afficit' temporalibꝫ
sic nec ppris nec alienis ¶ Ex isto ar'
quicūqȝ cupiūt aliena eternis
que sunt bona ppa nō quiescunt
quies enī cū nullo pctō mortali sta
re pt Et btūs aug' dicit pctm̄ furti
esse contra naz· dicit enī sic Cūmis
fur aliuz patitur equo īmē Et go
dicit / furtuz punit domine lex tua
scripta in cordibꝰ hoīm quaz nulla
delet iniqtas ¶ Tertio pȝ qº de illa
deris positiōnz ante et retro Re
tro enī ondit visibilia et an' inui
sibilia et vtraqȝ respicit diuīa lex
qz ut ap' dicit / inuisibilia dei p ea
que facta sūt cognoscitur / Vnde dt
lex 2º nō assumas nomē dei tui in
vanuz ibi ut's dictū ē pcipit' fides
que ē cognitio quedaz inuisibiluz
et arꝰ nō apparentiū rez cū sbē
desponsatō nē hūane ad īa in v
nitō supposito / de visibilibꝰ vō dicit
Nō mechaberis· ibi eī pcipit' hōe
stas psone q' in coniugiuz accipi'
nupcī iō apli· tanqm̄ vasculo infir
miori impartietes honoz· Et pȝ de a
bulatō de vno ad aliud / qz quicūqȝ
gt' inuisibilia vacat ille visibilia sūt
appendere prout sūt appendēda qz ipa

visibilia sunt quedaz rerū inuisibiliū
figure ꝯ signa ¶ Ex quo pȝ qꝫ adulte
rantes carnalit' rez inuisibiliū per
mūt honestatez qz ipi inhonorant
matrimoniuz qd' ē sacrm̄ magnuz i
xpō et eccīa Vnde nō gratis dt aplus
viri diligite uxores vras sic xp̄us
dilexit ecctiaz· glo· in institutē scīta
te et absqȝ ulla cōtaminatōne· Vel
posset compleci' ista deambulatō expli
cari ex quad' originatōne ꝯ dependē
cia pceptoz 2e tabule a pceptis 2e
tabule prout ponit alexand' de ha
in scripto tertio· dicit enī sic· qz lex grē
est lex fidei· respicit enī lex fidem
trinitatis et fidem assumpte hūani
tatis adeo Dedo go pceptoz pme
tabule accip' ꝯ fidem triuz perso
narz in se Cūnō ei pre ē principiū
filij et vtrqȝ ē principiuz spūs sancti
sic pmuz mādatuz ē de adoratiōe
rōne principij· scdm ē de honore
qm dȝ exhiberi ipi sapiē ꝯ vītati
que appricat' filio Tertiū respicit
consūmatōz ad spm sctm qz ē de
honore scificatōnis spūs sancti·
q' significat' p sabbati scificatōz
Et quō apte est ad filiuz et ad spz
scm respectus ita adoratio pris ꝫ
aspcīm ad honoz sue sapiē impē
dendz et ad conseruatōz scifica
tōnis spūs scī· qz nō adorat' pat'
si dehonorat' sua sapiā et vītas
Dȝ ei prez adorare in vītate· nec
adoratur si fit cōtumelia spūi scō
qz pr adorari dȝ in spū scō Et sic x'
arguebat iudeos qꝫ honorarunt
prem̄ dm̄ et ipm̄ inhonorauerūt
d· Ego honorifico prem̄ meuz et
vos inhonorastis me Et qꝫ dixerit

eius hic demonium qui tamen erat
plenus spiritu sancto. In 2a autem tabula
ordo preceptorum capitur ratione ymaginis
homo enim quintum quando inter proximum
creatus est ad ymaginem trinitatis
unde et ratione huius quod est ymago dei
est debitum. Et ratione humanitatis
assumpte ideo ergo primum preceptum secunde
tabule est ideo primum preceptum prime tab-
ule sicut iam dictum est. Dicitur ei ad om-
dem quia est principium sic tenemur ho-
norare parentes quia etiam sunt principium
nostri quia si non per eos non essemus. Quo-pe-
nes autem rationem filialis honoris quod
est honor divinitatis cum fide humani-
tatis. Vitis enim de terra orta est ac-
cipiuntur quattuor precepta secunde
tabule. Trina enim dei filius deus
est et homo et honor summe trinitatis im-
peditur quia deus ideo et proximo qui
ad ymaginem trinitatis factus vi-
tis exhibeatur igitur non falsum testi-
monium dices. Ex ratione fidei assumpte
humanitatis alia tria recipiuntur.
Tria enim filius in unitate persone
assumpsit humanam naturam ratione istius
quibus tenemur illam naturam servare in
proximo igitur non occidas. Et ratione
eiusdem tenemur quintum servare illa
que faciunt ad multiplicationem illius
nature ut est coniunctio legitima ma-
ris et femine quia aliter illa natura
servari non posset in proximis
igitur non mechaberis. Et ratione eiusdem
tenemur quintum conservare omnia ad
vitam proximo pro sustentatione
proximi quia sine talibus natu-
ra bene conservari non posset
igitur non furtum facias. Quo-penes
autem honores sanctificationis

spiritus sancti accipiuntur ultima duo
precepta de concupiscentia. Sicut qui vult
quietare animam suam in spiritu sancto
non habeat concupiscentiam nec ad alie-
nam nec rem nec ad alienam uxorem
quia huiusmodi concupiscentie vexant animam et
auferunt ab ea quietem. Hec Alexander
Circa deambulationem in lege divina. Iste
ergo de se dicit et ambulabam i. precepta
ex fide qua originatur implebam quia
aliter ipsorum impletio non deserviret sa-
luti. Omne enim quod non est ex fide peccatum
est i. inutile ad salutem. Vel ambu-
labam i. precepta secunde tabule im-
plebam habendo respectum ad obli-
gationem que ex preceptis prime table
procedit. Et sic iste ad precepta prime
tabule accipit obedientiam ex fide et
ad precepta secunde tabule obedientiam
accipit ex rationibus implendi prima
precepta quia sine obedientia fidei non
est invenire iusta et sic deambu-
lat a fide ad opera adorationis et
ab operibus adorationis ad opera
venerationis cum illa que adorat
in deo veneratur in proximo et ex-
inde ad opera reformationis quia alio
ordine homo simpliciter reformationem
non habet nisi cum bene fuit ordina-
tus ad deum et ad proximum. ¶ Sed quare
electio primo quod talis deambulatio
non erat tempore innocentie quia tunc homo erat
perditus spirituali mente et nulla in eo
erat concupiscentia inordinata et ergo non
erat necessarium ut tunc darentur hominum
aliqua signa que precepta restringerent
a concupiscentiam. Secundo electio quod non erat
tempore legis addite i. ad naturalem ap-
posite quia tunc non addebatur aliqua de lege
nisi prout erat facta inordinatio

alicuius potestate ipsius anime vnde
alexander dicit quod ante diluuium
valde viguit inordinacio concupisci
bilis ideo tunc data erat illa lex Gen
iiii· subter te erit appetitus tuus et tu
racione· hac lege rupta viguit inordina
cio irascibilis quod post diluuium filii
noe voluerunt edificare turrim vsque ad
celum vnde tunc data est lex ordinans ira
scibilem erga proximum dicens· Carnem
cum sanguine non comedes in detestati
onem homicidii et horrorem effusionis
sanguinis Et postea secuta fuit inor
dinacio racionalis tempore abrahe· quod tunc fere
omnes ydola coluerunt/ vnde data erat
tunc lex circumcisionis in signum reuoca
cionis populi ad adoracionem dei vnius
Et tunc cepit populus venire in vnam fidem
et in vnam conuersacionem· illa fides pri
mo erat probata in egipto per aduer
sitates et confirmata in educcione
et per desertum per signa et miracula
sic quod nec aduersitate nec aliqua fal
lacia a fide et cultu vnius dei pote
rant seduci et tunc primo data erat
lex x mandatorum in qua talis ut iam
descripta est hic deambulacio ¶ Et ex
istis habetur quod nullus potest hic facere
talem deambulacionem in lege nisi sit
de fide probata et firmata Et ideo
solum talibus huiusmodi lex est concessa
Et ideo iste primus tamquam aduersarius e
tabat pro fide i· et dicebo/ dominus in cer
tamine obtinuit fidem i· ne auferas
Tercio legem datam custodiuit ad
probandum fidei firmitatem i· et custo
diam Et primo iam dicit Et ambu
labam· sed quod in lege veteri non erat
deambulacio ita lata et ita libera
quod timore penarum premebantur

et eam ut plurimum seruiliter obserua
bant/ ideo iste respiciens ad libertatem
fidei in noua lege non solum dicit
ambulabam· sed addit in latitudine· et
notatur hic illa que facit latitudinem
in adimplecione diuinorum mandatorum
primum est velocitatis in hoc cum dicitur ambu
labam valde velociter quando dicitur de animalibus
ezechielis/ primo animalia ibant et non
reuertebantur cum ambularent· Secus
de pigro qui sic ostium in tardine sic
vertit in lectulo suo ut dicitur in prov· et
de illo qui manibus arrepto aratro
retro spicit· Secundum est spiritualis leticia
de velocitate habita/ vnde contra an
gustiatos et tristes dicitur hic in latitudine
spiritualis leticie iuxta illud Gaudete et
letamini qui in tristicia fuistis Et cum dicitur
luce vltimo· qui sunt hii sermones quos
confertis inuicem ambulantes et
estis tristes Tercium est vera obediencia
de qua dicitur hic quod mandata tua quibus
semper est obediendum iuxta illud in auditu
auris obediuit michi Et contra dicit et
mandatis tuis non obediuimus· et ma
le quod omnis maledicitur qui declinat
a mandatis dei Quartum est sapiencia que
est diuinorum mandatorum cognicio cum quo
dam sapore· ideo dicitur exquisiui iuxta illud
mirta Super senes intellexi quia man
data tua exquisiui· Sapiam eius scilicet
exquiret sapiens eccli xxxix· ¶ Et ex ist
infero correlarie quod in via peccatorum licet sit
latitudo tamen illa vera esse non· patet
per hoc quod dicit glosa super illud ezec
ii· Confusa est que concepit eos dicens
vadam post amatores meos qui
dant panes meos michi et aquas
meas in lanam meam et linum
meum oleum meum et vinum meum

via pctorum a concupia incipit dat
pmo Concupia cum concepit pit
pctum quaz sequitur inpudencia p
cati · vnde dicit ieru vadam iuxta v
Jeremie iii · frons meretricis facta
est t no e · demones enim amatores
dicuntur qz ad vicia nos inpingunt
conplentes desideria nostra · vij dant
panes · i · instrument rerum temporalium
iocunditates · dant aquas · i · inge
runt ad votum carnales lasciui
as · dant lanam · i · secularis vite sa
enciaz · dant lynum qui insinuant
istaz curiaz que sinuose sunt sub
tilitates · dant oleum qui instruunt
quomodo debeant adulari ymmo
ppinant illis quos libidine inebri
ant hec ille · Ecce latitudo z progres
sus inualis · Et bs bnax⁹ maiorez
addit amplitudinez dicens qz ista
que anteposita sunt sunt quedaz
preparatos viarum ipsorum demonum
ad nos · Quin dicabus viis nos ag
grediunt pmaz dicit ee presumpcioz
secundaz desperacioz in quas incidunt
omnes qui operantur iniquitatez
Ymmo gradum ponit dissimulaz
qn enim homo videz ppias iniquita
tes et infirmitates et inutilitates
et blanditur s et parcit s et existimat
se ee aliquid cum tamen nichil sit
iam se seducit · Scdos gradus est
ignorancia sui qn enim homo sibi
in primo gradu tepuit peisonata
qz super est nisi ut vulnera tecta non
videat · vnde et si ab alio vulnera
sua ostendunt statim contendit ira
no esse vulnera qz conuersus ad
verba malicie excusat excusacoes
in pctis et sequitur presumpcio
Quinto ei vererbit mali facere qui
malum presumit defensare · Et qz
adest malus angelus impellens z
psequens se presumpcoz viciorum
profunditatez et contemptus · sic dicit
scriptura · impius cum venit in profu
dum viciorum contempnit · Ex hiis dein
ceps urget super eum puteus os suum
qz huiusmodi hominez contemptus tradit
inpine · inpinia inpudencie inpu
dencia obstinacoe firmatur et hoc est
pctum quod nec remittitur in hoc seclo
nec in futuro · Et dicit Bernardus
Quinquaz viis sit demonum ad hec
unus spus factus est cum eo · hec ille ·
Ex quo patet qz in via viciorum progres
sus finez non habet nisi in dampnaci
one finali in qua illorum qui diu
odiunt superbia ascendit semper nec vz
argumentum non est ponendum su
mmum malum · Ergo arctita e via pccā
torum qz vltimo malo posito qd est
obstinacio a inpinia finalis ad hec
mala replicari pnt et restringi z
augeri z ampliari sic qz pt homo
in dampnacoz multiplicius deuenire
Et dicit 2a ps totum qz talis latitudo
vera ee non pt · Rō qz artissimum hz
finez z ptremaxime angustum · a sic
namqz omnia denominacoz accipiunt
Cistis sic positis sit hec conclō 2a
et si deambulacio in pctatis suam
heat amplitudinez semper tamen q
busdam angustiis coarctatur · ppqd
dicitur in libro Sapie · ambulauim⁹
vias difficiles · vnde gregorius vbs dicit
Concupia si delectat in malo tamen
exinde confunditur consciencia · Si
inpudencia aufert timorez ad hōies
et reuerenciaz addens tamen habet
ignominiaz admixtaz · Si est in
tpalibus iocunditas tamen ibi est
maxima inquietudo · Si sit lasciuie
et gaudia illa hnt admixtos dolores

via pctorum

Si e scita ad cuius illa hit anxieta
tez de contigentib' aduersis. Si e
sibtilitas illius sciencie illa habz
continuaz plenitudinez qz bona
que congregare scit impetuz sta
bilire non pt. Si sit adulari ipa fli
tas pena e b'. Si adest libido qz sati
are non pt ctinuaz esuriez habet
et nuc dicit sufficit. Et quid vale
pt in malis libertas cu quo illius
finis e captiuitas extrema. Vnde
Ozee ii. dr Statuaz eos velut terraz
in via .i. ab omnibus bonis opibus
sterilez et interficiaz eos in siti .i. in
ardore concupie ut qui in sordibus
est sordescat adhuc. Apoc' vltimo
Et statuaz eos s' diez natiuitatis
eorz .i. miria mea et in ptis suis
morient' omis eni nascimur filii
ire. ad Eph' ii. Et ponaz eos quasi
solos perclusos societatis diuine iux
illud Math' xxv. discedite a me ma
ledicti in ignez eternuz h' Gorra in
expositione morali v' supra. Ex
qua concone elicit' q multitudo
transeunciuz no remouet artitudi
nez istiz viaz qz licet multi va
dunt per istas vias et ppl'z dicitur ee
via lata tamen omis incedunt in ex
tremaz artitudinez qz via ista ut dicit'
Math' vii. ducit in pdicioz ergo dt
Crus via lata pdicionis dr qz stul
torz infinitus e nus, e tn arta
ppr angustiaz sui termini in quo
omis mali omnib' bonis puabunt'
Scdo elicit' ex hac concone q vi
a iniquitatis plus dicenda e arta
qm lata. Est eni lata ut Crus dicit n
amplitudine potentie s3 licencia su
pbie effrenate que ad omnia illi
ta frenuz laxat modo h' no e actu
potentie s3 potius infinitatis z ipo
tentie qz ut vult Sinar' aq ad cun ca
dunt in hac libtate q etiaz n adiciunt
ut resurgunt. Sete aduertend' q via
pdicionis possumus dice artaz ex du
ab' caus' pma e qz vndiqz circumdata
est quibusdaz angustiis afflictioi
bus et sollicitudinib' iuxta id Iob
xix. semitaz meaz circumsepsit et tra
nre non possum z Ecclis ii. dr q deus
dedit afflictioz pctorib' contra se ex
citaient. Vnde sup illo Ozee ii. sepi
am vias tuas spinis dicit Gorra
peccatis occurrunt iaz oppressios
extrinsece iam intrinsece. Prima in co
cupiis inueniunt punctiones dolor
in desideriis diuitis obiectos. Sit ut
q mali quercat inuenire no pnt
et tot sepe veniunt anxietates quos
suas semitas circumtenit ppr via
impioz dr ee complantata lapidib'
ppr diuisitatez impedimentoz. Ex
quo car' pmo q mali sepe no dedu
cunt quod volunt, Scdo q in malo
no omino liberi sunt, Tertio q usius
coditionib' fp peiorunt'. Prima ut
Gorra ponit dyabolus in omnibg
aliis peccatib' bona que ex extimat
s3 hos explices vz cupidos supbos et
luxuriosos comedit qz eos sibi per
multiplices suggestiones incor
porat et ideo quasi dicitur comedere
terram quasi semez quasi carnes.
Scdo possumus ex ista causa dice
viaz peccanciuz ee artaz qz quasi
mitti dei orptis homo volens ire
ambulare no pt et compell' ambu
lare in via dei ut pz de filio pdigo
et mh' valde incoedit cu pctorib'
agitur qz qn inueniunt vndiqz a
gustias redire ad dm cogunt' vtz
de paulo in actib' aplor'. Et h' iste
considerans noluit in hac ambu

lare latitudine qr valde periculosa
et penalis e. Est em latitudo prauaricationum. latitudo transgressionum
latitudo violationum fidei promissorum votorum mutatorum mandatorum
dei quorum ut dicit Bernardus sup salutem custodia et contemptus mortem
sempiternam operatur Qz dixit se
ambulare in latitudine dominorum
mandatorum dicens. qr mandata
tua exquisiui v iaz tractandum e
nobis de latitudine vie ad beatitudinem
Circa qd aduertendum
q via bona dr arta qr sta conuersionem valde durus cz occupari. dicit
ei Gorra v s. Omnia que ex misitibus prosperis colligebant latius sunt diluenda. Quae ex spectaculis mundi et conuentibus eueniunt in amaritudine solitudinis radenda sunt Et valde durus s dz esse
quem nulla mutatio de aduersis
deterret in prospera pergliaz vanaz
et qui ab animo omnem torporem dz
reicere. mouit animo omne qd e hic
iocundum mori dz a cunctis corde amore seculi ex quo dementiam hauserat dz
remouere. et omnis carnalis affectio extirpari Et ad hoc saluator aspiciens dicit q arta via e et pauci
inueniunt per eam Ex quo elicitur q
no e impossibile p viam salutis ambulare qr q e impossibile apud
homines apud dm est possibile qui
potens e omnia facere. qui etiam de
lapidibus pt filios abrahe suscitare. Scdo elicio q difficultas nulli
inhibet via pt prudicare si volt ambulare in ea Rs qr omnis difficultas
pt vinci vtique ex precedenti tertio vii
no obstante dimicia sermonis p
quam aliqui a sequela discesserunt
apli in via dm ambulabat nec ab ea
declinare voluit dicentes ad quem
ibimus vba eterne vite hes. dicit
tamen eadem via lata pp gaudium
q electos consequitur difficultate de
uicta. licet namque angustia sit in
expeditione mandatorum. tn qui ea
quis implet de hoc habet spalem consolationem. io. xvi. mulier cum parit tristitiam habet quia venit hora eius
cum a pepit puerum no meminit iam
pressure pp gaudium Sic etiam conuersio difficilis est s tamen gaudiosa qr et angeli gaudium hent de peccatore penitentiam agente. vnde luce.
xv. Epulari et gaudere oportebat qr
qui mortuus fuerat reuixit qui
erat perditus inuentus e. Sic etiam
semp ee in tribulacionibus graue est
s consolatione no caret vnde ille. li
benter gloriabor in infirmitatibus meis
ut inhabitet in me vtus x. Et quantum
het amplitudinis delectationi in virtutibus. Io. xiiii. Si diligeretis me
gauderetis vtique Et precipue in virtute caritatis que ut quedam gloza
dicit aliena bona sine labore sua
facit. Caritas em illum hundare virtutibus qui alienas amat Absit dicit
Gorra ut tanta possit ee delectatio
in vicijs quanta in vtutibus reperitur
Quanta est latitudo delectationis in s
mo mibus dei inveta illud. audiuit et
letata est spon. In operibus dei inv
illud. delectasti me domine in factura tua Item in spe eternorum luce
x. gaudete qr nomina vra scripta st
in celis Item in passione ad Gal
vi. Michi autem absit gloriari nisi
in cruce dni nri ihu x. Et in ipso dno
deo qr dicit aplus. de cetero fratres
mei gaudete in dno Ad philipp. iii.

Ex quibus elicitur quod latior est via vir-
tutum quam viciorum. Secundo quia maior est in
virtutibus delectatio et etiam quia ex omnibus
partibus in illa ambulantibus consola-
tiones occurrunt. Unde ille Si ascendero
in celum tu illic es si descendero ad infer-
num ades. Si sumpsero et cetera. Si resur-
gat adversum me prelium non timebit
cor meum. Si exurgat adversum me
castra in hoc ego sperabo. Dominus illumi-
natio mea et salus mea quem time-
bo. Dominus protector vite mee a quo tre-
pidabo. Ex quibus premissis potest sciri quod
tertia in via mandatorum ambulan-
tibus artitudo latitudinem prejudica-
re non potest. Secundo quia dei mandata imple-
tione sensualitas artatur sed ratio
dilatatur. Dominato enim sensualitas
magis restringitur a superfluitate
vanitatis excessu et defectu et de
quanto paucioribus contenta est de tan-
to ratio liberior est ad intelligendum
veritatem ad contempnendum mundi
vanitatem ad subiciendum sibi carnem
et ad insistendum circa affectum sicut
effectum virtutibus et operibus eorum.

Ex quo elicitur quod via vite et arta
dici potest et lata. Secundo ex consideratione et pro-
batione quia utriusque stat mea respe-
ctu diversorum. Propheta dicit eam latam
aspiciendo iudicium rationis quod utique
proponendum est sensualitati. Sed Sal-
vator dicit eam artam respiciendo
sensualitatem nam ut plurimum homi-
nes vadunt illam viam in qua ar-
tatur ratio et constringitur et pauci
veniunt ad perfectum dominium rationis
in quo ratio posset dilatari. Sed mag-
nam frequenter in arto illius pugne que
inter sensualitatem et rationem. Nam
non solum illi qui vicerunt car-
nem et subiecerunt eam rationi sunt in
via vite. Sed etiam illi sunt qui pu-
gnant resistendo ut carnem vincant
et eam subiciant rationi. Et non ergo via
perditionis dicitur esse lata quia multi va-
dunt per eam. Sed dicitur arta propter multi-
tudinem occupantium eam qui se pre-
mut et inquietant in ea. Sed via vi-
te dicitur arta propter paucitatem ambu-
lantium. Sed lata est propter occupantes qui
se promovent et unus cedit alteri et non
descendit nam et omnibus sunt pacifici ob-
nam omnes mites et humiles corde.

Ex quo arguitur quod via vite licet sit ar-
ta quo ad initium quia valde difficile
le est medium tangere tamen lata est quan-
tum ad progressum in ea. Proverbiorum iiii.
Dilatam te per semitas equitatis in hac quod
dicit semitas notat artitudinem
et sequitur. Quas cum ingressus fueris non
artabuntur gressus tui. Unde Gregorius
in pastorali. Via dei inchoantibus
angusta est et perfecte iam vivientibus
lata. Dura eis sunt que spiritualiter cum
usum proponimus et tamen omnis dei lectio
est dura ferre tempus. Unde beatus
Bernhardus in prohemio epistole ad
fratres de monte dei. Via inscrutabilis
vie mutatis in ingressu est delectabilis
et latitudo in progressu expecta-
bilis et arta in egressu dampnabilis est sum-
ma artitudo. Via
vero inmutabilis misericordia sive equi-
tatis est in ingressu dura. Unde psalmus
Propter verba labiorum tuorum ego custodivi
vias duras. Sed in progressu dulcior
est. xxiii. Nichil dulcius quam respi-
cere in mandatis domini. Sed in egressu
decora. Proverbiorum iiii. Vie eius vie pul-
chre. Subdit Bernhardus. Ingredientes
tamquam aurum in fornace purificat gra-
dientes sanctificat. Egredientes glori-
ficat. Et potest hoc declarari. Qui enim quis

volt viam vite ingredi multiplr
arctatur et premitur originali corru
ptione longa mali consuetudine
et illaz ac vicia contracta In mor
tificandi difficultate graue reputat
dimittere inuidiz amicos dese
rere contemptui se exponere car
nis delicijs renunciare et omnib9
vanis mundi gaudijs. dyabolo
resistere et eius temptationes fre
net enim omnia et huiusmodi conantur
eum a via vite repinere et ideo mul
tuz arctatur. Sz postquam illa preterisset
dequanto ea plus vicerit tanto liberior
erit Et hoc est quod videtur dicere propheta
ambulabam in latitudine quia man
data exquisiui. q. d. dequanto que
ro mandata seruare vel implere
detanto sum in latitudine et lib
ertate Romanorum vj. liberati a peccato s
ui facti sumus deo cui seruire
regnare est Ieronimus quis tanto li
berior est quanto paucioribus subdi
tus est et fuit liberrimus vtique est
qui soli deo seruit Joh. viij. Si enim
filius vos liberauit vere liberi eritis
Aug9. habe caritatem et fac quicquid
vis. quid est habere caritatem nisi ex
quirere mandata ad adimplendum
Jo. xiiij. Qui habet mandata mea
et seruat ea hic est qui diligit me exq
uirunt autem mandata dei secundum aug9 petendo
querendo et pulsando. luc. xj. petite
et accipietis et querite et inuenietis Secundo vero via p
ditionis videtur in principio lati
tudinem et libertatem habere. sed demum
arctatur Sicut filius prodigus
qui noluit esse sub patre et postea ad
hesit vni ciuium regionis illius
et seruiebat porcis. sic est de omnib9
inuidiantibus et nolunt enim iugo christi
constringi vt possint libere viuere
pro voluntate sua et postea vnius adhe
rent auaritie vel petiuine que sic arctat
eum et angustiat quod non potest alterius rei
vacare Vnde amb9 Constitue in
ana excludentem virtuosos agrum
agro copulantem vtrumque ibi et dilatum
an angustiam videtur quem tanta ipsa
non capit quam quantacumque spatia do
minus sue porrexit claudit cum angu
stis opinionis sue finibus cum quod li
non est satis non potest igitur dicere gra
diebar in latitudine. sic est in omnib9
alijs vicijs et cupiditatibus rerum tran
sitoriarum nam qui desiderat delectari
amore omnium mulierum postea vnius
meretricis vel etiam vxoris nexu iam
constringitur et arctatur vt vix valeat
respirare

Et loquebar de testimonijs
tuis in conspectu regum et non
confundebar. Supremus propheta am
blauit in latitudine mandatorum
hic iam illaz confitetur eteam exprob
rantibus eam. q. d. custodiui et etiam
late ambulaui iam illaz predico il
laz iam doceo iam expono non solum
sine cupientibus sed etiam exterminare
volentibus illaz. velsicut Gorta co
riniat Cuprius propheta confessus
est se accepisse gratiam ad operandum
dicens Et ambulabam. hic iam confi
tetur se accepisse gratiam ad predicandum
veritatis d. Et loquebar Velsic Supe
rius posuit primum statum sue petitio
nis. hic ponit iam secundum qui consistit
in dicendo verbum veritatis sine con
fusione Et modo quod hic pro declaratione
ratione vtrumque dicta sit predicanda sine
timore et erubescentia. Et quod sic vera
apparet ex versu isto in quo propheta
dicit se fuisse locutum in conspectu
regum et sic sine timore. et non con

fundebar et sic sine erubescencia
ep' rone dina no debet silencio trans
iri qr dicit aplus ve michi si no eua
gelisauero ergo pdicanda sunt omni
vnde illud · predica vbum optime
inoptime moum patia et doctrina
et illud Filij qui exurgent narrabunt
filijs suis ut cognoscant graco alta
Sz qr sine timore sunt pdicanda pz ex
multis locis ewangeliorum vbi xps
animando aplos ad pdicand' dicebat
Nolite timere eos qui occidunt corp'
Et ppha dixit Noli timere a facie eo
rum qr ego tecu sum · Sz qd erube
scencia pz luc' ix vbi dr qui me erubu
erit et sermones meos coram homib'
hunc erubescet filius hominis cum ve
nerit in ma · et c̄ Qno' sic arguit'
pctori dixit deus quare tu enarras
iusticias meas et assumis testam
meum p os tuum ergo pdicare illa est
facere contra prohibicoz diuinam ep
gs peccare qd nullomodo est faciendum
dum racione omis peccaminis si dixerit
qr pctm no habemus et c̄ Et quo sine ti
more e pdicand' ex quo sine eo nul
lus pt iustificari et sine timore go
sine humilitate sine unitate et pgnus
in supbia et inabusione et si sine
erubescencia go sine reuerencia
et p gs mo sine dissolucoe qd nullo
e concedendum r pgnus quo ad oia pncta
questio est falsa Et dr' h' lra sic
primo eni h' suadetur ut dicat Con
cordancia ad pdicand' 2o debita ppacio
ad docend' ibi et meditabar · prima ps
di' in quatuor ptes scd' q iste versiculus gtz
illa quatuor que ptinet ad bne doce
rez Nonem dz tacere dicenda · io dr loq
bar · nec dz loqui nisi vra · io additur de
testimonijs et loquendo no dz timere
terrenam potenciam io adiungit' in con

spectu regum nec dz erubescere de pdi
cando ewangelio ideo concludr' et
no confundebar Sic go sic et loque
bar ut aug' exponit ridendo exp
brantibus michi vba · ac si diceret
Ex quo non e ablatum a me vbum
veritatis · s' statutum e michi eloqui
um dei in timore suo et sic exaudi
tus sum in peticionib' meis ideo
certabo in responsionib' meis in
vbis veritatis in eloquijs dei in co
spectu regum sine confusione h' est
vsqz ad mortem Eloquium respicit
confessionem tunc eni eloquimur id
qd intus latet vbis oris loquimur
vbum veritatis respicit pdicacoem
qr mea non nisi que vera sunt di
ci debent iuxta illud Vnam dei in veri
tate doces · Sz responsio verbi aut
reddicoem dicit roms de fide a lege qr
labia sacerdotis custodiunt sciam r
legem requirunt ex ore eius vel con
certacoem vbalem cum inimicis pro fide
et lege Nam scriptum est vsqz ad
mortem certa pro iusticia · et de quolz
istorum pt exponi h' qd dr loquebar
de testimonijs tuis qr quodlz istorum
quodam est diuinum testimonium Ex
quo elicio primo qr omne diuinum quod
mente concipi pt suo tempore et loco
potest debet publicari Pbo qr in
eo qr deus aliquid homini manifestat
comendat sibi ut cum illo laboret
vel ad laudem suam vel ad aliorum
salutem vel ppriam edificacionem
Vnde ille silere non poterat qr coar
tabat eum spus ad loquendum
Et aug' dicit duo esse unum qd est
dei et alterum qd est tuum · dei e ve
ritas et tua lingua ad ministrandum
qr pandenda sunt illa que nobis
reuelat deus Et sepe precipit deus

prophetis ut edicerent ea que reuela
bant eis ¶ Secundo elicio et si que re
uelant illi prius publicare quibus re
uelant non tamen hoc est de diuinarum
veritatum iam reuelatarum predicacione
Ro prime patet quia deus meo quod alicui a
liquod secretum reuelat constituit eum
illius secreti prosecutorem non enim
gratis reuelat nisi tamen essent talia
a que innotescerent cum insinuacione
silencii sic illud hanc visionem nemini
dixeritis donec a mortuus resurgat
filius hominis / Ro 2e patet quia nullus
debet predicare nisi prius esset missus ad
predicandum ut dicit apostolus quomodo
credent si non audient quomodo audient
sine predicante et quomodo predicabunt
nisi mittantur Contra quod hussite
locuntur dicentes licitum esse cuilibet pas
sim predicare verbum dei ¶ Tercio e
licio quod et communis tradicio de fide et le
ge et concertacio priuatis non omnibus
missis ad predicandum est concessa Ro
quia solum doctis Unde beatus Tomas
super 2a 2e prohibet ne concertacio de hiis
que fidei sunt fieret per sapientes cu
iuncis coram populo simplici quod de facili
in obieccionibus que fiunt contra fidem
cito ruunt et non de facili resurgunt
hoc tamen intelligendum est extra casum
necessitatis de quo vide supra circa
illum versum Respondebo exprobrantibus
michi verbum in vno correccio circa con
clusionem 2am ¶ Notandum ulterius est quod lingua
licet exiguum sit membrum tamen magis
exaltat quia secundum Augustinum non leuius puta
ndum est quod lingua inmature quam quod
gladio insidiante committitur hac enim
bonitati detrahitur hac veritati conte
dicitur hac quis assalutantibus abdu
citur hac deus blasphematur fides e
rumpitur lex dei inquia inepticione

adultatur hac venena heresium dif
funduntur hac bella concitantur hac ho
minum societas dispergitur hac homo ab
homine separatur in ipsa est dolus in
ipsa est fallacia et mendacium per ipsam
dia occidatur et perimitur necia Et Jacobus
in Canonica 3a ipsam dicit esse vniuersitatem
iniquitatis ¶ Secundo elicio quod
valde graue est linguam a casu pre
munire Ro quia solum hoc est perfectorum
perfectus enim est qui non cadit in ver
bo ymo non est in potestate hominis
quia dicit Jacobus in Canonica 3a nullus
hominum linguam domare potest / ergo dicit
Augustinus recurrendum est ad deum ut domet
linguam nostram Unde ille petebat
Pone domine custodiam ori meo et
ostium circumstancie labiis meis Non
est tamen credendum quod homo aptitudo lin
gue excusari posset quia eam doma
re non potest tenetur enim facere quod debet ad hoc
ut eam domaret quia scit in faciendo
quod in se est dei auxilium presto est
Unde dicebat ille Dixi custodiam vias
meas ut non delinquam in lingua mea
et secundum posui custodiam ori meo obsur
dui et humiliatus sum et silui a bo
nis silui quare quia custodiui vias
meas ut non delinquam in lingua
mea / dicit silui vel a bonis ne ma
derem in mala ne delinquerem in lin
gua mea ¶ Tercio elicio quod et in
bonis habenda est custodia ne homo
peccaret in lingua dicit enim Augustinus super
illo Dixi custodiam Credis quod legendo
disserendo predicando monendo ob
iurgando hortando et ceterum homo
versatur inope et cum exercetur in
difficultatibus humanis agens
inter homines quamuis nullus delec
tetur tamen difficile est non labi
labiis et non peccare in lingua at

aliqua enim pruritenda homo quoque
dicit et dum tempore labitur velit ea
renouare et non potest. Tercio augustinus
infert quod difficile est habere mensuram
loquendi quia difficile est sic loqui
et non dicere de quibus doleret. Et dicit
augustinus sepe quod dictum sum examina
consilio interiorem veritatem ut sic pro
ferrem ad exteriorem auditorem. Quarto quia
hec quandoque sancto in perturbatione rerum in
occupatione animi et corpus quod cor
rumpitur aggrauat animam et sic anima oc
cupati studio dicendi deficit a cogni
tione veri et sic dicit aliquid quod forte
dicendum non esset. Et dato quod homo non
in studio dicendi nec in studio cog
noscendi deficiat tamen a laqueis
audientium quid euadendum. Dicit
enim augustinus stat peccator audit loquentem
capit verba proponit laqueos. Diffi
cile est ut non inueniat aliquid non ita
dictum ut dici debuisset, nec cogno
scit sed calumniatur. Ergo propono
me ponere ori meo custodiam. Dicit
augustinus quia tercium sui delectacionis tuae non
capiunt me affectus rerum temporalium
ymo despexi ad meliora consurrexi
et in melioribus sufficit michi dele
ctacio intelligencie coram deo, quid
opus est loqui et dare viam talum
niantibus ideo ponam custodiam ori
meo. Quia habet omnia a loquela ad quod
tenemur non excusat propter quod cum iste
dixisset silui a bonis statim subiun
xit. Et dolor meus renouatus est
ubi dicit augustinus requiem in silen
cio a dolore quietem michi infligebat
reprehensores et ubi silui a bonis et
dolor meus renouatus est cepit
esse inquietum cor meum quia videns
insensatos tabescebam non argu
ebam audiebam dum dicerem. Pre

nequam quare petunt meam non
posuisti ad mensam et ego veniens
cum vsuris exegissem illam. Et ideo ite
dicit, Loquebar ne vel arguerer sile
cio sicut illi arguuntur qui vocantur ca
nes muti et non valentes latrare.
Tres itaque premissis postea hoc generando
primo consi a lapsu lingue caue dixit
eam bene ab operibus perditudinis necessariae
cessando prima per condicionis satis patet
exprimere de tribus. Et deducit eam augustinus
supra illo. Prohibe linguam tuam a ma
lo et dicit proponit deus vitam eternam
et dies bonos et protinus incede non in
iungit grauia onera portare nec
machinam erigere nec fodere non pre
cipit rem laboriosam sed linguam cohi
bere quam facilius moue potes quam
omnia membra, ergo illam cohibe a
malo noli loqui mendacium non
criminatores non calumpnias non fal
sa testimonia non blasphemias. Labia
tua ne loquantur dolum. Non aliud
pectus tegat et aliud lingua profe
rat hec ille, immo linguam acuisse
dampnatur qui in ea alios debet
erigere et edificare, precipue exemplo
talis quando os suum vitati dicende
consecrauit. Tercio arguitur primo
qui sunt viri pii si fideles si studiosi
si sancti eam bene lingua est custodie
da. Non quia licet hii ut augustinus dicit omnia
pie suscipiunt tamen quando predicans
debet esse sine reprehensione. Unde apostolus
pugnat non quasi aerem verberans
Nos in omnibus non peccauit labiis
suis neque aliquid stulticiam contra deum
Secundo etiam quod predicator volens euita
re precium in sermone tenetur doctrinam hominum
gaudentium obseruare. Qui dat solidum ci
bum infantibus et si dat lac perfectis
non bene dispensat, tu autem apostolus sapiam

loquat inter pastores et agnis non potu
it loqui ut spiritualibus tamen loq
bat eis ut carnalibus Unde dicit lac
dedi vobis non solidum cibum Item
ps gregorius dicit quod ab omnibus predi
cationibus non est cessandum Secundo quia predi
care preceptum est iuxta id Clama ne
cesses quasi tuba exalta vocem tuam
et aplis et aliis meis precepit deus pre
dicare et testificari quia ipse est iudex a deo
constitutus vivorum et mortuorum
Unde Matth ultimo predicate eva
gelium omni creature Et scripture xiii
dicitur omnis vanum est in manibus non est
scientia dei vanum dicitur quia vanitatibus
intendunt et non hiis que sunt in lau
dem dei et salutem animarum Et augustinus
dicit libro primo de verbis domini nobis
pro officio competit predicare re
ligiosa proferre celeste magisterium
docere et sic divinis legibus obsequi
et diversis diversa impendere me
dicamenta Unde et eadem caritas sic
et eadem predicatio quosdam parturit
cum aliis infirmatur alios curat edi
ficare alios contremiscit offendere
ad alios se inclinat ad alios se e
rigit aliis blanda aliis severa
nulli inimica omnibus mater mea domino
generavit iuxta illud pauli Ego vos
genui per evangelium ablactavimus iuxta
quasi modo geniti lac concupiscite
ut in eo crescatis in salutem per eam
enutrimur et vivimus quia non in solo pa
ne vivit homo sed in omni verbo quod
procedit ex ore dei Et ut dicit gre
ga super illo conticuit populus quia non sinit
sciam Ozee iiii ubi non fit doctrinatio
silent homines a laude dei a gratiarum
actione a peccatorum confessione dei le
gem repellunt et sacerdotium in eter
num amittunt Et allegat illud quia

repulisti scientiam repellam et ego te ne sa
cerdotio fungaris michi i ut non
habeas sacerdotes qui te doceant
cultum dei Unde Tren ii dicitur repulit
dominus altare suum maledixit sanctifica
tionem suae et tradidit in manus inimici
regem et sacerdotem Tercio eliciatur
quod sacerdos a vitio non excusatur si ig
narus est in dei verbo Secundo quia sic non pre
dicat et transgreditur divinum precep
tum quod est officium sui ut patet ex iam di
ctis Et ideo dicit Gilbertus qui pre
dicare nesciunt gradum sacerdotum
non usurpent Quarto quod mirum sit dicendum
ex quo multi sunt sacerdotes ignoran
tes et hii officium sacerdotale habent
Respondetur Gorra super illo quia repulisti
scientiam repellam et ego te ne sacerdotio
fungaris michi Ozee iiii quod tales
non funguntur sacerdotio licet quia non
ad utilitatem populi nec ad honorem
dei Et allegat augustinum dicentem igitur in
scientia sacerdotis est mors plebis Un
de rigore iustitie deberent repelli ne
officio uterentur ex quo nesciunt sa
tisfacere subditis de hiis ad salutem
dicit enim i petri iii parati ad satisfa
ctionem omni poscenti vos rationem de ea
que in vobis est fide quia nisi sint ta
les non sufficiunt ad regimen populi Quarto
dicendum tamen ne hic videar nimis du
rus esse quod sacerdos ad diversa offi
cia deputantur Quidam ad tantum deputatur
ad missam legendam ut patet in mul
tis religiosis Illi tenentur scire gramma
ticam ut congrue proferant ut debi
te accentuent et ad minus tenentur intelligere
litteralem que legit Alius autem deputatur ad
administrationem sacramentorum et hic ultra hec
tenetur scire que sit debita materia sacramentorum
que debita forma verborum cuiuslibet
sacramenti et quis debitus ritus sacramenta dis

pensandi. Aliqs ex depu͠tatis ad docēd͠
alios ut sunt p̄dicatores et hy tenent
esse experti in doctrina fidei et legis et
in hijs que ptinent ad correctioēz exor
tatiōm admonitioēz et maliis que
officiū p̄dicatiōnis concernunt et
ex inhijs com̄unt. defitiunt dicit bn̄
q̄ ideo errores eueniunt. Alij autem
ad curaz plebis deputati et isti pt̄
her tenent scire discernere int̄ le
praz et lepraz. Ita scire cautelas
circa cautelas interrogatōs peccōr
et eorum circumstantias et discretiōm
debent hēre circa iniunctōs satisfac
tionum ut sciāt que pn̄ia ē iniūge
di pro capitalib͠ que pro crīis mor
talib͠ et que pro venialib͠. Valde go
dicent esse experti in dinia sciā et etiā
in sciā negotiorum secularium. epūs
nō solum debet s̄bditis prouidere
de spūalib͠ sed etiā de corpalib͠ alimē
tis. Et si nesciunt dissoluere q̄ones
difficiles q̄ ad sciāz ptz emmētez
Sufficiat eis q̄ sciant que sunt q̄ōs
difficiles et q̄ sunt circa eas discre
ti nec se intromittat de eis sine
q̄silio supiorum ut ex Summa Cay
mundi circa titulum quinti lib͠ tertij
q̄one pn̄a. Ex quibus h̄r quante
prudencie dz ee unusquisqz pre
dicator. Ergo etiaz ad sciendum
seculares sciās arcemus illas
pcipue que ad sciās pietatis dis
ponunt. Ordo exigat q̄ lcone ēt͠co
q̄ sacerdos p̄dicans dei eloqa
non solum sciens dz esse, sed et mo
dum dz tenere. Vn̄ aug͠. Ex p̄mo dz
cauere a scandalo auditorum. Iterum
illa quibus asueuerint debent bre
uit̄ q̄plicare et explanare, emu
leacius his contra refelle et que
dam inanda hyp̄laritate honesta
p̄ponere. Tercio dz prouidere ne p̄
contentiosus hēat ne ut litigator
puter ne propiq̄to disputatore
reputet. Precipue sollicitudiē proui
deat ne in aliquo vitupe̅r iniste
riū suū. Et subdit aug͠. robus
to corde dei veritatem p̄dicet dei pro
missa firmet et contra omnes
aduersarios veritatis feruenti spū
decertet demqz promittet ut sana
doctrina cōtradicentes redarguant
vaniloq̄ refellant inqeti corri
piant pusillanimes q̄solet̄ et inf
mi suscipiat̄ et ut dei verbum cum
paciā defendat̄ et sine omni diffidē
cia p̄dicet nec in culpa p̄dicator
Si auditores amaricat dicit aug͠
bonum est hic sustinere puaz ama
ritudinez et per ea ad eternaz dulce
dinez puenire nec ergo dz ārgu
ciū dinia exasperat. dicit aug͠ q̄
tiens vobis pro salute aīe aspera
dico totiens q̄sciaz meaz apud dm͠
absoluo nec ergo vitupandus est
Si auditores corripit de talib͠ in
qualib͠ eos eē nō presumit. dicit
enī aug͠. Ideo illa que nō fractis
demicia ut illa in quib͠ forte est
sanare possitis solet ei fieri ut qui
maiora timet̄ minora celerius ca
ueant̄ quo t̄pnatū bibit ne cor
poribus possint p̄ualere venena
Ita austera p̄dicatio ingerit vnde
aīab͠ antidotū p̄paratur. Exē
arguit q̄ officium p̄dicatiōnis est
modestissimum. 2o q̄ ipm ē cau
telosissimum. 3o q̄ ē vtilissimum.
quarto q̄ ē sufficientissimum q̄ ut
gorā ponit sup totum ca̅ pitlm
Oozee ipi p̄dicatores mores corri
gunt suggestionum insidias re
primunt delectaōs carnis rōis impo

subtrauit et cogitacõs voluptuosas
recindit iuxta illud ibi confregit po
tenciam arcuum gladium et bellum / corpus
est corporis tueri contra vicia et sub
icere sensualitatem ad obediendum sacre
doctrine · ipsi corporis aie spiritum
ad coronam immortalitatis aspira
re disponit et suauitate beneficio
rum in proximos effunde percipiunt
quorum etiam e intus delectacõnibus
aīas fidelium consolidare iuxta illud
Stillabunt montes dulcedinem et col
les fluent lac et mel Iohelis vltimo
Et ad hominum iste respectus dicit loque
bar · i · non silui nec tacui · quia dicit ille
ve michi si non euangelisauero / loque
bar et a locucione non cessaui iuxta
illud Clama ne cesses / loquebar as
sidue et continuus fui in locucione ·
vnde aplus per triennium non cessauit
die ac nocte cum lacrimis monens
vnumquemque / et dicit aug · quamuis assi
due predicemus nimis tamen reddimus
quod debemus · loquebar iam volentibus iam
nolentibus quia secundum aug volentibus audire
dei verbum est offendendum nolentibus autem est inge
rendum / ideo aplus contestatur thimoteum
dicens predica verbum insta optime in
prime · loquebar credentibus et non cre
dentibus quia secundum aug credentibus dicatur in pre
dicacione vt intelligant / non credentibus
vt credant / loquebar vt omnis qui as
sunt dimittis audire blandicias vt
pia facerent certamina / vt nullatenus
desisterent a via incepta · loquebar non
tamen in multiloquio peccabam · dicit
enim aug · li · xv · dei · scio scriptum quod in mul
tiloquio non deest peccatum Sed vtinam
in predicando verbum tuum et laudando
te tamen loquerer non solum fugerem peccatum
sed meritum acquirerem / ibi enim non potest esse
multum quod est ita necessarium ¶ Et sub

iungit de quibus loquebar et predicabat cum
tanta assiduitate dicens de testimoniis
tuis · i · de preceptis legis quia precepta testi
ficantur diuine voluntati et sic eius signa
de testimoniis tuis · i · de fidei articulis
quia ista testificantur diuine veritati / de testi
moniis tuis · i · de donis virtutibus et graciis
quia illa testificantur diuine bonitati / de te
stimoniis tuis · i · de creaturis quia ille testi
ficantur diuine potestati in creacione et sapie
in ordinacione et gubernacione Testimo
nium est per aliqua signa rei precedentis
significacio ¶ In conspectu regum non
notatur hic trinitas personarum Est enim pater rex
iuxta id iusticiam tuam filio regis Et in
euangelio rex fecit nupcias filio suo Est
dei filius rex iuxta illud ps deus iudicium
tuum regi da · Est etiam rex spiritus sanctus
iuxta illud ps rex virtutum dilecti · et in
parabolis rex qui sedet super solio dissipat
omne malum intuitu suo quia spiritus sanctus
inspiracione in mente hominis dispergit
omnia mala · Sed hic regum hic accipitur
modo in scriptura vsitato iuxta illud
luce reges gentium dominantur eorum et qui
potestatem habent benefici vocantur Et quidem
aliquando tales boni sunt et raro quod habent veri
tatem in iudiciis prouidenciam in ne
gociis / percussionem ad remouenda pericula
extrinseca ad prouidendam pacem in
trinsecam / nec de talibus est hic ad propositum
Sed de illis qui regnat et non per sapienciam
diuinam qua leges condunt et non per spiritum dei
quia loquimur hic proprie de illis regibus qui erant
inimici christi et fidei parte de quibus christus dicit
aplis cum stetitis ante reges et pre
sides nolite premeditari loqui dari
bitur enim vobis in illa hora quod loquimini
dicat ergo loquebar in conspectu regum
tirannorum et infidelium et gentilium
principum Non quod regibus paruis do
ctrina necessaria non esset / et quod propheta

quo ad h' psonas accipit. s; ondit
mihi audaciam suam q intrepidus
contra inimicos dei 7 x' dedimus 7 xpo lo
quebatur loquebatur igitur hic e' libertatem
hin inloquendo loquebatur fidem pu
blice confitendo quia ore confessio fit ad
salutem Romanorum x. loquebatur a'os
docendo publice Matth. xxvi. mod'
co locutus sum mihi. loquebatur no
vana non ficta no' vaniloqua. Sed de te
stimoniis tuis qm verax es et tes
timonia tua credibilia facta sunt
nimis .i. in scripturas ille enim sic que
testimonium phibent de me. et ille
sic que testimonium hent adeo q. d
no' miscebat falsa veris sic multi
faciunt unde Matth. vii. attendite
a falsis pphetis. inquantum enim va
riant habent vestimenta ovium
7 pp illa suscipiunt. Prima ergo nemo
falsa dicenti credet ideo isti falsa veris
admiscet quia alias neminem seducerent
sed q multi dicunt veritatem coram sim
plicibus. s; qn vident lupum venientem
fugiunt ut mercenarii Joh. x. ideo iste
dicit in conspectu regum. q. d. non ti
mens licet ptas eorum sit magna q
possunt corpus occidere Matth. x. 7 ma
gnavis quia indignatio regis nuncii
mortis. Prov. xvi. Et pro istius
declaratione po'. hic ratio e'. in omnibus te
stimoniis usque ad mortem e' perma
nendum h' e' nec pp imminentem mortem
ab eorum predicatione e' cessandum. iux'
illud Apok. primo. esto fidelis usque ad
mortem et dabo t' coronam vite. Et id
usque ad mortem certa pro iustitia. 7
uti sancti x' martia loquebantur. 7
mortem pp h' ppessi sunt. dicebant
enim q filius dei pro salute hominum huc
descendit vitam paupim austeritatem
elegit et humilem. castitatem munditiam

iustitiam patientiam et alias virtutes docu
it et proceris redimendis 7 salvandis
multa passus e' et vilem mortem
subiit et talia predicando diversa sus
tinuerunt tormenta 7 suis mortibus
suas predicationes confirmabant. Et sic au
g' prope hinc primatum testimonia
dominus dicat se fuisse locutum iste
martia nuncupat. et h' predixerat
ihs q pp sua martia erant eiciendi
et divers mortibus affiiciendi. Secundo
elicit q nullus timor hominum ht re
trahere a predicatione veritatis. timor
castus q manet in secula secli no. q ta
lis timentes deum glorificat. mundi
no. quia s; aug. sic veritas nde predica
da pp divitias acquirendas. vel pp de
licias experiendas vel pp honores
adipiscendos 7 favores. Sic nec ti
mor de predicatione hominum debet a aliquem abducere
a veritatis predicatione unde Proverbiorum
dicit. Nolite possidere aurum et neque
ista hic sit periculum. Est q periculum e' pp
hominum conservationem obmittere offi
cium. Nec 7 timor mundialis q ht ocz
primum ad penam. quia pp nullius pene
timorem a' evasionem d3 omitti veritas
unde xpus tpe sue passionis dice
bat. ad h' natus sum et ad h' veni
et testimonium phibeam veritati. n'
timor humanus q' non volt pdere vitam
nalem unde dicit h' amb'. gratie que
ista vox martiri q' vocatus ad sa
crilegium exprobrantibus s' regibus t'
c[r]ucifixum illum no' erubescebat. s; ma
gis gloriabatur invictum ipse et illam
mundi ee salutem testimoniis cele
stibus astruebat. Et ex isto elicitur
quo prius h' transcendit nita hic nale
ei desiderium e' ad temporalia ad honores
ad sanctitates corporalem et vite. 7 sic
dicit bt. li. i. contra gentiles ca. h' est

mirabilissimum quod inter persecutorum
crudelitates tam mirabilis non solum
simplicium sed et sapientum ad christianam
fidem conuolauit in qua omnem hu-
manum intellectum excedentia pre-
dicantur voluptates carnis cohibentur
et omnia que in mundo sunt docentur con-
tempni. Et quod mirum est fatieor ergo tales
inimicos non habemus quia ut Gregorius dicit
cunctos christianos esse conspicimus. Certe
omnia hec que dicta sunt requirunt immo
bis cum persecutionum ut si talia no-
bis imminent que illis primis pre-
dicatoribus propter veritatem accidebant quod
pati deberemus omnia sustinere antequam
desisteremus a predicanda veritate. Ex
quo infero quod si quis sit volitus communis
vitaret veritatem loqui ubi eloquendum
aliquid timoris causa tunc peccaret mor-
taliter. quia dicit b. t. si quis propter timorem
quo refugit periculum mortis vel
alicuius alterius temporalis permittat ali-
quid quod est preceptum vel faciat aliquid quod est
prohibitum divina lege talis timor
mortale peccatum est quia est transgressio
legis. dicit tamen b. t. quod timor etiam
diminuit peccatum quia minus voluntarium
est quod ex timore agitur quia ubi homini
quedam necessitas imponitur. Unde philosophus
illa que ex timore fiunt dicit esse non
simpliciter voluntaria sed ex voluntario
et involuntario mixta. Et dicit ulterius
quod non solum loquebantur dedimus se-
pturis sine timore sed etiam sine omni
confusione. quia et non confundebantur
infamia interdum finale. Et sic apostolus
dicit se christo militasse per ignominiam
et bonam famam. postea dicit Christi bonus
odor sumus et quibus unquam fuiles
deo derelicti et confusi sumus. Unde etiam v-
dicitur super faciem est confusio ...
et denotatio pessima. non confidebantur

vero confusione verecundie sed quod tunc dicit in
ps. tota die verecundia mea contra me
est et confusio faciei mee cooperuit me
a voce exprobrantis et obloquentis
a facie inimici et persequentis. Ut Augustinus obi-
ciebat christianis crimina quia colebant
christum quia confitebantur ipsum et illud no-
men eis exprobrabant unde omnia eorum
crimina delebant. certe auferebant
suis temporalia auferebant eis honorem aufe-
rebant et vitam et maxime fere christianorum
nomen confundebant et vilipendebant
et spernebant et deridebant et con-
tinue hoc fiebat eis. attamen in ve-
ritate non confundebant. quia ut Augustinus
dicit cum hec omnia eis detraherent
ipsi ostendebant quod non propter hec temporalia co-
lebant deum sed castissimo adre-
quid ad deum habuerunt hec omnia tempora-
liter patiebantur. Unde statim subditur
hec omnia venerunt super nos et patieba-
mur propter te nec obliti sumus te et in-
que non egimus in testamento tuo. primo
in cautis persecutoribus potuit non re-
cessit retro cor nostrum. ita quod ipsi nec
habuerunt aliquam confusionem in intel-
lectu suo contra fidem. nec in voluntate
contra dilectionem. nec in irascibili contra operationem
sicut quod in omnibus que sustinuit non rece-
derent quod erat credendum vel adimit
quod non erat amandum vel attemptaverunt
aut fecerunt quod non erat super fidem per di-
lectionem operantem faciendum. Contrarie taliter
tamen mali stulti locuti ut sic me-
rent ex propriis labiis confundi quia non ipsi
loquebantur sed spiritus patris loquebatur
in eis. nec aliquid pigre fecerunt aut ad
patiendum torpentes fuerunt quia ut dicit
Eusebius in ecclesiastica hystoria. pro-
moros fuerunt ad sustinendum quam tar-
nifices ad inferendum. nec inordinata
sua opera et facta publicaverunt. nec

dicet in cōfusionē eorū vos p̄pam
laudez gmitis qr ipis patientibus
dns deus mirabilia faciebat ex q
bus apparet ex omib' ptib' erat a
cōfusione pūmūti qr hec sunt
ex qmb' iustus corāz impio solz
gfundi Scdo qr cōfusio sicque ac
dit corpalis glaz mebatur iste
gfusio que adducit gr̄az eglām
exi iii et ideo dicit sapiens qm
paucis vexati in multis sunt bn
dispoiti qr deus tēptauit eos ⁊ in
uenit eos dignos se Tercio elia
mirabilis euertunt prunitatē quia
glabant cōfusi sunt et deus spre
uit eos et qui cōfundebat' honoi
ficati sunt vnde et gfirmatus e
principatus eorū. vnde dicit iste
nō gfundebar nec in intellcū nec
maffcū nec ineffcū nec inexper
tatione mīcoz. nec inppa spe qa
spes nō gfundit nō gfundebar in
fide qr amb' dicit qr ppugnacia fi
dei sunt gesta ꝑ· nō gfundebar in
vbor certamine amb' dicit qr mu
erat illa sb̄sidia que venire potat
ex vbis dni· nō cōfundebar in pecc
illacōne· amb' qr vtius sin corporis
erat passio redēptoris· nō gfunde
bar in gfessione neqz in pdicatōe
et allegat prol' expositione amb' d
vox tua dulcis et facies decora· vox
suauis qr cōfessio fit ad salutem
facies decora que nō erubescat au
ctōz nec gfundit redēptōz· decora fa
cies in qua signatū crucis· dulcis
vox que assumit aucte pdicatōis
nō gfundebar qr gta inimitus vita
oez culpaz qr et sentiebat salutaria
et loquebat' testimonia dei· et nō
gfundebar in conspcū regū h amb
Bz amb' h expoit de pdicatoib' quos

vocat reges Sunt enī regale sacer
dociū ⁊ eciā qr hn̄dat auro sapie
et quasi ptāte regali flectūt ꝑ ꝑlos ⁊
cias demulcet sanctoz. nō erubes
cētes in eo qr incp̄l ab honestate fa
cēnt et loquentur Pro cuius decla
rāne ponit' hec gclō 3a. pdicatoz qz
qz facta cuz vbis cōcorpone si vult
gfusiōm pdicatōnis euitare. qa
dicit aug' tanto pordia lucra po
terint lucra prouenire cū opis ef
fectu incitat quicqp magisterijs
celestibus dicit et tenet' Et post
aug' vnīz esse abusiōnis gradū
Sapientez sine opibus. ⁊ pdicatōz
negligentez que dicit ore opere ad
implere. nāz et regnūz dei nō in s
mone s in vtute consistit ut dicit
aplus Sermo elia' primo qr licet
pdicator et auditor in actu dicunt
tn̄ i implecōe pdicatōnis ambo cō
currūt. h e aug' libro primo de vbis
dni qui dicit par in vtroqz effc̄s
est nāus qr in doctore molestū e
causa dice nec face. ꝑcipere nec ob
seruare. in discēte audire audire
velle et nolle implere aures auditu
accomodare et ab opere auūte volū
tatez Scdo elia' et sicut ab op'
obligat' tn̄ pdicator nō implens
ope qd' docet maiori sb̄iacebit pene
Tercio qr si discit et cōtēpnit dicit aug
reus est mortis eh' qr nō implēdo
audietez ab implecōe seducit et do
ctrinaz veritatis indubiū vtit audi
entis/ primo dicit greg' Cui' vita de
spicitur restat ut eius pdicatō cō
tempnat Tercio gfusione e dig
qm auditores ht facturos que di
cit nō faciens solus. vnde dt aug
doctor grauius affligit' si discipli
obsequētis exemplo plectatur q

faciendo alijs tradidit que non fecit donec a discipulis quos docuit potius fecit adiscere et magisterium ab eisdem factorum inchoare. nec tamen credendum quod predicator tenetur implere que loquitur Sufficit enim ut dicit b. t. iuxta scientiam suam vivere et nequem quos docet verbo aut opere scandalisare. Dic ergo non confunditur quem nemo redarguit ut vult ambrosius cuius doctrina opposita vita nullus repellit qui non timet docens ne ab adversariis redarguetur in suis moribus ne in aliquo actu reprehenderetur quia et verbo et vita debet esse fundatus ambrosius et sic apostolus precipiebat thimoteo dicens Circa te ipsum exhibere operarium inconfusibilem recte tractantem nomen dei. ad thimotheum ii.

Et meditabar in mandatis tuis que dilexi. Superius propheta ondit se fuisse consecutum libertatem loquendi dicens Et loquebar. hic autem ondit se habere libertatem cordis. ex quo enim ex habundantia cordis os loquitur si non esset libertas in corde non videtur quo possit esse in ore cum bonus et prudens homo debet auro cordis sui dicat nova et vetera proferre. Vel possit sic continuari Superius propheta confessus est se audacter predicasse testimonia dei quia sine timore et erubescentia dicens loquebar et hic ponit et declarat causam quare sic continue et audacter predicabat quia meditabar. q. d. ex inde processit continuatio sermonis quia fuit continuatio meditationis. ex inde audax fui quia illud quod predicavi cogitavi hic valde dilexi. dilectio enim et mortis timorem excutit iuxta id fortis est ut mors dilectio tua. Vel quod propheta hic declarat debitum predicatorum ad docendum ita quod superius ondit se

fuisse predicatorem hic declarat quod cum diligencia preparabat se ad predicationem dicens et meditabar et dilexi Et modo quo hic ad declarationem istius versiculi utrum libertas memorie rationis et voluntatis sint dispositiones legitime predicationis. veritas questionis ex versu in quo propheta ondit se in his que dicebat meditatum fuisse. in modo non libera sit predicatio et memoria premeditatione et dicat se mandata dilexisse. modo certum est quod dilectio que est actus caritatis liberam facit voluntatem quia voluntas est in prius caritatis subiectum et possit quo ad omnia precepta virtus rationis docenda. Non enim predicare debet qui ignarus est. quia si cecus ce cum ducat ambo in foveam cadunt Nec ille qui non meminit de moribus. nam si quis studet quod si non meditatur illa que discit intelligit. Ex inde enim sciant errores et beatus gregorius prohibet assumere predicationis officium cuilibet qui non habet caritatem ex his causis rationis vitatis Et ad quod sic arguitur esse legitimum predicatorem qui non habet libertatem sui corporis sicut apostolus predicabat existens in vinculis. ergo et sine libertate rationis memorie et intelligentie. Contra quia anima sic est corpori colligata quod ex impedimento corporis sortitur impedimenta in virtutibus suis et non videtur quomodo posset esse libera si non curatur nisi deceo quod dolet et memoria non cogitat nisi de illo quod prodesset. similiter et voluntas Et ad solutionem de predicatoribus in peccato mortali quia hii nec habent rationem liberam nec memoriam nec voluntatem ut notum est et hii sunt legitimi predicatores quod probatur ex his quia christus precepit eos audire dicens que dicunt vobis facite. Secundum autem eorum opera nolite facere. dicunt enim et non faciunt licet ergo non sint legitimi factores sunt tamen legitimi predicatores ut videtur et propterea

quod falsa. Secundo licet primo enim ponit
separationem addocendum ab interiori. Secundo
ab exteriori ibi eleuaui manus quod
ut dicit gorra non licet hominem dicere
unum et aliud facere et ex hoc soluitur
argumentus parabolus vnum licet enim peccatores in
aliquo possint esse utiles quia deus et per ma
los largitur dona sua non dicitur lenim quod
predicat non ut deo iniusti sed ingerit se ut
indignum unde illud peccatori dixit deus
et prima pars diuiditur in duas partes cuius
quod ponit hic duas separationes addocendum
ab interiori requisitas unam in primis
intellectus vz meditationem. aliam af
fectus vz dilectionem. Notandum est quod anima
ut dicit bernardus in tractatu de explica
tione hominis est res incorporea rationis
capax corpori viuificando accomo
data. Et ut est capax rationis sic est con
dita ad ymaginem sui creatoris
quo ei deus unus est in substantia et trinus
in personis. sic anima in una sui essentia
triplicem habet vim vz memoriam
intelligentiam et adeo sex voluntatem ut po
nit aug. hec anima constituit homines
animales qui que carnis sunt sapiunt
et qui sensibus corporis inhibiunt tr
enim circa delectationes rerum corporearum
affectum eorum similitudine mittit sensuali
tatem. illarum quarum rerum in locum sue ne
que est incorporea trahit ymagines et
tulis in aitabili conuersatur. nec pu
tat aliquid adeptum esse alterius conditionis
nisi tale quod scit esse quale intus gerit
velletque sic semper viuere sic semper
delectari et commoda esse. Et licet quamquam
a corporalibus arcetur nescit eam bu
ciam nisi corporalia ymaginari et co
gitare ymo de spiritualibus et diuinis non
potest aliud nisi ut de corporalibus estimare
Et ad tantum quamquam putrescit ut vix nolit
regi vel non possit quia per superbiam extra
se rapta existimat se esse prudentem
cum tamen in ueritate stulta fiat iuxta
illud dicentes se esse sapientes stulti
facti sunt hec bernardus. Ex quo elicitur
quod homo taliter dispositus non habet in ali
quo libertatem. in memoria non quia non
recordatur nisi que delectabant. in ra
tione non quia illa sopita tenetur. in vo
luntate non quia ipsius electio et delibera
tio impedita est in eo quod se animalitas
geminat rationem et rationi animalitati sic de
linquit homo a deo creatore suo quod
intellectus bonus aufertur ei ingenium
euitat et ars quetique non suffragatur
Ita omnia que erant sibi pedibus
subiecta attestantur amissionem naturalis
dignitatis et similitudinis unde in
psalmo homo cum in honore esset non intel
lexit comparatus est iumentis in
sipientibus et similis factus est illis Ex
quibus arguitur quod homo sic inhiens cor
poralibus non viuit sic sicut est conditus
Ideo quia viuit secundum corpus et ad ymaginem
dei non est conditus secundum corpus unde
aug. exponens illud psalmo homo cum in ho
nore esset. dicit ymago dei non est
in corpore non est in manibus istis quas
videtis non in oculis et naribus non in
palato manibus aut pedibus. sed dei yma
go intellectus est in anima ibi est mens est et
ratio hec ille. Ex quo elicitur ulterius quod homo
viuendo sic temporalibus non est eorum dominus sed
magis seruus Ideo quia illa exquirit et
eorum se delectationibus subiciat et illis ob
sequitur et non vtitur eis secundum rationem il
luminatam fide. nec secundum memoriam fulcitam
spe. nec secundum voluntatem formatam carita
te quia in tali vsu consistit hominis domi
nium super omnibus creatis et ipsius com
da libertas ut dicit ibidem aug. ibi dei
ymago facta est vbi est ratio inuestiganda
veritatis vbi est fides vbi est spes vbi est caritas

vrā ut intelligatis q̄ h' terena trās
eunt vt ista vite ꝓponatis vitam
eternaz vt opibus ꝓparetis vobis
eaz dicit ḡo iste · ⁊ meditabar h' ē re
cogitabaz · meditacō eīn sic ⁊ cogita
cō sunt actus ꝑmus rōnis · cogita
baz ḡo hec omnia que fcā sr̄ ut aug'
dicit nō debent seruire vib' corporis
mei · ſ magis intellctui et rōni · medi
tabar quō nō eēt viuēd' ſ ſensualitaſ
ſ ſ fidem · meditabar q̄ nō eēt sequē
da lex carnis ſ magis doctrina salu
taris et ꝑncipue lex mādatorꝫ dei
vnde dicit addendo · in mādatis non
quibus tuaꝫ dr̄ ei impii narrauerūt m
inīq' fabulacōes ſ nō ut lex tua · ¶ Gz
tus · i · ad te q' es vr̄a libtas ducetib'
¶ Terquio elicit q̄ ꝓphā nō erit d' nō
incipienciū qr̄ in incipiete ut dicit
bū' ꝑfecta obediencia ē indiscreta · i
nō discernere q̄ vel quare ꝑcipiatur
ſ ad h' tm̄ niti q̄ humilit' fiat h' qd' a
superiore ꝑcipit' · modo iste discerne
bat in mandatis dei qr̄ meditaba'
que sr̄ maioris obligacōnis ⁊q̄ mīo
ris que sr̄ dispensabilia ⁊q̄ indispē
sabilia ⁊q̄ magis reddūt hoīez ꝑstine
libtati ⁊ que ad eaz cooꝑant' · ex q° az
ꝑm̄ sinisse de nūo ꝑfectorꝫ quorꝫ ē
diiudicare oīa ut dicit aplūs ¶ Aduē
tēd' ē ḡo si rō hoīs dz ad suaz libtatez
venire nō ē vtēd' aīalib' sensib' neqꝫ
inq̄etis curiositatib' neqꝫ sequēdis
ē sanguis talid' · ſ ascēda ē circa h'
conuersacō et illa om̄ ſuitute ut
dicit ¶ Bernhard' quā h' aīalis hō
vtend' ē spūalibus · ¶ Tūcqꝫ enī
homo exterior compellit' ⁊ studio v
tutis moribus agendis dirigit'
tunc animus statim vim p rōz as
picit p rōnatoꝫ que ē investigat
p cogitacōz · ⁊ inat' p meditacōnez

et inuenit p intellcōz ut sciens ac
intelligens inicipetur ¶ Texquo
elicit' ꝑmo q̄ oꝫ oīa corꝑalia trans
cendere q' volt in rōne liber eē rō in
sensib' nō inuenit' vitas licet quidez
initiis vitatis meis sint exquo in
visibilia dei p ea que fcā sr̄ cōsꝑica
iūtur ¶ Sic ei ut bnardus dicit trans
itur a creatura ad creatoꝫ ac si a sie
ad finez ⁊ ꝑficiendo meditādo co
gitando tractando omnā bene dis
ponitur et vitas attigit' suauitez
¶ Sexquo az q̄ solus ille rōne quend'
est q̄ in ē sn̄ꝑior rōne qr̄ ut dt bn' br.
hoc solꝫ ē bonū rrā ai q̄n suspi
cit ⁊ inuitat' et affectat h' qd supciē
um ē ⁊ h' inuitat' esse prius ut ipē in
se ē bts vnde fit q̄ si ⁊ h' regit corpus
tamē meliori sua pte vz intelligēcia
et meditacōe conuersari anhelat
in celestib' ¶ Et sih' et quiqꝫ ꝑtractat in
vigilat ut in se sui similitudinez co
ditoris intendat ¶ Si h' ymit corpi
ad h' tendit vt ipē viuet vita dei vt
ipō deo et corpus suūz eigit ad spū
alia et ad dīna ꝑmaꝫ fortioribus
operacōnibus afficit ut semꝑ proficet
donec attinget h' bn' ?. hinc inde in di
uersis capitlis lib' supra allegati ¶ Et ad
h' iste aspiciens dicit meditabar · i · oc   expolue
cupabaz aīm quō ꝑm̄ ꝑuisitarem
quō emundarez quō ab omni iniquita
mento ꝑ custodirez · meditabar quō
inuenirez in clamorib' silenciūz q̄ete
in laboribus pauꝑtatez spūs moc
cupacōnib' pacē intioꝫ impressiuis
certioribus bonaꝫ consciaꝫ corꝑiꝫ
et corpus moribus agibilib' qr̄ hec
sr̄ ut bnar' dicit que faciunt homiez
ꝑfecte rōne vtentez ¶ Texquo elicit'   Corel
q̄ ad veniend' ſ rōz integritz et libtatm
nō deuenit sine graui labore ⁊ ad h'

inuuedinu no dicit cogitabaz · s; me
ditabar meditacio eni intesio e cogi
tacionis · hinc e q dicit bnardus q
ex malediccione ade euenit h ut noxia
et inutilia gratuito passim vbiqz p
ueniunt · Cz vtilia necessaria et salubria
cu labore · hiis itaqz pnotatis pone
ista conclo · Ad coniz libitacionis co
currit virtus lecio diuina cu meditacione
q° dicit tu pmo q oz hre virtutez qui
volt liber esse in cone · Ro bnardi q
virtus e filia conis procedit eni ex iu
dicio seu diiudicacione approbantis co
nis no exnis aliud nisi quidaz assen
sus voluntarius in boniz · est eni
virtus equalitas vite poima co
gruens coni est vsus libe volutat
p iudiciuz conis que cuz in loco suiz
resedet in eo fideliz ñaz exornat ideo
hiis conscienciaz · et aug dicit q virtutes
faciunt in animo homis padisuz · se
curitatez et pfitioz conis · t quod az q
maxime pro virtutiz possessione e
immorand · vnde dicit bnardus q
custos dz ee sue aie sollicitus ut p
dent intelligat et discernat ut q q
volt tutuz sit ut q q discutit p reglas
virtutis discuciat et arbitret · vn
dicit iste meditabar h e etiaz sollici
tus in animo ut probitate conis
virtutib clarescerez · q virtutes expediunt
a viciis ut ab contrariis q b eliat
co incitur lumine suo naturali ad cog
coz veritatis · vnde iohis viii · si filii
vos libauit vere liberi eritis et notat
libacoz pccoz a culpis ut volt bnar
in libro de libo arbitrio · et se · et veritatez
cognoscetis et libabit vos · C Exhe et
q valde difficile e in vita hac com
hac libitate ee libaz omnino q difficile
carere oi pcco · et inde e q nolentes
quaz cõcam ? sepe in liciciz et il

liciciz discernere titubamus utrumqz q q
expediat vel no expediat consiliari
dubitam · et no miqz qd no libz exprim
et qd libz exprim deuitamus · et adh
etiaz pz q spus concupiscit adus
carnez et caro aduersus spm · hec
tu magis dicenda sit pene peccatorz
q pcca et plus ptinere ad miseriam
q ad culpabilem vitiaz · ez eqz bn
illibertates ipius ai esse quis du
bitat · C Ex quibus elicio et si homo
hic lib pfce ee no pt no tamen ordo
libitate nociaret · licet eni ut dicit
bnardus in libro de libo arbitrio no pt
ita bonus ee ut pcm nesciat · iux
illud in multis offendimus omnes
pt tn bonus ee ut ei no consenciat
et si no pt ita bonus esse ut inclinat
aduersum senciat pt tn vilit pro ui
tute oia aduersa contempne · suffit
dicit bn · nisi mortali corpe pcco no
obedire et aduersa pro iusticia pati
no formidare in extim · ideo nos filii abra
he sumus et nemini · vnq servimus
tue eni liberi sumus ab omni pcco si
nulli consentimus si nulli obedimus
tue a pena pcci cu pati pro veritate
et iusticia parati sumus · et ad libita
tez aut animi seu conis multu facit
audicio lectionis · seu ipa lectio prout
dicit scda ps concionis q qñ homo
cu intencione animi virtutes susp
tandez pquit iaz fundamentu poit
iaz exterius exercicium incipit quo
conis exerceat et eaz ab hiis que no
cua sit excuciat · dicit eni bnardus
in tractatu de quatuor exerciciis
spualibus · quo statuz nrm cogi
tabimus quo actus nros dispone
quid cauere potimus ne fla et ma
ma pmitteremus ne limites a patrib
pribus constitutos transcendam nisi g

her aut lectione vel auditione firmiuis
instructi vnde et eciam nesciētes
scripturas lectiō eius seu lectionis audi
cio vt bernar' dicit in epla ad frēs de
mōte excitat hominis interiora ad me
ditacionem de illis que proponit vn lectio
quasi ablactat interiora qñ homo
ab hiis que audit vadit ad medi
tacionem postea ¶ Sicut pascit confor
tat et illuminat omnia interiora hominis
¶ Ex quo elicit q̄ nō ē homini expe
ctanda diuina instructio· licet enim de
cimus sapiēter nō ē nimis quia nō voca
tus se ingerit et quasi nolentibus mul
ta manifestat et ondit attamen
nobis deum temptare nō licet dicit
bern' nec licet nobis talia presumere
sed facere debemus ea que sunt facienda
pro nobis vz legem audire et meditari
legē dei die ac nocte· valde namque me
ditacio scripturarum facit ad expedi
cōz cōnis ibi namque homo fit circumspe
ctius ibi homo fit considerativus in hō
fit inquisitiuus quia dum incipit de eo qd
legit vel audiuit meditari circumspiciet
vndiquaque posset ad illorum cognicionem
venire quid posset intelligere et con
siderat quid importat litera et ponderat
verba et inquirit sensus et confert verbis
sensum ad aliud et ita elongat se omnino
a sensualibus et carnalibus et eleuat
cor ad comprehensionem superiorem et dicit
Hugo ama lectionem scripturarum et vicia nō
amabis ¶ Ex quo q̄ lectio sine medi
tacione nō multum proficit pro in
geniacione cordis quia ut dicit bern' quia le
ctio querit hic meditacio inuenit· dic
enim quid prodest sanctorum scripta
et gesta legendo transcurrere nisi ea ma
sticando succum eliciamus et trans
gluciendo vsque ad cordis intima tra
mittamus ut ex hiis diligenter co

siderēmus statum nostrum et adiscat illorum
opera agere quorum facta cupimus co
gitare et ita dicit tāta vs gelois vz
q̄ meditacio requirit ad hoc ut cor sit abs
que impedimento in operacionibus suis et iam
aliquid hic ē declaratum ex precedenti correlario
et patet quia phi ex suis meditacionibus
et inquisicionibus tamen cordis exacuerant
quod diuicium cordis ad illam sapienciam deue
nerunt in qua summa dei bonitas co
sistit· dicit bernar' quanta hiis contulit
studium humane disciplinae· Ex quo
q̄ isti nō sunt maliuoli quia dicit sapiens
in maliuolam animam nō intrat sapiencia
Secundo nō erant animales Rō quia homo animalis
nō percipit que dei sunt· ¶ Tercio nō erant
subiecti peccatis quia sapiencia nō habitat in
corpore subdito peccatis ¶ Contra quia erant car
nales et viciosi quia valde viuebant secundum
cor vnde multas artes et virtutes
inuenerunt ¶ Et qd' aplus dicit eos fac
tos stultos ¶ Ideo ē quia omnia que co
gnouerant deo et detractatius tribu
ebant proprie industrie et cordi et putabant
se posse ex propriis naturalibus ad omnem co
gnicionem deuenisse sicut numquam medi
tati sunt et eciam inuenierit in cogitacionibus
suis ¶ Ideo sic iste quia nō meditabatur pro
mīc alta nō occupabat se cum subtili
tatibus sed cum mandatis domini ideo dicit
meditabar in mandatis tuis· dicit enim
¶ Bern' meditacio difficilium scripturarum
valde fatigat animum nec animam tenacem
reficit· sed sensum ebetat intellectum obtundit
ingenium obdurat confundit magis saciat
et debilitat ymmo quodammodo vires anime
frangit ¶ Ex quo elicit bern' q̄ homini
qui incipit in racione proficere nō sunt propo
nende sic nec subtilitates sic nec de
hystorie quia ut ipse dicit licet quedam
hystorie delectant tamen nō reficiunt animum
sed inficiunt et sepe tempore spiritualis me

dicacōis inutilia facit statuere
Secūdo q[uod] ponēde st s[u]b' hystorie de vitis
p[rim]i et passionib' sanctoꝝ. Rō q[uia] i
plantacōe taliuz hystoriaz sine ma
gno labore aliquid incōmodi occurrit q[uia] aiaz
excitat vel ad cogitacōz sui vel ad cōtep
tuz mundi vel ad amorez dei. Tercio q[uod]
homini ponēda st misteria x[pist]i humani
tatis ut e[st] natiuitas passio resurrectio
ascensio etc. q[uia] i[n] exercicijs aliq[ui]s insis
tens cogitādo de homine nō diuidit
eū a deo vero et diuidēdo d[eu]m ab hoīe
q[ua]si desistat apprehendere d[eu]m in hoīe
et cognito p[er] fidem deo in homine co
gnoscat x[pist]m in hīm esse assumptuz
hominez et deuz assumentez hoīez
et assumentez hominez pp[ter] hominez
sic q[uod] de deo iaz nō s[ecundu]m carnez incipit
cogitare sanctificatus eū in corde suo
et offert ei vota sua et postulacōes
loco t[em]p[or]e et cū congruētibus. Et sic q[uo]
modo animus successiue reformat[ur]
et liberatur a nociuis. Et infert
bn[ardu]s q[uod] homini talit[er] proficienti propo
nenda st exercicia x[pist]i q[uia] in illis aliq[ui]s
valde excitat[ur] ad meditand[um] diuersaz
virtutuz exempla iaz humilitatis ia[m]
mansuetudinis ia[m] ...nē iaz iusticie iaz
castitatis iaz pacie iaz pietatis ia[m]
benignitatis iaz beniuolentie veritat[is]
pacis concordie vnitatis et ceteraru[m]
tas etc. Et propterea dicit iste medita
bar. q. d. hora recogitabaz in corde
meo iuxta id exercitabaz et scopebaz
sp[iritu]m meuz sp[irit]ualit[er] tamē c[um] ipius sit
multa materia et diuersa meditaci
oniz. dicit se finisse in mādatis dei
meditatum d. meditabar in man
datis tuis. Rō bnardi q[uia] quid in car
nalib' officijs homo vincit carna
li concupiscēcia sic q[uod] homo fit totus ca
ro et vsū rōnis quasi amittit. Sic

in d[iui]noꝝ mādatoꝝ meditacōe seu
cōtēplacōne homo sp[irit]ualis efficit[ur] et
rōne sua ad tm deuenit d[omi]nuz q[uod]
caro in nullo s[u]b' contradicat q[uia] di
uinis mādatis subiecta nec concupiscit
rem alienaz etc. nec cōcupiscit ad
uersus aiaz. Et de isto ponit[ur] h[ic]
gdo. nō pt libaz memoriaz q[ui]s h[ab]re
sine d[iui]noꝝ mādatoꝝ meditacōne.
Rō q[uia] memoria reficit[ur] d[iui]nis reb[us] et ex
pedit[ur] d[iui]nis bn[e]ficijs. Modo h[ec] hēn[tur]
ex meditacōe mādatoꝝ dei b[ene] q[uia]
ibi inueniunt[ur] d[iui]na auctas q[ue] māda
ta elicit. i. d[iui]na ptās q[ue] mādata ob
ligat. ibi ōimoda iurisdictō dei sup[er]
homines quib[us] prohibet iaz nō fa
cere illa. iaz illa nō loqui. iaz illa
nō cōcupiscere. Ibi inueniunt[ur] d[iui]na
sapiēcia que mē infirmitati cōpacit[ur]
sua mādata q[uia] d[ec]e[m] ista pauca on
dit multa et generalia pones sp[irit]ua
lia insinuat et cū paucitate p[re]cep
toꝝ tenet diuersitatez statuuz et me
toꝝ. Ibi inueniunt[ur] et d[iui]na bonitas
que mādatis promissiōes apponit.
Sūt bn[e]ficiuz creacōnis recipit[ur] in
mādato de adoracōe q[uia] d[eu]m adorā[mus]
q[ui] e[st] nobis ee principiuz. In veneracōne
veritatis redēpcōnis q[uia] tc nomē di
q[uo]d e[st] veritas nō accipimus in vanū
vnū qui illuz p[ro] p[ro]p[ter] veritas sua e[st] in ex
ercitijs siue humanitatis incarnat[us]
h[ic] enim e[st] q[ui] venit p[er] aquaz et sanguinez
ihūs xpc. Ex instificacōe sabbati bn
ficiuz glorificacōnis q[uia] tc fiet sabbaz
ex sabbō. Et sic in omnibus man
datis bnficiuz inuenimus. Deus
honora parentes h[oc] e[st] io q[uia] genuerunt
nos ecce beneficiuz. Non occides
h[oc] e[st] io q[uia] a deo vita habem[us] ecce bnfici
uz. Non commitemus ultime h[oc] e[st]
io q[uia] d[eu]s voluit p[ro]pagacōez huāi gñis

stimaz esse· ecce beneficiuz Si non furtaminis ideo est quia adeo bonorum apparatoz habemus ad nostram sustentationem si non dicis contra proximum falsum testimonium ideo est quia voluit deus famaz proximi proficuam esse in me saluti Si non concupisces ideo est quia volt deus ut essemus sic et ipse sanctus est

Et ex isto habemus quod mandatorum meditatio mediaz hominis facit adherere deo Racio quia facit actualiter memoriam illorum que dei sunt et diuinorum beneficiorum et hoc cum attencione et cum quadaz gratitudine ac humilitate· modo notum est quod hoc est deo adherere et hoc est quasi unuz cum deo esse· i· cum deo concordare Nam ubi est meditatio diuinorum ibi est actus fidei qui est cogitatio cum assensu qui secundum aug(ustinum) est credere et ubi est meditatio diuinorum beneficiorum ibi est actus spei qui est extensio hominis ad alia beneficia percipienda Modo dicit aug(ustinus) ex fidei et spei actibus generatur caritas que facit hominis unuz esse cum deo et ita dicit psalmus et in meditatione mea exardescit ignis

Ex quo ulterius elicitur quod ex mandatorum meditatione adest anime spiritualis iocunditas ex quo in illa meditatione unitur homo deo fide spe et caritate quo anima sit deo coniuncta potest esse sine iocunditate ex quo ex deo emanat omne donum perfectum omne datum optimum ex quo dat habundanter participe his quam fidem habent in illuz Et iohannes dicit quod in contemplatione diuinorum quem in mandatis sunt deus animam recreat inebriat impinguat et habundancia suauitatis totaz carnalitatez absorbet propter quod dixit Sapiens Nichil dulcius esse quam in mandatoruz memoria immorari

Ex quo habemus ulterius quod valde animus dilatatur ex meditatione mandatorum quia ex quo letificatur et fit iocundius· secundum quod et dilatatius quia suauitas spiritualis quedaz dilatatio est Et posset hoc exemplariter declarari de uno quoque precepto Cum enim dicitur dominum deum tuum adorabis et illi soli seruies Primo quo anima hoc inspexerit statim dicit hoc potest aliquod bonum esse· et ingreditur intra se si posset habere huius precepti intelligentiam Et inuestigat hoc preceptum quasi unam exercitando racionem ad inueniendum quod sit adoratio et inueniendo quod sit cultus soli deo exhibitus in spiritu et veritate Statim inquirit quare soli deo et an et aliquis cultus potest creature exhiberi et inuenit quod sic comparat cultum dei ad cultum creature· et non inuenta comparatione exaltat deum in corde suo et querit quare colitur in spiritu· quia spiritus est· quare in veritate quia deus veritas est· inquirit quid illa est adoratio· et inuenit quod est quoddam humiliatio hominis erga deum in se ipso quia homo reputat se nichil esse respectu dei· et omnia habere a deo quia recognoscit nichil iuris habere in se· sed omnia esse sub iurisdictione dei quia exhibet se promptuz ad omne placitum esse

Inquirit racione cuius debetur deo ab homine tantus honor· et inuenit quod racione sue maiestatis· racione sue excellencie racione omnipotencie· et racione illius quia deus est primuz et principale principiuz· a cuius dicione est vita sua et mors· profectus et defectus dampnatio et beatitudo Statim rimatur eius excellenciaz et anima Et ita diffundit se in cogitationibus variis de deo que sine delectationibus esse non possunt Et ita et posset circa alia precepta talis distinctio fieri· Ex quo dicitur quod me

ditari in madatis dei proficit adre
formacoz moruz qz cogitado qs de
dei excellencia fit humilis · de eius po
tencia fit timorosus · de eius maie
state fit mitis et mansuetus de eo
principio cui no est aliud principiu
homo ht amoz ad illuz qz exprica
sin conseruacio consistit Et pp hec
datuz est spale madatuz de medita
cone dnoz madatoz · deutro · vi ·
v h verba que pcipio t hodie me
ditabis in domo sedens ambulans
in itinere dormiens atqz gsurges
Et e h notabile qp licet multa mat
a sit meditadi sic de creacone mudi
de creacone angeloz de creacoe hois
de casu angelorum maloz et de bti
tudine bonoz de casu hominis et de o
peribus reparacois de fine mudi et
de iudicio dei 7c / pricipalit tn dic
se meditatuz esse in madatis dei · qz
s hugonez in libro de tplici meditacoe
meditacio i morib primo considerat
que debita st siue ex pcepto siue ex
voto et ea primuz iudicat agenda
que sic facta sunt mettuz ut no sta
generent reatuz · Et ex isto h eminis
qp et iniacone que meditacoz pce
dit ut idez dicit pus demus magre
illud qd mores instruit ad virtute
qm qd sensuz acuit ad sbtilitas
magis qz velle informadi in pre
ceptis virtutuz qm q omib impedi
C dicit go iste et meditabar i ma
datis tuis que st quedaz om bo
noz moz pricipia instauratiua
et maloz correctiua Et addit que
dilexi · pro tanto qz s amb moralis
scia duz placet vl ad locuco vel
et ad meditacoz et ad opacoz ut
patebit in versu sequenti v eciaz ap
ponit dilexi · ad ondend s aug qz

et loquendo de madatis dilexit ea
et meditado in eis dilexit ea · 7 im
plendo ope dilexit ea · dicit aug
Qi no dilexisset nec potuisset de
eis loqui · nec cogitare nec ea ope
rari Et ideo qz volutas e mat
actionu et cogitacoinu domina
qz soluz h cogita qd volumus et
h loquimur qd volu et h qd facim
volum qd at nolu nec cogitam
nec loquimur nec opamur C Ex
quo elicit qp volutas nra a ncitate
compulsiua libera est qz libtatez
a ncitate nec pcto amittit · nec
aliqua miseria · dicit eni bn ml ·
de libo arbito · quid volutatis conse
sus in bono libm facit hominem
quo volutaria efficit no quo in
uitus pctrah Sic homo malus
effic' inuitu sue volutis no aliude
aliquo coactu ut sit malus Ex q
az qp manet alicubi libtas volu
tatis vbi fit captiuitas metis sic
pz in pctoib vbi ro mens intelli
gia captiua tenet et volutas est
libera / qz s aug pctm adeo e vo
lutariuz vt si no eet voluntariuz
nec eet pctm C Ex isto eciaz qz
s et in bonis et in malis e libtas
volutis · tn in bonis e ordinacior
qz expeditor et quodamo poten
cior ac liberior · Vnde bn explicas
illud vulgare pvibuz · vellem
hre bonaz volutatez s n possu
dicit Qz volt hre bonaz volutate
ondit se hre volutatez et si volu
tatez et libtatem Gz qp no pt hre
bonaz volutatez cu volt ex pcto
est quo volutas primit miseria ef
ficitur et captiua tene s n peri
mit · Et ex hoc az qp libtas volut
est duplex pz qz est a ncitate com

pulsiua que nunq̃ amitti͛ qz et dy
abolus libere in maluz corruit ⁊ nõ
alieno impulsu ß suo nutu volun
tario in malo psistit Et aĩa libitas
est a pctõ que impedit volutatis
gsiliacõz electioz approbacõz accepta
tionez qz exinde pronenit q̃ volun
tati az aliquid esse bonuz qd' nõ ẽ
bonuz et elegit, vbi deberet abiiẽ
approbat v̇ debet reprobare et ac
ceptat quod debet refutare et hac
libitatez voluntati nõ restituit n̄
adiutrix grã ut dicit bnar⁹ Et ỏ
h̄ ponit̃ h̄ tria q̇ Non plus liba fit
memoria etiã nisi tue libatã sicut
voluntas p grãz a pctõ Vñ bnardi
in libro de libero arbitro qz volutas
et memoriaz cogit et intellcm ad
formã ad' proferat͛ si g͛o volun
tas p grãz fiat bona ex illa grã et
racio illumĩat͛ et media bonis ac
tionib⁹ resistat͛ voluntas at et si nã
lit tendat ad bonuz tñ bona nõ ẽ
nisi grã dei pueniat͛· dicit em̃ bn⁹
sola grã voluntatez puenit cum
seminat mea bonaz cogitacõz· et p
illaz mutat eius affectuz· affectũ
mutatu roborat ut pducat ad ac
tuz· actuz seruat ne sentiat aliquẽ
defectuz Ex quo elicit͛ q̃ origo bo
ne voluntatis a sola grã est et bn⁹
dicit voluntas cũ vehement͛ vĩtati ⁊ pro
moue͛ ad altiora amor est Qz qñ p
moue͛ a grã dilectio est, qñ vo vo
luntas fruit͛ illo qd' tenet caritas
est, et qñ voluntas iaz consumauc
rit opus suuz tuc pmo incipit qz
h̄ vpmis pfectio esse nõ potest Et
tãte est libertatis q̃ a summa pfecõe
cadere pt· et g͛o valde voluntas est
frenãda ne impetu faciat, ẽ exci
tãda ne dormiat tiadz et obliuisca͛

quo tendebat et facilit' declinet in
obligacõib delectacõnib oblate Et iõ
iaz iste loquit͛ iaz meditat͛ iaz dili
git mãdata iaz meis manib⁹ opa͛
iaz se exerceret in iustificacõnibus
vtpz ex verbis sequeñ et nõ volt a
liquaz moraz facere ne sua volun
tas ad latus sinistruz declinaret ⁊

Et leuaui manus meas ad
mãdata tua que dilexi ⁊ ex
ercebor in iustificacõnib⁹ tuis Ĩnpi
pplia ondit se hre libitatez rõnis
memorie et volutatis· hic iaz ondit
se hnisse libitatez opacõis· qn̄ tuz
ei ho' libertatus a pctõ in volutate ⁊
rõe et impedimta cessaũt et ẽ do⁹
suaz opacõniz et qnicq̃ volt pt
facere nec ẽ a ffiicied' ad ı͛d apli dicẽ
tis nõ em̃ qd' volo h̄ facio· qz ı̃ loq͛
in pẽte voluntatez pctõ pront inp
cedenti lcãore ondi̇ze ondit a' se li
btatez hnisse ad opand' ex dilcõe
et caritate· vel sic Ĩn pmis pplia d'
q̃ in diuinis mãdatis meditaba͛ et
delectaba͛ dicẽs dilexi· h̄ iaz dilecti
onis vel delcãcõnis vitatez ondit
dicens· et leuaui manus meas· p
bacõ em̃ dilcõnis ẽ exhibicõ opis
dicit greg⁹· et ita declarat q̃ non
inuacuuz ß efficacit' et medita
bat͛ et diligebat, vel sic ondit q̃
ad docend' sufficient se dispoebat
qz et meditabat͛ dĩnia et diligebt
legis mãdata· h̄ iaz ondit se fuis
se efficacissimuz pdicatoz ex eo qz
ea que ita exacte loquebat͛ ope
adimplebat, nõ sicut illi qui con
fitẽtur se nosse factis aut negat
Et illi de qnib⁹ dicit vitas· dicunt em̃
et nõ faciunt· Iste a' nõ soluz facie
bat ß ⁊ excitabat͛ in opone illoz q̄e
docebat Et mo͛ qo h̄ pro declarãcõe

c°

¶ Certuz opa mādatorū sūt ī intencōne
ordinata sint sīc debēat qz consue
tudine firmari / qd pro omnib3 ptib3
p3 ex isto versu · Meo em̄ qd dt leuaui
ondit rectitudinez intencōis · Meo
qd dicit mādata dilexi ondit feruoz
amoris ex quo opatores concipiūt sc̄i
tatez / Exercitacio vero notat consue
tudinez et p̄gñs qd quo ad omnia
pdicta est vera · Et posset sic vitās p
bari qr sinistra intencio dicit fidei
defectuz qr fides intencōz dirigit
remissio vero amoris dicit insuffi
ciaz sanctitatis iux' id refrigescet
caritas multorū · et nisi qs bonuz
consuetudine firmauit vix aliqñ in bo
no pseuerabit qr qz homo ex corru
pcione nature pronp'ns e ad cadē
dum ¶ Sed nota q rectitudo intencōis
nec e de numero virtutum theologicarum
nec de numero cardinaliuz ergo nō ne
cessario requirit' ad opus bonuz seu
meritoriū quia nō e qr sine qualz
alia virtute pt esse salus ¶ Ite mi
nima caritas sit et fides sufficiat sal
uare ergo et sc̄m fide et p̄gñs nō re
quirit' ipius feruor · cuius vir' ee sal
uatoris qui dicit Si habueritis fid'
sic granuz synapis qdcūqz volue
ritis fiet vobis / et sic etiaz vr' esse
de caritate qr ut dicit bt · li duo con
cordie ¶ Itez si consuetudo requi
rit' in mādatis quō q' pcimo in
ceperint saluabunt' / et illi q' pnīaz
agunt illi em̄ laborāt magis in
operibus satisfactōis et non diu
venerit ad obediēcaz legis ad quā de
uenit ad ob̄iaz satietatez ut videt'
¶ Et diuidit' lr̄a ista p̄ficiti in tres
ptes s'm tenoricaz tituli qōnis qa
primo agit de opis rectitudine dicēs
leuaui manus / 2o de opis sanctitate

dicēs ad mādata tua que dilexi ·
3o de opis consuetudine dicēs Et
exercebor in iustificacōnib' t̄ · et aliq
apponūt adhuc vz opm beatitudiēz
mih' tu dr mandata et caritatis
feruoz tu dr que dilexi · et sic diui
dunt litteraz in quatuor ptes ¶ Dicit ergo
lr̄a et leuaui ponit comparatōz compla
ciaz specialis inter istos versus ordiēz
primo em̄ meditacōz / 2o dilectionē
3o opius Vnde dicit ambr' pulcer'
ordo · quia em̄ dm̄ diligim' ideo ei'
pcepta meditamur et quod prius
meditacōis finis e memoria io
em̄ meditamur ut i memoria tene'
Sic memorie pceptoz finis e dilectio
act' ad ipoz impletōz et io dicit Le
uaui · quō em̄ plus leuauāt aīam ad
meditand' et voluntatez ad diligend'
sic quoqz nūc leuat manus ad
opand' et nō vult esse ociosus Dic
em̄ br' bern · s' sr Cant' · vi bom
vitā e quasi vinea ī qua nichil negle
ctuz nichil incultuz nichil sordi
duz nichil latens s3 omnia elabo
rata plantata odorifera sūt · certa
cū virtus vitis cui actio virtutis
palmes cū botri testimonia co
sciencie ¶ Cum vinuz spiritualis leti
cie apud quez nichil vacat nec
aliquid e inutile qr et sermo et conu
sacio ex dei cultura e immo dei edifi
cacio est ¶ Quid illi deprine pt ex q̄
nec foliuz eius defluet et oīa que
cūqz faciet semp prosperabit' / pre
cipue ex aīo et corpis sui membra
expassa hȝ ad opa mādator' · Vn
dicit leuaui manus · leuat oculos
ad vidend' que dei sūt aures apit ad
audiend' pedes eius secuti sūt ve
stigia eius totū robur corporis cu
stodit ad dm̄ impēta 2o fortitudinez

meaz ad te custodiaz Vnde linguaz
conseruat ad laudandu͂ʒ corpus ad
sustinendu͂ʒ p[ro] deo / et virtuteʒ parat po
nere p[ro] deo / q[uia] manuʒ q[uam] et manus
leuat ad op[er]anda ma͂data ei[us] Ex
quo elicito l[icet] et p[ri]mo q[uod] totaliter toto pr[e]
subicit diuine volu[n]tati p[ate]ʒ ex iaʒ d[ict]is
Vnde dicebat Cor meuʒ et caro mea
exultauerunt in deu͂ viuuʒ et nisi sic
esset quo[modo] ap[osto]lus p[re]ciperet corpora
exhibere deo ostiaʒ viuaʒ r[ati]o[n]e fidi
ostiaʒ s[an]c[t]aʒ q[uia] subditaʒ diuine legi · o
stiaʒ immaculataʒ q[uia] in omnibus
que dei sunt consentanea sp[irit]ui[s]
r[ati]onabile obsequium q[uia] ad omnia
fertur s[ecundu]m iudiciuʒ r[ati]onis illuminate a
sp[irit]u s[an]c[t]o / S[e]c[un]do q[uia] caro ho[m]i[n]is p[ar]ticeps e[st]
p[ar]ticeps fidei Vnde dicit aug[ustinus] in ma[nuali]
diaʒ s[er]mone de asce[n]sione d[omi]ni Ego il
laʒ fideʒ quaʒ michi dedisti carni
tradidi et p[ro] deo eius s[er]uitute con
blandime[n]ta p[er] eius abstine[n]tiaʒ
et contrario[rum] militaui / et dicit quo[modo]
caro [christi] passionis stigmata in se
portat et reco[m]pensaʒ redemptionis
ip[s]a in se expriat Tertio q[uia] primo car
nis ad a[n]i[m]aʒ no[n] e[st] p[er] vtilitatis q[uia]
promouet a[n]i[m]a[m] p[ri]mo ex inde vide
[licet] duplicatu[r] Vnde dicit ibid[em] aug[ustinus] · in
omnibus ma[n]datis dei a[n]i[m]a p[re]cipit
imp[er]iuʒ s[ed] caro famulatuʒ · i[n] o[mn]ib[us]
p[re]ceptis in q[ui]b[us] laborat ut s[imu]l mer
cedeʒ accipiat Et p[ro]ce[ss]u dicit
leuaui manus meas que s[un]t q[uo]d
corporis me[m]bra ad ma[n]data tua s[cilicet]
corp[or]ali opere imple[n]da Et q[ui]a no[n] h[abe]t
s[un]t v[er]u[m]· videt[ur] ei decebus p[re]ceptis re
tribuere no[n] h[abe]re v[er]itatez q[uia] adoratio
que e[st] p[ri]mi p[re]cepti no[n] implet[ur] cor
paliter s[ed] in sp[irit]u et v[er]itate Est etiaʒ
reuere[n]cia diuine v[er]itatis que s[e]c[un]do p[re]
cepto iniu[n]git[ur] quo[ad] ad corpus p[ertine]t

ex quo eius solius r[ati]onis et intel
lectus Sic[ut] sabbatisacio que no[n] e[st]
aliud nisi delectatio in dulcedi[n]e
dei q[uo]d e[st] solius volu[n]tatis iuxta i[llu]d
[con]solationes tue letificauerunt a[n]i[m]aʒ meaʒ
ibi d[icitu]r q[uod] illo[rum] p[re]ceptor[um] impletio p[ri]n
cipaliter ad a[n]i[m]aʒ p[er]tinet · s[ed] ad corpus
a[m]m[in]istratiue q[uia] corpus s[u]b s[er]uit a[n]i[m]e
in illoruʒ p[re]ceptor[um] impletione · q[uia] q[ui]
ad p[ri]muʒ corporales exercitatio[n]es in p[ro]
stracionib[us] in flexionib[us] in tunsionib[us]
pectoru[m] in eleuacione oculor[um] et manu
um in vocali orone et ca[n]tu co[n]ducu[n]t
a[n]i[m]aʒ ad orare deum Quo ad s[e]c[un]d[u]m
auditus d[omi]ni v[er]bi et lectio s[cri]pture · in qu
[i]b[us] v[er]balis et labor siue in co[n]fere[n]do
siue in disputando siue in elucida[n]do
co[n]ducunt a[n]i[m]aʒ h[ab]ere reuere[n]ciaʒ ad v[er]ita
teʒ diuinaʒ q[uia] q[ui] nichil o[mn]i[n]o h[abe]t h[ic] e[t]c[etera]
poralis studij aut exercitij adhuc ut
posset scire que s[un]t dei et intelligere
v[er]itateʒ impl[eri]t h[oc] p[re]ceptu[m] corp[or]aliter
Vnde i[de]o q[uia] addit s[imu]l aʒ addit et labor
et qui[escit] p[ost] h[abe]re quieteʒ a[n]i[m]i ut sic
impedime[n]to delectaretur in hijs que
s[un]t dei n[on] p[ro]p[ter] ius in corpe o[mn]is co[n]cupisca[n]tias
carnales crucifixisset Vnde et ip[s]a
contemplatio in qua homo diuina degus
tat ip[s]ius carnis quedaʒ maceratio
est Circa g[ustat]us sta[n]do sp[irit]u despicit omnis
caro / Circa honorare pare[n]tes dicit cor
pale s[er]uiciuʒ corp[or]ale b[e]n[e]fic[i]uʒ et
corpaleʒ exhibic[i]o[n]eʒ honoris / Ad occi
dere dicit corpaleʒ conseruatio[n]eʒ vite
p[ro]ximi · Si eni[m] no[n] pauisti Si no[n]
defendisti et potuisti occidisti Non
mechari cu[m] aliena dicit corpaleʒ ca
stitateʒ cu[m] coniuge p[ro]p[ri]a seu p[ro]p[ri]i cor
p[or]is / Non furtu[m] includit corpalem
elemosinaʒ et qua[n]ta re mortificat[i]o
corporis realis anteq[uam] homo deueni
et adhuc q[uia] nichil to[tum] cupisc[a]t alienuʒ

dicit bn͛ opus h͛ multi laboris mul
ti temporis et sudoris ꝑ gratiam dei im
petrantis et studium hominis volentis
et extinuentis ¶ Ex quibus elicitur ꝙ hu
manum corpus pro domino mada
torum impletione est fouendum ¶ Unde e
pis labores pplorum possedimus vz
pro sustentacione ppi corporis ut iusti
ficationes eius custodiat et mada
ta eius exquirat ¶ Ex quo ulti
elicitur error illorum qui sua corpora
nutriunt delicate ro ep͛h abducunt
a subiectione legis diuine. ep͛h ei ut
dicit bnar͛ lenim ꝑ. sit caro ꝑturba
lumine iudicij aufert libertas sp͛us vi
gor animi lentescat. sopitur ro gra sp͛i
ritualis feruus amor frigescit. ep͛h dis
simulat lex abditur ius omne fas
prostratur et derelinquitur timor domini
¶ Ne ergo hec eueniat dicit iste leuaui
manus meas .i. omnia corporalia ap
taui ad madata tua perficienda. dicit
altissidoren quia anima agit in corpus
p rōm et intellectum ꝑ colligantiam
anime ad corpus ita etiam corpus agit
in animam ꝑ eandem colligantiam ¶ Unde
ꝑ aristotilem boni actus exteriores
augmentant habitum bene agendi qui
est in anima sic de frequenter disputare ge
nerat sciam disputandi ¶ Sic et ex man
datorum impletione corporali acquiritur
promptitudo voluntatis in executi
one voluntatis dei ¶ Iste ergo medita
tus est et loquebatur madata dei in
meis erat deuocior iam leuat membra
exteriora ad ea ¶ Et quia iuxta titulum
omnis h͛ agendum est de intentione diuina
madata implendi et sic aut͛ expon
estiam primitus et amb͛ ¶ Sed nota
dum est prout dicit altissidoren vo
luntas et intentio idem sunt in re ꝑ ro
dent ꝙ intentio dicit aliquid quod a volun
tate resultat ponit exemplum dicens
volo ire ad ecclesiam ut orem. ire ad
ecclesiam est voluntas ꝑ orare est inten
tio ¶ Ex primo elicito ꝙ intentio est
quedam determinatio voluntatis
quia qui magis intentionem ferimus in
illud volumus determinate ¶ Unde
voluntas actui confert quid materiam
ut si voluntas est bona actus est bonus
quo ad materiam ¶ Sed intentio actui p
bet quasi formam quia si intentio est
bona tunc actus est formaliter
bonus ¶ Si mala tunc malus iuxta
illud ¶ Si oculus tuus fuit simplex to
tum corpus tuum lucidum erit. si ne
quam et corpus tenebrosum erit ¶ Ex
quo arguitur ꝙ actus boni in genere di
cuntur ꝑ bonam voluntatem. ꝑ dicitur boni
ꝑ speciem ab intentione ¶ Et pro tanto
dicitur si radix bona et fructus boni
h͛ si voluntas bona et actus boni
de genere ¶ Est autem possibile in
tentionem diuidi a voluntate et sic stat
aliquem actum esse bonum de genere et
malum moraliter ut si quis daret e
lemosinam ꝑ vanam gloriam. velle
dare elemosinam bona est voluntas
et dare bonus actus ¶ Sed illum actum
intentio retorquet ad finem inde
bitum ideo dicitur moraliter malus ¶ Ex
quo habetur ꝙ intentio actui nomen
imponit. h͛ est amb͛. et patet ex id dicens
quia si intentio bona et actus bonus
moraliter ¶ Non tamen oportet ut quantum
quis bonum intendit ꝙ id tantum sit
nec oportet ut quantum quis malum in
tendit ut id tantum malum sit ¶ Sicut
vident dicere due extremitates gloze
super h͛ bonus homo de thezauro suo
profert noua et vetera. dicit enim al
tissidoren ꝙ ly tantum et ly quantum
aliqui tenent aduerbialiter tunc fallit

Voluntas et intentio realiter idem differunt racione

duplicez sensuz in lo auctone · p°
em dicimt quantitate intensiois
in intencoe ut sit sensus ut quantu
quis intense intēdit agere bonū
q° illud sit tm̄ bonuz · no q2 h quā
quantitas bonī opis no soluz attēdit
ex intencoe s3 etiaz ex alijs circum
stantijs · Scdo dicitur quantitatem
qualitatis ut sit sēsus quantuz bonī
intendis tm̄ agis · i · quantuz intēco
est bona tm̄ actio bona · et sic est va
lidacio et s h amb° intelligēdus
q dicit ut iaz allegatuz est · intēco
tua actui tuo nomē impoit · Qū
premissis po · q° · rom̄ nisi intencoe
ordinata dīna mādata sit imple
da · pz q2 io st impleda q2 st dīne vo
luntatis signa h ē faciend° q dēs
volt fieri et q no volt nullomodo
faciend° · iuxta id no mea voluntas
s3 tua fiat · io q2 iusta impletio em
mandator reddit ultimaz q° su
um ē et facit hoīez ordinatuz
ad deum ad seipm̄ et ad proximū
Vnde id · iusti sit oms sermones tui
et no est iniquis q̄qm̄ puuz / ideo
q2 st vite eterne introitus · iuxta id
Si vis ad vitaz ingredi serua mā
data · et id h fac et viues · Vn aug°
in libro de morib° ecce dicit · q ht dei
mādata in memoria et seruat in
vita · q ht in sermonib° et seruat i
morib° · q ht audiendo et seruat fa
ciendo q ht faciēdo et seruat pse
uando ille est qui assequitur merce
dez eternaz · q2 q pseuerauit usq3
in finez hic saluus erit Ex qua
q° dne elicit primo q multiplici
tas intencionuz no arguit ipiq
deordinatoz · Rō est ex probōe q° nes
q2 stat aliquez dīna mādata im
plere · et io q2 st dīne voluntatis · 2

io q2 iusta · 3 io q2 introitus et ordina
te quia ut dicit aug° · rectitudo intē
cionis ex amore ē finis · Ex q° g° iste
implet mandata diuersis intencio
nib3 et ordinatis in unuz finez nl
lomodo deuiat a rectitudine · Et quo
diuersi actus unica intencoe re
gulantur · Sic 2 diuerse intenciones
unuz actuz no diuidunt ut sic un°
esset bonus et alt° malus qn̄ inter se
sunt subordinate · ponit altisidorē
exēpluz · ut si quis surget ad matu
tinuz ppt nummos hijdos ut exinde se
mitteret et elemosinaz daret et reci
pere mereret pctōz remissioz et sinat
lat vitaz eternaz h actus ē idem et
diuersitas ht intencoes tn̄ unaz alteri
subordinatuz resp° unius ultimi et
optimi finis Scdo elicitur q dīna
mādata st impleda in gliaz dei h
ē illa intencoe ut glificet deus q2
st implet · ideo q2 st sue voluntatis
h est in gliaz suaz · Si ideo q2 iusta h
est in gliaz suaz · Si io q2 st introitus h
ē etiaz in gliaz suaz · Et h inc ē q dicit
aplus Oīa in gliaz dei facite / Et a
lexand° h luuntatem sic · dicit em q ita
unū opis dno tenetur unū ē de
bituz ipius opis / ex debito q̄ius oīa
opa mādator st ad deum referenda q2
iusta iuxta id Math v · attendite ne
iusticiaz vraz faciatis coraz hoib3
aliud est debituz opantis et ex de
bito illo oīa illa opa quor ē pn̄a
piuz libm arbitrium debet referri in
deuz et h qn̄ actiones referimus ad
pncipalez finez · iuxta id · Math · vi ·
Thesaurisate vobis thesauros in ce
lis q v ē thesaurus tuus i ē cor tu
um · q · d · q voltis celor thesauros
adipisci illuc vias actiones dirigite ·
Et merito Si em de iusticie opum st

in p̄cepto maxime c̄tiustitia finis
dz p̄cepto concludi q̄ illa ē maxi
ma c̄tiustantiaz ¶ Et ex isto elicit
q̄ q̄ntuz ex ṗte r̄ōali nullus actus
quo ad h' ē indēns s̄ʒ q̄ r̄ōnalis
nata est omēz actuz et omēz mo
tuz quez mouet referre in deuz d̄t
tamen alexand' q̄ ex p̄te ā'az viuz
multi actus indentes q̄ ā'e vires
ex se non s̄t nate ad s̄ūmz bonūz
ut est sensibilis ut ē vegetatiua
nutritiua app̄hensiua ymagina
tiua et ētiaz p̄nt esse aliqui actus
indentes re' statu's ut in puero v̄l
in alienato ¶ Sc̄dō c̄ca legis imple
c̄oz omnia ex ṗ̄nea s̄t ab intencōne s̄
monenda · dicit ¶ Cris libro p̄mo de
c̄puinctione · multi ideo mandata
faciūt ut ament' vel his n̄ auferāt
quos amant vel illis nō innuriat'
infamia quos t̄ment' sic q̄ illa q̄
faciunt nō d̄ino m̄ādato c̄ōnenda
s̄' s̄ʒ voluntati humane ¶ h' sic faci
unt q̄ ipi facere volunt ¶ Et dicit ꝛ
aliquib' in est d̄īnoꝝ m̄ādatoꝛuz
contempt' ut si q̄ videant' ex man
datis dei facere nō h̄ipm̄ deo q̄ m̄ā
dauit tribuūt s̄ʒ c̄s̄ectatur ꝛ̄ō decepom
vane et inani gl̄e ita ut in vtroq̄ʒ
modo pari dampno feriant / et cū
faciūt que mandata s̄t / et cū ord
nō faciūt q̄ in sup̄bia est dyaboli
lapsus h' ille ¶ Et ex istis ¶ Cris in
fert laqueos vndiq̄ʒ dyaboli ex te
tos q̄ si nō implemus iaz p̄uari
camur ¶ Si implemus et in h' q̄
sup̄bia surrepit vel p̄p̄a voluntas
se ingerit / dicit tamen q̄ c̄titutus
est d̄ina mandata implere q̄ deo
auxiliante et illa potest homo ef
fugere · ¶ Et ad h' iste aspiciens dicit
leuaui manus meas / ¶ manus me

as · i · opones meas · leuaui · i · in illa
intentione alta feci vz ad laudem
dei et ob retributōz vite eterne mer
cedis ¶ Vnde dicit h' aug' cur leuant'
manus q̄ sup̄inz e q̄ n̄o leuant'
¶ Q̄az s' de opere mandatoꝝ merces
terrena expetit' a' felicitas depo
nitur potius manus q̄ n̄ leuat'
q̄ terrena emolimēta q̄ue nō s̄t
sursuz s̄ʒ deorsum illis operibus re
quirunt' ¶ Ex vnde h' procedit q̄ ora
ma debemus dirigere ad d̄m · dic q̄
procedit ex t̄plici consideratione · p̄o
ex consideratione op̄is ¶ Ex q̄no em̄ ta
lia operā sunt r̄ōnalia q̄ ex illa
vi imponit' ex illo q̄ r̄ōnalia sunt
h̄nt collatōz ad a'ch · ¶ Sc̄dō ex consi
deratōe finis ¶ Ex q̄no em̄ deus finis
ē vltimatus om̄ r̄ōnabiluz i'ō
omnia in ipm̄ debent referri · ¶ Tercio
ex consideratōe debiti q̄ tr̄eatura
r̄ōnalis totaz se dz suo creatori et sa
et actōs et v'ba et cogitatōs et ita
dicit ap̄lus ¶ Omne q̄d' cuq̄ʒ facitis
in verbo a' in ope omnia in nomine
d̄ni ih'u x' facite ad Col. iii. v' glo.
dicit · i · nō ad gl̄'az v̄raz s̄ʒ ad gl̄'az
dei · et nō soluz que facitis s̄ʒ etiaz
et cogitatōs ¶ Et h' s' intellectuz iaz
expressum ¶ Ex q̄b' elicit' q̄ s̄p̄ua
lia opa nullo modo s̄t in finez cor
palēz referenda s̄ʒ q̄ ex q̄no s̄t corpa
libus potiora · sic magis bonūz re
feret' in m̄' bonūz et sic fiet deor
dinatō q̄ in d̄n̄is nullo m̄o ad mit
tend' · dicit aug' in libro de sermone
d̄ni in monte · queciq̄ʒ res p̄p a'q
quitur sine dubio inferior illo p̄p
q̄ q̄ritur et ideo illud ē p'us p̄p q̄d
q̄rit' talis autē deordinatio sine
culpa fieri non p̄t ¶ Et in isto p̄tum
consistit l̄ibtas actōis q̄n' h' illud q̄

agit nō agit necessitat' aliquo cor
pali nec anxiatus aliqua vani
tate nec contristatus aliqua ad
uersitate· s; ex amō et libere aspi
ciendo ad illa superiora manibus
vera consistit libertas/ et ista expo
nit s. amb'. dicit eni sic· p' medita
tio bonu e leuare manus ad p
cepta dei et facere cū gaudio nō ex
necce nō cū merore et mesticia
bonu n. fiat· s; voluntarie· ait
eni volūtarius e s; seruus faciet
necitas/ nobis a dn̄s loquitur fa
nō dicaz vos seruos s; amicos/ le
uaui igit'. h' e ab omib' que illi
care possent manus meas· i· o
paciones meas expediui vnde n
extendi eas ad vilia opa s; ad for
cia iuxta id· manus suas misit
ad forcia· qr mādata tua h' eni nō
s' tpalia sic q ad tpus certū eent
data vt illud Crescite et multipli
camini nec localia ut illa mādata
que infra terminos iudeoz erant
conclusa· sic illud· nolite possidē
auruz argentuz nolite cogitare
in crastinuz· nō duas tunicas hē
atis cet'. nec sūt psonalia ut illa q
erāt vni genti iudaice tradita ut
e lex moys' in libris contenta· nec s'
antiqua pp penaz nec inuetata
pp culpaz· nec s' cerimonialia data
ira aliq̄ signū s; moralia homi
nu; in omi loco omi tpe sine no
ta culpa et pene vniuersalit' omi
genti suadā et pp h' ista mādata
forcia sunt/ qr sit omez gentem
omez homez omē tpus et omez
locuz sine qualicūq; excepcione co
cludit et ligant sine qualicūq; huā
na dispensacione ad adimplend'
et h' e pmu; qd' requirit' ad opus sc;

Qz eni sic q ee s ciū q sit sb' dīmib' pre
ptis inclusū ad min' nec h' sufficit
s; requirit' ut ex dilcone que est actus
caritatis impleat'. Et ideo additur
que dilexi· dicit amb' nisi qs dīna
pcepta diligat nō pt ea imple sic
sicut implenda sūt/ et ideo pmus dix
meditabar in mandatis tuis que
dilexi Et sb'inxit Et leuaui manus
meas ad mandata tua que dilexi
s; honoriuz· i· que nō nisi ex pma
dilectione impleui Nec h' sufficit
s; requirit' vt opus qd' dz esse sanctu
fiat ex summa dilectione· i· ex feruēti
spūs dei· dicit eni s' amb' qsi h' dilec
tionis ingeminacō immensitatem
ondit iniugeri eni pdenti dixit que
dilexi in pma eciaz dicit que dilexi
qr nec mandata pūt impleri nisi
tūc minus h' e feruent' diligantur
[D]ecimo eliciit' q ad scitatez re
quirit' subiectio ad dīnaz legem
Rō qr lex dīna ut dicit b t libro 3
contra gent· nō e aliud nisi qdaz
regula agendi vel nō agend' z m
quaz homo dz attingere finē suū
Et ideo deus hominibus quos ad be
atitudinez creauit dicit· dabo legē
meaz in visceribus eoz· Et ad exprimēd'
h' pmū deus dedit decez pcepta Sta
tim sb'iunxit Sci estote qm ego scūs
sum dn̄s deus vr· Cū ō sine adhe
sia dei scitas nō pt haberi Rō qr ut
dicit b t· ibidez· adherere deo finis
e hominis qr in illo vltimus felicitas
consistit et quō pt q's scitatez adi
pisci nō adherendo fini suo expsio
sunt sanctitas vnde deutro· x· c·
Et nūc israel audi q dn̄s ds tuus
petit a te nisi ut timeas dnm deū
tuuz et ambules in vijs eius et di
ligas et seruias domino deo tuo in

corde tuo et in tota anima tua ¶ Tertio
adherentia que consistit in humilitate
in dilectione in legis impletione et in
exhibitione universalis sanctitatis ¶ Ter
tio in fine divine legis oportet videre
tem sanctificatur finis divine legis prin
cipaliter est ut homo amet et diligat
deum ¶ Unde et lex nova dicitur lex amo
ris quia deducit hominem ad hoc ut amet
deum ¶ Et i Thimo. i. dicitur finis precepti
est caritas cuius actus principalis est
diligere deum ¶ Unde dicit b. t. super
homo per vires anime inferiores non potest
adherere deo quia per illas adheret re
bus inferioribus. sed adheret homo deo
per voluntatem et intellectum. tamen per
voluntatem principalius et per voluntatem
quiescit homo in illo quod per intel
lectum ¶ Et dicit ulterius quod voluntas
alicui rei adheret vel propter timorem
vel propter amorem sed differenter quia ei cui in
heret propter timorem inheret ei propter aliud
scilicet ut evitet malum quod ei immineret
si non adhereret ¶ Ei vero cui inheret
propter amorem adheret ei propter seipsum
et hic est potissimus modus adheren
di deo quem lex intendit ¶ Unde Math.
xxii. mandatum de amando deo dicitur
primum et maximum mandatum hec
beatus Thomas ¶ Quantum ad primum sic pro
bet 2a conclusio divine legis opera sic debent
esse in tota oportet ut impleantur ex cari
tate sancta. Ista conclusio patet ex tribus 2
notabilibus precedentibus ¶ Et potest sic dedu
ci precepta legis ad hoc data sunt ut per ea
mereatur vita eterna. ergo obligant
nos ad hoc ut mereamur vitam eternam
¶ Sed vitam eternam mereri non possumus
nisi tunc ad opera legis ex caritate mo
veamur ergo tenemur facere illa ex
caritate et per consequens conclusio vera. et pro
bitate conclusionis arguitur sic altisiodorensis

¶ Si opera legis non debent impleri ex
caritate et quia omnia legis opera pos
sunt impleri ex motu ex motu libe
ri arbitrii sine caritate ut notum est. ergo
ex operibus liberi arbitrii solius quis
poterit salvari. patet quia omnis qui to
tam legem impleverit salvabitur ¶ Math.
xix. ¶ Si vis ad vitam ingredi serva
mandata ¶ Ulterius quia conclusione sic
deducta sequitur quod modus precepti est in
precepto. hoc est tenemur dei precepta
implere ex caritate ¶ Ratio quia actus pre
cepti non facit meritum sed modus ¶ Unde
dicit Moyses in deutro. iuste quod est
iustum exequaris ¶ Ubi habetur quod modus
precepti est in precepto ¶ Et ad hoc facit illud
Jacobi ¶ Qui in offendit in uno fit
omnium reus ¶ Ubi dicit glo. qui in manda
to dilectionis offendit reus fit totius
legis. ¶ Secundo quod ad merendum vitam eter
nam non sufficit motus generalis
quidam enim ex primo hoc posuit. suffi
cit motum qualicumque virtute gratuita
sive illa sit fides sive spes. sive
caritas sive temperantia vel alia que
cumque. sic quod non requiritur ab motus
specialis virtutis hoc non est sic ¶ Nam
si prelatus videt si predicabit multi
convertentur ad fidem ¶ Si non multi
a fide subvertentur. in isto casu tenetur
iste fidem predicare et non movetur
ad hoc nisi ipsa fide ergo tenetur ad mo
tum specialem ¶ Similiter si quis temptatur de
luxuria tenetur resistere illi temp
tationi. et quia non potest nisi motu
temperantie. ergo tunc tenetur movere motu
temperantie consequens ergo contrarium verum ¶ Non
tamen oportet quod omni tempore homo teneatur
omnia precepta implere ex caritate
ut dicit altisiodorensis quia aliquis qui non ho
noraret parentes ex naturali pi
etate peccaret mortaliter ex quo o

mittet illum mod' ad quez tenet'
sb' pcepto Sic etiaz si quis diliget
dm naturali dilectione no tenet'
eu diligē ex caritate qz tūc ē in illa
apprehensione que ē generatiua
vel naturalis pietatis vel nālis
dilectionis tūc eni cogitat de pn
tibus qz eū genuerit qz eū educa
uerit qz eū instruxerit et confīa
uerit et deū considerat ut bn̄ficiū
vnde qz tc est in apphensione illa
que generat ad pntes naturalez
pietatez et ad deū dilcōz si omit
tit pntes honorare ex caritate· vel
deū diligere no peccat qz in natu
ralibz no ē et homo in utraqz ap
phēsione sit ex nonpt Sz si homo
apphendit dm ut sume boni ut
sume sapienz ut sume deliciosū
in quo st omnes delicie et ex illa
apphensione generat' in eo caritas
si deū tc hēns caritatez et ex'ns in
eius apphensione no diligit ex ca
ritate mod' omittit et peccat Et?
si in illa dilectione no facit mo'az
no tamē ē determinata hora qua
teneat mors ideo ut sp timeat et
humiliet' Sic? qn homo sic deū ap
phendit et diligit et ex'ns in illo a
more facit collaciones ad proprios
ut qz iste ē pris ex illa auctē quaz
s' dedit deus ut qz ē ad ymaginez
dei factus ut qz pticeps ē diue grē
et glē pt esse Si no proximos ex
caritate quē tūc ht mod' omittit
et sine dubio puaricat' pceptū
qd' datur de modo diligendi qd' tn
est affirmatiuū et non obligat
ad semp Sz pro loco et tempe sic
et alia precepta affirmatiua ¶
Et ex his omib' elicit' qz oīa pcep
ta sunt sine admixtione alicuius

mercedis implenda qz si sic impleda
ex sincera caritate tūc pure gtuite
sūt implenda et pcipue no hendo a
liquez respectū ad aliquaz mer
cedez Sz quod tunc dicēdū de illo
q' ea implet pp hoc ut hreet vitaz et
naz prout ille querebat d· magr
quid faciendo habebo vitaz eternaz
Que virtus mouet ad sic impled'
quidaz dicūt qz fides· dicit altisidor
qz motus fidei ht suaz apphensioz
pcedentez que generat ipm· illaz
vz quia apphendimus dm ut pma
veritatez cui semp ē credend'· qn ergo
homo credit diuinis promiss et cre
dendo eis implz pcepta obli' ut illa
que deus promisit assequat' prima
dicit' qz fides ad hmōi impletōz mo
uet alij dicūt qz spes qz qn dn̄s ap
phendit' ut largissimus remunera
tor suoz / et illa que pcipit implet'
dicit' qz talis impletō procedet ex
motu spei Sz vtqz videt' mercen
narium implere pcepta pp eternū
pmiū quocūqz motu impleant'
qz implent' pp pmiū bonū ¶ Ibi
aduertend' s altisiodoren qz dn̄i ē in
ē seruū mercenariū et filium
prout glo· disputat sup illo· sūt me
sic vnū ex mercenarijs tuis· su'
ē qui timore pene pntis a' future
facit legez Sz mercenarius tplia'
accipit' vno modo pro illo facit le
gez pp deum et no ex caritate s ex'ns
in mortali pctō et no meretur et·
Alio modo d' qui facit que legis st'
s cā alicuius lucri a' comodi tpal'
et iste demeretur ut dictū ē est· Ꝝ
d' qui facit deo spe et desiderio regi
celestis et sic capit' hic ¶ Ex quo e
licit' qz amor mercenarij ē amor c
cupie qz amat deū et facit que p

capit desiderat hre eum et fruí eo Et
mercenarius dr qz in amore illo pp
rium comodum qrit ẽ tamẽ bonus
amor ymo etiaz ẽ gratuitus qz ideo
nullaz aliaz vtilitatez qrit nisi de
uz et expectat eum inihil Sz filius dr
qui amore virtutum succensus q̃cqđ ẽ
diuinis preceptis contrarium illud detes
tatur et quicqđ est s̃m diuina precepta il
la prosequitur et in eis delectatur
Ex quo pz amor filij ẽ amor ami
citie qz filius diligit deum et vult ei bo
num et omẽ placitum suum implet
q̃uis etiaz exinde nichil utilitatis
sibi posset venire et ille ẽ melior amor
et gratior et magis gratuitus · pre
cepta g° diuina implere ex amore co
cupiẽ sufficit ad meritum Sz imple
cio eorum ex amore amicicie attestatur
sanctitati qz ibi est sinceritas et pu
ritas sine aliqua admixtione pp̃e
vtilitatis Sanctum em̃ sincerum dr
et sic iste dicit leuaui manus meas
ad mandata tua que dilexi · q · d · mã
data tua alta sunt et supra nos sunt
et vires nr̃as excedunt ita q̃ ea pp̃
ijs viribus implere nõ possumus io
omnia transilij et contuli me ad dile
ctioñ illorum · dilectio em̃ dirigit nos
in adimpletioñ mãdatorum dei iux
illud opera manuum nr̃az dirige
sup nos · i · a quo qđ̃ ultra vires no
stras et opus manuum nr̃az dige
stum dilectione/ Et qz ut amb° dicit
qui actus suos sic leuauit ut faciet
omẽ illud qđ deo placet ille nõ debz
negligere nec dz diuina mãdata trãs
currere s̃z exercere in hijs et q̃plurimum
in eis immorari · ideo addit et exerce
bor in iustificationib° tuis · i · in tuis
mandatis que iustificant Nota
s̃m vincenciũ in q̃rto libro sui doct · in

struccionũ de fortitudine q̃ exercitacio
ẽ labor seu virtus animi qua q̃s
mollitiez sine rubiginez ocij fas
tidiens assidue honestis studijs
vel actibus se occupat ut nullum
tpus vacuum preterrat Ex quo elr
q̃ exercitium ptinet ad laboris strenui
tatez · qz ut quintilia° dicit oz labori
insistere ubi effectus promittitur · qz
generosos animos nutrit labor · 2°
elicitur q̃ exercitacio multas virtutes
includit/ et primo includit magna
nimitatez que ẽ spontanea rerum
difficilium agressio/ 2° magnifice
ciaz que est pulcritudo animi gloriosa
res arduas administrãs Tercio inclu
dit fiduciaz que est certa res animi
rem inceptum ad finez pducẽ Qrto
confidenciaz que ex constãcia virtutum
int prospa et aduersa inmotã mẽtẽ
constituit / dicendo g° exercebor · q · d ·
nunq̃ʒ ab opibus mandatoʒ va
cuus fui s̃z strenue spontanee or
dinate delectatus in virtutib° non
obstantib° quibuscumqz arduis aut
difficilibus illa opa semp egi sp
repetij semp in eis continuaui/ Ex
quo ar̃ nõ erat negligens nẽ erat
torpens nõ erat remissus s̃z ordĩ stu
diosus · nõ mirum qz dicit Symac°
in suo epl'ar° · bonis familiare est
studia bona annulare · quoʒ gratiaz
senauit non pnẽ · exercebat g°
iste qz exercitio purificabat et il
luminabat et psiciebatur et g° dr
in iustificationib° tuis Ex quib°
elicit q̃ talis exercitacio dei man
datoʒ impletioñ deducat in cons
uetudinez · qđ em̃ iteratur l3 fit se
pe et qđ sepe fit consuetudinem
parit Et deh° ponenda ẽ h° q̃ cõz
dmoʒ madatoʒ impleto deducen

da e in cosuetudinez co(n)tinuo exerci
cio al's enim quantitaciq(ue) ho gratiam
habuit circa eoru(m) impletoz facile
potuit ab illis decidere et gratiam a
mitte(re) p(ro)p(ter) arbitri libertatez et corru
ptionez nature ex qua quilz co(n)
ditur promptus ad casum iuxta
illud omnis etas ab addolescencia
sua prona e ad maluz. Sz co(n)sue
tudo roborat hominez et facit euz
stabilez in illis in quib(us) assuescit
dicit enim Seneca qui(s) n(on) intelli
git omnia co(n)suetudine ymmo suaz
h(ab)re vel perdere. Secundo est q(uia) (con)
suetudo in mandatis facit hoiez
in mandatis promptoz. illa enim
s(ecundu)m aristotilez ad que assueti sumus
nto animo magis sunt applicati
et que s(un)t inconsueta quasi videt(ur)
inconuenienta ymo et inpora
bilia. Scdo vsus preceptoz eoru(m)
dat intelligenciaz iuxta illud a
mandatis tuis intellexi. et iux(ta)
illuz celsum vsus om(n)i(um) rerum
mag(iste)r e. Ciaz s(ecundu)m tuliuz. vsus assi
duus vnius rei deditus et artem z
ingeniuz vincat sepe. h(ic) e ho de
ueniat ex assuetudine ad cogni
coez quaz nec ingenio nec arte
de facili haberet. vnde z(....) q(uo)d ho
sepe videt no(n) inirat(ur) etiaz si cur
fiat nescit. Tercio d(omi)nicoru(m) p(re)ce
ptoruz assidua iteracio non vi
litatem s(ed) firmaz adhesioz idu
cit q(uia) s(ecundu)m aug. q(uo)d in co(n)suetudinez
ducatur vertitur in naturaz. iste
go exercebat se in iustificacio(n)ib(us)
ut semp iustus eet iuxta illud
apokalips vltimo Qui iustus
e iustificetur adhuc. iste co(n)tinu

auit in dei ma(n)datis ut suis acti
bus approbaret ea que ut p(ri)ncip(ali)
aus dicit s(un)t valde s(an)c(t)oz et equitas
tez in seipsis includit omnimodam
iuxta id. fidelia omnia mandata
eius. iste co(n)tinuacio(n)e p(re)ceptoruz
venit in impleco(n)e eoruz consue
tudinez ut ab eis minquaz excide
ret q(uia) s(ecundu)m vincentiuz no(n) s(un)t sicut in
vicijs duo actus vel tres consue
tudinez faciunt. sic in preceptis q(uia)
oz ut in bonis sit co(n)tinu(u)s vsus s(ed)
debet facere consuetudinez que i(n)
cludit preseptoz et extra hominiz
memoriaz vadit. Cuiuatuz go i(n)
eo fuit voluit inse d(omi)nica p(re)cepta
stabilire ne ab eis q(ua)liusmo(do) posset
abduci iuxta id. quis nos sepabit a
caritate x(risti)i. ab illis que ex illa ca
ritate debet impleri. q.d. nec gladi(us)
nec mors q(ui)n ea faciaz et delecta
bor in eis vsq(ue) ad finez q(uia) solum
qui p(er)seuerauerit vsq(ue) in finem
hic saluus erit. Sequitur caplm

Memor esto verbi tui seruo
tuo in quo michi spem de
disti. s(ecundu)m beatuz ambrosiuz et hono
riuz hunc sequenti octenario ver
siuz pro titulo p(re)ponit(ur) ista l(itte)ra zay
que e hebrayca et tu(m) vz in latio
duc alibi vel figere huc. et s(ecundu)m hat vt
vnusquisq(ue) sit ductor sui ipsius
vt vz quilz mores bonos (com)ponat
vt quilz s(ecundu)m legez viuat vt s(ecundu)m idez
velit et idem nolit. et licet ut Se
neca indicatu hom(inum) co(n)tinue variet(ur)
et quiaz vertitur ad g(e)n(e)riz sic q(uasi) i(n) m(u)l
tis vita agitur quasi p(er) lud(um). at sa
pientis et s(apient)e ne iuta dissena
at ordi(ne). Sic go homo se regat di

gat siue dictat ut alibi sit sz me
te qui in mundo corpe e q mente
ad celestia eleuare et in te suam
conuersatione figit. h' e in talibus
ex quibus conaz acciperet sempi
ternaz. vnde supra pphya multa
postulauit a dno. et declarauit q
us fructus fuit ex concessione illorum
que petijt. custodiuit ei lege am
blauit in eq latitudine loquebat'
de ea sine confusione meditaba'
et exercebat' in ea. h' iaz ex optat
requiez. et dicit amb' que maior
requies q requiescere in vbo dei et co
solone diuine gre demulceri. Vel pos
set sic continuari a pncipio illius
precedentis octonarij. descripta e in
lege dni studiosa inceptio. h' iaz de
scribit' in ea ad lege multiplex vir
tuos pfectio. Racione ei qmo pficit
ficiunt in s. pus agere incipiat ad
h' ut proficiat. Iniustis eni ondit
pfects legez dei opantiuz ex spe
mercedis futurorum. Vel posset sic co
tinuari ut continuat honorius.
Supius petit s dari xpm ducem
et spm scm q edocerent bona agere
et malis resistere et ita vitaz q
his duob' pagitur ... h'
iaz petit s dari vitaz eternaz quia
deus dare promisit diligentibus
se. Vel sic ut Gorra continuat. Su
pra actuz e de strennuitate exte
rioris opis ubi dictu e et leuaui ma
nus meas et de vtilitate interioris
ubi dictu e et meditabar. h' iaz ag'
de consolone strennue at vtilit'
opantis. Spes eni consolat' et no
confundit de qua statim incipit in
primo versu. Et mo q h' pro decla

de lre. Vtinz ex diuina memoria
et verbis sius homi viatori spes
e h'enda. et vitiis qomo az dicit
ex h' versu q pphya ex h' q ds me
mor e et verbuz edixit spem te
statur s datuz fuisse et posset p
bari rone sic. Spes e quedaz expe
ctatio proueniens ex diuinis pmis
sis et hoim meritis cu go ds talia
h'eat in memoria sequit' q qd sic
va. Ad o qr sit memoria est
pteritor s ap dm nil e pteritu go
ds nullor recordat'. Dic diuina pmis
sa fere oia sit condicionalia et go
non in eis oz spes poni s in illo
qd obsequit' condicioni et pgns
qd falsa. Et dnnd isti iiii ctres
ptes s tria bona in quib' homo in
lege proficit. pmuz e mentis h'ua
ne p spem ex lege prouenientis coso
lo. scdm e diuine bonitatis gtuita
recogitatio. tertiu e intime dilectionis
intensio. 2a e i bonitate fecisti. 3a
i defecit. in pma pmo multiplice
maz signat consolonis expoit
2o ex h' plenitudine mie dei co clu
dit in vltimo versu. dicita dni ple
e terra. pma ps dnnd s ea p que
ondit se consolari et delectari in lege
siue sint effect' signa siue causa
ma delectationis que intersese in
xtim et inuolute ponunt' et trede
tur talia. pmo ei ondit se conso
lari ex futurorum expectatione. 2o ex pnu
tuz collatione i. qr eloquium. 3o ex le
gis firma adhesione i. superbi. q
to ex eruditorum consideratione i. memor
fui quanto ex iusticie decantatione i. ca
tabiles. sexto ex dei memoria mad
nectis et legis obseruatione i. memor

sin nocte · septimo ex dei vel legis pre
elatione i · porcio mea · octavo ex de
vota ac fiduciali oratione i · deprecatus
sum · nono ex affectivum ad eam
consyderatione i · cogitavi vias · vn
decimo ex electa ad legem observandam
promptitudine i · paratus sum vn
decimo ex legis inexcusibili re
cordatione i · funes peccatorum · duode
cimo ex vigilancia et divine legis
frequentatione i · media nocte · ter
decimo ex bonorum activa communione
i · particeps ego sum · In prima pro
petit impleri promissionem divinam · 2º
ponit spem ex ea contemplatam · 3º con
solationem petitam · quarto gratiam solomis
indigentiam · 2ª i · in quo in · 3ª h
me · quarta i · in humilitate mea · di
cit ergo · memor esto ¶ Unde augustinus
2º libro musice cum revocamus nos
in memoriam quod agimus nisi que
commis quodammodo quod reposuimus
quam cum cogitamus ea que audivi
recemus tunc memoramur · et sic au
gustinus concludit quod memoria non est aliud nisi
recordatio quedam preteritorum sic sua
presencium et providentia futurorum ¶ Et
ex isto statim habemus quod deus memoria
caret modo nostro · dicit enim augustinus oblio
nullomodo cadit in deum quia non mu
tatur nec recordatio quia non obliviscitur
ideo beatus tomas de communibus fidei notat
quod deus aliter de rebus habet noticiam quam
homo ex quo enim homo subiectus est
tempori ideo res temporaliter cognoscit · quedam
respiciens ut presentia quedam ut preterita
recolens et quedam providens ut fu
tura · deus autem superior est temporis decur
su · unde sicut esse suum est eternum sic
cognitio sua eterna est · et quia presencium

quod est extra lineam h est centrum totum decur
sum comprehendit et quemlibet partes temporis est
ei equaliter presens · licet pars una temporis vna se
quitur ad aliam · sic deus qui de excel
so eternitatis respicit per totum temporis decur
sum et omnia que geruntur in tempore
presencialiter intuetur · h beatus tomas vbi
non ergo deus habet memoriam cum sit preteriti
unde iste dicendo · memor esto non vo
lut deus recordaretur aliquorum que a sua
memoria transissent quia secundum quod est preter
sens et oblivio non cadit in eum ¶ Ex
istis habemus quod noticia dei non est habitualis
quia deus ad nichil cognoscendum est in potencia
quia omnia actualiter noscit et omnibus intel
lectus est in sua ultima perfectione et etiam
per suam essentiam intelligit et non per
aliquas species ergo non oportet secundum cognitio habitu
alis attribui quia ut beatus tomas dicit ha
bitus est quedam habilitatio ad recipiendum
species intelligibiles quibus actu fiet intel
lectio Non ergo iste dicendo memor esto
intendit quod deus aliqua ita eum consideraret
ad que consideranda haberet in se aliquas
similitudines quia etiam xxiiij dicitur oculi
domini luciadiores sunt sole · ex quo ergo sol
semper ubique actualiter lucet magis
de deo sentiendum quod ipse actualiter omnia
et sic noscit · Secundo habemus quod noticia
dei non est discursiva Ratio quia deus nichil
cognovit successive non cognoscit vnum
mediante ex alio · non cognoscit deus aliquid
naturaliter sed essentialiter · et etiam beatus to
mas dicit · illa cognoscuntur per discursum
quorum species sunt incognite quod cum deum
fieri non potest · iste ergo dicendo memor esto
pretendit ut deus ex aliquibus sinis operibus
veniret in noticiam sui quia quamvis ante
quam aliquid est in se notus est sed nec ad h
vadit ut deus ex aliquibus sine recordare

[illegible marginal notes]

aliorum quia deo nichil est in homine ignotum
unde ad hebreos x. omnia nuda et ap-
ta sunt oculis eius. Secundum quod dicit b. Thomas
questionibus de veritate non sunt nobis secundum
se nuda et aperta sed deus aperit et nudat.
Tercio habemus ex hiis quod divina notitia
non est divisiva nec compositiva Ideo quia
intellectus divinus nunquam fallitur sicut sepe
fit in intellectu componente et divi-
dente et ideo nulla est compositio
et ipse omnia intelligit presentialiter et etiam
si deus notitiam haberet per compositionem
aut divisionem sequeretur quod suum intelligere
non esset tantum unum sed multiplex et
sic sequeretur quod et suum esse non esset unum et
simplex ex quo suum intelligere non
est aliud nisi suum esse. Secundum hoc ergo iste fa-
ciendo memoriam de divina memoria
aliquid talium suspicatur in deo. quia
ysaias lv. non enim mee cogitationes
cogitationes vestre dicit dominus et in psalmo
dicitur dominus scit cogitationes hominum quoniam
vane sunt. ex hoc ut dicit beatus Thomas quia
per compositionem et divisionem procedunt
¶ Secundo tamen est ut opponit augustinus con-
tra istam litteram quod in multis scripture sa-
cre locis oblivio enunciatur de deo ut
ibi quare oblitus es mei. et iterum
obliviscaris inopie mee et tribu-
lationis mee. et deus per prophetam dicit
omnes iniquitates eius obliviscar
et sepius hoc in scriptura recitatur
et tandem augustinus dicens non ut hominibus
contingit intelligenda sunt in deo. quid
enim deum penitere dicimus qui preter
hominum spem res mutat consilio
non mutato quia consilium domini manet
in eternum. ita dicitur oblivisci qui vi-
detur tardare adiutorium aut dare pro-
missum aut non reddere digna pec-

catibus ac si ab eius memoria esset
elapsum illud quod vel expectat vel
speratur vel timet et non succedit.
Esto ergo memor non ad puniendum
iuxta illud ignorantias meas ne
memineris. memor esto non ad me-
moriam reducendo sicut nos facimus
que obliviscimur. sed esto memor. id est ad
modum memorantis te habeas cito assi-
stere cito adiutorium prebe. iuxta illud
adiuva nos deus salutaris noster. cito
manum impende. iuxta illud Cum iratus
fueris misericordie recordaberis. primo ergo hic dicit
petit in persona penitentium et illorum qui
videntur conmitti ad dominum memor esto
nunquam ei in eternum maiestate deus et non
apponat ut complacentior sit adhuc
primo apponet ¶ Ex quo elicio quod
sunt hii qui ad deum conmittitur recidivit
in peccatum non est ex hoc quod deus esset eorum ob-
litus quia deus non est mutabilis tali-
bus mutationibus ut primo sciret postea
oblivisceretur. Sed sit hoc ex inde quod ipsis
a deo recedentibus recedit ab eis deus
unde dicit Glosa super v. c. Ozee qui
homines revertitur ad deum non correc-
to errore. in inferno mors depas-
cet eos. cum mentis non deponunt ebe-
titudinem non videbunt lumen. quia in ma-
livolam animam non intrat sapientia. Sap.
primo. cum religiosam conversationem in
aliquo remittitur non inveniunt
manum quia successive paulatim remissionem
redeunt ad vitam secularem et rever-
tuntur ad vomitum et fiunt novissima
eorum peiora prioribus. Omnium quoque remittentes
tes peccata reiterant vel nova accumu-
lant. quod minime quod veniunt in profectu
virorum et non sunt igitur apud deum in memo-
ria istorum ¶ Secundo dicit hic in persona pro-

sistentium tertio in persona beatorum mar-
tirum et illorum qui persecutionem paciuntur
propter iusticiam. Et licet hoc posset hic refer-
ri ut etiam ambrosius refert ad patres veteris
testamenti qui rogabant deum ut accele-
raret verbum suum incarnari tamen
de isto ita propter gloriosorum nolo facere men-
tionem aliquam. ¶ Est ergo ita hanc ma-
teriam concludo prima divina notitia
omnibus iustis hominibus valde est
appetenda Ratio quia est verax sic quod nec
falli nec fallere potest. 2o quia est vniuer-
salis quia extendit se ad omnia et ad
penas quas paciuntur et ad virtutes pro
quibus paciuntur et ad intentionem
qua diriguntur iuxta illud. Omnes vias
meas previdisti. 3o quia est stabilis
et permanens nam rebus qualitercumque
variatis dei memoria seu notitia
non variatur utpote ex partibus quia est
eterna intuens vnico intuitu ea
que sunt et ea que non sunt. quarto quia sic
est necessaria quod nullam necessitatem impo-
nit dicit beatus Thomas ponendo de
hoc exemplum cum video sortem sedere infalli-
bilis est et certa mea cognitio nul-
la tamen sorti ex hoc necessitas imponitur seden-
di. sic deus omnia que nobis sunt
preterita presentia vel futura inspiciat in-
fallibiliter et certitudinaliter ita tamen quod
contingentibus nulla imponitur necessitas exem-
pli ex hoc notitia dei non imponit
necessitatem. iusti semper sunt timendi ne per
libertatem eorum arbitrii aliquid agant de
quo postea doleant. Secundo ex hoc quod est stabilis
iusti semper sunt providi quia valde vndi-
que circumspiciunt ut secundum omnem no-
titiam et maxime illam que est appro-
bationis que est regula directiva ius-
torum agentes. ex hoc 3o quod est vniuersalis
iusti semper sunt sani et imma-
culati et suas intentiones rectificant
et corrigunt cogitationes scientes quod
omnia sunt nuda et aperta oculis eius
Secundo ex hoc quod est verax sunt humiles sunt et re-
uerentiam maximam habent ad omnia
que sunt divine veritatis ¶ Tertio
elicio primo quod deus non sine prudentia
permittit casum iustorum. sepe enim
permittit eos diuersis turbari ut de-
gotia sit quod ex diuersitate anxieta-
tum ebetatur mens iudicium discre-
tionis et abeunt post sedes Ezechielis. v.
Hoc reddit augustinus super illo avertente
faciem tuam turbabuntur multi reple-
ti bonitate dei sed tribuerunt quod habe-
bant et gloriabantur quasi in iustificati-
onibus suis et complacuerunt sibi ipsis
et insonuit contra eos vox apostoli-
ca dicens quid habes quod non accepisti et ipsi
in seipsis spem posuerunt de persisten-
tia dicentes ego dixi in habundantia mea
non movebor in eternum. avertit fa-
ciem suam misit eos turbari et decide-
re in temptationes et ostendit eis apostolus quod
iusti erant quod recte ambulabant ipso
regente fiebat et redeuntes ad hu-
militatem confessi sunt illud. domine in vo-
luntate tua prestitisti decori meo
virtutem. in istorum ergo persona hic dicitur
memor esto sicut fragilitatis mee
et reduc nos in statum illum sicut eram
ab initio. Vnde respexit dominus petrum
et recordatus est petrus verbi ihesu
et exiens foras flevit amare. quia
enim dominus memor fuit sui quia respe-
xit eum. Etiam ille in casu exiens re-
cordatus est sui. ¶ Secundo elicio hoc quod
iusti dantur in manus impiorum
non ex hoc est quod deus esset oblitus eorum sed quia

ettit ep̄s q̄ deus hm̄t notitiā eoꝝ
humilia em̄ respicit · ẜ alta alon-
ge cognoscit · vnde illud · nouit do-
ātas iustoꝝ · ¶ Sꝫ quare tūc deus
illos quos ita diligebat tradebat
in manus hoīm impioꝝ sic q̄ ꝓ-
sequebātur eos tenuerūt eos illudeb-
ant eos affligebant eos bonis e-
oꝝ spoliabant et mortificabat
eos et habebat eos pro maledictis
hoīb9 iuxta id qḋ in psona eoꝝ
dicit9 tota die v̄ecundiā mea cōtra
me et confusio faciei mee cooperu-
erūt me et dicit aug9 sup eisdē vb̄
nō h̄ ettit ex obliuione ẜ ad ostend-
alijs q̄ sci sūt toluer̄t eū gratis n̄
ꝓ temꝑalia nō ꝓ corꝑalia nō ꝓ
hoīm amicitias et fauores nō ꝓ
potentat9 et seculi honores et si q̄
talia ꝑrīma s̄t vnde tūc h̄ora eis
auferebant9 eo fortius credid̄unt
sꝑauīt z ꝯualuerūt et ẜ maiori glu-
tino adheserūt iuxta id. h̄ oīa
venīt sup nos nec obliti sumus
te et inique nō egimus in testam-
to tuo et nō recessit retro cor nr̄m
In psona g̊ eoꝝ dr̄ h̄ memores
to vꝫ seruoꝝ tuoꝝ introeat in con-
spectu tuo gemit9 compeditoꝝ
et valde recordabat9 eoꝝ q̄ obliti
oīm ꝑītꝫ ꝑparabat se ad illud
gaudiū qḋ habuit9 ex visione fac-
ei ipius ꝑus q̄m itelis ē ¶ Et ex i-
to elicit9 q̄ deducit suos ad h̄ ut in
xp̄o solo iocundarent9 · dicit aug9 · au-
fert deus iustis dextra voluptates
aufert prosꝑitates aufert eoꝝ
diuitias et ponit eos in arto an-
gusto nec desinant exorto sole ꝯu-
lationis ẜ magis nitiūt q̄ ha-
bet radicē caritatis h̄ ille · Et addicit
aug9 quō dn̄s formā sue hūanitat

ostendebat oculis intuentiū et eos a de-
litate nulla carne deducebat ad
illa q̄ corporeis oculis nō uidebat di-
cebat em̄ eis ¶ Qui diligit me man-
data mea seruabit et iterū ¶ Qui
me diligit diliget9 a p̄re meo et eḡo
diligā eū et ostendā ei meipm̄
ecce illū quē uidebat ꝑmittebat
eis se ostensuꝝ · q · d · formā sui
videtis forma dei occulta ē a vob̄
ꝑ formā serui blandior et vos q̄
puulos nutrio · ẜ formā dei vob̄
seruo et hac grandes pasto ¶ Ex
quo elicit9 q̄ deus suos a visibilib9
deducit ad inuisibilia · q̄ ille est
modus cognitionis hūane · Itē
elicit9 q̄ illos plus nō sat quos in
inuisibilib9 nutrit · Rō q̄ fides de reb9
inuisibilib9 valde ē purgatiuā iux
id fide purificās corda eoꝝ ymo
sine ea impl'e ē placē deo · Tertio
elicito ex sc̄a gl'ide · et si deus hodie
ꝑ suos nō facit miracula eque bn̄e
ipi s̄t in memoria sua · vnde aug9
sup illo · nō egrediēris deus in uirtuti-
bus nr̄is · dicit v̄ ē illa dextera tua
ꝑ mare siccatū ꝑ egipcij ꝑsequē-
tes fluctib9 obruti ꝑ illa gl'a quā
pp̄ls israel ē educt9 de egipto duct9
ꝑ gentes et gentib9 expulsis collo-
catus in regno et sequit · h̄ec s̄t ꝑ-
terita · h̄ illius illis in figura cōtige-
bat · nō g̊ deus q̄ iā talia nō
facit oblit9 ē nr̄i q̄ nobis debebat
facta et victis · erat9 ei de egipto sc̄li
educendi · erat xp̄o apparēte i gl'ia
sancti in gl'a collocandi · erat in-
ꝑ nr̄i eterna pena obruendi et sub-
dit · illa erat ꝑterita h̄ futura · in me-
dio at nō aliud dꝫ appare n̄ aīm9
colens deū · n̄ aīm9 a tp̄alib9 d̄spi-
ciens et ad eterna anhelans · aīm9

nolens hic que hic oz omitte. Vier
oz oblimioz dei tempe novi testi ex
illoruz signoruz absencia atque
exquo filius dei apparens incarne
multo maiora signa ondit quam
erat ficta ante adventuz suuz ibi
enim stringebat vivientes. Serpens sus
citabat morientes illis lucebat to
lipna nobis sol iusticie. illos ser
pens suspensus liberabat a mor
sib et nunc omnes qui credit in illuz
qui exaltatus e in ligno non perit
sed habebunt vitaz eternaz. illi bibe
bant de petra et petra xpus e po
tus nr. ipsum manna e ei panis
vite et dat vitaz mundo. Ex quo ergo
adaucta sunt nobis divina beneficia
signuz e quod nunc temporibus maxime
vigeat memoria dei et quod deus
ex quo e nobiscuz usque ad consuma
cionez seculi quod oblivisceret nri. ergo
sedens ad patris dexteraz advocat pro
nobis et ipse e propiciacio pro peccati
nris quod non est memor nri. me
mor ergo esto impetracionis memento mei
dne in beneplacito ppli tui visita
nos in salutari tuo zc. Et addit
memor esto verbi tui servo tuo. q.
d. fiat ut omnia cui servo tuo tui raz
memores fiat per verbuz tuuz. Unde
z maria ad angeluz. fiat michi
per verbuz tuuz et Symeon. Nunc
dimittis servuz tuuz per verbuz tuuz
est q ut sufficiat ad propositum explere
verbuz vz verbuz caro factuz. verbuz
predicatuz et verbuz in promissio
nibus divinis expressuz. Illaz verbi
caro factuz predicavit et implet
ctaqz promissionibus novas adiu
xit. lex enim per moysen data e gra
et veritas per ihm xpm facta est. Spe
rat ergo propheta verbuz incarnari ing

debebat impleri desideria singlorum
quod deus facta erat spalis premis
sio iuxta id desiteravi ventis tui impo
naz super sedez meaz et ergo dicat me
mor esto verbi tui servo tuo scz facta
q.d. quod promisisti servo tuo de filio
tuo ergo hoc fac z noli tardare cum
tuo promisso. Tercia causa quod propheta
erat unus exulis qui petebat ac
celeracionez incarnacionis. omnes enim ut
aug dicit qui pie vivebant desiderabat
et dicebant O si me inveniret illa
felix nativitas. O si quod iudeo mesti
pluvius viderez oculis meis. Quo
ad. eph quod propheta cupiebat esse quo
damodo occasio gralis salutis quia hoc
optavit ut per promissuz dei. dei fi
lius xpo nasceretur per carnez. z in hac op
tacione videtur ipse caritatz gessisse de
communi omni salute z ipsa quod dicit Quan
tus celsus in libro de officiis. ead
e utilitas universalis z uniuscuiusque
ymo plus ponderat ipse pro univer
sis omnibus hominibus maximos labo
res et molestias sustinere quam in solitu
dine vivere cum copiis z voluptatibus
sine ei bove versari. Tercio causa quod ipsi
te desiderant ne hic ancie homines ipius
renovacionez ipius in sinis supportis
filiacionez adoptivaz et totalez vz in
animo z carne beatificacionez ideo quia hec omnia
per incarnacionez filii dei evenere ut
scribit vincencius li. viii. hist. c. lxxx
dicit ei deus fecit se hominez ut totuz
hominez ad se converteret in se intus et
foris beatificaret quia deus a sensu car
nis videtur per carnez. et a sensu mentis
per divinitatis contemplacionez sive homo in
grederet sive egrediatur inveniat pascua
et hoc e totuz bonuz hominis. dicat ergo
memor esto verbi tui .i. filii incarnandi
in quo michi spem dedisti tui ut in

carnaret promisisti · dicit a'spez
gillo dato q negabit nomine cu
illo omnia vobis donabit Et amb
dicit q h' oracio pphat' vnicu ver
buz toto orbe diffundend' · ß cu hac
exposicione me ad pns no occupo et
sufficiant hec dicta de ea Gaudeam
raz de vbo predicacionis de quo h'
dictuz erat agnituz cia illuz vsitz
loquebar de testimoniis tuis ¶
Vbi aduertend' q predicato vbi dim
q sacra scriptura de ita clara intra
ta luce et ita publice in mundo huic
venit extez diuinis sapie dei cui no
e nus · venit ex habundancia pieta
tis dine de gra dr · mia dni plena
e terra · venit insup ex pmis dei
vniuentis oipotencia · de quo illud ·
potens e omnia facere Et ita doctrina
cio pdicatoris diuinorum vborum don
e benedicte trinitatis vnde ipa rone
sapie illuminat et intellcz dat puul
rone vo bonitatis accendit ad amore
eternoz iux id ignitu eloquiz tuuz
vehement et seruus tuus dilexit
illud Et rone potencie roborat i sus
tinencia aduersoz et magnitudine aar
dnoz vnde id vitas vincat omnia
et id potens in tua eit seme eius
¶ Ergo no eliciat pmo q iste opta
bat fidei incarnacionis elucidacionem
vt vz h' secretu a seculis absconditu
p pdicatoz dilataret' iux ta id Ite
in mundu vniuersuz pdicate euan
gelium omni creature / Scdo petebat
ut homines cogitis hiis que pro eoz
salute fecit filius dei massumpto
homine suscitaret' in amorez salua
toris vnde illi auditis exposicionibus
scripturaz que erat de xpo et intellecto
q opcebat xpm pati et resurgere
et ita intrare in gl'az suaz dixerunt
Nonne cor nrm ardens erat in nobis
de ihu dum loqueretur nobis in via Ter
cio desiderauit iste ut ex amore co
cepto ex pdicacione veritatis fideles
nullis cederent temptacionibus · vnde x'
illis quos instruebat et attende
bat pdicebat multas infuto in
minere passiones o eius odio oibus
hominibus ppter nomen meu tradent in
apntibus et morte afficient ex vobis et
subiungit · in pacia vra possidebi
tis aias vras vnde et nos oram
no inducas in temptacionez et ab oi malo
libera · dicit ergo memor esto vbi tui
i imple illa oia que ex pdicacione tuoz
vborum puenimt · filio tuo · i omnibus
fidelibus t' et inuocantibus nomen tuu
in veritate et tm de h' vbo ad pns Nunc
Videamus de vbo promissionis p
quo et vbuz incarnacionis et vbuz p
dicacionis gtie q utriusque illoz erat a
dno deo promissum ¶ Vbi notand'
q quedam sunt dei promissiones incluse
in figuris patrum antiquorum · quedam
sunt abscondite in reuelacionibus
pphaz · et quedam sunt expanse p totu
corpus scripture · de pmo dicit au
g' in libro contra faustum h' dicit illorum
hoim no tm linguam finisse pphiam
sed et vitam / de 2o dicit aug' · Sup
illo · i in nomine tuo spernemus in
surgentes in nobis · pphaz futura
ita certa sunt sic iam pterita qd
no meministi factu no pt fieri ut
factum no sit ita illi q nominit fu
tura no pt fieri ut no sint qr proce
dit ex certa dei scia · et pp hanc securita
tez illa q futura sunt tamq pterita di
cuntur hic · de 3o hemus eius qd
dicit · cicius celuz et terraz transire
posse q vba vz sue pmissionis
no impleri ¶ Istis ita pre positis

Capitulum 2m

ponit hic conclo 2a omis dme promissiones st infallibiles veritatis
ro q2 omnia que deus promittit
vel iaz implevit iuxta 1o veritas
pilhim xpm facta e vel implz iux
illud .ii. palip. xxv. in nra 2 iusti
cia e promissio tua. q. d. iustu eut
q2 quicqd promittit qd h implz. q2
promissiz cadit in debitiz. modo
reddere debitiz iusticie e. yt imple
bit. et aug dicit exhis q deus iam
implevit no e timend q2 et alia
implebit Si em e mortuus 2 re
surgens in celuz ascedit. 2 veniet
iudicare vivos et mortuos. si dat
inpntu pctoz indulgtiaz 2 vitam et
naz dabit vnde aug. sup ps lxxx
viii. securi de promissionibz dei pre
cita credamus pnta cognoscam
futa speremus ¶ Ex quo elicit q2
no pt no fieri qd deus promisit si
ro q2 qd deus promittit h 2 facit
no alius promittit et ali facit. q2
em promittit ex benivolencia ex sa
pia h id facit ex potencia ex quo hz
q2 ds e verax. iuxta 1o fideles dus in oi
bus vbis suis ymo deus est met
veritas Scdo ds e h mudans ro aug
q2 no e primo inveniens ut daret qd
promisit. sinus em orbis terre 2 ple
nitudo eius Tercio dme primissios
exhis et sua potencia hnt certitudiez
et ideo dicit aug. qm falle no pt ille
promisit certus esto q2 et omnipos
promisit Cciaz et si dilatus e no
tamen ablatus e qd promisit. soluz
tu sustine dnm 2 vile age 2 noli
dissolvi ne sis int illos de qbus dicit
ve his qui sustiaz perdidint. dicit
go iste memor esto no tardes ea q
promisisti dare iuxta 2o. festia ne
tardaveris dne. vnde glo moralis

et consueta e ista locucio quia humanus
mo affectus ¶ Ex quo accipit q2 ista
locucio no competit deo p veritatez
q2 ut iaz dictuz e deo no convenit
vnde recordacio q respiciat oblita
Sz pphia loqr de deo sicut de homine
q2 talis peticio valde e fiducialis ap
homines qn ho sic homez petit ut no
de voluntate eius s soluz timet de
oblivioe. 2 q2 forte iste qn petit n
actualis e comiss supra illaz re que
petit; s forte ht eaz in solo hitu pphia
igit talibus vbis vsus est ad exprimend
fiduciaz suaz quaz de deo n dubitas
qn ds intendit. s petes ad h ut actu
ali se comitat q2 no soluz pdealit
sit pns sit circa abetno fuerat. s et
realit qd tunc fit qn res de facto est
p suaz exnciaz actualez. memor
igit esto vbi tm .i. promissionis fac
et amb exponit h de promissionibz
tplitibus primo de pmissioibus factis ipi
david de salute sua Scdo de pmissi
onibus factis vris levitis q spaliter
fuit missi dei Tercio de omnibus crede
tibus qbus pmissa e salus mathei vlti
Qui crediderit 2 baptisatus fuerit salvus
erit ¶ Et ex h elicit q2 si aliqn no eve
nit h qd deus promittit no e ds pp
h arguendus ro q2 tales promissios
vel condicionales st vt e illa Si qs
diligit me sermones meos svabit
et gsimiles vel st condicionaliter
intelligende Circa tmo hes fre sut
qui serviunt deo et faciunt volutate
eius vnde sbdr servo tuo ¶ Ex quo
elicit q2 h peticio no e psupcois vn
dicit amb no arrogatis peticio s fidei
q2 deu veru se no posse fallere consi
tet et se no vsurpatorie speravi
q2 ut sperarez ipe fecisti Servus
sum expecto alimentuz ayles su

expetito stipendiu vocat suum et co(n)dictu(m) requirito promissu(m) valde vere cunde sive fidei autem (con)paravit dicens se esse servum q(uia) oculi servor(um) in manibus sunt d(omi)nor(um) suor(um). Et ex(pres)sus elicit(ur) q(uod) petitio h(ic) et h(umi)litatis est et d(ivi)ne voluntatis q(uia) ut ambr(osius) dicit d(e) Iacob (con)sectat(ur) virtutes pro p(re)mio bene certavit deus no(n) solu(m) volt ab eo co(n)veniri ut expectaret sicut remuneratoris s(ed) etiam volt ut exigatur ab eo. Sic s(c)riptum est de illo qui dicit: Cursu(m) (con)summavi fidem servavi i(n) reposito est michi corona iustitiae qua(m) reddet michi in illu(m) diem iustus iudex. Et p(salmista) s(ub)iungit: in quo michi spem dedisti i(d est) me sperare fecisti. no(n) dicit h(oc) h(abe)ndo respectum quo adhitum spei q(uia) ille no(n) generat(ur) ex promissionib(us) s(ed) ex gr(ati)a dei infundit(ur) s(ed) dicit de actu spei q(ui) ex co(n)sideratione promissor(um) sicut elicit(ur) et prompt(us) elicit(ur) ut p(er) patie(nti)am et consolat(ionem) s(cri)ptur(arum) spem h(abe)amus.

Notandu(m) ig(itur) q(uod) spes i(d est) ip(su)m sperare ut dicit altisiodoren(sis) est queda(m) audacia mentis ex largitate dei concepta habendi vitam eternam p(ro) bona vita q(uo)d p(ro)bellum ex q(uo) h(abe)mus q(uod) spes diu(iditur) a fide (et) caritate. Dicit enim b(eatus) t(homas) 2a 2e q(uaesti)o xvii ar(ticulo) vi. licet omnes iste virtutes faciant deo adherere tamen alio et alio modo. Caritas enim facit adherere deo p(ro)pter seipsum quia unit deo per affectum amoris. Sed fides (et) spes no(n) faciunt adherere deo simpliciter p(ro)pter seipsum q(uia) faciunt adherere deo ut tu(n)c d(ici)m(us) principio ex quo nobis emanant optima data et dona p(er)fecta. fides na(m)q(ue) facit adherere deo t(antu)m illi ex quo nobis provenit cognitio veritatis sive illa sit de p(re)teritis sive de p(rese)ntib(us) sive de futuris sive de bonis sive de malis

Sed spes facit adherere deo prout nob(is) est principium p(er)fecte bonitatis et ut ex eo prosiliunt nobis que(m)q(ue) optima ut sunt ipsa b(ea)titudo et auxilia pro assecutione b(ea)titudinis. Spes enim innititur ipsi deo principaliter q(uo)d est beatitudo et ex gr(ati)a ip(s)ius auxilijs. Speramus enim in ipso deo b(ea)tificari et sp(er)a(mus) q(uod) ad id bonum deducemur auxilijs eius et s(u)bsidijs. et de istis h(ic) loq(uitur) p(ro)pheta q(uia) in promissionib(us) auxilior(um) suor(um) pro assecutione b(ea)titudinis spem posuerat (et) ideo dicit in qua me spem dedisti. Et po(ste)r(ius) q(uaesti)o 3a h(ic) q(uo)m(odo) d(omi)no deo (et) suis p(ro)missionib(us) spes est ponenda. p(ri)ma p(ar)s p(ro)b(a)t(ur) ex p(salmo) p(ro)b(a)t(ur). Sperate in eo o(mn)is (con)gregatio p(o)p(u)li. de 2a i(d est) spera in deo (et) ipse faciet. (et) p(ro)ph(eta) d(ici)t d(eu)s refugium n(ost)r(u)m virtus mea. spes mea salus mea honor n(oste)r. d(icitu)r (et) d(eu)s auxilij d(icitu)r turris fortitudinis (et) multa alia. ex his h(abe)t(ur) q(uod) sperare in deo p(ro)pter auxilia ad b(ea)titudinem assequendam no(n) est pure mercenarium. p(ate)t q(uia) h(ic) sp(eci)e no(n) est corporale. (et) si est temporale q(uia) auxilia dei c(on)tulit s(ub) certo t(em)p(or)e. tu(n)c ei b(ea)titudinem assequimur iam ad assequendu(m) no(n) indigebimus auxilijs. t(ame)n h(ic) t(em)porale no(n) recedit nec distorquet quo(d) q(ui) ab i(n)p(rin)cipali q(uia) si distorqueret(ur) esset pure mercenarium. Unde i(d est) q(uan)ti mercenarii h(abu)ndant in domo patris mei panib(us) dicendo ego in quo me spem dedisti no(n) recessit a deo. ex q(uo) talia sperauit que ab ip(s)o solo pot(er)it (con)ferri

Hec me co(n)solata est in humilitate mea q(uia) eloquium tuum vivificavit me. Superius p(ro)pheta optavit requiem. h(ic) iam o(stend)it illa in q(ui)b(us) requies vite p(rese)ntis consistit (et) sunt spes humilitas divina eloq(ui)a (et) vivificatio interna. Alia ei q(ua)lia sunt s(ub) sole dicit

Descriptio spei

[illegible marginal note]

aug. quietare aim no pnt qr talibus aia implet illusionib. vel
sic p. cotinuari. Supius posuit p
pheta pfectum iustor. exspe mer
cedis futuror. h. describit consolom
profectus illius onis qr spes iusto
rum exquia profitebat no erit i
anis et vania ex quo v'sp ad co
soloz deduxit. vel sic. Supius pe
cit v'dari vitam eternaz. h. ostedit
qr vita eterna no omib. dab. sed
solum illis qui exspe consolant
q'ex consolone humiliat. qr ex
humilitate elogis dei sustetat. vl
sic ut cotinuat gorra. Supius
ostedit consoloz velut agentis. h. illi
ostedit utilitez. Sicut eni no sentiu
beret multa mags ita in ardoribus
et cotinuis tbloib. si spes no e
levaret et no consolaret iustos
iuxta id. n. dns adiuuit me pa
lomi'habitasset in inferno aia mea
Et modo qo h. p declaraoe lre v3
in humilitate confessionis tbla
onis et teptaconis exspe tagrat
situs consolonis. Avitas conis az ex
h. versu que deristis tb. exponit ex
presse aug. et quodam mo amb. et
posset probari q. ad omis ptes qr
consoloz ht cofessio exspe veniae iux
id ps. dixi confitebor adusu me
iniustitiaz meaz dno et tu remi
sisti impietatez pcti mei. Sic et
tribulo ht consoloz exspe illor bo
nor quepea secuir iuxta id Iacobi
tblo patiaz opat. pacia spe spes
aute no confundit. Similit tep
taco ht consoloz qr ds qui e fidel
no pati nos temptari supra id
possimus s; cu teptacoe facit p
fectum ut possimus sustine. C.
videt ee vim ex illo pphete remi

et consolari aia mea. v' pphia vi
omez a se inhiat vitam exclusisse
consoloz. vnde et rachel noluit
consolari et Tobias dixit. quale
michi gaudium q' in tenebris sedeo
et lumen celi no video. Et Iob in
teptacoe noluit consoloz dicens
h. sit consolacio mea ut affliges
me dolori no pcat. et dns ihus
tbloib. no hunt consolante se
et clamat in cruce se esse derelictu
a pre. ex qbus vi. stitas huius qonis
appare. Et dum lra h. qr primo
ppha loquit de ipa consolacione
2o de consoloibs adiusitate ibi. su
per inimicos &c. prima ps dum qr p
ponit consolonis originez d. hec
vz spes ab hac ei incipit inquia
primum v'sum firmiuit hac h. deriuat
quaz prius pposuerat. 2o poit ipaz
consoloz d. consolata e me. 3o de
scribit ipius consolonis mediuz
sive modaz declarans inqb. s. consolo ve
niebat. qr in humilitate mea. qrto
roz ponit ipius consolonis d. qr eloq
uim tuum vi. me. q. d. tota consolo
ipius spei veniebat ex elogo tuo
qd vniuficat. dicit go lra h. vz spes
que ex verbo tuo michi venit ut
dicat glo. consolata e me. Notand
qr spes quedam e maledcta illa vz q
qmis de magnitudine pietatis dune
cofidens peccat deo. bnt h. fiducia so
lius maledictoibus e capax et qdaz
statuit se peccare et n. pnitat se cu dno
iuditaturos q; qd dicit ppha ve desi
derantib. diez dni Et aqui estimant
deum ita piu q peccataz no dicet punire
pcta eorum contra qs dicit dns. visitati
bo ielm in lucenis et visitabo viros
confixos in fecibus suis. Alia e spes
presumptuosa cu quis sperat se statim

Divisio lre

Spes

qd' excedit vires suas Eccli xxix. Re
promissio nequissima multos
pdit / alia e vana que ponit̄ in re
creatura / alia fatua qua qs sperat
se illud hre qd' tamē nōe adeptus
nec vmq̄ hiturus et nulla illarꝫ
e consolatoria qr quelꝫ talis confun
dit vnde id' spes impiorꝫ pibit et d'
hac inch ad ppositiuz qr agend' e hꝫ
de spe bona nō de illa que e suffici
enq̄ que ponit̄ in sctis. s de illa que e
prīne aucctis que in solo deo ponenda
e iuxta id' ps In pate meo omnis con
gregatio ppli. ¶ Ex quo elicio q̄ so
la fides non sufficit pro salute dic
bt. fides e imperfecta cognitio pp q̄d d̄t
arꝰ nō apparentiuz reꝝ vnde desi
deriuz hominis in cogitone fidei nō qe
scit. ¶ Etiaz hita fide adhꝰ homo desi
derat pfecte videre illaz veritatem
quaz credit et desidat ex consequenti
ea p que ad hmoi veritatez videndaz
posset introduci. ¶ Spes ei s aug' e
Responsiuz quo ad id qd' credit qs se p
uenturuz psumit. ¶ Ex quo elicio
q̄ ad pfectioz vite pane p fidez spes e
necia hꝰ e bt in suo compendio theolo'e
veritatis ex hꝰ ei q̄ credimus dm nl
lū hre defectuz ignorantie qr omnia
nuda et apta st oculis eius hebre
orꝫ. neqꝫ defectū potentie qr nō est
abreuiata manus eius ut salua
re nequeat. ps lix. neqꝫ defectū vo
luntatis qr bonus e dns sperantib'
in eū aie querenti illuz. Trenꝫ. iij.
ex hꝰ q̄ credimus deū defectus hu
manis hre prouidentiaz. ex inde
consurgit motus spei qr deus ut cau
sa prima dabit oia quecūqꝫ requirunt̄
ad assecutuz sui finis et e sua ro
qr agens p intellectuz in produc
tione effectus nō soluz suo ꝯfert

effectui ea que st necia ad finez
intentuz. s etiaz de sto disponit
de vsu opis eius q̄ vsus e finis ullꝰ
effectꝰ ponit exempluz de fabro qui
nō soluz cultelluz fabricat s dispo
nit ad ipius vsuz maioz. Ergo ds fecit
hominez adhꝰ ut euz nosset amaret
laudaret coleret / nulluz dubiuz
qn etiaz deus dat homini illa que
st necia adhꝰ ut hꝰ face posset / ergo
confidiaz dz hre q̄ ratē gubnet̄ ab
eo hꝰ bt. ¶ Ex quo vltius elicitur q̄ spes
hominis ideo extendit se vltra naia
a eius oim aiorꝫ. ro deus ht spalez
prouidentiaz ut dicit bt. de homib'
qr ipi st ad ymaginez et similitudinē
eius et hent diuinuz et hent discre
tioz boni et mali et rōne ymagis
ad dim cognoscēduz et amād' pnt
ptingere sicqꝫ nō soluz a malo rece
dendo s etiaz boniz faciēdo pt ab
eo aliqd promereri. Ex quo ergo deus de
homine ht spalez prouidentiaz seqꝰ
q̄ spes hominis ad deū alia creatura
extendit vnde pp̄s dixit pp̄ha. homines
et iumenta saluabis domine. ons
q̄ deus hominib' et iumentis dat ea
que ptinent ad sustentaciuz vite. sub
iungit. filij aū' hominū in tegmine ala
ruaꝝ sparabunt sꝫ spali cura pro
tecti ab ipo. ¶ Ex hijs elicio q̄ spes
hominis ad illa que eius naturaz exce
dunt se extendit / quo ei quanticūqꝫ pfe
ctione attendente dicit bt. datur cuilibz
facultas aliq̄ adipiscendi exempluz
Si aer illuiat̄ accipit ut eet me
diuz omnib' videndi. si aqua tale
sit recipit facultatez alia coquēdi
ret et possent hꝰ spare si sensuz hrent
Creā ergo homini supra suaz nāz additꝰ
pfectio grē p quaz efficit̄ consors
diuine nature. qr et sꝫ hꝰ dicitur rege

Sola fides non sufficit ad salutem

Diffinitio spei secundum augustinum

necaui in filios dei ioh'is i. ioh'is j.
dedit eis ptatez filios dei fieri quo modo
certu e q homines effecti filij dei pos
sint spare ab eo hereditatez eternaz
f. i. si filij et heredes romanoz viij.
Quarto p3 ex qro fundamto ta alta
spes de deo conueniat ipi create
ronali h' vt. Ex hijs eliciat' h' q
spes soluz ad ardua h't respectuz
p3 q ea que s't pua magis despi
cimus q speramus et si ea deside
ramus quasi in promptu ea ha
bentes no' videmur ea spare qs
futura s3 h're quasi p'ntia. vt in ap'e
dro suo dicit spes req'rit p'mo desi
deriuz q que no' desidant' no' dicit'
sparari s3 timeri vel despici. Secdo pos
sibilitez ut v3 id qd' spat' estime
p'le ad assequend' et h' spes addit
supra desideriuz pt ei q'mis deside'
ea que no' estimat se adipisci et
hortuz spes ee no' pt. Tercio requirit
arduitate vt v3 illud qd' e sperand'
sit arduuz sic iaz dictuz e. d3 a' ut
ipe dicit sic ee arduuz ut homo n'
speret se talia p'se adeptuz ap
porto aliquo conatu s3 p aliuz et
no' p quietu iaz aliu s3 p soluz deuz
b'ndc's ei vir q' confidit in d'no et
erit d'ns fiducia eius romanoz
xvij. et ad ista que s't alta respicia
ens d' deniat spez dicte's hec o'ns
eaz v'tute' sp'ulez ab alijs distincta
et singlarez in suo origine q pro
cedit ex fide et mirabilez in suo
processu q a n'a ducat ad gr'az et
exinde alas suas eleuat vsq3 ad
hereditatez eternaz. deniq' g'o ea
d. h' o'ns illa q requirunt' ad eaz ut
v3 s't desiderabilia possibilia ar
dua et sic ardua ut ad ea no' hu'a
na v'tute s3 d'no auxilio p'ueniat'

Et q'nt' ponit quadaz i'p'mis vtili
tatez spei. wlt ei ondere q' e conso
latoria dicens h' i'me q solata e. zquo
fides h't consoloz ex sacris. ita spes
ex oro'mb' deuotis et humilib'. dicit
enim vt. sic saluator factus e nobis
fidei reserator tradens sacra. Secd'
duxit in spez v'nia3 tradens nobis
orandi formaz vnde addit hic. in
humilitate mea q oro' humiliantis
se nubes penetrat. S3 q go s't zdoc
tores ita hic v'siculuz no' faciunt
metoz de humiliatoe orom's. io et
ego no' exponaz quo spes consola'
humilit' orantes. S3 intendo tracta'
erit ad illa tria de qb' titulus q'om'
facit metoz. de quoz p'mo ponit h'
9o p'ma Et si sacrialis confessio
sit penalis tn no' e a spei consoloe
destituta. dt g' humitudo se ad co'fe'
sacrialez sic no' intedit h' loq' de co'fes
sione fidei de q'ua r' confessio ore fit
ad salute. nec de co'fessioe laudis di
ne de qua r' co'fitemi' d'no et inuo
cate nome' eius amiciate dedie
in diez salutare eius. S3 de confes
sione pctoz que e' vna de ptibus
p'me ut p'ma e' sacrij. Quam ut
aug' dicit in libro omeliaz l. deus
wlt a nobis fieri no' io ut ipe aliter
scire no' poss3 pctu' nr'i. q nec cor cla'
suz excludit oculu' suuz. nec io q'ra
lit' no' posset vindicare d'nacioz no
stra' n' ex confessione pp' reat' q du
ncia homi no' repellit sua manuz
S3 io wlt pctu' confiteri nobis scilo ne p
illis co'fundemi' in futuro. Si ei nos co'
fitemur ille parcit. si agnoscim' ille igno
scit. Sic ergo dyab'l' ad h' vadit ut nra'
pcta' excusare. io ut q' cadet n' adiacet
ut resurgat Et ex isto elicio q co'
fessio post casuz in actualez culpa'

ad salutez necia mōdat. bt. vl ac
tu suscepta vl voto. vl actu susci̇pi
endi non contemptus excludit
s necitas. Sc̄do ē pⁱma qȝ ante suscē
ptōȝ alicuius sacramenti ut dicit bt.
in scripto sup qrtuz de qⁱ lege nul
lus accipit gr̄aȝ p quā fit remis
sio pccōȝ qȝ ad infusiōȝ gr̄e qⁿdaȝ
ordinata sūt cēte sacr̄a. Sc̄d̄o qȝ ex
quo pccōr reus ē s̄uipiuȝ iudex
esse n̄ōpt. ex q̄no a' iudicium cēte sit
ordinatissimū ergo ut iudicet ab
alio et p q̄ns necē ē ut alii sua pec
cata confiteat. Ex q̄no vlterius
h̄r q̄ confessio ē de iure dīno dicit ei
bt vl' deus reseruauit s' sine natē
inscio exp̄andi siue in inaclo ruȝ
opone siue in spectaculo ruȝ reuelacōne
siue in spiracōe instituc̄oe. Cū ergo
sacr̄a sint qued' fidei protestacōes
oȝ q̄ sint fidei ꝓportōata et qȝ fides
ē supra cogicōȝ n̄alis rōnis. ergo et
sacr̄a sūt supra dictamē n̄alis rōis
Confessio ergo ꝑꝑ pccā q̄ne fit hoī
sponte ꝑ remissiōȝ dn̄i iure ē
s'b t et p q̄ns cōtr̄m vm. Ex q̄no
elicit q̄ confessio pccōȝ actualiū
ḡnnet sb̄ p̄cepto dīno. ex q̄no eni
ē de necitate salutis et ē de dīno iure
seq̄ q̄ ipaȝ sacr̄ē sit p̄cepti vnde ē
Jacobi confitēi alt'utruȝ pccā vr̄a
nō tn̄ obligat ad sp. s ꝓ tpe con
uenienti ex q̄no ponit' int' p̄cepta
affirmatiua. Secūdo h̄itis istis q̄ co
fessio ē de voluntate dei et ē necia
saluti et ē supra dictamē nature
et ē p̄cepti. Nūcaȝ videamus de cōdicōe
ipse q̄ h̄t duas ptes. pⁱma pꝫ de
q̄ confessio ē penalis. Sc̄do qȝ confe
h̄t pccā coraȝ se et ante se ut dicit
aug'. et in ps' d' pccm̄ meū coram
me ē semp' modo intueri ꝑꝑas

abhominacōes sine pena eē nō pt
et exp'h' h̄r q̄ confessio p̄supponit
actualeȝ pccōȝ cogicōȝ seu cōsi
deracōȝ vnde pns d' in ps. qm̄ ini
q̄tatez meaȝ ego cognosco et pꝰ se'
confessio. et soli peccaui et maluȝ
coraȝ te feci et ille filius anteq̄m
dixit p' peccaui in celū et contra te
agnouit se illa seruitute fore indignatū
et pene iaȝ insidis imsenis defeas
se. Sc̄do confessio penalis ē qȝ indu
cit pcā doloȝ et illaȝ magnā cont's
quiaȝ septima mari compat. Quodo
certuȝ q̄ talis dolor valde punit
vnde aug'. animus doloribus sacrīor
ad secreti palatiȝ purget'. Ex
q̄no elicit q̄ confessio sine pccōȝ
abhominacōne nō ē salutaris vn̄
aug' in tractatu de visitacōe infir
morȝ dicit odiuȝ pccīs adhibend'
est qm̄ suorȝ pccōȝ amicus ē sue
aīe inimicus. ꝑ sc̄o odio odienda sūt
pccā qȝ sūt nobis inimica. Tercio con
fessio penalis ē qȝ portat secū sim
ipīus detestacōȝ ibi ei loquit' q' se
ibi accusat se ibi solus reū se osn̄t
et tuc quasi se abnegat qui q̄d' dele
ctabat inculpat et q̄ vitabat co
mēdat. Ex q̄no elicit' q̄ confessio
sine pudore et erubescentiā esse nō pt
valde ei' h̄ō in sui accusacōe erubes
cē solet vnde ille ꝑ pudore dicebat
nō sū dignus vocari filius tuus
et ille. nec volebat leuare oclōs in
celū s pcutiebat pectus suū dicēs
deus ꝓpicius esto michi pccōi et
illa stabat retro secus pedes dn̄i
et multa alia sūt que reddūt confes
siōȝ esse laboriosāȝ et penalē. nō
ei sufficit confitēi pccā. s reqⁱrit'
in confessione ut noua nō admittat
et ut confessa sanent. dicit ei aug'

nemo de peccato tamquam in id rediturus
confiteatur nec se humori quasi spon
eitatis pacto cum iniquitate constrin
gat ut eam confiteri magis quam ca
uere delectet ¶ etiam satagentibus et
vigilantibus ne peccent surrepunt
peccata et si parua et si pauca tamen ali
qua. sed et ipsa futura magna si eis
incrementum prestitit superbia. val
de ergo laboriosum est confiteri peccatum
ad hoc conari semper et satisagere ut
sanarentur perfecte. Item dicit 2a pars con
clusionis quod consolatio confessio non est
a consolatione spei destituta. probatur sic quia
si consideratio actualis peccati cum confes
sione habet penam quia homo considerat illud
ut nociuum cognoscit illud ut diui
ne maiestatis offensiuum. ex hoc tamen homo
consolatur et spem habet si ipse cognos
cat peccatum suum quod deus obliuiscetur
illius ad puniendum. dicit enim aug. super
iohem. si peccatum tuum semper coram te fu
erit et illud coram te semper habueris
ante oculos dei non erit iuxta illud
ezech. omnium iniquitatum suarum non recor
dabor ¶ Tercio noniter elicitur quod confessio pec
catorum tenet in manu consolationis de
remissione eorum. dicit enim aug. super primum
capitulum Cant. x. si confiteris peccata tua
incipit initium omnium virtutis nec tamen ad
huc perfecte splendet vita tua quia ad
huc inest peccati ¶ Sed tamen iam illumina
ri fecisti. unde dicitur in psalmo. virtus vero con
fessionis de terra orta est et iusticia vero
remissionis de celo prospexit. ¶ Si
militer si confessio est propter dolorem inclu
sum penalis. attamen consolatoria
est. quia si dolenter confiteberis spes est quod
mitigabitur acerbitas penalis satis
factionis. ¶ Si enim dolor contricionis do
let infinitam culpam et meretur mutati
onem pene perpetue non dubium quin do

lor confessionis aliquid meretur quia mul
tum bonum incrementatum. sed non meretur
dimissionem culpe quia iam illa dimissa
est nec pene perpetue ex eodem fundamen
to ergo pene satisfactorie ¶ Quarto
elicitur quod in confessione dolorosa maxima
consolatio de vita eterna. dicit enim aug.
super iohem. si oderis in te quod fecisti et
inceperit tibi displicere opus tuum
inde incipiunt bona opera tua quia
accusatio malorum initium bonorum
est. Item dicit. si peccata tua cum dolore
accusabis et deus etiam ea accusat ut
tibi displiceant iam facis id quod deus
facit et sic coniungeris. Et sic etiam si
confessio sit cum sui detestatione et eru
bescencia valde consolatoria est. quia si
ambo pudore est magna pars satisfacti
onis. unde discretis sacerdotibus con
missum est primas moderare si quod vident
confitentes peccata dolere et erubescere
et aliquando voluit quod dolor minuit aliquid
de acerbitate pene. sed rubor deducit
in tantum. ¶ Sic quod illis qui peccata confitentur
cum dolore et rubore et minor pena
iniungitur et breuior. ymo sed proportionem
confessionis que non solum debet esse
dolorosa et verecunda. sed multas ali
as conditiones requirit. fit a sacerdote
intelligente taxam pene satisfactorie
unde dicit hester ponendo unam condicionem
confessionis. hec me consolata est in
humilitate mea. quasi dicat consolationem
eo tempore expresse si fuero humilis in mea
confessione unde aug. dicit. humili
tas pertinet ad confessionem peccatorum. sic
ad superbiam confessio iusticie proprie et
ergo dicit aug. cognosce quod es quia infirmus
quia peccator quia maliciosus confiteri deo
est displicere tibi. confiteri proprie est omne bonum
tribuere sibi ¶ Tercio vero elicitur et si confessio
non est ultimum in primo ac tamen pertinet sic

Cur discretis sacerdotibus commissum est penas moderare

circumstancionari qui se remouet a parte totam serenitatem diuini iudicij · dicitur enim in summa de trinitate et fide catholica principalis accusacio euacuat accusatoris in diuino iudicio testificacio testificatoris allegacio allegatoris condempnacio condempnatoris confusio confusoris ex obiectio sacerdotis iudicio illam diuina consorcio diuino separatoris quia dicetur ite maledicti in ignem eternum · unde dicit iste hic scilicet spes de diuina pietate et in mea multum enim est in iniuriis et probabiliter super malicia consolatus est me scilicet in probum inuentis et spiritualem consolacionem in humilitate mea · aug. hic bene intelligimus humilitatem in qua se quis sponte humiliat confitendo peccata nec sibi arrogando iusticiam · deus enim superbis resistit humilibus autem dat graciam · et tantum de prima exposicione · Secundo aug. exponit hanc literam de humilitate in tribulacione seu in persecucionibus in quas aliquis incidit propter iusticiam vel fidem vel legis vel diuini cultus vel propter honestatem castitatis virtutis · Attendendum circa hoc quod valde multe sunt huius vite tribulaciones · aliquando nam que viri et seculi se premittunt et dant se ad dolores acerbissimos ut tali precio dolores diuiores redimentur et miles bellis in maximis atteritur grauissimis laboribus inquietatur pro pace habenda · et mercator tempestatibus quatitur fluctibus turbatur seuicia celi et maris torquetur et quos estus que frigora que pericula ab aquis a fossis a predonibus a fluminibus a feris perferunt venatores quantum laborem esuriendi et siciendi · Ex quo elicitur quod in humanis tribulacionibus non semper consolacio reperitur quia sepe in eis spes decipit · Etiam in infirmis querens sanitatem sepe incurrit mortem · miles querens pacem amittit triumphum · mercator querens lucrum sepe et principale amittit et vulnera ac captiuitates incurrit · sic venator non bene potest consolari ex quo capto bruto pro quo laborat minus est proporcionabilis · illis ad que se dat pro fera capienda ut est manifestum et hec tribulaciones personales quando sunt sic et ille que veniunt ex dampnis ex dampnacionibus ex decepcionibus ex mendacijs hominum ex suspicionibus falsis a violentibus facinoribus et sceleribus aeris et aque multe que respectu consolacionis quandam incertam habent · dicit enim Vincencius primo libro sui doctrinalis c. ij · in talibus incertis magis discernit inter iustos et iniustos sic paciencia et impaciencia quia iniusti venientes ad has tribulaciones torquentur et blasphemant · iustus autem in paciencia sua probatur et purgatur · Ex quo elicitur et si tribulaciones personales in hac vita habent suas consolaciones · sed ille que communes sunt in illam consolacionem huius vite sortiuntur vincencius vero sibi ponit tribulaciones communes bonorum et malorum huius vite prima est que procedit ex multiformis defectu humanorum corporum tot enim infirmitates sunt quod et medicorum voluminibus non potuerunt comprehendi ad quod facit eciam hoc quod ipsa medicamenta tormenta sunt ut homines a penarum experimento penali auxilio eruantur · Secunda est que procedit ex timore casibus inopinatis que formidantur accidere possunt ipsis corporibus · iam a bestijs iam a frigoribus · iam ab ymbribus iam a coruscacione a tonitrui agitudine a fulmine a motibus terre et hiatibus ab oppressionibus ruinarum venenorum iam in fructibus iam in aquis iam in aura iam in bestijs et morsibus pestiferis et alia quam plurima · Tercia

2a expo

tribulacio

est que procedit ex defectu intrinsece
ignorantie ex qua multi errores con
tingunt. exinde eciam timor in cogitacionibus
exinde incertitudo in diiudicacionibus
exinde dubitacio frequens in certis rebus ex
inde eciam in bonis passionibus dolor
et anxietas spiritus. Et quociens suspe
nsi fluctuamus. quociens dubia pro
certis accipimus. ciacionem pro solidis
incomoda pro securis, et quod homines
firmitatis in suo arbitrio quod stabilita
tis in voto quod certitudinis in proposito
... inter istas acertitudines non
potest esse incommoditas huius vite. Ex quo homines
et si hec communia iustis et iniustis tamen non
idem est exitus utrorumque. prima probatur per ex
periencias et per illud apostoli vanitati
enim subiecta est omnis creatura non volens
sive enim vult sive non vult oportet ex hiis quod
libet hic tribulaciones quia et ex hiis quasi na
libus malis omnibus alie tribulaciones et ad
versitates oriuntur. attamen iusti eciam hiis
pressi consolacionem accipiunt. Non sic quod
in hac vita ab aliquo eorum liberaretur
sed quia adiutorium agitur ... plus non deducitur
in aliqua mala que iniustis accidit
communiter. Unde dicit apostolus infelix ego homo
quis me liberabit de corpore mortis huius
et respondens dicit. gratia dei per Ihesum Christum
dominum nostrum. Unde et si hiis subiecti in
gemiscunt et parturiunt tamen consolantur
ex hoc quod expectant redempcionem filiorum dei
ergo cum dixisset apostolus vanitati sub
iecta est omnis creatura non volens. statim
subiunxit. propter eum qui subiecit eam
in spe. de qua hic dicit hec scilicet spes con
solata est me in humilitate mea. id est in
vita defectibus tribulacionibus et miseriis
repleta. consideracio enim istorum deducit
hominem valde ad humilitatem. ergo dicit
mea. id est in michi ex horum consideracione dicta
est enim quedam humilitas hominis adeo

infusa. et quedam est acquisita ad quam
homo devenit extendo se in hiis que
sunt humilitatis. unde dicitur humiliacio tua
in medio tui. Quibus itaque premissis
ponitur hic conclusio secunda tribulaciones quas hic
deo disponente patiuntur iustis hominibus
sine consolacione esse non possunt. tercio
prima quia ipse tribulaciones dona dei sunt
dicit enim Augustinus. res prospere dona sunt
dei consolantis. res adverse dona sunt
dei admonentis. Ex quo elicitur quod
talis tribulacio spem includit. dicit
enim Augustinus. hoc quod deus dulcedini huius seculi
tribulaciones admiscet spem gratie quia sic ad
monet fugere a ventura ira dei. Sic
admonet concordare vitam cum sa
cra scriptura. scripture enim in hoc seculo non
promittit nisi tribulaciones pressuras an
gustias et augmenta dolorum ut ad
ista non parare ne inparati deficiant.
Secunda racio quia tribulacio ut Augustinus dicit res
est magni sacramenti quia vel sanat timorem
superbie vel probat constanciam vel ex
ercet pacienciam vel solvit debitum vel au
get meritum. et ideo vocat Augustinus tribulacionem
fornacem artificis in quo metalla
purgantur a sordibus probantur. Ex quo
elicitur quod tribulacio vel mesticia consolacio
vel fert ad eam. Ex quo enim includit
spem iusti ex precedenti racione tunc et
consolacionem. Cum ei cogitatur de deo quod ipse
scit quod agit. et quod scit reficere quos crea
vit et quod scit restaurare si quid ruit
Et si aliquis subtrahit aurum plora
ti semper tamen apponit maiorem depre
tiati. quod audio in corde firmum habeo
meo. Unde dicitur in tribulacione dilatasti
michi. Tercia. ratio quia prima tribulacio
ostendit in homine amorem ad deum
dicit enim Augustinus super psalmum xxx. si non tribula
ris tunc non es peregrinus. si non es pe
regrinus patriam non diligis Et ama

aliaz vitaz et videb' q' ista vita tri
bl'atio e' q'natu'aiq3 floreat Eb
em' no' tribulat' cu' no' e' cum illo
que' desiderat Exemplo elicit' q' t
bulacio no' semouet ab homie au
xiliu' diuinu' h' e' aug' in libro de vera
innocentia qui dicit t'blo exuasis
electionis euacuat neqmaas ut
implet' g'ia et si hijs quos sic exerci
tat d't adiutoriu' no' tame' neg
at auxiliu' sed monet desideriu'
eoru' · vnde i' addi'ni cu' t'blarer
clamaui · et p' istaz bonaz que in
t'blonib' aduenu't et alia q'mpla
dicit iste h' me consolata e' in hu'mili
tate mea · vnde aug' dicit h' bene i
telligi' ipaz humilitate' qua q'sq'
humiliat' aliqua t'blone vel deiect
ione qua' meruit eius supbia ux
illud infra · priusq' ego humiliarer
deliqui aut quia exercet' e' pacia
vnde illud Eccl'ie · in dolore susti
ne et in humilitate paciaz habe
qm' in igne probat' argentu' · ho'i
nes vero acceptabiles in camino
humiliacionis · Qn h' q' dicit accep
tabiles spem dedit que consolare'
in humilitate · mea' humilitatis
aduentu sup discipulos dns eos
sine spe no' dereliquit d · in pacia
autez vra' possidebitis a'ias vras
et alibi et capillus de capite vro' n'
peribit / hec secu'nd' spes data e' corpi
x' mistico quia consolare' in humili
tate suaz t'blacionu' ppriaz spez
dicit aplus Si q' videmus spa'm
p paciaz expectamus · h' augusti'
Sz tame' e' notand' q' spes e' du
plex ut ponit aug' · quedaz e' et no'
p'mo' q'pua iaz dictu' est / cu' em'
a'q' patimur aduersa et supamus
speramus q' coronabimur / alia e'

spes que s'tis data e' in v'bo dei ad
iutoriu' pollicentis g'tie sue ne q's
quaz deficeret in temptacione et hec
valde s'tos consolat' in humilitate
eo' cu' a'gno impulsu temptant'
de qua illud fidelis est deus qui pa
cietur vos temptari supra id q' po
testis sed faciet cu' temptacione pro
uentu' ut possitis sustinere · hac
spem saluator edixit ore suo dicens
Ecce sathanas expetiuit ut cribra
ret vos sic' triticu' ego aute' petiui
orau' ut no' deficeret fides tua hac
etiaz spem dedit in orone cu' nos
docuit orare dice's · et ne nos indu
cas in temptacio'e Quodammo' etenim
promisit se daturu' pro qua orare'
constituit et dicit aug' q' de hac spe
potius iste v'sus d' exponi · vnde
sequit' q' me elocutu' tuum viuifi · me ·
Et de h' ponit' conclo · et si nul
lus homo in vita hac temptacione
careret tu' no' omnes temptacio absor
bet p'ma ps p3 q' ut vincentu' pon'
in p'mo libro sui doctrinal' et pueros
p'mo baptisatos dya' ita q'nq3 p
sequit' ut in eis etiaz monstret'
vite h' calumpniatis · Exemplo p3 q'
nulli est in sua innocentia confide
du' to' q' in eth' e' innocentia' int' ho'i
nes ut ide' dicit pueris baptisatis
et b'ts b'nar' s' q' in h'itat dicit q' de
mones temptat in morte' et in circu
tu obsident in regimi' celoru' Ex
quo elicit' q' nullus in s'itate sua
confidat Credo em' p' illo ee' s'ancti'
qui deletis criminibus notis p p'nia'
ignotis p eukaristiaz his p'tis q'
veniu't expensis p vnctio'z extre
maz · his que veniu't ex surrepti
one p dolores q' dedncit ad morte'
Cui etiaz pena mortis ut quidaz

volunt quod ẽ purgatio peccatorum et
licet decedit in sinceritate fidei ac
tamen adhuc et post mortem sentit in pur
gatores et apostolus dicit quod omnes qui
pie volunt vivere in christo persecutionem
paciuntur scilicet temptationis. Et sequitur ac
quod nullus ponat se securitatem in expe
rientia suis etiam et si sit deo accepta
quis enim ut augustinus dicit acceptabilior
deo ipso abraham et tamen temptatus est
per ablationem unici et dilectissimi filii
et iob dicitur iustus et timens deum et
temptatus est ablatione omnium tem
poralium et tobias qui tam erat preca
tus et tamen oculorum amissione est
probatus et augustinus super psalmum lx dicit quod in
hac peregrinatione sine temptatione esse
non possumus quia et profectus noster per
temptationem fit et nemo sibi ipsi innot
per temptationem innotescit nec coro
natur nisi vicerit nec vincere nisi
certaverit nec certare nisi inimicum et
temptationes habuit. Unde et 2a pe
gitionis dicit quod non omnes temptationes
absorbet quia multos coronat et glori
ficat sicut iam declaratum est. Et augustinus ponit
triplicem temptationem que non absorbet
sed promovet in li. no. et ve. t. d. n.
alii temptantur ut fideles. alii ut
infideles / alii ut dilecti dei. ut fide
les cum propter fidem ab hominibus tribulamur
sed hec est victoria que vicit mundum fi
des vestra. ut infideles qui propter diffide
ntiam angustiamur quibus per primam re
dimemur in veram certitudinem. quando iudei cum
diffidunt de providentia dei a serpentibus
temptati sunt ut dolore correpti e
mendarentur / prima temptatio ut fides
coronatur 2a ut error corrigeretur / tertia
qua temptati sunt abraham iob et to
bias ut sanctitas ostenderetur hec ille.
Tercio eloquio eius et si magna sunt quibus

temptamur tamen deo assistente non
deficimus. dicit ei bernardus in prohe
omelia 4 super quis mihi dat omnino certum
est supra vires humanas esse ultra natu
ram consuetudinem que sustinentes et
subdere. sed alius est qui portat onera tem
ptationis ille scilicet qui portat omnia
verbo virtutis sue. Etiam si humiliabit
temptatio mea pro eo humiliabit et
mea consolatio pereunt ut meo delectet
anima mea que in aliis consolari renui
it / Et ad hoc vadit iste dicens quod eloquio
dei humilit spem que consolata est eum
iam temptationibus humiliatum. Et atten
dendum quod iste concepit spem consolantem
eloquio dei. dicit ei. hec me conso
latur in humilitate mea. et certum humilitatis assignans dicit quia
eloquium tuum quod est verbum virtutis
vivificavit me. et spem in me congatulit
virtutem unde bernardus allegatus portans
omnia verbo virtutis sue et 1o verbo
domini celi firmati sunt dicit / io. li. dicitur ut ver
bo domini sit nobis consolatio. quia et omnia vivit
vitalis et fructu crudelit te vitalis eius
unde et 1o ut per gratiam et consolationem
scripturarum spem habeamus. Eloquio autem qui
modo periculose vivunt quia de virtute sacre
scripture aliqui usurpant nostre. et dei vi
rtutem detinet in suo mendatio Eloquio
virtutis est mea defensio. Unde gregorius per
missio cuius iudicis firmat animam et vi
vificat affectum. Ioh. vi. verba que ego
loquor vobis spiritus et vita sunt. Et viii. si
quis sermonem meum servaverit mortem non
gustabit / quod declarans ambrosius dicit Vita
in temptationibus vivificat alloquio dei
maius est enim quod sic vivere rationalem animam
et quo vitalis spiritu eius alitur pascitur
et gubernatur sicut alloquium dei. Et sicut
sermo dei in anima suscipitur et intelligitur
et comprehenditur ita et vita eius augetur
et egiro Dicit eloquium mea defeciat

ita et ipa vite defectu incidat / ista
autē oīa pnt intelligi de v̄bo
dei inspiratō pricipalit' vel de v̄bo
eterniis instrumentalit' versus

Superbi inique agebant vsqz
quaqz a lege autē tua nō
declinaui. et continuat' sic. Supi
ppha in quib' qmes vite pnitus cō
sistit qz in spe et consolone et elo
quio dīno h' iaz ondit q' ad illaz qe
tem nō puenient dicens Supbi
eoz em̄ cor ē quai mare feruens
qd quiescē nō pt. Cum ei sit supbi
illi sit' valde inquieti qz ex supbia
quai n̄aliter ad alia vicia pvola
bunt. vl' sic. supius ppha descri
psit profectum iustorum ex consō
latōe. h' iaz descbit profectum om
vz ipoz peccatorum qm bonis ē val
de odiosus iuxta id. Zelaui sup in
quos pacē i. prosperitatē pctoz
videns. q' profectus consistit in
multiplicatōe et peccantium et
pctoz. cū dicat supbi iniq agebant
vsqz quaqz / vl' sic supius ppheta
descripsit illos quibz dānda ē vita
futura. h' iaz ondit qd nō dab' eis n̄
tamē in humilitate et consolone p
seueranciaz habeant i. a lege autē
tua nō declinaui. Cassiod' alit'
continuant istū v'sum ad pcedentes
dicit em̄ sic. Supius ppha memor
erat promissoz celestium p q' in
tes eterna debet' puectib' dicens
Memor esto / 2° ppha ponitus impi
culis ex sente scripturaz hauri
ebat consolaciones i. h' me. h' iaz
videns impios et sacrilegos et
male agentes vsqz quaqz huiu
dante d' in maiis in h' seculo nō declinat
a lege sic incredulus s; p seuerat
in semitis legis fugiens contagia

supborum. vnde et dicit. superbi
inique etc. Et nota qd h' pcedē
claracōe lr̄e vertitur pctm supbie
maximum et comunissimum le
gez dīnaz habeat in suum medita
mentū qd qd sit vā pz qz in h' qd
dicit supbos inique agē. se ma
liciose notat' illius peccati gra
uitas. qz sic agētes grauissimum
est. agere em̄ ex fragilitate aut
ignorancia colorē excusacionis
habet. s; ex malicia agere nō h;
et iō maliciose agētes dicunt' pecca
re in spiritum. Similit' autē qd dicat
vsqz quaqz notat' ipius comitas
qz supbia et inobediencia et in
negligia et in transgressione con
comitat' pp qd dr̄ esse pctm com
munissimum. Similit' autē qd dicat
a lege autē tua nō declinaui ondit
in legis custodia supbiaz euitari
posse. zpc qno ad omis ptes qo
ueta. Et nota sicut' finaliter impe
tencia ē maius pctm qz nec h' re
mittit' nec in futurō. Supbia et ē
spiale pctm. ē ei vmiz de septē ca
pitalib' pctis ut dicit grg' et ideo gra
uissimum esse nō pt. etiaz illi q cu
stodiunt legem nō euadunt laqōs
supbie que z oit' ex vtalib' ideo quo
ad omnia pdicta qd sta. Et dicit'
ista lra p̄mo em̄ ppha licet consolez
habuit in tribolacionib' ondit qualit'
afflictus fuit qz vndiquaqz supbi
inique agebant erga eum qd ptiet
ad miseriaz / 2° ondit qualit' in afflic
tione psistit qz nō declinabat a le
ge. et in h' ondit' ipius pseuerancie
pacie. Et quatuor ppheta h' ponit
que aggrauant culpaz peccatorum. p
mum est multitudo d. supbi. q. d.
nō vnus s; multi. vnde iō Colon

sequeris turbaz ad faciend' malu
2o pcti grauitate q2 no solu3 ob
mittebat bona 3 etiaz committebt
mala ergo agebant iuxta i° c° et
inique egerunt laborauit/ 3° po
nit intentionis spiritualez puersitate
dicens inique· h' e ex illa pessima
et spirituali intencione ut supradi
ctu3 e actui nome inponit· q'to
peccatoru multiplicitatez q2 vndi
quaq3 ¶ Sit ergo incipit Supbi
q· d· eloquiu3 tuu viuificauit me
vt no vinceret/ supbi eni h' e pse
cutores mei quoru aliq erant immu
di aliq nati mundi alij aliys vicijs o
plem h' tn destruit eos a superbia
q2 pctm illud videt alijs pponde
rare pctis· Notand' q2 supbia est
quadruplex· quedam supbia e pctm
pmu angeli et no e aliud nisi a
mor ppie excellencie no ille amor
quo quis pesse amat pp bonu3
commune q2 talis amor no e pct' se
3 pp alioru vtilitatez nec est pctu3
q2 est subordinat' deo 3 ille quo
ipe considerando omis angelos alios
esse minois virtutis inferiois pul
critudinis declinioris excellencie
erexit se supra se et appetijt extel
lenciaz maioz quez no compete
bat ¶ Ex quo elicit' q2 dyab' potuit
estimare equalitate dei 3 bonu3
esse sic q2 erronea estimacio simplex
no illa que cont fidez annexaz fuit i
illo pcto· no ipm pcedens 3 in eo ex
sistens· h' ergo appetijt diuinaz silitudiez
sic q2 apprehebat omnib' pesse 2 nulli
subesse q2 e ppriu3 ipi deo Jte appetijt
btus esse sine omni merito q2 et sine
merito ppo et sine alieno q2 e solius
dei ppriu3· Jte appetijt ppiaz volutez
sic volumptas sua ad nullaz aliaz

regulaz aspiceret 3 q2 omnin aliorum volu
ntates aspicerent ad eaz et regerentur
peaz et h' e solius dei ppriu3 Ex quib'
p3 q2 supbia h' excluisit debitu3 ordi
nez q2 voluit btitudinez absq3 ordi
ne· Scdo q2 exclusisset mensuraz q2 vo
luit altitudinez no i mensura s' det
minata Tercio eliminauit tm q2 vo
luit excellenciaz infinitaz q2 ipius
dei· Q'rto supgressa e naturaz q2 a e
immensa quia petijt limites tocius
nate excessit Et dr h' pctm esse ma
ximu3 no solu3 ex se 3 q2 aduenit
sibi apostasia· aduenit s' blasphemia
aduenit s' diuicia et desperacio dicit
eni aug' in libro de mirabilib' ad
cumulu3 sui pcti desperauit Jdo ei
petit veniaz nec compungit' de pcto
nec gaudet de dolore pcti· primo ut dt
greg' appetitu celsitudinis quantu i
rigorez mentis· raz eni pdinaciaz
male se egisse no sentit· 3 pesse
pgl'az quit vnde et irremediabi
le dicit' q2 nec pse nec p aliud ill'
pctm pt accipere remediu· ¶ Scda
supbia e minoru angeloru q2az ut
ponit alexand' de hal' in scripto 2°
alij inferiores angeli etiaz pcto
supbie peccauerunt· licet eni conse
serint pcto luciferi et imitati se'
eu3 q2 sic ille· ita et ipi ppiaz excel
lenciaz appeterent tame ille con
sensus ad idez generis pcti reducit'
Consensu naq3 determinat' per
imitacioez· imitacio vo p illud in q
fit imitacio ¶ Ex quo elicit' pmo
q2 isti aliquo idez motiuu habuerunt
ad peccand' ro q2 in omnib' appetit'
excellencie e id motiuu ad mu' idem
appetit' ingnie· Scdo pctm luciperi
erat pctm principale ro q2 isti pec
cauerunt consencientes/ Tercio istoru

peccatum non erat ita grave ut videtur. Secundo quia
libido illius peccati in lucifero erat ma-
ior et ille illius peccati erat inventor
nec habuit illius peccati exemplum ante se. Ex-
unde glossa super illo psalmo draco iste quem
formasti ad illudendum ei. dicit quod in ce-
lis messencia erat excellentior factus
est in malicia maior. Et alexander
ymaginatur sic quod inferiores angeli con-
siderantes illam excellenciam quam lu-
cifer appetiit delectati sunt in excellen-
cia sua et appetierunt secundum suam excelle-
ciam excellenciam suam propriam sicut inferiores
appetiit excellenciam suo prelato quam
appetiit et ipsi sub ipso in sua prelacione
efferri. Et ita ex sua dependencia qua-
dam ad ipsum peccaverunt et licet peccatum
luciferi principaliter habeat tamen etiam
istorum superbia erat maxima quia inobe-
dienciam includebat. quando enim expresse erat
substancie intellectuales subierant deo creatori
ita debebant subesse intellectui et volun-
tatem includebat presumpcionem. presumpserunt
enim se virtute mentis suam efferri. Et ir-
remissibilitatem quia ex alto sta-
tu ceciderunt et nullo suggerente
ideo illius peccati remissionem accipere non
potuerunt hec alexander. ¶ Tercia su-
perbia erat primorum parentum. dicit
enim bernardus super cantica ambo scilicet dyabolus
et homo meditati sunt altitudinem
affectantes ille potencie iste sciencie
unde etiam hec dicitur initium superbie hominis
est apostotare a deo quoniam ab illo qui fecit
illum recessit cor eius. ¶ Ex quo
elicitur quod primus homo appetiit simi-
litudinem dei. non quidem ut hanselmus
dicit similitudinem equiparancie sed dei-
formitatis in sciencia appetiit ergo esse
ut deus non participacione nec per ad-
optionem nec ex gracia voluit habere scienciam
nec [illegible] sed ex propria voluntate vo-
luit ergo primus homo scienciam habuisse
quod si eo modo quo voluit habuisset
haberet illud quod non habuit nisi deus
voluit ergo habere deiformitatem in sapi-
encia quod tamen ut alexander dicit
non est idem quod esse equale deo ¶ Ex
quo habetur quod angeli inferiores et primi
homines sunt conglutinati cum peccatore
primo scilicet cum ipso diabolo secundum quod damascenus
[illegible] dicit enim. demones ei fa-
cti sunt unum cum eo per imitacionem quia non ad
suam suggestionem sed sponte consi-
derantes eius excellenciam imitati
sunt eum recedentes a deo suo. dicit
enim augustinus in libro de civitate dei. haben-
tes elacionis fastum pro excellen-
tissima veritate acceperunt astuciam
pro individua caritate superbiam
pro excellentissima eternitate falla-
ces et inmundi effecti sunt. Sed homines
unum cum eo effecti sunt quia sue temptaci-
oni et suggestioni successerunt. unde
et demones et homines ut alexander
dicit sunt eius filii quia similia opera eius
operi faciunt quia sicut ipse superbus et ipsi
superbi. Sunt eius membra quia ab eo
deformitatem voluntatis acceperunt
et dicuntur eius ministri quia serviunt
imperium suum. hec alexander ¶ Ex
his elicitur quod etsi peccatum primi hominis
non erat ita magnum ut primi an-
geli et angelorum inferiorum. tamen in suo
gradu erat maximum. prima pars
patet per circumstancias quia homines alio
suggerente peccaverunt et etiam ex
parte corporis infirmitatem habuerunt
quod non erat in illis spiritibus et etiam
quia non ita claram ut illi cognitionem de
deo habuerunt que omnia alleviant
peccatum illud. Secunda pars patet quia in illo
peccato fuit maxima iniuria deo et est
maxima pena ex ipso imposita est

gem̄ hinnad· vnde nec potuit ab
illa pena hn̄amiz gemis eximi
nisi p passioz et mortez incarnati
filij dei / deqnoz gō hōz dr̄· supbi
inique agebat vsqz qnaqz qnā
demon egit inīq qnodā in ange
los et homines pimos· homines vō
pim inīq egerūt vsqz qnaqz· qz
mos seqntes homines / et quodā
et in alias creaturas que expectd
hoim pp̄ q̄ facte st̄ etiā suo modo
puninte st̄ ¶ Certa supbia ē ali
bus hoim et sere connat̄ oim q
nō ē aliud nisi qnidaz timor a
inflatō mentis erigens se supse
aut contra dm̄ a contra pximu
vt cū hō afficit̄ ad celsitudinē ppaz
sev ad excellenciā ppaz sit q alī
os vellet excellere a in diuicijs a
in potētia a in honore a in qualiqz
alio ad hz ut singlis videt̄ ¶ Ex
quo elicit̄ et si amor ppe excelle
tie sit a qn̄ nālis tamē pt eē via
osis qz appetē potēciaz absolute
est naturale appetē honōz abso
lute ē nāle· appetē diuicias ab
solute etiaz qnodamō ē nāle· Sz
si fiat illoz relatio vt appetē potē
ciaz respectu sbiectoruz· honorē
respcū vicinoz diuicias respcū
proximoz· dicit alexand si hō
appetit illoz augmētū eo modo
quo dz appetere et ab illo a quo
dz appetē· et ad illū finē ad quē
dz appetere vz malioz profectū
et finalit refendo in deū talis ap
petitus ctuis est et nullaz deordi
natōz habet· Sz si homo appetit
talia refendo ad se ut ad pricipiū
et ad alioz sbiectoz oppressioz et
h est vicius supbie ¶ Ex pmo elicit̄
et si velle excellere in gratijs gra

tis faciētib nō pt hrē talis pma
velle tamē excellere in gratijs gra
tis datis sepe supbie est Rō qz talis
appetitus procedit extra et sic nt
extendit vellere vltra excellere n
qntuz donatuz sint a deo et malu
oruz edificatioz iuxta illud grām
in altitudinē admistrātes sic dispē
satores multiformis grē dei· Rato
scdi qz sicut corpalia ita etiā grē gratis
date magis inflāt qm̄ edificant
aut humiliant et io in talib nō ex
cellencia ē desideranda sz profectus
iuxta id q episcopatuz desiderat bonū
opus desiderat ut nō honor sit in
intencione sz fcūs ¶ Ex omnibus
istis elicit̄ et si velle conformari
deo pt esse grōsum tn̄ frequent
secū notaz supbie trahit velle
em conformare volūtez deo ē val
de bonūz· sic homo volt q ds vot
sic homo volt qd deus volt eū vel
le· Sic homo volt voluntatem
suaz diuine voluntati sbordinaē
Sic nec volt hrē ppaz voluntatez
a suē ei est grōsum et h petē ad
est nobis iniunctuz iuxta illud·
mathī vi· fiat voluntas tua sic
in celo et in terra· Sz ut augus dicit
xix de ciuitate dei· velle conforāri
deo modo supbie culpabile ē· dic
enim sic· supbia puise imitat̄ deū
odit namqz cū socijs equalita
tez sub illo et inponere volt socijs
dominatōz suaz pro illo et sic vel
le deo conformari pctm̄ ē· Sup
bia enī est puersio appetit̄ ipsig
celsitudinis est naqz peruersa
celsitudo qn illo deserto pncipio
cui homo debet inherere· hō volt
sibi ipi pncipiuz esse· Sic etenim a
bono incōmutabili deficit· Su

ut dicit hanselm' voluntatez dei qua se
qm· ht qz sic no stat in veritate· dz n
volt hre supra et de hac dicit iste su
pbr inique agebat vsqz quaqz qz et
he iniqiuz qn qs ascribit s qd non
ht qz sic non stat in veritate et mh
qd no ht qn h qd no ht ascribit illi
agno habet qz sic non stat in rectitu
dine vnde illud· labia ma a nob
st qmis m' dns e· et mh ai qmis q
ht ascribit illi agno ht Qz estimat
se pro suis meritis accepisse· sic em
no stat in sobrietate qz credit se illoz
bonoz pncipium ee· g' v'. q heos qd
no accepisti Et mh qn qms despe
ctis ceteris imillu s' reputat parem
esse et sic no stat in co passione q
peste ille phiceus laborabat / hee
st naqz generales spes ipius su
pbie ut dicit gg'. Supbus gⁿo vlz
ma' est qz et extra et intra et in
consia qz reputat se meliorz qm
est· et in loquela qz loqmt' de se q
no est ¶ de h' ponit' h' g' pma· in
ter omnia pcta mortalia supbia
rone gnis sui pcti e maximum
pctoz· istaz gcloz alexand' de hac
in scripto sedi sic probat qz ipa su
pbia maxime adeo auctt maxre
detogat deo / et sui allectum dif
ficillime est sepabile a spu mo
go supbia in gne pcti e maximu
pctm· gnatz qz h ta qntitate pcti
constituit pmiz pz sic· qz ut dic
aug'. supbie initiuz est aposto
tare a deo· vnde gloza sr illo emu
dabor a delicto maximo dicit· i·
a delicto supbie qd est vltimuz
redeuntibus ad deuz et pmiz a
deo recedentib' Scdz pz qz supbia
includit blasphemiaz vt supra
dictuz e· ppt q aug' in libro sedo con

expl'az pniciem· supbiaz dt im
piaz vesaniaz et ei pctatiuz m i
ane· Terciuz alexand' declarat
re' alioruz viciozuz sciatis diffu
se Tcaz appetibile concupie ocioz
Simlit appetibile concupie car
nis pt ab aia tolli admr' p sepa
coz ipius accepe qz ille concupie n
concernut aiaz insi ut ipa vnita
est carni trahete eaz fomite Sz ap
petibile concupie ipius extellecie
no ita ab aia e sepabile q e sup
bie vite Sur appetere vindictaz
e motiuuz ire sublata iniuria
eciaz illud tollit' Simlit odiu fe
licitatis aliene e motiuu inuidie
et porco q sit vincus h'o in inido
tollit' illud / et oim alioz pctoz
allectos tolli pnt ab aia· etia ma
nete corrupcoe nre· Sz no ita appe
titus extellencie q' quodc' e inna
tus aie ¶ Et ex his concludit ale
xander h' pctm ee maximuz in
genere pcti· vnde dicit h'amb'
q dya' p supbiaz nre sue amisit
gciaz a consorcio ez cecidit agelorz
et hoiez s' pncipez req' sunt in
quez consorciuz sue offense trans
fundet / v' vr' inniecte q' z scorta
homi e quoda' co nata / de h' n'
dubiuz qn in naz comissa e ex
corrupcoe nre ¶ ex qb' elicit' stat
pla ee pcta maxia ex aliquo adiu
cto· Sz supbia maximuz e ex gne
suo· pma pz pz qz infidelitas
maximuz dicit qz fidez destruit
que e totius religionis funda
mentuz vnde gloza sr i° ptiz per
tinet rez Tren· i· dicit infideli
tas e pctz quo retento retinet'
omnia· Scdo pctm in spm sctm
dicit' maximuz qz tollit pnie

remediuz· mi' eni ht de motiua
ad pcti remissioz ppi qd' de irremis
sibile Tertio discordia scismatis
de pctis maximuz q tollit vni
tatiz et vnitate ecclie in qua dat
spus stus ad remissioz pctorz
s aug· ergo Gapie vi· pro maximo
pctore computat q' seiat int' fres
discordias· Qrto odiuz de maxis
q directe deordinat adeo in qtuz
est finis et btitudo create rõnal
Sic caritas b' opposita ad deuz ordi
nat et vnit et fini pluscp alia v
tus coniugit Quinto supbia p
mo4 pntuz maximuz pctz de
rõne nocumeti q ut amb' dicit
hinc inde manauit origo nri de
licti Supbia a' in suo genere h ord
ht q et fidez violat et a vera e
longat ab vnitate separat q val
de diligit singlitez et valde a deo
deordinat· sic supra dictuz e expa
se' vitiis ceptis tociis Exquo
se' q h pctz maxie e deo inimici
q b' valde iniuriosuz vnde dicit h
amb'· q h pctm pt esse deterius
qd' a dei recipit iniuriã· ideo dt scrip
tura deus supbis resistit tanq sue
iniurie propulsator· et sic est pct q
spãle etiãme contra sbiaz· q· d·
supb' meus e adusarius me la
cessit m debet ista congressio het
ille vnde mps alibi dicit de deo et
alta a longe cognoscit Exquib'
q c' qd' d' p supbiam dicitaz pt aqu
pluribs conuenire sic pz ex ea de
claratis· q maximuz pctz plib'
pctis e adaptatuz nec h est con
illaz reglaz q p supbiam dicitaz
de vni soli conuenit· q intelligit
regla s vnaz et eandez rõz Gz s
aliaz et aliaz rõz bn pt prout hiaz

declaratuz e· dt ergo iste supbi infla
ti quasi quodaz vento qui petit
alta iuxta illud· ascendaz sup a
stra celi· Supbi· i· tumetes· sup
bia eni qmdaz tumor e vnde et
de se magna estimat iuxta ill'
Supbo oculo et insatiabili corde
Supbi· i· elati sz sup alios Sup
bia eni appetit aliis pferre Su
pbi· i· supra eminetes q limites ex
cedit sue nature· magis agebat· i·
no solum appetebat sz etiaz in factis
supbiaz ostendebat· Supbuit eni
homines et loquedo et faciendo· q
et i incessu et in veste et in cibo et
sp iniquie q iniuste et sine omi
equitate vale ei laborat ut in
q agere qb' ad gueit no mouebo
aga tõe in gitatoz sine malo et i
meditat' est iniqtatez in cubili
suo astitit oi vie no bone maliciaz
at no odiuit· vnde et h dr iniquie
agebat vsqz quaqz· i· mis valde
ut aug' expont· vl' vsqzquaqz· i·
gnalit' vel comunit' q notat ipam
supbiaz esse pctm mis vle vl' gnã
le vel valde comue de quo mentioz
facit sedus pnt' hois Circa
qd' est notand' q sbiaz possu' co
sidare tpl'r vno' ut e vnuz viciuz
de septez capitalib' viciis et cosis
tit in appetitu p'mat' seu pp'e ex
cellentie· et sic quodaz e comue
q plurib' viciis vnit' et valde ab
eis difficult' separat' sic in am glie
et inuidie· vnq eni a' vix pt su
pbia esse sine illis/ alio tn modo
dici pt supbia sic sumpta coms
q carnat et ita p'matiuz carnalez
et ita p'matiu spũalez· in appeti
tu namqz vtrumqz pt fieri deordi
natio/ Scdo' possu' considae sup

biaz prout e una radix ex qua ex ibus
radicibus omnium peccatorum Omne enim quod
e in mundo aut est concupiscentia car
nis aut concupiscentia oculorum aut superbia
vite et sic magis communis e quam
prior quia non e separabilis ab omnibus
illis peccatis in quibus motiuum e bonum
proprium sic inordinata inquantum huiusmodi Ter
cio superbiam possumus considerare put
e primum peccatum simpliciter ex quo uel ori
ginem traxit omne aliud peccatum sicut
iam dictum e superius Et de hac in
telligendo ponitur hec conclusio secunda
Et si multa sint peccata generalia tamen
superbia communissima e omnium peccatorum
Ro prime partis quia omnia peccata morta
lia sunt peccata generalia ex quo quodlibet
eorum habet suas filias seu species sicut
inanis gloria habet multas hic affectiones
dignitatis libertatis auctus et peticie
Et inuidia habet detractorem susurra
torem et huiusmodi Et pro secunda parte conclusio sic de
ducitur quia superbia concomitatur omnia
peccata ergo e peccatum generalissimum antecedens
superbia includitur in omni peccato ergo con
comitatur omne peccatum consequentia nota est
antecedens autem e Augustinus in libro de natura et gratia
ubi dicit quere quod sit quodlibet peccatum et
vide si inuenies aliquid sine superbie
appellatione et ratio est quia quodlibet peccatum
saltem mortale includit contemp
tum dei quia sicut Ambrosius peccatum e preuari
catio diuine legis et celestium ino
bediencia mandatorum modo ubi e
inobediencia ibi et contemptus ubi
preuaricatio ibi et contemptus Ex quo
quod propter generalitatem peccati huiusmodi non
opportet ipsam superbiam quodlibet
peccatum poni dicit enim Augustinus ubi supra
Ratio omnia superbe fiunt que praua
fiunt quia quedam fiunt a nescientibus
quedam ab infirmis et plia age
mentibus Si autem alicubi intelli

septima que dicit superbiam esse omne
peccatum dicendum quod oportet sic intelligi id est in
illum e peccatum in quo non includatur
peccatum superbie Ex quo elicitur primo
quod superbia talis inseparabilis e ab
omni peccato quia quodlibet peccatum includit eam
Secundo Superbia confirmat omne peccatum
Ro Alexandri quia ipsa in omni peccato
dicit illam illum generalem contemp
tum in auersione adeo quod perficit
omne peccatum in ratione malicie Tercia
Et si aliqua sunt vicia que directe sunt
propria peccata tamen illa communi
tati superbie non derogant quia enim
in omni peccato intenditur aliquod bonum
et tamen ibi non est Sic etiam in quo
libet peccato intendit aliquod verum et
tamen ibi deest et ita quodlibet peccatum men
dacium est unde et omnis homo mendax
dicitur et dicitur psalmista omnis homo mendax Johannis
viii id est peccator Sic et excecatio est in
quolibet peccato quia ut Alexander dicit
quantum ad peccatum e in voluntate tan
tum error est in ratione unde et omnis
malus ignorans dicitur tamen hec gene
ralitate superbie non auferunt quia
istorum omnium ratio superbiam sequitur quia prius
est auersio adeo quod mendacium
quam excecatio et si sunt aliqua alia
et per que vero concurrunt in vnum vnde Si
inuidia ut dicit Crisostomus dicitur causa
omnium et mater malorum non e in
telligendum simpliciter Sic dicitur esse causa
et mater omnium malorum id est nocumen
torum quibus nocetur proximo Sic
etiam Beda dicit iram esse radi
cem omnium viciorum et inter ut dicit
Alexander de ira progressiua
in actum que dicitur rapina non simpliciter
omnium viciorum sed illorum que versantur
in nocumentum proximi ex vin
dicta que nominat apostolus ad Ephesios
v d omnis amaritudo ira indig

natio amor et blasphemia tollā
tur a vobis / dicit ergo h' Superbi age
bant inique usque quaque .i. nō mo
dicum in quo notatur gravitas vel
usque quaque .i. nō una excepta in quo
notatur generalitas et aug. loco
istius dictionis usque quaque ponit
illam usque valde volens ondere
quod peccatum ē multorum peccatorum principium
unde dicit amb. h' app. declinavit su
perbiam esse multiplicis culpe ma
tres de heretico quia ei quod per pravitatem
est doctrine resistit in tantum fratres
et sanguine stantes circa gentes et pugnas
verborum exemplis oritur invidere con
tentiones sacrilegia suspiciones ma
le cōflictationes hominum mente corru
ptorum et avititate alienorum et subdit
amb. quantorum expressit superbiam tūc
esse delictorum. Superbi igitur inique
agebant usque quaque .i. nimis quia
ab iniuria dei ut dicit aug. incipi
unt. et nō solum multa mala exercet
ut fiat. Sicut aug. dicit in regula
etiam bonis insidiatur ut pereant vn
de isto principio usque quaque dicit glo.
magna vis ē malicie in superbis
Talis enim satis ē eis quod impii sint in se
etiam pios persequendo impios esse co
gant et faciant. et ideo ponit peccatum [illegible]
peccati .viii. xv. vo' cum que per superbi
am aliquis commiserat sive [illegible] sive
pessimus sit quem adversus deum
rebellis fuit prohibet de populo suo esse
cum alia peccata habeant sacra
ficia ad expiationem Superbia vero
non habet / Superbi ergo inique agunt
usque quaque quia omni actu suo
peccant et etiam usque quaque quia
expiatione carent nam superbia
et ex virtutibus nascitur Attamen
h' ponit eius medicamentum cum dicitur
a lege autem tua non declinavi

dicit enim amb. quia expressit quantum
malum ē in superbia etiam docere debu
it quasi bonus doctor quō evitari
posset dicens enim nō declinavi de
monstravit remedium Circa quod ē
notandum quod duplex ē superbie medi
camentum quia quoddam ē generale aliud
est speciale. Speciale quoddam ē contra
species superbie aliud vero ē contra gra
dus superbie. Est enim quadruplex
superbia ut ponit Bernardus in quadam con
templatione super ave maria .s. ē superbia cordis
de qua .i. ve qui sapientes estis in o
culis vestris Est superbia oris iuxta illud
disperdat dominus linguam magniloquam
Superbia operis ē de qua ps. nō habita
bit in medio domus mee qui facit
superbiam. Est superbia habitus reprobatur
ab apostolo dicente nō in veste preciosa
quomodo contra has species superbie Bern.
ibidem ponit quatuor remedia scilicet locus
quia exilium. corporis quia valde onero
sum. temptatio dyaboli quia flagellat
eruditio per quam informat Commi
natio per quam edificat Exquibus super
bia sanatur quia istis quatuor ut quibus
dam sensibus quatuor deus humilita
tem in anima operatur que ē superbie
medicamentum h' Bernardus. Sed
de remedio quod gradus superbie adhiben
dum prout notat alexander de hal
secundi quod superbie gradus xii ponit
sex recipiunt ex iniuriis que homo per
superbiam infert pari. quatuor vero
recipiunt ex iniuriis que per superbiam
homo infert superiori. sed due oriuntur
ex illis quas ex superbia infert ipsi
deo. Primus gradus superbie dicitur
curiositas et ē per Bernardum
cum homo a sui circumspectione torpe
scens facit se curiosum in exterioribus
motibus ondens interioris hominis
mutationem Talem talibus oculis

innuit pede terit digito loquitur
et recentibus motibus corporis morbum
anime aperit et nocet proximo. quia et
si homo ociose inspirat non tamen
inspirat. Si quis curiose spectat
curiosius spectat. Secundus gradus
est levitas mentis clamosa et
fit qui vastitudines animi verba
ondunt Cui enim ut Bernardus dicit ho-
pro mobilitatem oculorum in aliquibus
videt quod irridet in aliis quod invidet
irridendo ad alta se erigit et neque
est invidendo ad yma se deprimit et
vanus est et in utroque superbus
quia et quod dolet se superari et quod gaudet
se superare amor proprie excellencie
facit et has vastitudines animi
nunc pavida et mordacia nunc in-
ta et inania nunc risu nunc luctu
plena. Sepe vero irrisionabilia verba on-
dunt et derogat proximo iste gra-
dus plus quam primus Sed quod plus ma-
nifestat despectio proximi et ex-
tollencia sui verbo quam nutu. Ter-
cius gradus est inepta leticia in ri-
su cachinno cantico scurrilitatione
et consimilibus Cum enim tristicia
vexat eum de bonis alienis sic quod in
terri partibus gaudium depressus Statim
restringit curiositatem quia sepe dissimu-
lat notare illa in quibus ab aliis
precellit et totum se confert in illa in
quibus videt precellere vult quod devitan-
do tristiciam in gaudio esse Tacia ora
que in ipso sunt contemptibilia amenora
reddit et omnia bona que habet vel dissi-
mulat habere coadunat non attendens
quid liceat Sed cogitans omne id quod libet
placet. iam ridet iam cantat et in
leticia inepta se diffundit. et gra-
vius innuitur iste gradus proximo
quam primus quia in ipso ad despectionem

addit contemptus unde ei contempnen-
cium bona proximi nec vult cogita-
re. Quartus gradus dicitur iactancia
Cum enim de se non sentit nisi quod sibi pla-
cet et in quo complacet plenius est
sermonibus et cogitat eum sepius ad
loquendum Querit auditores ut suas
iactitet vanitates ut effundet
omne quod sentit de se et ut aliis inno-
tescet qualis aut quantus sit Sive
sermo desit prius sine resonat Sive de
quolibet ipse querit et ipse solvit. et a-
liorum verba sua collocucione preridit
Sive de religione sermo exoritur statim
visiones et sompnia ponit in medium
Sive de virtutibus de illis suavissime col-
loquitur ut si audires dicas ex his in medicina
cordibus os loquitur et bonus homo
de thesauro suo profert nova et ve-
tera et plus proximo innuitur quam
tercius quia tercio contempnit proximum
in se isto conatur eum sibi vilipendere
extollencia apud Quintus gradus
dicitur singularitas nam ei qui se super cete-
ros iactitat turpe videtur Si non plus
ceteris aliquid ceteris agat per quod velud
ceteros appareat unde non sufficit
ei communis modus vivendi sed vult a-
liis cedere in exemplum non ideo ut
melior esset sed ut melior ceteris
videtur Sextus gradus est melius vivere
sed videri ut dicere possit non sum sicut
ceteri homines et valde innuitur pro-
ximis gradibus hic quia cum ad suppliciis
opinionem eius ex his que singulariter
agit excreverit quam opera probat
que tenuit sed unde poenitet non des-
tenuit dum inspicere beatitudinem mer-
corem ducit. Sextus gradus est
arrogancia. quia dum de se opinionem
ampleetitur simplicium oblivisatur alius
intencionis propria in singularitate la-

boabat et q̄ q̄ audit de se h̄ cre
dit et quicq̄ agit h̄ laudat / et
licet monī te plus alijs credit
q̄m sibi · tamē de se ipo plus sibi
credit q̄m alijs / ita q̄ iā nō solū
vbo et opib9 ostentacōnē ẞ et mti
cordis affectu credat se omib9 su
periorem · et quicq̄ boni de se audierit
nō sue ignorancie nō laudatoris
beniuolencie ẞ suis meritis arro
ganter ascribit et sepe hāt palli
acione sctatis maxime p eos
cū qb9 morā trahit decipit nō
solū in errorē pducēdo ẞ etiā
cōtendo conuersacōē ¶ Contra
h̄ autē quattuor gradus qb9
supbia superioribus iniuriatur
¶ Primus ē bonoꝝ psumpcō ¶ Cre
dens enī putat se alios excellere quō
nō presumat plus de se q̄m de
alijs et q̄ de se magna psumit
ideo superioribus iniuriat q̄ int
mittit se nō iussus · primus res
pondet in consilio / ordinata vult
reordinare · iā sta refutare · et
quicq̄ ipē nō statuit existimat non
esse bene ordinata et in q̄ vult
esse in occupacōībus in oībus ar
bitratis se maioribus fore dignū ·
¶ Scdus ē excusacō pccoꝝ ¶ Qui de ei
confitebitur culpā q̄m nec volt
nec patitur putari culpabilē / nō
cū ei aliq̄ imputatur id excusat · si
arguitur declinat in vba mali
cie ad excusandas excusacōes in
pccis et si conuincatur de crimine
ut eius aliena suasione dicat
esse perpetratū · et si hoc nō valz
tunc tuetur crimen suū · et si defē
sioni nō stat subtilius inuenit
ut arg9 defensionis rūdentes
vba dolose confessionis / ¶ Et in

h̄ incipit gradus tercius q̄ dr̄ ficta
subieccio seu simulata confessio ne
quit enī se h̄umiliat ¶ Quā et si
voltū demittit corpus psternit
lacrimas extorquet verba suspir
ijs et gemitibus interrupit et si quā
culpā nō excusat ẞ exagerat ma
gis tn̄ voce assumit q̄ penitens
cor qua nota deleat nō culpā · et
hij gradus valde sūt iniuriosi q̄ de
rogat cuncti spūali sic ille primus
in tpalib9 ordinacōni ¶ Quartus
est rebellio cū enī inflictione a fratrib9
quib9 deprehendit omnib9 ei indignantur
omnes conspirant fuisse eē q̄ de eo opinabātur
et nūcz e plato ut eo minus illi parat
quo magis omnes offenderet si vim p
terere vellet et quo h̄ omni iudicijs
tacitus acquiesceret / qn̄ potius fieo
tosus et impudens q̄ plus ē arroga
do fratres contempserit latet / iā patet
platū contempnes in rebellionē
prorūpat ¶ Duo autē sūt grad9
supbie quib9 irrogatur iniuria deo
¶ Primus ē libertas peccandi que absor
bet bonū cōmune ¶ Scdus ē consue
tudo peccandi que impedit liberta
tē voluntatis ne feratur in bonū
q̄ ē contra deū q̄ homini dedit arbitriū
racionalez et liberū arbitriū · ibi enī
dei metus amittitur et incurrit con
temptus · ¶ Quomodo ut alexander ponit
humilitas in aspectu tollit curiositatē
humilitas in vbo clamorē leuitatē
humilitas in signo ineptā leticiā
humilitas in silencio iactanciam
humilitas in conuersacōe singularitatē
humilitas in estimacōne arrogancia
¶ Insufficiā bonoꝝ presumpcōē · veram
pccoꝝ confessio excusacōē · pacia
adversoꝝ fictā subieccōē · obediā
deuota mandatoꝝ rebellionē · ab

negatio proprie voluntatis libertatem
peccandi et divine voluntatis imple
cio peccandi consuetudinem ¶
Tercio principaliter opponitur huic contrario 3a
michi ita medetur superbia sicut homines
cum lege divina concordia caritatis
Ratio quia quando homo ex amore illo quem
habet ad dei voluntatem adheret
divine legi non solum in seipso est humil(is)
sed etiam aliorum superbiam exinanit ·
iste enim testatur se vitasse nequi
ciam superborum quia non declinavit
a divina lege · Et patet ex hoc quod homo
adherendo divine legi adheret divine
voluntati ut notum est · adherendo
autem divine voluntati innititur suo
fini qui est summum bonum · et illi insi
stendo totum exinanit superbiam que
avertit hominem ab ipso deo et po
nit hominem ipsiusmet finem quia
superbia retorquet in se omnia ¶ Ex
quo elicitur primo quod superbie non solum
opponitur humilitas verum etiam quod opponitur
caritas ¶ Etiam proprie et formaliter
superbia et humilitas opponuntur quia simul
stare non possunt ¶ Sed ratione finis ad quem
ordinatur caritas superbia opponitur ca
ritati quia ab illo deordinat ut dicit
probatio conclusionis · ¶ Secundo superbia non sa
natur per se humilitate sibi opposita non
sit quod aliqui possent sic stare ¶ Sed
sic quod etiam quadam occasione dicitur
originem ex suo opposito / nam homo se
pe superbit de humilitate sua · primo
recipit originem ex oppositis aliorum
viciorum hoc est ex operibus virtutum · dicit
enim augustinus quod superbia in recte factis ca
venda est · primo exurgit ex sua victo
ria · dicit enim augustinus in libro de natura
et gratia ¶ Superbia ex leticia de sua vic
toria capit erigit et dicit ecce ego
vivo quod triumphas · Tertio differt

lius est superbiam evitare quam aliud
peccatum evincere Ratio exponitur contrario et
etiam quia illa dispositio ad ma
lum quam superbia includit scilicet appeti
tum excellentie difficilius removetur
quam avaricia quoniam aliud peccatum nec scilicet avaricia
luxuria in homine habet suum in
crementum et gula et alia peccata ¶ Sed
homini ex consideratione sue miserie inducitur
contemptus sui qui expellit omnem
superbiam · ergo ipsa est fallacior ceteris
quam alia peccata ¶ Non licet ei homo
ex parte carnis corruptibilis habeat
incentivum humilitatis iuxta illud
humiliatio tua in medio tui · Michee
vi · tamen ex parte spiritus quem habet
nobilitatem essentie vtabilis vn
felatiz habet in se incentivum
ad malum superbie · et experientia habet
vitas concionis · et ideo dicit ambrosius
sola dei lex potest superbie vicius ebe
tare que informavit devotorum
virum dedicatum quali se debeat re
gere cautione · et ideo iste dicit a
lege autem tua quam diligo non de
clinavi neque blandiciis neque sup
pliciis · quia dicit augustinus lex dei est terre
dum ut non careret prosperitas sup
borum nec timeat deiectio storum
¶ Crudelia quoque ergo cuncto agit iniquie
alliciendo ad consensum gule ad
experimentum luxurie · et invidus
conturbando negotiationibus avaricie
rancoribus iracundie dyct movendo
do homines iactancia superbie · iam livore
invidie iuxta illud ut inique age
rent laboraverunt / attamen iste dicit
a lege tua non declinavi iuxta
illud · audiciis tuis non declinavi
quia tu legem posuisti michi et ideo
ecci · xi · dicitur ¶ Si spiritus potestatem habentis
ascendit super te locum tuum ne di

inscetis · i · legem dei Sequitur

Memor fui iudiciorum tuo
rum a seculo domine et conso
latus sum. Superius propheta decla
ravit illos et ostendit quam aquirite se
cuti sunt nec ad eam aliquando pervenit
quia superbi et si quam sunt alii qui usque
quaque inique agunt / hic iam reduc
it ad memoriam quod hoc non fit talibus
sine providentia dei · ymo ostendit
hoc ex dei dispositione et iudiciis su
is processisse · vel sic Superius pro
pheta descripsit profectum impi
orum quod usque quaque agunt inique
hic iam de eis refert iudicium divinum
non enim ut estimant sic semper pro
sperabuntur · iuxta illud psalmus non sic i
mpii non sic sed tanquam pulvis
quem proicit ventus a facie terre
vel sic Superius propheta ostendit
quod solum perseverantibus in lege da
bitur vita eterna et non illis iniquis
hic autem se fuisse consolatum ex
retributione utriusque in quo condele
ctatur iustitie et misericordie divine · iustum ei
est ut qui hic floruerunt ibi crucia
entur iuxta illud · luce · xvi · nunc autem
ille gloriatur tu vero cruciaris Et
apostolus dicit de electorum remune
ratione gratia dei vita eterna Se
cundum ambos ut superius patet continu
at · preposuit namque tamquam proportam in
storum · primum est ut recordetur divinorum
promissorum secundum que electis inces
statuta debetur quod hec valde conso
lantur et erigunt et dirigunt in hoc
quod accidit Secundum ut sic est in impiciis
consoletur se ex spe quam hausit
ex sacre scripturarum quod quecumque
scripta sunt ad nostram doctrinam scripta
sunt ut per consolationem scripturarum Tertium
ut si sacrilegos et impios videt

hymdare ne ut macedulus decliet
a lege sed declinet contagia peccatorum
superborum valde enim immundi sunt
primum egit propheta in memor esto 2a
in hec me conso · 3a in sibi iniq · Cer
tum propositum est de quo iam dicitur
ut videlicet sit memor divinorum iudici
orum quod illa sunt iusta et iustificata
in se ipsis · Exigitur sic continuat
Superius propheta posuit unam cum
sue consolationis videlicet promissa
dei hic ponit secundam que est recordatio
iudiciorum dei Et nota quod hic pro
declaratione recordationem iudiciorum
dei preteritorum presentium et futurorum recor
datio sit consolatio quedam iustorum
Et quod sit vera habetur ex hoc versu
dicit enim hic propheta iudicia esse
se recordatum pro consolatione a
seculo · modo quoddam est seculum pre
teritum quoddam presens et quoddam futurum
ergo quod vera et posset sic probari sic
quoniam vitatis · Iusti enim cum sciunt
quod sicut cum peccatis nichil actum est
absque divinis iudiciis de quibus mi
ratur apostolus dicens · quam incomprehensi
bilia sunt iudicia eius · et cum futurus
nichil agetur sine eis iuxta illud
Cum accepero tempus ego iustitias iu
dicabo · certi sunt quod etiam nichil agetur
cum eis et exinde consolantur · iustus
est enim deus et rectum iudicium eius
Ad quod omnia iudicia sunt formidi
sunt et tremenda et timenda · igitur non
sunt consolatoria quia videtur esse nota
et a quibus resonat fere tota scriptura
unde arescent homines pre timore
et expectatione eorum que supervenient
ent universo orbi · et loquitur ibi
de iudicio extremo · et subdit ne hic
videtur vitiis solum ad malos refer
re nam et virtutes celorum move

bnt. Et dicend' h' litia q' primo po'
recordacioz iudicio4. 2° exinde pro
ueientez co'solacoz. 3° no obstante
ppa consolone proximo4 de scribit
gpassioz ibi defectio. dicit ergo. me
mor fui. q. d. inquer alege declinaui
et ut mea firmius starez ciuoriz
iudiciorum memor fui. Vel sic con
solatus sum in spe promissionum
et etiam consolatus sum exinde
qr memor fui iudicio4 tuo4 q'
ut glo. dicit semper sunt veracia ideo
q essent facienda et q p illa adhuc
viuend' esset qr h' eet iudaysare z
h' eet recto spirare diminussa virtute
sequi figuratis et ingratum ee de
exhibicione respiciendo ad prinis
sa. Secunda remanserit primus ad legend'
ut ille prophete que sunt in talibus pos
sent intelligi et ad meditandum
quo deus illum populum p talia mira
bilia ab ydolatria retrahebat et
quo deus illum carnalez populum p di
uersitatez cerimonialium in lata
conditionis occupabat tr' ei varieta
te excitabat ab eis fastidium et
reddebat eis acceptibile saluum
conditionis et qr illa ora no potu
erunt implere ideo deducebat eos
ad cognicioz prone insuffice et qr
erant significatiua ideo deducebat
eos ad desiderand' exhiberi illa q'
p talia figurabant. Circa primo eli'
primo q istor4 recordacio no e ocio
inutilis. Tercio e qr ptinent ad coz
cioz diuino4 operum que faciebat illi
rudi populo ex sua sapia infinita.
Secundo elicit' q talium cognicio e dele
ctabilis. Tercio qr elucidat illa scriptura
que erat valde obscura. Cons dicit cu
illo populo deum egisse pietatez
magnam et paciam suam. Tercio
elicit' q exinde q talia ia no im
plent' no e mutatu diuinum iudi
cium ea enim que deus iudicat et dis
ponit inmobiliter deducit ad effec
tum sic q dei iudicia in suis effec
tibus frustrari no pnt. illa enim ia
ad q fuint instituta facta sunt zfa
ciunt illa p'pq ad huc in memori
am relicta sunt vtpz ex iam dictis. Ergo
het ptinet ad iudicia p'tita de q'
dr. memor fui iudicio4 tuo4 a
seculo. i. iam in primo sclo p'tito4
no e dubium qn consolatoria sint
Si enim cum illo populo sic pie egit
sic eos protegebat sic docebat sic
deducebat. spes e q maiora faciat
nobis. z ideo dicit. z consolatus sum
Sic Si volumus loq' de xpo operib'
que sunt quedam iudicata dei et pt'
erunt multa in eis tepi' conso
lacio Certo enim sine iudicio dei ipse
xpus qui e predestinat' fili' dei
s carnez. quedam gessit ptatiue q'
dispensatiue quedam exemplatiue
Nam pater meo manens ipse facie
bat h' opa iudicio et discrecione
digna. dicit enim alexand' de hal'
xpus miracula faciebat ad maiorem
admiracioz et ecce consolo. xpus
multa fecit dispensatiue p'p' maiorem
redempcioz. impleuit ei legalia ut
nos ab eo4 redimeret seruitute.
unde i°. factus sub lege ut eos qui
sub lege erant redimeret et ut ado
pcioz filio4 reciperet. ad Gal. iiii. v
glo. q minimum q opa legis susti
nuit ut eos q' eis seruilit' tene
bant' liberaret ex q° morte subijt

ut omnes a bonis ptinte excipet.
Sic etiam xpus multa fecit nobis in
imitatiom ut illa que sunt opera hu
militatis et mansuetudinis iuxta illud Exemplum
dedi vobis ut quemadmodum ego feci
ita et vos faciatis. et in omnibus ocz
est consolatio vnde dicit iste, me
mor fui iudiciorum tuorum a seculo do
mine et consolatus sum iudiciorum factorum iuxta illud
filius hominis vadit secundum quod diffinitum est
de illo. et dicit aretulo habet ab inicio se
culi preiudiciorum et consolatur sum
redemptio enim valde est consolato
ria quia necessaria. Similiter lex exe
plaris que certa est xpi sua vita
quia valde vtilis et optima. non enim
homo certus est nisi de in viro nisi
tunc impleuisse legem exemplo
quod dicit aug. nullibi esse possumus
nisi quod illa que xpus elegerit
fugiunt vel quando ipse que ele
fugiebat eligimus. Sed nobis habet
ad consolationem etiam primam gratiam de diui
ciis dei ab inicio factis. de casu de
monum et confirmatione angelorum
de lapsu primorum parentum et de re
demptione secuta per xpum. de repro
batione iudeorum et vocatione gen
tium. de quibus dicit apls. O altitu
do diuiciarum sapientie et sciencie
eius quam incomprehensibilia sunt
iudicia eius et inuestigabiles vi
e eius. et de aliis multis eius dispo
sitionibus. Secundo dico est utile quod omnia
que de deo cognoscimus valde sunt
iocunda. hoc enim quod deus est trinus et
vnus nobis est valde amabile quia
ex inde habemus ymaginem ad quam
creati sumus. hoc quod deus est bonus
paciens sapiens iustus mansue
tus etc. nos habemus similitudinem

per quam ei configuramur. hoc quod deus habet
scientiam letificat nos quia ex inde scimus
quod ipse scit omnes res et cuiuslibet rei
determinatum esse et eius operationes
et finem ad quem tendit per operationes
a cuius sciencia non sunt abscondita
contingencia fortuita voluntaria
et inuoluntaria bona et mala ut
dicit b t. Sic enim cognoscit quod deo ni
chil vadit in preteritum ut aliquid esset a
quo oblitus sit omnia nuda et aperta sunt
oculis eius. Similiter prouidencia dei
valde consolatoria est quia ex inde cog
noscimus quod deo cura est de omnibus. Sa
pientie xiiij. sic diuina prouidencia res in
stituit ut quelibet res assequatur finem
suum secundum conditionem sue nature. vnde
aliqua consequuntur finem secundum principi
um quod est natura tantum ut irrationabi
lia secundum rationem quod est voluntas in quibus
etiam culpa per penam ordinatur in bo
num ut rationabilia. quia ex hiis quedam
consequuntur finem secundum principium quod est supra
naturam quia secundum gratiam et gloriam habet b t
in scripto primi. Sic est predestinatio
ex hoc ei ut dicit beatus Thomas verum est
quod predestinatio certa est et tamen
non imponit necessitatem saluan
dis. quomodo enim prouidencia est omnium
et tamen non omnia necessario contin
gunt. quomodo presciencia est etiam ut est cau
sarum non imponit necessitatem rebus
quia ex quo ipsa est causa prima ipsius
conditiones non habent effectus secundum cau
sarum proximarum. sic et predestinatio
que est quedam ordinatio ho
minis ad salutem ex quo est prima et
vniuersalis causa salutis non im
ponit necessitatem. Sed si assunt cause
particulares salutis et proxime
et immediate tunc salus sequitur

pdestinatoꝝ tamē seruata volun
tatis libertate · Videmus quidē mul
tos non hr̄e causas proximas
saluti et tamē saluāt͛ finalr̄ · et
aliquos videmus hr̄e et tamen
dampnāt͛ finalit͛ ⁊ tn̄ inch͛ pt
de pdestinacōe qꝛ sꝫ q̄m pectant
existentes boni pus dicit · bt · luꝫ
illa inita que ꝰ et ali⁹ caritas fe
cerat esse communia ꝰ desinit p̄desse
eorūꝫ tamē scīs in illis maꝫ q̄ in
ita pseuerāt / nō sic qꝛ eadeꝫ grā
in mīo q̄ erat impeccabile sit impse
uerāte · Sꝫ sic qꝛ illa comitas quāꝫ
grā facit inutil͛ nō fit · Vnde et
illoꝝ initoꝝ q̄ q̄s amittit peccā
do gaudiūꝫ eternūꝫ erit in beatis
Non sic qꝛ glīa pdestinata vni de͛
alteri · dr̄ tn̄ apok · iij · tene qd̄ hēs
ne alter accipiat coronāꝫ tuāꝫ · nō
dr̄ ad excludendū pdestinacōis cer
titudineꝫ · sꝫ ad ostendendāꝫ arbitri li
bertateꝫ modo h͛ sꝫ magne ꝯsola
cōnis ¶ q⁹ sic premiss͛ ꝓ͛ hꝫ
9º pª
pª · nulli ē diuinūꝫ iudiciūꝫ i pmo
secl͛o ptinuꝫ qꝛ nō hrēt aliq͛ conso
lacionēꝫ · pro͛ pncip͛ de illis trib⁹
iudicijs supra positis · et pmo de
h͛ qꝛ casus angeloꝝ venit in con
finacōꝫ angelorūꝫ bonūꝫ · omēs
quid ut ponit mag͛ albertus in scri
pto scōr sunt intellectualis nē ⁊ ita
capaces btitudinis · oīs fuerūt
puri qꝛ nō hr̄ierūt tōe qd̄ operacita
teꝫ induceret · omēs erāt clari gra
penalitate remoti · qꝛ dicit plurib͛
ꝯsolacio inequaleꝫ facit virtutem
Omēs sunt incōtaminati remoti e
rant a societate male consciēcie · in
conquinati qꝛ remoti a sordib⁹ vi
cioꝝ · et īmaculati qꝛ depurati ab

omi defctū in estimo ¶ Exª scd̄ pº
qꝛ omnes sunt creati in optimo
statu naturaꝫ · pꝫ qꝛ sine oī misia
Scd̄o qꝛ sunt creati in grā ꝯ qa
hīnt vn̄ stare potuīt Vn̄ dr̄ aug⁹
⁊ oēꝫ dispōꝫ ad suscepcōꝫ grē hiīt
ut iaꝫ dictūꝫ ē · Tercio qꝛ sunt crea
ti in spe ad beatitudinē eternaꝫ · qꝛ si ⁊
grā et in spe · et hīs oīb⁹ hītis q̄dā
ceciderunt · q̄mo͛ pstiterūt ut h͛ tꝫ fi
des catholica ¶ Et exh scd̄ pª · gº
qꝛ nec illi ceciderunt nec isti robur
acceperunt in sue creacōnis inicio
scd̄ mag͛ albti · qꝛ probat eos pº mo
uere alijs motib⁹ ut cogitacōe dei cog
nacōe sui cogitacōe alioꝝ et ad h͛ tps req
ritur · Ex quo aliq͛ elicuit qꝛ nec bo
ni sine merito acceperunt primū nec
mali sine demerito in celo pdidūt
locū · licet aliq͛ hoꝝ tenēt oᵐ · Scd̄o
elicuit qꝛ vtrisqꝫ ab initio deo datūꝫ ē
tpus vnde q̄ eo abusi sꝫ corruerūt
2ª gº
¶ 2ª gº qꝛ inh͛ vtrisqꝫ reservatū erat
liberū arbitriūꝫ · potuīt enī oīs
stare ⁊ nō stare pseuerare et nō p
seuerare · Et dr̄ mag͛ albt⁹ qꝛ pseuera
cia quicqꝫ dr̄ virtuteꝫ quāꝫ statū virt͛
Sꝫ h͛ dr̄ ꝯsumacōꝫ status inq̄ ab
ē vtrisqꝫ ad tpus / et illi qui intelle
ctūꝫ retulerūt in deū q̄ ē pina virtus
nō ceciderunt / q̄ aūt contulerūt ipsūꝫ
bonūꝫ ceciderunt ¶ Et 3ª ꝯsolacio
3ª
eciā de scientia ē · qꝛ illi q̄ pstiterunt
amici facti sꝫ nob⁹ · illi autē q̄ cor
ruerūt inimici · Vnde illi seducunt isti
custodiunt · illi psequūtur isti defendūt
et vtrisqꝫ pficiūt ad utilitatē nrām qꝛ
illi exercendo isti illuminando purgando
et pficiendo / de hijs ergo dr̄ memor
sum iudicioꝝ tuoꝝ que alta sꝫ qꝛ
nō n ad oēs tres ptes ꝑ fid͛ statut͛

qz nec de casu angelorum nec de co
firmacione nec de hoc quod illi dati sunt in pro
sidium et illi inexercitium quod dictat
ro solius hec fidei sunt. ¶ Et conso
latus sum. et de hoc quod deus in creati
one mihi iniquum gessit. et de
hoc quod non obstante gratia quam eis de
dit libertate uti ad inmensit. et de hoc quod
peorum inuita eis recibunt. et de hoc
quod hec omnia ad nostrum profectum conu
tit. vnde dicit apostolus. quis cognouit sensum domini
q. d. quis vmquam cogitasset quod hec sic e
uenire debuisset. vnde .1. cor. 2.
nemo nouit que sunt dei nisi spiritus dei
¶ 2° quod hic declaratur de illo iudicio
quo causa hominis reparata est aduentu
mediatoris illa sunt inmirabiliter pre
ordinata quod id patet quia homo voluit
esse ut deus exprando deus factus est homo
et quod id quod commisit seruus expoluit
dominus et quod perdidit adam reddidit
xpistus et ubi habundauit delictum sup
habundauit et gratia. ¶ Ex exinde con
soloz nam comprat. ¶ Ergo apostolus in uo
gloriam in sui merite diuini m̄a. ¶ ergo
¶ Ergo sponsa optat fasciculum
myrre sponsi .i. cumulum suarum
amaritudinum commorari inter
vbera sua. ¶ Ergo 2 beatus dicit sum spi
ritum exinde renouari et rape to
tum consolatum. vnde immerito ergo iste
memorat istorum iudiciorum qz val
de digna sunt memoria. et consolatur ex e
is. ¶ Ad et si diuinum vir cogitare istam
dei distinctionem iustitiam quod vnam co
gitacionem et vnum appetitum excel
lenciae tantis punit miseriis. ¶ Et
delectabile est reuoluere illa bona
que euenerunt ex illis disponente
sapientia dei. quo modo mirto sit ex ma
lis elicere bona et malis in eis bonum...

Et quod sic de diuinis iudiciis sentiendum quae
facta sunt in tempore primum casum hominis et repa
racionem mediatoris. ¶ Mone et in 1a digna
sunt memoria utraque iudicia enim dei
abyssus multa. ¶ Sic etiam exponit
istam litteram honorius d. memor fui
iudiciorum tuorum a saeculo domine .i. in me
moria habui iudicia que fecisti ab
initio saeculi declinantibus a lege tua
et que perseuerantibus in ea quod iusto
iudicio puniisti adam et euam. et
quod ¶ Caym et gigantes punisti
diluuio ¶ Sodomitas incendio. et
quod esau et saul unum abundancie
alterum a regno reprobando. et quod
remuneraisti abel noe abraham
quod magnificasti moysen et puniuit
regem pharaonem. quod legem datam pre
uaricantes in terram deduxit et murmu
rantes in deserto occidit et quod
immutabiliter legem mutasti in lege. le
gem antiquam cessare fecit et tan
tum adhuc sub euangelio uiuentibus
quodammodo dereliquit. non ideo quod esset
facienda et quod per illa adhuc esset ui
uendum quod hec esset iudaizare et lege
ulterius prout b. po. vsque ibi. vel
quia quae ipse fugiebat eligunt etc. ¶ Ex
inde ei sunt ortum iudeorum rep
bo. ¶ Illi ergo quia eius doctrinam reiecerunt
dicentes ¶ Recede a nobis scientiam viarum
tuarum nolumus. et id. nolumus hunc regnare
super nos. ideo occasio sicut erat per ordi
nationem dei repulerunt apostolos. et re
gentium vocati. in ecclesia id. quia repulistis
verbum dei et indignos iudicastis
vos vite eterne ecce conuertimur
ad illos ad gentes. et ergo apostolus dicit
gentibus. gentes quasi super inimica hono
rificate deum. ¶ Iudei enim erant quasi
hereditas dei ipsius gens et peculiaris

ppls cui omis promissiones fce sunt
exilis prophe exilis patriarche exil'
xpris exilis apli· vnde et ex iudeis
salus· Vnde quos prius xpris vo
cauit canes hos fecit filios et qs
vocabat filios illi fecerit ex se ca
nes/ dicebat ei dns Non e bonu
sumere panez filioru et mittere
canibus· in filiis notat iudeos
in canib gentiles· ptea dixit iu
deis ad apok· foris canes vene
fici et impudici· vnde fci sunt primi
nouissimi et nouissimi primi
Ex istis elicit qp istaru reru muta
bilitas no arguit mutabilita
tez iudicioru dei Ro e qr iudicia
dei procedit ex consilio dei et ex roe
legis eterne quoru vtrumqz e immu
tabile· vnde si aliqn effectus mu
tat dicit alexand qp h e roe actu
tpalis qp sbiacet pceptis legis et e
et greg dt qp ds nuqm mutat co
siluz· s mutat snaz et vocat ipe
consiluz raz roz eternaz s quaz diui
dicit omia Sz snaz vocat effcs
q ab illa rone diuidit vnde si in
hyeme alia fiunt et mestate alia
p h consiluz agricole no mutat
Sic aug dt ars medicie eadez est
et tn diuersa pcepta dat languentib
pro diuersitate morborum· ita e de dei
puidentia que s immutabilitatez
tpm mutabilib hoib varie occur
rebat Ex quo vlt ex qp no e vim
ut ad quod sel e rectuz qp nullo esset
immutandu qr mutatis cu tpib qp
an rectuz fuerat rectuz n eit Sic
ei magr alia pcepta adolescenti alia
puero iniugit vnde et pstinis te
pib apta fuint sacrificia que deus
pceperat nuc autez no cuie· qa

hunc tpi alia pcepit q huic tpi apta
erant Ex quo vlt etiz iudicioru p
teritoru recordacio valde vtilis e
hoi iusto vnde dt h amb· ut qsqs
instruit credat iudicia dei vera
esse cito audit a lege Ex qa pterita
repetit et colligit serez vetustatis
cognoscat qp nz pctor penaz sue
improbitatis euadat nz iustus e
qtatis sue pmiis defraudat no
eni gratis adaz eiectus e de pa
diso incolatu naz celeste man
datiz puaricatus e· nec immeritu
uz helias nouo modo celestez
accepit incolatuz· fuit naqz
diuine legis zelator h amb· val
de go memoria horu consolatoria e
ex quo nd admittit adm̄a lege dei
cadere et hoiez tz in spe que conso
lat et no confundit etiam de gracie p.
Etiaz pro introductione questionis
videndu e de diuinis iudiciis pteritis
Notat b t qp malu ne no inuie
in corpib celestib qr illa sunt incor
ruptibilia et mot eoruz incordia
tos h re no pnt Sz inue in specia
generabiliuz et corruptibiliuz
Sz in voluntariis inue· tn quo ad
iny in angelicis spiritib qr plures
fuint remanentes qp cadentes et s[ec]te
etiaz plures qp demones et omes
dampnati hores· No e ei inis indutu
eius Sz in hoiib bonu e ut in
paucorib Cuius assignat duas
rones vna e h qr ie psciones qbus
dirigunt opos humane no sunt inna
te· s vl sunt acquisite vl infuse· et io
plis mt qa p lez gpat table rase in
qua nich e depictuz· aptuz e tn
depinge Ex quo infert primo qp
natiuita humana equalit se ht ad

oia intelligenda z faciēda qz ē sic ta
bula rasa quo ad intellz m qua
pnt pingi hz vel illa. Scdo infert
qz bona vno9 contigit fieri mala at
multiplr. hz ē tpins dionisy. nō ei
bonū sit nisi oib9 causis tali9 obs
natis malū autē contigit vna eoz
obmissa. Et ex his infert 3o qz hō
ut in pluib9 flectit ad malū Ergo
ergo ex phali rōne hō ut frequent ma
lus est. Nā nec sit psōs quo ad su
as opos omēs nisi tē psitue sīns
pfectionib9 scdis ut st virtutes acq
site et infuse. tē ei nō ita vag ē n
indeīs Qz determinat et dig illis
que s sic insunt mopomb9 sīns
Scdā Terō istū precedit ex qnodā ef
fectu dīn iudicy. Ergo ei nā hu
mana infecta est p orig male
pātz iō qz ex illa corrupcōe incli
natōz ht ad malū. Ergo. b t.
infert qz ds hz ordinat in nā huā
hz est ex diuina preuisiōe vel hz in
genius huamz sic et alia mala
penalia inflicta p illaz clipaz
Scdo infert qz deus malū nō p
hibuit simplr. 2o ut nā manet
in sua libtate qz libtate sbtrac
ta iō ne depriret. Qz tn̄ dona sua
infundit. iāz fidez iāz spiāz iāz
sapiaz iāz intellectū iāz grāz
et caritatez. qb9 hō eriget ne i ma
lū proficiendo libtatez amittet
in bono. Ergo ē dīn iudicy ad qz
hoīes ut frequent nō aspicit
qz hoīes poci9 sectāt inclinacōz
nature corrupte qz grē date iux
id Joh. j. lucet in tenebris lucet vz
grā et tenebre eaz nō cōphēderūt
. hz ē in luce grē amblare nolu
erūt. Scdm iudiciū. qz hō cadēs

in pctū libtatez amittit in bonū
credit homo qz sit lib9 qn ambu
lat p campos licēcie cum tn̄ capti
vz nec ex se in bonū pt erigi iux
id dedit me dns in manū de qua
nō poto surgere. Terciū iudiciū
in hz psitatur cū ds serena pccā
di non aufert pecātib9. dicit aug
qm laudat pctōr in desideriis aīe
sue Nemo gratulet hoīm q pro
sperat in via sua aug9 aīm lugube
adulancium alligat pctīs. delectat
eni facē in quib9 soluz nō metui
rephensor s audit laudator. Cer
ciū iudiciū in hz qz ds nō soluz nō
aufert occōs peccandi Qz nec pcta
vlciscit peccancium sic. cuz ei non e
vltor cunis magna ē in hz ira dei.
vnde dr in ps Irritauit dnm pctōr
et cumulat s iraz dei vnn multi
plicata s ira dei nō q̄rit dnm vn
aug. multū irascit dns dūz pec
catoz nō q̄rit dnm dū qui obliuiscit
dnm dūz nō attēdit pctā Qz psidu
des et scela addicias vadit et hō
res. dt aug. qz ē ira ista. q̄nta est
cecitas ista. q̄ntaz penaz pati
q sins mal pduci vsqz adhuc
qz nō sit ds in conspectu eius qz ve
illius. z cogitacōs et cōsilia cota
inqnet et inmunda sit in oi tpe
z aufert dei iudicia a facie eius
Cui9 eni mal9 cui nōz penaz pati
credit qz nō iudicet deus. ymo ē
cidit qz de hac mortalitate ad e
ternitatez venire nō poss n mal
actib9 vt pz de Symone mago
q putabat se mal actib9 celū
adepturū et de huana generacione
in diuinaz actib9 magicis transi
ry Circe cal9 inserui cū hō ex eis

in talib' pati s' putat cu tn respue
ad optimaz vltimaq3 vindictaz
Itē aug' Certuz iudiciu e q' iusti
q'iz vis' his intemptatores deueiut
valde graues dicamb' cu vsiz p
cedentez. multi q' mediocria scrip
turaz vident' gustasse temptari so
lent prosperis successib' scelerū
videtes eni eos q' puaricant' lege
q' st' impietatis auctores q' st' fi
deliuz cotemptores hiidare mili
cijs diuicijs pcomo honorib' z ptātib'
eisq3 quo grauiora comiserit eo
affluenciores successus comodoruz
secularīz deseruire. Iustos q3 vi
ros plerūq3 hiidare inopia a
missionib' filioz sterilitatib' co
niugiz. quia temptatōne crebati sep'
mētis inclinant putitioq3 mi
eritare iudiciuz dei. nō tenentes
scripture veritatez que proclāt iudicia
dei vā esse et iustificata in semet
ipa. Vnde sic deducitur po' h'z' q'.
et si in talib' iudicijs que mēt cau
multi iciat cc ty et ipa ipse in
cludit gsolōz elidet. prima ps co
clonis e amb' ut raz e declaratuz
vnde aug' dicit vra iniquioz pro
speritas et felicitas. et sbdit Noli
emulari ut malignantes. forte dicis
es q' e ie felix et ie infelix nōne
ideo q' ds iniq' e. Racione blasphe
mie. et ps' io. Quantu ds rectet aiaz
meaz dicit aug' vsu' es hoiez ma
luz et ipe floret terret dnāt' extol
lit' cayput illi nō dolet mich' i domo
eius diuitiz e. forte titubabut
pedes tui et dices in aimo sine ca
credidi. ds nō respicit res huānas
nulluz e diuinuz iudiciuz zoia casi
b' aguit' z caus' b' fortuitis agitāt'

Exemplo az causiz huic procede exap
petitu immo terrenoz. dicit ei aug'
potuisti scease luz cu fraude. di
ues esse sine labore. sic malu vi
des dicitez esse et timuisti ne forte
perdidisses fidei laboz tue. Secundo se
cundaz tales procede exdesitu fidei
addeuz co q' tpalib' insistētes ea
que st' fidei non aduciunt q' e qd
omsio reruz nō apparētiu et inui
sibiliuz a ii'. ut dicit aplis et fida'
illaz reruz q's n' vide' s' sperare
debe'. zio dicit aug'. videt illuz timu
isti ne sine cu credidisses ne spez
gustionis frustrat' fuisses. hic ei
nō putat vitaz n' putez. n' eis cu
ra de alio nisi ut epulent' splen
dide ut pcios' induat' et mollib'
et ut in pace pstrat' placitis q'
h' reputat esse dulcedinez btītudis
sue iuxta id beatuz dixerut ppl'z cu
h' st'. Exemplo ex capilli q' sic viuit
mali esse volt s' noluit esse infi
Sz dicit aug' cpl'i fieri n' pt cuz mali
indiduus comes sit infia. z de
clarat Ergo nimis q' e q's fietu fiat
et zidz ut euadet infiaz fames
et sbdit cu depellende infie zacq
rende btitudinis q'z mal' fiat q'
q' fiat. Et exorib' istis elic' q'
omes tales st' contemptores xpi. Ite q'
dicit aug' sr' io. in uita labia dolosa
fiat xpc scribis contemptibilis apparint
q' tiz humilis venit ab illis contep
nitur q' querunt honores ille q' cutas
tribulacionis accepit ab illis q' hanc
vitaz pro magno hnt q' voluntarie
mortuus est contēpnit ab ill' xpc q'
volunt hre ea que xps noluit
hre. nō q' ptātez possidēdi n' haret
cu ipe creator erat mundi Sz ut

contempnenda iudicaret. Hinc Augustinus. Secunda
pars dicit quod talia iudicia mundi esse
consolacionem electorum. Prima consolacio
ex inde quia sciunt quod deus omnia guber-
nat iustissime. Unde ut dicitur attingit a fi-
ne ad finem fortiter et disponit omnia
suaviter. Unde non appetunt esse divites
sed hoc querunt ut iusti esse possent.
Secunda consolacio ex inde quia sciunt quod con-
silium domini manet in eternum quamvis
modo cuique ei res mutatur et verba se-
cuit messis fatuus quod homo nunc est pauper nunc
dives nunc sanus nunc infirmus
attamen ideo quamquam deus omnia admini-
strat immutabilis permanet. Quomodo
ergo vadit cum eis considerat hanc dispositionem
esse dei. Unde non optat aliud nisi ut
se conformaret sue voluntati. Tercia
consolacio ex inde quia sciunt quod ipsa dei prede-
stinacio qua predestinavit nos ante
mundi constitucionem tolli non potest quod ei deus
vendit nos fecit nos misit ad nos
erudiat nos et redemit nos nullus
homo potest variare. Unde qualescumque
insurgant labores qualescumque tribulaciones
qualescumque persecuciones non curant
electi dummodo deus apponat graciam
aut constanciam aut intolleranciam aut
perseveranciam que ut Augustinus dicit est
predestinacionis effectus. Quarta con-
solacio ex inde quod electi sciunt ita bona
esse que bonis et malis communia
esse non possunt. Unde ut ipsa spiritualia pos-
sent adipisci in istis temporalibus non de-
lectantur. Sciunt quod hec prosperitas tran-
sitoria est insufficiens est cum contentare
non potest et quod illorum qui ei innititur est
spes mortalis caduca fragilis vo-
latilis et inanis. Et ideo cum talia eis
desunt consolantur. Scientes quod cum Christus
apparuit vita nostra quia et ipsi apparere-

bunt cum eo in gloria. Tunc enim continuerit
eos dignitas filiorum. Tunc ubertas fruc-
tuum locupletabit eos. Tunc evidencia
bonorum que expecte est quia et auferet deus ab ocu-
lis eorum omnem lacrimam et stabit iusti
in magna constancia adversus eos qui
se angustiaverunt et qui abstulerunt
labores eorum. Tercia parte condempnans
electos ponit quod pauci sunt qui hanc consolacionem
adipiscuntur. Ideo quia pauci electi dicit ab-
solute illos sic delectari qui comprehendunt
non isto seculo sed in futuro esse posita
remuneraciones meritorum. Sed
paucorum est advertere hoc quod solum illorum
qui sunt cum illo Moysen grandes in fide
qui pocius voluerunt affligi cum populo
dei quam temporalis peccati habere iocunditatem.
Secundo electos precipue illos sic iocundari qui
nec in corde cadit nec in verbo. Dicit
Ambrosius. Cum videris superbos gloriari non so-
lum studeas ne verbo vel opere deliquas sed
nec sermone laboris et ne in corde
intimo tuo de dei iudicio disceptas
contra eius maiestatis offensam. Tercia quia
quod omnes homines esse prudentissime consentire et
legi divine subditum esse voluntati cuiusque qui
vult et per hoc iudicio gaudere mundo. Hoc
est universaliter. Ambrosius. Cum ista [illegible] qui dicit non
solum in lege elucet bonum operis gracia sed
et consciencia intime puritatis. Lex enim non so-
lum informat nimis agendi vel mores sed recte
emendat mentis affectum quia non solum sed
in operibus sed et in pectoris occultis dominio
vindicta et ad talia aspirantes propheta
dicit: Memor fui, quasi diceret, ut exponit Gregorius,
ra. O domine quies a seculo tuorum iudiciorum,
ut exponit Augustinus quia mihi cum bonis
et malis existens memor fui, id est, recti-
tudinis illa in memoria considerans si ha-
bent aliquam racionem et non inveniens
racionem illorum nisi tuam infinitam sapienciam

de qua apostolus dicit quis cognouit sensum domini aut quis consiliarius eius fuit consolatus sum quia ex inde quod nata exercens in vasa ire ostendens diuitias glorie tue in vasa misericordie ut dicit aug' contra de concione 2a. ¶ Nunc restat videre de iudicio dei futuro et vltimo. Circa quod notandum ut dicit bt in scripto contra dis. xlviii questione j. et ar. j. Sicut opus dei patet ad principium rerum quo produxit in esse sic iudicium patet ad terminum quo res deducitur in finem et ex isto bt contra principium duplex fuit diuina operatio elicit duplex diuinum iudicium est enim vna dei operatio qua vsque modo operatur vt dicitur Jo. v. in gubernatione creaturarum. Cui correspondet iudicium quo vnusquisque singulariter pro suis operibus non solum secundum quod sibi competit sed secundum quod conuenit gubernationi vniuersi. magis iudicio differetur vnius punitio pro vtilitate aliorum et pene cedit in profectum aliorum. Alia dicitur esse operatio dei qua res primum produxit instituens eas et distinguens illa que ad completionem vniuersi earum pertinet et ab hac dicitur quieuisse Gen. ij. et huic respondet iudicium generale. Sicut enim tunc immediate omnia processerunt a deo ita tunc vltima completio mundi veniet a deo vno quoque accipiente a deo finaliter quod sibi debetur secundum se. ¶ Ergo non elicitur primo quod vniuersale iudicium infallibiliter est futurum. alias ei non sufficeret disponere de vnoquoque homine secundum se. nunc ei occultatur iustitia cum quod disponit de homine non sic sicut exigunt opera eius. sed sepe disponit cum homine ad vtilitatem aliorum quod tunc non fiet vnde tunc fiet separatio bonorum a malis et Jo. v. dicitur qui bona fecerunt procedent in resurrectionem vite qui vero male egerunt procedent in resurrectionem iudicii.

probatur iudicium futurum vltimum

Ex quo elicitur iudicia precedentia hic continuare non possunt quia respectu istius omnia sunt particularia et incompleta et propter hoc dicit dominus in ps. Cum accepero tempus ego iustitias iudicabo. nec credendum quod deus in eo quod iudicat peccatorem corpore in morte et iudicabit finaliter quod iudicaret bis in idipsum quia non duas penas pro vno peccato infert sed penam que ante iudicium complete inflicta non fuit in vltimo iudicio complebitur propter quod in proprio iudicabitur quo ad corpus et animam. ¶ Ex hiis etiam quod plene esset iudicium non erat nisi per sententiam generalem licet enim ante hoc iudicium vnusquisque habeat notitiam de suo premio vel de sua dampnatione. attamen primo fiet per illam sententiam generalem separatio bonorum a malis et plena premiatio bonorum et malorum quia tunc recipient retributionem et in animabus et in corporibus eo quod tunc anime reuenient suis corporibus et quia gloria beatorum et dampnatio reproborum tunc implebitur ex completione in particulari. ¶ Tunc enim in nobis electorum implebitur augebitur eorum gaudium et mali tanto magis ardebunt quanto ardebunt cum pluribus hic b t v s. ¶ Ex hiis itaque deductis potest haberi conclusio 3a. et si extremum iudicium sit timendum etc. bti non est ab omni questione absolutum. prima pars patet exemplo patris audiuit eius timens tamen valde et ei uidetur ille timendus est qui habet potestatem animam mittere in dampnationem eternam vnde luc. xij. dicitur timete eum qui habet potestatem animam mittere in gehennam. vnde ille dies tribulis in scriptura dicitur. et dicit fines seculi magis ut aug dicit michi nullabit quod hic homo non fecit manus latebit quod homo hic abscondit quod

sugere est imple mos astare est in
tollabile hz ille ¶ Tercia pte pº elucd
q iudicium hz ppt qualitate sede q̄ris
est tremendum quia ut evangelium
dicit meo de omni vbo est redden
da rō vnde dt aug in quad epla
et infidelis de infidelitate et fidel
de fide. iustus de equitate et piur
de fraude rex de imperio miles de
pugna. maritus de regimine et
vxor de obsequio pr de precepto
filius de obedientia dns de donatione
servus de famulatu humilis de pi
etate servus de emulacōe dives
de dato et paup de accepto. ebrio
sus qui audiebat fiala medici qui
sedebat ad ianuam bonis de sim
plicitate mali de dolositate parvus
de feneratōe paganus de adula
cione. et omnis quo circa dum lau
det ipi sine dubio sit rōz redditu
rus ille. et quid nō timebit hz tpus ex
quo iusti vix salvabitur Nam q
putant se hz hummdare forte i defi
cient in racione ¶ Tercia est ulti
q nō erit q hz tpe nō contutere ino
terrore quia ut aug dt 2º sermone
de iudicio extremo In iudicioe
erit fletus et stridor dentium vlu
latus et lamentatio ce movebitur
fundamenta montium ardebit terra
vsq ad inferos deorsum. celi ar
dore solventur. et elementa igis
ardore tabescent. sol obscurabitur
et luna nō dabit lumen suum stel
le celi cadent et virtutes celorum
movebuntur hz aug. tam terribile est
hz iudicium ut et ab angelis treat
ziaz et celestes miliciam pavebunt
videntes iudicem metuendi apparatu
nam igis ante eum procedet et in cir

cuitu eius tempestas valide. advoca
bit celum desursum et terram discernere
ppls suum cum maiestas magna
ptās infinita. sapia sine ino.
iusticia districtissima. Vnde et ex
ore eius procedit gladius bis acut
hz aug ¶ Tercia vlti sex et si iudi
cium dinum sit omnibus terribile. attn
reprobis terribilissimum est quia ut id
dicit in libro suorum meditationum
¶ Illis est iudex districtus in equalit
severus immodate offensus vehe
menter iratus cui sina immutabilis carcer ir
remeabilis tormenta sine intervallo
sine temperamento tortores horribiles
q nunquam mitescent. vn te tunc cōt
babit reos contra tōs fundet et incre
pabit contra se ¶ O q triste est colligium
inserorum o q horribiles est plan
tus lugentium o q lugubre est
extremum exilium ¶ O q amarum est
homini dm videre et perdere et ante
conspectum sui creatoris perire het
aug. dicit tamen 2ª ps gdlōnis q
hz iudicium nō ē ab omni consolacione de
stitutum. ¶ Sola enim varietas illorum
q ibi fiet consolabitur in dute pnt. quia ut
aug dicit xx lib de civitate dei circa
iudicium id illas res credit eē ventas
helias et enoch venturos fidem iude
orum auxilium psecutorum vitam mor
tuorum xpm iudicaturum bonorum ma
lorumq discretionem inmiduri conflagratio
eiusdemq renovationem desceptacoem et
alia et pma hz pt in illo iudicio ve
nire consolo exinde. quia id iudicium
est virtate filiatum uix id. iudicia
dei vera iustificata insemetipsa causa
et iudicabit ppls in iusticia requita
te. hz ē ei consolomb quia dt aug. virta
tis auctor sinanus clamat vim eē

qd vm e Secda exmde qz i nō tieb'
iudex qz id' iudicatb' q pro pctōrib'
iudicat' e Tcio timeb' accusator
q ille eiect' e foras · nō malus ad
uocatus · q em mit aduocat' ille
tc iudex eit v sermo vite testioīz
cōscie Quarta exmde qz ut ang' dt
cū sol obscurab' xps sol iusticie lu
cebit zi vitas apparebit i' q dixit
ego suz lux mūdi · z tū luna z stelle
nō dabūt lumē suūz · tc crux cū a
lijs armis x passionis lucebit · et
i appebit illoz ipdencia q noluert
gliari nisi i cruce dni nri ihu xpi
Quīta ei ang' q dnō veniēte pcedet
exercit' angeloz q tūphale cācab' ve
xilluz pferētes dnīz iudicii nūcia
bunt · Sexta exmde qz aliq ex hoīb'
cū xpo dnō iudicabīt veniet ei diib
ad iudicium cū senatorib' ppli sui · qd
tractās ang' dt mag' leticia mag'
gaudiū z glia menarrabil' q nob p
missa e Et sbdit Vendicate g'o bn
viuendo gratiaz tāti honoris ut cū deo i
die iudicij iudices veniatis Ex his
pt apparere vitas i' ptis qclonis
Tercia sic tangit qz tior qsoloz i toto
nō excludit pz ex deductōe ista ptis
qclonis z et qz nō oīs tior e penal'
qdaz ei e qsolonis · q̄nto ei iaz ma
gis tie' tanto tc securiores eri' · Vn dt qu
aduentuz etern iudicis q̄z secu
riores videbitis q̄nto nūc distrcioz
eius timēdo pueniatis Gre ei felix
e q sic cauit aliena pericula tautū nu
to qsola z q malis vidz qd' ipe vitare
dz Vn id' dicit iudicia prodest tenere
memorie qz mete' penaz reuocat
a mal' iudicioz Tercio' hec vlt' qui
horrore tremebundi iudicij impedit
qsoloz i hore fideli · h' e amb' cca istaz
litāz q sic qūit · qm̄s nūm e hmōi
ut se dimo4 iudio4 serie cōsole'
terribilia em sit z hūana iudicia
q̄nto magis dīna hinc ad heb
x · dz horrend' e incide i manus
dei viuētis · z tulz d · vide' mih se
culo innocētes ad iudiciuz festināe
et moras odisse · reos a' refugere
pauere et differre et mesasiciari
dū sinit cōstitutuz · Et cōcludit q
dat' q celeste iudiciuz let' expectat
et vocat euz bīz · z rōz assigt Dat
ei b' regnuz celoruz angeloz cō
sorciuz coronaz q̄noqz bono4 repo
sitaz i inito4 · exmde g'o et iste dt
ex memoria dimo4 iudio4 conso
latōz habuisse ·

Defectio tenuit me pro pctō
rib' derelinquētib' legem
tuaz · Supius pphā declamāt q
mō malo4 inictās nō euadit
iudiciuz sev puidiaz dinaz · h' ia
ondit se dolere deh' q hoīes sb dī
nis pmissionib' obuiāt volūti
sue · et q dereliquit legez suaz · vel
sic siuis pphā descripsit de mal' fu
tu4 iudiciuz · h' iaz dolz de penis
eo4 seqnciuz iudiciuz Cumqz ei
q delectad' e diue iusticie attm nō e
sine dolore iusto pensare calami
tates ipo4 reprobo4 vite fiute qz
ei magne sit io multuz e qdolēd'
de talib' · vel sic ut gcia cōtinuat
p' qsoloz iusti sb dz eius cōpassio si
hūsens spualib' alio4 · et hāc cō
tinuacōz z vn' nūc e amb' cca litāz
istaz · vel sic Supius pphā videns
sacrilegos hīndare nō declinauit
a lege dei · h' iaz valde cōstat de trās
gressione dini mādati · qz n sō'
hend' e respcs ad maliciās hoīz

ad quas tenetur · sz ad lege dei a
qua cauetur q nis sit bona iusta
et iusta rsta ut dt aplus ¶ Et mo
qd pro declaracoe lre h · vteri primo
zuz defts dma4 legiuz trasgressio
ac pene reprob insuito iudio isti
gende sint motiua gpassionis iu
storuz · vitas 2 qdmis pz ex lra q
sic eaz doctores exponunt · z ex illo
q insta dr vidi puaricates z tha
bescebaz q no custodirent legez tu
az · et pro 2c p pma pte q miseris
et desolios iusti tenet2 misereri
et magis peccatorib9 q sc ille scipta
pcipit planctu cotinuuz · et ma
xime sc illis qui seipis releuare
no pnt ¶ Sz ei ille dapnat9 inst
finit expena4 expriencia sc fratrib9
suis q optabat ut illi pmunirent
he et ipi venirent in locuz torme
to4 · luc · xvi · qnto magis h deu
stis e sectend mag9 na pgraz co
tinuo reforma2 ¶ Qd sit ar2 ne
cesse e scadala esse z heses z hoib9
defts st gnales et dma iusticia est
inflexibile zgo ad talia nulla est
hnda copassio · Sz2 q inutile vi
ho copati q de illo n pt reformai
et ans pro omib9 ptib9 e vim exss
ptiuus ¶ Et dml2 lra h sic · q p9
desicit et compatiti2 2o de oppositis
consola2 i ¶ Cantabiles · pma pb
sic diui2 · q pmo exprimit gpassi
onis magis d · defectio · 2o leg
d · tenuit me · 3o maz q propt co
uib9 · qrto tuz que e dma offesa
cu dicat deliqtib9 legez tuaz ¶
dt quo sic defectio · aug9 hnc vsuz
dicit idez velle qd ille wlt vsus p
cedens vz · memor fui iudicio4
tuo4 dne · q ei dicit h defectio · h i dt

memor fui · et q i dicit iudio4 tuo4
h dicat pro pctorib9 deliqtib9 legem
tuaz · et ici no occupat se aug9 cu ex
poicoe istius vsus ¶ Caciq nond
e q h lra tplr variat2 · amb9 ei dicat
pusillamitas tenuit me · aug9 dicit
tediuz tenuit me · lra coniuib h
defectio tenuit me · z no ca1 h amb9
pusillamitatez proit oppo9 mag
nimitati q sic psup co ut dt b t ·
qua qs mittit ad maiora q pt est
ptz ¶ Sic pusillamitas qna qs reci
piat tende m id qd e comesuratu sue
potetie e ptz · vtz ei contra2 magi
natoi nali · vn pimit2 ille fu9 adno
q ex pusillaitate no e opatu9 impe
cuia dni sui · Math9 xxv · ¶ Sic ei pu
sillaitas e q mentis formido seu
agustia qua qs ipsius ciet aggre
di magna · ¶ Ex quo pz q pcta de tolu
qetiuz legez no fecerit in pphia
ai deiectoz · q tal deiectio pcti e · z p
cedit ut quidaz dicit ex nimio sidicoe
aimi in reb9 aduers ¶ Cuz ei qs e i
reb9 aduis · et eis pulsat tedio affi
cit2 p se no trasspiciat statim ex illo
tedio frangit2 s ai9 et sic cadet z ob
ruit2 q se no audet erige ad illa p
que se posset releuare ¶ Sic et
aug9 no capit tediuz quo qs affi2
ex prolixitate vite quo senes labo
rat et decrepiti · Iob x · tedz aiaz me
az vite mee et ille heu m dt q in
colat9 meus plogat9 e · nec capit
pro illo horrore quo qs obruit2 in
imminete morte · vn cepit ihs paue
tedere et mestus esse q hmoi tedi
ositates ex na oriut2 vz pro aliquo
tedio culpabili · q sic pphia potius
de illo siluisset ¶ Ergo ar2 q pcep
to4 puaricatores no puauerit pphaz

spūali letitia nec eū indupēct in
teptōēs de quib' id expoitū ē dormi
tauit aīa mea p tedio qr tū hō in
teptatiōib' spūali letitiā caret qi
a spe desistentib' disponit' ad despe
ratiōz de victoria z pugnis ad succube
dū teptatōrib'. ergo dt eccli'. tediuit
me vite mee ut videz vniusa ma
la q̄ sūt sub sole ¶ Quīt' desectiōz nō ac
cipi' h̄ quaz quis incidit ex defectu
virtutis patiē qr illa ē ꝯ̄ sup̄biā q̄ dic
retrogitate eū q̄ talez sustin' a peccatōrib'
adūsus semetipz ꝯ̄dictiōz ut nō fa
tigemini aīs vris deficientes in bono
Sic ec accipi' h̄ defectiōz quotiēs pecco
mortali culpabilez qr ad Gal. vj. de
bonū at facientes n̄ deficiā ¶ Exēpl'
ex q̄ pphā mal. prior nec erat pri
uat' bona volūte nec bō actiōe. q̄a
alis iaz incidisset in defectiōz culpa
bilez. dz ei Jacobi. i. vt sitis integ̃ z
pfecti in nullo deficientes / defectus
eni bone voluntatis dt defcm dīne
grē. qr s aug' grā ē pueniēs volū
tatez et ad bonū moue et ut bona
sit efficie ¶ Sz defect' bone actiōis dicit
declinatōz a mē legis cū tū pphā di
cat sequēs Superbi inīq agebāt vsqz
quaqz a lege aūt tua nō declinaui.
¶ Ex q̄b' elz qr trāsgressio legis nō
erat pphe in occōz ac' iniqtatis
h pz ex iaz positis correptis. exp' ei pphā
ex inde nō venit in teptatōes nō est
puat' bona volūte nec bona actiōe
nō ē deiect' in ardo aliq' horrore. s spūi
alez letitiaz obtinuit q̄ attestāt' pnū
tiati cōscīe. sz qr tociēs sit vni ¶ Colo
tatō ē igr ut hō4 intelligāt he' qr pu
sillaītatis que ē qued' hmiliacō sui ex
cōsidacōe desciuz ppriūm. et tediū qr
ē qued' iustia salutaris affliciēs aīm

aīt' ex defectib' aliē'. et sic h̄ duo dict
compassiōz que ē vtutis inīe vn
aug' q̄rto libro sr̄ Gen ca. x. tractatus
iᵈ Nolite cōtristare spm sc̄m dicit
Sp̄us scūs cū iniustis habitat repleti
eos caritate q̄na hūta ncc̄e ē ut
hoīes extpe gaudeāt de pfectu
bonoz infidelib' et cōtristēt' lapsu
et pctīs eorū. Ex q̄o pz q̄ dcoz pctīs
sūt ꝯtristant'. vñ aug' qr dono spūs
sc̄i ita boni sūt ut mali eos inesti
ficet. maxīe hij q̄ nos bonos fuis
se nouimt q̄ recedidemt. vñ z aplēs
dicebat / q̄s infirmat' et ego n̄ infir
mor q̄ms scandalisat' et ego non
vror ¶ Scdō exeo d' ar' qr tal' tistia
multū ē salutaris. p° ex h' qr ē act'
vtutis ut iaz dictū ē. Scdō ex h' qr
pcedit ex inhitacōe sp̄s scī in hoīb'
iustis. qr dt aug'. nō ob aliud sctīti
stāt' inf qr hīt spm sc̄z q° ita boi
sūt Tercio ex h' qr tistia h̄ ex dilectione
procedit quaz spūs scūs infundit
ergo dt in libro de vita innocētia. me
liōr ē tistia iniqua pacientis q̄ leti
cia agentis / dicēdo ergo pusillaīts
vl tediuz tenuit me pro pec. de le
ticiaz. ondit se cōpassiōz ad pctōes
e hūisse. Si eī ppt colligatiōz nālez
mēbroz ad inuicez vnitz mēbz
cōpatiī' aliī. magis nos qui spūi
ali colligōe vniti sūi ad cōpassiōz
mutuaz tenemr'. z iō Romanoz
xij. Si qd̄ pati' vnūz mēbz cōpa
tiat' et alia ¶ Sz qr te dicit de de
fectione qr līā inīā h̄t. defectio te'
me pro pctōrib' zc. Ideo nōnd' ē
qr ista defectio ex duob' ut ad ppo
sitū sufficiat h̄t ortū / p° ex zelo
et ergo dt līa. defec. te. me pro pec.
Scdō ex desidio. iō sbdr. dereliquē

tib⁹ legez tuaz Ex zelo qui(n)d(e) d(i)me
v(er)itatis q(ui) no(n) e(st) aliud n(isi) q(ue)daz fer
uor cu(m) q(uo) mens om(n)i h(um)ano ti
more abiecto attendit ad defens(ionem)
c(on)tra v(er)itatis et q(uo) quel(ibet) p(ra)ua
que videt corrige(re) satagit q(uod) si ne
q(ui)t tollerat et gemit. g(l)o d(icit) iste
defectio tenuit me. q.d. tot mala
videns no(n) valens corrige(re) q(ua)si p(re)
dolore et gemitu defeci. vn(de) illud
zelus domus tue comedit me
Ex isto h(abe)mus p(ri)mo q(uod) verus zelator
cu(m) p(otes)t vetare p(e)c(catu)z vetat illud q(uo)d
Seneca q(ui) no(n) vetat peccare cu(m) pos
sit iubet peccare. Sc(cun)do q(uod) tal(is) po(tiu)s
p(er)dit apud proximu(m) su(c)cessu(m) q(uam)
fidez. ad t(antu)m ei amat v(er)itatez ut
no(n) curat p(ro)p(ri)az prosp(er)itatez. vnde
no(n) cessat lic(et) p(ec)c(at)orez offendat
p(ro)fectu(m) deo relinquis. Tercio q(uod) h(ic)
michel curat de alieno. dicit ei te
rencius r(e)n(un)d(an)do aud(ientibus) conrodenti eiz
q(uod) ita diligens erat circa correctio(n)e(m)
alienor(um) defectuu(m). r(espon)dit c(er)ti et q(uo)d
aliena curas que ad te no(n) p(er)tinet
et r(espon)d(it) homo su(m) et ideo nichil
alienu(m) puto c(on)t(r)a me h(uma)n(u)m. Ex
q(uo) g(l)o pecc(a)re humanu(m) est no(n)
asp(ic)it ad aliena q(ua)m studz corri
gere aliena p(e)cc(at)a. Et hui(u)s facti n(on)
est vnus modus q(ui)a alior(um) p(e)cc(at)a
s(un)t corrigenda. alior(um) frangenda. r(esponde)o
dicit Seneca ad amicos no(n) eadez
via eundum est. Ex defectio procedit
ex desid(er)io affectionis p(ri)mu(m) et et(er)
nu(m) iuxta i(llu)d. c(on)cupiscit et deficit a(n)i(m)a
mea in atria d(omi)ni. Et q(ui)a h(uius)mo(d)i pre
mium no(n) p(otes)t ad(ip)i(sc)i n(isi) p(er) impletio(n)e(m)
d(omi)nor(um) p(re)ceptor(um) iuxta i(llu)d Math. xix
Si vis ad vitaz ingredi serua ma(n)
data. ideo iustus q(ui)t(er) optare p(ro)p(ri)is
b(ea)titudinez s(ib)i et aliis videns eos d(omi)na
p(re)cepta transgredi ad t(antu)m agitat(ur)
de eis s(un)t depressus. et g(l)o dicit iste q(ui)
p(ro)ue(n)erat tristabat(ur) p(ro) illis q(ui) relin(que)
bat lege(m) dei et no(n) viuebat s(e)c(un)d(u)m
s(c)i(en)s eos omnes maledictioni esse ob
noxios iuxta i(llu)d. maledicti q(ui) declinat
a mandatis tuis. ¶ His s(un)t deduc
tis po(n)it(ur) h(ab)et p(ri)ma conclusio Et si pec
cata multiplicant(ur) q(uo)ndo(que) tam(en)
iusti debet esse in p(ro)p(ri)a c(on)ti(nu)a p(er)fectione
Conclusio h(abe)t duas p(ar)tes. p(rim)a p(ar)s dep
cato(rum) c(on)tinua multiplicatione
cors(us). et p(ri)mo in principib(us) q(ui)a s(un)t oc(cupa)
cia et principiu(m) s(e)c(un)d(u)m c(on)tinue ma
lu(m) est. quia s(e)c(un)d(u)m cupiditas in pandi
q(ui)a ut salustius d(icit). illa cupiditas est
de na(tur)a mortaliu(m). et h(ab)et s(e)c(un)d(u)m libido
seu amor d(omi)nandi q(ui) e(st) c(on)tra lus bone
s(an)c(t)i. d(icit) ei i(d)e(m). natura que ad im
p(er)and(um) est auida valde p(ro)p(ter) q(uo)d est ad
explendaz cu(m) cupiditatez que cu
piditas s(un)t in(ter)ior(um) iniurie. sequit(ur)
discordie. post h(oc) scandala. p(er) illa
c(on)tinudines p(ro)p(ri)a p(er)dicio tota ¶
Ex q(u)ib(us) infert Vincenc(ius) q(uod) s(ub) cor
rupto principe om(n)ia vadit in p(er)
ceps Sc(cun)do q(ui)a q(ui)cq(ui)d faciunt impare
vident(ur). vnde paup(er) i(n) curia no(n) h(ab)et
ibi iudex gratuius. ibi equus senet(ur)
illi et fortis seruit et campus. ita
ut te pacis tendit bella gerat. h(oc) i(d)e(m)
Sc(cun)do in m(u)l(ie)rib(us) q(ui) p(ro) su(b)dam(en)to sce
leru(m) s(ecundu)m Senecaz h(abe)nt auariciaz
Si liuidit parat morti delictis Ex
plorat superare laborat que ad vi
cia ventis s(un)t mobiliores s(un)t ei f(r)ude
s(un)t odiose ad d(e)fam(an)daz prompte
ad excitandos rumores pate(nt) in ira
fulminee. in luxuria rapide. ardet
ei corde et in voltu pignora met

De mulieribus Senece dicta

hec. Sexto quibus iam quare earum conversacio vi
tanda est quia melior est iniquitas vi
ri quam mulier benefaciens ut dicitur in Ec
clesiastico et beatus Thomas exponit i.
ta. lius bonarum mulierum conversacio
insinuat quia virorum malorum. Tercio i
iuvenibus qui sunt expugnatores aliene
pudicicie et proprie neglectores. quos
ut dicit Seneca in declamacionibus obsce
na studia cantandi et saltandi tenent.
Sic in blandiciis mulierum. sic cum in
mundiciis immundiciarum. sic cum mol
liciebus corporis se occupat ut nec
unius honeste rei invigilat labor. Septimo patet quod iuvenes valde sunt
ad vicia inclinati ut dicit Oracius
Cereus in vicium flecti monitoribus
asper utilium tardus provisor p
digus eris sublimis cupidus et
amata relinquere pernix. Octavo in
senibus magis secundum Aristotelem vicia cum
tempore crescunt unde contingit quod habent
ducte senium secundum vicia puerorum
unde senes cum moribus puerilibus de
ridentur et secundum Senecam aliis declinantibus
sunt stulti et aliis peccantibus ipsi in
saniunt dicitur. Ergo Seneca sena
horosos senes esse dicit monstra
humana quia non solum levia timent
ut infantes nec solum sensualia ut pueri
Sed vetitaque pertimescunt cum tamen in eis
deberet vigere prudencia experien
cia et tota maturitas et dicit Seneca
quod in senibus luxuria fedissima
est et monstruosa avaricia quia nil
stultius est via deficiente augere
viaticum. Modo probata hac conclusione
de quibus generibus hominum quam iam de
clarat communiter de omnibus. dicit enim
Seneca. iam fides perit mores desi
nunt pudor recedit et illa que sunt vicia
in mores vertuntur. iam est sollicitudo
contra bonas artes. iam uno vicio
hec omnia vicia habent. iam beneficia
in scelus vertuntur. iam illorum sanguini
non parcitur pro quibus sanguis esset ef
fundendus. iam inter bonos et ma
los nullum discrimen est. iam omnia
virtutis premia ambicio possidet
iam que sunt gravia ex consuetudine
nulla putantur. iam urgetur pecunia
desiderie. atrocia crudelitati et
sic cuntur omnia. Tercio est quod iam
crescit noxia libertas peccandi quia
ut Ovidius dicit Tullius mihi turpe
iuvat cure est sua cuique volup
tas. et semper sunt plura deteriora bo
nis. Et quamdam declarat iniquorum
locum vicias et fides sunt contraria me
dites. In fraudes dolos scelus atos
modos habendi. et infert quod ne
phas fugere sit iam pudor. Sed in
sidiosum esse et peccatorum incitamenta
querere tutissima res est. Ceterum
hic accidit magna ira dei. Sic enim de
multos punit in illis criminibus
peccatis quibus exultant. ad hoc iste autem
adducens dicit defeccio tenuit me pro
quod dicit valde dolui pro tali multipli
citate peccatorum. unde 10. psalmus zelavi super
iniquos pacem peccatorum videns idem
prosperitatem eorum. quia secundum duriciam et
impenitens cor thesaurizat sibi
iram in die ire et revelacionis iusti
iudicii. Septima prosequitur dicit quod philosophus
sic transcriventibus iusti debet esse in
pia circumspectione. quod ei consi
derat peccator iustum et quantum mor
tificat eum. Sic ergo iustus peccatorem
considerat et quantum vivificat eum
unde iacobus dicit Si iustus
contristat peccatorem hoc ideo est ut se sua

pma letificet · si arguit h' e ut cnut
mitate sine tristicie alleuiet · si dap
nat ideo faciat ut absorbet absol
ueret · si excludit h' e ut recipiat si
no ignoscat h' e ut libet. Textu no
eliciat q iustus cu meritum delinquat
no pensat, ppriam contumeliam no mu
riam · s ledentis pecatum ac lapsum i
gemiscit et deplorat peccantis
errorem h' e amb' circa istam lram · sic
eni bonus pr filio infreneti con
stituto si maledicat ab eo si vberat
no suam iniuriam s insani desetz
defectum no dolet q contumelia s
infert · Sz de h' q pfurorum q sacit
at eger ignorat, sic medicus p
egroti improbitatem no deliquit
ei s quomodo pt medicine adhibe
sanare contendit no solu extes
acus pitatem · s 2 mentis benignitate
Sic iustus a peccatore cu contempnit
no curat · no putat illud ee in
pbitatis s furoris. vnde dolet co
patitur illi q desperato laborat in
comodo h' ille. Textus vlti' eliciat
q nullus iustus peccatorem intendit
offendere. ex quo ei non pensat
affectum malignitatis meo n sup
petit causa ledendi v n pt ee cul
pa propomt vn afficit ei p caritas
ppt dilacoe p ecclie dampnum ppt
corporis detrimentum et dicit amb'
q no solu iustus se sic custodit ne
offendat · s quit videns peccatem
si q esset in quo deliquisset · Sic ei
arguit vtiam me ledentem n lesi ·
michi mihi constius sum · cu no su
pti · eu in me no excitaui · actum
sine culpa no sum · ex quo fcs sii s
materia pcti · Et ideo scriptura dicit q
iustus in principio accusator e sui

Textus eliciat q primum e iustorum cius
iniuriam referre no in psonas
peccatum port ex amb' de rege da
ui · Semey malediceret ei et lapida
ret septum bellatoribus potuit bu
rex se vindicasse no fecit · s nec v
bo contumeliam refudit · ymo paciet
egit · zq plus e culpam eius excu
sauit tum sua a dei retulit volunte
et iniuriam inimicum retorsit ut h' n
solum errasse s etiam se peccaret me
ruisse nec no illam malediccionem n
s' obesse s s' prodesse memorat'
e dicens · Sine illum maledicere quod
dixit ei dns donet videat humi
litatem meam et retribuat m' dns
bona pro maledicto · Ex q' pz q
iusti potius pati eligunt qm
venire ad accusatorem proximorum
q eorum e vt dicit amb' intuemi
pro delinquentibus et excusare pec
cantes vnde xps pe ignosce ·
eate inuenio · no eni sciunt q faci
unt · ecce excusatio et ioseph n
adhuc audito oraclo videns ma
riam s' desponsatam ee grauem cu
eet iustus no a vindicte seueri
tate s 2 ab excusatione voluit
abstinere q voluit occulte di
mittere. Textus q'bus ax' q pau
corum e sic facere dicit amb' no e
h' multis commune · plurimorum q dem
e tristicia si ledunt si iniuriam
paciuntur si decolorat · Infirmorum
aute e dolere q eis aqui mimi
ci efficiuntur · Sz h' que dicta sunt ad p
fectiores ptinent h' amb' · Et ad
h' dauid qm erat vnus de vnus
pfectis aspiciens ait · defectio te
nuit me · i · ego defeci iuxta id ps
defecit in dolore vita mea et am

mei ingemitib9 · ʒh n̄ pro me de
feci et ad hāc defectioʒ veni · s. p
pccōribus Treñ · ij · defecerūt p
lacrimis oculi mei conturbata st
viscera mea effusuʒ ē in terra iecur
meuʒ sup contricōe filie p̄pli mei
Et si eni sup alijs defectib9 proxi
moruʒ cōdolend ē zooꝝ malis co
paciend9 · quo dicit aplš flend ē
cuʒ flentib9 · maxime tamē dolē
duʒ ē de pctis proximoꝝ · Naʒ x9
benificit lugētes pro pctis p̄pris
aut alienis dicēs Beti q lugēt
z eccī xxij · de luctus mortui sep
teʒ dies fatui āt et impij oms di
es vite illoruʒ Quodo p̄pheta
exponit afflictione copassionis
qz defectio ipius diminutāte · qz
tenuit me · sbiecto a' ocōe qz p
pccōrib9 Naʒ sbdit cāʒ istoꝝ · d ·
derelinqūtib9 legeʒ tuaʒ · q · d · defi
cio et indefiōe maneō mācia'r
p pccōrib9 · s. p̄ncipal'r p̄p te qa
ipi pccōres derelinqūt lege tuaʒ
Notād9 p̄nt colligi' exsimia Ra
zōis Qui lege tuāz derelinque
ē doloroſuʒ · q ic ē sentied' si relin
qr lex dīna · lex el hūa sicpa ē exh
ut ipe dicat q cōstituit oīʒ hoīʒ
cōsensu et ptāte p̄ncipis autori
zatur z probat' inefficta p ex
periencīaʒ longāʒ tpis · Et cāʒ h
ēst honesta iusta possibil' f'naʒ
f' consuetudineʒ prie loco tpiāʒ
conueniēs ncīa vtilis et mai
festa · et ad h' data ut eius motu
hūmana coherceret audacia · et ut
inter improbos eet tuta innocē
cia · et ut in ipis improb' forma
dato supplicio refrenare' nocēdi
facultas Tex h'elicat' p̄mo q hu
mane legis trāsgressor ē quodā
modo inhumanis · Rō qz dissentit
ab oim' illo qd ē approbatuʒ ab
omnib9 homib9 et ita exuit me
tas hūanitatis · Scd'o q hūoi qi
nō vteret' rōne et h' p̄p̄ h' qz non
volt sbiici regimi qd fundatū ē
in suis omnibus pceptis in rōne
dicit ei ysƀ legeʒ comēdat rō · qa
lex ē oīe illud qd rōne constat
qd religioni conuenit et qd pro
ficit saluti Tercio q talis qi extre
detetur ab oim' eo q ordinatuʒ
est · et sic nō volt hre vitāʒ mode
ratāʒ quo erit inordīne · n̄ volt
namq3 sbesse pcepto · nō volt liga
ri prohibitione · nō volt vti per
missione nec volt a'qua pena
mulctari · qz s. ysƀ h' quatuor lex h̄
mise sequie moderat' vita hūā ·
Magne go audacie ē talis q in
titur contra aucteʒ · magne si
gulitatis qz nō volt in cōmuē ēe
magne p̄sumpcōnis qz iux votūʒ
suūʒ volt viuere · magne extollē
cie et cordis alti qz nulli volt sb
ēe Ergo iustos defectio tʒ p pccō
ribus / plus debet dolere de istis qz
nō peccāt ex condicōe nature nec
ex corrupcōe oiginal' culpe nec
ex ocōe impellencie · s. ex amore
p̄pe libtatis qui amor cōtemptor
est cuiuslz sbiectionis · Alius sic
p̄positus ponit' h' conclō zª dīnaꝝ
legiuʒ trāsgressoꝝ iusta sine com
passione dolorosa trāsire n̄ pnt
illa ei que deus pcipit approbat
omnis racio qz st valde rōnabilia
acceptat oimis volūtas qz sūt
dulcia et vtilia · et sbmittit se eis
omnis infirmitas et pctūs qz st

possibilia et levia. et ut dicit Crisostomus
in libro de reparacione lapsi. precepta
divine legis sunt immune defensio et cu
stodia civitatis hominis. immune quod quo
frequentat pulcritudinem. defensio quia p
pellit omnem hostem. custodia quia fre
quentat ingressus. et sicut illud mediu
per quod deus aulam dat vitam vel red
dit supplicium eternum. Cum ergo iusti
ti vident iniquos illa relinquere val
de dolent. quia aliter viventes quam secundum legem
dei non vivunt secundum racionem sed bestialiter ut illi
in quibus nullus est intellectus. Et vi
vunt valde periculose et in anxietate.
Omnis enim qui frequentat contra conscienciam
edificat in gehennam. et vivunt
valde laboriose iuxta illud. ambu
lavimus vias difficiles. facientes se ob
noxios esse maledictioni eterne
quia omnes maledicti qui declinant a
mandatis dei. Tercio quibus est quod iusti
ti bellum gerunt cum transgressoribus
preceptorum in tantum ... quia ipsorum
est legem divinam implere et alios ad
adimplendum deducere eamque contra
omnes usque ad mortem defendere
et tueri. Ex quo ergo isti bellum divine
legi movent et isti eam tuentur
sequitur eorum ad invicem occultus
congressus. unde dicit Crisostomus super li.
de compunctione cordis. hoc est bellum
legibus inferre cum laboratur ut
peccetur cum studium adhibetur ut pre
tereatur mandatum. et cum hec levia
sunt et dulcia a peccatoribus efficiuntur
gravia et amara. Ex quo ultimo
habetur quod divinam legem relinquen
tes aliter de ea senciunt quam eam im
plentes. iusti enim ut Augustinus dicit super illud
ps. qui videbant me foras fugerunt
a me. iusti semper legi obtemperant. semper obe

diunt nunquam timent nec dubitant nec
disputant nec de iussu discrepant nec
malum putant quod optimus iubere
potuit. Secus de illis qui legem relin
quunt quia isti in omnibus senciunt contrarium
et dicunt mortem et miseriam vitam
et absque spe ducunt illos qui obse
quuntur legi divine. unde et scandalizant
eos et seducunt eos ingerentes eis oppro
bria quousque ad tantum ut eos a lege ab
rumpant. ad tantum ut dicit Augustinus ut non
inveniatur inter homines quem de
bent homines alii imitari. Ex
quibus hoc accipitur quod huiusmodi homines sunt
nimis domino deo iniuriosi et mole
sti quia illa que deus colligit ipsi dispergunt
sed quia in suis attributis derogant
et iniuriantur. Ex laz precipientes primi
preceptum derogant sue excellencie et
maiestati quia honorem deo debitum non
impendunt. relinquentes secundum preceptum
adimunt divine sapiencie et veritati quia re
verenciam non reserentes derogant sue
rectitudini et puritati. Prevaricantes
tercium preceptum divinam bonitatem
parvipendunt quia non habendo mentem delecta
cionem et quietem contempnunt suavita
tem ac sufficienciam plenitudinis
eius. racione primi dehonestant patrem
racione secundi inhonorant filium. racione
tercii spiritu sancto contumeliam faciunt
et si ceterum preceptum violant iniuri
antur divine auctoritati qua omnis pat
ernitas nominatur. Si quintum divine or
dinatori que aquas voluit vivere
aqua sentire aqua esse. Si sextum
divine gubernacioni que tali propaga
cione ... voluit genus huma
num contineri. Si septimum suo
dominio universali quia hunc humiliat
at hunc exaltat hunc pauperem fa

[illegible]

et aliuz dicit. Secundo octauuz sue hone
statis quam etiaz in suo ope volt ho
norari. Seccundo nonuz et decimuz sue sa
tietatis quaz cum alibus in exemplum
posuit dicens. sancti estote quia ego sanctus
sum dominus deus vester. Exemplo quo dominus
legis transgressio vadit in dehone
stacionem dei et contra honorem suum. secundum
illius condicionis virtutis. Et sic expone
honorius dicit enim. defectio tenuit me
id est quando vidi impios legem tuam preuari
cari horrui quia preuaricando legem
tuam inhonorant te. Exemplo enim in
honoratio dei est peccatum grauissimum
maxime a deo dolendum. Vnde dicit
anselmus. quod dicitis peruum peccatum
esse inhonorare deum. et quando est par
uum tamen est enim estimanda honoratio
dei vt et promissimus in iudicis in
mitissimum peccatum non esset faciendum
et ideo in psalmo dicitur. propter te sustinui obpro
brium tota die. et ecclesiastici iiii. dicit. ve
vobis viri impii qui dereliqui
tis legem domini. et si nati fuitis in
maledictione nascemini et si mor
tui fuitis in maledictione erit
pars vestra. Secundo lyra exponit hic sic. de
fectio tenuit me. id est timor magnus
pro peccatoribus derelinquentibus legem
tuam ne scilicet cominsando meis similiter
legem tuam relinquerem. valde enim ma
lorum iustis contagiosa est cominsacio
Secundo dicit augustinus exponendo illud Ego
autem speraui in te domine. deus quasi
permittit ut quociens se homo ver
tat semper malos inueniat et valde
vtiliter quia non ideo ut non inueniens
bonum a malo capet scandalum
sed ut non inueniat spem in homine re
curreret ad solum deum. Contra illos qui
semper volunt viuere per alios ho

mines comparat pueris qui lacte ex
parte noctem trahitur delectantur quod cum
mres ad vbera apponunt amaritu
dines quibus inuenientes pueri resi
liunt a mammis et ad mensam inhi
ant. sic fit et hic. Contra si adherendo
alicui quem bonum putasti in ma
lum incidisti id est inuenisti amari
tudinem in vbere. iam ad solidiorem
cibum mutaris. Exemplo tertio quod
si cominsacio peccatorum iustis est time
da timere quasi est proficua. ut hic. nec
non exemplo diligentibus deum omnia coo
perantur in bonum. precipue talibus qui
secundum propositum vocati sunt sancti. Et hec quidem
vera et salubria sunt ut mutuus co
paciamur defectibus communis sui simul
in hac peregrinacione. Secundo quo ut sequitur
de illis qui venit ad extremas
calamitates et iam ardet in penis
infernalibus finaliter dampnandi eter
naliter illas penas passuri in cor
poribus et animabus quia de hoc inquirit
tercius principus questionis. et quidam
ex doctoribus huic vsque refecit ad
hunc sensum. Circa quod est aduertendum
quod in hac materia aliud est loqui de
dampnatis. aliud de beatis aliud
de viatoribus. De dampnatis dicit henricus de
quolibeto 3 questio. xxiiii. quod dampnati vi
dentes penas suorum inimicorum gau
debunt de eis vno modo et alio modo
tristabuntur. sic gaudebunt quia in quan
tum eorum voluntas impletur de malis
inimicorum suorum. descendunt enim dampna
ti in infernum cum armis suis ezechielis
chiel xxxii. id est cum affectionibus prauis
Secundo tristabuntur in quantum de eis im
pletur diuina iustitia quia odiunt et bla
sphemant ut dicitur apokalypsis xvi. et etiam
contristabuntur propter vinem conscie quia in dampnatis

natis sic manet affectios prave
q et si de eis dolet no tamen pro
venit eis h ad pgatoz · s ad pen
toz Sapie v · penitez agentes et p
angustia sps gementes · Sz de
beatis dicit in scripto q̃ti · q non
hebunt ad eos compassioz · et e
ro q qui compati quodda sit pa
teps sue miserie q i cotige no pt
vnde qno dns et angeli no copa
tiur eis q nolut eos ab his im
sens etiam q compassio pteqint
sic nec bti · z h e ro q btiudo eoz na
litatez in toto absorbunt · Sz q et
de nobis sit sencies ¶ xo³ dels con
clo ista et si iusti cosidando condi
coz dapnatoz hent compassioz
non tn in h obviat dine iusticie
pma ps pz q dicit greg q eis sit
mors sine morte finis sine fine
defctus sine defctu Qz mors vi
uit finis incipit defectus defice
nescit / mors necaz pimit et non
extiguit · dolor cruciat s pavore
non fugat flamma cobmat s ne
quaq tenebras abrumpit / Sequaz
q natura sic a copassione no pt
eximere cosidata reprobor pe
naz i manifeste · et loq natura
torem de natura in suis terminis
et limitib cosititua cui me ma
adqnale at infraz purtur sub
gorita expoint sic pmi ca zophe
ne dicit ei q veniet ad examen
publicu · cu eis dicet² esimaui Scdo
madet in uita implacabilez indias
dequa illud Thezaurisas t ira
indie ire Romanoz · xij · Tercio
q madent in pniaz ista extiois
q supra videbut natiz indicem
insta lati horribilez a dexts de
moma a sinists pita accusancia
omniquaqz tempestate z igne va
ld ut dicit Bnardus · Quarto
q madet in tristiaz intioz · turba
bur ei timore horribili et p angu
stia sps gemebunt Sapie · v ·
Qnto q madet in defectu delcta
bil · sic q nullu hebunt i delcctabi
le corpale · ps xlviij · iacuet sic te ca
lamitas quidz no potis exprare
Sexto q indign occurret q ibi eoz
acias delcaret · pp qd in ps dr Ca
dent sic eos carbones in miserijs
no subsistet · Septimo q carebut
visone dine gle q erat valde pe
nale ysa · z · tollat impius ne vide
at gliaz dei · Octavo q madet in ex
tercitoz intellcs et errore coniet²
taito q dicet dim iudicare iniuste
vnde dicitur ire in ciuitaz tebrosam
Job x · Nono q veniet in tebras
exteriores que z ita grosse fient
q palpabunt² Math · xxij · Proi
cite eu in tebras extiores · Deci°
q impetuose rapiet depena in pe
naz Job xxi · Erunt sic palee ante
faciez venti · Undecimo q contra
eos prodeo pugnabit vniversitas
creaturar vt dr Sapie v · / Et xij
ex his supveniet eos p dolore cor
dis et contricione sps vlulatus
et clamor horribilis · ps lxv · cum
ut h torem et ps qcionis melius
esset expedita ¶ Est advitend pro
ut notat b t · v s q copassio mali
qno dupli² inuie² Primo p mod
passionis ut ille dr copati qui sa
ens alic miserias eis affitat² et
dolz de eis / quaqz no soluz estando
s etiaz sensibilr senciendo / et talis
copassio indicta e re hois · et sic si

deles scientes que dapnatis acci
dunt cristant et dolent q vnqz sic
in primit q ad talia deuenit Plus
em sunt ipi iaz condicionis alterius
tamē vtiqz sīt gemis ma· Secdo
gpassio inuiem magis excelacione
comis vt cu videt homo aque in
cadisse in miseriaz dolet et vellet
ab eo maluz repelle pro suo posse
et sic dicit bt q talez copassionē
hemus ad peccatores q sīt nobiscuz
in via uciaz dictuz est· s no adil
los qui iaz dapnati sīt q; roe mo
ti noluit eos de talib liberare q si
vellemus de libatte illa volūtas
esset iniusta q; tēdet q diuinaz iu
sticiaz et h e qd dicit 2a ps con
clonis q iusti nō obuiat diuine iu
sticie· Exquo pz q iusti ex inde q
noluit malos a penis liberari nō
decidunt a copassione Lcō b· t· q;
caritas same compassionis ē pn
cipiuz Exquo g° illud nō possunt
velle ex caritate q; caritas nō pt
puiudicare diuine iusticie· se; ptu
Sz 2° se; q ex h iusti nō debent re
putari immicordes· q; soli et mi
cordes dicimr qui volum illos a
miseria esse liberos q s ordinez
diuine sapie et iusticie sīt liberādi
et s hoc diuin esset reuelatuz de
aliquo q esset de penis inferna
libus liberandus s ordinez diuine
iusticie ut h reuelatu est de qdā
bto Gregorio q ad illu talis co
passio et mia posset hri Lad pm
mod iste asperites dr desertio te
rre· i· mesticiaz magnaz et copas
sioz inadi prope· de· le· tu· ex po
honorius· i· deploracōe illoz do lui
et detormētis eis ppatis gtabui

Vel iusti de talib dicitur dole simo
scandalo vitat ne ad talia puemiet
illa em sīt nob dolorosa de qbus
cristamur qui cogitamus ea ut
nob ventura· et aliqd d bt us
Thomas tangit mod istuz·
Cantabiles michi erāt iu
stificacōes tue in loco peg
nacōis mee· Prius pplā doluit
de trāsgressione legis· h iaz con
solat de iustificacōe eaz et si em
maledci sīt q declinat a mādatis
dei· actu iustificāt ipaz impletes
iux° q pspexit in lege pfte libta
tis nō ut obliuiosus auditor s fa
ctor opis bts in fco suo erit Vel
sic Supius doluit de penis dapna
toz· h iaz cōsola de excepacōib a
penis pegnoz· hu ei q h sīt adue
ne et pegrim euadut illas penas
inquitas inadt ciues et hedes mū
di· iuxta id apli· redimentes tpē
qm dies mali sīt Vl sic Priusco
passus est de miserijs pprioz· h iaz
letat de pfectib ppis d· q diuine iu
stificacōes que sīt pfcs mi erāt
cātabiles in inīcias h vite Sz
amb sic gtinuat Prius pplā de
clinabat fcos et mouebat eoz
pfcib Consolaba diuinis iudicijs
cristaba a ernis penis· h reddit cāz
illoz oim et q̄re mi h nō strīge
bat peccatoib istis· Cātabiles
m erāt rc ang at vsuz pcedente
et huic nō cōtinuat pcedētib· s
dr eos in pcedētib intitudi· dr em
sic· pnt h dno vsus ad singlas
ptes versus supioris aptāt· qd
em dr· memor fui iudicioz tuoz
asclo dne· ad h refertur Deduz
tenuit me p pec· rc· qd vo r dicat

consolatus sum adhuc refert. Cantabiles mihi erant iustificationes tue etc. Et sic vr aug hos versus velle esse expositos in precedentibus. Et licet vm sit hic ad aquo. actum aqua exponendo vsui huic inveniuntur que tamen non erant dicta. sic est patet ita expositionem vsiculi precedentis. ideo gloria sic continuat. Supius posita est secunda causa consolationis vz recordatio iudiciorum. hic ponitur tertia que est lectio et meditatio scripturarum. Et nota quod hic pro declaratione lre. vtrum homo in hac vita possit esse ordinatus quo ad deum quo ad proximum et quo ad mundum quod sit vera patet ex hoc vsu. quia primo ostendit ordinem hominis ad deum dicens Cantabiles mihi erant. non enim erat accidiosus piger ac tediosus sed letus et hilaris in quo consistit ordinatio quo ad deum quia hilarem datorem diligit deus. Secundo describit hilitudinem hominis quo ad proximum quia non erat iniuriosus sed equalis et rectus et ideo addit iustificationes. q. d. exponens hilaris in hiis que dei sunt. que erga iustificationes erga proximos. iustus enim est deus et iusticias dilexit et in equitate intuetur vultus eius. Tercio ostendit qualiter homo debet se habere ad mundum dicens in loco peregrinationis mee quia non debet hic querere manentem civitatem sed inquirere futuram ex hiis vr patere vitas qomis. Et pro sic ad ord q est dei homo debet habere obedienciam et promptitudinem iuxta illud paratus sum et non sum turbatus. ergo erga proximum debet esse rectus et erga mundum peregrinus. Sa quia hic est divine voluntatis et precepti et per quos quod vera. Quomodo ar. esse letum in medio dnorum est presumptionis. Cum timor requiritur. igitur quo ad hoc quod falsa

Sit homo ex seipso debet esse ordinatus ad proximum sed homo quando te seipsum odie iuxta illud qui non odit seipsum et animam suam non est me dignus. ergo et quando debet proximo iniuriosum esse. Item homo factus est dominus mundi iuxta illud Omnia in piscibus maris volatilibus celi et bestiis terre. ergo non debet contempnere ea que sunt mundi sed eis vti ad libitum quia oppositum facere vr ingratitudinis esse. et pergens quod quo ad ora principia est falsa. dimisso ad hunc vsiculi patet ex ar to ante oppositum. Vel sic posset dividi vt dividit glosa. propheta enim describens consolationem ex scripturis primo describit eius consolationis modum dicens Cantabiles / 2° causam quia iustificationes / 3° opportunitatem quia in loco peregrinationis. Et nota quod iustificationes tue .i. ordinationes iustissime vz in me et quo ad deum quo ad proximum et quo ad mundum. prout hic tangit quod mihi erant cantabiles .i. ut cantica lene suaves et delectabiles. Notandum est quod ita primum punctum quod ius. aug exponens illud nec delectasti inimicos meos super me dicit de populo qui modo angustiatur tribulatur tantis perturbationibus tantis scandalis tantis persecutionibus tanta pressura. Cum omnes venerit in manibus sensus retributionis iustis et impiis. erunt cantabiles dne iustificationes quia tunc stabunt iusti in magna constancia adversus eos qui se angustiaverunt. tunc inimicis derelictis inter filios dei computabuntur. et inter sanctos erit sors illorum. Et illius vocis vitas implebitur exaltabo te dne quoniam suscepisti me nec delectasti inimicos meos super me

Tertio ergo ar(guitur) q(uo)d tu(n)c homo erit ordi
natissi(mus) quo ad d(eu)m (Secun)do q(ui)a tu(n)c iu(n)ge(tur)
fini suo ultimo. et ut aug(ustinus) d(ici)t per
tra(n)sibit o(mn)ia q(uae) p(re)mu(n)t. appebit ei p(er)
mgl(or)ia et extiget sudo(r)e(m) et sitabit
lat(ri)na(m) tu(n)c mortis cessabit atule(?)
q(ui)a et absorbebit(ur) mors in victoria
unde et letitia sempiterna sup(er) capi
ta eo(rum) erit Tertio ergo h(ab)et ulte(r)ius
q(uo)d ita h(ab)at ordinato(re)m nullus ma
det desi(deri)s. no(n) cogitatio(n)is q(ui)a o(mn)is cog(itatio)
fiet a maxi(m)o usq(ue) ad minimi. no(n)
delectio(n)is q(ui)a ut Wilhel(mus) d(ici)t et b(ene) t(ame)n.
ab i(m)me(n)sitate divini amo(r)is tota
n(ost)ra absorbebi(tur) q(ui)a et deus erit o(mn)ia i(n)
o(mn)ib(us) no(n) aliu(d) q(uo)d posset optari
q(ui)a tu(n)c i(m)plebu(n)tur desid(er)ia singlor(um)
iux(ta) i(llu)d. replebim(ur) i(n) bonis dom(us)
tue Dicit ut aug(ustinus) d(ici)t bona illius
domus dulcia i(n)co(m)pabilia i(n)co(m)
mutabilia et sempiterna Tertio ergo
ulti(mus) h(ab)e(tur) q(uo)d ordinat(i)o h(ab)at adepta
i(n) co(n)te(m)pl(ati)o(n)e dei delectatio erit secu(n)da
h(ic) e(st) aug(ustinus) q(uod) d(ici)t s(upe)r i(lla) Cantabo et psal
mu(m) dica(m) domi(n)o. securu(m) ei(us) et secu(r)i
ca(n)tabimus et securi psalle(mus) cu(m) co(n)
te(m)plabim(ur) delectato(rem) dei. Si ei i(n)
creatu(ra)(rum) laborat lingua sermo
ad tu(n)c ut no(n) i(n)ve(n)iat (qui)b(us) dig(n)e
laudet eas Cu(m) ad creato(re)m ve(n)it
q(ui)d aget. certe sermone deficie(n)te n(on)
restat nisi iubilatio nisi vox leti
cie vox gaudii vox gratulacio(n)is
et gratiaru(m) actio(n)is Et cu(m) talib(us) iste in
loco peregrinacio(n)is se occupabat o
Cantabiles m(ihi) erant iustificatio(n)es
tue. i(de)o ille sunt q(ui)b(us) ele(ct)i iustificati b(ene)
purificabu(n)tur et ordinabu(n)tur. ita q(uo)d
ei(us) m(em)oria delectabat illa que
su(n)t i(n) p(at)ria. no(n) solu(m) revolve(n)do ea
corde s(ed) et lauda(n)do ore et voce. (et)

et exp(ec)to actu(m) q(uo)d ad ordinato(re)m ho(min)is
ad d(eu)m req(ui)rit(ur) occupatio cu(m) h(ab)i(tu)s q(uae)
su(n)t p(at)rie celestis Tertio p(ri)ma q(ui)a ex
tali occupat(i)o(n)e s(ci)l(icet) laudatio dei. sic
ei d(icitu)r in ps(alm)o. dedisti h(er)editate(m) time(n)
tibus nome(n) tuu(m). dies s(upe)r dies an
nos addis g(e)n(er)atio(n)is (et) g(e)n(er)atio(n)is et s(e)q(uitu)r
sic psalmu(m) dica(m) nomi(n)i tuo in
s(e)c(u)l(u)m s(e)c(u)li (Secun)do (2)a q(ui)a ex h(ac) nomi(n)e ite(rum)
i(n)no(ta)tio(n)e cog(no)sci(mus) nos e(ss)e filios dei
p(at)ris ad h(er)editate(m) sua(m) possidenda(m)
adoptatos/ dicit ei aug(ustinus). s(upe)r eode(m)
v(er)bo. dedisti h(er)e(ditatem) t(ibi). no(n) tu(m). laborat
filii ut suscipiat pare(n)tu(m) suo(rum) he
reditate(m) q(ua)m(?) i(n) morte(m) successu(ri)
su(n)t (et) nos vero labora(mus) accip(er)e h(er)edita
te(m) ab illo p(at)re no(n) cu(m) morte(m) succe
da(mus). s(ed) ut cu(m) illo in p(ro)p(ri)a h(er)editate in
eternu(m) maneam(us). Tertio (3)a. q(ui)a ex tanto
g(ra)titudine talium cog(no)sci(mus) q(uo)d nos
misericordes (et) v(er)aces e(ss)e d(ebem)us i(n) p(ro)mi(ssis)
sic v(er)itas et m(isericord)ia in illa retributio(n)e
co(n)venie(n)t eterno p(at)ri. u(nde) aug(ustinus)
s(upe)r illo. m(isericordi)a(m) et v(er)itate(m) e(i)us q(ui)s re
quiret dicit. m(isericordi)a(m) d(icitu)r q(ui)a no(n) merita
n(ost)ra attendit deus s(ed) bonitate(m) sua(m)
ut nob(is) vita(m) et(er)na(m) p(ro)mitteret/ v(er)i
tas d(icitu)r q(ui)a no(n) fallit reddere q(uo)d pro
misit. (et) s(e)q(uitu)r Agnoscita(m) h(ic) et sociam(ur)
et q(uo)m(od)o deus nob(is) exhibuit m(isericordi)a(m)
sic m(isericordi)a(m) facia(mus) cu(m) egenos (et) mi(ser)os
et v(er)itate(m) no(n) peccando nec addicie(n)do
p(e)c(ca)t(u)m p(e)c(ca)to. Cu(m) (er)go ex h(ii)s q(uo)s (?) sius(?)
larg(ita)r ele(ct)is ip(su)m lauda(mus) iustificam(ur)
q(ui)a no(n) e(st) speciosa laus i(n) ore pecc(at)oris
Cu(m) illa gaudia cogitando ex cog(ita)
tio(n)e sc(ilicet) filiacio(n)is labora(mus) p(ro) adeptione
eo(rum). iteru(m) iustificam(ur) q(ui)a g(lo)rio(s)o(rum)
labo(rum) g(lo)riosus e(st) fructus Et q(uo)m volu(n)
t(as) in nob(is) fieri que i(n) p(at)re n(ost)ro re
p(er)imus. ite(rum) iustificam(ur) iux(ta) i(llu)d.

Cr iustus e iustifice adhuc · mi
sericordes em aptist ad consequi
du id qd e ex mra promissu · dt
em aug no e iustu ut ds te pse
ueritatez mpatis ponat v posits
est eos q retesserit apatis · iusta
id bti misericordes qm ipi mia to
sequent · Bqm vitates st dignz
est ut papiat id qd vitate est p
missuz · Iste dei hmor iustifica
tos decantabat efficatat mpegri
natoe sua · qz mombs istis no q
sua st s q ihu x reqrirebat · dicat
ei aug · multi qrut miaz et vi
tate dei mlibs diste · et cu dicite
nt vivit no illi s b / pdicat miaz
et vitate · pdicat eius laude et pe
nitate · ondt exsciptis quendaz
esse pciaz celeste · s ideo ut extra
li pdicatoe heant comoda b · et
ita qrut que sua st · et no qrunt
que st ihu x · i · ut ministrata vitas
prodesset mebs suis pabus ipe
mortuus est h aug · iste at dicat
tue iustifitatos · i · illoz occupo
exqbus fit iustifitatio · cantabiles
erat michi · i · eas decantabaz · no
qmo pp aliqd tpale sed ut michi
essent pficue ad prie assecutom
qmo fatiunt illi qui pseuerat in
bonis vsqz in finez · ergo sbdit in lo
co pegrinatois mee · q · d · no siste
dolhic · s ut pegrinus anhelando
ad priaz hec faciebaz · Circa or
dinatoe homis ad deu ex hs qi
pria eximt · videa si mens q st h
homo ad deu ordinatus possit ee
Circa qd aduitend · q soli illi or
dinati st ad dm q mombs sbdti
st deo · q no sbdita sibi dt aug pu
im st et distorti · illos at deo sbdi

tos esse dica q ex ombs q dei st que
rut · Ex qno az q creatura multo
no derogat ordinatoi hois ad dm
Rd q ut aug dt animo attieti cuctas
omes creature clant deus me fecit ·
et qmcq aim exspte delitat illius co
sidatio comapit creatoris bonitatez
nec cessat deus ante oculos mos
ponere opa sua ut videtes q possi
ame que n possim vide · q no du
pt consptai pnitate cordis mi h ie
ex creaturis yo cognosca dei pote
cia sbdi nate est q ora fecit exep
dez ppendi suaz bonitate cu nun
ti oz · q ora repleuit / exipis cogita
eius sapiaz quia regi et digi op e
q ora ordinauit · Respret yo ho ex
creatis locu suu q sic ora pp horez
creata st · sic ho pp solu deuz creat
est · sic q et se et ora in dm referre
dz · Ite qro an q tpalui hmndacia
no dissipat ordinatoz hois ad dm
Rd q sepe deus dat ea ut amaret
vnde aug enarratis illius dicat · hec
omia ad vita etnaz ptinet · Sicei
dicat q e terrena prosperitas · et nuoz
cu sanis su pturnez · cu hundat
ora qbus vivi · cu incolumitas
mia seruat · cu fites large proue
niut · cu sol lucet et pluuia pluit
qmsqs exinde no laudat dm · in
gratus est · Aliqs ei q h terrena
io no dca st ora · Ei st v Confitei
dno in cithara et volt q tc homo
in hmndacia ad dm ordinatoz h
qn credit ea adeo prouenire · dt
em · a forte alter ea dare cogita
dus est q dant et malis · Secu
do qn deu laudat exinde · dicat ei
qmsqs exinde deu no laudat in
gratus est · Tcio qn exhs spem

concupit de maioribus adipiscendis
dicit ei · inde magis sciat quod seruet
bonis cui omnia quanta donet mali
et punitas quod madiusis hoc amit-
teret ordinatorem ad deum · quia ut idem
dicit licet ex parte fragilitatis huma-
ne dolores languores pressure tribu-
lationes temptationes dampna et paupta-
tes sint · tamen homo tenetur ordinatorem
mihi quem credens quod hoc ex diuina gub-
natione prouenerit et ex regimine eius
sapientie que attingit a fine ad finem forti-
ter et disponit omnia suauiter laudat
deum · Unde iob et in pressuris constitutus
dixit ¶ Sit nomen domini benedictum ¶ Ex
quo elicitur quod melius potest in tempore ordinare
hominis ad deum sine voluntate ipsius co-
quia si habundat terrena gratias agit illi
qui dedit ¶ Si vero habundat aduersa
laudat illum qui permisit exemplis sacris
ut dicit aug. quia ille qui dedit ablator
non est · licet ablata sint que dedit
¶ Et si sic est de visitatorum infectorum quod ho
in hominibus qualitercumque eueniant
ordinatur ad deum potest esse ¶ Tercio de
sinceris sensibus unde sit aduenit
domini timoris dicit aug. ¶ Tu times
timendo noli mala facere et adisces
amare et non facere · quia et si pena de-
terret tamen iusticia habet formam suam
que suos attendit amatores · ¶ Si
vero inmissum est domini sapientie dicit aug.
inuida tibi ut eius pulcritudinem in-
tueri possis · ipsa est ei qua suos ama-
tores componit moribus ad tantum ut
non curent displicere aliis in quo se
sciunt sapientie diuine complacere · ¶ Et post
aug. exponit de amatoribus lubricis ·
quia illos componit lubricus amor ¶ Illa
non curant in quibuscumque et grauibus
hominibus displicere dummodo feminis quibus

amant placere possint ¶ Ex quo illi non
curant reprehensores veritates ut sit
formosis fallaces nos multo rebus
magnis placere sapientie dei in illo modo
debemus iniustos curare in eos
res qui non habent oculos quibus videant
quod amamus ¶ Ex quibus est quod non
omnis homo potest percipere in canticum
dei iustificationum quod dicit aug. expo-
nendo istud Cantate ei canticum nouum · non
pertinet canticum nouum ad veteres homines
non ideo dicitur nisi homines noui reno-
uati per gratiam ex vetustate et iam per-
tinentes ad nouum testamentum cuius promis-
sum est regnum celorum · et ideo iste dicit
in mihi sit innouato dei iustifica-
tionis · i. aduersa et prospera · naturalia
et gratuita magis iustificatio co-
fiunt · erant cantabiles non canta-
bam illas male ut deum auditorem
offenderem · non sic ut hunc artificis sum-
mo quia hanc perfectissime scit musi-
cam displicerem · dicit ei aug. quod inte-
in peritus non cognoscit artifice
reprehendit · bene ergo cantabam
dicit aug. quia non querebam voces
et sillabas magnibus delectare deus
quia hoc sentire perfectum est · sed utebar
vocibus et sillabis ut expertis pos-
sem intelligere illa que verbis non pos-
sum explicare ¶ Cantare ergo dei ius-
tificationes secundum aug. non est aliud nisi
ex verbis et vocabulis cantici feruore
impleri et leticia tanta que verbis
non possit exprimi ¶ Unde ergo ita quod
premissis ponitur hic prima conclusio ·
quintam volens esse ad deum ordinatus
necesse habet cum omnibus suis deo esse
vnitus · dicit ei aug. sic illo · quis
fuis tam infortunatus domine quicumque vel
domino ita fuis esse ut ad illum stet

ut ad illū suaz fortitu custodi-
at ut ei cohēat ut epirpo tanq̄ cera
signet ex anulo ut ei affixus hē-
at p ymaginē eius ut ei adhēndo
custodiat silitudinē eius ad q̄
factus ē· ille ē totus in ipm ordi-
natus· Ex quo az q̄ deus cū sit us do-
mus spē venerand q̄ deo spē in-
hēnd ut dr probo coctionis· et q̄a
nō inhet ḡ nisi in donis· ig sp in
talib est venerandus· et io dr ppha
repleat os meū laude tua ut cā-
tem glam tuā tota die mag
tuaz· aug exponit tota die· i· sine
intermissione· et alibi· in te cā-
tatio mea semp· vō q̄ antequā
esse fecisti· cū essem salute dedi-
sti· vnde id· in te co firmat sū ex
vtero de ventre mris mee tu es
ptector meus/ protector sane q̄
cū peccassez remisisti· cū co ipsū
esse adiuuisti· cū pseuerasse co-
nasti et qō spes mea a iuuentute
mea et vsq3 in senecta et senium
deus ne derelinquas me· ¶ Ex
quo hē q̄ ea que sūt diuina sp sūt in
memoriaz reducenda· q̄ nō posset
sine actuali memoria venerari· ?
de semp q̄ et in bonis et in malis
in bonis que facit· in malis que
patimur· q̄ ut aug dicit ex do-
nis dei in bonis que facit· placet
nob deus· et in malis que pati
nō displicet nobis deus· Et q̄ ad
hēndiz intima memoria diuina
vz cant· io dr· ps cantabiles m̄
erāt iustificatiōes tue· vnde dt amb
que bene tene· i· memorit cantā
et que cātant melius adhērent nr̄is
sensib· et sic· ut expelletur et elimi-
naretur obliuio a domo scā sua· cā-

tores s veteris salōn cōstituit
quā toto spū acquireret de cogitaci-
ōi morā intenderet· ¶ Vbi aduertend

Cantus valet ad multa etc.

q̄ cantus valz ad multa· pmo va-
let ad imprimend memoria id qd cant
vnde dt amb nō psuctore tn isca
cantata sūt ea que legim· s3 ? cū
abest codex in amb ex nobisipis
cibos spūales capit· Scdō vz ad ru-
minand ea que memorie imprimunt
? ideo amb h3 adducit de illis aiali-
b que cibū ruminat et in lege mū-
da esse dicit· ? dicat· ita et nos de
nr̄e memorie thezauro de interior-
ib mris ruminand nobis pabuluz
spūale pmam· ypm cantica
psalmi dei iustificatiōes sūt mē cā-
tilene· psallam spū psallam
et mēte ne sic obliti fuerit vīte ne-
cessitatis dicat vinculaz mēm ab-
iecisti sermones meos p te· Tercio
vz ad delectand in bonis spūalib
vnde ppha· put h3 allegat amb
ut pphareret psalti iubebat psallere
vōz dat· vt suaui inuitata dulcedine
spūal grā infudet· Quarto valz ad
gaudend· vnde in ps exultabūt la-
bra mea cū cantauero tibi et aīa mā
quā redemisti· Vnde ? in domo pa-
tris filii recuperantis audita ē sim-
phonia· dt amb qua fideles audien-
tes delectabant et audiebāt et sdt
amb dulcis cantilena q̄ cor eius se-
minat et mēte animaz confirmat·
Quinto valz ad sermonend tedia vn
glosa dt sr illo exultabūt labia me-
dicit h3 cantus leuat labores ? tedi-
a tollit· ? amb dt q cantat vacuus
est et diuersaz curaz cogitatiōs
relegat ? se nō solū corporis voce s3
? mētis viuacitate demulcet· nō

tamquam mestus inopia et sollicitu
dine sed tamquam liber ab omnibus corpa
lium affectibus passionum. Hinc quod boe(tius)
primo musice dicit cantus ebetatem
et furiam tollit. molestiam corporis
et mentis perturbationem mitigat. et omnem
etatem delectat. Recepto vero ad eccle
siam alios dicit ei gregorius omnes et cetera. super
eze. per cantum et psalmodiam provocatur
spiritus prophetie compunctionis et devoti
onis et patet iter deo ut veniat ad
cor audientium. Unde et dicitur non est de
dignatus dicere Cantavimus vobis et non
saltastis Cantavit dominus in evan
geliis deliciorum et debimus mentem
in dei attollere quod quia non fecerit ecclesia
tam reprehendit. et per istas causas
et si que alie sunt prophete dicunt iustifi
cationes id est divina iudicia quod nullus
potest arguere et magis iustificat deus
erant cantabiles id est extantia et eo
rum promulgatione delectabiles quasi dicat licet
pro peccatoribus desinebam extra compassione
tamen in iudiciis tuis delectabar
ex eorum summa equitate. vel sicut
glossa exponit iustificationes tue
id est sacre scripture que iustificant docendo
suadendo iustitiam et iniustitiam
prohibendo erant michi cantabiles
id est delectabiles audiendo eorum expo
sitiones et predicationes. Vel iustificationes
possunt dici proprie psalmi et cantica
que proclamant deum esse iustum et
iterum iustum quia iustum in premiando
iustum in dampnando iustum in prosperis
iustum in adversis. erant cantabiles
per rationes supradictas ¶ Et ex istis
habetur quod non omnia corporalia sunt ordina
tis in divinis obtinenda quia et in lau
dibus dei resonat vox laudis vi
in ... vox letitie et exultationis

in tabernaculis iustorum. et ambo hec
adducit quia dum percutiendo cytharam
a saul effugabat demonium et psal
lendo coram archa dei et cantando in
organis iustificatus est et michol
filia saul que eum reprehendit sterili
tate est dampnata ¶ Nonam videndum
est de ordinatione hominis ad proximum
quia non potest esse quis ordinatus ad
deum et remanere inordinatus ad p
roximum. ex eo quod ex ordinatione ad
deum emanat ordinatio ad proximum
et ex inordinatione ad proximum oritur
inordinatio ad deum. iiii Regum mandatum
habemus a deo ut qui diligit deum dili
gat et fratrem suum Et qui non diligit
proximum quem videt deum quem non videt quo
modo potest diligere. Relatio vero hec ordi
natio ad proximum consistit in iu
stitia que est fundamentum omnium statuum
que est linea inobliquabilis omnium
relationum que est regula morum et ac
tionum omnium personarum inculpate
in mundo hic vivere volentium et quia
valde multi sunt status. multe sunt
hominum ad invicem relationes et varie
sunt secundum hec tantum hominis actiones ideo ordinationem
hominis ad quemlibet aliud exprimit plu
raliter dicens iustificationes Est autem secundum
Symonem de Cassia diligere scilicet
in natura repudiatam ob culpam ¶ Ex
quo elicitur quod dilectionem exhibere iustitie
est quia qui non diligit iniustus est quia
manet in morte. Secundo dilectionem
reddere secundum virtutem iustitie necesse est quia
et ethnici et publicani diligentes
se diligunt. Et Sapientia dicit. diligen
tes me diligo. Tertio mutuam a(mi)ci
tie dilectionem repetere continet in se ad p
roximos ordinationem quia qui vult ab
omnibus diligi vult cum omnibus esse in comune

dilac̄o ei q̄st3 cōponit cū q̄nos3 ut
dicat aug̃ ¶ Ex p̄mis h̄z q̄ ad ordi
nac̄o3 q̄no ad proximos req̄rit̃
oīm vnicū ac̄e reformac̄o · p̄mo
rōnis ne de proximo malū inq̄ui
rat q̄ↄ ōmidēdo proximos eoꝝ a
consorc̄o bonoꝝ q̄ↄ ↄponēdo eos ē
societate iniq̄uoꝝ · q̄ↄ rōnando
aliq̄ malū ep̄alio Scdō memorie
ne obliuisc̄et̃ bonoꝝ proximi ad
retribuc̄o3 et recordaret̃ maloꝝ ad
vindicac̄o3 Tercio cōcupiscibilis
ne odiret s3 etiā si adesset tū odire
di diliget̃ iuxta il°. diligite inimicos
vr̄os zc̄ · hiis naq3 vnib9 ordinatis
tollit̃ p̄sūpc̄o suspic̄o iudiciū
q̄d3 prohibit3 q̄d posset v̄sari in
aīo · Et q̄ h' regl'ai ē valde diffici
le et iō graue est nō peccare con̄
proximū v̄bo siue s̄mone · q̄ ut
aug̃ dicit · et sc̄ homo peccat cū
v̄bis inptinētib9 petit publicū
q̄ↄ cū pertinēcia abscōdit silenc̄o
q̄d in detraccione cōmittit̃ q̄ sit
cū hō tacet proximi inīta et p
rūpit nulla que ad suā n̄ perti
nent honestate · Et3 grauius ē
nō peccare contra eū concupiscē
ciarius que ibi prohibet̃ nō concu
pisces vxorem proximi tui · Et3
grauissimū in cōcupiscē oculoru3
q̄ prohibet̃ cū d̄r nō cōcupisces re3
proximi tui · s3 q̄ res proximi in
maior' n̄titē occurrit desc̄dande
q̄m eius vxor ¶ Hiis ita deductis
ponit̃ h' q̄dō scd̄ā · licet multe sint
hoīm ad inuicē relacōes · tū ordinā
cōs oīm ep̄dīna lege p̄nt h̄ri · p̄a. ps
p3 q̄ ē relacio parentū ad filios · dt
ei ap̄ls q̄ p̄ntes thesaurisāt filiis
Scd̄o p3 q̄ ex lege n̄e p̄ntes p̄rest̃

filiis rō q̄ hn̄t sollicitudinē de eis
Scd̄ā relacio ē dn̄oꝝ ad seruos iux̃ il°
ipos in s̄ti hoīes s̄t capitā mā ep̄a p3
q̄ dn̄i h̄nt coh̄ercōe3 in suos iux̃ il°.
nā et ego sū homo h̄ns s̄b p̄tate mā
milites dico hnic veni et venit zc̄ ·
Tercia relacō ē cōiugū ad inuicē
iuxta il°. h' inīc os ex ossib9 meis et
caro de carne mea Ex q̄no p3 q̄ vi
h̄nt in vxorib9 d̄nac̄o3 iux̃ il° ad vi
rū eīt cōmissio tua et s̄b eius p̄tā
te eris Certa ē oīm ī inuicē cōm
cīa q̄ in dn̄ob9 p̄ceptis n̄e s̄ndat̃
v3 nō facias alij q̄d t̃ nō vis fieri et
itez · fac alij q̄d t̃ vis fieri q̄ cīcica
est in cont̃ passis nō latēs eadem
volūtas Et ex istis a3 vitās p̄tis cō
c̄lōnis · Sut̃ etiā3 alie diuerse s̄bor
dinac̄ōs hoīm ut p3 ex s̄bordinac̄ōe
sciāꝝ ex s̄bordinac̄ōe diuisāꝝ acciū
ex s̄bordinac̄ōe diuisāꝝ superioritatū
ex s̄b ordināc̄ōe diuisāꝝ p̄fessionū · et
ex variabilitate diuisoꝝ accidēciu3
s3 que q̄ua3 accidet in hoīb9 diuisi
respc̄ib3 ¶ Scd̄ā ps rōcīois dicit q̄
ordinac̄ōs oīm relacionū ep̄dīna
lege h̄rī p̄nt · p3 p̄mo de relac̄ōe p̄n
tū3 ad filios q̄ illa h̄z ex illo p̄cepto
honora prē3 et m̄rē3 · sic ei p̄cipit̃ hōr
filiis · sic p̄ntib9 amor · et ne filios p
uocaret̃ ad malū · Nocōis q̄ↄ q̄ or
dinac̄o p̄ntu3 ad filios in hiis p̄ncī
p̄ncipalit̃ consistit / p̄mo q̄ eos pl9
amet̃ q̄ alios hoīes licet in eis
sit nā filis Racō q̄ mlt̄ q̄ p̄r ad fili
u3 refert̃ et eg9 eīt amoris actus
sp̄aliōr et exhibic̄o q̄ nō fiet msi
sp̄alis n̄titās in illa3 relacōne3
s̄cīnciaret q̄na3 cōmunitas ne fa
cere nō p̄t · Scd̄o q̄ plus amet̃ ieis
q̄ s̄t hoīes q̄ q̄ s̄t eoꝝ filij rō q̄ et

adhuc cum infantes sunt eos nutriunt ut
ad etatem venientes fiant rationabiles
si ante non habent rationem quia fulgerent
ut homines dolent quia ab eis natus
est/ dicitur ei prover. xvij. dolor patris filius
patris et ita matris que genuit eum et
quia tamen in filiis considerant primo quod
sunt homines quod habent solum ex anima rationa
li imaginem que est dei ymago. Secundo quod
sunt filii quod habent ex traductione [illegible]
Tertio quod sunt christiani quod provenit ex
fide sacramentali. ideo parentes tenen
tur servare in filiis plus dei yma
ginem quam propriam tum quia plus est quod
sunt homines et ita facti ad ymagi
nem dei quam quod sunt eorum filii. et ita ex
consequenti eorum similitudinem habentes et
plus tenentur conservare eorum christianitatem
que consistit in moribus fidei que
suscepta pre gentibus et maxime ob
ligati sunt eos hortari verbis exemplis
et convenientibus terminis ut insi
stant pro assecutione ultimi finis
¶ Ex quo patet primo quod parentes debent
filios a malo reddere cautos. et
ideo filiis tenentur bonas uxores
procurare et filiabus viros iustos
ne unius alterius consortio a cul
tu dei seducatur aut quovismodo
maculetur. de quo preceptum ponitur
deutero. xvij. tenentur premunire eos a
qualibet arte aut sciencia que seducere
possent ne sequerentur viam bonam
Secundo quod debent in christiana commissa
tione reddere expertos quia et si expe
dit hominum doctrinam fieri in commissa
tione hominum tamen placita commis
satio hominum non placet altissimo
nisi eam fides principiet moveret
et finiret quia omnia opera altissimi sunt
in fide. unde Tobias docuit filium

suum ut nulli consentiret peccato et ne
pretermitteret precepta dei sui. Tertio
obligati sunt diligentissime filiis
divina beneficia ad memoriam redu
cere ut tota spes filiorum esset in omnium
creatore iuxta illud quanta mandavit
patribus et quod sequitur et manda
ta eius exquirant et ut per exemplum bene
dictione quam ysaac dedit filio suo
dilecto et reprobo/ parentes suos fi
lios tenentur ducere ad virtutis altitudinem
delinquentes autem debent punire. Et Iacob
benedicens xij. filios docuit eos bo
nos mores et arguebat perversos
et cum delictis. ¶ Quartam ad ordinationem do
minorum ad suos et regentium ad sub
iectos quia ut dicitur sapientie vi. data est
potestas a deo et virtus ab altissimo
qui est magister regni illius et legis eius
et voluntatis eius/ et eorum ordina
tio ad subiectos consistit in hiis
primo ut temporale regimen disponat
propter eternum regnum et ut iudicia
fiant ad eruditionem eterni iudicii et
ideo quia ad illum finem debent regi propter quem
a deo creati sunt. Secundo ut eorum metu
compescatur malorum audacia et no
cendi facultas et ideo quia omnes sic
possit impune bene agere et tuta
sit innocentia inter homines. Tertio
ut iustitiam dei ministraret secundum volun
tatem dei ut sicut deus iustus est et
iustitias diligit/ ipsi etiam iusti sint
et iustitiam diligant quod tunc fit cum ea
faciunt ex amore iustitie ¶ Ex quo
sequitur quod lex dei presidentibus ira in pluribus
quia cum iustitiam faciunt ex livore vi
dicte eam non faciunt ex amore iu
stitie. propter quod dicitur. non occides. vult
enim deus in tranquillitate animi et in hu
militate cordis et in compassione

omnia iudicum· Scdo lex dei a iudi
cibus abscidit delectacoz luxurie
q̄ nulla euitat iustum iudicium vt pz
de senib9 rev zuzanne· daniel
xiij· vnde dicit ppl'or phibz hre
plures uxores ne eu feminatus
veritate discerne negat· Tercio
nō competit diuinantib9 ardor a
naitie q̄ iste excecat oclos sapi
entum Nec putādo ut dicit Sy
mon de Cassia q̄ lz vicia ro phi
bet lex diuina q̄ iustum opus ab hoīe
iniusto fieri nō pt q̄r opus iniustuz
excaute ont' que vitio nō am
putat'· s̄ro ut etiaz sinceti fiet
bonitorum ¶ Et q̄ diximus de
ordinacōe q̄ debet coniugibus
Coniugium mari accepit ab ad
iutorio / postea institutum ē ad ppa
gacōz / s̄ in noua lege addita ē
ei castitas cū apl's dt vnusquisq̄
qz vxoz ppt fornicacōz heat sz e
uitando· hec ē ad cō suadaz casti
tatem zuō illaz virginitatis qua
uaz incorrupcione anteferet sed
inferiorez / Exemplo pz primo q̄ con
iuges pnt esse casti· vn aug' ii
preferet celibatum iohis coniugio
abrahe qd' nō ē ppt aliud q̄r caste
abrahaz exercebat id / Scdo pz q̄
actus coniugij pnt esse vtuosi
Si ei pnt coniuges ee casti· et ec
oz actus pnt ee vtuosi· ex eo cas
titas ē vtus· et pz· pnt ei procede
ex iusticia vt cū vnus alteri red
dit debitum / pnt procede ex obedia
sic ppha iussu dei accessit ad pphe
tissaz et cōcepit· et abrahaz ius
su Sare accessit ad agar que
putat' fuisse locuta spu sco / pos
sunt procedere ex fide ut si cōcuit

ppt prolez ad dilatacōz fidei et cul
tus diuini / pnt procede ex cāu insspec
cione et in vim medicine vt si vir
cōsideracit mulieź exardescēte q̄r
pudoz hec nō petit et exigit debitum
ad fornicacōz vxoris euitād' zc̄
Exemplo pz tercio· q̄ proles coniugū
et si nō stat cū incorrupcōe corpis
stat tn̄ cū incorrupcōe mētis· stat
enī scōs homines generare vtpz de
elchana et anna vtpz de elisabz
et zacharia vtz de ioachim z an
na· vnde et apls dicens de virgine
Si virgo nubat nō peccat / Ex q° pz
q̄ coniugium tr ē ordinatum q̄r coni
ges viuūt sine pruritu libidine
sine decore virtutis aspirantes ad
retribucōz eterne btitudinis q̄r cō
iugium ab initio ordinatum ē ad
fruicōz btitudine etna ¶ Sz de
ordinacōe int' omes cōsuada Sy
mon de Cassia ponit ista reglaz
Quicq̄z volunt ordinate viue as
pite debent ad identitate nē ad
cōformitatez ymaginis ad veritatez
fidei ad retribucōz et actos illi / s̄ cō
q̄r ex cōsideracōne primoz accipit' vi
uendi cōmunitas et initiat' equal
s̄ ex se accidēb9 generat' caritas / Et
adhuc fiat consideracō pntis incō
latus de q° no scōr in loco peregrinato
nis mee / Illaz pphe erat iustificati
tiones q̄ erat iustus et iuste versa
bat' int' homines erat caritabiles· i·
suaues et delectabiles q̄r peregrinis e
rat incta / Ex q° pz q̄ maiorsa diuisis
ex hoz incōsideracōe procedit / qm ei
hō nō considat se esse incolaz stati
cōtra proximum insurgit / vn illi qui
primo incepert ciuitates edificare
esset in h' mūdo cives· z ceperit bella

erga proximos gerere. Secundo elicitur
quod consideratio et in consideratio istius
facit diversitatem in hominibus exemplum ei quod
aliquis facit se esse hospitem et adve
nam in mundo respicit deum corde ore
et corde perfecto honorat sine fraude.
Ille autem qui putat se esse civem presenti
est ait et in moribus perversus ut patet de
abel et Caym et de yozeph et fratribus
eius. Tertio secundo quod hec duo genera
hominum in unum non conveniunt in ex
timatione quia hiis que ea que in mundo sunt sequitur
vita iustis quasi ludibrium et iu
stis vita mundanorum stultitia est unde
augustinus tractatu 1o tanquam prodigium
factus sum multis dicit qui factus sum prodi
gium tempore fidei tempore gemitus tempore humi
litatis tempore doloris tempore infirmitatis
unde insultant mihi quia me putant pro
digium quia credo quod non video illi beati
exultant in potu in rapinis in lu
xuriis et ego ambulo vias difficilem
contempnens ea que prima sunt et etiam
timens prospera seculi nec alicubi secu
rus sum nisi in promissionibus dei. hec
ille. Ulterius primus sub secundum hec quod tria
mentes iustos convenit cives et dome
sticos dei esse unde non vult apostolus ut
ambulant dicit nos in domo dei et insti
de devotione advenas esse et peregri
nos sed cives sanctorum et domesticos dei
dicit enim non estis advene et peregrini
sed cives sanctorum et domestici dei sup
edificati supra fundamentum etc. Et
christus Iohannis xv dicit vos servos sed
amicos quia omnia que audivi a patre
meo nota feci vobis. Tertio
secundo quod domesticus dei exul est in mundi
hoc est ambulans hec et tota quia qui est conver
satione celestis peregrinus est terrenus
et hoc etiam modo procedit apostolus

quod exprimens illos quorum deus venter
est et gloria in confusione eorum qui terrena
sapiunt dicit nostra autem conversatio
est in celis. Ergo elicitur quod homo e
odem tempore sub utroque istorum esse non
potest quia sicut nemo potest duobus dominis
servire ita nemo quaerens in mun
danis potest in celestibus delectari quia hec
se non compatiuntur mutuo exemplum de re
gulis secundum Hieronymus contra iovinianum quia ego non
contempnere quecumque vult dominus in
here et ita iste dicit se delectatum in
dominis iustificationibus quia erat in
terrena peregrinus. Certa solum isti in om
nibus delectantur qui abstinent a carna
libus desideriis que militant adver
sus animam Petri 2o ii quia carnalia de
sideria proposita sunt sanctus iste cantores
et cantatrices i. delicias filiorum hominum
Sed tamen in omnibus talibus est vani
tas et afflictio spiritus. Et exemplo hoc pa
tere potest quam sit magna delectatio
in dominis iustificationibus ergo etiam
ibi sunt cantabiles ubi non est nisi vani
tas labor et afflictio spiritus. Et quo
illam cantabilitatem nulla potest suitas
sic corpus incipere unde sequitur

M

emor fui nocte nominis tui domine
et custodivi legem tuam. Pro
pheta dixit se fuisse consolatum ex
iustificatione hec etiam declarat quod ab
hac consolatione non desistit die
ac nocte quia dum nominis tui iusti
ficationes decantabat dicit se memorem
esse quod fuit in consolatione continua
etc. Quid ei consolatio proficeret si ea
finaliter merror occuparet quia ad
modum scriptum est extrema gaudii luc
tus occupat. Unde sic Gravius propheta
habuit consolationem exemplum quod exiens peregrinus
penas evasit que sunt dominas iusti

sitacōes que debent̄ in nidi cuib9
h̄ iaz ondit cū illius euasionis
fuisse hāc qz in nocte ad iustitatis
custodiuit legez dei· qz ei nolētez
pati insultū seculo h̄ nō frangi ab
exerutōe mandatoꝝ ad quod aduer
so iuxta id̄ ꝓpter te sustinui obrobiū
operuit confusio faciez meaz vel
sic Supius letatus est. ꝓpha de p
fectibus ꝓꝓeris ex cō solōne· h̄ iaz
eosdez profectus describit ex adiu
stitie valde eni proficiebat qm
nocte ad iustitatis nomē dn̄i
hēns in memoria a sua lege nō re
cedebat / vel sic ut glosa cōtinuat
Supius posita ē tertia cā cōsolōis
vz lectio et meditatio sc̄ptura
h̄ describ̄ qrta vz p notacō in ōrō
ne deuota qz s̄ bernard̄ sepe hō
orando inuenit qd̄ legē et medi
tando nō inuenit vn̄ multi le
giūr ex orōnibus deuotis in cog
tione dn̄oꝝ profecisse / vl sic ut
cōtinuat amb̄ Supius ꝓpha ont
quare in sinis ꝓpositis nullus fra
gebat̄ defectionib̄ et tedns· h̄ iaz
describit sp̄ale uistoꝝ ꝓpositū dt
ei supest ꝓpositū viri iusti qm oī
tpe circa dei laudes dz ee intent
nō solū die s̄ etiaz nocte· et go d̄
memor fui nocte z c̄· ¶ et mo qō
h̄ pro declaratōne lr̄e / vtrū nocturna
dei memoria proficiat ad adiple
da legis mādata / q̄ qō sit cā az ex
h̄ versu in quo ꝓpha ex memoria
dn̄i nomīs in nocte dicat se legē
dei custodiuisse et pro rōne qz
nō hrē impedimētū in cogitōne
dn̄oꝝ proficit ad impletōz legis
vnaz ignorantia illoꝝ nō solum
pit negliaz s̄ cōtēptū et trā

gressioz prout h̄ ipim de se fatetur
aplus / modo nox dicit quietez ab
impedimentis ut vr̄ velle amb̄
et p̄ gn̄s qō vera ¶ In oppositū
nox et dies s̄t tp̄is vicissitudines
iuxta illud diuisit lucē a tenebris
et vocauit lucē diem et tēbras no
ctez / modo certū ē q̄ ille vicissitudi
nes nō cooperant̄ aliq̄d ad legis vicis
situdinez impletōz ex quo nō s̄t id
quo lex implet̄· s̄ illud in quo debz
impleri et p̄ gn̄s qō fl̄a· et si nox
ꝑsiteret quo ad h̄ tp̄s dies obesset
qz dies et nox s̄t opposita· modo op
positorū opposita s̄t effectus ¶ et
diuid̄ lr̄a primo in duas ptes primo
ei ondit q̄ dn̄i az memoriaz hūit
in aduersis / 2o ondit vnde s̄ h̄ venit
i· h̄ sc̄a ē mihi· prima ps h̄t qua
ptes· primo ei describ̄ memorie te
nacitas cū dt· memor fui· 2o me
morie hmōi intitas qz nocte· 3o
illius q̄ memorabat̄ excellēcia
et dignitas qz nomīs tui d· qrto
ex h̄ sequens vtilitas cū cōtinuo
custodiui legē tuā ¶ Dic go me
mor fui / notat vt vltima qōne
de potencia dei q̄ solus deus ē simplē
supra tp̄us qz solus ipē simplx nō
h̄t mēsuaz nō h̄t prius neq̄ postius
omnia eni in vno suo esse intelligit
et nō vadit ex vno in aliud· s̄ omnia
alia s̄t tp̄i sbiecta / angeli qz mu
tant̄ vniū ei cognoscit ex alio et
illi qui sruūt nob̄ motibus diūs
mouentur et mutant̄ p multas
expienrias et successiones· n̄ tam
ita tp̄i s̄t sbiecta ut illa que s̄t sb
sole· 3o eccles̄ in d̄· oīa que sub so
le sunt tp̄a hēnt et suis spacijs trā
seunt / v glosa sbē spuales nec lo

co nec tempe cotinent'. s3 que sb' so
le st' et intra tpus omia contrariis
is agitant' et int' se mcis ppetu
um. Ex quo eciam et si deus tpi
subiectus non est tn diuisa opa
facit tpib' distinctis Ro q2 liber e
mo pibus suis et ipe ea volitaria
et dilatoria facit quitq vult & qn
vult et qmo vult q2 sua volitas e
iustissimis rōnib' repleta Gēda
racio q2 deus facit opa sua s3 capa
citatez rē. vnde videt' q3 ds quasi
alia fecisset sb' lege nature. alia
sb' lege moysi et aia sb' lege ewan
gelii. et tn in deo nulla mutacō
est nec diuisitas iuxta i°. tu aute
idez ipe es. s3 mutacio fiebat i ho
ibus. s3 ei q3 homines fiebat magis
carnales s3 h' carnalia eis pcipie
bant'. s3 q3 erat duriores. s3 h' eis g
uiores pene addebat'. s3 q3 erant
spiales sic eis altiora iniuge
bant' et sic lex lege s3 hoim condicō
z sequebat'. Ex quo q3 hoies tpi
subiecti st' Ro q2 multiplr' variat'
et etiaz sua omnia nō successiue
et nō simul pficiunt vnde ectis in
dicit' varia tpa s3 varia homo o
pera. d2 ei ibi tempus nascendi
et tpus moriendi. et si homo agn
nascendo morit' attn illa distincta
sunt q2 mori nō posset nisi pius
nasceret'. d2 ibi tpus plantandi
et tpus euellendi qd' plantatū e
vnde et ieremie dictuz e' vt euellas
pdas destruas edifices et plates
d2 ibi. tempus occidendi et tpus
sanandi q2 qn occidebat' in egip
to edncti ex eo sanabant'. dicit'
tpus destruendi et tpus edifica
di q2 qd' Nabuchodonosor des

truxit. darius et cyrus reparaunt
et de multis aliis variacōnibus
Gl'o d2 ibidez. Ex quo q3 hō suis opi
bus distinctis ht' tpa depntata &
distincta tpus ei scindendi et tps
consuendi et tpus tacendi & tpus
loquendi. et tps dilectōnis & tps
odii q2 illi qui sb'deo vxores dile
xerunt ut gloza dicit tpe mar
tirii eas odiebant et in ps dicit'
exibit homo ad opus suū et ad
opacōz suaz vsq3 ad vesperaz
q. d. in die sua opa exercebit et
de nocte hebit quietez. Certis de
qbusdaz aialibus que de die qe
scūt et de nocte b' estaz q'runt ut
de auibus illis quaz visuz nox
illumiat et lux cecat. vnde de noc
te d2 in ps. in ipa ptransibūt
omis bestie silue et qd' s2 Ratio
tui d'e autez q3 homo licet heat
successiōz in omnib' suis opibus
q2 sil' et sel' non pt' multas inte
dere attn cōtinuus d2 esse sine
omi intrupcōe in hīs que st' sa
lutis sue. Ex quo pz q3 occupacō
multoz nō arguit instabilita
tez hoīs vnde dan iiii d2. sep
tez tpa mutabūr inte q2 qm
diu homo e' in hac vita p septez
mutat' tpa q2 ab opibus septē
pctōz ad opa septez v'tutuz &
imo sancta mutacōne ad vitaz
v'tuositaz que e' acceptabilis dnō
mill' hoim ut dicit Bnardus
in vno statu diu stare pmitti'
vnde et illa aialia v' erāt spus
impetus illuc gradiebāt' nec
reuertebant'. Et vniquiqz ibat
ante faciez suaz. et tamē non
est instabilitas sed magis con

trinitas unde si homo ab audi-
tione divina ubi vadit ad consideratio-
nem casus sui non interrupit quia ex verbo
quod peccatum amiciat ista consideratio
casus. Statim ei considerat quod
peccatum amisit quia celum. quod incurrit
quia infernum quod offendit quia deum.
Sic etiam si homo vadit a conside-
ratione casus ad primus evasionem non
stat prestito sed procedit quia ex inde de-
venit ad contritionem quia habet tamen sed ordi-
nem complecti. Compunctionem videlicet
detestationem peccati perfecta et firmum
propositum abstinendi a recidivo
peccati. Similiter si ex evasione tam
procedit ad primus punitionem non qui-
escit sed progreditur quia sic vadit a contri-
tione ad confessionem que habet tamen inse
habet scilicet fidelitatem integritatem sui ipsius
et non aliorum accusationem. Eodem modo
si vadit quis ad confessionem ut per-
fectum domino deo exhiberet servitutem
non retrogreditur sed procedit ut pro
suis peccatis condignam exhibeat satis-
factionem que fit afflictione corporis
prima elevatione mentis per
orationes et proximi relevatione per
elemosinam. hec sunt duodecim hore
diei in quibus operari oportet. ¶ Ex quo ar-
ex quo nunc est tempus acceptabile et
dies salutis in illo modo est hora ociandi
dicit enim dominus. dum dies est operamini
quia venit nox in qua operari non
licebit. unde apostolus quod dum tempus habemus
operemur bonum ad omnes maxime
autem ad domesticos fidei. et Gal.
quod dum potest tua manus aliquid facere
instanter operare quia nec ratio nec scientia
nec opus est apud inferos quo tu
properas. ¶ Ex quo elicit ex quo
tempus futurum est in quo non
licebit operari valde in bonis operibus

est festinandum. scilicet quia tempus futuri premium
et futuri supplicii sunt illa tamen in quibus
nullus poterit aliquid mereri. dicit enim
apoc. x. iuravit angelus quod post in
dicium tempus non erit scilicet ad me-
rendum vel demerendum. et tempus dicit tempus
eorum in seculo scilicet electorum et reproborum
quia ibi reprobi in supplicium eternum
iusti autem in vitam eternam. Cum ergo
tempore illo veniente nichil potuimus
accumulare ideo nunc festinemus
quare vita scilicet cursus dicit ... illud. Sic currite ut comprehendatis
et propterea illos beatificat qui esuriunt iu-
sticiam. et apostolus. dicit non deficiamus a
seminatione quia tempore suo metemus
non deficientes. Similiter tempus quo
homo incidit in culpam mortalem
et tempus quo exit ab hac vita sunt tali-
a tempora quia quamdiu homo peccat in ea
non potest operari meritorie. Ratio ei
potest actor mala facit bonos facere
et ergo quando homo est in gratia et sol scilicet ...
iusticie exeat ad opus suum quia vi-
delicet lux est ociosa esse non potest
quia magna operatur si est. Et apostolus
aspiciendo ad tempus presentis vite quod
est valde fructuosum cohartabatur duobus
et dubitabat quid potius eligeret
dissolvi et esse cum christo aut perma-
nere hic et mereri operando salutem
proximorum. ¶ Ex quibus elicitur quod
nox hic non capitur pro illo tempore in quo
operari non potest. ideo quia propheta dicit quod in
nocte erat memor nominis domini et
custodivit legem suam. ergo in nocte
operabatur et merebatur. Ratio ergo capitur
hic nox pro lege mosaica que erat
umbra futurorum bonorum. nec capitur
nox pro spatio culpe quia in cadit ipsis
deus et non videt sol. Unde illud
excecavit eos malicia eorum ...

capit protempe quo ppls ydola
colebat · qr tpis nox erat pp omnio
daz carenciaz nominis dini · de qb
noctis acceptacionibus id apli expo
sit nox pcessit dies aut appropinqua
bit Rō qr in nullo illoz potuit ee
vite eterne initiz · in lege non qa
lex nullus duxit ad pfectuz · in y
dolatria non · qr ibi deficiebat fides
que e initoz fundamentuz · in pctō
non qr ibi abest caritas que est in
dex initoz ¶ Ca° go nox h' prout
ad nrm pposituz sufficit tplicit s'
quas acceptoes ponent tres coclōs
pmo ca° nox prout opponit diei
et s' aug' libro pmo sup gen fit qn
tenebre vnaz ptem terre occupat
sole ptez oppositaz occupante Ex
quo aug' elicit pmo qr no os tene
bre faciut noctez Rō qr in cauernis
et speluncis amplis inquaz ab
dita lux p ptem oppositaz incipe
non pt s' tenebre qr lux non e ibi
totiz eni illud spaciuz caret luce
Sz nox dr tunc qn in eaz pte tre
succedunt tenebre vnde remoue
dies · Scdo elicit qr no ois lux fac
diem · e ei lux lune e lux stellaru
e lux lucernaz coruscationiz z
quarūcūqz rez refulgenciuz · s' tn
dies dr qn illa aduenit cu recedēti
nox succedit · et ita nox et dies ex
reuolucoe solis causant · qr sol cu e
do circa inquaz ptez lucez dirigit
in illa facit diez · et que ex recessu
solis ceciperit tenebras dr habe
noctez · ¶ Tercio elicit qr dies mūdo
erat necia et nox · dies ideo ut dr
aug' quatis hitacio inferior illu
straret ne habitatores eius in
ducent in tenebris · Nox ideo ut
in firma corpa in lucida regione
hitancium motib' quiete succedēte
repararent exinde eni factu e ut
recedente sole diei noctis qz vicissi
tudine dormiendi et vigilandi
pararet necessitas et illis aialibus
que lucez solis ferre no pnt lux
eni ad sufficiaz tempata · vnde i
ps sup ron dicit · posuisti tebras
et facta e nox in ipa ptrāsibit
oms bestie silue · qr ut glosa sup
eodez dicit · hec e natura rapaciu
aialuz ut nocte exeant et querat
escas s' vnde iere · v · dr pcussit
lupos leo de silua et ad vesperaz
vastauit eos De homine aute ibid
dr · exibit homo ad opatioz suaz vsqz
ad vespaz · z iob · vij · dr si dor
miero dicas qn resurgaz et rur
sus expectabo vespam ¶ Ubi sic
positis ponit hec coclō pma · s'
nocturnis non e ab humanis o
pibus exemptiz nec e contra co
tidie allegatiz · exibit homo ad opoz
suaz vsqz ad vespaz i ei totius di
ei labor innuit et no phibetur
nocturnis · vnde dicit aug' libro p°
s' gen · nox illa no inordinata rema
sit vt lume ac sidrm luce et ipos
consolaret hoies quibus quaz
opanda est et ipa noctis necitas
¶ Ex quo ar' qr homo licet sit so
lectus tpi tamen no necitatur
omnio ipsius vicissitudinib' qr li
beriz est s' et de die quiescere et de no
cte laborare vnde dns in nam
dampnit de die et nocte pnocta
bat in orone vnde non subia
cet illi maledictioni · ve q' dicitis
luce diem et tenebris noctem
h' eni de illis intelligit qr pp sec
tandas voluptates et ebrieta
tes mod' viuendi puertunt Nocte

laborat in matapula et in die qrit
somnia. Decius de illis q' natitat
dehonesta opa vnde dt ambs in p°
libro exameron Noctez ad quietē
corpis datā esse cognoscit' n̄ ad
inicis aut opis cuiq̄m simādz
que sopno et obliuione tradi ur
runt. Exquo elicit' q' nō inta
pt ordo nature si q̄s noctis spa°
laborat in corpali ope · sicut enī
homo nocte q̄ nescat sicut laborat
sol occidit et occidit orit · nec accī
pit ab hūanis opibus īmuta
cōz posset tn̄ inordinatō in hoīs
natura accidere ex inordinata con
suetudine vl' culpabilis vl' glosa
culpabilis ut si q̄s in die dormire
assuesceret ut ocii pōs diurnas q̄e
s' sui officij euaderet · et nocte co
medere et solaciari ut sic totū tps
cōsumeret sine fructu · vel si q̄s noc
tis tpe aliqua faceret que illo tpe
facere sit prohita · Decius de illis in
stis q' erant ī primeuis tpib' megi
pto de q' refert Eusebius in eccle
siastica hystoria q' de die insiste
bāt spūalib' opibus q̄ sic opa lu
cis et nocte deputauerant pro co
mestione et pro alijs opibus ex
tendis · q' h' erat gr̄a eoz vitiz
disponente. Et ex istis elicitur
q' sācte opera v'tuosa non ē prohi
bitz noctis tpe · vtpz de istis iustis
q̄ de nocte comedentes exercuerūt
abstinētiaz et sobrietatez in pota
cōib' tenuer't et ita parcitate abi
et potus sua corpa macerabāt
et redigebat in seruitutē spūs
Celaz et vigilie ad extenuatōz
corpis deseruiūt Et btūs aug' in
libro cōn donatistas deducit q'
iudice gesta in nocte tenent

dicat enī sic Lex ferat victos hoīes
conquieti q' nocte contra eos ē p
lata sn̄ā quia nō sepe iudices
audienda narītās tenet et vsqz
ad multā ptez noctis sedē cogun
vnde et inps de · btā q' faciunt iusti
ciaz in oīn tpe Et sic est de iusticia
quare nō de alia v'tute q' nōtant
illis fortissimis viris machabe
is q' opa fortitudinis in nocte dis
ponebant · q' btō Nicolao q' op'
liberalitatis de nocte exhibuit in
digenti zijs. Exq° hēz q' in no
cte q̄mis pt opari meritore q' si
pt virtuose igit et meritorie exq°
deus sinis largitur dona gratui
ta de nocte · nāz deus de nocte appa
ruit samueli et adoptauit eūz
i · Reg · iij · ca · vnde inps de · p diem
mandauit dūs miāz suaz ₇ nocte
canticūz eius · ziūn · Ad annūciand'
mane miāz suaz et v'itatez suaz
p noctez · Et aug' · loquens de illis
q' veneīāt tpe iij dicit nocte ve
nint ad ihm non attendētes q̄m
nocturnis horis etiaz dūs suis dis
cipulis v'itatez p̄dicabat nec atte
dere voluit q' scriptū ē q' aplus
paulus vsqz ad noctis mediū p
duxit s'monez Exq' accip q'
opera meritoria existentib' in nocte
nō obuiat illud Sic luceat lux v'rā
corā hominibus ut videntes opeā
v'rā bona glorificēt prēm v'rm q'
in celis est Et ratō q̄ et illa q̄e noc
te fiūt hoīb' veniūt in publicā
Nō ē ei occultū q' nō reuelet nec
ita ignotū q' nō sciat Sz q̄s talia
reuelat certe non pt ciuitas abs
condi supra montē posita · q̄s eī
reuelauit illis q̄ in erat in abdon
vsqz · Bersabee q' samuel esset

fidelis pphă domini. nāz nec ille q̄
seipm comendat probatus ē s̄ q̄
deus comendat. dnō g° deo nri
comittamus occulta. et ille cui ei
placuit manifestabit ea in lau
dez et glīaz nominis sui. qnō ei illi
dicit deus reuelabo pudenda tua
sic deducit in lucez alioꝝ merita. ꝛ
qnō alijs innotuit fidez abrahe
et iob paciaz. ꝛ suzanne pudiciciā
sic et alioꝝ facit cui uolt innotescere
iusticiaz. qnō uolt ut lux nō suppo
natur modio s̄ ponatur supra cande
labro ut luceret hijs qui in domo
st. Tercio 9 concludit q̄ noctis p̄
tīo in nullo pūdicat mādatoꝝ
exercicio. q̄ si quis in noctis pro
fundo p̄t mereri. g° et legē imple
ex quo p legis opera sed ex caritate
nrā omnia fiunt meritoria. q̄ quicūqz
sine lege viuit etiaz sine lege pibit.
Et q̄ pūdicat nos adoracōm dīne
ex quo illa fit in spū ꝛ ueritate. Silr
veneracōi ipsius vitutis q̄ fide sin
cera implet. silr sabbi sanctz quiaz
exequimur caritate. Siaz q̄ illa cō
sistit inquiete ab omnibus corpa
libus vider q̄ eius impleco aliq̄
modo pmouetur nocte. vnde ille
nocte dicit exercitabar et scopebaz
spūm meuz. ꝛ h dicit q̄ in nocte cu
stodiuit legez suaz et merito q̄ oīa
nrā opera quocūqz tpe debent esse
dīna lege regulantur q̄ ut dz b t.
dīna lex regula est humanoꝝ
actuuz q̄ ad vite eterne meritz
requirunt. vnde xd. pete a deo ut
vias tuas dirigat et omni tpe in
ipō cōsilia tua pmaneāt. Tercio
conueniens ille q̄ lcm suū lacrimis
rigabat. q̄ media nocte ad confi
tend surgebat. q̄ vigilias dīni cu

stodiebat dt q̄ in nocte legē custo
diebat q̄ h et omnia alia s̄ dīnaz
legez obseruabat. vnde illud a le
ge autez tua non declinaui et vr
q̄ h exprimit illa que supra fate
batur se fecisse s̄ volūtatez dei
et s̄ legez dei. dicit ei ang°. cū istū
v[er]sū. nox ē id tēduz q̄ pphă hunc
prodelinquetib legez. nox etiaz
est locus pugnacōnis. uolt g° d
memor fui. oñt se dīm nō fuisse
oblituz q̄ et in solacō et in tedio
quādiu vixit s̄ legez dei ambula
uit. iuxta illud. pplus meus ob
litus ē mei diebus innūeris. di
cendo memor fui. oñt se dīna
mandata ope implesse. q̄ dt h
amb. q̄ ille qui vocat dīm verbo
et nō custodit mādata eius nō ē
memor dei. et allegat xd. nō omnis
q̄ dt mi dnē dnē intrabit in regn
celoꝝ s̄ qui facit volūtez patris
mei. dicendo memor fui oñt se
ad dīm fidelez affectuz huisse. dicit
ei amb. fides ꝛ probitas in noc
tez memoriaz probat. q̄ a dicit
memor fui nocte. oñt se nō car
nalibus inhesisse. q̄ dt amb. cuz
sompno et cibo seruiet corpa tc ec
mentis vigor sopore laxatur ꝛ so
mno resoluitur. dicēdo memor fui
nocte oñt se contra vicia vigilā
tez et circuspectuz. q̄ dt amb.
tc culpa ē magis cauenda cū iaz
homo vr hre securitatz. tc qui tebre
st incitatiu. Cū ei homo arbitrū
nō uidet tc nec se conspicit nec te
stimoniuz consciē veretur. vnde
et caligo noctis ē incētiuz pctī
dicēdo nocte ondit multoꝝ viciꝝ
ocāds abiecisse. q̄ dt h amb. qn
corpus sompno resoluitur et incepit

libido impura contuibit. et corba
tor squalore immunditie. et non vi
castitatis puritas nec considera
pudicitia nec gloria retenset et sub
dit. nox sunt qui iudas vendidit et
qui petrus negavit. Tertio hec
quia valde lucratum est nocte cum divinis
memoriam occupare. unde amb
de illo tempore dei iustificatos sunt recte
pende divino et mandata relegenda
et illa adhortatoria de castitate
precepta ut hiis mens occupata ar
dorem libidinis restringat et dicen
do memor sum nocte ostendit sei
lz etiam sunt imitatum. unde illa est
vox ecclesie. in cubili meo in noctibus
quesivi quem diligit anima mea. ubi
amb. accipe per litteram quesivit in no
ctibus orando deprecando etiam la
crimis deplorando. lavabat ergo per
singulas noctes lacrimis suis lectum
et subdit. non dormiamus totis noctibus
per maximam partem earum lacrimis et ora
tionibus depincemus. quia qui sic facit
ille corpus castigat suum. ille est
sollicitus gubernator sui. ille doles
lapsum ac sceleris offensam querit
quid eam evadit fletibus primum. Hic
Tertio nomine autem noctis intelligitur
totum tempus vite repletum miseriis in
pena iob. homo brevi vivens tempore
repletur multis miseriis. Pater volu
lz miserum carpe pro illo quem consta
tor quiet quam evadere non potest. nec
pro illo quem expectat dampna quam
vitare non potest. Tertio. ei ut aug
dicit miser et infelix est qui supra est hor
ribilis. sed miserior cum mores eter
na erit sensibilis. valde miser quem
totum me terret de sua infelicita
te horrees. et ille miser qui corp
but etiam pro sua iniquitate dolores

Tertio ergo dicitur quod nolumus lz vita mi
seria pro miseria culpabili de qua ro
iob iii. quare data est misero lux. dicit
aug. parum efficit animam miseram. Ro
quia honestate recte voluntatis ac beati
tudinem amittit non amissa aut
detracta de qua sophia. Secundo quia mise
ria lz non corporis pro dampnatione eterna
de qua Sophonie primo. dies illa
dies ire dies calamitatis et mise
rie. licet ei et in culpa mortali et
in pena eterna nox sit et lux divina
non luceat. actum ad nemini propositum
lz hic nomine noctis non exprimitur
nec lz miseria tamen pro illo de sua cum
relevato ira dei. unde Tobias visu
privatus dixit. quale mihi gau
dium quod in tenebris sedeo et lumine celi
non video. Et miseria alii nomine
noctis exprimitur tamen pro vera mise
ria que sunt omnes expungere prima
culpa ex divina iustitia. sed quia sum
ingenui fiebat et ingenui sunt. lz ei
hic penas contractas ita bene expte
corporis sunt expte anime. Expte corporis
prima pena est feditas ipsius fo
miitis que tamen naturam infecit quia cum
lz hominis anima ex coniunctione cum corpore
fedatur et maculatur et omnes homines
nascuntur filii ire et dampnationis pro
pter. Secunda est passibilitas multiplex
de qua ro. sagitte tue infixe sunt mi
hi. aug. Sagittas notat penam vi
dicitur et fortes dolores quos hic
natura est pati. Tertia est mortalis
quia dicit aug. sic ro. non est sanitas in
carne mea et illa morte quam
meruit primo pater portat corpus
mortale plenum temptationibus ac
sollicitudinibus obnoxium doloribus
corporalibus et nexum indigentiis
mutabile languidum quod cum sanitatem est

xpi moi oz ¶ Ex quo pz q mult9
hoim p'uius dep'itatis p'uilegiis
d'nis ab his in vita hat p't esse
exemptus miseriis Ro q omes
fomitez contrah't / oms diuersa
patiur et oms mori oz · ex quo ei
xpus optinuit pati et mori et sic in't
re in gl'iaz suaz · Expte ate etia s't
tres pene · p'ma ignorantie et erro
ris iuxta ps · ignorancias meas ne
memineris de qua et iob xxi · calen
tes calamitate et miseria me
tebat herbas · Scda e' pronitatis
ad malu de qua ps iniqs fcus su et
cumulat9 su vsqz in finez tota die
g'tristat9 ingrediebar · v aug' ciuit
q dicit corpus q corrupit aggra
uat aiaz et deprimit terrena h'itac°
s'esuz multa cogitare · Tercia est
difficultas malo resistedi de qua
iob xx · apta ramia renuet sup
me et ad meas miserias sic decli
nati ¶ Ex quo elicit' q xp' has
miserias in oibus rep'r' afflicto
sp'is dicit ei quedam gloza sr' ecclia
sten · in vniuersis creatis quedaz
malicie repiunt' et plima in reb9
noxia creata sic / ... sic q deus fe
cisset malu Sz q aia xp' in mpras
contrarietas ex vni'is quest diuer
sis cogitacoib9 affligitur ¶ Ecc'
vltius q in oibus p'cula la
tent quie vix pnt euitari q v scia
ibi labor · v sapia ibi presumpco
et v sapia et scia ibi error et stul
ticia sic timor · vnde glo · sr' ecclia s
p'mo ca° dicit p'pim in multe sapie
et dicioz sue laboz et doloz depre
hendi et no aliud nisi cassu et si
ne fine certamen · transtuli me ad
leticiaz ut luxu fluerez et cogre
garez opes diuiciis habundare et p'c

tiuas corpez volupitates au'cqz
morerer Sz et in his vanitate p
sp'exi dm voluptas p'ns qd' dele
ctat · s exhausta no s'ciat · et no
solum corpalis leticia · s et sp'ua
lis temptacio e possideta ut egea
corripiente stimulo et angelo sa
thane me colla ph's et ne eleuer
res inicta sapiens et indiuicis
et in paupertate metuit Illa dra
pt9 bonoz habundancia sibi mit
et no s' meretur aliqua corrupcio
Homine vita h misera e ex quo
et illud qd' h cognosci p specim
et menignitate quer' vanitas
est q cu videmus facie ad facie
et vitas erit h gloza ¶ Restas sic
p'missis ponit' hec conclo et licet
miserie reu' corpis h omo tolli
no pnt tn ad compmenda reu' aie
miaz d'ma cognicio valde e vtil'
Conclo hz duas ptes · p'ma pb
pz p'mo de transfusione orignal'
feditatis q licet ems culpa in
baptismo tollit' tamen q'pms con
cupia fomitis no tollit' s rema
net quie ut dicit gloza sr' apl'm
mouet lites et suscitat bella et
quieta esse non pt · ps quia dicit
illud Sz dicit q p'cam no hem9
nos metipos seducim9 et vitas in
nobis non est vnde gloza sr' illo
Romanoz vii · video lege i mebris
meis repugnante legi mentis me
e et captiuante me in lege pcti
dicit fomes pcti vte lex d'r q lte
factu est vt q in no obedint suo
supiori ei no seruiat sui siui
inferius sz caro ¶ Ex quo se
q het miseria quo ad aliquid
manet p't9 baptism · dicit ei gloza
sr' illo Romanoz vii · Sz qd q in

carne mea nō hītat bonū · qua
tuor esse que fomes facit pmo
aīaz maculat ex corpis consor
cio et facit eaz reaz pena · et hec
dno tollitur p baptm · 3° qr perso
nnte qui sp̄ inplicat carnali
cōsuetudine et cōstingit ad cōcu
piaz · qrto qr ad quiez sic inplica
tū diabolus attedit ut eū malus
suggestionibꝰ decipiat et h̄ dno re
manent p baps qr et diabolo ba
ptisinus nō remouet vraz ad tē
ptand et concupiaz omnio ī aīa
nō extigint · Scdō pz h̄ p̄s cōclu
sionis de infirmitate et mortali
tate qr ut aliq dicit sup illo · nō ē
sanitas in carne mea · corpus
cū sanūz est nō est sanūz intelli
gentibus racō qr sanitas corpis
sannis inficiat si cibo nō sbuenit
moit siti si potus nō ministrat
fatigacōe deficit si nō reficiat
sopno / et ita licet sanū sit mor
bos tn̄ h̄t in insectos qmbꝰ pit
Tercio qz · qr corpus redempcio
nē p xpm sc̄a in re nō h̄et · q pos
sidetur in spe h̄ ē de intencōe apli
dicentis · in nobmetipsis inge
miscꝰ adopcōez filioz expectan
tes redempcōz corpis nri · vn
aug redempti suꝰ salui sc̄i sumꝰ
salute tenemus · q nō dū re sed
spe gaude g̃o te redemptū et de
redempcōe securus esto · q inge
miste qr si nō gemiens non p
uenies ad rē h̄ ille Ceterumbꝰ
recipit qr nō omnes sits redēp
cōis h̄ pt in via adipisci · dr
ei petrus in sua Canonica qr
redempti sumꝰ p̄cioso sāgui vie
agni incontaminati de vana
conuisacōe p̄rne tradicōis

Et tn̄ in conuisacōe nr̄a adhuc ē
vanitas illa in qua tradi nr̄ nos
pmaculauit ad illa vsq3 exclamādas
Sz tn̄ redempcōis fides valde rele
uat istius vite miserias et maxīe
fides ihū passionis meꝰ teme
moracōe oēs fere aīm inqetudi
nes remouet · et h̄ ē qd dicit 2a
p̄s conclonis qr ad cōpmed in
seias aīe dna cogitō ē vtilis qr
maxime · ex h̄ ei qr credimus de
ū esse sapientissimū nā ipē cog
noscit figmentū nr̄m · potētissi
mūz qr potens ē infirma nr̄a
sustentare virtute sua · dicit em̄
p pphām ego feci et ego feram
et pyssimūz valde in nr̄is releua
mus necessitatibus vnde id me co
mei tu p bonitatē tuaz dnē · s̄c
Tribulacōes cordis mei multiplicate
sunt de necessitatibus meis eripe me
et pricipue fides passionis xp̄i oēs
releuat aīe miserias vnde dicit
Bernardus in quod ad cōtēplacōne ihū
xp̄i · dū mens mea ē suspirat z
tuaz inestimabilez pietatē me
ditat · ipa carnis sarcina mꝰ
grauat cogitacōnūz tumultꝰ
cessat pondus mortalitatis et
miseriaz more solito nō h̄ūn
dat · silent cuncta tranquilla sunt
omnia cor ardz aīꝰ gaudz memo
ria viget intellectus lucet et totꝰ
spūs ex desiderio visionis tue ac
tensus inuisibiliūz amorez ra
pi se videtur · qr ap̄p dicit iste
nocte · i · tp̄e illo quo h̄ūndant
miserie sum memor · i · recordabar
nominis tui dnē · decimo id. vocatū
ē nomē eius ihūs · i · saluator ipē
ei saluū faciet pp̄lm suū a pccīs
eoz · zdicit nominis tui · i · nō solū

sensibilium quia ex eo quod illa se offerunt
faciale est ea memorari · intelligibi
lia non sic. Et ideo dicit nominis tui
quasi deus non esset de se memo
rabilis sicut nec est cognoscibilis · sed so
lum quantum per nomina potest designari
est ergo aliqua memoria dei per nomen
Et ideo in psalmo dicitur memor fui tui su
per stratum meum et in matutinis medi
tabor in te quia tu fuisti adiutor meus ·
Et excitatio autem quia iste insistit per cogita
tione dei · Unde dicit Bernardus · si studentes
doctrinis scolasticis reparant sompno in
dulgent quanto magis qui deum
cupiunt cognoscere non debet sompno
corporis impediri nisi quantum ne
cesse est · ymmo dicendo memor fui
nocte nominis ostendit se excitatum
tione divini nominis venisse in eius
memoriam et sic in delectationem et ad
donum spiritus sancti · quia ambo dicendo non
sinat aliquem temporis applicatione divini
nominis vacuum sed devotione perire · al
legat iam · nemo potest dicere dominus ihesus
Christus nisi in spiritu sancto · Et vide quod his
verbis memor fui nocte nominis tui
domine · ostendit se perpetuam finisse in contempla
tiua vita · quia dicit glosa de nocte
surrexerit · prouerbiorum · ultimo · sicut totus
pertinens seculi cursus die ac nocte va
riatur et dies ad operandum nox vero ad
quiescendum · sic tempus etiam gemino operis
et quietis discernitur · Tenai ei noc
tem quiescit cum fidelis in remissa sol
litudine misior semet ipsum
et se spiritualem incipit curare · Item
quibus meditantis utitur quod vitam im
securitatem et exemplificatam magna ut Bernardus
dicit difficile est cor tenere ab illici
ta cogitatione · magna difficile est ter
renas occupationes absque peccatis cele
bro ministrare · in quantum homo semet

manet incognitus · in qua se ipsum
diiudicare et reprehendere non potest ipse
Et sepe ignorat quod pati et tolle
rat · Vii notandum quod noctis quibus
nomine significat tollerantiam adversita
tum temptationum · iam a demone iam
ab homine que valde multiplex · dicit
ei augustinus · in psalmo lxxxiii · sicut quondam
uva pendet in sua vite et oliva
in arbore · nec uva est vinum nec o
liva est oleum ante pressuram · sed libo
pendentes aere perfruunt · Sic homines
quos deus predestinavit conformes
fieri ymaginis filii sui qui in pas
sione ut botrus in torculari expres
sus est / antequam attendunt ad servitutem
servitii dei in huius seculo tamquam deliciosa
libertate · Et quisque attendens ad ser
vitium dei cognoscit se ad paciendum
preparari · iuxta quod scriptum est · fili accedens
ad servitutem dei sta in iustitia et ti
more et prepara animam tuam ad temp
tationem. Ex eo quod eleuatur quod quamlibet debet
extendere ad futura et ad illa que
sunt ante nos · Sic ei dicit apostolus
mea quidem ante sunt extentus sequor ad
palmam vocationis dei in Christo ihesu
quomodo ad illa se extendens et adeat
rere requirit ista que retro sunt et preteri
ta oblivisci et reicere · Dicens ei qui in
agone contendit ab omnibus se abs
tinet et illi quidem ut coronam corrup
tibilem accipiant vos autem incorrup
tam. Ex eo quod eleuatur ulterius · quod ad
eterna tendenti in nulla re presenti
est delectatio quiescenda deo dissona
Quia quod quid accidit se hoc comprehendisse
quod talia querit quid de deo diffidunt
quod qui in mo festinanti computatur
quorum assistis ut dicit augustinus in psalmo tamen
reprobatur · Unde exemplum qui assidue
festinabant reprobati sunt · festinant

auit ut aug' dicit q' ad d'm co'u'si
qui illaz requiez que promittit'
et illa gaudia no' inuenit tanq'
in itinere deficientes longu' e' pu
tat scilz h' donec vita finiat' et q'
ernit. Isti em' s't qui retro s'pectiunt
isti s't q' ea que vouent infringunt
isti s't q' redeunt ad vomitu'. ¶ Ex
quo elicit' q'nt os p'ssuitas serire
qui vult ad quietez eternaz p'ue
nire dicit aug' cu' inspiciat' illam
quietez que no' e' h'm' vite querere
oz ut inhat vita tormeta tribl'os
pressuraz et h'mdaciaz te'pta
tionu' inqapra' sentire oz tribla'
conteri co'p'im'. ¶ Vo e'ims d' aug' q'z
paupes qui inthu' h'nt mih' s'ulo
inquo delitarentur et quo tene'n'
aut retardarent' in h'mdaria
a pressuraz tanq' in tortaib'
defluit in vinu' deflinit mole
im'. i. in bona desideria raz no' a
mant terraz s' illuz qui fecit celu'
et terraz. valde ei desideraud' est d's
et si desiduz eor' differt'. io e' ut
crescat. crescit ideo ut capiat. q'z
no' paz deus desideranti se datur'
est. et io no' paz arimus exte'd'
est ad capacitate' tanti boni. h'
aug'. Exquo p'z q' celtis prosp'itas
ad capiend' eterni p'mu non
obsistit. Vo aug'. q'z cu' eis arridet
felicitas seculi pressurias timo'
si s't angustiat' sapientes q' nulla
frangit felicitas. que no' corrupit
felicitas. et dicit aug' q' in p'sp'is
tribl'os s't et angustie que tu' latet
plurimos. vnde q'nlz iustus p'os
p'itate circu'derete dicit tribl'oz et do
lorem inuenit et nome' d'ni inuo
caui. et iste dicit q' in nocte tribl'ois
no' solu' memorabat' nomi's d'i

s3 et implebat lege' dei ¶ Vnde po'
h' concl'o tercia. q' p' nulla aduersa
d'nor' mandator' impleco e' omit
tenda. inpeta v' d' vsq' ad morte' ista
pro iusticia. non ei sufficiat sola me
moria insup etiaz sequitur' operta
vnde p'quaz dixit p'sha. inia d'ni
s't timentes eu' s'om'pit. et meo
tes s't mandator' eius ad facie'd'
ea ¶ Expquia q'clone se' p'mo et si
lex dei semp implenda est. attn'
p'sinis mandata t'pe adu'sitatis sut
facienda. s' e' amb'. no' e' magnu'
si tu d'no gras agis qui es in p'o
p'is. s' si tu adhereas xp'o qui te p'se
cutor exagitat. qui aqua procella
p'turbat. et ponit exe'pla. amisisti
filiu' in illo dolore in illa nocte. in
illa destitutide memeto d'ni dei tui
ne qu' no' exauditus sis ingrat'
et in tua p'uaiteris erup'na. pul
sus es in exiliu' memeto d'm dei tui
ne prie t' inedte caritate deo p'se
tas. Arctior dimitis oppressus es po
tentia. amisisti p'p'ias facultates
indiges sumptu memeto d'ni dei
tui. et ne inopie egestatis inopia
abundat adeuocioni's effcu. Et sb
d' h' e' em' mandatu' legis ut i'noc
te magis quietas deu' q'z tu magis
exaudias a d'no. et possis dice' in
tribl'one inuocaui d'n'm et exau
diuit me in latitudine. ¶ Exquo
elicit' vlterius q' no' retinent se ha
bent ad d'm q' tribl'one inminente
a sua lege discedunt. vn' d' h' et cu
stodiui lege' tuaz q'z si no' custodire'
tui memor no' essem. suadend' re
ue't ad vomitu' et exortacione. s' ma
gis contemptibili exordio et ad malu'
conuenent' g'o ad memoriaz d'ni no
mi's aduigit impletoz legis. q'z a

[illegible marginal note]

legē non impl3 et p̄uaricat᷑ · si rec᷑
dat᷑ dei q̄ potens ē et iustus et re
ctus · exodio recordat᷑ · q̄r dei iusticiā
omnib; malis ē aduersa et odiosa
q̄r si p vellent impune agē si dei
iusticia et rectitudo eo4 iniquitati nō
obesset · Ex quib' aūz illo4 cōtēptibi
litas q' in tēptacōnib; p̄uaricās ab
illo q̄ s' pro lege statuez̄t desciuit
aug' excitat de illis q' castitatez con
iugalez a qua iusticia incipit ser
uare promittit et p' informaci
cōs caduīt et de illis q' vouēt in
pacias nō facē q̄r statuīt dāpnant᷑
Sic symoniacus si imbat adultū
ē x · et si nō fuisset symoniacus in
bendo nō peccasset · Sic q' relicta
omni spe seculari et omi accōne
tena cōfert se in sōcietatez sc̄oz
in illaz vitaz cōmūez v̄ nullus dē
aliquid esse p̄p̄ium · s' deus omib;
illis cōmis ē · et ipe eis omia ē
quo4 cor vnūz est et aiā vnaz
Et si recedere voluit nō est talis q'
lis est ille qui nō intrauit · q̄r ille
nō dū accessit · et iste iaz recessit h'
aug' · et dicit ipē ēcia hāc lr̄az · in
nocte p̄egnacōis vbi multa ad
uersa occurrunt ille memor est
nōis dei qui credit se nō custodire
legez suaz nisi v'tute nōmis sui
adiutoriuz ei nēm in nomē dn̄i
Sic em̄ homo glā᷑ in dn̄o et nō in
seipō q̄r nō in sua iusticia · s' ī iu
sticia s' adeo concessa custodit le
gez suaz · iuxta q̄d scp̄tuz ē · Non
nobis dn̄e nō nobis s' nomī tuo
da glāz · Sequitur ·

Hec facta est michi q̄r iusti
ficacōes tuas exquisiui · Se
ꝯs p'pha a consolone in iustifica
cōnib; nō destitit die ac nocte · hic

iaz confitet᷑ q̄ hm̄oi cōtinuacōz
nō h'uīt a se dicēs h' fcā ē m̄ · dicit
ei aplus q̄ hēs q̄' nō accepisti a'
quid glāris quasi nō acceperis · Vel
sic · Superius p'pha declarauit q̄ ꝯti
nuando dei iustificacōis die ac nocte
euasit illas iustificacōēs quas dē
ceret in reprobis · h' profitet᷑ q̄
hm̄oi euasio venit s' ex gr̄a sp̄ali
dicens · hec fcā est michi · Certa
sic homo ex se nō p' adire vitaz
eternaz · sic nec ex se p' euadere
dāpnacōz eternaz · vtraqz em̄ est
grē ex q̄ nō os nascim᷑ filii gehen
ne et filii ire · Vel sic · Superius descri
psit suos p̄fectus ex adu'sitate h'
fatet᷑ q̄ hm̄oi p̄fectus in adu'sis
processit ex dīna disposicōne qui
disponit ad pacē venire p bella
et ad corōnaz p certamīa q̄r nullus
corōnab᷑ nisi qui l'time certauerit
Vel sic · Superius declarauit sp̄ale vigo4
nisto4uz p̄portuz · h' iaz declarat q̄
omi tp̄e esse intentū circa laudes
dei vi'dīt ex gr̄a sp̄ali dicens · hec
fcā ē m̄ · i · data est v'tutis gr̄a q̄
nec dieb' nec noctibus ab orōne
et colloquiis dīnis cessaui · Vel
sicut glosa cōtinuat · Superius
descripsit suaz vigilanciaz · hic descri
bit illius vigilancie cāz · Et mō
q̄d h' p̄ro declaracōe pro lr̄e · Sciēz p
fectus maiorus in p̄egnacōe tēp
tacōe certuz hēat a dīna gr̄a · i · su
p̄na disposicōne · v'tutis q̄ ōnis
ꝑ ex h' versu quo addno p̄ma pu
cta · et ex aug' exposicōe · et tercius
ex exposicōe amb' ut ꝑbit inducē
dis · et pro᷑ rōne · q̄r omi maio4
caritas et gr̄a s' radices ꝯ funda
menta · vt vult ap' q̄r gr̄a opa viui
ficat caritas aūt ea deo sociat atē

pta et p gnis mitoria · tz a exhibs a
essencialit ad initiu requirit · si
igit oim go z ustorez ¶ Oppositu
pegnatom ex iusticia debet ad pa
tiz reddit si in vita no desiat · et vi
centi debet cona etiaz ex iusticia
go no ex gra · gratz qz ex iustia et ex
gra opponit · q p dat gratis ex
gra sit · s q d redd pro meritis ex iu
sticia procedit · Ergo mercedes redd
non ex gra · go profectus in mer
tis no ex gra procedit · tz ex illa r a
te · Si cui magis vi messe et re
ig et illi cui m · magis em vide
q eterna mercedes ex gra dat qm
q initia opinis ex gra hnt efficaci
az Ergo mercedes no e ex gra ut ar
ar go nec initia z p gnis go falsa
¶ Et dni lra h · qz primo ondit q
s ex vigilancia accessit / 2o ex illo q
euenit insinuat s finsse gsolaz
satiz i opertio mea · prima ps dividi
qz primo q d q euenit dicit esse q
spale et qi miraculosuz cui demirat
dices h · 2o declarat id esse gra sum
sicut e · 3o illius gre ponit sbiectuz
qz in · certo ont que fuit disposicio ad
illius gre principiuz qz iustificacos
tuas ex quisiui ¶ Dicit go lra · h
sca e m · aug quit ita hunc vsiculz
dices q s volt q ait · h sca e michi
mia q volt tm dice · h lex sca e michi
et ordinatoz quendi accepit ex fine pre
dentis vsiculi · v dictu e et custodiui
legez tuaz · et vitas illius quorz pt
bri sustinei de omib legib · lex ei et
na licet no sit sca simplr actu sca
e hoim · q roz horez in omib esse sb
ditiz eterne legi s quaz ord que st
aut fiut ordinata et ordinabilia
fiut / vn si ho mere · pimat · Si de
met pimit ¶ Ex q eliai q sbdit
eterne legi sbditus e dine volun
tati · Ro qz idem st inre eterna lex
et dei voluntas · Poliz insh dent
qz tc deus dr velle cui aliqd approbat
et id idez velle dr lex tu deus id qd ap
probat ordinat ad hunc vel ad illu
finez acquired vel pcipiend ¶ Ecia
vltius eliait q illege nali no de
uiat qm inclinat legi etne z dine
voluntati · Ro e qz lex nalis e qdaz
illuminatio ronis ad bonm cogitonez
et qd ex inde sequis affectio adhe
dii bono et instigatio facultatis
ad bonuz prosequend · ut dicit aug
modo ex inde emanat id pceptuz
ois creatura sbiecta sit suo crea
tori · et id h faciat aliis qd t vis fi
et id h alteri noli facere qd nolles
ut faciet t · mq dima implet · vob
go tocim vim ¶ Ex qno vlti · het
q ex lege nature ho ht h q ordinat
est ad se ad dm et ad proximu · sed
impsfte · ro pime ptis qz lege nali
docet homo quo dz seipz diligere · q s
dz optare et q no · Modo certiz e q
si ego diligo me et meu esse tc etiaz
diligo principiuz mei esse · et princi
piuz conseruacois mei esse z pn
cipiu gubnacois mei esse et bne
esse q e deus gloriosus · Et si diligo
me et dm tc etiaz diligo spez dei
et meaz · i · proximu qui deo e silis
qz ad suaz ymaginez e creat · et
michi qz vnius e mecu spei z nre
Sz h e impfte qz illa dilco sui e m
pfta · silr dilco dei nalis e impfa
silr dilco pximi talr et e impsta
et e Ro qz na se sola non pt horez
deducere ad id qd e supna eiz ad q
tu homo e ex sua creacoe ordinat
¶ Ex qno vlteius het q lex dina
necio erat dada hoi · Ro qz lz dedu

hoīez adīd q̄ supra naz q̄ dedncat
q̄ deūz diligit ꝓꝓ ī mēsitatez bon
tatis sue et nō ꝓꝓ se q̄ h' dileccō est
mercenaria s̄ illa gratuita · dedu
cit ut hō seip̄m diligeret ꝓꝓ dm̄ et
nō ꝓꝓ seip̄m q̄ illa dileccō ē sine
merito q̄ inse sistit illa meritoria q̄
deo venit · dedncat ut homo diligat
proximuz nō ꝓꝓ se q̄ talis ē dile
ccio nimis ꝓꝓa ut se ꝓꝓ p̄ximuz
eternuz' talis ei est nimis hone
sta · vnde ı° dat' deus in dīna lege
p̄ceptuz · diligas deū ex toto corde
ex tota aīa ex tota mēte ⁊ proxim⁹
sicut teip̄m · et ad hanc respiciens iste
dicit h' sc̄a ē · ı · ad nō deo data in · ı ·
in profectū meū · ꝯsulte etcī ex h
q̄ lex data est vtilitates euenīt
p̄ma ē q̄ legis magistro nā pro
fecit in cognicōe et amore dei · 2ª q̄
illud q̄ in natura erat occultuz
dīna lege ē expssuz · 3° q̄ data lege
hoīes qui iaz deuenerāt ꝑpessiās
cōsuetudines ad viciorū abyssuz
p legē s̄t dednctī ad ꝯtrariaz cōsuetu
dinez et ad illorū ꝯsuetudinē que
opant' salutez / q̄rto q̄ sic statuz
est ut ad incend' bonez nō soluz nā
inclinaret s̄ etiaz reuerēcia dīni
imperii · q̄nto q̄ data lege hō dedu
ctus est ad expedicōz illaz vtutuz
quaz semīa h'nt in natura q̄ p̄ce
pta legis nō sūt nisi de vtutib; · sex
to q̄ sic homo est ab oī ābiguitate
exēptus · q̄ sic certificat' q̄ ꝯ sufficiat
ꝑ impletōe dīne voluntatis et ꝯse
cucōe btitudinis · lege ei data est
limitat' mo ꝑib' sui s. Dicit q̄ dūīa
inpleuit certus ē q̄ fecit que face
debuit et nō obligat' ad vlteriora
nisi tn̄ maiora vellet mereri p̄ma
cīa q̄ nolūz eē ꝯtentus nisi tn̄ ac q̄
se erogaret mo ꝑib' suis Certū eūz
q̄ deus s'uiendo hoīez sue legi nō
derogauit magno sue libertati
vō q̄ tota dīna lex dedncat ad h' ut
homo dīno deo adhereret sīncitate
⁊ · s'tate et amore ut notū ē. Homo
sic deo adherere ē liberimū esse p̄ª
ab omī culpa · 2° ab omī violencia
3° a belli intēseca cōtinua mili
cia · q̄rto a desidi et multiplici mise
ria · q̄ ē ꝯ nimis cū deo s'pus · nō ē in
eo culpa q̄ nulla pt̄ esse societas
lucis ad tenebras · s' nulla pt̄ obed
impetuositatis · q̄ si deus pro nob
quis cōtra nos / in eo s'pus circum
dnāt' et trahit eū ad desidia sua q̄
nemo militās deo implicat se car
nalib' sīc nec sclarib' etiā s' pt̄ esse
desid's ū ē cōtinuus flux⁹ Certū ab
eliciat' q̄ s'uire deo s'b eius lege nō
ē offēsiuuz dignitatis hūane · q̄ sic
ē esse liberimuz securissimū stim
et puruz · q̄ talis s'uitus plena
ē reuerēcia honestate probitate ⁊
omī virtuositate nec aliquez desc̄z
admittit · vn̄ omnib' s'uietib' s' d̄t
ꝑfcā s'titis et ī nullo deficiētes · ⁊ ꝯ
ꝓpheta ꝯtinuū ꝯtatus quāi ꝯtrās re
ferendo dicit h' sc̄a ē in · pro magno
dono ponderās h' q̄d legē dedit d's
et q̄ ipē tn̄ erat qui homines deo s'b
lege data s'uiebant Sz aug' huic
sensui nō recipit · d' ei sic ī exponēdo
v'suz huic · nō ē memoria q̄ uō s'
lex s'ca sit · et tn̄ dat · q̄ lex in li
gua greca ē ꝯmis masculine ⁊ fem
pro noīe ibi sc̄ptū ē · et ꝯo si h' de
mutaret legez esset incōgruitas
ac si in ura lingua dicet' h' lex vel
hoc lex Ratio ꝯo dz dici h' lex q̄ ꝯt
s'mo vnde iste translat' ē huic s'b ꝯ
repellit · respōdet forte ꝯo h' nox q̄

tota s'rior sim'a sic se h't · memor fui
nocte nomi's tui et custodiui lege
tuam · 2 se'. h' s'cta e' in michi no' lex q'a
lex no' est nox q' s'cta e' s' · nox g'o s'ta
est s' · s' quare no' e' s' potius s'cta
lux qui' nox · exp'no iustificatio's
dei exquisiuit · 2 p' aug' velle q' s'
nox et lux no' sic accipiu't ut esset
ad inuice' contraria p'ut s'rius
dictu' est · Et nox s'cdm h' statu' h'in'
miserie · p'ph' q' latet s' inuice' cor
da mortaliu' · 2 q' expo'i eo q' homo
opat' s'are non p't a nocte vel a ore
dig' sit · et ita a'bulat q' in nocte
Et 2 in vita p'nti ora' s'uat' ma'q'
in certitudine in tp'e futuro diiudicat
do · p'pt q'd d'r ad cor' · Nolite ante tp'us
iudicare quo ad usq' veniet d'n's
q' iudicabit abscondita tenebraru'
et manifestabit co'silia cordiu' · h'
g'o nox i · stat' p'ntis misie s'ue'
m' · i · p'rome et ut prodest in michi
Exp'o s'c' q' d'n's e' ta' angeli
p'im' 2 ho'is s'o q' ta' angeli no' e'
s'ts s' · i · p'o p'r eo · q' cessit in vin
dicta' s' · q' sic cecidit q' resurgere n'
p't · Deus de homi'e a' quocies cadit
tociens resurgit iuxta v'. septies
iustus cadit in die et resurgit · Ex
quo sq'r et si vita h' sit erupnosa
et ta' magnis defectib' acta p't
q'mis mea veniret ad s' finem de
putatum · no' q'm' viuendo sic sicut
misera vita ducit · Et s' ponderem
miseria' · no' relinquendo legem
d'nica' iustificationu' Et ideo no
tant' s'rdit · q' iustificationes tuas
exquisiui · h'o ei sequendo miseria'
non euadit miseria' · s' auget s'
exgrediendo se euadit quantum potest
Expo'lo concludit q' sic deus non
relinquit defectus culpe sine dolore

iustitie · q' s'tati illo p'cto p'mi' illud
homines et deiecit eos extra locu' pa
disi in locu' lacrime · Sic gratuita
tem pene no' relinquet sine premii
magnitudine Et ro' q' vtrobiq' ce'it
status iustitie 2 misericordie · Circa
q'd e' aduertend' · q' ex p'cto originali
contrahitur multu' · sic fomes vi
cii innatu · sic actus co'cupi'e in p'o
motu · sic act' co'cupi'e in s'do gradu
q'm d'r delectio · sic act' co'cupi'e in 3o
gradu q' e' co'sensus Vnde ei ut
amb' d'r in nob' e' ille morbid' af
fectus q' commouet ad illicitu' deside
riu' et ad illicitam delectat' et ad il
licitu' co'sensu' n'isi ex co'cupi'a que
fomes d'r q' fouet ardore' p'cti q'
ardor ex p'ma inclinatio'e accreuit Vnde d't
glosa s'r illo p'cti p'madatu' opa
tu' est in me o'e' morte Romanorum
vij · Expo'lo p'mo recit' q' p'pt lex
co'cupi'am omnes vires corrupi'nt
s'o exe'tione p'cedenti · q' et vires cor
pis et i'ur'b' a'ie · Vnde illa glosa
s'r illo p's corrupta s't q'd d't omni vi
conis s't p'uati exponit B'n'd'
natu' p'ignorantia' corrupi' voluntas
p' infirmitate' memoria p' infirmitatem
cat in impotentia' · Et licet ut alexand'
d't vires q' s't in membris corporis obe
diant vnab' quie s't in arca · q' ad nu
tu' voluntatis serui't · q' ut aug'
d't voluntas in ipsis talium do'ina'
q' ma' pedes et alia mouemus
q'n volum' et tn' eas bene dicit' c'
rupte · q' no' vsq' quaq' ad boni'
et vires p'mpte s't Sc'do h'et q'
corruptio h' quo ad penalia eq'lit'
e' in o'ib' Et ro' alexand' · q' co'cupi'a
no' e' aliud n'isi q'dam promitas ad
maliu' q'd cuiq' et q' h' ulteri' extendi
no' p't g'o corru'm vim · et h' e' corum

aug' in libro de decepti vigiali q2
ex q̄ no pctz oiginale eq̄ualr e in
omnib' descendentib' ex adā3 sealit
go 2 9cupiā eq̄ualr est omnib'. 3a
q2 9cupiā e ipā pena illi' pcti ¶
tercio eliatur ex inde. q3 si ut salo
quendo 9cupiā e eq̄ualr in omnib'
actu 9siderādo 9dicōes singlaris per
sone maior in vno q̄ i alio. 9tig
em 9cupiā3 plus vige in sene aq̄
q̄m i aliquo iuuene vt aug' dt
et eꝫ° q2 ex certis 9dicōib' ꝑsonā4
pnt trahi maiores inclinacōes
ad 9cupiscēd' in vno q̄m in alio.
vn̄ et effectus grē magis minuit
9cupiā3 in vno q̄ i alio q2 q̄dā3
auctas dt 9cupiā 9tinue minuit
in 9tinētib' et proficiētib'. vnde ca
piendo 9cupiā3 prout e inclinaco
ad pctz maior e 9cupiā in adulto
q̄ in puulo. q2 adult' plurib' mo
dis pt eā corupipe ¶ Et h' nō eit ex
originali. i. nō eit maior ꝓp ma
iorē3 appinquacō3 ad suū simitē
i. ad originale pctz. s3 ad pcti actu
vnde sic q̄ pcta aliqmb' tprib' hūn
dat sic h' 2 9cupiā ad illa auge. vn̄
aliqn̄ hūndaiuit infidelitas 2 tūc
magis ex 9cupiā magis corrupe
batur rōnalis. q̄nq3 hūndauit
2 inuidia et tūc corrupebat' 9cupi
scibilis. 2 in fine mūdi q̄n erit ma
xima hoim̄ multitudo hūndabit
ꝑpius amor hendi ideo 2 tūc auge
bit' cupiditas et sic s3 adinuencōe3
pctō4 crescēte exꝑiencia pctō4 ex
crescent 2 9cupiē et ardores ad ma
la. ¶ Quib' sic 9statib' po2 h' 9clo p'a
in misera vita hoim̄ diuina bonitate
opante proficit hoib' ad minuti
9cia concio pz q2 diuina bonitas o
pat' in hoies ꝑ sacrā et ꝑcipue p

sacrm̄ baptism̄ q' e institut' 9 o'igi
nalez culpa3 vn̄ dt gloza sup' illo
¶ Et aquaz refectiōis educauit me
educauit me i. nt pctō4 paulati
sic aquaz baptism̄ quo reficitur q'
integritatez et vires amiserat. q°
aia pctō4 ariditate stilus fecūdat
2 dio' dt q̄ bap' sit sacrm̄ illūiacōis
2 ap' dt q̄ e sacrm̄ renouacōis
et assilacōis ihu xpi. dt ei ad hebre.
vi. 9sepulti sum9 cū xpō p bap3
vt sic xp̄us resurrexit p gliā3 pris
ita et nos in nouitate ambulem'
vn̄ ignorancia nō obstāte fides lu
cet ad minus suscepta in baptismo
9cupiā vigēte grā fidei suscepte
renouat vetustatez q2 extinguit
9cupiē ardorem. et infimitate
ad bona inualescēte aiā p carita
tis dona in bonis fecūdat. 2 ꝑgas
9° via. ¶ Ex q̄no ex q̄ in baptismo ois
culpa pcti originalis mūdat' ta
q2 al's ho' illo pctō corrupt' 9trate
culpa nō posset proficere in virtute
vlis ei ablucō tollit oē3 sordez vn̄
aug' in euchiridion. a puulo recēt'
nato vsq3 ad decrepitatē sic null'
ꝓhibendus e a baptismo ita null'
est q̄ nō moriatur pctō in baptismo
et h' alexand' de hal' nō dt h' iō esse
q̄ bap' pnia' ordinaret' 9tra oē3
culpa3 ¶ Et sit h' ꝓp sacrā efficaciā3
que tanta e q̄ tollendo oelgiale3
culpa3 9 quaz ordinatū e nō pt
cōpati aliquaz culpa3 illi 9iūcta3
2 ideo ex gnā tollit ea3 ¶ Ex q̄no
ex vlterius grā baptismal' si eius
tota efficacia ꝑcipit' nō relinquit'
locus in aia alicui culpe veniali
ita q̄ nō soluz tollit mortalem
culpa3 q̄ minuz tollit. s3 oē3 veni
ale3 que quocūq3 mō impedet

initium. Sed unde hoc procedit dicit alexander in scripto quarti causa huius est divina liberalitas que huic sacramento efficaciam tantam contulit. ex quo enim hoc sacramentum principaliter est contra originale quod in anima inter omnia peccata peiores velut magis sequelas causat etiam corruptio est magna et vilis ideo ex quo in corruptione illius peccati manifestatur rigor divine iustitie. cognitum sint ut meruit remedio manifestatur dilectio divine misericordie ut etiam non solum morbus sed etiam omnia annexa et que ex eo sequuntur virtute remedii deleret. et ideo romanorum vi. dicitur. non sicut delictum ita et donum precipue ex quo christus satisfaciendo pro homine dampnato multum superrogavit quando ei inc(om)parabiliter maius fuit pretium redemptionis quam ipsum delictum. unde ad titum ii. dicitur in nos effudisse lavacrum regenerationis huiusmodi. Et ex isto elicitur quod homo in baptismo ad statum innocentie restituitur aliquo modo quia tollit ab eo omnis culpa vel originalis actualis ita venialis sicut et mortalis. prout dicit probatio correlarii precedentis. Licet baptismus tollit penas proportionatas actuali debitas et etiam penas inflictas vel assumptas et penas originalis peccati eternas ut est carentia visionis divine et etiam penas sensibilis. non tamen tollit penas temporales ex originali contractas sicut est corruptio sicut est ignorantia infirmitatis et ex hiis conflata concupiscentia fames sitis et necessitas moriendi et alia huiusmodi unde ad Gal. v. dicitur Caro concupiscit adversus spiritum et spiritus adversus carnem. Et ex isto elicitur quod cum gratia baptismali stat concupiscentia que precessit ex originali et intelli-

gendo de concupiscentia prout est pena peccati sic contra eum omnino unum est quod dicit alexander in scripto. sed talis concupiscentia attestatur corrupte nature et attestatur divine iustitie et non preiudicat gratie unde notatur ipse quod concupiscentia habet statum triplicem unus est in statu sinuo que dicitur concupiscentia intensa. et illa est in omnibus hominibus ante baptismum. Secundus est in spe remissio et non est aliud nisi inclinatio concupiscentie formata possibilitate ad peccandum ex qua oritur inclinatio ad peccatum et sic est in baptizatis in quibus tollitur concupiscentia virtute gratie ne dominaretur eis et ne obesset eis. Tertio est in eis concupiscentia sed non principaliter quia vincitur gratia adiuvante. Et ex quo ulterius elicitur quod iste status miserie stat cum gratia christi et eius redemptione. unde apostolus romanorum v. sicut per unius delictum in omnes homines condempnatio. sic per unius iustitiam in omnes iustificatio comparat vitium hendam per christum morti introducte per hominem primum. et vult quod beneficia prestita per christum habundant in bono respectu mali pene illate per hominem primum. Et ideo quia data est per christum gratia remissionis culpe. data est gratia virtutum et operum iustitie qua meruit penalitas vite misere concupiscentie. hec autem habundant in bono respectu omnium que illata sunt experientia. preterea quia illis homo meretur vitam eternam in qua non dolor non clamor non lacrima neque luctus. ubi absorbebitur mors in victoria ubi gloria et gloria possidebit totam naturam. que vita omnes pene temporalis excedit gravamina. Et ex isto elicitur quod christus passione sua non meruit nobis remissionem continuam penarum. Ratio quia initium suum est ad ea que reparant homines lapsum et ad ea que expediunt ad regimen ob

Cur Christus nobis [illegible] meruit penarum remissionem

timendus. modo remissio penarum con
tractarum licet quodammodo desuirent
ad reparacionem non tamen expediret ad
statum misterium unde penalis corru
pcio valde promovet ad mendam
perfectam sanitatem et incorruptibili
tatem mentis et corporis. Tercio quia facit
hominem cognoscere suam miseriam et in
eptitudinem. unde ysaie xxviii. vexa
tio dabit intellectum. Sic enim tolli
ab homine omnino illius errores ne cre
deret quod ablatio penarum ex parte meriti
passionis christi que in sacramentis
operatur et non vita eterna. sic capi
homini intellectus ad cognoscendum sinc
titudinem divine iusticie. sic homo ti
more concutitur considerando immen
sitatem pene et avertitur a peccato unde
Job vi. dicit terrores domini militant
contra me. sic homo devenit ad
humiliacionem sui erga deum ex quo co
gnoscit quod ipse infelix est et plenus
defectibus a quibus non nisi divino ad
iutorio proruitur respirare unde
osee vi. dicit humiliacio tua in me
dio tui. Et ad hoc iste aspiciens ait hec
nox id est vita miseria in qua homo ne
quit divina capere. nisi sublevatus
hec nox id est vita tenebrosa in qua homo non
libere convertit se ad lucem primam
quia corpus corruptum aggravat
animam. quia aspectus racionis impeditur
per opera potencie sensitive in qua
et si aliqua sunt que divinam habent simi
litudinem ut sunt omnes creature tamen
media sunt inter deum et animam et ita
quodammodo deum obumbrant et quasi
nubem inter deum et aspectum statuunt
et sepe adeo auctum sepe abstra
hunt sepe eum sic creatis subtrahunt
quod deum subtrahunt. hec igitur nox et vi
ta defectuosa in qua homo exspec

tacio incidit in hac miserias in stul
ticiam hebetudinem precipitacionem timorem
ignoranciam divicias et superbiam quibus
potencie et vires ipsius anime tam
motive quam etiam cognitive debilita
tur. facta est ex divina dispensacione
ex merito christi passi et propter de sicorum
sanacionem facta est michi utique utilis
et promotiva ad acquirenda divi
na merita. Exinde enim qui homo diu
sic pulsatur miseriis excitatur ad
desiderium celestium unde ethee vii. sur
gite et abite quia non habetis re
quiem hic. Et dicit ysaias de summo bono. ab
soluto reatu peccati manet quedam
temporalis pena ut illa vita ferventius
queratur que erit a penis et ab omni
omnibus aliena. hec ergo in nocte huius
vite facta est michi gracia ut mira
superaltaret videtur. Non sic ut
dicit alexander in scripto quarti ut
omne id quod in fluctum est iusticia dei
convenienter remittere sive relax
ante. Sic quod remittitur equali vel
maiori dono divine misericordie supplere
quod hoc fit in collacione gracie ac virtutum
merendi vitam eternam. Et ex in
stitucione est quod vita hominis facta est
milicia quedam super terram. unde glosa
super illo vetus mens homo simul crucifi
xus est Romanorum vi. omnibus abo
letis in baptismo concupiscentia manet in
certamine. Cura ut sequens est ait
et quid dicimus quia movet ma
la desideria et incitat bella. Ex
quo elicitur quod exinde evenire nobis omnia
adversa que ex corruptione fames si
tis estus frigus infirmitas mors
et alia que sunt corpori adversa. ex in
ignorantia in racione unde errores
hebetudo in intelligentia unde nescie(ntia)
et alia multa que sunt passionibus

contricia ipius aie dicit aug' tol
le culpaz et h' nō erit exemplo caz q
alter est status nr' qm erat ante
lapsum qr tc non erat exercicio
expeto' ut mic. tc nō erat aggra
uatio ex corpore ipi aie ut mic
tc non impediebat' aspcs homis
in dm psensatiua vnde non ea
libtate conuertit se mic ad luce
pimaz vt se tc conuertebat z tn
non eodez feruore amoris pime
bonitati heret mic sic tc inhebat
eo qp ex cogitacione amor procedit
vnde dicit alexand' in scripto gnti.
sicut in pria licet creature que sit
a deo y imaginez possent ducere
in cognicoz dei et amorez. tn dz
erat pse causa videndi et amadi
qr illi tm inuitez cognitiua z affec
tiua. Sic erat in pmo statu licet
sensibilia ducebant ad cogncoz
dei. tamen qr tc homo erat spūali
mente pditus. qr s' hugoz cor e'
erat sic speculuz mūdiz extersu
et clarificatuz ideo cognoscebat
p speculuz rōnis et mentis z illu
minatebat' conuitebat' se ad spe
culand' creatorez et sic hugo dicit
qp in pmo statu speculuz mentis
illustratuz luce pma erat racō
deniq cognoscendi Racion cognos
cebat pmus homo deuz illa cog
cione que est abexterion auditu
sicut nos nec ea qua deus modo
absens p fidem quiritur s' ea qr
p pñciaz cōtemplōnis sicut ma
nifestius cernebatur h' hugo ¶
Et ex isto qp aliuz accessuz habuit
diabolus temptandi pmuz ho
minez qm nos racō qr nullaz occāz
hnit temptandi hominez ab ho
mine ex quo tc erat omnō innocens

nec aliquaz spem aut occāz mali ha
bens s' ex sola inuidia accessit ad
euz ut euz illa felicitate priuare po
tuisset in qua vidit euz fuisse crea
tuz. Sz ad temptand' nos accipit oc
casiones ex nobis. dicit ei glosa sr
illo. s' neqz exhibeatis membra
vra arma iniquitatis. j. Cor. vi. no
stra desideria actualia sunt diaboli
arma pque dat' ei occō vt deserente
nos deo accepta in nos ptate nos
illudat et tandez mortificet. z ideo dicit
aplus. non est nobis colluctacō adu
sus carnez et sangwinez. s' etiaz ad
uersus principatus et ptates s. q
ex carne et sangwine arma accipi
unt ad belland' contra nos ¶ Et
ex isto h' qp deus nullum creauit
hominez intemptabilez h' e aug'
sup gen' qm dicit melius fuit cre
are hominez qui posset nō consen
tire temptacōni qm q' nō posset
temptari. ex h' eni virtus exercetur
et palma fit gloriosior ¶ Istis sic
pmissis ponit' hec conclō secunda
possibile est temptatuz hominez vin
ciqz posse in temptacōnibus subsi
stere qr ioseph e temptat' in latebra
stupri et mansit illesus. paulus
carnis stimulo et gratiaz recepit a dō
et etiaz qr deus est fidelis z nūq
desinit temptato nec aliquez per
mittit temptari supra id qd' pt qr
quantacumqz sit temptacio violen
ta et impetuosa temptatus pt
illi resistere diuino auxilio assisten
te. dicit eni aug' qui dat diabolo
temptandi licenciaz ipse dat tep
tatis imaz. alexand' glozat. i. au
gmentuz virtutis quia possit tep
tacōni resistere vnde glosa sr illo
faciet cu teptacōne prouentuz

dicit .i. virtutis augmentum Tercio
elicitur quod in istis pugnis deus nos non
relinquit sine necessariis unde alex-
ander in scripto quarti allegans illud
milicia est vita hominis super terram
dicit in bello spirituali quattuor requi-
runtur. primo spiritualis vita que habetur
ex fide. iustus namque ex fide vivit
Secundum est robur quod homo accipit ex
aliis virtutibus que habentes perficiunt
Et duplex genus armorum. unum ad
tuendum se et sunt sacramenta que data sunt in
remedium et ad munitorem Secundum
ad invadendum et impugnandum hostes
et sunt opera operantes ipsarum virtutum. quibus
pro tanto dicimur hostes inva-
dere quia ipsi semper intendunt nos dedu-
cere ad contrarias operationes unde dicit
hugo ut in libro isto iustus stare per-
sit et suum bonum illesum custodire
dantur ei insuper arma quibus se
muniat in operibus virtutum tela quibus
hostem sternat. quia fide spe et cari-
tate adiutus interius roboratur
et vivit Tercio ulterius elicitur
et si dyabolus ad alia intitur per-
trahere deus tamen solet aliter
temptaciones dispensare. patet ex illo
quod dicit gloza super illud ubi est mors sti-
mulus tuus. i. Cor. xv. dyabolus
in prima carnis duxit nos sequentes
peccata recantantes traxit nos. sed atte-
pta gratia cepit nos nec ducere nec tra-
here sed adhuc nobiscum contendere
sed post contencionem erit victoria et com-
pugnare cessabit unde augustinus dicit super
genesis loquendo de casu primi hominis
ex sua temptacione dicit quod homo
propria voluntate erat factus per
culpam deus redemit ad equitatem
perpetuam et aliis esset ad cautelam
Tercio elicitur ultimus quod utile est homini

per temptaciones impugnari unde iaco-
bus primo capitulo dicit gaudendum esse de tem-
ptacionibus et non ob aliud nisi propter uti-
litates. i. Cor. x. fidelis deus qui
cum temptacione faciat proventum. unde
temptacio est probacio religionis xpi-
ane et eleccionis arca unde gloza super
illo fidelis est et non indignemini si
mali florent et vos patimini quia non
est xpiane dignitatis in temporalibus exal-
tari sed potius deprimi. et ideo propheta
dicit hec est nox .i. vita plena tem-
ptacionibus. et dicitur nox quia est instabilis
quia est horribilis et timorosa. dicitur nox
in ea latet homo sibi ipsi. dicitur nox. quia
sicut in nocte ita in temptacione homo debet
caute incedere ut armis suis utatur
strenue. vult ambrosius quod homo aliquis huius
civitatem vincat non est ex civitatis
defectu que ex sua natura apta est re-
sistere omni generi temptacionum quia tan-
ta est virtus eius quod nullus temptacio-
nibus innuitur sed est ex defectu liberi
arbitrii quod non fideliter cooperatur
et assistat ipsi civitati. et ergo cautus
homo esse debet cum temptatur vel nox
dicitur quia sepe induat caliginem propter
obnubilacionem divine cognicionis et
refrigeracionem caritatis Iam ex tem-
ptacionibus humiliat magnitas et re-
frigescit caritas multorum. sed propheta
dicit hec facta est mihi in salutare
ens et proficua. ex multis causis
et primo quia in temptacione fit manifes-
tacio constancie. dicit enim gloza super
illo fidelis est deus. ideo temptamini in
adversis ut plus probare possitis quam
firmam fidem future beatitudinis in
corde geratis Secundo quia exinde ho-
mo sit cognitus quodammodo sibi ipsi et
aliis propter quod dicitur eccli. xxxiiii. qui non
est temptatus qualia scit. q. d. pau-

ta vel nulla expitur. Sexto qr ex temptatione attipe ar attepta bilitatis dime iuxta id Iob xij qr acceptus eras deo nec fuit ut temptacio probaret te. Quarto qr exinde attestat homi sollicitu do diligie dicit em glosa sr illo proba me domine et tempta me nisi temptaret negligentes esse valde temptacio stimulat ad vi gilanciaz. Quinto qr exinde scietia copimitur. dicit namq gregorius sup iob p virtutes se temptari desiderat ne ex confidentia virtutis in pcz cadat. ij Cor. xij. ne magnitudo revelationum et. Sexto qr exinde homo adipiscit coronaz glorie et ne Math. vj. dicit glosa. temptatio necessaria e ad coronaz Jacobi pmo cu probat fuit accipiet coronam vite. Et hs dictis sciendu et pspue vi psu licet non optent temptari di recte qr etiaz temptacio periculosa est qr e occo multoz periculorum attamen qui sciuerint temptationes eos gaudent expertes certi exch de deo prite iuxta illud cu ipo sum in tri bulatione. de sua miseria quiaz impedit insens de suo adiutorio qr presto est nitiatis de ereptione et glorifi catione iuxta illud. eripiaz eum et glorificabo eum. vnde et iste quasi ad consolad se positus in temptationib dicit li facta e michi i. cessat michi in magnaz consoloz. et alibi dt Si consistat adversum me castra no time bit cor meum. Si expugnat adversu me prelium in h ego sperabo. Et ne homo crederet se tantas vtilitates pcipere sine labore et sine sollicitu dine ppa et dispone ad h capienda Statim pphia sbdit quare e insecta

vita et repleta teptacoib sit s sua vtilis et consolatoria d. qr iustifica tiones tuas exquisivi i. illa q inta lio iustificant aut iusticiaz conser nant aut tuent aut augmentat et augmentataz contmuat qsiui z psite quesiui at si dicet maximaz habui in diligenciaz vt ex teptacio bus proficere possez. Sz exqmb co stat hac hre diligenciaz. dicit Cass sr io. Que ne nos inducas in temptacionez non sr agones spnendi a temnu endi h est pmiz. Sed dt tractos vz temptacione opportet vnalit stare. Tercio dicit in temptaciones honoz insiluo. Quarto no voca tos vz temptacione silend est. oz em tpus expectare et no vanaz glaz s vnalr ostentare. Ex quo elr qr et si homo hz caritatez inchi loim tam teptationes vigilans oz esse. Ro qr ex quo voluntas libera est ex propo motu z non obstante caritate pt induci in temptacionez vt h notuz est qr h erat sz ange lo supremo et homi pmo. Secundo e licet non dz homo ab orde cessare habita in temptacione caritate. Ratio aug qlibet caritate ora vincere possu. attn dmz auxiliuz e im plorand vt fiialius et virtuosius insistamus. Et ne motu pprie li bertatis frangamur. Tercio no sufficit homi ad omnia exmden da possessiones virtutuz et io ut sufficientiaz hret est s valde la borand. Quarto pine ptis e qr hi tus virtutiz sic no conant sic nec conaz merent. et io laborand e pro eaz opoib vt vz homo ex hi tibus eliceret actus z ut io vivat spualr ex fide no statim pax. qa

hostis incitat illaz extinguere et pim-
gnat ideo si debz congredi et ut sine
lesione sustinere neccia est spes quia
spe salui efficimur inqualz gra-
uitate Debz quia si finis pro quo labo-
ratur non placeret spes sola non
preualeret ideo necia est caritas que
omnia suffert et omnia vincit. hinc
dicit apostolus quis nos poterit separare
a caritate xpi. Et quia virtutes non deb-
bilis sunt contrarie. ideo cum eis infirm-
dant alie omnes que suas mali-
cias oppositas extinguunt que sunt ar-
ma contra insidias demonum. Debz quia ha-
bitis virtutibus adhuc remanet
materia peccati et reliquie que subito non
tollunt et sepe in pugna tali no-
cent multum et contra hoc dant opera
virtutum quibus delectatio in bono ac-
quiritur quibus consuetudo in consue-
tudinem inducatur et dedicatur homo
ut occupet omnes vires anime et corporis
cum rebus virtuosis. Et omnibus istis ha-
bitis adhuc est in bonis difficul-
tas que in bello isto impedit pro-
gressum ideo additur hoc dona spiritus
sancti que removent omnes difficulta-
tes et promptum faciunt in operacionibus
virtutum Et dato quod iam homo sit prom-
ptus adhuc posset in hac pugna
precipitari solis operum imperfectionibus
et ad removendum hoc dantur beatitudi-
nes beatitudo enim paupertatis facit
ut contemptis omnibus soli deo vivat et
mititas ut sine ira et rancore omnia
equanimiter sustineant etc. Et si
non confortaretur et non resideret homo
in tali milicia tandem posset in viribus
deficere et succumbere ideo dantur
fructus qui reficiunt quasi agentem
exercitant et eius virtutem confor-
tant et hec sunt arma nostre milicie non

carnalia sed spiritualia. hec sunt vestes
quibus vestiti non timent a frigoribus
nivis et hec eciam sunt iustificaciones
de quibus dicitur hic quia iustificaciones tuas
quesivi. ¶ Quibus premissis sequitur hic tercia
condicio volente impugnare tempta-
cionis proficere quod quilibet quod in se est fa-
ciat vnde paulo dictum est ibi dicetur
tibi quid te oporteat facere. quod ergo
ut multis homo se conformat ordina-
te ex obediencia et ex deuocione pa-
rere hiis que sunt divine voluntatis et
divini precepti. Dicit volt non primum illa pro-
iectione libri de miro quia sequens cre-
aturis conformans adeo aueretur ¶
Exprimo sequitur conexio multis in inter-
rumpit ordinem divine institucionis
dicit enim hugo quod homo est medium inter
deum et alias creaturas et solus
deus est bonum hominis. vide ergo quod
homo se aliis subiciendo evitat ordi-
nem naturalem institutum. dicit tercium
quod non Racio quia institutum ne lapsu
creature sunt convenientes medium
adepcionis gracie et divine reconciliacio-
nis quia in recompensatum inordinatoris
culpabilis et inobediencie ex obediencia
hec sit ipsius conditoris. et est hoc dictum
hugonis ¶ Tercium quod ex caritate in mul-
tis bonis quandoque volt ne evane-
scat in extraneis nociuus dicit enim
aug. conuersus homo ab vno ad
multa evanuit. conuersus a mul-
tis ad vnum verum inuenit Exem-
plum quod exercitato miles que ordinatur
ad victoriam non ingerit adeo diuer-
sorum aut instabilitate aliquam Racio
quia illa que ad vnum tendit diuersorum
non facit. vnde glosa super illo. licet
pro vnum est natum ad vnum tendentibus
multa sunt necessaria et tamen vnum
multis preponitur quia premultiplicatur

ad pmu · Ehingo dicit qr vita hois
sine mutabilitate esse n pt · ideo
contra illaz dimissioz instabilita
tez ac inmutabilitatez inquaz ex
pctō incidit apponit alia inmuta
bilitas que profectuz pot · Cex
amb' elr illoruz reprehensio qui
viuut ociose et sr illi quoz inten
tōz fides non dirigit · quoz affec
tōz caritas nō rectificat · quoz rōm
sciencia nō pficit · quoz intellcz
sapīa non ducit · quoz opōs nulla
virtus elicit · Alexander in scripto
gēti dicit · Dicit in nā pfectibile p
cedit suuz actuz in triplici dīa · pō
in disposicione · secundo in facultate
tercio in actiuitate · Primo eni sit
disposicio et ex disposicione accedit
facultas et ex illa sequit' actus
sic glāz mēz eternaz que ē mā
ultima forma et actus precedit
virtus in triplici gradu · pmo vt
dispō sic ē nullus qui nō dū hnt
virtutuz hitus attn hnt aliquas
dispōs ad illos hitus qr opatur
aliqua bona de genere ex quorū
operacione frequenti generat' ha
bitus · Scdō vt facultas vt qñ iaz
acquirit' hitus tc ei homo ht fa
cultatez exercendi in opus · nō tn
sē corona nisi exerceat illorū hi
tuuz opera · pt go exlr attn ocio
sitas · quia iste sic loquit' · h' nō
temptacionis sūā est inichi · vñ adra
et quare qr ociosus non fui · s; vi
sitaciones tuas exquisiui · et si nō
quesiuissez nec hnissez temptacōz
qr dicit glo' · qr illos in pace dimit
tit quos in te quieto possidere se
sentit aut ex temptacōe nō hnis
sem profectuz qr solū diligentib'
deuz oīa cooperantur in bonuz · et

amb' sic exponit h' sūā est inichi n
pacibuz et potuz aggrauato nō p
curis h' vite occupato · nō somno
aut ocio resoluto · s; qr seci qr ī me
est et visitaciones tuas exquisiui
et ply hec amb' intelligit memoriaz
nominis dni que sp dz pp sui vene
racionē actualis hri · Heth

Poetico mea dne depi custodi
re legem tuaz · hnc secūdo
octenario versiui s; amb' pro titlō
ppomit' illa lra greca heth q interp'
dupl' pmo dr pauor sev timor n
ille inuidia quo qs timendo pde dicī
as delicias et honores incurrit pcz
nec humanus quo qs timens p
dere vitaz 9cecit in culpaz qr isti ti
mores culpabiles sr · nec timor
seruilis quo qs 9stricctus vitat p
ctm qr et si talis sit in tn sapie
tn penaz habet et est penal' · Sed
intell' de timore scō · dicit ei amb'
pauor siue timor scōz cōsuenit
esse z allegat quō abrahaz offer
ret sacrificia plena misterys ce
cidit timor sr euz · ideo dt ego dixi
in pauore meo · alia lra ht in extes
si meo · alia ht in hymnica mā oīs
hō mendax · rō qr ille q' tiet extēdit
oīa q' sr h' caribitat' vt sitoia vides
meis esse vanitatez et mēdaciuz
et qr ista supiangitādr io hnt in
illis · ideo dicit amb' · timore pplra
magis significat reuerenciaz reli
gionis quā necessitatez timoris
Scdō heth interpretatur vita n pns
que sepe in timore amittit · s; futa
que in timore acquirit' · exlr ei
ut honrius dt qr sic timet ne abra
excellencia in qua sr conuerent
benficant' · iuxta id · beatus hō q' sp
ē pauid' · et itm · Bti oēs q' timent

2o
Utrum laicos et clericos et religiosos impediat a professione proprietas

dnm̄. pmissa igr̄ hac lr̄a sequit̄ lr̄a porcio mea. et dicit aut̄ qd aliq̄ libri hnt̄ v̄sum hnc pro ultimo septime lr̄e. Sz libri ex greco translati quos emendatores posuit eum pro primo versu lr̄e octaue qr̄ et in eis versum h̄ ostendit et materia. qr̄ in h̄ octenario v̄suum tractant̄ illa q̄ ondunt hoīez esse erga deum timoratū et esse dignum esse vita eterna. Et cōtinuat̄ ad p̄cedencia sic. In p̄cedentib̄ optauit p̄pha s̄ dari requiem et induci dicens memor esto h̄ ondit quoz est illa requies qr̄ illoz q̄ h̄ deus suaz porcōz constituerit. Uel sic Secundus ondit quam magna sit māo illi quib̄ debetur vita eterna ex spe consolatur dicens h̄ me consolata ē zc̄. h̄ declarat qp h̄moi consolacō expetitorib̄ et orōnib̄ h̄t ortum dicens dep̄catus sum. Uel sic Quintus p̄pha deuitabat contagia supborum q̄ a vita secludunt etiam h̄ dicens Sibi iniqui agebat zc̄. h̄ram ondit cām illius deuitacōis et mod̄ dicens Cogitaui vias meas et conuerti. Uel sic Sextus p̄pha capiebat consoloz ex bonoz et maloz retribucōe dicens memor sum iudicioz zc̄. h̄ram vt euaderet maloz retribucōz et venire posset ad porcōz bonorum dicit se paratū sine omi turbacōe dicens paratus sum zc̄. Uel sic ondit quod tendendo ad eternam vitam malis cōpaciebat̄ et nō indignabat̄ dicens defectio tenuit me zc̄. h̄ram describit suam constanciam qr̄ int̄ laqueos legem tenebat dicens. Funes peccatoz. Uel sic Septimus iustificacōs dei decantabat dicens Cantabiles michi erant zc̄. h̄ declarat q̄

modo exterminabat se in corpe ne delectaciones intraperent̄ in mente dicens media nocte zc̄. Uel sic Sextus ondit cām consolōis de euasione penaz q̄ debent̄ mundi amatorib̄ dicens memor fui nocte nomīs tui. h̄ declarat se hr̄e spālem consoloz ex retribucōne electoz dicens pticeps ego sū. Uel sic Septimus ondit et inferiaz et tep̄tacōz venisse s̄ ad initium dicens h̄ factum michi h̄ram ostendit qp h̄ habuit ex habundancia pietatis dñe dicens. mīa dn̄i plena ē tra. zita q̄libet versus istius octenarii cōtinuat̄ ad quem p̄cedentis ex q̄no recipit continuacō totius ad totum s̄ intencōz gorie. zh̄ sic. Septimus egit de vita in bono proficientis h̄c iam agit de modo q̄ requirit̄ ad habilitatem p̄ficientis. Quid enī valet promptitudo cordis strennitas operis consolacō spālis et alia si non esset p̄positum p̄seueracōe in agēdo bonum z in sustinēdo malū. Et mo̲ questio pro declaracōe versus

2o Utrum sic laicos et clericos sic religiosos p̄ietas impediat a p̄fessiōne q̄ oms vitas az exemplo. q̄ in omīs rep̄hendit q̄ malam quevit que est sua et nō que sunt dei sunt ihu xp̄i et p̄ sic racōne qr̄ qm̄ s̄ aliquis appat nulli p̄ illo communicat modo h̄ vel est r̄o q̄ma estimat se alio dignior̄em qd̄ est sup̄bie vel r̄o qr̄ solus illo vti vult qd̄ est voluptuose vite. vel r̄o qr̄ alteri nō sinit vt alter vteretur de eodem qd̄ ē impietatis z immunitatis. et qd̄ illoz p̄fessiōm est contrarium ergo qd̄ vera. In oppositum arg̃r. Non oēs abstemiatarint p̄pietatem ergo nō oms p̄pietas repellit a p̄fessiōne zc̄.

qr cap̄ ꝑ̄ti h̄re no est ꝓhitu dīna
lege · pt go qm̄s multoꝝ posses
sor legem implere et ita ꝑ̄stis
esse et ꝑ̄gins qd falsa ¶ Et dimi
gita sit · qr confitet se h̄re ꝓ̄portiz
agendi qd bonuz est et ꝑ̄sistedi
in illo simplr / 2o ꝑseuerandi in
eodez in cogitaciēte tēptacōe ⁊ pat
siz et nō siz turbat / prima ꝑs
dīmd · p̄mo ei sciat ꝓ̄pha h̄ dtm
est / 2o ondit se illud h̄re ex dno
bus / p̄mo ex dīna largitōne · ibi
dep̄catus siz · 2o ex sua gr̄a adiu
uante exercitacōne ibi cogitaui
prima ꝑs h̄ contiet qr p̄mo pon̄
ꝓ̄phe electio qr porcio mea · 2o ex
p̄mit illud qd elegit · qr dn̄s · 3o
ex h̄ eius ꝓ̄portiz qr dixi · qrto sīn
ꝓ̄porci obiectiz qr custodire lege
tuaz · ¶ Dr go porcio mea · i · illud
qd elegi inter oīa ⁊ q̄ in michi oī
bus plus cōplacuit · ⁊ magno p̄
omnibus q̄ meste et delicāu ꝓposui
in p̄ta · 2o vnaz petu ad nō h̄anc
requiraz · ¶ Vbi e aduertend glo ·
sup illo ecc̄s p̄mo qd e q̄ faciend
est dt vadit rerūz successio qm̄
res venit et transeuit · homo
moritur et homo nascit et ead
est natura morientis q̄ erat na
scentis · Ex q̄no go ead e natura
vnde venit int̄ homines diuersi
ficacō tanta · dicit ei gloza sup illo
hac occupacōz pessimaz dedit dn̄s
filijs hoīm · occupacō queda dis
tensio est eo q̄ mens in solliatu
dines hoīs varias distenta
lametur · vnde idez Sapiēs de
dit cor suu ut sciret prudenciaz
et cognosceres q addit sciaz ad
dit et doloreʒ ꝟ gloza cui plus
committit plus ab eo exigit ⁊ q af

flauit sīa plus consistat in errore
dedit se vt afflueret delicijs ⁊ fru
eretur bonis / ⁊ videns q̄ cassus
e meror et gaudiu decepcō ꝟ
gloza in eccl̄siastes q̄ cunctis ga
dia seqūnt decipiuntur qr ꝑ̄petuuz
putant qd fugit velut vmbra
ad h̄ deuenit q̄ oīa q̄ desiderā
uerit oculi eius nō negauit eis
nec exhibuit cor suu qn oī volu
ptate frueret et cu vidisset in
omnib vanitatez et nichil per
manere ꝟ gloza · qnto studio cūcta
querat tanto sapiā deerat qr
poīna desidia capiebat / et dedit
se ad inq̄sitōz vt dr ibidem 2o
ta sic esset homo qui posset seq̄
deiz factoreȝ suuz · gloza qm̄ se
refrenaret a vicijs ⁊ cōp̄hēsiōe
sapiē innitet ¶ Ex q̄no elicit
q̄ occupat cu h̄is inuidi sit e no
cui et intellige de occupacōe ex
cessiua vnde sup illo eccl̄s secundo
videns vniuersa que sūt sb sole ma
la · allegat ro inuidus in mali
gno positus est vnde nō curat
hedem ꝑ se relinquere · glo · qr filij
sepe cu stultus sit no e dignus
hereditate ꝑ̄pria nec h̄t solliatu
dine labore in doctrina Rom̄
dat qr sepe hoīm ocioso quesita
dimittit · vbi gloza · Ca dei noc
te dieqz in lege dei meditantur
scripturas interp̄tant libros ꝓpo
suit et sepe labores eoꝝ in ma
nus stultoꝝ puenit q̄ male
exponendo et s et alijs nocent
¶ Exq̄ elicit occupacō in h̄is
qne sit sciaz et artuz no e q̄naz
profitia · Rom̄ dat gloz · sic 2o ideo
dies eius laborib et erumpnis
plem sit dt ex stultoꝝ opinioe

desputare aliud ē q̄ ex ꝑdone rez
ꝛ tamē roūe īquere ita certū inqui
sitōs nō ē omniquaqȝ secuꝛū ex q̄
quosdaz ex talib̄ deus dedit in re
probū sensū et quosdaz in pas
siones ignominie vt facerent ea
que non conueniunt ¶ Cautū ocu
pacō cū scīis et artibus vtilis esse
potest · al's em̄ eciā caueret talia
admittens q̄d nō ē p̄ile ex quo te
nitur spūs sc̄s Et gloza · s̄ illo ꝛō
ne melius est cudere bona aīme
delaboribus suis Ecc̄s · ij · ponit mo
dū et ordinē dicens ¶ Primanda
est ante iusticia et fides vite ē me
tendus et postea lumine sc̄ie pote
rit apparere · et est rō q̄ ante hoc
sciencia inflat · s̄ hic hitis q̄ in
eis est caritas edificat ¶ Ex q̄b̄
az q̄ ad occupōz vtilez et meritori
az veniret pendz in arbitrū libertate
al's em̄ nociua occupō nō impu
taret̄ et proficua nō cederet ꝉ me
ritū et ita tota vita hoīs que n̄
p̄t esse indiēs cederet in uacuū
q̄d non ē dicend' · vnde gloza eād'
dt vt deus bono coraz se dedit sa
piāz · sic peccatorē suo arbitrio dere
linquens dedit congregare diui
cias et hinc inde plures ꝯ dogma
tū consuere certū talia · que cū
vie suis et deo placens intelligit
esse bona et ex suis presumpcōe
composita · Vbi habetur q̄ plures
nō intelligunt que peccata sunt
q̄ affectū deterioribus affixe
runt · ꝛ e contrario · boni mala con
sideranē q̄ em̄ eis displicent ideo
ea auscultant ne eis illaqueāt̄
¶ Et ex his elicito q̄ omnia q̄cūq̄z
s̄t creata licet sint bona n̄ralit̄
tn̄ ita ea mores hoīm̄ pnt variar

p̄mo pz ex illo vidit deus cuncta
que fecerat et erant valde bona
Racio secunde ptis · q̄ q̄ d'z creatū
habet duplicē spēz vnaz sui cre
atoris · q̄ ad modū quilz effectus
gerit silitudinē sue cause · aliaz
habet spēz sui q̄ s̄ aug' q̄ liz res
creata cū spē modo ꝛ ordine ¶ Illi
go homines qui s̄t intus reforma
ti p gr̄iaz et h̄nt in se dei ymaginē
non pollutaz et eius similitudinē
expressaz in omnib' rebus conside
rant diuinos intus et videntes diuinaz
bonitatē multiformit̄ in reb'
expressaz mirant̄ · vn̄ ps̄ · mira
bilia opera tua domine ꝛ aīa mea
cognoscet nimis ¶ Alij autē in
species creaturaꝝ a domino deo for
matur · multi em̄ admirantes cre
aturaꝝ spēs pereunt ¶ Et exinde
consurgit hoīm̄ diuisio · quidaz ei
efficiuntur ciues mūdi et incole sicut
illi qui ptez s' cōstituunt in creatis
iuxta ꝛ̄. vbiqȝ relinquamus signa
leticie h' pars nr̄a Sapie · ij · vbi
gloza · h' ē vox illoꝝ qui ut bru
ta aīalia amant p̄ncia et despici
unt futura nec p̄t hanc vitaz spe
rant requiē eternaz ꝛ hij pollu
unt testm̄ eius s̄ aug · l · promis
siones a deo factas recauent ꝛ hij in
lege eius nolunt ambulare q̄ p̄ceo
pta secunt̄ placita · vnde vt q̄
daz dicit glo · nociuz inferunt di
uine voluntati que tn̄ est om̄
iustissima ponderatrix ꝛ hiis nō
ē commutacio bona q̄ nō imuta
tur in melius s̄ nō in peius q̄a
cū venit in profundū viciorū
contempnit vnde nec eis fiet ꝉ in
dicto commutacio licet ei omnes
resurgemus vt aplš s̄ nō omnes

inmutabiminur/ aliy at efficiuntur
cives celi et domestici dei · ꝛ ꝓgnis
ne in mūdo h aduene ꝛ ꝑegrim q mlt
volunt s apparere in mūdo vt por
tōnez hrē possent in celo / iux ꝛ d
portio mea domine sit in terra viue
ciuz / Et hȳ diuisi sūt nō fide quia
vna fides · non amore qr eidem
eodē mō omes diligit · nō in vo
luntatū ꝓpaꝝ professione qr sb ea
dem lege omnes viuūt Sz in exe
tution conuisatōne ¶ Plaz quida
sūt seculares quidaz spūales vn
et aplus ponit diuisitatē mines
trationuz / nō aute illos voco se
culares qui seculo insistut q a
illi adeo fornicant et pereunt iux
ꝰ ꝑdidisti omēs q fornicāt abs
te Sz illos qui ex fide et dilectiōe
s dei legem ambulātes actiuaz
vitaz ducunt et ordinē in hijs
que huic vite deseruiūt custodi
unt ¶ Decimo ponit h conclō
prima · In statu laicali existentes ꝓ
prietas pfetiōni ꝯs vicia / preiu
dicare nō debet / et noto ꝓprietate
que nō est prohibita lege diuina vel
scriptura sacra vt si quis vellet
sequi fidez ꝓpaz et nō comuuē
vt si quis vellet inniti sue ꝓden
tie ꝛ non doctrine catholice · aut si
quis vellet obiuisso conabili
ordine ꝓpaz in omnibꝰ exercere vo
luntatez et si que alie sūt illicite
ꝓpetates / modo conclō sit de diuīa
ꝑemo de ꝓpetate vxoꝝ qr vxoꝝ
comunitas est illicita go ꝓpetas
est admissa tanq h ūmana nō gn
neria ¶ Plaz si vxores essent com
munes omnibus et essent steriles
qr dicit aug · plures viri vnaz v
xorez impregnare nō pnt ꝛ ¶ Ptez

si essent cōmunes periret prolis educa
cio · filioꝝ ꝓpetas qr non posset sciri
cuius patres sint hȳ filiȳ determinate
Et quod si vxores cōmunes fieret intd
muz · quod esset int coniuges insepa
bilitas · quo fides cui tamē hec ordi
natura determinat Vnde illud · ps
h relinquet homo patrez et matrez ꝛ ad
herebit uxori sue vnde ꝛ naturalis
lex dictat in coniugio vnaz vxorē
esse vnius viri · dicit enim glo · sup · pri
capꝫ Gen · lameth contra morez ne
primus duas uxores accepit Vnde
alexand de halis in scripto tercio dicit
natura vt ma dicit masculꝫ coniu
gi cū femina ad multiplicaciōz spei
Sz natura rōnalis i · natura in
stincto dictat vt vnius coniuga cū
vna · qr hac dictat rōne sic noluit
vxor diuideret carnez vnius plu
rib nec dz velle ꝓpaz in plures v
xores diuidere ¶ Plaz qui plurib
volt iungi facit contra nāz qr nō cā
gignendi facit sꝫ cā lasciuiendi gt
morez nature vt iaz allegatū ꝛ e
et contra implicatuz preceptuz ne
¶ Ephesus concludo licitū esse viro
ꝓpaz uxorē hrē qr in h fides includi
bonuz prolis queritur / in h etiā in
diuisio sacramenti ꝯseruatur / go
Ge / iste ht vxorez ꝓpaz go excludit
s hac ꝓpetate sortez sicoꝝ q deus
est et est ¶ Racio qr tales ꝓpietatē
sūt in sicoꝝ communiōne · e contro hē
dez fidei sacris vtūtur papue ex
quo dilectio vxoris pt stare cū di
lectione caritatiua iux illud apli viri
diligite uxores vestras sic xps ecclaz
v gloria ceto · i · sancte caste ꝛ sine
macula · p̄stinj ex quo aplus dicat
mulieres posse saluari p generacōem
filioꝝ si ꝑmanserit in sobrietate et

castitate ¶ Tercio ergo sequitur iustitiam
salutis. Secundo quod demum habent iustia con
versacione proportione ¶ Tercio ultimo
elicitur quod usus proprie uxoris nulli
inducat defectum virtutis. Racio de
fectus virtutis non nascitur nisi ex
vicio quod virtudinem extinguit et propterea
usus proprie uxoris secundum castitatem in
genere ergo nullam excludet virtu
tem. Secunda quia qui habet unam virtutem habet
omnes et notum est quod castitas est
virtus. Secunda probatur quia quis utendo propria
uxore ex toto abstinet ab illicito
delectatione venerea ut notum est. ¶ Tercio
quis utendo uxore propria habet actus
modificatos secundum racionem et secundum alias cir
cumstancias ut notum est. ¶ Item
quis utens uxore propria per totum casti
gat concupiscentiam ergo habet castitatem
nomine communi. Tercia quia quodlibet illorum
sufficit ad denominacionem virtutis
que est castitas ut dicit beatus Thomas
2a 2e q. cli. ar. 1. ¶ Tercio ar. 2 quod
non sequitur usus uxoris tollit virgini
tatem ergo est periculosius saluti et
si enim tollit carnis integritatem non
tamen tollit virtutem virginitatis
unde notat beatus Thomas ubi dicit quod
sequenti quod virtutum in genere non attin
git materia virtutis. Racio quia ei prohi
bet viciosos supperetere materiam omnis
virtutis et non alterius. Sic pauper
habet materiam temperancie et non habet materiam
magnificencie. Sic etiam habenti ali
quas alias virtutes deest materia
virginitatis que est integritas carnis.
¶ Secundo accipitur virtutum connexio secundum
formalia ut secundum prudenciam iusti
ciam caritatem et sic potest ergo coniugatus
habere formale virginitatis id est preparaci
onem mentis ac propositum conser
vandi perpetuam integritatem si sibi liceret

aut competeret. Sic pauper potest in prepa
racione animi habere propositum magni
ficos sumptus faciendi si sibi com
peteret. Sic etiam ille qui est in pros
peritate habet in preparacione animi propositum
adversa equanimiter tollerandi
¶ Etiam sine tali preparacione animi non potest
aliquis esse virtuosus habere ille ¶
¶ Tercio quarto hic declaratur de proprietate re
rum ut sicut peculiares possessiones et di
vicie. Proprietas enim istorum extra casum
necessitatis nota est salvandis. ¶ Et dico
extra necessitatem quia in tali casu illo nota et
scriptura dicit omnia esse communicanda
quod autem sic sit sic probatur quia si omnia essent communia
preter omnia eo quod in multitudine communia
et tamen nullus aspiceret ad ea proveniret
¶ Secundo si omnia essent communia preter re
stitucio alienorum quam tamen dic
tat natura. ¶ Item periret equitas
inter homines. ¶ Et ex quo iam natura
est corrupta quod si essent omnia communia
quilibet vellet uti quo vellet et sic veniret
inter homines rixe inimicicie et bella
et veniret quod ista bona sine quibus
vita non ducitur veniret homini
cadra est. ¶ Item ergo est salvandis ali
quibus expensis uti. Unde ponit de
tribubus iudeorum terras divisas per
missionis et singulis tribubus dis
tribute sunt terre singule et appropriate
¶ Tercio non sequitur quod occupacio curis
non est prohibita omnino. Licitum est enim
cuilibet habere occupacionem cum propriis contessam
¶ Et si enim licet habere uxorem propriam et pro
lem et familiam ergo etiam licebit habere
de temporalibus curam ¶ Racio est quia ut recto
dicit plus vir et uxor cum pueris
et familia domum faciunt. ¶ Modo
recto dicit quod domus indiget mul
ta supellectili. Uxor multis orna
mentis puerorum impensis familia

expens· et ideo Bn̄ard' ad qndaz
militez scribens docet eu ħre curā
de p̄ꝑalibus ne peant ƀ ut cu
todiantur et augeantur· sic ei
dicit Sepe reuideas que tua sūt
et qnd sunt et si magna sūt ne
disistant conspicere magna p
uidencia est et ibidez exponit q
tis opus est dicens Cogita de q
bus alaluz qr esuriaut et nō petit
de sumptib' p̄ militia ac defensi
one qr honorabilis est· pro ex
pens' nupcia4 qr licet ad p̄nos
tn̄ honorabiles sūt· pro sūptibus
ad premiād' amicos qr rōnabiles
sūt quaz etiaz ad p̄marid' p̄digos
licet h' sit curiositas Exp̄mit'
qp et si exitus et status oīm mū
dano4 negotio4 sb' fortuna la
borant· nō tn̄ temeritate ē regla
uiuendi obmittēda hē Bnar·
ut supra et ibidez statiz neglige
tis dicit esse domuz ruinosaz
negliaz dicit esse ignez validuz
in domo inutilit' accensuz et sb'
dit domui rondiz lapse in stacul
tatib' et hys q' tua aministrat pro
spice diligencius qr status mo
p̄natus cicius sistitiz pt euerte
Non ḡo omn̄s sollicitudo de talib'
est prohibita vnde Tobias senior
erat sollicitus de filio cur ita di
u moraret'· Tobie x· que ē solli
citudo dilectionis nālis / et ille sol
licitus erat de azinis quas trib'
dieb' ħre nō poterat vt hē· j· Reg ix·
que dr̄ sollicitudo cure familiaris
Marthe dictuz est luc· x· Sol
licita es et turbaris erga plima
que sollicitudo nāte prouidencie ē
Exp̄mit' qp nō omn̄s affectō
ad bona tpalia prohibita est dūmo

mandato qr nō ē dubiū qn ipā
p̄nt ordinate amari qr ad suste
tacōz vite ad prouidend' familie
et ad releuādas miserias proxi
mo4 Itez qr ipā sūt inrā v̄tutū ma
teria multo4· et sūt illa qnib' nō solū
cōtigit ꝯ mereri· ƀ qnib' p̄nt ꝑpene
in purgatorio exenciuz redimi vn
et ad laudez dei p̄nt dedna vnde glo·
sr̄ illo ecc̄s iij· cognoui qp nō ē me'
nisi letari et facere bona in vita· oīs
ei homo qp comedit et bibit z videt
bonuz de labore suo h' donuz dei ē
dicit Non putet se homo qp plus
de suo labore lucratur nisi cibuz ꝑpo
tuz et allegat ad· hn̄tes alimenta
et qnib' tegimur hys contēti sim'
et sbdit gloza· certū paupib' p sint
Diaz si qp homo de oprib' in bonis o
pribus expenderit· h' soli domi dei
est licet ḡo diuicie inclinet ad ma
la et sūt occō multis cadendi iaz
in scbriaz qr v̄nins diuitū est scbria
iaz in gulaz et voluptate qr hore
maria sūt· iaz in auariciaz· ro de
diuicie si affluat nolite cor appo
nere vz ad auare retinend'· vnde
sepe ciredz in diuicys eē suffiacā
vnde meis spes ponit et q̄rit'
requies· ꝑp que dn̄s dt qp diffici'
ter q' diues ē pt intrare regnuz
celoruz· attn̄ amāde sūt vt amicita
nrā et vt dei dona· et cū cū suspeci
one magna· qr eadē gloza dicit
viuere de labore ad vitaz miseraz
ptiet· in futurō at' nullus labor erit
Tercio h' gdo dednat' de p̄petate
dnandi· qr sb' hug· sic erat tempe
nature bn̄e institute coīs pos
sessio oīm· ita etiaz erat oīm vna
libertas· dicit ei Greg' in gloza sup
vj ca' Gen· omnes hōēs equales

natura genuit. Quia pro varijs me
ritis alios alijs divina dispensatio
licet occulta preposuit videlicet domina
tio parentum in filios et virorum in v
xores que erat in natura nichil tamen pro
prietatis erat enim subiectio libertatis
quia serviebant filij parentibus et uxores
viris ex amicicia et dilectionis hone
state. Quia tempore nature corrupte iam habet
proprietatem racio quia iam parentes et viri
sunt liberiores ex hoc quod iam habent coher
cionem. Sic quod filios et uxores iam tiore
potestatis ipsorum subici oportet. Unde si omnes
essent equaliter liberi in statu isto ma
gna esset audacia ad peccandum et
esset maxima facultas ad nocendum
et quia concupiscibilis et irascibilis sunt cor
rupta hominis vinceret in malum et
si non esset qui dominaretur et defenderet ce
dibus mutuis periret genus huma
num ubi haberet locum pax ubi iusticia
ubi virtuositas ubi posset esse tuta i
nocentia immo tunc quilibet vellet suam
affectionem conviolare ad quod se
quereret. Ex quo non esset directio
totalis confusio et nullus esset
in humanis operibus ordo. ¶ Ex
quibus elicitur quod natura est duas superiorita
tes. Ex quo enim homo est compositus
ex anima et corpore et racione corporis in
diget terrenis et temporalibus. racione
autem anime indiget spiritualibus. Sed
quod natura est ut unus presit hiis que
sunt necessaria vite. et alter hiis que ad
vitam pertinent spiritualem et perpetuam
gloriam veram. quia humana societas
utraque habet vita vehi conservari non
posset si non essent hij qui in talibus
iusticiam custodirent. Hoc probat enim Hugo
in libro de sacramentis. oportet igitur ut
quis subesse utrique obedire utrique ser
vire. nec obest capitulo VI. ¶ Nemo

potest duobus dominis servire. quia hoc intelligitur
de dissidentibus inter invicem. Iste autem
potestates subordinate sunt inter invicem
dicit Hugo. sicut vita corporalis spiritualis
ministrat spirituali. ita potestas potestati.
¶ Ex quo non sequitur quod dominium seculare non ex
cludit deum. ideo quia est a domino deo in
stitutum. Unde Petrus obedientiam facere dominis
non solum bonis et modestis sed etiam
discolis. Apostolus dicit esse gratum in Christo
Ihesu domino nostro. racio prima quia servire
superiori confert ad humilitatem que est
custos virtutum et ad virtutem. Secundo ideo
servicium confert ad retribucionem vite
eterne. ad Col. III. servi per omnia obedi
te dominis carnalibus. Et sequitur. scientes quia
a domino recipietis retribucionem hereditatis
Tercia quia ex inde evitatur scanda
lum et blasphemia dei quia si quis nollet
subesse illi cui deus eum subiecit ille
utique divine resisteret potestati. ¶ Quarta qui ei
potestati resistit ordinacioni divine re
sistit quia omnis potestas est a domino deo Un
de si dominus punit peccatorem deus est preses
eius. racio quia nulli pacto impunitas
relaxanda est. Si peccanti non dat
libertati deus preses eius est. quia sanctus Aug.
primates non restituat libertati ne i
pune videatur peccare. Si captivum
dat morti deus preses sua est quia in tot
diter pro unius ut salventur multi
unde in tot redditur agit qui plus in
ficeret multitudinem quam unum. Si tiore
quem mactat non peccat. Si procedens
malorum promovere statum virtuosorum
Si ex severitate principis fit inno
cencia secura legibus. hiis omnibus
dignificatur dominacionis excellenciam
immo lex divina implere iubet. Et
ideo iste in persona talium dicit por
tio mea domine. q. d. ex quo me sic
constituisti aliud non quero nisi

p meipz et p meos custodire legē
tuaz · vnde si q̄ms p̄ımıt p ydolatria
vt vt ab alıjs adoret̄ solus deus
ēēt ¶ Exēplo elic̄ punit̄or tm̄
nō abstrahit honorē dīno vn̄ rō
m̄chi vindictā et ego retribuā ⸫ so
luz dicat ꝑsone puidē qꝛ p̄tātē
h̄ens et si ex crudelitate sev dil̄cōe
ꝛ zelo iustitie p̄uit nō abstrahit
dīno iudicio cum valde multa re
linquūt̄ sic puniēnda ut illoꝝ
cīmīa que nō sīt nota · et illa que
et si nota sint probata tn̄ n̄ p̄nt
et illa que et si essent p̄babilia
tamē nō conuīcūt̄ et illa que
sine maiori p̄iculo nō p̄nt corri
gi · et illa que tollerātur ad p̄n̄
az · et illa que nesciūr q̄ adıusq̄z
veniet dn̄s q̄ illūıābit abscon
dita tenebrarꝝ ꝛ manifestabit cō
silia cordiuz ¶ Exēplo ex cōstāte du
bio de p̄scīa p̄destināc̄oe cīmīa a
p̄sidentib̄ sit p̄imenda · ex quo
ıūı h̄ eoruz meritū consistit · et e
¶ Rācō qꝛ ille q̄ ē saluandus p correc
tıoē nō cruciat̄ : et ille q̄ ē dāp
nand̄ p correctioꝫ ıūı̄ patietur
et ıta cuz vtroqꝫ agit̄ misericorditer
qꝛ bonus exercetur et malus ad
monetur ¶ Sive ergo homo h̄eat
vxorez sive liberos sive diuicias
et possessiones · sivū sit dn̄s et
iudex · p̄t ps sua esse custodire
legez dei · qꝛ iudices executores
sīt legū · diuitie sīt q̄dāz s̄bsidia da
ta ad h̄ vt lex dei seruaret̄ : iuxta
id laborés p̄p̄lorꝝ possidūt vt
iustificationes eius reqrirāt · ꝛ v
xor data est viro in adiutoriuz
¶ Iam de sp̄ialıb̄ videamus
q̄ distīguntur · qꝛ q̄dāz sīt sclares
ut ille qui se occupāt cū regımīe

¶ amarꝝ ¶ Alij religiosi de qıb̄ p̄ dicē
et vtrāqꝫ dicitur clerıcı · dıcıt enı̄ ıeronı̄
in ep̄la ad nepocıanuz qꝛ clerıcos g̃
ce sors dr̄ latine vnde clerıcı dıcuır̄
ıdeo qꝛ sunt de sorte dn̄ı · et h̄ vel
ıdeo qꝛ clerıcorꝝ ıp̄e dn̄s deus sors
· ı · pars est vel ıdeo qꝛ clerus p̄s
dn̄ı est · et exponıt dicens · ı · talē
se dꝫ exhıbere vt et ıp̄e possıde
at dn̄m et a dn̄o possıdeat̄
¶ Exēplo p̄mo elıcıt̄ qꝛ alıquez
offıcıū clerıcatuz est voluntarıuz
et ex electıone procedıt / nō ex car
ne nō ex sāguıne nō ex genere
nec ex successıone ¶ Sꝫ ex sacrı su
scepcıōe q̄d est electıonıs et omīo
gratuıtuz vnde amb̄ dıc̄ h̄ hoc
nō nobılıtate nec dıuıcıjs vsur
pat̄ / et qꝛ dauıd vıdıt omnıbus
commūē esse natıuıtatıs exordıū
ıdeo elaborauıt vt esset porcıo dı̄
et sors eıus ¶ Et s̄bdıt · moyses nu
trıtus a regıs fılıa ın regıs au
la potuıt nō soluz esse p̄s pha
raō · sꝫ etıaz potuıt esse pharao sꝫ
noluıt esse rex cū posset / qꝛ oīs
potentatus maffıcū est / sꝫ arbıt̄
tus est ꝑ obprobrıa thesaurıs e
gıptı p̄ferenda ¶ Exēplo elıcıt̄
qꝛ electıo clerıcat̄ est cū abıectıone
multorꝝ ¶ Rācō amb̄ · qꝛ q̄ ınuo
cat vt venıret ın euz sp̄us sapıē
qꝫ vt corpus exhoneret p̄rıs nā
dīna sapıā nō h̄ıtat ın corpore
s̄bdıto p̄ccıs / nō ergo sıt luxurıosus
nō voluptuosus nō letıcıa afflu
ens mundıalı / qꝛ dıc̄ amb̄ · ıstı n̄
deıtz sꝫ alıaz p̄tez elıgūt · dıcūt
enı̄ vıno et vngentıs nos ım
pleamus nō p̄teat nos flos tē
p̄ıs coronemus nos rosıs · vbıqꝫ
relıquamus sıgna letıcıe · h̄ p̄s

ma Ex quo ar² q clia poten
tatu abreceret seculi· vnde p̄mus
dt xp̄us p̄bris· leges dn̄ant² vos
autez non sic / Scdo renuerit esse
in societate coniugali· vn̄ xp̄us
quez facere volint sacerdotez a
nuptijs reuocauit in vbe volente
vt dicit q̄dā hystorie· 2 ceto⁹ dicit
ad occeanu̇ꝫ Crede m̄ nō pt̄ to
to corde esse cu dn̄o qui feminaꝝ
accessib⁹ copulat² Ex qnib⁹ est
q eoꝝ occupacō nec dꝫ esse cu pu
eris nec cu magna familia q
occupacio filioꝝ dissoluit fam
lie inuoluit ꝛ sic de multis alijs
que cu d̄nia possessione stare nō
pnt Clers sic p̄missū po⁹ h' ꝛ g° ꝛa g°
Multa que laicis sit lp̄ia licite a
sacerdotib⁹ sit abricienda· pꝫ ex certis
caꝫ positis / nō em̄ dꝫ s' appare
vxoꝫ q' vouit seruare castitatez
nec dꝫ anhelare ad potētatū qui
pp d̄m dedit viciorū s̄uitutē· nec
dꝫ carnos filios h̄re qui dat' ē ad
h' vt filios regni celoꝝ generaret
Ex quo ei consecrauit se dn̄o ab oīb⁹
que quociꝫ modo suūꝫ mistiuꝫ
impedunt dꝫ abstinere· huic' in
omnib⁹ exhibeat' nos sic dei ministros
vt nō vituperetur ministiuꝫ n̄rm·
q h' iaꝫ int' dispēsatores q̄ritur
vt fidelis quis inueniat² Ex quo
elr' q s' mi sacrōꝝ p̄bri debet ēē
possessores pficiorūꝫ· Ex quo em̄
illoꝝ sit dispensatores s' debent
digne illa adminstrare agricatis
illoꝝ nō debet vacuu esse· dꝫ g° vt
sint innocētes ex grā baptimali
·i· vt nō h̄eant remorsuꝫ consciē
de aliqua culpa actuali morta
li a venali nepta v° Innocētes
et recti adheserūt michi· dꝫ ut sint

cōfirmati in bonoꝝ psistēcia et
maloꝝ tollerancia ex grā cōfir
macōnis / vnde p̄mus sacerdotib⁹
dcm̄ est / in paciā vr̄a possidebi
tis aīas vr̄as· nō inmeruꝫ ex quo
sit duces belli x̄pi· 2° dicat h'
amb⁹· multi sit qui gemunt ita q
cor nrm̄ deficiat Ex qui volt deuꝫ
h̄re p̄pocte sustineat eu· ayre
micordie em̄ dei sit q nō cōsumim²
et nec dū miseracōs eius cōsuā
test' q innouat eas vt lux ma
tutina / dꝫ vt ex p̄me sacrō h̄eant
p̄macꝫ lugendi grāꝫ alioꝝ excef
sus· vnde p̄mus sacerdotib⁹ dictuꝫ
est Beati qui lugetis· ꝛ ite ruꝫ·
mundus gaudebit vos aut cōtrista
bimini· ꝛ ap̄ls dicat· q̄s ifirmat²
et ego nō infirmor· quis scanda
lizatur et ego non vror· vnde int'
vestibuluꝫ et altare plorabat sa
cerdotes et leuite dicētes· parce
dn̄e parce pplo tuo / dꝫ vt ex sacrō
eucharistie h̄eant grāꝫ vniendi
cōponendi et pacificādi alios ex
sistentes in omnoda vnione dei·
vn̄ p̄mus sacerdotib⁹ dcꝫ ē Bti
pacifici· v° glosa· nō illi pacifici
dicitur qui sit in animo pacati q
h' ex virtute h̄etur· s' dicitur pa
cifici q' lites sedat gtēcōes ppomit
bella pacificat discordias mitigat
h' sit ei opa dei in carne assumptā
dꝫ vt grā extreme vnctiōis grāꝫ
h̄eant securitatis quaꝫ habuit
paulus q' optabat dissolui ꝛ esse
cu xp̄o· ꝛ tn̄ eligebat adhuc in car
ne viuere certus existēs de mitis
s' viueret· s' moreret' de p̄mijs
Martinus ep̄s q' nec mori timu
it nec viuere recusauit· q' nec la
bore ē vict' nec erat morte vincēd²

oz vt heat ex sacro ordinis gratiam
mediacionis. sic q no solu deus
p media sacra hominibus gratias dif
funderet. s etiam mediatib ministeriis
eorum. vn primis sacerdotib dictum
e. posui vos in medio ppli vt e
atis ministrando et ministrate profi
ciendo ? statutus v gratiam vr vto
ministerio et merito maneat in vris
auditorib. Et qz sacrum matrimonium
vt dictum e sacerdotes no suscipi
unt s conferunt. ideo non accipi
unt gratiam generalis castitatis qz
spalem hre tenent. Sz oz q sint
prompti vt illos quos carnales
pntes generat ad hanc miseriam mundi
miseriaz eosdem regenerare oib
modis ad gratiaz vt sacerdotum colla
cione pdicatione exhortatione
correctione ? manuductione per
exempla. ¶ Ergo elr q isti the
saurizare debent filiis suis no
thezauros in terra s in celo. qz ex
inde et ipi premia sunt accepturi.
Sec. ex inde q eos comune negoci
ari oppus e iuxta illud. negotia
mini dum venio. data e eni eis
pecunia et cu vsuris abeis exige
da. ¶ Et ex isto hetur q qia tenet
obmittere p q ue ab his q nouis
modo impediri. et h voto ppria
corum sacerdotum illicita que qz
nephaie s vsurpant dicere no
pnt. porcio mea dne sit in terra
viuencium. vnde nulla negocia
cio eis admittit. et illa p quaz
qs s queat victum si p eam se de
beret sbtrahere etiam sacris officii
is ad que est applicatus. Item
procuratores bonorum tpalium
esse non debent qz debet bona spiri
alia prouidere cunctis hominibus.

vnde ecio ad nepociacionem. procurites
atqz dispensatores domorum alienarum
aut villarum q no pnt esse clerici
q ppias iubent contempnere facculta
tes. Item illis que tenet racione
caie. i. titulo comendacionis no de
bent s aqua appare. dicit ei aug
ad bonifacium. Si puati ea q nob
sufficiunt possidemus illa non sut
ma sed pauperum quorum procura
cionem gerimus. nonne ppetatem no
bis vsurpacione dapnabili vendicam
? sic de multis aliis ¶ Et ambe he
q sacerdotes no obmissione mul
torum no sbiciuntur dapnis pticulosis
pmo maximaz recepunt recopen
sam. vnde dicit h amb. moyses fugi
endo potenciam potencior factus
est. qz deus fecit eum deum pharonis
. i. regi terribilis quem timeret et
metueret. et aplus. omnia arbit
tus e vt stercora et xpm lucri ha
beret. et petrus. nec aurum nec arge
tum hunt. s sanitatis ptatem qua ne
defectum in claudo reparauit. vn
dixit qd autem habeo h t do. ?oib
qui operantur in nomine domini
pcioribus sunt terrori et regibus re
uerencie vt eis tamq deo videatur
esse sbiecti. dicit go iste pmo imp
sona lacorum. porcio mea domine
alia lra h t pars mea. aug h expo
nit pmo sic q. d. alii elegerunt h vt
viuat alii aliud. s ego elegi deum
pro fine vt eo et ei semp viuerem
laici go hnt deum in porcione et eorum
porcio e in terra viuencium qui nil
volunt hre nisi cu deo et cum ius
ticia. et nichil volunt hre nisi ppter
deum. i. vt illa que hnt essent eis
adminicula pueniendi ad deum
et oia que sic hre no pnt contempnit

Circa tales sit deus e pars eorum qui a sit eum pelegerint quam antequam vellent aliquid habere contra eum vel sine eo potius vellent carere. Circa tale velle ad minimus inhitu e necessarium ad salutem. Secundo quod aliomodo expo-nit aug. que expositio quam pt clericis ad-aptari sic portio mea domine non naliter extendo quia deus non esset nalis aut essentialis pars alicuius sed solum per quandam participationem quia quis ad-herendo deo fit particeps ipsius. Cle-rici ergo qui vivunt de beneficiis vel aliis de elemosinis deo dicitur plus adherere quam laici qui in his se ha-bent pfitius tamquam illi quorum so-lummodo deus pars est. Circa illa-rum quas habent non reputant se dominos ut sic earum habent dominium ut laici. Sed ministri et dispensatores nec aliomodo illis uti nisi ad honorem xpi et ad voluntatem dei. Unde si laicus et sacerdos bona male di-spensant utrique peccat utrique agit infideliter. Sed clericus gravius quia clericus reputatur sacrilegus et lai-cus fur. Sicut aliter peccat filius recipiens bona patris et aliter servus servus punitur ut fur. filius ut inobediens. Sed quod tunc dicemus de religiosis. quia iero et amb. videtur velle quod nullus pt hoc dicere. portio mea domine nisi ille qui omnia relinquit in seculo. dicit enim amb. quam rarus in terris qui possit hoc dicere. quam alienus avaritie et se-gregatus ab omni labe peccati qui nichil habeat commune cum seculo. qui nichil sibi vendicet de his que mun-di sunt cui nulla sit possessio cupidita-tum cui nullum vitium dominetur quem nulla negotiorum secularium cura sollicitat. ille enim est vetus al-taris minister vetus levi. i. assump-tus a domino cui non est sors neque portio in medio fratrum quia dominus pars eius est. et hoc idem dicit iero. ad nepotianum ut supra dictum est. De his ponit hic concilio tertia religiosi quantum pt ab hominibus iu-dicari clericis sit perfectiores. Ro. quia de eis quam perfectum quod nullam partem habent in seculo. ymo eorum namque est illud. Ecce nos relinquimus omnia et secuti sumus te. dicit amb. reliquisti que habebas recepisti que non habebas. et quod subdit. Et portio xpi possessio. illius nomen inimicitiam fictiosum gre tributa dependens. non habes ubi caput reclines dei tamen habitato-res angustiaris in mundo sed mente est dei ampla possessio. mente eius deambulatio. mente laxa spatia mansionis eius. Tertio est dicendum quod rerum inductis talibus est necessaria non sufficit eis aliena non capere aut non appetere quia lege sanctitum est sed nichil habere. dicit amb. quod si im-possibile est plenam cupiditatem postponere possibile tamen est fieri per solam gratiam dei. vim iob inductus omnibus benedicit deum. Tertio ultimo elicitur quod his arta vite commune est. ideo addu-cit hic amb. illud apostoli. usque ad hanc horam esurimus sitimus nudi sumus et colla-phis cedimur. ymo eis abiectio non debet deesse. ideo addit amb. illud apostoli. maledicimur et benedicimus persecutionem patimur et sustinemus. blas-phemamur et obsecramus. et quod sequitur. Ex quibus quam quod omnia que mundo appendent a talibus sit deo alienda quia ut dicit amb. nulli dent obsequia pro divitias

[illegible]
[illegible]

nullu imitari pp opes · nullu tiere
pp potentiaz · nullu laudare pp no
bilitatez · q̄ hec omnia pp xpz sit det
meta · Tertio ratz dicemus de pp
Certe quo qui evangelisando querit
proprium aliquod · i · q pse abuti no po
tuit adulterat aliuz · sic qui in re
ligione querit q pse religioni no
conveniat est proprietarius · un aug
in titulo illius ps · q glarus i ma
litia · ponit aliquos imitatores se
culo et rem publicaz gentes cor ho
nore simplz et implicatos secularib
negotijs corda coniungere angelicis
spiritibus et psimilitudz de celestib
q e privilegij spualis et alios qui ce
lestia negotia agunt et preceptis dei
insistunt et tn corda contrahunt
interius q e proprietatis in malitia
et arrogat s illud qd eorum commu
no convenit Sive ergo cca multitudinē
sive cca certitudinez sive cca abiec
tionem que sit communia religiosis qs
querit aliquid proprietarius de quo ad
exteriora · et quicquid de inhitatoe
de ambulatione latitudine aut
servore priat aut illis aliquomodo
prevaricat vergit in proprietatez i spi
ritualibus / Hijs ergo pfectius qui
alij dicere possunt · porro iuxta doc
quia licet clerici possint esse illis
religiosis qui temporalia ami
serunt in perfectione equales et quo
ad interiora et spualia sicut sunt
puritas sanctitatis et possint ee
excellentiores · tamen quia extra
apparet q religiosi nihil in mun
do habent ideo dicunt s hmoi
nuditatu pfectiores Quarta vo tis
sunt se strinxerunt ad hoc ut stabi

lius et firmius dīne legi inhererent
de quo subditur · dixi custodire legē
tuam · quasi diceret · ideo dns e por
tio mea quia dixi · i · in omnib meis
promissionib et votis proposui cu
stodire in observantia mandatorum
legem tuam spualez exponit amb
quia qui custodiunt corporaliter
prevaricantur eam · et aug dicit quo
modo custodit nisi hoc donet atqz
adiuvet spiritus vivificans ne
lra occidat et ne peccatum occasio
ne accepta p mandatum operet
omnem concupiam · ideo invocan
dus est dominus propter qd statim seq
Deprecatus sum faciem tuaz
in toto corde meo miserere
mei secundum eloquium tuz · Serius
ppha declavit quorum est beatitu
do eterna quia tm illorum qui h
deum omnibus pelegerunt et quoz
deus hic pars erat · hic iam ondit
in quo illa beatitudo consistit quia
in visione vultus dni pro qua as
sidue insistebat · Vel sic Superius
dixit se habuisse propositz perse
verandi in bono dicens · dixi custo
dire legem tuam · hic ostendit q i
illo perseverare no posset nisi dono
misericordie dei quam precatur
in toto corde Vel sic Superius pro
misit mandatorum divinorum ob
servantiam hic invocat deum ut
ad h daret suam gratiam q sine
gratia spuali divina non possunt
impleri mandata et ista est conti
nuatio aug · Vel sic Superius p
pheta omnibus obmissis inuxit
est deo · hic declarat que sunt que
sibi adoptavit in deo et est sua fa

ctes misericordia et iustitia que
hic exprimunt in eloquio. ¶ Et mo
uetur questio hec pro declaratione
littere. Utrum diuina visio facie[i]
diuine eiusque misericordie ac iusti
cie adeptio sunt adeo in orationibus
petende. Veritas questionis appa
ret ex serie versiculi. quia per ambos
in eloquio notatur diuina iusticia
et probatur sic. dauid enim petit. Os
tende nobis faciem tuam et salui e
rimus. et semper miserere nobis o
ramus. Et apostolus petit sibi reddi co
ronam iusticie. Et Job. Utinam
appenderentur peccata mea qui
bus iram merui et calamitas
quam patior in statera. Ubi pe
tit ut secum fieret secundum iu
sticiam. ¶ Oppositum arguitur.
Una pars petitionis interimit
aliam quia misericordia iustici
am excludit et econuerso. et non
est possibile homini viuenti facie
m dei videre. Videtur ergo quod tota
petitio sit impossibilis et per consequens
questio falsa. ¶ Et diuiditur sic
littera quia primo ostendit orationis
instantiam. secundo eius formam
ibi miserere. Circa orationis insta
ciam innuit tria. primo comple
tionem quia deprecatus sum. se
cundo attentionem. quia faciem
tuam. tercio intentionem quia
in toto corde. ¶ Dicit ergo depre
catus sum videlicet existens in
via. quia ut dicit augustinus
libro de verbis apostoli sermone
xvii. in patria nullus locus erit
orandi. sed tantum laudandi.
quia deerit nihil quod hic creditur

quod hic queritur quod hic peti
tur. Ubi videbitur quod hic credi
tur. Ubi tenebitur quod hic que
ritur. Ubi quod petitur accipietur.
¶ Ex quo elicitur quod omnibus
orare est necessarium viatoribus
ideo quia quilibet indiget in aliquo
suppleri defectu. Unde augustinus in trac
tatu de oratione dicit orationem es
se nauem tutissimam in qua
omnium desideriorum oneratam mer
cibus que expansis manibus et
fusis precibus ad omnipotentem
prospero et felici cursu peruenit.
Et dicit quod ipsa sit necessaria omni
bus gradibus. ipsa utitur omnis
etas et sexus. ad ipsam recurrit
omnis conditio et dignitas. Nam
ipsa magna seruat minima cu
stodit habundantiam excubat
ut inopia repellatur. Ex oratione ipsa
gubernamur in prosperis et per
ipsam fiduciam gerimus in
aduersis. Ipsa in gaudio iocun
da in luctu socia per quam
iusticiam declinamus ponde
ra tediorum propellimus et
omnia nostra vota domino
commendamus. Perficit
quicquid fides inchoat. Spes
cumulat. Caritas decorat. As
sidua deprecatione seruiamus.
Ex quo elicitur et si deus sciat an
tequam petamus quid sit nobis
necessarium tamen bene est oran
dus. Ratio. Augustinus. quia orationis
intentio cor sanat et purgat ca
paciusque efficit ad accipienda
diuina munera que spiritualiter nobis
infunduntur. Non enim deus [illegible].

Sexquinto est et si deus sciat ante quam petamus quod sit nobis necessarium
ergo bene est orandus Vnde aug. quod
orationis intentio cor sanat et pur
gat capatius quod efficit ad capi
enda diuina munera que spiritaliter
nobis infunduntur Quod ei deus ex
bitione precum nos exaudit non
indiget nostris precibus Sed nos non
semper parati sumus accipere et
hoc cum inclinamur in alia et re
rum temporalium cupiditate tenebra
mur fit ergo in oratione cordis con
uersio ad deum qui semper paratus
est nobis dare si nos capiamus
quod dederit. Et dicit aug. quod deo opus est
nostris flexionibus inclinationibus
prostrationibus et aliis corporalibus vt
animus ei pandatur humiliatus
Sed hiis homo se magis excitat
ad orandum ac gemendum humilius et
feruencius hoc ei motus corporis ab a
nimo precedente fiunt et eis exhibitis
factis ille motus interior qui eos fe
cit augetur et plus cordis affectus
crescit et desiderium excitatur Sex
quinto est quod oratio abicienda sit quibus tali
bus cedere possint in preiudicium
et aug. secundo sermone de oratione
dicit tribus orationes ne exaudiatur
impeditur. primo cum quis petit illud
quod sue saluti resistit. vbi enim deest
pietas. et videtur ille se frustra pro
sternere quia oratio quod pro salute
ordinata est ipsi saluti resistat
in oratione. Secundo cum quis orat et ab
iniquitate non cessat. quia vbi deest
perseuerancia iniquitatem vera flecte
re genua quod agit ne exaudiatur in
oratione sua. Item enim in prouerbiis. in iacta
tem si aspexero in corde meo non ex
audiet dominus. Tercio cum quis orat
et delinquenti in se debita non rela
xat quia talis non orat pro se sed ma
gis contra se et frustra se humi
liat erga deum in corde quia sic est
erga proximum paratur in in te
Et insignium honorum iste totum cor
in oratione conuertit ad deum vt ea
que egit exterius cedere possent
in profectum interiorum motuum. Nam
in oratione mouetur animus fide mo
uetur spe. mouetur caritate. fide cum
credit a deo in te prospera et aduer
sa dirigi vt dicit aug. Sepe cum
merita morum operum orationem exaudi
bilem faciunt vtpote de oratione thobie
Caritate. quia sine diuinis orare est gra
tia spiritualis ex quo dicit nemo dicit dominum
ihesum christum nisi in spiritu sancto Sed non ideo
quod non dicat oratum vt sic in gratia
laborasset quia oratio que est ascen
sus mentis intellectus ad deum generis
est Sed dicit deprecatus sum. quia dep
recatio est specialis in oratione. iuxta illud
exaudi domine orationem meam cum depre
cor. Est enim naturale vt homo atten
dat ad deum si volt aliquid recipere
et fit hoc in oratione Vnde idem. attendat
homo ad cor altum Secundo vt insi
nuet quod volt et hoc vel indeterminate
vt idem iohannis xi. Ecce domine quem amas
infirmatur vel determinate vt cum
exprimitur quod optatur. sic est illa. pa
nem nostrum etc. et de postulatio aut
petitio siue deprecatio Postulatio
notat desiderium. petitio fiduciam
in desiderio. deprecatio certitudi
nem fiducie ad determinatum peti
tum seu postulatum. Vnde dicit de

pciatus sim faciez tuaz ¶ Secundo
primo elr q illa que pnt hre malu
exitu nō st pncipalr petenda Racio
q̄r ista st bona indeterminate eis
q3 homo pt uti male et bene et st
quodammo indiferencia · secundo ad illa
ut dicit btūs tomas 2ª 2ᵉ q · lxxxiij ·
dictū sacratis ē vim qui dicit m̄
chil adys petend̄ qm̄ ut bona p̄
bueterent q̄r hij sacient q̄ vim malaz
esset utile ¶ Nos autez plerumq̄
id votis expetimus qd̄ n̄ impe
trasse melius foret ut st diuicie
que multis fuere excidio ut st reg
na honores quorum sepe euent⁹
termuir insatiabiles ut st splen
dida conuiuia que sepe simdit⁹
domos euertunt ¶ Secundo elr
ulterius q tpalia adeo nō st pe
tenda simplr ¶ Sō beati tome
ū simplr q̄r solum petēda st mgn̄
tū st proficua · i · ut alimentula
ptinent eīn ad sustentacōz vite
et organice deseruiunt ad actus
virtutum · vnde necz ampli⁹ petē
da sunt / sic eīn deers eis nō hēt²
sollicitudo phibita / sic non sit
pea mens depressa · q̄r nō vult
homo meis dimestere · Ideo sus
fultus intūt² ad beatitudinez p̄
uenire · vnde mathei vi · primum
querite regnum dei et iusticiam
eius et h̄ omnia adicientur vobis
¶ Sequitur ꝑ3 ulterius · que st iª
q determinate petere debemus
in oracione · illa eīn st ut ibidez dicit
· bt · qmb̄ nō cōtigit male uti ꝫqᵉ
malū euentum hrē nō pnt ꝫ sunt
illa quib̄ meremur btūdinem
et quib̄ btificamur q̄r h̄ petentes
spū sc̄o dicimur magno veros
adoratores adorare oz · Jo · iiij ·
et in hoc voluntatez diuine volun
tati conformamus q̄ vult omnes
homines saluos fieri / ad talia ei
non ē accessus passib̄ corpis · ꝫ
pijs desiderijs et oracionib̄ deuotis
bet ille · vnde iste depcatur diuinaz
misaz dicens · miserere mei · q̄ri ª
valde ncc̄ia ē tendenti ad salutē
et h̄ita miā petit ut deus secū tir
cueret tui iusticiā dicēs · s eloquiū
tuum · q · d · qd̄ meloq̄o promisisti
sic fac q iustum ē promissa im
pleri ¶ Sz antequam veniamus
ad explanacōz eoꝝ que petunt²
videamus que ncc̄io ad oracōz re
quirunt² / et hoc mā tangit ista
omnō eīn oz esse pfcā · i · vsq3 ad
finez completa · ad qd̄ significā
dum dicit depcatus sum · i · cōpleui
pfecte contra illos qui sincopant
contra illos q̄ interrupūt · contra
illos qui abreuiant · orō ei oz eē
integra sic et vniq̄daz op⁹ sine
obmissione et neglā · Sz ei oēs
circūstancie requiruntur ad op⁹ meito
rium · qiā bene orat q̄ mēaz orōis
termīat · ¶ Secundaz q in v̄bis orōis
sp sinā ē retinenda · alis ei nō co
cordaret cū corde · si in v̄bis nō ex
pmeretur qd̄ corde desiderat² nec
sic verba possent esse signa illoꝝ
motoꝝ q̄ st mā · Tercio orō oz esse
cōtinua ita q nō intūperet per
aliqd̄ qd̄ posset frustrare eius
effectum ut est occupacō collocu
cionum ut ē occupacō cogitacōnum
de illis q̄ st dissona hijs q̄ petit²
ut ē consensus in pctm et delcācō

Tercia dicit ... ois pt ut sit ...
2º ut sit ... 3º ut sit ...

inhis que prohibita sunt. Tercio aut qui te
orationis debet homo abstractus esse ab
omnibus que sunt orationi peregrina. unde
Bernardi in tractatu de tribus statibus
quod oratio non est aliud nisi quedam
instantia ad deum in experientias spi
ritualibus in qua imbris ante gratiam
futurirentem quia appoint studium
appoint et dolorem. Ergo est in spiritu
alibus exercitium. ergo secularia et
carnalia in ipso debent abstrahi
quia nulla potest esse talium communicatio
Quarto etiam oratio debet esse devota quia ut
Bernardus dicit ibidem. oratio non est
aliud nisi affectio hominis adhe
rentis deo. Est quedam hominis cum
deo pia allocutio. Est quedam sta
bilitio illuminate mentis ad frue
ndum deo quamdiu licet potest hominibus licere
misero et fragili. Querit augustinus
quod homo sibi orationem abreviare non
debet ex quo mea est tanta similitudo
caritatis sua deo. propter quod dicit apostolus
Sine intermissione orate. Et
iterum debet semper orare et nunquam
desistere. Et si enim ut bernardus dicit
ibidem aliquando orationes sunt breves
ac simplices quas quamquam fecerit
affectus orantis cum intentione pro
tali ga incidenti. attamen ille prolixi
ores sunt que sunt petentes querentes
et pulsantes donec inveniat
accipiant et aperiatur eis. Quinto
cuido debet esse attenta. propter quod dicitur in
libro. faciem tuam vel attente ad eam
convertisti contra eos qui sunt distracti
et diuagantur moribus
valde enim attentus esse debet
qui vult illam in crepacionem evadere
hic populus labiis me honorat cor autem

eorum longe est a me. Circa quod est no
tandum quod secundum hec. v. b. suplere attentio
que motione vocali potest haberi. prima est
ad voces dei utilitate ibi Catabi
les mittitur erat. malum enim est erra
re in uocabulis utpote b. Secunda est ad sensum
verborum ille enim non decet confundi
sicut ut cum interruptor. Tertia est
ad finem orationis scilicet ad deum et ad
rem pro qua oratur. Unde ut hugo
dicit quamquam hominem datur etiam in pro
tis ut omnium aliorum obliuiscantur
Unde secundo oratio debet esse initioria et im
petratoria non debet specialem attentionem
esse. quia vis prime intentionis orationem
reddit intentionem et exaudibilem
quia deus ad illam principaliter atten
dit. Et expositum etiam quod sine hac intentione
oratio inutilis est. Ideo quia nec est meritoria
ria nec aliquid impetrat. quia ut gregorius
dicit. illam deus orationem non audit quam orans
non attendit. Tertius effectus oratio
nis est mentis spiritualis refectio
et adhuc consequenter spiritualis at
tentio in omnibus illis. dicit enim apostolus
1. Cor. xiiii. Si orem lingua mea
mea sine fructu est. Tertio et
quod diuagatio ex infirmitate mora
tione non inculpat orantem. quia
et si aliquando mens discendit per contemplatione
placitorum tamen domini non permittit ista
re multo et diuagatur ex fragili
tate. Quasi sic est diuagatio ex proposito
peccatum est et impedit orationis fruc
tum. Et ideo dicit augustinus in regula
Cum in psalmis et ymnis ora
tis deum hoc versetur in corde quod pro
fertur in ore hec b. t. v. b. Tertio
oratio debet habere intensionem servitoris et
ergo dicit littera. in toto corde meo. quia

tepidos qui sine feruore orant fer-
uor est etiam dictis procedit quod
ius impletio soluit debitum. attentio
generat fiduciam. sed feruor obtinet
quod petit. Tercio inuitat ut iam ve-
niamus ad ea que petimus. depreca-
tus sum. Notat aug' in encheri-
dion ca° cxiiii. Sicut in dimicatio-
ne in primis bonis petitionibus
postulatur vita eterna. quia sanctificatio
nominis adventus regni. et eius
impletio voluntatis. hic incipiunt et
continuacione profectus augetur. sed in
vita futura perfecte possidebuntur sine
fine. Quinque vero sequentibus
petitionibus petuntur que pertinent ad
indigentiam huius vite. Sic propheta petit
primo hic ea que sunt vite future
dicens. deprecatus sum faciem tuam
scilicet ipsam requirendo iuxta illud. vultum
tuum domine requiram. Secundo se committit
ad ea que sunt vie dicens. miserere
mei. q. d. ad illa sine istis non
peruenire. hic ergo locus primo sic expo-
nitur. deprecatus sum. q. d. non primo
incipio petere sed diu incepi et in-
ceptam deprecationem continuaui quia
multum valet deprecatio iusti assi-
dua. Secundo sic faciem tuam. i. cognitionem
tuam. quia per faciem res cognoscitur. et
illa cognitio quedam est per effectus
quedam per scientificas demonstrationes
ut philosophi multa demonstrauerunt de deo in suis
libris. quedam per diuinam gratiam. quedam
per reuelationem ut fiebat prophetis
quedam per donum fidei et omnes iste cogni-
tiones alte sunt speculationis. sed
ad primus non est occupatio cum eis. Quod
alio modo sic exponitur. sed honorem
deprecatus sum faciem tuam vz in

dandam in futuro. propheta enim orat omnes
sanctos in tempore optimo quia in visione
diuine faciei tota beatorum merces
consistit. ioh. xvii. hec est vita eterna
ut cognoscant. et debet etiam nobis esse
ad portum. Sed ut ambrosius exponit
tractabitur. vult enim quod propheta quod optas-
set dominum videre facie ad faciem eternis
in peregrinatione. Quod et ei sic legimus
in veteri testamento quando moyses precatus
sit ut vultum domini videret. et responsum
est ei nemo videbit faciem meam et
viuet. quando ergo moyses petiuit ita
et iste dicit. deprecatus sum faciem
tuam vz videre. Sed ambo obtinuit
ille et iste. ambrosius exponit ro. i. in re-
cto sensu sic et hoc potest exponi. depre-
catus est ergo moyses et dauid fa-
ciem dei. i. xpm videre in humanitate
facie ad faciem ut ipsum demonstrat eis
angelum et non sicut prout vetus
lex per occulta misteria indicabat
xpm. Sed dictum est ei non videbit me homo
fortassis per hoc declaratum est moysi quod populus
israel esset moriturus antequam xpus
veniret et ille quasi suo tempore fuit et eum
facie ad faciem vidit mortuus est
et non credidit. Iste ergo sentiens quod
populus inchoat petitione non debuit
exaudiri nisi valde propiciatus
committit pro se ipso petitionem ad deum
ibi. miserere mei. Vel deprecatur
propheta faciem dei. i. legis cognitionem
spiritualem. Sed rursum deus quod hoc esse non
posset nisi morte precedente. prius
enim mortis legis interpretatio lit(er)a-
lis quam xpus eius spiritualem intel-
ligentiam demonstrauit. finis enim legis
xpus est ad iusticiam omni creden-
ti. Vel deprecatur propheta dei faciem xpm

s mors pns miciat: vincentes ei
legi eius carnalib' vinculis tene
bamur h' autem xpo com mortui
sumus p baptism mortificati sumus
legi vt essemus illius qui ex mor
tuis resurrexerat Ozbs amb' ob
mittit hinc sensitiz mestiatz Et
volt q sicut moyses ita z dauid
orauit dnm vt se ei demitaret
et facie ad faciez eu videret
Circa qd ponit h' conclo prima Et
si electi dei aliqn petunt qd no e pe
tendum aliqd obtinere no pnt ex
h' meritorez culpabilez no cadit
Vnde nullus d3 petere temptacoes
q periculosa e et sepe i malu vgit
exitu ymo vr esse psuptionis
ex qno homo vix pt quottidianis
resistere et tn dauid dicit proba
me domine et tempta me q licet
ab aliqmb' h' exponat 3 dicionalit
i proba me primo 3s expedit tuc
tempta attn alexand' de halis
in scripto quarti exponit proba
me et tempta i temptationib'
me probatum Vnde talem illum
qui t e acceptus et ita impulsib'
exiciand' necesse vt tobie xij quia ac
ceptus fuisti deo nece fuit ut tep
tacio probaret te Ex qno pz q i
tali petitione fiducia excludat er
rorez electi ei qui st p fecti tanta
hnt de xpo fiduciaz et certitudi
nez de sua gra et fidelitate q z
in temptationes insiliunt scientes q
fidelis e deus q no patit' suos tep
tari plus qui pnt s3 semp cu tep
tacione facit prouentum i Cor x
Et ideo greg dicit in moralibus
Stis p vtutes se temptari desiderat

Sicut z aliqn optabat pro xpo vitaz
ponere i qno videbat' errare ex q
apls cotestabat' nesciens q pon
deret eligere dissolui et esse cu xpo
an remanere pp necitatez proxio
z btus martinus laudat etia q
nec mori timuit nec viuere recusat
Ex qno elr q hic errorez exclu
sit fidei feruor qno ferventes e
lecti dei modicu putat q piarenc
tez quez acceperunt in baptismo dis
tincti st ab infidelibus q pgrtaz
gratificantez facti st digni vita
eterna que dr aurea nec sufficit
q st purgati a qualz culpa et a
qualz pena dapni et sensus et
nalit afflictiua nec sufficit eis vi
ta comis victoria Oz appetunt mli
xpo cuius fide feruent conformari
optat vt iniquaz regnaret pu
tatez eis dataz affectat vt vita
porta mortali statu ad i mortalez
euolaret vt mea spali premio qd
aureola dr premineret Or enim hec
ex diuina bonitate potuit premitti
quare ex fidei feruore no posset
desiderari Sic etiaz vt h' dt amb'
Cauit xpha p morte s' venire da
ritatez visionis scuit q oculis
corpalib' illaz maiestatez n poss
set comprehendere Et io q sic incept
de deo cogitare volt' diuinis plenius
e luie plenius vtute plenius gla
plenius diuinitate ideo potuit de
siderare ipius vestez Cogitauit
ei sic angeli pusilloz vident facie
pris q in celis e go ego z desideo
in ipm prospicere Ex q az q z te
mplat opatione scgressus e nitz
suaz q videre volebat qd excelle

bat sc̄am nāz. Et iō dicit amb' q affe
ctus sue postulacōnis erat iusti'
h' ē tm̄ dicere n̄o ē assecutus q'd op
tabat. Scd'o aūt exēplū de q in hac af
feccōne sic in corpe erat oblitus.
dicit amb' putabat se iaz posse vi
dere ac si iaz deposuisset carnez
sic ille q in corpe adhuc positus
tn̄ rapietur in padysū vtrūz in
corpe aut extra corpus eet nesci
re se dixit. Tercio aūt q h' se aīq̄ rō
angelis cōparauit. dt amb' talez
dn̄s iaz probabat vt nō distaret
ab angelis minist' celestib' ac se
cretoriū dei oraclīz. ab dat rōz. qz
sci et si gerit corpus tn̄ non sit
in corpe sz in spū. Carnō em̄ qui in
cupiditate et conuersacōe carna
li st' deo place nō pnt. sic scōrū cō
uersacio in celis ē vt testat' pau
lus. Ceterum nō est q errores hos
sca deuocio excusabat. vnde dicit
amb' inenarrabili se ingredi sca deuo
cio q putauit h' deo esse possibile
vt corporis oculis videret'. non re
phensibilis h' error sz grata cupi
ditas atqz inexplicabilis q dnm̄
suū quā iam tenere et obtu
tu oculorū videre cupiebat. Cua
tū homo insīs que de deo sētit
cōsiumauit tc̄ pīno incipit et cū
fuierit tc̄ apponabr qz incōp
hēsibilis ē dīna maiestas h' amb'
Ceterum sis dicat amb' q iste e
rat ĩnnocēs et nō cōscius diui'
cīmīs. dicit em̄ q bene gstus ē
melius cīmīs reus quā innō
tens prodit in mediū nō se abscō
dit non repelli sz desiderat vide
dei vultū qz vultū conscīe respicia

bat ei aperire et sacrez mētis intīre
cognoscī plenius gestiebat. sic
et alibi dauid dt proba me et tēp
ta me. nō em̄ valet probari s' in
se timeri agnosceret nec temptari
s' passionib' grauib' se sciret ob
noxiū. liber g° apud se cupidius
offerebat. Et dato q homo sit q̄si
angelus h' ē minister dīnī impiu
et obsequiens ipīus mandatis
attn̄ qz homo est ideo sine pccō
esse non pt. Si ei dixim' q pccz
non hēmus nosmetipōs sedu
cim' et attn̄ si p vitaz hāc volt vi
dere dīnuz vultuz audiat illud
ewāgelicū. Beati mūdo corde
qm̄ ipī deuz videbunt. ideo dicit
amb' emunda cor quā nouūz
creetur renouato spū omēs pol
lutas cogitacōes de corde abice nl'
sit quo cuius inquinet' affectus
sit simplex mēs et pura sinceritas
Et q h' sit dīne mē opa in nob'
ideo sb dr imple me. Nōt amb'
cōa hītz irāz duplicez vnaz q̄
iniustē aliaz q̄ ē iustē. Qūa in
iusta ē cū qs insereret' primo
contra mandatū dñiz. sicut
Saul erat insb' agag rei deq
tn̄ dn̄s pcepērat occīdēs. Vō insē
bns illius. dicit amb' Saul pcca
offensaz contraxit qz insb' erat
illius. Eq° ei dīna voluntas q̄
in mādatis exprimit' ē in iūriz
opacionz et volūtati iustissa
regla. ideo qūicūqz facit gratiz
siue sibi indulgēdo siue alteri
iniust' ēē censet'. Illa etiaz est
iniusta ira cū qs insest' pro
ximo cū alterius proximi de

Nota 2 duplex [illegible] Saul
et [illegible]

Nota q̄ 2 iusta et q̄ iniusta

timento ut si quis simularet ut al
teri daret elemosinam aut exige
ret etiam. dona enim iniquorum
nō probat altissimus ¶ Iniusta
etiam iniā ut si quis iniudicio in
ueniret inopis quam tamen reus ē ppt
suam indigentiam absoluit eum ab in
petitione diuitis qr iniustus n̄ dz
esse psonarum acceptor / dz enim ita
diuiti sic pauperi facere equitatem
et amb' ponit illam iniustā iniām
esse ut si quis latronem absoluit
motus lacrimis suorum filiorum
et coniugis / dat rōm qr talis inno
centes tradidit exitio quam liberat
multorum exitia cogitantē. nec ē sic
cogitand' uexatio rōm dedit s' intel
lectū rōm ē ꝯfusus. rōm ē grauia pas
sus. rōm uidit qr mori debuit nō
faciet talia amplius ¶ Sed amb' con
tra clementiori .i. cui rōm uincla
sua dissoluet et dimittit liberum
nō excipiet s' latrocinādi facultā
tem ¶ Cum gladio uoluntatem nō
potuit cohibere ¶ Illam ē deputat
iniām iniustam cum quis duobus
iudicio contendentibus reo miseret
et dāpnat probātem q' dū fauet
accusatori qui probare nō pt
¶ Ex isto elicit amb' qr etiā circa
misericordie exhibicōem maxime
iusticia conseruāda est / narrat ei sic
ubi dicet quam maxime dz teneri
forma iusticie. ideo peccat ille q
illum q' communionem amisit ex lie
breui lacrima aut in ꝯberib' fletib'
ad communionem admittit q' illam mul
tis dicet querere tpib' qr cum uni
indigno indulgetur plurimos facit
ad prolapsionis contagium prouo

cari. facilitas enim ueme incētiuū
tribuit delinquendi. h' amb' ¶ Ex q
infert qr iniā ē dispēsanda s' uer
bum dei ipsis debitoribus al's enim nō
teneret iusticie forma. ꝑpter q' petit
iste s' misericordiā s' eloquium dei ¶ Et pō
exēplum amb' de medico q' inflex'
lacrimis egroti uiciū ulceris q' de
beret resecare aut urere medica
mētis tegit ¶ Tamen ista ē inutilis
iniā que ꝑꝑ breuem inasionis a'
adustionis dolorem totū corpus
tabescere facit donec usus uite in
tereat. ¶ Ex quib' pz qr sacerdos qui
qs peccatorem debet accipere absciende
et h' ne uicius suum in toto corpe
lacius serpat ¶ Debet uiciū prodē
nō fouere nedū unum excludend'
nō putat plures exclusione dig
nos faciat ¶ Sz iniām iustam
amb' uidetur ponere tplicē. prima
ē in redemptione sua ¶ Secunda ē q sit
circa peccatorum remissionem ¶ Tercia q
sit inopum pietatis exhibitione
de prima occasio erit tamen ydone ad
pphā enim petiuit diuinum uultum
in toto corde uz uidere .i. corde p
fecto nō obnubilato a' uelatus
aliquo enigmatice a' aliqua sili
tudine sed corde apto et nudo h' ē
facie ad faciem ¶ Sz qr intellexit qr
ad hanc uisionem admitti n' potuit
nisi tū esset deletum cyrographum ori
ginalis peccati per passionem et mortem
x̄. ideo committit se ad petend' ut dz
s' misereretur s' eloquium suum .i. sicut lo
cutus ē per ora sanctorum qui a seculo
sunt ꝓphetarum eius. q.d. iustum est
ut istam iniām exhibeas ex ꝓmisso pro
missisti ¶ qr iustus dns in omnib'

Nota iusta
3 rex

Quo erga matri sue contulit passionis

verbis suis ¶ Ex quo patet quod homo
a beatitudine cecidit ad quam
erat creatus hoc est fidei nostre si enim non
cecidisset quid opus erat petere re
levatorem. Licet credendum quod cecidisset
ex aliqua culpa dei qui illum crea
verat. Racio ambrosii quia licet creavit
eum ex limo terre que est obnoxia
corruptele et vicio liberae passionis
quo ad corpus tamen quo ad animam
creavit eum ad ymaginem suam
Exponit ambrosius id est iusticiam pudicitiam
et racionabilem ac innocencia perfulgen
tem ¶ Ex quo arguitur quod in culpa a deo
nullam iniusticiam contraxit. Racio
ambrosii quia deus quod infirmo et fragi
li quod caveret ante prescripsit. dedit
enim sibi preceptum ne fieret huius lignum
vteretur et apposuit comminacionem
dicens quacunque hora comederitis
morte moriemini. nec eum aliqua indigen
cia ad illius esum compulit. quia de omni
alio ligno sibi edere precepit ¶ Ex quo
habetur quod homo in peccatum cadens iuste
erat maledictionum obnoxius. Dicit
ambrosius ex quo erat infirmus et deus
eum precepto premunivit non debuit sibi
aliquid vsurpare. sed dei mandatis
debuit obedire. processit in eum severi
tatis sententia quia stare voluit quod stare
non profuit ¶ Istis sic premissis

2ª 4º

ponitur hec secunda conclusio. humani
generis redempcio per christum facta est iu
sto dei iudicio. Prima racio quia sic deus
ordinavit fieri. ergo iuste sic factum est
Secunda quia sic deus facere promisit.
ergo sic factum est iuste. Tercia quia qui
palam cecidit erat iustum vt palam
relevaretur. Quarta racio quia qui ex
fragilitate cecidit iuste eum deus e
rexit. et ista est ambrosii hec tria istam racionem

qui dicit quod iniustus fragili lubrice
que nature parum indulsit. Et eciam
respiciendo opera redempcionis redemp
cio facta est per modum iusticie quia sicut
dyabolus mulieri suasit sic angelus vir
ginem salutavit. illa consensit illa
credidit. illa virum seduxit ista vir
um vterum fide deduxit concepit et
peperit. adam in multis excessit christus
multa promeruit. adam in ligno
prevaricatus est christus in ligno crucifi
xus est. Et iam ambrosius allegat racionem bene
dictum lignum per quod fit iusticia ¶ Ex
quo arguitur quod excitacio operum passionis
sue est recompensa operum prevaricacio
nis. hoc est bernardi in libro de stimulo
amoris. Sic eva accepit de ligno
vetito et viro dedit. sic christus matri
sue crucis passionem imitavit. sicut
eva vidit lignum pulcrum visu et su
ave ad vescendum. sic christus in vultu
est consputus et potatus felle et a
maritudine. et sic de multis aliis contra
respondentibus ponit ¶ Ex quo arguitur quod
christi passio est iusta racio quia fuit volunta
ria. oblatus est enim quia voluit. iusta
quia est accio dei. nullum enim opus dei in
iustum esse potest. iusta quia pene sue
pro hominum peccatis satisfactoria. Iusticie
enim dei est vt dicit anselmus vt pec
catum numquam dimittatur sine pena
Et quia homo non poterat pro suo pec
cato satisfacere licet debebat. ideo
deus homo fecit satis quod poterat
et non debuit ¶ Ex quo elicitur quod in sua
passione salvatur racio sapiencie potencie
et eciam iusticie. Sapiencie quia sic deus ex ma
lis penalibus multa bona elicuit
potencie quia ibi erat abscondita for
titudo eius. vnde ante faciem eius
ivit mors. Iusticie quia nulla crea

attrita pt congrui qp ex x passione
facta esset aliqua iniuria · ime
qz nō p merita que fecimus nos · sed
p miaz suaz saluos nos fecit · Tcia
propter pctōribus ʒ impias sinis mortu
us ē · h ergo dauid petebat miserē
mei p eloquiū tuuz · Vca p passioz
x redempcō fca ē p scripturas · iuxta
v. filius hominis vadit sic scriptū ē de
illo · Et illud · Calicē quez dedit m pr
nō vis ut bibaz illum · Et sic · quō
go implebuntur scripture · Et quō fca
ē redepcio ex misericordia tn iuste
Sic etiaz pctōruz iustificacō fit iu
ste et misericorditer · misericorditer q pcīs
confert gram · iuste qz contricionis do
lore gra assistente expellitur culpa
Iuste qz ut homo deo consentiat
misericorditer qz p quaz mo in deū libo
arbitrio deus remissioz confert pec
catoruz · Cerca est qz quatuor re
quiruntur ad iustificacoz impij qz
duo ex pte diuine mie remittentis
et duo ex parte hominis culpā euade
volentis · qz aug dicit · qui creauit te
sine te nō iustificabit te sine te ·
Et de his mps dr · commouisti terram
erre infusio gre · et conturbasti eam
erre contricio precedit enim motū contri
cionis gre infusio · qz pctor ex se est
spūs vadens et nō rediens nō pt
sine adiutorio gre cooperari iustifi
cacōni sue · Tercio tn sequitur quia
posset iustificari sine contricōe
Sanato qz infusio gre nō precedit contri
coz tpe qz simul sunt p solum nā · Sec
sanat contriciones eoruz · Erre remis
sio pctōruz · qz commota est in quo
notatur libertas arbitrij · Qz ei ut hō
p[-?] plus assentiat illi gre que oritur
ex instinctu fidei maxime illoruz

articulorum · qui bona egerunt ibunt in
vitaz eternaz q vero mala in ignez
eternuz antequm datur remissio
pctōruz que nulli conceditur agrā
diffidenti · Cerca est qz in iusti
ficacōe impij tenetur ordo · Igitur ei
ut hō primo habeat quo aliā gratifi
catur vz graz · Scdo ut habeat illud
quo bonuz placet sz liberū arbitri
motuz · Tercio ut habeat illud quo
maluz displicet vz contricioz · Quarto
sequitur complaciti vz remissio pctōrum
Et quo accipe qz illa quatuor nō
ordinatur sz plr habent maioz graz in
iustificacōe · Sz p ordinez congrue
ae maioris ad impij iustificatōz
p modū iaz dictuz · Et ex quo dat pr
qz in iustificacōe impij cō poten
ae sapie et mie diuine concurrant
Vnd potencie qz ibi qz ex nihilo fit
aliquid in suo genere sic in creacōe
Et ideo dicit aug · magis ē de impio
o pium facere quam creare celuz et terraz
Roe sapie qz fit ordinate ʒ fit cū il
luminacōe et fit cū reuelacōne diuini co
silij · Sz rō bonitatis qz seruatur inlz ·
qz iustificacō ē opus gre et diuine
bonitatis vide romanorum · iii · ad
h ergo pphā erigit oroz suaz dicens
miserere mei · q · d · et si essez iaz re
deptus · actu nō possez assequi in
tue facieī visioz nisi tue esse iu
stificatus a pctīs · ideo miserere mei
hoc est remissioz pctōruz · sm p eloquiū
tuuz qz quid est diuine bonitatis
vz in promissionibus · quia in sa
pie vz in informacōnibus · quia
potencie vtrz in minacōnibus · pe
tit ergo sm miaz exhibi · sz quod petit
eaz exhibere excellencie dei · q · d ·
vellez videre faciez tuaz · sz qa ex

meipo adlz no possim io misere
mei · i · exte pendz salus mea ·Tia
dns deus qnqz terret qnqz ptut
tit · qnqz blandr · et qnqz pmit
tit et sic consesuz homis indutat
vt homiez faceret volutariu · de
ei bnardns ·Beignus pra mult
omis saluos fieri nullz indicat
pus salute indignuz qz an no p
bauit volutariuz · io qnqz ptutit
qnqz terret no ut saluet inuitu
z ut faciat volutariuz · de malo in
bonuz trasfert volutatez et n au
fert libtatez ·Viodt go transfer me
in regniez illaz onde in me potes
vt videaz faciez tuaz · z misere mei
qz deus in salute homis no opatur
z m sinnitatez poteae sue · z z dece
tiaz sue prouidetie et cogruetiam
susceptabilis ·Exqno go ds creauit
homiez in omnoda libtate · n coue
nit vt ei daret gra misi te consetiet
nec ggruit vt ad susceptioz at gra
tinti ipz copellet · dt go misere mei
i · dispone me adlz z qd conuenit
mie tue · mx illud b meod ps · de
duc me dne in seita madatoruz
tuoz ·Anclia coe meu ds in testioria
tua ·Auite oculos meos ne videat
vanitatez ·Cestis sic premissis
point z tercia conclo exeplo dei
abrecte miste homib e mia exhi
beda · pz exillo estote misericordes sic
pz vr celestis misors e · ds namqz
sic impedit miaz vt iustiaz no ob
mittat ·Sic et nos exhibea nos sic
dei ministros · z sic ut no vitupe mi
steriuz nrm · ministremus i mia
et masuetudine supportates iu
te maritate ·Bz dt aplus uaz mi

dispensatores qrit vt fidelis qs
inueniat ·Cexqno dz exeqs sic
mist nne debemus refulge in v
tute iustitie · vnde pctori dixit ds
quare tu enarras iusticias me
as et assumis testm meu p os
tuu · tu vero odisti disciplinaz · re
qrit ei ministros suos mia debe
esse iustos · qz iustia e virt vna
ex illis in qmb omes vtutes con
nectur ·Klo aute pteds dice ut
ministeruz iniusti iustitu sit orqz qz
z iustitz est qno ad eiz · qz ds in
sinis et p malos opatur salutez
·Klet solum seqmur deu sepando
miaz a iustiaa vt vz suaz pietate
alijs administremus · et in nob iusti
simus ·Bzlat in nro ministio qb dz
iustiaz qbn sdz miaz impendam
·Cz no ei ut dicit bts amb · seruitas
dei et bonitas in sceptis repr ·Seui
tas in iudeis q ceciderunt · bonitas
in getib q recepti st ·Iudeoz pplis
iuste e a deo pe sepatus ne pfidie
vnaus ptiniaret etiaz · genalis
receptus est qz dei bonitate reple
ti inobedie mniere glabant ·Sic
et nuc dnia bonitas illis impedi
dz qm mea pmanet · illi at q ab ea
desistunt prosim tems qualitate
dapnant ·Cexqno elr qz dnias
vites gentes mitras valde debent
esse prudentes · mx io · estote prude
tes sicut spetes et papue mlz ut sit
discreti in suo ministio ·Klo ei omib
debet esse idem · i · no eod modo dent
se hre ad omes ·Et poit amb exeplu
de deo dices · ds m lux et igs de scribe
qz in tebs ambulati lucet qz lumie
ne duca errraret q qnit luc clari

tatez Si autē q̄ sint multa opa
tus que manere nō debeāt debz
ardere qꝛ deus ipse ē ut ncī opꝰ
semꝫ sit plaz qꝛ cōsumat Ex
quo arꝰ qꝛ inertia multi salliāt
vtili detrimento qꝛ et aurū qd plꝰ
coquit plus probatur vnde et
aliquoꝝ pctā detinet aliq decom
eitantur aliq abscindūr vnde dt
aplus vtinā abscindāt q̄ nos cōt
bant vnde et iste inmāz ad mensāz
iusticie cēsuit esse ponendā dicēs
misere mei ꝑ eloquiuz tuū vbū
enī dei iusticia eius ē ut dicit amb
Et ex isto hemus qꝛ nullus ē ali9
non habeat opus Ex quo ei null9
ē sine pctō mīa opus est illi 7 ali
cui maiori et alcui mīor qꝛ vt
amb dicit pctāz adolescētie et iuuē
tutis citius relaxat et medi sīna
gstringitur quā vitiū senectutis
Illis autē qui pmāz egerūt et vi
cia correxerūt et q̄ vtutū possessio
ne iaz abstinet a vitiis iusticia
opus ē qꝛ dicit amb vbi sīna ē
ut conuersis venia donet vt ma
nifeste hētur qꝛ mīa nō excludit
iusticiaz nec ecōuso vnde dt h
amb mīa porcō ē iustie Si ei vis
dare paupib h mīa iusticia est
iux id Dispersit dedit paupibus
iusticia eius manet in seculū sch
Iaz et iniusti ē vt ille qui cōsor
tius ē tuus ē nō adiuuet a socio
Iustū go ē vt quib nris tui con
sortiuz debes vt etiaz eis alimēta
nō deneges Iustū ē ut qꝛ humano
generi et cunctis mquē datū
est vt inde saltim alique paupib
aspgas et amb h ponit qꝛ auaricia

cia possessionū iuxta distribuit
concludens qꝛ iniustus est qui in
cuitate si hēt nō tribuit Et ponit 2
mīaz iusticiā in dimissiōe offensaꝝ
Cum ei sit misereri mīaz assequitur
qꝛ h promisit dnīz eloquiuz dicēs
Bti misericordes qm ipi mīaz conse
quētur 7 iste dicit misererere mei
ꝑ eloquiuz tuuz

Cogitaui vias meas 7 conu
ti pedes meos in testimonia
tua. Supius ondit qꝛ btitudo consi
stit in visione vultus dni ꝗ dsptū
tat Sim faciez tuaz qꝛ et iohēs
xvij hec vita ē eterna ut cognoscāt
te dm̄ hic ondit qꝛ requiritur ad
hanc visionē diligentissimā pcogita
cō qꝛ ille qui cū diligētia cogitat
de requisitis ad illaz puentiōz ondit
se dm̄z timoꝛ hēre Si g credis sine
iuxta illud Credo videre bona dni
cogita de puētiōe vel sic Supius
ondit se in mīa pseuare dicēs ex dei
dono misere mei h iaz declarat qꝛ ad
h z ppa indigebat diligēciā qꝛ dona
dei coopant collaborātib pp qd dt
aplus hortam ne in vacuū grāz
dei accipiatis vnde dicit Cogitaui
conuti 7c vel sic Psalmus optauit
vt daret sibi grā ad pseuerād in mā
datis dei h dicit dsptat siti h iā ondit
qꝛ h peteret nō aliqua lenitate mo
tus ꝑ precedente delibatōne sup h et
affectione ad h delibatōz tangit d
Cogitaui affectiōz conuerti pedes
qi volens ondere qꝛ in petitiōe mito
deberet exaudiri vel sic Supius
ondit ppha que erat illa indeo q̄b
ipē inniitebat ꝑ facies sua h decla
rat se cū intellectu et affectu finxisse

conuersim in diuina testimonia
que ostendunt illam faciem plenam gra
ciam. vel ut innuit aug. hic se ondit
in sua oratione exaudiri. pietatis
enim est facies dei. et hic iam ad illius as
pectum cogitacionis dirigit et affectionis
Et mo[tus] q[uo]d hic procedat cum littera v
tum homini exercenti in corpe scia opera
conmitte in affectu boni beatitudinis
sit possibile. quomodo cogitationes
et affectiones stabilire videtur esse imp
ossibile quia est quasi contra naturam hominis
qui nunquam in eodem statu permanet. et tamen
hic requiritur ut innuit littera. Item omnia
que sunt hominis regulare diuinis scripturis
quas hic vocat testimonia est valde
laboriosum. propter quod scriptura dicit aduer
sarius hominis tu quo precipit conuer
diam dum sumus in via. Ad quod
est id ps. delectare in domino et ipse dabit
petitiones cordis tui. Unde vult quod ad affe
ctionem primum requiritur delectatio in deo
modo hic non solum est facile. sed delectabi
le et amenum et plenius ple. et ad hoc
facit. Iugum enim meum suaue est
et onus meum leue. Et illud. nichil
dulcius quam cogitare in mandatis
dei. Et diuiditur hec littera. quia primo propha
onit actum suorum considerationis dicens
Cogitaui. Secundo considerationem inde
commissionem dicens conuiti. Et aug. cor
rigit istam litteram. dicit ei quod aliqui codi
ces habent cogitasti et loco conuerti
habent conuertisti ut hic ambo potius di
ne gratie conuertetur. iuxta quod dicit ap[ostolus]. deus
operatur in nobis et velle et perficere. Et
subdit. Sed siue auertisti siue auertisti
ab illo vtique fit ut facia tua faciem
peraminus in toto corde. Iste volt quod
littera vtraque potest stare. Sic aut procedam

primo ondam quod volenti salutem asseq
et obmittendum. Secundo quod facien[dum]. Tercio
de possibilitate salutis. de primo dicit
Cogitaui vias meas. Ambr[osius] expo
nit hic primo de viis malis que sunt
plene lapsibus et peccatis et gloza
dicit auditus in ordine et aduer[sus]
cogitaui vias meas quia nec iusti
ma homini fieret si vias suas malas
non recogitaret. Aduertendum secundum aug.
xv. de t[rinitate]. cogitatio est quedam visio vel cor
poralis ad sensum pertinentium vel absentium
quorum tamen similitudines anime sunt presentes
et est visio puri spiritualium quorum cog
nitionem habemus vel ex scripturis vel ex re
uelationibus vel etiam ex cognitione abs
tractiua. Cogitare ergo vias suas est
intuitu mentis actionibus aduertere
quomodo homo vixit talia reuoluere que sunt
illa que egit et quia se ad hoc cogere co
gitacio enim a cogitando a cogendo dicitur
eo quod multa in unum cogunt ut dicit
aug. vel quia mens cogitur et stringitur
ut isto se occupet cum alias vagaretur
plus libet. Et ex isto elicitur quod volu
ntaria quandam coactionem sortitur quia ut
bernardus dicit in epistola ad fratres de
monte. tria sunt que cogunt voluntas
memoria et intellectus. voluntas
enim cogit memoriam ut proferat
res. cogit memoria intellectum ut for
met id quod profertur. intellectus aduer
sus memorie cogit mentis aciem
ut de illis cogitetur. Sic ergo cogita
tio hominis est voluntaria. quia ex vo
luntate oritur et consilio. quia ex media
dicitur est intellectuale quod quia surgit ex
intellectu. Ex quo ulterius elicitur
quod cogitatio secundum rationem generis est quod in diuersis
est quia et bona et mala esse potest. Circa

vt b t dicat sicut aial inqntu e aial
nec e ronale nec e irronale et actus
hnanus inqntu e actus nondu hz
ronem boni vel mali moralis nisi
tunc aliquid addatur contrahens ad
spez Sic z cogitacio vt cogitacio in
genere h sapit indiffinaz Non est
tn estimand qp exh eet cogitacio o
ciosa deqna illud Sapientis Sps
scus aufert se a cogitacoibz que sunt
sine intellcu Cirna cogitacio exh
qp e qmdaz actus hnanus et ex
h qd e ens et exh qd est ex intellcu
et rone sortitur aliqnaz bonitatez
Cra vt dicat Bnard Sine omni
intellcu nullatenus pt cogitari
sic qp nulla cogitacio e sine omni
intellectu. s3 ille cogitacoes vane z
ociose sunt que no tam cogitacoes
st qm qnedaz simulacra cogitaci
onuz ex verbis et ymaginacoibz recor
dacionibus ex memoria statim
entes et dicitur esse sine intelle
ctu qz ipi intellectu pcogitantis
intencioz non applicant z et in eis
videtur potius esse voluntatis
passio qm accio. qz nulla e meis
intencio. s3 sponte ebulliit de me
moria et formate offerunt se in
tellcu non curanti et qm eap agit
videtur potius agi in sompno dor
mientis qm actualiter cogitantis
Verumptamen licetur qp hmoi cogitaci
ones non omnio st indifferentes nec
omnio ociose dici debent Racio qz st
preciose. repellunt enim spm scim
Gracie et si vt Bnardus dicat no fiunt
ex voto cogitantis fiunt tamen ex cl
pa negligentis vt spus scs inito
se auferat . a cogitacoibz indis

ciplinatis. Et qp de cogitacoibz malis
e dicend aut puersis que adeo separat
Cirna cogit homo se cu rebus inags
occupare cu attencione. iuxta illud
Iniquitate meditatus e in cubili
suo astitit omni vie no bone malici
az aute no odivit Et illud. tota die
iniusticiaz cogitavit lingua tua sic
novacula acuta fecisti dolum S aug
tota die .i. toto tempe sine lassitudi
ne sine intervallo sine pausacione
Cra si maluz facere non potes dicis
illud. si dicere non vales cogitas id
Verumptamen est qp cogitacoes perverse
minus viciant bona ne qz ros cogit
in malas occupacoes que tn deputat z
ad optima vnde dt idez aug. q inse
.i. in suis interioribz e malus se in ocu
bus e sbiectus qm eet sbiectus bes
tiis/ illicita eni sunt z quemesse qa
tor dilaniat in seipm seruit nec se
iuvez relinqre pt/ mo certu e qp h
relinquere minus e difficile Cra
cogitacio cu magnis conatibz et dili
gencia requirit z vt mes se a vanis
et malis cohibeat et solis bonis occu
petur Et aug ponit exepla. domu
edificare grave est quaz quis dest
ere pt/ seiare frumenta agr excole
expectare segete donec maturescat
et gaude in fine pro q laboravit pa
torz e vna scintilla totaz segetez
quis succedere pt Sic sepe infantez
natu mittere educare ad etatez iuve
nilez pducere vsqz ad roms vsuz. ma
gnuz e officiuz occidere illuz vno
puncto tempris quis pt/ Facilis
e ergo in malis progressus. s3 ab
eis cavere et bonis insistere labori
osum e/ et si non. non ita eet men

toriuz ¶ Hiis p'missis pono' h' gelo
p'ma· volente salutez assequi ocã
culpabilia sunt obmittenda· iux
illud ps· qui volt dies videre bonos
dimitte maluz· z ap'ls ab omi spe
mala abstinete vos et e ro qr nul
lus p' hanc vitaz pt beatus ee' nisi
qui habent prius vie btudinez· sic
xp'us h' innuit beatificando suos
otto btitudinibus/ modo beatitudo vi
e dupliciter diffinitur· p'mo sic est
status in quo si quis decederet fina
liter veniret ad celum· z sic btitudo
vie non excludit venalia peccata
qr stant cu' gr'a et si beatitudine dif
ferunt non tn' auferunt· z h' e' stat'
in quo si homo vitaz finiret stati
euolaret in celuz· z sic beatitudo vi
e excludit etiaz venalia· iuxta il'
¶ Beati inmaculati in via ¶ Ex q̄
dicis elr' p'mo q' ncc'm e' diuiz spi
rituale ad possidend' p'mum etiam
ps aucte aug' q' in libro contra ma
nicheos exponit illud· dn'am' pisci
bus maris et dicit h' intellig' spi
alit' vt om's tenz et affectiones z mo
tus animi quos h'emus cu' aialib'
similes sbditos h'eamus z eis dn'e
mur p' modestiaz tpantiaz et alias
v'tutes qr qn' ista motus no' regit'
erumpunt in pessimas consuetudi
nes rapiunt in p'niciosas delectac'oes
et faciunt nos bestiis similes· sicut
sc'ptu' e' homo cu' in honore esset zc
¶ Ex quo elicitur h'· p'mo ¶ Solu' tlis
et qualiz e' mere voluntarius q'a s'
anselmuz· posse in malu' nec e' lib'
tas nec pars libtatis ¶ Scd'o· soluz
talis gaudet r'one vere libtatis· qr
qui facit ptz seruus e' pc'i· Jo· viij·

et greg' dicit· s'uus e' tot dn'or' q'
vitioruz ¶ Tercio· soluz talis habet
veraz diuiz· fortior eni' e' expug
natore vrbiuz qui animo dn'atur
¶ Quarto· soluz talis efficaciter
s'uit deo ks' qr talis qui' deu' adhe
ret deo et continue famulat' p'p'
omnibus deo s'uientib' dr'· sub te
erit appetitus tuus et tu dn'abis
illius· licet g'o ab infancia mala
fugimus vitanda tn' sit' du' ad p'fi
ciones deuenerimus· h' e' aug' trac
tantis illud ¶ Btus qui allidet pu'u
los suos ad petraz· dicit eni' sic· qn'
nati sumus p'se inuenit nos se
culi confusio· suffocat nos adhuc
infantes varius diuersor' errori
opinionib' et tenuit captiuos et
obnixa pc'i orig'nalis infectione
¶ Dat h'm' cc'z dices· p'ntes susurrat
ac instruunt illu' auaricia· illu' ra
pinas illu' mendacia quotidiana
illu' culturis ydoloruz· illu' illicita
remedia ligaturar' ¶ Et qu'mq' vidit
iaabilis infancia illos age' h' sequi'
ita vt quasi cu' lacte materno dic
scientia erroz suxisse videat' et sic
dic aug' ¶ Sz deus nobis iaz g'ran
dibus dedit agnicoz sui ne seque
mur errores parentu'· s' ut elide'
mur in deu' profitendo puulos· s'
eni' q' cu' aliqua cupiditate n'ptat'
et s' qui cu' cupiditas puula nascit'
anteq' robur accipit elidit eam
et ad petra' allidunt vt elisa tandez
moriatur h' ille ¶ Et ex isto h'em'
q' cogitatios a malis aute' p'p' sa
lutis assecutoz act' fidei e'· qn'o'
eni' dauid non sedit in concilio va
nitatis no' in catte' dic' pestilencie

nō invria peccatali et potius elegit
esse abiectus in domo dei quā habi
taret in tabnaclis pctōrum sic moy
ses qz occidit degtiandi fide potius
elegit pati cū pplo dei quā pcti tpal'
hrēt iocūditatez· et ideo qz fides ab
ducit a pctīs multiplr' ꝯo ascribit' fi
dei victoria de pctīs iuxª iº· hª ē victo
ria q̄ vincit mūdū fides vrā ❡ Et ȝ
ezechiās exponit hanc lrāz d· cogita
ui vias meas plenas lapsibus et
pctīs vt scire possem quā male egi
❡ Ieře· ij· ❡ Scito vide qz malū et amarū
ē te reliquisse dnm̄ deū tuū ❡ Itez
agnita grauitate possez exaggerare
dolorē iuxª illud ps· propheta· re
cogitabo t' omēs annos meos in
amaritudine aīe mee ❡ Itez ut do
lore hito veracit' possez confiteri
cōn' illos q̄ imp'meditati ad cōfes
sionez accedūt cū tn̄ ȝ ❡ Boeciū
❡ Sui opāz meditatus expectās oz
vt volūtis detegās· vnde ps· dixi
confitebor adūsū me iī' ❡ Itē vt sa
tis salubri cōfessione modū pni
tendi assumez et sic sacēz dignos
sctūs pnie· qz deuteo· xxv· ȝ exigē
ciaz delicti erit plagarū modus
❡ Itē vt pacta pnia acceadmo pcta
nez ❡ Si em̄ pctōres adūteret ad
quas penas tiñarit sine dubio
nō de facili peccaret· et seq^z p^9 hª ple
na remissio pctōrum· et sic amb'
quererēs· quare cogitaret vias pec
catorū q̄ ducūt ad morte dat istaz
rōz vt remissiōz pctōrū meorū pos
sez mereri ❡ Et ex isto hemus q̄
pma cogitacio tendēti ad salutez
p^9 casū ipōrū ē pctōrum· vnde aug'
traccāts vº· quā cogitacō hoīs cōfi
tebit' et reliqne cogitacōs festū diez
agent t' dicit· pma cogitacō ē q̄ dāp
nat vitā poreḿ que displicēt facit
illud qz erat vt succederet illud qz nō
erat pma ē illa vnde incipit cōfes
sio· confessio em̄ adiūgit nos xpō
reliquie autē cogitacōs seqntes so
lempnia celebrabit hª ille ❡ Secūdo
recepit pctā in pnitente nō sē obli
uiōni tradenda· qz dt cō· pma cogi
tacio recessit hª a veteri homine ❡ Nā
si oblitus fueris a quib' pctīs libera
tus es nō ages grās liberatori ❡ Et ad
ducit paulū in exēplū cui^9 confessio
erat appellacō dei quez psequebat'
dixit em̄· dne quis es· tuus pma
cogitacō erat obedire· dix em̄· dne
quid vibes me facere et se^z remeo
racio pctōrū dimissorū in cōmen
dacōe dīne mīe· dixit em̄· prius fui
blasfemus ❡ Sz mīaz consecut^9 sū
qz ignorās feci in incredulitate mā
❡ Licet pcītād qz homo sic cogitādo de
pctīs nō recederet a pctīs· dicit em̄
aug'· pma cogitacio fuit a pctō re
cedere modo autē pctō sic cogitādo
nō recedis qz ān recessisti ❡ Sz mīc re
cogitās qz t' condonatū ē ❡ Rimbē
quī donauit ❡ Rimbe quī innoua
uit ❡ Rimbe fuisti qū innouauit·
❡ Secūdo elr' qz hª cogitacio humiliat
hoīez ī se· dicit aug'· qz ex quo cog
nouit se homo cecidisse cogitat ne
se erigeret in ortōz alterius casus
❡ Secūdo hª cogitacio pui facit hoīez er
ga proximūz· dicit aug'· tūc homo
portat aliū sanand' si se meminit
esse sanatū· qz si se iactat de sinis
meritis pctōres tanqz indignos
inīa repellit· ❡ Tercio qz talis cogi

tatio actualez fidez ad dei opos inclu
dit dicit aug' qui credidimus q xpus
pro nobis ymolatus e et qui cogita
mus que pcta remissa st nob in il
la cogitacoe semp ymolat pro no
bis qr het rememoracdo cogitacoe
quis ad nos venit quo venit quo
redemit quo redimendo satisfecit
quo satisfaciedo remisit · quomodo
remittendo reconciliavit Taler cogi
tatio e aspe destituta qr si innoua
tissimus in spe sumus gaudentes
et in tribulacoe pacientes hec ora aug
b supra · Secunda no suffit ad
beatitudinez tendenti mala no age
et sic vt dictuz e pcta dimissa in me
moria tenere · ideo sbdr · et conuerti
pedes meos sz ad bona · iux illud ·
Conuertisti planctu meu in gaudiu
qr homo ex bonis que agit retrea
tuz concipit contra mala que ut e
dictuz ht in memoria · conuerti pe
des meos abiectis impedimetis vi
te velutis occupacoinb rerū pncau
cupiditates seculi sic porta que ex
cedit pedes meos · i · intellectū et
affectuz · esset etiaz oculos meos cor
meu et manus et totuz qd sū con
uerti vz ad prosecucoez bonorum vn
dicit hic aug' Si pedes st conuitendi
ne sequatur errorez quare oculi
no · ne viderent vanitatez · et alle
gat illud deuteroq · oculi mei sep
ad dnm qr ipe euellet de laqueo pe
des meos Est autez quedā conuisio
naturalis · quo em homo qm ext
ra est intiaz p corpus conuititur
iuxta illud · ij · machab · vij · hodie ex
tollitur et ctus no inuenietur qua
conuersus e in tiaz suaz Sic nar

homo omes sue vires in deū tenetur
conuertere vnde Eccl · xvij · deus fe
cit hominez s ymaginez suaz et co
uertit eu tendere in illaz · vnde ho
in suis nalibus het et cognicoem
et dileccioz dei impressaz qr dilco
simlis naturalis e dilectio pn
cipij nalis dilco conuacois et
est naturalis Tercio elicit ex
ex vi condicionis ho tenetur se totū
in deuz conuertere Prima si omia
que creauit deus in eu vt in finez
vltimu tendunt quātū culz e pte
maxime ho hc debet facere · qr omnia
alia ad deum no ptingūt nisi q
dam assimilacois pticipacone
s ho attingit deū pprs opacoinb vz in
tellectione et dilectione Si ergo vult
cz vt hc conuertat meū · ideo dicit
iste conuti pedes meos Secunda
finis iste excedit naz hois et eius
vires · io ponitur ara conuersio arti
ficialis que reruz naras conuitit
in alias res Nō em ex parte la
pis calore resoluitur in es et cines
in vitrū redigitur · sic dat hoi scia
que docet modū quo ho se dz conute
in deū Tercia quo cuiqz nalit deū co
gnoscit et diligit tn dilcioz in se ho re
flectit vt quadaz voluit qr na se
sola supra se no ascēdit vnde Jo
hel ppha dicit Conuertimini ad
dnm deum vrm in toto corde ve
stro et quo declarat · quasi dicet ·
cz multa vel maxime q vult conuti
qr pctaz voluptuosaz · io in ieiuo
vitaz gaudiosaz ideo in fletu et
planctu · vitam dissolutam io
scindite corda vestra et non ve
stimenta vestra Sexto hec

Sexagesimo habetur quod sacre scripture quod
attendere qui vult hanc commissionem
participare. Racio quia sola hec habet perfecte
docere commissionem que etiam deum precipit
pit diligi ex toto corde ex tota anima ex
tota mente. propter quod dicit dominus esto consen-
tiens adversario tuo dum tecum est in
via. ubi secundum glosam intelligit divinam
scripturam que adeo avers contraria
et ideo iste dicit. in testimonia tua in-
cliendo divinam scripturam. Racio quia tec
commissionem licet sciencia doceat actum eam
non potest efficere ideo ponit commissio
immaculosa. de qua racio quod convertit
mare in aridam. quod convertit petram
in fontes aquarum. ubi aug. quia dominus du-
riciem cordium emollit et eis insu-
it ut eum convertat non habet assabend
est mitis hominum precedentibus secundum misericor-
diam eius qua iustificat impios
Sexagesimo eligitur quod ad commissionem per ca-
sum requiritur gratia specialis. Racio quia homo
est spiritus vadens et non rediens quia per
seipsum resurgere non potest. et ieremias dicit
non est hominis via eius nec ipsius
est ut dirigat gressus suos. Ubi
sic pronotatis ponit hec condicio secunda
volentem laborare pro salutis asse-
cucione quod esse in magna circumspeccione
quia ut beatus thomas dicit in libro de po-
tencia dei primo debet attendere ut agat
circa materiam bonam quia actus specificatur
ex obiecto et ibi esse suum recipit. secundo
ut in bonum tendat quia debet attendere
quia ex fine actus recipit pondus. 3° ut
formam habeat et decorem quod tunc fit cum
ex caritate que est forma virtutum pro-
cedit. quarto ne ex adiunccione alicuius
actus mali illa bonitas violetur
quia licet actus sic modificatur malus
esse non potest actum ex alio est actu sibi
adiuncto malefieri. ponit exemplum
dare pauperi vel diligere deum actus sunt
boni secundum se. secundum dare propter vanam gloriam aut
diligere propter avariciam mali sunt et si ei
isti casus sint diversi tamen quodam or-
dine redigitur in unum. Quinto ne
alicuius circumstancie obmissione actus
bonitas amittatur. debet enim actum bonum
esse et maxime meritorium esse integre bo-
nitatis. quia licet bonitas actus secundum quod est
in sua specie non accipiatur a circumstanciis quia
ille sunt extrinsece actui eo quod sunt quedam
accidencia actus moralis tamen secundum diver-
sas positiones est diversa racio bonitatis et
precipue circa que est de continuacione de finali
perseverancia. et ne excedat a statu me-
rendi. Sexagesimo sequitur quod non solum
motum commissionis secundum etiam studio virtutum
acquiritur regnum eternum. hec est ambu-
lacio. istam licet et racio sua est quia studium
sine diligencia figit hominem in divinis
mandatis abstrahit ab itinerabus lap-
sum quibus prius insistebat non per-
mittit errare nec vestigium in deviam
deflectere. Unde dicit iste referendo se ad
divina mandata. commisi pedes meos
in testimonia tua. id est ad diligentem consi-
deracionem eorum quia hac habita consideracione
homo pervenit quo desiderat et scit
quo vadit. et quia via hec publica est
et strata caret erroris amfractu
unde propheta hec via ambulate in ea
dicit ei ambrosius qui putat sequenda
alia compendia a via publica recedere
tes laborintos errores sepe incidi-
t et cum penitudine itineracia debellata re-
simere contendit. Sexagesimo eligitur quod an
actus bonos discrecione cogitaciones
sunt premittende quia ut vult ambrosius pro

gitad' pmo e si he agend' vel no Sili
tatu vel non · qno agend' Et ponit
exeplu3 de illo ewangelico Si peca
uerit frat' tuus in te Cogitand' em
e mh casu Si loqm licet si secreto a'
publice et si coram aqmb' aut coram
nullis et si coram duob' a' plurib' aut
coram eccta Cras etie demicias que
pus amonere debueras eccam ipe
esse cognoscas ¶ Exqno he3 q' actio
nes inconsulte sepe deducut in pni
tudine3 Vñ amb' · q' vie valde multe
sunt et sepe multe simlr occurrut 2 no
omes vie ad vita3 eterna3 ducut q'
multe hent exitus mortis vt dr in
prov · Sunt vie q' vident' homi recte
nouissia at earu3 aspiciut in pfund'
inferni Et io allegat' ro · omnia cu con
silio facito et no pnitebit opis tui ·
¶ Et exhis elicit' dmoru3 consideraco
testimonio2 ita actiones homis
fragilitate3 pmut a casu · po' amb'
exemplu3 ex dicto ewagelico Cogi
tasti videre mulie3 ad conaupiscend'
hec cogitaco reliquit vias suas
Alius no cogitauit · s3 subito aspexit
et captus est q' attendit ea3 Ali'
vidit s3 quia considauit fragilita
tis affectu3 io no attendit ea3 p
fecit go s' cogitaco sua Alius aut
mulie3 diligit et concupiscit Si co
sidauit xpm eius inditu3 eius te
stimonia castitatis pima suas
concupias relinqt et seqmt xp3
Sic xpm cogitado ardores libidi
nu3 quasi quoda3 fonte restringit
et temeritas cupiditates ad xpm
petra3 elidit ¶ Exqmb' elr pcogi
tacio istoru3 opus fidei est et ma
ximu3 medicamentu3 ita pseua
tiu sicut conseruatiu bonitatis co
qnia talis pcogitaco a corporali
bus mortib' ad dma testimonia
deflectit et ita a malo abducit 2
dicit hamb' Cogita go quid vide
as quid loqnaris ne cu mens in
flamat ardore3 lingua smone
labatur et incurrat q' mens
iniqm cogitabat Cogita go quo
pede3 figas · qno manu3 recihas
ne indignacoe impulsus cu re
pellere debes alteri iactu notabi
le3 ingeras Et ibid' dicit amb' q'
exinde maturitas adhibet' actiom
de difficultate opm intoriou3
no ide3 est senciend' mh de xo dno
et de nobis dicit em glo3 sr illo p
b · ultimo · de vltimus sum' pau3
eius vbi dei int' hoies comisaco
passio resurrco longe st a nra reo
ta natura · ille em qui voluit 2 de
quia mre voluit natus e sine pcco
vixit in mudo et qui voluit 2 quo
passus e et mortuus et qui voluit
ascendit Augmb' ca procul a no
bis sit reliu acta ¶ Exqno elicit'
q' opa hnane restauracois erat
facilia respcu faciens vo q' ea fa
ciens v3 xpus voluit face et potu
it et nullu impedimentu3 hnit 2 nlr
obmittes de contigentib' ita salute3
omnia pfecit cu desidio cu gaudio cu
delectacone et ex suma caritate go fa
cillime · tz q' het sufficiut ad actus
facilitate3 nec st aspicieda impe
dimeta ex pte homi · q' vnde vole
bat impedire inde dmaz volutate
promouebat q' si volebat calup
mare miracla exh apparebant
manifestiora Si cotradicebant

dotrine ex^s reddebat^r teriora apud
homines doctrinta Dr sanaz vole
bat inminere ex^s ttestebat in opi
mone vnde exclamauerunt oms qsi
onia fecit surdos fecit audire et mu
tos loqui Criet ex^s arguit^r deffici
tas q preter rogauit ac si solus no
potuisset efficasse Bz mih ondebat
q s humanitatez inior erat p te
Criet ex^s pauere q cepit pauere
tedere et mestus esse· hec ei accide
ruit s q voluit h s euenisse vt dt
altisidoren Criet ex^s q ne pateret^r
orauit· no eni fuit mih dme vo
luntati contrarius· s ondebat se
veraz sensualitatez hnisse q ex sua
nalitate abhorret passiones et
mortez Criet ex^s q in cruce pen
dens clamauit vt q dereliquisti
me· vt sic q innuit^r moreret^r· hnit
eni ptatez ponendi aiaz suaz et
iterz sumendi eaz Bz mih on
debatur q omes vires in e fuert
derelicte motibz ppis ita ro summe
delectabat^r et sensualitas summe co
tristabat^r· nec sensualitas alle
uiacoz ex btitudine roms hebat
passio go nimis grauis erat et
acerba Bz in nullo minuebat
promptitudinez voluntatis ¶ Ex
qmibz hec q e passio et mors n ar
guunt necessitatz e polutatis / pos
set ei qmis arguere Ergno xpus
facillime effecit redemptioz qre go
illaz no consumauit sola volute
poterat qmid sic conueniebat·
sic eni deus preordinauerat fi· sic s
ptiure ondebat esse fintu20 vnde
illud Calice quez dedit michi pr
nd vis ut bibaz illuz· quo go in
plebitur scriptura Bic orsu e ex qn
ta caritate satisffactio pro te ffeciat
pro homine iuxta rd· Maioz carita
tez nemo ht hac vt aiaz suaz ponat
qmis pro amicis suis Ex inde ec
manifestatu e q xopa erat pro
ptio pim hois satisfactoria q ut
Bnardus dicit in libro de stimulo
amoris· opa e passionis exclusio
videbat ptio pim parentis Exm
etiaz sumus promoti ad sequenda
e vestigia iux rd exemplu ei dedi vo
bis vt quemadmod ego feci ita et
vos faciatis ¶ Exqmibz tetap^r liz
e voluntas omni que meruit erat
causa· attn alia xopa non erat
frustra Rd altisidoren· q e volun
tas sufficientissima caritate infor
mata erat causa gnalis et remota
omi suoz mitoz Bz xpus volunta
tez hat applicando alijs opibus me
rebat^r spalia inita· sic hmilitate
suaz exaltacoz passionis vilita
te sui nominis pmulgacoz he ui
dicatus iudiciaiaz ptatez mort
acerbitatez resurrectionis accele
racoz zhs meruit go xpus aliqd
vno opere q no meruit alio qa
licet totu mituz pederat caritate
s no tota vis mendi· q etiaz illa
consistit in ope· excellentia igitur
opm ad h inita requirebat^r· dicit
go iste in psona e· paratus suz vz
exequi omia que ptinet ad res
tauracoz hmnaz· et no sui turba
tus aliqua difficultate ab h ope
retardante ut custodiaz madata
tua q h sit voluntatis tue· vnde
rd· no q ego volo s q tu vis pater
¶ Exqno elicit^r q aia e cognouit

casum p̄morum p̄ntum ¶ Ex quo ei
suit dei voluntatem vt ille casus
repararetur quod casum potuit igno
rare. vnde in euuangelio loquebatur de
casu illo dicens cum proposuisset pa
bolam de illo qui incidit in latrones
scilicet de samaritano per quem xp̄us intel
ligitur dicit quod vidit vulneratum et p̄ea
loquitur eciam de sanacione eius. nec
hic mouere nos debet ex quo eciam diuina
scientia sit rerum bonorum et malorum presertim
ex quo deus casum huiusmodi hominibus
reuelauit multa enim de ipso ponit
scriptura cum anima xp̄i fuit perfectissima et
in ea dicitur thezaurum diuine sciencie et sa
piencie absconditi. non est possibile hic ab ea
celatum fuisse ¶ Item elicitur ex inde
quod xp̄us habuit istum casum reparandi vo
luntatem. ex quo enim deus habuit tunc et
xp̄us ex quo sua voluntas semper
conformis erat diuine voluntati vnde
illud Cibus meus est vt faciam volun
tatem eius qui misit me et iterum
vt cognoscat mundus quia diligo patrem
sicut mandatum dedit michi pater sic facio.
Etiam quia xp̄us hunc casum reparauit
ergo ad reparacionem habuit voluntatem tercio
ex inde quia nichil faciat nisi quod voluit
nec ad aliquid cogebatur inuitus. vnde
illud Oblatus est quia ipse voluit Et quia
virtus hominis ex inde quia omnia ad repa
racionem in xp̄o ordinabantur sicut incarna
cio natiuitas miracula predicacio
vita. vnde et quod defectus accepit et
corpus passibile reliquit et quod animam
beatitatam habuit totum in reparacionem or
dinabatur ¶ Ex quo habetur quod xp̄us
habuit potenciam generis humani repa
re. ex quo enim scivit lapsum et voluit
ergo et potuit. dicit enim augustinus in libro

de questionibus novi et veteris testamenti. impossibile est ut sal
uatoris voluntas non impleatur
nec enim saluator potest velle quod scit fieri
non debere Et non dubium ut dicit
beatus thomas in scripto tercio quod quecumque xp̄us per se
fieri voluit illa potuit. quia non con
ueniret sapiencie eius vt aliquid per se vel
let facere quod sue potestati non subiaceret
Verus de illis operibus que xp̄us voluit
non per se id est non ut deus fieri sed que vo
luit fieri virtute diuinitatis illa enim
non poterat virtute propria sed sed quod erat di
uinitatis ministerium ¶ Et ex hiis patet eli
cere quod xp̄us duas habuit voluntates
videlicet diuinam que est omnipotens et vtilis Et
humanam quia diuine erat subiectus et ei
innitebatur ordinacionem. vnde si ali
cubi legitur quod aliquid factum est cum ipse p
recipiebat contrarium vt Mathei vii. Qui
precepit silere de suo miraculo quod tamen
erat publicatum. non est accipiendum quod vo
luntates videlicet humana et diuina essent
contrarie sed subordinate volebat enim
voluntate humana taceri miracula quia refugi
ebat gloriam humanam Johannis viii. Ego glo
riam meam non quero. in hoc relinquens
suis exempla. vt dicit gregorius. non virtu
tes suas exaltari desideraret Et
tamen cum aliorum exemplo proficerent
vt proderent inuiti voluntate tamen
diuinitatis absolute volebat in
racionem publicari maiorum salutem
Erat ergo voluntate subordinate quia
vnam relinquebat ex et aliam fa
ciebat perfectum. modo notum est in no
bis non est sic. quia non ita voluntas nostra
est diuine subordinata sicut erat xp̄i
Ita vt beatus Thomas dicit nostra voluntas ve
diuine hic se vt ministrum extinsecum et
vt ministrum coniunctum Sed est volitas

erat proprium et intrinsecum diuine volun-
tatis misterium · promptior ergo illa erat
expeditior et pacior ad faciendum omnia
ad que erat ordinata quam iam esse
potest · ex eo quod ista humanitas erat ad di-
uinitatem in unitate persone et ulti-
mata unione quia beatificata erat et so-
ciata sic ab ea non poterat distor-
dare · Ergo conueniebat ipsa dicat
de ipso paratus sum et non sum turba-
tus · ¶ Circumstanciis premissis ponitur hec
prima condicio · Modum inuitorum facili-
tas exordinis in uerbis dicitur · Ratio
quia huius domus muneribus facilis
est progressus in uirtutibus · huiusmodi enim
conuersione in deum que fit sine
muneribus iuxta illud Iohelis · Conuerti-
mini ad me in toto corde vestro · statim
habetur cognicio dei clarior quia ulterius
qui se committit ad lucem · xpc dicit dum
lucem habetis credite in lucem ut filii lu-
cis sitis · unde maria conuersa vi-
dit illum · Io · xx · huiusmodi cognicionem habet gau-
dium · non enim stat diuina nosse sine
delectacione · unde Io · viii · dicitur abraham
vidit diem meum et gauisus est · habito
gaudio sequitur cursus quia delectacio
impellit ad assequendum illud quod de-
lectat · unde Io · xx · Iohannes pre
gaudio precurrit petrum et venit ci-
cius ad monumentum · Et currendo
cauet offendiculum quia impetum quem
facit delectacio cognicionis custodit a peri-
culo · ut in prouerbiis dicitur · Currentes non habebunt
offendiculum · qui autem currit sine offen-
sione comprehendit · iuxta illud Omnes
currunt sed unus accipit brauium
sic currite ut comprehendatis · qui autem comprehen-
dit tenet et numquam amittit · iuxta
illud in Canticis · tenui illum nec

dimittam · ¶ Ex prima condicione elici-
untur hec · primo quod in uirtutibus nostris est dei o-
peracio quia ex ipsius donis que in nobis
operatur procedunt · iuxta illud Omnia
opera nostra operatus es in nobis domine ·
ipse namque operatur in nobis et velle et
perficere ut dicit apostolus · Secundo quod in nostris
uirtutibus ordo est · ex quo eius a deo sunt
a deo ordinata sunt ut dicit apostolus · que
autem a deo sunt ordinata sunt · ymo habent
numerum pondus et mensuram · sunt enim limita-
ta et ita habent mensuram sunt distincta
ducunt ad certum finem et ideo ordinata
sunt · Nichil ergo est in eis diminutum quia
habent mensuram numeri sicut finitum quia habent
pondus nichil inordinatum quia tendunt
in finem debitum · Tercio quod in operibus
uirtutum nostrarum est uirtutum connexio quia ubi
est ordo uirtutum ibi et connexio · Est enim quod
in uirtutibus ordo quia una uirtus est prior
alia sicut fides prior est spe et caritate
quia ex ea generantur ut dicit glossa · sicut
abraham genuit ysaac naturaliter · ergo
ut dicit altisiodorensis una est prior alia
quantum ad magnitudinem una uirtus est tamen altius
nitia qua porta intz e alia pom-
sit una sicut est cum alia · Et ex isto pre-
dicit facilitas operacionum uirtutum
quia una uirtus aliam elicit · et una
uirtus ad aliam disponit · et una uirtus
alteri uirtuti actus imperat elicere
quia est eorum optimitas · sicut dicit de
caritate apostolus · Caritas omnia credit · id est fa-
cit credere · omnia sustinet · id est facit susti-
nere et huiusmodi · ergo donis diuinis facile
est ad multiplicacionem bonorum operum
procedere · Ex quo bonum est sui ipsius
diffusiuum · unde Iohel · i · dicitur mittam
vobis frumentum vinum et oleum et ex
eis implebimini · glossa dicit frumentum

qz panis qui ex eo fit sustentat fidez
signat qua iustus viuit. vinu q leti
ficat signat spem ex qua oritur conso
lacio / oleuz qd aliis liquoribus super
natat exprimit caritatez ex quibus
sequitur impletio .i. virtutu et aliorum
donorum plenitudo Et btus Tomas
in 2a 2e virtutibus theologicis adiungit
dona spiritus sancti in quibus includuntur
virtutes cardinales et donis adap
tat btitudines in scripto tercii ¶ Ex
quibus elz qd nullum opus meritorium
ht aliqd defectum Ro qz e virtutibus princi
piatum et si haberet defectum non esset merito
rium. qz vt btus Tomas dicit opus
vnius defectum malefaciat contrustitate
¶ Singnolz ergo in meritorio opere e virtus
est ibi certitas e honestas e modus
concordia siue vnitas e destinacio
est rectitudo e simplicitas e specia
ositas et quodammodo virtus diuina Ratio
tamen est vt homo habito vno merito
omnium virtutum principia consequeretur: in sic
omnium virtutum opera actualiter operare
Et ideo qz nec habes que inest virtualiter
nec his includitur habitualiter meritum
¶ Habes tamen que circa destitute actualiter
et formaliter operamur. qz non meritum
habitus sed operibus ¶ Respicientes ergo pphia
ad diuina dona ad virtutum cooperacionem
et ad meritorum perfectionem dicit pater sanctus
sanctus spiritus tuus domine ad omnia facienda
ad omnia sustinenda nisi qd dicebat
aps Omnia possum in eo qui me confor
tat. in quo innuit velocitatem qui
dam sensisse quam homo consequitur
ex habitus virtutem Et non sic turbatur .i.
retardatur maligno qd ho consequitur ex
illis virtutibus que dicuntur btitudines et in
cludit in se multa ewangelica co

silia que se mouet illa quibus ho
retardatur in prosecucione bonorum
operum sic diuicias paupertatez deli
cias perfletum occupaciones tempora
les pro cordis mundiciam ex quorum
abieccione homo eciam promp
tificatur ad paciendum pro iusticiam
non solum persecucionem sed eciam mortem
¶ Ex isto habetur qd in isto non fue
runt peccata mortalia qz dicit se esse
paratum. ille enim paratus est ad ali
quid faciendum quem nichil detinet ab
illo qd e agendum. quo pater de quem
non detinent peccata mortalia. qz
prov. v. dr iniquitates sue capi
unt impium et vnusquisque peccatorum
suorum funibus constringitur. Secundo elz
qd in isto non erat notula spiritus
ad carnem impugnacia. iam enim
carnem sic crucifixerat cui superius
qd erat spiritui subiecta et obediens
dicit ei se esse paratum .i. nullum habere
non solum detentivum sed nec retar
dativum qz ille dr paratus qd nil
retardat ab agendo. vnde illud
Romanorum viii. video aliam legem
in membris meis repugnantem
legi mentis mee Ratio enim qd vo
lo bonum hoc facio / talis enim contra
uersia in nimis retardat qz alias sanctus
non exclamaret aduersus eam. Ter
cio elz qd hic certificatur erat de presencia
diuine gratie qd tu e paucorum. ille enim
dr paratus qui ht omnia ad agen
dum requisita. dicens enim pater sanctus
omnem se habere illud qd requiritur ad me
rendum vz gratiam. qz si illam non haberet
paratus esse non posset / dr ei Jo. xv.
Sine me nichil potestis facere
Et aps dicit. gratia dei sum id quod sum

gr̃a eius in me vacua non fuit ꝫ semꝑ in me manet ¶ Et ex hiis ħet̃ur q̄ ꝑpha hic̃ ꝓp̃ titud̃ie volũtatis ad or̃a que erant ꝓximis dei fieret ẜ go in deo ꝑ̃az inmutabilitatez· q̃ma dicit aug' in libro de gr̃a noui t· talis inmutabilitas in si cõne boni incõmutabil' nec sapiens nec iusta nec bona nec btã esse pt̃ ¶ Ex q̃uo eliciũr h' p̃mo q̄ hīc sue volũtatis ad diuina cõformitatez· vult enī d's vt ab eo nulla via auitamur· q̄ dicit aug' voluntas auersione a deo punit' ¶ Sc̃do q̄ ex inde hīc virtuz spualez voluntatez deo inh̃entez deus in hac vita ꝯstituit ex fide vivente in spe salutis eterne ¶ Tercio q̄ ex inde aliis viribus hīc in pace et dīt aug' viii· libro confessionũ· tota ē suauitas impij vt vix a sinitio impium discernat' vnde seq̄ur· ꝯ nõ sū turbat' nõ intelligit h' de t'bacõe salutari· dicit enī aug' sr̃ Jo· tractans de x̄ turbacõe· qui turbat' magnus fortis certus inuictus non timeamus ¶ Ideo enī deficit nec pt ꝫ qu̾it vt cū turbamur illius vir sū turbacõe desperantes ne pereāmus ¶ Ex q̄uo pz q̄ ꝑle ē turbacõz cadere in sapientez q̄ ex q̄uo cecidit in x̄pm et in quē alium cadere pt̃· q̄ aug' dicit xp̄s trāsfigurauit in se corpus fragilitatis mee· io dt̃ lib'ro aug'· pereant argumenta ph'oz q̄ dicũt turbacõz in sapietez cadere nõ posse ¶ Circa q̄ notād' q̄ passio t'bans cadere in aiaz ꝯplicatur p̃mo modo cont' iudiciuz rõnis vt vz moue

at ipaz volũtatez rõis a sua rectitudine / nulla passio enī nec ꝑturbat sic passio pusillanimitatis / de q̄ illud ¶ Ex q̄ turbetur cor vest̃m neq̄ formidet / ē alia infidelitatis / alia instabilitatis iuxta illud ps̄ ¶ Turbati st̃ sic ebrius et omnis sapientia eorū deuorata ē et sic de multis alijs / ¶ Alia ē turbacõ seu passio t'bacionez in sensus que et si nõ ē contra rõz est tn̄ preter rõz et ē in diuinis q̄a cõtigit etiaz in bonis et iustis / tn̄ in ꝑfectis et in multiplicat' q̄ q̄daz fit in sensualitate de q̄ua mathei xxiiij· audituri estis ꝑlia et sediciones nõ turbemini· aliq̄n etiaz accidit ex sollicitudine vite t̃palis ¶ Jere xlviij· t'bati st̃ in mari p̃re sollicitudine quiescere nõ potuit / aliq̄n aduenit ex vi doloris vt ait· i· reg· iij· et aliq̄n prouenit ex admiracione q̄uo apli erant turbati videntes xp̄z ambulare sup mare· mathei xiiij· et multe st̃ passiones pedles que turbat' animos vt illa que est similiaris carne· luce x turbaris erga plurima· et q̄ cõtigit q̄nq̄z ex multitudine opabiliũ ¶ Et tales ꝑturbacõs nõ mouant a rectitudīe ꝫ priuat q̄uiete mentis· de q̄b' hic intellr' / dicendo enī ꝑpha nõ t'bat' sū· ostendit se ēe in rectitudine rõnis et inquiete mentis· ¶ Est et alia t'bacio que fit ꝑ impuz rõis ¶ Et aug' ponit hic q̄uatuor dictis q̄s vocat ꝑturbacõs vz timor tristicia amor et leticia· ꝯ dicit· t'bet' aīa' ex amus nõ inuidia ꝫ ira / ꝯtristetur cū pt̃ ab xp̄o / concupiscat acq̄ma hores xp̄o / letetur cū attinguntur hores

xpo et h eadez tefendo ad seipm dt
timeat qm̄lz e ne peat xpo Cont
stet se pegnaci a xpo concupistat
se regnare cū xpo / letet cū speratt se
regnatm cū xpo ¶ Ex qno elicit
qz e repne turbacoz que opatur
salutez / qz turbaco que e homis
cta seipm adducat septe vtilitates
salubres / vz sollicitudmez emen
dandi defensioz contra recidiuiz
pctī · indignacoz gtra pcz · timore
de supplicio eterno · desiduz de celes
ti pmio / emulacoz de ope bono et
vindictaz de seipo / dicendū g̃o · nō sui
turbat⁹ · nō de ista turbacoe intelli
git qz talis accidit et pfectis / s de
illa que e contra vel pter iudiciū
rōnis ¶ Qm̄ō pmissa pomt h̄ec
scda conclo Et si inito⁊ facultas
heat suas cās tn̄ eoruz difficltas
ex multiplici causa pz rōne / pma
ps iaz declarata est ex ptedēti / ideo
Secūda ps declarat explica rōne
et pmo ex pte libtatis arbitri qz e
in bonuz vertibile et in maluz et
valde difficile e volutatis facul
tatez in bono stabilire qz h videt
supra uis esse seu legez creature
nature / pz qz dt sapiens Omni cu
stodia s̃ua cor tuuz ex ipo em vi
ta et mors procedunt Et tertū e
qz in bono figi requirit ad initiuz
vite eterne / tn̄ qz in vtramqz pte
claudicās rephendr / tn̄ qz ille qui
nec e calidus nec frigid a inicio
repellit / tn̄ qz soluz pseuerās i bo
no vsqz in finez initis finis conat
¶ Ex qno elr pm qz initi difficul
tas originalr ex volutate proce
dit pz ex iaz porta declacone / qa si

voluntas nō posset in oppositū
inito zeet firmata in bono nul
la emergeret difficultas / vnde pro
cedit qno ad inita impedimētū
ex sensib⁹ nisi ex voluntate Exm
namqz qz ipa est libera cuiz ho
mis s̃ comiti pnt in bona et i
mala Tcio em in magno s̃eque
viciuz qz cuius obiectuz offert sen
sui aliqd delectabile qz h e naturale
Sz qz voluntas illa delectacone vti
sine ordine et mensura Et qz dubi
tat rōne que depcat ad optima
posse surgere Ites ambigit me
tez que dnus intēdit legib qnqz
ad lenitatez et qnqz ad ptinaci
az posse venire Et tertū est qd
aie rōnales q̃ sumus pnt inten
dere in corpib qnqz vitijs turpis
simis maniciali ¶ Ex q̃ elr qz ex
h qz ex voluntate mn̄ cogit vis dif
ficultatis i inito cosurgit · pz h qz
vtus nō cogit in bonuz qz illa est
ex electōe / vitiū nō cogit i maluz
qz illud est voluntariuz / deus nō
qz ille nē cuiqz nō impedit / dra⁹
nō · qz ille nō ad aliud inducit n
magno ei homo cosentit Tcio et
inclinacōs stelliferē · qz nō ex alio
sic eueniet vt ille inclinacōs influ
it nisi qz dat eis locus qz si non
daret non eueniret qz sapiens
vir dnatur astris · Cū g̃o nec v
tus nec gra cogunt / homo ex nā
corrupta inclinat et id dra sug
gerit / et cū h forte corpa celestia
ad mala influūt corpib / ex inde
surgit grauitas hoīs insisten
di · qz ho quod mō ht in se contra
rietatez exim int qe mutua acto

et passio unde et multi nos se expel
lunt ¶ Exemplum est quod tanta et am
plior est difficultas bonis insistendi
quanta est difficultas a malis cavendi
[illegible] sine alio esse non potest. mul
lus enim potest bonis insistere nisi ille
qui potest malum cavere et utrumque diffi
cile. quia si homo mala cavet quod ut s
liceat tolleret. Sic bonis insistere
quod ut ab omni specie mali abstinens
ad virtutes bonorum aspirat quod
est minus difficile. Exemplum quod occu
pationes corporales valde sunt vitande
quia valde deducunt ad occupationes
ineptas. Secundo anime que volunt
in ita congregatione sanctorum corpora
libus non debent occupari. Tertio quia
sic rapide et sine periculo transire non
potest. ¶ Exemplum conclude quod in ma
teria initium sumit a fuga mali
unde ille ponitur partes iustitie: declina
a malo et fac bonum. et primo declina
tio mali ponitur. dicit ergo iste pat
sus i. istam circa difficultatem quod in
initio nullum habeo impedimentum
a malo. sunt ergo sine presumptione
sunt parvus. sunt sanctus. ratio mihi vitio
rum comitatur in iiii virtutum. ¶ Quia
illa que erat arma fortitudinis
transduxerat in arma virtutum. Mo
do eadem per conclusionem deducitur. secundo
de alia ratione que est actus virtutis
ponere ad medium virtutis. Exemplum non est
homo habet ex natura bonum amare et ex li
bertate nature corrupte habet bonum apparens
male diligere ut rationem deductum est.
Tertio potest sine difficultate ne in id
quod male delectat precipitetur evitare
et se mansuefaciendo ad ipsius op
positum reducere. Exemplum probat ex illa sequenda

ratione illa per conclusionem una ¶ Tertio
tandem ita ut vult beatus Thomas quod bo
nitatis humanis consideratur secundum quod actus
concordat rationi in modificatione divina
lege et hoc vel naturaliter vel per doctrinam vel
per infusionem. Exemplum non habetur quod quando
aliquis actus est secundum rationem quod ille est secundum se bonus
quando autem est preter rationem quod est secundum se malus a pro
do declinare ad actum rationis que secundum se
deprecatur ad optima non est sine sedu
ctione previa quia hoc est declinare motu
legis impresse. Sic et actus non
formare secundum dictamen doctrine divine
est tandem sine malitia non contingit
sine errore. et notum est quod nullus er
rat volens. Et simile est de infusione
illam enim non sequi magne est dementie
Et quis dubitat quod sedationes vere
errores evitare. debitum inique in
nam incipere sunt difficilia et in
mus laboriosa. Et sic laboriosum est
venire ad actum bonum secundum se ita quod
non sit malus. Quarto tunc est dicendum
de actu virtuoso. actus enim ex suo genere
potest dici boni vel mali. Sed non dicitur
moraliter boni vel mali nisi ex circum
stanciis que ad actum habent se ut con
ditiones individuantes ad individu
um. et quia virtus ponitur media inter
duo extrema vitia. Ipsa enim est circa
passiones et delectationes magis difficiles
est sub vitio sufficientias in vituperio et
medium manente. ¶ Ideo sequitur primo
quod non contingit venire ad virtutem sine
tristitia. Tertio quia delectatio vitiosa et
que confert non potest abici sine tristi
tia. Secundo non potest homo virtutem asse
qui sine pugna. Tertio quia virtus non
acquiritur nisi delectatio contemperanea
et a privata [illegible] superetur. Et ideo

phi desuerit pro virtute ee pugnand'
¶ Secundo elr' q difficile e ad medi
uz virtutis deuenire. Rō q illa ad que
inclinati sumus virtutis medio con
trariat' que difficile e nō ad mittē ex
quo natura ad illa inclinat / diffi
cilius repellere q delectant / magis
difficile eadez supare et euitē q re
sistūt et pugnāt. ꝑ difficillimū est
se a magis contrario ad mi' contrariuz
trahere et pcz oīo euitādo nulla
circūstantia obmissa ad mediū virtu
tis deuenire q vt dicit ph's hoc nō
oīs ꝑ scientis est ¶ Tertio declarat'
h' conclusiōe p' exhis que requirit'
ad meritū / p'mo eī requiritur q sit
bonū in gn'e. Sc'do q sit boni spe
cificatū ex obiecto et ex fine. Tertio
q sit bonū individuatū p circūsta
tias. Quarto q sit boni virtutis. Quin
to q procedat ex motu fidei. Sexto
q sit formatū caritate. et h' omnia
sūt difficilia. ergo ex inde pz virtus r'
ptis. vnde aug' dicit. vide si i merito
est difficultas et si nō tn' gratis p'
miū recipis qd' dat' pro meritis ¶
Quarto elr' q nō ex omni pte re' m'
ti ad p'miū caritas e sufficiēs cā
merendi. Rō b'ti Thome in scripto q'ā
caritas e radix merendi et forma
p'miū. Sz difficultas consistēs
in ordinatiōe mediy requirit' ad
eēntiale p'miū. ꝑ laboris difficul
tas ita sicut modificatū requir'
ad assecutōz p'miū accidētal' ¶
Circa qd' aduertend' q sic oīb' crea
tis aug' attribuit mod' spēm et
ordinez eēntialr' q nō stat aliquā
ee creatūz sine istis trib' eo q ipā
rem q'ualz refertur in suas causas

mo' in cāz efficietē q' tm'z rei dat
esse modificatū .i. limitatū. Sed
spēs refert ad cāz formalez cui' e dare
esse formatū distinctū et nō cōfu
siz. ꝑ ordo refert ad cāz finalez q'e
h't inclinare ad opos quib' finis
attingi'. Sic 2' h' eadez h'nt circūsta
re oīne op' meritoriuz / qd' vt dicit
alexand' h't spēm cui cū h't circūst'
sic q nō exit ab vno extremo i aliud
ita q nō declinat a bono i cōmuta
bili ad cōmutabile. ꝑ bono inh'et
incōmutabili ¶ Secundo recapit' q
fides requirit' ad meritū q h'z vni
tatez p'mā in'o' op'm cū deo. p'p'
q dicit ap'. impl'e e sine fide placē
deo. Sz ordinez h't cuic q'ā ordinat'
in b'titudinis assecutōz. iuxta q'
dicit boe'. homines omnia cālle pre
dic' ad vnū tm' finez b'titudinis in
tut' puenire ¶ Tertio h'etur q spēs
requiritur ad meritū. Rō q illa ex
tendit opa ma' in finis vltimi as
secutōz. vnde dr' expectatio b'titu
dinis puenies ex meritis. Sz mod'
tunc habet cū procedit ex caritate
cui' mo' deū diligē sūe oīa et q'd'z
sic pondare sic ponderād' e. Et ergo
ap' dt q nulla opa sua prosūt sine
caritate ad vite eterne retributiōm
Dicit ergo iste patus sū .i. oīa opa re
posui ad virtutis mediū. q q'm nō
dū fecit h'. patus nō est / pt ei illud
dicē mei dicē pedes moti sūt. diua
gātes a medio. pene effusi sūt gres
sus mei sz ad extrema vitiorū
Et nō sū t'bat' p'p' p'uitaz delectatōis
que aduenit v'tuoso opanti ꝑ h'itū
virtutis. Vel sic patus sū .i. oīa asse
ui q' requirit' ad actū meritoriū et nō

su turbat⁹ · ppa q̄ defectuz · iuxtā
hora͂ suaui auuuetute mea ¶
Sequit͛ · vt custodiaz sz integ͛ · ma
data tua q̄ ita s͛ vo͂abilia q͡p delta͂
bile ē custodire ea · ɀdicat mada
ta sz oīa nō vini nō aqna ɋ q̄ of
fendit in vno fit oīm reus / tua · ii
hoīm vel demonū · iuxͣ ꝰ aꝑath
ꝑꝑ · ve q͛ trāsgredim͛ mādata dei
pp̄ tradicōs vrās · ɀgo tua q͛ habes
ptātez pūpere et obligare ad fa
ciend͛ iux illud · ɀt dōmē ptās q̄
reddes vnicuiqz ꝰ opa sua ¶ Et
nond͛ q͡p ex͛ntib͛ in dīno ꝰuicio et
cumulantib͛ multa tēptacōs oriūt͛
Eccī · ii · accedēs ad ꝰuitutē dei sta
in iustiā et timore ꝑpara aīaz tu
az ad temptacōz / ꝑpqnas multa
retrocedit vt hētur Jo · vi · q̄ qnos h͛
loqnt͛ ꝑpha dicens · patus su vz
ad oīa mādata facienda · et non
su ꝰbat⁹ a mādatoꝝ execucōne q͛
quia tēptacōe deiectus et hz ē vna
difficultas custodiēdi lege et iuu͛
ta cumulare vz tēptacōnū oriūt͛
¶ Deq͛ ponit͛ hz concl͛o tria ¶ Ꝑo
obstāte q̄tūcūqz tēptacōne hō iust͛
pt in mītis profice · ista concl͛o
ē apli q͛ enūciatis multis q̄ mitū
tur sedūte ꝰ͛ nixit ¶ Ꝑro q͡p nich͛
pt nos separe a ꝑ caritate Et ideo
In his omīb͛ supa⁹ ꝑp eu qui nos
dilexit alias eī non potēmus
in tēptacōz nō indui et pro͛ su
cōne · xp̄s nō obstantib͛ tēptacā
omīb͛ proficiebat in mītis · ɀgo et
nobis hoc competit / tz · ɋ als ca
reret confidēcia qnā ex ipo hēmus
qui dixit Confidite ɋ ego vici
et vos vincetis / Et amb͛ circa ista

liciz ponit tria remedia cont͛ tēp
taciones / pmū ē preuisio agēdoꝝ
et circa ipaꝝ tēptacōnūz ꝰimp
uisa eīm turbat Et ꝰ greg͛ · iacula
puisa mi⁹ feriut ¶ Secundo pmo
elc͛ q͛ acciōz p͛cogitat nō pt̄ ꝑturba
tari ab ea ¶ Vn͛ amb͛ q͛ pcogitat ac
ciōz ꝰꝑ paratus est ad agend͛ fir͛
ē et validus vt nō queat subita ac
cidēciū offensiōe turbari · ɀponit
nec ambicōe nec iniusta iniuasi
one nec cātoia illaqācōe · Vn͛ qnia
possessor ē sue mētis ¶ Scdm̄ ē pre
cogitacio ꝯ passionuz dicit ei amb͛
Si qnis obtriccatorib͛ ꝰreqnt͛ ob
troditur · cogitet si ꝰ͛ dimi͛ obꝑbā
exprobracōnū cecidimt qnō ꝰuus
illoꝝ ꝰpabit se esse exortē cu nō
sit ꝰuus ꝰ͛ dnī ¶ Tercio habe͛
q͡p pcogitacio ꝯ tēptacōnī con
fert ad victoriaz maīꝝ ɀitelligēd͛
de pcogitacōe deliꝑatiua · hz ciclaī
ē ꝰnardi qui dicit Si ꝯ passio ad
memoriaz rediat͛ mich͛ ē q͡p nō eū
animo tolleret͛ / Tercium pcogitacō
futu͛ pmū · dicit ei amb͛ · nō pt esse
ptbacō salutis in certe ꝯ sperata
corona certaminis prouida medita
cōe demulcet Ergo labor terret men
tes in vitet ¶ Ꝑa nō s͛ cōdigne pas
siones h⁹ tpīs ad futuraz gloriaz
que reuelab͛ in nobis

Paratus sum et non sum tur
batus vt custodiaz manda
ta tua / Seruus ꝑpha ont͛ q͡p ad vi
sidm bt͛itudiz reqirat͛ diligēs pco
gitacio dicēs Cogitaui · hz ont͛ q͡p n͛
sufficit cogitare Sz reqnt͛ etiam
pmptitudo in qnalz victoria acciōe
dicēs · paratus suz · iuxͣ ꝰ · precept

prompte quod legis est exequi. vel
sic. Superius ostendit quod non solum cogita
bat semitas vias secundum divina mandata colla
borabat invictus dicens. Et converti
pedes meos. hic tamen declarat quod ad
collaborandum fideliter requiritur persi
stencia in temptationibus. et ideo dicit
non solum turbatus. Et ideo est quia multa sa
lutis inimici insistunt dona divina ex
tinguere aut expoliare. hinc dicit
apostolus. non est nobis colluctatio
sed solum adversus carnem et san
guinem que impediunt ne elabore
mus divina. sed etiam adversus po
testates et rectores et cetera qui non so
lum impediunt sed rapiunt verba
de corde et occidunt et perimunt ubi
possunt. vel sic. Superius ostendit se fuis
se conversum intellectu et facto et
affectu in divina mandata dicens
Cogitavi et converti et cetera. hic decla
rat quod ab illis nulla turbatione
potest separari. iuxta quod et apostolus dicit.
quis potest nos separare a caritate
Christi. que ut idem dicit est impletio omni
um mandatorum. Et moraliter hic quod per
declaratione littere. utrum merendi facilitas
post temptationes difficultati. videtur
quod non. exhibet littera in qua propheta de
se dicit quod nulla erat temptatione
turbatus. Sed quacumque veniente
paratus erat divina custodire man
data. quibus meremur vitam
eternam. et ex illo patet non sum tur
batus te pastore sequenti. Contra
tamen videtur scriptura innuere dicens
namque de diabolo qui est in temp
tationibus assiduus. quasi circuit
querens quem devoret. Et sequitur
huic resistite fortes in fide ergo

videtur difficile aliquid posse mereri
propter temptationes. Et si non esset
tanta difficultas tanta gloria
non promitteretur vincentibus.
Et dividitur littera hec in qua ostendit
se esse consolatum ex leta prompti
tudine ad servandum divinam legem
in quinque partes. Prima primo tan
git voluntatem suam fuisse prom
ptam dicens. paratus sum. Secundo
ostendit se habuisse mentem quie
tam. ibi. non sum turbatus. Ter
tio declarat quod se non dedit inten
tio recta dicens. ut custodiam. Quar
to dicit se affuisse diligentiam debi
tam dicens. mandata non fabula
tiones iniquas que non sunt
lex dei. Quinto testificatur non
caruisse discretione provida dicens
tua. iuxta id. providebam deum
in conspectu tuo meo. Dicit ergo
paratus sum .i. converti pedes
meos in testimonia tua. Sed quia
per conversionis multe temptationes
occurrunt Eccli. ii. fili accedens
ad servitutem dei prepara animam tuam
ad temptationem. ubi dicit glossa. qui
volt pie vivere in Christo persecutionem
patitur. Prima dum attingit
divino servitio preparat. bellum dya
boli contra se excitat. et dum alia
vitia vincit aliis reluctatur. et quia
vincit quasi vincatur ne extolle
retur. Unde io. vi. legitur quosdam
fuisse repulsos ne Christum sequerentur.
Et non dubium quin hoc venit quasi
victi fuerant temptatione. dixerunt
enim. durus est iste sermo et quis
potest eum audire. et abierunt retro.
Non sic propheta qui dicit. paratus sum

iuxta illud · paratum cor meum deus
paratum cor meum · ¶ Pro introdu
ctione prime conclusionis notandum
vide finem in precedenti lectione · et
incipe ab illo loco de difficultate me
ritorum non est idem sentiendum de exp̄o
et de nobis etc. ¶ Sequitur de materia
tertie conclusionis precedentis lectio
nis illius scilicet versiculi Cogitaui vi
as meas Notandum quod nullus asse
quitur beatitudinem futuram nisi pri
mo beatus fuerit in via quia per viam
est ad patriam ingressus et aug. dicit
Beatus esse non potest nisi qui viuit
beate · Recte autem viuere non est aliud
nisi viuere secundum id quod est optimum in homine
Ex quo arguitur quod viuentia secundum sensualitatem
non consistit beatitudo · Ratio quia hoc non
est viuere secundum optimum quod est in homine
vt notum est · et etiam quia exinde surgit
multorum viciorum origo ¶ Se(cun)do
elicitur quod in multis exterioribus beatitudo
habet fundamentum · hoc est aug. qui
intrinsecus dicit esse beatitudinem
vnde libro primo de sermone domini
in monte allegans illud Omnis
gloria filie regis ab intus dicit · ex
trinsecus maledicta et persecutio
nes et detractiones promittuntur
et reprehendit illos qui in rebus seculi
quesierunt beatificari ¶ Et hiis du
obus hiis elicitur · quod in viuere
secundum mentem et rationem hominis consistit
principalis beatitudo quia secundum aug. huic parti
omnia alia que sunt in homine debet
obtemperare et subdit quantum pertinet
ad naturam hominis nichil in eo est
melius est quam mens et ratio ·
Et dicit quod ad beate viuendum non suf
ficit viuere secundum mentem et rationem

quia nec mens nec ratio seipsa debet
esse contenta · sed deo subdenda est
¶ Ex quo elicitur quod qui vult beatus
esse oportet secundum deum viuere · quia sicut tota
vita corporis est anima sic tota vita
est deus anime · vnde pollicitus libro
tercio c. i. dicit Dicit viuere corpi
est vegetari ab anima et sinus moti
bus acquiescere et ei quadam nature
obediendi concordare Sic anima ex
eo viuit quod a deo vegetatur mo[ti]
et ei subiecta deuotione obtemperat et mo[ti]
bus acquiescit Ratione ergo aliud secundum deum
viuere nisi sic facere exterius sic
prohibitantem deum homo in sinus inte
rioribus est formatus ¶ Prima ut isido
rus dicit licet deus sit in omnibus re
bus per naturam tamen in hominibus est principaliter
per gratiam · quia igitur deus est in eis veritas
ideo illustrantur ad cognitionem
quia deus in eis est caritas io attendunt
ad omnis boni amorem quia deus in
eis est sapientia ideo dirigunt omnia secundum di
uinam legem · Exinde enim in eis est sancti
tas et exercitium diuersarum gratiarum
et visus karismatum · hoc ille Est ergo
secundum deum viuere facere que ipse pre
cepit vitare que ipse vetauit ad
illa se extendere que consuluit il
la elaborare que ipse fecit ex illius
carnatore esse et exercitatum que per
mittit ¶ Ex quibus colligitur quod plene est
homini hic existenti beatitudinem futuram
mereri Ratio est quia per vitam ducere
secundum deum hic existens Sic enim agere aliud
non est nisi mereri vitam eternam
quia sic homo ex cognitione veri et
amore boni sub directione diuine
voluntatis que est lex iustissima
opera sua peragit dirigendo ea in affectu

tõm vite eterne· et istud concludit
p̃ dictum relinquitur ex p̃cedentib
duab' conclonib' ex quo enim homo
pt omnia mala vitare pt omnes
affectus et actus s̃ dei legẽ sintere·
sequitur q̃ pt mereri· vnde dt ma̅
lia Cogitaui vias meas et cõu̅
ti pedes meos in testimonia tua·
¶ Et ex h' h̃etur consequenter q̃
pt homo esse beatus in hac vita·
sicud q̃ beatitudo p̃ns non ẽ aliud
nisi status in quo si quis decederet
finalẽ in celum p̃ueniret q̃a venia
alia peccata et si differunt vitam
eternaz· nõ tñ priuat ea· ¶ Ex his
p̃missis ponit' h' conclõ tercia p̃
bile ẽ hominẽ assequi beatitudinẽ
p' hanc vitaz p̃ ex p̃dictis q̃a si
pt eam homo hic ex'ius mereri tñ
debet sibi adeo reddi qm̃ ẽ iust' iu
dex· iuxta quod dicit aplus ¶ Cur
sum cõsummaui fid' seruaui ideo
reposita ẽ michi corona iusticie
quaz reddet michi in illũ diẽ iu
stus iudex Et ẽ hec conclõ fidei q̃
post articulos nr̃oz profitetur asse
cucõz vite eterne· et ẽ sacre scriptẽ
que dicit· nũc videmus in specu
lo tũc autẽ videbimus facie ad
faciẽ· i· Cor· xiii· ¶ Ex quo h̃etur
p̃mo q̃ homo hic societatem h̃re
non pt racõ q̃ illaz quereret i fu
turo in illa visione beatifica· iux̃
illud· tũc saciabor cum apparue
rit glã tua· ¶ Scdo q̃ homo vita
hac transeunte mutabit̃ in meli'
iuxta illud ¶ Cum venerit quod
p̃fectum ẽ euacuabit̃ qd' ex pte ẽ
tunc etei homo vltimate v̄moe
p̃metur suo fini sic q̃ vlterius

non erit progressus q̃ et abster
get deus omnẽ lacrimaz ab oc'lis
sanctorũ· et quod sequitur· ¶ Ex
quib' h̃etur q̃ vita eterna erit oĩz
bonorum assecucio cũ abieccõe
omnis defectus· h' ẽ aug' xxi· de
ciuitate dei vbi dicit beatitudinẽ
ẽẽ boni incommutabil' fruicõnẽ
mansiuaz eternaz sine molesti
a sine dubitacõe et sine vllo errõe
quaz recto p̃posito desiderat intel
lectualis creatura·

Funes peccatorum circumplexi
sunt me et legem tuaz nõ
sum oblitus· ¶ Supius ostensũ ẽ
q̃ in qualibz accione meritoria req
ritur promptitudo cũ dicebatur
paratus sum· h' iaz talis p̃mp
titudo redditur cõmendabilis
ex h' q̃ non minuit' aduenientib'
quibuscumq̃ impedimentis cũ d'r
funes peccatorum zc̃ ¶ Vel sic ¶ Supi'
ostensum ẽ q̃ ad collaboracõẽ fidelit'
diuinis mũerib' requiritur p̃sisten
cia in temptacionib' cũ dicebatur
z non sum turbatus· h' declarat'
vnd' h' p̃sistencia procedit cũ dicit'
et legẽ tuaz nõ sũ oblitus q̃ aũd
nõ facit hmõi p̃sistenciaz nisi cũ
homo vtitur sine negligẽcia crimis
s' adeo concessis qd' tũ fit cũ hõ
heñs dĩna mandata in memoria
abeis nõ discedit ¶ Vnde filii isrl'
qñ dĩna mãdata fuerũt obliti· sta
tim temptati sũt qñ ad ea redierũt
temptacõs dimiserũt eos ut ex mul
tis locis scripture h̃etur· ¶ Vel sic ¶ Su
prius p̃pha dixit se ẽẽ consolatũ
ex promptitudine ad legem ob
seruandaz· h' iaz dicit se ẽẽ cõsolatũ

se habuisse memoriaz mandatorum et h' non exalio nisi quia illorū memoria illa dissoluit vin la vnde cū ppheta dixisset · dirumpamus vincula eorū et proiciam' anobis iugum ipsorum Et tōm subdit quia pp̄ illaz deus deridet et subsannat homines / et peccā ad sic expeditos loquitur in ira sua et infurore suo conturbabit eos Subiecit mod' illa dicum pendi Seruite domino intimore sz facte do quod precipit / exultate ei cum tremore vitando que prohibent · Et subdit apprehendite disciplinaz quasi etiaz si deberetis multa pati domini seruitiū nō obmittatis · a liās irascetur dominus et subtra hat gratiaz et pibitis de via iusta ¶ Inopportum dr̄ sic / peccā non soluūr nisi comportis virtutis · nisi illud Contraria mutuo se expellunt · Et dicit Gregorius · contraria con trariis curantur / ergo non suffi cit memoria mandatorū ad dis soluenda vincula ¶ Et diuidit' lrā Circa primo tangit occōm auellentez Secundo diligentiaz ipiū ab illa auulsione preueni entez · ibi · media nocte, Circa pri mū primo point ḥmōi occōz ēē multipliciz qz funes plr̄ dicit · se cundo periculosaz · quia peccatorū Tercio damphosaz et valde illiber tataz · quia circumplexi sunt me Et michilo' dicit se hīisse cum pss tente · quia lege tuaz non sum ob litus ¶ Notand' circa h' amb' po nit circa istā lrāz duplices funes vz corporales quib' vtāx illi qui mensurāt agros / spacia posses

siomū distermināt et limites eaz distinguuit ſz cp et iosue filijs isrl' terris acquisitas diuidebat in fu niculo distribucionis / Et ad con formitatez istarū funiū filij isrl' facti sunt quasi funiculus heredi tatis dei · quomodo eī p funez here ditas appātur ista isti et alia al teri / sic deus elegerat pplm̄ s' israel Sz de hīs michi ad ppositum · Sunt ergo alij funes spirituales et sunt duplices · quia quidaz sr̄ boni et quidaz mali · Mali sunt quibus peccatā trahuntur que amb' app at iugo vitule · Quomodo eī vi tula indomita qn̄ s' iugū impo' tur se plus iactat et deq' nato pl' tenetur de tanto plus se nititur ex cutere nec acquiescit impro · nec astringitur illi iugo / et quando retrahitur magis exasperatur Et licet non subiciat se cū cogitur · tn̄ a iugo libera esse non potest Ita quilibet qui est peccatis inuolu tus / et q' nō hīt mores domitos tra hit iugū suorū peccorū et eorū funi bus constringitur ¶ Ex quo se' q' peccā auferunt homī libertate naturalium Racio ē · qz captiuant homines et ligant ne sīus nālib' libere operetur vnde ys · lj · dr̄ vt pre dicaret captiuis libertatez Sed in h' ē dicā inter angelos et hōies tempore eorum creationis et ho mines p' peccm̄ ex adam carnali ge neracione genitos / Racio qz ange li in sua condicione libertate na turalium habuerunt · similiter et primi homines / potuerunt ei se in deū conuertere aut auertere / po tuerunt stare aut non stare / po

deum amb[illegible] [illegible] funes

tuerunt peccare et non peccare. et
h' motiuus resonat iusticiaz nalem
Dic nonne de hominib' genitus p' pcc
qz et aia corpi infundr statim rea
sit et ligatur funib' illius peccati
originalis ¶ Secundo sequitur qz homo
hos funes patitur etiaz inuitus
vnde Romanorum vij. dicitur. video
aliaz legem repugnantez in me
bris meis repugnante legi mentis
mee et captiuante me in legem
peccati. de quibus pt lra nra intel
ligi que dicit funes pccorum cir
cumplexi sunt me. Et licet origina
le peccatu vnu sit. tamen dr plurali
liter. funes ppt multitudinez illo
rum que ex ipo secuta st'. Nam ex
eo secuta e ignorancia. secundo co
cupia. tercio multe pene tempa
les et eterne. Et h' e triplex funicu
lus qui rumpitur difficulter. ¶
Tercio sequitur qz oes temptacoes
ex originali pcco ortu hent. Racio
qz temptacio de errore maxime
illorum que st' fidei procedit ex i
gnorancia. Temptacio de difficul
tate vitte de ducenn concupiscenciarum
procedit ex infirmitate qua incu
lit concupia. Temptacio vero de
tedio qz homo quaz patitur qn
bona opatur procedit ex multi
plici miseria vite huius quarum
quelibet dicitur pena. Et dic au
gustinus Cauend' ne quis m'
sapiat vbu dei et fastidio moriat'
Et funes isti sunt valde duri qd'
rumpi non poterant nisi illis vi
culis quib' xpc ligatus fuit. vn
Osee xj. dicit. In funiculis adaz tra
ham eos in vinculis caritatis. O
see xj. dicit in funiculis adaz st' pena

litates assumpte a xpo. vincla
caritatis st' opa passionis et tor
menta crucis. Nam ut aug' dic
penas quas alij trahunt ex pcco
xpus suscepit ipse contra pcc
Ex tali susceptione vincla non
rupit nisi tunc qn morte expertus
fuit. Racio beati thome. qz cum
alijs penalitatib' deputata erat
adeo patre et ihu xpo pro satis
faccione prim peccati. alias em
si aliqua pena sine morte satis
fecisset prout hoc facere potuis
set. xpc gratis mortuus fuisset
hec ille ¶ Et ad hoc pphā aspiciens
dicit funes peccatorum. i. pene mul
tiplices pcci illius. circumplexi st'
me vz vndiqz qz in aia et in corpe
In aia multiplex afflictio spiritus
in corpe multiplex miseria penal'
vt sitis fames infirmitas mors et
alia In vtroqz collucttacio mutua
quia in puersis sequit' pena eter
na ¶ Et dicit circumplexi st' me
sz ita fortiter qz ex eis meipm nō
possum liberare Cr'ma vt doctores
tradunt ad diruptōz hoz mtz erat
pati et mori in assumpto hoīe
dei filij ¶ istis sic repositis pom
her pma conclō. licet ad diruptōz
hr x mors erat necessaria. tum ef
ficax tamē mandatorū memo
ria diremnpit illa. pma ps con
clōnis pz ex iam dictis. vnde luce
pmo dr' Oportebat xpm pati vz
pro istorum diruptione. vnde x'
mortuo velum templi scissum ē
a summo vsqz deorsum. in signum
qz omnia impedimenta que impe
diebat ne hoīes videre posset
sanctorum sancta. i. bona in eter

na vita· erat sublata in morte
saluatoris vnde dr xpus iamiaz
celi apruisse ¶ Ex qua pte conclu
sonis sequitur qd mors x erat i
finiti initi co qua tulit siue de
rupit colligatos impietatis qs
nullus alius poterat dirupisse
pp hoc qr erant infinite offense
quia erant in infinitu extense
quia in totu genus humanuz
qr erat infinitoru maloz infli
ctiue zraz difficile e temporales
miserias enarrare/ pena tn et
na que e illaz colligationuz
reatus de infinita dimittone
¶ Ex quo hetur qd iusticia xpi
erat liberatio totius generis
humani/ poterat eni illa ius
ticiaz in os alios effundere sicut
adam culpam· eo qd et xpus erat
caput omi Et ut aug' dicit/ ha
bitabat in eo plenitudo diuinita
tis/ pp qd xpus hnit gras influ
ere· et esse exemplar om aliaz
aiaz· vnde dato qd adam satis
fecisset pro suo pcto originali
psonali et qd quilz homo satis
fecisset etiam pro suo peccato
psonali/ tn nullus satisfecisset
pro illo naturali· Racio qr gratie
e psonales p quas fit satisfac
cio actualiuz peccatoz non va
dunt in alios p transfusionez
¶ Tercio sequitur qd licet iaz tras
ierit x initu tn adhuc in homib
ht suu effectum· Et e ro qr effec
tus vinctorum tangunt aias seu
attingunt p susceptoz sacrame
toz et p alia de quib' dicit secun
da ps conclonis que volt qd effi
caci memoria mandatoz dei dr

rumpit illa vincla/ Tunc eni effica
citer illud madatu dei tenemus i
memoria qn cogitando de dei auc
toritate de eius excellentia/ de ei9
magnificencia/ de eius omnipote
cia et de hoc qd ipe talis existens
totu posse et vniuersale iurisdic
cionez habet in nobis quos crea
nit/ nos mortificandi nos viui
ficandi nos anichilandi aut be
atificandi siue mittendi in ge
hennaz/ assentimus et in eo so
lo spem ponimus/ quecumqd spes
extendit nos ad asseruatoz beati
tudinis eterne ex xpis meritis
Nam spes est expectatio futuroz
bonoruz ex meritis prouenies
¶ Qn qs cogitat de talib' qd aliud
non est nisi habere in memoria
primu mandatu qd s aug' com
pletur seu pficitur in vtute spei
Et cu hoc quando cogitatur de eo
qd filius dei exns cu pre eiusdez
magnificencie eiusdem dominij
et eiusdez potencie/ qd potuit nos
dare in dampnatoz pro nris exces
sib' prout fecit angelis peccan
tibus· Aut potuit nos vnica vo
luntate saluare Attn elegit ta
ta pati et hmoi acciones laborio
sas nos redimere Ex hoc anima
mur no solu eu adorare ut prez
et b' humiliari respiciedo eius
diuinitatez quia e principiu vni es
se cu patre Sz etiaz animamur
ad ipm adorand' qr in huanitate
e principiu et causa salutis nre
ymo animamur ad sequend'
vestigia eius/ vt quemadmoduz
ille passus fuit pro culpis alie
nis/ etiam nos pateremur pro

ꝑrs· iuxta illud· xp̄us passus ē pro
nobis nobis relinquens exemplū vt
sequamur vestigia eius ¶ Tercio
sequitur ꝙ temptatões venientes ex
pte difficultatis circa bona opera
memoria h᷒ mādati vincunt᷒ / dif
ficultas ei in bono vt dicit aug᷒ se
illo et mirabilia eius filijs hominum
prouenit / aut ex cōsuetudine pec
candi que minus ligat / aut ex co
trouersia que ē inter carnē et sp̄m
aut ꝓp adiutorij defectum· modo hec
tolluntur in cōmemoratiōe istius
mandati qr̄ spei certitudo fortior ē
quam aliqua consuetudo peccandi
Nam habita spe eorum potentia
et ex sufficientia ihū x̄ / statim inci
pit homini esse facile quod erat dif
ficile· dicit aug᷒· difficile erat a ma
lis abstinere nō furari non adul
terari et sic de alijs ¶ Homo habens
spem exclamat ad dominum qui rumpit
necessitatez consuetudinum / et fit fa
cile qđ erat difficile / iam facile est
non adulterari et sic de alijs ¶ Sed dicit
aug᷒· tamē sciuit deus prius me fu
isse necium quare nō dedit auxiliū
antequam difficultas superueniret
Videt ¶ Si non venisset difficultas
non sentiret homo se esse grauā
tū consuetudine Non sentiret se
impelli a consuetudine / non senti
ret consuetudinum collisiones et ita
largitorem huius boni nō agnosceret
et suis viribus tribueret ꝙ posse
se sentiret et sic veniret ad erro
rem / hec autē consuetudo vinci
tur cum qs̄ pro xp̄o patitur / sed
rebellio carnis ad sp̄m vincitur
cū quis xp̄m corporaliter in passi
onib᷒ imitatur Et tali deest di

uini auxiliū qr̄ xp̄us ¶ Si q̄ pe
tieritis patrem in nomine meo da
bit vobis ¶ Secundo probatur
hec ꝑ conditiones de secundo ma
dato / quia qn̄ cogitamus de di
uina veritate ꝙ est tante iusticie
ꝙ vltra eam non licet aliquid
proferre / tante equitatis ꝙ pter
eius perfectionem nec aliquis eius
sermo esse debet / sic libertatis est
ꝙ nec vnius apex sine impleti
one preterit / tante soliditatis
et acuitatis ꝙ sin manifesta
cione solum sp̄m sc̄m habet
tante certitudinis ꝙ in ea nō
ē mutacio neque obumbracio nec
vicissitudo cuius veritatis senten
cie eterne sunt et infallibiles la
te longe sed determinatissime omnium
reformatiue sine contaminatiōe
omnium refectiue sine omni defectione
Et sic cogitando consentimus abs
qz dubio in omnib᷒ illis que fidei
sunt / certificamur et stabilimur
Circa veritates omnium articulorum
nō aliunde nisi ex ante veritatis
prime lucis ortum ¶ Tercio sequitur ꝙ
istius mādati recordatio vincit
omnes temptatões que procedunt
ex errore / eius eni temptationes
huiusmodi honorificentia diuine veritatis
euincuntur / de qua dr̄ Non assumas
nomē dei in vanum· Nam error
primo procedit ex inde· qr̄ veritas
queritur vbi nō ē· iuxta illud· Erra
uerunt in solitudine· Secundo
ex hoc qn̄ doctrina veritatis deest· vnde
ibidem dr̄· ꝙ errauerunt nō solum
in solitudine· sed etiā in inaquo
so scilicet vbi deerat aqua doctrine· Ter
cio quando veritas que adest non

queritur. Unde ibidem dicitur. Veram habita-
culi civitatis non invenerunt
tractio [?] quia non quesierunt. Dicit enim
aug. homo veritatem invenit si eius
veritatem cognoscere et pro cogi-
tatione pulsat ubi debet. si temptat
pro ea facere quod potest. et huius esu-
riem veritatis vagatur quia potest
ut eam inveniret. Quia veritas divina
nobis minus occulta est et ita nes-
citur ubi est. Iam transivit occasio
quia aspirando ad Christum qui est fons ve-
ritatis non est defectus in scientia
non in veritate. nec veritas occulta
dici potest. quia ipse est lux vera que illu-
minat omnem hominem venientem
in hunc mundum. Johannes primo.
Etiam ipso veniente veritas de ter-
ra orta est. ubi ergo queratur. quia
ut ibidem dicitur. Vidimus eum
plenum gratia et veritate. Si vero
aspiramus ad eius plenitudinem
non potest obviari defectus doctrine.
quia ex eius plenitudine nos omnes
accepimus. Et quod plus est. si quis
veritatem non querit excusari non
potest. quia ipso Christo ascendente in te-
lum [?]. qui nolunt veritatem querere
et abscondebant se a lumine quesi-
ti sunt. Dicit enim in psalmo. Illuxerunt
coruscationes eius orbi terre.
Et alibi. In omnem terram exivit son[us]
eorum. Tertio conclusio ista probatur
de tertio mandato. quia qui cogitamus
de bonitate divina quod deus est bonus
simpliciter et immutabiliter. quod deus est bo-
nus summo cuius bonitas. Ut aug. dicit
finis est ultimus que bonitas est
requies appetendi. securitas fru-
endi. tranquillissima consolatio
voluptatis. ex qua procedit spi-

alium bonorum collatio. a casu conser-
vatio. culparum condolatio. bono-
rum actorum multiplicatio. et mul-
tiplex ad ipsum via provectio si-
ve tractus. Tunc exardescimus
in amore ipsius et fervescimus
et rotundamur. Ubique querere
volumus et esse beati. quia ut aug.
dicit in libro de salutaribus documen-
tis. Cum deum amat bonus est qui
plus amat melior est. et quanto
ardencius amat tanto ardenci-
or efficitur. Cum vero toto corde
tota voluntate illi adheret qui
est summum bonum ille beatus est. Ex quo
dicitur quod Christus precepta memorata
evincit temptationes que eveni-
unt ex tedio. Nam ut aug. dicit.
Hec temptatio levis non est. eo quod
tedium seu fastidium in bonis necat
animam. Modicum enim est conversari
sine querela malorum morum. Sed
homo ad hoc devenit ut hic nec
legere nec orare delectetur. Modi-
cum est non pati famem verbi dei. Sed
hic fastidium habet verbi dei. Et predi-
catio famis et predicatio fastidii
parit tractum passum. Ut dicit aug.
Et procedit tale tedium in bonis spiri-
tualibus. aut ex amore corporalium
aut ex fatiga laborum. aut ex
timore aliquorum imminentium. Quo-
do immensitas divine bonitatis a-
morem temporalium aufert. multi-
plicatio vero bonorum spiritualium
que ex divina procedit bonitate.
leticiam influit in labore. Et secu-
ritas que est in delectatione bonita-
tis divine aufert omnem pusillani-
mitatem. Et in hiis vera sabbati-
zatio consistit. Ecce quomodo memorata

istorum madatoru dirumpit vi
cula seu funes ex origiali pcto pro
cedetes ¶ Sunt an funes pctoru
actualiu · et aliud no sunt nisi ut amb'
dicit nexus inuisibiles quibus
ligat ei dya' homines vinclis car
naliu illecebrarum sic vinculo for
nicationis vinclo adultery vin
culo auaricie ebrietatis perfidie
qua quis xpus negatur / vin
culo inuidie qua sepe proximus
impedit / vinclo crudelitatis qua
sepe socius occid'r · ¶ Vnde enim
Nemroth q' interptat' amaritu
do · et Ezau qui interptatur tre'
aut callidus erat venatores qr
feris laqueis captiuabat · sic di
abolus iam amaritudine iam
calliditate iam terrestreitate illaq
at homines · Et allegat amb' id xpi
hanc filiam abrahe quam ligauit
sathanas xviij annis · Et illud sa
pientis · Vinculis suoru peccatoru
vniusquisque costringit' ¶ Ex quo
sequit' q' in pctis actualib' e noci
ua delectatio ¶ Vnde ei funis in se hz
suaru partiu coherenciam / sic delectatio
in pcto retinet / et pp' hoc dr' pctm funis
· Secundo se' q' in pctis actualib'
labor reperitur ¶ Vnde enim labor est
finem complecte · sic labor e actu
aliter peccare · nisi illud · Vt iniq
agerent laborauerunt · Tercio ex
Tercio se' q' pctis actualib' qs in a
lia deducit' quod fune aliquid tra
hitur / sic vnu pctm trahit in aliud
pctm Vt dicit Greg' · pessimus tra
ctus hoc qr facit adnigendo peccatu
pcto in pcto perseuerare · et sic ad co
suetudinem peccandi deducere · et sic
ad nicitis obstinacoz · de quo illud

re q' trahitis iniquitatem et quasi
vinclo plaustri pctm · ys v · vbi
Glosa dicit vincla ex tractu
firmiter adherent plaustro / sic ex
tractu peccator' vnu pctz firmit'
adheret alteri · ¶ Hiis premissis
ponit' hic scda conclo · licet multa re
media sint actualiu pctorum
tn efficax memoria madatoru
delet illa / Ro qr mandata diuina
fere omnia includunt in se quib'
delent' pcta · Fides namque puri
ficat corda · et hec hetur in scdo
mandato prout circa primam co
cloz e deductum ¶ Ex quo se' q'
purificatio pctorum p sacrame
ta no e omino ad inuis mandatis
seclusa · Ro qr ut beatus Tomas dicit
Sacramenta sunt quedam attestacoes
fidei et ex virtute ipius operantur
Ite spes purificat · Ro qr si fides ma
gis spes que supposita fide tanq
fundamento extendit hominem et
eleuat ad celestia promerenda ¶
Ex quo se' q' purificacoes a pctis
ex peticionib' includit' in mada
tis · Ro quia ut dicit b · t · peticiones
attestant' ipi spei quia si manda
tu prime tabule implet' put sup
e ostensu · Ite caritas purificat qr
operit multitudinem pctor' · ymo
sine ea remissio peccator' fieri n
pt ¶ Ex quo se' q' virtutes quib'
precepta implent' ptinet ad puri
ficacoz · qr omes ille actiuitate ad
suos actus commouent' / alr' enim
huiusmoi virtutes no sufficerent puri
ficaret pro asseqtione salutis · pu
rificaret quid quelz virtus a vicio
s' opposito naturaliter / qr si cur
sum nature contrariu pellitur

astio contritio· sz purificatio ta
lis salutaris non ē nisi in pnia
a taritatis· et ex his cz q man
data dnā et illa ptā que st
in deū et illa ptā que st in p
ximū hnt dicupe et ro qa in
tuderint illas non soli illas v
tutes que nos ordinat ad dm
sz etiaz illas que ordinat ad
proximū· vnde si prites hono
tas humilis es et transit su
bia Si non ottidis pius es et
transit crudelitas Si nō me
chaberis castus es et transit
luxuria Si nō furaris largus
es et transit auaricia Si non
loquis flā de proximo beniuo
lus es et verax et transit me
datiū et inuidia rtys· Non ei
est ptim q̄ implet de aliquius
pretepti que sunt plena virtu
tibus non tollerentur· Et
amb' dicit circa istaz lraz tria
esse p que ptā soluūr· primi
est mor̄ conuersio et ro dt No
li ambulare te uite circa q̄ ta
les cito laqueis innodat· Noli
mente ad secularia desige· sz dili
gent' oculis aīe prospite q̄
in talib' plint dns laqueos sup
ptores· vbi amb' suadet relin
quere ptā· et dnāz lege medi
tari et ita ad deum conuerti q̄
qm ad legē dnāz aspiat cog
noscit se esse alligatū legi· et
ita sepe legem sequendo exit
de vinculis ptī· Sc̄dz ē p qd
ptā delent' professio fidei· qa
si quis volt fidem intueri inue
niet q omnia mādata legis ex
fide deriuātur· Tertiū ē ma

nuale opus Nō ei sufficiat ad fi
dei consequentias aspicere· sz re
quiritur ea que ex fide sequunt
implere et ideo dicit amb' Ero
ga paupib' elemā debiles· redi
me captiuos et soluisti peccata
et sbdit Eripe illū qui ducit ad
mortē tu intercessione· alt' grā
aliꝰ indulgia et soluisti et sic
pt et de aliys dicit Ex quib' cz
q virtute istorū nō solū mortalia
sed etiaz et venialia tollūr· Rō ē
q̄ si bonis opribus ex fide factis
mortalia tollunt consequens
ē q et venialia tollantur· Optz
eni quodlz opus boni esse inte
grū· et ita circūstātionatū et ita
ab omnib' impedimētis purificatū
ne possit infitiari· Modo circūstan
tie iste sunt occōs mortaliū pec
tatorum Et ad ista pp̄ha aspi
ciens dicit funes ptoꝝ· sz in de
um et in proximū· q̄ qui offen
dit ista offensa q̄ sine trahuntur
ad offendend' seipm et proximū
q̄ omnis creatura in offensione
dei offend'· Funes ptoꝝ sz mor
taliū et venialiū· q̄ venialia sic
funis trahunt in mortalia· et
mortalia quasi quodaz vinculo
alligant b' venialia· q̄ non pnt
venialia tolli nisi mortalia re
mittant· Circumplexi st me
r· nō solū circūstāt quasi a remotis
sz quasi complectuntur sinis delectatio
nib' et blandimētis· q̄ ptorū
concupie nō solū alliciunt seductī
onib'· sz illiciunt delectationib'· dele
ctationes autē trahunt ad cōsen
sum· et cū ptm̄ cōsumatū fuit
generat mortē· Legem autez

tuam non sum oblitus q. d. ab hijs
omnib' memoria actualia tuorum
mandatorum sum libatus Et ex
non solu demones pcti illaque
ant Sz etiaz mali homines. val
de enim malorum conuersatio homiez
constringit seu vinculat Etiam
quales sunt illi quib' conuersa
mur tales et nos sumus. quia et
corrumpunt bonos mores et col
loquia praua et ex consuetu mo
res formant. Deinde enim q ho
tum malis vnuit concipit suspi
tiones. declinat ad scandala. ex
scandalis tandem hectur ad contemp
tum legum Deinde ad libertatez
peccandi Deinde ad defensionez
peccati Deinde ad inuerecundiaz
peccandi et ad glacioz in peccatis
vnde in ps dr. Cu puerso puteris
Et pphet que ex conuersatione
peccantiu euenit propheta vo
cat funes pctorum qa inuoluit
et vinculat et pertrahunt in diu'
sa mala. ideo dicit Circuplexi st
me. iuxta illud Circudederunt
me sicut apes thaura pingues
obsederunt me. Nam ut dicit Tuli
us libro de officijs Excepta na
simuli nichil capacius esse pt.
quam societas. Et quod nichil ama
bilius atq copulatius bonis
sicut e morum similitudo qa v
bi eadez studia ibi sunt et eedem vo
luntates Et fit vt si quis in' de
lectetur in seipso. plus delectetur
ex altero qa a pluribus consuma
qd' a quoluz poessum queritur. ita
etiaz e et inter malos. Non pt
ergo aliquis seorsum exns esse
tam vehementis malicie sicut

sit ex societate que no solu est in
ductiua in mala. sz etiaz ammira
tiua et impulsiua et retentiua a
Iccirco pphe'a dicit se preseruatu fuisse
a talibus dinoru memoria man
datorum dicens. legez aute tuaz
sz ad ducis pend' sumculos malaz
societatu. no sum oblitus Ad
huius go declaratoz ponit hec tercia
conclo. diuine legis impletio separat a
maloru hoim conuersacde et con
sorcio. illa pz ex multis locis sacre
scripture Etiam veri adoratores et
qui adorat deum in spu et vitate
ydolatras fugiebant. Moyses enim
ideo dr grandis fidei qa magis ele
git pati cu pplo dei et. vnde et ama
tores veritatis homines blassemos
psequunt. vnde dns pcepit viro de
ppre si eum a ciuitate seduat esse
puniendaz. Et dauid qa sabbatiza
bat dicit Cu hijs qui oderat pacez
eram pacificus. Et notu e q vir
innocens manib' vitat homicida
das reges. vnde dns a falsis fratribus
precepit dicens A fructibus eoru
cognoscetis eos et Ex quibus
pz q spale donu dei e bene inter
malos conuersari. Et ro e qa pertinet
ad donu spus sancti quod est scia
que scdz beatu Greg aliud non e
nisi scire bene conuersari int' ma
los. iuxta illud. Conuersationez
vraz inter gentes hntes bonaz
Ex quo sequitur vlterius q non obs
tante difficultate que auget me
ritu securiu e vitare malu quelz
vt aug' libro de salutarib' documen
tis Cum a sic homo eoru consilijs
seducitur, sicut no videns eos am
bire sibi desideria a quorum amore non

mutat. Sic ipsam bonitatem malitia is aliorum non obscurat et se reddit amabilem deo et hominibus. ubi tamen non timet periculum et separatur commercio bonus homo per commercium malo. hoc est aug. qui dicit. Nulla est corruptio. nulla familiaritas. nulla sermocinatio si deo inserviente eos ab errore non vales revocare q.d. Sic est de commercione spes non prohibeo. Et ex quibus etiam quod non oro da separatio bonis precipitur a malorum consortio ... quia a communione sacramentorum non quamdiu sunt mixta. Nam et iudas invenitur inter apostolos. Sed semper precipitur separatio animorum. Nam ut idem aug. dicit. qui negligunt que dei sunt moriuntur virtutibus. Omnis carent gaudiis et ... voluptatibus gloriantur. letantur enim cum male fecerint et exultant in rebus pessimis. Propheta ergo congratulatur quod exiens in medio nationis prave per mandatorum dei memoriam ipsorum malitiis non consensit.

Media nocte surgebam ad confitendum tibi super iudicia iustificationis tue. Superius ostensum est quod promptitudo ex hoc commendatur quod nullis advenientibus impedimentis impeditur qui dicebatur funes peccatorum etc. hic specialiter commendatur ex hoc quod non minuitur advenientibus impedimentis malorum sive vehementioribus hoc est exterioribus que sunt in medio noctis. Vel sic. Superius ostensum est quod persistentia in temptationibus oritur ex memoria mandatorum. Hic declaratur quod etiam oritur ex diligenti memoria eorundem cum dicitur Media nocte surgebam quod vigilantia medie noctis diligentiam ostendit. Vel sic. Superius multas ostendit causas sue consolationis hic autem declarat que sunt illa per que tantam habuit constantiam in consolationibus. Et modo quod hic pro declaratione littere notandum semper in noctis medio omnes iustificationes confitende sunt ab homine iusto. Veritas quoniam omnis etiam manifeste ex verbo in quo propheta de seipso dicit quod media nocte confitebatur iustificationes dei. Quando enim omnia ordinatione perseverat dies ad serviendum deo. iuxta illud. Septies in die laudem dixi tibi. Ita etiam ordinatione dei perseverat noctes in laudem et gloriam dei. Unde in laudibus dei dicitur. Benedicite nox et tenebre domino. Et illud. Fecit lunam in tempore sol cognovit occasum suum.

Sed in oppositum videtur esse illud ps. A solis ortu usque ad occasum laudabile nomen domini. Ex quo videtur sequi quod post solis occasum non teneamur ad laudes dei. Unde propheta ex hoc dicit omnia opera eius magnificata quod homo exit ad suum opus usque ad vesperum. Et bestie nocte vigilant et exeunt de cubilibus ad querendum escam sibi et e contrario sole orto congregantur in cubilibus suis. Et dividitur littera hic in tres partes. Sed illa tria que prophetam fecerunt constantem in consolationibus suis primum est humiliatio sui ipsius de qua dicitur Media nocte surgebam. humilis enim est qui aliis

iacentib' et quentib' que sua sunt
erigit se ad dīna. Pctz est mutuz
proximum adiuuās ad hoc. de quo i
pnceps ecto sum. Non solum eni
ad consolatoz desponebat eu humi
lis ipa. s; etiaz iuuabat ipm si
tis aliena. Quia dicit Salon.
frater adiuuās fratrem quasi ciui
tas firma. Tertiu ē via dei vez
et istoriz efficiens. de qua i aña
dm'. pma ps diuid. qz pmo dicit
se eē consolatu ex frequētatione
vigiliaru in laudibus dei dicens
Media nocte. Scdo onit quo ad hoc
diligiaz sim dicēs surgebaz. Ter
tio ambo hec committit iudicio dei
ibi. se iudicia tē. vel pmo ponit
tps congruentie. qz media nocte
Scdo in optimo tempe exercita
toz. quia surgebaz. Tertio in exer
citatione rectaz intentoz. quia ad
confitend' tibi. Quarto dicit se
esse ad hoc obligatu ex cauite dim
nidicij. qz sr iudicia. Quito dicit
se exinde ad iustificationē pueme
quia iustificationes tue. Notand'
circa hoc qz doctores sci istū vsuz
versum exponūt tribus modis
pmo de medio noctis quo ad litz
Et ita prosequūt ambo. Scdo de
de medio noctis que exponūt et
figurat instantiaz grauioris
psecutionis. et ita exponit b.
aug' et honorius. Tertio de me
dio noctis .i. de resurgentie ab
istis temporalibus. quez sensu in
minere btūs Bnardus. Cir
ca pmu sensu aduertend' qz dna
nō aspirat ad aliud nisi ut ra
pet aīas. vnde in psona regis
Sodomorum dicit. da mihi
aīas cetra t tolle Gen. xiiij. Non
em querunt argētuz nec aurū
s; querunt h'ut pullos interficie
rent sagittis suis. Nam dicit Greg.
nichil se fecisse putant cu aīas
non sauciant. et si h' facere non
pnt salt' iniuriare intendunt
iuxta illud ps. xxxvi. iniuria
te ut transeamus pte. Nititur ei
deducere ad dilectionez tpaliuz
vt ph' cogeret s' seruire. et sic ds
pergeret vniquēqz ire p concu
piscēās suas. Et mh'az qz dna' sp
paratus ē ad pliuui et in pre
liando nimis audax ē et circuit
vnde dr leo rugiens. et ē valde
audius velox et continuus et in
mis impetuosus. Exemplum
az qz quolz tempe querit aiaz
subuersionez. Quo em de xpo dr
qz nō dormit neqz dormitat qui
custodit israel s; ad protegend'
ita dia' nunqm dormit. sed custo
dit ad impugnād'. vnde illud.
Circuit querēs quez deuoret. Ex
quo videtis az qz non ē tps
in quo homo posset esse a sua
impugnatione securus. Et rō qz
sicut non ē tempus quo homo
adiutus a dō non posset vtilita
tes salutiferas pcipere. Sic nō
ē tempus quo homo a diabolo
seduci non posset. vnde ierme
dicitur Seruietis dijs qui nō
dabunt vobis requiez die z noc
te. Tertio ex his pz. licet dna
quolz tempe nitit' subuertere
tamē nox ē magne optunitatis
diabolo homines seducendi. Facto
qz tunc homo quiescit et sic dna
sepe inuenit eu ociosuz. Item

qma in sompno pro quo nox e
deputata dia inserit sua semina
vnde aug' libro xxij. de ciuita
te dei dicit · q dia in sompnis di
uersos terrores exprimit sic q ve
ros a falsis discernere nequea
mus et nō nūquā talibus deci
piunt/ licet em̄ sensus ligati te
nentur tn̄ sepe exorsus in sōpno
appetitus in mala resoluitur.
Secundo aug' eliat hec q dia
in homines quiete e inquietus
qr in sompno iam terret iam
blanditur · Secundo q diabolus
p ymaginez falsaz exprimit co
cupiaz vām · pz in nocturnis
pollutionib' Exemplo du homines
euigilant in concupis luxurie
feruent · Tercio q dia q nō pt
supare vigilātez deludit sopora
tum · ymo dicit aug' · Sepe quidē
sensus ligati tenentur · etiaz aīe
sanctorum labunt' in turpes as
sensus Nonn̄ homines sicut sed
illi solum qui carnem et sāguinem
repugnant et qui adiuti gratia
a hanc pugnam fidele supat
Iustis sic premissis ponitur
hic pma conclo · Et si quolz tempe
sit contra aduersariū vigiland'
tamē nox media e pro orōne ad
deum contra aduersarios conue
ment' deputata · pma ps conclo
nis pz exiam dictis · qr ex quo ipi
sp vigilant vt euertāt · semper
vigilare debemus ne corruā'
casus em̄ ad quez deducit cor
poralis e respiciendo ad vires
inas · iuxta illud · homo e spus
vadens et non rediens Secunda
pte conclonis sequit' pmo · quo
libet tempe demoni insidia sī
prouidenda · pz exemplo ps Anticip
pauerunt vigilias oculi mei
et nocuit vigilias demonis · vbi
aug' ima salutis plus me vigi
lauerunt et vbi nō posuerunt
muscipulas et vbi nō reliquerit
scandala vbi nō pauerit laqueos
q · d · vbiqz · Secundo hec' ultius
q inimicie int' hoiez et demoniū
finez nō hnt hc est aug' qui dicit
Omēs inimicie pnt finez habere
cuius vel illius satisfactione · sed
cum diabolo et angelis ei' nul
la nobis concordia esse potest · orō
erga nos inuitescere non possunt
Tercia ex quo inuidet nob' regnuz
dei inimis vigilias anticipat ut p
ueniant Secundo hētur vltius
q vita hominis non est aliud nisi
quedaz militia sr terraz · hic apli
dicentis · q non soluz e nobis collu
ctacio aduersus carnez et sang
nez sz etiaz aduersus principat'
et ptātes et rectores tenebraz
harz · Et iob dicit militia est vita
hominis sr terraz · valde g° homo dz
esse circumspectus dz em̄ pudere
quid agit quo vadit quid trans
siluerit quo puenerit vbi man
serit quomodo se inquolz habu
erit ciuitatis status et officii · et ti
mere dz ne etiaz in loquendo defi
ceret directo Et ad hc ppha vadit
dicens Media nocte · vbi amb' · nō
satis e dies ad vigiland' surgēd'
est nocte · et non solū surgendū
est media nocte · sed nocte · ppe
rauit em̄ antedicēs Memor fui
nocte nominis tui domine/ potissi
me tn̄ surgend' e media nocte · qr

tunc temptamenta serpunt / tunc car
nis illecebra feruet / tunc quiescē
ti sopor augeatur aut vigilanti
nondū plenus vigor refusus ē
quo possit tante errorū incursus
Et non solū media nocte homo
dz ee memor dei · pt ei quis sz me
mor esse et nō surgere Ideo addit
surgebam ymo rugiebam a ge
mitu cordis mei Et pt aliquis
surgere et ea que ppto in arbi
trio insinit postulare Ideo adiū
xit ad confitend' tibi · in quo tan
gitur secunda pars conclōnis
que dixit / q nox media ē porcō
contra aduersarios conuenient'
deputata · que sit pz qr ut dicit
amb' Tunc temptator astat te
trea iacit / tūc spuales tenebras
effundit / tūc omē nephas psuadē
contendit · Et rō qr tc nullus ē arbi
ter culpe · nullus cōstius criminis
nullus testis erroris · et tūc mapē
vara argumenta dormitandi ad
ducit ut de statu mentis euerte pos
sit · Opus ergo ē vt tc ds custodiat
hominē · vnde aplūs dormientibus
dixit dūs Surgite vigilate ut nō
intretis in temptacōz Tercia
pte conclōnis s'z primo · q hō nō in
sobrius dz se dare ad dormiēd' · rō qr
sobrietas precedit vigilanciaz et
oroēz iuxta illud · Sobri estote et vi
gilate in oracōnibus · Ergo uult in
sompno adeo ee premonit' ante
qm dormiat sit sobrius · vnde scdi
paralipp · i · Salomon dormiens
impetrauit adeo donū sapie · Se
aug' Non sit q salomon in somp
no meruisset s deus tunc eum ex
audiuit qr complacuit s' desiderium bonū prius hītuz · vn amb'
dicit licet diabolo exosa sit quies
nr̄a emendacio / tamen valde
sobrietatez odit qr sobrius homo
et bonis repletus desiderijs custo
dez hz deuz de cuius manu non
est qui eripiat Secūdo s'z q hō
non dz se sompno resoluere ex
istens vacuus spuali alimento
rō amb' / qr sic vacuus contra ho
stez oppmentez procedit sine ar
mis · Spuale aute alimētum
amb' intelligit spualz vtutez et
pcipue illa alimenta s' necessa
ria que vtuntur cīca verba dīna
et circa aliqua sacramenta · hō ei
cū se deponere wlt dimis sit in
tentus simijs · pcta miet · de suis
recogitet desiderans quicito ma
ne venerit ea confiteri · deo psal
lere altaribus assistere · corpus
ihūx manducare Tercius s'z
tercio q tales in nocte non vin
cuntur temptacōnibus a demone
rō qr tale vespertinuz sacrificiuz
munus ē efficax ad resistenduz ·
qr ut amb' dicit · q homo vespere
cogitat non obliuiscitur cū lectuz
ascendit ymo de hoc sompniat
et cū euigilat resumit illa · ymo
amb' dicit Talem excitabit xps
admonebit angelus vt eo tpe sur
gat et arma oroīs accipiat
quo temptator solz incursare
et ponit exēplum de paulo et
silea cū eent carcⁱ incarceratum
et pedes hrent in ligno / media
tn̄ nocte deo laudis sacrificiuz
deferebant et ad mentis fastigi
um surgentes exorabant deuz
et sbito terre motus factus est.

et fundamenta carceris mota valde carceris apte et omnium vincula soluta ut habetur act. xvi. Tertio quo ad ulterius quia hora adversarius consuevit invadere eadem hora solet venire remedium celeste. hoc est informa ambrosiana ...

qui dicit. providendum est ut eo tempore quo potes vincere nequaquam vincendi tempus amittas. Et ad hoc propheta aspiciens dicit media nocte surgebam ad confitendum tibi. ymo et in die me illud in die mandavit dominus misericordiam et nocte canticum eius. In die enim bene agendum est iuxta illud Ecce in die honeste ambulemus et in nocte psallendum. Tercio quia ut ipse dicit die et nocte circumdat iniquitas labor et iniusticia ita die et nocte se offerunt remedia. unde in eodem ps. mistica modicum dicit vespere et meridie et mane narrabo et exaudiet vocem meam. hoc dicit augustinus vespere dominus in cruce mane in resurrectione meridie in ascensione et narrabo ego pacientiam morientis vitam resurgentis et orabo ut exaudiat in meridie sedens ad dexteram patris sui qui interpellat pro nobis. Et subdit. Quanta securitas contra omnia que pugnant contra nos sive intus sive foris et tantum de primo sensu. Secundo littera hec exponitur de grauioribus persecutionibus. et ita videtur augustinus istam litteram continuare ad precedentem dicit enim sic. funes impliciat qui minantur iustis mala pati pro lege diuina. Et subdit augustinus Si etiam cum funes patiatur

non obliviscebatur legis divine sed exercebat in necessitatibus suis. quod non erat surgendum cum nocte media eius advenit mediam enim noctem existimo intelligenda esse graviora ipsius tribulationis hoc augustinus Tertio quod sequitur quod iusti et graviioribus persecutionibus non succumbunt. unde dauid considerans de dei misericordia dicit Si ascendero intelligo considerare illa que non licet hominibus loqui quia et ibi est persecutio et gravius contra nos contra quam ut dicit augustinus Si apostolus non huius ... custodiam finisset lapsus in superbiam. Si descendero ad infernum considerare penarum immensitatem quam nec humana mens fingere potest quia et ibi est ... desperationis. Si sumpsero pennas meas scilicet libertatis et habitavero in extremis maris nullis constitutus legibus. illuc deducet me manus tua. Tertio quo ad quod propheta non dixit hoc ex mentis anxietate sed ex fiducia spirituali. dicit enim augustinus cum affligebat propheta ut sic diceret sciebat enim quod modo ineffabili novit deus suos liberare. Et aiebat se ut maiori tribulatione vehemente fortius surgeret ad confitendum Tertio quo ad quod crescente tribulatione homo tendere debet ad hoc ut vigilantius armis spiritualibus uteretur. quia ut altisidorensis dicit pressurum modo homo redditur in omnibus eo quod in tribulatione fides redolet spes autem et caritas augmentum recipit tamdiu quousque homo dicat cum apostolo Quis nos separabit a caritate dei Et ibi multa

augustinus ... [marginal note, illegible]

adu'sa eveniant que ora vincat ca
ritas et ita exponit honorius
dicens media nocte .i. in manife
sta tribulacione surgebam .i. erigebam
me et dno confitebar ad quem cum
sui erigebat. primum e ad confitend
s amb .i. ad laudand et orandum
ne deus permitteret in lapsum ca
dere iuxta quod xpc orare precepit
dicens Vigilate nos inducas in temp
tationem Secundum e ad considerandum
indicia iustificationis. quo iudicia
a illa quibus deus iudicat homines
flagellando pro pctis sunt iusta
Secundum deus iustificat a pctis hec
honorius Ubis sic premissis po
test secunda conclo Gravissimis
psecutionibus imminentibus cessandum
non e a remedys oronibus Tra
em semp in psecutionibus sumus
ideo precepto semp orare astrin
gimur iuxta illud Oz sp orare
et nunquam desistere. unde quotiens
filii israel opprimebantur quotiens
tamen clamaverunt ad dnm eripi
ebat eos de interitionibus eorum
Et dauid dicit Ad dnm cum tribu
larer clamavi et exaudivit me
ubi aug Nunquam deus exaudit ut
notam faciat potenciam suam quoniam
ut impleret pdestinacionem suam. qui
em exaudit facit quod disponit
ymo ad faciend h animis x expo
unde dicit amb Ipse dus pnoctat
in oratione ut te pro ad deprecandum
imitaret exemplo. et utique pctis
tuis ille qui operabatur ppa volu
tate indulgentiam postulabat a patre
Circa qd advertend qp tempus
medie noctis no solum e aptum temp
tamentis s et e tps penale .i. ap
tum pro penis infligendis Septi
e enim qp media nocte interempta
sunt egiptiorum pmogenita et
h e signum qp nox media gnua
bat temptamenta. s no e pro
remedys contra talia despan
dum quia quo media nocte pri
mogenita egiptiorum occisa st
ita filiorum israel saluata sunt
ymo ut amb commemorat filii
israel media nocte educti sunt
de captivitate Ihus xpus natus
e media nocte. et media nocte
sponsus venit que omnia annu
ciant nobis magna remedia
contra magna temptamenta Ex
quibus elr qp laborantibus in gravi
oribus psecutionibus solum occurrere
deus als enim pphia in media
nocte .i. in gravi psecutione n
surgeret qp sine auxilio divino
surgere no posset. iuxta illud.
Sine me nichil potestis facere
Tercio hic ultimus qp ancius e
timor pp adversarium tanta e
fiducia in psecutionibus pp sal
vatorem. unde aug tractans
illud Ad vespm demorabit fle
tus et ad matutinum leticia. ad
ducit historiam illam qn adam se
abscondit et dus deambulabat
ad vespm Et dicit adam ma
ximam passus e psecutionem
iam se texerat iam se abscon
derat. iam domini faciem ad qm
gaudere consueverat videre no
lebat iam occidat illi sol iusti
cie. et pph ad vespm demorabit
fletus .i. omnis vita mortalium
qm ex adam nascitur in fletu et
gemitu e. Et qp dus in matutino

resurrexit et ideo moniis exadam
gentis ad xpm deuotabit letia
a qr qd in fundamento edificauit
hoc domui promisit. Et aug. quia
si velis dicere. Omnia que veniunt
exadam psecutionis p xps reme
dia hentur. qr si ille viuit et nos
viuemus. Si ille resurrexit et nos
cu eo consurgemus. Si ille ascen
dit et nos iter pandisum sequimur
et in ascensu omnes miserias eu
tamus. Ex quo hetur vlterius.
qr no e adeo tam grauis psecutio
que in confessione dei solui non
posset vnde pphã grauissimas p
secucões filiorũ israel describit et ia
errauert qr ciuitatem querebant
vbi no erat querenda. Et errauerunt
in solitudine qr putabat se hre
desertũ doctrine et non inuene
runt viaz ciuitatis qr noluerũt
facere talia p que inuenissent.
vnde sedebat in tenebris .i. mane
bant in erroribus qr oĩa s ipis ebu
lebant et in vmbra mortis .i. in
defectu doctrine salutaris qr graz di
non agnoscebat vinctos in me
dicitate et ferro qr osilia domi
ni se reprobabat. Et sbdr exacer
bauerunt eloquia dei p supbi
am qr nescientes dei iusticiam
suaz statuere voluerunt. Et con
siliu altissimi exacerbauerunt
Et sbdr qr aĩa eorum in malis
tabescebat quod exprimit ibidez
turbati sũt et moti sũt ebrius. iaz
ad illa iam ad alia. Et oĩs sapiã
eorũ deuorata e qr talibus omnia
humana consilia deficiunt nec sci
unt quo se possent vertere. Et
ponit aug. exemplũ de guberna

toribus nauis q gubnabat fide
liter et amat nauis salutem.
s qn fluctus fremuit qn tempe
states seuiunt brachia guberna
torum et totũ robur et sapiã
deficit qr no pnt resistendo qn
nauis fluctibus quatitur qn flu
ctibus impellitur nec pnt prohi
bere ne collisa ad saxa pereat.
Et aliud no restat remediũ nisi
qd sequitur. Clamauerunt ad dñm cũ t
bularentur et de necessitatibus eorũ
eduxit eos. Et sicut illi hec tõ inge
bant in figura. multo in veritate
hec eadem et maiora nobis dene
gabitur. si dñs deus illos eripuit
dũ seipos recognouerunt et ad do
minum clamauerunt. Et qd de nobis
sentiend pro qbus spus sanct
orat gemitibus inenarrabilibus.
et filius dei interpellat. vnde aug.
adducit ad eandẽ lram de pres
sura pauli quia fuit oppressus in
asia de qua sic dicit. Supra vires
et supra modum grauati sumus.
Ecce oĩs eius sapiã deuorata
fuit et totũ robur. vnde sequitur
ita ut taederet nos viuere. Et sbdit
ipi in nobismetipis responsum
mortis habuimus nec simus fiden
tes in nobismetipsis s in deo qui
suscitat mortuos. vnde iste dicit
media nocte .i. in talibus maxis
aduersitatibus surgebam .i. no iacui
no dormiui non torpens fui. s
quicquid erat faciend feci. Et ideo
surgebam ad confitend meam
miseriaz meũ defectũ et tua iu
dicia que sũt abyssus multa per
que homines deducis ad iusticiam
Et ergo illos deduxit ad portum

voluntatis eorum · cum nos humi
atos non adducet dummodo non
asstabimus quicumque nec sapere no
stris viribus sed miseracionibus
suis · Et tamen de isto sensu secundo
¶ Circa tercium sensum adutend
licet amb tempus medie noctis
dicat esse oppositum tempori meridiano
propter oppositas actiones dei et deo
nis · Quomodo enim media no
cte maxime operatur diabolus prin
ceps tenebrarum ita meridiano
tempore virtus divine lucis operatur
et ponit exemplum de abraham
qui illo tempore vigilabat quem
do sed gratiam advenire tunc illo tempore
advenit dominus hospes cum duo
bus angelis · Et de ioseph qui meri
die epulas splendentes gratie fratribus
ministrabat · Item pro introducti
one conclusionis tercie deducemus
quod diversa opera istorum temporum
ex eodem fonte procedunt ¶ Ex
quo aduertendum quod claritas fidei fa
cit istorum temporalium obumbra
cionem · de quanto enim plus quis cogno
scit ea que sunt fidei de tanto
magis obliviscitur ea que sunt
mundi · Sic et converso de quanto
plus homini lucent temporalia · de
tanto plus sibi sunt abscondita eter
na iuxta illud · Supercecidit ignis
scilicet temporalia ardens et non vide
runt solem qui est maius luminare
et fidem sed tamen qua manifes
tantur eterna · iuxta illud · fides
est argumentum non apparencium
id est manifestatio ¶ Ex quo sequitur
quod amor temporalium qui libido dicitur
non concordat cum fidei claritate
Racio est quia obsistat illam · unde

multe iniquitates ex amore
isto procedunt ad tantum quod etiam
homo ea que sunt fidei nititur
ponere sub suo affectu iuxta illud
psalmi · prodiit ex adipe iniquitas
eorum transierunt in affectum cor
dis ¶ Ex quo ulterius habetur quod
claritas temporalium non stat cum
claritate virtutum · unde Crisostomus
quod divicie si quis invenerunt in aio
reconditum subruit et vicia intro
ducit pro virtutibus quoniam omnis mor
bus irracionabilis exinde procedit ¶ Ex
quibus habetur ulterius quod in homi
nibus iustis claritas temporalium non
obsistat fidei claritatem · Racio est quia
de quanto impii magis serviunt
de tanto est pauperes magis in a
more eternorum succenditur · quia ut
augustinus dicit · Scivit quod in proventione
impiis erit infelicitas eo quod iter
improrum perbit · Eum et si pii
laborant in via tamen sequuntur eos
felicitas · habet autem lux fidei aug
mentum · Nam ut dicit ambrosius ubi
est vero fides ibi primus gradus tamquam
aurora · quia lux est in lumine gracia
Sed ubi est custodia innocencie quia fi
des purificat · ibi iam oritur sol
iusticie · Iustus enim ex fide vivit
Sed ubi exurgit meditacio de vir
tutibus et exinde egreditur splendor
bone consciencie · iam solis splendor
augetur · Cum autem mente
pura et sincera et operibus virtutum
xpistus pascitur · Iam dies meridies
ibi enim xpistus cubat ibi pascit
in meridie · Et notum est quod qui ho
adhuc gradum pervenit sentit
dissipitudinem temporalium et ho
norem habet ad illas et sic devenit

ad mediu noctis qd' temp' habz
frigiditatem tenebras et hor
rorem· Amor g° feruidus ad
dima frigiditatem in corde in
ducit ad ista inferiora· Suscitato
em spu desipit omnis caro· Ex is
tis premissis sit hec conclo ca
alicuiz talis dispoito nata e
ad deum oro· Unde dicit pphia
hic media nocte· i· cu deueni ad
tempalium dissipitudinez· surr
gebaz· i· aim ab omnib' que infia
st erigebam· Et sicut methamia
et aues tantas claram lucem
non expectant· maxime tal'
debent assurge et ad supna di
gere mentes· Unde hec erat pa
trum consuetudo et mit e religi
osorum quib' tempalia viluer
unt· Et subdit· ad confitendu
no intell' hoc de confessione cri
mis ß de confessione laudis et
gratiarum actionis· Unde allegat
amb' ps· Reuela dno viam tuaz
· i· fidem tuaz que e via tendenti
bus ad celum· et spera in eum
· i· etiaz via spei e onde· qz no suf
ficit credere· et cu hec feceris etia
ipe faciet· Scz q ut educat quasi
lumen iusticiaz tuaz· i· ut fidez
tuaz que est quedam iusticia facit
et clarescere· et iudiciu tuu· i· il
quod tu fide lucente deputasti
tanq meridiem· h' e faciet e
manifestu· Modo em ut videz
aug' dicit Indicasti sequi xpm
h' elegisti h' proposuisti in iudi
cio g° tue fidei xpm sequi elegi
sti· ß h' iudiciu absconditu e· qa
adhuc fidelis ab infidelib' repre
hendi· quid credidisti q e xpc p

misit· qui eis immortalis· qui
e dabit vitam eterna· qui h' etc
in quib' spem ponis· Scz dicit
aug' Cum xpus apparuerit vi
ta nra et nos apparebimus cu
eo in glia sua ubi impii abscon
dent psidiam suam· Cu ego vi
deo fidem meam· Et subditur
Subditus esto dnio· i· obedias
preceptis eius· et ora eu qa si
pseuerat boni opus pseueret
et oro· Oz ei orare et non desiste
Et sbdr· Sup iudicia iustificati
onis tue· dicit amb' q no solu
laudandus e deus· ß et confite
da st iudicia sua· q· d· Ego scio h'
ß vtru bene vel non bene factu
est stat iudicio tuo· nouit ei de
viam iustorz· vel si qmd nobis
boni accidit sive iusticie depute
mus· sive dimites simus· sive
salubriter valeamus iusticie
dei describamus· Iustus em est
et iuste tuetur opus suu· Sive
inidos nos reliqmd· sive incor
poris infirmitatez procedit est
iusticie· qm et dignat' opimeto
sue inne paupes vestire· hec ei st
iudicia iustificationis tue quib'
iustos probat et purgat·

Particeps ego sum oim ti
mentiu te et custodientiuz
mandata tua· Supius pphete
promptitudo exh' laudata e· qa
no inmiebat' aduersis maior
b' aduementib'· cu dicebat' media
nocte· h' eadem comedatur ex h'
mone cu aliis· valde ei promp
tus e qui e in illorum medio q
net pmittut qmeste· vnde il
loru laboru quos illi faciebant

cu dilig[enti]a erat p[ri]ncipes prepositi
et ingrati. ii esdre viii c[apitulo] eo q[uod] exi[s]ten
tes in medio eorum eos reddebat
promptos nec quiescere p[er]mitte[re]t
dicit g[ener]o iste modo. p[ri]nceps ego su[m]
vel sic. s[ecundu]m s[u]p[er]ius o[ste]nsum e[st] q[uod] p[er]siste[n]
tia in temptac[i]o[n]ib[us] oritur ex di
ligenti memoria d[omi]nor[um] madato
rum. h[ic] o[ste]nd[it] q[uod] efficacia[m] h[ab]et ex vom
ore deu[m] timenciu[m]. q[ui]a s[ic] q[uando] nu[n]cia
tur a s[an]c[t]e quasi t[ri]nitas sina[n]t vel
sic s[ecundu]m s[u]pra p[ro]pha o[ste]ndit se finsse di
gni ex d[i]ino iudicio multiplici
miseria et pena dicens. media
nocte surgebam ad confitendu[m] t[ibi]
sup[er] iudicia iustificac[i]o[n]is tue. q[ua]
d[icitur] licet surgebam et g[rati]as agebam
t[ame]n iuxta iudiciu[m] iusticie tue dig[nus]
eram miseria pena et adversitate
h[ic] eni[m] deus in p[rese]nti c[or]ripit iustos
iuxta illud petri. tempus ut iudiciu[m] a
domo dei incipiat. h[oc] i[ter]u[m] o[ste]nd[it] q[uod] no[n]
debebat in talib[us] miseriis relinqui
et si no[n] p[ro]p[ter] sua t[ame]n p[ro]p[ter] aliorum me
rita dicens. p[ri]nceps ego sum. vel
sic s[ecundu]m s[u]perius ut videtur co[n]tinuiate
aug[ustinus]. supra declaratu[m] e[st] quo p[ro]fitia
ebat in o[mn]ib[us] tribulac[i]o[n]ib[us] i[n]fues
peccatorum et ex ingratitudi[ni]b[us] i[n] ag[en]
da nocte. n[on] e[ni]m sic affligebant dt
aug[ustinus] ut dicerent sed ut erigerent
et g[ener]o dicit surgebam. h[ic] o[ste]nd[it] q[uod] h[oc] io
sunt q[ui]a talia fiebant g[rati]a dei per
ih[esu]m xp[istu]m in cuius p[er]sona h[ab]et d[icitur]
p[ri]nceps ego sum. vel sic s[ecundu]m s[u]pra
p[ro]pha dixit se consolatu[m] ex diuine
laudis et vigiliaru[m] freque[n]tac[i]o[n]e
dicens. media nocte [et]c. consol[atione]m
concepit ex bonorum co[m]munione
que e[st] utilitatis maxime dicens.
p[ri]nceps. ¶ Et mouet[ur] q[uest]io pro de

clarac[i]o[n]e l[itte]re. [Q]u[on]i[a]m i[n]t[er] malos possit
e[ss]e p[ar]ticipatio sic e[st] i[n]t[er] bonos ex p[re]
procedens p[ar]ticipio q[uod] q[ui]d sit vera
quo ad p[ri]mu[m] p[ro]mittitur. p[atet] ex illo
p[ro]phetico. patres comederunt uvam
acerbam et dentes filioru[m] obstu
pescunt. Nam culpe i[n] patris
omnes p[ar]ticipamus. s[ed] quo ad
s[e]c[undu]m p[ro]mittitu[r] p[atet] ex v[er]su isto in q[uo]
p[ro]pha p[ro]fitetur se e[ss]e p[ar]ticipem
om[n]ium timenciu[m] d[omi]num. ¶ In opp[ositu]m
q[ui]a non p[or]tat filius iniquitate[m]
p[at]ris. g[ener]o nec aliq[ui]s erit p[ri]nceps al
ternis t[em]p[or]is. unde illud a[nim]a que
peccauit ip[s]a morietur. et h[oc] videt[ur]
in rimis e[ss]e in p[ri]u[m]. s[ecundu]o modo nul
lus erit p[ri]nceps alternis p[re]mij
g[ener]o nec m[er]iti. unde in ps[almo] d[icitur] e[u]ntes
ibant et flebant mittentes semi[n]a
sua venientes autem venient
cu[m] exultac[i]one portantes mani
pulos suos. ubi cau[sa] appatur s[e]c[un]d[u]m
inita sic et p[ri]ma ¶ Et dividit[ur]
l[itte]ra hec. quia p[ri]mo o[ste]nd[it] se e[ss]e in sta
tu merendi dicens ego sum. s[ecund]o
declarat se finsse p[ar]ticipem alie
norum bonorum dice[n]s. p[ri]nceps
deinde istoru[m] bonor[um] exprimit
iusticia[m] ex d[u]ob[us]. p[ri]mo ex timore
p[er] que[m] a malo recedit dicens. om[n]i[u]m
timenciu[m] te. s[ecund]o ex amore
p[er] quem fit om[n]i[u]m bonoru[m] execucio
dicens et custodienciu[m] mandata
tua. ¶ Notand[um] q[uod] p[ar]ticipacio no[n]
p[otes]t esse nisi aliqua unitas p[re]ce
dat. unde quia angeli unitate[m]
tenuerunt cu[m] lucipero in consensu
fu[er]unt p[ar]ticipes sue ruine. sic p[ri]
mi ho[m]i[n]es q[ui]a diabolo p[er]suadenti
adheserunt ex ip[s]o ceciderunt in
culpam. p[ro]p[ter] q[uo]d ip[s]e d[icitur] homicida ab

inicio et quia omnes homines fu-
erunt eiusdem nature cum adam
et omnes homines ut dicit beatus
aug(ustinus) quodammodo in eo fuerunt
ideo etiam in eo omnes peccaverunt
Et innocentius ponit hoc exemplum
Sicut in corpore naturali bona et ma-
la dispositio capitis redundat in mem-
bra. sic meritum et demeritum principis
qui est caput redundat in subditos
unde et populus israel fuit punitus
propter peccatum david in populi numeratione
ut habetur ii. Reg. xxiiii. Ex quo ac-
cidit quod convenienter accidit aliquem pe-
na sine actuali culpa. patet de toto
humano genere et de isto populo
qui ut david solus fatebatur in-
peccaverat. Inquit enim Ego pecca-
vi ego sum qui male feci. hic populus
nihil fecit. Secundo ex inde
est. Et si quis sine actuali peccato
punitur non tamen sine volunta-
te aliqualiter ad peccandum
unde omnes homines quando in adam
fuerunt eo modo in peccatum illud
consenserunt ut dicit beatus
Thomas et omnes qui regi serviunt
ad omnia que rex agit videntur dare
consensum. Unde nec dubium quin
ille populus audita sui multitudine
fuit aliquo delectatus. nec creden-
dum quod ad numerationem eius rex ad-
ductus non fuisset malorum consen-
sum. Tercio elicitur. difficile
est talem communitatem evadere. quia
enim difficile est caput non cadere in
offensam. sic difficile est non parti-
cipare eius offensam. Non est tamen
putandum quod cultus divinus subditi
debent esse participes sed solum illorum
que communiter totum respiciunt Nam

david populus non est punitus pro adul-
terio suo nec pro suo homicidio. sed
pro illa numeratione in qua conside-
rans multitudinem bellantium
elevavit cor suum et discessit a ple-
na confidentia dei. Fecerunt enim quod
simile et suo populo accessit. Tribus
premissis post hoc concluditur principaliter. Nouem
modis homo potest esse particeps
alterius criminis. patet ex illis versibus
Iussio consilium consensus palpo
recursus. participans mutus non
obstans non manifestans. Nam
qui iubet male facere non potest esse ex-
pers mali quia cuius auctoritate fit ipse
est qui facit Et intelligitur hoc quando ex
iussione timen sequitur. Ex quo
habetur quod malorum auctores quandoque non
solum sunt participes sed etiam ipsis
factoribus peiores. unde sepe scriptura
punit illos qui precipiunt plus quam et
illos qui faciunt non punit ut patet
de achab et yezabel Et ratio quia quando
mala fiunt coacte. Similiter qui dat
consilium ex quo aliquod malum
sequitur illius mali reus tenetur
eo quod consilium inducit Et ideo propheta
gloriatur se ab hoc esse immunem
dicens Non sedi cum consilio vani-
tatis. unde habetur quod malorum persua-
sores non sunt a criminibus excusabiles
ideo enim illi dicuntur rei mortis quia
consilium dederunt quo eum morti tra-
derent et persuaserunt occidi Et
sepe scriptura consiliatoribus com-
mittitur. Et sollicitatus ponit
Ex mala que fiunt a principibus
eorum secretariis impinguntur.
Similiter qui consentit malo quod tamen
quando non est illius particeps maxime
intelligendo de consensu coopera-

tionis sine quo pctm non fieret Ex quo arguit᷑ q no solu facien tes s etiaz consentientes vt aplus dicit puniut᷑ Et dicit apls ptua pena Iiam si qis mtmen con sentit et sine suo consensu tme fieri potuisset et no puniret᷑ pari pena qua ille qui fecit sed tanta q ad qntu illo consensit peccauit vel nocuit vnde Tobie iii · d᷑ Nec his qui in leuitate ambulant participem me fecit vbi interline alis dicit · i · nuqm eis consensi Similiter qui palpat seu adula tur laudans vel pctorem vel pec catum absqz pcto none Et ro q qui laudat peccantez vt polli citatus dicit illa laude linnen tonis extinguit et sic cituuemt blandis vbis et homnez extecta tu in sordes impellit · de quo in ps d᷑ verba oris eius iniquitas et dolus ¶ Ex quo az q adulato res non solum fauent viciis s etiaz iniurias st virtutib᷑ q ut idem dicit Adulator illius tu quo vi uit gram surripit qz qui volu tatem sentit sic palpat sic de mulcet sic suauitatez pingit vt virtuti sompni inducat et to tam moderacois formaz subu tit Sile receptator et ad quem peccantes hnt recursu acrime none aliemus Ro qz qui pecca tores recipit ille eorum neqcias celat tuetur et ne puniret᷑ ab scondit · conuersatur qz eis in ci bo et potu iniqua conuersacione mores formant᷑ · vnde dabant iudei culpam xpo q pctores reci prebat et manducabat cum illis

magni eni ad eu hebant refu giu Simile particips in crime · i · qui se associat crimen facien vel qui b᷑ criminosos associat qtes eximitius consilys exhortaci onib᷑ et subsidys faciunt que als facere non possent omes particpat in crime ¶ Ex quo elr q non so lu malorum receptacio s etiam eoru participacio periculosa e cui xano · dicit eni apls · ij · Cor · vi · Que participacio iusticie cu iniqta te · v · glo · allegat illud Nolite nolite iugu ducere cu infidelibus Ide glo de illis dicend᷑ qui a furi bus res accipiunt vel res furatas comittit vel abscondunt · dicit glo · s illo Qui cu fure participat odit aiam suam · pvon · xxix · Audiet adiuratio iudice quis tal᷑ illud Cu videbas furem currebas cu eo Sile qui videt pctm fieri et e inuitus hoc e tacet dolose et no impedit cu impedire possit · Itez qui no obstat et posset obstare et resistere vel corrigendo vel pu niendo · Item qui sciens peccato rem maxime contaminosum ? saluti comui nociuu et no ma festat maxime cu reqrit᷑ omis isti sunt crims participes / maxie s impedire resistere et manife stare ptinet ad alicui᷑ officiu q paciocinu videtur dare in crime qui manifesto crimi desinit obui are ¶ Ex quib᷑ az q crima illa ma xime st periculi in quib᷑ multi p ticipant Qua vix aliqui cognos citur qui grauit cadit quis in talibus · vnde glo · s illo Festina uerint fieri participes palleste

et iudi· ii· math· xxiii· dicit glo· de
ca sedicione inter principes sacer
doti pro dignitatem sacerdocii ma
gna insectarum semina pullula
uerunt ¶ et dicit q pullulacio i[a]
nimicitiores fact morosos plures
inuenit ¶ Graue quid e no soli
sequi multitudinem in malo s
etiam p se multitudine trahe
in malu· qr vtrumq e facere cor
pus pca· ¶ a tali go pncipio q̄lz
liberet deus ¶ Sz de alio prin
cipio loquit hic pphā· vz de pncipio
timencium deu et custodiencium
mandata tua ¶ ord' s amb' aug'
ex quib' glo· ord' recepta e expo
de pncipio x ¶ Secudo de pncipio
sanctoru ¶ De quib' modis hic
tractand' e in duab' conclonib'
sequentib' ¶ Circa pmu sen
sum aduertend· q aug' dicit q y
saulus iste· pnceps ego su om
timencium te pertinet ad caput
ecclie vz ad ipm xpm qr ipe fecit
se pncipem om vt omes posset
esse pncipes sm ¶ et ita xpus p
huiusmoi pncipatoz venit in vni
tatez cu omib' qui st eius· vn
allegat aug' illud apli ad he
breos ¶ Qui scificat et qui sci
ficantur omes sunt ex vno· i·
vni sunt qr xpus caput et os
sui membra vni efficit ¶ et io
duo vocat se vitem· s nos autez
dicit palmites ¶ Qn eni ex ca
pite in membra et ex vite in
palmites fluit incrementa
sic ex xpo in omes fideles· vnde
illud· de plenitudine eius oes
accepimus ¶ Secundo elr pmo
q xpus ht sui consortes seu p

incipes· vnde in ps dicitur· vnxit
te deus deus tuus p consortib'
tuis· vbi dicit aug' ¶ Qui sunt
pncipes eius filii homi ¶ et dat
roni dicens· pnceps factus est
mortalitatis illoru vt et ipse
eos faceret pncipes inmorta
litatis sue ¶ Secundo elicit
ex hoc· q xpus no solum e in ce
lo sed etiaz e in terra in medio
nostru ¶ Racio qr qui ibi st· sunt
sui pncipes qr spant inmorta
litatez suaz et qui hic st pncipes
sunt sui qr pncipant passionez
et mortem suam ¶ et dicit aug'
Si xpus tm in celo eet et non
hic· vnde eet vox illa ¶ Saule sau
le quid me psequeris ¶ In celo ei
nec iudei nec saulus nec diabo
lus molestus erat ei ¶ Tercio
elr q xpus ht ptes suas in hoib'
ex ntib' in mudo ro ex pcioribus
¶ Qui a si ht hic fres/ si habet hic
consortes seu sodos/ si hic e i me
dio nostru· hoc aliq modo no est
nisi qr ptes in nobis ht· vnde i[o]
¶ Dedit eis ptatem filios dei fieri
his qui credunt in nomine eius
et illud ¶ Si duo vel tres consen
serint in nomine meo in medio
eoru sum· ¶ Et vtruq h intelligit
de donis xpi que nobis impcit
scdz vnusquisq pticez· qr ha
bendo fidem meu filii dei effic
et sic fres eius/ et amando eum
vni cu eo efficimur· et ita est
in medio nostru quasi conglu
tinando nos vt vni simus· ¶ Et
ita exponit innocencius in al
legorico sensu dicens ¶ Cristus
dicit se pncipem om bonoru

non sit q xpe indigeret bonorum suffragijs / sed quia omnia dedit ei pater in manus Et quia omnes boni cedunt in partes eius prout dictum est supra circa illum versum portio mea domine ¶ Secundo elicitur quod xpus non est particeps malorum hominum . id est quia mali non cedunt in partem eius . dicens enim in psalmo quod mali partes voluerunt esse . Et augustinus super illo . laudabuntur omnes qui iurant in eo . dicit Ille iurat in xpo qui pollicetur ei vitam suam qui vovet ei seipsum et reddit et qui fit xpianus verus et imitator ¶ Tercio sequitur quod xpianorum peccatores non sunt xpi participes Nam in talibus tercio mali sunt totum nisi habet diabolus . vnde consultacione impio iusticiorem se dicit dominus ad Ieremie xxij . Consultauerunt partem meam Tales enim aduersantur xpo . quia que ipse colligit illi dispergunt ¶ His ita premissis ponitur hec secunda conclusio Nichil bonum potest esse in hominibus cuius particeps non erit xpus / quia si in hominibus est caro carnem suscepit xpus / Si in hominibus est anima . animam suscepit xpus et carnem mediante anima vt dicit damascenus . Sunt quoque sensus corporis et vires anime vt et nos habemus Sed ut ambrosius dicit / hominibus datus est spiritus prophetie etiam prophetarum sunt xpus quia et alios facit prophetare . Sed homines viuunt sub lege et xpus natus est sub lege et legem venit non soluere sed adimplere . Et ambrosius dicit / habet xpus baptismi consortes quia pro nobis baptisatus est / habet consortes iusticie quia ipse iusticia est et ipse nobis iusticia factus est / habet consortes veritatis quia ipse veritas est et nos tenere voluit veritatem / habet consortes mortis et resurrectionis quia ipse mortuus est et resurrectio est / habet consortes immaculate vite quia ipse immaculatus est et visitat immaculatos qui ambulant in lege domini hec ambrosius ¶ Tercio elicitur quod merita hominum efficaciam recipiunt ex xpi participio quia nulla meremur nisi quod operatur xpus in nobis qui operatur in nobis et velle et perficere . vnde dicit apostolus Quid habes quod non accepisti scilicet a deo xpo ¶ Tercio elicitur quod nulla tribulacio nostra est meritoria nisi illa que xpi tribulacionem participat Dicit enim hec ambrosius xpus habet sue tribulacionis participes Et addidit paulum qui cupiebat esse particeps tribulacionum et dixit Gaudeo in passionibus pro vobis et adimpleo ea que desunt passionibus xpi in carne mea pro corpore eius quod est ecclesia ¶ Ex quo vlterius habetur quod opera nostra meritoria non sunt nisi in xpm referantur . vnde dicit ambrosius hic particeps est factus est qui lugentem mesto solatur afflicti qui in carcere constitutum proprio non fraudat officio qui nudos vestit esurientes reficit qui lecto egrotantis assidet vt morbi vim sollicito mitiget ministerio Qui in fessum sedulo demulcet sermone et dat cibum dicens In his enim frequenter

est xpus. Et secundo dicitur per multa Crd'
uni eorum fecistis michi fecistis.
¶ Ex quibus ulterius habetur quod vi
tiatio scelerum non cedit in partem
iusticie sed xpus non fuerit parti
ceps illius. Et ideo amb' dicit hic
Si oderim mendacium particeps sum
xpi quia xpus est veritas. Si fu
giam iniquitatem particeps sum
xpi quia xpus est iusticia et sic
de aliis quia tunc mala vitare
est pars iusticie quando ea odimus
ideo quia eorum opposita que xpus
in nobis efficit diligimus et fa
cimus. ¶ Et ex omnibus hiis colligitur
quod in tali participatione consistit hu[m]ane
vite beatitudo. Beatus enim est
qui omnia que vitat et facit re
fert in xpm tamquam auctore et adiuto
rio facit. Et etiam quia talis quilibet
cedit in partem et in hereditatem xpi.
Hoc enim dominus innuit cum in persona sua
dicit particeps ego sum omnium ti
mencium te et custodiencium man
data tua. Et tunc de sensu isto. ¶ Iam
videamus similiter istius versus
in sensu morali qui est de participa
cione bonorum operum et quomodo
intelligatur hoc quod unus aliquis
potest esse particeps bonorum alterius.
Et amb' videtur velle quod participa
cio talis non conveniet nisi me
se membris et cum xpo capite co
nectis. Dicit enim sic. Sicut membrum
dicatur esse particeps totius corporis
quia est communitum corpori sic conivet
omnibus timentibus deum et custodien
tibus mandata dicitur esse particeps
omnium factorum que operantur. ¶ Ex
quo arguitur quod aspernatio quam procul
esse ab hiis qui volunt esse aliorum

bonorum participes. Unde ad il
los qui in se confidebant tamquam
iusti et aspernabantur ceteros loquitur
dominus in evangelio et excludit
eos a participatione iustificationis.
Unde dicit hic amb'. Non dicat
unus alteri id est participi domines. Ig
nobili nobilis. Non es de corpore
meo. Non dicat egro sanus. Non
fortis debili. Non imperito sapiens
non estis michi necessarii. Et Greg[orius]
vi. libro moralium dicit. Sancti
spiritus gratia cum divites subigit
pauperes non repellit, cum fortes
humiliat venire ad se debiles
non recusat, cum nobiles colligit
ignobiles apprehendit, cum sapi
entes suscipit stultorum impericiam
non contempnit. Horum ponit quia
quidam nescia videntur tales. primo
qui apparent peccatores maiori
indigent honestate et habun
danciori sunt presidio fulciendi. ¶
Secundo sequitur quod volentibus venire
ad huiusmodi participium necessaria est hum[i]
litas quia superbia ponit hominem
extra bonorum communionem. Unde
amb' dicit sic. Unde qui verecunde
propheta loquitur. Non enim dixit
particeps ego sum invitanorum te
sed omnium timencium te. Posuit se
quasi in virtutis inicio, quia inicium
sapientie timor domini. Constituit se
inter rudes humilitate, cum tum
veteranos devocione superaret.
¶ Tercio sequitur quod participare
volentes quia esse communitos. Non
solum timentibus mala sed etiam
bona operantibus. Et ideo dicitur
in littera timencium et custodien
cium mandata tua. Dicit enim hic

cius· licet timere virtutis e iuxta
illud Timete dominum omnes sancti eius
Quia talis timor non e servilis sed pertine
sit seruitudine ignaviae et torporis
sive ergo e consors sancti timoris quam
devotus est corde et strenuus in
opere hille· Secundus sequitur
quod participare volente bona aliorum
necesse e cum eis habere unitatem
affectionis· et ita exponit hono
rius participes ego sum omnium· i· omnes
timentes te et custodientes man
data tua reciproce in me· quia gau
dentibus congaudeo· dolentibus condo
leo· dampnum aliorum reputo
meum / comodum illorum computo
meum· Et sequitur Magna solemnitas
habet omnium affectionis participare
quemadmodum hoc ipsum apostolus fac
ebat dicens Omnibus omnia factus
sum· Et sequitur Quis infirmatur
et ego non infirmor / quis scan
dalizatur et ego non uror Et hec
unitas ex parte cordis oritur· Cum enim
non confidit in se et nullum spernit
sed se humiliter habet ad omnes / omnibus
devotus circa omnes operosus / sed
quia talis omnibus e affectione coniunc
tus Tertius autem quod participantes
mutua subministratio requiritur
de qua dicit apostolus Multi unum cor
pus sumus in Christo / singuli autem
alter alterius membra Romanorum
xii· vbi glossa· Ecce humanum corporis
exemplo docet nos per diversa do
na invicem subserviendo unum esse
corpus in Christo· Ex quo enim nullus
omnia potest habere ideo mutuam curam
agere debemus / quia invicem nostris
officiis indigemus· Et glossa· in ea
ibi· quod a mutuo servicio nec ma

ior nec minor excluditur quia singuli
sunt membra singulorum Ex quo
concluditur quod participare volentes
oportet in unione ecclesie esse in qua
est compaginatio unitatis in
qua est sustentatio onerum ne
aliquis cadat / in qua e supple
tio defectuum ne aliquis deficiat
in qua e confortatio debilium ne
aliquis desperet / in qua e ha
bundancia omnium eo quod in ecclesia
donis operatur spiritus dividens
singulis prout vult Et adver
tendum quod multa requiruntur ad hoc
ut aliquis sit in ecclesia sancta unione
Primo namque requiritur abiectio
mundi / abnegatio sui et carna
litatis compressio / quia solum datum
e filios dei fieri hiis qui non ex
sanguinibus i· ex mundus / neque ex
voluntate carnis i· ex carnali
tas / neque ex voluntate viri i· ex
propria voluntatis· Quia qui ex deo nati
sunt Et quia qui tales sunt persecu
tiones patiuntur· Quo modo enim
egiptii iudeos exeuntes perse
quebantur / ita hii qui exeunt
a talibus persecutiones patiuntur
Ideo secundo ad prius requiritur
recursus ad intercessiones sanctorum
Sit enim homo non in se confiden
ciam / sed recurrat illuc unde veni
ret auxilium suum· iuxta illud· leva
vi oculos meos in montes unde
veniat auxilium michi / Et quia sancti
qui sunt in hoc seculo etiam ipsi
indigent auxilio Sic ergo nobis
fluctuantibus non sufficiens ve
niret auxilium· Ideo requiritur
tertio ingressus per consideracionem
in regnum celestis patrie ad postu

laudis ab eis auxilium. Dicit enim ii. Cor. iii. Gaudemus si donis nostris maioribus imperfectionibus domini non magnificatum in celestibus. Ex his oritur universalis confidencia in deo. Deus enim sic disposuit nos ad intercessiones sanctorum et beatorum non permittit elevari prosperis neque deici adversis quod homo sentiens in domino deo gloriatur tunc vitium evasit hec omnia. Et ex his oritur filialis timor quo pertimescit homo separari a deo. Et quia filialis timor caritatem includit quia multe aque tollere non possunt extinguere. Ideo habita caritate oportet esse paciencia. Cum paciencia opus est lacrimarum effusione per quam homo paciens ex caritate purificatur ne deo displiceat. Et sequitur has virtutes perfecta humilitas quia david propheta describit dicens. Domine non est exaltatum cor meum quod fit cum bono cogitando nullum sibi bonum attribuit neque elati sunt oculi mei. Humilitas enim eciam consistit in gestu exteriori et maxime quo ad oculos neque ambulavi in magnis sed operibus mundi quia abstinere a mundanis humilitatis est neque in mirabilibus super me quia ad prava operari se tenere humilitatis est. Multi enim adhuc lacte cibo indigentes ad solidum currunt. Et quia eo uti non possunt pereunt. Ex perfecta autem caritate humilitate sequitur sollicitudo de salute cuiuslibet proximi quia ex timore et caritate ex paciencia et lacrimarum effusione et ex perfecta humilitate quilibet tenetur esse curator et custos proximi sui.

Et ex his sequitur compaginacio fidelium ad invicem que dicitur unitas ecclesie. Ex quibus patet quod multa requiruntur ad hoc quod aliquis sit in ecclesiastica unione. Prima unitas habet non est naturalis sed est graciosa et virtuosa et est operis supranaturalis et spiritus sancti qui est nexus et unio fidelium. Ex quo gracia est supra naturam quanta oportet obmittere si quis in illam voluerit ascendere. Ex quo est graciosa quantitus ad eam assequendam opus est virtutibus. Quam ubi ecclesia gratia sive caritas ibi et virtutum plenitudo ut vult augustinus. Ex quo opus est spiritus sancti qui unit et dividit singulis prout vult quanta diligencia opus est ut quilibet gratiam illam quam accipit alteri subministrat. Ex his enim participacio procedit. Ex his sic premissis ponitur hec conclusio. Stante ecclesiastica unione homo unius sit particeps bonorum alterius. Ista conclusio est de intencione littere. Et racio quia si unus homo potest particeps esse malorum alterius hominis ut dicit prima conclusio et homo iustus sit particeps bonorum ihesu christi ut dicit secunda conclusio. Quare unus homo non posset esse particeps bonorum alterius. Ex quo bona christi sunt maiora quam alicuius hominis et caritas que omnia bona spiritualia facit communia maioris est virtutis quam prava iniquitas. Unde apostolus dicit prima Cor. iii. Omnia sunt vestra vos autem christi. Dicit enim augustinus. Hec est natura caritatis quod communia propriis non propria communibus anteponit quia non querit que sua sunt sed que omnium. Et ad idem facit Gregorius xxxviii. libro Moralium ubi dicit per caritatem singula

sunt om̄s et om̄ia singl'oꝝ ¶ Ex
qua conclone seqint̄ p̄mo q̄ p̄ti
cipacio bonoꝝ nō solum p̄ro
uenit ex imitacōne eorundez
q̄ nō solum p̄tez habz opis ille
qui op̄us boni imitat̄. Dicit ei
glo. sr̄ illo Judas machabeus se
cesserat in locū desertum ubi int̄
feras in mōtib' uitā agebat
cū suis fem̄ cibo vescentes. Sedi
machi'. v. Judas p̄cepta dei in fide
et dilectione leg̃ s̄uasse et le
gem zelando armis defendisse
in mōtib' versabatur q̄ sctōrum
sequebat̄ exemplū inter feras
manebat q̄ eligens uitaz de
platicaz mores bestiales comp̄
mebat unde et v̄tutū pabulo q̄
semp̄ uiuent se pauisse optimū
duxit q̃b' indeficienti aīe uirtu
tinutus famem nō sentiret
p̄petuaz Et seqint̄ cui' actiuiz
lectio nobis proficiat solū si con
stancie eius et sobrietatis v̄tutes
imitari voluerimus ¶ Seqint̄
secundo. nō tm̄ bonoꝝ coop̄atio
facit p̄ticipare bona aliorum
Sicud em̄ qui malis coop̄antur
p̄tem hēbunt maloꝝ prout
supradictū ē. Sic etiaz et bonoꝝ
coop̄atores Secund̄ em̄ muituz
si compatimur alicui q̄ etiaz
congaudemus eidez. si q̄uis est
socius tribulacionū q̄ etiaz erit
consolacionū Secūdo ei sr̄ i° Co
lite effici p̄ticipes eoꝝ ad eph'
.v. dicit glo. Si eritis socij in ma
lo ope et in pena eritis Sic si e
ritis socij in bono ope et in bo
no eritis ¶ Seqintur t̄cio q̄ so
la dilectio caritatis apta ē fa

cere p̄ticipatoꝝ in bonis. hec ē
Greg' in registro qui dicit sic
hoc ē michi in magna q̄ op'
sitim quod in me nō hēo in te
diligo cui q̄ dectinis actib' mul
ta exultacione gaudeā illa
que tua sunt p laboꝝ mea fi
unt p caritatem Et p' pauca
subdit Nā sunt que et si imi
tari nō possimus maliis ama
mus q̄ amatū fuit que tua q̄
amant̄ in nobis ¶ Exquib'
p3 q̄ v̄tute caritatis bona que
sunt aliorū p laboꝝ mā sine
labore efficiuntur. hoc tercium
ē in forma bti Greg' v̄ supra
Cion tn̄ ē intelligend' sic q̄ ali
quis p̄imaretur pro labore
alterius Unusq̄ em̄ portabit
manipl'os suos. i. retribucōs
pro p̄p̄is op̄ibus Sz sic opus
quod facit unus p̄t esse sine
labore alterius q̄ p̄t aliquis
tm̄ mereri vel amplius. Me
reri boni qd' facit alter dilige
do qui alter illud faciendo Op'
go qd' ille facit non sic fit me
um q̄ eet michi meritoriū q̄a
illi sit meritoriū qui facit. s̄ dile
ctione meū efficit̄ q̄ cū illud
diligo et congelor meo fit cā
et obiectū meriti mei Non em̄
illud modo genue meū dr̄ quod
michi sit delectabile et utile. Et
ex hiis possumus attipere q̄
bona proximoꝝ que eis fiūt
nociua ex ope nobis proficua
pnt̄ esse ex caritate Et ita p'
menentur dicta mā qm̄ eorum
exemplū. Si quis predicat
pro vana glā sine elemosinaz

V dominus ... Cō hec plenitudo in hoc mundo relucescat ex dimissione culparum ac largitione bonorum ... penarum

De indulgenciis

Bona meritoria non solum sunt meritoria premij celestis sed et satisfactoria pro pena temporali

largitur ego de illa fructuosa predicatione et de illo opere pio gaudeo delector et de eum laudo et ita faciendo mereor. Non autem per la bore predicationis et illud operis non solum non mereris sed peccas et mereris in penas. Sed circa autem de indulgencijs quia ex quo homo fit particeps bonorum que fideles faciunt et hoc per caritatem quod opus est de indulgencijs quia quando homo est in caritate sine indulgencie dantur sine non semper particeps est illorum bonorum. Vbi aduertendum quod bona meritoria non solum sunt meritoria premij celestis sed etiam sunt satisfactoria pro pena temporali. Commutatio bonorum ratione caritatiue v nionis non potest transire in alium quo ad meritum premij celestis quia homo benefaciens non potest alteri dare bonum suum nec deus premiat in celo vnum pro beneficijs aliorum sed vnusquisque accipiet prout gessit. Quo ad satisfactionem autem pene temporalis homo potest communicare alijs qui sunt capaces illius communicationis. Et hoc sic quia de facto quis plus alijs communicat de tanto per illa opera satisfactionem minus habet. Hec autem melius experimentur circa tractatum de indulgencijs. Iste ergo dicat particeps ego sum magno fatetur se in caritate fuisse omnium timencium te scilicet corde et custodiencium mandata tua opere ita ut tamen minorum quam exteriorum operum sit particeps. Et non timor precedit custodiam quia qui timet deum nichil negligit sed omnia facit. Et aduertendum quod ponitur vnum de septem donis videlicet timor qui est omnium donorum initium et vna de virtutibus videlicet obedientiam quia ex virtute obediencie custodiuntur mandata diuina ad designandum connexionem omnium donorum et virtutum.

Misericordia domini plena est terra iustificationes tuas doce me. Sicut ostendit se habuisse promptitudinem ex sermone tuo alijs dicens particeps ego sum. hic declarat diuine misericordie plenitudinem sine qua vnusquisque proficuum habere non potest. vel sic. Ostensum est superius quod persistendi efficacia in temptationibus procedit ex participatione bonorum alienorum. hic declarat quod magis ortum habet ex misericordia dei qua repleta est omnis terra. misericordie enim dei est quod in temptationibus non incidimus cum temptamur. iuxta illud. dominus protector vite mee a quo trepidabo. vel sic. Superius declarauit quod non debuit in miserijs relinqui sed eripi et si non propter sua tamen propter aliorum merita dicens particeps ego sum hic declarat hoc debere fieri ex plenitudine misericordie dei quam exhibuit ex pietatis sue cum quando est in tribulatione eripit eum et glorificat eum. vel sic. Superius confessus est hoc quod tribulationes eum non deuincebant sed erigebant fuisse ex gratia dei in cuius persona intelligitur illud particeps ego sum. hic recognoscit quod in eodem deo ihesu christo et per ipsum effusa est in nos diuine misericordie plenitudo. Et moraliter quando hec pro declaratione littere. vtrum diuine misericordie plenitudo in hoc mundo relucescat ex dimissione culparum penarum ac largitione bonorum ve

ritas qomis qz ex versu quez ex
positores ad hec tria referunt: et
pz qno ad p'mi qz deus qnto q'd
est in culpa remittit / impuz
eni est adeo spectare diuindram
veniaz Quintum missione ergo culpe
e plenitudo diuine mie · Sic in re
missione pene Ex quo ei deus n
letatur in penis nris vt aug'
dicit et ad illatu remissioz p'mp
tus e · promptior em e remitte
qm nos velimus a penis libera
ce · Et quis dubitat qn deus e
plenus largitor omi bonoruz
qm dat omib' affluent' et nemi
improperat e ergo qd vera ¶ Sed
oppositu videtur esse veru q'a si
mia eius tra eet repleta · tunc
iudiciu et veritas locu no hrent
in terra · cu tn pph'a dicat Iudi
ciu dei tum pplo suo / Sz q'a tenet
qz mia plena iudiciu excludit
et veritatez in promissis · Cu em de
iusto iudicio punit aliquez prout
promittit · videt qp no plenaz mi
sericordiaz s' ondit ¶ Et diuiditur
ista hec · qz p'mo tangit mie diue dif
fusionez · secundo ex hoc concepta
fiducia porrigit petitoz dicens · do
ce me · vel sic p'mo mia commedat
dicens · mia · scdo eam ab humana
segregat dicens dni · mia em hois
est aliene miserie compassio Sz
mia dei e aliene miserie releua
cio · deus em cor miseru hre non
pt ex quo summa felicitas e et dele
ctacio Tercio illius p'uinciaz exp
mit dicens plena e · mia em ei'
sup omia opera eius Et minus
videtur p'uindare in tra qz in illa
sunt minora opa eius · ideo dicit

plena e tra · q · d · si terra plus celu
et celi celorum Scdo ondit miaz
dei no excludere ipius iusticia di
cens · doce me iustificaciões tuas
q · d · et si plena e terra mia tua
attn doce me ne obliuiscerer iu
stificaciões tuas · iusticia ei et pax
se mutuo osculat' Sic mia et
veritas s' procedunt obuiaz ¶ No
tand' ab illo versu · memor esto
pph'a posuit xiij cõsolaciones
Ex quib' in hoc vsu concludit die
mie plenitudinez Consolabat'
em futurorũ expectacione Scdo
ex p'teritorũ collacione Tercio ex le
gis firma adhesione Quarto
ex iudiciorũ consideracione Quinto
ex iusticie delectacione Sexto ex di
memoria inaduersis et legis ob
seruacione Septimo ex dei et sue
legis p' omnibus eleccione Octa°
ex deuoto et fiduciali oracione Nono
ex afflictionis suarũ in deũ conuer
sione Decimo ex leta ad legem
obseruandaz promptitudine Unde
cimo ex legis mandatis sibi recorda
cione Duodecimo ex vigiliarz et
diuine legis frequentacõe Tredecimo
ex bonorum eciã communione · Et
ex his cõcludit diue mie plenitu
dinez respectu sui ipius Sic qp hec
omnia circa se fcã mie diue attri
buit / et exinde eius plenitudinez
cõcludit ¶ Ex quo sequit' qp hois
natura no habet respectu nc a
liquez ad futura · Vel qz vnius est
hoim et iumentorũ interit' et
equa vtriusqz condicio moritur
em doctus p'r ut indoctus · Cu ei
futura aliqua s't determinata a na
tura illa industria hominis inmu

tare nō valet Si ſunt tōtingētia
illa preſtire non valet Si ut in
plurib' eueniunt certificare non
pt Deus autē que poſt hanc vi
tam eueniunt nullus ſciencia non
diſputat niſi valde confuſe · et
ſic h̄emus q̄ expectacō futuroꝝ
ē grōſa · q̄ ē ſp̄ms ſpei que non
tonfundit ¶ Ex quo h̄etur conſe
quēt' q̄ bonoꝝ ꝑitiū ꝑ que futā
h̄etur non ē dattꝰ naturā · q̄ ſi
ex natura eēnt inita tūc et illa
premia futura q̄ iuſticia dictā
te ꝑmiū mito debetur / et tn̄ dt
aplūs · grā dei vita eterna · vͦ wlt
q̄ totū ē grōſum quo meremur
mercedē futuraꝝ Et ſic h̄emus
q̄ mitoꝝ ſuffiā tauꝫ ē grātioſa
Quō em̄ finalis btitudo limites
extedit / iuxta illud · qd' otulus n̄
vidit nec auris audiuit nec in
cor hois aſcendit que ꝑparauit
deus diligentib' ſe Sic et illa me
dia extedunt n̄alia prout dedu
cit beat' Thomas libro · ij · contra
gentiles ¶ Ex quo v'terius inſ'
tur q̄ ſiue homo incipit ſiue cō
tinuat ſiue opus ad finez dedu
cit totū ex dei mīa procedit Si
em̄ incipit · mīa preuenit · iux
illud · mīa eius preueniet me
Si cōtinuat grā adiuuat · iuxe
illud apli · Non ego ſz grā di' mec
Si pficit mīe ē dequa dicit' in ps
miſericordia eius ſbſequē' me
omnib' dieb' vite mee · i · ad mortē
·ꝓmo et in illa nō deſerit homīez
vnde ſi homo totū ſuū affectuz
tomittit in deū · ex mīa h̄t h' dei q̄
ſe ꝑ omib' innotuit diligend' Si
deo ꝑelecto homo ꝑelegit verſari

in lege eius vnde ē h' niſi ex mīa
quia fit vt homo h̄ens ad deum
dilectionē impleat ꝑ'mis volūta
tē Exinde etiaꝫ oritur q̄ hō cō
tinue in lege dei memoria et me
ditacōne verſat' q̄ eam in adiūs
proſequitur / q̄ proſequendo dei
iudicia intuetur / illa intuendo
in oīomib' erga deum humiliatur
et ſic de aliis ¶ Ex quo conſequit'
elicitur q̄ mīa dei nō ē in hoīe
ſine v'tutū plenitudine vnde dt
aug' ſup ps lxxxiiij · Cui deus
oſtendit mīaꝫ ſuam ipē ē qui ſup
bire nō pt / dando em̄ mīaꝫ ꝑ ſua
det illi q̄ q̄cquid boni h̄t ab illo h̄t
vnde ome boni ē et hoc videndo
conſpicit q̄ nihil de ſuis mitis
ē q̄ totū ex dei mīa ē et videndo
hec nō ſupbit / nō ſupbiendo non at
tollitur / non ſe extollendo non ca
dit / non cadendo ſtat / ſtando in
heret / inherendo manet / manēdo
ꝑfruitur / ꝑfruendo letatur in
domino deo ſuo et erunt illi delicie
quas nullus pt inimicus auferre
¶ Viſis prenotatis ponit' hec
conclō ꝑma ¶ [2] plenitudo diuine
mīe nō ſolū ē in celo ſz etiā in mūdo
q̄ in celo ſit pȝ ex celi creatione
ex celoꝝ multiplicacōe ex eoruꝫ
ſtabilitate · ex eoꝝ magnitudine
ex eorū ornatu et repletione vn̄
illud · pfecti ſunt celi et oīs v'tus
eorum et illud · vbo dn̄i celi fir
mati ſunt et ſpū oris eius omīs
v'tus eorum et notū ē q̄ hec oīa
diuinaꝫ bonitateꝫ annunciant ¶ Ex
quo pȝ q̄ celū adeo nō proceſſit
naturalit' ſz q̄ ſit virtus filij
prī coeternis procedit Sz proceſ

sit ex dei voluntate ac benign
tate. Dicit enim ps. deus om͠ia que
cu͠q3 voluit fecit no͠ solu͠ celu3
s3 om͠ia que in eo sunt. ex quo
ergo mu͠r e͠ et p͠us no͠ fuit ex dif
fusione bonitatis di͠ne p͠ces
sit. ¶ Secundo p3 multoru3
uniu͠ersaliu͠ opacio ipi celo immani
esse factaz o͠nt adeo q͠ ut dicit
beatus Thomas in p͠ma p͠te
sue summe. creatio celoru͠ p͠sup
ponit ad multas opacio͠s na
turales q͠ ad mixtiones ad p͠
pagaciones ad multiplicaci
ones ad motus diuersos et ad
reru͠ successiones ¶ Tercio em
pireo celo in͠ia p3 ex angeloru͠
ibi creacio͠e et p͠sistencia. ibi ei
ut dicit magr̃ in s͠c angeli cre
ati sunt ibi locu͠ siue mansio͠is
h͠nt ibi s͠t sortiti suos ordines
et distinctio͠s ex inde venit huc
et aliqui domino deo assistunt
iugiter illi celo precius impensa
e͠ ex quo e͠ locus immediatus
celo trinitatis et ibi etiaz p͠bitis
h͠entur distincte mansiones. Et
quia mundus iste a domino deo
factus e͠ ideo non dubiu͠ ut dic
tu͠ p͠s conclusionis q͠ di͠ne in͠e
plenitudo etiaz e͠ in mundo m
dus enim no͠ semp fuit Joh͠ xvij.
p͠usq͠ mundus fieret et e͠e in
cepit. Dicit enim greg͠ p͠ma ome
lia s͠r ezech͠ adducendo illud In
principio deus creauit celu͠ et ter
raz. hoc moyses p͠phanit de p͠ti
to magno nouitas mundi tradit
et om͠ia que in eo s͠t ex deo ut
ex fonte p͠ p͠m ut efficientem
processerunt in p͠mas ut insi

ne3 generalez ordinat͠ ergo om͠ia
que in mundo creata sunt bona
sunt tenet gn͠a. quia deus ex q͠
est summe bonus auctor maloru͠
esse non p͠t. et Gen. i. d͠r vidit
deus cuncta que fecerat et erant
valde bona Et q͠ illoru͠ que in
mundo sunt est plenitudo Ergo
q͠ di͠ne in͠e plenitudo sit i͠ mu͠
do et amb͠ dicit sic e͠ in p͠tandu͠
q͠a dn͠i plena e͠ terra. q͠ dn͠i e͠ terra
et plenitudo eius. et q͠ ip͠e sup
maria fundauit eam et s͠r flu͠ia
p͠parauit eam ¶ Ex quo infert
q͠ defectus creaturaru͠ no͠ dero
gat plenitudini in͠e dei. Tercio q͠
creaturaru͠ diuersitas et earu3
ordo necessario ut dicit beatus
thomas. requirit͠ q͠ una creatura
in p͠fectione deficiat ab alia. Co͠me
dat͠ enim di͠naz in͠az hoc q͠ quelz
creatura est suis p͠fectionibus
limitata. et tamen una e͠ posita
sub alia. Ex hoc enim a3 q͠ bonitas
illa que in deo e͠ simplicissima
in creaturaru͠ diu͠sitate est dis
persa Illam enim effudit s͠r om͠ia
opera sua ¶ Secundo elicitur et
si in mundo aliqua s͠t turpia ex
hoc non e͠ diminuta di͠na in͠a
tio e͠ q͠ et si aliquid est turpe in
ordine suo tn͠ pulcru͠ e͠. vn͠ aug͠
in libro de natura boni dicit q͠
in hominis forma maior e͠ pulc͠
tudo in eius compato͠ne symee
pulcritudo deformitatis d͠r et aug͠
dicit xvi. libro de ciuitate dei de
monstris. licet in reb͠ mo͠struosis
sit defectus adeo tamen q͠ no͠
sicut vniuersitatis pulcritudie3
et quo͠ p͠ciu͠ similitudine vel dis

similitudine equalitate vel diu
sitate ipm contexerit et nichilo
ipa res adeo e sed defectus a defe
ctibili principio ¶ Tertio elicit
q mala etiam moralia esse dei
miaz comendat / et si mala in se
deformia sint et quo ad suas de
formitates nichil conferant / tn
quia ex eis bona euenuit in hoc
dei boni artificis sapiaz ondiunt
et etiaz qr mala hmoi posita ad
ordinez vniuersi pulcritudinem
ondiunt Dicit enim aug in libro de
ciuitate dei Sicut contraria con
trariis opposita reddunt smonis
pulcritudinez Ita contrariorum
rerum oppositione seculi pulcritudo
consistat vnde eccli xxxiii dicitur
contra malum contra bonum et contra vi
tam mors et contra pium pctor
et sic intuere in omnia opa altis
simi bina contra bina et vnum
contra vnum nec tm deus aliq
angelum malum vel hominez futurum
esse prescuisset nisi pariter nosset
quibus eos bonorum vsib comno
daret ¶ Et licet vt dicit alexand
in scripto secundi · mundi hm iu
uentus et senectus determinet
hoc e solum sm accidentalia Deq
to enim magis vel minus durat
in mundo pena pcti de tanto mun
dus de magis et minus senes
cere et augeri vel minui in sua
pulcritudine · vnde et aie hum e
sm actuales volūtates quanto ma
gis pulcre et quanto min pulcre
sunt · sm etenim eentialia no va
riantur Ita etiam pulcritudo
mundi eentia A lis perseuerat ·
licet enim quanto n in mundo st pla

vniuersa et quanto pauciora tamen
quo ad pulcritudinez generum et
specierum est certitudo ¶ Est go mun
dus mia dei plenus qr quem crea
uit gubernat · eum regit et conseruat
non obstante successione multipli
ci iniquitatum Sz etiam in mundo
dine sue plenitudo exh qr licet qui
in mundo sunt peccant tamen viuunt
et si attendunt pcta augetur vita
et si blasfematur quotidie tn facit
solem suum oriri sup bonos et ma
los et pluit super iustos et iniustos
vndique vocat ad correptionem Iam
impertiendo tempus viuendi Iam
plectorem Iam pctractorem Iam
punitiuam cogitationem Iam p fla
gellum correctionis Iam p mias
consolonis Miserator go et miseri
cors dns cui mia a progenie in p
genies a seculo et vsque in seculum
hec aug sr ps cii · ¶ Sz ne hec in
ducant presumptionem de dei miu
sticia Subditur · doce me iustifica
tiones tuas Nam mia dei nec ve
ritatem aufert iusticie · sicut nec
veritas sue pietatem Et go ppha
videns tantam sue plenitudinez
petit edoceri de eius iustificatione
Putat enim ut aug dicit pctor · cum de
pcit q s placeat / cum no punit q
s deus similis esset / cum expectat
q sue iusticie oblitus eet ced etal
legat illud hec fecisti et [illegible] tacui
existimasti q ero tibi silis arguam
te et Vult go edoceri iustifica
tiones vtendo pietate dei ne sub
sua benignitate ac longanimi expe
ctatione tesaurisaret sibi iram in
die ire Iste go de diuina pietate sic
sentit q eius iusticiam intuetur

et aug' allegando illud misericors et miserator dominus paciens et multe misericordie et verax. dicit audis misericors audias quia et iustus. gaudes ad supradicta hoc ultimum treme. Attende ne exspectans iustum quem modo contempnis benignum. ¶ Sic ergo iam expeditum habemus de plenitudine divine misericordie quo ad hominem in perceptione bonorum operum de plenitudine eius quidem in celo et in mundo. et precipue de illa plenitudine que velut in mundi gubernatione. Iam videndum est secundo de plenitudine divine misericordie specialiter in terra. quia dicit propheta misericordia domini plena est terra. et quia dictum iam est de plenitudine misericordie in terra quo ad litteram. Iam de sensu allegato videamus. Terra enim significat viventes in terra quorum aliqui sunt boni et aliqui mali. sicut et mundus quandoque significat mundialiter viventes. quandoque autem significat illos qui licet in mundo sint tamen inhabitat Christo domino. iuxta illud. deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. ¶ Ideo notandum quod ab initio mundi nunquam hominibus defuit pietas et misericordia dei dicit enim Gregorius in prologo libri moralium. quod nocturnum spacium decedentium et succedentium stellarum cursibus illustratur quousque lucifer appareat. Sic divina siquidem dispensatio a mundi initio quot iustos exhibuit tot super peccatorum tenebras quasi in celo astra immisit quousque Christus verus lucifer veniens omnibus clarius sua divinitate radiaret. ¶ Et ideo beatus Gregorius elicit hec primo quod omnes iusti Christum aliquo premiciaverunt sicut declarat. Abel innocentiam Enoch actionis munditiam Abraham obedientiam Iacob laboris tollerantiam et sic de aliis. ¶ Secundo elicit omnem predictam perfectiones fuisse diversas. sed Christum omnium bonorum plenitudinem habuisse. dicit enim Christum fuisse illud bonum de quo omnes boni essent et quod omnibus prodesse potuisset. unde perfectiones que in patribus erant diverse Christo domino erant simul infuse propter quod aug' quemlibet sanctum vocat nomine membri. sed Christo adaptat nomen capitis quia membrum quodlibet unum actionem aptatur. sed in capite ponitur omnes sensus. ¶ Ex quibus elicitur quod in hominibus ante Christum adventum erat multiplex divine misericordie effectus. Ideo est quia in eis erant multiplices virtutes quelibet enim moralis et gratuita virtus est effectus misericordie dei ut notum. Non est enim dubium quin patres sancti erant domino deo grati et accepti. Nam et propterea salvati fuerunt. Preterea omne mandatum legis ut apostolus dicit erat bonum iustum et sanctum. et ipsi hec mandata impleverunt quibus est quod boni iusti sancti fuerunt et aliis virtutibus decorati. Unde beatus Gregorius de beato Iob in prologo libri moralium dicit. quod humilitatem tenuit. hospitalitatem exhibuit. disciplinam tenuit. mansuetudinem custodivit. largitatem elemosinarum amplexus est. Et subdit. Cum omnia mandata virtutum perficeret et inter dona dei deo servire nosset dictum est ei ut inter flagella gratias ageret ac inter penas de . . . contentus clareret et sic devotus esset. Quid ergo tunc erat plenitudo . . . nature cum deus

Greg'

compleuit opus suum quod patrauerat et die septimo requieuit ab omni opere. tunc erat plenitudo quo ad rerum creatarum multiplicitatem quia perfecti sunt celi et terra et omnis ornatus eorum. iuxta illud. Domini est terra et plenitudo eius. In hiis enim ostendit omnipotentiam suam dum creauit. sapientiam cum ordinauit. bonitatem cum multiplicauit. Secundo tempore misericordia a casu primi hominis currebat continue. Nam homine insertus est deus qui post peccatum ade dixit. Non permanebit spiritus meus in homine in eternum quia caro est. Iam ei redemptionem insinuauit. Et si mundum peremit diluuio tamen misericorditer quia semen omnium reliquit in archa. Et considerando successionem legum et in illa successione diuine cognitionis augmentum quis non expauescit immensitatem misericordie eius. Et quomodo in abraham segregauit fideles ab infidelibus. quomodo in iacob et esau quosdam adoptauit et alios reiecit cum dixit. Jacob dilexi esau autem odio habui. Et quantas deus illi genti promissiones fecit. quomodo eorum bella gessit. quomodo eos protexit quomodo eos expediebat de eorum interitionibus quomodo eis dedit aliorum possessiones. quomodo eorum persequebatur inimicos. quomodo se fecit eorum deum et eos sibi appropinquauit quantam curam eis fecit in tacula quot ad eos misit scholas sapientes et prophetas. Multifarie inquit apostolus multisque modis olim deus locutus est patribus in prophetis. nouissime uero ex eis nasci filium suum et locutus est eis in filio suo quem eis constituit heredem uniuersorum. Nam homine tunc diuina misericordia cum hec agerentur plena fuit terra. Sequitur. Attamen totalis plenitudo diuine misericordie die reseruabatur ad tempus incarnationis diuine. de quo dicit apostolus Cum uenit plenitudo temporis misit deus filium suum natum ex muliere factum sub lege. Ex quibus sequitur quod alius modus diuine misericordie erat ad homines tempore legis nature quam tempore noue. Tunc enim homines adhuc habuerunt recentem memoriam creatoris. et ita deus regebat eos solo naturali instinctu quia si quis fecit est addidit ei instinctus gratuitos unde tunc homines deum ut creatorem amabant. Sed post diluuium tempore longo recordabantur de illa deletione et ita deum timuerunt. nec legitur aliquod datum preceptum regulans homines nisi in nube quia erant tunc homines minus rudes non sicut tempore euangelii. Secundo sequitur quod misericordia maior currebat tempore legis scripte quam tempore legis nature tunc enim homines quasi fuerunt obliti diuini unde tunc deus multa faciebat miracula ad reducendum homines ad cultum et honorificentiam creatoris et hominum sufferebat insipientiam Et licet deus tunc faciebat multas premotiones particulares tamen nullam fecit uniuersalem. Tercio maxima pietas diuina impensa est hominibus in lege noua. unde

ipa dicitur lex amoris lex miseri
cordie lex veritatis lex lucis vere lex
salutis in qua ut sapiens dicit re
novata sunt signa immutata
mirabilia et divicia hoim dei pi
etate devicta unde ut alexander
dicit in scripto tercio lex naturalis
dictat deum diligere quia crea
tor qz beneficus lex evangelii
qz bonus et creator lex natura
lis dictat diligere proximum qa in
spe similis et ab uno creatore
pro[illegible]sit lex evangelii qz e ad
ymaginem dei qz e possibilis in
adoptionem quia abilis ad percep
tionem hereditatis. Similiter
lex moysi ducit ad cavendum ma
lum p timorem lex evangelii
ad faciend bonum p amorem In
lege veteri veritas in promissio
ne in nova in exhibitione In le
ge veteri moralia fuerunt quo ad
inchoationem in nova quo ad per
fectionem unde illud nisi iusticia
vra habundaverit magis qz scribaz
et phariseorum etc. Et ita innocencia
versiculum hunc refert ad x advenu
tum. hiis ita premissis ponitur hec
conclusio secunda plenitudo dvine
iure totalis nulli data e nisi co
pletis misteriis incarnationis
xpi quia tunc facta e plena parti
cipatio divinitatis eo quod plenitudo to
talis dvine iure habitabat in cristo
sic quod in nullo alio. Secunda ro qz tunc
ruina angelorum ex electis cepit
reparari unde in ps dicitur Iudi
cabit in nationibus implebit ru
inas amplius enim ille vanitates
que casu angelorum facte sunt de lo

cis suis implebit impleri debebat
Tercia racio qz tunc universa crea
tura incepit perfectioz habere quam ante
no habebat racio alexandri ex quo
enim tunc homo qui habet com
municari universitate creaturarum unit
e dvine nature sicut finis suo. ph
universa creatura que in hominem
ut in suum finem ordinatur recepit
restaurationem. unde ad ephesios primo
dicitur. quod deo patri placuit in tempore
plenitudinis in cristo omnia restau
rare que in celo et in terra sunt
Ex qua conclusione habentur hoc primo
quod sanctitas maior erat in xpo quam in
quocumque alio homine et ideo dicitur
danielis ix sanctus sanctorum
unde xpus dicitur habuisse graciam
singularis hominis. i. singularis
sanctitatis qz ut alexander dicit
Eius aia nunquam habuit dispoz con
trariaz sanctitati Item ut glo.
dicit super illo Ego sanctifico me p
eis xpus seipsum consummavit in
sanctitate ut ab ipso alii perciperent
sanctitatem quod de nullo alio ho
mine dici potest qz nec virgo gloriosa
hoc habebat nec obviat quod xpus
circumcisus e qz non e circumci
sus pro aliquam culpam sed ad
ostendendam penalitatem assump
tam Secundo sequitur quod divini
tas specialiori modo habitabat
in cristo quam in quolibet alio homine
Racio qz non solum erat ibi per con
servationem quia deus attingit a fine
usque ad finem fortiter et disponit
omnia suaviter Sapie viii. Non
solum p graciam et caritatem pro
ut habitat in aliis sanctis sed habitabat

corpaliter ibi .i. completiue et in
plenissimo pfectionis qr p vnionem
Vnde aplus ad Colocen. ij. In ipso
habitat plenitudo diuinitatis corpa
liter prout iam expositum e. et glo.
sr illo ps mons in quo beneplacitum
e deo habitare in eo dicit corpaliter
qr psonaliter vnitus est ei in quo
omnis plenitudo diuinitatis ha
bitat Sit ei vbum e incarne pt
vbum caro factum e et homo vbo
in vna psona copulat e ¶ Ex
quo sequitur q diuinitas intimius
sime in xpo homine habitabat quia
p vnionem psonalem. Scdo seq q
humana natura in xpo ad ma
ximum fuit sublimata co qr ad
vnionem cu diuina psona. Tertio seq
q xpus fuit caput ecclie co ex quo
enim xpus e quid dignissimum et
excellentissimum et in eo e plenitudo
tudo oim graciarum sic in capite
oim sensuum. quo ab ipso sic a supi
ori in alios fluunt gre speciales
et h e apli ad Colocen primo vbi
dicitur Ipe e caput corporis ecclie
¶ Ex quibus habemus vlterius q tps
incarnationis dicit plenitudo tpis
plenitudinis tpis h que dicta sunt
et etiam respectu hominum plena p
ceptione boni necessarii ad salu
tem qr et quo ad boni veritatis
in intellectu et quantum ad bonum
gre et caritatis in affectu de quo
Iohannes primo dr. Vidimus eum
plenum gra et veritate et sequitur
et de plenitudine eius omnes
accepimus Et ita exponit hunc
versum innocencius in sensu alle
gorico Intelligit enim ptatem etiam

que ex incarnacione dni facta est
plena misericordia eius Prius
enim vt habetur Osee iiij. non erat ve
ritas non misericordia non sciencia dei in
terra. s p incarnationem spus domini
repleuit orbem terrarum Tam vt ps
vi. dicitur Omnis terra plena e gla
eius et co qr vt dicitur danielis
ij. lapis abscisus de monte sine
manibus factus e mons magnus
et impleuit vniuersam terram Et
ita ambr etiam exponit adducens
illud. domini e terra et plenitudo
eius et illud Sup maria funda
uit eam et sr flumina pparauit ea
qr plenitudo diuine misericordie p ecclesiam
diffusa e in oes gentes qr et veritas
fidei diffusa e. et veritas doctrine
et dulcedo sapie et iusticia legis
diuine. graciarum distribucio. et ca
ritatis plenitudo ¶ Ex quibus pz
q cu multitudine penalitatum
et cu augmento electorum stat
plenitudo graciarum x in ecclesia
Vnde alexander in scripto tercii po
nit duplicem plenitudinem vnam
tpis gre in principio quam pene et
miserie et aduersitates augent
et non extinguet in qua plenitudine
tudine etiam augetur nus electorum
alia aute est glie plenitudo que
in duobus attenditur primo in
completione nri electorum de qua
apocalipsis vj. dicitur Sustinete
modicum donec impleatur nus
fratrum vestrorum. Secundo quo ad
pceptionem eternorum donorum
iuxta illud eccli xxiiij. In plenitudine
tudine scorum detencio mea ¶ Et ex
istis habemus q in principio habemus

duplex plenitudo gre q gle

plenitudinem donorum gratiarum et
aliorum que ad statum sufficiat prin
tem in membris xpi. sed perfectorum illorum
simpliciter non habebimus nisi in futuro
¶ Similiter hic est plenitudo a deo pro omnibus
in spe sed post habebit in re. ¶ Similiter
in futuro erit liberatio a pena iuxta
illud Romanorum viii. ¶ Ipsa crea
tura liberabitur a servitute corruptio
nis in libertatem filiorum dei. ¶ Sed
nunc est plena liberatio a culpa. Et
de hoc erit tractatus circa conclusionem
ultimam ¶ Ubi notandum ex quo dei
misericordia etiam est in celo iuxta
illud ps. Domine in celo misericor
dia tua. Et etiam in inferno quia ibi
est dampnatorum conservatio que
est misericordie iuxta illud Tren. iii. misericordie
domini quod non sumus consumpti. Et etiam
quia deus dampnatos punit citra
condignum ut dicunt doctores. Et
omnis mundus est plenus miseri
cordia. quare ergo dicitur hic mise
ricordia domini plena est terra. et non
de celo. plenum misericordia. vel infernus
vel mundus ¶ Ubi dicendum quod mundus li
cet sit plenus misericordia loquendo de
effectibus misericordie dei generalibus et com
munibus prout supra dictum est. et in
fernus sit plenus misericordia dei quo
ad unum eius effectum specialem. sic
enim reprobis pene temperate sunt
quod eorum natalia non extingu
unt iuxta illud Mors depascet eos
¶ Similiter in celo est plenitudo per
fectissima prout immediate
dictum est. Dicendum quod hic agitur de illa
misericordia que principaliter in tribus
consistit scilicet in dimissione peccati
in remissione supplicii et in col

latione boni quo ad assecutionem
premii. ¶ Ideo nichil dicitur hic
de universo quia multa sunt in uni
verso que non habent culpam et que
non possunt assequi salutem eternam
Et in inferno nulla est remissio
peccati nec determinati supplicii
nec amplius collatio alicuius bo
ni. ¶ Sed in celo nec est culpa nec
est pena ¶ Ex quo elicitur quod ce
lum absolute misericordia est exemptum
secundum Ambrosium quia illi qui in celo sunt non per
tinent ad conveniens misericordiam licet divino
auxilio fulciantur. Et ideo quia non
vestiuntur illo carnis volutabro
in quo est frequentia errorum et illece
brarum. ¶ Etiam et celum ipsi principes est
et qui in celo sunt ab omni labe peccati
immunes sunt. ¶ Secundo ex eodem
sequitur quod infernus a communi
misericordia dei est alienus. Secundum quod est ut Ambrosius
dicit quia illis qui ibi sunt ignis serva
tur eternus. unde et si demones
dicuntur habitatores celi non ideo habent
misericordiam quia cum dicuntur volatilia celi
celum significat secundum Ambrosium medium lo
cum inter celum et terram scilicet aerem
qui deputatus est pro nequam
spiritibus ¶ Licet arguit in demoni
bus misericordiam quod legitur impunita dei
inter angelos celorum affuisse
¶ Ideo et hoc ideo dicitur ut essent prin
cipes illorum quibus angeli fuerunt.[2]
Sed ut Ambrosius dicit ¶ Ideo desierunt illi
consilio quia iam nulla operabantur
ibi temptamenta nequicie. licet
disponebant vias ad temptandum
¶ Iob quod etiam bonis angelis con
venit per quos etiam deus solet tempta
re homines utpote de Abraham.

Ex quinbus habetur tertio q̄ in solis
hoībꝰ fuit cōmunis mīe diue effe
ctus q̄ ut ambꝰ dicit Sup omnes
homines ortus ē sol iusticie iusti
cie xp̄us deus nr̄ Omībꝰ ei venit
omnibus passus ē omībꝰ mortuus
ē omībꝰ resurrexit Et hoc ideo ut
omīu pctā tolleret · h̄ ambꝰ. Qꝛ
sic premissꝰ ponit̄ h̄ tertia cōclō
et si ante adventū xp̄i deus suaꝫ
misericordiaꝫ exercebat cū hoībꝰ
tamē plenitudo totalis pro xp̄i
adventu servabatur · Unde alexā
der de halis tractās glosaꝫ Bede
sup illo Si vis ad vitaꝫ ingredi
serva mandata Math xix · que
dicit Iusticia legis suo tempore
custodita nō soluꝫ bona tēpalia
sed etiaꝫ conferebat eternā dicit
Iusticia legis observata meritū
te faciebat dignos eterna vita
non statim sed in futuro · scꝫ so
luto reatu originalis pctī qui
nō poterat solui nisi p xp̄ꝫ Ex
quo pⁱmo habetur q̄ plenus remis
sionis effectus haberi non pote
rat nisi p xp̄m Etiaꝫ duplex est
remissionis effectus · pⁱmus est
carere pena et culpa que patres
ante xp̄m consequebantur · dic
enī glo · sr̄ illo Iustificans eū q̄
ex fide est ihū xp̄i romanorū · iu
comitā dimittebatur p fideꝫ et pe
nitentiaꝫ · Secundus effectus ē
frui glā eterna quē nullus po
tuit consequi nisi p mortem xp̄i
Cum ergo ante x̄ mortē moriebat̄
carebat quidꝫ actuali culpa et
nullā penaꝫ sentiebat̄ · ꝫ non fa
ciebat̄ videbant faciēꝫ dei pꝫter
reatū pctī oīginalis Ex quibus
habetur q̄ legis sacrificia nō erant
plene iustificationis neqꝫ legis
mandato de mādatis saltem
iudicialibꝰ · pꝫ qꝛ et si impleta ꝫ
sensū spūalem dabat̄ vitā gratie
osaꝫ qꝛ sic ex fide implebātur · et
intellctū carnalit̄ dabant vitaꝫ
carnaleꝫ qꝛ nō puniebat̄ morte
carnali impletes · iuxta illud ·
ezech · xx · Ostendi eis iudicia et
dedi precepta que faciens homo
viuet in eis Tamē nullo modo
ex illorū impletōne potuit quis
ingredi in glāꝫ · et suo modo de
sacrificiis accipiendꝰ · Unde illud
qdꝰ in Canone dicit̄ Sicut accep
ta hr̄e dignatus es munera abel
sacrificiū abrahe et qdꝰ obtulit
melchisedech exprimit silitudīeꝫ
devotionis in offerētibꝰ ꝫ genus
ut exponit alexander Et non ex
primit quātitateꝫ oblatorū seu
acceptabilitateꝫ · Multo quippe
maius et acceptabilius ē sacri
ficiū corporis et sanguinis xp̄i q̄ qdꝰ
cūqꝫ aliud Etiaꝫ ut hugo dicit
Inter illa in quibꝰ pⁱncipalit̄ salꝰ
consistit sacramētū corporis et
sanguinis ē singulare Illa ei sacri
ficia nō fuerūt deo accepta nisi
ex devotione offerentiū qui cogno
scentes in talibus xp̄m venturū
figurari Ipīū in humilitate et cū re
verentia offerebant Sꝫ sacra
mētū corporis et sanguinis x̄ acce
ptū ē nō solū pp̄ devotōꝫ offerentiū
ꝫ etiaꝫ pp̄ hoc quod in se continet
Et ex hiis aꝫ q̄ iustificatio eu
vangelii ita in sacramētis sicut

in preceptis amplior e qꝫ veteris
legis quia sacramēta veteris legis
solū hnt significacōz ꝫ sacramē
ta noue legis hnt significacōm
et cū hꝫ causalitatez quia illaz gr̄az
quā significat et ōndimꝫ effici
unt sicut pꝫ de sacramēto corpis
ꝫ quia vino quā significat et pax
et concordia sꝫ ꝑpris effectus Si
milr̄ pcepta ewāgelij nō solum
hnt illaz ondere gr̄az quia p ꝑpꝫ
iustificamur Sꝫ etiaz hnt aiaz
disponere ad assecucōm illi' gr̄e
hnt enī pcepta ewāgelica hoc in
se qꝫ execucio illorū opm que pa
piunt' illuīant rōnem ad intellige
dum· ordinat affectū irascibilez
modando et cōcupiscibilez quō
dā modo allicit ad inflāmād'
Et iō ꝫ aug' in libro de spū ꝫ lrā
vetus lex dicitur extra scribi et
quia pectora terrificat ꝫ noua dr̄
scribi intus quia ibi eā vivificat quia
qd' lex suadebat timeri hꝫ ewāge
lū pcipit amare Tlon solū pro
tra· i· ecctia plena e mīā dei· ꝫ etiā
terra· i· homo pctōr plenus e mi
sericordia dei et hoc ꝑpꝫ plenam
adepcōm iustificacionis Omib'
enī datur plena remissio pctōꝫ
Sꝫ quid tūc de illis qui sꝫ in pctīs
et quorū pctā iāz precesserunt
in dāpnacōm quia multi non sūt
ex pctīs resurrecturi Isti ei ma
gis videntur esse pleni ira dei
qꝫ misericordia· Tamb' soluit
hāc qōm dicens· ꝑpꝫ quātū in
eo e omib' lucet oīm pctā tulit
in omnes fidez diffundit Sꝫ qꝫ
autez in ꝑpm nō credit ipe se fiau

dat benefitio generali· ponit ex
emplū de illo qui sole lucente fe
nestraz claudit Sol enī suaz pre
rogatiuaz seruat Sꝫ ille sua in
prudencia lucis gr̄az ad se intra
re nō pmittit Sequit' peticō
doce me iustificacōes tuas· q· d·
Quamqꝫ magna e mīā dei· at
tū non prius de mīā sꝑare debeo
nisi sciaz iustificacōes tuas et
faciaz iuxta illud ps Sacrifica
te sacrificiū iustitie et sꝑerate
in dn̄o Siciam volnera sauci
ati nō curantur nisi ad olei vn
ctiōm adminstreat' vinū quia
innocencius dicit Sicut p oleū
significat' spes de mīā ita per
vinū timor pene pūgēs· sed ti
mor de iustitia dei ōnditur· et
allegat illud Eccī· v· Ne dicas
misericcio dei mag' e multitudis
pctōrū miserebr̄· mīā et ira ab
illo cito proximāt et qui pctōes
respicit ira illius· Et licet pꝑhā
raim dixit se custodiuisse dn̄as
iustificacōes hic tamē petit am
plius edoceri· eo qꝫ semp dei ius
tificacōes quiēnde sꝫ ad profectū
quia hꝫ nūqꝫ sacietas hētur· Etc
quō in isto octenario versui pro
ponit stare etiaz in aduersitate
magis confidens de mīā dei qꝫ
de ꝑpris meritis ad quā confugiēs
totū octenariū complet in orōe
Et hoc notat lrā hūic octenario
ꝑposita que dr̄ heth et interpretatur
timor quia non tm̄ hnt timōz
de recidiuādo qꝫ tū de hoc ne in'
hret de cautela et sollicitudine
in perseuerando· Sequitur·

Bonitatē fecisti cū seruo
tuo scd̄m verbum tuū
Iste ē nonus octenarius versuū
cui pro titulo ꝓponit᷑ nona lr̄a
hebraica alphabeti que dicitur
Teheth· ꝗ ab Amb᷑ interp̄tat᷑ exclu
sio non a bono sicut si qͥs exclu
dit᷑ ab officio· vel si qͥs excludit᷑
a dei regno prout ille fatue virgi
nes que dū emendo oleū pro in
flāmandis lampadib᷑ morā fe
cerunt a sponso a nupcijs exclu
se sunt Et qꝛ ꝓphe mītū nō admit
tit istū intellectū necꝫ etiā speies
eorū que dicūtur· dicit em̄ Iucundus
es domine in iocūditate tua· doce
me iustificationes tuas et scd̄ʒ
Bonū michi lex oris tui Iꝫo p̄t
em̄ a regno excludi q̄ nō ē a lege
exclusus· intelligit᷑ ergo exclusio h̄
non a bono ꝫ in bono Et duplicit᷑
ab ambrosio exponit᷑· p̄mo sic·
ille in bono excludi᷑ qui ꝓp̄ p̄ctm̄
cōmissū de medio plebis ap̄lica
auc̄te sublatus tradit᷑ in interitū
carnis ut ipsius spūs saluus fiat
Et fit ei in bono h̄ qꝛ iubetur agere
pniā ut delicijs luxurie et volup
tatib᷑ secularib᷑ renūciatis exclu
so in pace affcū hūiliaretur et
cōpungeretur corde Iꝫ qui com
pungit᷑ excludit delectacōʒ qui cri
mē abhorret excludit errorem· q̄
agit pniā excludit verecūdiam
confitendi et abicit verecūdiam
satisfaciendi vt spem inueniet
reparande salutis hec em̄ solet ee
p̄sidia reconciliacōis· vnde i
isto octenario dr̄ Bonū m̄ qꝛ hu
miliasti me· Scd̄o exclusio fit
in bono cū ei caritas foras mit
tit timorē quō ei miles qui di
ligit imp̄atorē bella ꝓp̄ ipm̄ nō
metuit et ꝫ illis amās dūm oīa
p̄icula ꝓp̄ ipm̄ cōtēpnit Sic mar
tires qꝛ xp̄o militant psecutiones
vngulas gladios incendia nō
timentes regib᷑ seuissimis se ip
sos obtulerūt· nā timorē quē
potestat᷑ hr̄e ex p̄emis excluserūt
amore martirij· vnde p̄mū ꝓpheta
declarat se fuisse in spe et desiderio
btitudinis cū dixit Memor esto v̄bi
Et p̄ꝫ ondit multiplr̄ se fuisse
sollicitū quō illa assequi potuisset
Sꝫ q̄a vidit nō statim posse ha
bere illā· Ideo hic petit mentis
iocūditatē in paciā p̄ quā pos
sit sine tedio expectare illā Men
tis em̄ iocunditas excludit tris
ticiā· accidiā· tediū· et torporē
vel p̄t sic ꝯtinuari· p̄quā ꝓpheta
ondit se profecisse in lege domini
ex multis qꝛ sine ꝑuarcōe diuina
mandata ~~ubi~~ ꝯfunes p̄ctōrum
custodiebat ubi· p̄catus sum Se
cundo qꝛ positus in aduersꝫ non
obliuiscebat᷑ dūe legis ubi ꝯfu
nes p̄ctōrum Tercio qꝛ recurre
bat in quietib᷑ malis ad oracōni
vigilanciā ubi Media nocte Quar
to qꝛ sic dispositus mentis habe
bat consolacōē spem habendo
supportacōis ꝓp̄ bonorū com
muniōē ubi· p̄ticeps ego sum· hic
iam ondit propheta profectum
suū vlteriorem ex gr̄a actione
habendo respectū ad gratuitā diuine
bonitatis recognicōē· Vel con
tinuatur sic put Sorta conti

[illegible]

miat Supnis actu e de abilitate
bene oꝑandi sev mendi qꝛ multis
modis ɔnsui e quales homines abi
les sᷤt ad mita cumulãda. h'raz
agitur de cogitatione boni et qꝛ
ꝑ nõ hetur ꝑfti boni cogitõ desfati
li moꝑando posset ꝑapitaco eue
nire ¶ Et mouetur qõ lz ꝑ code
clatõe lre ɔteri dinoruz donoru
multiplicatas arguit magnifice
ciaz dei respcũ dispõnnz in homi
nib' ad suscepcõz requisitiz. ve
ritas qõms ar' ex lz versu qꝛ ut
ꝓbit ɔn bonitate notat' multi
plicitas bonoru. in ly fecisti in
nuit' excellencia dei dantis. in ꝑ
uo tuo innuit' dispõ accipientis
et omes scripture veritatis declãnt
omi pmittoru tituli qõms ¶
Cz moꝑp' ar' qꝛ deus dona sua
dat indispositis pctõrib' et indignis
pluit ei sup iustos et iniustos
et filiu suuz misit nõ solu iustis
sed etiaz pctõribus iuxta illud.
ꝛione ꝑplus valentib' medico sed
male hñtib' et ecclia tamt de ma
ximo sacramẽto et dono dei su
mit boni simul et mali. ¶ Diuir'
autẽ lz lrã. qꝛ pmo agitur de co
gitatione dĩne bonitatis et ex
ꝑientia. Scdõ orat ut s' daretur
cogitatio in timore bona ibi Bo
nitatez et disciplinaz. In pma
ꝑte facit quatuor ꝑ Cor daz pmo
ostendit dom preciositatez qua
bonitatẽ. Scdo dantis ꝑtatez
qꝛ fecisti. Tertio recipientis con
dicionẽ cũ dr Cũ seruo tuo Certo
dandi rõnẽ cũ concludr. ꝑ vbum
tuu ¶ Notãd' versus lz primo

exponit' in ꝑsona tocius generis
humani Cum dñs deus nõ soluz
fecit boni ut aliis creaturis Sz etiã
bonitate ex lz qꝛ ipm om quæ in
mundo sunt dnm et finez cõstituit
iuxta illud. Oĩa subiecisti sb pedib'
eius ¶ Sequo arguit' qꝛ ad bonita
tez dei ꝑtinet qꝛ homo e rõnalis
ꝑ ei inferiorib' ꝑest et ꝑticipat cũ
rõnalib' creaturis superioribus se
iuxta illud porphirii. rõnales su
nos et dii ex lz em hẽ qꝛ potest ee
sciens qꝛ ꝑt esse sapiens qꝛ diuer
soru ꝑt cogitationes adire et mul
ta exquirere et adinuenire Exem
em factus e homo ad similitudinez
dei ¶ Scdõ exinde hetur qꝛ libertas
arbitrii in homine e ex dei bonitate
exinde em hẽ boni et mali discre
cionẽ exinde hẽ electionẽ. exinde
hẽ qꝛ vtuosius ꝑt esse. ꝑ em hoc dr
esse factus ad ymaginez dei. sic
em ꝑt ee ꝑticeps dĩne cognitõnis
et gratie et etiaz glie ꝑt esse Cre
auit em deus hominez ad sei pm
¶ Tertio ar' qꝛ casus homis i
culpaz nõ minuit cita ipm boni
tatez dĩnaz exinde em apparuit
qꝛ homo erat dñs suoru actuũz
et qꝛ deus eũ nõ necessitauit ad vnũ
oppositorum Et qꝛ ꝑmisit agere
ꝑ motus suos exinde illa dei bo
nitas manifestata e quia deus
mala patitur. quia malis bñ
vtitur. quia ex malis bona elicit
et quia mala ad ordinem ponit
Exinde e ɔnsui qꝛ hoim malicia
nequit obstruere fonte pieta
tis dĩne qn sp effluat qꝛ homine
peccãte deus statim cogitauit

cepit de eius reparatione · unde et quo
dam hominibus fecit clamare redemp
tionem futuram et in filio suo comple
vit eam Et sic exponit hunc versum
innocentius in sensu allegorico
dicens Reliquiam deus humano generi
maiorem bonitatem ostendit quam tunc
quando filium suum fecit servum ut libe
raret illud a miserabili servitute
Ex hoc enim homines fecit liberos a pec
cato Ex hoc effecit homines filio
suo fratres Ex hoc homines qui erant
servi fecit in filios Etiam quia verbum
caro factum est et habitavit in nobis
deus dedit eis potestatem filios dei fi
eri hanc ergo bonitatem fecisti · non illius
in tis quod totum genus hominum conclu
sum erat peccato · sed fecisti misericor
diter cum servo tuo quia humanitatem ge
rebat deo Erat enim secundum conditio
nem creationis magis quam alie
creature quia creatoris sui lucidio
rem habuit cognitionem · et hoc secundum verbum
tuum · et potest hic verbum significare
divinam predestinationem Hoc enim deus
ab eterno preordinaverat fieri
unde xpus secundum apostolum dicitur predestinatus
filius dei secundum carnem · vel potest significare
illam manifestationem quam deus di
gnatus est de redemptione hominibus
preordinatis innotescere Unde
etiam dando causam illius quare deus
factus est homo allegat illud · ut
prophete tui fideles inveniantur
vel potest invenire divinam promis
sionem quam prophete cognoscentes
non celaverunt · unde iohannes
primo dicitur · quod veritas per xpum
facta eo quod in ipso suo adventu
divinas promissiones implevit

in qua impletione veritas apparuit
Secundo loco hic exponitur in persona
xpi qui in forma humana verus e
rat servus dei constitutus enim erat
patri obediens usque ad mortem cru
cis Ex quo elicitur quod filium dei
incarnari non preiudicavit in ali
quo divine voluntati Certo quia ex eo
filius dei nichil amisit · sed novum
genus divine pietatis ostendit Ex in
eo enim se qui erat dominus ex creatione
servum fecit Exinde homines ad co
gnitionem dei quam iam amiserat
reduxit Exinde hominem qui a deo e
rat elongatus cum deo univit ·
Ex quo ulterius habetur quod xpus
hominum iudicio condempnari attes
tatur divine pietati Erat enim in
incarnatione datus erat secundum spiritus
non ad mensuram sic illud iudicium
iniquum et dolosum cui se subiecit
impetra illud petri in canonica
Tradebat iudicanti se iniuste non
fuit sine premiatione · Exinde ei
xpus meruit iudiciariam potestatem
et in signum eius cum iudicabatur
dixit Amodo videbitis filium hominis
sedentem a dextris virtutis dei et ve
nientem in nubibus celi Tertio
exinde habetur quod bonitas dei suf
focata non erat in crucifixione
xpi Illud ei quod xpus in cruce cla
mavit pendens dicens · deus meus ut
quid dereliquisti me Non reso
nat quod divina pietas eum in penis
reliquisset Etiam in cruce pen
dens effundebat pietatem ut patet
ex oratione facta pro inimicis · ut patet ex
remissione peccatorum data latroni
ut patet ex commendatione matris discipulo

et econu̾so · vnde deus qui erat
fim̄s creacōe · deus qui erat fim̄s
vmone · licet eū impemis relique
rat / tamē exinde xp̄us factus
est iusticia suo corpe Etiam ex
quo erat impemis derelicṫ ad
uenit s' q̄ in igm̄ dereliq̄t suos
iuxta illud zobz̄stū sim vsq̄ ad
consūacōz secli ¶ Tercio
exinde h̄emus q̄ deus et ī mor
te filio suo exh̄ibebat bonitatē
q̄ exinde venit ad sīn nomīs
exaltacōz · vt ap̄ls dicit · xp̄s fa
ctus ē obediens p̄ri vsq̄ ad mor
tem crucis p̄p̄ qd' deus exaltauit
eū et donauit illi nomē quod ē
sup omē nomē ⁊c · Dicit g̃o xp̄s
in sua p̄sona Bonitatez fecis
ti cū seruo tuo · loquit' ad p̄rez
qui eū ex utero seruū fecit sue
p̄ordinacōnis · ⁊ · sue voluntatis
et salutis h̄umane · iux̄ illud
ys Seruus meus es tu in te glo
riabor vnde xp̄us exns in me
dio discipulorū vocat se mini
strū · seruiebat em̄ h̄uano gñi
p̄dicacōne miraculorū opacōne
et exemplo vite Sicut aug' dicit
Quicq̄d deus in h̄oīe faciebat
pro h̄oīe faciebat · Quidn ergo
seruo tuo fecisti bonitatez / nō
dicit bonitz ad innuendū istius
bonitatis quaz deus s' fecit pu
ritatez et excellenciaz q̄ xp̄us
ex h̄is que deus fecit s' nō solū
sanctus dicitur p̄ sanctificacō
nem solū iustus p̄ iusticia et
iustificacio nem solū sapiens
et verus p̄ sapīā et v̄itas ⁊h̄s
et h̄orā et alia fecit p̄ verbū
suū q̄ p̄ quod erat p̄nūciatū in sc̄
ptnris p̄ illud ⁊ filius h̄omīs va
dit s̄z mom̄ib' s' adatis et p̄mis
sis sicut sc̄ptū ē de illo ¶ Tercio v
sus iste exponit' de xp̄o dauid · naz
dauid petiturus a deo grāz · p̄mo
captat beniuolenciaz grās agēs
de acceptis vt dignius posset fieri
de accipiendis dicēs Bonitatez
fecisti cū seruo tuo · Seruus ei ego
tuus sum et filius ancille tue · si
milez cōfessiōz dauid fecit · ij reg
ij · dicēs Tu sc̄is domīe deus s̄uuz
tuū s̄cd̄z cor tuū et iuxta v̄bū tuū
fecisti omnīa magn̄a cū eo / sicut
dando s' regimē dando s' sp̄m pro
ph̄etarū dando s' p̄missiōz illaz
ut de semīe suo nasceretur xp̄s ¶
Ex quo arg' q̄ bona t̄palia s̄t m̄a
recognoscēde bonitatis dīne Se
cū dona a deo data gratis et non
p̄p̄ h̄oīm mīta et Bernardus dicit
Si h̄ec deus desīns nō daret videt'
eis esse offensus / si g̃o ar' offens̄
tū non dat · g̃o ex opposito cū dat
p̄picius esse videtur Et p̄z exinde
etiaz q̄ temp̄alia bona n̄ra sūnt
īmultaz accionū v̄tuosarū et sc̄
ancilla ad bona excellenciora / q̄
ad bonū p̄cātis et conuersionē · ad
penīaz remissiōz ad initiū vite
eterne Tunc g̃o deus facit bnitatē
cū h̄oīe qui dat ei temp̄alia bo
na pro sp̄ualib' acquirendis Sz
cū homo p temp̄alia nō querit
sp̄ualia · magis deus dedisse vide'
h' ex sua iusticia ¶ Ex quib' aȝ q̄
deus h̄is qui p̄ius bene vtuntur
largit' maiora · vnde mp̄s dicit'
Diuicie si affluāt nolite cor appo

nere · q · d · ibi nolite siste ibi nolite
velle qui nescere nolite h̄ p magno
reputare qz nō ideo deus dat ista
ut talib' essetis contenti s̄ p hec
vocat ad maiora ¶ Ex quibus az
q diuinaz mentuz tuuttoz q̄ tpali
a reserunt in diuinaz dilectoz · q̄a
dicit Greg' in registro epl'a c xls
Cū deus videret homines habun
datez in tpalib' intentū his que
dei sunt tuetur eū et facit que s̄t
eius · i · que ptinet ad salute eius
et sic factū erat cū dauid · quia ex
quo illos quos exterius tuebat'
nō admittebat p̄ne interius
et sic sui regiminis ita esse ordina
bat in oim salutez · dūs deus qa
salutez curabat hoim ex semine
eius constituit nasci saluatore
Vilr qz dauid in omnib' q̄ agebat
fidez hūit adiutrez · ideo deus ut
Greg' dicit fecit eū ceteris emine
ciorez et fortiorem · iuxta ī° · Qui
das salute regibus · Vilr qz dd'
homines ab infidelitate reduce
bat et munera oblata pro iustitia
a cōtēpnebat et in suo cōspcū
humilis erat · ideo deus cōstituit
eū gubnatorez effitatez gentis
sue · iuxta illud · dauid in humilita
te sua consecutus e' regni sede in
secula et hec s' ad omnia deo facta
fuisse testatur dicēs · Bonitate
fecisti · bonitatez s̄z multiplicez
fecisti s̄z augendo et dilatando
et hoc cū seruo tuo qui oīa facie
bat ad gl'az et honorez tuaz s̄ v
bū tuū · s̄ mandatū tuū vel s̄ in
stinctū tuū vel s̄ angelicū docu
mētū ¶ Hibita premissa ponit'
p̄ma conclo · Magnificētia dei n̄
solū az ex creatōe rerum · nō solū
ex opatōe miratlo₂ s̄ etiā ex mul
tiplici dimissiōe doloru · h' conclo
ps ex illo ps · Qm magnus es tu
s̄z in creatōe et faties mirabilia
in miratlo₂ opone tu es deus so
lus s̄z in donoru dimissiōe et pro
conclo h' de qnolz istoru et p̄mo de
creatione · dicit em̄ btūs Thomas
q magnificentia recipit nomē ex
magnitudine opm et qz magna
s̄t opa domi etiaz exquisita in oēs
voluntates eius · ut in ps dicitur
videtur g° q ex creatōe reru argu
atur magnificentia dei · unde in li
bro sapiē dicitur · A magnitudine re
rū horū creator potrit cognosci ¶
Ex quo elicit' q omnipotētia dei sue ma
gnificencie attestat' · Rō qz omnipo
tencia ponit creatoz oim rerum
ex nichilo q creatō ut alexander
dicit in scripto secudi est act' ipig
omnipotencie · Secundo elr' q ma
gnitudo opm sine ordinatōne nō
arguet magnificenciaz dei qz si
diuine potencie deesset sapiā cuius
est ordinare nō diceretur oipotēt
a hoc em̄ s' desiceret qz sapient
nō faceret et sic nec ordinate cū
tamē omnia que ideo sunt ordina
ta sunt ¶ Ex quo sequit' q boni
tas diuina que immensa dicitur
ipius magnificētia deesse nō pt
qz si in creaturis nō eet bonitas
ex diuina profluēs bonitate unde
recipetur in creaturis pondo unde
recipetur gradus et sic earū dis
tinctio et ordo ¶ Ex quib' az q̄d
diuina magnificētia ē incōprehēs

bilis vnde aug' in libro soliloq
orum dicit. diuina maiestas et deus
deorum et dns dnorum mirabilis
inenarrabilis inexcogitabilis
cui potencie no e finis cui sapie
no est nus cui bonitatis non e
modus ad cui nutu omnia obe
diunt cui excellenciaz oms ado
rant angeli et omes magnificant
creature. Ex quo ergo illa tria scz po
tencia sapiencia et bonitas inco
phensibilia st ergo et magnificencia
za ex hoc qz hec magnificenciam
dei ondunt ut dz in tortelarius et
hoc profitetur psalmista dicens. Cum
seruo tuo tibi ex nutu creacionis
subiecto. fecisti bonitate i. mag
nificencie me inter creaturas colloca
sti homo enim ex creacione maiorum
bonorum capax e qz alie creature
¶ Secundo hec conclusio probatur de mi
raculorum opone Triaz miracula st
opa magna dei procedunt ex dei di
potencia qz ut dicit btus thomas
miracula fiunt virtute supra omnez
naturaz vnde in ps dz. Qui facis mira
bilia magna solus Secundo miracula
minus fiunt difficile. et illa sapiencia
cui no e nus Secundo btum thome. qz sic
fiunt supra naturaz qz no contra naturam
qz ex creaturis fieri et cum creaturis
quecumque deus vult. licet sit sup eorum
vires no tn contra qz ab inicio cre
acionis deus potenciaz obediaz
indidit cuiliz operi suo Tercio ergo
erat contra naturam ignez no urere
aquam refluere. solem retrocedere
ignem descendere asinaz loqui et
Sed erat supra. Tercio miracula fiunt
cum magna suauitate qz videns

homo illud fieri qz natura no pt
et eius tz inuenire no pt mirat
et querens tz et no inueniens in
natura querit supra et inueni
ens qz miracula st dei pfcta opera
dei potencie attribuit eam qz lau
dat et veneratur. Et ita iudei vide
tes mirabilia illa que deus fecit
educendo eos ex egipto qn iam
inimicos suos viderunt mortuos
dixerunt Cantate domino canticum
gloriose enim honorificatus e equi et
¶ Tercio sequitur qz in operibus mira
culosis diuina virtus secrete opatur
Secundo beati thome qz ad miraculo decem
e in miraculi et ad illa duo concurrunt
primum e ca illius qd fit qz illa igno
ratur Secundo qz ita miracula apparz
qz illius qd fit debet fieri contrarium
et notum est qz vtriusqz istorum quodd
secretum e ¶ Secundo sequitur qz aliqua
fiunt p diuinaz potenciaz que modo
naturali fieri no pnt et hz beatus
thomas dicit procedere ex obediencia
potenciali qua queliz creatura o
bedit suo creatori. et exinde beatus
thomas elicit primo qz aliqua res
e in potencia ad diuersa scdm habitudinez
ad diuersos agentes. Secundo qz in
natura illa nulla fit violencia
cum fiunt in ea miracula Secundo qz in qualz
naturali re ordo e ad omes causas
superiores. Tercio qz cum miraculum
fit no tollitur ordo cause ad suuz
effectum. vnde in igne fornacis re
manebat ordo ad comburendum pueros
licet tunc no combureret. pz ergo ex hiis
deum facere magna qn opatur mi
racula et exinde conuenienter mag
nificum appellari ¶ Dicit ergo iste do

initatem fecisti cu seruo tuo qr mul
ta cu ipso dauid deus faciebat ad q
videbat ex natura no hre potestaz
sicut q ex pastore electus est in re
gem q ipm adhuc puerum fecit de
monez a saule pcussaz repellere
q ipm nescientem vti armis belli
cis fecit vincere illu Goliath ma
ximu bellatorem · et sic de alys
multis et omnia ꝑ vbu suu qr quo
deo disponit sic faciebat cum eo
¶ Tercio conclo hr pro de multi
plici donoru suoru diuisione est
em diuisio donoru et e diuisio
ministracionu et e diuisio vtutum
Et ex qualz apparet deus ee mag
ficus quia quodlz illoru attestat
magnificencie sue Si em deus
bonitates diuisit in creaturas
q no eo minus ht eas Vn aug qa
deus e boni summi e boni incom
mutabile e boni nullu habens
defectu nec potes hre profectum
¶ Tercio sez q deus e bonitas dei
et creaturaru qr deus ut aug dicit
in libro de pfectione iusticie Deus
bonus e creature aute no seipis
ꝑ qr bone facte sunt · ꝑ qr boni da
tu est pticipat · ꝑ quia bono adhe
rent vnde creaturas ad pfectioz
prouehit condicio creatoris Et ex
inde opa domini magna dicunt iux
illud · magna opa dni · Similit
sic e opomiz ministracionu diuersi
tas ita q et homines dicuntur dei
cooperatores no ex inde dei omnipo
tencia minuit eo q deus omnia
p creaturas opatur · hec eis ministra
sunt hnt administracoz ꝑ auctas est
ita deu omnipotentem · modo cu aute

fit ipe e qui facit ¶ Ex quo az q nil
in mundo fit quod deo prouidente
no fieret et aug sup Gen · libro 8
ponit duplice prouidenciaz dei · v
nam in naturalib · aliaz in vo
luntarys qr si quid concipit na
scitur crescit senescit comedit et
quicq aliud in rebus gerit ex occi
vel interiori motu dei prouidencia
geritur ꝑ quia terrestria celestibus
diriguntur Si quis aute docetur et
discit artes exercere agros colere
societates inire ut bonis etia
p malos consulat et huc prouide
cia ht locu · et de homine exemplifi
cat dicens Sic naturale corpus e
si augetur si deficit h e naturale
Sz sibi hoc modo victu querere et te
gumentu et curacoem eius cosule
hoc e voluntariu / sic erga aiam
naturalit agitur du viuit sentit
et intelligit ꝑ voluntate si consentit
et discat / et ex inde deus dr magni
ficus et magna faciens qr omnia
opatur in omnib ¶ Et similr con
clusio h declarari posset de opribus
vtutu magnificencia em dei appz
ex hys q alicui datur opacio vtutu
alteri opacio sanitatu alteri ser
mo sapiencie alteri ꝑmo sciencie
alteri interptacio sermonu aly ge
nera linguaru rc · qr cum istoz
elaboracio magna e et pro mira
culis hentur abs dubio deu ma
gnificu ondunt ¶ Et ad h aspi
ciens pphā dicit Bonitate feci
ti cu seruo tuo domine qr in omnib
hys deus in ppha suaz ondecat
magnificenciaz vltra homines
alios · vnde respiciendo ad cre

atq3 dauid de manu fortis et aspe
ctu delectabilis respiciendo ad ma
culorum operacoz dauid e' iustificat
a peccatis et ex peccatore ad maxima
deuenit sciaz iuxta illud Ecce
omnes docentes me intellexi
ymo venit ad tantam graz pphe
ciaz ut se fateatur plus omnib'
diuinas reuelacoes percepisse. Ecce
respiciendo ad diuisioz donorum
dauid huius excellenciore adm
strucoz erat enim rex et in vtutum
operibus erat efficacissimus In
his ergo omnib' deus fecit boni
tate cum seruo suo ¶ Quarto
lra hec exponitur moralit' de bo
nitate vtutum moralium in qua
quitq3 e exercitum est difficile mag
sicud amabile ac vtile qr viri vtuo
si in omnib' ad pfectiones maiores
ascendunt qr ut policratus dic
vltimo libro capitulo vltimo Ex
vitiosis homib' e vitas illam
ducit incognitoz vatorum 2 ma
gnorum. si eis e vtus in habitu illaz
deducit in opones. si eis sit opones
vitiose inter illas pponderant q
sint potiores In quib' laborantes
vitium totum deducit in rotun
ditatez rotunditate in suauita
tez et omnez amaritudinez rerum
pntium temperant spe mercedis fu
turorum ¶ Ex quo az primo qp pro
vtutum assecutore nimis e homib'
insistendum scd' wilhelm. qr sine
eis nec e pfectio nec ps pfectionis
Et dicit Cicero Cunctaq3 illustra
tur lumine vtutis quicq' e sinceri
quicq3 nature defectioris q'q3
status felicioris defluit in ipm

vt sit quasi stella matutina fulge
at pre aliis ¶ Ex quo vlterius
hetur qp status quietus hns no
pt siue in reb' publicis siue pua
tis nisi exornata vtutum qr hec v
nitatez connectunt integritatez
sollidant ordinant sinceritatez
et sanctitate manifestant ymo
ut dicit wilhelmus. vtutes
sunt scam viuandi pusillani
mes sequaces alendi in pntis
consulendi et nihil e tam ar
duum qp vtutum modamine n' posse
temperari ¶ Ex quib' az qp ex vtu
tum pfectione oritur felicitas hm'
vite. vnde vtutes sm phos sunt
quedaz aie pulcritudines. sunt
ymago diuine voluntatis custo
dia salutis regula cuiuslz insticie
exclusio cuiuslz vicii et cuiuslibet
inmunitate pena. vnde phi censue
runt pro vtutib' no solum pugn
dum sed etiam moriend' magnaz
ergo bonitatez dns deus fecit cum
homine qui eum deducit ad statum
vtutum sine quib' nulla creacionis
manifestant bona temporalia no
cent. nec homo cum eis caret pt dis
cutere passionib' distractus de di
uinis operibus ¶ Et ad hec aspiciens
ppha dicit Bonitate fecisti cum
seruo tuo. Quib' sic deductis po
2a 9a het secunda conclo. licet pro qua
libet vtute spali tamen pro cari
tatis assecucione deo sunt gra
actiones referende. qr sm aug' hec e
forma om vtutum. sm Gregorium
e inquam om bonorum. sm amb' est
rotunditas om meritorum. sm Jero
nimum e plenitudo om caritatis

in omnib' donis dei excellit ita ut
ecia3 deus dcus sit et aug' sr Can
Joh' dicit Cum audis q deus cari
tas e quid amplius dici potuit si
nichil aliud exscriptius de caritate
audiremus nisi hoc solu ex voce
spus sancti deus caritas e nichil
aliud querere debemus et libro iiio
de vbis domi quid preciosius quid
luciosius quid firmius quid securi'
q vtilius adde ceteris bonis carita
tem et prosunt omnia detrahe ca
ritatem et no prosunt cetera et de
hac exponit amb' qz vbi communis
lra habet bonitate3 ibi lra amb'
ponit rotunditate3 qz ut aug' ibi
dem dicit Cum caritas mente conci
pitur profertur scriptura ondcitur
caritate nichil e dulcius Lux est
talis e cui commemoratur qualis e
cui hetur Ex quo hetur q sine
caritate hri non pt rotunditas vi
te h' e de intencoe amb' ita licam
et intelligitur s aug' de rotundi
tate in bonis spualib' Certu em
e q multa corpalia delectabilia sr
Talam ut aug' dicit in libro de vb'
domi Cibus delectat esurientez lu
cis solaris diffusio tenebris oci
lorum suauis vox auditu aurium et
omnia que ptinet ad voluptatez
carnalez et hec et bonis et malis
accidunt qz et bone et male esse
pnt vnde amb' dicit multa vi
dentur h' ee iocunda que non sr
exemplificat luxuria videtur io
cunda s exhausto patrimonio a
mara e libido cui feruet dulcis vi
detur s expectanda sit cui proditur
Multa bona du viui' estimamus

qz ad vsum ptinet sicut honor po
testas pecunie et alia s tamen
no sunt vera bona qz desiscutis
prodesse no pnt Modo certum est
q in talib' pt quis viuere et dele
ctari sine caritate S amb' dicit
q illa e vera rotunditas cui quis
vtutu sb' sidus pro mentis cumula
dis gaudz se esse munitu3 Modo e
notu3 q gaudiu de vtutib' in pro
fectu3 meritoru sine caritate ee no
pt eo q forma meritor s amb' est
caritas Et ex inde sequitur q nl
la vtus pt ee vtilis sine caritate
Et intelligend' de vtilitate quo
ad assecucoe3 vltimi finis Racio
beati thome 2a 2e q xxiii ar vii qz
sola caritas ordinat homie3 ad
illius assecucoe3 qz h' e dispo pfci
ad optimu Et ad h' vadit aplus
pma Cor xiii vb emitatis quib'
vtutib' dicit Caritate3 nisi hram
nichil michi prodest Valet pp h'
alie vtutes excludit qn sunt ve
vtutes Sr Sapiencie viii Sobri
etate3 et iusticia3 docet prudencia3
et vtutem quib' in vita nichil est
vtilius homib' Multa em sr bona
pticularia ad que vtutes ordinat
homie3 Multe em sr vtutes que
totaliter non tollitur pp pcm morta
le sicut fides spes et h'moi Ex qb'
actus boni in suo genere eliciunt
actu actus tales no sr pfcte boni
ponit bts thomas similitudine
dicens Sicut sciencia no pt esse
pfcta qn deest estimacio de pmo
et indemonstrabili principio Sic
non e va virtus si deest s' debita
ordinacio ad vltimu finez que e

solius caritatis quia sic se ht finis
in agibilibus ita principium in specu-
latiuis ¶ Ex quo elicit' q sine gau-
dio spuali esse non pt qui e in a-
more dei ¶ Rō quia ubi ponit' causa
ponitur etiaz et effectus ¶ Caritas
aute que diffundit' p spm scm in
cordibus e causa gaudij iux illud
apli ¶ Nō eni regnu dei e esca z po-
tus s iusticia et pax et gaudiu in
spu sancto ¶ Circa tame aduertend'
circa h q sicut caritas ad duo res-
picit vz ad deum et ad proximuz
ita etiaz gaudiu sed rōem diuitas
e de bonis duplicib' vz de bonis dei
et de bonis proximi ¶ Et q bona di
st' immutabilia eo q deus e sua
bonitas ¶ Ideo gaudiu qd' hetur
de bonis dei nullaz ht p̄mixtiōz
&c qd' dicit aplus ad philipen. iiij.
Gaudete in domino semp. dicit tn
bs thomas ibid' q. xxviij ar. pmo
in solucōne tercij ar. q spuale
gaudiu de deo pt esse duplex. vnu
quo gaudemus de bono diuino in
se considerato. et h nō ht p̄mixtiōz
vt iam dictu e ¶ Et hoc e melius eo
qd' p̄ncipalr ex caritate procedit
¶ Scdm e quo gaudemus de bono
diuino a nobis pticipato ¶ Etiaz ex
h q deum amamus deu in nob
hemus q iste e nobilissimus ef-
fectus diuini amoris iuxta illud. i.
iohannis. iiij. ¶ Qui manet in ca-
ritate in deo manet et deus in eo
et hmoi gaudiu etiaz procedit ex
spe qua expectamus diuini boni
fruicōz Romanoz. xij. ¶ Spe gau-
dentes et hmoi gaudiu p̄mixti-
onez ht tristicie s qd' aliquis tristat'
de eo q repugnat pticipacōi diuine
boni in se vel in proximis vnde
flere cu flentib'. ¶ Item de pctis pti-
tis dolere et ingemiscere et tristari
de dilacōne prie pp miserias vite
que ap'sent' pticipacōe p'sent' diuini
boni impedit stat cu caritate. ¶ Et
sic am' exponit ¶ Bonitate fecisti
. i. iocunditatem ex caritatis p̄ncia
tribuisti. ¶ Vnde ille qui a iuuentute
iugu portat domini si caritatez ht
et gaudiu ht q sustinendo expectat
illius boni fruicōz cuius iam ht
amorem ¶ Sz honorius sic expo-
nit ¶ Bonitatez fecisti. i. tribuisti
vt me bona delectaret que prius
faciebaz timore pene ¶ Etiaz aug'
sup ps c xviij. magnu donuz est
taz boni delectat q delectacio et do-
lores fert et laborum tollerācia
sustinet et quicq facit libalitez
facit et hec ordinat ciaz ut inferio-
rib' non offendat' et supremis de-
lectetur. vel exponit' sic ¶ Bonita-
tem fecisti. cu stante iuxta illud
¶ Baruch. ij. Domine scdm omez bo-
nitatez tuam fecisti nob' ¶ Boni-
tatem fecisti cu proficiente iuxta
illud ps ¶ Benediccōz dabit legis-
lator ibunt de virtute in virtute ¶ Bo-
nitatez fecisti cu pficiente expecta-
do ad pniaz Romanoz. ij. ¶ Nescis
q benignitas dei ad pniaz te ad-
ducit ¶ Bonitate fecisti. i. caritatez
dedisti que facit omez pfeccōnez
iuxta illud. pfecisti gressus me-
os in semitis tuis vt nō moueat'
vestigia mea ¶ Sed cum seruo
tuo. h' iam due cause describunt'
quare deus caritas faciat bonitates

et e dispo hominis cui dr ¶ Tum fervo
tuo alia est immensitas dne libe
ralitatis · dr s vbi tm ¶ Circa qd
advertend s quod alexander dicit in
scripto textu q gra inquantu e gra
et sub rone gre nullo modo cadit sb
mito · gra em dr eo q gratis dat
et non redditur pro aliquo mito
¶ Ex quo pmo habetur q gra sedz
rom dicit exclusioz miti · alexand
ponit similis duplicez · pma sic
pmu pncipu movendi no move
Scda sic pmu pncipu fiendi no
sit ita pmu pncipu merendi exclu
dit mitu et sub mito cade non pt
Stat go aliquez merei btitudinez
eternaz s non graz licet etiam be
atitudo maior sit q mitu no dr
respcu gre s respcu pmy · ht go
gra pncipu essendi sz effectiuu
dei vz omnipotetez ¶ Ex quo habetur
ulterius q stat aliquez graz a re
ge terreno promereri s no a deo ro e
q pncipu quo meremur gram
regis terreni pt a nob esse qui a
utraq s[r]acet potentie nali · Sz pnci
piu quo meremur graz regis ce
lestis non pt ee a nob q non e in
ptate hominis q domino deo sit gra
tus et acceptus et ita procedit Ber
hardus in libro de libero arbitrio
qui distingues statu voluntatis
que ht ex creatone et statu eius
dem quez ht ex pfectione dicit ab
sit ut pfectiom voluntatis ipi volu
tati et no deo tribuamus ut tu loge
melius sit esse pfectu qm ee sim
et concludit · pfectio go ex gratia e ¶
Ex quinto ulterius habetur licet in do
sit graz dare vel no dare et no ex

mito tn pator faciens consilia opa
cu iusto non meretur et iustus
meretur · ¶ pro cui declaratone alex
ander dicit q tria sunt in homine
qui meretur vita eternaz · pmu e
pmu moves ad opa mitoria et h
e gra increata siue sps sanctus
Scdm e moves proximu vz gra
creata que etiaz movet · Tertiu
e libm arbitriu hominis illis duob
cooperans ¶ lz libm arbitriu est hu
manaz actiomi pncipu quodo
licet sps scus qui e infinita bo
nitas moveat liberu arbitriu pato
rum ad bona opa · Est ei sps scus
motor gnalis · Sz q no movet li
beru arbitriu illius p graz creataz
sicut movet arbitriu iusti hominis
¶ deo iustus meretur et ille no ¶ Iust
em qui pp graz vivit deo et e acce
ptus deo et carus ¶ deo modu ht
opis p quez dignus e remuneratu
Sz pcator non ht hoc · pmo ht illius
modi oppositu sz pctm mortale
pp qd mortuus est deo et dignus
odio dei et p qns pena eterna · vn
dicit aug' Opib' impy no pmiu
sed pena debetur ¶ Ex premissis
ponitur h finalis conclo licet scia
enti qd in se e deus immutabil
dat graz no tn dat eam pp sua
mita s ex benignitate sua · ¶ Ista co
clusio e anselmi in libro de casu
diaboli · vbi qrit quare lucifer non
hunt pseverantiaz et concludit
q non erat ex eo q deus no dedit
qui semp paratus est dare s q no
recipit ille nec erat paratus accipe
sic etiam et de nob accipiend qui
go volt recipe graz et disponit se

Ally
In hoie qui meret
vitaz eternaz sunt
tria

1
2
3
3m 9o

ad illaz recipiend. sic q se pparat
deus dat gram et h declarat pmo
exemplo apok iij. ego sto ad ostiu et
pulso siquis michi apuit intrabo
et cenabo cu illo .i. delectabor. Et ex
illo zacharie primo. Convertimini ad me
et ego convertar ad vos. Et aug
sup illo Justificati ex fide etc romanorum v. dicit deus recipit confugien
tes ad se. alis in deo esset iniquitas
Et ad h vadit h pphia qn dicit Bo
nitatem fecisti cu servo tuo .i. quia
serviendo tibi disponebaz me ad
suscipiendaz bonitatem tuaz. sed
secundum verbum tuum .i. secundum promissionez
tuaz q. d. Non ideo bonitatem meam
fecisti q dignus fui ea pp mea o
pera sed quia tu eam dare querentibus promisisti. Ex quo primo
patz q in deum no cadit necessitas coac
tionis. Ro q ex quo deus e liberrimo nichil eum pt cogere ad ad
Secundo ex inde habetur q deus se
motus e a necessitate prohibicionis
Nichil enim pt prohibere deum a dan
do cui vult q quem vult accipit
emollit et quez vult indurat et
repellit q sicut non e volentis
ita etiaz no e nolentis sed miseren
tis dei. Et ex hiis habetur ro q scrip
ture que ad h sonant q deus se
disponere nullo daret gratiam non
dicunt coactionez aliquaz sed decla
rant dei liberalitatez et bonitatez
tantaz esse q non negat se facien
ti qd in se est. ymo siquis exns
in mortali pecco facit qd in se e
no negat deus gratiam ut de publicano orante. de zacheo turbas pcurrente et ascendente in arborem

sycomori. de magdalena flente
et de saulo sevienite. et ad hoc etiaz
vadit versus sequens qui dicit
Bonitatez et disciplinaz et
scientiaz doce me q mandatis
credidi tuis. Superius pphia decla
ravit multiplicem se sensisse a deo
bonitatez exhibitaz tam in creacione
tam in collacione temporalium tam in
recreacionis beneficio. h tm petit
se donari illa per que possit talibus
correspondere q creacioni correspondz
bonitas recreacioni disciplina et
sufficiencie temporalium scientia. Cum
enim homo ad deum afficitur pp h q
creavit eum et diligit eum tunc illi be
neficio correspondet q naturale est
ut creatura diligat suum effectum
Sz cum homo aspiciendo ad opera re
dempcionis volt esse in disciplina
ut q xpus passus e et ipse etiaz
vult pati. tunc illi beneficio corres
pondz. xpus enim passus e pro no
bis nobis relinquens exemplum etc
Sz cum homo ht intellectum illuiatum
sic q deus dat sibi ista temporalia
ut p h mereatur eterna. tunc illius
beneficiis bene utitur et quadaz
eis gratitudine correspondz. Vel sic
Superius pphia ondit se profecisse
recognoscendo gratitudinem dne
bonitatis dicens. Bonitatem fecisti
h tm optat ulterius vz dne bonita
tis experimentum. q. d. ex quo recog
noscor expertus in me illius bonitatis effectum. Vel sic Superius
actum e de cognitione boni. hic tam
petit ulteriorem illius bonitatis
cognicionz. q. d. secundum Gorram. ex quo
me per multiplices effectus boni

tatem tuam edocuisti. da ut etiam
in meis intimis agnoscam eam
et pro doce me. Celsus. Dupliciter ostendit
quod in multis divinis bonitatibus
delectabatur, sed iam vult in solo deo
delectari. q. d. modicum est quod me in
tuis operibus delectasti. iuxta illud
delectasti me domine in factura tua
Sed doce me bonitatem ut delectarer
in te ipso. iuxta illud. delectare in
domino et ipse tibi dabit petitiones
cordis tui. ¶ Et nota quod hic pro de
lectatione ponitur. Circa hanc vero bonitatis
disciplina et scientia ad salutis neces
sariam acquisita adeo doceantur
ex credulitate mandatorum. Veritas
quomodo autem ex huius versu manifeste
probatur. est enim deus dominus scientiarum dominus
qui docet omnem scientiam. et propheta dicit
Nisi credideritis non intelligetis
ex quibus autem veritas istius quomodo
¶ Sed nota oppositum est plurium genti
lium. Scientiam quam multi de divina bo
nitate et etiam de disciplina didi
cerunt et tamen quia nec de divinis
mandatis curaverunt nec fidem ha
buerunt. unde apostolus dicit de eis
quod ex illo quod erat in eorum cordibus
scriptum ea que legis sunt facie
bant. ¶ Et dividitur littera hic. primo enim
petit ut scire posset quod secundum divinam
bonitatem est faciendum. Secundo petit
ut sciret faciendi modum. ibi. bonus
es tu. prima pars dividitur quia primo
ponit petitio. secundo exaudiendi per
suasio. ibi. quia mandatis tuis cre
didi. prima pars dividitur in tres par
tes secundum illa tria que petit. primo enim
petit bonitatem ad operandum quod est
utile dicens. hec. Secundo disciplinam

qua suffultus posset pati omne
illud quod est penale. tercio scientiam
ad discernendum illud quod esset ex
pediens dicens. 2 scientiam. ¶ Circa secundum
hic tria bonitas que in concupiscibili
disciplina que in irascibili. et scientia
que est in potentia rationali. bona
sunt autem invisibilia et spiritualia. Et
ambrosius dicit circa illud. Iustificationes
tuas doce me. difficile est intrin
sece huiusmodi qui doceat quod ipse non
viderit. ¶ Ex quo elicitur primo quod ad
dominum deum ut hec doceamur est re
currendum. ratio quia ille est qui docet hominem
scientiam. ipse est magister omnibus omnium. ipse
est camina omnium scripturarum. ipse dominus
tamen omnium virtutum. ut dicit ambrosius. Con
augustinus libro x. confessionum. non est
alius doctor quisquam preter te domine
veri undique et undecunque clamaverit
quia ut idem dicit in libro de sancta virgini
tate quantacunque dicendi suavitate
homo inserit veritatem quantacunque
solertia disputandi evitat errorem
quantacunque suavitate exhortandi
repellat torporem neque qui plan
tat est aliquid neque qui rigat. Sed
qui incrementum dat deus. Frustra
operator molitur exterius nisi crea
tor interius operetur. hec ibi. ¶ Ex
elicitur quod Christum esse auctorem doctri
narum non potest adeo esse doctorem
alium. ratio quia Christus secundum humanitatem est ef
ficacissimum docendi instrumentum.
Dicit enim augustinus super psalmus 96. non dedignatur
docere per hominem qui dignatus est esse ho
mo secundum rationem. tractando illud. Et erunt
homines docibiles dei. dicit. docuit te
Christus quod cogites quod dicis quod in mo
tes in quem spretes tu voluntatem

Bonitas est duplex
alia vulgaris
alia non vulgaris

tue inferre proponas et subdit vt id
tibi videatur exalta desiderium quod te
ab yrno sue humanitatis pro
ficere voluit. Unde amb. d. supra
ex hoc quod xpus in evangelio prophetarum
enigmata et legis misteria re
uelauit dicit quod ipse solus clauem
sciencie attulit et dedit aperte no
bis et adducit illud apoc. de ag
no qui dignus inuentus est adire
ut librum signatum aperiret et ideo
propheta dicit. doce me bonitatem
quia ipse est vera bonitas, doce dis
ciplinam quia tu es vera iusticia, do
ce scienciam quia tu es vera lux que
mentem illuminas et veritatem om
nis. ¶ Ex quibus autem quod nec labor ad
discendum nec homines quamuis sint magistri
et doctores debent in aliquo refu
tari. Ro primum quia dicit amb. vbi sup.
multa est obscuritas in scripturis
Si ergo dubitando diligens inquiris
si manu mentis ianuam im
pulsas scripturarum et ea que sunt
occulta diligenter examinas pau
latim incipies racionem colligere dicto
rum et aperietur tibi non ab alio
sed a dei verbo quoniam si hostia cor
dis aperueris infundet tibi co
gnicionis claritatem. Secundum ille ratio
secundi. quia dicit aug. in fine libri
de disciplina xpiana adducens illud
apli. an experimentum queritis illius
qui loquitur in me xpus ihesus
qui cathedram habet in celo, stola ip
sius est in celo in terra, dedit enim
quosdam aplos alios prophetas alios
evangelistas alios autem pastores
et doctores in opus ministerii in e
dificacionem corporis xpi. et subdit aug.

Stola ipsius membra sunt sua. Capit
ergo docet Et membra sua sunt
lingua sua et ergo que per illa docet
audiamus timeamus sciat
habet ille Sibillo ergo petendum est quod te
docet bonitatem suauitate inspi
rando docet disciplinam tollacionem
temperando docet scienciam cognicionem
insinuando ut dicit aug. ¶ Ex quo no
tandum secundum amb. circa litteram. quod quedam
est bonitas vulgaris seu diu[?] com[?]
et secundum Greg. dicitur esse illa que men
te quamquam concipitur sed non finitur
hec et talis bonitas multorum est et
non docetur a deo pro suis impericiis
dei ei perfecta sunt opera ¶ Ex quo
autem quod illa bonitas que a deo docetur
in suum finem tendit Ideo dicit Greg.
in registro epla. d l. Boni quod a deo
donante inerte concipitur citius co
pletur ne diabolus qui preordine
intitur impedimenta suggerat
quibus mens debilitata ad effec
tum nequeat iam concepta. Ab
scedet ergo diabolus astuciam suam
cum deus edocere bonitatem intit.
Unde affuit sathan inter filios
dei Cum deus dixit. unde venis Iob
primo vbi Greg. interrogat deus sa
than quia vias eius reprobat
et dampnat que lumini operis ve
ritatis que velut tenebre quedam
oppugnant ¶ Secunda bonitas vul
garis dicitur que eciam communicacionem pa
titur cum peccato sicut sunt virtutes mo
rales. stant enim cum erroribus sicut patet
de philis. Stat enim fortem esse sed
mendacem deceptorem secundum tempora
esse secundum peccatum avari. stat esse
prudentem secundum superbum stat esse.

nistu sed alias exquo malitie co
nexionem no habent. Ex quo patet quod
quedam deus dat bonitates quas
tamen non docet. non sic quod ex parte dei
esset aliquis defectus sed ex parte sue
capientium qui gratias doni dei suscipiunt
sed scientiam nolunt suscipere
quia habita sciret uti illo secundum be
neplacitum dei et ita dicit ambrosius cir
ca literam propheta a solo deo petit
edoceri bonitatem ne quis boni
doni accipiens in erroribus perseue
ret. Stat ergo fides informis cum
peccatis stat et spes cum peccatis. dicit
enim ambrosius stat aliquem habere fidem
et confidentiam de diuina misericordia et in
peccatis esse cum expectatione inmense
sitate promittit sibi omni scelerum
impunitate et subdit et sidens
indulgeat actum seda est conuer
satio semper in peccatis herere. Beati
da bonitatis est que non est volga
ris sed altera quia sine admixtione
mali et sic prima simplex ac per
fecta et est ipsa caritas. Omnes sa
pientia quod sed Gregorius aliis bonis
operam fecerunt et consulunt. Sa
pientia enim in rerum eternarum
contemplatione delectatur. sed caritas
fonti omnium bonitatum iungitur.
Ex quo elicitur quod horum duorum do
norum deus non solum dator sed
etiam et doctor quia ea danda docet
eis vtendum est. et ita dicit augustinus
in libro de laude caritatis. Cari
tas docet de omnibus .i. deus per cari
tatem. Ideo quia ipsa possidet totam
latitudinem scripturarum. et subdit
Si aliquid in scripturis intelligis
caritas patet sit non intelligis cari

tas latet vnde ex ea tota lex pen
det et prophete. ymo nec ipsa sapientia
sine caritate perfecta esse potest quia
inflat vnde illi dicentes se sapien
tes esse stulti facti sunt et de vtris
istorum hec exponitur primus. Etiam
innocentius exponit sic. Bonita
tem .i. boni sapere .i. tuam sapientiam
doce me et eius finem quia in minus
sapidus et deliciosius. Concupiscentia
enim sapientie ducit ad regnum perpetuum.
Ex quo etiam quod iste petendo sapientiam
que est doni supremum spiritus sancti
presupponit se omnes dispositiones
ad ipsius assecutionem requisitas ha
buisse. hec sic premissa ponit hec
prima conclusio. Sapientia diuina haberi non
potest sine donis misericordibus spiritus sancti
in respectu mandatorum dei. patet de sin
gulis. Etiam initium sapientie est timor
domini. Et augustinus timor primi sapientia
finis. timor initium sapientia premium
timor quasi statio. sapientia quasi statio
in sede perpetua. Et in libro de doctrina
christiana dicit ad cognitionem diuinorum
opus est timore dei qui nobis quid
faciendum quidque fugiendum precipit
vnde dicit diuina sapientia in quo requi
escam nisi in humili et mansueto et
trementem sermones meos. Ex quo
elicitur quod diuina sapientia sine imple
tione primi precepti non potest haberi
Ideo quia ex quo sine timore non nec
sine huius impletione. dicit enim augustinus
qui timet illum quem scit fallere non
posse nichil est in legibus suis quod
facere non esset paratus. Ex quo ergo
timor omnia facit et nichil negli
git profecto qui timet primum precep
tum implet. Et adaptatur timor

p̄mo p̄cepto q̄r ille subicit deo hoīez
et humiliat se q̄ homo deiectus
timore erga deum quasi nichil
reputat se erga maiestatez eius
q̄ requiritur ad adoracōz que p̄
mo p̄cepto p̄tin3 ¶ Scd̄o declarat'
de pietate in qua nāte ē nos insi
stere si volumus ad sapīaz p̄uenire
dicit eni aug' in libro de achademicis
disputacione scd̄a · via que
ducit ad sapīaz alia nō ē nisi dile
ccio virtutis quā cū homo h3 circa
in nullo contradicit diuīs sc̄ptis
siue eas intelligat siue nō / pu
tās q̄ b' melius sap3 q̄ cogitare
posset / putās q̄ illud qd' ibi sc̄ptū
est sit verius licet lateat q̄ illud
qd' p̄ se sciē posset ¶ Tercio p3
q̄ impleccō p̄cepti secundi nata
est homī diuinaz sapīaz exquirēti
tracō q̄r si pietas requirit' querere
sēsū scripturaz / mitez reddit hoīez
tūc et illius p̄cepti impleccō quia
hmōi pietate illud p̄ceptū imple
tur ¶ Etiam illud deū notificat hrē
in reuerēcia ē illud implere ¶ Nō
assumas nomē dei in vanū · ¶ Nō
men eni dr̄ a nocōne siue a nota
mē q̄r cogicōm facit dere ¶ Tā de
aug' in libro de ciuitate dei ¶ Sine
vera pietate omē qd' ē magnitu
ciaz siue ingenui sc̄ia euanes
cat vnde illi qui diuīs sabia volu
erunt sc̄ptus quas impugnare
volebant suis racōib' vacui facti sūt
et obscuratū tenebris adepti sūt intel
lectuz ¶ Tercio declaratur de sc̄iā
q̄ homo timid' et pius q̄n studi
ose exercet se in diuīs sc̄ptus ut
dicit aug' in libro de doctrina xpiana

nichil meis inuentus ē nisi dilige
deuz p̄p̄ se diligere se in deo et dili
gere proximū sicut se p̄p̄ deū ¶ Il
lud in sc̄ptūris nō inuenit nisi
ut si vult tāto amori implicari
ut lōge segregat se ab amore sc̄li
t̄paluz q̄r hij duo amores simul
stare nō p̄nt et vocat hāc sc̄iam
aug' sc̄iaz fidei sc̄iaz amoris ꝛ sc̄i
entiaz bone spei ¶ Terciō' p3 q̄
volenti laborare p̄xīma sapīa
ncia ē sabbatisacio in lege p̄cep
ta vō q̄r si nata est sciencia tūc et
illa ¶ Scīā ei semouendo a t̄palib'
reb' et ab amore hm' sc̄li quietatz
facit aīaz vt absq3 impedimentis
delectari possit in amore sui condi
toris ¶ Cum autē h' nō p̄t facē se p3
lamentat' et gemit q̄r ut aug'
dicit ¶ Scīā h' nō facit hoīez iacta
tez sed lamētātez et h' ē sabbatisa
re ut declarat Greg' in registro e
p̄lā · xxxiiij · ¶ Qrto declarat' q̄
de fortitudine ¶ Cum ei hō ex affe
ctu iam dicto p̄p̄t ees assiduas ob
tinet consolacōz diuī adiutorij
ne desp̄acōne frāgetur ascendit
ad fortitudinez quia indutr' extra
hit se s' aug' ab omī mortifera
delectacione rerū trāseuntiū et
sciens iusticiaz conuertit se ad
consideracōz vitutuz incōmutabi
liū rz p̄ris ex quo omēs p̄ntus
in celo et in t̄ra nominat' ¶ Et filij
in quo omēs filij adopcionis ef
ficimur ¶ Et sp̄us sancti in quo
omēs clamamus ¶ Abba p̄r · in c̄o
stitutus statu p̄rem et m̄rem
honorat / sciens q̄ parentes ad h'
ut honorent' nis tribuit ex aucte

ꝑina Sz cui considerat qꝫ lucez illā
ꝓꝑ infinitatez adrectaz sustinere
nō pt mentis em̄ humane acies
in tam excellenti luce nō figitur
nisi tunc eruidetur· ideo ascen
dit ad donū consilij ꝑcipue de
misericordia facienda mq̄ mi
dificatur cor ab omībꝰ sordibus
de rebus inferiorībꝰ conceptis Cū
ergo homo exhibendo pia beneficia
se in dilectione proximorū sua
uiter exercet deuenit ad mūdicioꝝ
dulcioz cui nō solū nō occidit· nō
solū non irascitur Sz si que in
iure inferūr meīs obtinet su
auitatez Cuio solū nō mechatur
nō solū nō inspicit ut concupiscet
Sz etiaz pactuz fecit cū sensibꝰ
ut nec quicq̄ȝ cogitaret de vir
gine nisi qꝫ respicit sanctitatez
Cion solū nō capit aliena· non
solū nō concupiscit Sz etiam ab
dicat et ꝓꝑia ne quībꝰ tiaz passio
nibꝰ traheretur· hijs em̄ et talibus
purgatur oculus et ascendit hō ad
donū intellectus quo cui illus
tratur ad videndū deum quantuz
possibile ē videri eī ab illis qui
huic seculo moriur· dicit augꝰ
Cum ergo sic veritatez intuetur nō
solū nō dicit falsum testimoniuz
nō solū nō labitur in verbo non ꝓ
cū loquitur veritatem cū ꝓximo
suo Sz dicit aug· proximū nō
prefert veritati nec etiaz seipsuz
sicut homo sanctus tam corde
simplici atqꝫ mūdo ut neqꝫ stu
dio placendi hominibꝰ distorquet
aversio· nec respicit devitandorū
quorūlz incomodorū huic vite

adversariorū· et sic ascendit ad sa
pientiam quia pacificatus et tranquil
lus perfruitur suavitate diuina
Dicit em̄ aug in libro de s̄mone
domini in monte· qꝫ sapientia cō
uenit pacificis in quibꝰ nullus
motus est rebellis/ sed omīs ob
temperat rōni ¶ Dic ergo Bonita
tem doce me· i· sapientiam in qua
bonitatē tuaz degustarē· mā
ut beatus thomas dicit· s̄ diuinas
regulas omīa indicarem· in
qua vere sapiens essez ¶ Ergo
pꝫ primo qꝫ petendo istaz sapiaz
declinat ꝓꝑia a sapiā terrena
que ut dicit btūs Thomas· finez
sibi in rebꝰ terrenis constituit
Item a sapiā aialuz que finē
constituit in corporalibꝰ bonis· ꝛ
a diabolica que dr̄ s̄ quandaz
excellentiaz ꝓꝑ imitatoꝝ superbie
diaboli· iuxta illud Job· xlio·
ipē est rex filiorū superbie Sciet
petit iste sapiam que ē virtus
intellectualis Nulla em̄ huāno
studio acquiritur Sz illaz que
desursū ē descendēs dicitur Iaco
bi· iij· de qua illud Emitte sapi
entiaz de sede magnitudinis tue
et ut dicit btūs thomas 2ª 2ᵉ q· xlv·
ar· vi· in solutione ultimi ar· qꝫ
ad sapiaz prout ē donū spūs sc̄i
ptinet non solū diuina contemplari
et ex consideratione diuinorum or
dinaretur huāna omīa que ad
salutez ꝓꝑiam ptinet Sz etiam
contemplari quedaz altiora de
diuinis ac cognoscere Et s̄ regulas
huiusmodi alias ordinare et dirigere
in salutez· Modo dicit ipē qꝫ in

hanc directorum primo occurrit remo
cio a malis que sapientie contra
riantur propter quod timor dicitur initium
sapientie Secundo in directione hominis
ultimum siue finis est quo omnia ad
debitum finem ordinantur quod pertinet
ad rationem pacis Et propter hec duo dicit
Jacobus in Canonica quod sapientia
que desursum est id est vitans corrup
telas peccatorum deinde pacifica id est
pacem faciens in se vel in aliis Sed
que sunt illa per que sapientia ordine
congruo deducit ad pacem pax
enim ut Augustinus dicit de ciuitate dei
est tranquillitas ordinis Subdit
recedenti a corruptelis peccatorum
primo occurrit modestia ut in omnibus
modum teneat Et ideo dicitur modesta
Secundo ut in hiis in quibus sibi ipsi
non sufficit vt aliorum monitis
acquiescat Et ideo dicitur suadibilis
hec requiruntur ad hoc quod homo pacem
consequatur in seipso Ad hoc autem
quod sit pacificus et aliis primo re
quiritur quod bonis eorum non repu
gnet Et ideo dicitur bonis consen
tiens Secundo quod compatiatur
defectibus proximorum affectu et sub
ueniat effectu Et ideo dicitur plena
misericordia et fructibus bonis Tercio ut
satagat caritatiue emendare pec
cata Et ideo dicitur ubertas sine simula
tione ne scilicet correctorum odium procedat

Tercium vero quod sapientia que est
donum spiritus sancti presupponit
caritatem et eius est effectus non
est contra hoc quod multi in peccatis
mortalibus sunt cognitores diuinorum
quia talis est per studium et inquisitionem
rationis non autem per infusionem. Utraque
go expositio et de sapientia et de cari
tate stat Ex quo sapientia carita
tem presupponit Et ita dicit Augustinus
Bonitatem id est suauitatem doce me ut
scilicet bona me delectarent Magnum enim
bonum est cui illa que rex precipit
fiunt non timore pene sed amore
et delectatione quia sic ex seruo fit fi
lius. Hoc autem petiuit supra cum
dixit Bonitatem fecisti cum seruo
tuo Nunc autem petit illorum aug
mentum ut scilicet magis ac magis
in bonis innotescat dulcedo diuine
bonitatis Unde illi qui fidem ha
buerunt petebant dicentes adau
ge nobis fidem quamdiu enim in hoc
mundo viuitur proficientium est can
tatio Et sequitur Et disciplinam
disciplino ut dicit Catholicon idem
est quod doceo vel amoneo vel
verbero vel castigo Et dicitur a displi
ceo quia quasi hec omnia displicent
discentibus. Unde apostolus ad hebreos
dicit Omnis disciplina ad presens non
gaudii uidetur esse sed meroris
Tamen non sine fructu quia quem deus
diligit corripit et flagellat omnem
filium quem recipit Et dicit apostolus
quod disciplina reddit fructum pacifi
cum et fructum iustitie hiis qui cer
tant per eam Ex quo elicitur quod boni
tas perfecta non est id est dilectio volun
tatis etiam nisi illa que discipline
expectat profectum. Hec ambo ita
[illegible] propter quod disciplina bonitatem
sequitur Et ratio est ipsius quia multi
auertuntur a studio discipline cum eam
seueram et tristem arbitrantur
Secundo sequitur quod in disciplina la
boranti non aspiciendum est ad [illegible]

que preemit s3 ad illa que sequn
dicit enim amb' Cum e insensu p
spicaciori intelligit q disciplina
si tristis ad tempus sit posterio
bus tamen fiet iocunda tempib
vnde ponit exempla dicens medi
cus non accusatur de crudelitate
si vulneri fibras ferro exsecat
si vlcera serpencia igne exurat
ne vmis in vlteriora procedat.
nec magr in culpam ducit si disci
pulu negligentem verberat ut
metu verberum diligenciam indulge
at / ideo castigare amantis e no
execrantis bonitatis nd crudeli
tatis vnde dauid flagellatus
tota die dixit Bonitatem fecisti
cu seruo tuo · q castigacio a vi
cijs reuocat Castigacio locum
inicio nd relinquit Castigacio
aditu morti pcludit · iuxta illd
Castigans castigauit me dns
et morti nd tradidit me Casti
gacio ondit q homo sit accepts
deo / qui enim nd flagellantur a deo
non recipiuntur / iuxta illud · in la
borib' hom non sunt et cu homib'
non flagellabunt · h amb' Ex
qb' sequitur q sancti iniquo
dignam castigacionem effugiunt id e
q dei seueritas vt amb' dicit sp
in bonitatem recurrat · ponit tn
amb' duplicem disciplina Est ei
disciplina seuerior que e in ira
et in furore correpcio quam dauid
refugiens dicit Domine ne in ira
tua arguas me neq3 in furore
tuo corripias me · sic quo aug'
dicit Cum dam arguitur in indig
nacione et emendatur vt illi q
pignem purgant et tamen salui
fiunt Durior enim que in ista vita
est sentiatur qui ille ignis sustine
tur Illorum go disciplina seuerior
dicitur q ignis ille grauior q
quicq homo in h mundo pati pt
illi arguuntur in ira et nd emen
datur vt illi qb' dicetur Esuriui
et nd dedistis michi manducare
et et subditur Ite maledicti in
ignem eternum Alia disciplina e
temperata et est hominis correpcio
p flagella hu' vite q multo fa
ciliora sunt q illa que in futura
occurrunt Hijs sic deductis po
nit secunda conclo Delectacio in
bonis opib' quantiq3 augetur p sca
non est nisi homo in disciplina
doceatur et dicit aug' q disciplia
que facit emendatoriam tribula
ciom nd discitur audiendo nd legen
do nd cogitando s3 experiendo sic
suauitas dilci nd pt nisi delectet
p3 ista conclo ex intencione bti Greg
in registro epla · cc l x · qui ponit
caritatem hre duas alas vnam
qua euolat in dilma · aliam qua
transcendit omnia terrena Ergo
sequitur q caritatem hns nd solum
tenetur omes ceteras delectaciones
contempnere s3 eciam quasi ne
eam amittet p tres passiones vn
amb' adducens illud Bonum est
viro cu portauit iugum ab adole
scencia sua et illud Sedebit soli
tarius et leuabit se supra se dt
Qui portat iugum ab adolescen
cia sua nisi qui delictis h mundi
renunciat Cuius est qui singu
laris sedz nisi qui ab omnib' volup

tatibus abdicatis molestiarum
om̄ excludit timiditas / Delectatōs
enim obmittere pp̄ consolationes
intimus procedit ex fide p quaz
sancti vicerunt regna .i. omnia q̄
regnantes oblectant. vnde z mor
tes fide grandis sprevit pctōruz
delectationes Sz aduersa sustinē
et flagella procedit ex spe. vnde
dicit amb᷒. qm̄s est qui sperat
nisi qui id quod sperat optat et
diligit et ut assequi valeat illud
ppaciaz expectat Tercio vl
terius elicitur q caritatis pfec
cta patienda omēz timorem
excludit vñ amb᷒ q caritatis gra
om̄ timoris absorbūt / pfecta
namque caritas foras mittit ti
morem Et aug᷒ dicit libro quinqua
ginta omel omelia ix. Cum
tillaz gratuiti amoris si habueri
tis illaz nutrire ad pfectam auge
dam caritate pce humilitatis
dolore pnīe dilectione iusticie
operibus bonis gemitibus sinceris
commiez sanctae laudabili amicicia
fideli et sbdit. illaz scintillam
de qua dns Ignez veni mittere
in terraz et quid volo nisi ut ar
deat Flentib᷒ enim ventis aduersi
accendi et in dignissimaz flam
maz effecerit om̄ cupiditatuz
carnaliū ligna consumet Sz ille
Tercio qm̄b᷒ elicitur q peccato hec
non est nisi caritatis pfectē. Hore
aug᷒ circa istaz liraz que dicit nō
cautulaz suauitati .i. sanctae cari
tati postenda ē disciplina Sz iaz
magne que sub pressura nō pos
set extingui Sz sicut ingens flā
ma sub impetu venti quanto ma
gis reprimitur tanto magis ex
citatur Dicit gro iste doce me
bonitatem .i. inspira caritatez
et si caritatem hēns sim pfectus
essem doce disciplinaz .i. da paci
enciaz ut tanta sit dulcedo boni
ut amore dei et proximi quasi
pfectam passiones Vel sic illaz
bonitatez quaz mecū fecisti de
qua in versu pcedenti doce me
ut illius omnibus correspondeaz
et si pcta ipedimt docet et discipli
nam p quaz pcta emendat Circa
2 causā ad tollendaz de corde nrō
caritatez diabolus hāc habz as
tuciaz ut nobis aduersitates
immittat quib᷒ astucia mentis
decidat ut a virtute animi. vnde
in tractatu quē fecit de eo q nul
lus leditur nisi a seipso tractādo
tēptando temptatioz Job dicit
diabolus pdidit omēz sbāz eius
non ut eū pauperez faceret sz ut
probris dolens aliquez smonez
impiū in deū proferret De corp᷒
suū afflixit non ut eū egrū fa
ceret sed ut constancia fatigata
virtute animi minueretur Ob hoc
alia omnia ei adhibuit ut aliq
mali de deo sentiret et si nō fco
tamē verbo excederet Et ex
his pz ut ibidem prosequitur
q multi clariores in deo amore
et magnificenciores pfistine caritā
aduersorum efficitur. vnde Jo
seph opprobris domini et pegre re
pletus Sunt tū sbiectus pntib᷒
et domus pnatus in magna glā
est apud. et aplus. in fame sitī

et iniquitate ac penuria rerum magnam apud deum inueniunt fiduciam et lazaro egritudo et ulcera et egestas ultima eternam coronam peperunt et sic de aliis ¶ Dicat ergo iste Bonitatem doce me ut illam intimius cognoscam ut per illam gratis deuocius agam ut eam perfectius in conspectu habeam. dicitur ad galath. v. fructus lucis est in omni bonitate iusticia et ueritate Et disciplinam qua valeam penalia equanimiter tollerare qua possim ex sustinentia in tuo amore clarescere qua sciam inter alios honeste conuersari hec enim magna bona sunt propter quod prouerb. x. dicitur Disciplinam qui abicit infelix est ¶ Et sciam doce me ubi enim non est scientia ibi non est bonum Sapientie. xix. vult ergo iste docilis esse et docere Etiam ut dicit beatus thomas/ licet hec sit connaturale quod omnes homines scire desiderant tamen istius desiderii consumacio ad virtutem pertinet et ad humanum studium cum homo sollicite frequenter et reuerenter applicat animum suum documentis maiorum non negligens ea per ignoranciam nec contempnens per superbiam ¶ Ex quo patet quod iste non erat de numero scolastorum Racio beati thome est quia non querit docere a sermonibus qui iam adepti sunt intellectum. iuxta illud Super senes intellexi Et iterum ab illis propter experientiam multorum crede sicut aliorum determinacionibus Dicitur enim in psalmo Super omnes docentes me intellexi Et iterum querit iste sciam pro se ipso. sed etiam pro missero

ribus diligendis ¶ Secundo patet quod propheta iste unus erat de maximis Racio est quia optat doceri a solo deo dicens. doce me sciam Etiam ut beatus Thomas dicit Superiores medii sunt inter deum et homines a deo recipiunt influxus et in homines illos per sua iusticia diffundit iuxta illud Cum biberit ex aqua hac sapientie et scientie de ventre eius fluent aque viue ¶ Et ex hoc tercio elicitur quod iste habuit intellectum ad diuina erectum. non intellectum quam est potencia intellectiua. nec intellectum illum prout est pars prudentie. quam ut beatus thomas dicit impetrat rectam estimatorem principii Sed dicit intellectus donum spiritus sancti. prout est acuta perspectio diuinorum noluit ergo iste sensibilibus inherere noluit cum accidentibus sub quibus nature latent occupari sed ad intima voluit peruenire. voluitque non solum naturali lumine sed etiam supernaturali ad cognitiones rerum ultimas peruenire ¶ His ita premissis ponitur hec conclusio tercia. homini indisciplinato dei caritate formato opus est diuina scientia Etiam si opus non esset dominus non diceret Cum venerit paraclitus spiritus veritatis docebit vos omnem veritatem Est autem scientia ut augustinus dicit Cum res per recepta sua ratione fit cognita. et certum est quod hoc saluti est necessarium. vnde beatus thomas dicit 2a 2e q. x. in responsione ad primum ar. ad hoc quod humanus intellectus perfecte assentiat veritati fidei. duo requiruntur. vnum est quod sane capiat ea que proponitur.

qđ ptinet ad domi intellectus Se
cundu e ut heat certu et rectum
iuditiu discernendo credenda a no
credendis vel etiaz facienda a no
faciendis vel et sustinenda a no su
stinendis Et hec dr scientia prout
est donu spus sancti que conueit
omnib ¶ Est aute alia scientia p
quaz homo no solum scit qđ credi
debeat zc ß etiam scit fidem ma
nifestare et alios ad credendu in
ducere et contradictores reuince
et hec ponit int gratias gratis da
tas Optat go scientiaz ad discen
du citare quod expedeat ¶ Sequo
elicitur qđ absqz scientia hmoi ho
sab disciplina non subsistit vnde
dicit hic amb ¶ Nisi homo habeat
scientiaz molesta e disciplina mo
lesta contepto et dicit qđ scientia
hec e vera cogitatio de deo q nuq
deserit nec decit sperantes in se ¶
Ex quib apparet qđ scientia sequis
caritatem et disciplinaz magna
confert vtilitate homi · pmo ex h
qz vbi e caritas ibi e fundametu
veri ¶ Item vbi est caritas ibi e
edificiu in fundamento erectu qz
caritas edificat ¶ Item vbi e cari
tas elatom no admittit qz disci
plina minimissa capit elatonis
conterit Sz aug in libro de verbis
domi vbi adducit illud apli Ne
magnitudo reuelationu zc ¶ Ex
quib az vlterius qđ a deo pete sci
entiaz habita caritate sonat p
fectum vnde aug sr ps cxxvindt
Cu tanta fuerit caritas ut tribu
latonib no posset extingui quas
adhibet disciplina tu vtilis eit

scientia quia innotescit homo ß
xpi qua innotescit qđ ipe meruerit
qua innotescit que a deo donata
sunt ei quia discit que possit que se
prius posse nesciebat et dicit pse
xpm omno no poterat ¶ Cio go scia
talis docetur ab homie vt aug dt
ß a deo qui docet cui insinuat cogi
tatom ¶ Item docet cui id de quo co
gitatur dat capere et intelligere
vnde illis aperuit sensus vt intel
ligerent scripturas · i · ut ea de quib
ex scripturis cogitat intelligent
¶ Item docet cui aprendo vitatem
deducit ad opacom ¶ Cio enim stru
cta dicitur ei Doce me facere vo
luntatez tuaz Sz aug ¶ Et sodit
¶ Quia mandatis tuis credidi amb
dicit qđ aliud e mandatis credere
et aliud e credere in mandatis qz
mandatis dei credit qui eorum
scientiaz capit et intelligit ea
Sz credit in mandatis qui scđm
mandatoru sciaz conuersatur
Cito go ille qui ex fide dei volun
tatem in mandatis cognoscit
deuenit ad conuersao ß ea · qz dic
amb ¶ Cum scimus aliqua place
deo illorum conuersao nos dele
ctat · Sz aug quit hic ¶ Quare no
dr · mandatis tuis obediui ¶ Quia
alia st mandata et alia pmissa
Mandata facienda suscipimus
ut accipere promissa mereamur
promissis go credimus ß madat
obtemparamus Et soluit dicens
Mandatis tuis credidi · i · firmi
teniu qđ illa mandata tu dedisti
et non aliquis homo licet homi
p homines sint ministrata · Quia

ergo credidi illa mandata tua esse et fides mea a te impetrabit gratiam qua faciam quod mandasti quia ergo credidi ideo doce scientiam illuminando intelligentiam ut intelligam quod in mandatis tuis est voluntas tua bona beneplacens et perfecta. Vel sic doce scientiam quia mandatis tuis credidi quia ut glosa dicit per fidem mandatorum assumuntur scientia eorum et ita augustinus dicit super Iohannem omelia xlviii quia fides est initium, sed intellectus premium. Unde ysaie vii. Nisi credideritis non intelligetis et ecclesiastici xxxiii. homo sensatus credit legi dei et lex ei fidelis.

Prius quam humiliarer ego deliqui propterea eloquium tuum custodivi. Supra optat sanctitatem in pacientia ex qua procedit in bonis suavitas. hic autem prosequitur de peccato unde omnis amaritudo exorta est dicens. deliqui. Vel sic supra petit disciplinam in adversis, hic ostendit unde orta habent adversitates et pene quia ex culpa. Vel sic supra declaravit de obedientia mandatorum dei quibus credidit, hic autem declarat quod inobedientia ex culpa primi parentis processit dicens. prius quam humiliarer deliqui scilicet per inobedientiam in primo parente. Vel sic supra posuit beneficia generalia, hic explicat beneficia tam specialiter exhibita in speciali. Tantum enim deus ostendit ut etiam id quod est malum sit in bonum proficeret ut etiam Romanorum viii. dicitur diligentibus deum omnia cooperantur in bonum. Vel sic supra in quo consistit meritum primo quia in faciendo bonum delectabiliter et discrete, hic ostendit in quo consistit meritum secundo quia in humiliatione in pressuris. Et modo quo hic pro declaratione littere notandum generis humani deiectum in penas et miserias propter peccata relevatorum illorum habeat ex custodia divinorum eloquiorum veritatis quomodo autem ex hoc versu secundum expositionem augustini et est fidei et ex multis scripture locis quia luce dicitur quod vulneratus ille in iericho a samaritano recepit sanitatem et apostolus dicit quod scriptura concludit omnia sub peccato ut iustificatio ihesu christi daretur credentibus. Inopportunum quia et nunc homines in miseriis multis et penis deiectum tenetur ut per ad expugnantiam unde et apostolus exclamat dicens infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis huius. Et dividitur littera quia primo fatetur incidisse se malum culpe dicens deliqui. secundo confitetur se detrusum in malum pene dicens humiliarer. tertio ostendit contra hec ambo cautelam divine gratie dicens eloquium tuum custodivi. dicitur ergo prius quam humiliarer. dicit augustinus quod alia translatio habet sic. priusquam humiliarer nescivi. Unde putant aliqui quod anima hominis sit dicit. priusquam humiliarer id est in locum corporis mitterer, mandata tua que non dum legeram nescivi. Sed expositio hec heretica est primo ex hoc quod ponit animam fuisse ante corporis infusionem. [illegible] etiam ipsa intrando infunditur et infundendo creatur ut dicit phi(losophus)

Secundo qz dicit aiaz nescivisse
antequam venit in corpus Sic enim
pena precederet culpaz qd e contra
ordinez dine iusticie qz aia non
peccat nisi in corpe Tercio qz dt
aiaz ee delectatz nisi qz corpi in
fundi' cu tamen ipa sit corpis ac
tus primus et ab ipa tota nobili
tas nominatur compositi Etiaz
sicut aie no appeteret reuniri su
is corporibus in resurrectione et
dicit amb' qz dauid deliqui sens
e plamor et michil offensionis
admittit Et etiaz e detristacone
septuaginta interptz quos ma
gis ecclia sequitur Vult g° amb
dicens qz propheta pcto e humili
atus et deiectus/ dicit ei priusqm
humiliarer .i. deicerer in vallem
miseriarum/ ego deliqui .i. peccaui
et aug' refert hoc ad deiectom
huiam generis ex pcto prim pa
rentis dicit enim sic . melius refer
tur h' ad illam deiectom que fa
cta est in adam in quo ois crea
tura tanq in radice viciata e
Qui enim veritati subiecta esse no
luit subiecta e vanitati ¶ Ex quo
pz qz in natura humana facta
est mutacio magna Creata ut
dicit aug' . natura huana in p°
homine fuit in optima dispone
illi speciei conveniente Et hugo
exprimit hoc tractans illud Crea
uit illu ad ymaginez et similitu
dinez suaz homo erat deo omnio
subiectus/ in se poma composit
et dns totius vniversi Erit aut
longe aptioris salus/ nunc hom
se e pessime dispositus/ ex corde
em eius procedunt formacones
adulteria etc' nunc factus est sicut
equus et mulus in qmb' non e
intellectus ¶ Ex quo pz qz pcto
homis ordo adeo institut' e viola
tus ideo pcto commisso homo desiit
et deo ee subiectus et actus suos in
finez vltimuz ad quez creatus est
dirigere . vnde et errat sepe qz non
vult suaz roz sue vitati subicere
et peccat sepe qz suaz volutatez
non vult dino amore formare et
coactus agit licet a sua condicoe
sit dns suorum actuum qz libtatez pecca
do amittit ut h' btus thomas clare
deducit ¶ Ex quo elicitur qz homo
modu sue condiconis amisit in p'
cando Racio qz modus eet erat do
subici ipe autez voluit ee sic deus
limitaverat deus suaz cognicoz
ipe vero appetiit plus sapere qm
oportuit sapere nec sufficiebat s'
sapere ad sobrietatez Et notu est qz
interrupto ordine amisso modo spe
cies et decor servari non poterat .
spes em creature s' aug' e dispoico
s' aliquez formaz s' quaz differt ab
alia re/ modo peccanti homi dictu
e terra es/ et assimilatus e exper
tato iumentis insipientib' a quib'
tn s' naturaz erat distinct' ¶ Et
ex hijs h'etur qz pctm in homis aia
tulit ordinez modu et spem . aia
em p' pctm mod' no habet qz raz
vult raim non vult vt Sapiens
dicit vult et no vult piger et videt'
ac si in sua ecentra esset sine modo
et sic infinita Ex quo illoru ad q°

pctō infecta se extendere intit
non hētur in numerus Tcīo ē em
dicit pphā mis desiderabiliuz eius
Decimo in rōne ē mod' animne
qz pullaz ab alys dividr' et cu
pettora aīa peccans non assimilā
tur ymo assumit multas spēs
contra spem suaz Vndecimo in rō
incpisabili ponit' qz pullaz in
finez sui inclinatur pctor autē
inquez finez ordinat sua con
tupiāz cū de cpā dicit' qz decli
nans a sua rectitudine innumi
stuit se infinitis qōmb' Tcīo est
em homo pctor finez sui vnde
errātes posuerunt fines diuer
sos quīdaz diuitias 2c. Similiter
modus aīe est deū amare sup
omnia d' ē ille in peccāte qui res
alit' ponderat q̄m eent ponde
rāde Spetes aīe ē non exire
ab extremo in extrema d' ē ille
in peccāde qui exit ob non incō
mutabili in bonuz commutabi
le Stultus em ut luna mutat
Ordo aīe ē qn omnia agit et pa
titur pro assecutiōe beatitudis
eterne· et vbi h' est in peccāte· val
de g° homo deiectus est et humi
liatus in pmo homis peccato
q' hic notat pphā dicens· prius
q̄m humiliarer et alibi afflic
tus sum et humiliat' sū nimis 2c

¶ Hiis sic dispositis ponitur hic
conclō pma Omnia mala in hu
mana natura venit ex culpa
pma· illa conclō est fidei et ale
xander de halis in scripto secundi
dicit esse triplex malū in respectu
ad triplex bonuz est em bonuz

potentie siue ūtutis et est boni
ṫitudinis naturalis et ē boni g̃
tū datuz vel acq̄nsitū· quodo ma
lū culpe respectu bonoruz gratui
torū vt sr' dona et ūtutes morales
dr' spoliacō· vnde dr' de illo misero
qui descendens ab ihrlz in iericho
cecidit in latrones q̃d' s' glo· inte
dictasū pmi homis spoliauerūt
eū vz ūtutib' et donis vnde adaz
p' pctm recognouit se nudū eē
et abscondit se a facie dei Gen· iij·
¶ Ex quo elicitur qz nulla gra
inest homi nec aliqua virtus
in pctō existti hoc pmo pbatur
de grā illa em cū pctō stare nō
pt g° ipa intrante pctō expellit sicut
contrariū a suo contrario Item
iustū ē ut qui deserunt deū pec
cando amittūt illa que habue
runt s' adherendo dicit em aug'
in libro de bono pseuerātie· volū
tate sua vnusquisqz deserit deuz
et merito deseritur ab eo vnde· ij·
paralip· xxiiij· Si dereliqueris illū
proiciet te deus in eternū· et hoc
ē extremū maloruz cū deus de
serit hominez prout dicit glosa
sr' illo ab hominatus ē hereditā
tez suaz denuo auerti ab eis ex
tremū malorū ē ¶ Secundo pro
bat' de ūtutib' Tciaz qn homo
committit vnicū actū pcti tam
illa vi aīe ē denominacō mali
et p consequēs in eodez subiecto
denominacō boni esse non potest
Tollit g° virtus actus vicij ob
hitus ūtiosos et ita alexander
in scripto tcij dicit q' qn ē sermo
de deformitate vicij et despectio

sitate virtutu tuc no compaci
unt se meodez sbiecto Sic em
virtus moralis et viciu culpe
opponunt ꝑ genus ꝑ no opportz
sit loqui de exercicio malorum
opum et bonorum Etiam licet v
nus actus viciosus spoliat ha
bitu s oppositum · non tame
spoliare pt omes habitus alios
hec ille Ex quib az pmo qz
non e idem loqui quo ad hoc de
habitibus gratuitis et de ha
bitib moralib qz quo em gra
gratum facies connectit habitus
graciosos ideo malu culpe qd
opponitur gre gratum aufendo
spoliat vniuersalr omib gra
tuitis habitib non sic autem est
de habitibus moralib in qntu
sunt morales Et ita alexand
dicit qz non prohibz hre mali
ciaz moralez circa vnuz actuz
et bonitatez moralez circa aliu
et qz homo sit bonus quo ad h
et malus morib quo ad aliud
Et io qz ad expulsioz hmoi ne
cessaria e oppositio directa qz n
solum respiciat idem sbiectum
in quo sed etiaz eund actum
in specie circa quez ut pote ca
stitas et incotinetia circa delecta
com que est in coitu et sobr
tas et ebrietas circa delectacom
que est in gustu · h em qua
bent oppoz directam simul sta
re non possunt Stat autem
simul viciu incotinencie et ha
bitus largitatis qz viciu inco
tinencie no opponit directe ac
tui largitatis et stat homez

esse incotinetez et largu Sz
quid vnicus actus tollit habitu
boni qui colligit ex exercicio
bonorum opum · de hoc ad pns si
sedeo Secundo malu culpe
ht respectum ad potencias na
turales que dicuntur nales vir
tutes et respcu illaru virtutu ma
lu culpe dr vulneracio vnde illi
qui in latrones incidit latro
nes vulneraverunt Ex quib
pz qz ex pcto pmo nalia homi
multiplicat sunt vulnerata
Etiaz infirmitas vulneravit ira
scibilez p recessu a suma pote
cia Sz ignorancia ronalem
p recessum a suma sapiencia
Concupia vero p maliciaz per
recessum a suma bonitate Co
cupia autez debilitavit aime
essenciaz p recessum ab illa su
ma vnitate que e vna in tribus
appatis Etiam concupia divi
dit se in multa concupiscibilia que
divisio repugnat vnitati Et ꝑ
hoc Beda ponit quatuor vulne
ra quib vulnerata est humana
natura que sunt infirmitas igno
rancia malicia et concupia Sz
aug sup illo ps Confitemini dno
ponit alia quatuor alia vulne
ra scz errorem difficultate vin
cende concupie benefaciendi tedi
um et tempestate sculi Ad erro
rem prona e ronalis ad vince
daz concupiaz resistenciaz ht
concupiscibilis ad opoz boni
tediosa est opatiua seu irascibi
lis Sz seculi tempestas extrinse
ca e ꝑ communis omib tribus · Et

btus Gregorius ponit septez
vulnera que obmittitur ¶ Ex
quibus patet quod vulneratio non conse
quitur veniale peccatum quia in il
lud primum peccatum veniale esse n
poterat racio correlacionis quia
spoliacio gratuitorum non conse
quitur peccatum veniale ut notum
est ergo nec vulneratio tenens gna
quia vulneratio sequitur spoliacionem
vt patet luce x ubi dicitur quod spo
liauerunt eum et vulnerauerunt
¶ Tercio malum culpe respectu
est ad habitudinem que mediauit
inter naturalia et gratuita et
consistit in modo specie et ordine
respectu quorum dicitur corrupcio Et ita
augustinus vult quod omnia illa tria corrum
puntur per peccatum racio est quia species mo
dus et ordo in anima sunt quedam
gratuita peccatum autem est gracie
contrarium et illorum omnium et deus superius
dictum est et sic exponit literam istam
Glosa dicens prius quam humilia
rer penaliter id est illis penis que
sunt spoliacio vulneratio et corru
pcio subiectus eram non quidem vo
lens ut apostolus dicit sed propter illum qui
subiecit id est propter dei auctorem quando culpa
hominis sua iusticia exigente
ordinauit in hominem penalia omnia
et culpam confitetur dicens deliqui
scilicet in adam originaliter Romanorum
v. In adam omnes peccauerunt
¶ Ex quo elicitur quod duplex est
malum quia est malum culpe et est ma
lum pene unde augustinus in libro de fi
de ad petrum Geminum nature
malum racionalis creature vnum
quo voluntarie a summo bono

desicit aliud quo punitur in vita
Etiam ad hoc est racionalis creatura
instituta vt si velit adeo volun
tarie auertatur sit auctitur in vi
ta priuatur ¶ Secundo elicitur
quod malum est ordinatum Etiam si
est malum culpe ordinatur ad pe
nam Sed est malum pene ordinatur
ad iusticiam unde Enchiridion xxxiii dicitur
Contra bonum malum est licet at
malum culpe tollat ordinem ut
dictum est aliud tamen relinquit alias
enim recederet in infinitum ¶ Ex quo
elicitur quod mala fieri non repu
gnat ordinacioni vniuersi mala
mi enim suo loco posita ut dicit
augustinus eminencius bona commendat
ex quo opposita iuxta se posita
magis elucescunt et hec tria
veniunt ex illa iam exposita in
hoc enim quod dicitur humiliatus et
deliqui ostenditur esse malum duplex
In hoc quod dicitur priusquam humilia
rer deliqui id est culpa precessit pe
nam ostenditur ordo illorum quia vnum
precedit et aliud sequitur Racion ei
sciat esse dedecus culpe sine decore
iusticie Ex hoc patet et tercium ¶ Et
quia hec vulnera alia multa sunt
consecuta ex quibus vita hominum red
ditur nimis misera sicut sunt
actualia peccata ex quibus homo red
ditur ad bona difficilior et promp
cior ad mala Etiam cum quis ac
tualiter peccat ad ignoranciam
primam acquirit et stulticiam sic
quod non potest cognoscere finem in quem
debet tendere nec secundum racionem boni
ad quod ducit sapiencia nec secundum racionem
veri ad quod deducit intellectus

Similiter cui quibus actualiter peccat
ad illam ignoranciam primam adau
get sed maiorem ignoranciam quia et
illorum que sunt ad finem Et illa autem
sunt duo in genere quia quedam sunt
ardua ad que disponit consili
um quod est donum spiritus sancti
contra quod est precipitacio. alia
sunt non ardua de quibus est sciencia
contra que est ignorancia affecta
ta de qua illud Noluit intelli
gere ut bene ageret Circa quid de
formatur hominis cognicio Ex
parte vero concupiscibilis quod dicitur
duricia que est contra pietatem
Ex parte irascibilis sed eius excel
sum videlicet superbiam accipit quidem
temeritas qua homo innititur in id
quod non potest contra timorem Alius
defectus accipit sed indigenciam
irascibilitatis quam dicitur timidi
tas contra fortitudinem spiritus
sancti ¶ Ex quibus autem quod vere ex
vicijs homo evertitur a funda
mento salutis quia caret fide que
est fundamentum Etiam nec deum
cognoscit ut est veritas et sic er
roribus patet nec deum cognoscit
ut est bonitas et sic effluit in
maliciam Ex quo enim non cogno
scit nec diligit. Secundo autem quod homo
de multo viciorum a salute se elon
gat / Ideo quia caret spe que hominem
extendit ad illa opera facienda
quibus meretur vita eterna Sed ei
sunt opera communia et facilia illa
facere non curat ymo parvipendit
Et si sunt magna et ardua in illis
precipitat et sic nichil quod est
salutare facit. Tercio autem quod homini

ex vicijs precluditur via salutis / Ideo
quia si sunt operatur quibus est opus
ad illa fit timidus Si autem sunt
illa quibus non est opus ad illa est
temerarius et sic sed ipse nichil
potest proficere et reddit se indig
num meritis aliorum propter suam duri
ciam quia nec est in ipso aliquis affe
ctus pietatis / periculosius ergo est
status peccatis actui iuste debe
mur quibus ad illum unde dicit litera
Priusquam humiliarer deliqui id est quia
deliqui ideo humiliatus sum quod
iustum est. dicit enim Romanorum ij.
Tribulacio et angustia in omnem
animam operantis malum Et Job iiij.
dicitur. quis innocens perijt aliquando
aut quando recti deleti sunt quin pocius
vidi eos qui operatur iniquitatem
flante vento perisse Et augustinus libro
primo retractacionum dicit Omnis
pena iusta est eciam cui pro aliquo
peccato impenditur ¶ Non solum ergo
in isto versu cum dicitur priusquam humili
arer deliqui notat sequelam pene
ad culpam Sed eciam notat culpam
esse pene causam Non quidem causa
positiva que suo effectui dat quod
est esse Ex quo enim culpa nec habet
quid nec esse non dat illa quia
nichil dat quod non habet Sed causa
meritoria ut dicit alexander in scrip
to secundi quia quibus committendo
culpam meretur penam ¶ His sic
prepositis ponitur hic secunda conclusio
Diversacio culpabiliter mala
puniuntur diversa pena / quod prius
iam deductum est Et posset sic de
duci. malum est summo bono con
trarium / dicit enim augustinus libro xix

decimitate dei · vicium e contrarium
deo sicut malum bono / dei ei sal
uare vicii corripere · vnde pcti
dicitur deo resistere et peccantes
appellantur inimici dei ¶ Item deus
et vicium no solum hent contrari
etatem in intencione no solum in
effectibus / sed etiam in hoc qz vicium
deo est dissimile in toto ¶ Dic ergo
vicium punitur a deo tamquam qz quodlz
contrarium penale est suo contra
rio et destruit ¶ Ex quo elicitur qz
pctm cum effectu dei stare no pnt
racio qz vnum priuat reliquum
et vnum expellit reliquum · nulla
est enim conuencio iusticie cum
iniquitate lucis ad tenebras
nulla societas ¶ Ex quo elicitur
vlterius qz seruiens pcto non
pt seruire simul deo racio qz con
trarietatem hent et in volunta
tibus et sic in intencionibus et sic in
finibus et pgnis in preceptis et opa
cionibus vnde illud Nemo pt duo
bus dnis seruire qz vnum adhen
do necio alter contempnit ¶ Ex
quibus pz qz necio deus punit pec
catores racio qz sua iusticia exigit
suos ee puniendos contemptores
nec bonitas sua sinit sue volun
tatis transgressores esse sine pe
na · vnde in ps Deus vlcionum
dns et illud · michi vindicta et e
go retribuam ¶ Ro ¶ Item vicium
opponit communi saluti · ideo punit
ab hiis qui sunt custodes salutis ·
vnde dictum e illi qz dimisisti vi
rum dignum morte erit aia tua
pro aia illius ¶ Vnde Greg in
xxxviii · epla sui registri dicit

placabilem se deum efficit siquis co
tra dei inimicos rectitudine zeli
in vindicacionibus criminibus excreuit / sy
emulacione e plectendum qz negli
gitur fieri honestate ¶ Ex quo
pz qz disciplina in pctoribus est
exercenda racio prima qz s Greg
prohibet ab illicitis resecat ex
cessus et nullum permittit ire ex
tra vie terminum ¶ Secunda ro qz p
vindicatorem crim ordo ecclasticus
inculpabiliter custoditur confusio
non admittitur et illa que in
eueresidem ordinibus laborauit euel
litur / et ponit ee duo omnia q
laudabiliter statuta sunt velle de
struere ¶ Secunda est illa que sunt for
tius puniendo psimul e ¶ Ex qb
az qz crim vindictacio necessaria e sa
luti racio qz si illa non e quibus li
centia mala capit occasionem ab vni
tate discedendi si illa non e qb
desidia torpet / si illa non e tam
diu amor fraternitatis minime
quousque perit absorbetur h
Greg ¶ Ex quibus elicitur qz dissi
mulacio a presidentibus omnino est
tollenda dicit enim Greg epla
cccl xxx dissimulacione posita qz
credit sibi licitum esse quicquid pot
facere hac stante probitas des
picitur · excessus publica vergit
in deterius tecum officiorum exce
ditur loca pponitur / superiores de
spiciuntur et defensiones sborriunt
viciorum ¶ Sile vie contrarium ra
cioni ut notum e quod ideo racio
etiam crimina punire no deberet ·
¶ Et ex hiis pz secunda ps conclo
nis que dicit qz quelibet accio mala

culpabilit punit diuersa pena
qr iam ab homine iam a ratione
iam a domino deo qui nullum ma
lum relinquit inultum Et be
atus thomas prima secunde q.
lxxxvij rndendo ar. primo dedicat
hoc sic. vitium contrarium e diuerso
ordini ergo a principio causarum ordinis
illorum e puniendum sz qa ex pri
bus qr contrarium inmediatum e con
trarium et ambz qr tribus ordinibus
subditur humana volutas primo
ordini pre rationis tenetur em volu
tas sequi iudicium rationis precipue
si fuerit illuminata. iuxta illud. qui
spiritu dei aguntur hii filii dei sunt. Secdo
ordini exterioris hominis gubernan
tis iuxta illud. Obedite preposi
tis vris Et illud Imposuisti hoies
sup capita nra hiis enim homo subic
i tenetur ex ordinatione dei qa
qui ptati resistit ordinationi dei
resistit Omnis em ptas a dno deo
est. Tertio ordini generali qui e
diui regiminis dr em ad hebreos. i.
deus omnia portare vbo virtutis sue
qr sicut omnia creauit et ordina
uit sic omnia conseruat Etiaz dicit
aug sr Gen ad litteram Si virtus dei
creantis cessaret ab his que crea
ta sunt et species eorum cessaret ois
qz natura. pena ergo qua ro punit
vitium est consciencie remorsus
pena qua punit presidens multipli
citer e taxata scripturis sz multi
plices excessus pena autem a deo
infligitur multiplex in vita hac
Cum etiaz multa peccata punit et pu
niet eterna pena. iuxta illud. Qui
mala egerunt ibunt in ignem eternum

Ex quibus elicit primo et si homo
peccans non intendit penam eque
bene sequitur eum pena. ro qr illam
ordo pturbatus requirit alis em pec
cantes essent extra omnem ordinem
et sic essent extra omnem superioritatem
et sic essent contra omnem veritatem qd
tamen ordo vniuersi non admittit
nec prudentia dei. vnde btus thomas
dicit Sicut malum in actu peccatis
e preter intentionem peccantis qr nullus
aspiciens ad malum agit ita etiaz
obligatio ad penam e preter eius in
tentionem sic ergo homo licet non inten
dat malum pse et tamen peccat ita
licet non intendat penam deuenit
ad eam ex ratione iam dicta Ex quibus
ulterius elicit qp sicut causam esse malam
et eius effectus bonos sicut vitia
mala sunt et feda et tamen pene iu
ste et bone sunt qr non solum ab hoibus
sz etiaz a deo infligitur qp autem dr
qp malum non pt esse causa boni.
verum est de causa efficiente Sz de ca
usa per accidens vel occasionalia est Ex quibus
habetur qp non excedendo equitatem
idem actus diuersis penis punitur
Unde ut dicit aug in libro confess
licet inordinatus animus sibi pe
na est ex hoc qp ordinem rationis ptur
bat actum in hoc et aliaz penam meretur
qr etiam puertit ordinem diuinum
et sic pena est causa pene nec itur
in infinitum Unde dicit aug. primum
pctm solum est pena culpa. pena
eternum supplicii solum e pena Inter
media autem sunt culpe et pene Et
dicitur ergo. punsaz humiliatet. i. diuis
penis sbiectus esem. deliqui hoc e
peccando diuersum ordinem pturbaui

ordinem divine voluntatis ordinem divine legis ordinem nature institute et ordinem iustitie. Dicit enim aug. in libro de diversis questionibus. pax est hominis inordinatio cuius perversitas contra legem divinam contra voluntatem divinam que iubet naturalem conservari et vetat perturbari eundem. ¶ Vel sic. priusquam humiliarer per voluntariam penam in qua pena infligitur a sacerdote deliqui quia peccata actualia non purgantur nisi per penam que secundum ieronimum est secunda tabula post naufragium. unde prov. xix. superbum .i. quietem peccantem actualiter mortaliter qui vadit contra deum extento collo sequitur humilitas scilicet pene iuxta illud Gr. penam non exercentes omnes sunt probitas. ¶ Et ex inde psalmista ulterius elicit quod huiusmodi delectio cum sua culpa venit sibi in utilitatem non modicam. unde subdit. propterea eloquium tuum custodivi. Circa quod in hoc versu declarat divina bonitas ex tribus. primo ex permissione casus cum dicit deliqui. Secundo ex mentis humiliatione per diversitatem afflictionum cum dicit humiliarer. Tertio ex eloquiorum dei observatione cum dicit propterea eloquium custodivi. Circa hunc reservabo pro expositione versiculi sequentis. Sic ergo hoc exponi procedit, tu secundum bonitatem meam exigentia et non ex meis meritis. et ideo debebam totus esse humilis et recognoscere quod his omnibus dignus non fui et quia hoc non feci ideo deliqui quia ex voluntate me nolui humiliare ideo merito ut humiliarer penaliter ideo dicit priusquam humiliarer deliqui q.d. ex me hoc processit. Bernardus quia peccavi non servando eloquia dei et sic punitus sum. ideo ut dicit glosa eloquium tuum custodivi ne iterum non custodiens humiliarer. Dicit enim ambrosius. verus emendationis est ordo illud custodire cuius non observatione culpa processerat. ¶ Ex quo habetur quod primus homo ante peccatum divino eloquio erat subiectus. dederat enim ei precepta vite et discipline ut dicit in textu vite ut illud de omni ligno paradisi comede. discipline ut illud de ligno scientie boni et mali ne comedas. ¶ Secundo sequitur licet illo precepto arctatus erat, arcti erat voluntatis quia precepta sua non abstulerat arbitrii libertatem alias enim non potuisset in oppositum. unde sicut angelo in sua conditione ita et primo homini erat reservata electio. poterant enim hoc adoptare vel aliud. ¶ Tertio quod ab inobedientia divini precepti cepit homo primus penis puniri. unde illud. quia plus obedisti voci uxoris tue quam mee maledicta terra in opere tuo. et sequitur pene. ¶ His premissis ponitur finalis conclusio. totalis reparatio delectionis humane custodia divinorum mandatorum consistit. unde math. xix. Si vis ad vitam ingredi in qua omnia reparabuntur serva mandata. Ratio conclusionis quia custodienda divina mandata ordo divine gubernationis promovet. sic enim fiet sua voluntas sicut in celo sic in terra. Item

ordo hominis non solu hominis gub
nantis sed etiam respectu tutiz hois
et etiam ordo ipius hominis ¶ Ciaz
istor mandatorum impletione dili
gitur deus et proximus in quib
tota lex pendet et prophete · ergo
homo talis a nullo primitur inte
gratz expositis / sicut enim peccatis
per ordinationem perturbatoz pri
tur / sic mandata faciens a nul
lo privatur ex illa theorica / sicut
oppositum in opposito / sic propositum
in proposito rationis tonstat via ¶ Ex
quo patz quod inobedientia mandatorum
incipit reparatio hec apostoli dicentis
¶ Sicut per inobedientiaz multi pec
tatores sunt constituti sic per unius
obedientiaz multi iusti ¶ Cuia
obedientie humilitas ut deducit
beatus thomas fere omnes vir
tutes includit ¶ Non enim obedien
tia meretur si omnia faciat et of
fendit in uno ¶ Ex quo patz quod man
datis obediens reparatur ab igno
rantia ¶ Secundo quia impletio mandatorum
includit fidem quia ut alexander
deducit super tertio tota dilectio man
datorum pendet ex fide · modo dicit
beatus thomas secunda secunde quod fi
dei correspondent duo dona spiritus sancti
scilicet scientia et intellectus · unde man
datum quod fidem expresse inclu
dit est illud ¶ Non assumas nomen
dei tui in vanum quod precipit omne
illud habere in reverentia quod excellen
tiaz dei manifestat ¶ Ex quo ul
terius habetur quod mandatorum im
pletio spem generat ¶ Tertio quia opera
illa quibus precepta implentur sunt
meritoria vite eterne ut iam alle

gatum est · modo spes est expectatio
future beatitudinis proveniens
ex meritis / per hanc autem homo li
beratur ab infirmitate quia licz spes
timorem habeat pro dono correspon
denti ac tamen extendit ad ardu
a · iuxta illud · qui sperant in domino
mutabunt fortitudinem / ubi autem
sunt fides et spes ibi et caritas quia
generatur ex eis ut dicit glo · sup
illo ¶ Abraham genuit ysaac · et
quia sapientia correspondet caritati se
quitur liberatur a malitia / sapientia
enim vincit malitiaz quia attingit
a fine ad finem fortiter et dispo
nit omnia suaviter ¶ Et quis
dubitat quod legis impletio concu
piscentiaz sedat que non solum prohibet
non concupisces sed etiaz prohibz
nullum opus facere ex quo concu
piscentia posset oriri ¶ Sic etiaz
precepta implet non errat quia fidez
habet / qui illa facit nulla ei inest
tediositas quia spes quem habet non
confundit ¶ Caritate autez omnez
concupiscentiaz superat ¶ Et quid mundi
tempestas post facie ex quo ut dicit
Gregorius epistola c lxxxix sui registri
si quis in caritate mentez figit /
nullo impulsu evertitur et quocumque
quis se vertit a mandatorum limitibus
non extendit / propterea dicit · i · ut ab his
liberarer eloquia tua custodivi
parvipendendo omnia alia que sunt
in mundo ·

Bonus es tu et in bonita
te tua doce me iustificati
ones tuas · ¶ Supra propheta petivit
ut cognosceret bonitatem divinaz
dicens ¶ Bonitatem doce me · sz

V bonitas divina sit aliarum bonitatum et iustificationum origo et causa

iam assignat causam illius petitionis esse illam quia domino deo in bonitate quodammodo assimilamur quia enim ipse est bonus et nos bonos efficit vel ideo quia nos ex bonitate sua docet iustificationes quibus boni efficimur. Vel sic Superius petiuit doceri bonitatem hic iam petit doceri modum illum quo posset fieri bonus dicens Bonus es tu et ideo in bonitate tua doce me quia modus quo docemur boni esse bonitas est dei. Vel sic Superius declarauit sibi exhibitam adeo multiplicem bonitatem dicens Bonitatem fecisti cum seruo hic iam ponit de origine illa ex qua oriuntur omnes bonitates dicens Bonus es tu. Vel sic. Superius ostendit quod meritum in duobus consistit primo in faciendo boni delectabiliter ibi Bonitatem et disciplinam etc. secundo in patiendo malum humiliter ibi priusquam humiliarer hic declarat quod ex utroque illorum ostenditur bonitas dei. Et mouetur quod hic procedatione breuiter Dicitur diuina bonitas aliarum bonitatum ac iustificationum omnium origo sit et causa. Causa vitalis omnis ex hoc versu in quo propheta recognoscit deum esse bonum et petit ex illa bonitate iustificationes doceri quod ex alio non est nisi quia ille iustificationes exinde procedunt et etiam quia deus est bonum omnis boni ut dicit augustinus et omnia ideo bona dicit quia ad deum ordinantur ex quibus videtur quod omnia sint bona bonitate diuina et per consequens ex ipsa omnis bonitas oritur. Hoc. Contra opportunum omnia que sunt non habent esse per esse diuinum sed per esse proprium ergo etiam omnia que sunt bona per bonum diuinum sed per bonum proprium et per consequens quod falsa ex proportione conuenienti sicut enim habet se esse ad esse sic bonum ad bonum ex quo omne quod est in quantum est in tantum bonum est. Et diuiditur littera hic sic Circa primo ad docendum captat doctoris beniuolentiam dicens Bonus es tu quemadmodum ille adolescens volens doceri quid faciendo consequi possit vitam eternam dixit magister bone etiam captando beniuolentiam ut habetur math. xix. Secundo ostendit doctrine huiusmodi necessitatem in versu sequenti cum dicit multiplicate sunt etc. prima pars diuiditur quia primo ostendit bonorum originem quia Bonus, secundo illius originis consistentiam quia es, tertio illius consistentie in bono singularitatem quia tu. quarto innuit modum docendi in bonitate tua, quinto exprimit petitionem doce me, sexto determinat id quod petit quia iustificationes tuas. Circa quod notandum quod deus est bonus proprie quia sibi soli bonitas conuenit semper Sit enim bonus quod a bonitate flecti non potest Est deus bonus incommutabiliter quia si semper et incommutabiliter iuxta illud ego deus et non mutor ego bonus perfecte quia si incommutabiliter et perfecte ideo dicit augustinus in libro de fide ad petrum. deus nec habet initium nec profectum utrumque enim istorum dicit defectum quia si est initium tunc ex nichilo producitur si habet profectum hoc non ex alio nisi ex opere creatoris est

ergo deus summe bonus qr si pfecte
tunc et summe Si enim sibi aliqua
posset fieri additio nec eet bonum
pfectum nec summum Est go deus
plene bonus quia si summe tunc
plene Unde aug tractans illud
Nemo bonus nisi solus deus dicit
de illo adolescente carnem intues
solum arbitrabatur hominem ut aut
plenitudine diuinitatis intelligeret
dixit ei Nemo bonus nisi solus
deus ac si vellet dicere Si me bo
num vis appellare intellige et de
um · Est ergo deus simplr bonus
Ratio qa sine compositione aliqua
Etiam si haberet ptes tam sua bonitas
esset dependens et ita plene et per
fecte bonus no eet Ex quo bonitas
totius compositi ex bonitate par
tium dependet Ex quo elicitur qr su
mmi nichil addit supra boni sim
plicit qr boni et summum bonum
sunt idem als enim si aliquid sup
adderet tunc summi boni eet boni
p additionem et sic non eet simplicit
boni Ex quo az pmo qr boni
et summi boni sunt idem realiter
Ratio vnum nichil addit sup reli
quum · Scdo boni et summi bonum
sunt idem s ambitu Ratio qr non in
plus ht se vnum qm reliquum nec
vnum extendit se vltra qr reliquum
Et probatur sic Si vnum extenderet
se ad aliquid vltra reliquum vel
go boni extendit se vltra qm su
mmi boni et sic tunc illud aut es
set boni aut non non pt dici qr
non qr als boni extenderet se ad no
boni et sic ad suum oppositum Si aut
ad bonum et illud no e aliud ab illo

quia si eet aliud tunc eet bonum
et si e idem habetur ppositum Si aut
summi bonum extenderet se ad ali
quid ad quod se bonum no exten
dit tunc no erat simplex bonum
sed ex pluribus bonis compositum
Ex quibus elicitur qr boni non
e comunius qm summum boni ita qr
non contrahitur p hec vz summi
bonum et no summum bonum Ratio
qr si contrahetur boni p summi
tunc fieret bono aliqua additio
ut fieret summum modo non pt in
telligi aliqua additio nisi illius
qd e preter ipm et ita illud erit
non boni qr nichil e pter bonum
nisi non bonum et sic boni contra
heretur p no boni Ex quo elicitur
vlterius et si bonum e comunius
in dicendo no tamen e maioris am
bitus Ratio qr boni dr de omni bono
et summi boni non dr de omni bo
no et tamen ex h qr dr boni et no
boni summum boni no ad plura
se extendit qr de quibuscumque boni
dicitur ad illa extendit se summi bo
ni in causando Et ita alexander in
scripto pmi dicit qr h duo boni et
summum boni causabunt bene
diuersitatem rationis Et ex inde v
ni non hz ampliorem ambitum qm
aliud Ex quibus pz vlterius qr
boni non pt in creatura dici no
cointellecto summo bono qr als ia
vnum illorum extenderet se ad aliqd
vbi alterum non concurreret quod
e contra iam dicta Et etiam qr
vbi defectus intelligitur quid no
intelligitur sua causa ex quo ha
bent essentialem odependentiam

Dicere est simile de ente sive de essentia
sicut de bono et de summo bono quia ut
dicit Boetius in commento super intel
lectum ens adhuc potest intelligi
homo sub ratione hominis hic autem
non. Et ratio cum loquimur de re secundum su
am essentiam loquimur de ea ab
solute. Sed cum loquimur de bono lo
quimur de eo secundum causam ideo enim a
liquid bonum dicitur quia est a bono
et ad bonum. Cum enim dicimus ali
quam rem esse bonam significamus
quod est a bono summo sicut a sua cau
sa et in ipso tamquam in conservante
et ad ipsum tamquam ad finem suum
ultimatum. Nullo ergo modo bonum
potest intelligi sine summo bono. ¶ Ex
quo elicitur quod summum bonum omnis
boni bonum quia nullum bonum potest in
telligi sine summo. Secundo quod summum
bonum incommutabiliter est bonum quia ipsum
sic in omni bono quod a nullo bono com
prehenditur nisi a seipso. Tertio sum
mum bonum est ineffabiliter bonum.
Verius enim secundum Augustinum cogitatur quam
dicitur et verius est quam cogitatur
unde ex sententia omnium philosophorum deus
est bonum quo melius excogitari
non potest. ¶ His sic dispositis pon
itur prima conclusio. Et si bona sint mul
tiplicia attamen solus deus seipso
est bonus. Prima pars conclusionis patet
ex hac divisione quam ponit commen
tator libri Boetii de ebdomadibus.
Omne bonum aut est bonum absolute
aut secundum comparationem aut secundum usum secundum quod
illud dicitur bonum cuius usus bonus
est. Bonum absolutum de ente capitur secundum
differentem rationem in divisione actus
et potentie quia hec est absoluta bonitas

ratio. Aut ergo est indivisio actus et
potentie que sunt idem omnimodo et
sic est indivisio bonitatis in deo quia ac
tus et potentia sive perfectio et com
plementum idem in deo sunt. ¶ Ex
quo elicitur quod divina bonitas purissima
sima ratio quia est purus actus pu
ra delectatio prima vita ex quo nul
lam habet admixtionem potentie contra
actum divise. Secundo ex inde
elicitur quod dei bonitas est annexa
omnipotentie quia si non omnia pos
set tunc haberet impotentiam ad ali
quid quod est contra iam dicta in
illud psalmi Omnia quecumque dominus volu
it fecit in celo et in terra. ¶ Ex qui
bus patet tertio divine bonitati imme
sa sapientia est coniuncta quia si aliquid
illius scientiam latere posset illud
et potentiam eius subterfugeret omnia er
go in se continet actu omnia potest actu
omnia scit actu. ¶ Ex quibus conclu
ditur divinam bonitatem esse actualita
tis infinite. Et tertio de isto membro.
Si autem est indivisio actus et pote
ntie que non omnimodo sunt idem secundum divi
sa ut in creatura hoc tripliciter quia
aut est indivisio actus et potentie
id est secundum quod res est sic bonitas nature
sive bonum nature quod nunquam mul
tiplicatum est aut est indivisio actus
et potentie non secundum esse rei sed secundum rectam acti
onem rei ipsius sic est bonum in genere
quia forma actionis generalis con
tracta ad materiam modo quodam vago
dicitur bonum in genere ut pascere
esurientem. Si autem est indivisio
actus et potentie non secundum quod res est nec
secundum formam seu actionem sed secundum actum
qui per actionem illius rei acquiritur

hoc fit tripliciter quia aut ille actus prin-
cipium suum habet in nobis sic est bo-
ni moris seu boni virtutis politi-
ce que acquiritur voluntaria consue-
tudine ¶ aut principium suum habet extra
nos solum et sic est boni glorie eterne
cuius solus deus est principium ¶ aut
principium suum habet intra nos par-
tim et partim extra nos sic boni
gratie quia secundum Bernardum et intellige
de adultis ad habendum gratiam requi-
ritur infusio dei et consensus noster
¶ Si vero bonum consideratur secundum se
hoc contingit dupliciter quia conside-
rando bonum generale non curando
si sit creatum aut increatum sic sunt
tres differentie boni videlicet honestum utile
et delectabile honestas enim est ipsius
rationabilis quia ratio movet in illud
delectabile est concupiscibilis quia con-
cupiscentia voluntatis ducit in il-
lud ¶ Sed utile est irascibilis utile enim
includit non solum conferens sed etiam
tristabile et sic arduum et difficile
videlicet resectiones amare potationes
que conferunt ad sanitatem hec ei
et similia quadam animi strenuita-
te appetuntur ¶ Si autem bonum
contrahitur ad bonum creatum
sic Augustinus accipit differentiam boni secundum triplicem
differentiam in libro de libero arbitrio dicens
quedam bona esse maxima quedam
minima quedam media. Maxima
bona virtutes sunt que licet non utan-
tur tamen eis non contingit male
uti. Media bona sunt potentie anime
que etiam utuntur eis bene et ma-
le contingit uti ¶ Sed minima que non
utuntur et contingit eis bene et male
uti sunt res corporales et earum se-

species ¶ De hoc Boetius est tu do-
mino deo non bonitate quacumque sed
solum bonitate absoluta ¶ Ex
quo arguitur primo quod deus non est bonus
bonitate creata Ratio quia bonita-
tibus creaturarum non indiget iuxta
illud psalmi Bonorum meorum non e-
ges. Secundo deus non est bonus
ex aliqua acquisita virtute. alias
enim bonus aliquid devenire posset quod
prius non habuisset. Tertio deus
non est ex aliquo accidenti dono quia
nullum accidens cadit in deum. Et Bonaventura
dicit quod deus non ex aliquo acciden-
tali dono sed essentialiter bonus est
et hec est pars conclusionis secunda
que dicit quod deus seipso est bonus hoc
deducit beatus thomas libro primo
contra gentiles capitulo xxxviii
sic deus est omnino simplex ut iam
est declaratum ergo sua bonitas a-
liud non est nisi ipsemet. [illegible] quia
si aliud esset iam simplex non esset
et sic dicitur in psalmo lxxii bonus
israel deus Et Jeremias dicit Bonus
est deus sperantibus in eum anime que-
renti illum Et Matthei xix Nemo
bonus nisi solus deus ¶ Ex quibus
elicitur quod nihil est equale deo in
bonitate Ratio quia nihil convenit
deo et creaturis ex equo primo quia ut
beatus thomas dicit Quicquid
predicatur de deo et creaturis predi-
catur non secundum eundem ordinem quia pri-
us de deo et posterius de creaturis
¶ Ex quo elicitur quod homo respectu
dei equivoce dicitur esse bonus Ratio non
eadem ratione Omnia enim que dicun-
tur de deo dicuntur de eo essentialiter
Dicitur enim deus ens quia est sua essentia

dicitur bonus quia est sua boni
tas, de alijs autem dicitur secundum participa
cionem, sortes enim non dicitur homo
quia esset ipse sua bonitas humanitas
sed quia habet humanitatem et
sic de alijs ¶ Et ex hijs elicitur quod in deo
non potest esse aliquod malum Racio
beati thome est illa quia divine essencie
malicia opponit ex quo bonitas
eius est eius essencia ergo cetera vir
gatz quia nichil quod est oppositum ali
cui potest sibi competere ipso manente
Dicit homini non potest competere irraci
onalitas aut insensibilitas quamdiu
diu est homo ¶ dicitur ergo Bonus
es tu id est sine aliquo mali admixtione
iuxta illud Absit a deo iniquitas
et impietas ab omnipotente ut dicit
Job et prima canonica Johannis
deus lux est et tenebre in eo non sunt
ulle Ex quo multitudo bonorum
eorumque tanta multiplicitas et
multiplicatorum diversitas stare
potest cum simplicitate divine bonitatis
Ex simplicitate enim bonitatis be
atus thomas arguit unitatem
deitatis quo ergo individue uni
tati talis competit multitu
do ¶ Ad intendum quod propheta con
fitetur deum esse bonum dicens
Bonus es tu · modo secundum dionisium bonum
est sui ipsius diffusivum · nec oportet ex
multitudine creaturarum aliquam
ponere in deo multiplicitatem
licet enim in creaturis multe sunt
bonitates et omnes sunt ipsius
dei attamen dei bonitas est simplicis
sima quia non sit creaturas deus bon
itatem suam distribuit ut uni da
ret unam et alteri aliam et sic de

alijs secundum sit quod cuilibet creature sue bo
nitatis vestigium aut similitudinem
indidit ¶ Ex quo patet primo quod quae
libet creatura gerit aliqualem
similitudinem creatoris Racio beati
thome super secundo quia ad perfectionem operis
requiritur ut producat in simili
tudine agentis, semper enim effectus
gerere debet similitudinem sue cause
modo deuteronomii xxxii dicitur dei per
fecta sunt opera, oportet ergo ut in se dei re
presentent similitudinem ¶ Ex quo
elicitur ulterius quod omnes res
imitantur divinam bonitatem Racio
ex quo omnis res est similis divine bo
nitati et eam non amittit quia
ei est coraconalis connaturalis
nec divinam bonitatem potest assequi
sequitur simpliciter nulla est creatu
ra est sua bonitas sequitur quod omnes
res divinam bonitatem sequuntur
et sic imitantur, rerum ergo boni
tates pedissequae sunt, illa autem
est prima ¶ Ex quo arguitur quod omnes
res assimilari nititur ut potest pri
me bonitati et hoc non in esse secundum mo
dum ¶ Voluit enim ut dicit beatus
thomas libro tercio contra genti
les res adeo producere esse aliarum
rerum cause ¶ Nam sicut ex boni
tate est quod alijs esse largitur, sic
deo omnia voluit esse similia in
bonitate ut etiam esse possent
cause aliorum ¶ Unde dionisius
dicit tercio capitulo celestis ierar
chie omnium divinius est esse cooperatorem
dei Et apostolus prima Cor. iii · dicit
nos esse adiutores et cooperatores
dei ¶ Ex quo deus est finis ulti
mus rerum Racio Ex quo omnis res

tendit in similitudinem dei sequitur
quod est eciam finis dicit enim beatus
thomas ubi supra Omnes res sunt
per similitudinem dei consequendam
sicut per ultimum finem omnia enim per
motus suos et acciones tendunt
in divinam similitudinem Nec ob
stat hoc quod deus est primum principium
omnium rerum. sic enim eciam principi
um quod et finis sic enim deus obtinet
primatum in causando quod omnia que
fecit sequuntur in essendo quo finis
dicitur esse in intencione primi et
ultimum in execucione Quomodo
enim illud finis dicitur quod una que
que res suo motu vel accione inten
dit sic deus est finis quia ab una
quaque re suo modo obtineri inte
ditur Vide ergo Bonus es tu bo
nus quia ipse fecit nos et non ipsi nos
Sua enim bonitas ad omnia crean
da ipsum promovit Cuiusque enim est
entitatis cuiusque bonitatis dicit
beatus thomas in scripto primum
in creaturis totum a creatore est
Ex quo elicitur defectus in cre
aturis non obfuscat bonitatem
creatoris Racio est quia omnes defec
tus creaturis non incidunt a crea
tore sed ex parte creaturarum ex eo quod ex
nichilo create sunt Item Bo
nus es tu non solum ideo quia
creasti sed quia secundum tuam omnia fe
cisti similitudinem. Non solum
opus sed etiam modus operum
proclamat ipsius bonitatem.
Ex quo recipitur quod deus omnium rerum
non est causa omnino equivoca
quia secundum formam que in eo est

9on

omnium rerum exemplar producit ef
fectus similes sed analogice sic
a sua sapiencia derivatur omnis sa
piencia. iuxta illud Omnis sapi
encia a domino deo est et omnis po
tencia originem trahit a sua pote
ncia iuxta illud Omnis potestas a do
mino deo est. Similiter nichil bonum est
quod ab ipso non processerit. unde
illud vidit cuncta que fecerat
et erant valde bona Item bonus
es tu non solum quia fecisti omnia
tibi similia Sed etiam quia omnium que
fecisti finem te constituisti ut ex
te fine omnia habent denominacionem
cuius enim finis bonus ipsum quoque
bonum Ex quo habetur quod omnia
propter seipsum creavit altissimus hoc
est sapientis. et ipse deus solus
dicit de se Ego sum alpha et o o
rigo et finis est deus ex se bonus
et etiam ex hoc quia est causa omnium in
triplici genere cause videlicet efficien
tis formalis et materialis Bo
nus ergo es tu et in bonitate tua
i. in creatura tua bona non es
sencialiter sed participative tue doce
me scilicet cognoscere et amare
bonitatem potestatem et sapienciam
tuam Circa quod ponitur hec
secunda conclusio licet homo habeat
impressam noticiam et amorem
creatoris ac tamen ad illa cogni
men accipit ex creaturis prima
pars est Boecii qui dicit quod inser
ta sit nobis boni veri quoque cupidi
tas et glo. dicit super illo quod notum est
deo manifestum est illis Romanorum
primo. i. cognoscibile ductu racionis

nibus q. d. in se hnt vnde pnt cogno
scere quod est de deo cognoscibile.
et pz de phis qui multa de deo duc
tu racionis cognouerunt et aug9
ad paulinam loquens de videndo
deo dicit Si queris vtrum deus
videri possit dico quod potest si queris
vnde sciam hoc dico quod in veris
sima scriptura legitur Beati mun
do corde quoniam ipsi deum videbunt
Ex quo arz primo quod naturalia
si ad dei cognicionem volunt pro
ficere oz in sua puritate conser
uari Racio aug quia non nisi a pur
gatis mentibus conspicitur de
bent ergo anime retinere pondus
suum et mensuram si quid ductu
racionis volunt de deo cognoscere
Hec autem tria Claudianus in reb9
spiritualibus ponit similitudina
rie dicens mensura mest anime
secundum capacitatem numerus secundum virtutum
multitudinem pondus secundum appetitum
illius in quod tendit Subsistit
ergo anima in tribus potenciis scilicet in
intellectu memoria et volunta
te quibus capax est numerus ponderis
et mensure Capacitas ergo omnis
est modificanda virtutes ad cognicionem
requisite sunt habende et appetit9
ab infectione est custodiendus.
Sz aug super Gen ad litteram dicit quod men
sura est moderata in id quod est a
gendum progressio Sz numerus est
collectio illarum virtutum que a
stulticia ad sapienciam fit progres
sio Sz pondus est amor quo fit
ut vni alteri in electione prepo
natur Ex quibus arz primo quod pur

non hnt huiusmodi nocionem siue amorem
Racio quia huiusmodi cognicio actua
lis est et procedit ex vsu potencia
rum anime. modo pueri nondum
habent vsum potenciarum Ex
quo habetur peccatores non habent huiusmodi
cognicionem dei nec amorem Racio
licet habent vsum potenciarum
sed non regulatum quia effluunt in
ea que nec nature conueniunt
et pocius abusus dici meretur
quam vsus licet ergo expressam co
gnicionem et affeccionem ad summi bo
ni soli boni habeant quia ab illo
quod sic noscunt et diligunt ex im
pressione naturali secundum habitum
et sensum ex priua electione
appetitus non errant sic mali
et ideo solum hnt illa duo virtualiter
et in habitu quia etiam errantes beati
esse volunt Ex quo habemus
si mali volunt esse beati non tamen
recti esse dicuntur Correlarium
querit illius solucionem ex quo volun
tas illorum tendit in summi bo
num quare non est recta Dicit a
lexander esset recta si esset electiua
quia ergo non ex voluntate deliberatiua
sed solum ex naturali tendunt
in summi boni ideo carent recti
tudine Ita etiam noticiam hnt
dei in habitu illo naturali Sz igno
ranciam in peruersitate opinionis
quia putant felicitatem esse ibi vbi
non est. Sic non est de bonis qui de
quanto plus exercent naturales po
tencias pro cognicione summi
boni tanto magis et clarius co
gnoscunt illud Petit ergo iste. d.

in bonitate tua .i. exsistis bonitati
bus que anime contraxisti doce me
cognoscere magnificentiam
tuam. Non tamen in his est sistendum
qr homo ex puris naturalibus non
pt assequi beatitudinem. Ratio be
ati thome qr bonum divinum omnia natu
ralia excedit ideo dicit scda pars
conclusionis quod homo ex creaturis
ad cognitionem et amorem invitatur
omnipotentis dei. Hec ps e apli di
centis Invisibilia dei per ea que fa
cta sunt conspiciuntur sempiterna
quoque virtus eius et divinitas. Et
ro e qr ut deducit alexander de ha
lis in scripto primi. Cognitio in via
statum presentem e p modum rationis
quia intelligencia in via appre
hendit deum qui e simplex for
ma no p modum simplicitatis et
similitatis sed apprehendit eum sicut
causam in multis effectibus sicut uni
versale in multis singularibus
Ex effectibus ergo et ita primi exemplaribus
cognoscitur deus. Ex quo
elicitur quod gradus ponitur cog
nitionis dei ex creaturis. Ratio quia
ordo ponitur in creaturis ergo et co
gnitio que ex eis recipitur ordi
nata e unde ex illis que sunt
inferiora ut illa que habent tm
esse quid modicum cognoscitur
deus ex illis vero que habent esse
et vivere plus ex illis que habent
vivere esse et operari adhuc plus
Ex illis que habent ultra hec intel
ligere iterum plus. Non enim
cognitio dei ex creaturis est in

fusa. Ex quibus elicitur cognitio
talis crescit ex diversa representati
one dei in creaturis ex quo enim
deus in creatione e agens volun
tarium ideo uni creato contulit
plus de esse quam alteri et uni co
tulit plus de bono quam alteri unde
quedam creature dicuntur vestigium
dei quedam similitudo dei et que
dam dicuntur facte ad ymaginem
dei. Et ita phi secundum quod maiores inve
nerunt in rebus naturalibus causas. Et
secundum quod devenerunt ad maiorem cogni
tionem supernorum. Per hoc devenerunt
in positionibus suis de cognitione
spiritualium rerum. Et ex isto ha
bemus quod deus pt cognosci circa
immensitatem sue excellentie qr
pt cognosci ex creaturis per gradus
quamvis nunquam divinam immensitatem
attingunt. Notat tamen hic
alexander in scripto primi. Cognitio
de deo est duplex quedam e p mo
dum positionis alia p modum
negationis vel una qr e alia
quid e. Cognoscit ergo deus quantum
duratione cognitione privationis
cuius dr eternus .i. sine principio et
fine. Similiter cognoscit quantus
sit repletione cuius dr incircumscriptus
p abnegationem loci et ubi. Similiter
quantus sit virtute cuius dr immen
sus p abnegationem mensure vir
tutis eius. Sed no cognoscit quan
ta sit eius magnitudo virtus aut
duratio. Vel cognoscitur deus
in sua immensitate qr e immensus
Sed quod e et quanta sit eius immen

sitas cognosci non pt. Et qr hmōi
cognitiō exercitatiuis minus ē suf-
ficiens ad assecutōm salutis. Est
em̄ magne difficultatis / ē insup
magne subtilitatis et exquisite
inquisitionis ꝑꝑ que inflare solz
cognoscentes iuxta q̄ dicit apls
Sciencia inflat. Unde de illis
phis quorum omnis sapientia
deuorata ē scribitur q̄ euanuerūt
in cogitationibus suis. Qui estī-
mabant se cognitiōe deum cō-
prehendisse / ideo ad altiorem co-
gnitiōm dei oz procedi de qua sc-
dicitur in lra dote me iustificati-
ones tuas. Circa q̄ notand
q̄ triplex ē dei cognitio que iu-
stificat s. iuxta tres virtutes theologica-
les. Prima est ꝑ ipius fidei de q̄ dicit
aplus. Fide purificans corda e-
orum. Act. xv. Fides em̄ ut dicit
beatus thomas 2a 2e rndendo 2o
ar. qōnis viij. facit tendere in id
quod est supra se vz in deum et ita
erigit hominez supra omnia cor-
palia et elongat eum ab eorū
permixtione et ꝑ ꝯns reddit eū
purū qr puritas dr qd ē rebus
vilioribus impermixtum. Et ob-
scuritas fidei ex quo ē enigma-
tica dicit aliquam impuritatez
aīe qr nō ē culpabilis / ptinet ei
ad naturalem defectum aīe s̄
statum pn̄tis vite sulle. Et exa
elicatur q̄ natz ē homī recipere
p modum fidei nō solum ea q̄
sunt supra rōm / s̄ etiam ea q̄
p ratōm pnt cognosci hoc ē btī
thome 2a 2e qōne 2a in rnsione
ad quartum ar. / et rōm ponit t̄
plicem / prima ut homo citius
ad veritatis cognitōz perueniat qr co-
gnitio dei ex sciencijs longa est.
Secunda ut cognitio dei cōmunis
eet omnibus hominibus / multi nā
qz in studio sciencie proficere non
possunt. Tercio ꝑꝑ certitudinem
qr in diuinis rebus huana ratiō
mimis ē deficiens. Unde phi nō
solum errauerunt sed senserunt
contraria sibi ipis. Scda cognitio
dei ē ꝑ ipius spei que apphendit de-
um ut bonum arduū tn̄ possibile hēri
et ut adiutorem ad omnia illa ꝯse-
quenda quecumqz sunt necia ad
illius boni assecucōz. Ex quo elicitur
q̄ spes tendit in deum modo alci-
ori qm̄ fides / nam fides ꝑponit nob
deum ut finalez beatitudinem
et ut remuneratorem. dr ei ad heb.
xj. Accedentē ad deum oz credere
quia ē et q̄ diligentibus se remune-
rator sit. Spes autē tendit in id
boni finale adipiscend / et sicut
in quādam adiutorium efficax ad sub-
ueniend ut dicit btūs thomas sol-
uendo tercium articulum sexti ar. qōis
xvij. in 2a 2e et ita magis ē illumi-
tiua qm̄ fides. Tercia cognitiō
dei habetur ꝑ caritatez. ex quo em̄ ꝑ
fidem cognosci deum ut boni fi-
nale et ꝑ spem ut boni nob̄ possibile
ad cōmunicand ꝑ adiutoria ipius
dei ideo amamus deū qd ē caritatis
dicit ei btūs thomas ibidē in re-
sponsione ad pmū ar. qōnis xxiij.

amor fundatus sed huiusmodi commu
nicatione dicitur caritas Et allegat
illud .1. cor. Fidelis est deus per quem vocati
estis in societate filii eius ¶ Tercio
arguitur quod amans deum maiorem sui
habet cognitionem quam credens deum
Ratio quia amor presupponit cognitionem
nichil enim amatum nisi cognitum
unde scilicet id quod cognoscitur ama
tur magis cognoscitur Ratio quia
amor venit cum amato de quanto
autem maior est familiaritas bo
ni de tanto maior vicinitas et sic
maior possibilitas ad cognoscendum
¶ Istis sic premissis ponitur hec
tercia conclusio Cognitio excreatu
ris ipsius anime cognoscentis iu
stificare non potest nisi habitis cogni
tionibus istarum virtutum Ratio cognitio
excreaturis semper animam inmiscet
cum occupationibus creatorum quia
enim qui vult ex creaturis venire
ad cognitionem dei quod consideret crea
turarum naturas gradus earum
in bono earumque differentias et simili
tudines ut supra dictum est Modo
notum est quod ille qui sic progreditur
profunda creaturarum perscrutatur
et sic in eis habet inmixtum animum
et per ignis impurum. Hec autem virtutes
elongant animam ab istis inferioribus
quia sunt quedam argumenta osten
siva rerum invisibilium ¶ Ergo
elicitur quod oportet creata obmittere qui
vult ex dei cognitione iustificatus
esse. hoc correlarium est wilhelmi in
libro de universo qui de hoc ponit
exemplum. sicut ancille deducunt

sponsam ad sponsi cubile et tunc
intrat sponsa ad sponsum ancille
repelluntur sic creature bene animum
sciant cognitionem dominorum Et cum
iam homo ad illam venit repellende
sunt quia excitantur ad maiorem
cognitionem deveniuntur ¶ Ex quo elicitur
quod cognitio dei iustificativa non
procedit ex sensitiva Ratio est illa quia
que sibi sunt fidei non cadunt sub
sensu ex quo fides est argumentum
non apparentium ad hebre. xi. et ita
beatus thomas dicit 2a 2e questione .i.
articulo iiii. distinguit cognitionem fidei a
cognitione primorum principiorum quorum
est intellectus et a cognitione con
clusionum quorum scientia quia principia
que sunt nota per se sufficienter mo
vent intellectum ad sui cognitio
nem Sic etiam notitia conclusionum
coarctat intellectum in assensum
conclusionis Intellectus autem in
hiis que sunt fidei non ideo assentit
quia sufficienter ab eis movetur et sic
necessitaretur sed assentit eis cum
quadam electione ¶ Ex quo patet
primo quod cognitio fidei est volunta
ria Ratio quia vadit ex electione Sed
que sunt illa diversa ex quibus pro
cedit electio fidei primum est cognitio
sensitiva Secundum est cognitio raci
onativa Tercium cognitio que pro
cedit ex veritate prima Cum ergo homo
obmittens illa que sunt ipsius
sensus et rationis assentit illis que
sunt prime veritatis et sine formi
dine de opposito quia stabiliter firmiter
ille assensus fides dicitur Et ille

plus iustificat quia homo exelec
tione proponit eis porcionibus ¶ Et ex
istis elicitur quod cognicio creatura
rum quas sequitur intellectum
ab his que fidei sunt creature
enim facte sunt in muscipulam
insipiencium Sapie xiiij et beatus
thomas in scripto primi dicit quod hoc
non est ex parte creaturarum sed ex
parte infinitatis mee quia quas ab
utimur creaturis meis sepe que
rendo sicut in fine. Dicit ergo doce
me quamvis enim deus sit in qualibet
creatura essencia presencia poten
cia non tamen equaliter cognos
citur quia non equaliter obicitur ut ob
iectum intellectus .i. ut cognos
cetur hoc ergo petit ex quo bonus
est ut sibi sui noticiam daret Doce
ergo me ut illam cognicionem quam
habeo ex creaturis terminare in
te creatore qua cognicionem ange
lus non habet Etiam licet ut
dicit beatus thomas angelus
cognoscat divinam bonitatem re
lucere in creaturis non tamen
ex creatura procedit in cognicionem
creatoris sed econverso Et beatus
thomas in sua lectura primi lib
distinctionis tercie ponit tres
modos cognicionis dei ex creatu
ris primus est per causam ex quo enim quodlibet
creatum est ab alio ideo vadit ad su
i cognicionem sicut enim quodlibet cognitum
derivatum ex illo quod recepit sic esse sui
principium etc. Secundus est per remoci
onem et huiusmodi procedit non ex illo
quod est receptum sed ex modo re

cipiendi Sicut enim imperfectiones remo
uet a creatore et devenit ad hoc
quod illud quod est receptum in creatu
ra perfectius est in creatore et ille di
citur modus cognoscendi quia dicitur
per excellenciam Et iste petit amplius
us docere dicens doce me iustifica
ciones tuas .i. deduc ad cognicionem
fidei qua stante suscipitur prima
qua ex gracia fit remissio peccatorum

Multiplicate sunt super me i
niquitates superborum
ego autem in toto corde meo scru
tabor mandata tua. Supra dixit
quod ex bonitate dei iustificamur et
ad iustificaciones deducimur. hic iam
declarat in istis iustificacionibus
malorum hominum pessimum affectum
quia enim sunt iniquitatibus plenum cum
iustificatus non possunt esse pacifici
Et quia sunt superbi ideo bonis non pos
sunt vinnas multiplicant Vel sic
Supra dictum est quibus modis quo
ad bonitatem deducimur quia bonitas
hic iam declarat de malicia oppo
sita ut opposita iuxta se posita ma
gis elucescunt Vel sic Supra
declaravit primam bonitatem ex qua
omnes alie oriuntur hic dicit quod etiam
hominum malicia occasionaliter ex boni
tate aliorum procedit Etiam ex
prius iustificacionibus contra iniqui
tas superborum processit. Vel sic Su
pra declaratum est quod bonitas dei
conditur ex operacione bonorum delecta
bilis et experiencia hominum malorum
hic hoc ponit ad practicam quia non
obstante eorum malicia divina

2o Malicia multiplicata iustorum possit stabilitatem immutare vel sic multiplicata temptatio ...

scrutatur mandata Clam in
hoc procedit de stabilitate sua in
aduersa Vel sic Superius posuit
peticiom et exaudiendi multi
plicē racōm hic ondit petendi
necitatem que ē duplex· pma
ē aduersariorum multiplicatō
Secunda eorum contra se mto
sensu coadunacio ibi coagula
tum est Et monet quod cor eorum
malicia multiplicata iustorum
possit stabilitatē imutare q nō
pz ex versu isto et sequenti ubi
ppheta dicit se scrutari dīna mā
data cū iniqui multiplicarent
et cū obdurarent dicit se meditari
se legem suam Et ambrosius dicit nul
la nocebit aduersitas si nulla
dominatur iniquitas In oppo
situm videtur de multis de quibus
scribit Eusebius in historia eccle
siastica qui timore penarum a fi
dei sinceritate discesserunt quos
ut dicit plus eciā doluit quam illos
quos pmartirium amisit Et
diuiditur lrā hec· pmo enī ondit mul
tiplicacōm iniquorum quo ad ma
licias dicens· multiplicata ē in
iquitas Scdo quo ad psonas dicēs
superborum Tercio ostendit suam
confirmacōm pmo quo ad integri
tatem cordis dicēs In toto corde
meo Quarto quo ad utilitatem
occupacōnis dicens Scrutabor
mandata tua Aduertendum
ut dicit beatus Greg secundo
libro moralium q dns licet suos no
scat pugnatores tū diuidit eis
temptamenta contra hostes. pri

Iob pmo temptatur nece puerorum
Secundo ablacione bonorum. 3o
in pugnacione amicorum Sic
et hic ppha humiliatus ē pmo
aduersis hic tam ondit q ecciam
impugnabatur ab hominibus malis
Ex quo az q in temptacōnibus
ē ordo sciendo qz ibidem dicit btus
Gregorius qz dīa hīta ptāte tē
ptandi tempus et modū requirit
unde bto Job aucta ē mēsura ge
mituū nō solum ex causis doloris
ß eciam particula minorum
Cum enī dicit boues arabant
audito fructu opis crescere debu
erat vis doloris audire eū voluit
q asine sete capte sunt ut ex se
cunditate eius animum plus vulne
rasset et quia multa nunciata sunt
et subita et successiue ideo gra
uius ferebant Ex quo hētur
q deus in tēptacōnibus duū sidē
spem ponit victorie· dicit eī Greg
ubi supra· mala multa cum scīs
eueniunt inira conditoris gracia
epte diuiduntur ne si undiqz ferirent
celi tiues frangerēt Est ergo cū hoc
attendenda dīna fidelitas quia
non patitur nos tēptari supra quam
possumus ut dicit aplus Scdo ip
sius sapiencia in pondacōe nrā
virtuū iuxta illud· proba me deus
et tempta me ac si ß Greg d· pius
vires inspice et tunc ut ferre va
leo temptari pmitte Tercio ipius
mira dispensacio qz ut Greg dicit
q diabolo ad decepcōm concedit
hoc temptacio homini ad augmē
tum muneris suffragatur Ex quo

elicitur quod victoria temptationi di-
versarum non minuit merita trium-
phorum ita quod non minus merentur vin-
centes successive quam si simul omnia
vincerent. Testatur Gregorius quod si ho-
stis primo vincatur victus iterum
ad impugnationem animatur quatenus
fidelis famulus eo mirabilius
victor existeret quo hostis victus
contra illum se iterum ad nova
bella repararet. Sit enim ut utrius-
que vigilantia sit invigilantia
sollicitudo sit in sollicitudine ho-
stis calliditas et hominis circum-
spectio sit hostis in impugna-
tione diversitas et hominis in re-
sistendo fortitudo. ¶ Ex quibus
patet quod multiplicatio temptationum
sanctorum constantiam non evel-
lit nam qui perseveraverit usque
in finem hic salvus erit Math.
x. Dicit enim Gregorius libro secun-
do moralium tractans illud Job
primo Effugi ego solus ut nuncia-
rem tibi. Ipsum Job in iram conten-
dens excitat sed pia mens in
contemplatione divine gratie requiescit
provocat eum ut in iura crea-
toris superbiret, ipse vero ad con-
scientie portum fugit et divisit
temptamenta ut paulatim do-
lor crescens se in eius corde non
caperet et in blasphemia erumperet.
Sed sanctus vir dolorem senci-
ens deum non contempsit et ex-
nimium dolens non peccavit et
ut utriusque mandatum dilecti-
onis expleret filiis suis luctum
impendit et intus gemitus orationem

expleret. ¶ Dicit Gregorius multa iniquita-
tes reproborum i. temptationes de-
monum quorum superbia ascendit sem-
per et semper dicuntur iniquitates non
respectu dei quia non deus volens
iniquitatem tu es, quicquid permittit
iuste permittit iuxta illud Iustus
dominus et sequitur Equitatem vidit
vultus eius. Nec respectu hominis
quem per eas ad meliora deducit
iuxta illud Gaudium existimate
fratres carissimi cum in varias temp-
tationes incideritis et sequitur
de patientia de spe etc. Sed respectu
demonis quia dicit Gregorius Cum ad
temptandum venit sui desiderii ef-
fectum implere et ad malicie sue
vota venire contendit. ¶ Quibus r.g.
sic premissis ponitur haec prima conclusio
Multiplicatio temptationum adeo
non evertit statum mentis a divina
lege. Ratio prima quia non evertit eam
a divina lege a virtute humilitatis
homo enim temptatus deum per-
mittentem iustificat ex se ipso con-
fitetur venisse temptationem
tantum. Et ut dicit beatus Gregorius libro
secundo moralium tractando illud
Non peccavit labiis suis Job pri-
mo capitulo, custodit cogitationem a
murmure et silet in conscientia
ne lingua in contumaciam relaxaret
nec audet se asserere innocentem
ne iusticiam ferientis accusaret
et sic ex omnibus partibus temptatus conser-
vat humilitatem. Nam et apostolo
data erat temptatio in custodia
humilitatis. Et notum est quod vera humili-
tas servat hominem in omnibus divine

legi. Ex quo eliciatur temptacio a
demone sepe non declinat homines
ad primum motum superbie. Secundo quia
ex temptacione homo crescit in hu
militatis virtute. Unde dicit Gregorius
temptacionibus deprehensi tacito
cogitacionum motu parent in peccatum
non labi. Et unde hoc procedit beatus
Gregorius ibidem dicit quia et si demones
deo volentes sevire per temptacionem
ta probant bonos tamen angeli ad
iuvant et si mali gravant bonos
tamen sublevant sicque temptati
ti nec deiciuntur in culpam quia
sublevantur nec ebuliunt in super
biam quia adiuvantur. Tercia vero
conclusio est quia homo tempta
tus non privatur virtute paciencie
quomodo enim ut dicit Gregorius temp
tatus hostem superbum humili
tate vincit et dolores temptaci
onis vertit in laudem oracionis sic
eciam crudelem virtute paciencie
superavit. Unde Iacobi primo Temp
tacio probat fidem et probacio fi
dei pacienciam operatur pacientia
autem opus perfectum habet quia
autem perfectus est ex paciencia non
obmittit aliquid de lege quia si
obmitteret nec paciens nec perfe
ctus esset. Qui enim in uno offen
dit fit omnium reus. Ex quo elicitur
quod homo in temptacione potius
humiliatur spirituali fortitudine mu
nitus. Et beatus Gregorius viii libro
moralium hanc fortitudinem dicit
ex consideracione eterni premii
in sanctis consurgere. Ideo enim la
boriose tollerant quia premium expe

ctant quod enim ex dolore impor
tabile ostenditur ex consideracione remu
neracionis levigatur. Unde apostolus
in multa erumpnat que erat oppressus.
Et sequitur Gravati sumus supra
modum et supra virtutem ut eciam
tederet nos vivere ostendens quasi
iam defecisset in viribus sed aspi
ciens ad premium sudores extersit
Ad Timotheum remuneracionis dicens Non
sunt condigne passiones ad fu
turam gloriam que revelabitur in no
bis hec ille. Non ergo ociose vivunt
qui in temptacionibus persistunt ex eo
quod militant. Milicia enim est vita ho
minis super terram Iob capitulo vii.
nec in tanta oppressione deficiunt
quia actinati robore ad finem laboris
aspiciunt quia sicut dies merce
narii eorum dies sunt ut supra.
Tercia vero conclusio est quia homo
ex temptacione non privatur virtute
perseverancie quia si aliquis deficeret
iam nec veram humilitatem nec
veram pacienciam haberet. Perseverancia
autem ex hiis colligitur. Primo ex vi
gilancia cum homo temptacione eru
ditus assurgit ut mentem sollicitus
ad certamina preparet. Secundo ex dis
crecione cum scilicet homo ad ulteriora
certamina paratus sollicitius distinguit
virtutes a viciis ne in aliquo repre
hensibilis inveniretur. Tercio ex
iusticie deduccione quia discrecione
ex vigilancia crescente cuncta que
agimus quasi iusta manu distri
ctius iudicamus. Tunc enim tota e
lacio conticescit. Tunc cogi
tacionum superfluitas ab animo cadit

Cum autē cogitatōs nō spgit
homo se ad vnam intencōz ligat
et sic pseuerat ¶ Ex quo elicitur
qp homo et si cotīnue temptatur
nūqm tamē a bacie belli repellit
tacio exterioribus quia semp se eri
git semp se pmunit semp de se ma
iorem vīndictā exquirit et ad hoc
se recolligit ut nūqm recedet pro
semp stat et congressū sic inuictus
expectat · Unde Greg' secūdo libro mo
ralium tractans illud Iob pmo Sit
nomē domini benedictum capl'o ·
dicit licet nr̄ hostis tot nos iacul'
paucitēt tot temptacōmb' affligit
sic qp quotidie stamus in acie quo
tidie tela temptacōnū excipim'
et nos contra illū quotidie iacla
inmittimus si confess' oblacōmb'
humilia vendicamus · Unde dt iste
multiplicate sunt sup me licet
non insilirem in teptacōs licet
eas nō optarem pcculos' enī sit
qui autez amat pculū pribit i
illo Eccl' iij · et tñ iniquitates di
cunt autē temptacōs iniquita
tes qz occōe iniquitatū pmaculi
exorte sunt / licet enī deus fecerit
hominez temptabilem tñ nob' nō
euenisset si pmus homo nō fuis
set deuictus ut quidā voluit Sz
qn noclierunt illi · subdit Ego at
illis apphensus corroboratō spū
virtute gracie in toto corde meo · i ·
nō sparsus hinc inde et sic exteri
oribus pressus redij ad interiora
et quid recollectus fecit dicit · scru
tabor mādata tua · i · inuestigabaz
voluntatez tuaz / Hec autē ē vo

luntas dei tum temptari ne aliqd
in eo delicti remaneret ut dicit glo ·
sup illo · proba me domine et tep
ta me / ē voluntas dei ut ex temp
tacōmb' prouentū dacet ut dt
aplūs Est etiam voluntas dei
p temptacōs hominez erudire et ex
ptū reddere Quam ecci xxxiiij · qui
est teptatus quialia scit Unde tep
tacio fidem ondit professionē fi
dei probat et arguit electionez
diuinam nec nō apit intellectum
ad intellectū diuinorum mādato
rum / et de hoc fructu h' dt' v' cauet
qp multiplicatis teptacōmbus
venit in scrutiniū diuinorum mā
datorum de quo dictū ē supra v
Beati qui scrutāt testimonia e
ec et tm̄ de isto pmo intellectu ·
¶ Circa scdm vō intellectum
qui ē de malorū hominū multipli
cacone illorū ei insurgunt est mis
Eccs pmo Et in ps' dr · multipli
cati sunt sc̄ nimis ut aug' dicit ·
ē iste textus ptinens ad celeste
iclm / nouit enī dns qui sūt eius
Quam et capilli eorū in'iati sūt
Et declarat eorū condicōs dicēs
Credunt cōfitēt' deū timēt a pec
catis abstinent pcepta fuant
in vijs dei ambulant hij sūt qui
ptinet ad nūm Sz nō sūt soli sz ec
sūt sup nūm ¶ Ex quo aug' elicit
qp plures sūt mali qui boni racō
qz mali sūt sc̄ nūm et sic excrescūt
eorum nūm · Unde et in ewange
lio dicitur · multi vocati z pauci
electi Et si enī boni multi sint
qz nec ē mīs multitū eius / attī

mali meorum compacione sunt mul
tiplices unde dicit aug' allegan
do illud Et nomen tuum exivit so
nus eorum dicit · multe turbe
fidelium concurrunt multi vere con
uersi sunt multi false conuer
si sunt et pauciores vere conuer
si quia false conuersi multiplicati
sunt super numerum hec ille ¶ Ex quo elicitur
quod mali non sunt in numero electorum
racio quia sunt super numerum Racio quia in numero est
ordo respectu prioris et posterioris in
mali nec habent respectum ad primum
principium quod est deus dicit enim insi
piens non est deus nec etiam ha
bent consideracionem ad futuram beati
tudinem que est quid ultimum iux
illud · hec pars mea sunt enim con
tenti presentibus Et propter hoc dicuntur
iniqui quia distorquent et a principio
et a fine et cum nullo illorum tenet
equitatem · unde illud · inquinate
sunt vie illorum in omni tempore ¶ Ex quo
ulterius habetur quod mali non sunt
in ordine iustorum et ita nec sunt
in numero nec in medio cum eis Sunt tamen
in ordine rerum quia omnibus rebus or
do est connaturalis et essencialis
Nam omnia que a deo sunt ordinata
sunt Sic etiam ordo prelacionis
et subiectionis est inter eos ex quo
et illum in demonibus non tulit ini
quitas obstinata · unde in ewangelio
belzebub dicitur princeps demo
niorum Et zacheus dicitur etiam prin
ceps publicanorum Nam et de
us permittit regnare ypocritam
Sed ordo ille quo iusto omnia ordi
nant in ultimum finem et in gloriam

dei iuxta illud apostoli Omnia in gloriam
dei facite malis non competit ex
quo enim oculus eorum nequam est
quia omnia faciunt ut appareant hominibus
sequitur quod et totum corpus eorum
est tenebrosum ¶ Ex quibus eciam quod
boni et mali dispares sunt in suis
condicionibus Racio quia ex quo non
ad eundem finem actus suos diri
gunt nec ex eadem intencione
sequuntur diuersitatem habent actionum
quia actus ex fine accipit denominacionem
et nomen ex intencione · unde ma
li dicuntur ciues mundi · boni autem
dicuntur aduene et peregrini · boni
dicuntur domestici dei malis autem
dicitur · foris canes venefici Et
in psalmo Non habitabit in medio do
mus mee qui facit superbiam qui
loquitur iniqua non direxit in con
spectu oculorum meorum ¶ Ex
quibus habetur ulterius quod boni et ma
li sibi inuicem sunt aduersi Racio
aduersos habent fines aduersas in
tenciones ad diuersas affecciones
ut patet ex iam dictis · unde simul
in quiete habitare non possunt Que
est enim conueniencia iusticie cum ini
quitate que societas lucis ad te
nebras unde quod unus edificat al
ter destruit quod unus eligit alius
refugit quod malus agit bonus
reprehendit · Sunt ergo inimici ad in
uicem iuxta illud domestici ho
minis inimici eius unus ergo vult sub
uertere alium · iuxta illud Subuerte
iniuriam animam verum · unus in operi
bus impedit alium · iuxta illud Con
trarius est operibus nostris · unus sit

non pt impedire uult et cupit a
lui no esse iuxta illud Conside
rat peccator iustum et querit mor
tificare eum dns autem non de
relinquit. pp qd et iste dicit sup
me qui sunt tuus qui pascis
me a iuuentute mea. multipli
cate sunt iniquitates super eorum
i. iniqui cum suis peruersitatibus
iuxta illud Omnes gentes cir
cuierunt me in nomine dni
q. d. eorum multitudinem non
aduerto. ideo subdit Ego autem
vndique vallatus scrutabor man
data tua quia via malis opposita
alia non est nisi diuina mandata
Intuetur ergo nulla quia eis subi
cit se et illorum operibus in nul
lo consentit ymo secundum legem man
datorum viuens eis peccata legis
obicit iuxta illud. contrarius est
operibus nris improperat i nobis
peccata discipline Istis sic dedu
ctis ponitur hec secunda conclusio
Et si mali electis inimici sunt
tur attamen eos non possunt subuertere
a diuina lege. io prime partis conclu
sio patet ex eam dictis Et aug super
illo Obseruabit peccator iustum quanto
electi sunt magis boni tanto ma
gis honerati iniquitatibus malorum
Et ad hoc laborant ut eos iniu
stos faciant si autem non ut de me
dio tollant et assiduo tedio moles
tiaque sermonant. licet ergo sint
permixti sunt tamen adinuicem impla
cabiles inimici. Sed aug dicit inten
tione non eadem quia boni inimici sunt
malis quo ad malicias eorum

oppositum namque iustorum est
eos iustos reddere et ad vitam eter
nam lucrare. Sed mali pp virtutes
quas hnt etiam odiunt personas
eorum. vnde eorum oppositum est
ut illos qui vitam eternam que
runt vita temporali priuarent si pos
sint hec ille Ex quo elicitur
quod bonitas electorum in malis
suscitat magnum odium. hoc est
ambrosius circa lucam qui dicit quanto
magis quis seruire deo desiderat
tanto magis excitat in se aduer
sarios quia desiderans reportare
coronam iusticie ut verus adleta
incitat in se plurimos qui inuident
profectibus Et sic non habentes
causas impugnandi studium im
pugnandi non deponunt hec ille
vnde illud ps Cum loquebar il
lis impugnabant me gratis vbi
aug. sufficeret dixisse debellabant
me sed addidit gratis quia causas
non habebant Ex quo elicitur
et si peruersi inter se dissident tamen
in electorum impugnacione sunt
concordes. hec aug ut supra qui
dicit Duo iniusti vix se paciuntur
et si aliquando videntur se diligere
conscientiam sibi non amicitiam tamen
autem secum concordant quando in
pernicem iusti conspirant non quia
se diligunt sed quia eum qui erat a
mandus simul oderunt. et sic
secundum Greg eorum detestio dolum ont
et culpe grauitatem concordia
Et ambrosius ponit exemplum in tribus
amicis Iob qui simulacione erant
amici et obstinacione inimici probi

titis et sanctitatis eius inuidi
exprobrantes grauia congere
bant vnde iob vocat eos fabrica
tores mendacij et cultores puers
sorum dogmatum Et beat' Greg'
libro .iij. moralium dicit nisi prius
deum contempsissent nequaquam
de ipso praua sentirent ¶ Ex q°
elicitur quod exprobracio iustis il
lata ab impijs fit in ruinam
eorum vnde iob .iiij. circa iob
ipsius vitam impetentes et su
a facta ad crimen retorquentes
et cor eius vulnerantes dicunt
vbi est timor tuus vbi fortitu
do tua vbi paciencia tua vbi per
feccio viarum tuarum quis vnquam
innocens perijt aut qui recti dele
ti sunt q.d. quasi dicat vbi est miseri
cordia tua vbi est iusticia tua vbi
est innocencia tua. ecce qui ad
consolandum consolandum vene
rant ita insultant / ita ergo mul
tiplicantur iniqui super iustos
quia non solum eis irritantur
sed eciam odiunt / non solum o
diunt sed eciam persequuntur concor
diter / non solum persequuntur sed
eciam exprobrant derident et
ad desperacionem inducunt cuius
dicens vbi est deus tuus ¶ dicit
tamen secunda pars conclusionis quod
iustis omnibus modis eos a lege di
uina subuertere non possunt racio quia
ut dicit beatus Greg' libro quinto
moralium illud iam allegatum
vbi est timor tuus vita iustorum
munita est et sic virtutibus videlicet timo
re fortitudine paciencia et per
feccione timore enim se deo in oi

bus subicit et dum recto metu se
omnium conditori iungitur quadam
potestate supra omnia subleuatur
¶ Ex quo ar' quod in via dei timor
fortitudinem generat sic audaci
a debilitatem. homo enim in timore
dei constitutus non inuenit quod
aduersa metuere possit / hinc est
quod per Salomonem dicitur In timo
re domini fiducia fortitudinis. et
quia fortitudo non nisi in aduersitate
ostenditur ideo fortitudinem paciencia
surrogatur ¶ Ex quo elicitur
quod vir bonis malis alienis non
prosternitur / tanto enim quis in for
titudine profecisse dicitur quanto ab
eo aliena mala robustius tol
lerantur / minus enim ille conualu
it quem aliena iniquitas sternit / quia
cuius contrarietatem ferre non pos
pusillanimitatis gladio con
fossus iacet ¶ Ex a vero de pacien
cia perfeccio nascitur post pacien
ciam viarum perfeccio subinfertur
Ille perfectus est qui erga proximum
imperfeccionem impaciens non est ¶
Ex quo habetur quod viri boni viuunt
perfecte in omnibus racio quia omnibus
ex virtutum arte dominantur et
sic in paciencia sua possidet animas
suas in quantum ergo frangi minime
deiatur ex quo seipsum vincendo
sibimet dominatur / hec omnia greg'
vbi supra dicit ergo propheta
super me quia tibi me subdidi qui
tibi in omnibus adhesi multiplica
ta est iniquitas. i. ipsi iniqui super
borum In iniquorum enim origo et
multiplicacio non ex alio quam ex
superbia procedit sed non preua

ergo ipsis etiam impugnatori
bus scrutabar mandata tua
pnt ergo iusti depauperari a ma
lis sed non gratia priuari pos
sunt puniri in corpore sed nō
pnt in profectibus impediri.
pnt deleri de vita ista sed ab e
terna non pnt alienari. Dicit
em̄ greg' v libro moraliu Se
pe recti funditus delentur sed
tamen ad eternam glaz p̄ue
mendo seruantur et tantum
de isto sensu secundo ¶ Seqt
de tertio vz de multitudine ma
liciarū multiplicantur ei sepe
temptationib' de quib' prima
conclo Secundo ex hoibus qp de
quanto sunt plures mali deti
to et plures malicie de quo con
clo secunda ¶ Ex quo az qp mis
peccancium ex labore impiis au
getur iuxta illud vt iniquē a
gerent laborauerunt. vnd greg'
libro secundo sup pastoralis ca
xiii. dicit Tunc homines i vias
peccandis laborant cū iniuū
dorū spiuz sic facta multiplicat
ut ipsis additis numerus malo
rum excrescat Nimis hoc per
niciosum est ut homo sic vult
viuere ut etiam malos posset
multiplicare. isti em̄ sr' duces
malorum et principes publica
norū quorum pedes ad malū
currunt ¶ Ex quo elicitur vl
terius qp p'le ē vniz contami
nari peccatis aliorum. non sic
qp vnī et idem pccm iret ab v
no in alium et qp vnī peccati
cōtaminaret vtrumqz. et qp eidē
pctī in mis vterqz reus eet. hc

em̄ ēē non pt. aīa em̄ que pec
cauerat ipā morietur. Nam
nec filius portabit iniquitatē
pris Sz sic qp vnus capit occōz
peccandi ex alio ita in colloquia
omb' quia corrum pnt bonos
mores colloquia praua sicut
in conuersationibus Qm cū
gerit picem coinquinabr ab ea
Quod iterumqz mō contingit in
vtutibus qp vnius accepta occōe
ab alio augetur in eis ¶ Cir
ca quod aduertendum. qp tā multi
plicationis pccorum ē infectio in
tellectus et voluntatis. Dicit ei
aug'. xxii. de ciuitate dei Om
malorum ab illa radice amois
puersi cū qua oims filius nas
citur causa venit Nam quis
ignorat cū quāta ignorancia
vitatis que iam infantib' mai
festa Cum quāta hindancia
cupiditatis vane que in pueris
incipit apparere vt homo vem
ens in hanc vitam si dimittat
viuere sicut velit et facere quicqz
velit. i. cuncta flagitia vel i mul
ta deueniet ¶ Ex quo az qp pec
catorum multitudo ē homi vo
luntaria Racō ē quia cū vnī pec
catum cōmittitur illud ad scdz
non necessitat. nec scdm ad ter
ciū. et sic consequenter. Rō qz alis
solū puni deet pccm et alia non
Cōtra q. aug'. pccm nō ē nisi vo
luntariū. qp autem dicit Grego'
pccm qd' p pniāz nō diluitur suo
pondere mox in aliud trahit.
verū ē de tractu inclinacōis q
non coactionis ¶ Ex quo hec
vlterius qp in voluntate malorum

causa non est alia nisi ipsa volun
tas saltem ex entibus conditio
nibus paribus / quod enim aliquis
utitur ad hoc et ad illud, et quod a
liquis utitur ad hoc et non ad
aliud, et quod aliquis utitur ad
malum et alter ad bonum· alia
causa non est nisi quia bonum illi pla
cet et alteri malum· Unde dicit
augustinus Sicut in bonis non est alia
causa nisi quia eorum preventum fuerit
ad voluntatem dei· sic in malis
alia ratio non est cum preventum fuit
ad voluntatem vertibilem ¶ Nam
causa boni est quia confirmatur per
graciam· et causa mali relinquitur
cum suo arbitrio ¶ Ex quo arguitur
quod origo omnium et bonorum et ma
lorum ex voluntate oritur· non
sic quia est ex nichilo / quia ut sic con
veniret cuilibet creature quod est falsum
¶ Non enim sequitur hoc est ex nichilo
ergo ducit ad peccatum· sed sic quia
voluntas est liberum arbitrium
quod non est determinatum ad unum
sicut quodlibet creatum sed est opposi
torum ¶ Et vis arguere· deus
est causa liberi arbitrii· et liberum
arbitrium est causa mali· ergo deus
est causa mali· iuxta illam regulam
¶ Quicquid est causa cause est cau
sa causati· quia hoc est verum in
causis essencialiter subordinatis
et eodem modo se habentibus ¶ Deus
siquidem est causa voluntatis per se
sed voluntas non est causa peccati per se
sed est causa peccati ex defectu· ¶ Et ut
vult augustinus quod huiusmodi defectus sed
aliud genus defectus dicitur quam ac
tus ¶ Quia actus dicitur culpa
bilis quando non habet ante se culpabi

lem defectum sed potius na
turalem· et sic etiam dionisius
dicit quod ex bono malum oritur etc.
¶ His sic declaratis ponitur hec
tercia conclusio· quod peccatorum multipli
catio ex multis causis proce
dit ¶ Ista conclusio declaratur primo de
multiplicatione peccatorum ex obiec
tis· Unde beatus thomas dicit in libro
de potencia dei in tractatu de
peccatis / quod multiplicatio peccatorum
materialiter per oppositum fit ad
virtutum dictam ¶ Nam virtutes dif
ferunt specie secundum quod ratio medium
ad invenit in diversis materiis
puta iusticia est secundum quam ratio
medium constituit in commutati
onibus et distribucionibus ¶ Tempe
rancia secundum quam in concupiscenciis· fortitu
do in timoribus et audaciis etc· et
sic per oppositum peccata recipiunt
dictam secundum diversas materias· secundum quod
actus voluntatis discordat a
racione utpote in homicidio a
dulterio et furto / nec hoc potest dici
quod probacio hec non posset esse
ad propositum· propter hoc quod conclusio facit
mencionem de multiplicacione· et pro
bacio de dicta ¶ Quia peccatorum mul
tiplicatio non procedit nisi ex
dictis ipsorum ¶ Et sepe inordina
cio voluntatis circa unum peccatum
ducit ad aliud peccatum ¶ Ex quo
patet quod circumstancie peccatorum circa ma
terias faciunt ad eorum mul
tiplicacionem· et dicitur hec multiplicatio
formalis· ¶ Est autem circumstancia ut dicit
beatus thomas que actum circumstat
consideratum extra suam speciem
ut si actus consideratur ex parte
cause finalis· scilicet cur factus sit

vel ex pte agentis ut sz quis fe
cit vel ex parte instrumenti ut sz
quo instrumento fecit vel quibus
auxiliis vel ex pte mensure ut sz
ubi vel qn fecerit, vel ex pte modi
agendi ut sz si lente vel fortiter
percusserit frequenter vel semel.
vel cu considerat materia actus
ut si patrem percussit vel extraneu
vel qn considatur effectus que
induxit utru sz pacientem vul
neravit vel occidit ¶ addito es
taliu circumstantiaz pcta mul
tiplicat ¶ Circa qn circumstancia ad
dit alicui actui facit nouam
speciem ¶ Et si iterum alia ad
ditur facit aliam spem et sic
multiplicatoz. dicit enim beatus
thomas q hoc solum verum e
qn circumstancia actui addita
comparatur ad obm ut repugnans
ita q spalem repugnantiaz portat
obm alis enim non imponit spez
actui ¶ Sicut si quis utatur re
alba vel nigra / talis circumsta
cia nullam constituit spem
actus qr obm nd repugnat ¶ Et
beatus thomas ponit ibi duos
modos / primus e qn spes pecca
ti constituta p circumstanciaz fit
quedam species pcti prius con
siderati in maiori communitate
¶ Et hoc contingit dupliciter primo mate
ria quis dr uti re aliena illicite
si isti actui additur pecunia fit
furtum. si uxor aliena consti
tuitur adulterium ¶ Item forma
liter ut si quis accipit rem ali
enam. modo si accepcom adde
sacer locus fit sacrilegium qd e
species furti ¶ Aliqn autem p

circumstanciam constituitur alia spes
pcti omnio desperata et nd ptinens
ad illud genus pcti ut si quis re
cipit alienaz pecuniaz ut faciet ho
micidium vel adulterium vel ut co
mittet simoniaz etc ¶ Et ex istis
sequitur q multiplicatio gradium
circa pcta mortalia ex circumstancia
is capit ortum. Unde ¶ Bernardus
ponit .xii. gradus superbie sz cu
riositas. mentis levitas. inep
ta leticia. iactancia. singularitas.
arrogancia ¶ Item presumpcio
defensio pctorum simulata co
fessio. rebellio. libertas peccandi
et consuetudo ¶ Et hii gradus di
cuntur qr licet superbia quodlz illoz
sequitur / nd tamen sequitur ut genus
speciem. sed p quadaz concomitan
ciaz seu connexioz. ¶ Et alexander
in scripto secundi quibus has duas
seu gradus deducit penes has
tres circumstancias ¶ Aliquis enim
p superbiam minuitur deo ¶ Item
proximo cui dz ee par. item pro
ximo cui dz esse subiectus ¶ Circa
tunc ho male se ht ad proximuz
in aspectu p curiositatem exterius
et p mentis levitatem interius / qn
sz eu curiose inspicit vel de eo
quid vile sentit. ¶ Item male ht se
ad proximum in signo p ineptaz
leticiaz in risu vel cantico ¶ Item
p iactanciam in verbo. item cu vult
sanctior apparere p singularitatem
vel cu se estimat proximo me
lior qd e p arroganciam ¶ Sz ad su
periorem tunc ho ht se male qn
presumit hre se bonoz sufficienciaz
item qn innititur excusacom ma
loz / item qn e impaciens adversoz

atem qui e rebellis respcu man
datorum Sz ex p te dei innitra sit
in libtate peccandi qz illa e con
abnegacom voluntatis pprie
atem p contemptu dei ypius
qd e contra adimpletoz volu
tatis diue. Tunc eni homo ex
ga deum bene se ht qn ex tio
re filiali ppam abnegat volu
tatem et qn ex amore implz
dinaz voluntate ¶ Et ex isto
hemus q alia e multiplicta
pccoru p circumstancias in gra
dus et p circumstancias in spes
alia racio qz illa que e in gra
dus no talem hnt sequelam
sui capitalis qualem habent
species sic iam dcm e Et aug
in libro contra donatistas in
nuit hoc dicens q quorumda
viciorum connexio e ncia et
eencialis sic e int pcca morta
lia ad suas spes. qz qdlz genus
pcci eencialr sequnt sua spez
Secundo in aliis no contingit
eencialr h. sed ut frequenter
ponit exemplum sic dicens Si qs
dicat aliqu hereticus e non pt
sibi hoc solum viciu e. qz supb
e carnalis e aialis e Et p hoc
sequnt q sit animosus et inuid
qz inimicus veritatis et ab ea dis
senciens Simil ponit de ebri
oso dicens Quis ebriosus et
non contentosus. quis conte
tiosus et no aiosus quis aios
et no inuidus. et p quis argue
tibus se grauis inimic. Et sub
dit aug q talia vicia no ideo
connexa sic qz simul eent. s qz
vnu disponit ad alia consequit

vt in pluribus ¶ Sic ergo pcca
multiplicant iam ex obiectis
iam ex circumstanciis. iam ex
connexione eenciali. iam ex
connexione accidentali Et de his
dicit lra mca multiplicate st
sup me. i. ad opprimend me Est
eni iniqtas grauis sup tale
tum plumbi. et maxime oppres
siua. de qua multiplicacoe id
ps. multiplicati st sup capil
los capitis mei qui oderunt me
Et sequitur. iniquitates. i. ma
licie siue iniquitates. dicit ei
greg q illa esse iniquitas dr
que dr ab equitate discordare
opis et a rectitudine fidei ra
supborum. i. tam hoim qm
demonu Non eni e nob col
luctacio aduersus carne vel
sanguinem solu sed etia adu
sus ptates et Sz quare dicit
magis supborum qm infector
aliis vnus r racio e duplex vna
que respicit ad homines et demo
nes Et e ista qz ex supbia dia
concepit inuidiam quia infe
ctus factus e inimicus humane
salutis. homines aute ex sbia
volunt viles reputari vnde bo
nos sustinere no pnt Eo q eo
rum compacoe et testimonio
comprobant esse mali Sapie
ii Grauis e nobis ad videndu
qm dissimilis e aliis vita illi
cius mutates estimati sumus
ab illo. et abstinet se a viis no
stris tamqm immundiciis. im
pperat nobis pcca legis et dif
famat in nos pcca disciplie
Ex his eni motiuus Cayn no

potuit sustinere abel cayn gem
tu. filii iacob xpm ioseph. hero
dias iohannem. iudei xpm.
Cum vero qz sicut dicit wilhel
in libro de vniuerso. Omnis scd'
magnoz alio diligit humilitate
Superbiam vo alienaz et impla
cabilit' psequitur. Et qz ut dc
pp'ha. ad nichilu deductus e in
conspectu eius malignus. Su
pbus ascribens scdie eoru id q
est virtutis iniqtate multipli
cat contra iustos. Sic ei fuit
moti omes tirannu contra scos
qz no curauit pncipes et eoru
madata. Scda vo aspiciendo
ad malicias qz scdia eenciale
cuilz pcco e annexa et in quolz
pcco repitur pro multiplicacio
one sequencu pccoru. Unde de
peccatorib' adietib' deum dicit
Superbia eorum qui te oderunt
ascendit semp. Sequit. Ego
autem. q. d. illis multiplicata
iniqtas non profuit. Prima s
aug' ipis humiliatur natura hu
mana et destituit a sua rectitu
dine. s ego. qz docuisti me in su
auitate iustificaciones tuas no
refrige scam caritate tua. q. d.
vt glo. exponit. Quantu magis
eoru iniquitas habundauit in
me caritas non refrigescit. sed
in toto corde meo sz tuis man
datis inherendo. scrutabor ma
data tua. qz ut aug' dicit. Qn
to magis suauia st' q iubent
tanto magis amans dz scru
tari ea vt sz cognoscat ut co
gnita faciat ut faciendo pfe
ctius cognoscat. qz cui fuit pfe
ctius cognoscunt. Ecce iusti ma
licias eoru non mouent neqz et
frangunt. et ntz e tribulatis i
iniqtate multiplicata maloru
madata scrutari et profundi'
intelligere ne mittarent in fide
sicut illi qui ad tpus credunt z
in tepore temptacionis recedut
Et ideo hugo libro iii. de archa no
e dicit. Efficacie tempus temptaci
onis falsum ee psuadetur quod
pus non firmiter credebatur.

Coagulatum e sicut lac cor
eorum ego vo legem tu
am meditatus sum. Supius
pp'ha a domino deo petiuit sibi
dari bonitatem. i. iocunditate
sev delectacoz in bonis opribus ad
quia qntum sufficit duo requi
runt ad ppositum. pmu e pa
ciencia inter omnia aduersa de
quia in vsu pcedeti. secundo remo
cio tedii de quia agitur in vsu
pnti. postqm ergo pp'ha ondit se
hiusse pacienciaz cu sup eum
multiplicaret supborum iniq
tas. Iam iocunditas in bois
hominez facit esse stabilem in
aduersis. hic iam ondit se tediu
no hiusse in eisde dicens. Coagu
latum. q. d. licet ipi conspira
uerit con me attn ego lege tua
meditatus sum. Vel pt sic con
tinuari. Supius ondsum e quo
ex hoium malicia occonalr elec
toru bonoru procedit. hic deducit
qz etiam maloru obduracio il
loru stabilitate no euitet. Et qu
minu ex quo sapiencia vincat
maliciaz. Vel sic. Supius on
su e quo malicia hoim bonitati

aliorum ē opposita · hʒ declarat
q̄ robur bonorum ex augmento
malitiaꝝ stabilit̄ · hʒ ꝗo ait pro
pheta dicitoꝗ · Et mouetur
qd̄ hʒ pro declaratione lre · vtrum
maloꝝ conspiratio ex inclinatione
procedens stōꝝ possit constantiā
euertere · Vitas quoniam aꝫ exh̄ · q̄a
hmōi obdinatio induat in stōs
tedium iuxta illud · Dormitat
aīa mea pre tedio · et p̄ ꝯns ac co
stantia euertit · Ergo ꝗ · qꝛ sic avol
sio tedij facit stabilitatē ut iā
allegatū ē · sic rpm̄ tedij stabi
litatem euertit ex illa regula · sic
oppositum in opposito sic ꝓposi
tum in ꝓposito · In oppositū
ē versiculus iste in quo ꝓpha ons
se in diuina lege meditatū non
obstante coagulatione seu obstiā
tione maloꝝ · Et dr̄ lra ꝗ
ta · Ca primo ons puritatē nā
lē hominis dicens · sic lac · scdo
puritatē et induratoꝫ dicens
coagulatum ē · tertio maloꝝ seu
induratoꝝ consensiōꝫ seu col
ligationem dicens · cor eoꝝ · q̄rto
ondit in sua p̄sona electorum
recollectioꝫ ibi ego vero · Dicit
ꝗo lra coagulatum ē · i · indurā
tū cor eorum · Circa quā litteraꝫ
dicit amb̄ q̄ stōꝝ cor in mīnis ē
sb̄tile · Nam sic lac in sua nā
purū ē sincerū atqꝫ speciosum
ꝫ corruptione coacescit · sic mītis
et cordis hūnai natura in se
quidē sincera et p̄spicua ē · Ca
ut dicit greg̃ sup illo · Manus
tue dn̄e fecerunt me et sola
iussionis voce omnia in lucem
prodierunt · iuxta illud · dixit
et facta sunt omnia · Sꝫ homo
cū consilio et quasi p studiū ē
formatus · ꝓpt qd̄ dr̄ faciamus
hominē ad imaginē et simili
tudinē nrāꝫ · Cum ei ad condi
toris imaginē fiebat p dignī
tatem omnibus factus ē et oīa
alia precellebat · Ex quo elr̄
q̄ malū culpe opponit̄ bono na
ture · Nam homo nō ē creatus
cū malo culpe · et cū homo pec
cauit boni nature inficit et
deicit ita amodo ita sp̄e sic
ab ordine · A specie quidē q̄a
culpa bona naturalia spolia
uit gratuitis · a modo autē
qꝛ vulneratus ē in nālib̄ bonis
ab ordine quidē qꝛ derelictus
ē q̄si semiuiuus et nō valens
amodo venire ad finē illum
ad quē creatus fuerat · Ex
quo vlterius elicit̄ et sic malū
culpe et nature sit contraria
tamē malitia culpe subsistit
in bono nature · Et ita dicit
aug̃ in Enchiridion q̄ culpa ī
natura ē quodāmō sic in suo
contrario · Aduertendū tñ ē pro
ut alexandr̄ dicit in scripto sentēdi
q̄ boni nre sic aīe duplex ē · vnū
mi quo aīa ē aīa · aliud quo aīa
ht̄ quandā nālitatem seu apti
tudinē siue hītudinē ad boni
amoris siue gratie · Modo noti
ē q̄ culpa nō contrariat̄ nre ipī
aīe · qꝛ nec eam tollit nec minu
it · Ex quo aīa in suis nālib̄ est
ꝑpetua · in ipi tñ dicetur ee ḡra
sit · qꝛ inducit penā que ē etiā
ipi aīe in sua nā contraria
patitur ei aīa ꝑ culpā mortē

et post morte multas penas a
rceret primitiuras licet iniquum
moriatur. iuxta illud. mors de
pascet eos. Et illud domini sicut
et habilitas virtutum minuit
per culpam. dicit enim aug' corrupcio
nature malum eius est qualitum
ab bono eam priuet. Nam si
nullo bono priuaret neque no
ceret. Mirabile ergo est hoc quod anima est
subiectum peccati. et illud sustentat
et sibi esse dat. et tamen sibi peccatum
contrarium est eo quod demit aliquid
boni non tamen usque ad essentiam anime
pertingit. Et ex isto elicitur quod nul
lus homo subito potest ad mali
induracionem deuenire. Ro. Origene
nis quem allegat beatus thomas
parte quaestione xxiii. in solucione argumenti
tercii quarti qui dicit sic. Non
arbitror quod aliquis qui in gradu
perfecto est constitutus ad su
bitum decidat siue euacuetur. sed
paulatim ac per partes eum decide
re est. Unde ad obduracionem
in peccatis requiritur ut beatus thomas
dicit peccatorum multiplicacio et con
tinuacio in eisdem. Et ex hoc
elicitur quod habilitas anime ad bonum
virtutis siue gracie est quodammodo in
finita. Ro. quia non potest tantum per culpam
minui quin amplius aliquid
habilitatis in ea inueniatur. quia
ut dicit aug'. manente natura
anime non deuenit ad ipsius omnino
damnum corrupcionis. Et hoc est iterum
mirabile quod ascensus anime est
determinatus. Ex quo enim anima est vir
tutis finite ideo tante est pote
tie et non amplioris. Sed ipsius
descensus est indeterminatus. Contra

licet per deordinacionem tendat ad ni
chil tamen omnino non potest fieri nichil.
Quibus ita deductis ponit hec
conclusio prima. Et si homini possibile est de
uenire ad obturacionem tamen non potest
tantum obturari quin posset ad boni
conuerti. prima pars conclusionis patet
contra beatus greg' in libro moralium
et beatus thomas in libro de po
tencia dei. ponit obturacionem esse
speciem auaricie. Et utique possibile est deue
nire a peccato capitali ad suas fili
as. Unde secundum beatum thomam ubi
supra. ad auariciam duo pertinent
unum est ut quis superhabundet in
accipiendo. Et ex hoc potest ad mul
ta peccata deuenire. Nam si quis
excipit habundare in accipiendo
et quem homini ingerit sollicitudi
nes et curas superfluas. Et ex hoc
elicitur quod talis cupiditas finem non
habet. propter quod ecclesiastes v. dicit Auarus
non implebitur pecunia. Et philosophus dicit
quod appetitus diuiciarum crescit in
infinitum. Si vero huiusmodi habundan
cia consideratur non solum ut est
in corde sed ut est in exercitacione ope
ris. Sic auarus in acquirendo
quandoque utitur vi. et sic infert pro
ximis violencias. quandoque dolo qui
dolus si fit in verbo simplici quo
quis utitur decipere alium propter lucrum
tunc fallacia. Si autem illud verbum
confirmatur. tunc erit periurium. Si
autem committit dolus in opere. Et si
in rebus tunc est fraus. si autem in per
sonis tunc est prodicio. Quemadmo
dum patet de iuda. qui volens acqui
rere pecuniam prodidit saluato
rem. Et ex quo patet quod hac via pro
grediendo deuenit ad obdura

com Tot em̄ venit homī co
gitationes tot sollicitudines
tot· cure tante fraudes, tante
fallacie, tot periuria tot doli
et proditiones homo ꝓp appeti
tum pecuniarum devenit in
odiū proximi Et machinat̄
contra eum tam in sbām su
am tam in sinū honorem tā
in suam ꝑsonā vnde com̄
tum tales devenient ad hoc qd
appetunt qꝛ sbam primi
occupant qꝛ honorem detrahit
ymo et vitam aufert ꝑceſſ
multitudine ꝑ ponde ꝑcedent
finalit̄ ſpectant vnde et iudas
aſpe venie decidit et laqueo
se suspendit Ecce obduratio ex
nequitiis qua volens penas
ꝑntes evadere et non culpas
ad eternas devenit ut dicit gḡ
Aliud qd ad avaritiā pertinet
ē velle superhundare in retinē
do Et ex ista ꝑte etiā devenit
ad ī humanitatē sive obdura
cōm quod ē contra imaḡ Tria
qm voluntatē suam dat ad
hoc ut retineret excellent̄ ob
turat cor suū erga proximuꝫ
ne tuaꝫ desinis rebus indi
ditex subveniret, a verbo eī ille
dicitur durus qm nec habet
compassioē ad proximi defectū
nec pietatem ad subveniendū
considerando enim ut ē fratis ad
ymaginē dei sed claudit cor et
ferre fit insensibilis Ex quo
hētur ulterius qꝛ tales diffici
les sᵗ conversionis ꝓp qꝛ dñs
in evangelio dicit, qm diffici
le divites intrabunt in regnū

celorum Et bts greg̃· xiii ca°
in secunda ꝑte sui pastoralis
dicit, hii cū scriptura ferit̄
quasi pila in malleis volup
tatis cui atterit̄ nō recipiunt di
sciplinā· nō convertunt̄ ad per
cucientē se Et si curat̄ nec ad
sanitatē reducunt̄· verba cor
reptionis mente confusa audi
unt et ad salutis itinera iter
contempnunt, ymo cū occiduit̄
nec sic asinus vivus recedunt h̄
ille· valde ꝓp periculosum est
in talibus immorari· Unde dicit
lira nrā Coagulatū ē sic lac
cor eorum· Et curare at̄ dr̄ sicut
lac· protracto qꝛ sicut lac in principio
purū ē et dulce· sic amor tpa
liū in primo gradu purus est
Diligere eī tempalia ad neci
tatē ad usum sive sustentacōꝫ
Diligē tempalia referendo eā
ad illud quo ē fruendū licitū ē
et sine pctō fieri pt, ꝓp qd dicit
scriptura ibidē Beatum ē qui
est sine macula· Et qꝛ divitie
ut dicit Boetius in scdo ꝑ sto
de consol· valde delectant et per
mittunt sufficientiā· ideo de
lectacio huius illū amorem li
citum inficit et facit eum acidū
qm homo hēndo delcōm amat
tempalia ad superfluitatē vel
ad voluptatez, et ad tm adeo
se elongat, qꝛ in talibus putat
sufficientiaꝫ et putat ibi finē
esse constituend, et ita coagu
latur et compaginat̄· iuxta
illud Conglutinat̄ ē in terra
venter nr̄ et indurat̄· Et io
ap° dt· avaritiā eē servitutem

ydolorum Et dicit in alio loco il
los qui volunt esse divites fieri
incidere in laqueos et in temp
tacios et in desideria que mer
gunt in interitum et perditionem
Et similis progressus recipit ad
induracionem in peccato in speciebus
gule Circa delectacio in cibis et po
tibus illa naturalis est et licita
et ita sicut lac pueri Statim inci
pit acrescere dum in ea suptiones
necessariorum levibus se ple
ritatibus intumbit Et ma
gis tum alenitatibus ad infamam
fit progressus Circa autem hoc
ut dicit beatus thomas quelibet
delectacio superflue in esu electarum
rerum aliis in esu delicate prepa
ratarum ceterum aliis nec potest expecta
re tempus quia delectacio vehe
menter movet aliquis autem
in delectacione excandescit et alii
ex inordinata delectacione plus quam
natura querit sumunt Et propter
talium peccatorum multitudinem quam
in eis fit assuefactio deveniunt
usque ad induracionem. Unde ali
quorum venter deus esse dicitur
Et aliqui ex induracione ad ydo
latriam prorupe runt ut habetur
Exodi xxxii. item glo. super illo Per
cussit egiptum cum primogenitis
eorum dicit. quod superbia luxuria
avaricia sunt que primo venter
generat. ymo ut dicit beatus
thomas Gula facit hominem
quasi bestialem eo quod in delecta
cionibus ciborum facit ma
xime gaudere et eas maxime
diligere ymo aliquem in rebus
creatis finem constituunt. eo quod

eas non referunt in finem ultimum
et ita rerum ordinem tollunt vel
in rebus racione abutuntur Et hec
omnia induracione deserviunt Et
multi sunt gradus induracionis
Circa ut dicit gregorius ille durus dicitur
qui inter flagellorum duritiam
remanet incorrectus Et ille qui
in tribulacione non ad virtutes sed
ad vicia prorumpit Item qui in
tribulacione positus vicium habet
simulacionis et formam immuta
cionis emittit. et animum nocendi
proximo non amittit et sic de mul
tis aliis Et dicitur de induratis
quod sunt generacio perversa quod sunt durum
cervice et incircumciso corde quod sunt
sicut adamas et sicut silex et sicut
petra que non potest aqua compunc
cionis emittere Attamen dicit secundum
ps concilionis quod nullus potest ad tam
induratam quod non possit ad veniam
converti Et unum est hoc de indura
cione ex omnibus partibus proveniente
preter finalem impenitenciam Circa il
lius conversio non est nisi ad penas
alienas in quibus prima erat sed non
fructuosa Et racio istius partis conclu
sionis est superhabundancia pietatis divine
propter quod dicitur quod sapiencia vincit ma
liciam Tercio habetur quod deus quosque
induratissimos solet convertere
iuxta illud evangelii. potens est
deus et de lapidibus filios abrahe
suscitare. quoniam deo enim in cuius ma
nibus sunt corda filiorum hominum non est
impossibile aliquid unum Quarto
habetur generaliter quod circa tales labor pro
eorum salute non est obmittendum
ymo dicit beatus gregorius secundo suo pa
storalis dicitur si dilatur amonere

emolliuit ad comminatorem. Quia propheta ezechiel mittitur ad gentes apostatatrices et ad gentes induratas cum ista promissione quod deus promisit se dare frontem duriorem et faciem faciebus et frontibus eorum. ¶ Ex quibus habetur ulterius quod in talibus hominibus libertas non est sublata arbitrii id est racio. Quia si non possent in bonum tunc excusatorem haberent a malo tamquam necessitati et involuntarii. Et ita essent excusabiles ymmo inpeccabiles cuius contrarium dicit ewangelium quod non habent excusacionem in peccato suo. Et tamen de ista conclusione prima. ¶ Circa secundum notandum quod malorum hominum multitudo nociva est bonis in parte sicut iam deductum est in leccione precedenti. Dicit enim Seneca epistola septima. Inimica est multorum conversacio. Et racionem ponit. Quia nullus malus est qui aliquod vicium bonis non commendet aut non inprimat aut eciam ipsis nescientibus non allinat. Et sic enim ut dicit augustinus super illo. Quis consurget michi adversus malignantes. Si mulier marito est eua. si mulier seductrix est viro ut in iob patet. Si vir uxori est diabolus quia aut mulier viro est eva aut vir mulieri serpens. Quid ergo faciet malorum multitudo. ¶ Ex isto primo habetur quod malorum multitudo valde est seductiva. Dicit enim augustinus ibidem. Undique mali perstrepent et dicunt. Quare vivis. es tu ne solus Christianus. quare non facis quod alii faciunt ymmo quod peius est electos urget aliorum canorum ex nichilo eos quod suffo

care intimet ad tantum quod anima fidelis sudat tribulatur et estuat cum necio habet ut vincat. ¶ Ex quo habemus quod difficile est iusto inter malos posito non consentire alicui peccato. Et beatus thomas 2a 2e questione xliij. in solucione ad quartum articulum dicit duobus modis contingit peccato consentire. uno modo directe. quando peccatum alicui placet. alio modo indirecte. quando peccato non resistitur propter humanum timorem. Cum tamen posset resisti. Et Seneca dicit ibidem. necesse est cum quibus cum malis est ut eorum conversacionem odiat aut ne similis fiat malis aut imitet ne multis et se foracioribus inimicus fiat. Quia amicicia ex dissimilitudine procedit. ¶ Et ex istis patet quod magni boni est non contaminari societate pravorum. hoc est augustinus super psalmo sexto. quando dicit magni domini dei est inter verba malorum versari cotidie et non recedere de itinere preceptorum. Sepe enim homo non implet bonum propositum ne offendat eos cum quibus vivit. hoc ille. Et si sic nocet multitudo malorum quid tunc faciet si conveniunt in unum et se colligant mutuo conivistos. iuxta illud Colligata est iniquitas effraym Osee xiij. quia tales colligantur una catena tenebrarum ut habetur Sapiencie xvij. Et de isto dicitur hic coagulatum est cor eorum. q. d. licet multi sint et diversi ymmo dispersi unusquisque post concupiscencias suas tamen coagulatum est cor eorum id est habent cor unum et unitum in malo. ¶ His

ita deductis ponit hec secunda
conclo · malorum cohencia iustis
hominibus e nimis oppressiua 3
ta conclo e beati gregorii sup
illo iob xli · mebra carnis ei9
cohencia sibi · libro xxxiii · me
bra diaboli sic nobis coherent
ut unanimiter praua senciant
ut nulla contra se inquisitudie
diuidantur ut nulla eos diu
sitatis altercato scindat Et ideo
contra bonos vehementer pualet
quem malo se concordit tenet
Et subditur · reproborum unitas
bonorum unam tanto durius
impedit quanto ei se p collacionem du
cior opponit unde contra xpm
unanimiter inierunt consilium et
invalescencia voti unanimi
usque ad mortis supplicium pduxe
runt ¶ Ex quo elicit primo quod ma
lorum multitudinis unitas pbet
robur · Sicut enim multorum hominum a
nime et corda robur accipiunt ex
colligacione caritatis que per
spiritum sanctum diffundit in eis · sic quod
dicitur unum cor et una anima una
oris et una columba · sic multi
mali colligantur malignitate aut
superbie aut inuidie aut ire et
crudelitatis Ex qua colligacione
fremunt contra iustos unde in
ps dicitur Cogitauerunt unanimiter
aduersus testamentum tuum super
populum malignauerunt consilium
Et dixerunt disperdamus eos de gen
te · quod aug exponit de iniquis di
ne ciuitatis qui unanimiter pu
gnabant aduersus electos dei
¶ Ex quo elicit ultimus quod ex
malorum unitate dyaa recipit au

gmentum sue malicie · hic e greg 3
supra qui dicit · deus in reprobis
pmittit hanc unitatem ut tanto
contra nos robustius vires suas
exerceat qui non solum nos ita for
titudinis sed eciam male adu
nacionis impugnat Et aug9
ubi supra exponendo illud Etenim
assur venit cum illis dicit Assur
dia9 e qui opatur in filiis diffi
dencie tanquam in vasis suis Ob
enim illo opante fuit in adiutori
um omnibus qui declinauerunt a ci
tate Et subdit aug · quod hos hostes
inuisibiles contra quos nobis
pugnandum e adiuuant infideles
homines ad oppugnandum populum
dei ¶ Ex omnibus quasi ab oppo
sito dicit quod malorum electorum dei
est quedam libertas aut ps liberta
tis Et allegat greg ubi supra p
ciuitate istius euasione pauli cum
ci disputasset de resurrectione mor
tuorum existens in medio Saduce
orum et phariseorum qui quondam e
rant unanimes consurgebant
Et quanto sunt diuisi exiliit de
manibus eorum Et ad idem adducit
diuisione populi dei ab egipciis in
diuisione maris rubri in qua di
populus ab iniquis liberatus pmansit
Et dicit · eripiunt iusti dum diuidunt
iniusti Et electorum tota ad pfectum
pueniunt dum reproborum agmina
p discordia confundunt Et dum ma
lorum unitas scindit bone mentes
ad hoc quod appetunt pducunt · Ad hoc er
go designandum dicit nostra lra Coa
gulatum est sicut lac cor eorum · 3
quando mali se recipiunt inuidie · cor
eorum coagulatur in unum · i · indurat

in quandam unanimitatem Et sit
de suavitate amicicie amaritu
do malivolencie Et quod dicitur
invidie Et racionem ponit quia levi
tatem nature que quandam effluit
benivolencia concrecione maliciam
habent viciatam hec ille Sed quia quan
diu homines sunt benivoli et in na
turalibus non viciati cor eorum sim
plex est purum et incorruptum illa in
tencione purissima et est candida
conversacione gratia Et dulcis ca
ritativa dileccione seu caritas
tis exhibicione Sed commissione
peccati corrumpitur acescit quodammodo
et turbatur perdita consciencie puritate
iuxta illud apostoli ad thimoteum resis
tunt veritati homines mente corrup
ti scandalisant proximos non ha
bita conversacionis claritate pessi
ma hec mutacio quam deplangit
iheremias Tren. iiii. dicens quomodo
obscuratum est aurum mutatus est
color optimus ymo tunc mellistu
a amarescunt iuxta illud ma
lum et amarum est reliquisse dominum
Jeremie ii. ¶ Sequitur de tercia
condicione Ego autem legem tuam
meditatus sum. Ego autem in quo
faciem deus inspiravit spiraculum
vite quia eciam factus sum in animam
viventem Greg libro xi. moralium
ca. iii. tractando illud. in cuius
manu anima omnis viventis et
spiritus omnis carnis dicit. hoc deus
prestat humane anime ut corpus vi
vificet per spiritum hoc ut pervemat
ad intelligendam eternitatem
¶ Ex quo primo videtur quod spiritus
inspiratura quamque recipit pro ef
fectu spirituali. hoc est greg ibidem

quia pro verificacione adducit illud
Qui facit angelos suos spiritus
Exponit. i. predicatores facit spi
rituales Sed non obstante enim quod
homo habet corpus et corporales
sensus spiritualibus debet intendere
racione spiritus ¶ Ex quo secundo videtur
quod homo qui vult in pugna
persistere ab exterioribus spiritualia
colligere debet hoc est apostoli dicen
tis. invisibilia dei per ea que facta
sunt conspiciuntur Et greg dicit
ibidem. preter quod in nobis publi
cum est transire debemus ad secre
tum quod in nobis latet ¶ Et ex isto
accipitur quod investigacio spiritualis
legis divine utilis est ad resistendum
importunitatibus reproborum
Differens namque est legis audi
cio reprobis et electis. quia gregorius
dicit Sciencia reproborum usque
ad cognicionem sonitus tenditur
audiunt quidem virtutes sed quia
corde sunt frigido qualiter sapiant
ignorent Sed electi sic audiunt
quod degustent quia hoc quod audiunt eis
sapit medullitus per amorem
propter quod propheta ad resistendum illis qui
indurato corde contra eum ma
numit bellaverunt dicit Ego
vero legem tuam meditatus sum
glo. dicit non solum cogitavi co
gitacione volubili vel etiam legi
vel in memoria habui Sed me
ditatus sum legem tuam quod est opus
longe maius Quia ut autor dicit
de spiritu et anima. meditacio est fre
quens cogitacio cum verum homo frequen
ter et curiose et sagaciter obs
cura investigatur. et multa
ad noticiam deducit ¶ hiis sic

deductis ponitur hec tertia con
clo · in diuina lege meditantes ab
omnibus malis etiam si poneret
concordia a suo statu euti non
possunt Ratio aug' ita ista litt'a
Ceterum lex diuina iustissima e' et in
correctissima, in cuius medita
cione seruat voluntaria hu'
litatis et per quos accipit in subsi
diu pietatis diuina · qr deus humili
bus dat gratiam Et allegat aug'
illud · Et de lege tua miserere mei
¶ Ex quo elicitur q' in meditati
one legis diuine homo preseruat
a penali humilitate · hoc e' aug'
in forma ita l'am Est autem pena
lis humilitas casus in culpam
qr homo peccando grauissime
te subicit seruituti iuxta illud
ioh · viij · Qui facit peccatum seruus
est peccati · Scdo ex hoc elicitur
q' dilectio obedientie hominem
ad excellentiam deducit · hoc e' aug'
ita l'am Cum enim quis in me
ditatione legis intiori se occupat
deuenit ad amorem omnium illorum
que diuina lege precipiuntur · iuxta
illud · in meditatione mea exar
descet ignis / modo certum e' q' di
uinis ignis sursum fert et exal
tat hominem ¶ Ex quibus elicitur
q' homo omnino legi diuine subiec
tus redditur in bono sicut in via
e' plene confirmatus Et e' ro quia
ex hoc e' in amore diuino q' qu'b' tri
bulationum extingui non potest / nec
aliquibus impugnationibus
euinci qr amor vincit omnia ·
vnde si quis scrutando primum
mandatum deuenit ad cognitionem
diuine pietatis / minus et consequenter

humiliatur / sciens q' diuina pietas
iustissima e' vnde si aduersis te
ritur diligit hoc cum sciat qd' teritur
sciens hoc equum et iustum · iuxta
illud · iob · hec e' consolatio mea
ut affligens me dolore non par
cat Et etiam inuestigata diuina
veritate et sapientia ex precepto secundo
Siquid aduersi imminet in hoc
ponit spem et totam fiduciam · sciens
q' deus tante e' sciencie q' ex ma
lis scit bona elicere · Similiter
cum ex tertio precepto deuenit in di
uine bonitatis notitiam Quicquid
prosperitatis aduenit / scit e' ex hoc
ex fonte inexhausibili effluxisse
Et exinde magis ac magis in de
lectatione diuine bonitatis exar
descit / talem ergo quis potest euincere
Et ideo iob · xvij · dicebat · libera me
domine et pone me iuxta te et cu
iusuis manus pugnet contra
me Et iste propheta dicit Ego autem
legem tuam non vindictam medi
tatus sum · qr tunc homo iuxta deum
ponitur cum christo domino in omnibus
conformatur subiciendo se legi di
uine · ipse enim legi non peccauit Et tam
ut gregorius dicit In amaritudine mo
ratus e' Et si passus e' et mortuus
tamen per resurrectionem e' inde libera
tus Et si in celum ascendit tamen
sedet ad dexteram patris Quomodo
ergo tota malitia mundi non po
tuit vitam discipulorum euertere
qr quem persequebantur in discipu
lis sedebat in celo Sic nec alios
poterunt euertere in quibus oppu
gnant dominum saluatorem ·

Bonum mihi q' humiliasti me
vt discam iustificationes

tuas. Continuat sic ad precedentia
Supius propheta et gratias egit de boni
tate sibi exhibita et continuatione
sibi postulabat dari de eadem. R
ondit suum profectum de eadem
ita quod declarat hic bonitatis exhi
bite utilitatem. vel sic Supius pro
pheta posuit malorum hominum con
tra ipsum colligationem inpsubrisionem suam
hic iam declarat quod aliomodo eue
nit quam ipsi putabant dicens.
bonum michi. vel sic Supius de
claratum est quomodo malorum obstina
cio electorum stabilitatem non e
uertit hic declarat quomodo ex illa e
lecti pronemuit incogitorum iustifi
cationi dei. Et monet quod hec
pro declaratione lege uterum ita ar
dua stabilia et ita totalem vitam
hominis humilitas deducat ad as
secutionem diuine iustificationis. quod
sic patet ex uersu isto secundum expositionem
ambrosii et augustini qui uolunt quod bonum
est homini humilem esse et in ag
gressu arduorum et in proces
su scandorum et in compositione
vite. quia sine tali humilitate in nul
lo istorum quis potest iustificari et
est racio. quia deus supbis resistit
sed humilibus dat gratiam. Sed in
oppositum videtur esse hoc quod humi
litas non est virtus ita generalis
quod hominem diriget in omnibus istis
presertim ex quo humilitas est in
concupiscibili ut dicit beatus tho
mas. Quomodo potest potest dirigere ra
cionalem seu irascibilem. quia
vires iste pro suis directionibus
habent speciales virtutes. Et dimit
ta hec quia primo tangitur pro
fectus cum dicit Bonum. secundo

persona que profecit. quia michi
tercio illud. per quod profecit quia
humiliasti me. quarto ad quid pro
fecit quia ut discam iustificationes
tuas. Dicitur quod bonum in
cuncta quod aduertendum quod bonum res
picit mala et bona. Est enim bo
num homini mulierem non tangere
bonum etiam est homini iugum por
tare ab adolescentia sua. Et quod
quid deus operatur cum homine vel
in homine vel per hominem bonum
est illi. quia deus auctor malorum esse
non potest. bonum ergo homini est quod est
creatus per potentiam dei. bonum
est quod est ordinatus et informatus
per sapientiam dei. bonum est quod repletus
est bonis et beniuolentia dei.
Bonum etiam est homini discere quod sit
bonum et quid sit velit deus ab
ipso Certa facere iudicium et iusticiam
et sollicite ambulare cum deo
et Sed propheta talibus obmissis
respectum habet ad humilitatem speci
aliter. omnis hoc esse bonum quod de
humiliauit eum. Ex quo primo
elicitur quod humilitas aliqualem
tenet principatum. Iam ut
dicit beatus thomas Congre
gatio virtutum ordinatio similitu
dinem habet ad edificationem. unde
illud quod est primum in acquisitione
virtutum comparatur fundamento
Et hec est humilitas ut dicit Ber
hardus Sed per hoc nolumus p
iudicare nobilioribus virtutibus
Ex quo patet quod preeminitas v
tuti alicui non preiudicat in
aliquo potestati ipsius humilita
tis Eo quod aliomodo quedam virtu
tes principales sunt. et aliomodo

humilitas. dicit enim beatus tho
mas. primum inter (?) in sicut virtutum
potest accipi dupliciter. uno modo primo
dum removentis prohibens. Et
hoc modo humilitas tenet primum
locum. quia facit hominem sub
iectum esse et ita susceptibilem
influxus divine gratie inquantum
evacuat inflationem superbie. Contra
dicitur iacobi quarto. deus super
bis resistit humilibus autem dat
gratiam. Alio modo primum in virtu
tibus dicitur directe. Et est illud
per quod sublato impedimento iam
ad deum acceditur. Modo primus
accessus ad deum est per fidem ut
habetur ad hebreos xi. Secundus
per spem. quia illud habita cognitione
de deo extendit ad deum. Contra secundum
aug. Spes quedam extensio est
Tercio est per amorem ad deum. quia
amor hominem quin deum noscit
et ad eum se extendit unit cum
deo. ¶ Ex quo patet quod iste tres vir
tutes theologice modo nobili
ori sunt nobiliores principales quam
modo dicto, humilitas autem per
per modum removentis prohibens.
Et beatus thomas 2a 2e questione
clxi. in solutione quinti articuli
ponit modos ex quibus recipitur
principalitas virtutum. dicit enim
sic. bonum virtutis humane in or
dine rationis primo attenditur respectu
finis. unde virtutes theologice
que habent finem ultimum pro obiec
to potissime sunt. Secundario
bonum virtutis attenditur secundum rationem
finis ordinantem ea que sunt ad fi
nem. Modo ista ordinatio dup
liciter fit. Contra essentialiter con

sistit in ratione que media ordi
nat ad finem. Et ideo virtutes in
tellectuales que respiciunt rationem
principaliores sunt. Secundo ista or
dinatio consistit participative in
appetitu per rationem ordinatam. unde
iusticia legalis que universaliter
omnia ordinat et disponit princi
palior est et post ea humilitas que or
dinat hominem respectu omnium genera
liter ad bene se habere ad celestia.
unde qui ex humilitate contempnit
terrena promittitur ei celestes
thesauri. Math. vi. Et qui ex hu
militate contempnit gaudia mun
di promittitur sibi consolaciones cele
stes. Math. v. Et qui ex humilita
te contempnit magnificari in terris
promittitur ei in celis exaltatio
Contra qui se humiliat exaltabitur
ubi aug. non putes enim qui se
humiliat semper iacere. quia exalta
bitur nec opineris eius exalta
tionem fieri per sublimitates corpora
les. Ita etiam qui ex humilitate
in persecutionibus possidet animam in
paciencia promittitur ei regnum
celorum. Est ergo humilitas que
dam dispositio generalis prebens
liberum accessum homini in bona
spiritualia et divina. Et notum est
quod passiones sunt principaliores quam
dispositiones. Et per consequens virtutes ille que
directe movent ad deum pociores sunt
humilitate hec ille. unde littera dicit
Bonum mihi quia humiliasti me. id est
diversis temptacionibus et incommo
dis exercuisti. q. d. secundum ambrosium. ama
ra tua prosunt mihi quia ad humi
litatem me deduxit. ¶ His itaque
deductis ponit hic prima conclusio

strennuitas opum excitacio labo
rum in milicia preliorum tolle
rancia aduersariorum absque hu
militate uirtutis non habent meritum
Et hoc idem intelligitur de aliis
speciebus fortitudinis sicut est ma
gnanimitas que est spontane
a difficilium aggressio. item mag
nificencia que est arduarum rerum
pulcra administracio. item fidu
cia que est cita spes animi rem in
choatam ad finem perducens. item
confidencia que ex confidencia
uirtutum mentem habet immobilem
inter aduersa et hec omnia sine
humilitate non prosunt Etiam
promptitudo seu hylaritas que
reddit hominem paratum ad sube
undum labores quod est strennuita
tis Quid si deest humilitas quia
hominem subicit labori honesto propter
aliquem effectum consequendum

Ex quo patet quod subiectio ad la
bores propter illa que naturaliter diligit
non est humilitatis vere Et racio quia
nullus talis labor est meritorius
eo quod caret radice merendi Et ita
promptitudo laborandi parentum
propter filios vel uxorum propter uxores
non est vere humilitatis Similiter
exercitacio laborum que facit ho
minem subiectum assidue actibus
ut nullum tempus vacuum preteat fa
stidiens ocium. Quid uidelicet si deest
humilitas vera que homines subicit
talibus propter maius premium conse
quendum. iuxta illud apostoli Bo
na facientes non deficientes quia
tempore suo non deficientes metemus

Ex quo patet quod assiduitas exer
citii propter illa que homo diligit
ex uirtute morali non est humilitatis
uere Et est racio quia huiusmodi uirtutes
transitorie sunt nec faciunt ad
meritum. propter quod Symachus in
suo epistolari dicit Bonis fami
liare est studia bona cumula
re quorum graciam senciunt non
parte. Similiter fortis administra
cio preliorum quod est ipsius milicie
que facit subire timores et au
dacias aggressus et fugas et
mortis pericula. Quid uidelicet si deest
vera humilitas Etiam si quis
ut dicit Tullius bellat immun
ita. si quis vincat superba insole
cia. si quis excupatur suis armis
semper perimit quod ex huiusmodi mi
licia acquirit

Ex quo patet
quod bellare seu miliciam agere pro
uinciis defendendis non est humilita
tis Et racio quia hoc ex superbia pro
cedit Et ideo Suetonius in libro
de xii. cezaribus refert de augusto
cesare qui negabat prelium suscipere
ubi aderat timor de dam
no et spes de maiorum emolumento
Similiter sufferre diu molestias et
improbitates aliorum ad quod sonat
tollerancia. Quid uidelicet si adest
inanis uel simulacio aut quoduis
aliud quod humilitati repugnat
Dicit enim Varro in suis similibus
ineruditorum contemptus contempnendi
sunt solum hiis qui ad summa pro
gredi volunt

Ex quo patet quod
vera paciencia includit caritatem
unde beatus Thomas dicit 2a 2e questione
.xxxvi. articulo tercio Tristiciam
et dolorem secundum se abhorret animus
ita quod numquam eligeret homo pa
ti tristiciam dolorem aut laborem

ppter se ꝯ solum ppt' finē · dt
em̄ aug' libro de vera paciēcia
q̄ vis desideriorū facit tollera
ciam laborum et dolorū · et ne
mo nisi pp eo q̄ delectat sponte
suscipit qd cruciat · Ꝯs g͡o q̄r
bonū pp quod uult aliquis pa
ti mala sit magis volitū et
amatū qm̄ illud bonū cuius
puato ingerit dolorē · Et ita
est q̄ nullus prefert bona grē
omnibus naturalib' bonis ex
quorū amissione pt dolor cau
sari nisi p caritatē que deū
diligit sup omnia · pp qd excludit
q̄ humilitas in paciēcia sine au
xilio grē habeta nō pt · Dicat
g͡o lrā · Bonū michi q̄r humili
asti me · i · vtile est michi q̄ hu
miliasti me · Et · Bnh' dicit in
sermone de ascensione dn̄i qui
pt dicē hoc · Bonū michi qm̄
humiliasti me · h' vere humilis ē
q̄r nō humiliacō sed humilitas i
tificat · cī on g͡o dicat hoc ille
qm̄ inuitus tollerat · nec ille
qm̄ murmurādo tollerat qm̄
nullus istorū promet' grām
eo q̄ dn̄s deus nō humiliatis ꝫ
humilibus dat grām · Ꝯ pl'sat
hic qo ylū · s ille qm̄ inuitus
patit' · sed ille qm̄ labores sus
tinet · pp ea que nalr̄ diligit
vel pp ea que ex v'tute diligit
pt hoc dicere · Bonū michi q̄r
humiliasti me · ad qd videtur q̄
pt sed non pfecte q̄r huiꝰ pa
ciencia dici pt v'tus natalis
vel moralis · Et sepe facit via
ad paciencia vam · Bonū g͡o
s' ē q̄ humiliat padūsa · q̄a p

talem humiliacōz ducit ad hu
militatē · Cōtigit em̄ q̄ ille qm̄
consueuit pati pp iniuriā comi
tat h' in deū vel qm̄ pus tanq̄
inconsuet' impacietissime do
lores sustinuit · pea eos fert
mitius · z pea volens · et pea
delectabilit' · Eudem paciēcia
ē via ad pacem et lectio ad me
ditacōz · et meditacō ad orōm
sc̄dm̄ · Bnhardum · Cū hō qi
thesaurū effodiendo querens
p meditacōz nō inuenit ad orōz
se conuertit · et orō ē via ad sci
enciā seu sapiām · Cū hō ad
extra se exercet deuenit ad in
teriorem intellectū · ex intellectu
ad desiderium · ex desiderio ad delecta
cōis sentimentū · et ita dicē
humiliacō ad vam humilitatem
deducit que ē solius grē · Cū
g͡o humiliat' et p'mitur aduersis
nō refugiat humiliacōz istā · nō
decidat animo neq; frangat · cont
ra hos p magis v't ambo dt · p sui
ac talib' pressus sibi ad meritū
et alijs ad exemplū · Et h' ē qd
dicit amb' v't supbū sua humilita
te mitiget · insipientes morz ma
turitate cōdiat · cōtuēliosos sua
paciā frangat · auaros aliqndo
equanimitate dispēdij a cupidit
orū intencōe deducat · Et sbdit
Sic em̄ sapiā v'z xp̄us iustifi
cata ē a filijs suis · q̄r se sbduxit
ab iniurijs neq; ab obprobrijs
nec a confusione sputorū · adu'
tit faciē suā omīs sua paciā
iniurijs · Et tm̄ de ista condicōe
pma · ¶ Restat iam tractare
de sc̄da condicōis sc̄de q̄ ē de sibi

ibus de qua dicit lra · vt disca
Bona sicqmd e huilitas illis q
profitiut matqmsicoe sciaz
Et io qz ille qui huilis e non
uult apparere sapiens ante tpus
qui huilis e nulla sciaz vilem
reputat · de nulla scia erubescit
Et oia que cunqz pnt promouere
ad sciend quit sic quieta vitam
sic paupertate voluntariaz sicut
scicutmu tactu e Ex quib'
pmo az qpitia in mois non
stant cu huilitate in studentib'
Et ideo aug' libro de cathecizadis
rudib' omnes admonet scolasti
cos ut huilitate sana induti
amplius discat deuitare vitia
moru qui vborum Et ne aude
rent confre expitata linguaz
cordi casto Ex quo elr' vlti'
qz quicuqz notitia scientifice ac
quisicoe no abicit huilitate
no hent que e via scias pquire
di Et e ratio qz tales dicuir esse
psumptuosi · ig neglia nimis
e vitanda et discordi et inpru
dentia modi · Cauendu ne sinis
tra ps totu ebibat qd dextra
scribendo ingerere pmolitur Cla
si homo no tz ordine quo potit
deuenire ad sciendi fine · si no
tz modu sciendi quo hauriet
sciam Ex quo hemus qz sci
entias cofunde no e huilitat
nec oia velle legere e huilita
tis nec velle audire que statui
no copetunt e huilitatis / oia ei
hec ex quo mod' excedunt sup
bie adaptant Cliam q scias
cfundunt ut hug dicit · nec se
docet nec alios p sua sciaz ondit

Et esse ostentacio Qui at oia
legere volunt cu libri sint infi
niti illi nec fine inuenit nec
requie nec pace · Et p Seneca
ex inde ar' · mens composita in
stabilis et vaga quia vana de
lectant · Silr qui uult audire q
no competunt statui a culpa no
est alienu Eo qz alienu officiu
vsurpat Ido gratias go Epis
phibetur libros gentiliu legere
et sacerdotibus dicta poetaruz
Cra ut ieron' dicit ad damasu
huioi qz in pueris e cu ncitta
tis facit in se crimen volupta
tis Mbis ita deductis ponit
hec scda conclo · nite e homim
huilem esse qui uult vtilia ag
noscere Et io dr hic Bonu m
qz huiliasti me ut disca · r · hui
litas deducit ad sciaz · Istam
conclo(n)z beatus thomas longe
deducit 2a 2e qone · clxvij · dices
licet cogitacio vitatis p se bona e
actu studiu vitatis cognoscede
pt hre puersitate Et ponit duos
modos / pmus est qn ho studet
ut inde supbiat / scia em inflat
ut dicit aplus · vel qz studet a
discere aliquid ad peccandu
iuxta illud iere · ix · vt inique
agerent laborauert · Calio
vanu pt contingere ex inordi
nacoe appetitus et study ad
adiscendu vitatem / Et ponit
quatuor modos istius Primus
est qn quis p studiu retrahit
min' vtile a studio qd' ex ncitate
incubit · Scds mo' cu quis
querit adiscere ab illo a quo
no licet discere · sic quida qrut

sciam futurorū a demonib᷒ quo-
dam sciam credendo⁊ abhereti-
cis · Tertius modus appetit co-
gnoscere veritatem circa creaturas
nō referendo illā ad cognitiōem dei
Curitus cū quis studet cognos-
cere veritatē supra facultatem
proprii ingenii, p hoc em̄ de facili
lapsus fit in errores · ppter Eccli
· iij · dicit altiora te ne quesieris
et fortiora te ne scrutatus fueris
Et sequitur · multos em̄ supplan-
tavit suspitio eorum Et in va-
nitate detinuit sensus eorum
Hec em̄ omnia procedunt ex curio-
sitate ut beatus thomas dicit
quā humilitas excludit ¶ Ex
qua conclōne et pbatione seq
Et si veritatis cognicio bona est
attn̄ cōtingit ea abuti · pz ex
deductione conclonis · vnde phi
vtunt illa veritate quā percepe-
runt ad impugnatōz fidei · Et dio-
nisius in epla ad policarpū dt
de phis quibudā q̄ divinis nō scīe
contra divina vtuntur attem-
ptātes contra sapiam dei · Scdo
sequitur ex his q̄ cognicio verita-
tis minor ē quā assecucio virtu-
tis Circa ut aug᷒ dicit virtute ha-
bita nō cōtingit male vti sed
cognita veritate contingit male vti
ppter qd aplus dicit ad Colocenses
scdo · sciam quādā esse sc̄ tradi-
cōm hoīm et nō sc̄dm xpz ¶
Et ex his sequit q̄ veritatis cog-
tio nō ē summi boni Et ē io q
summo bono nō cōtingit male
vti · vnde dicit btūs thomas q
licet cognicio summe veritatis et p-
me sit excellentissima · tn̄ in

ipīus cogitōe pt ee viciū sc̄ · qd ali-
quis debito modo nec debito or-
dine ordinat ad illam · Est ergo
humilitas necia ad sciam · de quo
dicit lra · vt discam nō mala nō
noxiā sed vtilia et necia · iuxta
illud · ys · xlviij · Ego dns edocens
te vtilia vel sic · vt discam · i · ad
scienciā puenīā cōtra illos semp
discentes et nūquā ad sciaz ve-
ritatis puenientes · vel sic · vt di-
scam · i · expimentalr vtilitatē scie
agnoscam · qd tūc fit cū implet
qd docetur · eo q̄ sciā plus ex opi-
bus cognoscitur · Sed cū quis in
humilitate exns devenit ad sciaz
quō sciencia vtendo posset hu-
militatem custodire · ne ea amissa
in sua tota vita evanescat · de hoc
erit tractat᷒ conclonis tercie ¶
dicit em̄ lra mā ꝛ bonū ē michi
q humiliasti me ut discā iustifi-
caciones tuas · i · virtutes Tunc ergo hu-
militas iam sciā hita conservat
qn̄ ex acquisitione scie procedit
ad acquisitiōm virtutū · q virtutes
regulative sūt tocius vite humane
¶ Ex quo statim hēmus q̄ ad bo-
nitatē vite nō sufficit mala nō
agere Circa negacio nō ē alicui᷒
denominacōis · ꝛ videt hī ee precept
sup illo, Sint lumbi vri precincti
et lucerne ardentes in manib᷒
vris vbi dicit · nō sufficit mala
nō agere nisi quisqz studeat bo-
nis opibus insudare vt et mun-
dicia sit in corpe et lumē veritatis
in opacōe · attn̄ magna ē pars
bonitatis malis caruisse Et io
recto᷒ contra iuliani narrat
de vita antiquorum sacdotū · quo

duru vita ducebat civitates omnia
corporis et custodientes temulenta
tem sensus humores corporis
qui ex otio nascitur et in maiori
omnibus loci victus castigatione
siccabat. Ex quo elicitur ultius quod
vita humana si debet esse regulata oportet ut
tendat ad aliquid magnificum
et preclarum. Hec est Varronis in
suis sententiis qui dicit sic. Ma
iores non ideo cenant ut sapiant sic
et vita non sui causa est sed ut in
ea aliquid preclarum fiat. Et ad
idem facit Seneca epistola lxxvii
non quamdiu sed quam bene vita ac
ta sit refert. Ex quibus habetur
consequenter quod bonitas vite licet
sit communis non tamen est facilis. dicit
enim Tullius 2 tusculanarum populare
est quod bonitas cuiusdam idem in libro
de amicicia dicit amplissima omnium
artium est bene vivendi disciplina
unde illos idem censet solum
illos esse viros appellandos qui
assecuti sunt quantum est hominibus possibile
optimam naturam bene vivendi
ducem. Et notum est quod naturalia sive na
turalia bona non prebent dignitatem
ad bene vivendum. prout dicit Apul
leius nisi animus in bonis pro
ficiat quod utique non potest absque virtuti
bus. Et ideo dicitur hic. ut discam
iustificationes tuas. Glosa expo
nit .x. virtutes quibus vitam hominis
iustificat sic est prima humilitas
intuitus luctus mea et pacia
adversorum. Hec est enim que hominem
humiliat et aperit intellectum ad ex
quirenda illa que sunt bona vite
inicia iuxta illud ps. cxviii. de
claratio dabit intellectum auditui

Huius itaque deductionis ponitur
hic tercia conclusio. Et si multe virtu
tes conferunt ad vite bonitatem
actiuam virtus humilitatis multum
confert perfectionis. prima pars patet
ex iam dictis. 2a declaratur quia virtus
humilitatis regulat vitam hominis
et quo ad deum et quo ad se et
quo ad proximum. quod declaratur
ex gradibus humilitatis qui ponuntur
esse xii. in regula beati Benedic
ti. Nam duodecimus gradus est ut homo
deum timeat et memor sit omnium que
precepit. Sic enim homo habet ad deum
reverenciam ex quo tenet et timendo
non vult aliquid negligere eorum que
precepit. Undecimus gradus est ut non
tendat inordinate ad adimple
dum propriam voluntatem. Decimus est ut vo
luntatem propriam regulet per arbitrium
voluntatis divine et suorum supe
riorum. Nam ut ab humili obediencia
propter nulla que occurrit dura vel
aspera desistat. Ex quo patet
quod hii gradus hominem sufficienter
regulant quo ad deum excepte isti
virtutis. Circa cum homo timet deum
ibi est subiectio. cum homo beneficia
recordatur ibi est gratitudo. Cum homo
ad precepta respicit ibi est obediencia
Cum vitat propriam excellenciam ibi
est contemptus sui. Et cum contempta
voluntate propria vult divine voluntati
subici ibi est ordo districtus. Et
quem inferiora habent regulare superioribus
Et cum ab isto non vult discedere in hoc
est fidelitas fiducia et amor que
circa hominem reponuntur ad conti
nuacionem et ad perseveranciam. Ali
at gradus humilitatis disponunt
hominem in se ipso. Nam quintus gradus

humilitatis ordinat hominem in
exterioribus operibus sive factis
Et est ut non discedat sine operibus
a via communi sive a lege aut
regula. Quartus tercius et se
cundus regulat hominem in
loquela. debet enim homo pauca
loqui et racionabilia nec modum
excedat loquendi et non temporis
prerumpere neque voce clamosa
talia fari. alii gradus dispo
nunt hominem in gestibus exterio
ribus. Quoniam primus gradus
vult ut homo defixis oculis
in terram incedat. Tercius gradus
vult insigna inepte leticie
non prorumpat. Alii autem gradus
regulant hominem quo ad proprias
suas existimaciones. Unde gradus
septimus vult ut homo proprios defectus
agnoscat. id est ut credat se esse indi
gnum et inutilem ad omnia. Anselmus
in libro de similitudinibus expo
nit hoc sic ut se homo contemptibi
lem esse cognoscat. Et addit
et de hoc doleat. Octavus gradus
vult ut suos defectus confite
atur et precipue sibi defectus
peccatorum. Et Anselmus ibidem addit
quod etiam requiritur ad hoc ut homo
velit de se talia credi ut paci
enter sustineat hec de se dici
ut paciatur se contemptibiliter trac
tari et ut amat et diligat hoc
sibi fieri. Exquibus autem quod hii gra
dus sufficienter regulant hominem
in seipso. Primo quia regulat eum in in
terioribus et etiam in exterioribus
operibus in gestibus exterioribus
Et in hoc ut etiam peccaret in
aliquo verbo exteriori vel signo

Et notum est quod hec sufficiunt. Et
ex his elicitur quod licet hic ponantur a
lie virtutes non tamen excedunt limi
tes humilitatis, primo enim hic virtus o
bediencie paciencie sustinencie. Secundo
enim est inconveniens quod humilitati
astrahent illa que pertinent ad a
lias virtutes. dicit enim beatus Tho
mas Sicut unum virtutum oritur ex
alio, ita etiam naturali ordine
actus unius virtutis procedit ex
actu alterius. Tercio licet putatur quod ex
istimacio qua homo reputat
se indignum inutilem et contempti
bilem ad omnia pertinet ad falsam
opinionem. Unde beatus Thomas 2a 2e
questione clxi. ar. vi. in responsione ad
primum ar. dicit, potest quis absque fal
sitate se credere et pronunciare omnibus
viliorem propter defectus aliis occultos
quos ipse scit. Et propter dona dei que
sibi latent in aliis Et allegat
Augustinum in libro de virginitate qui dicit
Existimate aliquos in occulto
superiores quibus estis in manife
sto meliores. Similiter potest absque
falsitate confiteri et credere se ad omnia
indignum secundum proprias vires ut totam
suam sufficienciam referat in deum
more apostoli 2a Cor. iii. dicentis
Non quod sufficientes simus cogi
tare aliquid ex nobis quasi ex nobis
sed sufficiencia nostra quasi ex deo est
Et ex his que regulat proximum
in seipso etiam regulacionem habet quo
ad proximum sicut declaratum est
supra cum agebatur de gradibus super
bie. Iste vero virtutes in gradibus
humilitatis enumerate aliud non sunt,
nisi iustificaciones de quibus dicit beatus
vir disciplinam iustificaciones tuas Augustinus

exponit et distam ea notitia q
fuit fuit autē pdulatoz Cum go
uult qp humiliatio in aduersis bona
erat s. qz ex his deueniebat ad
faciend ex amore et dilectione ora
sate que sunt vere humilitatis Et
allegat aug illud supra exposi
tum. in tua suauitate doce me
iustificationes tuas.

Bonū michi lex oris tui sup
milia auri et argenti. p
continuatione aduertend qp ho deor
dinationē recipit et in irascibili
et in rōnali et in vi aie cōcupi
scibili. etiam ho ex h qp ē irascibil
tedit ad multa Et quos ad illa
que excedunt suū posse Et hoc
ordinat tñ cū ho ad aduersa opprimi
et humiliat et sic ad humilitate de
ducit. de quo ibi. Bonū michi qz
humiliasti me. Similr ho ex rōnalis
sepe multa requirit. et qñ scru
tat altiora se. contra illud. al
tiora te ne quesieris Et reforma
tōm recipit qñ pro obiecto rōnis
s diuinas iustificatōes accipit
de quo ibi doce me iustificatōes
tuas. propter hoc ergo ppha posuit illa
quib ordinat potentia irascibil
et rōnalis. h iaz prosequit de illo
qd modificare ht potentiā affe
ctiuā seu voluntatis. Sepe eñi
homo pp libertatē voluntatis ample
ctit malū sb colore boni. Est at
terminus diuine voluntatis diuina lex
de qua hic dr. Bonū michi lex o
ris tui. vel sic Supius declaruit
suū profectū ex humiliatōe aduer
sorum. h ostēdit qp in huiusmoi humilia
tōe delectabat sciens hanc eē le
gē oris dei. i. xpi⁹ & qui in laboi

bus et aduersitatib sunt animē
tute sua. vel sic Supius declarat
quid aliomō eueniebat s aduer
sitates qñ putabat mali ho
mines. hic iaz ostēdit illius causā
cōtra altius sunt cōdicōnis qp
mali homines q volunt eē liberi
ab omnib et gaudere. delectaciōe
in suis voluptatib. ipse at de
desse qp bonū s ē nō libertate cū
huiusmoi sed esse sub lege. Et
mo qd pro declaratōe lre. circa
leges oris diui omnib tpalibus
debeat preferri Et videt qp sic ex
ipsi isto in quo ppha prefert le
gē multis milib auri et argē
ti. Et ratio est qz lex dei ē spual
item est eterna. itē ducit ad
bona meliora qñ sunt tempalia
et pōnis qd vera. qz spualia sunt
meliora corpalibus. et eterna
tpalibus Sp eñi ꝑ tg laz phi
thopicorum. meliora sunt bonis
preferenda. Sz in oppositū vi
esse qp lex dei minus artaret li
bertatem arbitrij et sic minu
eret viam mendi Si eñi homo
artat ad hoc eligend et ad id
respuendū. videt qp libe illud
refutat ad hoc accepta. nō ergo
ē bonū lex homi. Et circa
lrā hec qz pimo ppha in gnali
exprimit qp sit sibi bonū dicēs
Bonū michi. 2º illud bonū co
trahit dicens lex. 3º illud ma
gis specificat dicens Oris. 4º
illud determinate denunciat su
singlrsat dicēs tui. 5º illius boi
ostēdit excellentiā qz sup milia auri
et argenti. Circa lraz aduertend
qp in loco ppha h de bono futo

absolute de quo illud Credo vi
dere bona dni in terra viuentium
sed de bonis presentibus de quo ps
Centesimo xxxi. Stabilita sunt bona i
in domo. Et quidem bonum est consi
dere in domo sive spatio. Bonum
etiam est confiteri domino et psallere.
Bonum est adherere domino et esse
vnum spiritum cum eo. Bonum est reple
desideria bonis domini iuxta ps
prouerbiorum xi. desiderium iustorum omne
bonum. Et de multis aliis hic pos
set dici. Bonum in ethi. Sed propheta
limitat se ad legem dei dicens
quod illa esset sibi bonum. Quia qui
custodit legem beatus est. prouerbiorum
xxix. Circa quod aduertendum quod pro
pheta in versu isto non recitat
neque tot tempore legem omnium cre
aturarum. Sed perlegit legem omnis
domini legem omnium creaturarum. Nam
lex creaturarum vtilis est hominibus
ad salutem. licet quandoque seducit
in errorem. dicit ei beatus tomas
libro secundo contra gentiles. capitulo secundo.
Consideratio enim creaturarum habet
doctrina fidei tamen manifestum in
eis resultat quedam dei similitudo
Et manifestum errorem in ipsis inducit
in diuini errorem. Et ex isto patet
quod lex creatorum est vt essent sub
iecta deo. Et est ratio quia deus est
omnium causa. Et quia omnipotens est
ideo omnibus omnia sunt in nutibus obe
diunt et in nullo contradicunt.
propter quod dicit iob xxiii. Cum exple
uerit in me voluntatem suam et
alia multa similia presto sunt ei. Item
lex creatorum est vt omnia referantur
in deum. patet hic ita ex consideratione
quam facit philosophus de creaturis. ita

ex consideratione quam facit theologus
Circa vt ibidem dicit beatus thomas philosophus
primo considerat de creaturis et vlti
de creatore. quia ex eis in dei cogni
tionem deducitur. Sed doctrina fidei primo
considerat deum et postea creaturas. omnis
quod cognitio dei deo est perfectior quam co
gnitio creaturarum. quia diuine cogni
tioni similior. deus enim se ipsum co
gnoscens alia intuetur et ita crea
turas considerat in ordine ad deum.
Item lex creaturarum est vt suis similitudinibus
representet deum. Et propter hoc theologus
non considerat creaturas secundum quod huiusmodi
sunt sed manifestum in deum quo quidem mo
ordinantur. vnde Eccli. xlii. dicitur Gloria
domini plenum est opus eius. Non ne
dominus fecit enarrare sanctos omnia mi
rabilia sua. vnde quedam creature
representant altitudinem dei vt ignis
quedam potestatem dei vt leo quedam
sapientiam dei vt angelus homo quedam
eternitatem dei vt mundus qui durat
et durabit in generibus et speciebus
per successionem indiuiduorum. alia
eius iustitiam vt illa que versa
sunt in odium hominum propter peccatum. alia eius
bonitatem immensam vt illa que
non obstantibus peccatis bonis et ma
lis sunt communia. Facit enim solem suum
oriri super malos et bonos etc. His
habitis ita premissis ponitur hec prima
conclusio quod creaturarum vniuersitas
vtilis est ad assequendam perfectiorem
diuine similitudinis. hec conclusio
declaratur quatuor rationibus a beato
thoma in libro secundo contra gen
tiles capitulo 2o. prima ratio quod considera
tio creaturarum ducit ad cognitionem
diuine sapientie. Secundo ei illa que fiunt
arte representatiua sunt artis. ita

ista que adeo sita sit repnitatia
sit sue sapientie qr deus sua sa
pientia res in esse produxit · iux
illud ps Omnia in sapia fecisti
Secundo pz qr tosidatio crea
turaru proficit ad eruditioz fidi
liume Ex quo em rebus factis
deus sparsim indidit comunica
tiom sue similitudinis · ideo co
cludit bs thomas qr ex consida
tioe factorum possimus deuenire
ad cognitiom dine sapie Et alle
gat illud ps · mirabilia opera
tua domine et aia mea cognos
tet nimis Tercia cu homo in
considatoe creaturaz versat
adiuuat aliue dino ad pcipi
endu quenda saporem q aduenit
homi in huiusmoi considatoe ex co
gnitioe dine sapie vt allegat
beatus thomas ad hz illud Iob
illuiatio mea in delictis meis
Ca considatio creaturaz e cu
quada obscuritate · s cu lumen
dinu infundz alleuiat aimus
a creaturis ad delectand in deo · Qa
tatio qr considacio creatuz du
cat in admiratioz altissime vtu
tis dei Ca tosidatis vtutibus
vniuersoru creatoru oz qr vtus
facientis emmentior intelliga
sz creatoz et opa eoru mirati
sclsz phz · intelligat qm q fecit
hec fortior est illis Et ex quo
az qr considacio creature dedu
cit ad erectiom spei Racio e qr vt
dinitatis et potencia qm cog
scit cofidencia de ipo generat
Eo qr spes ex cogitoe procedit
Tercia vo qr considacio bonita
tu in creaturis deducit aias

tonales in amoz bonitatis dine
Si em creatuz bonitas pulcri
tudo et suauitas sic aias hom
alliciunt qr in delectatoes deducunt
iuxta illud ps delectasti me do
in factura sua et in opib ma
nuu tuaru exultabo Qnto
magis bonitas dei hoi aias
attendit in immesitate sui · ps qr
in ps dr · inebabunt ab vbtate
domus tue et torrente volupta
tis tue potabis eos · Et subdit
ro · qm apud te e fons vite et
Et ex hiis sequit qr reprehen
sibilis est qm occone bonitatu
in creatis repatarum adeo diste
dit Tciam qnaz in talibus insa
niunt Et qnaz vsqz ad blasphe
mias prorumput dei · et deo ob
misso vero sponso cu creaturis
adulterant · vnde contra quosd
Sapie xiij dr qr ex hiis que bona
vident no potuit intelligere
eu qm e sz ipse bonus primo q
est ipa bonitas · Qrta vo ex hiis
tabus deducit ex creatuz con
sidatoe in dinaz silitudinem
Tciam in hoc similitudo fit · sic
em deus cognoscendo se cogno
scit alia a se ex hiis vtus in se
sustentat alia a se · ex hiis bon
in se alia amat a se · sic ho cog
noscendo ista cognoscit deu ·
et intuendo vtute sua sperat
in eu · et vtendo creaturis amore
exardescit in eu · et sic deo silis
efficitur Qnto em plus ma
gis ab inferiorib elongat tanto
similior deo efficitur · ps qd Cor
iij · dr Nos vero omes reue
lata facie in gliaz dni specula

lantes in eandē ymaginē trās
formamur ¶ Ex quib' omīb'
habemus q speculatio creaturaz
quandā legē ponit hominibus
de qua dicit lrā. Domini inimici
lex ons tui creature nā q̄ sc
ipsius ons dei .i. ipsius filii qui
sicut dr Sapiē prīis q deus p
eum omnia ordinat et ūtus q
per eū oīa sustentat et manus
q per eū oīa opatur. Sic ob er
dicitur q per eū pr̄ se maīfestat
iuxta illud Nemo novit prēz
nisi filius et cui filius voluit
revelare. Hec ergo lex bona ē ppt
fidem ppt spem. ppt caritatis a
morem et ppt adipiscendam
dīnaz similitudinez. ppt qd̄ Eccli
xlii. dicitur. Memor ero opm
dni et que vidi opa eius in
meis smonib' annunciabaz
ymo creaturaz cogitatio bona ē
ad multos errores evitādos
quam ignorat nam creaturaz
putinit qnos mih' q illud q
nō pt nisi ab alio esse deū cō
stituūt et prima tum. de quib'
Sapiē xiii. dr q qīdā deum
ignē putaverūt qīdā gyruz
stellarū qīdā aquā nimiaz
qīdā solem et lunaz. Bona
ergo lex est creaturaz. q cog
scentes creaturas necce ē ut
aliquid ultra eas existimet
et credat. Sic multi illud qd̄
ē solius dei attribuūt creatis
Et hoc ex alio nō evenit nisi
ex ignorātia creaturaz. de quib'
dr Sapiē xiiii. incōmunicabile
nomē lignis et lapidib' impo
suerūt. Bona ergo lex ē creatu

rarū ē q considata eaz ūtute
q finita ē et limitata et legi
bus cōstricta nichil eis tribuit
qd̄ est solius dei. q nec dīnitas
nec futuroz cognitō nec mi
raculorū opatō. Et unde venit
error illorū qui posuūt duo eē
principia rerū. nisi ex ignorātia
creaturaz. q qui naturaz
creatoz ignorat ūtuti dīne de
trahit in creaturis opanti. Et
ille qui ponit dīnaz prudēciā
ad aliquos effectus nō extendi
Et illi qui negāt deū posse con
tra cursū nature solitū opari de
quib' Iob xxii. dr Quasi nichil
possit facere omps estima
bat eū. Sic de multis aliis erro
ribus. Nam qīdā hoim vo
luntates astris supposuerūt.
qīdā angelos creatores aīaz
crediderūt. qīdā aīas hoim
mortales esse posuerūt ¶ Ex
omib' pz illorū esse falsā sen
tentiaz qui dicebāt q nichil
interest ad fidei ūitatem quid
quisque de creaturis senciat. dū
modo circa deū rcē senciat. Hec
omnia beatus thomas ū sup
capitlo 3°. Valde ergo bona lex est
ista que ē ons dni .i. filii dei
Ex cui' sapiencia lex et ordo p
cessit creaturaz. Et de ista con
clone prima tm. ¶ Iam videa
de lege hominibus data nō ex cre
aturis sed de lege magis pro
pinqua. Et magis pprie dicit
leges ons dei .i. filii dei s expo
sitoz iam dictum. Unde quedaz
sūt leges ut ponit bs thomas in
scripto tcii circa dis. xxxvii. in res

posicione ar[li] tertii que ipsi com
sunt inserte hec enim sunt prima men
sura et regula omnium humanorum ac
tuum quia humani actus lege com
medita que sunt deprecatur ad optima
debet regulari Et hec lex bona
co prima quia adeo est inserta · 2[a] quia
tendit ad optima · 3[a] quia hec in se
inclusam dei cognicionem confidenciam
et amorem ¶ Item bona quia lege
hac primi vivebant homines Et ea
dem lege ut apostolus dicit vivunt
gentes ¶ Ex quinto quod lex na
turalis est fundamentum tocius
bonitatis quam unusquisque homo as
sequi potest Et est racio quia meritoria et gra
tuita et beatifica fundatur ¶ Si ei
homo ista lege careret naturali nec deo
gratus esset nec etiam posset be
atificari ¶ Ex quo patet consequenter
quod ista lex communis relucet in omnibus
aliis legibus sive adeo sive ab
hominibus latis Racio est quia ut beatus
thomas ibidem dicit leges posi
tive nullum habent robur nisi ex hoc
quod habent racionem ut debeant observari
unde cessante racione etiam transit
lex · Exemplificat · ut si quis repo
neret apud alium gladium · lex po
sitiva est ut reddatur depositum pos
tulanti Et racio quia iusticia exigit
ut quilibet habeat quod suum est ¶ Actu
si enim in furiam incidit illa lex non
habet racionem observancie · propter hoc quia pe
riculum imminet si furioso gla
dius reddit · quia statim occidit a
seipsum aut alium ¶ Similiter leges ado
mino deo date in racione fundantur
quia omnia precepta illarum sunt racionabi
lia nec aliquid includit ad quod
homo non posset pertingere ¶ Alias

enim deus obligaret hominem ad
impossibile ¶ Ex quinto consequenter
elicitur quod lex nature est invaria
bilis et eterna · dicit enim beatus
thomas ubi supra leges indite nul
lomodo desituunt Ex quo regimini
communis desistere non potest sic ut aliquid
non debeat esse Et ex ista racione
precepta decem nullomodo ab ali
quo homine sunt dispensabilia
Et racio beati thome quia series
preceptorum est de lege naturali
que est immobilis et etiam precep
ta hec includunt intencionem le
gem ferentis · id est dei ¶ Nam dum
deus ferendo legem istam inten
debat ad eius impletionem omnes
homines obligare sic quod nullius
hominis actus esset recti regula
ti et mensurati · si ab intencione
operibus dei discordaret ¶ Nimis
ergo bonum est homini lex huiusmodi
Ex quo est regula et mensura
suarum omnium actionum ¶ Et ad hoc
propheta aspiciens dicit ¶ Bonum m
lex oris tui · id est lex filii tui · quia
filius dei in assumpto homine
legem decem preceptorum confirma
vit ¶ Non enim venit solvere legem
sed implere · unde et eam im
plere precepit · iuxta illud · hec
fac et vives et eius defectus
suppleuit ¶ Bona ergo lex hec quia
omne mandatum eius bonum
iustum et sanctum est · bona quia liberta
tis humane limitativa ¶ Ideo enim
data est ut homo in bono sisteret
et non efflueret in mala bona
est quia hominem de sufficiencia certificat
et viam ad maiorem consumma
cionem non coarctat · Cum enim homo

decem p̄cepta implet securus
ē de vita eterna saltem si ea im
plet modo illo quo impleri de
bent vnde illud Math xix Si
vis ad vitam ingredi s̄rua mā
data q. d. Si seruaueris ingre
dieris. attn̄ non prohibetur
siquis vltra h̄et aliquid mult
opari. vnde illo adolescente lo
quente de impletōe decem pre
ceptorū et dicente. h̄ec oīa ser
naui a iuuētute mea. xp̄c res
pondit Si vis p̄fectus esse va
de et vende omnā que habes et
da pauperibus et sequere me.

Justis sit premissis ponit
h̄et conclo secunda. et si lex pre
ceptorum initia sit. tn̄ lex fac
torum xp̄i ad salutem tendē
ti nullatē debet obmitti. p̄a
ps conclonis declarat a beato
thoma vbi supra in q̄stione
ad p̄mū articulū qui dicit. illa
p̄cepta que naturalis racio
dictat debebat dari ymo in scri
ptū redigi pp̄ quatuor rōnes.
p̄ma qr pp̄ p̄ctā naturalis rō
erat obtenebrata ita q̄ ad ea
que inclusa erant nō poterat
penetrare Et g̃o elucidata sūt
et data lucide et clare ut racō
illūiata nullomodo deueniēt
ad contrariaz p̄ctorum cōsue
tudinez. Scd'a racio ut hoīes
lege data p obligacōem ꝯpīus
et ita p̄piandaz coaccōm in
ducentur ad bonū. qr amor
boni deficiebat in eis. Tercia
ut ad opa v̄tutis nō solū rō
inclinaret sed eciā reuerencia
diui impij Quarta ut magis
memorat tenent et frequencius
in cogitacione v̄sarentur

Ex quibus q̄ nō erat salus hom
sine lacone istorum p̄ceptorū
racō ē qr ex lege naturali eo q̄
erat obtenebrata et in amore
boni ipedita nō erat salus ho
ij vnde qr horum erat neces
sitas illa que p̄ceperit talibus
p̄ceptis facilima sūt aliis eni nō
omnibus competerent qr nō omēs
homines p̄nt in ardua seu in dif
ficilia Et ita fraudaretur in sa
lute. vnde beatus thomas dicit
q̄ ista p̄cepta decem sūt de reb9
facilimis

Ex quibus az q̄ decē
mādatorum assignacō data ē
s̄m modū eunti ad v̄tutē. vnde
beatus thomas dicit Sicut in
disciplinis ex magis notis i m9
proceditur ita in p̄ceptis que
sūt p̄ma inicia legis illa p̄hibe
vel p̄cipit q̄ue p̄mo occurrunt
dimittenda siue detestanda Et
que p̄mo videntur amplectēda
et facienda eunti ad v̄tutē. Et ex
his az q̄ h̄ec que p̄cepta sūt iun
gunt minima sūt saluanti volen
tibus Ex quo eni sūt inicia et ve
lut salutis fundamenta. sequitur
ppositum. vnde sacra scriptura de
maioribus faciendis multa p̄
cepta tradit Sicut de opibus hu
militatis vere que et paupertatez
spūalem et innocenciē includit
Item de opibus fortitudinis q̄
sūt arduissima qr v̄tunt circa
mortem que ē q̄ horribilissi9
ut ph̄us dicit. et ideo fortitudo
ponitur v̄tus ppa martirij. itē
de opibus paciencie q̄ magnaz

vt ps expeditiis inclinat diffic
tatem Ciam cui homo pcutit
ad unam maxillam aliam p
bere no e humani item decepi
bus pseueratiae ac de multis a
lijs ¶ Tercio bo ps q omes obli
gantur saluari volentes ad i
pletiom istoru dece pceptoru
Secda ideo q sine istoru imple
impleto maioru pceptoru no
proficit · Racio 2a q tenet funda
meto salutis Tercio laborans
in pceptis maioribus minima
obmittendo no edificat ad sa
lutem · q obmittit que sb dio
in pro includitur Unde 2a ps
conclonis dicit q lex factorum
xpi nullatenus obmitti Ro e q
xpus sic opa maxima faciebat
q nec minima obmittebat Nō
eni venerat soluere lege sed ad
implere Et hoc e notabile q cre
acom rerū et legis pceptoru
promulgacom secuta e lex xpi
operum Tra illa iam necia eat
ad salutem Ro e q'ma ut in Ecca
astica hystoria scribitur libro
pmo caplo primo · hores ad ta
ta mala in pncipio creacoms
rerū proolapsi sunt q et scia na
liter insezta et si que bona a cō
ditoris clementia donabat ad
usum malicie conferebat ymo
iusticiaz date legis et doctrinam
pheticam seducti delicijs et fal
sis pphis conculcauerat · sic scbit
vincentius q abiectis madat
et oblita beneficijs fornicabant
adeo suo / neqz ut ysaias dicit
penarū varietate attriti volu
erunt recipe disciplina · unde in

ps dr obliti sut beneficiorū et mi
rabiliū que ont eis · Erat g° ne
cessariū filiū dei incarnatū age
opera comisacoms sue · q p illa
homes debebat reduci ad viā
salutis future ¶ Tercio inst
q nullus homo hnisset suffi
cienciā naciorū ad salute sine
e conuersatoe Et ideo xpc dicit
se esse ostiū p q̄s si qms intro
ierit saluabit / dicit se esse viā
arctam et pcepit dicens Conte
dite intrare p angustā porta
ymo pcepit seipm sequi iux
illud Qui vult venire p̄ me
abneget semetipm et tollat
cruce suam et sequat me Un
amb exponēs illud · factus sub
lege dicit · pus ingressus e xpc
viam nouū testamēti ut nobis
iter deuocoms sterneret / Et sic illo
pnceps ego sum dicit Quicūqz
in nouitate vite ambulat / qu
cūqz iusticie tramitē tenent
pncipes sut · q illa hnt ex posse
suo que xpus hnit in toto · ubi
uult q quilz implens legem
spualē et declinās malū et bo
nū facies s legis comēcia fa
cta illa vtute opm e ¶ Tercio sc
q legis opa e exemplo fcā red
dunt magis meritoria Racio est
q xpus multo pfectius legē im
pleuit et implendā cōmisit q
erat patribus antiqs tradita · Un
illis erat dictū · no occide · xpus
no irasci dicit Racio 2a q lex ia
implet · et s gram et s e virtut
et s sciam Et ita spualr effica
cior et meritore Spualr q̄a s
sciam · efficacior q scdm gratiā

nitore qz scdm x vita Jam xps
cplicite legē dr impleuisse· cogita
cōne doctrina et vita qp vix aliai
bi reperit· vnde grego· sr illo vestigi
um cordis boni et facie bonam
vix inueniens cū labore Ezech· x
iiij· difficile inuenit vt cogitacō
doctrina z opacō in bono conue
niat qd si inuenis da gloriaz deo
domi enī dei ē ¶ Ex quo sequit
qp vita x omnibus sanctis ē causa
humiliacōnis sed qz minimi ē magis
nito respcai x Cuius enī vt grego
dicit scda omelia sr Ezech Cū os
oculos heremus in capite sit vita
ūra ē ex ma redēptoris vite cō
sideracōne Cū cp enī in sanctis
est vtute siue imitacōnis ē· quasi
in eis sparsim meo sic manet
Et nisi intencō illac se exerceat
statim mentis oculus cadit te
nebris clausus erroris/ hec ille
Et omelia· viij· dicit Cū sancti
x innocēciā aspiciunt humiliat·
cū aspiciunt qp xpus sine dolore
exhat vita nō expauit de nullo si
o mito psumunt Et cū vident
qp in carne mortē ptulit omez
desidis vitab psumpcōm depo
nunt et expauescunt illud dicen
tes Si in viridi in arido aliquid
fiet/ lex ergo dei que dr ob x est
bona ¶ Ideo qd iste aspiciens
dicit Bonū michi lex oris tui· bo
na enī est qz iraz ē in liute et non
in nube Bona qz iam presto
est auxiliū ad implend quod
prius non erat· Bona qz imple
tibus eam nō differtur beati
tudo sic illis differebat· vnde

scriptura dam ē· beati qui ambu
lant in lege domi· ¶ Tria vidend
ē circa de lege sacre scripture que dr
lex oris dei/ quia ex ore altissimi
prodijt que vbicuiqz defuit et bo
ni desse necessarium ē· iuxta illud
Sapientis vbi nō ē scia ibi nō ē
boni ymo nec augeri possimus
in bonis nec refrigerari in aduersis
sine scia domoremur Et io scriptura
sacra quiqz dr cibus et quiqz pot
iuxta illud Cibauit eū pane vi
te et intellectus et aqua sapiē
salutaris potauit eum· vnde
grego exponit illud Cibauit me
volumine isto omel· x· dicit· sacra
scriptura cibus nr ē et potus in ob
scurioribus que intelligi nō pnt
nisi exponant Cibus ē q quasi
exponit vt intelligatur· qz man
dit vt glutiatur/ in aptioribus vero
potus est/ tunc enī bibimus/ cū n
exposita cū delectacōne quando intel
ligimus ¶ Ex quo primo elicit
qp vite vtriusqz edificacō in sac
continet scripta· dicit enī grego
pua siue facilia sacre scripture sim
plicē componit vitā· et eius mag
siue ardua sotilem edificant
intelligenciaz/ vnde canetur in
euuangelio de duob sororib que
S bedam duas vitas exprimit
quibus in seculo hic vsetur exercetur
scta ecclia scz actiuaz et contem
platiuaz qp ambe doctrine sacre
innituntur/ qz magdalena que ex
primit vitā cōtēplatiuaz sedēdo
audiebat vba dni Et martha
que exprimit actiuā satagendo
circa plima petebat S ab audiente

dare auxilium ¶ Ex quo sequitur
consequenter quod nichil quod est sacre
scripture est obmittendum sive reiciendum
unde Gregorius ibidem tractando
illud Curetium quos inveneris
comede dicit quecumque invenimus
in sacra scriptura acceptanda sunt
nichil enim in ea manere nichil
nocivum nichil superfluum reperitur
ex quo edita est a sancto spiritu
qui est spiritus veritatis spiritus sapientie
et intellectus spiritus scientie et pie
tatis unde Gregorius ibidem repre
hendit parvulos Qui sacre scrip
ture recusant ardua et etiam
magnas qui spernunt simplicia
dicit enim sic quia scriptura sic ma
gnis loquitur ut etiam parvu
los aggravet nec per intemerata
intelligentie fieri quibusdam pas
sibus crescat et ad maiora intel
ligenda perveniat Et de magnis
dicit reprehensibiles sunt qui cum
subtiliores penetrant sententias
mandata data infimis tumenti
sensu despiciunt et in alium intel
lectum permutare intendunt ¶ Ex
quibus elicitur quod ut in alimento sacre
scripture ad profectum sine victo
non est necessarium vivum hoc est Gregorius
omel. x. prime partis ubi dicit quia
mens infirmitatis ad capescenda
celestia non est ydonea ideo ipse
nos cibat qui nobis in tempe
mensuratam caritati temperat quatenus
in sacro eloquio quod hodie intel
ligimus quod heri nesciveremus
cras quoque comprehendemus
quod hodie nescimus Sic namque
per ordinem dispensationis gratiam quo

tidiano nutrimur alimento Co
tiens namque deus ad os cordis
nostri manus apponit quotiens
nobis intellectum aperit et sen
sum sacri eloquii immittit. Un
de ergo bona lex est hec Terra ipsa
et racio rector efficitur et cordis
desideria extra ipsam vacua remanent
non et voluntatis affectus unde
saciantur alimento hoc Gregorius ¶ Ex
his ita premissis ponit hec
conclusio tertia. Sine lege sacre
scripture divine non est homini dari
sancti futura beatitudine. Vult
conclusio quod non est salus alicui a
dulto sine alimento sacre scripture
dicit namque salvator Erratis
nescientes scripturas. Alia ex scriptura
fidei intelligentia. iuxta illud.
fides ex auditu. ex scriptura etiam
legis intelligentia. iuxta illud
lucerna pedibus meis verbum
tuum et lumen semitis meis. pri
mo ex scriptura fervor procedit a
moris divini. unde illud Et in
meditatione mea exardescit ignis
¶ In meditatione illorum que sunt scientie
divine. Et notum est quod sine talibus
non est salus ¶ Ex qua conclusione
sequitur primo quod peccatorum decli
natio que est prima pars conclusionis
iustitie est effectus sacre scripture
hoc est Gregorius super illo Spiritus vite
erat in rotis ubi dicit sacra
scriptura spiritu sancto vivificatur
ut mortifera opera a nobis repellat
et reddit in ipsa est spiritus vite quia ad hoc
descripta est digito dei ut a morte
anime liberare ut renuisse ie pcept
quod mortui iacebamus in culpis

Ex quo sequitur consequenter
quod michil quod est sacre sciencie est
obmittendum sive reiciendum
unde Gregorius ibidem tractando quod
Veneramur invenimus commede
dicit· que cumque invenimus in sa
cra scriptura acceptanda sunt Nul
enim in ea mane michil nocuum
michil superfluum reperitur ex quo
edita est a sancto spiritu qui est
spiritus veritatis et hoc totum vacat
in apprendo ibi Ex quo sequitur
consequenter quod michil quod est sacre
sciencie est obmittendum etc. Tercio est
quod ex hoc quod culpis sepositis ordo
vivendi reperitur in sacris scrip
turis· hoc est bti Gregorius super supra qui
dicit Cum homo elevatur a terra
vivendi ordo queritur per eis bonum
operis in sacra scriptura signatur et per
cordis progressum vivendi ordo
in ea invenimus Tercia tamen profectum
quibus in sacra scriptura inveniunt qui
cum in se profecerunt Ex quo
sequitur quod sacre scripture virtus ad
mirabilis reddit ex causis divisis
Et Gregorius ibidem dicit quia cum homine
se elevante a terra elevatur cum homine
crescente in bonis crescit/ cum
homine tendente in contemplacionem
intelligitur esse celestis Et si homo
in dilacione dei attendit animus
legentis scriptura amore pene
trat Et quocumque spiritus legentis
tenderit illuc et divina eloquia
elevantur· Congrue ergo dicit propheta
Bonum michi lex oris tui Et re
vera bonum est homini sacris eloquiis
erudiri Tercia ut dicit Gregorius· quia
statim spiritus semper vadit cum legente
sacras scripturas et eius animum

modis diversis et ordinibus tangit
quodo enim ad pene lamenta compun
git· modo in predicacione instruit
modo mitigat ad paciencias· modo
erigit ad vindictam· hec ille Ex lon
go in merito legem habet propheta omnibus
preponderat dicens Bonum michi
lex oris tui super milia auri et arge
nti· i· super omne aurum et argentum Ro
quia divicie involuunt sed sacra scri
ptura purificat Item dilectio
diviciarum peccatorem facit animam
iuxta illud Nichil scelestius quam
amare pecuniam Sed dilectio sacre
scripture uti per expeditis ordinem in
initis facit et totum ascensum
disponit in homine Item custodia
auri et argenti modicum vel nichil
prodest ymo quamque obest Sed cus
todia sacri eloquium proficua est
quia ut Gregorius dicit· diligens sa
crum scripturam sive in vita ac
tiva secum ambulat/ si in con
templativa secum volat· ymo sa
cra scriptura custodita beatificat
Tercia beati qui audiunt verbum dei
et custodiunt illud Et elucidario
dicit Honorius hic Bonum michi
lex oris tui super milia auri et ar
genti· i· super omnes divicias et ho
nores/ consilio accipere hic a puero quam litteras
distat et tedio affectibus odit eas
cum affluctus disciplinacionibus
devenit ad eius intellectum con porro
eas plus pondat quam aurum et ar
gentum· unde illud· divicias nichil
duxi esse in comparacione illius Sic con
vincis humiliacio proficit ad delectacionem
et in legis mandatis et con in sacris
scripturis Et ideo premisit plus dicens
Bonum michi quia humiliasti me·

Et submixit. Bonum michi lex oris
tui super milia auri et argenti.

Manus tue domine fecerunt
me da michi intellectum
ut discam mandata tua. Supra
propheta ondit quod homo erat subiectus
diuine legi siue legi creaturarum
siue legi date siue legi commi-
ssionis cristi derelicte siue legi
sacre scripture. hic iam ondit causam
subiectionis sue illis legibus quare
enim homo subici debuit legi cre-
aturarum. dicit primum. Circa manus
tue domine fecerunt me scilicet secundum animam
et plasmauerunt secundum corpus. Circa
secundum augustinum quando hec duo verba referunt
ad hec diuersa. Sed si bene pate-
bit in lectione sequenti. Circa
ergo dicet ex quo creatus sum
sicut et creature alie per potenciam
virtutis tue merito debeo subiectus
esse illi legi cui subiecte sunt omnes
creature. nichil enim est subditum
esse deo ut habetur Mathei nono.
Sed quare subici debuit legi da-
te et etiam legi sacre scripture dicit
secundum ista. Circa deus in creacione
dederat sibi intellectum quo pos-
set intelligere et agnoscere que
sit voluntas dei que elucet ita
in lege preceptorum sicut etiam in
sacris scripturis. Sed quare sub-
ditus esse debet legi que manauit
ex conuersacione cristi. de qua in
psalmo dicit de deo respectu populi. legem
statuit ei in via quam elegit
id est in cristo quem elegit. Tercius dicit
primum. Circa ex hac vita didicit diuina
mandata prout hoc in lectione
precedenti est declaratum. Singulorum
impletione et exemplo consistit
vita eterna. Dicit quarto homo subiectus
esse diuinis legibus quia ad hoc
creatus est ut habendo intellectum
eorum que ex hiis legibus fa-
cienda sunt et que vitanda
assequi posset finaliter vitam
eternam. Ex quo habetur quod homo ex
sua creacione habet necessitatem deo
subiectus esse. dicitur enim Iudith xvi.
Tibi creatori seruiat omnis cre-
atura. Secundo patet quod homo ex cre-
acione dominium habet super omnes crea-
turas: quantum enim in creacione
deo subiectus est cum aliis prelatus
est. vnde Gen. i. dicitur. dominamini pi-
scibus maris et volatilibus
celi et bestiis terre. Tercio patet quod
homo ex hiis duobus videlicet ex sub-
iectione ad deum et ex dominio
respectu creaturarum habitudinem
habet ad vitam eternam vnde ad
Colocen. iii. dicit. secundum ymaginem
suam creauit eum. quod augustinus ex-
ponens dicit homo ad ymaginem
et similitudinem creatus est precipue
quia sue glorie et gloriae particeps esse
potest. Et racione huiusmodi lectionis
mouetur questio ista. vtrum homo ex sua
creacione fulcitus dominio et sub-
iectione sit capax beatitudinis
future.

Decimus octonarius

Manus tue domine fecerunt
me et plasmauerunt me
da michi intellectum ut discam
mandata tua. Iste est decimus
octonarius cuius titulo
preponitur x littera hebraica alpha-
beti que dicitur ioth. Et hec
explicatur interpretacione secundum hono-
rium ioth interpretatur principium
quia in hac parte psalmi iusti dicit

ut ad principium redeant in quo creati fuerunt. Cicero enim orat ut haberent animum pro honore et argentum propter eo in quibus homines magis gloriantur. Hec enim a natura hominis sunt extranea. Sed petiuit sibi reddi nature principium in qua petitione induitur sive optat virtutes que sunt quedam pulcritudines ymaginis dei quam amiserat in primo parente. Ymo in ipsis consistit non solum pulcritudo sed etiam verum grandium quod beatitudinem attestatur. Hec honoris. Secundum Ambrosius interpretatur desolatio quia a rebus caducis quibus animam extolli solet, sive confessio scilicet in corde vel in divina laude vel in gratiarum actione, quia anima surgit contra adversis quando aliquam mundus infestus sit. Cum quis separatur potentia superioris tunc divinum implorat auxilium et sic desolatur protectione consolatione et quiete et recognoscit seipsum et deinde esse superiorem sibi qui per talia corripit ut ad se reducere possit. Castigat enim dominus omnem filium quem recipit. Unde quia nimium civitas nimium se solverat et ita ut corde inflato iactaretur ad tantum ut dominum Ihesum qui caput est, hoc est humilitatem gratiam iustitiam sapientiam. Hoc est enim vere scire dei magisterium tenere. Et ideo dominus deus castigavit eam ut postea in ea sequeretur confessio. Sic David castigatus fuit per maledictionem ab ysrael et secuta est confessio. Etiam ut Ambrosius dicit

desolationem sine castigationem sequitur humilitas, humilitatem patientia, patientiam probatio et probationem consolatio. Secundum quod apostolus in Canonicis dicit: Tribulatio patientiam operatur, patientia probationem, probatio spem, spes autem non confundit quia caritas dei diffusa est in cordibus nostris per spiritum sanctum, qui utique est maximum consolationis affectionum. Hec Ambrosius. Postquam igitur superius descripta est reformatio virium anime quia irascibilis reformatur humiliatione temptationum, rationalis magnificatione iustificationum, concupiscibilis reformatur in sobrietate divinarum legum, hic iam propheta recognoscit quod creatus est ad ymaginem dei que hic tamen completur et petit illius reformationem que in duobus consistit: primo intellectione divinorum, ideo dicit da michi intellectum. Secundo in cognitione mandatorum, ideo dicit ut discam mandata tua. Vel posset sic continuari: Per primam propheta egit de bono quod excludit omnem tristitiam delectatione sua, hic agit de bono unde omnis iocunditas procedit quia de reformatione ymaginis. Vel posset sic continuari: Per precedentia propheta recognovit sibi bona gratie fuisse data gratuite, hic recognoscit iam bona nature ita quod utraque bona recognoscit se a deo recepisse. Iuxta illud apostoli: Quid habes quod non accepisti. Vel potest sic continuari ut gloria continuat in precedenti octonario actum est de initio proficientium quantum ad preceptionem divine bonitatis, hic agitur de eodem quantum ad cognitionem

diuine equitatis· modo ad equita
tem vertatur in iudicio suadam· in
continetur primo potentia inspiciendo
cuius magnitudinem recognoscit in
manus tue. Secundo sapientia in in
ducendo cuius multitudinem ondit
ibi. Cognoui domine. Tercio misericordiam in
consolando bonos cuius exhibitorem
petit ibi· fiat misericordia tua. Quarto iusticia
in puniendo malos cuius seueritatem
predicat ibi. Confundantur superbi.
Et modo quero pro declaracione litere· vtrum
anime ad imaginem dei facte corporis
sint· primo competit ad diuinorum
cognicionem· videtur quod non quia dominus paci
ebat que promit hominem factum
esse secundum animam et plasmatum
secundum corpus et postea optat intel
lectum et cognicionem ostendens in
hoc quod corpus anime conferat ad in
tellectum et cognicionem. Et hoc et
videtur dicere philosophus ondens nichil
esse in intellectu nisi prius fuerit
in sensu. Sed in oppositum est quia
corpus quod corrumpitur aggrauat animam
et impedit in actionibus virium sua
rum· dicit enim apostolus inter animam et
corpus esse contrarietatem sic
quod corpus impedit illud in quod
anima nititur deuenire dicens· hoc
enim sibi inuicem aduersantur vt non
quecumque vultis illa faciatis etc.
Et dicendum quod littera quia primo propheta
captat beniuolenciam dei recog
noscendo virtutem sue operacionis·
manus tue etc. 2o porrigit peti
cionem dicens· da michi intellectum.
Et vtrumque potest haberi secundum iustum· quia
in prima parte diuinam virtutem re
cognoscit secundum duas naturas siue
substancias quas fecit deus scilicet spiritua
lem ideo dicit manus tue fecerunt
Et corporalem ideo subdit· et plas
mauerunt petit autem duo· Pri
mum petit per aliud dicens· da
michi intellectum vt discam· Primo
pro recognoscendo diuinam pote
statem gracias agit de sua creacione
Secundo ostendit quod per hoc quod creatus
est tenetur deo obedire ut possit
facere petit sibi dari intellectum
vt posset adiscere dei mandata
que debet ex obediencia implere.
Dicit ergo littera· manus tue· non
quidem corporales siue materiales
Contra vt Augustinus dicit· quibusdam
visum est vt deus omnia fecerit
vno verbo sed hominem sic proprijs
fecisse manibus. Et pro racione ad
ducunt hoc quod homo legitur esse
formatus ex puluere. Et illud
de Iob Sicut lac mulsisti
me ossibus et neruis compegi
sti me· Iob x. Sed Augustinus huiusmodi errorem
destruit dicens Si omnia per ipsum
facta sunt ergo et corpus Et
propter hoc deus quod hic dicitur· manus
tue intelligunt manus tue cor
porales habere cum eciam omnia fora
cionem celi et terre non intelligeret
eos habuisse· dicit enim in psalmo· vide
bo celos opera digitorum tuorum.
Et iterum Et opera manuum tu
arum sunt celi. Et dicta manifeste
dicitur Et siccam manus eius
formauerunt. Reprobato ergo
errore isto dicit Augustinus quod manus
dei potentis eius dicitur Et sic huic expo
sicioni obuiat philosophus inns· dicit Augustinus
tunc accipiat sic· manus tue

·i· filius et spūs sanctus pat'
em̄ operatur p filiū et spūs scūs
tāquā operator est vterius sꝫ ¶ Terciō
pꝫ q nō oꝫ spūm scūm plurificatū
scdm pluralitatem creatorem/ qꝛ
aplus dicit Omnia hec sꝫ cum
pr̄e et filio operatur vnus atqꝫ
idem spūs· augꝰ dicit/ dixit vnus
atqꝫ idem ne tot putarentur
spūs quot opa Et ne spūs sine
pr̄e et filio opari intelligatur
Est ergo manifestū q p manꝰ
ptās indiuisibilis ondit' triū
psonarum Que em̄ deꝰ facit
verbo facit et manibꝰ/ nec opꝫ
est intellectū tali q alia manus
esset dei dextra et alia sinistra
Sicut nec oꝫ propter verbum credere
q corporali deo sonus oris vel mo
tus aium trāsitorius posset in
esse· Manus igit' tue ·i· potencia
sapiā et voluntas quibꝰ deus
operatur sicut homo manibus
de potencia dr̄ in ps· ꝑamus mo
tes in virtute sua accinctus pote
cia· de sapiā ibidem Omnia in
sapiencia fecisti· De voluntate
ibidem Omnia queciqꝫ voluit
dūs fecit ¶ Ex quo sequit' q
homo ē opus trinitatis indiui
sibiliter ipm̄ operantis eo q opa
trinitatis ad extra scdm augꝰ
indiuisa sunt Ex quo eadem est
potencia sapiā et voluntas tri
um psonarum Et ideo iob x
dicitur· manus tue domine fece
runt me et plasmauerunt me totū
in circuitu· Et dr̄ in bīa· manus
tue fecerunt me scdm aīam et
plasmauerunt me· et sic aīa scdm

sui esse est adeo dependens· non
autem aīa est de sbā corporali sctā
neqꝫ de aliquo intelligibili perexi
stente/ neqꝫ de sbā dei Sꝫ facta e
·i· adeo creata de nichilo/ dicit ei
augꝰ in libro de quantitate anime· a
nima ex aliis creaturis non est
Et in libro de aīa et spū dicit/ aīa
est sbā spiritualis simplex et indis
solubilis ¶ Et ex hoc sequit' q
aīa humana ꝓpt vnitatē multipli
citatem dīa non oꝫ diuersa/ dicit
em̄ augꝰ· humana aīa h̄t vires
suas ad quandā imaginē trinitatis
summe que sꝫ memoria intelligē
cia et voluntas De quibꝰ sbdit· vna
mens vna essencia vna vita sicut
pater et filius et spūs sanctus
sꝫ vna essencia· Ex quibꝰ vbis alex
ander format hoc argumentū
Sicut pluralitas psonarū nō repu
gnat simplicitati essencie diuine
ita nec pluralitas viriū repugnabit
simplicitati aīe diuine humane· vn
augꝰ innuit ut aliquī dicūm fa
ciūt me factum et fictum/ qꝛ
fictum refert ad corpus iuxta
illud Et finxit deus hominē de
puluere terre Sꝫ factum refert
ad aīam· iuxta illud Dēꝫ flatū
ego feci/ dicit ergo aīam potius
factā quā fictam qꝛ nō ē corpꝰ
sed spūs Dicit tñ augꝰ q idem
sꝫ res spūi dei Cra etiam scptum
est de deo/ qui finxit spūm in ipo
dicitur dicit augꝰ· qui posuit in vnoquoqꝫ
loco vterinaqꝫ vim Et etiaꝫ aīa
et corpus nō negat' ut singulis
singula tribuant/ ut aīa dicat' sctā
corpus vō fictum siue plasmatū

siue formatiuum ¶ Ex his premissis
ponit hec prima conclo quod aia ratoa
lis facta e ad imaginez benedicte
trinitatis / ista conclo het Gen. i.
ubi dr. faciat deus hominez ad y
magine et similitudinez suaz
Dicit aute conclo quod fca est ad
imaginez. et no dicit fca e ima
go / ad innuend dram filii ab
aia q filius em dei nalis ima
go eius dicit Sz aia ad imagi
nem facta esse ponit ¶ Scda
elr quod in aia non est imago tri
tatis scdm sbam. ro e quia ee
imaginem scdm sbam filio
prium est. Et aug in libro de x.
cordis de hoc ponit similitudiez
de filio et de speculo dicens. in
filio est imago pris et utrqz st
eiusdez sbe et eiusdez nature
Sz in speculo e imago pris. s
tamen illa imago in speculo n
est hoc quod pater quia longe
est a sba pris. aliud exemplu
ponit de filio et nummo. Siam y
mago imperatoris in filio est ex
pressa. Et scdm conuenientiam
nature / sed in nummo non sic
ita filius dei expressa est patris
imago Sz tn immus dei ee / tn
in hoc melior qz es tum intelle
ctu et tum quadam vita Et
scs unus imaginez gerens. nu
autez nescit se hre imaginem
imperatoris ¶ Et ex isto ultius
habetur quod imago in aia repit
scdm quod trinitas in ea repitur
respectu dei. licet em deus aug
dicat quod aia dicatur esse imago
scdm istaz comparacom / sic deus

meminit se intelligit se et diligit
se / sic aia meminit se intelligit
se et diligit se. ibi em aug ponit
solum quanda similitudinez
remota ipius ymaginis ad
deu. s tn scdm quadam exe
plaritatem et no scdm veritate
exempla em ponit no quod ita sit
Et racom ponit istius alexad
Qz a isto modo sit relacio super
creatura. et ita sc quoddam
defectibile / z pqns sic imago
dei esse non potest / oz ergo ad ex
primend veraciter dei imaginez
in aia vt ipa scdm vires suas
comitatur in deu Et ppt hc aug
dicit in eodem libro trinitas
mentis no ppt hc imago dei e
qz sui meminit et intelligit et
diligit se Sz qz pt meminisse
intelligere et amare quo est
facta ¶ Et ex isto seqtr quod
aia facta est ad imaginez dei
scdm ptem superiorez et no s
ptem inferiorem Siam scdm
ptem aie inferiorem etia quedam
attendit trinitas Siam aia me
minit intelligit et diligit / ita
inferiora actu scdm hoc non de
esse ad imaginez dei sed mi
imago eius est quo eius aq
est capax est et esse particeps ee
pt Et ita dicit aug in libro de
trinitate dei. q aia ex qua ptem
tendit ad agenda inferiora
ymago dei no est. sed ex illa
tm ex qua conspecta cosulit
veritatem. Sic ergo ppha recog
noscit se esse factum ad yma
ginez dei dicens. manus tue

domine fecerunt me secundum animam conformem imagini tue. Est autem homo creatus ad imaginem trinitatis secundum istam rationem quia sicut unitas essentie divine est in tribus personis quarum una procedit ab alia, ita unitas est in tribus viribus quarum una dependet ab alia et actus mediante actu elicitur. Potest tamen dici homo ad ymaginem filii factus esse quia per ipsum tamquam per mediatorem ordinatur ad patrem per gratiam in presenti et per gloriam ordinabitur in futuro. Et ita apostolus dicit Ro. viii. quos predestinavit conformes fieri imaginis filii sui. Et ita Augustinus dicit super Gen. quia est ymago dei ad cuius similitudinem factus est homo nisi salvator noster qui est primogenitus omnis nature. Que manus tue fecerunt me et plasmaverunt me. Licet ambo hec et fecerunt et plasmaverunt me sed secundum corpus. Ex quibus verbis Greg. ix libro moralium sic eodem verbo condempnat dogma manichei, qui duo principia posuit, dicens spiritum a deo esse factum, carnem vero a sathane conditam asserebat. Dicit enim hic quod virtus dei et fecit secundum animam hominem et plasmavit secundum corpus. Et ex hoc Greg. infert primo, ex quo deus totum fecit hominem, vero in nichil relinquit demonibus nec in spiritu neque in carne. Est ergo deus generalis dominus hominis. Secundo infert quod deus solus creavit hominem etiam secundum corpus. Et est augustinus hoc super Gen. ad litteram qui dicit formare costam in mulierem fieri non potuit nisi a deo nec illud carnis supplementum in corpore viri quod in istius coste successit locum ab angelo est esse credendum sicut nec ipsum hominem de pulvere terre. Et ex hiis arguitur quod nec angelorum potestas nec eorum ministerium ordinata erat ad hoc ut formarent corpus humanum, licet verum sit quod angeli reformabunt humana corpora cum resurget, quod etiam et corpus primi hominis formaverit secundum alexandri, quia in pulveribus ex quibus erat formandum erat quedam aptitudo ad hoc quod uniantur in corpore simul. Et ulterius appetitus quidem erat ad unionem cum anima quia talis ordinatio attestabitur corpori ad necessitatem non moriendi. Hec autem aptitudo non erat in illa terra seu in illo loco sive in pulveribus ex quibus formatum erat corpus ade. Et ex isto arguitur quod nec dyabolus nec aliqua creatura inferior nec natura astrorum poterat formare corpus hoc. Et est hic ratio augustini in libro contra faustum quia nulli illarum rerum erat creatore omnium inditum. Et sic nec erat ei naturale ut posset formare corpus humanum. Et ex hiis elicitur quod corpus humanum conveniens esse dicitur creatum ratione prima quia non exiit in esse secundum legem propagationis ratione secunda quia a solo deo est formatum. Hinc est ut alexander dicit in scripto

secundi creatio non sunt. Ipse quidem
dicitur aliquid creari tunc cum educatur
in esse de nichilo, quemadmodum dicitur
Gen. i. In principio creavit deus
celum et terram. Secunda creatio hic
sumitur communiter quando aliquid educitur
in esse ex aliquo in quo tamen
est defectus principiorum, sicut
in limo terre de quo corpus Ade
erat formatum erat defectus
principii activi, quia illa terra
non habuit virtutem hanc ut ex ea
fieret corpus humanum, licet ha-
buit ut ex ea a deo fieri posset.
Unde de creatione corporis hu-
mani dicitur Eccli. xvii. Deus crea-
vit hominem de terra. Ymmo ut vi-
detur Hugo velle quod communi vocabulo
illud creari dicitur cuius materia
creata est vel cuius forma in esse
educta est, quando Gen. i. dicitur Crea-
vit deus cete grandia. [H]is
ita deus deductis ponitur hec 2a
conclusio: inter omnia corpora humanum
corpus censetur esse nobilissimum.
Primo ex hoc quod a solo deo est plas-
matum. Unde Gregorius libro ix mo-
ralium: in ipsa creatione ostenditur quantum
cunctis rebus prefertur homo
quod condebatur quasi cum consilio
et precedenti conditoris. Non enim fa-
ctus est per iussionis vocem etc. sed per
dignitatem operationis. Et ideo vi-
dicere Ambrosius: cetera animalia et bestias non
fecerunt manus tue, sed dixisti
producant aque reptilia et terra pro-
ducat etc. et produxit terra secundum ge-
nus quadrupedia reptilia et be-
stias terre. Me autem tuis manibus
figurasti. Secundo ex statura corporis.

Est enim ut dicit Ambrosius homo sta-
tura celsus, vultu decorus, non
in alvum more ceterarum crea-
turarum curvatus, sed nature natum
sublimis, celum liberis aspecti-
bus intuens, nulla servitute captiva
in terram depressus. Secundo tamen
ipse libertatis conscius et locuples
est sui et testis auctoris. Et di-
cit Ambrosius quod summus pretiosissimum opus
dei nemo dubitat. Tertio etiam et fa-
bricam ipsam humani corporis quis
considerare velit nichil in terra
pretiosius meditare. [C] Ex quibus
sequitur quod corpus humanum nobi-
lius est quam quodcumque corpus cele-
ste. Ratio prima quia unitur rationali anime,
illud autem non. Ratio 2a quia corpus
humanum quodammodo est ad ima-
ginem dei. Ex quo homo et meminit
et intelligit et diligit ista inferi-
ora. Et etiam quia ex hoc sicut
deus principium est effectivum omnium
rerum, sic humanum corpus est
principium omnium humanorum corporum.
Tertio ex hoc quod corpora celestia or-
dinantur ad corpus humanum tamquam
ad suum ultimum. Unde Job xiiii.
dicitur: non resurget homo donec at-
teratur celum, in quo innuitur
quod immutatio celi ad innovationem
humani corporis ordinata est. Unde
et glossa super illo Omnis creatura inge-
miscit et parturit usque huc Ro.
viii. dicit: Sol et luna non sine
labore statuta sibi implent offi-
cia, quod tamen est nostri causa. Unde
nobis assumptis quiescent.
[S]ecundo ex conclusione sequitur quod ele-
mentorum diversitas non preiudicat

excellencie corporis humani. licet
enim corpus illud erat ex mixtione
elementis compositum tamen equali
tatem habebat in ipso virtutes ip
sorum. Sic enim ut alexander
dicit in scripto secundi. virtutes
elementorum erant in corpore illo pro
porcionate ut quantum posset virtus
unius in agendo tantum posset alte
rius in resistendo et ita in corpe
illo non erat contrarietas sed quies
quequidem quiesa tamen erat continu
acionis perpetue vite. Dicit tamen
hugo quod ad perpetuitatem requireba
batur aliquod fomentum fructuum
paradisi et precipue de ligno vite
quia fructus ille medicina erat
contra defectum mortis et quia
licet corruptibilis. Tercio sequitur
quod animalitas ipsius corporis nobili
tati preiudicare non potest. nam cor
pus ade animale erat. alias enim si
habuisset spirituale corpus non
potuisset fuisse principium genera
tionis omnium corporum humanorum.
Racio ergo preiudicat dignitati Ex
quo secundum istam condicionem corpus
humanum debet fuisse ad imaginem
dei. licet autem corpus spirituale sit
perfectius tamen non competit statim
vie. Tamen enim prius homo debuit
mereri quam premiari. ideo potius
debuit poni prius in statu merendi
ad quem statum corpus requiritur
animale. Circa in statu approximacionis
corpus hominis erat spirituale.
Ex quo sequitur primo quod accidentis
nobilitas non arguit corpus
illud fuisse spirituale. non enim sequitur
deus est optimus artifex ergo op

time forme debuit dedisse optimum
corpus. Circa vnum est hoc servato rerum
ordine a divina providentia consti
tutum. hic autem ordo est ut alexan
der dicit quod in via sit corpus ania
le et in patria spirituale. Secundo sequitur
quod spiritualitas anime non arguit
spiritualitatem corporis racione enim
quia anima non est perfecte spiritualitatis
sive plene anteaquam veniet visi
one ultima tamen summo spiritu. quod
solum erit in statu patrie. Tercio
sequitur quod adhesio ipsius anime deo
quidem est in corpore non arguit esse
corpus spirituale. Etiam licet anima
adhereat deo fide et amore iuxta
illud prima Cor. vi. Qui adheret
deo unus spiritus est cum eo Tamen
adhesio illa ex quo est participacio
nis stat in corpore cursivo in mor
tem. alias enim per animam que est immor
talis et deo adherens haberet corpus
spirituale. multa sequerentur inconve
niencia. primum est quod corpus ab
anima perfectibile esse perfectissimum. Secundum
quod anima eius perfecta caret perfecto
sua scilicet arbitrii libertate. Tercium est
dato quod habendo spirituale corpus pos
set cadere quod a lapsu non posset re
surgere. Et racio quia tunc in homine
non esset pronitas neque carnali
tas neque infirmitas. unde si peccaret
spiritus indignacionis super eum
maneret in eternum. propter hoc enim
ira dei desiit ab homine. ut habetur
Gen. sexto. Non permanebit spiritus
meus in eternum quia caro est.
Et ex istis omnibus habetur quod con
venientissime in corpus tam no
bile deus inspiravit spiritualem

uite. et factus est homo in aiaz
uiuentez. qd intellr de aia roali
unde pph̃a posita creatione aie et
formatione corpis. Sicut ergo utriusqz
nobilitate descripta subdit. da m
intellectu quasi expte corporis
petens unionem spus ronalis. u
no em hec valde attestat nobi
litati corpis. unde dicit amb
in ceteris creantib pter gr̃am cor
poris nichil est qd aliud requi
rat. Quia homo meo pulcior e qd
no videtur nisi hns eternitatis
gr̃am et venustate corpis ¶
Ex quo se primo qꝫ homo in terest
hospicio indutus est habitatione
celesti. Rō qꝛ in corpe ht aiaz que
est nature celestis qꝛ spũalis.
Conmixtio ergo aie cũ corpe e uno
diuersorum in uni adhoc ut fi
erent uni natura ut fierent uni
psona et ita uni suppositu ac u
ni indiuidui. Et mirũ est qꝫ sic
celestia iungunt terrestrib et qꝫ tal
societas inuenit corpis et spus
¶ Ex quo ulterius habetur qꝫ aia
et corpus ex unione pfectionis
alias quam hent ex natura sorti
unt. unde aia e pfectio corpis
aia e rector corpis. aia e forma
corpis. aia e salus corpis. quia
qdiu aia in corpe est continet
corpus. ea recedente aia dissol
et destruit. Corpus ergo ex natura
sui corpale est. sꝫ ex unione cũ
aia aiale est gnatum est et futum
e spũale. aia vero ex sui natura
intellctual est sba. unita uo cor
pori et sentit et imaginat et
discurrit et rõciat. compoint et

diuidit et nichilo ceciã intelligit
licet aliomodo quam si eet a corpe
separata ¶ Et ex his elr qꝫ ho
ex aia et corpe compoit habitudi
ne ht ad celestia et ad terrestria
hꝰ certum e de intẽcõe amb cita
tam quam ostendit qꝫ spus ronalis
habitat in corpe subdit. Cui sꝫ
composito sic competit et terre
stria videre et deũ cognoscere. Ex
inde em meretur homo cogitacõm
inuisibilium ex visibilib. ymo
cogitacõ virtutis demẽt ꝯ pmis di
uinitatis. Et exinde amb dicit
hominez magnũ inuenisse acceptisse
adeo salte si hoc ipse ee cogitat
et quãdã forma iusticie magis
ipi deo quam mũdo viuat. pp hoc
em dicit pph̃a. da m intellectum
ubi sꝫ amb nõ petit rõnalem
spm nec potentiã intellectiuaz
sꝫ gr̃am spũalem siue domi
spus sci dicit ei amb spũalez
se esse cognoscẽs pph̃a. petit pꝰ
modo loco spus sancti gr̃am
unctiuaz em dat manifestã
spus ad utilitatem ¶ Et se
ut discam mãdata tua. debit
ordo. intellectus pmitti ut seqa
scĩa. unde amb elicit primo
qꝫ doctrina nõ proficit sine intel
lectu. Dicitur nisi quis nõ intel
lexit dicit doctus ee nõ poterit
Scdo elicit qꝫ doctrinaz nõ memoria
faciat sed intellectus. Nichil em
prodest multa legisse nisi in
telligatur que leguntur. Conclu
dit ergo intellectum esse memorie
pferendum. qꝛ nullus hre sciaz
potest nisi ille cui intellectꝰ am

esse ¶ Ex quo infert quod intelli
gentia non est in hominis potestate Et
est ratio quia hoc petit a propheta deo unde
patitis in propositis dicit david
unicuius in propheta intellectum
sed dari poscit ut mandata intel
ligat et scit nisi a deo acceperit
gratiam non posse se intelligere
mandata eius ¶ Hiis premissis
ponit hec tria conclusio anima in cor
pore existens capax est cognitionis di
vinorum secundum beati thome libro ter
tio contra gentiles capitulo xxv
quia desiderium divina cognoscendi
inest hominibus anima quod ipse sic de
dicit quia homines naturaliter appetunt
cognoscere causas illorum que
vident ¶ Propter admirationem
eorum que videbant quorum cause
latebant homines primo ceperunt
philosophari ¶ Et licet tamen invente
ta quo adhuc effectum cessa
bat admiratio ¶ Ratio tamen cessabat
in eis inquisitio quousque perve
niret ad cognitionem prime cause
¶ Et hoc concludit homo quod naturaliter
appetit cognoscere res divinas ¶
hec etiam est intentio augustini qui dicit
hominem esse factum ad ima
ginem dei quia per ipsam potest cognoscere
et eius particeps esse ¶ Et quod in
si omnia appetunt deum specialiter ho
mines desiderant scire et cogno
scere deum ¶ Ex qua probatione
et conclusione sequitur quod solus deus est
finis ultimus ipsius anime ¶ Et ideo
aristotiles in ultimo ethicorum
determinat ultimam felicitatem
hominis consistere in speculatione op
timus speculativus ideo sufficit

anime ad summam felicitatem cognoscere
quecumque intelligibilia sed requi
rit cognitio dei qui est finis ultimus
Et est ratio quia nullius alterius rei
cognitio quietat naturale desiderium
hominis nisi ipsius dei unde iohannis
xvii dicitur hec est vita eterna ut co
gnoscant te deum id est in homine cogni
tione consistit unde dionisius
in libro de divinis nominibus capitulo
iiii adducendo illud apostoli ¶ Ex quo
omnia per quem omnia et in quo omnia
dicit iste est motus circularis bona
lium spiritualium quem incipiunt ab eo
quia ex eo sunt et currentes per causas
creatas sed per ipsum id est virtute ipsius
adiuti in ipsum ut in leges naturales
que in ipso sunt vel in ipsum ut in finem
ultimum redeunt intelligunt enim
se ab ipso esse et sinum intellectum per
ipsum moveri et nullum alium scaut
finem nisi ipsum ¶ Et ex hiis sequitur
ulterius conclusio et si ex sua natura
desiderium habeat cognoscere divina tamen
ad cognitionem in ictoriam ultimum finis
pervenire non potest sine auxilio spe
ciali secundum beati thome ut supra c. clvi
quia assistunt multa impedimenta sicut
est debilitas rationis propter quem defacili
titubat in errorem et sic excluderentur a via
via perveniendi in finem sicut sunt pas
siones partis sensitive tanto longius
distat ab ultimo fine sicut sunt plerumque
corporis ipsius infirmitates propter quas
impeditur ab exercitatione virtuosorum
actuum quibus ad beatitudinem perveni
tur indiget ergo homo divino auxilio in
per homine impedimenta ab ultimo
fine deficiat unde iohannis vi dicitur nemo
mo potest venire ad me nisi pater qui

insit me titubaret enim. Et propheta
reprobat errorem pelagianorum
qui dicebant quod homo per liberum
arbitrium promereri posset fe
licitatem eternam. Et ex his
tertio sequitur quod impedimenta
que veniunt anime ex carne per
corruptionem nature tolluntur
auxilio dei veniente ymo omnes
vires intellectuales et sensitive
cooperantur ad istam cognitionem
certa ut beatus thomas dicit
ibidem ad hoc datus est homini
intellectus et ratio ut discerneret
et investigaret veritatem et vi
res sensitive exteriores et inte
riores date sunt ut iuvarent
ad investigandam veritatem
datus etiam est usus loquele ut
homines seipsos iuvarent in
cognitione eadem. Et notandum est
quod gratia assistente omnia hec
cooperantur ad unum apostolo di
cente ad philipenses tertio. deus
est qui salutet virtute gratie o
peratur in nobis non solum
cognitionem sed etiam dilectio
nem et opus. ideo velle et per
ficere pro bona voluntate
Et ad hec respiciens propheta
dicit Da michi intellectum quasi
diceret Ex quo me ita egregium
opus fecisti. ideo dignitas operis
moneat te ut dares intellectum
secundum ambrosium propheta
favet divino operi quia commendat
illud sed non ascribat in meri
tum suum sed in muneris gratie
sue intendit. Clamat ergo opus
manuum tuarum ne despicies te

auctorem convincimo te teneo
conditorem aliena presidia
non quero ideo qui creasti fer
auxilium. quasi diceret Tu scis
quod neque me esse neque quod profi
cere possum sine tuo adiutorio
ideo ex quo me sine meis me
ritis fecisti adde quod creando
non fecisti. refice ergo quod fe
cisti da intellectum. hec ambrosius
Et subdit. habet bene homo
intellectum per naturam quo
a pecoribus discernitur. Sed il
le deformatus est per peccatum
prout notat apostolus ad ephese
os quinto dicens. Quasdam
gentes ambulare in vanita
te sensus habentes sensum
tenebris obscuratum per igno
rantiam que est in ipsis propter
cecitatem cordis. Da igitur
intellectum i. oculos interio
res quorum cecitas est non
intelligere secundum augustinum
Sana aperta ut magis serene
tur ut magis intelligant. i.
da gratiam intelligendi que
quidem gratia fidem sequitur
prout intendit augustinus
hic allegans illud Nisi credi
deritis non intelligetis. Et
advertendum quod propheta pe
tit hic tria per que reformatur
ymago in anima primo gratiam
cognoscendi deum et
sua quo dono vis reformatur
intellectiva quando illustratur
et illuminatur ad cognoscendum
supra vires innatas que dei
sunt. Et hoc est solius dei facere

Solus enim deus vt dicit augu-
stinus Quoniam creauit spiritum
spiritui lumen tale infundit
licet et angeli aliqua possint
facere ex quibus homo iuua-
tur ad capiendum lumen dei ¶
Secundo petit scienciam dicens
vt discam siue vt sciam Sciam
autem prout est donum spiritus sanct-
i non solum facit recolligere
diuina beneficia sed etiam xpi
opera et sanctorum exempla
quibus memoria reformatur
Iam homo habendo illa ora
in memoria inducatur inter ma-
los ad conuersacionem bonam
Specialiter autem petit scienciam
diuinorum mandatorum per
que mandata voluntatis sev
concupiscibilis libertas refor-
matur quia mandata affir-
matiua et negatiua ponunt
voluntati limites quos pre-
terire non licet. iuxta illud.
iob. posuisti terminos eius
qui preterire non poterunt.
quasi vellet dicere Si non pos-
sum videre deitatem saltem
discam mandata tua vbi di-
cit augustinus. vide quam al-
te intelligenda sunt manda-
ta diuina Ex quo iste petit
sibi dari intellectum cuius
non erat expers ex quo custodi-
uit ea. Sequitur Capitulum

Qui timent te videbunt
me et letabuntur quia
in verba tua super speraui Et
continuatur sic Superius pro-
pheta assignauit racionem
quare adeo deberet intellectu
et sciencia illuminari dicens
manus tue domine etc. quasi di-
ceret Ex quo me racionalem cre-
asti ideo illumina racionem et da
intelligenciam. Hic istius racionem
ponit secundam Et est visio seu con-
sideracio aliorum. quasi diceret
Non solum ideo da intelligen-
ciam vt ego ipse adiscerem man-
data tua Sed ideo etiam vt alii
viderent me illuminatum et scien-
tem mandata tua. Vel sic Su-
perius propheta descripsit suum
profectum ex diuina illuminacione
Nunc ex hoc quod deus dedit sibi
intelligenciam deuenit ad man-
datorum dei cognicionem. hic
iam prosequitur de profectu ali-
orum ex illa illuminacione dicens
Qui timent te videbunt me
et letabuntur. Vel sic Superius
descripsit suam et quo ad animam
et quo ad corpus creacionem hic
iam determinat de aliorum tio-
ne super his Nunc opus crea-
cionis timorosum et stupendum
est ex quo est diuine omnipoten-
cie. Vel sic Superius propheta
descripsit se esse factum secundum
animam ad ymaginem dei.
hic iam describit spem ad quam
deuenit considerando illius
creacionis dignitatem dicens
Et in verbum tuum super spe-
raui Nunc in creacione huius-
modi diuine promissiones in-
cluduntur de assecucione ip-
sius gracie in presenti et beati-
tudinis in futuro ¶ Tercio ue

2°

questio hec pro declaratione lr̃e
verum omnis timor proximos
respiciat et efficiat consolati
onem de profectibus eorum
Veritas questionis apparet ex
versu qui ostendit timentes de
um ad iustos aspicere et letari
propter hoc quia spem habent in ver
bis dei Si enim iustus letatur
cum videt vindictam dei in pec
catoribus et congratulatur di
uine iusticie timens sibi ne et
ipse incideret in manus dei viuẽ
tis· conueniens ẽ ut videns dei
pietatem esse diffusam in aliis
gratuletur et concipiat spem
exinde ad similia veniendi· ¶ Sz
in oppositum videtur esse Quia
bonitas proximorum et profe
ctus in eis latent et occultus ẽ
Et ergo videri non pt̃. Solum
enim homo videt ea que parent
deus autem intuetur cor ¶ Et
diuiditur lr̃a hec quia primo
describitur bonorum homini
in bonis delectatio Secundo de
scribitur spiritus boni de quo boni
gaudent denunciatio ubi Quia
in verba tua sup̃ speraui. In
prima parte tria tanguntur· pri
mo dispositio precedens Qui
timent te Secundo actio seq̃s
Quia videbunt me Tertio
ex his affectio consequens Et
letabuntur· ¶ dicitur ergo in
littera Qui timent te Circa
quod aduertendum quod timor
est peccatum· et etiam est do
num spiritus sancti alio et
alio modo consideratus· pecca
tum quidem est quia contra
scripturam· dicitur enim Mathei
decimo Nolite timere eos qui
occidunt corpus· Et in apoca
lipsis vicesimo primo dicitur
Timidis et incredulis pars e
rit in stagno ignis et sulphu
ris quod est mors secunda· V
bi ostenditur quod timor ẽ mor
tale peccatum Quia inferni
pena non infligitur nisi
pro mortali peccato· Unde si
quis tactus timore vel mortis
vel cuiuscumque alterius ma
li temporalis/ dispositus sic est
ut faceret aliquid quod est di
uina lege prohibitum vel p̃
termitteret quod est diuina
lege preceptum Non dubiũ
dicit beatus thomas quod talis
timor est peccatum mortale
Unde glosa super illo Mathei
vicesimo sexto Orauit tertio
eundem sermonem dicit Tri
plex est malus timor scilicet
timor mortis timor vilitatis
timor doloris que infra latius
declarabuntur ¶ Et ex isto ha
betur quod malus timor scilicet
timor mortis quidã ẽ genera
lis quia habet alios timores
malos sub se ut iam dictum
est· Ex quo consequenter ha
betur quod quidam est malus ti
mor qui in quolibet peccato
est inclusus/ patet de illo timo
re generali· alis enim nõ videt
quomodo esset generalis et
hoc est beati thome secunda
secunde q̃ne cxxv ar· 2m in corp̃e &c

Non dubiu dicit btus thomas
spualis timor est pcti mortali
le vnde dicit glo. s. illo mathi
xxvi. Orauit tercio eundez ser
monez dicit triplex e malus
timor scz timor mortis, timor
vilitatis et timor doloris que
infra latius declarabuntur
generalis qr ht alios timores
malos sub se vt iam dictu est
ex quo consequenter habetur q quida
est malus timor ¶ Et ex isto
habetur q malus timor quidaz
est generalis qr ht alios timo
res malos sb se ut iam dictu
est ex quo consequenter habetur
q quida e malus timor q in q
libet pcto e inclusiue pz de illo
timore generali. alis em non
videtur quid eet generalis et
hoc e beati thome 2a 2e qone
xxxv articulo 2o in visione pn
cipali qm dicit Sicut amor
inordinatus includitur in quolz
pcto qr ex illo amore procedit
inordinata cupiditatis dolor
et tremis et etiam supbia vnde
sic in quolz pcto includitur inor
dinatus timor Auarus
timet amissionez pecunie. intempera
tus amissionez voluptatis Cu
riosus amissionem pulcritudinis
Et io est ucinis qr omis timor
ex amore procedit Nullus em
timor timet nisi contrariuz
eius qd amat Ex quo ergo ad
no determinat sibi aliqd genus
viciis sed inqualz includitur
ita etiaz nec timor Tamen dicit
beatus thomas q inter omes
timores pcipuus spualis timor
est periculorum mortis ¶ Exq
eliciatur q timor inordinat circa
mortis pericula opponitur virtuti
fortitudinis. hoc e phi in secundo
et tercio Ethicorum qui timiditate
ponit fortitudini esse oppositaz
Et licet aliquis etiaz inmat circa
re ad hoc ad hoc ut se exponit mor
ti no in hoc timor fortitudini e
similis, ponit augustinus primo libro
de ciuitate dei de catthone qui ut no
incurreret cesaris seruitute morti
se tradidit. Item em dicit phus
fugiendo inopiaz vel cupiditate
vel aliquid triste seu laboriosu
ad morte se dat fortis non est
sed magis mollis et timidus
fortitudo em exponit hominem
ad mortis pericula ppr bonu Sed
mollicies est fugere qd e laborio
sum Et timiditas e fugere qd est
triste vel aliomodo contrarium
¶ Ex his habetur q licet timor pec
cati sit ex h no pt argui intimi
ditas esse viciosa io e qr et ipa
virtuti opponitur. ppr qd de ma indice
dicitur. luce xviii. q nec deu time
bat nec hominez verebatur. hec em
duo scz timor et intimiditas pcta
st fortitudini opposita Contingit
em ut dicit beatus thomas q alis
minus vitat mortez et alia ma
la temporalia ppr hoc q minus ea
amat Et contingit q aliquis nil
timeat Ex eo quia estimat sibi
ea supuenire no posse. q accidit
aliquando ex supbia animi de se psu
mentis quaz ex defectu racionis
siue ex defectu amoris. h. be thomas

Sz de tali timore nõ ẽ ad ppositũ
sed de illo quo homines timet deũ
qz de homĩb' respctu dei dr hic qui
timet te. Est enĩ deus dñs / ideo
timendus. Malach. i. Si ego dñs
ubi timor meus. Est enĩ rex re
gnum et quis nõ timebit eum
Jeremie. x. quis nõ timebit te
o rex. Aliter tñ timet deũ boni
et aliter mali. Etiam mali hñt
timorem mũdanũ quo quis tĩet
pdere que mũdi sunt et semp
malus est qz procedit a mala
radice scz ab amore. Alij hñt
timorem hũanũ et hic mal9
ẽ qz malus procedit ex amore
ppo quem scriptura rephendit
Alij hñt timorem serviles. Et
respiciendo effectũ istius timo
ris qui ex ppinis essentia proce
dit / iste etiam timor malus est
Essentia namqz istius timoris
ut beatus thomas dicit / ex ppo
obiecto procedit qz nõ est aliud
nisi pena etna. modo illã tĩere
illam fugere et vitare bonũ est
Et procedit ex fide. Tẽa time eter
nam penam quia homo nõ dũ
sentit neqz expertus est / fidei est
quia creditur deus iudex futurus
et pctã puniturus / Et respiciẽdo
ad istam essentiaz timor suul'
donũ est spũs sancti. et ẽ initiũ
sapiente. Sz tĩu ex ista entia
procedit effectus qui ẽ ipã hũi
litas. & nõ ẽ aliud nisi repelli cũ
quadam violentia ab illo qd'
homo libenter faceret / & impelli
cũ quadã violentia et tñ ɔstitta
ad faciendũ illud qd' homo nollz
facere. Ex hoc enĩ qd' homo timet
incurrẽ penam eternaz dimit
tit actum peccandi qz tñ libent'
faceret et facit opus boniz qd' tñ
nollet facere. Ex quo primo hẽ
qz cũ ista suulitate stat peccã
di volũtas. Rõ qz licet homo pe
naz eternã timeat tñ libent'
peccaret si impune posset pec
care. Scdõ hẽtur ex hoc qz suuli
tas est auffert volũtati iusti
tiam suaz. Rõ qz volũtatis
iusticia ẽ agere volũtarie ex
electiõne ex beneplacito et cũ
delectatiõne. Et notũ ẽ qz homo
faciens aliquid suulit' nõ facit
illud volũtarie. Tercio hẽtur
ex inde qz timor iste nõ stat cũ
spũ scõ licet sit a spũ scõ. Teciaz
spũs scõs domĩ hoc dat ad mod'
medici qui primo dat euacua
tiua. et postea pfitam sanitatẽ
induciat. Sic spũs sctũs primo
dat timorẽ quo hominez terret
et hũiliat et a vicijs euacuat
Et postea dat gratiaz que totum
hominez sanat. Ex his patz qz
timor iste utilis est. Rõ qz remo
uet ab actu peccati et disponit
ad introducẽd' amorẽ boni. & per
quis vtz pro reformatiõe aĩme
Et hoc timore timet deũ hõ q̃
primo incipit esse boni. Vnde
illud ps. Confige timore tuo
carnes meas a iudicijs tuis
enĩ timui. Et hunc timorẽ suulẽ
sequit' initialis quo quis inci
pit amare deum amãs deum
timet separari adeo. Tamdiu
enĩ hõ timet eternaz penam

humilitas

quousque mala obmittit et sic
malis obmissis in indiuitia sta
re non pt ideo incipit bonum agere
qd tamdiu agit quousque sibi
placere incipit et exinde homo
deuenit ad amorem dei qui est
auctor omnium bonorum ¶ Cestis
sic premissis et deductis pom
het prima conclusio / licet timere
sit deum timore initiali sit ne
cessarium ad salutem tamen fili
alis timor ille est perfectorum
Conclusio ht duas ptes / prima dicit
quod timere deum timore initiali
sit salutis / pz ex illo quia sine ti
more est non potest iustificari
et per consequens nec saluari Et ideo con
clusionis est quia timor initialis est
ht primam caritatem inesse sine
qua non est salus / ille enim dicitur
timere timore initiali deum qui
amando deum timet separari
abeo vt dicit beatus thomas
¶ Ex isto statim elicitur quod timor
initialis differt a seruili secundum
substantiam Ratio quia seruili timore ti
metur pena eterna / sed initia
li timetur separatio adeo / modo
het duo separatio adeo et pena
eterna differunt vt notum est
ergo et illi timores / tamen quia habi
tus distinguuntur per obiecta · Se
cundo elicitur ex hoc quod timor
initialis est initium ad sapientiam
pz ex illo Eccli xxv · Timor dei
initium dilectionis eius caritas
in timore isto incipit dilectio
dei sine qua sapientiam non pt ha
beri ¶ Et ex his elicitur quod timor
iste aliomodo est initium sapie

quam fides Ratio beati thome est
quia fides est initium ipsius sapie
quo ad eius sapientiam essentiam
Exeo quia articuli fidei sunt prin
cipia sapientie / sic ergo actus esse
ntia procedit ex principijs / sic esse
ntia sapientie ex articulis Sed ti
mor est initium sapientie quo ad
eius effectum / quia domina sapientia
incipit operari et regulare vitam
nostram ex timore Sed dicit beatus
thomas 2a 2e questione xix · vii · ar
quod aliter timor seruilis est initium et
aliter filialis Timor enim seruilis
quia vno oculo respicit penam
ht se sicut principium extra disponens
ad sapientiam / inquantum aliquis ti
more pene discedit a peccato / et per
hoc habilitatur ad effectum sapientie iuxta
illud Eccli primo Timor domini expel
lit peccatum Sed timor filialis initi
um sapientie est / sicut quod est ipsius primus
effectus / Et pro tanto dicit 2a
ps conclusionis quod timor filialis
est perfectorum Et ideo dicitur castus
esse et permanens in seculum seculi
vnde beatus thomas ibidem
articulo sequenti quod timor initia
lis ht se ad filialem sicut caritas
imperfecta ad perfectam ¶ Ex quo
pz quod filialis timor ex perfectiori
amore procedit quam initialis
etiam istis duobus timoribus
duo amores correspondent timori initi
ali correspondet amor seruilis seu mer
cenarius quo quis deum diligit
non solum propter se sed etiam propter illa
que deus largitur ut est beati
tudo vt sunt virtutes et bona tempora
lia Certa et timore initiali quis

timet a deo separi nō solum ꝑ ꝓ se
sed etiam ꝑ incomoda que separa
tōz consequūt' ut sūt separatio a gla
et a beatitudine creata ut sūt pe
ne que infligunt' hys qui a deo
separantur. Sz amor filial' ē quo
deus diligit' ꝑ ꝓ se sicut filius dilig'
patrem non habendo respectum ad
aliquam utilitatem. Si enī nō
haberet nec scientiam nec mores ab eo
nec emolumentū nec hereditatem
adhuc diligeret eum quia pater est.
Sic enī timemus a deo separari
ad nullū incomodū respectum habendo
qd' ex separacōe posset accidere. Sed
solum ꝑ ꝓ ꝓxinam suam bonitatē.
Et ex istis habet' ꝙ amor dei ip
sum generat amorem timorem.
Ex hoc enī ꝙ ab amat deum sup
omnia et ꝑ ꝓ se timet etiam ab eo
separi ꝑ ꝓ se. Et de isto timore casto
sancto et filiorum dei dicit hu
Quam timet te sed timore filiali
hoc enī timore deus reueretur. hoc
timore homo deo subicit'. hoc timōe
superbia excludit'. Non tn̄ timor h'
idem est ꝙ humilitas, sed bene est
principium humilitatis. Vnde ut b.
thomas dicit. Sicut uirtutes theolo
gice sūt principia ipsorum donorum
sic dona sūt principia uirtutū intel
lectualium et moralium. Quam
go timet te lra dicit habent inicia
unde tota eorum uita repulet
sanctitas diuinas. Quia enī dicit btūs
thomas homo deum reueretur
et se sibi subicit et ita humiliatur
consequens est ut in omnib' alys
sanctitas dei regulabitur. Et inde est ꝙ
timor dei ad totam uitam humanam
compat' sicut radix ad arborem
ꝑ ꝓ qd' Eccī. xx. dicitur radix sapiē est
timere deum. Sicut enī ex radice
ramum et ex ramis fructus, sic ex
timore uirtutes et ex uirtutibus
procedunt operationes. Et inde est
qd' in ps dr̄ Timete dnm̄ omnes
sancti eius quia nō ē inopia ti
mentib' eum. Quam go timet
te dicit lra casti sunt, quia iste timor
castus est. quia timet te amica sūt
quia hic timor hic amicalis ē. q'
timet te filij sunt quia hic timor
filialis est. Casta timet sponsū
offendere. amica amicū. et filij
patrem. Et quia iste timor sanctus dr̄
ideo qui timent sancti sūt et maxime
cauent culpam ideo ne incurrent
offensam. Et scdo dr̄ qui timent
te uidebunt me. Queritur nō dr̄
quam timent te diligunt te. quia
timor nō ē idem ꝙ amor licet
enī ut beatus thomas dicit a
mor ē principiū timoris. Sicut iam
ostensum est ita declarator. Tn̄ timor
dei distinguit' ab amore dei. amor
enim ꝓprio obiecto habet bonū quia
deum. Et ē principiū omnium affe
ctionum. quia et desideriū et delecta
tionis et quietationis. Sz ob
iectum timoris est malū qd'
refugit. Et ideo beatus thomas
determinat ꝙ deus nō pt ee ob
iectum timoris quemadmodum
amoris et aliarum uirtutū theo
logicarum. Et licet qui timent
deū isto timore etiam amant deum
tamen nō dr̄. qui timet te diligunt
te. ne putaret' timor amori ee
equalis. Est enī ut bs thomas

timor aliq' in quali virtute
theologica q' fuga mali impor
tat Vn dr qui timent te videbunt
me · no in corpe p' amb' neq' in
vestimento neq' cu alio qd' corpi
adiacet / q' a exvisione corporis quia
insurgit concupia carnalis
quas hz timor restringe / ex visi
one animi quas consurgit con
cupia vanitatis sev sibie quas
hz timor excludere Ex concupia
diuiciaz qm adiacet sepe con
surgit motus inuidie que hz
timor expellere · vnde in ps dr
Cu superbit impius sz incendi
tur pauper Cio em concr
digit ad illa qd' posset extingui
Et aduertend' q' timentes deu
ad multa aspiciunt sed ex oib'
aliq' boni concipiunt q' timor
est consiliatiuus et homies facit
consiliatiuos / vnde si respicia
nt ad volatilia celi / exinde con
cipiunt ne essent sollicita quid
manducaret et q' biberent Math
vj Si respiciunt ad lilia agri
discunt exinde ne sollicitudinez
gereret de vestitu Et dr ibidem
Si respiciunt ad ciconias et hi
rundines / exinde concipiunt tpa
visitationis sue / vt hoc exprimit
ye in correctione quadaz dicens
hirundo et ciconia custodiunt
tps visitationis sue · israel aut
no cognouit iudiciu dni Sed
tn hic ppha no loquit' de talib'
sed de seipo loquit' dices Qui
timent te videbunt me · ac si dice
ret deum aliquid maius debe
ret recipe ex visione eius q' ex
visione aliorum Creaturarum et hz ita
est vnde exponit' lra ista porem
recapitulando sic Da michi in
tellectu ut discam mandata tua / qz
qui timent te videbunt me · i · ex
visione mea cognoscent me esse
eruditum et ita tibi humilia
tum et illuminatum et scientem ma
data tua et sup ea operante Ex
quib' sequit' primo q' mo' ope
randi datus homib' ipos aliis no
tificat · vo Bernhardi sr Canticis
smone lxxix q' homines operant'
in tpe in loco cu motu corporis
et cu estu animi · vnde ho iubetur
operari sua salute cu timore et
tremore Et in sudore vult' sui
papitur comedere panez suu
Et pro videri p'nt in operationibus
suis Ex pmo vlterius hetur
q' opa exteriora homis sic quedam
voces dispositioni in aia Quo
em ut phus dicit voces sunt
conceptus ita et opones Quo
em ex habundantia cordis os loquitur
Sic etiaz manus operatur · vnde
Bernhardus lxxiij · smone sup
Cantic dt affectus habent suas
voces vnde bonorum amissu quia
ondit timoz ai quas dolorem
quas iocunditate Et quid reu
tuatio ondit satietatez / cunta
tio animi hilaritate · vsus cibo
auidus intersectu esuriem / ita
etiaz eructatio bonorum opum
ont animi illuminatoz / opa facta ex
animo · i · libe sine tristicia sine
coactione ondt animi generosum et
hilarem / et continuatio bonorum
opum sine interruptione · ont iustice

ęnitem vnde vt videt Bernhard'
innuere qz opus extrinsecum
et intonum de se ipso clamat qd
est factum ex ratone ex delibacoe ex
premeditatone ordinate et scdm
diuinaz legem ac diuine caritatis
adiuuamine ¶ Tercio detur ul
terius qd opa exteriora illius qui ad
ea respiciunt fiunt proficua pro
hoc quia si fides vnius pt pdesse
saluti alterius plus opus factum
in fide est proficuum. Sicut enim vt
Bernhardus loquitur. fides mulie
ris cananee nō obtinuit filie
sanitatez et fides illorum qui pali
ticum dimiserunt per tegulas sibi obti
nuit corporis et anime sanitatez
Et vnde paruuli baptisati salutem
recipiunt si moriuntur nisi in me
rito alieno / et mortui in purgato
rio a penis liberantur oronibus et ele
mosinis aliorum. vnde et aplus
dicit mulierez posse saluari per
generatonez filiorum. valde ergo
proficuum est timentibus deum aspi
cere ad bona aliorum opa Et
hoc quia bona opa sunt quedam lumina
et ita illuminant bona opa quia vtiqz
robur hnt qualecunqz ad sibi si
milia / quia exigune caritatis pro
cedunt ad amorez diuinum sicut et de
bona opera. Tercia vtiqz robur
hnt qualecunqz ad sibi similia
pertrahunt / pp qd dicit in apok
Item scūs est sanctificetur adhuc
plus enim sanctificatur quam suis
opibus alios promouet ad scti
ficatonem. Quarto vnde vtilitas tal'
proueniat Certe ex discretone
et ex diuinitate quia s Bernard'

deus inseruit roonali aie. Iste
ergo nō solum laudat homines
deum timentes ex hoc qd hnt timo
rem dei et exinde deueniunt
ad vite regulatonem dicens Beati
timent te etc sed etiaz laudat eos
ex discretone dicens vnde brunt
me quia ex ipsis opibus bonis
discretone adhibita prunt concipi
multa bona ¶ Ex his ita dedu
ctis ponit hec conclō scda. time
tes deum perfecti nō sunt si eorum
opones profectum in aliis nō
efficiunt / vnde greg tractando
illud Sint lumbi vri precincti
et lucerne ardentes in manib'
dicit Non sufficit mala nō
agere qd timor efficit nisi qs
qz studeat bonis opibus insu
dare ita nō solum munditia sit
in corpe sed etiaz lumen veritatis
in opone. Et dicit dns in ewā
Sic luceat lux vra coram homib'
vt videant opa vra bona ¶
Ex qua conclone et probatone
sequitur qd veritate et pfte deum ti
menti nō sufficit esse reprehensi
bilem sed ad hoc tendat ut etiam
se faciat admirabilez. Hic e aug'
in libro de nomine ?ano q dicit
tales debet esse cultores dei et
seruos irreprehensibiles imma
culatos in virtutibus quo ad primum
mansuetos pios prudentes
et graues quo ad scdm Et sb
ditur vt quicunqz eos viderint
stupeant admirentur et dicant
vere hii homines dei sunt ¶ Ex
quibus sequitur primo qd talis
conuersacio homines in hac vita

beatum esse ondit / iuxta illud
ps Beata gens cui e dns deus
eius ppls quem elegit in here
ditatem sibi · Scdo sequit q ex
hmoi vita homo agnoscat esse
adoptatus in filiu dei · dedit ei
deus nobis ptatez filios dei fieri
que licet occulta sit / tn relucet
in opib9 extrinsecis Et gg ibidez
aug dicit q3 vere famiz clem
esse ut qui vident eum etiam
credant eum filiu dei esse Tcio
sequit q talr viuetes amosi
affectum ad se hnt apud oms
homies Sunt em bone fame
et bone opinionis et vndiq spar
gunt odores vnde desidant vi
deri ab omib9 Et ita aug ibidez
dicit · Karmis ita cora deo se exhibe
et ita agere ut nemo sit qui eu
no velit videre qui non desidat
audire · Et iero in prologo bib
lie dicit de paulo qui p lustra
toz damasci et arabie ascendit
ierosolimaz vt videt petrum
dr q quosdam legit venisse ro
mam de vltimis finib9 / et su
quos ad contepl9z sui romaz
no traxerat vinius homis fa
ma pduxit ¶ Ex omnibus his
elicit q vita iustoru e nimis
sonorosa · hoc e grey sr Ezech
omel · iiij · qui dicit vita iustor
ht quemdaz sonitu nimis p
ceptibilem Et dicit q exinde
multi proficiunt q2 et exinde
exempla oriuntur que p nubis
pponit · Cu em vt idem dicit
omelia vij · nos qui puuli su
tutes et lacrimas aliorum ante

oculos metis ponimus Exinde
incipimus esse boni et p inue
meta cresce possum9 7 examie
districti iudicii euolare Et ad
hoc vadit iste dicens Qui timet
te videbunt me Timetes deu
notas p mi plez / multi em sr
qui timet deum Sz se obtinet
eoru intuitu normat singlit
q2 vma virtutib9 sonorosi pauci
sr dicit grey · incarnato passo
et resurgete dno pauci fuerut
exemplares vna q celestia desi
derarent qui pennis virtutu in
alta se suspenderent q2 no sr ad
exeplum ondenda nisi ea que
sr radice fingata ¶ Sequitur
7 letabunt · aug exponit hr de
omib9 qui timet deum ita q in
eoru psona dicat Qui timet
te · qd autez sequit · videbt me
et letabunt Exponit de ecclia
q qui deum timent et reueret
aspiciens ad ecclia3 que e xpi
sponsa imaculata dilca hmdis
in omib9 et in nullo desiciens
letatr q consolatioy recipit ex
hoc q xpus tenet vmone · qa
et exhac vmone qndiu mea
est sat q no potit desice qmu
lla que non ht inse sibi vsur
pat ex alio Et diuidit aug ex
positiom hanc · qa hoc qd dicit
Qui timet te refert ad pns tps
q qndiu diuuit vita pns tio
est q2 no aliud vita est in pnti
nisi quedam milicia sev temp
tacio sr ticiam Sz hoc qd sequit
videbunt me et letabur · expoit
de futo q2 etiam ista vba sr tpis

futurum unde iocunditatem que in
hoc verbo intelligitur· letabuntur· de
illam esse qua iusti fulgebunt
sicut sol in regno patris sui Et alle
gat illud de psalmo· quam magna multi
tudo dulcedinis tue domine quam
abscondisti timentibus te Et iusti
est ut qui vere timet tunc iocun
dentur exceptione· et cum sit in spe
rem possideat sine dilatione· tamen
tamen insistendum est· porro expon
ut conclusio 3ª consequenter pretendebat
Sic ergo exponit litteram Qui timet
te non eternam penam nec separ
ate· quia qui sic timet non deum timet
sed aliquod aliud nam ei qui timore
servili timet non timet deum
sed penam que si non immineret mo
dicum deus curaret· Vel si etiam hoc ti
more timet deum non tamen timet
ut deus sed ut punitor Et ergo expono
hoc de timore filiali qui aliud
non est in essentia nisi amor nam
et ille qui deum amat et qui
devenit ad caritatem perfectam
valde timet offensam timet
culpam timet separationem· ymo
dicit altisiodorensis· quanto aliquis magis
diligit tanto magis timet consi
derans pericula que evenire pos
sunt et evenerunt licet etiam secundum
alios respectum hec vera esset quanto
magis aliquis diligit tanto minus timet
Et ratio de quanto enim quis magis
diligit de tanto magis sperat
magis confidit et ita magis
securus est et per consequens minus timet
prima vera est secundum viam conscientie· sed
ista veritatem habet secundum viam spei· que
ut apostolus dicit· non confundit nam
homo qui accedit deum non solum recipit
consolationem ex spe respiciendo ad
propria merita sed etiam consolatur as
piciendo ad merita aliorum Et hoc
est quod dicit hic Qui timent te· id est qui
a malo recedunt propter te ut exponit
Honorius· videbunt me scilicet
bona operantem et letabuntur de fru
ctu edificationis· et causam ostendit le
titie subiungit quia in verba tua super
speravi· q. d. ex hoc consolabuntur edi
ficati quia cognoscent me talia
fecisse operatum ex spe et fiducia
quam habui promissionibus tuis
acsi diceret et ipsi facient similiter
¶ quibus premissis ponitur tertia con
clusio Et si deus super omnia amandus
sit actum ex professionibus premissorum
consolatio est querenda prima pars
conclusionis est lex divina que dicit
deum diligendum ex tota anima ex
tota mente ex toto corde et ex omni
bus viribus ¶ Et ex isto habetur
quod amor divinus omnes vincit
nexus quos natura solet efficere
ratione cognationis et probationis Certa si deus
debet diligi supra omnia tunc
et supra patrem et matrem tunc
supra filium et filiam tunc super
uxorem et ancillam et supra
cognatum et amicum etc. Et tamen
ex isto sunt nexus naturales Et quod
mutui ex quo homo diligere debeat
deum plus quam seipsum Et ideo
in evangelio dicit dominus Qui
diligit patrem aut matrem plus
quam me etc. et seipsum non est me
dignus ¶ Et ex isto habetur
quod quilibet homo non propter aliud debet
seipsum diligere nisi quia diligit deum

hoc e Bnardi sr Cantic· li· ser
mone qui dicit Si plenitudie
amoris totius ingnestas sapit
tibi deus supra ome quod es
Et tu senseris te nichil hre vn
te ames nisi magnitum deum
amas profecto nichil adhuc nisi
pp ipm ¶ Et ex inde elicit con
sequent q omes homines non
alio modo diligendi sūt nisi qa
diligunt deum aut vt diligant
deum et hoc addit pp dilectionem
inimicorum· inimici enim no ideo de
bent diligi qr diligunt deum
eo q in ipius dilectione nichil
sūt Et io dicit Bnhard· inimicu
qui no diligit deum no potes
dilige sic teipm· qui dm diligis
diligis tn vt diligat ¶ Et ex
his in eodem smone Bnard
ponit ordinem caritatis ut sup
omnia deus diligatur ex toto cor
de ipsemet homo et proximus
in quantitum diligit deum inimicos a
liqn tamqm dilecturos parentes
carnis germanos pp natura Sed
spirituales et eruditores diffu
sius pp gratiam et hys ¶ Et ex his
videtur hre veritatem scda pro
posicionis que dicit q ex proxi
morum pfectibus consolatio e que
renda profectus enim proximorum
ex amore dmo oritur Et ergo
si proximos diligimus ideo qr
deum diligunt consequs est
ut in eorum pfectibus qui ex
amore procedunt gaudeamus
Et hoc procedit ex insufficia
amoris dm Sed ex diffusione
[...]iam no ideo qritur delectatio
ex proximis ut amor divinus

no sufficiet inebriare affectus
nros Sed qr caritas quia deum
diligimus pfectm secundum diffinidit
in cordibus nris sed aug adhoc
vt et proximos diligamus ¶ Expo
nemus hoc primo q in delectatione
que oritur ex bonis proximorum
no deest gratia fidei· hoc e aut ita
ostendit lincam qui sic dicit adducendo
naturalia Si tanta e vis in na
turalibus vt alicui visum profit hu
teritis dubitare no possimus
q nisteri sanat aspcibus Si aial
vile tanta virtute hz vt sanare ho
minem possit monito exiguo quo
videtur homo nistus Si tu fide as
picit et tu desiderio pcipiende v
tilitatis nichil confert· q· d· vtique
confert nam et oculorum radii vir
tutem quandam vident infundere hiis
qui fideliter videre eu desiderant
Et adducit exempla alia· pri
mu de lupo qr si lupus aliquem
visu pvenerit amittit voce· 2m
de basilisco qui quodam aial quod
prius videat fertur occidere· et ipse
basiliscus morit si fuit homis
pventus aspcu Et subdit Si
tanta vis e mortalis serpentis
vel aialis quid no est virtus in
oculis nostri qui e repletus gratia
virtutis Exemplo fides tm operata
est et illa que fimbriam dmi te
tigit sanaretur et ille in quem
ihesus e intuitus ex eius oculis
gratiam sanitatis hauriret et c
¶ Exemplo alterius elr q val
de ponderosa res est videre
iusti hominem fide et desiderio
hr e aut ita lincam Et e ro qui
sic videtur· videt intus· videt

in mēte et ita videt in dei ima
gine que fortis ē et minimū sa
natia. ppa qd' sedit Sic tibi ius
tus sedeat sestinemus videte
eū sic illa mulier que audiuit
in domo phari dnm discūbēte
et ingressa ē et pedes pfudit
vngento vnde et recepit grām
remissionis Ceterquo virtus
hēt qꝫ grās spāi extinseco sepe
videt qꝫ latet interius pꝫ hoc
ex pcedentib' vnde viso paupe
videt ille ad cui' imaginē fac
tus est paup ppa qd' et honora
ppa qd' et ncia sibi porrigunt
Dicit enī vitas qd' vni ex mi
nimis meis fecistis m fecistis
Et amb' dicit hic ita litāz Si
quis viso iusto ad eius smoē
intenderit si quis ex tractatu
cū eo sapiām dephendit cū ex
istis eius cognouit et mente
letabr sedz hoc quod dr Qui
timet te videbunt me et leta
bunt Et qꝫ mirū qꝫ hō videns
iustū gaudet exquo et ipsemet
uult esse iustus dicit ei amb
valde pulcerrimū ē vt hō in
alijs delectet in illo qd' uult
ipē in se suare si sic sit letabitr
pro exemplo Cerca bonus ē hoc miser
tū vt castus prudicat pdentez
sapiens et inseitors libertate
pio diligat affcū et virtutes su
as in alio amet Ergo timet
te videbunt me et letabunt
et nō sine vtilitate Cerca vt h
amb' dicit multis asspectus
iusti est admonitionis correc
tio leticia nō ē pfectioribus
Et allegat paulū q ierosolimā

ascendit vt videt iustos et ma
sit cū petro diebus .xv. vt ex
eius visitatione maiorib' pro
ficet Sz quia rone dictum ē
q timebit te videbit me et
letabitr. sedz. qꝫ in vbū tuū
sup spaui hoc ē dice s amb
uitus me viderunt vbi spem
assumpsi de tuis vbis vl tua
verba pcepi. Sperauit go in v
bis hoc ē in promissionib' diuis
et nō solū spauit sed etiā sup
spauit potens enī deus est
face supra qꝫ intelligimus
sev petimus Et pꝫ hc in Sa
lomone qui petiuit sapiam
et deus addidit diuicias et
gliāz .iij. reg. xx. Et etiaz pꝫ
de virga aaron. promiserat
enī deus qꝫ debuit germinare
et ipa sup hoc floruit folia et
fructū produxit Et amb' pro
sequit hic contra iniustos
qui iustos odiut et ideo qꝫ p
secutant verba dei ipos pse
cunt Et contra illos qui ir
rogat iniurias hīs q ad ima
ginez dei creati sunt Caplm

Cognoui dne qꝫ equitas
iudicia tua et in vita
te tua humiliasti me Supius
pp hā declarauit pfectū alioꝝ
ex hoc qꝫ huit intellectū dīnoꝝ
mandatorum hic ondit qꝫ in
tellectus huiōi minime suffecisset
si nō huisset cogitoꝫ dei et go
dicit Cognoui domine scilz non
solum mādata sed etiā cogitu
dete multa. vel sic Supius
declarauit se huisse dīnoꝝ mā
datorū cognitōz hic ondit origine

c2°
Cognicio iudiciorum dei [illegible] in veritate.

vnde illa cogitacio processit scilicet cognicionis diuinam. Cognicio enim deo in hiis in quibus a nobis est co-gnoscibilis et ipsius mandata cognoscitur. Vel sic. Supra declarauit profectum timencium deum ex sua ꝑdicacione hic iam conuertit se ad diuinam equitatem considerans quod quantum ipse deum timentes prouocabat ad bona tantum et amplius mali homines deum timentes prouocant ad mala iam ꝑ dulces sermones iam ꝑ benediccionem iam ꝑ blandicias et promissiones quia et hoc non exit ab equitate iudiciorum dei. Vel sic. Supra propheta describit humiliacionem sue profeccionis eo quod in bonis operibus non solum sibi ipsi thesaurizabat sed et exquirentibus veritatem hic ostendit sui ipsius ex diuina veritate humiliacionem, quanto enim plus homines proficiebat ex eo dectato plus humiliabatur deo, vnde dicit. In veritate tua humiliasti me. Vel sic ut continuat Gorran. Supra commendauit potenciam diuinam in creando hic asserit ipsius rectitudinem in iudicando. ¶ Et nota quod hec virtus cognicionis dei et iudiciorum suorum proficiat homini ad humiliacionem in veritate dei. Veritas quoniam in versu isto continetur vbi propheta recognoscit se esse humiliatum in veritate dei et hoc ex cognicione sua et suorum iudiciorum. Racio autem istius est incomprehensibilitas omnium istorum. Creatura deus ipse est incomprehensibilis. habitat enim lucem inaccessibilem. et iudicia dei sicut abissus multa. et de veritate dicit. et veritas tua vsque ad nubes. Creatura apostolus ad ista aspiciens semper humiliat et exclamat dicens. O altitudo diuiciarum sapiencie et sciencie dei. ¶ Sed videtur ad oppositum illud esse. Sciencia inflat. Si enim cogitacio humanarum rerum extollit humanum animum magis videtur esse vnum hoc de cogitacione diuinarum rerum que multo est excellencior. vnde inculpantur illi qui cum deum cognouissent euanuerunt in cogitacionibus suis et extulerunt se quia putabant se esse sapientes cum tamen in veritate stulti erant. ¶ Et diuiditur litera hec. quia primo tangit cognicionem dei dicens. Cognoui domine. 2° cognicionem equitatis in diuinis iudiciis dicens. Quia equitas iudicia tua. 3° tangit modum cognicionis illorum dicens. in veritate. quarto vtilitatem exinde prouenientem quia humiliasti me. ¶ Dicit ergo. Cognoui domine. Circa quod aduertendum quod cognicio dei est lux que lucet semper anima racionali creacione tamen semper anima illa luce perfusa potest deuenire ad cognicionem dei. iuxta illud Iohannis. 1. lux in tenebris lucet et tenebre eam non comprehenderunt. ¶ Ex quo primo elicitur quod anima licet habeat noticiam dei impressam non tamen semper deuenit ad hoc vt deum cognoscat. Racio quia tenebrositates multe impediunt eam. vnde Augustinus. 1. libro soliloquiorum exponendo illud Erat lux vera que illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum. dicit. illu-

1 [illegible]
Cognicio dei est q̄ lux que lucet [illegible]

inat in mundum veniente s[ed] no
mundu diligente et fodit oculum
ad demum expelle tenebras desi
facie abyssi mentis ut te vi
deat intelligat cognoscat dili
gat et comprehendat ¶ Ex quo
sedo elr q[uod] licet dei aia non p[otes]t
carere dei cognicione co[mm]uni t[ame]n ad
cognic[i]o[n]e[m] pro salute consequenda
venire non p[otes]t nisi amoveat
impedimenta · p[ri]ma p[ate]t p[er] correlari[um]
e beati thome libro iii · contra ge
tiles c · xxxviii · qui sic dicit Est q[ui]
dam co[mm]unis et confusa dei cogit[ati]o
que quasi omnib[us] hominib[us] adest
Et ponit duplice[m] ra[tion]e[m] istius cog
[ni]cionis p[ri]ma e[st] q[ui]a deu[m] esse est
p[er] se notum · volut ei q[ui]da[m] q[uod] deu[m]
esse sit p[er] se notum et r[ati]o q[ui]a ho[m]i[ni]s
naturale desiderium tendit in ip
sum Et etia[m] contrariu[m] mente co
gitari non p[otes]t · 2[a] v[er]o e[st] q[ui]a natu
ralit[er] statim ho[mo] in aliqualem
dei cognic[i]o[n]em p[er]venire p[otes]t r[ati]o[n]e
homines videntes n[atur]ales res s[ecundu]m
ordine[m] currere statim p[er]cipiunt
aliquem eo[rum] ordinatorem ¶ Cu[m] or
dinatio sine ordinatore e[ss]e no[n]
p[otes]t ¶ Et q[ui]a ista cognicio nimis e[st]
generalis et confusa et defectuo
sa ¶ Et etiam q[ui]a statim a p[ri]ncipio
homo quo r[ati]o[n]e uti incipit h[ab]et u[tique]
et etia[m] q[ui]a multos errores h[abe]t ad
mixtos / q[ui]a quida[m] reru[m] ordina
torem putabat esse corpa cele
stia · quida[m] elementa ipsa · q[ui]da[m]
naturales op[er]os in s[er]ectas r[ati]o[n]es
¶ Ideo talis cognicio no[n] e[st] saluta
ris h[ec] beatus thomas / oz ergo
a[n]i[m]a[m] ut modo specialiori diuin[um]

cognoscat multa obice[m] tacede
aug[ustinus] q[ui]a a[n]i[m]a no[n] p[otes]t cognoscere deu[m]
nisi tu[n]c co[n]mitat se ad eu[m] · h[ec] at
co[n]misso requirit multoru[m] de
relect[i]o[n]em oportet q[uo]d p[er]sump
t[i]o[n]e[m] abiice[re] q[ui]a de se p[re]sumentes deu[m]
cognoscere no[n] p[ossu]nt r[ati]o[n]e istoru[m] fig[u]ra[m]
tenet eliphas themanites qui
dicit de se · iob · iiii · ¶ Stetit qui[dam]
cora[m] oculis meis cui[us] no[n] agno
sceba[m] vultum · Etia[m] abiciendam e[st]
ypocrisis qui[bu]s · ps[almus] vi · d[icitu]r videte
visio[n]em et nolite cognoscere Et et[iam]
ingratitudo de qua · ys[aie] xlv · ac
cingi te [et] no[n] cognovisti me · mu[l]
ta enim deus qui[bu]sda[m] largit[ur] ex q[ui]b[us]
si grati eent ad sua[m] cognic[i]o[n]e[m]
devenirent p[ro]p[ter] q[uo]d [et] Iohannes · i ·
d[icitu]r · mundus p[er] ip[su]m factus e[st] [et] in
mundo erat et mundus eu[m] no[n] cog
novit · p[re]s[er]tim affectus ad t[em]p[or]alia
abiciendus e[st] q[ui]a iste retrahit a
deo valde et elongat / eo q[uod] t[em]p[or]a
lia suis desideriis et amoribus
involuit a[n]i[m]a[m] et no[n] p[er]mittit
elevari ea[m] ad cogit[ati]o[n]em dei · unde
in ps[almo] d[icitu]r ¶ Supercecidit ignis et no[n]
viderunt sole[m] ¶ Circa qu[o]d dic[itur] t[em]p[or]a
liu[m] qu[ia] ignis quia d[icitu]r tangit cor
hominis non admittit r[ati]o[n]em
aspicere ad lumen solis · p[ro]p[ter] quod
michee · iiii · d[icitu]r · ipi no[n] cognove
runt q[ui]a congregavit eos quasi fenu[m]
¶ Ex his elr q[uod] h[ec] salutaris
cognicio dei ex rebus inferiorib[us]
non p[otes]t h[ab]eri · R[ati]o ex correlario p[re]
cedenti · q[ui]a ista inferiora homi[n]is
r[ati]o[n]em implicat · R[ati]o sc[un]da ¶ Cu[m] via
hominis r[ati]o ex inferiorib[us] omnia
que de deo s[un]t investigare n[on] p[otes]t

primo exemplo de ut beatus thomas
dicit quod plurimas rerum proprietates
homo cognoscere non potest Ratio secunda
quia diuina racionem humane excessi-
nalibus sunt inuestigabilia · Et ideo
dicit philosophus secundo metaphysice
quod intellectus habet se ad prima
entium sicut oculus vespertilionis
ad solem Et ista confirmatur ex scriptura
tercia sapientia · dicit enim iob xi · forsitan
vestigia dei comprehendes · et cre-
atoris et omnipotentem usque ad
perfectum reperies valde ergo homines
oportet esse dispositum ad cognicionem
quam innuit cum dicitur Cognoui domine
· i · ad cognicionem tamen in me ipsum dis-
posui · iam inferiora transcendendo
iam racionem proprie non innitendo
iam intellectum in obsequium tuum
captiuando quemadmodum docet
apostolus Et racio istorum est Quarta
cognicio dei salutaris · i · illa que
ad salutem pertinet a solo deo est
et est eius preciosissimum donum
Quarta secundum augustinum dei cognicio est
vita anime Cum ergo deum co-
gnoscit cognoscendo habet deum
in se qui est vita anime oportet ergo hominem
se ipsum disponere si vult ad co-
gnicionem dei peruenire Unde dicit
augustinus in libro de agone christiano
Ex quo cognicio et caritas dona
dei sunt hominem faciunt beatum
ideo sicut in cognicione cauendus
est error sicut in caritate cauenda
est nequicia Errat namque qui-
cumque putat veritatem posse
cognoscere cum adhuc nequiter
viuat · Hec ille · Et ergo non solum

illa que iam dicta sunt ad dei cogni-
cionem requiruntur · sed eciam requi-
ritur bonitas vite ¶ Ubi ita
deducitur ponitur hec conclusio prima

Conclusio 1

Et si cognicio fidei illorum que
de deo sunt infuse sit necessaria ad
salutem tamen ad salutis consecu-
cionem necessaria est fides que est ex au-
ditu · conclusio est damasceni libro
iiii · capitulo de fide Et habet duas
partes prima dicit quod cognicio fi-
dei infuse necessaria est ad salutem ·
quia sine illa ut apostolus dicit impos-
sibile est placere deo Est autem
cognicio fidei ut dicit beatus
thomas que omne ingenium
humanum excedit tunc enim fide co-
gnoscimus quando his que nobis
credenda proponuntur assentimus non
racione ducti nec demonstracione deuic-
ti sed ideo quia volumus as-
sentire talibus Et hoc quia pro-
cedunt ex auctoritate veritatis prime
hec dicit thomas ¶ Ex qua parte
conclusionis et probacione sequitur primo
quod et illa que possent racione inue-
stigari de deo sunt sub fidei cognicione
concludenda · hoc est beati thome
primo libro contra gentiles capitulo
iiii · qui positis sub hac summa racionibus
satis prolixis subdit Salubriter
prouidit diuina clemencia ut ea que
racio inuestigare potest eciam fide tenen-
da precipit racio prima ut sic omnes
de facili possent esse diuine cogni-
cionis participes Secunda racio ut es-
sent participes illius cognicionis absque
dubitacione Tercia ut essent
participes eius absque errore · ali-

ti em̄ sᵗ indisposita ad sciendum
et etiā q₂ humanā investigatiō hᵗ
multas dubitatiōes et errores in
mixtos. p̄p̄ q̄d ps̄ l xiij. dr̄. ponam
universos filios tuos doctos a
domino ¶ Et ex his scit̄ secundo
q̄ salvari volentē neē ē habē
cognitiōnē de divinis supnālem Ro̅ᵈ.
thome ē q̄r ex hoc vita hominis per
divinā providentiā ordinata ē
ad hoc vt possit expiri maiora
bona q̄m sᵗ bona vite p̄ntis ⁊
ideo oppetunt mentē humanā
evocari ad intelligēd̄ aliquis
et desiderand̄ q̄d totum statum
vite p̄ntis extedit. p̄p̄ q̄d Esa.
lxiij. dr̄. p̄lima sᵗ sensum hominis
ońsa sᵗ tibi. vnde et ph̄is curā
fuit ońdere aliqua bona eē q̄stis
sensibilib̄ potiora vt homines a de
lectatiōne sēsibiliū deducent̄
ad honestatē v̄tutū ¶ Et ex
his h̄r tertiō q̄ nō ē levitatis his
que fidei sᵗ p̄bē assensū. p₃ hoc q₂
assensus huiusmōi ducit in salu
tem Et etiā q₂ ea quib̄ assentim̄
p fidē sᵗ revelata a sp̄ū sancto
iuxta illud. j. Cor. ij. que sᵗ dei
nemo novit nisi sp̄us dei nobis
autē revelavit deus p sp̄m suū
Et etiā q₂ hec quib̄ credi⁹ confir
mata sᵗ multis miraclis. pūt
hoc aplūs deducit ad hebreos c.
ij. Et etiā q₂ sacra sc̄ptura ad h̄
data ē p sp̄m scm̄ vt elucidaret
et ad manifestū deduceret ea q̄
fidei sᵗ ad ońdendū q̄ valde rō
nabilē in talib̄ ē assentiend̄ Et ad h̄
vadit scd̄a p̄s conclusiōis q̄ dicit
q̄ ad assecutiōē salutis necia
est fides ex auditu hoc ē apli q̄
dicit fides ex auditu auditus
autē p verbum dei Et damascē⁹
libro. iiij. c̄. vbi dicit audientes sc̄
ptuaris tradimus doctine sp̄s
sancti. Et dicit q̄ ista fides p̄fi
cit omnibus his que a xp̄o sta
tuta sᵗ quasi quadā legislatiōe
¶ Et ex hoc elicit dūm assertiūs
p̄mo q̄ hec fides nō cōsistit in
lege ⁊ ideo aplūs legē novā dt̄
esse legē fidei. Scd̄o elicit q̄ fi
des hec que ē ex auditu ē copiosa
Credens em̄ p̄e mādata deb₃
p̄ficere q₂ sic opa sine fide nulla
sᵗ ita fides sine opibus mortua
est. Tertio elicit q̄ et credulitas
et apostasitas regulari debent sc̄dm
traditiōnē katolice eccl̄ie Et rō est
q̄r a ex inde sc̄ia diūa q̄m tene
audire rodim̄ hᵗ. Et sc̄dm illi⁹
interp̄tatiōnem lex diūa implenda
est q̄ria augᵗ dicit. nec ewange
lio crederem nisi illud etiā kato
lica approbaret vnde infideles
censent q̄m a aliomodo cre
dunt q̄ determinat ecclia aut
aliomodo q̄ ipā determinit opam
¶ Et ad hec p̄p̄ha aspiciens
dicit Cognovi domine sc₃ ea q̄
tua sᵗ sincera fide. de qua dicit
damascē⁹ q̄ fides ē cōsensus nō
inquisitus Cognovi domine
sc₃ fide veritati alta tua sed nō
sic curiosus p̄scrutator. de quo
Eccl̄. iij. dr̄. in plurib̄ opib̄ eius
ne fueris curiosus ⁊ in sic̄ iacius
rebus noli scrutari ⁊ multiplicat̄

vbi gloza dicit de cogitacione
fidei Sobrius intellectus op-
timus est qui resistit animam nec
grauet mentem Et allegat id
mel inuenisti comede quod suf-
ficit Notat cogitacionem diuinorum
que nimis dulcis et sapida
est quia sobrie attendendum est ne for-
te homo saciatus euomet il-
lam et puniret nomen dei sui Et
id dicit hic Cognoui domine sed non
sine opere quia gloza sicut illo. quanto
maior es scilicet in cogitacione humilia
te in omnibus scilicet operibus ad
que ducit cogitacio/ quia hoc est
sapere ad sobrietatem/ humilitas
namque huiusmodi per graciam dei
adiuuante Et ideo sequitur glo.
Sufficit homini pie cogitare
scilicet de hiis que sunt fidei et opere
implere que precepit deus etc.
Sequitur quia iudicia tua eq-
uitas iudicia tua Circa quod
aduertendum sicut ait greg. dicit
tur in iudicando seruatur equitas
quando neutra pars conqueritur de ini-
sticia Et talis equitas reperitur
in omnibus operibus dei Etiam
in opere creacionis reperitur licet
namque creature a deo facte
non sunt equales. quia aug. dicit in
libro lxxxiii. questionum. omnia non
essent si equalia essent Et ei
esset equalitas multa rerum
genera perirent quibus constat
uniuersum quod constet primas
secundas et deinceps usque ad
vltimas creaturas Equitas
tamen est in deo creante. quia nulla

creatura allegare potest iniuriam
siue sicut seu iniusticiam et sic de deo
conqueri quod eam fecerit inferiorem
et minus perfectam Ex quo elicitur
quod ordo positus in creaturis equi-
tati creacionis non repugnat et
est ratio quia neccessarium erat ordinem esse
in diuinis operibus/ omnia enim que a
deo sunt ordinata sunt et hoc creato-
ris est esse secundum aug. quod et inor-
dinate esse eo quod ordo consequitur
esse rei. Similiter in ruina hominis
seu in casu angeli equitas habetur
a deo quia nec diabolus iuste habet
conqueri de deo quod cecidit nec homo
Ex quo elicitur quod seruanti eque
quitates sine regulam angelus
et homo ceciderunt quia in bono cre-
ante et in eius obediencia persistere
noluerunt. hoc tamen in est aug. dama-
scenum libro iii. capitulo de comuni-
catis dei misteriis vbi dicit. homo
factus racionalis et arbitri proprii potesta-
tem assumpsit per superbiam elacionem
super deo verum si tamen in obediencia cre-
antis permaneret Et quod ideo deus pec-
cauit quod homo cecidit ex quo sta-
re noluit maxime cum hanc facul-
tatem sibi contulisset. Similiter in operibus
punicionis per omnia relucet equitas
diuina Etiam nec diabolus iniuste
dampnatus est nec homo de iniusti-
cie in penarum de deo conqueri potest pro-
ut hoc fides katolica profitetur
Ex quo elicitur quod deus in punicione non est
acceptor personarum Circa sic personas
acciperet equus non esset. vnde nec
aspexit ad angeli dignitatem quia
ut peccauit de altitudine celi de

ierat enim in profundum laci nec
appendebat condicionem hominis
quia ut peccavit statim eum de vo
luptatibus eiecit et sua tota po
steritatem subiecit ita laboribus
ita miseriis multis et tandem
sententiavit ad mortem hoc enim
exigebat iustitia dei ¶ Et ita
hanc litteram exponit aug. dicit
enim sic Considerans miseria
inqua iugum grave super filios
adam a die exitus de ventre
matris eorum sic in omnibus pro
tenditur usque in diem sepulture
omnium ut propter carnem concupiscen
tem adversus spiritum etiam rege
neratione gemere sub eius gra
nitate coguntur Cognovi
quia iudicia tua equitas ho
norius exponit id est intellexi quod
primos parentes propter eorum iniusti
ciam iuste punivisti et sic de omnibus
aliis divinis operibus dici potest sic
de legis impositione ubi enim relu
cet dei equitas quia deus precipiendo
nec precepit aliquod iniquum
neque impossibile Omnia enim manda
ta sua equitas Et in psalmo dicitur fide
lia omnia mandata eius facta
in veritate et equitate Sic etiam
in operibus miraculosis equitas est
divine iustitie Certa licet deus ut
aug. dicit omnes creaturas signat
agere secundum suos motus actu
iusti et equi est ut quelibet
supra id quod est pareat impio
omnipotentis sic quod in ea et per eam
et ex ea quicquid vult facere potest
iuxta illud psalmus Ordinatione tua

perseverat dies quoniam omnia serviunt
tibi Sic etiam de operibus divine pro
videntie potest dici Omnia enim talia
equa et iusta sunt Quia deus
sua providentia res gubernat
deus providentia sua res con
servat Et ut beatus thomas dedu
cit libro iii contra gentiles quod
deus in sua providentia est ita e
quus quod nec excludit arbitrium
libertatem neque a rebus conti
gentiam neque casum et fortu
nam quinymo et ordo homi
num et esse a divina providentia
non est exceptus ¶ Dicit ergo
iste Cognovi domine quia iudi
cia tua id est opera eruditionis sine
districtione sine iustitia facta non
solum sunt equa sed etiam sunt equi
tas iuxta illud prov. xvi pon
dus et statera iudicia domini
sunt Deus enim omnibus rebus indidit
modum speciem et ordinem secundum
sapientem et secundum aug. pon
dus numerum et mensuram Et ideo
ipse est equitas in omnibus Et quod
initium ex quo est omnia in omnibus
¶ Bis ita deductis post ista
secunda conclusio et si fides sit
initia actum cognitionis sapientialis
est maioris perfectionis prima
pars conclusionis ex precedentibus est
deducta et est apostoli qui dicit quod fi
de ex parte cognoscimus sed qua
cognitione ad beatitudinem nunc
pervenimus ¶ Ex quo elicitur primo
quod fides est salutis initium et bono
rum omnium fundamentum ideo dicit
aug. in libro de utilitate cre

dendi fide institutu e ut atte
detib ad religioz fides an oia
suadeat ¶ Scdo ex hoc elicit
q omnis labor hominis sine fide
vanus est aug in libro de fide
ad petrum dicit sic · q fides
e rectitudo itineris puemendi
ad salute Tolle hanc et deo
neq p contemptu seculi po
teris complacere Etiam et sic
p fidem non ambulavit no p
ueniet ad salute spem ¶ 3
elicit q inanis e spes ubi fides
inventa no fuit Si em ois
labor vanus e sine fide z spes
procedit ex laboribus seq qd et
spes sine ea nulla est Et ideo
aug dicit in libro de vbis dni
Spes no letificabit in patria
q fides no consolat in via Et
e racio q ex fide oritur spes · Et
respiciendo ad ea que fidei sb
iciuntur · dicit lra cognoui dne
q iudicia tua · i · illa opa que
st ime fidei obiecta st iusta · i
quare iusta q ex illoru cog
nicione homo deveniet ad illaz
cognicoz in qua sua salus
ad quaz creatus est consistit
Na ex ope creacois cognosci
omnipotenciam dei · ex ope recre
acionis sapiam et iusticiam dei
ex ope retribucionis bonitate z
equitatem dei · hec ergo st opa
magna dni exquisita in oes
voluntates eius et ex fide il
lorum opm ut aug dicit iu
tus vivit impius vivificat
iustificat · ac vana gloria ex

cludit phat in domino glorian
ac largitas impetrat spes su
p hanc siquis attendit ad reno
vacoz interiorem hois p quam et
deus sanat in bonis desideria
mea · hec ergo iudicia sev iusta o
pa equitas st q omnis p fidem
eorum salui fiunt hec aug in
sma in libro de spu et lra licet
no ponit sua verba in ppria
forma Et ex his colligit fidei ne
cessitas ¶ dicit tn lra secunda
ps conclonis q cognicio sapiena
alis psectior e qm cognicio fidi
Et e racio q cognicio fidei e inia
in salutis Sz cognicio sapiena
alis e quedam pgustacio btitudis
Cu ergo sapia est btitudinis in
ciu qdam et e ita b ppinqua
sequit q magis psita e · unde
qui ht sapiaz cognoscit dna
quasi in luce claro Sz cognicio
fidei est aliquid tenebrosa q ina
quasi in enigmate et in speculo
lo et p b ista conclonis e amb
cta istaz lraz · dicit em aliud e
credere aliud agnoscere · fides ti
mentis e · agnicio at sapientis
¶ Et ex isto pz q sapia differt
a fide · pz ex eo q cognicio sapi
encialis psectior est cognicoe
fidei Et beatus thomas dicit
2a 2e q · xlv · in 2o ar · pmi ar · li
fides assentit vitati dne scdz
se ipam · i · ppt ipam met vitatem
Sz iudiciu qd est scdm dnam
vitatem ptinet ad domi sapie
Et io sapiencia psupponit fide
Et amb dicit · fides timentis e

sed agnitio sapientis. unde dr
iob xxiii. Quis michi tribuat
ut inferam ut cognoscam eum et
inveniam illum et veniam usque
ad solium eius. ubi greg. fide de
um cognoscimus amare eum in
venimus Quod usque ad solium p
tingitur in contemplatione quod est ipsius
sapientie ¶ Et ex isto habetur ulterius
quod sapientia presupponit non solum
fidem sed etiam gratiam sive cari
tatem. hoc declarat beatus tho
mas ubi supra ar. iii. dicens
quod sapientia facit rectitudinem
iudicii circa res divinas vel etiam
circa res humanas per regulas divi
nas sed ex quadam connaturalita
te sive unione ad divina. modo
certum est quod unio ad divina est
ipsius gratie sive caritatis ¶ Et
inde habetur quod sapientia prout est
donum non compatitur se cum pecca
to. propter quod sapie. i. dr. in malivolam
animam non introibit sapientia nec
habitabit in corpore subdito peccatis
ubi gloza rabani dicit. frustra
sibi blandiuntur philosophi et heretici et
falsi catholici. soli enim mundi corde
sapientiam dei possunt capere. ¶ Et
ex hiis elicitur quod ad sapientiam pertinet
de rebus cognitis inquirere
rationes pz extorcio pcedenti. quia
ex quo sapientie est iudicare secundum regu
las divinas nullum dubium quin
ille divine regule cause sunt illorum
que iudicantur. unde amb. dt
hic circa latam Quam credit deus opera
sit creator redemptorum et non
quit rationem. sapiens autem et illorum

opum agitum investigat et
allegat illud ps. Credidi propter
locutus sum. ubi vult quod post
quam credidit dedit se ad locutionem
et illa que credidit agnovis
set et greg. xvi. libro moral.
tractans illud. veniam usque
ad solium eius dicit. qui oculis
fidei creatorem contemplantur. ve
niunt usque ad solium eius et in
veniunt causales rationes quare
iuste sunt/ licet ipse cause extri
secus iniuste videantur. videtur
enim iniustum esse quod iusti adversa
et pressuras et dolores multa
plures patiuntur in hac vita Quod
cum inveniunt causam cognoscunt
hoc esse iudicium divinum Circa ut
dicit greg. Cum in mundo hii mes
iusti plus adversitatibus laborant
ideo est ut ad contemplandam
faciem sui auctoris amplius
inardescant. videtur iniustum esse
quod iusti per labores et tribulationes
et afflictiones debent pervenire
ad premium Quod qui agnoscunt
rationem istius dicunt esse hoc iustum
dei iudicium Circa ut amb. dicit
Sicut aurum examinat igne sic
virtutes examinibus approbantur. unde
et illud quod diutius acquiritur
dulcius habetur et modo di
gniori possidetur et allegat id
amb. Transivimus per ignem et aquam
et deduxisti nos in refrigerium
et ponit amb. circa istam literam
de temptatione ipsius iob et de tem
ptatione ipsius abraham et de hiis
quod aliquis habet corpus egrum. et

et aliquis sanus quod aliquis
est pauper aliquis dives quod alius
in iuventute moritur et alius vi-
xit ad senium venit. hec omnia ad
extra videntur quodammodo iniu-
sta. tamen si quis recurrerit ad sup-
ernitas divinas ibi invenient causas
et intelligit omnia hec esse divine
prudencie omnia hec fieri iudicio
dei. Nichil enim est preter scienciam
dei. hec ille. Et ideo in textu dicitur
Cognovi domine quia iudicia
tua equitas. q. d. cogitacionis
causis ex dono sapiencie inveniens
prout gregorius dicit quod iustus or-
dinate non disponit. i. in occul-
to iudicio tuo quod inordinatum
foris cernere videtur quia enim an-
gelos modo mirabili ordinat
et regit homines iniuste non
disponit et exinde ut gregorius dicit
homo sepe devenit ad hoc quod
seipsum in sua voluntate repre-
hendit. sepe devenit ad hoc quod
homo votum suum et affectus
corrigit. sepe exinde quod pen-
sat homo quod deus meliora de
ipso disponit quam ipse cogitare
potest seipsum condempnat et deum
iustificat et ita deducitur ad hu-
militatem veram. De quo sub-
ditur et in veritate tua humiliasti
me. Circa quod advertendum quod quedam
est veritas increata que dicitur
veritas prima de qua in Esdra
habetur veritas vincit omnia. quam
si quis intuetur necesse est ut
humilietur quia huiusmodi veritas ipse
est et hec veritas prima in fine
temporum incarnata est. iuxta
illud ps. veritas de terra orta est
glosa. i. christus de maria et qui
aspicit in veritatem hanc. quia
formam servi accepit et seipsum
humiliavit et exinanivit intuitu
est humiliari ipsius exemplo. unde
ipsa dicit discite a me quia mitis
sum et humilis corde. Et ii. Esdre
x. dicitur quod hec veritas magna est omnis
terra invocat eam et celum be-
nedicit eam et omnia opera tremunt et ve-
rentur eam quia non est in ea quicquam iniquum.
Alia est veritas creata. Et secundum beatum
thomam 2a 2e questione cix. ar. du-
pliciter accipitur uno modo veritas dicitur
esse illud quia aliquis verum dicit
et secundum quam aliquis verax dicitur. Et ta-
lis veritas sive veracitas quoddam
bonum est et est bonum virtutis ad
quod obligatur homo sub precepto iuxta
illud. loquimini verum unusquisque veritatem
ad proximum suum. Et hec veritas
multipliciter diffinitur quia homo dicitur
verax et in sciencia et in consilio
et in confessione et in oracione et in
adoracione. iuxta illud veri a-
doratores adorabunt deum in
spiritu et veritate. Et ex isto pro-
batur quod veritas huiusmodi a prima ve-
ritate procedit. hoc est augustinus in epistola
ad quendam comitem qui dicit
neque in nobis ipsis neque per nos
metipsos tamen sumus veraces
sumus. Sed tunc tu ille in servis
suis loquitur qui solus est verax
alio ergo veritas est ab homine quia omnis
homo mendax. nec homo potest ve-
rum dicere nisi motus divina inspi-

Veritas dupl.

talcōe quia quicumq3 loquitur
ex suo loquitur mendacium et ps
tocet in hoc q2 ex quo veritas est
bonum virtutis ideo esse non pt
sine sufficiencia dei ex quo oē
datum optimum et omē donū
descendit pfectum ¶ Scdo se
quitur inde et si veritas sit q virtuosū
non tn̄ ē virtus theologica neq3
intellectualis racio ē quia veritas
ista non h3 deum pro obiecto p
ut hent virtutes theologicales
Sicut dicit beatus thomas ista
veritas ē circa signa circa vba circa
facta aut circa alias res exteriores
Et etiam notū est q veritas nō ē
acies licet ponat quedā virtus
actus sic ponit veritas fidei nec
etiam est intellectus qui virtutē
circa pncipia cognoscēdi / licet
etiam intellectus sua scrutat
veritatem / nec etiam prudencia
q2 illa scdm Tulliū magis est
virtuti auriga quam virtus. Relinqui
tur q sit virtus moralis et ita phs
secundo 7 quarto eticorum veritatē
ponit inter ceteras ptes virtutes mo
rales ¶ Tercio ex hiis se q veritas
sit accepta in quadā equalitate
consistit et ro q2 ad virtutē mora
lem ptinet q consistat in me
dio vnde dicit beatus thomas
q solum illa veritas virtus dicit
quia aliquis et vita et s̄mone
talem se demonstret qualis ē ut n
alia quam circa ipm sunt nec maio
ra nec minora et licet veritas sic
accepta disponit hominē ad hu
militatē / qui enim homo in suū
intellectū cōgregat veritates
vel studio vel audicōe nō ē du
biū q humilis sit saltem si hoc
deo et nō viribus suis tribuit
et ideo sapiē in . dē Acm consi
dunt in domino intelligunt veri
tatem. Similr si quis veritate circū
dat memoriā q meditacōnes
h3 dca frequentes et voluntatē
sic q eam diligit et in ea delec
tatur. iuxta illud ps Ecce veritatē
dilexisti et si quis os suū veri
tate habituavit ita q nō loq
turi verum nō postulat nisi
verum / non docet nisi verū
et consequenter omnia quecumq3
facit veraciter facit / qd tunc fit qn
homo facit id qd ē bonū in se
et bona intencōe et illo modo
et sub illa forma qua precipitur
vt faceret Non dubiū qn homo
humiliatur veraciter et racio est
q2 sic homo cognoscit defectū
suū et que defecit pt errare
vel in intellectū vel in memoria
vel in voluntate vel in verbo
vel in facto Et ideo cognoscit
consequenter q indiget regula
veritatis quia in his omnibus diri
getur Nonne talis homo hu
milis ē si se tali subiciat regule
¶ Et ad hoc aspiciens dicit iste
in veritate tua humiliasti me Se
cundo modo veritas accipitur scdm
quā aliquid dr esse verum Et ita
beatus thomas dicit. psequitur
veritas non ē virtus sed bene ob
iectum virtutis vel finis virtutis
Sic enim veritas nō ē habitus quod

tamē ad v(er)itatez ptinet sedē
quedā equalitas intellectus
ad rem intellectam vel sig(n)i ad
rem signatā vel etiam rei ad
suam reglaz· unde ut dicit b(ea)t(u)s
thomas in pma pte Sic mul
te sᵗ v(er)itates in multis intelle
ctibus· ymo in uno et eodē intel
lectu plures sᵗ sc(u)d(u)m plura cog
ta attn os ille v(er)itates ab una
v(er)itate sᵗ c(re)a um qdaz sc(u)d(u)m h(oc)
q(uod) in sua entitate pme v(er)itati
assimilat sc(u)d(u)m h(oc) dr v(er)itas vel
verum Et point exemplū sic
ab una facie resultat in sp(e)c(u)lo
plures similitudines sic ab v(n)a
v(er)itate plures v(er)itates Hu(m)il
ita dedn(u)ctis point hec conclō
finalis licet multe sint cause
humiliationis hominis maxime
tn dīna v(er)itas intellectum hominis
humiliat· hec conclō ē dein te(x)tē
lr(a)e que dicit· Et in v(er)itate tua
humiliasti me unde si homo
de rebus humanis vel etiā de
rebus dīnis iudicat sc(u)d(u)m re
gulas hu(m)anas sic sc(u)d(u)m regu
laz prudentie vel sc(u)d(u)m regu
las sapie acquisite vel sc(u)d(u)m
quāz aliam v(ir)tutem· ubi nō ē
v(er)a humilitas q(ui)a velle regulari
dīna hu(m)anis ē p(re)sumptionis
et regulare hu(m)anis hu(m)ana
nō est sine rectitudinis q(ui)a elec
tionis humane defectiose sūt
et habent admixtos errores
Et(iam) qu(od) dicit beatus thomas in
pma pte· in c(re)a a pma v(er)itate
resultant sive resplendet re

gule sūt in speculo ubi pmo aīa
iudicando ex talib(us) humilis vere
Ex isto statim h(abe)tur q(uod) mul
ti sᵗ gradus humiliationis exinde
procedentes q(ui)a modis dīu(er)s(i)s et ma
gis et magis homines innituntur
v(er)itati dīne et ex hac unoē qdaz
recipiunt diffusiones reglas ad
dirigend(um) q(ua)m alii· notū eni(m) est
q(uod) non eodem modo sapia dīna
tangit om(ne)s alios Et ex isto seq(uitu)r
q(uod) illi qui posita sᵗ ad alios rege(n)
dos humiliores sᵗ q(ua)m illi qui sc(u)d(u)m
regulas dīne v(er)itatis sciunt rege(re)
se ip(s)os tanto ex potiori q(ui)a extensio
rem h(ab)ent in se diffusionem sapie
et ideo dr in Ecc(lesiasti)co q(ua)nto maior
es humilia te in omnibus Ex q(ui)b(us)
h(abe)tur ulterius q(uod) homo iudicans
sc(u)d(u)m dīnas regulas futura ex p(re)
cedentib(us) ad maxima devenit
humiliationē hoc ē g(re)g(orius) xvi· libro· mo
raliū q(ui) dicit q(uod) homo conside
rando ea que circa eum agunt(ur)
ex dīna providentia devenit ad
consideratioz illorum que meret(ur)
p(ro) culpa(m) Et exinde q(uod) deus ita
inp(ro)nu(m) iudicat p(er)pendit q(ua)m terri
bilit(er) postea appareat et inde an
gustiatur formidosius de suis
actibus et anxie trepidat Et q(uas)
culpas suas lamentis insequit(ur)
penitendo increpat et ad ultimaz
humiliationē respectu dei devenit co(n)
venient(er) ergo dicit hic Et in v(er)itate
tua humiliasti me et laudat valde
am(bo)s p(ro)ph(et)am ex hoc q(uod) v(e)ratus in
iuniis laudat dīni iudiciū et ad
humilitatē se co(m)mittit· dicit ei q(uod) hoc

est magnificatam in eo tamen eius dei
laudare iudicium et in vexationibus
perditionem illud et nulla inopia re
uocari a laude iusticie dei et al
legat illud exultauerunt filie
iude propter iudicia tua domine. Fiat

Fiat misericordia tua ut
consoletur me secundum
eloquium tuum seruo tuo. Et conti
nuat sic. Superius ondit propheta
quod multa cognouit de deo iam
per fidem iam per sapientiam et hoc in
veritate et humilitate. hic iam commit
tit se ad petendam diuinam misericordiam
dicens. fiat misericordia tua
etc. quia enim eius secundum omnia opera
eius. vel potest sic continuari. Supra
propheta declarauit diuinorum iudici
orum equitatem dicens iudicia tua
a equitas. hic iam volens euadere
dere diuinum iudicium recurrit ad
eius misericordiam et pietatem dicens
fiat misericordia tua. quasi dicat non
intres in iudicium cum seruo tuo
et idem petebat iob dicens Nolo
multa fortitudine contendat
mecum equitatem proponat contra
me. vel sic. Superius propheta petebat
intellectum contra ignorantiam
hic iam petit sanari suum affec
tum primam. Sicud enim opus
est intellectui ne homo factus cer
ducetur in precepto ita etiam opus
est misericordia dei quia voluntas hominis
stabiliretur ne propter suam libertatem
incidet in manus dei omnipotentis
vel sic. Superius propheta humiliauit
se ipsum in veritate diuinorum iudiciorum
ne ergo desperaret ex timore iusticie

hic petit releuari per consolationem miseri
cordie diuine. Et modo quod ista
etc. misericordia dei sit consolatoria
seruorum in statu periculorum in
suorum vitas quoniam his est ex vsu
isto etiam propheta allegat hic pro
missionem diuinam de consolatione in
periculis. Cum autem deus sit verax
igitur quod veritas. vnde in ps. dicitur de deo
respectu alicuius serui. Cum ipso sum
in tribulatione eripiam eum et glorifi
cabo eum. Sed in oppositum
videtur esse hoc quod in deo vt da
mascenus dicit tristicia locum
non habet ergo nec misericordia. Et quod ex quid
nominis misericordia est includit
tristiciam quia dicit compassionem
respectu miserie aliene. Et
diuiditur littera sic. quia primo petit con
solationem in affectu quo ad deum
2° quo ad proximum. ibi. Confun
dantur superbi. Prima pars diuiditur
in duas partes. quia primo petit
misericordiam consolantem in penis. 2°
vinificantem a culpis. ibi. veniant
mihi miserationes. Et primo ponit
petitionem dicens. fiat. 2° tangit
formam petitionis quia misericordia tua
3° effectum exprimit. ut consoletur
me. quarto ponit exauditionis
duplex motiuum. primum est promis
sio dei quod exprimit dicens. secundum
eloquium tuum. 2m est obsequium. Di
go in littera. fiat misericordia tua
Aduertendum circa hoc ex hoc quod deus
est amor sincerissimus. boni
tas immensa et beniuolentia
infinita. sibi ut beatus thomas
dicit in prima parte questione xxi. articulo

rum. misericordia ē maxime
tribuenda est enim misericors et
miserator dominus patiens et multum
misericors. dicit tamen qđ miseri-
cordia attribuitur sibi secundum
effectum sed nō secundum passionis
affectum. Ex quo elicitur qđ modo
differenti deus misericors dicitur
et homo et nō tantum quia nō solum
dicitur misericors sed etiam tristis
in ira. Sic autem nō ē de homine
unde illud psalmi deus meus mi-
sericordia mea. et dicit ibidem
beatus thomas. quod aliquis mi-
sericors dicitur quasi habens miserum
cor et hoc cum afficitur de mi-
seria alterius per tristitiam ac si
esset ipsius propria miseria. Et ex
inde quia dolet et compatitur
convertitur ad operationes quibus
repellere posset miseriam al-
terius quibus vellet repellere
et suam si in eam incideret.
Deo ergo nō competit tristitia
seu dolor sicut nec quecumque
alia passio eo qđ deus ē purus
actus et delectatio in prompta.
Sz repellere ab homine miseriam
seu quecumque defectum maxime
competit deo quia defectus
nō tolluntur nisi per aliquam bonitatis
perfectionem vel collationem. quomodo
notum est qđ origo prima omnium
bonitatum et omnium perfectionum
est gloriosus deus propter quod ipse
dicitur fons bonorum seu fon-
talis bonitatis. Ex hoc etiam
ulterius qđ committere perfectiones
licet sit misericordie dei et ad

eam pertinet. tamen ab hac consi-
deratione nō excluditur eius boni-
tas nec iustitia nec liberalitas
quia communicatio perfectionum illis
omnibus convenit secundum aliam et aliam
rationem. Et iam ut ibidem dicit beatus
thomas. Communicatio perfectionum
absolute considerata pertinet
ad bonitatem divinam quia illa
simplex est causa omnium bonorum.
Sz inquantum perfectiones a nobis deo
dantur secundum earum proportionem
tunc dicuntur esse iustitie. Et
quamquam scriptura dicit qđ deus tri-
buit unicuique sicut vult eo qđ
voluntas sua iusta ē quamquam dicit
qđ tribuit unicuique secundum men-
suram donationis christi quia et hec
proportio iustitie habet iustum ei
est quod ordinatum ē. sic enim deus
per christum nobis dona largitur
tamquam per medium. iuxta illud psalmi
Sicut unguentum in capite et cetera quia
nō deus debet tribuere secundum omnem
modum virtutem i. secundum capacita-
tem et dispositionem. iustum enim est
ut qui se disponit habeat qui
se magis disponit magis ha-
beat et sic consequenter. iuxta
illud. habenti dabitur et illud. qui
iustus est iustificetur adhuc.
quia vero deus dividit perfectiones
rebus nō propter suam utilitatem
nec propter merita cuiusque vel dis-
positiones sed solum quia vult
Et propter suam bonitatem tunc
hoc pertinet ad liberalitatem. In-
quantum vero perfectiones a deo date
repellunt defectus hoc etiam est

operibus misericordie ¶ Et ex his
dicit q(uod) m(isericordi)a dei no(n) est iusticie
operibus relaxatiua. ¶ Cum enim
deus agit misericordiam no(n) d(icitu)r
agere in minus iuste neq(ue) cont
rariam iusticiam. Circa glosa s(upe)r
illo .ij. Timothei .ij. Fidelis perma
net et seipsum negare no(n) potest
dicit ¶ Seipsum negaret si sue
iusticie abstraheret s(ed) deus
faciendo misericordiam supra
suam iusticiam operatur. Ponit b(eatu)s
Thomas exemplum dicens ¶ Si
alicui debentur cento denarij
et aliquis daret ducentos de
suo ille non faceret contra iusti-
ciam sed supra misericordiam ac libe
ralitate operaretur ¶ Sic si quis re
mitteret offensam no(n) requiri
endo ad aliquam recompensacionem
nichil ageret contra iusticiam
sed pocius misericordiam. Et ideo ap(ostolus)
ad Ephe(sios) v. hominis remissionem
vocat donacionem dicens. donate
invicem sicut Christus donavit vobis
Est ergo misericordia no(n) quedam
solacio iusticie sed quedam
plenitudo. propter quod Jacobi secundo
dicitur. misericordia superexaltat iudicium
et illud. misericordia eius super omnia opera
eius ¶ Et ad hec respiciens
propheta dicit. Fiat misericordia
tua ut consoletur me in hoc
ostendens se fuisse huius mundi
consolacionibus privatum. dicit
enim Aug(ustinus) in libro soliloquiorum
qui hic consolantur eterna conso
latione indigni habentur. nos
enim pe(nitus) in utroque consolari ¶

si una volunt possidere necesse
est ut alteram perdat. d(icitu)r. Fiat
misericordia tua ut consoletur
me. in hoc ostendens propheta se
fuisse viatorem. modo enim
ut Aug(ustinus) dicit. prerogatur misericordia ad
consolacionem sed in seculo futuro
exhibebitur iusticia ad retribucionem
recognoscit ergo propheta se esse inter
miseros inter defectuosos inter
oppressos et petit consolacionem
adeo in hoc quodam modo obligans
semetipsum ad laborandum pro pro
fectu suorum bonorum. Deus
enim consolatur homines donis
suis et bonis suis ad que qui
cumque aspirat laboret ut quos
d(omi)n(u)s sibi contulit in consolacionem
q(uod) in eo inveniret (et) redditus
retribucionis dicit enim Aug(ustinus) in
sermone de passione d(omi)ni. Infal
lenter quod deus dedit in hoc mun
do exactivus est in futuro. mul
tum quidem de iusticia presumere
debemus sed no(n) negligenter
eius iusticiam timeamus ¶
dicit l(itte)ra Fiat misericordia tua ut con
soletur me q(uasi) d(icat) ad te aspicio ad
te consolari exopto. ac si in hoc
deum obligare vellet ad mu
tuum respectum. q(uasi) d(icat) ad te con
fugio et misericordiam peto ideo etiam
respicias ad meam consolacionem
misericordie tue. Unde de deo
in ps(alm)o d(icitu)r. de preparato habitaculo suo
respexit super omnes qui habi
tant orbem terrarum et vul
de vigorosius est respectus
eius in nos quod exinde descendit

in aiam spualis humectatur ex inde gratie diffusio ex inde illuminatio ex inde ad dei amorem quedam calefactio ¶ Et notanter dicitur fiat misericordia tua super me et non dicitur fiat potentia vel sapientia vel sibi michi in refugium et sic de aliis ¶ Circa ut dicit aug. super deo quis dicat refugium meum intelligo quod eo fugit ad eum ¶ Si dicat potentia seu fortitudo mea intelligo quod dat robur et protegit et si super aliquem lucet sapientia dei ideo est quia dat sibi intellectum ¶ Si quis dicat misericordia mea deo idem est ac si diceret salus mea. dicendo ergo fiat misericordia tua super me q. d. salua me ¶ Et quamquam multa sunt in quibus salute diuina opus est tamen ¶ Circa ista istarum trium ponit tria. primum est periculum derelictionis a deo peccati ¶ Secundum periculum in flagello mundi ¶ Tertium periculum est quod timetur in iudicio extremo siue finali ¶ Circa que notandum maxime opus est homini consolatione diuina propter quod dicit Ecc. xxxv. Speciosa est misericordia in tempore tribulationis quasi nubes pluuie in tempore siccitatis ¶ Et ysa. li. Consolatur dominus syon et consolabitur ruinas eius et de istis tribus ponentur tres questiones prima videbitur de diuina consolatione circa periculum derelictionis ¶ Circa quod notandum

quod licet homo in primam resurgit a peccato et ad gratiam per peccatum amissam resurgit tamen potest incidere ex inpatiam et amittere illam gratiam quam fuerat assecutus primo propter arbitrii libertatem quia gratia diuina diu non habetur non necessitat voluntatem stare in bono ¶ Circa secunda est defectus virtutum licet enim quandoque homo per primam expurgat turpitudines vitiorum et mundat conscientiam tamen si animam non exornat virtutibus de facili potest ruere in culpam et iuxta hoc in euangelio dicitur de demone expulso et querente requiem quam dixit reuertar in domum meam unde exiui et ibi dicitur quod inuenit domum purgatam et mundatam et quia non erat ornata introiuit in eam cum septem spiritibus nequioribus se et habitauit ibi ¶ Tertia causa est diuine gratie imperfectio ¶ Non enim gratia habita statim fit perfecta quia secundum aug. gratia inchoatur augetur et aucta inchoatur perfecta ¶ Ex quo habetur primo quod diuina gratia licet homo non possit vitare peccatum tamen gratia non necessitat voluntatem ad non faciendum peccatum prima pars patet quia ad faciendum peccatum incitatur homo ex corruptione nature habet inclinationem ergo illud vitare non potest sine gratia ¶ Et ideo apostolus dicit se liberandum de corpore mortis huius gratia dei per ihesum christum. secunda pars patet ex tamen dictis ¶ Si enim gratia necessitaret non mereretur intuitu quod omnino est falsum gratia enim est radix merendi ¶ Secundo sequitur ex hiis

q velle esse sine pcto cum gra
no sufficiat ad vitand pctm. Ro
altisidoren qua volutas ha
bendo gratiam licet sit liba a culpa
no tn e omno liba qz no e libera
a miseria. Ex hac em procedit ad
boni difficultas et ad malu fa
cilitas. ex qua facilitate et pnita
te fit regressus in culpa. Tercio ex
inde seq q a caritate q tn cumqz
pt homo relabi in pctm et mor
tale licet namqz caritas sive gra
ex se fortissima e. dicit em aug.
aio habenti caritate nichil forci
est pter illum qui dat caritatez
tn multa st ppr que homo de
facili ruit in pctm. pmi e igno
rancia scdm negligencia cuius
corrupto qrtum virtutis lassitu
do quintum e impetus hostis ma
gne em tenebre st ipius aie
et etiam vult et no vult. Etiam
corpus quod corrupz aggravat
aiam. Et aplus dicit lassati su
supra modu ita ut tedeat nos vi
vere. Et hoc etia facit impetuosi
tas hostis et debilitas nra quia
sine deo nichil possumus facere
¶ Et ex isto hetur q virtus que
ex se e fortis vo eam hntis fit
debilis. ppr quod dicit aplus. habe
thesaurum in vasis fictilibus
multocies g virtus in homine ea
bente dormit et q inimici si dor
mitando expellit aut mortificatur
¶ Ubi ita deducitis ponit h pa
conclo et si recidivacio in pctm
mala e tamen pdem ab ea ho
reservari pt. pma ps conclonis

ps ex illo ewa ubi dr de recidiva
te. fiunt novissima hois peiora
prioribus. peiora quidem qz ho reci
divans no peccat ex ignorancia
quia culpe gravitate cognovit
ex pcedenti pma. item no peccat
omno ex impotencia qz robur ac
cepat in pma ad expulsionem
culpe. et g peccat ex malicia
qd e minus periculosu. tz. qz hec
e tplex peccandi ocio et no pont
plures ¶ Ex ista pte conclonis
seq. pmo q homo in recidivo
gravius peccat q in pmo pcto
pdictis tcis pariouis. io e quia
pctm pus factum resumit et
ita reddit se ad peccand pmo e
audaciore et pgs in pcto impu
denciorem. iuxta illud. frons
meretricis fca e tibi noluisti eru
bescere ¶ Et ex hoc consequitur se
q homo iterum cadens in pctm ab
eo difficilius resurgit. Ro q de
ex pte dei qui de facili et de lapi
dibus pt suscitare filios abrahe
sed ex pte hominis q de quanto plu
ribus pctis involvit de tanto ma
gis se pnm indisponit et inha
bilitat ad graz suscipiendam
Et io leo papa dicit q iniquitas
iterata maz concessaz exinani
vit et qd dna mra solidavit
hominis pravitgo reiecit ex quib
verbis innuit talium resurgendi
difficultas ¶ Et ex hoc tercio
hetur q pro pcto iterato difficili
or e satisfaccio qui pro primo.
Racio e qz pctm quanto gravius tan
to maioz pena meretur. Ro scda

qr hii qui secundo peccant magis
superbiunt quam illi qui primo pec-
cant quia iam isti videntur currere
adversus deum extento collo
modo deus superbis resistit et mul-
tum est dubium quod illi homini cui deus
resistit difficile est satisfacere
quia difficile est superbiam que
semper ascendit revocare · Secundo tercia est
adiuncta ingratitudo ¶ rlā qui
peccat secundo ingratitudinis est gratie
sibi concesse ymo videtur gratiam
sibi datam contempsisse ¶ Et ita do-
ctores dicunt pro recidivum peccata
dimissa redire · quia ut beatus Thomas
dicit in scripto quarti Et hoc quia ipse
post remissionem per factam deum offen-
dit precedentium sibi peccatorum in
actu recidivi deformitatem acqui-
rit propter ingratitudinem sibi annexam
Certum potens est deus sic homini re-
mittere quod numquam post remissionem ca-
dit in culpam · patet de maria mag-
dalena que post remissionem numquam pec-
cavit ideo enim dixerat sibi dominus va-
de in pace et amplius noli pec-
care · ¶ Sic creditur illi mulieri
fuisse dimissum adulterium cui
dominus dixerat ei vade et amplius
noli peccare · ¶ Sic tenetur et de za-
cheo cui iam dixit dominus quod et ipse
factus est filius abrahe · numquam
enim legitur abraham peccasse
post acceptam gratiam ¶ Ex qua
parte conclusionis elicitur primo quod deus a-
liquibus donando gratiam remissio-
nis confert et gratiam perseveran-
tie sic quod preservat eos a peccatis
futuris ¶ rlō gratias ago domino se-

hos quibus peccata remittit immit-
tit dolores mittit terrores et alia
incommoda perpessa enim deus hominis
arbitrium a peccatis liberatum indu-
cit ad colligendum gratie sue et per con-
sequens ad evitandum futurum peccatum
et sic dicit Gregorius mala que nos pre-
munt ad deum nos ire compellunt
ymo et secundum deum ire compellunt
¶ rlō sic quod in aliquo nascitur hominis
voluntas dicit enim Bernardus
Cum deus terret aut percutit non
hoc intendit ut salvaret invitos
sed hoc ut faceret voluntarios ¶ Ex
quo consequenter elicitur quod ad pre-
servationem peccati homo potest colligere
et cooperari gratie dei · quod tunc fit primo
quando homo bene utitur armis sibi
collatis a domino · unde deus contra
tales autem peccati dicit illud Boe-
cii Talia tibi arma contuleram
que nisi prius abiecisses invicta
te virtute tuerentur · ¶ Secundo quando homo la-
borat ad hoc ut post primas exerceret
se in illis virtutibus quas amise-
rat per precedentia peccata ¶ Unde beatus
Gregorius dicit de maria magdalena
quod numerum viciorum convertit in numerum
virtutum et tot fecit de se holocausta
quot fecerat peccata hoc enim modo homo a-
gendo primam devenit ad multi-
tudinem virtutum que multitudo secundum
Altisiodorensem in scripto tercii valet
ad cavendam negligentiam et ob-
missionem ad removendam diaboli
temptationem ad debilitationem fomi-
tis ad diminuendum peccati ad confirma-
tionem virtutis ad augmentum gratie
et ad iocunditatem mentis ¶ Et

ex his habetur quod homo qui ex se
ad casum est facilis his et talibus
redditur non solum difficilis sed
quasi impossibilis. Exinde enim ut dicit
altissiodorensis devenit homo ad radica
tionem caritatis ex radicatione ad
intensionem ex intensione ad fer
vorem ex fervore ad excitationem
in bonis operibus et exinde ad na
lui sterenitate ad talem quod prius
homo permitteret se occidere quam de
beret peccare et hec est consolatio
divine contra periculum recidivi quam
propheta petit sibi dari a domino dicens
fiat misericordia tua ut consoletur me. Hoc
enim petit ut per gratiam in vita pre
senti reservaretur sine culpa. Et hoc
potest fieri intelligendo de culpa mor
tali et etiam potest fieri intelligendo
de quolibet peccato veniali singulariter
potest enim homo assistente sibi gratia
vitare hoc vel illum otiosum et hunc
motum concupiscentie carnalis et sic
de quolibet singulariter per se. Sed non potest
homo vitare omne peccatum seu omnem
concupiscentiam in universali et istam
opinionem tenet alexander in scripto
tertio et allegat illud Si dixeri
mus quod peccatum non habemus nos met
ipsos seducimus. Alii tamen tenent
quod homo posset sibi divina gratia as
sistente preservari a qualibet culpa
mortali et veniali. Et illud apostoli
dicunt quod intelligitur de peccato origi
nali et de corruptionibus ex radice illius
procedentibus que quia non sunt volunta
rie. Ratio enim est in hominis volunta
te potestate ne eveniant ideo non sunt
culpabiles sed penales. Et ad hoc

vadit petitio prophete. mandat ei
in calamitatibus mortales quia in scribia
ex dimia coe prophete in adulterium
et in homicidium quorum peccatorum
adeo obtinuerat remissionem
petit ergo fiat misericordia tua ut consoletur me et
deus sibi penitenti sic assisteret
et ita consolaretur eum ut postquam per
acta priora caderet in aliquam cul
pam et non modica est hec con
solatio. ¶ Sequitur de secundo puncto
conditionis questionis videlicet de consolatione
dei in tribulationibus. Et sic ambrosius
continuat dicens. magna misericordia dei
que non solum remissorum crimi
natorum sed etiam certantibus contra
peccata et pro iustitia conservanda
adhibet exhortationibus taltatia
ne passiones suscepti certaminis
in belli formidine derelinquat.
¶ Ex quo sequitur primo quod consolatio
in hoc loco pro exhortatione ponitur
ut sit sensus. fiat misericordia tua ut
consoletur me id est per remissorum pec
catorum exhortetur et deducat ad
certamina contra pericula imminen
tia et in multis locis scripture
dominus suos exhortatur ad talia unde
et apostolus dicit mitto vos sicut
oves inter lupos. addiciens eos
multas pressuras in mundo isto
sustinendos. ¶ Secundo ex hoc habetur
quod propheta demum petit hic quandam
singularem petitionem. Circa ambrosius
dicit hic quod quandam optat ut hic
inpime viveret postulat et cum
eos temptamenta desineret vellet
ut dominus eius adversa sedare adversa
dignaretur et ne protelle tribulationum

semiret in eos. Et iste precat
et implorat ut fulciat divino mu
nere et suttinat dei inspiratio
one maiora viribus suis expe
diret. iste ergo singlez virtute
a domino expectat iste fortis
iste paciens iste exercitatus
inpugna non terretur sermo
non fatigatus frangit nec la
bore continuo fatigatur sed pe
tit a deo consolationis auxilium
ut omnia que ingeruntur evincat
ne aliqua perturbatione sua in
stitia lassaretur et ne auxilio
divino destitutus inmutatus tempta
compelleretur relinquere. Secundus
exemplis est quod contrariis et
tribulationibus pax iustorum non mi
nuitur. unde in psalmo dicitur. declina
a malo et fac bonum inquire
pacem et persequere eam. ubi
dicit aug. hic pacem querimus
sed in fine consequimur. tamen hic ex
parte habemus pacem ut ex toto il
lic habere mereamur. Et sequitur si
concordes et mutuo nos dili
gamus. hec est enim concordia
nostra. hec pax nostra. hoc vinculum
nostrum et notum est quod huiusmodi pacem
tribulationes non sinit. unde si in
iustos est diffidencia. quod legitur
de paulo et barnaba factum esse
ut etiam ab invicem separarentur.
Si hoc quisque sibi ipsi irascitur et tur
bat seipsum. iuxta illud psalmi quare
tristis es anima mea et quare con
turbas me. tamen quia hec omnia ten
dunt ad concordiam non extinguunt
caritatem et ideo nec pacem evitant

et ideo ibidem sequitur. spera in domino
quoniam adhuc confitebor illi etc. Tercia hec
est vera consolatio divini dei quia
consolatur sustinentes se. Ad quam
propheta aspiciens dicit fiat misericordia
tua ut consoletur me. Ubi petit
ne inminencia tribulationum in imperfectis
concordiam ne violaret caritatem
ne dissensionem faceret in ipsomet
unde aug. super illo allegato quare
tristis es anima mea et quare contur
bas me. forte iste volebat pati
pro christo sed anima eius turbabat eum
et contristabat ex mente christo ad
herebat sed non dum pacem senti
hebat unde erigit spem in domino
dicens. spera in domino. fiduciam
habens ut et sua anima eum sequeretur
et hec est magna sanctorum conso
latio quia animalitas cum mente con
venit in unum ad paciendum cum
deo et ad hoc vadit dominus dicens.
in mundo pressuram habebitis in me
autem pacem. quia mundi pressure
adversam pacem deducunt. Quartus sic
deductus ponit hec condicio status
licet penale sit et grave contra
laborare in adversitatibus tamen non
caret divina consolatione. prima pars
patet ex illo apostoli gravati sumus
supra modum ita ut tederet nos
vivere. unde vita iustorum dicitur
militia super terram et eorum dies sicut
sunt dies mercenariorum qui susti
nent pondus diei et estus et ap
parent eorum dies flentibus et semi
nantibus. pugnantibus in stadio et
currentibus pro bravio et multa
alia in scripturis ponitur ad ostendendum

q iustorum via laboriosa ē et te
diosa et in desinentibus laborib
repleta ¶ Ex quo p3 q merces
nō acquiritur eterna nisi labor
precesserit hoc ē ewangelium ma
thei q denarius qui beatitudinē
significat nō ē datus nisi labora
tibus et non nisi sero datus est
q2 solum qui perseuerauit vsq
in finem hic saluus erit· Secūdo
sequitur q qui disciplina caret
computandus non est inter filios
dei et sapiens talem dicit eē in
piu q2 sine disciplina nō pue
nit ad adopcionem filiorum dei· Ra
autē ista ē q2 nullus adoptat
in filium nisi per xpm qui ē fili
naturalis / ex quo ergo xpus
erat in laboribus a iuuentute
sua et vitā finiuit in penas quō
meretur filiacionem quis vt esset
coheres cū xpo in gloria nō sequēdo
enim in pena ¶ Ex hiis sequitur
tercio q nociuū ē pati in vita qui
vult in gloria esse futurā Contra scriptum
ecclesiastici Crimus deliciis ē
in illos qui hic et ibi vult esse
deliciosus et in seculo vtroq glo
sus / propter quod dicit in ewangelio
dicit Qui vult saluare volenti cab
neget semetipsum et tollat cru
cem suam et sequatur me et ol
dicit in cōmuni Preparata vita p
sidebitis aīas vīas· Et amb ita
ista licz adducat lazarum qui
in vita hac quā plurima tolleraut
Et ipm iob quem flagellis in
corpore amissionis filiorum dolorib
corporis et corporibus amicorum i hac
in hac vita flagellauit et vtros
eorū legitur in gloria coronatus
illi autē diuites ex ewangelio
qui nichil pati voluerunt dapna
cioni adaptatur Et hec ē vna
consolacio iustorum in tribula
cionib qua eos sequuntur merces
eterna Beati enim qui per secu
ciones paciuntur propter iusticiam quoniam
ipsorum est regnū celorum·
ymo amb dicit ista licet· quanto
maiores tribulaciones fuerint tanto
vberior consolacio reseruatur· Et
ad hoc propheta respiciens dicit· fiat
misericordia tua ut consolet me· Et amb
Quanto maiores temptaciones i
minere videris tanto magis co
gita vt per graciam aduentez co
lens / vocat enim apostolus deum
patrem misericordiarum et deū tocius co
solacionis qui consolatur nos
in omni tribulacione nostra· ¶ Vnde
secūda pars conclusionis dicit q pati
continue nō caret diuina conso
lacione qui enim luget consolatur
qui continue iusticiam esuriunt
positi in angustiis saciantur·
et specialiter consolatur scriptura
illos qui super se suscitat obpro
bria et maledictos propter nomen
ihu eo q eorū merces multa est
in celis et inter ceteras consolaciones
tribulatorum tres sunt speciales
prima ē q2 per aduersitates deus
reuocat errantes et io prou
xxx· dr· Noli subtrahere a puero di
sciplinaz et amb dicit ista licz
q aduersitates minuunt culpas
Cum ergo deus aliquē corripit

consolacio e. quia signum e quod di
ligit et adse invitat continue
unde illud. virga tua et bacu
lus tuus ipa me consolata
sunt. Cum ergo dns verberat baculo
et non gladio / signum e quod non
vult tradere eternaliter sed ideo
hic ferit ut ibi parcat quod e magnum
consolacionis / unde iob. Usquequo
domine quod non ad confirmacionem
mea emittis manum tuam.
Ex hoc elicit quod pro ritus con
solacionis dolorum in mixtio ac
gerit consolacionem iustorum. ideo
enim fit hoc ut miseria vite pre
sentis cogita ad diviniam dulce
dinem anheletur. Stulti ergo
sunt qui non curaret quicquid
eis in futuro contingeret dum
modo hic habundaret in consola
cionibus suis. Secunda consolacio
est tribulatorum quod deus confor
tat tribulacionibus constitutes quia
enim prosperitas stultorum perdit
eos sic adversitas erigit ele
ctos / dicit namque Gregorius super omni
... talis est natura fidei et
virtutis ut quanto magis oppri
mitur tanto magis accendatur
et ideo dns fidem et etiam virtu
tem quamlibet comparat grano
sinapis quod non prius odoris
sui virtutem diffundit nisi tri
tum conteritur. Ex isto habetur
quod deus cum tribulatis virtutem suam
operatur / hoc e ambrosius circa lectionem
et allegat illud de moyse quod multa
ta debuit propter deum obprobria
sustinere et in hoc suscitavit te

ut ostendam in te virtutem meam. ma
gna ergo e iusticia iustis con
solacio qui in eis habent consta
ciam. in hoc enim considaret quod per
severancia eorum est ex virtute
dei non enim e volentis neque cur
rentis sed miserentis dei ut dicit
aplus / Tercia consolacio ex inde
procedit quod deus non alios in per
severantes in tribulacionibus
coronare consuevit. maximum
namque hoc e cum in vita preti adver
sitates sine murmure tolleramus
exemplo e de quo. ps lix. disciplina
patris me sup enim unde etiam
p. de xv. prudens disciplinatur
non minuitabit / Magna namque
consolacio est cum homo intersit
in tribulacione ex inde enim homo sciat
ut gregorius loquitur quod deus qui in ire
fecit hominem ex nichilo ad ima
ginem factorum in pie non affligit
et ad hoc propheta aspiciens dicit
fiat misericordia tua ut consoletur me
q. d. ex quo veritas tua humiliat
me ne ergo in hac humilitate ad
mortem deduceret / fiat misericordia tua
michi in consolacionem / et peticio
hec valde racionabilis quia universe
vie domini sunt misericordia et veritas / fiat
ergo misericordia non sic quod de novo incipet
dicit enim ps. misericordia dni ab eterno
usque in eternum super timentes eum
sed fiat ut consoletur me. i. fiat
michi consolacio et relevacio /
non enim ut gloza hic dicit. quit
fine laboris non petit et illuc nas
que sunt ad purgacionem aufert sed ex
poscit auxilium ut laborum asperitate

3o p^o bon' ...

vincetur. ¶ Iam videndum est de tercio
principio scilicet de consideratione illorum
que timentur evenire in iudicio
finali. dies enim illa terribilis est
quia dies plena ire dei. Tunc
enim deus accipiat tempus iu-
dicandi tunc acuet ut fulgur
gladium suum et tunc ultionem
recipiat de inimicis suis et hinc
dant terribilem faciendis scilicet quia
dies est hec magnus dei et propter illa
que precedent eam et propter illa que
fiant in ipsa. et propter illa que eam
consequentur. precedet enim signa
horribilia mundi conflagracio
vehementissima et resurrectio
mortuorum ¶ Ex quo patet primo
quod hec est dies ultima huius mundi
de qua dicit apostolus transibit
mundus et concupiscencia eius. Se-
cundo sequitur quod hec dies prima
est seculi futuri quia exinde
ut dicitur in apoc. fiet celum
novum et terra nova fiet enim in-
novacio mundi. in illa autem
die precedet ignis iudicem. iudex
descendet in maiestate magna
et potestate. omnes iudicandi asta-
bunt ante tribunal christi et
ibi fiet separacio bonorum a ma-
lis. ibi fiet conscienciarum denu-
dacio et diiudicacio. ibi fiet cau-
sarum disceptacio ¶ Ex quo
sequitur primo quod tunc cessabit
bonorum cum malis commixtio
sicud enim segregat pastor oves
ab edis sic fiet ibi divisio filio-
rum regni et perdicionis. Secundo
sequitur quod tunc quelibet portabit

onus suum. amplius enim unus
non paciet pro alio sed anima que
peccavit ipsa morietur et iustus
vivet in iusticia sua. Tercio
sequitur quod tunc facienda debet fieri
racio finalis de inimicis et de de-
mentis omnium. hoc est evangelium
in multis locis. Iam et de
quolibet verbo ocioso oportebit tunc
reddere racionem. ibique nichil erit
occultum quod revelaretur
nullum secretum erit quod non sciatur
et omnes omnium sua mala et bo-
na agnoscent. iudicium hoc se-
cunda terribilis. Secundo magis vero sequitur
illud et qui bona egerunt i-
bunt in vitam eternam qui vero
mala in supplicium eternum
et post hec ut in apoc. dicitur lacus
inferni claudetur ¶ Ex quo sequitur
quod sentencia hec erit infallibilis
ac inflexibilis iusticie. quia
non dampnabit iustum aliquem
nec impium salvabit. Iam
sentencia prolata in nullo
fraudabitur numerus electorum et
in nullo minuetur reproborum
multitudo infinita. Secundo sequitur
quod sentencia hec erit potencie effi-
cacis et racio quia omnes parebunt
ei sine ulla contradiccione. Tercio
sequitur quod sentencia hec erit completis-
sima et racio quia unicuique secundum
illam mensuram qua mensus
est hic remecietur ei ¶ Et ex his
omnibus patet quod tunc nulla erit
consolacio nisi illis quos hic deus
consolabatur de estimacione diei pe-
ricul tunc modi consolacionem eciam

pphā petebat dicens. fiat mīā
tua ut consolet(ur) me ¶ quib(us)
sic deductis ponit hec finalis
conclo Servientes deo in vita
pn̄ti cōsolacōem recipiunt de pi
culis fluctuatis diuino eloqo et co
pphā adiecit hic dicens Secūdm
eloquium tuum seruo tuo Quidem
scripture diuine siluerunt de iudic
finali enarrant enim ipsius pi
cula porrecte pertinentes et cer
titudinē huius iudicii determinat
licet diem et horam nō ondat
¶ Ex quo seq(uitur) pmo q(uod) certitudo
huius iudicii cōsolatoria est
seruis dei ex quo enim certi sunt
curant sollicite h(ab)ere ut ibi irrepre
hensibiles inveniret(ur). Unde an
iudiciū parant iusticiam et fa
ciunt eis hic amicos de mamo
na iniquitatis ut cū defece
rint recipient in eterna taber
nacula hic dat de superfluo ut
omnia munda essent eis ¶ 2°
sequitur q(uod) in h(uius) diei occultacōe
deo servientes nō sunt sine cōsola
tione. dicit enim aug(ustinus) in titulo
ps xxxvi. deus sic misericorditer
iudiciū occultavit sic et misericor
diter differt valde namque de
se nobiscum misericordit(er) agit
ut cū ignoramus qn̄ ventur(us)
sit et sciamus venturū bene
vivendo paratum cor habeamus
Sic ut nō solum illū diez ven
turū nō timeamus. sed et a
memus q(uia) dies ille sicut infide
lib(us) auget laborem sic finit
fidelibus hec augustinus.

Veniat mihi miseracōes tue
et vivā q(uia) lex tua medi
tacio mea ē. et cōtinuat sic.
Superius pphā petivit sibi fieri
miaz dei tanq(uam) ipsius p(ri)ncipium
attributū. hic iam descendit
ad petendū ipsius mīe effectus
qui sunt valde multiplices Ex quo
enim multe sunt miserie mē mul
tiplices sunt miseracōes dei ex
cellit enim mīā dei miserias no
stras. vel sic Superius petivit
sanari suaz affectōem et etiaz
intellectōz. sed quia hoc nō pt
fieri p una virtutem ideo petit
plures ad hoc efficiend(um). quia
quelz virtus maxime gratuita
quedā ē miseracio diuina. vel sic
Superius pphā petivit diuinam
misericordiā ad cōsoland(um) cont(ra)
penalia huius vite. hic petit dei
miseracōes ad delectionem culparu(m)
cum enim p(ri)mo homo incipit vi
vere qn̄ incipit culpis seu peccatis
carere eo q(uod) p(ecca)tum mors aīe ē
vel sic p(otes)t cōtinuari. Superius pe
tivit misericordi(am) iudicii. q(uia)
equitas diuinorum iudiciorum in
ims dicta ē. hic iam petit post
iudiciū vitā suaz diuinis mise
racōib(us) fulciri. q. d. ex quo in
iudicio ondisti pietatē. p(ost) iudi
ciū conveniens ē miseracōes
ipis iudicatis exhiberi. vel sic
Superius petit cōsolacōem in af
fectu ita quo ad deum sicut q(uo)
ad proximū. hic iam petit ef
ficiales diuine pietatis donacōes
¶ Et mo(do) questio h(ic) p(ro) declaracōe

lre cetcru ita aculpis et a penis
sciat et ab omnib' miseriis hui'
vite dimis miseracoib' cu co
peticone vite libamur Et ad
vitate habet quo ad ora pnta
eplita. petendo em miseracones
intuitu vniendi. ondit q vita
no procedit aliunde nisi a mise
racone dei ita in dimissione
culparu iuxta illud Beati qr
remisse st' iniqtates ita in a
mocione penaru. iuxta illud
Beatus vir cui no imputauit
dns pctm/ ita etia quo ad liba
coz miseriaru quia expectam'
ut dicit aplus nobis dari gra
dei tunc qn corruptibile hoc
induet incorruptibile et mor
tale inmortalitatez Tuc em
absterget deus omez lacrimaz
ab oculis sanctorum/ in quo
ondit' dim amocio miseriaru
Sz in oppositu videt' q hec
peticio sit implus/ optinne em
sequitur. lz non possim' viue
sine culpa. go nec possu' viue
sine obligacone ad pena q' etz
qr semp ordine dime iusticie
culpa ordinat' in penam Et a'
e iohmis in Canonica Si dixe
rimus q pctm non hrimus
nos metipos seducimus zc. et
dicendz lra ista qr pmo ponit
ocoz pro se ipo dicens. veniat
michi. 2° explicat illoru que
petit multitudinez dicens.
miseracoes tue. 3° tam ondit
quare illa pecierit dicens vt
viuam/ qrco pro exaudicione
allegat dicens. qr lex tua me
ditacio mea est Dicit go lra
veniat michi Circa qd adu
tendu q pphā no loqmt' hic
de nāli vita. qr si no du fuisset
nec peciuisset. dicit ei veniat
michi sz iam exiuit in vetum
natura iam sticio ad imagi
nem dei. iam p inspiraculum
spiracli vite vinificacio. dr ei
Gen. 1. fecit deus hominez ad y
maginez sua et inspirauit in
faciem eius spiraclm vite et
factus e homo in aiaz viuetez
Ex quo seqmt' primo q ho
ht vitam in se ipo a natā aius
pfectiorem racio qr ht in se
vita inspiratā de foris et no
de potencia me addnata et pz
ex alio/ dicit em btus thomas
in pma pte. illud ht vitā per
fectz qd ex se pt moui et qd se
ipm mouet ad opacom/ et est
notu q hoc conuenit hoi. y mo
opacoes nāles hois multo
st pfectiores qm opacoes alioru
viuenciu. Etiam ut ibidez dicit
Nō solum homo recipit alime
tum et augmētu sed etiaz mo
uet se ad generandu. item ad se
tiend. itez ad moued se etiā s
loci et vlterius ad moued se
ad intelligend/ in qua opone
vitali omes aialia excedit
creaturas Scdo elr exinde
q homo ex hoc q viuit vita
pfcta habet hitudinez ad opa
cones quorum pricipia n st
membra et intelligendi

de principiis mouentibus ad opus
unde dicit ibidem beatus thomas
quod hominibus aliquorum operum
inesse principia non solum naturalia
ut sunt potentie naturales sed etiam
quedam superaddita ut sunt habitus
inclinantes ad diversa genera
operationum quasi per modum nature
habet ergo homo ex inde quandam
vitam superiorem Gratia ut dicit beatus
thomas ille operationes que sunt
homini delectabiles et ad quas in-
clinatur et in quibus confirmatur et
quibus mediantibus ordinat vitam
suam dicitur esse vita hominis
unde quidam dicuntur agere vitam
luxuriosam et quidam vitam virtuo-
sam et honestam hec ille ¶ Ex
quibus habetur consequenter quod homo
duus est anima sua corpori conjuncta
et ita liberè potest vitam suam
agere secundum operationes illius vi-
te vel secundum operationes illius vir-
tutis et liberum est sibi dare
se ad cognitionem istorum inferiorum
ex qua dicetur sciens vel ad
cognitionem superiorum ex qua
dicetur sapiens vel ad cognitionem
ipsius dei ex qua dicetur vivens
vita spirituali. unde iohannis. xvii.
dicitur hec est vita ut cognoscant
te deum ¶ Ex quibus omnibus
habetur quod vita hominis naturalis
ortum habet ex inspirationibus
divinis hoc est augustinus tractantis
illud. memoriam habundantie
suavitatis tue eructabunt
qui dicit Nos omnes antequam
essemus non eramus et facti sumus

homines tamen antequam non essemus et
subdit attendamus ergo gratiam
dei quia ipse fecit nos et non ipsi
nos et super illo Confiteantur domino
potest de multis animalibus quorum
aliquibus deus solum dedit esse
aliquibus sentire aliquibus vivere
et tamen non dedit eis intellectum nec
immortalitatem nec eas ita li-
beravit sicut dedit homini et notum
quod ipsius omnibus sine meritis et ergo
ex natura dedit et sibi multas mi-
serationes in hoc ostendit. Videt lo-
quitur propheta hic de illa vita in qua
homo primus erat conditus. de
enim ut dicit augustinus creaverat illum
sine progressu incrementorum
in etate virili sine omni culpa
sine omni pena et quandam voluit
quod non solum creauit eum in origi-
nali iustitia sed etiam in gratia
¶ Ex quo patet quod adam vita plu-
res divinas miserationes habuit quam
cuiuscumque alterius hominis Racio quia
carebat imbecillitate corporis
carebat ignorantia mentis carebat
necessitate moriendi carebat necessitate
patiendi et ut augustinus dicit super
Gen. xi. libro Beatior erat in para-
diso quo ad delectaciones bonorum
presencium quam quicumque homo in hac infir-
mitate mortali ¶ Ex quo elicitur
quod nullus homo ad felicita-
tem vite ordinatam primi hominis
venire non potest vita ista durante
patet hoc quod quantumcumque sit is peccato
primo et miseriis pro inflictis
oportet esse subiectus. unde et christi
qui nec peccatum fecit nec contraxit

[illegible]

natus est in fomis penam recepit
circumcisionis et multa incommoda
vite humane perpessus ymo passus
crucifixus et mortuus est. Si ergo
christus qui est adam novus et adam
celestis ad illam vitam non pervenit
quid est timendum de aliis hominibus sen-
tiendum. ¶ Ex quibus elicitur quod et si
christus vitam innocentie ade non
resumpsit tamen adeam omnes repa-
ravit. unde glosa super illo. factus est
adam primus in animam viventem
sed novissimus in animam vivificantem
tem. i. Cor. xv. dicit christus adam
dicitur quia de eadem materia est
Sed dicitur novissimus quia post eum
alius non succedit qui esset ca-
put et auctor humanam generis
sicut illi duo fuerunt. Totum enim
genus humanum sunt quodammodo
illi duo homines quia ex adam
omnes nati et ex christo omnes rege-
nerati. Quando enim per adam omnes
culpabiles et omnes in pena et
mortales facti sunt filii seculi ita
per christum omnes mortales in gratia
facti sunt filii dei ¶ Et ex isto habetur
quod illud quod adam amisit hoc christus
reparavit. Et ad hoc propheta aspiciens
dicit veniat michi misericordia
tua et vivam. unde aug. ubi
supra super illo verbo memoria huma-
dante omnes ex traduce illius
peccatoris nascebamur maligni
et filii ire natura sicut et ceteri
ideo gratiam dei attendam non solum
quia fecit nos sed etiam quia
refecit. Cuius ergo misericordiones
fecerunt quod nos qui eramus

peccatores iustificaremur qui etiam
mortales vivificaremur et ex
isto patet quod propheta loquitur de vita
gloriosa quam quibus per amicitie
per mortalem culpam et ad eam
redire per gratiam ¶ Ubi primus
ponitur hec prima conclusio et si
homo dum mortale peccat volens
moritur. tamen ad vitam spiritualem non
redit nisi tamen dei misericordiis
vivificetur. Conclusio ista habet duas
partes. prima dicit quod homo peccando
mortaliter volens moritur quod autem
quis peccat mortaliter patet de illo
qui divina precepta contempserit
talis enim ut aug. deducit in
libro contra felicianum. peccavit
mortaliter quia quod prohibet ad-
misit et quod precipit transgressus
est. est enim mortale peccatum ut
idem dicit. dictum vel factum
vel concupitum quod est contra legem
dei. lex autem eterna est ratio divina
vel voluntas dei ordinem natura-
lem conservare iubens et per-
turbare prohibens ¶ Ex quo
sequitur primo quod quicunque aliquid
facit contra divinas regulas quod ille
peccat mortaliter patet ex diffini-
tione peccati mortalis iam dicta. Ymul-
te autem sunt regule divine quibus
humana vita regulatur. attamen re-
gule prime que sunt universales ad omnes
homines sunt precepta x. ut dicit beatus
thomas in scripto suo ¶ Ex quo
arguitur consequenter quod cuius peccati
transgressio est mortale peccatum
et ita aug. in sermone de igne pur-
gatorio enumerat ista peccata esse

mortalia · symonia que ẽ contra
preceptũ adoracionis primũ qđ
ẽ contra preceptũ quo precipitur vei
tas veneratur · sacrilegium qđ ẽ con
preceptũ sabati sanctificacionis · auari
cia quod ẽ contra honoracionem parẽ
tũ · matricidia et homicidiũ adul
teriũ rapina furtũ detractio
conuiciũ et alia multa post
que extoncaliphis oriunt^r alie
autem regule diuine sunt spiritualiores
quibus deus humanam vitam regulat
et sunt precepta data de spiritualibus
virtutibus · Circa quedam dant^r de vir
tutibus theologicis quedam de virtu
tibus cardinalibus quedam de vir
tutibus moralibus ut beatus thomas
deducit in 2a 2e in multis locis

¶ Ex quo patet quod quicquid contra
alicui dono spiritus sancti quod hoc est
peccatum mortale Racio quia qđlibet tale
ẽ contra aliquod preceptum
datũ de virtutibus theologicis · quia
secundum beatum thomam virtutes theo
logice sunt principia ex quibus
oriuntur dona spiritus sancti ¶ Et
vlterius ex inde quod quicquid contra
riatur alicui beatitudini quod hoc est
mortale peccatum · racio quia qđlibet tale
ẽ contra aliquod preceptum datũ
de virtutibus moralibus · morales
namque virtutes principia sunt
ipsarum beatitudinum ¶ Tercio ex
inde sequitur quod quicquid contrariatur
virtutibus quas apostolus vocat fru
ctus quod hoc sit peccatum mortale
fructus enim oriuntur ex donis
ut dicit beatus thomas et dona
ex virtutibus theologicis et quicquid
contrariatur est fundatis et ipsi
fundamento est aduersum ¶ Ex
his habetur vlterius quod quicquid
ordinem humane vite euitat secundum
diuinas regulas constitutum quod hoc
sit peccatum mortale Et racio quia qđlibet
tale est contra aliquod preceptum
datũ de cardinalibus virtutibus
in quibus secundum Senecam tota natura
humana vertitur sicut ostium in car
dinibus et valde multa sunt que
adeo ordinem institutum euitunt
ecce quomodo pluribus modis homo li
bere mortem ingreditur Stipendia
namque culpe peccati mortalis ut dicit
apostolus mors est Et notum ẽ quod
voluntarie ad illam mortem
transitur Circa ut augustinus dicit qđ
libet peccatum mortale adeo ẽ vo
luntarium qđ si non esset volunta
rium non esset peccatum · hanc autem
mortem propheta horrebat quia pro
licet sit nature tamen non ẽ naturale
ymo ẽ defectus nature ẽ cor
rupcio nature ymo ẽ priuacio
tocius mor tocius ẽ spei et to
cius ordinis et tocius gracie et vir
tutis efficit namque filium ire hominem
et filium gehenne siue dampnacio
nis eterne Circa quam apostolus dicit scriptura
mors peccatorum pessima ¶ Dicit
ergo propheta · mihi sub peccatis mor
tuo veniat misericordia tua et
viuam Circa non ẽ peccatori regressus
ad vitam spiritualem nisi per misera
ciones diuinas et hoc est qđ dicit
scriptura per conclusionem ad vitam non redi
mit quos diuinus misericordiis viui
ficet · propterea namque peccatur quibus

actualem mortalem vitam unde
plus enim timere consequeretur
remissionem peccatorum ut dicit
beatus thomas in scripto questio-
ne· modo ut dicit augustinus in libro
de blasfemia in spiritum sanctum
remissio peccatorum non datur
nisi in spiritu sancto ubi vult quod
peccatorum expulsio que anime mor-
tem ingerunt fieri non potest
nisi operibus spiritus sancti
que dicuntur esse divine mise-
rationes ¶ Ex isto habetur primo
quod misericordia dei restituit
vitam per peccatum amissam homi-
nibus est quod sicut stipendium
peccati est mors sic gratie que est peccati
expulsiva adaptatur secundum
apostolum vita presens et eterna· dicit
enim beatus thomas ex quo
gratia est quedam forma infor-
mans animam· ideo expellit qua-
libet peccati maculam que detur-
pat animam sicut albedo expellit
nigredinem tamquam suum con-
trarium· unde alexander in scrip-
to tertii divinam gratiam dicit
esse similitudinem non solum
prime veritatis sed etiam prime
bonitatis et comparat gratiam
ad animam dicens quod gratia sit anime
ipsius lux et vita· lux ratione
veritatis, vita ratione bonitatis
Secundo namque lux ita facit in
aere primo purgat aerem
a dispositione contraria· similiter
gratia omnem dissimilitudinem lucis
eterne ab anima purgat· Secundo
disponit aerem disponit sibi

co simul et ita ipsum illuminat
sic gratia animam habet disponere
ut esset similis sibi in actu et
tunc eam illuminare· Tertio
lux aerem informat ita et
gratia animam informat et perfi-
cit ¶ Et ex isto habetur quod gratia
est lux quedam anime ipsius per-
fectio· iuxta illud· iohannis
primo· lux in tenebris lucet·
Secundo vero gratia est similitudo
divine bonitatis· tunc compa-
ratur ad animam ut vita· quia sic compa-
ratur ad eam ut amor· modo amor
anime impressus vita est qua
anima vivit spiritualiter et ideo dicit
richardus Secundo anima mea quia
dilectio est vita tua ¶ Et ex
isto habetur quod gratia animam deo non so-
lum vivificat sed etiam as-
simulat tanto est quia assimila-
tio consequitur gratie informationem
unde dicit richardus de anima
sponsi ad sponsam Secundo anima
mea quod tu amas diligis ipsa di-
lectione in illius quem diligis
similitudinem transformare ¶
Ex his sequitur quod animam deo esse
gratam ex hoc dicitur quod est vivi-
ficata ex hoc enim quod anima deo sit
similis etiam sit grata sibi
placens et accepta unde proverbiorum
viii· dicit sapientia Ego diligentes
me diligo· habetur ergo ex his
quod anima non vivificatur nisi di-
vinis miserationibus ex hoc enim
ut alexander dicit in scripto
tertii quod anima perficitur et vivificatur
et illuminatur per gratiam· Et ipsam

gratiam recepit in se ut perfectioz
et formam ipsi anime amor imprimit. Ex hoc autem quod imprimit
anima vivificatur. ex hoc quod impressus est anima deo assimilatur
ex hoc quod similis est deo gratificatur. et non est dubium quin hec
omnia sunt effectus divine misericordie. Unde multa sunt quibus
scriptura vivificationem anime attribuit. et primo fidei. iuxta illud
abacuk. ii. iustus ex fide vivit.
Secundo ipsi caritati. iuxta
illud. i. iohannis. iii. Translati sumus a morte ad vitam
quoniam diligimus fratres. dilectio
autem est ipsius caritatis. item
ipse persone que etiam est anime vivificative et virtutibus etiam
quibus virtus lux quedam est
et forma et ita vita anime. quia
sicut anima movet corpus ad operationes sic virtutes movent potentias anime et non est dubium
quod omnia ista quedam sunt divine
misericordie. attamen alexander
dicit quod vivificare est ipsius
gratie per se sed fidei est vivificare
sicut per sensum. sed caritatis
sicut per motum. virtutis vero sicut per
operationem. prima autem sicut dicit
beatus thomas non vivificat
nisi mediantibus est gratia et per hoc
exemplariter declarat. Sicut enim
anima cum corpori infundatur eius
essentiam vivificat. sic gratia
anime essentiam et quod vita anime
primo autem per sensum. secundo per motum
tertio per operationem. Sic etiam anime

vivere per gratiam autem per fidem in
intellectu dilectionis in voluntate et per motum dilectionis in voluntate et per operationem ad exterius.
Cui apostolus dicit littera. Deleat in
misericordia tue. i. effectus misericordie
tue. misericordia enim que est divinitas immutabilis nobis deleri
non potest nisi in effectibus suis
petit ergo ut deleant et ut multiplices deleat ad repellendas
multiplices miserias nostras
Licet autem multe sint miserie
nostre. attamen principaliter in tribus
consistunt. primo in culpa de
qua iam probatum est concludo prima
Secundo in pena. 3o in morte
sic educit innocentius in libro
de miseria conditionis humane
est autem culpa morbus anime ezechielis xviii. anima que peccaverit
ipsa morietur que tolli habet
per gratiam dei et eius multiplices operationes prout circa conditionem primam est deductum. pena
autem est via ad mortem. et morbus
privatio vite. unde circa evasioz
penarum advertendum quod patimur pro
ut dicit augustinus licet transeat actu
tamen remanet reatu eo quod obligat ad penam sustinendam. alias enim
pactum esset turpitudo non ordinata
secundum divinam iustitiam quod nullus
potest dicere Ex quo elicitur quod turpior
est culpa quam pena ut dicit augustinus libro
suarum meditationum. Culpa
est feda et trahit in se infelicitatem eternam. ingerit que sibi dolores eternos. non sic vero pena

qma ipa sponte sustip[er]at ad e
uasionem feditatis et tormtor[um]
cooperatur ¶ Ex quo sequit[ur] v[er]
terius q[uod] deus hominem turpem
sine turpitudine reponit ad
ordinem racio q[ui]a peccatorem pati
iubet ut qui secundum aug[ustinum] legem
age noluit ipa lege d[iv]ina age
ltime ergo deus uult ut quis
peccauit patiat[ur] l[ice]t vel iniusto
et si ltime tunc et iuste et si iu
ste tunc et bene q[ui]a et in malis
operibus malis operaciones dei sunt
bone ¶ Ex quo h[abe]tur vltius
q[uod] hominum peccatis deus inueniat[ur]
laudabilis non sic q[uod] operaret[ur]
malis peccatis et q[uod] exinde laudari
debet Sed q[ui]a cum fiunt peccata tunc
a dei unitate recedere et enis bo
nitatis contempnit[ur] Et enis po
testatis ferre pro nichilo h[abe]tur
est ergo laudabilis q[ui]a nullo modo
turpitudinem cooperatur Item lau
dabilis q[ui]a ipius est punitor lau
dabilis q[ui]a ipius e[st] commensuatrix
Certa enim mensura qua mensus
fuit in culpa talem mensuram
sibi deus metitur in pena Certa
secundum exigenciam delictorum fieri
debet plagarum modus Et vide
tur q[uod] vita quamdiu in penis
ducitur q[uod] nimis miseria est
et multo lamentanda et ideo
propheta petit dicens Veniat m[ihi]
misericordie tue quibus possem
liberari a penis peccatorum Nam
peccatum in foro d[iv]ine iusticie co
cludit hominem esse moriendum
sicut furtum inuentum secundum furem

concludit ipum suspendendum
sed misericordia illam reuocat sentenciam
iuxta illud quod ipse dicit Nolo
mortem peccatoris sed ut magis
conuertatur et viuat Item peccatum
in foro iusticie concludit pecca
torem esse dignus penis affli
gendum iustum ei est ut quanto
peccauit q[uod] tanto patteretur
omnia illa que sunt peccatis pro
meretur alias enim preberetur in
centiuum delinquendi iuxta illud
q[ui]a non cito profertur in pecca
tores sentencia et Sed misericordia dissi
mulat peccata hominum nec stati
punit sed expectat ut penitere
possit alias enim in conspectu
d[iv]ine iusticie non iustificaretur
omnis viuens propter q[uod] dauid pe
tebat dicens auditam fac m[ihi]
mane misericordiam tuam Item peccatum
est in foro d[iv]ine iusticie con
cludit contra nos sentenciam dap
nacionis eterne quando enim
homo peccat mortaliter dignus
est dampnacione q[ui]a faciendo
tale peccatum filius est diaboli et
sit coheres inferni Iste ergo
recurrat ad forum m[isericordi]e in quo
feciat spe sine absolucionis iuxta
illud Mathei xii Dissicite q[uod] est
misericordiam volo et non sacrificium Et
secundum iustum est ut homo pro mor
tali peccato dampnetur Sed q[ui]a tanto
est ro pietatis d[iv]ine est ut ad pe[n]i
tenciam expectetur et ne spus
ne d[iv]ine maneat secundum eum in eter
num Dicit ergo iste Veniat m[ihi]
misericordie tue q. d. et si peccaui

et te ad naturam diam excitaui. attamen si mei misericordiam feceris penitendo recompensam fanam satisfactionem exhibebo et uitam. Ex his itaque deducitur ponit hec conclusio secunda quod possibile est peccanti mortaliter per penitentiam dignam satisfacere domino deo pro peccato et ita penas eua dere et reatum peccatorum. Probatur conclusio quia satisfactio est in precepto iuxta illud luce iii. facite dignos fructus penitentie ergo possibile est deo satisfacere. alias enim deus hominem ad aliquid impossibile obligaret quod est contra illud Jeronimi qui dicit deum aliquid homini impossibile precepisse anathema sit. unde beatus thomas dicit in scripto quarti circa dist. xv. Circa hoc an possit homo deo satisfacere pro peccato Dicendum quod si satis importat equalitatem quantitatis non potest Si autem importat equalitatem proportionis tunc potest Quod enim amicitia non semper importat equiualens sed illud quod est possibile Sic etiam in satisfactione Tam talis ibi est proportio sicut habet hoc quod est deo debitum ad ipsum deum Sic habet se hoc quod homo potest reddere ad ipsum hominem. Cum ergo sit quod facere est possibile pro suorum emendatione peccatorum ubi quodammodo seruatur proportio et sic ratio iustitie. Ex quo elicitur quod penitentialis satisfactio non omnis quamque est finita alias enim non posset satisfacere pro offensa que infinitatem habet ex infinitate diuine maiestatis Quia a finiti ad infinitum nulla est proportio Et beatus thomas ibidem dicit quod habet infinitatem quandam ex infinitate diuine misericordie prout scilicet opera satisfactoria proficit habens gratiam et innitendo meritis christi quia per hec illa homo que possit facere domino deo redduntur grata et accepta et ita uidetur beatus thomas uelle quod opera penitentie si quis faciat sine fide mediatoris et sine gratia quod non sint satisfactoria Ex eo quod deus ea que non acceptat etc. Ex quo ulterius sequitur Et si homo antequam peccat mortaliter totum quod est deo debeat potest tamen facere satis cum peccat Etiam licet ratione istius quod est conditus siue creatus totum quod habet debet deo Et quia non exigitur de necessitate ab eo ut totum faciat quod possit quia hoc est ei impossibile secundum statum presentis uite unde posita est homini mensura illorum que ab eo requiruntur scilicet impletio diuinorum mandatorum Et notum est quod super illa potest aliquid facere et supererogare et sic domino deo satisfacere et ita uidetur beatus thomas uelle quod papa preceptorum non dicet esse satisfactio sed solum per illa que sunt supererogationis Ex hiis ulterius elicitur quod completis omnibus partibus penitentie totus reatus peccatorum tollitur ymmo et peccatorum reliquie tolluntur. hoc est beati thome in scripto quia penitentia computat non generationem. non enim

pma e regeneratio sic baptismus
sed magis e reparatio vite prius
habite unde comparat eam sana
tioni Prima in pma non datur
homini noua vita sed in pstina
reducitur unde sic sanitate
restituta adhuc aliq reliquie
morbi sunt ante restitutionem
pfecte sanitatis Sic ante com
pletam pniam reliquie peccati
manent actualis sed ea com
pleta tolluntur sicut sic pnitas
ad malum difficultates ad totum
ebetudo rationis siue intellectus
et sic de aliis Et hoc ex inde quia in
pma restituit virtutes per quas
a potentiis aie iste imbecillitates
repelluntur. petit ergo propheta ut
perfectius diuine pietatis et mi
uenire posset post casus in pec
catum ad vitam talem in qua
dominio deo similis esset per puritatem
ut sic vitam haberet in se gratuitam
tam et nullis feditatibus seu
tenebrositatibus culpabilibus
permixtam quemadmodum deus est
vita purissima est enim deus
lux et tenebre in eo non sunt ulle
petit ergo ut perfectius diuine
mie veniret ad vitam non solum
puritatem et luciditatem per carentiam
culparum Sed etiam ad vitam
libertatem et expeditatem a penis de
bitis pro offensis peccatorum
Sic enim homo fit conformis
quodammodo libertati diuine qui
sic liber est quod nullo tenetur a
stricitus et quia alie pressiones
penarum licet conferant ad pu

ritatem aie et ad conseruationem
innocentie ad exercitationem in
milicia spirituali et ad meritorum
augmentum de quibus supra dictum
est Tamen quia pati talia pertinet
ad vitam miseriam ideo propheta
prout videtur augustinus exponere et
ambrosius et honorius petit hic ut
veniret ad vitam beatam in qua
a quolibet beato tolletur omnis mise
ria ut sit deo aliquo esse confor
mis ex quo iam beatus beati
tudine perfecta Et ad significandum
istum intellectum propheta
dicit simpliciter et vivam nihil ad
dendo unde augustinus dicit ipsa enim
est vita sine ullo additamento
unde et in euangelio dicitur
Si vis ingredi ad vitam eternam
nec ad beatam vitam et nihil ad
ditur ibi Circa nec dicitur si vis ingre
di ad vitam eternam nec ad
beatam vitam sic et hic loquitur
dicens simpliciter et vivam Et non
addit vivam beatam neque addit
eternaliter Ex quo primo elicitur
quod ubicumque vita ponitur simpliciter
in scriptura quod exponi debet de eter
nali vita Secundo quia illa vita est
simpliciter perfecta. viuere autem simpliciter
aliud non est ut augustinus dicit hic
nisi viuere sine ullo fine. viuere
sine ulla miseria quequidem
vita sola dicenda est vita me
comparatione vita hec quam ducimus
mors potius appellanda est
quam vita et sic illa perfectio sua
est illius termini vita principale
beatitudini et premiis qui se sola ponit

ratio quia opa illa quib' pcepta
implent' s' mitoria vite etne ut
ctm allegatum e' · modo spes e' ex
pectatio future btitudinis proue
niens ex meritis / phat autem
homo liberatur ab infirmitate qr
licet spes timor heat pro dono cor
respondenti attamē extēdit ad
ardua · iuxta illud · qui sperant
in dnō mutabunt fortitudiē
ubi autem sunt fides et spes ibi
et caritas qr generatur ex eis ·
ut dicit glosa s' illo Abraham
genuit ysaac et qr sapiencia cor
respondet caritati sequit' q libe
rat a malicia · sapiencia ei vincit
maliciam qr attingit a fine ad fi
nem fortiter / significat illud ad

¶ Ex quo ulterius sequitur q vi
ta huiusmodi in seculo isto possideri
non pt rō est qr vita hui' seculi
sine miseriis multiplicib' non
ducit' hic enim nō pt habei mida
viso dei · iuxta illud · nō videbit
me homo et viuet · Et
ideo aug' vocat vitam hanc vi
uencium et vocat eam vitam
in resurrectiōe et futurā vitam
que omnia in seculo hoc non ha
bent locum

¶ Ex quo habetur
consequenter q vita huius corpo
ris nō ht graciam vere vite · hoc e
in forma amb' ita istam tctz
qui dicit solum illam fore vitam
veram cuius bona unusquisque
sanctorum credit se videre in
terra viuenciū · Et sbdit · vtiqz
q credimus nos visuros n̄ pns
est sed futurum / ppha ergo in pe
ticione ista anhelat ad sui corpis
glorificationem · Tu enim uult ut ho
norius exponit · remanet mihi
impetratos tue · i · p nnāz tuam
remanet corpis dotes et tunc vitā
scz eterna vita · ideo enim ple dicit
impetratos qr pluribus modis be
atorum corpa glorificabuntur

¶ Sic ita deducitur ponit' hec
finalis conclo q in vita beata
omni qui resurgent ad eā corpa
multipliciter glorificabunt / pz quia
cuiuslibet beati corpus habebit
quatuor dotes pret' illa bona
que nō sunt expressa in sacra scriptura
Et hec exprimit Sapie · v · ubi dr
fulgebunt iusti et tamq scintille
in arundineto discurrent / p hoc
q dicitur fulgebunt innuit'
claritas quam aplus · i · Cor · xv
compat claritati stellarū · Et
saluator Math · xiii dicit fulge
bunt iusti sicut sol in regno pa
tris eorum · Et btus thomas dt
q claritas corporum creabit'
ex redundancia glie aie in corp'
ita q illa claritas que e' i aia
spualis recipiet' in corpe ut cor
palis qr illud qd recipit in alio
nō recipit p modum influentis
sed p modū recipientis h' btus
thomas

¶ Ex quo elicitur q
differens erit claritas in corpib'
beatorum / pz qr scdm qd aia
erit maioris claritatis et maio
ris mitc · scdm hoc etiam clari
tas in corpe apparebit · Et ita aplus
· i · Cor · xv · hanc diuersitatem ex
primit dicens aliam esse clarita
tem solis aliā lune aliā stella
rum · Et quo stella differt a stella

ita erit resurrectio mortuorum
Gloria ergo anime cognoscitur ex cor
poris claritate et propter hoc Gregorius in
libro iob Corpora gloriosa compa
uit auro et vitro / auro propter cla
ritatem vitro propter istam similitudinem
ut dicit beatus thomas Curia
sicut illud quod in vitro clauditur
apparet Sic gloria anime que clau
ditur in corpore glorioso non latebit
Et beatus thomas dicit quod me
lius est quod comparatur vitro propter hoc
quia illa corpora non solum erunt
clara sed etiam pura et translucen
cia ita quod densitas corporum non
tollet istam puritatem sicut
nec tollit in vitro / propter hoc autem
quod in auctoritate subditur · nisi · notatur
corporum impassibilitas seu im
mortalitas Iusticia enim ut dicitur
in libro Sapientie perpetua est et im
mortalis · unde et apostolus · I · Cor
xv · dicit quod seminatur in corrup
cione resurget in incorrupcione
quod seminatur in infirmitate resur
get in virtute · Et unde ista impas
sibilitas veniet corporibus resur
gentibus Beatus thomas re
probat circa hoc quattuor opini
ones et ponit istam determinacionem
quod veniet impassibilitas corpori
ex gloriositate anime · dicit enim sic Cor
pus humanum et quicquid in eo est
perfecte erit subiectum anime Sicut et
ipsa perfecte erit subdita deo et ideo
in illo corpore · ex quo anima omnino
dominabitur sibi non poterit esse
aliqua mutacio contra illam
disposicionem qua ab ipsa perficitur
Sicut ergo ex parte anime corpus erit

lucidum ita et impassibile
ex quo sequitur quod mortalitas non
est de essencia hominis simpliciter
aliquis enim homo erat essenci
aliter perfectus qui potuit non mori
ut in statu innocencie et aliquis
eius essencia perficietur · sic quod
mori non potuit unde beatus
thomas dicit quod mortale in
diffinicione hominis non est differencia es
sencialis sed accidentalis / po
nitur loco essencialis differencie · propter hoc
quia essenciales differencie nobis sunt incog
nite et beatus thomas dicit si
immortalitas seu impassibi
litas dicit solum negacionem tunc
equaliter corpora resurgencium erunt
impassibilia dicit enim glosa
super · I · Cor · xv equaliter omnes
habent quod pati non possunt Si autem
impassibilitas dicit non solum
negacionem sed etiam causam Sic in
uno beato maior erit impos
sibilitas quam in alio Et in illo enim
qui dignior deo perfectius fruitur
et ita perfectius eius anima corpori
dominatur / maior erit causa impas
sibilitatis quam in alio · Et in hoc
autem quod in auctoritate subditur Sic
scintille innuitur subtilitas cor
porum de qua I · Cor · xv · ubi
dicitur · seminatur corpus animale sur
get spirituale · glosa · i · spiritui simile
propter subtilitatem Subtilitas
enim spiritus excedit omnem subti
litatem unde advertendum
quod nomen subtilitatis sumptum
est a virtute penetrandi Illud ergo
subtile dicitur quod est penetrativum quod
ut beatus thomas dicit ex duobus

Unde ista impassibilitas veniet corporibus

contingit primo ex paruitate quantitatis 2o ex paucitate materie quare illa que rara sunt subtilia dicimus Et quia in corporibus raris forma predominatur materie magis ideo nomen subtilitatis translatum est ad lunam ad solem et ad alia que modo completissimo perficiuntur per formas suas. Ad res autem incorporeas nomen subtilitatis transfertur non ratione materie quam non habent sed ratione virtutis Unde illud subtile dicitur quod pertingit usque ad intima rei et intellectus dicitur subtilis cum perspicit intrinsece principia et proprietates in rebus latentes Sic et visus dicitur subtilis quia pertingit ad minimum. Corporibus ergo subtilitas aduenit ex dominio anime glorificate que est ipsius corporis forma et quia tunc anima erit perfectissime motor sui corporis ideo perfectissime spiritualis potentie dicitur subtile eo quod ad motum anime omnia penetrat et nullum corpus ei obstare potest. De agilitate autem subditur in dicta auctoritate discurrent. corpora enim beatorum erunt ita agilia quod erunt habilia non solum ad motum localem sed etiam ad sensum et ad omnes alias operationes anime exequendas Necessarium enim est ponere in beatis localem motum Oportet enim quod veniat ad iudicium. Item quod ascendat in celum. Item dicitur beati laudabunt deum quod etiam fiet vocaliter quod sine motu esse non. Immo quilibet beati pro libito suo ab uno loco ad alium mouebitur. Hec beatus thomas

Optabat ergo propheta ut ad talem vitam deueniret ex diuinis inspirationibus quod ex redundantia beatitudinis anime etiam beatitudo redundaret in corporis dotes. Veniant michi miserationes tue et viuam Uno ergo verbo petit vitam gloriosam que presupponit vitam nature et vitam a penis exutam que presupponit vitam gratie et vitam futuram et ideo dicit et viuam. Sed quo pacto et ex quo iure peteret hoc et quam persuasionem poterit de obtinendo subditur Quia lex tua meditatio mea est q. d. secundum honorium. quia iugiter mea cogitatio versatur in lege tua Cogitatio enim quid iusta est quid honesta quid utilis ideo debeo in petitione exaudiri Est ergo meditatio legis diuine mei tola vite eterne. Unde ambrosius dicit hinc presto sunt munera dei ut viuat cui lex meditatio est q. d. per hoc meretur illud. Unde et alibi propheta beatificat illum qui in lege domini meditatur nocte et die et illum qui eruditur in

dmna lege. nisi illud. Beatus homo quem tu erudieris domine et de lege tua docueris eum. Vale de ergo ad dmnam legem debere esse intenti et ab ea nec scla ribus nec ambitionibus aliis euo cari. Etiam aug. dicit quod medi tacio in lege dei amantis est et fidei est que per dilectionem sic opa tur ut caritas non fugestat. Ce.

Confundantur superbi quia in iuste iniquitatem fecerunt in me ego autem exercebor in mandatis tuis. Continuat sic. Superius propheta pecijt sibi ex hiberi effectus dmne misericor die contra multiplices miseri as. hic iam quodammodo deplan git miserias aliorum vz con fusionem superborum. vel sic. Su prius petiuit dmnas miseraciones in delecionem peccatorum suorum hic petit pro relevacione a perse cucionibus suorum illorum scilicet qui iniuste iniquitatem facie bat in eum. vel sic. Superius pe tiuit sibi dari vitam gratuitam qua homo viuit hic incipit qui sibi sit remissio peccatorum hic iam in operacionibus illius vi te ponit exercitacionem dicens ex cebor in iustificacionibus tuis. vel sic. Superius petiuit sibi dari virtutes ad illuminacionem ita intel lectus sicut et effectus. hic iam ondit se habuisse predictas virtu tes et per eius se fuisse quodammodo exauditum. hic enim ondit se fuisse dilectionem ad inimicos et in iquitatem per mansuetudinem et ita caruisse ira et inuidia. prout apparebit ita exponendo. vel sic. ut continuat Gorra. Superius petebat a se remoueri dmne equi tatis destitucionem hic iam pre dicat seruitatem eiusdem equita tis in puniendo hominum malig nitatem. Et modo ad ista pro declaracione littere. vtrum superbos confundere tum paciatur secundum virtutem mansuetudinis et ini micorum dileccionem. Et videtur ex littera quod hec veritatem. propheta enim in hoc ondit se esse mansuetum et inimicos diligere. Contra non obstan te iniquitate quam iniuste fa ciebant in eum seipsum exerce bat in dmnis iustificacionibus et tamen confundit superbos. Cs. in oppositum videtur esse scriptura que prohibet proximos con fundere. Et notum est quod quicquid prohibet scriptura dmna quod hoc sit peccatum mortale. Non est autem possibile virtutes gratuitas quales sunt caritas et dileccio stare cum aliquo peccato mortali. Et diuiditur littera quia primo petit con solacionem respectu malorum. 2o respectu bonorum ibi Conuertantur michi. prima pars sic diuiditur. primo enim tangit malorum confusionem dicens confundantur. 2o illos specificat quibus confusionem deuitat quia superbi. 3o dicit causam propter quam debuerunt venire in confusionem quia iniquitate faciebat in eum et modo faciendi in ag gravacionem culpe describit dicens iniuste. et ultimo ex se causam

dat ipo[rum] i[n] co[n]fusio[n]is q[ui]a
malignabant co[n]t[ra] i[n]nocentes.
dices Ego aute[m] exercebor i[n] iu
stificacio[n]ibus tuis et c. Dicit
ergo b[ea]ta m[ari]a sic Confundat
sup[er]bi. dicit glo. q[ui]da[m] s[upe]r cap[itulu]m
Gen. xlj. q[uod] sup[er]bia habet de
formitatem co[n]fusio[n]is
Et multiplex e[st]. p[ri]ma e[st] re[spectu]
sui. ho[mo] e[ni]m sup[er]bus licet mi
ser sit t[ame]n p[ro]pria[m] excellencia[m]
querit q[ui]a hoc est p[ro]p[ri]um v[iti]o
sup[er]bie Secu[n]da q[ui]a si que co
gnoscit se deliquisse non re
memorant de talib[us] dolendo
et penitendo s[ed] gl[ori]ando de ta
lib[us] impude[n]tissime est ei hoc
co[n]fusio[n]is q[ui]a sic sua p[e]cc[at]a
no[n] diluit sed sepos illudit
ut dicit Bernardus s[upe]r Cantic[a]
sermone xiij. Tercia q[ui]a ex
sup[er]bia oculus co[m]mis[sionis] excecat[ur]
et ex ea male afficit ip[s]ius vo
luntatis appetitus [et] co[m]ue[r]sacio[n]e
ista est co[n]fusio q[ui]a homo ex
istimat se aliq[ui]d esse cu[m] nichil
sit. cu[m] existimat se boni ee
cu[m] t[ame]n non sit. Cu[m] existiat
aliquid h[ab]ere a se cu[m] t[ame]n nec ip
semet a se sit [et] co[m]ue[r]sacio[n]e mala
affectio hec est et co[n]fusione
digna q[ui]a qui[bus] magis sub
laudibus delectatur q[uam] d[omi]nis
hec b[er]nardus Ex quo seq[uitur]
q[uod] viciu[m] hoc fere i[n] omnibus
sui ip[s]ius co[m]posicio[n]e erupit
vnde hugo de claustro a[n]i[m]e
dicit Sup[er]bia in s[e]c[u]larib[us] appa
ret q[ui]a illos possidet nouit
co[n]uersos reuocat. i[n] s[e]c[u]larib[us] il
ludit sanctos vexat in religio
sis sepe latet in qui[bu]s ex v[er]sa p[ro]
tito quodammodo redolere vi[detur].
Secu[n]da deformitas est seu con
fusio e[st] respectu proximi re[spectu] i[n]uidiaz
ut dicit Innocenci[us] in lib[ro] de mi
seria ho[min]is Omnis viciosus
vere diligit sibi simile[m]. sed sup[er]b[us]
elatu[m] odit et cuius v[itio]so i[n]
uidet vnde solu[m] querit preesse
et semp[er] se te[r]net sup[er]iorem esse
potes dedignat[ur] amicos igno
rat extraneos no[n] reputat co
mites co[n]tempnit et aliquos
non admittit. Sibus cuiuz i[n]fe
stus cuiuz onerosus cuiuz mo
lestus cuiuz importunus et q[uia]
audax e[st] et gl[ori]osus quemadmodum
in seipso co[n]cipit no[n] diffe[rt]
Ex hoc h[ab]etur q[uod] viciu[m] hoc dissipat
int[er] homines co[m]municatu[m] et ideo
Salomon dicit q[uod] int[er] sup[er]bos
semp[er] iurgia s[un]t. vbi aute[m] iur
gia s[un]t de[e]st co[n]cordia. de[e]st pax
de[e]st vnanimitas. de[e]st conde
scensio. de[e]st et compassio [et] cet[er]a
bona que vnitat[em] mutuu[m] con
uictu[m] et ideo Innocenci[us] vbi s[upr]a
Sup[er]bus insolita gestat con
sueta fastidit. magnu[m] reputat
si loq[ui] dignetur. maius si as
surgat. maximu[m] si alias op[er]a
et q[ui]a putat q[uod] dignitas si quam
habet ip[s]o digna non eet. co in
ea ma[n]iq[ue] vult vti affectu p[ro]ximo
sed dominantib[us] imp[er]io. Tercia de
formitas co[n]fusio[n]is e[st] respectu
dei. dicit nam[que] glo. s[upe]r ps[almum] cxv.
sup[er]bia incipit ab iniuria di. vn[de]
p[ri]mis angelis appetitor erat d[omi]ne

potentie· homo primus dime scie
et omnibus sibi statuit adversus deum
erecto collo unde enim quis statuit
prohibita adeo unde quis enim pre
cepta transgreditur nisi quia dei
auctem contempnit et asse in
gum dominationis eius mittit excu
tere· unde superbia omnibus virtutibus
quibus homo ad deum ordinatur
est inimica· humilitati quia illam expel
lit· veritati quia ut dicit Gregorius
xxiiii· libro moralium Capitulo
te superbia aliena est· misericor
die nam superbia dme mine res
puit medicinam Superbia excu
tit obedientiam non admittit pa
tientiam· ymo qui ab inmittem
gloriam appetunt quid credere pnt
et ubi deest fides et humilitas ubi
que sunt fundamenta totius edifi
cii spiritualis quid spes edificium
erigit et caritas consummabit

Ex quibus elicitur quod vicium superbie
signum est privationis gratie divine
hoc eciam insoram est augustinus in libro
de verbis domini sermone liiii· Et non
mirum ex quo deus superbis resis
tit Et dicit ipse qui aliam gratiam
subtrahitur non dubitet in se sup
biam esse etiam si non appareat· eti
am si homo conscientiam de hoc non
habeat Etiam et si gratia interdum
subtrahitur non propter superbiam que re
tinet sive que inest· Sed tamen propter
superbiam que futura est unde apostolus
sustinebat tactus stimulos· non
quia extollebatur sed ne extolleretur·
et ne tedium pateretur et ergo
Bernardus sermone lv· super Cantica
dicit Beatus homo qui semper est pavidus

Beatus qui cor suum timore re
plevit ut timeat pro accepta
gratia amplius pro amissa lon
ge plus pro recuperata. Pro
pheta ergo attendens istius
peccati tantam diffusionem et ita
magnam generalitatem predicat
eius confusionem simul cum hiis
qui involuti sunt pro tali dicens
Confundantur superbi· ubi enim superbia
ibi confusio et nullus ordo quia
glosa dicit super ps· xviii· Su
perbia est virtutum eversio Etiam
gratiam eicit virtutes exterminat
et inquinat omne bonum Et quid
mirum ex quo est mater et regina
et sic introducta omnem vigorem
in toto corpore sibi reputat confu
sio ex quo totum ordinem violat
quia et in seipso ex quo superbia
de bono facit malum· et de iusto
iniustum Ratione superbia decipit
hominem· nomine decipit· non
ne infatuat· dicit enim ieremie
xlix· Superbia cordis tui decepit
te· Et prov· xxi· Superbus et
arrogans vocabitur stultus Ita
etiam posset declarari quod evertit
ordinem ad proximum et ad
deum· vicium enim hoc inpugnat
deum· ymo odit deum· iuxta illud ps
Superbia eorum qui te oderunt
ascendit semper· Et quod plus est
superbia gloriam que deo debetur
usurpat· merito ergo confundi
omnes superbi Certum apparet dicit b
apostolus Confundantur superbi
tanquam speciales dei inimici Quibus
sic deductis ponit hec conclusio
prima Confusio primus superborum

si medicinalis non fuit · go
gitauimus superbos confundet in
futuro · Confusio ista ponit du
plicem confusionem superborum
primam dicit esse presentem et me
dicinalem · Secundam futuram quam
dicit esse exitialem · prima pars
patet de confusione primali me
dicinale namque est superbis si eru
bescant de suis superbijs et vere
cundantur quia bernardus · magna
pars est penitentie verecundia · Et ideo cum
im · dicitur est confusio addu
cens gloriam et gratiam · Sunt autem
quatuor de quibus superbi
debent erubescere seu confundi
ut dicit anselmus in libro
de similitudinibus · primum est si quis
incidit in superbiam operis
quia dominus prohibet in ewan
gelio dicens · Cum inuitatus
fueris ad nuptias recumbe
in nouissimo loco · Si quis nam
que de hoc non erubuerit in presenti
incipiat tenere locum nouis
simum in futuro cum rubore ut
ibidem dicitur · Secundum si quis
incidit in superbiam locutio
nis que est peior · valde enim
grauiter est cum quis laudat se ipsum
propter quod salomon dicit · laudet te
alienus et non os tuum · Si quis
hic se non accusauerit de vicio
hoc · sequetur enim confusio
in futuro cum illis qui dicent
se ipsos in se saluatos fuisse · Ter
tium si quis incidit in superbiam
opinionis ut cum putat se esse
digniorem pre alijs contra illud
apostoli noli te altum sapere sed ti

me · Quartum est si quis incidit
in superbiam voluntatis ut quando
quis non solum putat sed et
uult esse dignior ceteris quod est
pessimum · vnde dominus hoc genus
superbie prohibet dicens · Qui
voluerit inter vos esse prior
erit omnium seruus · Ex quibus se
quitur quod non est aliquis casus superbie
quem hic non posset reparare sa
lubri confusione · patet de illis in
iam dictis · Item enim quodlibet
ex illis habet unam specialem gra
dum humilitatis quo sanatur
voluntaria enim superbia sana
tur contritione cordiali superbia opi
nionis in deiectione sui cogitatione
voluntate peccati · superbia locutionis
in humili accusatione peccati · superbia
operis in humili expletione satis
factionis · Ex quibus vlterius
sequitur quod securum non est homini diu
remanere in confusione istius
peccati · Racio est prima · Quia super
bia si ei non occurritur generat con
tumaciam · contumacia auda
ciam · audacia pertinaciam · perti
nacia inuerecundiam · inueru
cundia impenitentiam et ita tollitur
omnis medela · dicit enim quedam
glosa super · ii · Cor · v · Quod superbia
bia velut quedam insania est ·
Secunda quia superbia consuetudine
roboratur · vnde gregorius dicit
xxxiiii · libro moralium · Superbia
cum latenter oritur vigilanter
abscinditur ne prouectu vige
at et ne vsu roboretur · Tercia
ratio quia superbia continuata diffi
culter cognoscitur · vnde ibidem

Greg⁹ dicit· difficile quippe ipse
inuetitatem supbiaz dephēdit
Cza quato magis hac pctm
tāto minus videmus Cuius
em caligo in oculo sic supbia
in mēte generat qz quo se la
tius dilatat eo vehementius
lumē angustat· Credo hec ps
conclonis pz de cōfusione non
iam pnali sed etiaz de culpa
bili· dicit em aug libro lxxx
iii· qonuz Supbia e cā occulta
luxurie manifeste Cuiqz ei
ut dicit ysi· 2º libro de summo bo
no capto· xxxix· deus occultaz
mētis supbiam deicit p ma
nifestā carnis ruinaz· vnde
occulto dei iudicio supbi sepe
ita finem vite fiūt luxuriosi
nec hoc sine utilitate fit Cuius
em p supbiam mētis itur in
prostitutioz libidinis ita per
humilitatem mētis restituit
castitas carnis Ratio e em vili
pendiu pcto luxurie in quo hō
totus caro efficitur et pecus cū
ergo ille qui erat mētis sup
be pcti vilitatem agnoscit
erubescit et sic et de supbia z
a luxuria resurgit ¶ Ex quo
elicitur q cadere in culpam
mortalem quaz occasionaliter
ducit ad pnialem doloreȝ et
ideo aug dicit· xiiii· de ciuita
te dei audio dicere supbis ee
utile incidere in aliquod aptū
manifestiusqz pctm· vnde sibi
displiceat qui sibi placendo ce
ciderat· Salubrius ei petrus
sibi displicuit qn fleuit q sibi

[illegible]

aug xiiii de ci. r 13

placuit tūc cū de se psumpsit.
¶ Ex quo elicitur q sepe deus
de uulneribus aiarū facit medi
camēta eorū· dicit tn Crisos sr
Johem· valde rarū e ut hostes
inī saluti etēne etiam
uulneribus corporū militarent
videtur tn qdam congruitas
esse ut illi qui de virtutibus sup
biendo uulnerātur ut victis
humiliati curent ¶ Et pcato
dicit iste Cōfundatur supbi
dicit aug sup illum Quicquid
ppheta maledicit hic q supra
dixit Si reddidi retribuentibus
michi mala· Et dicit aug q
nō loquitur ppheta hc optando ita
q inimicis suis optaret cōfusioz
sz caritatiue volendo eos sic de
ducere ad sanitatē· vidit em
in spū q si hic non sanarentur
cōfusione q in iudicio futuro
grauius ferrent ¶ Et hoc
est scdā ps conclonis dicit· q
confusio supborū Si medi
cinalis nō fuerit q grauius
cōfundentur in futuro Cuius ei
deus supbis hic dicit resistē
in pnti nō cōferendo gratiaz Et
in futuro veniet in ptate
magna et maiestate ut ha
bundantr retribuet facientibus
supbiam ut in ps dr ¶ Ex
quia pte conclonis elr q utrqz
aduentus dni spāliter cont
supbiam ordinatur· dicit em
Greg· iste ingens morbus
aiarum omnipotētē medicū
de celo deduxit usqz ad formā
serui humiliauit cō timelius

affecat z in ligno suspendit
ut timor tanta meditantis v'
tute tuitaret' presentius namqz
est prpius viciuz hoc doctrina et
exemplo· de sc'do aute' adventu
ys·ij· dicit· dies dni' excitium
sup omem sup'bum C extra
hetur ulterius q' vitiu' supbie
gravissime punietur racio h'
est ex quo spaliter demitat'
adventus iudicis contra sup
bos et inde est q' in discepta
cione reprobis opa humilita
tis obitientur cum dicetur
Infirmus fui et no' visitastis
me· oia' em' illa opa inne in
humilitate fundant'· C Ziud
ergo miru' ut dicit hugo in li
bro de claustro aie' C Cu' sbia
fuit culpa p'ma q' ultima
erit in pena et tunc etiam
correlarie iustius pt ee' C Za
supbia ro'ne sue spalitatis
punietur spaliter et ro'ne
sue generalitatis sicut om'
in quoz vitio sic etia' in q'lz
vitio pinet' C Ex quo seq'
ulterius q' dies vltionis gra
vissimus et magis horren
dus ipis supbis imiebit C Si
em' ut dicit aplus· horrend
sit casuz peccanti mortalit'
incidere in manus dei vive'
tis/ tn' magis erit horrend'
supbis· et dicit Bnhardus
sup cantic' C Si deus ai ange
lo supbiete sic egit q' de me
fiet terra et cinere C Clam su
pbia tollerabilior e' in divite
q'm in paupe et sbdit· ve m'

si tam dite' in illo petete' am'
ad'ssim est pro eo q' elevatu' e'
cor eius nec ei profuit q' pete'
tibus supbia conata ee' cogno'
q' de me paupe misero et sup
bo exigedus est· hec ille· david
go more pphe' supbis in h' v'bo
confundant' supbi· multipl'
criminat' et p'dicat si se non cor
rexint q' confundent' in futu'
co'fusione multipl' opposita
illis modis veniendi quibus
iusti veniunt ex effectib' inne'
dei de quib' in proxima lcone
dictu' est C Zuo' em' vita' gra
tiosam acquirunt in p'ccoruz
remissione C Sic supbi veni'
unt ad p'ccorum involucio'm
de quo aplus loqu't· ror·j·c·
de illis phis qui sua reputa
cone evanuerunt in cogita
cionibus suis C Zuo' e'inde
venerunt ad excecacio'm z sic
ad insipiam et sic ad stulti
ciam et involucio'z intraverut
passionu' ignominie z cum
que s't que s't contra natura'
Item quid iusti acquirunt vi
tam in penaru' evasioe' libaz
et expeditam C Ita supbi no'
solum incidunt in illa p'cca
que s't culpabilia C Sz etiam
in illa que s't penalia eo q'
paucis exceptis p'cca ex sup
bia sequentia queda' s't pene
illius p'cci· C Ex supbia ei na
oritur· invidia procedit· ex
inde et homicidiu' C Et nota' e'
q' huioi p'cca s't minus corro
siva et punitiva· et ex quo

luxuria que est quodamodo delectabilis ipis supbis vertit in
penam vt iam dictu est Secundo
tunc sentiendum de aliis pctis
Item quod electi venient ad vi
tam gloriam in qua euadunt
omnes miserias aie et corpis
ppter immutacionem quam assequentur
ex resurrectione Sic superbi
post quam morientur primo venient ad miserias et maxime
ex hoc quia ex resurrectione
non veniet eis aliqua immu
tacio gratiosa iuxta illud a
pli Omnes quidem resurgemus
sed non omnes immutabimur Sed
immutabuntur bene in mutacione
confusiua quia ex confusione
ad maiorem venient confusionem
Corpa enim ipsorum grauiora
erunt quam prius quia tedet
de desiderium vsque in profundum dila
lati erunt tardiora quia non
poterunt se mouere nisi de pena
na in penam iuxta illud iob
Ibunt ab aquis niuium que si
frigidissime ad calorem in
nimium Erunt corpa eorum op
pacata et tenebrosa Et quodam
modo horribili nigredine de
formata quod propheta exprimit dicens
facies combuste vultus eorum
erunt licet immortalia tamen passi
bilia non quantacumque passione
Et iuxta illud mors depascet
eos grauissimas sustinebunt
passiones Item contra bea
torum visionem erunt ceca con
stitutorum desperati contra delec
tacionem eorum semper tristicia ascendit
semper Et quare propheta optauerat
eis confusionem saluta
rem et tormentatus est eis ista
horribilem confusionem Subdit
causam quia fecerunt q.d. non
solum cogitauerunt contra me
ad versum me non solum cogitata sunt michi sed fecerunt actua
liter sed nocumentum intulerunt
q.d. non solum denegauerunt
michi in necessitatibus constituto
facere pietatem sed etiam
fecerunt iniquitatem et ita aug
xxxv contra faustum dicit quod
iniquitas reproborum non est igno
rancia neque ex infirmitate ut
nesciret malus homo quid
velle debeat vel ut non possit
omne quod voluerit Sic enim eorum
iniquitas esset excusabilis a
liquomodo sed voluntaria

Ex quo habetur primo quod eorum
iniquitas contra electos huit
posse id est ex quo non proces
sit ex infirmitate potestatem pro
in iniquitate sua ut in ps dicitur
Secundo sequitur quod talis iniquitas
nimio erat punienda ex quo
processit ex sciencia et ex affe
ctu cordis Et ita ex habundanti
malicia iuxta illud ps pro
diit velut ex adipe iniquitas
eorum Tercio sequitur quod hoc
iniqui sic iustos habuerunt ex
permissione dei hoc est aug ubi
supra qui dicit hoc procedere
ex occulto penarum ordine et
ex iudiciis dei inscrutabilibus

apud quem nō ē iniq̄tas· et de
scribit istius iniq̄tatis modū
dicens· iniuste· q· d· ɀion fecer
p̄ter intencōm q̄ȝ qd̄ p̄ter in
tencōm fit quodāmō surrep
tiue fit et colorem h̄t excusa
cōnis· iniuste ergo q̄a sine
iuris ordine· dicit enī h̄ amb
forte iuste iniq̄tatem gerit si
quis legis p legem se cupiat
vindicare· iuxta p̄cepta moi
si· ⁊ iniuste etiā ideo q̄ȝ exhibitu
malicie qd̄ ē iniquitas maxi
ma· licet ergo ista exercebant
inimicicias adūsus pph̄am dei
tn̄ ipē eis caritatis affectum
exhibebat· Dicit enī amb̄ qm̄
euāgelium p̄dicatū ē· caritas
etiā hominib⁹ inimicissimis erat
deferenda· pph̄a pro quibus me
dicis illos qm̄ eū lesserūt sa
nare cupiebat prout iaȝ sup
ius est expssum ¶ Ubi ita
deductis ponit hec 2ª conclō
inimicos deducte ad cōfusiōȝ nō
repugnat dilcōm inimicorū
ista conclō pȝ ex hoc· q̄ȝ sic eos
est deducte ad erubescenciaȝ et
etiā ad pcīi delicōm ⁊ p cōns
ad pniāȝ· Unde Bernardus
tractando illud Capite vulpe
culas smone· lini· sic Caritas
dicit Sapiens opam dabit
illos qui vineam dñi demol
liuntur capere beneficiis obse
quiis monitis salubrib⁹ ⁊ orō
nibus pro eis non cessabit ta
lis carbones ignis congerere
sr̄ caput maledcī· sic eos ipm

cōstringere siminculis caritatis
et sb̄dit Bernardus ɀōnne vi
ille esse captus qm̄ visa pacia
iusta rubore scelens ē pfusus
qm̄ iam ppriium erubescit iudi
ciū qm̄ testis est sue cōfusiōis
et penitudinis· siue q̄ oderit
hominem amore dignissimū
siue q̄ dilexerit tm̄ verbo et lin
gua enim aliquo se diligi opere
et veritate vel sero expertus ē ¶ Ex
quia conclone p̄mo elicit q̄ ele
cti in omnib⁹ actionib⁹ et passio
nibus sr̄ agricultura ipius dei
qō ē quia in omnibus querūt
fructū hūane salutis et glie di
et ideo Bernhardus ubi sup
vitam iusti vocat vineam dei
cui v̄tus vitis cui actio palmes
cui vini cōstie iocunditas cui li
gua torcular expssionis et sb̄
dit· nichil vacat in electo dei· ser
mo cogitatio conuisacō et q̄cq̄
aliud ē totū agricultura dei edifica
cio et vinea dñi sabaoth et sub
dit· nō in̄ electis quilȝ debet vi
tam suam suare quaȝ excole
⁊ cōn ponit Cera ubi sr̄ multe
opes multi sr̄ qui comedūt eas
¶ Ex quo ulterius sequitur q̄ pe
lecti cū psecucōm paciuntur vi
giles sunt de salute suorū pec
catorum psecutorum et racō
quia sic custodiunt ne ipsorum
fructus devorarent a vulpe
culis ne eorum opes distrahe
rent ab extraneis ne ipsorum
fortitudo in aliquo violaretur
unde sic castigat psecutoribus

hoc ē quia crucifixerunt eorū patres
Si autē patienter tolleravit hoc ē
ut eos revocarent a malis· vn
Bernhardus ubi supra· ut maz
omnes adversitates michi sine cā
ītā possem tape ut eos xpo re
stituam vel acquiraz· unde ele
cti non invident saluti cuiusq
inīci Secundo ut Bernhardus dicit
Caritas eccl'ie emule sue saluz
sinagoge nō invidet delicias
suas qr illū quez diligit aīa
sua passa est et sue inīce cōmu
nicare· unde et saluator ad sy
nagogam revertetur cū qui re
liquie israel salue fient· Consi
mile ē de electis Tercio quia ē racio
nis Certe ista ē etiam ra
dix salutis ē caritas secundum ramus
illius est quibz electis secundum Leon ego
qui ex radice recepit vitam dz
invidere radici diffusiōm suaz
filius non debet invidere mat
illud quod sumpsit ex ea· quid
obest qr alius sugat matris ubera
ex quo filius a consolacōe uberz
deficere non pt· hec Bernardus
Ex quo elicitur ulterius qr e
lecti aliomodo diligunt inimicos
qm amicos Ideo qr amicos dili
gunt in deo sed inimicos pp deū
in deo quippe diligit secundū
Bernardum ille qui ideo diligit
quia deum diligit Sz pp deū
diligitur ille qui ideo diliget
ut deum diliget amicus ergo
diligitur pp bonū quid habet
sed inimicus ideo ut habeat· unde
Bernhardus· nullū inimicū a

dilectione excipit immo dūtaxat
illum qui ad amorem dei mi
quam est reddicarius Quarta ca
lis ē odio hendus iuxta illud
domine q oderunt te domine ode
ram et super inimicos tuos tabe
scebam· perfecto odio oderam
illos inimici facti sūt michi Et
hoc ergo qr pphā patienter sus
tinuit illos qui in eum ini
quitas exercebant et quantum in
eo erat conabatur eis benefa
cere et eos convertere ad primaz
testificatur se fuisse de perfectione
evangelica· dicit enim Math· v·
diligite inimicos vros et bene
facite hiis qui oderunt vos
orate pro calumpniantibus et per
sequentibus· unde et subditur
ego autem exercebor in iusti
ficacionibus tuis et consimile
habetur supra in eodem ps ubi
dicitur etenim sederunt princi
pes et adversum me loquebantur
servus autē tuus exercebatur
in iustificacionibus tuis Circa
quod advertendum prout ponit
Greg· v· libro moralium· qr duo
concurrunt ad secundam daz man
suetudinez quo adversa inferu
et tercium interponit Bernardus
primū ē ut homo antequam pati
incipiat omnes contumelias quas
pati pt sibi ante oculos proponat
Secundo Greg ē qr tanto fortius ve
menta excipit quanto se cau
tius ex prescia armavit Et
ex isto iustorum mens vigilans
ē in inimica adversorum· sic ei

ut gregorius dicit animus ante ac-
tionis primordia debet medita-
ri cuncta adversa ut semper hec
cogitans quasi lorice patientie
munitus quicquid accesserit pru-
dentius superet et quicquid non ac-
cesserit lucrum putet. valde ergo
sollicitudo atque prudentia uti-
lis est quia gregorius dicit Citius depre-
henditur ab adversitate impro-
vidus quasi ab hoste dormi-
ens invenit quem cautus ne-
cat quia quasi non repugnan-
tem perforat et ideo in evange-
lio beatificatur servus ille quem cum
venerit dominus invenerit vigilantem
2 Secundum est ut obprobria sui redemp-
toris que passus est mente pe-
tractet sollicita quia dum ea
que passus est in memoriam
reducit nichil est quod equo animo
non tolleraretur. et ideo iste
pro secunda virtute mansuetu-
dinis exercet se in iustificationibus
domini que vnomodo exponen-
di aliud non sunt nisi passiones
per quas deus iustificat nos
in assumpto homine a peccat-
inis. vnde Bernhardus xl. ser-
mone super Cantica de prospectu
per passionem dicit ex hiis incendium
potius altitudinis salutaris
ex hiis rursum suavius unctio
consolationis procedit. hec me
erigit in adversis deprimit
in prosperis, hec inter leta et
tristicia vite presentis via regia
incedenti tutum prebent utrobi-
que ducatum, hinc mala

imminentia propulsat. hec ille
Ex quo sequitur quod electi dei
semper Christum passum semper
habent ante oculos et non tedio in-
hinneis ideo est Bernardi super Can-
tica sic Christi passiones ostendunt
ipsum non solum esse placabi-
lem sed etiam imitabilem re-
presentant unde Symeon accepit
eum in manibus. Maria ge-
stavit in utero. fovit in gremio
et sponsa eum inter ubera collo-
cavit. Sic enim crucem portan-
tes et Christum aspicientes odor
exigit et omnis mine premit
unde concludit Bernardus Si sic
feceritis profecto videntes angu-
stias domini levius portabitis ve-
3 stras Tertium est ut cum alienos ex-
cessus aspicimus illa quibus
mediantibus contra alios ex-
cessus delicta cogitemus Cra
infirmitas propria dum considerat
apud nos excusat mala aliena
Cion gratis ergo iste cum iniuste
patetur iniquitates hominum se
in omnibus iustificationibus exer-
cet ut sic sustinendo alius ex-
cessibus potuisset iustificatum re-
Ex quo sequitur quod rememoratio
propriarum culparum extinguit in ho-
mine sic aqua ignem furorem
et iram respectu proximi iniuriator
hoc est gregorius in forma vite super Cra
qui furore insurgente proprie culpe
revocantur ad mentem statim e-
rubescit homo illius peccata non par-
cere quibus vel deo vel alijs pro-
ximis sepe se recolit pertenda

peccasse ¶ Tercius sic deductus
ponit hec tria conclo. ple e hoi
posito in adusis conseruare vir
tutem mansuetudinis pz intu
enti deductiones supradictorum
correlatorum. maxime at con
seruatur in oratione popus
dilectionis inimicorum. vnde Ambr
ata litam quit quid e exterii in
iustificationibus dei et rndit. in
lege didicisti. hec est. Si vos ad
uersarii ceciderit ut non deferend
existimes sed potius eleuand
et secundo ponit de obmissione
vindicte vbi etiam per legem se
posset vindicare. et sic posset
de aliis exhibitionibus beneficien
tie corporis inimicis adduci ¶ Tercio
sequitur quod humilitas in pacientia ad
uersorum facit ad conseruationem
mansuetudinis. dicit enim Bern
xlii sermone super Cantic. humi
lis si corripitur mansuete rndet
secunde acquiescit. modeste
obtemperat et humiliter consitetur.
et dicit quod hec humilitas caritate
non solum formatur sed etiam in
flamatur ¶ Ex isto elicitur quod
differens est in xpo virtus vitiaque quam
in nobis vz humilitas et mititas
quia in xpo humilitas ex mititate
processit in nobis autem fit econ
uerso. Inquit enim dominus. discite
a me quia mitis sum et humilis
corde. prius dixit mitis postea
humilis et hoc tractatus Bnardus
dicit mitis sum corde i. affectu
humilis sum corde i. ex voluntate
te. ita quod omnem mititatem ex
dusit. non autem sic est de nobis
Nos enim in aduersitate positi in
uenimus in veritate nos esse
dignos dedecore in feruitate
contemptu suppliciis et plagis
Sicque in nobis extorquet hu
militatem et mititatem discus
sio veritatis. in xpo autem nul
la fuit extorsio eo quod omnia
aduersa expertus est. non quia eis
dignus erat sed quia sic fieri
voluerit. oblatus enim est quia
voluit ¶ Ex quo sequitur vlte
rius quod et si homo ex sui discus
sione humiliatur et mitescit. tn
si facit operam acquirit s humi
litatem et mititatem volun
tariam. hoc est Bernhardi qui
dicit Si apud te humiliatus es
illa necessaria humilitate. adhibe
anime vigilantis voluntatem
et fac de necessitate virtutem vt vo
luntas tua non tantum sit veritati
subdita sed etiam deuota et
hoc tunc est scilicet primo in omnibus in
iustificationibus exercere vz bo
num pro malo reddere. in aduer
sitate illatam humilitatem ex
ratione querere. humilitate inuen
ta domino deo deuotum esse Sciens
quod parum est subiectum esse deo nisi
etiam subiectus sit omni creature
propter deum. quia huiusmodi humilitas fer
uet amore viget deuotione
redolet opinione fructiferaque
ymo perpetua est. hec Bernhardus
Quomitatur in michi timen
tes te et qui nouerunt
testimonia. Supius propheta

v idez sit motiuu commissionis infidelium peccatorum et iniustorum hominum | ut dicit petrus

deplangebat miserias inpi
orum hic iam laborat in ora
tione pro commissione et oratio
illa efficatior est que procedit ex
cordis compassione · vel sic ·
Supius petebat inicos suos
a peccatis releuari · hic iam
petit ut a penis releuati con
uertantur ad opposita peccatorum
Conueniens enim est ut ubi ha
bundauit iniquitas superhabun
daret et gratia · vel sic Supius
exoptebat se in operibus virtute
tute · hic iam optat sibi in
eodem exercitio societatem ad
uenire · quia nullius boni
possessio iocunda potest esse sine
socio ut dicit amb · et quomodo
supius terrebat superbos Sic iam
hic inuitat timorosos quod
supius comminabatur illis qui
iniuste iniquitatem faciebant
in eum sic iam hic consolatur
illos qui nouerunt testimonia
dei · vel continuat prout con
tinuat Gorra Supius propheta
predixit malorum confusionem
futuram hic iam petit reme
dium contra eam ¶ Et moue
quod procedit a corde · vere · vtrum idem
motiuum sit in commissione infi
delium peccatorum et iniustorum hominum
et videtur quod non immuere quod sic · in
hoc enim quod dicitur conuitantur
notatur commissio infidelium · in
hoc quod dicitur timentes te notatur
commissio peccatorum · in hoc quod dicitur
qui nouerunt testimonia tua
notatur commissio ipsorum iustorum

prout videtur exponere honorius
et notum est quod omnes istos monet
deus tanquam auctor principalis
commissionis omnium et principis quod vera
¶ Sed in oppositum videtur quia licet
idem sit motiuum omnium generale
quia deus gloriosus tamen infideles
mouentur ad commissionem per iniu
riam · peccatores autem per supplicia
eterna sed iusti per maiorem
assecutionem beatitudinis a bono
ad melius solent conuerti ¶ Et
diuiditur ista littera primo enim petit
remedium contra confusionem
futuram pro aliis · secundo pro seipso
ibi · fiat cor meum · prima pars
diuiditur in tres partes secundum tres men
tias tituli conuersionis · primo namque
per iniuriam sibi exhibitam petit con
uerti infideles dicens conuertantur
secundo ipsos peccatores cum dicit · timen
tes te · tertio ipsos electos siue ius
tos dicens · qui nouerunt testimonia
tua ¶ Circa primum primitiuum
conuersionis aduertendum prout notat
beatus thomas secunda secunde questione x ·
ar · i · quod infidelitas duobus modis
modis vno modo secundum puritatem ne
gationis ut ille infidelis dicatur
solum ex hoc quia non habet fidem
et sic infidelitas non habet rationem
peccati in illis qui nichil audie
runt de fide sed habet magis rationem
pene quia talis ignorantia
diuinorum ex peccato primi parentis
est consecuta ¶ Ex quo sequitur
quod taliter infideles a pena
dampnatione excusati non sunt
vnde dicit beatus thomas ibidem

talit' infideles dãpnat' non
pp' infidelitatis pctm̄ ſꝫ pp' alia
peccata que ſine fide remitti
nõ pnt et allegat illud textũ
iohannis xv Si nõ veniſſẽ
et locutus eis non fuiſſẽ pec-
catum non hrent Sed aug'
exponens dicit ꝙ loquitur de
peccato illo quo non crediderũt
in xp̄m. alio mõ infidelitas
capitur ſcdm̃ contrarietatẽ
ad fidem quo modo qs infidel'
dicitur qꝛ repugnat auditui
fidei vel quia ſpernit auditum
fidei contempnit iuxta illud.
yſ. liij. Dñe quis credidit audi-
tui nrõ et in hoc ſp̃e pficitur
ratio infidelitatis & ut ſic pec-
catum eſt & quasi maximum
peccatum Ratio ut idem dicit in
ar. iij. p infidelitatẽ maxime
homo elongatur a deo eo ꝙ nec
veram ht̃ dei notitiã cognitionẽ. hec
ille. et notum ẽ ꝙ qui deum
non cognoſcit nec in eo ſpem
ponit nec caritatem ht̃ ad eũ
Concludit ergo btũs thomas ꝙ
pctm̃ infidelitatis maius ẽ
omnibus que contingunt in p-
uerſitate morum. ht̃ enĩ adiũc-
tam ignorantiã et contemptum
ſiue reſiſtenciã ad ea q̃ fidei ſũt
Ex quo ſequitur ꝙ infidelitas
eſt pctm̃ contra naturã. dicit
enĩ damaſcenus in libro. ij.
Omne pctm̃ contra naturam eſſe
Et hoc ſpaliter declarat' de infide-
litate. unde dicit btũs thomas
licet fidem hre non ẽ in huã
natura atñ in huãna naturã

eſt ut mens nõ repugnet inte-
riori inſtinctui vel exteriori pdi-
catori veritatis Ex quo ſe-
quitur ulterius ꝙ pctm̃ infidelitatis
ẽ voluntariũ. ſꝫ ex parte cor-
relatio qꝛ interiorem inſtinctũ
non accipere et exteriorem p-
dicationem contempnẽ voluntatis
eſt. unde licet diſſentire diuine
inſpirationi vel etiã pdicationi
ſit actus ipĩus intellectus. tñ
intellectus non diſſentit verita-
ti niſi a voluntate motus eſt
ergo infidelitas in intellectu
ſicut in proximo ſubiecto. ſꝫ
in voluntate ſicut in primo
motiuo Ex quo habetur ul-
terius ꝙ infidelitas ex ſupbia
habet ortũ et ex hoc enĩ ut
beatus thomas dicit ꝙ hõ ẽ
ſupbus non uult ſubicẽ in-
tellectũ ſuũ regulis fidei et
ſano intellectui patrũ Cũ itaqꝫ
pctm̃ hoc dampnabile ſit
et ita periculoſum ꝙ ſalutis
adimit fundamentũ. ppha p
conuſione infideliũ porrigit
orõem ad deum dicẽs Conuertere
unde eccĩ. v. capĩ. eorũ dicit
Ne tardes conuerti ad dominũ. iſta
enĩ iniquitas ſolet ſe nimis
diffundere. unde btũs thõs
ibidem ar. v. in ſolutiõe primi
ar. dicit Sicut caritas que
ſũmo bono inheret vna eſt
et tñ diuerſa habet vitia op-
poſita p que a ſũmo bono re-
ceſſus fit ad bona tempalia
ita fides que inheret prime
veritati vna quidẽ ẽ. tñ diuſa

habet opposita vitia ¶ Tertia insi-
nitis modis propter infinitas cir-
cumstantias potest recedi a veritate
fidei unde diversi infideles
diversas secuti sententias
falsas quelibet sophiantur
tum infinitates reducuntur. Et po-
nit beatus thomas tres species
infidelitatis secundum quod triplicatur
potest fidei resisti. primo enim resis-
titur fidei non dum suscepte
et talis resistentia dicitur in-
fidelitas paganorum. Secundo
resistitur fidei iam suscepte
et hoc dupliciter aut enim resis-
titur sibi in figura et sic est infide-
litas iudeorum. vel in ipsa
manifestatione sic est infideli-
tas hereticorum ¶ Et ex
isto sequitur quod infidelitas pa-
ganorum gravior sit quam
iudeorum et hereticorum con-
siderando corruptionem eorum
que pertinet ad fidem ratio est
quia in pluribus errant paga-
ni quam iudei et iudei in plu-
ribus quam heretici excipit tamen
beatus thomas errorem ma-
nicheorum quia isti circa credibilia
plus errant quam gentiles ¶ Ex
his sequitur secundo et si sit con-
siderando sit gravior infidelitas
gentilium autem comparando infi-
delem ad fidem gravior est
infidelitas heretica quam iu-
deica et quam paganica ratio quia
gravius peccat contra fidem
qui fidei renititur quam suscepit
quam qui renititur fidei nondum
suscepte. unde heretici qui pro-

fitentur fidem evangelii gravius
peccant eam corrumpentes quam iudei
qui eam numquam susceperunt. sed quia
susceperunt eius figuram in lege
quam male interpretantes corrum-
perunt et ideo etiam eorum infideli-
tas gravior est quam gentilium qui
nullo modo professi sunt fidem evan-
gelicam gravius namque peccat
qui non implet quod promisit quam
ille qui non implet quod numquam
promisit ¶ Tertius elicitur
quod simpliciter loquendo quod infidelis
heretica est pessimum ratio quia quo
ad culpam magis preponderat
plus enim fidei resistit et modis
pluribus et manifestius et perti-
natius quam quecumque alia contra
ut supra dictum est non habe-
ea que fidei sunt magis est pene quam
culpe ¶ His ita deductis po-
net prima conclusio licet convisto
istarum infidelitatum habeat unum
generale principium tamen plura
sunt specialia principia istarum con-
versionum. prima pars conclusionis
patet quia dominus deus trinus est ad
se trahere tamquam principalis
auctor istas efficit conversiones
quia sine eo nihil potest fieri et que-
cumque fiunt per ipsum sunt dicitur. unde
in psalmo dicitur converte nos deus
salutaris noster. et propheta dicit Domine
converte nos convertemur ad
te ¶ Secunda pars conclusionis se-
quitur habendo respectum ad deum
eque facilis est conversio istarum
infidelitatum ratio est omnipotens
voluntas ipsius dei cui nihil potest
obviare. voluntati enim eius quis

resistet. Secunda vero est omnipotentia
virtutis ipsius. Tertiam sapientie
ipsius non est numerus et virtus eius
vincit omnia. Quarta vero est im-
mensitas bonitatis eius quam
effundit super omnia opera sua
et quis est qui possit se abscon-
dere a calore ipsius. ¶ Secundo ex
inde sequitur et si deus posset fa-
cere et valde vellet una vice omnes
infideles converteret. Non tamen
eos convertit ut patet ad experientiam
Si rationem queris quare est hoc
est velle altum sapere contra
illud Noli altum sapere sed
time. dicit enim Augustinus Quare illum
trahat et illum non trahat quare
illum convertat et illum non
convertat noli velle diiudicare
si non vis errare. hec enim iudicia
dei abyssus sunt multa. Quis
enim cognovit sensum domini aut
quis consiliarius eius fuit aut
quis prior aliquid de deo dedit ut
sic retribuetur ei. Cuius ergo vult
miseretur et quem vult indurat
hec omnia apostolus in capitulis diver-
siarum epistolarum. ¶ Ex quibus
sequitur. et si deus beneficia co-
munia uniformiter effundit non
sic tamen est de specialibus. Quando enim
solem suum facit oriri bonis et
malis. et pluit super iustos et
iniustos. Sic etiam doctrine
sue sapientie omnibus lucet
beneficiis sue bonitatis omnes
emollit omnibus sine accepti-
one personarum legem dedit
nec est ex parte dei defectus in a-
liquo. Tamen et specialia beneficia

que sunt quodammodo attractiva
confert si quis se eis dignus
effecerit. non enim est bonum panem
filiorum dare canibus ad man-
ducandum. neque margarite debent
proici ante porcos. Est enim de
tante sapientie quod non publicamque
reponit suos dignos et excel-
lentes thesauros. ¶ Et ex istis
sequitur quod non sine causa deus co-
aptat tempora suis operationibus
Tamen prius deputavit gentiles
convertere. postea iudeos iuxta
illud apostoli Cum plenitudo gen-
tium intraverit tunc et reliquie
israel salvus fiet. hereses tamen
scriptura dicit necias esse usque
ad finem mundi. licet et heretici
articulatim convertantur. Sed
quare hoc nisi uno quia tempore
homines apti sunt ad hec et tempore
alio non. ¶ Et ad hoc vadit
secunda pars conclusionis que dicit
quod speciales cause istarum con-
versionum sunt diverse. Quare ergo causa
est quod gentiles sunt conversi
prima causa est devictio doctrinarum
gentilium. unde Bernardus trac-
tando illud Ymber abiit et re-
cessit sermone li super Cantica
dicit Quando aque pestilen-
tes occupaverunt terram et in-
valeret super eam. vinee domini
non habuerunt tempus suum. Tamen
phylosophorum loquacitatis hominum
corda inebriabat sicut pluvia
acerrima terram. quia quindem
terram replent et eam lutuosam
efficiunt sterilem et inanem
Sic illis decurrentibus qui iam terra

apparuit arida qn flores in
terra apparuerunt tunc ad
uenit tempus commissionis
¶ Ex qua pte sequitur qp ab in
fidelitate gentili commissionis
tempus erat post resurrectioz
xpi unde bernardi ibidem qn
tunc xpi caro refloruit tunc
xpus qui est flos campi et lili
um conuallium apparuit non
solus qz et multa corpa sctoz
surrexerunt qui velut quidam
lucidissimi flores apparuerunt
in tra nra flores etiaz erant
qui primo crediderunt de xplo
flores etiam fuerunt eoz mi
racula que instar florum du
cebant ad fidei fructum Tunc
enim cum illi qui crediderunt indu
erent virtute ex alto surrexerunt
homines qui minas hom con
tempserunt fortes in fide ferue
tes caritate passi quidez sunt
contradictores passi sunt gladios
et lapides nō tn cessauerunt
Spiritualiter seminauerunt agros
plantauerunt vineas et fecerunt
fructum natiuitatis ¶ Ex quo
vlterius habetur qp sctoz pdicatio erat
quedam causa commissionis gentilium
hoc vidētur esse pphā in ps qui dicit
Conuertit iz apli in medio gen
tium existentes p pdicationem fidei et
turbate sunt aque i. cont eos
insurrexerunt ut exponit aug
commiles xpli conturbati sunt mō
tes i. phi et reges ¶ Sz qr sancti
in medio eorum existentes passi
sunt nec argumentis phiis nec
eorum gladiis cesserunt ideo

deuicerunt infidelitatem eorum
et beatus thomas libro primo
contra gentiles cap lo vi dicit
hoc fuisse mirabilissimum qp int
psecutorum tirannidez apli ydi
ote et simplices dono spus sctī
repleti sapiam et facundiaz
phorum et tirannidez principum
deuincentes innumerabiles turbas
hominum ad xpi fidem conuerterunt
¶ Ex quo habetur consequenter qp hum
dans doctrina et humilis paciencia
sctoz sufficientes nō fuissent infide
litatem gentilium tollere sine mira
culoz operatione vnde sc illo dedit
eis ptatem sup demonia et ut
languores curarent et misit eos
pdicare regnum dei dicit glosa
Greg primo dedit eis ptatem mi
racula facere et postea misit
eos pdicare ut mira facerent
que noua pdicarent ut vlius ostensa
in miraculis fidem facerent pdica
cionis et be thomas vbi sup dt
qp sapia dei veritatem doctrine
ostendit conuenientibus argumen
tis dum ad confirmandum ea que na
lem cognitionem excedunt opera
visibiliter ondit que totius ne
superant facultatez vz in mira
bili curatione languidorum in
mortuorum suscitatione et in corpum
celestium mirabili mutatione
hec ille ¶ Ex hoc ergo qp ppha
dicens Conuertere petit conuer
sionez gentilium ab infidelitate sua
optat venire tpus illud in quo
deuinceret falsitas doctrinaz cu
narum tas tirannidum et ptas te
nebrarum et hec pilla que iam

expressa sunt · Non gratis go
dominus petrum qui gladium eua
ginauerat corripuit dicens Con
uerte gladium tuum in vaginam
Dicit enim Bernhardus quod tunc
erat potestas tenebrarum nec erat
totum discipulis exire in vineas
et vites purgare gladio spiritus
palmites purgare ut fructum
plus afferrent · Ideo quia et discipuli
nondum erant induti virtute ex
alto · vnde aut timore gladio
fuissent coacti ad negandum
vel gladio percussent et neminem
lucrarentur · presertim in cordibus
ex quo hominum erat maximum
infidelitatis fructus · vnde et
dominus tempore passionis tacebat et
interrogatus in multis non re
spondit sicut homo non audiens
et non habens in ore suo redargu
tiones · dicebat namque Si dixero
vobis non credetis mihi Si au
tem interrogauero non respondebitis mihi
Sciens quod pro laboribus impen
sis debebat sibi nec fidei nec bo
ni operis fructus reddi · Secundo
male doctrine erant traditiones
phariseorum · ymo et de lege moysi
dicit dominus · dedi eis precepta non
bona et iustificationes in quibus
non viuent · Nec enim valuit ad
iustificationem legalis litteralis obser
uatio sabbati que sonabat re
quiem sed non dabat · Similiter ri
tus sacrificiorum ipsorum inducit
Similiter prohibitio esus porcine
carnis et aliorum multorum que in
lege moysi edocentur · Hec omnia
ad litteram prius finem debebant recte

presse antequam iudeorum infideli
tas confutaretur · Secundo ergo veritas
successit figure · et noua lex veteri
et sacerdotio sacerdotium et sacra
menta sacramentis · ita iudeorum
infidelitas locum dare debuit
euangelice claritati · Multa
ergo requirebantur ad conuersionem
iudeorum que propheta vidit petere
in hoc quod petit conuersionem ipsorum
Ex quo primo sequitur quod iudeis est
nulla derelicta occasio erroris
Secundo est quia omnia in quibus pen
debat salus eorum ingrati
receperunt · et ideo dicit apostolus si
circumcidimini christus vobis nichil
prodest · Secundo sequitur quod iudei
de peccato infidelitatis nullam
possunt excusationem pretendere · Ideo est
ex quo occasio sit amputata · pro
quo dicit dominus Si non venissem
et eis locutus non fuissem peccatum
non haberent · Nunc autem excusa
tionem non habent de peccato suo · Tertio ex
quo sequitur et si in christi aduentu
omnia legalia terminata sunt
non statim cessare debuerunt
prima pars patet ex illo christi dicentis
Non veni soluere legem sed ad
implere · Impleuit autem ut
dicit alexander super 7 quedam
exponendo quedam prohibendo
quedam apponendo quedam ad
implendo ut in illo illud dictum
sit / lex per moysen data est gratia
autem et veritas per ihesum christum
facta est · Secunda pars patet · exemplum ut
sinagoga cum quadam honesta
te ad suam deducetur sepulturam
secundum ieronimum · vnde tempore predicationis

aplice facta erat qd ymo et co
troversia de cessatione legali
um. Sic quod non statim cum
cepit predicare omnia legalia
extirpavit. Dixit ut ibidem
dicit Bernardus pravia dog
mata hereticorum valde ma
le ymbres sunt terra prostituti
bus spinas et tribulos pro
ducit. hec ut scribit Ensebius
in eccla historia longe post
aplorum tempora exorta fue
runt. ita enim apli et postea mar
tires fidem in clara luce po
suerant quod heretica post eorum
tempora longe aucti non fuerunt
insurgere contra eam. Est autem
infidelitatis heretica devicta per
tum per sapientiam doctorum. per
tum per disputationem generalium studi
orum. per tum per decisionem factam
in conciliis et sic per ecclesiam
ecclie. Et ex isto habetur quod licet
hereses devicte sunt non tamen
pullulare desinunt. Licet hoc
procedit ex insufficientia vic
toris. Sed ex malignitate ca
lumpniae. licet enim fides sit in
tuto reposita tamen ex astutia
sathane hii qui filii sunt diffi
dentie ad inventos statuit
contra eam et licet difficile
sit contra stimulum calcitrare
tamen calcitrant contra eam. Et
ex quo sequitur ulterius quod fides
non est ita in claro posita quin
possit magis clarificari. Et
propter hoc aplus dicit Oportet
est hereses esse. quia de quanto plu
res hereses insurgunt de tanto in

eorum confutatione fides fit cla
rior quia et hii qui in fide pro
bati sunt in ortu heresum mani
festi sunt et beatus thomas in
tractatu contra errores grecorum
ponit quod post exortas hereses docto
res in suis dictis fuerunt cau
tiores ita quod ea que fidei sunt lu
cidiores et clarius descripserunt
Ex quibus ulterius habetur quod dis
putationes cum hereses non omnino prohi
bite sunt ex quo enim insurgunt
repellende sunt et beatus thomas 2a 2e
questione x septimo articulo dicit. Si
simplices ab hereticis impulsa
ti sunt et sollicitati de fidei cor
ruptione necesse est cum eis de fi
de disputare dummodo inveniantur
aliqui qui sufficientes essent
eorum confutare errores. per hoc
enim simplices in fide roborantur
et infidelibus tollitur decipiendi
facultas. Si autem simplices
non sunt sollicitati. periculosum est
coram eis disputare de fide quia
ipsorum fides ex hoc est firmior
quod nichil diversum audierunt
ab eo quod credunt. Propheta ergo
aspiciens ad hoc quod heretici sunt
valde inquieti. sic quod vix aliqui
possunt silere ne sermo eorum
contra fidem serpat ut cancer
dicit Conuertatur scilicet a suis
erroribus ad fidei sinceritatem
prout videtur exponere ho
norius. Et sequitur Comitantur
michi. i. sic comitantur ut adhe
rent michi veritatem docenti
et hec est eorum salubris con
silio super qua totus labor debet

fundari alis autem si conuti
non possunt ut adhereret vita
ti tamen conuitendi sunt et co
fundendi ymo et includendi
et quasi pugne pugnandi ut Ber
nardus dicit ne libertas eorum
venire posset in multorum ru
inam ¶ Iam videndum est de
conuersione peccatorum de qua
li dicit Conuertantur inchoa
mentes te .i. peccatores qui sunt
conuitantur ad te · Vnde ad huius
aug dicit quarto libro de bap
tismo contra donatistas quod de
nullius hominis conuersione est
desperandum siue sit in eccle
sie foris quamdiu dei paciencia
eum ad penitenciam adducit ¶ Ex qua
primo habetur quod peccatori non est
solum ad dei miam aspiciendum
quia ut dicit aug deus miam suam
non donat patria peccatoribus
sed differt nec ideo in peccatis
perseueranciam a morte liberat
sed ut vel sero conuitantur et vi
uant ¶ Ex quo sequitur vlterius
quod si a peccatis ad eum conuitimur
deum patrem inuenimus · iuxta
illud prophete Conuitimini ad me
et ego conuitar ad vos ¶ Sup
quo dicit aug libro iij · de verbis
dni · dum imitacionem vite veteris
relinquimus licet sentimus durum
esse et laboriosum a caligine
terrenarum cupiditatum retorqui
et ad tranquillitatem ac serenitatem
tatem deuenire animum · attamen in
hac difficultate constituti pa
trem inuenimus diuini auxilii
et patrem deum ad prendum ¶ Ex
quibus sequitur consequenter
quod non est differenda conuersio
peccatoris teste aug quia deus sicut
illius qui redit faciem illuminat
Sic illius qui fugit tergum per
sequitur Cura ergo deus illi qui
sibi aduersus est preminet et liberat
conuersum tutum est statim re
dire et conuiti et deum habere pre
miarum et totius consolacionis
quem ipsum fugiendo sentire durum
iudicem et grauissimum puni
torem ¶ Et ad hoc propheta la
borat hic dicens Conuitantur qui
timent te · quod habet duplicem expo
sicionem aug enim exponit hoc
in persona xpi et ponit literam
sic Conuitantur ad me qui timent
te et quia · quis est iste qui hoc
dicit Reddit nullus quippe
homo audebit hoc dicere nisi
ille qui sui pennis intposuit
vocem peccatoris sue dicens
particeps ego sum omnium time
ncium te Cum enim factus est par
ticeps mortalitatis nostre · volt
ut conuitamur ad eum ut es
semus participes diuinitatis
sue · xpus ergo est ad quem conuiti
debent omnes qui timent deum
hec aug ¶ Ex quo elicitur primo
quod xpus est nostre conuersionis
causa et terminus Causa quia hoc quod
conuitimur ipse efficit et ipse

promeruit Tercium autē quia
conuersi in ipso quiescere debe
unde exponendo illud in sōā
nibus petre dicit Tanto i xpo
securior habito quanto ille pote
tior ē ad saluand. Et subdit. fre
mat mundus premat corpus insi
dietur diabolus non cado. fun
datus enim sum supra firmā petrā
¶ Ex quo ulterius sequitur quod tota
dimittia conuitentis lenigatur
innā ihū xē Et ideo Bernhardus
ubi supra dicit Nulla possum
malignitate morbi terreri nul
la difficultate abduci si in men
tem uenit tam potens tam
efficax medicamentum. Sed namque
tam ad mortē est quod non xē mor
te saneter. unde si propter peccatum grauiter
de turbat consciā non tamen per
batur quoniam uulnerum dni recor
dabor vulneratus est enim propter
iniquitates meas et attritus
propter scelera mea. Et subdit. quid
ex me deest usurpo mihi ex vi
sceribus ihū xē ex quibus efflu
ut misericordias eius ¶ Ex quibus
ulterius habetur quod tota fiducia
penitentis pendet ex ipius redi
mentis. unde Bernhardus dicit
et si sint multe miserie nostre
et si multorum mihi sum con
scius delictorum etiam multe sunt
misericordie dei multa sunt inuita ihū xē
ex quibus et ibi potest superhabundare
gratia ubi superhabundabant delicta
¶ Quibus sic deductis patet quod
sequitur conclusio. Plene ē hominem peccatis
deditum conuerti ad dnm Talis ei
het uerba ex quibus dicit Conuertimini

ad me timentes te. nullā habe
rent efficaciam. Tercio autem
conclusio est quia dns deus
dat cognitionem peccatorum Item
gratiam infundit ad expulsionem
eorum. iuxta illud prouerbiorum. primo
Conuertimini ad correptionem meā
et proferam uobis spm meum
presertim ex quo deus peccata con
donat. Benignus enim ē ad mi
serandum. Iohelis ij. primo non
solum condonat sed etiam ad
conuertendum suo amore impellit
iuxta illud zacharie. j. Conuer
timini ad me et ego conuertar
ad uos ¶ Ex quo sequitur. licet ho
ex suis viribus non possit conuerti
potest tamen hoc facere ex suis uiri
bus est enim homo cadu et ita de
bilis post collisionem ad surgend
et ē spiritus uadens et non rediens
Semper enim homo manet in mor
te si deus non conuertetur ad vi
uificandum. unde illud ps. deus
tu conuersus viuificabis nos
Semper homo manet in peccatis
suis si dns ipsum non illuminaret unde
quia dns respexit petrum ideo
motus suo respectu fleuit amare
Semper homo manet filius ire
si deus non conuertetur ad miseran
dum. unde ij. machab. cum dicit
ira dni in misericordiam conuersa est
Semper namque homo esset profugus
si dns deus non conuerteretur
ad pacem Et ideo numeri. j. dicitur Conuertat
dns uultum suum ad te et pacem dedit
tibi ¶ Tercio sequitur secundo Et si ho
a deo totaliter potest conuerti tamen a
conuersione cessandum non ē. Tercio prime

ptis corrige ē Cōtra dīna inuēta
et auxilia efficatia sūt etiā ad
totalem cōmissiōm · alīs em̄ nō
p̄peteret dūs Zohelis · ij · dicens
Cōuertimini ad me in toto corde
vrō · Tercio sīdē ptis est Cōtra ut ·
Bnhardus dicit sermone · lix ·
sup Canticis tractando illud ·
Tempus putacionis aduenit
Cōmis ǯmquā ita ad vnguē
omnā a se supflua resecauit
ut putat nil se hrē putacōne
digniū · Et subdit Credite michi
quia et putata repullulāt et
effugata redeunt et reaccendūt
extincta et sopita denuo excitan
tur · Semp ergo homo inueniet
si non dissimulauerit aliquid
coercendū Ex quo cōsequēt
elicitur quod licet vicia possint cō
primi et subiugari p cōmissiōm
sufficientē · nō tn̄ quādiu vita
durat exterminari · hoc ē Bnardi
ubi supra · Et adducit aplm̄ q
de se loquit̄ dicens Non quod
volo hoc ago sed quod odi illud
facio Si autem quod odi facio
iam nō ego opor illud sed qd
habitat in me pctm̄ · Ex quo pꝫ
aplus post cōuersiōm suam q
fuit pfecta et totalis sensit in
se habitare pctm̄ / quod tunc sen
tiendū de alijs · Et concludit · quod
nō ille in cōmissione profecit q
in se non inuenit qd reprehendat
Sed ille qui cū aliquid rephēsibi
le inuenerit statim rephendit
Et talis cōuersio totalis et as
sidua nō soliū cedit angelis in
gaudiū · iuxta illud Gaudium

est angelis dei sup vno pctōre
pniām agente Sꝫ etiā ōmibꝫ
iustis · et hec est secunda expō
hui⁹ lrē quam ponit ambꝫ · for
mat em̄ lrām sic Conuertant̄
michi timentes te · et exponit
michi · i · ad consolacōꝫ meam
michi facti socij et adiutores
mei · vel sic Conuertant̄ michi
· i · exemplo meo et ideo ambꝫ dt
Conuertant̄ sic sicut ego exer
ceor in p̄ceptis tuis ut ipi sil̄r
exerceantur · michi ergo iam
non peccanti · iam nō erranti
conuertant̄ timētes te · i · illi q
iam pro pp̄ijs rem ... auerint
pctīs Tales em̄ consorcio ius
torum ad vberiora puehunt̄
Si autem lrā sic exponit̄ Cō
uertantur ad me · ambꝫ expōit
eam sic Conuitant̄ ad me dei
seruulū · i · ad pphicā doctrinam
ut attendentes doctrine velut
lucerne desistant pudenda cō
mittere · Sꝫ iuxta doctrine ppo
situm mores exuuit antiquos
delictorū qꝫ labe detersa vtutū
induant disciplinā · Seq
Et qui nouerint testimonia tua
vbi agendū est de tcio pctō
cōmis · vꝫ de cōmissione ius tor
bus sūt em̄ qui cōuitūtur ideo
quia nouerint testimoīa tua
dei · Circa qd aduertendū quod grego
sup illo Aquam lasso nō dedi
sti · Iob · xxij · dicit quod circa oim̄
sensus reuocat ad hūilitatē
cū precipit nō plus sape quā
opportet sed sapere ad sobrieta
tem · Et alibi de ... altum

sapere sed time. Et item alta
ora te ne quesieris. et iterum
mel invenisti comede quod
sufficit ne forte saturatus
evomes illud. Mel quippe i
nvenire est sensum intellectus dul
cedinem degustare quod tunc
sufficienter comedit qui in
telligentia iuxta mensuram
sensus sub moderamine tenet
Ex quo primo elicitur quod scire cupi
ens ea que non prosunt non
est audiendus. Racio quia semper
utilioribus et honestioribus salutem
querendi est insistendum. Secundo
elicitur quod querens scire que
non potest capere est repellendus
Racio Gregorius quia quam plus appetit
penetrare quam capit et illud
perdit unde proficere potuit. Propter
quod apostolus precipit sapere ad
sobrietatem quod secundum Bernardum
aliud non est nisi observare quod
magis prius vel scire oporteat
Ex quo elicitur tercio quod non ob
stante eo quod omnes sua bona
actu ad illam tenendus est que
est saluti vicinior. hec est Bernardi
Ex quo enim tempus breve est ideo
quamvis quam tenet cum timore et
tremore sua operari salutem
ad magis necessaria debet aspicere
unde et propheta non loquitur hic de sa
entibus quecumque sed tantum mo
de illis qui noscunt testimonia
dei. Nam divina testimonia con
dunt homini quid sit homo. divina
testimonia condunt quod sit deus.
divina testimonia condunt et de
clarant quid homo habita cognitione

sui deveniret ad cognitionem dei
Ex quibus Bernardus elicit quod
sine scientia sui et dei salus non potest
haberi. dicit tamen quod hoc sit verum
de habentibus etatem et faculta
tem cognoscendi. quod dicit propter par
vulos et fatuos. Racio correlarii
quia ex cognitione sui humilitas
oritur et timor dei. et ex cogni
tione dei oritur amor dei etc.
ergo homo se cognoscere ut sed
humiliet eum quod timeat et deum
ut eum diligat. in primo initium
salutis. in secundo consummatio
hec ille Omnibus sic deductis po
net finalis conclusio quod seipsos et
deum cognoscentes tenent se
ad multa extendere Racio est
beati Gregorii. teneatur illud Si
putavi aurum robur meum
xxii. libro. moralium. capitulo dicit.
Clara scorum ingenia in divi
nis muneribus substernitur
ut distincta super se gratiarum dona
percipiant. et ponit exemplum Sicut
enim in ornamento aurum suppo
et super aurum ordo gemmarum dis
ponitur. ita est de claris ingeniis
scorum. Cum namque fulget ingenio
ad divina dona aspiciunt et nichil
se ex suis viribus esse presumunt
Ex quo elicit quod consolacio istis
exinde non capitur quod multa vel
fortia cognoscunt. Racio quia sic non
ad ea que dei sunt sed ad seipsos
habent respectum. et ideo dicit Gregorius
ubi supra. Non est secura leti
cia in divinis scripturis multa
cognoscere sed cognita custodire
Cum enim bene intelligit quid

intelligendo debeat agnoscere
Deus ergo quia sanctus se non
solum ad ea que dei sunt con
uertere sed etiam ad ea ela
boranda se preparet. ¶ Ex quo se
ulterius quod multa multipli
citates multa tenent facere
hoc est evangelium quod dicit
Cui multum datum est multum
queretur ab eo et gregorius ubi
dicit quanto intellectus latius
extenditur tanto ad explenda
opera exercitius ligatur ¶ Ergo
consequenter elicitur quod sancti
maxime debent custodire
ne se dissoluerent in aliquo
opere tacito est gregorius quia ex
opere dissoluto intelligencia
infatuat. debent ergo oculos
conuertere ad illa que dedit
pro datam intelligenciam in operi
bus compensare. debent se
committere ad custodiam ne in
eorum sua furtiue surrepat
gloria vana. debent se commit
tere ut si quid talium inuenimus
quod statim latenter insequatur
ad hoc ut si quid per negligenciam
perdiderimus ut hoc ex gratia con
dicionis per opera bona refundent
Sic enim intelligencia reforciatur
sic ocium pellitur sic difficulta
tes superantur sic congaudent
multitudini dominorum beneficiorum
et inclusorum mentes sicut cum con
siderant debitum operis ex muneri
bus prerogatiuis. Capitulum

Fiat cor meum immaculatum
in iustificacionibus tuis
ut non confundar. et continua
sic. Supra propheta orauit pro

commissione ita infidelium sic
peccatorum et etiam iustorum
hic iam petit ut in huiusmodi ordine
immaculatum cor possit habere. dicit
enim in psalmo Si aspexero iniquita
tem in corde meo non exaudi
at dominus. vel sic. Supra comina
batur hominibus malis multi
plicem confusionem. hic iam petit
ut a confusione propria posset libe
esse. unde dicit Ut non confun
dar. vel sic. Supra petebat ut
iusti committentur ad opera qui
tenent pro sua consolatione
hic petit ut in hac consolacione
cor immaculatum habeat. vel sic
Supra petiuit ut electi conuer
terentur suo exemplo. hic iam
petit ut circa opera exemplaria
cor habeat immaculatum. vel sic ut
contra comminat. Supra petit
remedium contra futuram confusionem
hic iam petit remedium contra
confusionem que est in presenti scilicet
prauitate cordis. vel sic Supra
petebat collacionem boni. hic petit
amocionem mali ¶ Et modo quod pro
declaracione littere hec tria summa
mi cor domini iustificacionibus
possit ad puritatem reduci et
videt quod esse vera expositio ista
Si enim hoc plene non esset propheta hoc
minime postularet. unde et ali
bi optat dicens Cor mundum
crea in me deus ¶ Secundo oportet
uidere esse illud sapientis Cres
pro dicere mundum est cor meum
et immunis sum ab omni peccato. cum nec
infans unius diei hoc possit
habere ¶ Tercio de quolibet dicere
in maculatis contemptus sum

20 [illegible]

Leges [illegible]

[illegible] plus [illegible]

V

VI

[illegible] fol 169

Amor dilectio charitas ut vult [illegible] Vide [illegible] Et [illegible] in [illegible]
a vide [illegible] et [illegible] alias [illegible] in [illegible]

b

c

d

e

f

g

h

i

k

l

m [illegible] ordo [illegible]

n

o

p [illegible] ordo [illegible]
[illegible] ordo [illegible]

q

r

[illegible] ordo [illegible]

[illegible]

s [illegible]
[illegible] vide [illegible] et [illegible] [illegible] [illegible]

Justificare [illegible] [illegible] justificare [illegible] [illegible] justificans ut dicit [illegible] Bonaventura [illegible]

[illegible] justificare [illegible] et per [illegible] justificans [illegible]

[illegible]

[illegible] et per [illegible] justificans [illegible]

[illegible]

[illegible] justificare [illegible] Bonaventura [illegible]

[illegible]

[illegible] justificare [illegible] justificatio [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Tho [illegible] q 109 [illegible]

[illegible] et illuminabit te [illegible] non est [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

Queritur [illegible] opus bonum [illegible]

[illegible]

Opus bonum et [illegible] est a deo [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

